SC.25.P1.7.

37
37 A
5

R. P. D.

LVDOVICI GOMES,

EPISCOPI SARNENSIS, SACRI PALATII AVDITORIS,

Commentarii in iudiciales regulas Cancellarię.

EIVSDEM,

Venuſtum vtriuſque ſignaturæ Compendium.

ACCESSERVNT NVNC OMNIVM PRIMVM HVIC poſtremę editioni luculentiſs. Adnotationes IO. MILLAEI, pro-Prætoris generalis in Bugæorum & Veromeſiorum prouincia.

CVM GEMINO INDICE, ALTERO, TITVLORVM: altero, rerum & ſententiarum inſignium.

VENETIIS,
Apud Ioan. Mariam Bonellum Iuniorem. 1575.

PAVLO TERTIO,
PONTIFICI MAXIMO,
EIDEMQVE OPTIMO,

LVDOVICVS GOMES EPISCOPVS SARNENS. FELICITATEM.

AB eo ipſo die,quo me ſtudiorum ardentior cura inceſſit, Beatiſſime Pater, nihil magis præ me tuli,neq; ingenuo,ac ſtudioſo viro dignius exiſtimaui,quàm otij ſui, & ſtudiorum rationem optimis Principibus, ſapientibusque viris reddere. Hoc Ariſtoteles Alexandro, vterque Plinius Tito, & Traiano,ac pleriq; veterum magno & Excellenti viri ingenio,maioribus ſuis præſtiterunt. Gymnoſophiſtæ quoque, Indiæ ſapientes,tantopere otium deteſtabātur,vt non modò ipſi temporis rationem reddere, ſed ab alijs accipere conſueuerint: qui priuſquam edulia menſis apponerentur, adoleſcentes ex diuerſis officijs conuenientes interrogare ſoliti erant,quid boni à lucis ortu,tunc vſque didiciſſent,quique nihil habebat reſpondendum, impranſus foras extrudebatur: pro certo habentes id quod erat,ſicut virtutis laborem,ita ſceleris otium eſſe miniſtrum. Nihilque agendo homines (quod Cato dictitabat) ad malè agendum inſtrui. Quibus ego exemplis admonitus,cùm Patauij, ſtudiorum cauſa agens,aliquid fortè profeciſſem,illud in primis laborioſum opus,Marino Georgio Veneto, clariſſimo vndecunque viro, cuius opera non mediocrem Patauij locum fueram conſecutus,dicandum duxi, & ibi nonnulla conſcripſi,quorum aliqua, proximis diebus,ſub auſpicio Sacratiſſimi nominis tui in lucem prodiere. Nunc verò ſupereſt, Beatiſſime Pater, vt eius quoque temporis,quo iam per vndecim annos in tuo Rotæ Auditorio, veluti Diogenes, doliū volui,cōputum tibi, & rationem reddam. Quod quidem,vt maturius à me fieret,quæ nuper ſum pollicitus, hæc qualiacunque Commentaria regularum Cancellariæ Apoſtol. quibus orbis Chriſtianus magna ex parte regitur,iure tibi illarum conditori dedico,atque offero,qui vnus omnium Romanorū Pontificum etiam maieſtatem Sedis Apoſtolicæ iam iam collabentem optimis inſtitutis, atque

ornamentis illuſtratam honoraſti. Continent ſiquidem earundem interpretatio
nem varia rerum cognitione conſperſam & naſcentis Eccleſiæ, ac Cancellariæ
primordia, incrementa, varietatem, & noſtra vſque ad tempora progreſſum.
Continent ſupra quingentas Reipub. perquam vtiles, ac nouas Rotæ Deciſiones
meo tempore collectas, per quas cauſarum patroni, cæteriq́ue cauſidici inſtruun
tur, eccleſiaſtici ordinis iudices quid agere debeant, admonentur, & tanquam ad
hibitis luminibus, litium tenebris fugatis, Chriſtianæ Reipublicæ ſtatus robo
ratur. Quibus non iniucundum vtriúſque Signaturæ Compendium, formulam
antiquæ, & nouæ curiæ demonſtrans, annexum eſt. Quo in opere quantum ela
borauerim, quantum induſtriæ, ac ſtudij adhibuerim, aliorum ſit iudicium.
Et ſi homini vehementer occupato aliquid fortè per incuriam exciderit, facile
condonabis: difficile quippe fuit Ioui Imperij, ac gubernationis domino, &
Mercurio literarum principi pariter inſeruire. Nam Lunam, cæteroſque cæle
ſtes nunquam ab ædibus Mercurij ſeparatiores eſſe ferunt, quàm vbi Iouis ſe
des ingrediuntur. Hæc igitur pro tua humanitate, Paule optime, ſuſcipe, & Sar
nenſem tuum (cui nihil magis cordi eſt, quàm, vt tibi bonorum
omnium parenti ſtudij ſui fructus rependat) reſoue. Qui
ſi ingenij tui celſitudini minimè reſponderit, da
bis veniam. Nam, vt es erga impios iu
ſtiſſimus Iudex, ita eſſe ſoles er
ga ſtudioſos indulgentiſſi
mus Pater.
Vale.

REGVLAE CANCELLARIAE, IVDICIALES, ET QVAEDAM ALIA,

QVAE HOC OPERE CONTINENTVR.

PRoœmium regularum, quod ſex quæſtionibus diſtribuitur, plura notanda de origine regularum Cancellariæ, & de ipſius Vicecancellarii officio continet, pleraque etiam de ... quo aliorum officiorum curiæ ſtatu, & dignitate differis intellectu iucunda ... 1

Regula de iure quæſito non tollendo, per uiginti & tres quæſtiones diſtinguitur. 15

Regula de infirmis reſignantibus, quæ quadraginta, & unam quæſtiones continet, non ſolum infirmitatem ipſam per nonaginta priuilegia diſtinguit per uiam epilogi; ſed etiam ſenectutis incommoda ſuccinctè complectitur. 36

Regula de idiomate, quæ in quindecim quæſtiones diuiditur, plura noua, nec alibi collecta de idiomatū effectu, & induſtria continet. 62

Regula de impetrantibus beneficia uiuentium ſeptem quæſtiones continet. 71

Regula de non iudicando iuxta formam ſupplicationis, ſed literarum expeditarum, ſexdecim habet quæſtiones, quibus annectitur elegans utriuſque ſignaturæ compendium, in quo multa de effectu verborum, quibus papa ſupplicationes ſignat: plura etiam de poteſtate præſidentium ſignaturæ & de quibuſdam priuilegiis Cardinalium in foro iudiciali, ac poteſtate Vicecancellarii, officioque Referendariorum, deque commiſſionibus & pertinentibus ad eas ſecundum ſtylum curiæ enarrantur. 73

Regula de ſubrogandis colligantibus, decem & nouem quæſtiones continet. 95

Regula de veriſimili notitia obitus, octo quæſtiones complectitur. 102

Regula de impetrantibus beneficia uacantia per obitum familiarium Cardinalium, in triginta quæſtiones diuiditur. 108

Regula de annali poſſeſſore, octogintaquatuor quæſtiones continet. 125

Regula de triennali poſſeſſore ſexagintatres quæſtiones habet, cui adiungitur epilogus per quàm breuis, ſed ualde utilis, in quo ducenti & quatuordecim negligentiæ caſus, qui negligentibus nocent, & alii uiginti, in quibus negligentia non nocet, deſcribuntur. 177

Regula de ualore exprimendo in duodecim quæſtionibus diuiditur, in qua monetarum huius temporis origines ab aliis fere in totum prætermiſſæ, ac earum valores deſcribuntur. 243

Regula de publicandis reſignationibus, uiginti & unam quæſtiones continet. 253

Regula, quòd commiſſionis poſt concluſionem non ſteur, niſi derogetur concluſioni, per breuis eſt, finemque huic operi imponit. 266

INDEX EORVM QVAE HOC OPERE CONCLVDVNTVR.

A, Dictio de ſui natura ſeparationem denotat char. 60
Abbatiæ in generali conceſſione, & ad reſeruata, & deuoluta, an comprehendantur 49
Abbatiſſa in adminiſtratione abbati æquiparatur 42
Abbreuiatio periculoſa euitanda eſt. 148
Abbreuiatio nominis impetrantis magis tolerabilis uidetur, quàm rei ibi.
Abſens infra duas dietas cenſetur eſſe in curia, & habetur pro præſente 121
Abſens reputatur pro mortuo 122
Abſentia modici temporis multum de priuilegiis demit ibid.
Abſolutio a iuramento, ad effectum agendi, & excipiendi pro illo, qui fuerat enormiſſimè læſus, parte tamen citata, an tollat ius quæſitum 30
Acceptare pluries, an quis poſſit. 48. & 245
Acceptatio non eſt actus temporalis quã do efficaciter fit 24
Acceſſorium nullo annullato principali corruit 152
Accidentia multum conferunt ad cognoſcendum, quod quid eſt 4
Acta per extinctionem litis annullantur char. 25
Acta omnia retrofacta per iudicem quã do oppoſitum eſt de regula, nullius ſunt momenti. 96
Acta omnia iudicii ob non ſeruatam formam corruunt 164
Actio omnis Chriſti debet eſſe noſtra inſtructio 38
Actio non naſcitur ex prima ſententia ſed ex ſecunda 91
Actio competens ſpoliato eſt perſonalis & non tranſit in ſubrogatum, qui nec læſus, nec ſpoliatus fuit 192
Actionem qui habet utique rem habere uidetur. 265
Actiones quæ dant ius proſequendi, per triginta annos durant 54
Actionem iudicati recidi poſſe, quia lata ſententia res litigioſa non dicitur, quomodo intelligi debeat ibid.
Actiones perſonales, quæ alias non ſunt tranſitoriæ, ſi fuerit ſuper illis lis inducta, tranſeunt ad ſucceſſores 198
Actor producens bullam ſuam poſt terminum ad articulandum, & non appareat de die expeditionis, an in dubio prçſumetur expedita ante terminum, cha. 87
Actor an literas ante terminum expedire poſſit 88
Actor reum poſſeſſorem per replicationẽ datam contra titulum triennalis poſſeſſoris moleſtare dicitur 202
Actor agens contra triennalem poſſ. nunquid ex triennio deducere poſſit tempus impedimẽti bellorum, infra quod non potuit poſſeſſorem triennalem ad iudicium euocari facere 239
Actus extinctiuus eodẽ modo, iudicatur, atque inductiuus 27
Actus quando ſe poteſt habere ad fauorẽ & odium, fauorabilis iudicatur 50
Actu principali annullato, annullantur omnes clauſulæ contente in eo 59
Actus actiuorum debent cadere in ſubiecto bene diſpoſito 64
Actus in dubio an pereat, an uerò ualeat, char. 80
Actus in dubio præſumi debet expeditus legitimo tempore ad effugiendam contumaciam 87
Actus ut ualeat multa contra ſtrictam interpretationem iuris recepta ſunt. char. 88
Actum nihil dicitur cum aliquid ſupereſt ad agendum 99
Actus quis præcedere dicitur quando ſumus in dubio 106
Actus naturalis non accidentalis attendi debet 108
Actum facere, uel facienti conſentire paria eſſe quomodo procedat 114
Actus iudicialis nullus concernens ius ipſius beneficii non interrumpit pacificã poſſeſſionem ſi facti moleſtia non interueniat 155
Actus nullus quando operari poteſt. 157

Actus confirmatus in generali reuocario ne non uenir 175
Actus reciproci, uidelicet, facio, ut facias, uel do ut facias ſimoniam inducunt, char. 144
Actus quando reputatur perpetuus 257
Aduerſarii nomen unde denominationē capiat 101
Aduerſarius quis dici poteſt, etiam poſt ſententiam quæ tranſiuit in rem iudicatam, non tamen collitigans ibid.
Aedere de nouo aliud eſt, aliud uerò anti quo iure inniti 203
Aegritudines peracutæ, licet non tranſcāt quartum diem, peſtilentia tamen diuagari poteſt per 40. dies 43
Aegritudines peracutæ, licet hominem in 14. die extinguant, hoc tamen de iure non procedit ibid.
Aequitas nemini inferens præiudicium ita militat in gratijs impetratis lite pēdente, quàm ante uel poſt litem 20
Aequiuocatio nominis impetrantis nō uitiat reſcriptum 144
Afficere magis uidentur ea, quæ ſpecialiter diſponuntur, quàm ea quæ generali decreto ſunt dicta 231
Affectum ſemel, ſemper manet affectum, char. 168
Agere non poteſt ille contra quem ſentētia in rem iudicatam tranſacta lata fuit 223
Albinus à Catone, & Albutius prætor à Scæuola reprehenſi, quia proprio idiomate non utebantur 57
Alchimenis Athenienſis, & Agoratici de ſigno Veneris faciendo certamen & uictoria ibid.
Alexandro Regi, ideo milites aduerſabantur, qui peregrino habitu & loquela uti uoluit 58
Alexander imperator quare dignitates, & magiſtratus uendere abhorruit 194
Alia dictio, terminum generis ad expreſſa reſtringit 180
Allegare eos, qui plura ſcripſerunt, ſufficit 146
Allegatio Lapi 89. in quibus locum habeat 201
Altari qui ſeruit, debet de altari uiuere, char. 114
Ambitio repellit a beneficio 102
Ambitioſus non adeo præſumitur quis, ut in tempore non uerìſimili impetret 103
Animarum ſalutem concernentia fauorabilia dicuntur 64
Animæ fauor quo pacto conſiderari debeat 65
Animarum de præiudicio, ubi agitur qualitas perſonæ nihil operatur 68
Annalis poſſeſſio in quibus locis ſit fauorabilis, & in quibus non 126
Annalis poſſeſſio ut quis habeatur, quid probare debeat 169
Annalia ad agendum eſſe perpetua ad excipiendum, quando non procedat, 176
Annullatio impetrationis propria pœna non uidetur 151
Annus ad ſoluendum in uenditione rei datus, an a tempore contractus, an ue rō traditionis currere debeat 170
Annus poſſeſſionis, de quo in c. ad apoſtolicam, in pen. col. de reg de continuo, & non interpollato, intelligi debet. 172
Annus de quo in regula de annali, an currat impetranti, qui ignorabat aliquem eſſe annalem poſſeſſorem 177
Antea uerbum initium litis cōcernit. 180
Apoſtoli quare uarijs linguis loquebantur, ita ut quilibet eos lingua ſua intelligeret 63
Appellatio a ſententia Cardinalis, neque iuſtè, neque iniuſte prolata non admittitur 87
Appellari ab interlocutoria ſentētia quare prohibitum eſt 128
Appellans qui habet annum ad proſequēdum appellationem ſi infra annum cōmittat cauſam ſuper attentatis, an currat ſibi tempus 139
Appellatio extraiudicialis quid ſit. ibid.
Appellatio extraiudicialis, licet deuoluat cauſam ad curiam, non tamen nocet poſſeſſori in poſſeſſione ſua ibid.
Appellatus poteſt agere contra appellantem, & proſequi cauſam per audientiā contradictarum non obſtante deſertione ſine noua citatione 236
Appellans quando poteſt appellationi renuntiare & quando non ibid.
Arbitri ad inſtar iudicum ſunt 83

Arguitur de regulis Cancellariæ ſicut de lege 7
Argum̃ cũtari ex idẽtitate rationis in exorbitantibus licitum eſt 221
Arrendamenta non probant dominium, neque poſſeſſionem 221
Attentate an quis dicatur poſſeſſionem ſine præambula intimatione executorialium capiens 96
Auditorum Rotæ numerum Sixtus 4. omnium primus, ad duodecim reſtringit. char. 2
Auditores Rotæ tempore Sixti non informabantur uerbo, ſed in ſcriptis ſicut hodie 3
Auditor datus ſuper cauſa appellationis & deſertionis ſi reperiat bene iudicatũ & male appellatum, poteſt pronuntiare bene proceſſum, & male appellatum 237
Auditoribus a die præſentationis eatundem datur iuriſdictio 140
Auditor quando remittit cauſam ad Cancellariam, quare dicitur eam remittere ad conſiſtorium papæ, non autem ad uicecancellariam 3
Auditores hodie a tempore clem. 7. non ſedent in palatio pro tribunali, niſi bis in hebdomada, cum tamen antea ter ſedere ſolebant 3
Auditores eo, ꝙ iuriſdictionem ordinariam in cognoſcendo habere cẽſentur, quando poſſint procedere in cauſa. char. 140
Auditores habere totam Romanam curiam pro territorio quomodo procedat ibid.
Auguſta gaudet priuilegio Auguſti 10
Auguſta ſub generali uinculo legum cõprehenditur ibid.
Auguſtus ſolus inter Imperatores pane primario, ſiue ſiligineo abſtinuit, & pane uulgari uſus eſt 115
Auri bonitas à Iulio Cæſare uſque ad Veſpaſianum tantum durauit 150
Aurum obrizum quod dicatur ibi.

B

BArtoli ingenium illuſtrauit procedere per contraria 5
Bellum in dubio ſemper præſumitur iniuſtum 129
Beneficium non dicitur reſeruatum per ſolam electionem etiam ſi electus moriatur in curia 17
Beneficium impetrans debet facere mentionem de gratia expectatiua 22
Beneficia ęquiparantur ultimis uoluntatibus ibid.
Beneficium uacans nunquid debeatur nominato a Rege ante reuocationem, an uerò oratori 36
Beneficia exempta non comprehenduntur ſub tex. ſimpliciter de beneficiis loquenti 40
Beneficium an dicatur uacare per obitũ, aut per reſignationem, ſi renuntians in actu præſtandi conſenſum uulneratur & moritur 47
Beneficia commendata non conferuntur neque uacare dicuntur 49
Beneficia iuriſpatronatus ſub nominationibus regum, neque ſub quacunque gratia etiam ampliſſima cadunt 52
Beneficium an uacare dicatur per obitum illius, qui ſolam ſupplicationem habebat 53. & 125
Beneficium uere uacare non dicitur per reſignationẽ factam infra uiginti dies licet ficte uacet per obitum. 50
Beneficia ſemel reſeruata, licet ceſſet cauſa reſeruans, nihilominus durant reſeruata 58
Beneficium per reſignationem factam in curia dicitur ibi uacare 60
Beneficium curatum in quo reſiſtat 69
Beneficium uiuentis, aliquem impetraſſe probetur, an ſufficiat ſupplicatio, quã fecit 73
Beneficii impenſi commemoratio immemorem & pene ingratum animum recipientis arguit 66
Beneficium c. Odoardus non datur condẽnato per tres ſententias 92
Beneficium quomodo efficiatur litigioſum 95
Beneficium eſſe litigioſum aliud eſt, aliud uerò non eſſe pacificum ibid.
Beneficia litigioſa acceptari poſſe, limitatur tripliciter 107
Beneficia electiua, ut ſunt monaſteria monialium

nialium communiter impetrantibus cō cedi non ſolent 132
Beneficium electiuum, & ſi ſemel impetretur non deſinit eſſe electiuum ibi.
Beneficii uerbum quando maiora beneficia comprehendit, & quando non, ibid.
Beneficium largo modo ſumptum comprehendit curata 139
Beneficia qualificata nunquam comprehenduntur ſub diſpoſitione de beneficiis ſimpliciter loquente ibi.
Beneficii uerbum prolatum a lege etiam in materia odioſa comprehendit curata & dignitates 137
Beneficium uacans ex perſona alterius, q̄ poſſeſſoris annalis ſi impetretur, an habeat locum regula 145
Beneficium certo modo uacare aliud eſt, aliud uerò, ꝙ uacare ſperetur 152
Beneficium non deſinit eſſe litigioſum, licet quis abſoluatur ab obſeruatione iudicii 155
Beneficium dicitur, quia bona facit. 158
Beneficium quodlibet eccleſiaſticum eſt in potentia habendi reditus ibi.
Beneficium c. Odoardus, licet paupertate oppreſſis concedatur, ſecus tamen eſt in debitore penſionis 163
Beneficia reſeruata per extrauag. ad regimen. & alias uacantia extra duas dietas poterunt per ordinarios poſt menſem conferri 221
Beneficium ſine reditibus non dicitur beneficium, ſicut corpus ſine anima non dicitur homo 257. & 158
Beneuolentia principis magna eſt quādo ſubditum ſuum agnoſcit & nominat proprio nomine 145
Bibliothecarius quis dicatur 2
Bis terque pulchra 58
Breue quid ſit 75
Britannorum miranda conſuetudo erga uxores, ne peregrinum idioma filios ſuos docerent 69
Bullæ Alexand. 6. effectus præſtando conſenſum 58
Bulla imperfecta, & uitioſa non dicitur propriè Bulla 78
Bulla quid dicatur 88
Bulla producta poſt terminum ſi non appareat de die expeditionis in dubio quando iudicari debeat expedita char. 88

C

CAmerarius olim erat iudex Auditorū, & non alius, & ſolus illos excommunicare poterat 2
Cancellaria apoſtolica, & uicecancellarius fuerunt ante Ioan. 12. 1
Cancellariæ præfectus quare potius Vicecancellarius quam Cancellarius appelletur 7
Cancellariæ liber vulgò practica, ſeu ſtylus appellatus, ex quibus ſit exceptus. char.
Capacitas tribus temporibus requiritur in teſtamento 148
Capitula facta in conclaui per nouum Pōtificem iurata an ligent ipſum pontificem 118
Capitulum eſt perſona repræſentata, in quo nec gradus, aut nobilitas ſubſiſtere poteſt 173
Capitulum, Odoardus, quando non competit in tract. ſig. reg. 88 162
Cardinalibus ſolis olim poteſtas eligendi ſummos Pontifices non concedebatur, char. 3
Cardinales patres ſpirituales, columnæ eccleſiæ, & papę conſiliarii dicuntur, char. 10
Cardinales in conſtitutione fauorabili & priuilegiata includuntur ibid.
Cardinales ſub regulis Cancellariæ non comprehenduntur 15
Cardinales in generali diſpoſitione concernente bonum publicum uel animæ utilitatem, aut periculum comprehenduntur 40
Cardinales quare debent de omni natione eligi 64
Cardinales an ſub illo uerbo perſonę, uel etiam ex mente regulæ de idiom. comprehendantur 71
Cardinales impetrantes nunquid comprehendantur reg. de impet. benef. uiuent. 73
Cardinalis habens ſignaturam non poteſt utroque modo ſimul eadem ſignatura ſignare uidelicet, conceſſum ut petitur & in forma 82

Cardi

Cardinales præſumuntur honeſtos familiares habere 109
Cardinalis quando gratiam pro alio procurauit, non eſt neceſſaria mentio familiaritatis ipſius Card. 114
Cardinalis ſi pateretur, quod aliquis familiaris continuus commēſalis non actu ſeruiret, nihilominus gauderet prærogatiuis & eſſet uerus familiaris, ſed non ecōtra. 115
Card. licet quotidie panem ex palatio capiant, aſſiſtant & obſequantur papæ, familiares tamen illius non ſunt 116
Cardinalis abſentis de licentia papæ, uel alias tempore impetrationis beneficii uacantis per obitum familiaris, an requiratur expreſſio nominis & tituli char. 121
Cardinalis præſens illuſtris dicitur, & reputatur dignior abſente, & quare. 246
Cardinalis ſi antè quàm præſtet cōſenſum ſecundus impetrat cum conſenſu cardinalis, deinde primus impetrans obtinet poſt ſecundam impetrationem conſenſum, nunquid prima, an ſecunda impetratio ualeat. 125
Cardinales Rauennaten. nec canonici Mediolanenſ. non merentur dici cardin. char. 136
Cardinales duo diaconi ad recipiendum, & introducendū nouum cardinalē, uel legatum uadunt. 83
Cardinales, an comprehendantur in diſpoſitione generali habente clauſulas prægnantes. 245
Cardinales quibus fauoribus Benedictus 12. in beneficialibus proſequutus ſit. char. 101
Cardinales maius ius habēt in eccleſiis ſubiectis titulis eorum, quam eccleſiæ matrices in capellis non ſubiectis. 223
Card. baſtardi eſſe non poſſunt, & enarratur miraculum unius cardinalis baſtardi. 180
Caſus notabilis ſuper decreto irritanti, ſi ſecus, &c. 31
Caſus ueri extenſio ad fictum non eſt cō tra ius, ſed præter ius. 40
Caſus omiſſus relinquitur diſpoſitioni iuris communis. 108
Caſus vnus deſcribitur in quo de præſenti præſumimus in præteritum. 70
Caſus notabilis in ſignatura deciſus. 92
Caſus notabilis quoad derogationem regulæ de ſubrog. colli. 95
Caſus in quibus quis ſit priuandus, uel ſit ipſo iure ſit priuatus 98
Caſus notabilis ad hoc ut expectans, qui duo beneficia acceptauit dicatur gratiā conſumpſiſſe, attento, quod primum beneficium acceptare nō potuit, obtinuit tamen ſe ſubrogari. 101. & 102
Cauſa uerbum quid dicatur, & eius expoſitio. 20
Cauſa immediata, non autem mediata attendi debet. 22
Cauſæ à ſede apoſtolica quandoque commituntur cōmendatariis, ſicut titularibus. 248
Cauſa benefic. non poteſt compromitti in arbitros reſpectu adiudicationis tituli. 78
Cauſæ cardinalibus commiſſæ non debēt excedere lx. ducatos, alias cōmiſſio eſſet nulla. 86
Cauſa remota, ad nocendum non debet attendi; ſed proxima, & immediata. char. 102
Cauſa limitata, limitatum debet producere effectum. 106
Cauſæ quando ſunt connexæ, requiritur omniū concurſus. 122
Cauſam finalem inducunt, quæ in proœmio dicuntur. 127
Cauſa per appellationem, quam reſcindit iudicatum, in eo ſtatu, in quo erat ante ſententiam reducitur. 231
Cauſę expreſſio in impetratione quare requiritur. 151
Cauſa fructuum profana, & non beneficialis eſt. 233
Cautela, ad euitādam regulam de ſubrog. collitig. caſu quo non daretur illius derogatio. 95
Cautela, qua ſolicitatores in commiſſionibus utuntur, quomodo euitatur 88
Cedere quis non tenetur in re dubia, ſed poteſt expectare ſentētiam per quam res fiat clara 172
Certa ſcientia, & motus proprius derogationem important. 72
Certius quod eſt in reſcriptis ea primi debet.

bet. 143
Ceſſiones,& reſignationes quaſcunq; uerba de ſui natura caſum alias non comprehenſibilem includunt. 24
Ceſſionarius potentior quando quis dicatur. 94
Chriſtus Ieſus leges,quas dicebat perfectiſſimè obſeruabat. 31
Citationis minus legitimæ defectus, in quibus caſibus ſanatur, & in quibus non. 89
Citationis decretum eſt perpetuandam iuriſditionem iudicis ſufficit. 95
Citatio emanata uigore commiſſionis ; literis non expeditis, nullius eſt effectus. 156
Citatio nulla an interrumpat. 157
Citatio initium iudicio præſtat. 176
Clauſula illa,uidelicet,non obſtante collatione alteri facta, nunquid tollat ius quæſitum ex collatione ualida. 35
Clauſula,cuiuſcunque ſtatus, gradus uel dignitatis,comprehendit reges,& quoſcunque alios,niſi excipiantur. 10
Clauſula derogatoria habet uim cuiuſdã proteſtationis præambulæ. 12
Clauſula,non obſtantib. regulis cancellariæ poſitis in literis Apoſtolicis, an derogetregulis iudicialibus notoriis. 14
Clauſula,quatenus non tollatur ius quæſitum in quo differat à clauſula illa,uidelicet,ſiue præiudicio. 19
Clauſulam cum alterius præiudicio nõ ualere, de quo præiudicio intelligi debeat. 22
Clauſula,quatenus non tollatur ius quæſitum, ſolum excludit ius per acceptationem quæſitum. 24
Clauſulæ præſeruatiuæ gratiarum quæ non tendunt in præiud. tertii, neque in gratiam, & clauſula non obſtan. in quo differant. 28
Clauſula annullatiua inducit formam char. 68
Clauſula,ſupplẽtes defectus ſi apponatur in commiſſione intelligitur quo ad defectus iuris poſitiui. 90
Clauſula, ſeu qualitas in fine appoſita, quando ad ſuperiora non referuntur. 176
Clauſula illa,& ꝙ interim beneficium nõ cenſeatur litigioſum, quo ad effectum regulæ de ſubrogandis, quid operetur. chat. 89
Clauſula, uel alias quouis modo, &c. an capiat uacationem factam inductam à reg.de publ.reſig.ob non factam publicationem. 92
Clericus,an ſit laico potentior. 94
Clericus celebrans exiſtens excommunicatus quomodo dicatur priuationem beneficiorum incurriſſe. 98
Clericus agens contra laicum vulgariter loqui debet. 64
Clericis repetendi res ſuas à latronibus facultas conceditur. 129
Clericus quando priuatur poſſeſſione per ſequeſtrum factum autoritate iuris ſecularis dicitur ſpoliari. 157
Clerico captiuo,& poſtea redeunti beneficium reſtituendum eſt quantocunque tempore fuerit detentus. 238
Cæcus non rectè ducet cæcum. 69
Collationis uerbum, lato ſumpto uocabulo, præſentationem comprehendit. 50
Collatio beneficii, an de nocte fieri poſſit. 62
Collatio de beneficiis uacantib.licet ignoretur uacatio,ualet. 92
Collatio quando pertinet ad alium quam ad papam ne inferatur præiudicium ſtrictè interpretari debet regula, de impet. per obitum famil.cardin. 124
Collatio facta de beneficiis iuriſpatronatus,quando dicitur ſubreptitia. 141
Colliti gantes ad effectum regulæ, qui dicantur. 100
Coloni expulſio facta propria autoritate quando dominum perdere facit ciuilẽ poſſeſſionem. 156
Commendatarius temporalis non habet ius in re, neque ad rem niſi ſpolietur. 24
Commenda inducit quodammodo reſeruationem,uel ſaltem afficit beneficium char. 48
Commendæ noſtri temporis ex uſu patris ſa.habentur hodie loco tituli, & beneficiati de fructi. illarum diſponunt. ibi. 94
Commendatarius poteſt deſeruire per ſubſti

ſubſtitutum oriundum ex loco, quod non eſt in titulari 67
Cõmmenda non dicitur uacare per obitum, ſed ceſſante commenda, uacat eo modo quo prius 105
Commendatario mortuo beneficium in commenda largo modo uacare dicitur char. 109
Commenda quid ſit 133
Commenda titulus uerus & canonicus dicitur 181. & 184
Commendatarii perpetui ſicut habentes uerũ, & proprium titulum faciunt fructus ſuos & ad reſtitutionem non tenẽtur 184
Commendæ titulum eſſe titulum ſaltem coloratum, quando dici poteſt 185
Commenſalitas ſola ut quis uere familiaris dicatur, non ſufficit, niſi actus etiam ſeruitutis concurrat 105
Commenſalitas, quo ad ueram familiaritatem inducendam quomodo requiratur 116
Commiſſio quid ſit 26
Commiſſio per principem ad quem effectum concedatur 27
Commiſſio tollens ſubreptionem gratię, de qua excipiebat aduerſarius, nũquid dicatur tollere ius quæſitum 28
Commiſſio qua reiicitur confeſſio minoris ætatis & inhabilitatis in literis apoſtolicis in iudicio productis facta, nunquid tollat ius quæſitum 33
Commiſſio, quæ tollit narratiuam bullæ, nunquid dicatur tollere ius quæſitum, char. 35
Commiſſiones, ſequeſtra, & executoriales literarum expeditionem requirunt char. 74
Commiſſiones iuſtitiæ, quibus uerbis ſignentur 82
Commiſſiones quare potius per huiuſmodi uerbum placet, quàm per uerbum fiat, ut olim ſignantur 84
Commiſſiones, quæ fiunt cardinalibus non ſolent ſignari, niſi per papam 86
Commiſſionis uerba, ita ut ſonant capi debent, & ab illis non eſt recedendum. char. 88
Commiſſio, literis non confectis, non datur ſuper duobus beneficiis, niſi contra unum, & quid ad hoc requiratur 89
Commiſſio ſuper titulo beneficii tantum poſſeſſionem includit 234
Committens cauſam contra ſe litem introducere dicitur, quę eum non pacificum poſſeſſorem reddit 241
Commodum reportare non debet ex eo, quòd quis impugnat 176
Conceſſionis uerbum quid importet. 79
Concedentis mens & intentio in ſeſeri ptis ſemper attendi debent 118
Concedentis animus ad incógitata non extenditur 172
Concilium coram extraneo non intendũ & quare 63
Concilium generale ex quo cenſetur habere clau ſulam derogatoriam, an requirat expreſſam mentionem 72
Concilium Baſilienſe, in quibus caſibus fuit receptum 177
Concordiá, ut fiat, & recedatur a lite, licet ratione expenſarum aliquid detur, ſimoniacum non dicitur 128
Connexitatis ratione aliqua conceduntur quæ alias non concederentur 89
Conſcientia idem eſt, q̃ iuſtitia 80
Conſenſus ad quid ſit inuentus 48
Conſenſus ubi interuenit ceſſat fraus 51
Conſenſus in curia aliquando præcedit, & interdum ſignatum ſupplicationem ſequitur 55
Conſenſus reſignationis aliquando poteſt præſtari poſt obitum reſignantis, char. 57
Conſenſus perſonalis in quo differat a cõſenſu per alium præſtito 93
Conſenſus requiſitus ad aliquem actum, magis exprimitur actu, quã uerbis 112
Conſenſus tacitus in formalibus non ſufficit 114
Conſenſus, an requiri debeat quando beneficia familiaris unius cardinalis pertinerent ad collationem alterius cardinalis ratione ordinariæ iuriſdictionis. 113
Conſenſus an pertineat ad card. iuxta formam reg. ſi familiaris cardinalis eligeretur in epiſcopum, & antequam confirmaretur, moriatur in curia 124
Conſenſus de quo ibi, nunquid in dubio de expreſſo debeas intelligi, an uerò ſufficiat tacitus 125

Conſenſus patris præſtitus filio agenti in cauſa principali, uidetur durare etiã in cauſa executionis 140
Conſenſus ſolus tribuentis, & recipientis perficit gratiam, & dat ius plenum 221
Conſenſus quid ſit, ſiue quid operetur in reſignatione 258
Conſiderationes, quæ licitæ ſint in renunciatione, quæ fit coram papa 176
Conſiliarii omnes ſub legum uinculo cõprehenduntur 10
Conſiſtorium papæ, quid dicatur 47
Conſiſtorium publicum, pro quibus rebus ſolet indici 83
Conſiſtorialibus beneficiis derogatio reg. de ſubr. colli. non datur 100
Conſtitutio quid ſit 6
Conſtitutio habens decretum non requirit publicationem 8
Conſtitutio continens odium irrationale non comprehendit cardinales 10
Conſtitutio noua ſicut non trahitur ad ius quæſitum de præterito re ipſa, ita non trahitur ad ius cõditionale, quod dicitur, quæſitum ſpe 22
Conſtitutio generaliter loquens non cõprehendit reges, niſi ſpecialiter exprimantur 39
Conſtitutio omnis fauorabilis reputatur, char. 15
Conſtitutio lóquens de morte papæ, an comprehendat priuationem 104
Conſtitutio generalis, & rationabilis, licet ſit pœnalis, cardinales comprehendit. char. 114
Conſtitutio ſecunda eiuſdem conditoris, tollit primam 119
Conſtitutio formam continere, quæ dicatur 132
Conſtitutio aliqua quando eſt contra ius commune qualiter debeat interpretari 169
Conſul qui eſt illuſtris quando abeſt, nõ dicitur illuſtris, ſed ſpectabilis 122
Contrahere, & contrahenti conſeutire differunt 113
Controuerſia uerbalis in confeſſoria ſufficit non autem in interdicto 156
Controuerſia omnis iudicialis tribus inſtantiis terminatur 178
Contractus qualitas non ex ſimilitudine nominis, ſed ab ipſo effectu metienda eſt 183
Conuentiones quæ licitæ ſint in renunciatione, quæ fit coram papa 176
Culpa quando non eſt ordinata ad caſum caſus non debet imputari 175
Cura animarum dupliciter conſideratur. 69

D

Delphinus quare appellatur primus filius Regis Franciæ uiuente patre. char. 29
Damnum proprie quid ſit 16
Damnum ne aliquis patiatur temporale, perpetuum iudicatur 23
Damna, intereſſe, & expenſæ unde ueniant 152
Datandi facultas olim quibus commiſſa fuit 2
Deciſionum Rotæ, necnon decretalium uoluminis magnitudo deſcribitur. 148
Deciſionem inuenire in terminis multũ prodeſt in practica 33
Declarationis diſtinctio. 28
Declaratio quando aliquid de nouo indũcit 23. & 57
Declaratio, ad illa uerba in ſupplicatione priuationis apponi ſolita, uidelicet & cum decreto, quod ſi priuandus metu priuationis poſt accuſationem, &c. char. 97
Declaratoria augmentatiua iuris primæ ui dicitur noua conceſſio, & principalis de per ſe 111
Declaratio in incertitudine rei, & delegatorum, ad quem ſpectet 148
Decreta inter latinos latinè, inter græcos græce, proferri debent 64
Decretum irritans, neque derogatio priuilegiorum Romanorum, nouarumque reformationum urbis non datur de ſtylo in ſignatura iuſtitię 74
Decretum irritans quanti ſit uigoris, char. 130
Decretum appoſitum in regreſſu, non habet effectũ, niſi uolente eo, in cuius fauorẽ eſt appoſitũ, & quid operetur. 426
Decretum irritans poſſeſſionem diſcolorat 233

Decretum quando illum in fauorem cuius factum eſt, ligare dicitur 242
Defectuum expreſſio quam ſit neceſſaria 190
Defectus ubi exprimitur, papa concedendo uidetur diſpenſare, & uitium purgare 72
Defectus rei non proſequentis litem actorem non excuſat 176
Defenſio nulla maior eſt, quam peremptoria exceptio. 196
Defenſionis appellatione, latè ſumpto uocabulo, licet aliquando ueniat exceptio, tamen in materia odioſa, uel propria, aut ſtricta exceptio non comprehenditur 197
Defraudare aliquem ſine peccato, & animæ periculo non poſſumus 245
Denariorum, blancarum, cauallorum, ſolidorum, & regalium ualor deſcribitur, char. 251
Deo creatori, & uicario creatoris, ſubiecta eſt uniuerſa caro 245
Dependētia a futuro euentu, quę poſſunt ſe habere ad eſſe, & non eſſe, conſiderari non debent 22
Derogatio generalis conſtitutionum apoſtolicarum, an comprehendat regulas cancellariæ 11
Derogando poſſeſſioni, an derogetur iuri quæſito 24
Derogatio nuper reperta ad regulam 29. quæ uult commiſſiones non ualere, niſi literis expeditis 87
Derogatio regulæ de ſubrogandis de ſtylo ſignaturæ in prouiſionibus beneficiorū uacantium per obitum familiarium cardinalium non datur 100
Derogatio regulæ de annali facta in commiſ. directa primo auditori, an iuuet ipſum impetrantem quo ad gratiam ſubrogationis, uel ſi neutri impetrantem coram ſecundo auditore in 2. inſtantia 175
Deſtruere illius eſt, cuius eſt condere 32
Deſuper dictio, de ſui natura petitorium magis, quàm poſſeſſorium concernit, char. 169
Detentionem, neque poſſeſſionem non eſt dare in reſeruatis, obſtante decreto 177
Detentionis appellationis intelligitur de detentione iuris non facti 162
Detentatio triplex eſt 163
Detentorem habere remedium recuperādæ detentationis ſi ab ea eiiciatur, in quo detentore procedat 164
Detinens de facto beneficium ſi ſpolietur uenit reſtituendus, non tamē in beneficio reſeruato 138
Detinens ſaltem largo modo poſſidere dicitur 163
Deus ſolus præſeruator eſt de his quę in mente hominis cōſiſtunt 172
Dies quo fit reſignatio, uel præſtatur conſenſus infirmi, an debeat computari in termino uiginti dierum 60
Dies feriati quando ſubducuntur tempore impetranti, an computentur quibus agere non potuit 172
Dies de quo loquitur reg. de infir. reſig. an intelligatur de die artificiali 12. horarū an uero de naturali 24. horarum 60
Dies feriati, an uerò utiles tantum ad proſequendum cauſam computentur in anno regulæ de annali 172
Dieta una per terram, maior eſt, quàm quinquaginta miliaria per mare 105
Difficile nihil tam eſt in rerum natura, quod non labor aſſiduus, & induſtria conficiat 240
Dignitas nulla liberatur a uinculis legis 10
Digniores a fraudibus plus aliis alieni eſſe debent 40
Digniores, qui reputentur apud principē uel Imperatorem 85
Dignitas collata præſenti, dignior reputatur, quàm quæ confertur abſenti 122
Dignitates in materia reſtringibili & nō fauorabili appellatione beneficiorum non ueniunt 139
Dilatio per principē, an auferat ius quæſitum 28
Diſpenſatio cum retentione beneficiorū conceſſa, de qua retentione intelligi debeat 35
Diſpenſationes non ualere, niſi literis expeditis quomodo procedat 75
Diſpenſatio quamuis ſubreptitia, excuſat aſſequentem ſecundum curatum a pœna extrauag. execrabilis 136

Diſpenſatus ad beneficia, an poſſit obtinere dignitates 180
Diſpoſitio, quæ comprehendit epiſcopū non includit cardinales 9
Diſpoſitio non habet locum, ubi præſuppoſitum non uerificatur. 22
Diſpoſitio loquens in uno non habet locum in alio 38
Diſpoſitio loquens de maſculis habentib. duo incompatibilia, an habeat locum in fœminis 41
Diſpoſitio quantumcunque fauorabilis non comprehendit beneficia iuriſpatronatus 51
Diſpoſitionem principaliter fauorabilē non ilico facit omne id quod ad fauorem animæ referri poteſt 65
Diſpoſi. de parochiali habet locum in uicaria perpetua 69
Diſpoſitio c. ſtatutum, de reſcript. lib. 6. quę loquitur de iudicib. an procedat in arbitris 78
Diſpoſitio loquens de beneficio uacanti, non habet locum in uacaturo 107
Diſpoſitio loquens de perſonali reſeruatione ſi ſimul cum illa concurrit realis, ſub tali diſpoſitione comprehendi tur 118
Diſpoſitio loquens de feudis, procedit etiam in beneficiis eccleſiaſticis 126
Diſpoſitio quælibet in dubio iure ordinario, non extraordinario interpretari debet 134
Diſpoſitio ſimpliciter loquens de beneficiis non comprehendit officia ſecularia 139
Diſpoſitionis uerba ubi non uerificantur neque ipſa diſpoſitio habet locum, char. 153
Diſpoſitio loquens de beneficio, de effectuali intelligi debet 159
Diſpoſitio generaliter loquens de clericis, non habet locum in illegitimo 164.
Diſpoſitio ſimpliciter de tempore mentionem faciens debet intelligi de continuo. 176
Diſpoſitio loquens de titulo habet locū in commenda. 183
Diuinare de futuris nemo poteſt, cum ad ſolum Deum pertineat 138
Docti uiri eccleſiam Dei, ueluti ſtellæ poſitæ in firmamento, illuſtrant. 66
Doctos onerare ſcitis, qua iuniores fraudare docendis melius eſt 81
Doctor priuilegium ſui doctoratus oſtendere non tenetur, ſi per decennium pro doctore ſe geſſit 149
Dos ſi detur mulieri ſub prętextu paupertatis ſufficit, ꝙ a principio fuerit pauper 101
Duo quando ſunt in iudicio, quæ nō poſſunt ſimul intentari, tunc diligentia circa unum prodeſt alteri remedio, & facit, quòd non currat tempus in eo, char. 136

E

Eccleſiæ uniuerſali per iudicia plurimorum, quàm per uoluntatem unius reſignantis infirmi melius ſubuenitur. 38
Eccleſiæ utilitas & neceſſitas in commenda conſideratur 67
Eccleſiæ cathedrales ſub uerbis generalib. non comprehenduntur 78
Eccleſias duas in titulum nemo tenere poteſt 182
Effectus ſemel cauſatus, etiam in actu tē porali durat poſt obitum 38
Effectus extraneus, & accidentalis non cō prehenditur ſub decreto 156
Effectus conſummati ſemper durant, licet tollatur cauſa, quæ illos cauſauit, char. 177
Electus ante confirmationem non dicitur niſi habere ius ad rem 17
Electio ſola præſentatio an det titulum coloratum ad effectum regulæ de triennali 225
Emptio, uel pactum non trahuntur ad ea quæ non apparent, ſeu quę neſciuntur tempore contractus 55
Epiſcoporum dignitas uſque ad tempora Clementis 5. maior cunctis fuit, adeo, ꝙ minui dignitate arbitrantur ſi in cardinales promouerentur 3
Epiſcopus promotus in cardinalem non perdit epiſcopatum 11
Epiſcopus, an ſuo ſtatuto ligetur 37
Epiſcopus ſicut non diſpenſat cum rectore ſuper ætate, ita neque cum uicario perpetuo 69

Epiſcopi

Epiſcopi reſidentes in curia, ut beneficia ſui epiſcopatus conferre poſſint, quo modo ſe habere debeant 76
Epiſcopatus non conceduntur per ſupplicationem, niſi per literas expeditas præcedente promotione conſiſtoriali. 73
Epiſcopi Nullatenen. & comites Palatini propriè tales non dicuntur, ſed abuſiuè 158
Epiſtola principis facit legem 7
Eſdras linguarum confuſionem, quæ ex matrimoniis aduenarū naſcebatur ad linguam Hebraicam reduxit 63
Etiam dictio implicatiua, quid operetur 87
Exceptio ſubreptionis competens aduerſario utrum ſit peremptoria gratiæ, an dilatoria 28
Exceptionem aliquam opponi non poſſe contra tres ſententias conformes, donec ſententiæ fuerint executæ, quādo non procedat 96
Exceptio annalis reſpectu excipientis poſſeſſoris odioſa eſt 80
Exceptio ex annali poſſeſſione præcedente impetratione non ex ſequenti naſcitur 140
Exceptionibus uariis qui uti non prohibetur 175
Exceptio quæ repellit accuſatorem repellit etiam iudicem inquirentem, qui in eius locum ſubrogatur 176
Exceptio regulę de annali, quare annullat titulum impetrantis, & exceptio regulæ de triennali non 177
Excipiens ſeu dans de iure tertii per ſolā ſupplicationem non producit ius clarum neque liquidum 74
Excommunicatio prolata contra quaſcūque perſonas non comprehendit uniuerſitatem 70
Excommunicatus, licet ad iudicia inhabilis iudicetur, non tamen illi excipiendi facultas denegatur. 180
Execrabilis antequam citetur a poſſeſſione amoueri non debet. 162
Execrabilis poſſeſſionem, & titulum colorarum habere non dicitur 163
Executoriales iam decretæ in perſonam defuncti, an debeant de nouo decerni 91
Executor propter negligentiam unius anni iure ſuo priuatur 176
Exempla non reſtringunt regulam 94
Exiſtens corpore in uno loco, animo tamen & mente eſt in alio, ubi talis eſſe cenſetur 121
Expectans perdens primam acceptationē in ſecunda, quæ probare debeat 40
Expectatiuæ ſecundum ſtylum curiæ concedi ſolent moto proprio 70
Expectatiuas de certo beneficio uiuentis, nunquid comprehendat regula de impe. beneficia uiuen. 72
Expectatiua gratia quando eſt nulla non poteſt acceptari uigore gratiæ perinde ualere, niſi bulla gratiæ reualidatoriæ ſit expedita 77
Expectatiuarum concurſu dato inter officiales curiæ, quis eorum præferatur. 85
Expectans qui acceptauit beneficium litigioſum uacans per obitum alterius collitigantis poterit, ut intereſſe putans ex ſuo nouo iure non ex iure mortui admitti 101
Expectatiua, quę conceditur ad beneficiū uacans, uel cum primum uacauerit, an capiat beneficium uacans per ceſſationem commendæ 109
Expectatiuas, ſeu reſeruationes non capere beneficia commendata, quando procedat 70
Expeditio nulla & ineſſicax perinde eſt, ac ſi non ſit in rerum natura 78
Expenſarum compenſatio quando fieri ſoleat inter uictorem, & condemnatum 128
Expenſarum condemnatio à quo tempore fieri ſoleat 163
Expreſſio eorum quæ tacite inſunt, an aliquid operetur 15
Expreſſio unius modi excludit aliud diuerſum 108
Expreſſio nominis poſſeſſoris in impetratione, nunquid ſit de forma ſubſtantiali, an uerò ſufficiat fieri per æquipollens 146
Expreſſio ualoris de iure communi non requiritur 252
Extenſio Vicecancellarii, uel regentis, quę fit poſt ſignatas cōmiſſiones quid operetur 84

Extenſio lata in materia odioſa quando fieri ſoleat 101
Extenſio in exorbitantibus quomodo ſoleat fieri 110
Extrauagans ignota non ligat, niſi ſumatur ex cancellaria 8
Extrauagans iniunctæ de elect. non procedit in cardinalibus 11
Extrauagans iniunctæ Bonif. 8. poſita ſub titulo de electio, non habet locum in eccle. commendata 48
Extrauagãs ambitioſe, quos caſus comprehendat 66
Extrauagans Bonif. 8. quæ incipit, Romani pontificis prouidentia, quid operetur 73
Extrauagantes ex quo extra certum corpus ſingulariter uagantur, ſolent de facili permutationes põtificum obliuioni tradi 93
Extrauagans Martini 5. quo ad regulam de ſubrog. collit. ad uerbum deſcribitur ibid.
Extrauagans execrabilis locum habet in beneficiis iuriſpattronatus 141
Extunc dictio extremum coniungit & reſpicit tempus impetrationis 169

F

Fabii, Piſones, & Lentuli denominati ab uſu leguminum 6
Facere ſine lege uel contra legem alia ſunt 162
Facta non præſumuntur, niſi probentur, char. 115
Facti quæ ſunt cenſentur ignota etiam a prudentiſſimis 134
Factum a conatu differt 157
Factum priuati in proſecutione cauſę nõ tam conſideratur, quàm publicum, char. 160
Factum priuati cedentis non officit cauſæ publicæ 716
Facti facultatem nec hæreſis, nec execrabilitas non auferunt, niſi a iudice tollatur 161
Facultas conceſſa minori de primo uacaturo beneficio cum cura, uel ſine cura, licet non ſit ualida reſpectu beneficii curati, erit tamen ualida in non curato 59
Facultas conceſſa per papam familiari cardinalis de permutandis beneficiis ſuis, nunquid ſubiiciatur reg. iur. de imp. per obi. fam. card. 108
Familiares & continui commenſales papę, qui dicantur. 14
Familiares non eſſe idoneos teſtes non procedit in familiaribus cardinalium, char. 110
Familiares, qui ſunt intelligendi quo ad regulam de imper. per obitum famil. card. 115
Familiaris quis nihilominus eſſet ſi cardinali ſciente, & tolerante, licet non mandante, ſeruiret magiſtro domus 117
Familiares familiarium quo ad hoc, ut gaudeant prærogatiuis regularum tria habere debent 118
Familiaris mortuo cardinali ſi transferat ad alium cardinalem, & moritur, nunquid iſte ſecũdus cardinalis debeat præſtare cõſenſum ex quo primus cardinalis eſt mortuus 122
Familiaris cardinalis ſi ſit canonicus in eccleſia non numerata, & moritur nunquid ſit canonicus reg. 124
Famulus filii mei non dicitur famulus meus, nec homo hominis mei eſt homo meus 117
Famuli familiarium, ut ſint noſtri familiares quid requiratur 118
Febris, quæ durat poſt 20. dies quid ſoleat operari 54
Feudum an ueniat appellatione beneficii ibi.
Fiat uerbum de ſui natura quid importet 81
Fictio, quæ inducitur a iure, habetur pro ueritate, quo ad iuris diſpoſitionem, char. 36
Fideicommiſſum per triennii pręſtationẽ inducitur 178
Finem ſeruare ad quem ipſa diſpoſitio tendit, licet forma non ſeruetur, in quibus non ſufficit 143
Finis ubi habetur ad quẽ inducta eſt proteſtatio ſine ſeruato nõ curatur de ea. 173
Finitum negotium in rebus tractum ſucceſſiuum habentibus non dicitur, donec totaliter perficiatur 154

Florentini & ſagaces,& diligentes reputã tur 90
Florenorum monetam Io.22.primum om nium pontificum cudi iuſſit 244
Florenorum origo,& æſtimatio 250
Florentia ciuitas quo tempore fuit con uerſa ibid.
Fœmina in omnibus caſibus regulariter comprehẽditur, ubi ſpecialiter non in uenitur excepta 41
Forma ita tranſgreditur in minimo defe ctu.ſicut in magno 68
Forma ubi eſt,debet ad unguem obſerua ri 173
Forma per alium impleri non poteſt.
Forum conſcientiæ, non eſt alligatum apicibus iuris,nec ſtrepitui iudiciorum char. 80
Fratres Prædicatores & Minores, an poſ ſint exercere ea,quæ ſunt fori pœniten tialis 69
Fraudis ratio conſiderata in regula mili tat in reſignatione facta coram ordina riis extra curiam 56
Fraudis præſumptio dicitur in his, quæ fiunt incontinenti 112
Fraus,& dolus nemini patrocinari debent num. 135

G

GAbellæ de annalibus ſoluendæ an in telligantur de uiuis, an de mortuis, char. 159
Gloria æterna, qui magis participant, & gaudent 85
Gradus in regula de annali qualiter probe tur 145
Gradus primi deliberatione durante,non admittitur ſecundo,uel ulterior gradus char. 60
Gratia,ſeu diſpoſitio per regulas dilatiuas non tollitur 14
Gratia expectatiua ex quo non fuit con ceſſa ad certũ tempus, licet reuocari poſsit,perpetua cenſetur 24
Gratia reſeruationis beneficiorum cum ſuſpenſione quarumcunque gratiarũ de quibus nominarionibus exceptis re giis, intelligi debeat 36
Gratia papæ facta alicui, an requirat lite rarum expeditionem,ut de illa conſta re poſſit 74
Gratiæ ab ordinariis factæ motu proprio char. 131
Gratia ad beneficium uacaturum capit be neficium uacans per mortem commen datarii 40
Gratia ſi neutri,uel ſi nulli in cauſa priua tionis non datur 97
Gratiæ apoſtolicæ ſub duplici genere conceduntur 13

H

HAeretici poſſeſſio non ſolum a lege prohibita & damnata eſt, ſed etiam nu da rei detentatio 161
Hiſpanorum regni Caſtellæ in regendis prouinciis conſuetudo,& eadem apud Francos deſcribitur 63
Hiſpania,quæ dicatur inferior. quæ uero ſuperior 251
Homines faciles ſunt ad diſſentiendum, char. 16
Homines a feris in quo differant 63
Homines lites exquirentes peruerſi appel lantur 128
Homines uani,& inſulſi,nomine tantum homines 160
Hoſpitalia nunquid ſub regula de infir.re ſi.comprehendantur 55
Hoſpitalia quando ueniat appellatione beneficiorum 183
Hoſpitalia quando laicis conceduntur gu bernanda,non dantur in titulum bene ficii,ſed cuiuſdam adminiſtrationis tẽ poralis 186

I

IDioma Britonis Galli,& Britonis Brito nizantis,nunquid ſit diuerſum 62
Idiomatis regulę,an uideatur ſatisfactum ſi aliquis pro parte intelligit,& pro par te non 68
Idioma duplex in quibus regnis inuenia tur ibid.
Idiomatis regula, an procedat in gratia motu proprio ex certa ſcientia 70
Ignorari a peritis aliquando poſſunt ca ſus exorbitantes 98

Ille

Illegitimus expoliatus non reſtituitur, char. 164
Illegitimi omnium iurium ſpiritualium ſunt incapaces 180
Impedimenta, quæ ſtatim annullant, quę ſint 12
Impedimenta inducta per actum iuris po ſitui, poſſunt per papam tolli, & omnes effectus ex illo producti 26
Impedimentum non præſtant, quæ de iu re non ſortiuntur effectum 96
Impeditus ubi potuit tollere impedimen tum, & non fecit, ſibi imputatur 134
Impedimentum ſuperueniens in iure nõ attendirur 35
Imperator largo modo dicitur ſacerdos, & presbyter, aliquando pontifex, & Dei uicarius 39
Imperator hæres eſſe in teſtamento qua re prohibetur 128
Impenſæ licet damni appellatione in cõ uentionalibus non includantur, ſecus tamen eſt in iudicialib. 152
Impetrantis ſecunda prouiſio quando ua leat 160
Impetrauerit uerbum, quid importet, char. 71
Impetrans diffamans priuandum de plu ribus criminibus arctatur ad proban dum 97
Impetratio per priuationem quando ſi gnatur 98
Imperrare in genere quis uelle non præ ſumitur, quod in ſpecie non eſſet im petraturus 105
Impetrare, & motu proprio obtinere, cõ traria uidentur 106
Impetrans per non promotionem non poteſt conſequi per obitum illius po ſtea contingens 108
Impetratio aliud eſt, & aliud ſubrogatio, licet ſubrogatio ueniat appellatione impetrationis 102
Impetratio ſecunda non faciens mentio nem expreſſam de prima, non ualet, char. 113
Impetrans ius in re, quod familiaris Car. defunctus habebat ad beneficiũ quod de facto alius poſſidebat, nunquid de beat obſeruare contenta in regula, char. 124
Impetratio an a principio ſit conditiona lis, uel pura licet, ex euentu reſolubilis, magna eſt differen. 125
Impetrantem bonam, uel iniquam cau ſam fouiſſe ex effectu metimur 128
Impetrans improbus, qua pœna mulcta tu 134
Impetratio, non facta mentione de colo rata poſſeſſione alterius, non ualet, char. ibid.
Impetranti beneficium contra capitulum alicuius eccleſiæ poſſeſſorem annalem, an obſtet regula 135
Impetrans impeditus per poſſeſſorem an nalem quo minus cauſam expediret in fra annum nunquid excuſetur a pęnis regulæ 136
Impetrans impugnans poſſeſſionem an nalem, nunquid poſſit poſtea eam pro bare opponendo de regula contra ius tertii 138
Impetranti imputandum non eſt, ſi non expreſſis, quod iuſte ignorauit 146
Impetratio quomodo fieri debeat 147
Impetranti per prouiſionem Papæ in cuĉ tum priuationis non eſt illi ius quæſi tum irreſolubiliter, ſed conditionali ter 153
Impetrans cauſam contra reum connen tum, uſque ad ſententiam proſequi te netur 190
Impetrantem quodammodo ad impoſſi bile aſtringere eſt legi contrarium, char. 170
Impetranti quando ſubducuntur tempo ra, an computentur dies feriati, quibus impetrans agere non potuit 172
Impetrans ſi per iudicem ſtat, quominus cauſam terminare poſſit per ſententiã infra annum, nunqu d teneatur de ne ceſſitate proteſtari iudici per ipſum non ſtare ad hoc, ut excuſetur 173
Impetrantis improbi & calumnioſi mali tia, quando eſt in propatulo nullæ gra tiæ ſuffragari debent 175
Impetranr in prima uartæ regulæ peccãs, in quibus puniatur 176
Impetrans à papa beneficium uacans in curia, & ſic reſeruatum reſeruatione in corpore iuris clauſa, hoc non expreſſo nunquid dicatur habere tit ulum colo

tum, & defendatur regula de triennali char. 221
Impetratio facta per obitum electi tantũ non conſecrati, tanquam de beneficio uacante per mortem non ualet 225
Impetrans impugnans poſſeſſionem annalem, nunquid poſſit poſtea eum probare opponendo de regula contra ius tertii 138
Impetrans impeditus per poſſeſſorem annalem quo minus cauſam expediret infra annum nunquid excuſetur a pœnis regulæ 139
Impetrans cauſam contra reum conuentum, uſque ad ſententiam proſequi tenetur 160
Impetranti per prouiſionem Papæ in euẽtum priuationis non eſt illi ius quæſitũ irreſolubiliter, ſed conditionaliter char. 153n
Impetranti imputandum non eſt, ſi non expreſſit, quod iuſte ignorauit 147
Impetratio quomodo fieri debeat 140
Impetratio cum impenſa expedita de cõſenſu abſentis facta præſumitur 222
Impetrans beneficium uiuentis, & poſtea poſſidens uigore illius impetrationi per triennium, nunquid poſſit mortuo illo per cuius obitum impetrauit, uti priuilegio reg. de triennali contra alios impetrantes 229
Impetrans ſi per iudicem ſtat quominus cauſam terminare poſſit per ſententiã infra annum, nunquid teneatur de neceſſitate proteſtari iudici per ipſum non ſtare ad hoc, ut excuſetur 173
Impetrans beneficium annalis poſſeſſ. an per ſolam impetrationem, & citationem improbus, uel iniuſtus dici poſsit, char. 128
Impugnatum una uia poteſt quis ex alia approbare 175
Impetrantem quodammodo ad impoſſibile aſtringere eſt legi contrarium, char. 170
Improbitas a lege magnopere deteſtatur, char. 175
Impetranti quando ſubducuntur tempora, an computentur dies feriati, quibus impetrans agere non potuit 427
Incompatibilis diu poſsidens præſumitur diſpenſatus 175
Incontinenti facta cenſentur ineſſe, quo modo procedat 112
Indebitum ſolutum per tranſactionem non reponitur 122
Indi, teſte Herodoto, ſenes interficiunt, & comedunt 41
Inducta ad unum finem, non debent ad alium trahi 59
Inducta Cardinalium comprehendunt etiam beneficia cardinalium morientium 11
Ineſſe non dicuntur, quę ex interuallo fiunt 47
Infirmitas, & periculum mortis multum differunt 45
Infirmitas quælibet in dubio præſumitur durare longo tempore, ſaltem per annum ibid
Infirmus ſemper præſumitur infirmari, niſi probetur contrarium ibid.
Infirmitas nonaginta priuilegia deſcribuntur 44
Infirmitatis acutæ tres habentur cognitiones 55
Infirmus non lethali infirmitate renuntians beneficio, cum derogatione reg. quando ex illa infirmitate moriatur, ſi poſt ea ſuperuenienti graui infirmitate infra xx. dies moriatur, an cenſeatur derogatum regulæ 56
Ingratitudinem arguit beneficii commemoratio 66
Ingreſſus uitioſus quare non datur 174
Inhabilis quilibet etiam hæreticus ſeruãs contenta in regula, an poſſit impetrare beneficium annalis poſſeſſoris, char. 129
Initium etiam in odioſis expectamus, char. 57
Innocentius quartus cum poſſet ex eis dictis leges condere, uoluit tamen a quocunque melius ſentiente, reprehendi 118
Intellectus ad certam cautelam quam ſolicitatores in commiſſionibus excogitant 88
Intellectus ad illa uerba in cauſa commiſſionis penſionis apponi ſolita, uidelicet, abſque retardatione ſolutionis penſionis 91

Intel

Intellectus ad illa uerba, uidelicet, dum modo ceſſio non fiat in potentiorem char. 94
Intellectus ad clem. 1. §. fi. de conceſſ. præbend. 104
Intellectus ad tex. in c. ſi pro te. de reſcrip. lib. 6. 112
Intellectus ad dictum Arch. in c. clericum. el. 1. 11. q. 1. 117
Intellectus ad dictum Arch. in c. præſenti. de præb. lib. 6. 119
Intellectus ad text. in c. j. §. fi. ne ſed. uacāt. lib. 6. 123
Intellectus ad tex. in c. j. de exceptio. li. 6. in princip. iuncto. §. fina. 154
Intellectus ad c. de multa de præb. & ca. licet canon. 160
Intellecta ad dictum Bonifa. in cle. 1. de ſequeſtra. poſ. & fruct. 188
Intentionis defectus in gratia motu proprio, an poſſit dari 71
Intereſſe in ſpiritualibus ſicut in profanis peti non poteſt 152
Intereſſe & damnum diuerſo modo conſiderantur ibid.
Intereſſe putantes, contradictore deficiente, citari debent 176
Interpretatio lata eſt iure communi fieri debet 63
Interpretatio, quæ pro libertate facit, benignior reputatur 92
Interpretatio ſemper capienda eſt per quā excludatur delictum 106
Interpretatio in qualibet conſtitutione in dubio, quæ capi debeat 108
Interruptio pacificæ triennalis poſſeſſionis facta ad citationem unius, utrū proſit aliis 205
Interruptionis ſpecies duplex eſt ibid.
Interruptio quo caſu interrumpenti ſolū prodeſſe dicitur 206
Intruſus uere non dicitur, qui uirtutetem poralium poſſeſſionem cupit 96
Intruſus a principio litis, ſed lite pendēte, deſinit eſſe, utrum poterit ſe ſubrogare in beneficio per obitum collitigantis char. 101
Intruſi omnes, excepto hæretico, reg. de annali iuuantur 172
Intruſus in benefic. reſeruato ſi ſpolietur, non reſtituir. 184
Intruſus, an dicatur ille, qui ingreditur poſſeſſionem cum titulo præter autoritatem ſuperioris 231
Intruſus ſine titulo ſpiritualia miniſtrare non poteſt 255
Ioannes 22. ultra ordinationes Rotæ multa ſaluberrima inuenit 4
Ioannes 23. in materia de ſubrogandis collitig. duas regulas condidit, Martinus uero v. aliam his diſſimilem, in quibus cōtenta enarrantur 93
Iter à communiter accidentib. an eligendum ſit per mare, an per terram. 106
Iudex eiuſdem nationis, quo eſt actor à reo conuento, recuſari poteſt, & quare 61
Iudex non recipit iuriſdictionem, niſi literis expeditis ibid.
Iudex in principio litis de legitimatione perſonarum inquirere debet 90
Iudex parte non opponente, poteſt nulliter agentem repellere 129
Iudex non ſolum tenetur ſupplere circa ea quæ ſunt iuris quando omittunt, à partibus, ſed etiam circa conſuetudinem 130
Iudex ſecundum acta, & probata iudicare debet ibid.
Iudex actum fruſtratorium repellere poteſt 132
Iudicare quando poſſumus contra communem opinionem 160
Iudicium plurimorum oculis comprobatum iuſtum præſumitur 66
Iudicium vnum fuiſſe iuſtum, & poſtea eius contrarium iuſtius non conuenit char. 74
Iudicium idem eſt de his, quæ fiunt ante, uel poſt actum 123
Iuramento quando derogatur per ſimplicem derogationem, nulla facta de illo mentionem 138
Iuramentum in præiudicium reipublicæ, an ualeat 121
Iurans procuratorem non reuocare, quòd poſſit, non obſtante iuramento, illum reuocare quomodo procedat 152
Iurans ſe non contrauenire, etiam per inſtrumentū in forma Cameræ, ante præſtitum cōſenſum reſignanti, an reuocare poteſt huiuſmodi propoſitum 57

Iura inducentia uacationem requirunt poſſeſſionem 18
Ius prohibentia non auferre ius quæſitũ quomodo intelligi debent 21
Iura loquentia de filio inſtituto,& de ſoluendo tributo, uel gabella ex contractibus in quibus habebunt locum 22
Iura loquentia ſimpliciter debent intelligi de habilibus 41
Iura non adaptantur ad ea, quæ rarò, & cum difficultate fiunt 105
Iura quemadmodum poſt terminum ad probandum poſſunt allegari, an eodẽ modo poſſit extrauag. 131
Iura duorum,quãdo peruenimus ad unũ iudicantur pro uno 136
Iuris communis diſpoſitio nemini cauſans preiudicium, an procedat indiſtincte in quibuſcunque commiſſionibus, tam in iudicio, quam extra 20
Iure ſublato quod eſt plus, uidetur tolli quod eſt minus 26
Iuriſdictio pari in parẽ de iure tribui non ſolet 36
Iuris profeſſores a lege ſacerdotes appellantur,ſed improprie 39
Iuris ordo coram principe non ſeruatur, char. 49
Iuriſdictio ex reſcripto nullo iudici datur pro condemnatione expenſarum 76
Iuriſdictio ſicut per reſcriptum nullum non datur, ita neque per literas defectuoſas,& ſubreitit ias 79
Iuriſdictionem ordinariam nullus habet in curia,niſi ſolus papa,& quare 86
Iuriſdictionis, & competentiæ defectus non ſanantur per ſignaturam iuſtitiæ, char. 90
Iuriſdictionem eſſe nullam,literis non expeditis,quando procedat 95
Iuriſperito dolus aſcribitur, ſi iura ignoret 98
Iuſtitia inter cæteras uirtutes obtinet principum 4
Ius cõmune ordinarium pręſumitur certum 12
Ius ad rem acquiri,in beneficialibus, quibus modis dicatur 18
Ius ad rem per collationem nondum acceptatam quid operetur 19
Ius quæſitum nemini eſſe tollendum de iure communi expeditum eſt 20
Ius conditionalem nõ habet aliquam ſubſiſtentiam de præſenti 22
Ius in re uel ad rem reſultans ex iure conditionali non eſt penitus caducum, char. 23
Ius quæſitum quod dicatur 24
Ius alicui tollere ſicut non eſt intentionis papæ,ita nec poſſeſſionem 25
Ius quæſitum ubi eſt alicui ex ſola commiſſione,nunquid ſecundæ commiſſio derogatoriæ illius obſtet regula 26
Ius tollere alicui,uel illud differre parificatur 28
Ius aliquem habere,& probationem deficere ſtant ſimul 30
Ius ſibi quæſitum, an alicui tollatur per derogationem regulæ,uigore cuius iã competebat ante reg. derogationem exceptio 32
Ius quæſitum ſi tollatur, per commiſſionem fauore & gratia alicuius,an per illam commiſſionem reducimur ad ius commune 33
Ius ad ſe pertinens, licet non uacet de facto quilibet conferre poteſt 52
Ius in re,neque ad rem per expectatiuam non acquiritur 72
Ius de nouo emergens in prophanis poſt concluſionem in cauſa cenſetur obuenire poſt ſententiam 91
Ius bonum non uidetur competere litigãti, quod exceptione regulæ elidi poteſt 101
Ius ſuum indeciſum nemo relinquere debet 129
Ius quando ex perſona agentis meritur. char. 139

L

Laicus ad cognoſcendum de poſſeſſorio in cauſis habentibus connexitatem ſpiritualem, incompetens uidetur char. 157
Legatus in curia poteſt beneficia ſuæ prouinciæ reſeruare,uel conferre 76
Legates de latere ſignat ſicut papa,& quare 83
Legatus quas gratias dare ſoleat,& concedere 246

Legem

Legem uniuerſalem, uel particularem ex perſona conditoris metimur 6
Leges prolatæ ab imperatoribus, in quo ſuum præiudicium non poſſunt reuocari 32
Leges quando ſapiant 36
Leges quando recipiant reſtrictionem de habilitate 41
Legem condere per quas omnes ſubditi ligentur, de rebus arduis, & maximi imperii dicitur 49
Leges Rom. quare grauiſſime tulerunt originarios a ciuitate, & propria patria diſcedere 62
Leges, quę dabantur populis, ſub illo eiuſdem populi idiomate publicare ueteres uoluerunt 64
Lege permittente quod fit, legitimè & iuſtè fieri dicitur 100
Leges nouæ a lege ueteri interpretationē & declarationem recipiunt 104
Lege quod non cauetur, in practica non habetur. 162
Legem defendere aliqua ratione, etiam fatua, melius eſt, quam eam nudam & ſine ratione dimittere 178
Legis uniuerſalis natura, quæ ſit 5
Legis uirtus in quo conſiſtat 48
Legis uerba quibus, non conueniunt neq; ipſa diſpoſitio conuenire uidetur 133
Legumlatores ueteres ab utilitate exordientes procemiis quibuſdam ad legū ſtudium ſtudioſos inuitare conſueruнt char. 56
Legum omnium inanis eſſet cenſura, niſi diuinæ legis imaginem gerat 188
Lex communi ubique publicatur 5
Lex uniuerſalis poteſt eſſe uniuerſalis, & perpetua 7
Lex moderna generaliter loquens debet interpretari ſecundum antiquam, & abolitam 28
Lex uigore cuius ius eſt acquiſitum alicui reuocari per principem nō poteſt, quo minus allegari non poſſit 32
Lex diuina mādat illum ea ſeruare, quæ alios præcipit cuſtodire 38
Lex, uel diſpoſitio uniuerſaliter loquens, omnia includit 41
Lex ſi non excipit, nec nos excipere debemus 48
Lex indiſtinctè omnes, quos non excipit, ligat 67
Lex omnis præceptiua dicitur habere decretum irritans 74
Lex quando fundatur in præſumptione, non habet locum in foro conſcientiæ, char. 74
Lex ſuſpicari uetat triſtem euentum. 100
Lex generalis omnes ſubditos comprehēdit excepto principe 114
Lex quæ dicatur utilitatem publicam cōcernere, quamuis eius uerba priuatum commodum præ ſe ferunt 127
Lex generaliter loquens, an comprehendat inhabiles 161
Lex indignis non dat priuilegia 184
Lex, & quælibet alia diſpoſitio, ſiue reg. ſimpliciter loquens, per interpretationem non eſt amplianda 187
Lex quando perdit nomen legis 188
Lex de his, quæ frequenter accidunt, intelligi debet 190
Lex quando requirit actum cum qualitate, non ſufficit deducere actum, niſi & qualitas deducatur 195
Legum compoſitarum nomina, quo pacto ſcribi debeant 144
Libellus ſuper quo petitorio trahat ad ſe proprietatem, & rei uendicatio aliquādo competat 169
Libræ turonenſ. ualor, & origo 249
Limitatio ad illa uerba, uidelicet ceſſionē non faciendam in potentiorem 94
Limitatio & intellectus ad c. ex eo, de reg. iur. lib. 6 136
Lingua ad quid nobis data ſit ſecundum diuum Paulum 61
Linguæ, & habitus diſparitas quid operetur 62
Litibus finem imponere fauorabile iudicatur 28
Litis pendentia, ut introducta dicatur, quid requiritur 89
Litigare qui facit aliquem fruſtratoriè debet in expenſis condemnari 91
Lis mota per non habentem mandatum: tamen ratificata per dominum poſt, uel ante mortem collitigantis, an proficiat ad effectum reg. de ſubro. collit. 96
Litem non extingui poſt rem iudicatam non executam quomodo procedat. 101

Litium extinctio ad reipublicę commodũ pertinet 127
Lites quam ſint execrandæ 129
Lis diſcuſſionem & actorum apparatum requirit 151
Litigandi iuſta cauſa in Rota nunquam excuſat condemnatum in expenſis. ibi.
Litis pendentiæ effectus poſt ſententiã, quæ tranſiuit in rem iudicatam ante eius executionem nihilominus durant char. 153
Litis per ſententiam finiri dupliciter conſideratur 236
Lis ſi interueniat, uel moleſtia iudicialis, ſi tamen non inducit controuerſiam reſpectu poſſeſſionis non ſufficit 156
Lis mota per aſſertum poſt obit. collitigãtis ad effectum regulæ de ſubrogandis ratificari non poteſt 160
Lis per ceſſionem uel mortem non extinguitur 176
Lis mota per commiſſionem reſpectu cõmittentis multos operatur effectus. char. 89
Lis turbatiua pacificę poſſeſſionis non de facili inducitur 237
Lis ſpacio decem annorum deſerta cenſetur 241
Lites uerbum, in regula de triennali, pro quo capiatur, ſiue quomodo intelligatur 242
Literæ contentioſæ non dantur contra reges 9
Literarum expeditionem in gratiis expectatiuis neceſſariam eſſe, quis Ro. pontificum ſtatuit 74
Literæ non dant ius in re, neque ad rem, ſed ſola gratia 76
Literis non expeditis effectu gratiæ utẽs, non eſt tutus in foro conſcientiæ, char. 78
Literæ in dubio productæ poſt commiſſionem, de quarum expeditione dies non apparet, an præſumantur in tempore expeditæ, & cui incumbat onus probandi 80
Literæ contra reges, principes & magnos duces non dantur ſine ſignatura Papæ 86
Loquutio indefinita in materia pœnali non æquipollet uniuerſali 132

M

Magiſtratus peregrini, & non ciues populis dari debent 61
Maioris pęnitentiarii ſignatura per fiat, in quibus differat a ſignatura papæ etiam per fiat 82
Maior tanto quis reputatur, quanto pluribus, & dignioribus famulis præeſt. 109
Malæfidei ſola notitia præſcriptio interrumpit 156
Malæ fidei poſſeſſor, licet regulariter per præſcriptionem xxx. ann. non acquirat ſibi, niſi ius excipiendi ad rem uendicãdam, ſi de poſſeſſione caderet, locum non habet, quando ageret contra uiolẽtum 186
Mancipia quando dicuntur uetera, quando uero noua 126
Mandatum de prouidendo, neque alius titulus habilis de futuro non cauſat ius in re 19
Mandatum factum ante litem de caſſando gratiam, quid operetur, quid uerò lite pendente 26
Mandatum factum de adeunda hæreditate uiuentis, qui communi opinione reputabatur mortuus ualet 72
Mandati defectum ſignatura Papę ſupplere non ſolet 69
Mandatum quando dicitur nullum 144
Mandatum de beneficio uacanti non comprehendit uacaturum 152
Manus regia appoſita rei contentioſæ non priuat aliquem poſſeſſione 157
Marabatinus moneta olim, quam fuerit generalis, & illius ualor quis ſit 251
Marcha, & recens, & uulgare nomen 248
Marchę æſtimatio qualis eſſe debet ibi.
Mare infirmitati & morti ęquiparatur 42
Mens Papæ concedentis qualis præſumitur 103
Menſes ſex ad citandum, de quibus, loquitur regula de annali, an computentur die datæ impetrationis, an uerò à die expeditionis bullarum, uel commiſſionis cauſæ, uel citationis decretæ uel executæ 169
Mentio de actu inualido non eſt neceſſaria 36

Mentione ſpeciali digna, niſi ſpecialiter & exprimantur omnia intelliguntur, char. 39
Mentio ſicut de beneficio in impetrationibus, ita de penſione fieri debet 49
Mentio de expectatiua gratia fieri debet, char. 22
Mentio ſicut de iure communi non requiritur, ita neque de ſtatuto continente in effectu quod ius commune 75
Mentio coloratæ poſſeſſionis alterius in prouiſione ordinaria, & legati, etiam motu proprio factis, requiritur 31
Mentio de poſſeſſione non colorata de iure communi fieri non debet 131
Mentio de poſſeſsione uiuentis de iure communi requiritur 177
Mercator quando quis dicitur 129
Militum Sancti Petri priuilegia aliter ſuffragantur militi agenti pro ſeipſo, quã nominato a bipſo 113
Mithridates Ponti rex, & Themiſtocles Athenienſis, quàm uarias linguas didicerunt 63
Mixtum ſub ſimplicibus non comprehenditur 75
Mixtum in materia fauorabili ſub expreſſione duorum ſimplicium quomodo procedat 112
Mixtum in materia exorbitanti ſub ſimplicibus, an comprehendatur 118
Mobilia per triennium conſumi præſumuntur 179
Modus ſeruandus in conferendis beneficiis conſiſtorialibus 48
Moleſtiam extraiudicialem inducunt, quę de facto fiunt 156
Moleſtia in generali excluſione non cenſetur excluſa 183
Monachis quare prohibita legum ſtudia, char. 22
Monadem ſiue unitatem quid ueteres appellare ſoliti ſunt 127
Monaſteria in diſpoſitionibus loquentibus de dignitatibus non comprehenduntur 13
Mora modici temporis damnum magnũ non continet 28
Morbis acutis terminus 20. dierum præfigi ſolet 52
Mori, ut quis dicatur ex noua, & non antiqua infirmitate, quid probari oporteat char. 47
Mortis papæ appellatio, an comprehẽdat priuationem 110
Mortis articulo conſtituti qui dicantur, cũ infirmi non ſint 42
Mortis appellatione, quæ mors intelligatur, naturalis, an accidentalis 109
Motus proprius tollit ſubreptionem, non ius tertii 31
Motus proprius in dubio non præſumitur per impetrationem concedi 71
Mulier ignorans mariti mortem, qui in ueritate mortuus erat, ſi matrimonium contrahit, tenet 103

N

Nationis expreſſio in literis apoſtolicis quare requiritur 62
Natura quando præualet accidenti 68
Negligentia non ſeruantis regulam non nocet alteri impetranti ſeruanti regulam 133
Negligens ubi aliquis non fuit, non impeditur agere, ſublato impedimento, char. 134
Nobilitatis magna conſideratio in collationibus faciendis habetur 145
Nominatum a patrono, qui obtinuit nouam prouiſionem, & committit cauſam, literis non expeditis nunquid cõprehendat regu. de non iud. iux. form. ſupp. 79
Nominis expreſſio quando requiritur, & forma non poteſt per æquipollens impleri 142
Nomen ſingulare quid ſit & quando iuris expreſſio ſufficiat 143
Nomine proprio aliquem appellari ſacra ſcriptura ad ſignum magnæ familiaritatis refertur ibi.
Normandus, an poſſit extra terram Normandiæ iudicem impetrare 69
Notarii ſeptem initio orientis eccleſiæ ad res geſtas martyrum conſcribendas creati fuere 1
Noua prouiſio præſupponit alium titulum præceſſiſſe, nec facit ius purum, & ſimplex de per ſe ſubſiſtens 140
Nouæ prouiſionis diffinitio ibid.

Nouæ

Nouę prouiſiones gratiæ ſi neutri ſubro-gationes,& ſimilia, ſunt gratiæ dependentes ab impetratione principali 175
Noua,quæ inducuntur, nouo etiam auxilio fulciri debent 55
Nullitates,quæ ſanantur facilè per ſignaturam,adiuncta clauſula,uidelicet refectis expenſis 95
Nullum & inutile a iure æquiparantur. char. 157
Nullum quod eſt, annullari non poteſt amplius 175
Numerus ternarius in diuinis,& humanis actibus commendatur 179
Nuntius utrum poſſit admittere reſignationem uigore mandati facti in fauorē certæ perſonæ 61
Nuntiatio noui operis in dubio afficit. char. 187

O

OBitus ueriſimilis notitia, de qua in regula,nunquid debeat attendi computando dietas per terram, an uerò per mare 105
Obſeruari magis ſolent quæ ſpecialiter repetuntur, quàm quæ generali prohibitione ſunt poſita 96
Odia reſtringi debent, fauores autem ampliari 105
Odium, & ſiniſtra ſuſpicio contra impetrantes beneficia uiuentium poſſeſſorum,in quo conſiſtat 127
Odium ſemel cauſatum adhuc durat 168
Officiales ſoliti ad menſam Vicecancellarii comedere, non poterant medicinam ſumere aut ſanguinem minuere abſque licentia Vicecancellarii 2
Officialis, qui ad nutum creatur, ex quo non datur ad tempus, perpetuus reputatur 23
Officia curiæ, an comprehendat regula de infir.reſi. 52
Officiorum quædam ſunt ſecularia, quædam ſpiritualia, quædam uerò mixta, char. ibid.
Opiniones hominum ex tempore facilius mutantur 169
Opinio nulla eodem ſtatu diu ſtare poteſt 181
Opinio communis, quam faciunt Doct. peradhæſionem dicitur leuis 6
Opponendi ius quando habebit locum, char. 16
Opponens in exceptione ſua tam petitionem,quàm exceptionem ut probare debet 70
Orare qui neſcit,aſcendat mare 42
Oratio,quam antiquior referendarius in ſignatura dicere ſolet, deſcribitur: & unde originem habuit 80
Ordinatio papæ habet uim legis generalis 6
Ordinarius beneficia iam effecta litigioſa conferre non poteſt 27
Ordinarii conferre,nec expectantes acceptare beneficia reſeruata,uel affecta nō poſſunt,neque minus conſiſtorialia, & per obitum uacantia 48
Ordinarius, quæ beneficia conferre poſſit 51
Ordinarii cum procedere debeant ſecundum ius commune,non requiritur literarum expeditio,ſed ſola ſignatura ſufficit 75
Ordinarius,an poſſit conferre beneficiū ſub conditione ſi uacat, etiā ignoranti uacationem 103
Ordinarius in quibus beneficiorum impetrantibus poteſt decipi ſicut papa 134
Ordinarii gratias motu proprio concedere ſolent 131
Oriundis,quàm exteris,etiam his præſtantioribus, quare magis fauemus 63

P

PActa in beneficialibus licet ſint prohibita,ubi tamen facta ſunt ut a lite recedatur,tolerantur 128
Panis appellatione,& uini, non ueniunt fercula 116
Papa eſt ordinarius ordinariorum orbis, & omnia beneficia habet manualia 6
Papa pedes plumbeos habere dicitur.
Papa unius eccleſię ſponſus appellatur. char. 9
Papa difficilius præſumitur habere notitiam iuris extrauagantis, quam iuris ordinarii 12
Papa ſi in ſuis literis tolleret collationem alteir

alteri factam in dubio, de qua collatione intelligendum erit. 15
Papa in beneficialibus quantam habeat poteſtatem 11
Papa uolente alicui in aliqua gratia præiudicium inferre, de quo præiudicio intelligemus 20
Papa in gratiis ſuis ad faciẽdum fauorem gratiato principaliter mouetur. 21
Papa alteri prouidens de beneficio commendata infra ſex menſes, an dicatur tollere ius quæſitum ibi.
Papa ſicut non præſumitur uelle alicui tollere ius quæſitum, ita neque poſſeſſionem 23
Papa concedens ius litigandi per uiam commiſſionis illud idem poteſt tollere 26
Papatui qui renuntiarunt 38
Papa ubi mandat litem extingui, cauſam ad ſe aduocando, ad effectum, ut ipſemet, uel alius pro eo de illa cognoſcat, quod operetur 106
Papa de iure communi etiam in gratia motu proprio facta nunquam cenſetur tollere ius quæſitum. 27
Papa differendo ius mihi competens exceptione peremptoria, nunquid præiudicium conſiderabile inferre uideatur 28
Papa declarante in commiſſione mentis ſui prædeceſſoris fuiſſe, gratiam non fuiſſe ſubreptitiam per expreſſionẽ falſam familiaritatis, nunquid per huiuſmodi commiſſionem tollat ius quæſitum 26
Papa poteſt tollere ius quæſitum ex lege ſua 32
Papa per ſuam commiſſionem reiiciente exceptionem mihi competentem contra aduerſarium, qui incurrit pęnam, & priuationem ipſo iure, nunquid per hoc dicatur mihi tollere ius quæſitum char. 34
pa ad hoc, ꝙ per actum quem facit inducat diſpenſationem, quinque neceſſaria requiruntur ibi.
pa omnes mortales habet ſubditos 40
æ intentio non præſumitur fuiſſe de o quod uerba non important 47
a quæ negotia ſolus expedire poteſt,
& quæ non 4
Papa & imperator poſſunt facere leges in camera ſua ſine alicuius cõſilio ibid.
Papa quare plus, uel minus, quam uiginti dies non præfixit infirmo reſignanti 52
Papa non poteſt facere, ꝙ reſignatio, quæ uerè, & realiter facta fuit non ſit facta, char. 56
Papa reſeruans prouiſioni ſuæ beneficiũ, ſi illud dat in commendam expirat reſeruatio 67
Papę ſcientia in quibus inducat derogationem & in quibus non 70
Papa ex certa ſcientia poteſt dare ius ad uacatura etiam certe perſonę 72
Papa ſuper eo quod continet peccatum diſpenſare non poteſt ibid.
Papa qua ratione mouetur ad faciendum regulas expeditionem literarum requirentes 75
Papa cur mandat iudicibus non iudicare iuxta formàm ſupplicationum 103
Papa præſente nemo poteſt iuriſdictionem ordinariam exercere 76
Papa quare utitur hoc uerbo fiat, in ſignatura 81
Papa quare in conſiſtorio poblico ſignat commiſſiones iuſtitiæ 83
Papa qui aliorum iura uult ſeruare ſua, ut negligat, non eſt dicendum 103
Papa in literis directis regibus non utitur uerbo, mandamus, ſed exhortamur, char. 9
Papa quare magis in reg. de annali impetrantis gratiam annullare uoluit, quàm in reg. de triennali 132
Papa quando in ſupplicatione porrecta deleuit aliqua, uidetur in omnibus aliis gratiam uelle concedere 134
Papa uerbis exprimere non præſumitur, quod mente non concedit 135
Papa ultra quod petitur concedere non uidetur maxime contra regulam, quæ eſt ius ſcriptum 13
Papa, uel imperator ſicut inter gradus dignitatum gradum facere non dicuntur ita nec doctoratus inter gradus doctrinæ 150
Papa aſſerente beneficium uacare, renunciari non poteſt 157.

Papa conferendo alicui incompatibile & ſcienter, non cenſetur eum illi diſpenſare in dubio, niſi expreſſe dicar 184
Papa in beneficialibus ſucceſſorem an dare poſſit 192
Papam in dubio uelle tollere alteri exceptionem ſibi competentem non eſt ueriſimili, 201
Papa conceſſionem facta reuocare poteſt char. 202
Parricidii legem quare Solon non tulit, char. 109
Parochialem eccleſiam commendatam, an comprehendat regula de idiomatæ, char. 66
Pars tutior, & ſecurior in dubiis eſt eligenda 38
Pars una per aliam alternatiue declaratur 70
Pars una quo ad iuriſdictionalia ſupplere poteſt, quod alia facere tenebatur 169
Paſſiones animi, quæ impediãt reſignationes, & quæ non 47
Patri filia defuncta, loco conſolationis iuſtum eſt, ꝙ ei dos reddatur 1:0
Patricii patres principes ſunt 9
Patroni, an poſſint præſentare alium ad beneficium ſi unus ex duobus præſentatis colliti gantibus moriatur 100
Patroni clericum eiuſdem diæc. epiſ. præſentare debent 63
Pax facta cum inimico non extenditur ad eius adhærentes, niſi expreſſe dicatur, char. 157
Peccatum tanto maius eſt, quanto ille qui peccat eſt dignior 10
Peccati uenia non datur, niſi petenti & correcto 82
Peccata quando grauiora reputantur. 133
Penſionem ſoluere, aut recipere literis non expeditis, ſalua conſcientia nemo poteſt 79
Penſiones imponere ſuper beneficiis in quibus caſibus inferiores a papa poſſint 92
Penſio proprie loquendo non eſt beneficium 139
Per, dictio quid ſignificet 83
Perfectum quid dicatur 49
Perinde ualere, an ſufficiat ad ſupplendũ defectum idiomatis 67
Perinde ualere ſola ſupplicatio quando ſufficiat 77
Periurus in quibus cenſetur diſpenſatus, char. 48
Periurus nunquid erit, iurans ſoluere die dominico, ſi ſoluit media nocte ſequenti 59
Periurii exceptio impedit teſtitutionem, char. 186
Permiſſum ad tẽpus cenſetur poſtea prohibitum 58
Permutatio de beneficio unito non ualet 49
Permutatio, quæ præſumitur fraudulenta 52
Perſonę appellatione, qui comprehendantur 64
Perſona conſtituentis ſiue loquentis in generali ſermone non comprehenditur, char. 36
Perueniſſe non dicitur, quod non ſtetit, char. 23
Peſtilentia omnes alios morbos magnitudine ſuperat 42
Petitorem per exceptionem iuris non ſui in beneficialibus excludere ſufficit, char. 195
Pictores in magno & arduo opere, quo ut antur leuamine 80
Podagra, rabies, & lepra, tres infirmitates inſanabiles 90
Pœnæ, quæ imponantur improbis & calũnioſis litigatoribus 128
Pœnalia ubi ſunt, minimum eſt, ſequimur 169
Pœnæ illæ 50. florenorum, & ꝙ beneficiũ non cenſeatur litigioſum, &c. poſitæ in fine regulæ de annali, nunquid referantur, eſt omnes caſus præcedentes, & cõtentos in prima parte regulæ, an uero referri debent ad ea, quæ in ſecunda parte continentur 176
Pœnitentiarii maioris officium temporibus primitiuæ eccleſiæ ſacerdotib. ſimplicibus, & bonæ uitæ regendum tradebatur 3
Popularibus uerbis quando ſit agendum. char. 64
Poſitio unius, eſt excluſio alterius 75
Poſſeſſio non propriè appellatione iuris continetur 24

Poſseſsorii cauſa uidetur modici præiudicii ibid.
Poſſeſſione ſi quis priuetur, habens bonũ ius facilè illum recuperat, ſecus tamen in titulo 25
Poſſeſſio in reſcriptis ſtricte interpretandis appellatione iuris uenit 24
Poſseſsio quid ſit 183
Poſſeſſionis commoda, quæ ſint 25
Poſseſſio maximi momenti, quæ ſit ibid.
Poſseſſio colorata quid importet, quid verò meri facti ibid.
Poſseſsionis ſpecialis mentio quando requiritur 20
Poſseſſionem beneficii intrans, literis nõ expeditis, perdit omne ius 74
Poſseſſio per ſolam ſupplicationem in quibus beneficiis canonicè capi poteſt, char. 76
Poſseſsor reus in alium cedens, lite pendente, an attentare dicatur 89
Poſseſſionis qualitatem quælibet moleſtia facti interrumpit 96
Poſseſsores annales in quorum fauorem inducta eſt regula utrum poſſint eius fauori renuntiare 132
Poſseſsori, quàm actori quando magis fauendum eſt 133
Poſsidens alieno nomine poſsidere non dicitur 134
Poſsidere, qui dolo aduerſarii deſiit, poſſidere dicitur 135
Poſsidens ex prouiſione ordinarii beneficium reſeruatum, non facit fructus ſuos 139
Poſseſsoris nomen contra quem impetratur, ſi abbreuiate ſcribatur, an ſufficiat, char. 144
Poſseſsor quot annis poſsedit beneficiũ in impetratione exprimi debere, quid ſibi uelit 146
Poſſeſsor pacificus quo ad regulam de annali quis dicatur 153
Poſseſsio quando cum legitimo titulo capitur etiam propria autoritate, an dicatur attentatum 154
Poſseſsio pacifica annalis, nunquid interrumpatur per citationem nullitet factam, quæ peruenit ad notitiam citari ibi.
Poſseſsio pacifica, ut interrumpatur, quid requiritur 156
Poſseſsor pacificus quando eſse non deſinit, non obſtante lite calumnioſa. ibi.
Poſseſsio a iure damnata, quando iuuat poſseſsorem 164
Poſseſsio non tranſit, niſi ad eam ſubrogetur 168
Poſseſsio interpollata, an ſufficiat 173
Poſseſsorem magis moleſtare quis dicitur 174
Poſsidens rem eccleſiæ per triennium, etiam cum mala fide præſcribit eam, char. 178
Poſseſsor quando, & quot modis dicitur intruſus 183
Poſseſsio triennalis iuris præſumptionẽ qualiter inducat 186
Poſseſsio pacifica, de qua loquitur regula de triennali, nunquid per citationẽ nullitet factam interrumpatur 225
Poſseſsor triennalis, qui poſsedit per biẽnium uigore unius tituli, deinde per annũ uirtute alterius tituli uoluit poſsidere, nunquid iuuetur exceptione reg. de triennali 930
Poſseſsio pacifica, quæ requiritur, in c. li cet. canon. de elect. li. 6. in quo differat a poſseſsione de qua loquitur tex. in c. de multa, de præb. 134
Poſseſsio pacifica triennalis iam incœpta nunquid interrumpatur per appellationem extraiudicialẽ intimatam poſseſſori poſtea deſertam 235
Poſseſsio pacifica, quo ad reg. de triennali an deſinat eſse ſi poſseſsor triennalis confitearur per literas ſuas ſe habuiſse notitiam citationis decreti contra eum ante completum terminum 237
Poſseſsio ſubrogatione quando comprehenditur 197
Poſseſsio, quæ in facto conſiſtit, an poſsit ipſo iure de uno in alium tranſire, char. 98
Poſseſsionem propria autoritate eſt executorialibus, an quis capere poſsit, char. ibid.
Poſſidens beneficium triennio titulo non colorato, & in tertio anno ſuperuenit titulus coloratus, an poſſit poſt triennium inquietari, ut iuuetur regula, char. 230

Poſseſsor

Poſſeſſor triennalis ea debet ſecuritate gaudere qua præſcribens per 40. annos. 259
Poſſeſſor ſi citatus vigore commiſſionis in qua appoſita fuit illa clauſula, uideli cet, dummodo ante terminum, &c. poſt citationem prædictam triennio poſſe dit, nunquid dicatur pacificus ad effe ctum regulæ de triennali 243
Poſſeſſionem tenere per menſem, magis, quam per longius, uel minus tempus quare ſufficiat 260
Poſſeſſionis adeptio cum continuatione alicuius temporis, an æquipolleat publi cationi ad effectum regul. de public. re ſign. 261
Poſterioribus facultas ulterius cogitan di, auferri non debet 234
Potentiorum patrocinium, qui inuocant iactura cauſæ afficiuntur 100
Poteſtas fori contentioſi quæ ſit 69
Prædicatio qualem hominem requirat char. 64
Præiudicium, quod quis ſentit in conſe quentiam fauoris, an attendi debeat char. 21
Præiudicio tam magnum, quàm paruum debet attendi 34
Præmiſſæ dictio, in regula de annali quid ſignificetur. & operetur 141
Præſcriptio quando alicui incurrere dica tur 170
Præſcriptionis interruptio per citationẽ nullam introduci non poteſt 176
Præſcriptio annalis, an currat probabili ter ignoranti 175
Præſcriptio omnis, an currat minori 200
Præſcribens per præſcriptionem quid ac quirat 206
Præſentatio papæ quando ualeat, etiam ſi patroni nominent, & eligant præſentã dum 12
Præſentatus ante inſtitutionem, quod ius habeat in benefi. 51
Præſens non præſumitur, ꝙ antea fuerit, niſi probetur 70
Præſumptio quando amitti ſoleat 175
Preces ſolo in dubio emiſſæ, an inducant ſimoniam 194
Princeps in dubio non præſumitur uelle tollere ius alteri quæſitũ etiam infideli, uel Iudæo 14
Princeps aliena largiens tyrannus eſt 17
Princeps an poſſit tollere ius quæſitum char. 27
Princeps extinguendo litem tollit faculta tẽ agendi, & experiẽdi de iure ſuo ibid.
Princeps nõ poteſt facere, ꝙ publica, quæ non eſt facta, ſit facta 31
Princeps leges poſitiuas pro libito uolun tatis tollere poteſt 32
Principis beneuolentia erga ſubditos in quo cognoſcitur 22
Princeps quando legem reuocare poteſt, & quando non 201
Principium actus eodem modo iudicatur ſicut ipſe actus 52
Principem nolentem ad conuocandum conſiliarios coarctare nemo poteſt 49
Principis ſcientia ubi datur, non requiri tur derogatio 70
Principis gratia per ſolam ſignatura ſuam recipit eſſe 76
Principium, & finis ſatis eſt ꝙ ſint habilia licet medium ſit inutile 108
Princeps quales ſunt, tales & ciues eſſe ſo lent 110
Principium quando attenditur, quando uerò finis 111
Principis mens qualis præſumitur 131
Principale ſi non ualet nec reformatio tanquam acceſſorium ualebit 142
Priuati iuriſdictionem tribuere non poſ ſunt 78
Priuandis quando poteſt renuntiare ante quam priuetur 97
Priuati beneficium ubi uacare cenſetur, ſi priuatus in partibus eſt Romæ 117
Priuationem ob non ſolutionem penſio nis nunquid quis incurriſſe dicatur per notitiam uagam, & incertam, uel quod procurator ſciuerit, & dominus ratum habuerit 156
Priuata perſona facto ſuo à lite ſe abdicã do intereſſe publico præiudicare non poteſt 160
Priuatio præſupponit habitum 96
Priuatus omnis à iure, uel ab homine, ip ſo facto, titulum diſcoloratum, an habe re dicatur 182
Priuato à iure, uel ab homine quare iura non aſſiſtunt ibid.

Priuilegia derogantia quibuſcunque per ſonis,an derogent collegio dominorū Rotæ 64
Priuilegium conceſſum clero Hiſpaniæ de reuocandis regreſſibus, an comprehendat Cardinales 11
Priuilegiatus,an utatur priuilegio contra pariter priuilegiatum 62
Priuilegia regulæ,de imp. per obitum fa mil.Car.quare cardinalib. conceſſa fuerunt 121
Priuilegium perſonale ad ſucceſſorem,an tranſeat 196
Priuilegium conceſſum alicui ratione alicuius profeſſionis, uel officii quatenus duret 198
Probatio,an ſit ius 29.& 30
Probatio,& releuamen ab onere probandi in quo differant 29
Probandi onus cui potiſſimum incumbat,an reo excipienti de reg. an uerò actori reſignatario ubi renuntians moritur & dubitatur utrum ante,uel poſt uiginti dies 63.& 42
Probationes plenæ quo caſu requirantur. char. 60
Probandi onus cui incumbat, an aſſerenti ſe eſſe talis linguæ, uel nationis, an dicenti contrarium 63
Probatio teſtium non admittitur,ubi per literas fieri poteſt 79
Probare contenta in ſua gratia quilibet tenetur 106
Proceſſus ſummarius in quibus cauſis ſoleat dari 98
Proceſſus factus per excommunicatum, licet ſit nullus, an interrumpat præſcriptionem 156
Proclamationes inter uulgares quibus uerbis fieri debeant 64
Procliuiores ſumus ad abſoluendum,quā ad condemnandum 134
Procuratorem uel aduocatum ex debito conſcientiæ ad cauſas iniuſtas non acceptandas teneri,quomodo procedat, char. 81
Prohibitus, ut a poſſeſſione priuetur debet prius citari 162
Promiſſio,& datio non ſolum in materia ſpirituali, ſed etiam in profana parificantur 198
Promiſſiones,& pacta frequentius fiunt, quàm dationes 194
Prooemium Io.23.ad regulam de ue.no: obi.deſcribitur 102
Prooemiali,& finali ratione ceſſante, ceſſat ipſa diſpoſitio 105
Prooemij ratio,quam ſit potens 127
Prooemium quid comprehendit.an idem in regula comprehendatur 141
Prorogatio in reg.de annali denegari ho ſolet quouſque inueniat poſſeſſorem, char. 177
Prorogatio regulæ de triennali facta per unum,an proſit uenientibus pro intereſſe 204
Proteſtatio,quando eſt neceſſaria, quando uerò non 135
Proteſtatio facta per unum an proſit alteri 204
Protonotarii olim quomodo appellabantur, & quando eſſe cœperunt, in j. q. prooemii 85
Protonotariorum dignitas,& huius nominis interpretatio,quæ ſit 1
Prouiſio nuntii poſt pręſentationem patroni laici nondum epiſcopo præſentatam,nunquid ualeat 16
Prouidendi,uel acceptandi poteſtas, ſublato impedimento,manet libera 58
Prouidere,ſeu mandare prouid. r uerba, quid importent, & intereſſe an differant 66
Prouiſus ſi ante literas confectas moreretur,aut matrimonium contraheret,uel religionē profiteretur, an propter hoc aliquid uacare dicatur 74
Prouiſio per obitum reſultans uigore illius clauſulæ,ſiue alias quouis modo, an ualeat 103
Prouidendi modus naturalis, an accidentalis attendi debeat 133
Proximi lege ueteri, qui reputabantur, qui uero extranei 62
Publius Conſa ob eius imperitiam a Cic. per iocum reprehenſus 98
Publicatio legis, uel regularum facta tantum Romæ,an liget extra urbem 7
Publicatio in reſignationibus fienda quare introducta ſit 255
Publicatio & poſſeſſionis petitio ſunt inter ſe diuerſa 159

Publi

Publicatio quomodo, & in quo loco ſacienda 290
Publicatio per affixionem in acie campi Floræ,uel in ualuis cancellariç facta,nũquid ualeat 262
Publicatio ad effectum reg. de pub.reſ.nũquid inducta dicantur per citationem affixam in ualuis eccle.ubi eſt beneficiũ tempore diuinorum factam ſuper d.beneficio renunciato 263
Publicationis tempus quo ad reſignationem,quare maius datur in curia,quàm extra 266
Puſtula quid ſignificet 250

Q

QVæſitum uerbum,quid denotet 23
Qualitas,ſiue adiectio ad ſubiectũ, ad quid apponitur 5
Qualitas in actu conſiſtens facit eundem mutare in diuerſam ſpeciem 12
Qualitatis omiſſio,an uitiet gratiam 40
Qualitates adiunctæ uerbo debent adeſſe tempore uerbi 57
Qualitas omnes, quæ requiruntur in prima gratia,eadem an debeant obſeruari in ſecunda 75
Qualitatem ſemel propoſitam implere diſpoſitionem,licet poſtea ceſset quomodo procedat 101
Qualitate quæ differunt, non differunt ſpecie 110
Qualitas per quam aliquis priuilegiatum ſe eſſe prætendit, illam probare tenetur 183
Qualitas propter quam priuilegium fuerat conceſsum ubi ceſsat, ceſsat etiam ipſum priuilegium 198
Qualitas, quç ſemel in actu interuenit, licet poſtea ceſset,nihilominus actus ſuſtinetur 199
Quartana, & ſimiles longæ ægritudines, quando, & in quibus non ſit periculoſç 14
Quicunquæ dictio,an comprehendat uniuerſaliter omnes tam habiles, quãinhabiles 180
Q.Coponius,ꝙ uiui amphoram ei, cuius ſuffragatio magiſtratum petebat, dono dederat, ambitu condemnatus fuit 194
Quis uerbum de ſui natura maſculum, & fœmnam comprehendit 41

R

RAtiones plures ubi conſiderantur,licet una ceſſet,aliæ militare uidentur 53
Ratio,quæ colligitur ex mente regulæ, cẽſetur expreſsa 58
Ratio maior eſt in uno caſu, quam in alio 67
Ratio diuerſa, diuerſum parit iuris effectum 100
Ratio ubi eſt eadem debet eſſe in utroq; diſpoſitio 103
Ratio ubi generalis eſt, licet dictum ſit ſpeciale,ratio attenditur 133
Ratio anima legis dicitur 178
Rectoris officium,quale eſse debeat 62
Rector parochialis idioma loci qualiter intelligere debeat 68
Recurſus ad ius commune reputatur fauorabilis 122
Redita quis ad ius amiſsum ex noua cauſa poteſt 142
Reditus annui appellatione mobilium an ueniant 178
Referendarii ob quam cauſam conſtituti ſunt 84
Referendariis iuſtitiæ pro officio ſuo præſtando munera recipientibus, quç pœnam imponatur 85
Reges in regnis ſuis non faciunt reges,ſed uicereges. 4
Reges,& Duces ſub generali diſpoſitione non comprehenduntur, niſi ſpecialiter nominentur 9
Regreſsus ex cauſa oneroſa,an dicatur propria gratia 76
Regulç cancellariç utrum ligent uniuerſaliter omnes 25
Regulæ cancellariç quare ſic nominentur char. 7
Regulæ cancellariç per ſucceſſiones pontificum renouatur 8
Regulç cancellariç ſemel productæ, & regiſtratæ,an faciant fidem in aliis cauſis ſine noua extractione, & transportatione regiſtri. 9
Regulis cancellariæ,quo caſu cenſetur deroga

rogatum per clauſulam generalem nõ obſtat conſti. &c. 16
Regulæ, literim iam expeditis, quæ ob ſtent ibi.
Regularum ſuſpenſarum duplex conſide ratio 15
Regulæ de uerbo ad uerbum, àn poſſint in bulla inſeri per illa uerba latiſſime extenden. 16
Regula de iure quæſ. non tol. an compre hendat gratias extra iudicium impetra tas 20
Regula ex quo loquitur de iur quęſ.non tol.an præſupponat habitum iuris 32
Regula de infir. reſig. utilis eſt, & iucun da 37
Regulæ de infir.reſig.tractatus in tres par tes diuiſus ibi.
Regula de infir.reſig.an habeat locum in cardinalibus infirmis reſignantibus, char. 39
Regula idem eſt quod ſtatutum 41
Regula de infir reſig.an habeat locum in infirmo infirmitate animi &non corpo ris laboranti 47
Regula de annali quomodo comprehen dat beneficia iuriſpatronatus 52
Regula de infir.reſig.an habeat locum in beneficio patrimoniali 53
Regulæ,quæ non habent locum extra cu riam 55
Regula de pet.per obit.fami.cardi.in qua uacatione per obitum non dicetur ha bere locum 56
Reg.de infir.reſig.de ſtylo curię,an ſoleat paſſim derogari 57
Regul. de idio.nunquid habeat locum in prouiſionibus factis fœminis regulari bus uel capitulis, aut uniuerſitatibus aliquarum eccleſ. 64
Regula de ualore, an comprehendat car dinales 66
Regula de impet. beneficia uiuen. quare dicitur fauorabilis 71
Reg.expeditionem literarum requirentes in diſpenſationibus, nunquid concor dent cum iure communi 74
Reg.de non iud.iux.for. ſup. nunquid ha beat locum in acceſſu, uel regreſſu ex cauſa onerosa & per uiam contractus, char. 76
Regulę literarum expeditionum requiren tes,quæ ſint 91
Regulæ de ſubrog.collitig.origo 93
Regula de ſubrog.collitig.nũquid habeat locum quando agitur ad priuandum aliquem beneficio ſuo in forma iuris, char. 97
Regulæ de ueri.not.ob.qui fuerit primus autor 102
Regula de ueriſimil. noti. obit. nunquid procedat in gratia facta motu proprio, char. 103
Regula de ueriſ.not.obit. nunquid proce dat in commenda 105
Regulæ de ueriſ.not.obi. nunquid ſoleat derogari 106
Regula de impet.per obit.fam. card. nun quid habeat locum in uacatione mor tis fictæ 108
Regula de impet.per obi. fam. card. nun quid procedat in beneficio commenda to familiari cardinalis per cuius obitũ impetratur 113
Reg.de imp.per ob.fam. card. an habeat locum in familiaribus familiarium car dinalium 116
Regula eadem an habeat locum, ſi cum familiaritate concurrat alia reſeruatio, char. 119
Reg.de imp.per ob.fam. car. nunquid ha beat locum ſi ſede uacante aliquis re cipitur in familiarem alicuius cardi.& antequam eligatur papa moritur fami liaris 124
Reg.de annali in quatuor partes diuiſa, ut ibi 12.
Regulæ de non appellando a mera inter locutoria per partes,an renuntiari poſ ſit 128
Regula de annali,ſiue eius decretum nun quid contrauenientes ligare dicatur, char. 130
Regula de annali,an habeat locum in im petrante gratiam motu proprio 134
Regul.de annali an procedat in omnibus beneficiis tam,curatis quam ſimplici bus 137
Regula de annali,an habeat locum in ho ſpitali 139
Regula de annali, an procedat in benefi cis conſiſtorialibus 140

c Regula

Regula de annali an habeat locum in impetratione gratiæ, ſi neutri 141
Regula de annali, nũquid defendat minorem poſſeſſorem beneficii curati ſine diſpenſatione 144
Regula de annali an habeat locum in poſſeſſore, qui non recipit fructus 158
Reg. de annali an uerba, uidelicet, ut improbi, &c. inducant cauſam finalem illius diſpoſitionis 127
Reg. de annali: uerba, uidelicet, & quot annis ille poſſideat, quot modis intelligatur 146
Regula de annali contra impetrantem, an iuuari poterit, his qui tẽpore unius papæ per ſex menſes, & illo mortuo tẽpore ſucceſſoris per alios ſex mẽſes pacifice beneficium poſſedit 175
Regulæ de annali exceptio competẽs prædeceſſori meo mortuo contra impetrãtem, nunquid tranſeat ad me ſucceſſorem in dicto beneficio 177
Regulæ de annali uerba, uidelicet, alioqn impetratio prædicta, & quæcunque in de ſecuta nullius exiſtãt firmitatis, &c. quid operentur 175
Regula quæ dat formam, in qua formam adimpleri debeat 171
Regula de annali tempora, an currant impetranti impedito 172
Regula de annali quare in ſecũda ſui parte decernit beneficium non eſſe litigioſum, ſi iſte idem effectus reſultat ex pœna, & uerbis in prima parte poſitis 176
Regula de triennali, nunquid baſtardum, ſiue illegitimũ poſſeſſorem prouiſum ab inferiori, uel a papa defendat 179
Regula de triennali, an habeat locum in beneficiis cõmendatis perpetuò ſecundum ſtylum noſtri temporis 181
Regulæ de triennali uerba ibi, ſeu quæuis alia diſpoſitio, an omnem ſpeciem titulorum comprehendant 183
Regula de triennali, an procedat in officiis 185
Regula de triennali, an habeat locum in beneficio unito 182
Regula de triennali ſequitur mentem & intentionem legis primę, ff. de uſucap. char. 184
Regulæ de triennali uerba ibi, impetrationes quaslibet de beneficiis ſic poſſeſſis &c. an inducant petitorium uel poſſeſſorium 187
Regula de triennalis, in quo differat ab annali 182
Regula de triennali quia ſimoniacum excipit, de qua ſimonia ſit intelligendum char. 193
Regulę de triennali, an cenſeatur derogatum ſi impetratur beneficium detentũ per aliquem per plures annos, & in impetratione habet tempus detentionis, pro expreſſo cum clauſula non obſtantibus regulis 201
Regulæ de triennali uerba, uidelicet; nequeant moleſtari, &c. quid operentur. char. 202
Regulæ de triennali prorogatio facta per unum ex litigantib. contra poſſeſſorẽ triennalem, an proſit uenienti pro interesse ſuo infra tempus prorogatum poſt triennalem tamẽ poſſeſſionẽ. 203
Regulæ de triennali exceptum in odioſis, exorbitantibus quo pacto ſit intelligenda 231
Regula de triennali, ſicut requirit titulũ ſaltem coloratum, an requirat etiam bonam fidem 228
Regula de triẽnali omnem titulum an reputet coloratum 229
Regulæ de triennali uerba, uidelicet, ex apoſtolico, quid denotent 230
Regula de triennali nunquid defendat poſseſsorem in beneficio contra habentem regreſsum in ſpecie ad illud, char. 231
Regulæ de triennali exceptio nunquid obſtet excipienti de reg. de non exprimendo uero ualore 233
Regulæ de ualore expri. quis fuerit primus autor 238
Regula Vrbani de ualore, de quibus beneficiis loquitur 244
Regula de ualore moderna a regula Eugenii ſumpta 245
Regula de ualore expri. an habeat locum extra curiam impetrationibus factis a legatis 244
Regula de ualore exprimendo an militet in hoſpitalibus ibid.

Regula de ualore quare continet in ſe tot uarietates monetarum, & an expreſſio iſtarum debeat fieri ſecundum æſtimationem loci, ubi uacat beneficium an uero ſecundum ualorem curię Romanę 248
Regulæ de triẽnali uerba, uidelicet, ſuper beneficiis ſic poſſeſſis neque aut moleſtia, &c. quid importent 238
Reg. de triennali exceptio, an impediat ordinarium inquirentem 239
Regula de triennali, nunquid tueatur nõ promotum infra annum 243
Regulæ de ueri.noti.obitus, qualiter derogari debeat 106
Regulas Cancellariæ in eo ſtatu in quo nunc ſunt quis primus omnium reduxit 74
Regula, de pub. reſign. nunquid procedat uel obſtet ſecundo reſignatario 253
Regula de duab. gratiis, an habeat locũ in tertia 254
Regula de public. reſig. nunquid procedat in beneficiis commendatis 256
Regulæ ſicut & quælibet alia diſpoſitio ad tollendum abſurdum ſuppleri debent 159
Regulæ de public. reſign. nunquid obſtet legitimè impedito, propter peſtilẽtiam, uel bellum, uel aliud ſimile impedimentum publicare 262
Regulæ de publ. reſign. nunquid ſit locus, ſi renuntians moriatur ciuiliter, & non naturaliter 265
Reipublicæ fauore recedimus à regulis iuris 34
Relator dictorum alterius, an reprehendi debeat, ſicut ſi ipſe diceret 7
Relatum, an ſit in referente cum ſuis qualitatibus 14
Remiſſoria an concedatur pro probandis exceptionibus dilatoriis, ſeu peremptoriis 28
Remiſſoriæ quo pacto expeditè mittãtur ad partes 77
Renũtiatio, an debeat magis iuſtificari in ſene, quam in iuuene 42
Renuntiare primo quis uidetur per acquiſitionem ſecundi incompatibilis 183
Renuntiatio, quæ pręſumatur fraudulenta 54
Renuntiare gratiæ ſuę cenſetur non terminans cauſam infra annum ſibi datum 176
Renuntiationem factam extra curiam coram ordinario, uel legato, an comprehendat regula de infir.reſig. 54
Renuntiatio quando non admittitur, beneficium an uacet 56
Renuntians per porrectionem ſupplicationis, an dicatur conſentire 57
Renuntiatio beneficii per priuãdum poſt ſententiam perpetui carceris, ac etiam poſt acceptationem expectantis, an ualeat 152
Repetitia ſæpius placent 65
Res capiunt denominationes ab eo, quod frequentatur 6
Res per eaſdem cauſas diſſolui debent per quas oriuntur 26
Res vna, & eadem, an debeat eſſe productiua contrariorum 154
Res ſemel conceſſa, ꝙ ſemper maneat cõceſſibilis quando procedat 199
Reſcripti uerba quo pacto ſint intelligenda 15
Reſcriptum ab excommunicato impetratum eſſe ipſo iure nullum quomodo intelligatur 22
Reſcriptum in dubio, an debeat interpretari potius iuſtitiæ, quam gratioſum char. 131
Reſeruationum taxarum, & annatarum beneficiorum, quis fuerit primus inuentor 4
Reſeruatio in dubio an pręſumatur 58
Reſeruatio uim nouæ prouiſionis habere dicitur 71
Reſeruatio apud ſedem, quę ſit maior char. 119
Reſeruatio inducta per regulas dupliciter conſideratur ibid.
Reſeruatio ſemel cauſata propter familiaritatem, an extinguatur ceſſante familiaritate 122
Reſeruatio generalis habet uim conſtitutionis, & legis 138
Reſeruatio ſicut per collationem papæ expirat, an ita per cõmendã perpetuã. 184
Reſeruatum beneficium ordinario alicui ſcienti conferente, an ille faciat fructus ſuos 221

Reſeruata per extraua. ad regimen. ſi contingat alibi uacare quàm apud ſedem: an in curia, an apud ſedem uacare dicantur 222
Reſeruationes in corpore iuris communis clauſæ quot ſint ibi.
Reſignatarius quando per exceptionem regulæ de public. repellitur an propter ea opponenti beneficium adiudicari debeat 30
Reſignatio iuris, & reſignatio beneficii in poſſe cuius fieri poſſit 52
Reſignante aliquo bis in infirmitate, & ſecunda reſignatio fuit admiſſa, & non prima, & utriuſque conſenſus primæ poſterior, q̃ritur a quo conſenſu debeant computari uiginti dies regulæ de infir. reſig. 55. & 56
Reſignans in ſanitate beneficium in manibus papæ ſupplicatione ſignata, qui conſenſum præſtitit in infirmitate, ex qua deceſſit infra uiginti dies, nunquid comprehendant ſub regula de infir. reſig. 57
Reſignaſſe aliquem in infirmitate ad effectũ regulæ quomodo probetur & per quem debeat infirmitas & mors infra 20. dies contingens probari 60
Reſignans primus poſſeſſor annalis an defendi poſſit regula de annali contra tertium reſignatarium habentem cauſam a ſecundo reſignante 163
Reſignatio in manibus ordinarii in fauorem certæ perſonæ, an fieri poſſit ſine uitio ſimoniæ 201
Reſtitutio in integrum, quæ uenit de iure ſpeciali an tollatur ſtatuto exceptione prohibente 26
Reſtitutio ultra læſionem non datur, char. 34
Reſtitutio reponit rem in primum ſtatum 100
Reſtitutio non datur ſine colore 164
Reſtitutio adminiculum iuris deſiderat, char. ibid.
Reſtrictio ad caſum expreſſum, in quibus fieri ſoleat 105
Reualidatio uim nouæ prouiſionis habere cenſetur 77
Reuertendi animum quando quis amittere cenſetur 121
Reus per probationum defectum quod ius ſibi acquirat 30
Reus quando dicitur uexari, & moleſtari, quæ moleſtia ſit conſiderabilis 87
Romani quanti ſuam linguam fecerint, & in pretio habuerint 64
Rotæ auditorum antiquis temporib. non idem erat quod modo eſt 8
Rotæ autoritas quàm ſit in illuſtri, & excelſo loco poſita 6
Rotæ autoritas quare communi opinioni præferatur ibid.
Rota uberrimus fons canoniſtarum appellatur 7
Rota potius cõſiderat mentem quàm uerba regularum 88
Rota ſemper ſolet ad æquitatem declinare 174

S

Sacramenta eccleſiæ per quos miniſtrari debeant 62
Scientia ſola, ut ſufficiat ad abſolutionẽ excommunicationis incurſę propter iniectionem, quid requiratur 34
Scienti & uolenti non fit fraus, neque iniuria 93
Scribentes alicui qua lingua ſcribere debeant 64
Scriptores apoſtolici, an præferantur ...tis familiaribus 88
Scripturæ ſacræ infinita loca propter imperitiam idiomatis perperam interpretata 63
Senes quot morborum genera infeſtent, char. 41
Sententia lata contra regulas Cancellarię an ualeat 5
Sententia principis facit ius uniuerſale, char. 7
Sententia principis licet faciat ius generale, ualet tamen ſententia contra illud 11
Sententia an tribuat ius 27
Sententia lata contra regulam productã an ſit nulla 74
Sententia lata contra ius ambiguum, an ualeat 98
Sententia & declaratio in ambiguis, quæ capienda eſt 105

Sen

Sententię executio donec ſupereſt nil poteſt dici actum 154
Sepeliendi & baptizandi actus ſolus, an faciat ut eccleſia poſſit dici curata 69
Sequeſtrum uiolans ſuo iure priuatur, char. 131
Sermo an capiatur ex patre, an ex matre, char. 71
Seruiens familiari papæ, uel cardinali, an dicatur papæ, uel cardinali ſeruire 177
Sexus differentia nulla eſt animæ reſpectu 42
Sic dictio declaratiua & ſignificatiua modorum expreſſorum 183
Signaturę utriuſque progreſſus in tres particulas diuiſus 81
Signatura Collegii reuerendiſſimorum cardinalium papa abſente qualis eſſe ſolet 83
Signatura nil plus dat quam uerba importent 136
Simoniæ caſus ſuperat omnes alios, char. 184
Simoniacus habet uitioſum ingreſſum, char. 193
Simoniam liberam conuentio ſola facta poſt renuntiationem an inducat 194
Solemnitas quæ requiritur in actu reformando, an eadem requiratur in actu conſtituendo 77
Solennitas ubicunque tradita eſt per ius poſitiuum quid operetur 80
Solon quare de parricidis legem non tulit 110
Spoliato pro colore quid ſufficiat 76
Spolio agenti an obſtet defectum notorium iuris 77
Spolii actio ut mihi competat, an potero poſſeſſionem per procuratorem meũ ſpoliatum captam ratam habere 160
Spoliatus & ſi ſit legitimus debet repelli exceptione notoria de non titulo, char. 175
Spoliatus in beneficialibus ſine tit. colorato non reſtituitur 209
Spoliator uiolentus reg. de triennali non defenditur 191
Spoliatus quilibet regulariter an reſtitui debeat 161
Spoliatus excecrabilis, an reſtituatur, char. 162
Spolio an agi poſſit ubi primum extremum deficit 159
Statutum factum contra turbantes, an intelligatur principaliter, uel ſecundario char. 20
Statuta loquentia de debitoribus an habeant locum in debitoribus conditionalibus 23
Statutum an comprehendat exemptos à priuilegio 26
Statutum uel conſtitutio apoſtolica habet uim legis uniuerſalis 60
Statutum imponens pœnam manus, nunquid comprehendat manum aridam & inutilem 159
Stylus Rotæ & Cancel. quo ad illam clau. uidelicet non obſtantib. conſti. &c. qualiter ſe habeat 11
Stylus ſacræ pęnitentiariæ in abſolutione a mutilatione membri qualis ſit char. 21
Stylus quando iura non ſuffragantur ſequendus eſt 48
Stylus Rotæ circa condemnationem expenſarum 152
Stylus Rotæ hodiernus in capienda poſſeſſione 154
Stylus cancellariæ facit ius, & tollit dubietatem facti 103
Subiecta talia eſſe debent qualia ſua prædicata 6
Subrogatio propter ius acquiſitum uigore acceptationis lite pendente impeditur 16
Subrogatus quis non cenſetur in litem niſi in ſubrogatione fiat mentio poſſeſſionis 24
Subrogatus, an ſortiatur naturam illius in cuius locum ſubrogatur. 77
Subrogatio quando dari, & concedi ſoleat 97
Subrogatio cum derogatione regulæ, de ſubro. coll. quare cardinalibus, uel aliis potentioribus dari non ſolet 100
Subrogatio in forma gratioſa, an obſtet reg. de annali 171
Subrogatus quo ad rem an cenſetur etiam ſubrogatus, quo ad qualitatem 158
Succeſſio in officiis ſecularibus curiæ an ſit prohibita 53

Succeſſo i

Succeſſor eadem perſona fingitur, cum prædeceſſore 361
Succeſſoris appellatione quando ueniat ſingularis ſucceſſio. 196
Suffragari uerbum quid operetur 80
Summus Pontifex ſolum in eccleſ. Dei appellatur ſicut Moſes cancellarius Dei, cum quo unum & idem conſiſtorium facit 4
Sumptum de regiſtro ſupplicationum ſignatarum, an faciat fidem in iudicio, char. 74. & 88
Super dictio quid denotet 233
Superflua quæ non dicantur, licet tacitè inſint 96
Supplicatio ſine literis eſt gratia informis 51
Supplicatio ſtatim ꝙ eſt ſignata quid operetur 52
Supplicatio nunquid in dubio præſumitur impetrata ad inſtātiam illius cuius fauorem concernit 73. & 145
Supplicatio ſola de iure communi nō inducit indubitatam probationem iuris, char. 81
Supplicatio nouæ prouiſionis ad ſupplēdum defectum publicationis requiſitæ, an ſufficiat 77
Supplicationes gratioſæ hodie alter ſignātur, quàm commiſſiones iuſtitiæ 82
Supplicationes quatuor uotorum papæ reſeruatorum à ſolo papa ſignantur, in quibus antiquitus niſi ex cauſa magna cauſa non ſolebat diſpenſare 86
Supplicatio ſola canonicum titulum non continet 259
Suſpendi in longum tempus quid ſit, 28

T

TAciturnitas, quæ in concedente defectum intētionis inducere uidetur, gratiam nullam reddit 253
Taxarum libri ante editionem reg. de ualore duo erant, quorum inuentor Ioa. 22. fuit 244
Temporis anguſtia non nocet 103
Temporis annale plurimū fomentum iuris habere dicitur 126
Tempora in materia ſtricta, & in præſcriptionibus an coniunguntur 201
Tempora prædeceſſoris, nunquid coniungātur cum tempore ſucceſſoris, ut poſſit dici triennalis 203
Tempus legitimo impedimento exiſtente, an currat 259
Tempus ad inſinuandum pēdente aditionis tempore, an currat 264
Terminus quando eſt præfixus per dictionem, a die termini, an computentur in termino 60
Termini, quibus utitur papa in prouiſionib. quot ſint, & quomodo inter ſe differant, char. 66
Termini, quibus utitur papa in prouiſionibus quot ſint, & quomodo inter ſe differant 66
Termini ante terminum ad articulandū, qui ſeruari debeant 87
Terminus prorogatus quando non cenſetur idem cum primo 204. & 206
Terminus aſſignatus reſpectiuus certę cauſæ, ad hoc, ut currere debeat, quid requiritur 170
Terminus datus per legem ad accuſandū, uel agendum in dubio, an dicatur peremptorius 172
Ternarii numeri frequentia, & celebritas quæ ſit 178
Tertius ueniens pro intereſſe quando poterit uti appellatione ab alio interpoſita ibid.
Teſtatoris uoluntati quando quis ſatisfeciſſe non dicitur 19
Teſtator facere non poteſt, ꝙ leges in ſuis caſibus locum non habeant 224
Tex. cum non diſtinguat neque nos diſtinguere debemus 69
Tex. in reg. de annali po . quare non dicit de expenſis 151
Tex. in cle. fin. de proc. loquens de morte naturali, an habeat locum in renunciatione 175
Tex. qui dicantur locum habere in commenda 184
Tex. in terminis in conſilio Baſilien. de ere. 8. in tit. de pac. poſs. quo ad poſſeſſores triennales 191
Thomas Cantuarenſis archiepiſcopus pro defenſione cauſæ ſuæ eccleſię occubuit char. 129
Titulus canonicus ante expeditionem literatum

terarum, an dari poſſit 74
Titulus quare in regula de annali non re quiritur, ſed ſola poſseſſio 145
Titulus trium etiam dictionum, ff. nautæ, caup. ſtabul. unde originem non acce pit 179
Titulus uerus & legitimus quis dicatur, char. 183
Titulus beneficii impræſcriptibilis eſt. char. 195
Titulus coloratus triennalis ſi reducatur ad non titulum, an habeat locum reg. de triennali 202
Titulum præſumptum ſufficere quo ad effectum reg. de trien. de quo tit. intel ligi debeat 209
Titulus præſumptus ex ſola poſseſſione triennali naſcitur 161
Tituli anterioris probatio contra trienna lem in contrarium, an admittatur, char. 211
Tit. ut ſit uere coloratus quid habere de beat 225
Titulum coloratum, nunquid habere di catur capiens beneficium litigioſum ua cans uigore ſuæ gratiæ expectatiuæ, char. 227
Titulum eſse coloratum ſi negatur per agentem contra triennalem, quis pro bare teneatur 229
Titulorum, & nominum diuerſitas, diuer ſitatem materiæ arguit 255
Titulorum multiplicatio, an ſit prohibi ta 265
Tranſactio per quam a lite receditur, an reſcindatur prætextu enormis læſionis char. 128
Translatio poſseſsionis ſi lite pendente ſuper titulo beneficii fiat in alium, an dicatur attentatum 234
Triennium longum tempus dicitur 210
Triẽnium regulæ, an debeat eſse conti nuum, an uerò ſufficiat interpoll. tum, char. 203
Triennium reg. an liget ſuperiorem, quo minus poſſit repellere non habentem canonicum titulum 228
Tunc dictio, extremitatem ſignificat, char. 169
Turonenſium moneta quando primum in ro. curia cognita fuit 244
Tutor propter negligentiam remouetur char. 213

V

VAcatione uera concurrente cum ficta, quæ attendi debeat 56
Vacatio quando dicitur inducta 78
Vacatio in dubio quæ ſit intelligenda, char. 109
Vacatio eccleſiarum diuturna periculoſa eſt 222
Vacatio apud ſedem dupliciter conſidera tur 221
Vacatio de nouo per mortem electi, an inducatur 124
Vacatio uera, an ita detur per permuta tionem ſicut per ſimplicem reſignatio nem 254
Valorem uerum in beneficiis exprimi de bere, quare rom. pontifices uoluerunt, char. 245
Valoris expreſſio in quibus beneficiorum fructib. non ſit 247
Valor expreſsus in gratia iuxta taxam ca meræ, nun quid excuſet a pœna reg. de ual. exp. 251
Valor beneficiorum quomodo probetur, practica ponitur in regula de ual. fin. char. 252
Valor beneficiorum in reſeruationib. fru ctuum pro penſione quomodo intelli gi debeat 248
Variare in iudicio in præiudicium tertii non licet 175
Verba rationi, & æquitati deſeruire de bent 20
Verba ſimpliciter prolata caſum uerum, & non fictum comprehendunt 59
Verba illa, de non iudicando iuxta for mam ſupplicationis, ſed literarum ex peditarum, in rom. curia quid impor tent 75
Verba illa, & ꝙ interim beneficium non cenſeatur litigioſum etiam ad effe ctum regul. de ſubrog. quid operantur, char. 81
Verba illa, uidelicet, dummodo in dicto beneficio colligans intruſus non ſit, quem ſubrogatum collitigantem com prehendant 96

Verba

Verba uniuerſalia ad habilia reſtringuntur 178
Verba quid ſint 257
Veritas per diſputationem magis ſplendeſcit 5
Veritas ubi locum nec fictio habere non poteſt 201
Vicecancellarius quo pacto ſignat prouiſiones gratioſas 82
Vita hominum ad quot annos protendi poteſt 51
Vltima tollere priora, quomodo procedat 110
Voti appellatione de quo uoto intelligamus 193
Vſucapio contra quos ſit introducta, char. 119
Vſucapio temporalis quid requirat. 228

X

XErxes, & Crœſus Perſarum reges tot linguarum genera perdidicerunt, quot populos ſub ſuis ditionibus tenebant, & idem de Mithridate Ponti rege 70

FINIS.

R. P. D.

LVDOVICI GOMES HISPANI, EPISCOPI SARNEN.

SACRI PALATII APOSTOLICI AVDITORIS,

Vtriuſque ſignaturæ referendarij, ac ſacrę Pœnitentiariæ Apoſtolicæ Regentis, ſuper Regulas Cancellariæ Apoſtolicæ iudiciales, quæ in Libro Rotæ inſcriptæ ſunt, Commentaria.

Titulus, ſiue Rubrica Regularum.

REGVLAE ORDINATIONES ET CONSTITVTIONES CANCELLARIAE APOSTOLICAE.

A*NTEQVAM particularem, & indiuiduam cuiuslibet regulæ interpretationem attingamus, operæ pretium erit, quædam in vniuerſum, & per trãſitum, de intellectu, ſignificationeque tituli præfari. Nam veriores redduntur ſermones noſtri, cùm vniuerſalibus prius cognitis, ad particularia deſcendimus, vt dicit Philoſophus primo Phyſicorum, quem Iuriſconſulti multis locis ſunt imitati, ut in l. 1. ff. de iuſti. & iur. & in l. 1. ff. ſi cer. pet. & in §. his itaque: inſtit. de iuſt. de iur. & alibi ſæpe. quem ordinẽ, ut nos plenius imitemur, totum iſtum titulũ, ſiue rub. in ſex quæſtiones diſtribuendũ putauimus, quarum ſumma hæc erit.*

QVAESTIO PRIMA.

CIRCA primam quæſtionē illud ſatis cōpertū eſt, † Regulas cancellariæ à Io. xxij. initium & originem habuiſſe. Nam in uetuſto quodam mēbrano codice (quem uulgares quinternum Cancellariæ Apoſtolicæ uocant) primus omnium in ordine ponitur Io. 22. Regularū author, nec ante ipſum alius ſummorū Pōtificum inuenitur, qui hoc prius tentauerit. Et licet Cancellaria apoſtolica, & Vicecancellarii, officium (unde Regulæ iſtæ denominationem acceperunt) longè ante Ioan. 22. præceſſiſſe uideantur: nihilominus Regulæ iſtæ non fuerunt eo tempore ſaltem in ſcriptis, ſed longo interuallo conditæ: Nam Cancellariæ negotia tunc, non Regulis, ſed uiuæ uocis mādato & ſtylo regebantur: uerum quia ſine aliquo certo ordine, ſed euentualiter, & quodammodo fortuito procedebant, ſtabilitatem nō habuerunt: quo factum eſt, ut non ſolum Regulæ, ſed ferè omnia Rom. Curię officia per quandam conſequentiam ſucceſſiuis temporibus etiam mutationem, & magnā ſui ſtatus uiciſſitudinem receperunt. De quibus omnibus non abs re eris loco præambuli pauca quædam commemorare.

ADNOT: IOAN. MILAEVS.

† Stylus Romanæ curiæ eſt attendendus, ut c. quam graui. in fi. extra de crim. ſal. & gl. in c. ad hæc extra de reſcrip. Et licet ante hac non fuerit in ſcriptis redactus, tamen ex non ſcripto ius uenit quod uſus approbauit. Nam diuturni mores conſenſu utentium comprobati legem imitantur, ut §. ex non ſcripto. Inſt. de iur. nat. gent. & ciu. Et talis ſtylus, ſiue uſum decem annis approbatur, ut l. ſi cum fideic. §. Ariſto. ff. qui & à quibus manu. lib. non fiant, & dicitur longa conſuetudo uel ſtylus x. annis, qui tanto tēpore roboratur: ut inſti. de uſuc. §. i. ad hoc autem, ut conſuetudo concernens iudicialia approbetur, requiritur ꝙ bis ſecundum eam iudicetur, ut gloſ. d. §. ex non ſcripto. Inſt. de iur. na. ge. & ciu. quia unus actus inducit conſuetudinem. l. 3. in fin. C. de epiſc. aud. Alia eſt conſuetudo, quæ ſeruatur ad litis deciſionem, tunc inſpicienda eſt conſuetudo, quæ obſeruatur in loco contractus. l. ſi fundus. ff. de euic. nam in contractibus id ſequimur, quod actum eſt, quòd ſi non appareat, quod actum erit, conſequens erit, ut id ſequamur, quod in regione, in qua id actum eſt, frequentatur. Quòd ſi non appareat regionis mos quia uarius fuit, tunc eſt iudicantis id ſequi, quod minimum eſt, ut l. ſemper in ſtipulationibus, ff. de reg. iur. & l. de quib. ff. de leg.

De Cancellaria & Vicecancellarii origine.

ANte omnia igitur illud conſtat temporibus Lucii papæ 3. qui per ducentos annos, & ultra, Ioannem pręceſſit, ut hiſtorici referunt, cancellariam fuiſſe in eſſe productam, ut patet in c. ad hæc de reſcri. qui eſt text. Lucii 3. Et eodem modo temporibus Innoc. 3. qui poſt Lucium, licet ante Ioannem per plures annos in Pontificatu ſedit, non tantum de Cancellaria, ſed etiam de deputatis ad eam fit mentio, in c. dura. in princ. de crim. ſal. & in c. porrecta, de confir. util. uel inutil. Nondum tamen illis temporibus Vicecācellarii dignitas, qui Regularum miniſter & cuſtos eſt, quòd ego legerim, inuenta fuit. Sed Cancellariæ officium per pręſidentem, & quoſdam alios tunc regebatur. De quo præſidēte poſtea meminit deciſio Rotæ. DLXV. in antiquis incip. utrum capitulum col. 1. Succeſſu tamen temporis Vicecācellarius creatus fuit uir purus, & ſingularis induſtriæ doctor ſine aliqua alia dignitate. Sūt tamen qui dicant Vicecancellarium longè ante ipſa tempora fuiſſe inſtitutum, illumq; aliquando Scriniarium, interdum primicerium, nonnunquam Bibliothecarium appellantes, quòd tam ex antiquis pōtificum literis apoſtolicis, quam etiam nonnullorum iurium teſtimonio comprobare nituntur. In primis literæ Stephani Papæ 2. (qui fuit circa annum a Natiuitate Chriſti DCCLII.) adducuntur quæ habent hæc uerba: Scriptum per manus Benedicti Scriniarii S. Romanæ eccleſiæ in menſe Iulio, indictione quinta in Sa

cratiſſima

cratiſſima ſede beati Petri apoſt. tertio anno Pontificatus,&c.Aliæ literæ Paſchalis primi etiam habent hæc uerba. Scriptum per manus Theodori Scriniarii ſanctæ Romanæ eccleſiæ,&c. Ex quibus quidem literis apparet Vicecancellarium Scriniariū appellatum,quod etiam ex tex.in c.ad audientiam,de præſcript.comprobare nitūtur,ubi de Scriniario fit mētio. Sed in hoc diligenter eſt aduertendum non eſſe uerū literas prædictas,ne tex.in d. c. ad audientiam,de Scriniario loquentes, debere de Vicecancellario intelligi, ſed de notariis, quos hodie protonotarios appellamus, qui omnium officialium curiæ antiquiores ſunt,& glo.in d.c.ad audientiam,communiter approbata, Scriniarium pro notario exponit.

De origine & officio Protonotariorum.

VNde,ut habeatur perfecta notitia antiquitatis temporum iniuria diſpertitę: eſt notandum, ꝙ initia Orientis eccleſiæ ſub Clemente 1. ut Damaſus author eſt, creati fuere notarii ſeptem ad res geſtas martyrum diligenter conſcribendas, quibus ſeptem urbis regiones, quæ parochiæ dicebantur,diſtributæ fuere,ut Platina,& alii meminerunt.Et quia Antherus papa, eius nominis primus, ſtatuerat res martyrum geſtas à notariis conſcriptas, Scriniis eccleſiæ recondi, fortaſſis ab eo tempore Scriniarii ſunt appellati,prout gl.illos appellat in d.c.ad audientiam, de præſcr. & alibi ſæpe.verum, quia tpe Iulii papæ 1. non ita martyria chriſtianorum frequentabantur, quia creuerat in immenſum iā decus eccleſiæ propter Cōſtantini magni conuerſionem:adeo dicti notarii nihil forte habentes,quod iam de martyrib.ſcriberent,ex mandato Iulii 1.omnia & quęcunque alia ad eccleſiam pertinentia ſcribere cœperunt(ut Damaſus in uita Iulii refert) ubi de Scrinio ſcripturarum notariorum etiam meminit,inde uerisimile eſt prædictis notariis, ut dixi,ab ſcriniis reconditarum ſcripturarum Scriniarios appellatos: quodq. ut creditur,inter illa ad eccleſiam pertinentia, quæ Iulius adnotare eos uoluit, Apoſtolicas quoque literas ſcribere cœperunt,quod ex antiquis literis Apoſtolicis Sergii papæ 4.manifeſtum redditur, in illis uerbis,uidelicet, Scriptū per manus Benedicti Notarii,Regionarii, & Scriniarii S.R.E. &c. quæ quidem uerba duo indicant,primum illius bullæ Scriptorem unum fuiſſe ex illis ſeptem Notariis à Clemente primo cōſtitutis,ex eo, quia appellatur Regionarius, quia illis Notariis, ut dixi,ſeptem regiones urbis diuiſæ fuerant ut Damaſus & Platina referunt in uita Clementis. Secundum quia appellatur Scriniarius, quia ſcribere ſolebant res dignas Scrinio, uel quæ clerici in Scrinio recondere debebant, ut dicit Damaſus in uita Iulii.Conſtat igitur ex pręmiſſis Scriniarium non eſſe uicecancellarium,ut illi,male opinabantur, quod etiam probatur ex aliis antiquis Martini 11. Apoſtolicis literis literis,ubi Notarius illarum bullarum Scriniarius appellatur in hæc uerba: Scriptū per manus Hadriani Scriniarii S. R.E. Et ita debēt intelligi Stephani,&Paſchalis ſummorum Pontificum bullæ ſuperius in contrarium allegatæ,quæ non de Vicecancellario,ut dictum eſt, ſed de Notariis intelligi debent,cum quibus aliæ literę Ben. 7.concordant,dum in eis dicitur: Scriptū per manus Io.Scriniarii S.R.Eccle.Et hoc idem multis aliis antiquis literis Apoſtolicis probari poſſet, quas ſtudioſus adoleſcens Ant.Galęſius curioſiſſime collegit.

Creuit deinde, auctis diuitiis iſtorum Notariorum honor, ut ad differentiam aliorum notariorum urbis Protonotarii appellarentur,quaſi primi inter alios Notarios,ut dicit Ioan.de Platea in l.2. C. de primice.lib.12.ubi Alciatus,&quidam alii moder.hanc Protonotariorum dignitatē multum extollunt,& eos late ſequitur doctus Moder. Taurinen. Io. Franc. Purpuratus in l.1.col.31.num.301. cum ſeq. ff. de offi.eius,nec immeritò. Sunt enim ſedis Apoſtolicæ & principis Notarii: propter quod denominationem,& dignitatem acceperunt,ut dicit Alex.in conſ.87. inci. uiſis codicillis,in 2.col. in 2.uol. & ante ipſum Aret.in l.laudabilem. C. de aduo. di. iud.protos.n.Græcè,Latinè primus dicit: ſicut protomartyr.primus martyr,ut dicit gl.in §.illud.in auth.de tabellio. Hinc protocollum dicimus primam ſcripturam, inde protomedicus,protoplautus,protogo

nus,& quingenta alia uocabula deducun tur. Sicut etiam inter eoſdem Notarios antiquior, ſeu decanus, olim proſcriniarius, ut Leo 8. dictus fuit uel primicerius appellabatur, tantaq. fuit illius exiſtimatio, quod ſicuti hodie decano Rotæ magnus in Capella Papæ honor tribuitur propter miniſteriũ mitræ, ita & primicerio inter alios Protonotarios in ſignum maioris prærogatiuæ commiſſa erat datandi facultas, ut apparet in bullis Martini 1 1. ubi dicitur: Data per manus Stepha. primicerii deſenſoris ſummæ ſedis Apoſtoli. anno Pontificatus D. Martini 1 1. & in bullis Stephani. 7. dicitur: Data per manus Stephani primicerii anno 11. Domini Stephani. Quæ quidem datandi facultas, neſcio qua de cauſa poſtea Bibliothecario Sedis apoſtolicæ conceſſa fuit, ut bullæ antiquæ Benedicti. 7. & Sergii 4. teſtantur: quem Bibliothecarium quidam, ut dixi, pro Vicecancellario acceperunt, cum Bibliothecarii officium olim ſicut hodie in palatio Apoſtolico aliud præ ſe ferat. Nam qui Bibliothecæ Lateranæ præfectus erat, Bibliothecarius dicebatur, de quo Laterano Bibliothecario Platina meminit in uita Io. 14. Sed quia locus iſte non poſtulat circa iſta officia euagari, de quib. latius ſcribam in tract. de official. curiæ. inſerto enim illo de poteſtate, & ſtylo ſacræ pœnitentiariæ. ideo omitto. Et Interim circa dignitatem protonotariorum uidenda ſunt, quæ ſcribit Io. de Plat. in l. fi. in 3. col. C. de dec. lib. 10. & gl. pragmaticæ in tit. de cauſis. §. de qd. in gl. Protonotarios. Et quæ dñs Mod. & nouiſſimi rep. in c. Rayn. in uerbo adiectę impuberi, & c. fol. 157. col. 3. de teſt. ubi notabiliter loquuntur, & reaſſumit Bart. Caſſ. in tract. Gloriæ mundi. in 4. parte. in 29. conſideratione. ubi latiſſime ſcribit de oĩb. officialib. curiæ R. Et Car. Iac. in tract. cõcilii. fol. 71. in 1. & 2. col. Et de protonotariis facit ẽt mẽtionẽ Io. de terra rubea in trac. primogenituræ. fol. 107. col. 4. Et Pet. Belluga in ſpec. principũ. rub. 6. nu. x. qui ad hoc plura iura allegat, & unũ notabile priuilegium eorum ponit bonit Boniſ. de Vitalinis Rotæ auditor in cle. 1. in 11. col. num. 151. & ſeq. de hær. de quib. etiam meminerunt Mod. Vere. in proę. Dig. fol. 11. & in l. 2 ff. de orig. iuris, & Volateranus li. 39. Philoſophiæ, tit. de magiſtratib. de qb. aliquid dicam infra in regula de non iudicando, niſi ſm literas expeditas q. ſi.

Redeundo igitur ad Vicecancellarium, concludo illum antiquis temporib. non Scriniarium, Bibliothecarium, aut primicerium, ſed ſuo nomine Vicecancellariũ, appellatum. Non erat tamen hoc officiũ in tam excelſo honoris gradu poſitum ſicut hodie, quia Vicecancellarius, ut dixi, non habebat dignitatem. Adeo, quod adhuc tempore Nicolai papæ 3. Lugduuenſis, quod concilii Vicecancellarius cardinalis non erat, ſed priuatus homo: quin unà cũ protonotariis papæ in camera ad exequendũ mandata eius, ſicut cardinales in conſiſtorio, & diuinis officiis aſſiſtebat. Quod fuit obſeruatum uſque ad tempora Boniſa. 8. quo tpe ẽt ille Vicecancellarius, de quo idem Boniſa. meminit in proœ. 6. decretalium. incip. ſacroſanctæ, non erat cardinalis, ſed poſtea ab eodem Boniſa. diaconus cardinalis creatus fuit, ut Io. An. ibi. in gl. author eſt. Illud etiam non eſt omittendũ quòd antequam Vicecancellarius crearetur cardinalis, una & eadem erat ipſius & notariorum menſa ſemel in die de portionibus palatii ſuſtentari ſolita, ad quã nullus, quantæcunque fuiſſet præeminentiæ conditionis, & ſtatus comedere audebat ſine ſpeciali licentia papæ. Et quod eſt magis mirandum, nullus ex officialibus ita communiter uiuentibus medicinã ſumere, aut ſanguinem minuere poterat abſq; ſpeciali licentia Vicecancellarii, faciliter obtinenda, ut in prædicto membrano libro peruetuſto latius enarratur. Et hoc idẽ in cardinalibus infirmis obſeruatum fuiſſe antiquis temporibus refert Hoſt. Nam illi non poterant ſanguinem minuere ſine ſpeciali licentia papæ, ut tradit Hoſt. qui in hoc habetur corruptus in ſumma de pœnitentia, & re. §. cui confitendum, uerſic. cui cardinales, & in c. eccleſia ueſtra. el 2. de elect. Quis autem tunc Vicecancellarii, Notariorum, Auditoris contradictarum, & Correctoris uiuẽdi modus fuerit, cuius ẽt quantitatis uel menſuræ fuerint portiones panis, uini, carniũ, & ordei, quas ſingulis dieb. ex palatio Apoſt. capiebant. Quid

etiam papa circa ſtrenam, & alia cum eiſ
dem die natiuitatis domini noſtri Ieſu
Chriſti ſeruare ſolebat: quid prętetea qñ
curia extra urbem proficiſcebatur, prædi
ctis officialib.conferebat ſeu largiretur, in
dicto membranæ libro latius deſcribũtur.
Quæ licet cognitione iocunda & digna ui
deantur, propter notitiam uetuſtatis ac
etiam,ut facilè percipi poſſit ex quàm te
nuiſſimis principiis hæc Vicecancellarii di
gnitas, & ſacrum cancellariæ officium in
immenſum creuerint.Nihilominus tamē,
quia uideretur nimis prolixũ, & fortaſſis
extra propoſitum noſtrum illa hic recenſe
re,quæ fortè tres bonas papyri paginas oc
cuparent,omitto.Non tamen ſilentio præ
teribo vnum ſatis notandum,ꝙ licet Vice
cancellarii officium tam anguſtis tunc in
cluderetur limitibus, & Vicecancellarius
cardinalis non eſſet: maior tñ illi poſt car
dinales honor, quàm reliquis aliis curię
prælatis impendebatur. Deſignatus enim
erat Vicecancellario, Notariis, Auditori
contradictarum, & Cotrectorib. poſt pres
byteros cardinales in capella papæ ſedēdi
locus,aliique honorum gradus tribueban
tur illis de quib. ibi latius narratur. Et hæ
quidem officialium prædictorum pręroga
tiuæ, quouſque ex cardinalibus Vicecan
cellariũ fieri placuit,promiſcuæ erant, ac
longo uſu ſeruatæ.Sed poſtquam Vicecan
cellarius cardinalis effectus fuit, ſumma
totius poteſtatis & honorum in vnum de
lata,illam mutuam obſeruationem abole
uit.Adeò,ꝙ illa Vicecancellarii ac Notario
rum cõmunis ac familiaris menſa, cũ por
tionib.quas ex palatio apoſtolico recipiēt
locus etiam capellæ poſt presbyteros car
dinales in diſſuetudinem abiere. Inde eue
nit ꝙ Auditor contradictarũ, qui poſt car
dinales, & Vicecancellarium cæteroſque
curiæ prælatos, ut præmiſſum eſt, præce
dere ſolebat, poſt huiuſmodi Vicecancel
larii in cardinalem promotionem ab om
nibus pręcedebatur. Vt non ab re Bonifa
cius de uitalinis,olim Rotę auditor,in cle.
ne Romani. §. ſanè.de elect. dixerit, Audi
torē cõtradictarũ quondā cæteris Audito
rib. dignitatē maiorē,& loco digniorem,
ſuo tpe poteſtatē localē, ab aliis Audito
rib. ſeparatam ſatis abiectā, ac minus ho
norificam,& honeſtam habuiſſe.Nec mirũ
dum horum officialium dignitates,aut ho
nores tēpore diminutos fuiſſe, cùm & alii
ſimiles curiæ Romanæ miniſtri eadem tē
porũ uiciſſitudine, & fortunæ turbinæ
ſint depreſſi:adeò,ut hoc tempore uix pri
męua eorũ inſtitutionæ ueſtigia appareāt.

Rotæ immutatio.

NAM ſatis apparet Rotæ Auditorium
non idem,nec in eo ſtatu antiquis tē
porib. fuiſſe quomodo eſt. Erant .n. ſine
numero certo Auditores ad audiendum
& referendum tm̄ deputati, ut dicit Spe
cul.in titul.de leg.§.iam nunc dicendum.
uerſic. Item non obſtat ſi obiicis. Poſtea
uerò auctis ſedis apoſtolicæ,negotiis,con
ceſſa fuit Auditorib. diffiniendi facultas,
ut patet ex his quæ tradit Spec. in tit. de
Auditore. Sicq. uario mō obſeruatũ fuit
uſq; ad tempora Sixti 4 qui omnium pri
mus numerum Auditorum ad duodecim
reſtrinxit.erant.n.adhuc tempore Sixti nu
me. 14. qui nominib. ſuis propriis in bul
la Sixti ſuper hoc confecta numerãtur,ſub
Dat.Prid.Idus Maii. 1472. anno eius pri
mo,& tpe Thomæ Faſtoli erāt 21.Audito
res ut uidi adnotatum per R.D. Iac.Simo
nettā,& hoc innuit deciſio licet corruptè,
in cauſa quinta dub.15.eiuſdē Faſtoli.Nec
mirũ,quia erat duplex auditorũ locus, ui
delicet primi gradus, & ſecũdi gradus,ut
colligitur ex 42.dubio eiuſdem Faſtoli,&
ex ſubſcriptione conſilii Old.266.ſicut ēt
tempore antiquo canonici in eccleſia di
cebantur clerici primi gradus,ſed alii ſim
pliciter beneficiati dicebantur clerici ſe
cundi gradus,ut notat Innocen.in c.ſedes.
de reſcrip.& in cap. fin. in 2. col. de præ
bend.Et iſti gradus Auditorum,ut opinor
uidebantur introducti reſpectu primæ &
ſecundæ inſtantię.itaq; Auditores primi
gradus erant, qui cognoſcebant ſimplici
ter de negotio principali, de quo ſi appel
lari cõtigerat, cauſa appellationis cõmit
rebatur Auditorib. ſecundi gradus. Quod
uidetur colligi ex dictis Oldra. in conſil.
304.in prin. Et ad effectum iſtorum gra
duum bene conſonant,ꝙ tunc Auditores
eſſent.21.uel plures aut minus, quia non
erat certus numerus firmatus uſque ad tē
pora Sixti, ſicut ēt neq; ante Sixtũ Audito

res recipiebantur, nec examinabantur co
ram Vicecancellario, quia hoc Sixtus om
nium primus per prędictam bullam, intro
duxit, ut hodie practicatur: & illa bulla ad
huc in ſcriniis Rotæ ſeruatur. Sed Camera
rius de mandato Papę olim auditores per
nationem capæ, rocheti, & birreti recipie
bat eos in matricula, poſtea ſcribi faciens,
prout refert Egidius dec. 611. incip. licet
capella. & Camerarius tunc erat iudex au
ditorum, & non alius, & ille ſolus Audito
res excōicare poterat, ut sūt de hoc penes
me plures Cancellariæ antiquę tam Greg.
11. q̄ Bened. 13. quæ omnia poſtea fuerūt
per Inno. & Sixtū immutata. Et quod eſt
magis mirandum, Rota a tempore Sixti
uſq; ad noſtra tempora, in quib. feliciter
ſedet Paulus Papa 3 uarias etiam mutatio
nes recepit. Nā tpe Sixti non informabāt
uerbo, ſed datis per auditorem dubiis, ad
uocati de iure in ſcriptis reſpondebant, ſe
quuti conſ. Clem. 4. de quo loquitur Spec.
in ti. de requiſ. conſ. col. fi. Sed illa obſerua
tio parum durauit, quia tempore Alex. 6.
cupiditate aliquorū aduocatorum interru
pta fuit. Sedebāt tamen tunc Auditores in
palatio ter in hebdomada. Nunc uerò hæc
omnia ſunt immutata. Nā Clemens 8. uo
luit bis tantum Auditores in hebdomada
ſedere, cauſantib. bellorum turbinibus, &
luterani dogmatis incendiis, quib. Alema
niæ maior pars, & Angliæ cum in pluribus
aliis ab obedientia ſedis apoſtolicę defece
runt. Sic etiam & nunc tempore Pauli 3.
informandi modus omnino immutatus
extitit. Nam cùm prius procuratores om
nes, & aduocati maximis partium impen
ſis, & Auditorum moleſtiis uoce informa
rent, neſcio quo pacto mutuo, & unanimi
aduocatorum & procuratorum conſenſu,
petitum fuit a Rota non amplius uocali
ter, ſed in ſcriptis informari. Quod Papæ
primum, Rotæ & denique toti curiæ pla
cuit. Sicque redemptum eſt tempus, quod
quotidie inutiliter, cum diſpendio om
nium amittebatur.

Sacræ pœnitentiariæ officii uariatio.

APparet igitur ex prædictis quāta fuerit
ſtatus primi Rotæ uariatio, quanta ſty
li antiqui uiciſſitudo, quæ magis etiā cer
nitur in officio ſacræ pœnitentiariæ, cuius
immeritò ſum regens. Illud etiam pœni
tentiarię officium in eccleſia primitiua cō
muniter a plurib. immaculatæ uitæ & ſciē
tiæ eruditione ſimplicib. confeſſoribus cū
magna autoritate, ac ſummo honore rege
batur, ut Caſſiodorus, Socrates, & Sozoſe
nus in hiſtoria eccleſiaſtica teſtantur. Et
ita pœnitentiarii in eccleſia uenerabiles &
conſpicui erant: ut reprehendi à Benedi
cto 12. meruerint Auinione anno pontifi
catus eius quarto, quare pileum, & proto
notarii equitando non portarent, & inde
euenit, q̄ pœnitentiariorum ſenior, quem
hodie decanū ſeu priorem appellant, mi
trā papæ, quam hodie decanus Rotæ & pu
blice rochetum, ſicut alii curiæ Romanæ
prælati geſtaſe ſolebat, ut in quodam per
uetuſto membrano libro pœnitentiariæ
apoſtolicæ apud S. Petrum ſcriptum inue
nimus. Ad tantumq; honoris culmen hęc
pœnitentiariorum cura deuenit, ut nō de
dignarentur olim quindecim cardinales il
lud munus ſubire, ut papa Bene. 12. refert
ſe in quodam antiquo libro habuiſſe ſcri
ptum. Et hoc idem Eraſmus affirmat li. 2.
reſponſionis ad Albertum Pium Carporū
principē. fol. 41. Et hoc eſt fortaſſis, quod
Damaſus innuit in uita Marcelli, dum di
cit Marcellum Papa 15. in urbem cardina
les conſtituiſſe propter baptiſmum & pœ
nitentiam multorum, & idem dicit Alua
rus Pelagius antiquiſſimus cardinalis lib.
2. de planctu eccleſiæ. art. 16. Et ita debet
corrigi dictum Arch. qui idem ſentit in c.
ubi periculum col. 1. de elect. lib. 6. Ex qui
bus liquide apparet tunc cardinales pœni
tentiariorum curam geſſiſſe, à qua, creſcen
tibus poſtea eccleſiæ facultatibus, fuerunt
exempti ut idem Benedictus Papa refert.
Si quid etiam grauis negotii pontificibus
agendum occurrebat, id facilè pęnitentia
riis idoneis committebatur, ut de compi
latione decretalium Gregorium nonum
feciſſe in eatūdem proęmio legimus. Poſt
quam uerò cura ſacri officii pęnitentiariæ
uni cardinali demandata fuit, totus ille
cōis pęnitentiariorū honos, tota deniq; cō
feſſorum ſubornatio, & reciproca cura pe
rire, ac ſimul cū officio ad unum tantum
cardinalē, quē maiorē pęnitentiariū appel
larunt, deuenit. Sic. n. uariat fortuna uices.

Epiſco

Epiſcoporu n dignitatis diminutio.

SEd hoc parum uideri debet, quãdo etiã epiſcoporum dignitas, quę maior omnibus aliis in eccleſia primitiua fuit & a iure diuino exordium habuit, eadem temporũ uiciſſitudo depreſſit. Nam (ut in ueterib. authorib. legimus) epiſcopi uſque ad tempora Clem. 5. & Io. 22. in eccleſia dei, ita in excelſo honoris & æſtimationis faſtigio poſiti fuerũt, ut dignitate deprimi, ac gradu minui arbitrarentur, ſi ex epiſcopi ad cardinalatus officium aſſumerentur. Nec immeritò. Illis enim ſolis data erat etiam loci prærogatiua anterior, unde adhuc poſt Nicolaum ſecundum epiſcopi immediatè poſt papam ſubſcribebant, deinde presbyteri poſtea diaconi cardinales, cum ex multis, tum ex quibuſdam Vrbani 2. literis Apoſtolicis. Dat. Salerni. 14. Calend. Octob. 15. Ind. Anno Dominicæ incarnationis, MXCII. Pontificatus ſui anno 5. clarius apparet, in quib. immediatè poſt papam, & ante cardinales ſubſcripti ſunt Auſculanus, Rappolanus, Troianus, & multi alii epiſcopi. Durauerat autem ſub hoc tenore felicitatis illa epiſcoporum dignitas uſque ad Bon. 8. tempora, ut refert Io. And. in c. cum aliquibus, in nouella de reſcrip. li. 6. & in c. cum Apoſtolus, de cenſi. licet ibi habeatur diminutus. Quo tempore refert Io. And. multos prætermiſſos fuiſſe cardinalati, quia epiſcopi erãt, ne ſic dignitate minuerentur. Quod poſtea neſcio quo pacto fuit immutatum : forte, quia in palatio apoſtolico fuerat tunc bis pronuntiatum non notari in tali promotione deſcenſum, ut dicit Io. Franc. Paui. in extrau. ad onus uel quia iam plenior poteſtas in eligendis ſummis pontificibus cardin. attributa fuerit, cum antea non ſolis cardi. concederetur, ut patet in c. in nomine. 23. diſt. & in ſexcentis aliis locis. utcunque ſit Io. And. in d. c. hanc conſuetudinẽ intantum dilatatã commẽdat, uidelicet ꝙ quandoque de ſolis epiſcopis tũc fiet una cardinaliũ ordinatio ſeu promotio. Et miratur Boni. 6. libri decretalium conditorẽ reuocatorias gratiarũ, & alia permulta inueniſſe. neſciuiſſe tñ iſta inuenire: & Ioan. And. ſequitur idem Io. Fran. Pauinus auditor Rotę in tract. uiſitationis, in 2. q. 1. par. & reaſſumit Mod. Bonon. in tract. legati.

Itaque ex pręd ictis adparet uariam fuiſſe prædictorum officiorum mutationem, quam nunquam, ut opinor, meliori ſtatu cõſtitutam legimus, quàm modo. Nam, ut ad Vicecancellarium reuertamur, nõ ſine magna ratione ordinatũ fuit, hoc officiũ tantum cardinalibus tribui debere. Quia Vicecancellarius ꝓꝑ ſceptrum iuſtitiæ qdʳ tenet ſupremum inter omnes debuit tenere principatum, ſicut & ipſa iuſtitia, quæ cæteras alias uirtutes excellit, ſm Philoſ. 2. Ethic. & tex. in auth. ut omnes obed. prin. prouin. in princ. De qua quidem Vicecancellari excellentia latiſſime tradunt Mod. Tauri. uidelicet, Io. Franc. Purpuratus in l. 1. ff. de off. eius, &c. Conueniens igitur fuit, non ut antea, ſimplicibus & priuatis uiris, ſed perſonis magna & illuſtri dignitate præditis, cuiuſmodi ſunt cardinales hoc officium commendare, ut ſic & perſonæ huiuſmodi, & dignitatis acceſſione, ſplendore, & nominis celebritatem caperet. Et quamuis Camerarius officium longè antea cardinalibus fuerat commiſſum, ut adparet in c. audientiam, de præſcri. & per conſequens uideretur huic officio Vicecancellarius propter adminiſtrationem iuſtitiæ, quam gerit, cæteris omnib. præfertur, ut notant doct. in cle. 2. de elect. ideo conueniens fuit illi maiorem tribuere dignitatis prærogatiuam, ſicut uidemus in Referendariis, qui Protonotariis illis antiquioribus præferuntur, propter rationem quam ſcribo in regula de non iudicando, niſi ſecundum literas expeditas.

Sed poſtquã huc digreſſi ſumus, operæ pretiũ erit perſcrutari, quamobrẽ hic cardinalis cancellariæ apoſtolicæ præfectus, Vicecancellarius potius quam cancellarius appelletur.

SOLVTIO. Laurentius, Cardinalis Zabarella, & alii in d. cle. ne Romani, de elec. dicunt hoc factum fuiſſe, quia antiqͥs temporibus ille Cardinalis certauerat de paritate cum Papa, & ob eam cauſam ordinatum fuit, ꝙ per diminutionem de cætero Vicecancellarius appellaretur. Ita dicunt præfati cum quibus alii ubique doctores, more ouium primam ſequentium præcipitati ſunt. Sed ꝗ iſta, Deus immor

 talis

talis frigida ſint,& à uero aliena , qui uel
parum hiſtoriam eccleſiaſticam caluerit
ſatis dignoſcere poteſt. Nam ꝙ cardinalis
Cancellariæ contenderit unquam de pari
tate cum Papa,uel appellatus fuerit unquã
Cancellarius,& poſtea ordinatum , ꝙ Vi
cecãcellarius appellaretur.nullibi legimus
ſed ſunt quædam ſomnia . Et ideo ego ar
bitror aliunde hoc nomen Vicecancellarii
proceſſiſſe.Nã conſtat ſummũ pontificem
ſolũ ĩ eccleſia Dei appellari, ſicut Moyſes
Cancellariũ Dei,cũ quo unũ,&idem conſi
ſtoriũ facit.Ita in indiuiduo dñt Mod.Gal
li rep.c.Raynut.in uerbo uxorem nomine
Adelaſiã,nu.497. de teſta. Et idẽ dicũt alii
Moder.in tract.ſiue Catalogo gloriæ mun
di,in 4.parte in 13.cõſideratione.Si igitur
Papa eſt Cancellarius,nõ uidebatur conue
niens alium etiam Cancellarium Papæ ſi
milem nominare , ſed potius Vicecancel
larium,qui eius uices gereret ſicut Rex in
regno ſub non facit Regem,ſed Viceregẽ.
Et hoc etiam alia ratione ſuadetur,quia ,
ut ſuperius dictum eſt,Cancellaria apoſto
lica prior fuit , q̃ Vicecancellarii promo
tio,& Cancellaria repræſentat ſedem apo
ſtolicam , quæ habetur pro Cancellario .
Hinc eſt,ꝙ qñ auditor remittit cauſam ad
Cãcellariam , dicitur eam remittere ad cõ
ſiſtorium papæ,quod habetur pro Cancel
lario: non autem remittitur ad Vicecan
cellarium,ut eſt deciſio Rotæ notabilis in
tit.de reſcr.deciſ.13.in no.in incip. Item
ſi cauſa committatur,&c.in fi.uerbis,quæ
ſm numerum extenſum eſt, 362. Et eodẽ
modo dicimus,ꝙ in curia Romana, nulla
particularis perſona eſt fiſcus,ſed ipſamet
ſedes Apoſtolica,ut dicit Bart. in l. item
ueniunt.§.ait Senatus.ff.de pet.hæred. Et
ideo,qui hodie gerit in curia officium fi
ſci,non appellatur fiſcus , ſed uel aduoca
tus,uel procurator fiſci . Sic Vicecancella
rius non dicitur Cancellarius,quia ipſe pa
pa,& ſedes apoſtolica dñr Cancellarii , &
ſunt ipſa Cancellaria. Quæ ratio non mili
tat in regno Franciæ,ubi ipſe Rex non eſt
Cancellarius, ſed hoc officiũ ab initio uni
cõmiſerunt, quẽ Cancellariũ appellari uo
luerũt.Sed papa illã dignitatẽ nulli cõmi
ſit,ſed Vicecancellariũ creando,uiſus fuit
Cancellarii nomen apud ſe retinuiſſe.Hęc
mihi magis conſona uerò uidentur,q̃ ea ,
quæ p̃ſati doct.dixerunt in d. cle.ne Rom.

Redeamus igitur unde digreſſi ſumus :
Et dicamus,ꝙ licet ante tempore Io. 22.
Vicecancellarius,ſcriptores,& correctores
literarum iam conſtituti fuiſſent , nihilo
minus regulæ Cancellariæ nondum com
poſitæ fuerant : ſed primus omnium Io.
22.tanquam bonus domus ſuæ paterfami
lias eas introduxit. Nec ſolum regulas,ſed
etiam ut rem anguſtam domi iuuaret , be
neficiorum etiam electiuorum reſeruatio
nes,ac taxas , quibus æſtimarentur , inue
nit . Collegium quoque ſcriptorum apo
ſtolicorum,antea ſine ordine uagans , nu
mero diſtinxit,ut de iſtis Gul.Hiſpanus in
pragmatica Franciæ,ac Polydorus li.8 . de
inuentoribus rerum.c.2.meminerunt .
Quinimò beneficiorum annatas. ex quib.
tam magnos prouentus ſibi & eccleſiæ cõ
parauit,in concilio Viennenſi ſub conten
tione dimiſſas , ut refert Io. And.licet mẽ
doſe,in c.inter cætera,col.fi.de off.ord.ad
uſum reuocauit.Adeo,ut moriẽs uigeſies
quinquies centum millia nummum au
reorũ eccleſiæ dimiſit,ut refert frater Pto
lomæus de Luca in hiſtoria eccleſiaſtica
pontificum,in uita Io.Et hoc idem dicit,
tacito autore,D.Pet.And. Gammarus Ro
tę auditor in ſcholis quibuſdam impreſſis
ad extrauagantem Iulii 11. Quam quidẽ
annatarum inuentionem magnum toto
orbi ſcandalum generauit. Nec mirum ,
quia Io.22.adeò cupidi & audaciſſimi ani
mi fuit,ut non ſolum hoc uno malo eccle
ſiaſticos uiros grauare,ſed quod magis mi
randũ fuit non eſt ueritus conſtitutionem
facere,qua & regnum Germaniæ à regno
Franciæ diuideret & Italiam ab Imperio.
ſegregaret,ut Albericus autor eſt. Inter
hæc tamen, Rotam nouis & ſaluberrimis
ſtatutis ornauit:quæ hodie apud nos etiã
ſeruantur,& quotannis initio audientiarũ
publicè leguntur. Et in ſumma,ille primus
adminiſtrationem iuſtitiæ, cuius Vicecan
cellarius caput eſt , quæ in regulis, & Ro
tæ ordinationibus conſiſtit,inuenit.Quæ
quidem officia ſucceſſores pontifices in
dies magis propagarunt . Nam ꝙ ad regu
las attinet,Io.22.in ſuis regulis hoc tantũ
egit,abbreuiatores ĩſtruere,uidelicet quo
modo

modo literas in cancellaria, iuxta ſupplicationum uarias ſignaturas, deberent expedire, quas ſummi pontifices deinde magis auxerunt, uſque ad tempora Nicolai Papæ 5. qui omnium pontificum primus prædeceſſorũ utiliores regulas colligens, ad plures alias iudiciales addens, eas omnes in eo ſtatu, in quo nunc reperiuntur, deduxit. Quem ſucceſſores uſq; in hodiernum diem, paucis immutatis uel additis, pro ſe quiſque ſunt ſequuti. Totius huius harmoniæ laus Ioãni tribuitur. Fuit enim inter cæteros mortales, non ſolum eruditus, ſed impenſæ curioſus. Nam, ut ex recẽtioribus ſolus autor eſt Franciſcus Petrarcha lib. 2. rerũ memorab. tract. 3. c. 53. Io. 22. fuit adeo rerum omnium curioſus, ut repertoria, ſeu indices ſibi ordine alphabeti conficeret, quib. facile res omnes in prõptu, & ad manus hr̃et. Sic itaque eccleſiæ dei magnum p̃ſtitis adiumentũ, & autoritatis prærogatiuã. Nã, ut ea omnia quæ hiſtorici in eius vita referũt, omittã qñ aliud de ſe dignũ Io. p̃ſtitiſſet: illud tñ erit oibus ſæculis memorãdũ, ꝙ primus omniũ Cancellariã, & Viceecancellarii dignitatẽ, ac Rotæ tribunal illuſtrauit, quæ ſunt duo in urbe luminaria, & collegia præſtantiora. Nam tres ſunt gradus dignitatum princi palium in urbe poſt papam. Prima eſt Vicecancellarii, qui adminiſtrationem iuſtitiæ. Regularum Apoſtolicarum, ac conſtitutionem, tutelam, & cuſtodiam tenet: circa cuius poteſtatem ſpeciales regulæ cancellariæ conditæ fuerunt. Et multi ex doctor. noſtris de illo notabiles tracta. ſcripſerunt. Secunda dignitas eſt Cameriatus qui præeſt ærario, ac eccleſiæ patrimonio, eius redditus, & prouentus procurans, ut dicitur in c. ad audientiam, de præſcr. cuius autoritas olim maior fuit, ut ex regulis antiquorum pontificum apparet: de quibus mentionem feci ſuperius de Auditoribus Rotæ loquens. Tertia dignitas eſt maioris pœnitentiarii, qui præponitur curiæ fori penitentiæ de qua latiſſimum tractatum compoſui. Primam ad lucem reduxit Io. Secundam Eugenius auxit. Tertiã Bened. 12. in lucem produxit Eugenius & Sixtus locupletiorẽ reddiderunt. de quib. omnibus tractatur per cardinalem, & alios in cle. ne Romani. de elect. Et de omnib. iſtis ego latius dixi in tracta. de poteſtate, & ſtylo officii ſacræ pœnitentiariæ, ubi de officialib. curię mentionẽ facio. Nã ſufficit ex p̃dictis oſtendiſſe. Regulas, de qb. loquimur, certã originẽ & initiũ habuiſſe.

QVAESTIO SECVNDA.

Circa ſecũdã q. v3, † Nunquid reg. iſtæ uniuerſaliter ligẽt oẽs & extra curiam?

MVLTO plura dici poſſent, quàm hic ſcribam, ex eo, quia iſta materia uarios habet ſinus, & plures continet receſſus. Et ideo doct. uariis in locis uaria ſcripſerũt. Quamobrem queſtionem iſtam ad partes diſputabo ad effectum, ut contrariæ opiniones melius diſtinguantur, iuxta conſilium Modeſtini in l. numerum. §. miſta. ff. de mune & hono. Quod unum (ſi Baldo credimus) ingenium Bartoli illuſtrauit: ꝑ contraria ſcilicet, & oppoſitiones procedendo. Nam tritum eſt ſermone prouerbium, Veritatem diſputatione diſcuſſam magis ſplendeſcere, ut dicit text. in c. grauem. 35. q. 9. meminit Iaſ. in l. qui accuſare. C. de edendo. Alias. n. ueritatem ſine diſputatione perquirentes, ſimiles ſunt neſcientibus quo ire debeãt, ut Ariſt. dicit. 3. Met.

Pro parte igitur negatiua, uidelicet, ꝙ regulæ non ligent uniuerſaliter omnes: adduci poteſt primò. Quia regulæ ſunt ſtatuta quædam ſiue ordinationes particulares concernentes certũ locũ, ut patet ex earũ tit. uocantur. n. regulæ cancellariæ. Et quo quidem uerbo cancellariæ, tanquam ex ſigno quodã locali, datur clare intelligi regulas iſtas nõ facere ius uniuerſale, ſed particulare illius loci: qa cõcernũt ea, q̃ in dicto

ADNOT. IOAN. MILAEVS.

† Ex argumentis ſiquidem & collationib. frequẽtet latẽs ueritas aperiſ, ut in extrau. Io. 22. Quia nonnunq̃. de uer. ſig. C. & in collatione uerbũ prolatũ frequẽter aliorũ ſententiã tanquã ſubtiliori ratione ſubnixum ad ſe trahit, ut ff. de arb. l. ſi in tres, & frequẽter reuelaſ minori, quod maior neſcit. 95. diſt. c. eſto ſubiectus, & ſi minor ueritatem inueſtigauerit, nulla maiori irrogatur iniuria. l. potioris. C. de off. proc. prouinc.

dicto loco tractantur, Vnde ſicut equus cognoſcitur ſigno, ut dicit Paris de Puteo in tract. Syndic uerſ. probatio. Et Moder. Bonon. in §. teſtes. el 1. in 8. col. inſtit. de te ſta. Et auis cognoſcitur ex cantu, & lyra ex ſono ſecundum Bald. in l. comparatio nes. col. fi. C. de fid. inſtr. ita lex an ſit vni uerſalis, uel particularis, cognoſcitur ex loco accidentia enim multum conferunt ad cognoſcendum quod quid eſt. l. non omnes. §. a barbaris. ff. de re mili. Bald. in l. fi. C. de execu. rei iud. Cum igitur illa adie ctio uerbi Cancellariæ, denotet certum & particularem locum, ubi illæ regulę practi cantur, dicendum erit, regulas facere ius particulare, & non vniuerſale. Quia quali tas adiecta diſpoſitioni, qualificat illam ſe cundum qualitatem eius, ut eſt text. in pũ cto in §. ſed ius quidem ciuile. inſtit. de iur. nat. facit c. ſtatutum. de electio. lib. 6. Quando igitur lex eſt localis, vniuerſaliter extra locum non ligat. c. 1. & 2. de conſtit. lib. 6. l. fi. ff. de iuriſd. om. iud.

Secundò, quia de natura legis vniuerſa lis eſt, ꝙ ſit perpetua & durabilis, ut dicit Archi. in c. donatum. 1. q. 7. Et Nicolaus Milis in uer. lex. §. 1. l. edita. ibi, perpetui edicti. C. de eden. Sed regulæ Cancellariæ non ſunt huiuſmodi, ſed moriuntur cum autore ſuo, ut patet in proœmio regula rum, ibi, ſuo tempore duraturis, & cæte. Igitur faciunt legem vniuerſalem. Nam ſi papa uoluiſſet regulas ab omnibus obſer uari, hoc dixiſſet, prout dixit in cap. 1. de conſti tu. & in c. omnis. de cenſi.

Suadetur iſta opinio, quia regulæ ab ini tio introductæ fuerunt, ut officiales Can cellariæ per eas in literis expediendis in ſtruerentur, ut patet in regulis Io. 22. Be nedicti, & aliorũ: & licet a tpe Nicolai 5. aliqd plus ad eas circa iudicia additũ fue rit, illud tñ reſpicit actũ in curia gerendũ. Cũ igit̃ intẽtio põtificũ principaliter non fuerit per dictas regulas legẽ vniuerſalẽ cõ dere, ſed normã dare negotiis ĩ Cãcellaria & curia gerẽdis, nos nõ debemus aliter in terpretari. Quia actus agentium nõ operã tur ultra eorũ intẽtionẽ, c. ſi ſacerdos. de off. ord. & vulg. l. nõ oĩs. ff. ſi certũ petatur.

Tertiò, lex cõis ex eo, quia ubiq; publi cat, ideo vniuerſaliter ligat, qa tũc nõ põt ignorantia allegari, ut patet in auth. factæ conſtit. per totum, & in c. 1. de poſt. præla. & c. nouit. cum ibi notatis, de ſentent. ex communi. notat Bart. in l. omnes populi. in 5. quæſt. principali. ff. de iuſti. & iur. cũ ſimilibus. Sed regulæ cancellariæ non pu blicantur niſi in curia, ergo ibi tantum ligare debent. aliàs ſequeretur inconue niens: quòd ubi non fieret publicatio, li garent ignoranter. Quod eſt contra rium rationi, ut patet in cap. 2. de con ſtitu. & c. v. eod. titul. lib. 6. Et notatur in dicta authen. faciunt ea. quæ tradit Card. conſil. 99. in fi.

Confirmatur iſta opi. quia ad eſſentiam legis vniuerſalis plura requiruntur, quæ traduntur in l. humanum. C. de legibus. Et Moder. in rub. de Conſt. Et reaſſumunt no uiſſimi tepetens in l. 2. per illum tex. ff. de orig. iuris. Quę quidem in conſtituen dis regulis Cancellarię non ſeruantur. Er go non uidentur facere ius generale.

Quartò pro iſta opinione adducitur, quia uidemus ſententiam latam contra legem communem, etiam non deductam nec in iudicio allegatam, eſſe ipſo iure nullam, ut in l. cum prolatis. ff. de re iudi. & in cap. cum inter. eod. titul. Et tamen ſententia contra regulam Cancellariæ etiam allegatam, non tamen productam, ualet & tenet, ut latè probat Fely. in cap. 1. de re iudi. & ita hodie ſeruat Rota. Ex quo datur intelligi manifeſtè regulas iſtas multum à iure communi differre, & per conſequens uinculum legis communis ha bere non debent. Quinimò uinculum particulare earum eſt adeò debilè, quod uidetur longè minus, quàm ſtatutorum ſingularium locorum uel perſonarum. Nam ſtatuta particularium quam primum ſunt publicata, & in uno uolumine reda cta, ligant ſuos ſubditos, ut tradunt omnes populi. ff. de iuſti. & iur. & in cap. 1. de con ſti. lib. 6. Sed non ſic in regulis. Nam earum poteſtas adeò arcta uidetur, & certis ue luti cancellis ac metis reſtricta, ut licet re gulæ publicentur, & in vno uolumine re digantur, non tamen per hoc, uinculum aliquod iniiciunt, aut fidem aliquam fa ciunt, nec poſſunt allegari ſicut libri dige ſtorum & Statutorum, niſi prius de gratia

ſpecia

ſpeciali,& cum certa forma,& ceremonia impetrētur,ut allegari & produci poſſint in quibus impetrandis,illud primum quæritur,an regula ſit de dandis, uel non ; in quo quidem ſepe ſit diſputatio,tanquam ſit pro aris agendum:de quo habetur inferius in regula 26. quæ omnia quantum abhorreant,& penitus aliena ſint à natura legis vniuerſalis & communis, nemo non facilè intelligit.

Quintò facit, quia ad effectum, ut lex vniuerſaliter liget, oportet principem expreſsè hoc mandare, ut lex vniuerſaliter obſeruetur,ut nota.in l. nec Dorotheum. C.de decur.lib. 10. facit tex. in capit.1. de conſtit.Sed de iſta uoluntate papæ quo ad regulas non apparet.Igitur dicendum eſt, eas vniuerſaliter non ligare.

Sextò pro iſta parte adduci poteſt,quia ad inualidandum actum, & imponēdum uinculum, ſufficit legem communem aliquid prohibere.Sed in regulis cancellariæ non ſufficit,ut in eis aliquid prohibeatur: ſed requiritur,ut dixi earum impetratio, allegatio,& in actis productio, & regiſtratio,ut uinculum producant,ut notat Fely. in d.cap. 1. & probatur in d.regu. 26. Sed hæc regularum impetratio habitantibus extra curiam, præſertim in diœceſibus remotis duranimis, & quodammodo impoſſibilis uideretur.Ergo dicendum eſt, & illas non arctare extra curiam litigantes. Quia lex ad hoc ut uinculum inducat, debet eſſe poſſibilis & rationabilis,locis,perſoniſque conueniens. vulg. c. erit autem. 4.diſt.nullibi enim cauetur, ꝙ litigātes extra curiam coram ordinariis pro iure vniuerſali impetrando teneantur ad curiam ire. Cum igitur hoc particulariter in iſtis regulis cancellariæ procedat, eſt concludēdum eas particulariter, non uniuerſaliter extra curiam ligare.

Præterea, & ſeptimò hoc apertè probatur,quia uidemus ignorantiam iuris communis,ſeu vniuerſalis neminem excuſare. l.error.C.de iur. & fa. igno. c. ignorantia. de reg.iur.lib. 6. Et tñ ignorantia regularū excuſat omnes,ſicut ignorantia extrauagātium,ut tradit Abb. & alii in c. paſtoralis. de fide inſtru.Bal.in c.ex cauſis. de re iud. Apparet ergo regulas non facere ius gene-ralе. Et iſtam opinionem, uidelicet quòd regulæ cancellariæ non inducant ius generale per totum orbem,ſed ius tantùm particulare,tenuerunt plerique doctores celebres,in primis Pet.de Anch. in conſil. C C X C V I I. incep.efficacibus.in princip. Et Cardin.Zabarella in conſ.X C I X.incip.dico,ꝙ acceptatio.Sentit Romanus in conſ. C C L X.in 2.col.& Barthol.Belenzinus in tracta.de chari.ſubſi.q.117.in fi. & in cap. ex parte.de feud.tenet Iaſ.in l.1.in 5. col. ff ſi cert.pet.& Decius ibidem in ultima lectura Senis condita.Et idem Decius in c.2. in 1.lect.de conſtit.& plures alii, quos breuitatis cauſa non refero.

In contrarium uerò pro parte affirmatiua,uidelicet, ꝙ regulæ iſtæ faciant ius generale, etiam extra curiam faciunt rationes & authoritates quæ ſequuntur.

In primis illud in iure clarū eſt,tali adebere eſſe ſubiecta,qualia ſua pdicata, uel eorū effectus demōſtrāt.l.fundū inſtructū. ff.de fun inſtr.cū vulg.Sed ſi ſubiecta regularū materia,necnō & pſona ipſius conditoris inſpiciat̃,pculdubio cōcludēdū erit regulas iſtas facere ius gn̄ale.Patet hoc.qa beneficia ſup quib.regulæ diſponūt, gn̄aliter p totū orbē poſſident̃. Ergo gn̄aliter regulæ debēt materiæ ſubiectæ adaptari, ut uidelicet ligēt ipſos beneficiorū poſſeſſores, ubiqꝫ alias ridiculū eſſet dicere bñficia tm̄ unius loci,puta vrbi Romę ſub regulis comprehendi,quę permodica ſunt,& pro maiori parte iuris patronatus.

Cōſidera ēt pſona ipſius papæ regularū cōditoris,q hēt iuriſdictionem vniuerſalē, & eſt ordinarius ordinatorū totius mūdi, ut dicit gl.in c.felicis.§ fi.de pœn.lib.6.& c.p principalē.9.q.3. & cui oia bñficia mūdi ſunt obediētialia & manualia, ut dicit Bal.in l.reſcripta.in 2.& 3.col. C.de preci. imper.offe. Erit dicēdū ēt regulas iſta uniuerſaliter ius facere,quia cauſatū ſapit natura ſuæ cauſæ.l.eius.ff.de oper. lib. & potētia cauſæ influit in cauſatū.l.Publius.§.i. ff.de cōd.& dem.& l.manumiſſiones.ff.de iuſt.& iur.Ex pſona.n.cōditoris metimur legē eſſe gn̄alē vel ſpecialē.c.fi.de cōſt.li.6. Et qđ dicimus de parte,reſpectu partis,eſt dicēdū in toto reſpectu totius. Nam ſicut eps in ſua diœceſi cōſtōnē ſimplr faciens, intel

intelligitur eam facere particularem, attenta iuriſdictione ſua, quæ eſt particularis, ut in c. 2. de conſtit. lib. 6. & l. fi. ff. de iur. om. iud. Eodem modo conſtitutio papæ in beneficialibus erit generalis, quia ipſe habet iuriſdictionem generalem. Propter quam rationem fuit aliàs in Rota, & etiam in ſignatura tempore Leonis papæ x. deciſus notabilis caſus, de quo meminit D. Gul. Caſſiodorus quondam Rotæ auditor diligentiſſimus, in quadam deciſione incip. Dubitaui tempore feriarum &c. Dubitatur enim nunc temporis, an auditor in curia Romana uigore cōmiſſionis deputatus cum iſta clauſula ſimpliciter, & cum poteſtate inhibendi poſſet inhibere extra curiam. Quidam dicebant, quòd non, quia per illam clauſulam nō dabatur poteſtas inhibendi extra curiam. Et ideo ex quo cōmiſſiones ſunt ſtricti iuris, illa clauſula debebat intelligi de inhibitione in curia per deciſionem primam. de proc. in nouis. Tamen contrariū tenuit ſignatura per dicta Fely. in quibuſdam nouis cancellariæ, quæ hodie habentur per manus plurium. Quem pro contraria opin. allegauerat Alex. Et inter cætera, iſta opinio principaliter fundata fuit in ratione ſuperius dicta. Quia papa cauſam committens, erat uniuerſalis princeps habens iuriſdictionem ſpiritualem generaliter per totum orbem. c. cuncta per mundum. 9. q. 3. unde conſiderata poteſtate committentis, quę eſt uniformis, tam ad curiam, quàm extra, illa clauſula cum poteſtate inhibendi ſimpliciter, & in dubio prolata, debebat cōformari & regulari ſecundum poteſtatem eius, ut uidelicet liget generaliter tam in curia quàm extra. arg. l. ſi pluribus. de leg. 2. & l. Iulianus. de legat. 3. Pro qua deciſione allegat ibi D. Guliel. plures rationes quæ uideri poſſunt. Ita hic uidetur dicendum, quòd ſicut poteſtas papæ uniuerſalis eſt. ita & regulę iſtæ ab eo ſimpliciter conditę, debent uniuerſaliter omnes ligare, niſi ſpecialiter aliud ſtatuatur.

Secundò pro iſta parte facit, quia iſtæ regulæ appellantur conſtitutiones, ut patet in iſto titulo. Et tamen conſtitutio, dicitur lex generalis, ut tradunt doct. in rubrica de conſtit. maximè Fely. & Moder. & eſt textus in c. conſtitu. ſecunda diſtinctione. Et patet in rub. ff. de conſti. princ. Item dicuntur etiam ordinationes. Et quælibet ordinatio papæ habet uim legis generalis, ut dicit Do. in c. fin. §. in 2. notabili. per illum text. de hæret. libro 6.

Et licet dicantur regulæ cancellariæ, & ſic reſpectu illius dictionis cancellariæ, uideantur eſſe locales: tamen rectius conſideranti illa dictio nihil facit, quia ponitur ad demonſtrandum, de quibus regulis papa loquatur. nam cum ſimplex regularum appellatio ſit incerta, & plures regularum ſpecies comprehendat, ut tradunt doct. in c. regula. 2. diſt. & Moder. omnes poſt Dy. in rub. de regu. iur. oportuit de neceſſitate papam aliquam adiectionem ponere, per quam intelligeremus de quibus regulis loqueretur. ut in ſimili eſt tex. ualde not. in l. Inſulani. ff. de acqu. rer. do. Sic etiam uidemus Iuriſconſultos per huiuſmodi adiectiones, leges diſtinxiſſe. Nā quaſdam appellabant conſulares alias tribunitias, alias Cornelias, &c. ad indicandum de quibus legibus loquerentur. ut patet in c. quærendam. 2. diſt. Et tamen ridiculum eſſet dicere leges illas propter illas adiectiones non eſſe perpetuas, & generales.

Dicuntur igitur iſtæ regulę, quia in cancellaria publicantur & regiſtrantur. Sicut ius prætorium dicitur à prætorio, in quo magiſtratus ius dicebant, ut habetur in §. prætorium. inſtit. de iure natu. & in l. 1. ff. de offic. prætor. Et tamen nemo dicet ius prætorium fuiſſe particulare illius loci, ubi magiſtratus ius dicebant, ſed potius ius generale, ut in l. in honoratiis. ff. de actio. & oblig.

Vel dicuntur regulæ cancellariæ eo reſpectu, quia maior pars regularum concernunt expeditionem literarum, quę in cancellaria expediuntur. Et ſic capiunt denominationem ab eo quod frequentius fit, arg. gl. in cle. 1. in uer. præſidente. de reſcrip. & in l. unica. in uerb. ſponſam. C. de rap. uirg. Et licet aliæ regulæ ſint quæ modum expeditionibus nō ponant, prout ſunt omnes regulæ contentioſæ, quæ in iudiciis uerſantur: nihilominus, quia

quia illæ etiam regulæ iudiciales in cancel
laria regiſtratur, & per Vicecancellarium
conceduntur, recipiunt nomen ab illo lo
co, ſicut pleraque alia iuria communia &
generalia acceperunt nomen uel ab autho
rib. ſuis, uel à locis, ut patet in d. cap. quæ
dam prout etiam de lege Falcid. & Mace
doniano, & Velleiano in quingentis locis
iuris conſtat: propter quorum denomina
tionem non deſinunt illæ leges conſtitu
tiones generales & vniuerſales appellari.
Sic ergo licet iſtæ regulę cancellarię appel
lentur, non tamen hæc denominatio ſeu
adiectio aliquã ſpecialitatem legis arguit.
Sæpe enim lex denominatur à loco uel ꝑ
ſonis à quibus magis frequentatur, ut in l.
2. ff. de orig. iur. Sicut & apud ueteres Ro
manos, Fabii, Piſones, & Lẽtuli dicti, quia
hoc leguminum genere, fabis, piſis, ac len
tibus illi uiri frequentius utebantur. inde
propter illam frequentiam cognomen il
lud ſortiti, ut author eſt Plin. lib. 18. nat. hi
ſto. c. 3. Ex quibus plures enumerat Alexã
der Parthenopeus lib. 1. dierum genialiũ. c.
9. Hæc enim uel ſimilia cognomina pro
pter frequentiam alicuius facti impoſita,
neque rei, neque legis naturam, uel eius
uinculum immutant. Et per iſta primũ ar
gumentũ contrarię partis reſolui uidetur.

Tertiò pro iſta parte facit, quia regula
idem eſt quod ius, & de illa argumentatur
ſicut de iure, ut eſt tex. in c. canon. 3. diſt.
Et notat Io. Franc. Pauinus, Rotæ auditor
in tracta. de offi. & poteſta. ca. ſede uacan.
in prima quæſt. principali. col. fina. ubi plu
ra ſcribit de regula. Idẽ not. Bal. in c. quod
ſicut. de elect. & in l. ſi quis ſeruo. col. fina.
uerſic. nec mireris. C. de furt. & Arch. Flor.
in prima parte ſummæ titu. 11. c. 2. §. 1. &
tit. 17. capitul. 1. §. 11.

Quartò, pro iſta parte non deſunt uiri
graues, qui hanc opinionem tuentur, quo
rum numerus & dignitas communem opi
nionem facere uidentur. Nam in primis
iſtam opinionem tenet Rota, cuius autho
ritas in tam illuſtri & excelſo loco poſita
eſt, ut ab ea recedere nefas quodammodo
uideatur, quæ ſententiarum grauitate, &
authoritatis pondere cæteros doctores li
cet numero plures ſuperat, & eius opinio
propter eius authoritatem communis re
putatur, ſecundum Imol. & And. Sicu. in c.
olim. el 2. col. 11. de lit. conteſt. Nam com
munis opinio non ex numero doct. ſed ex
pondere authoritatis fit, ut dicit Alexand.
in conſil. CCII. col. fi. lib. 7. & ob eam cau
ſam dicta ſine uota conformia dominorũ
Rotæ cæteris præferuntur, ut uoluerunt
Mod. Hiſpani in paraphraſi ad l. iura ſan
guinis. ff. de reg. iur. & Moder. Aſten. in
tract. nuptia. fol. 124. poſt Alexand. quem
ibi allegant. Et non ſolùm opin. Rotæ pro
pter eius authoritatem, ſed etiam propter
numerum doctorum in ea militãtium cõ
munis dici poteſt. Sunt enim auditores Ro
tæ duodecim qui non ſolent ſortuitu & à
caſu uota ſua proferre, ſed cauſa ſæpius ꝓ
curatorum & aduocatorum informatio
nib. trutinata, ac ꝓpriis ſtudiis diſcuſſa: eo
rum igitur opinio melior, tum propter eo
rum authoritatem, quæ ſola, ut dixi, com
munem opi. facit, quàm etiam propter nu
merum perſonarum: tum quia eorum uo
ta habentur pro ſententia, magis uera &
firma præſumuntur, quàm dicta aliorum
doctorum pro libito ſcribentium. arg. ca.
prudentiam. Et quæ ibi no. Abb. de officio
delegat. Nam alii doctores non ita ſi
mul idem negotium diſcutiunt, & exa
minant, ſed particulariter pro ſe quiſque,
& id vel pretio allecti conſulendo, uel cau
ſa inſtruendi iuuenes, & eorum ingenia
acuendi, in ſcholis legẽdo opiniones ſuas
proferunt. Nam qui conſulit propriam ui
detur utilitatem proſequi, quę facit homi
nes aliquando à uero deuiare, & interdũ
contraria conſilia dare, ut dicit Iaſ. in l. ſi
ex toto. §. fi. colum. fi. ff. delegatis primo.
Qui uerò legit, ſolet multa ingenii & glo
riæ cauſa proferre, quæ uera non ſunt, ut
de Barbatia dicit Fely. in cap. cæterum. in
6. col. de reſcrip. Præſertim, quia doctores
facientes communes opiniones faciunt
eas per adhæſionem uariorum doctorum
uariis & ſucceſſiuis temporibus factã, non
communicato conſilio, nec adhibita com
muni diſcuſſione: & ideo faciunt ſicut
aues, quæ quando una uolat, aliæ omnes
ſequuntur, ut ad literam dicit Decius in
conſil. 494. incip. quod ſupra, &c. col. fi.
Quæ ratio ceſſat in auditoribus Rotæ per
ea quæ dicta ſunt. Et quia auditores Rotæ
à com

à communiter accidentibus eliguntur uiri vndecunque doctiſſimi, qui in Rota quotidie magis deputantur, ueluti aurum in fornace, ut dicunt Moder. repe. in rep. l. centurio. fol. 2. ff. de vulga. & pupil. Adeò, ꝙ licet doctor ſemel examinatus non debeat amplius examinari: tamen ſi aſſumatur ad ſuprema officia, prout auditor Rotę, debet iterum examinari. Ita formaliter dicit Bald. in cap. ſcriptum. col. 2. de electio. ubi dicit ita de facto ſeruari Romę in auditorib. ſacri palatii. Quam quidem authoritatem, & legum peritiam præcellentem, non aliunde proueniſſe arbitramur, quàm ex multiplici uirorum prudentum, ſæpe de cauſis diſputantium, concurſu, quorũ mutuæ & frequentes diſputationes, & inter agendum actiones, eminentem in auditorib. producunt ſcientiam, & rerum omniũ experiẽtiam pariunt. propter quam Rota non immeritò uberrimus fons Canoniſtarum appellatur. ſecundum Fel. in c. q̃m. §. porrò. col. 4. ut lit. non conteſ. Inde non ab re Egidius in deci. 37. dicit, ꝙ inter ioca eccleſiaſtica nullus eſt toto orbe Rota pręſtã tior, ubi melius ac celerius cauſæ deciduñ propter peritiam dominorũ Rotę. Et quia ibi eſt diſertiſſimus modus cauſas audiẽdi, conſulẽdi, & decidendi, facit deciſio. 320. in not. Et ob eam meritò conſtitutum fuit in c. fi. de fo. compe. ꝙ curia Roma. diceretur mater aliarum curiarum eccleſiaſticarũ. Et dicit Card. in cle. quanuis. in princi. de appella. ꝙ ſtylum iudicandi Romanæ curiæ ſeruare tenentur inferiores eccleſiæ, cũ ſecundam Mod. Aſten. præponatur nobis tã quam ſpeculum ad imitandum. Sequitur Andr. Sicu. in c. ex literis. col. 9. uerſic. 4. ꝓbat. de conſti. Plura ad hoc quæ aliàs ex uaria lectione collegi in laudem & meritum honorẽ huius ſacri auditorii Rotæ poſſem adducere: ſed ut ſtudeam breuitati, tum etiam ne ſuſpectus uidear, cum ſim ex eodem ordine indignus auditor, & omnium indoctior, omittam. Quanuis ex hoc nemo ſuccenſere debeat, ſi tantum laudes ab aliis doctorib. hincinde ſcriptas retulerim. Nam qui ſcripta aliorum refert, culpãdus non eſt, quaſi ipſe dicat, ut dicit gloſſ. in l. Gallus. §. idem credendum. in uerb. prone pos. ff. de li. & poſthu. refert Dec. in c. ad hæc. in princ. de reſcript. & in c. iurauit. in 1. col. de proba. Redeundo igitur, unde ſum digreſſus, dico iſtam opinionem uidelicet, quod regulę cãcellariæ ligent omnes etiam extra curiam, tenuiſſe Rotã in pluribus cauſis, quas inferius locis ſuis in commentariis cuiuſque regulæ adnotabo. Et ultra Rotam locis inferius adnotandis, iſtam opinionem etiam tenuit Ioan. Franciſcus Patauinus doct. magnę ſcientiæ & experientię, & quondam auditor Rotę in præludiis extrauag. Et Fely. etiam auditor Rotæ in c. 2. de reſcrip. Et ante ipſos Nicolaus Milis etiam auditor in ſuo repertorio in uerbo, lex. §. 2. Et Lud. de Interamne ex eodem ordine in quodam ſuo conſilio reddito in cauſa Meſſanen. parochialis. Dec. in l. 1. col. fin. ff. ſi cert. pet. Quem ibi, Mod. Taurinen. in 11. col. & quidam alii ſequuntur. Et ſecundum iſtam opinionẽ fuit iudicatum in concilio, ſiue parlamento Tholoſano, ut patet in eius deciſ. 444. incip. Item fuit quæſitum, an regulæ cancellariæ, &c. Et hoc idem tenet gloſſator, infrà in regula 9. Et quid Modern. Nicolaus Boerius in tract. leg. q. 1. Et Nicolaus Euerardus in tracta. de locis legalibus. fol. 11. in 2. col. cum quib. etiam concordat ille inſignis gloſſator concilii Baſilien. in titulo de reſeruationib. in fin. in uerbo, regulas. Et eandem opinionem ſequitur And. Sicul. in conſi. 57. in 2. colum. lib. 2. qui ad hoc allegat Pet. de Anch. ſibi contrarium. Et ſecundum iſtam opinionem conſuluit Stephanus Bertrandi doctor modernus, & practicus in conſil. 292. uiſis copiis. in 3. columna. libro 3. nouiter impreſſo. Et hoc idem latè probat Bar. Chaſſaneus doctor copioſus in conſil. 10. uiſo proceſſu in 5. col. ubi dicit, ꝙ regulæ cancellariæ ligant per totam Frãciam, adducens pro iſta opinione Pet. de Anchar. in conſil. 295. pro clariori euidentia. ubi idem Pet. arguit de regulis cancellariæ ſicut de lege. Et ita etiam arguit Fel. in c. 1. de re iudic. & in c. quod ſuper his. in 3. col. uer. ſecunda concluſio. de fide inſtru. ubi ęquiparat regulas cancellariæ legibus, uel canonibus pœnalibus, dum quærit, an ſub illis comprehendantur cardinales. Et idem facit Dec. in c. eccleſia ſanctæ Mariæ. in 8. colu. de conſt,

Et ante ipſos Io. And.in regula, nemo po teſt. de reg. noual. Et cum iſta opinione etiam tranſit Io.Franc. de ſancto Nazario aliàs nuncupatus de Ripa in 2.lib.interpre tationum.ſuper cap. 2.de reſcri. Et plures alii,quos breuitatis cauſa non refero. Ex quorum numero ſatis apertè colligitur, iſtam eſſe magis communem opinionem. Non obſtant, quæ in contrarium pro par te negatiua adducta fuerunt. Primum, ꝙ iſtæ regulæ concernunt ius ſpeciale, ex quo denotant certum locum, appellãtur cancellariæ. Quia ad hoc reſponſum fuit in primo argumento partis affirmatiuæ. Quibus addo, ꝙ iſta ratio non concludit in principe habente iuriſdictionem,qui li cet faciat actum concernentem certum lo cum,uel perſonam,nihilominus ille actus non propterea faciet legem particularem ſed vniuerſalem:ut l. fi.C.de legib. ubi ap paret ſententiam principis in certa cauſa latam vniuerſales ius facere, & omnes li gare.Et idem facit epiſtola principis dire cta certæ perſonæ.Nam habebit uim legis uniuerſalis,ut in l. 1.uer.per epiſtolam. ff. de conſti. princ. cum concord. ut ſcribit Io.de Platea in l.neque.C.de decu.lib. 10. Ex quib.apparet, illud argumentum non procedere in actib.principis,ſed inferiorũ ut declarat Iaſ.in l.1. in ſecunda columna num. 24.ff.de ſer. Non obſtat, ꝙ regulæ non ſunt perpetuæ, quia hoc non facit quominus tempore quo durant, dicantur uniuerſaliter ligare. Nam non reperitur inter requiſitas legis, ꝙ lex debeat eſſe ꝑ petua,ſed poteſt eſſe temporalis, & nihi lominus generaliter ligabit. Quia hoc po ſitum eſt in uoluntate principis, ut in ter minis iſtarum regularum tenet expreſsè Gemin. conſil.93.incip. clemens 7. Aliàs uidetur primo, &c. Nihil enim refert ad uniuerſalitatem legis,ꝙ lex ſit temporalis quia in hoc uoluntas condentis attẽditur ut not.in c.nobis. de ſen.excom. & in cle. 1.de uita & honeſta.cleric. Sicut uidemus in extrauag.ad regimen Benedicti, quæ li cet fuerit temporalis,ut patet in ea, tamẽ attenta iuriſdictione papę uniuerſaliter ligat.Nec dictum Archid.in dicto cap. do natam. facit, quia illud reſpicit frequen tiam.Nam à communiter accidentib. lex ſolet eſſe perpetua:tamen ſi contingat fie ri ad tempus,nihilominus uinculum gene rale conſtituet,cum hoc pendeat, ut dixi, ex uoluntate principis. Et ad hoc plura iu ra adducit Domi. in dicto conſil. 93. quæ omitto.Nec obſtat,ꝙ regulæ non publicã tur,niſi Romæ. Ergo extra eam poſſunt ꝓ babiliter ignorari. Quia reſpondentur, ꝙ ſola publicatio facta Romæ in cancellaria apoſtolica ſufficit,quo ad hoc, ut ligent extra curiam,ut tenet Io. Mona. in regula in generali.de reg.iur.lib.6.& Ioan.Andr. ſuper data ſexti. Nam Romæ etiam publi cantur omnes aliæ conſtitutiones omnes aliæ conſtitutiones perpetuæ, & ligant ꝑ totum orbem, & ſunt in uſu. Et ideo Pau lus de Eleazar.in proœmio clem.dicit, ſuf ficere quamlibet conſtitutionem papę pu blicari Romæ, quę eſt caput omnium ec cleſiarum & orbis.Nec requiritur,quòd in ſingulis locis fiat publicatio. Et hoc idem in terminis noſtris,uidelicet,quòd ſufficit regulas iſtas cancellariæ publicari in curia Romana, quo ad hoc, ut uniuerſaliter li gent,concluſit in contingentia caſus, con cilium,ſiue parlamentum Tholoſanum in deciſione ſua 444.in ſecundo dubio.Et ra tionem iſtius opinionis reddit Imol.in di cto proœmio,quia ideo ſufficit publicatio in curia,cũ papa habeat pedes plumbeos, & eſt quaſi immobilis, dans cuncta moue ri.Ideo eius ſtatuta non ſunt ſingulorum aurib.inculcanda.cap. 1.de poſtu. prę la. Sed Imperator non habet pedes plũbeos, quia non ſtat firmus,ſed diſcurrit huc atq; illuc per prouincias. Ideò dicta authen. ut factę no.conſtit. procedit in Imperato re,& non in papa. Et ita tenet Henricus Bohic in capitulo ſecundo de conſt. Præ tereà, quia dicta authen. procedit in no ua conſtitutione,quę non poteſt ilico per famam innotuiſſe,ut patet ex rubrica eiuſ dem authenticę.Sed regulę cancellariæ ꝓ pter earum uetuſtatem à tempore Io. 22. primi earum conditoris adeò toto orbe notiſſimæ effectę ſunt,ut nihil notius. Nã penè innumerabiles cauſę per totũ orbẽ reperiuntur uigore iſtarũ regularum iã de ciſę.Et ſecũdũ eas arctat, & regit prãs lega torum exiſtentium extra curiam. Per eaſ dem etiam uires,robur & limitationes ca piun

piunt expectatiuæ & reſeruationes extra curiam. Limitatur etiam ordinariorum poteſtas,ut quotidie experimur. Igitur ſi ne aliqua publicatione deberent ligare, ut dicebat Hugo,quem refert Paulus in dicto proœmio. Præſertim cũ quaſi omnes iudiciales regulæ habeant decretum irritans,quia ſunt de dandis, ut notatur infrà in reg.26. Et conſtitutio,quæ habet decretum irritans ſtatim ligat ignorantes,ut tradunt doct.Ant. Imol. & mod.in c.2.de conſti.Et ideo multis de cauſis iſtę regulæ deberent ſine aliqua publicatione cunctos ligare. Verum quia morte pontificis regulæ extinguuntur,uiſum, fuit, ut per nouum pontificem publicentur, per quem iterum ad inſtar phœnicis reuiuiſcunt, & ueluti aquila renouantur: quæ idem publicatio, non ad illum effectum fit,ut innoteſcant, cum ferè eædem regulę ſunt,quę approbantur, ſed ut per huiuſmodi publicationem dignoſcatur uoluntas approbatoria ipſius noui pontificis. Qui ſi eas tempore aſſumptionis ſuæ ad apoſtolatus apicem non approbaret,mortuæ manerent. Fuit igitur iſto caſu neceſſaria publicatio. Et ꝙ publicationis tempus in regulis nõ tantum attenditur, ſed uoluntas Papę iam uſu comprobata,apparet manifeſtè.Quia licet regulę iſtę hodie publicentur & legantur in cancellaria: tamen Papa decernit, & ſtatuit eas ex tũc in craſtinum aſſumptionis ſuæ ligare. Et ſic ante tempus publicationis. Vnde ſi ita caret aliquod beneficium poſt aſſumptionem Papæ, & ante publicationem regularum,tale beneficium nõ caderet ſub expectatiuis prædeceſſoris, cum iam per regulas illæ expectatiuę cenſerentur reuocatæ. Et ideo acceptari non poſſet tale beneficium,ut refert gloſſator hic in proœmio regularum, dicens,iſtum caſum tempore ſuo contigiſſe in Rota. Adde ꝙ eundem caſum decidit Gemi.in conſ.92.in 2. col.qui notabiliter loquitur.facit Pet.de Anchar.in clem.1.de conceſ. præb. Et ita in eodem caſu,ſecundum opinionem gl. & Gemi.concluſit Rota triplicatis uotis in una Romana canonicatus ſanctæ Mariæ maioris coram me de menſe Iunio, MDXXXVIII. Nam in dicta cauſa Valerianus obtinuerat à Clemente expectatiuam, per quam fuerat creatus in canonicum ſanctæ Mariæ minoris anno M.D.XXX.Cuius uigore ſequenti anno fuit receptus in canonicum. Deinde uacauit canonicatus in eccleſia ſanctæ Mariæ maioris 14. Octob.M.D.XXXIIII. per duas horas poſt ſolis ortum. Et ſic eodem die, quo D. noſter Paulus Papa III. ad Apoſtolatus apicem aſſumptus fuerat, qui fecerat regulas ſuas inter alias reuocatorias expectatiuarũ, & creationum in canonicum, etiam ſi per eas aliqui recepti fuerint in canonicos.Quas quidem regulas legi,& publicari fecit in cancellaria 15.die Oct.M.D.XXXIIII.Quas uoluit extunc in craſtinum aſſumptionis ſuæ (quæ fuit 13. eiuſdem Menſis) ſeruari debere cum decreto irritanti. Per quam regulam Pauli cõſtat fuiſſe reuocatam creationem & receptionem in canonicum dicti Valeriani ex eo,quia poſtquã incepit ligare regula initio ipſius diei 14. Octob. accidit inde ad duas horas uacatio canonicatus,qui ſecundum præmiſſa acceptari non potuit. Et per conſequens ualuit prouiſio D. N. Pauli facta epiſcopo Ceſenaten. Pro quo pronuntiauit, ut dixi, cauſa prius pluries propoſita & notata.

Non obſtat etiam dum dicebatur ſententiã latam contra regulam ualere, ſecus contra legem. Quia,reſpondetur per hoc non argui regulas generaliter non ligare. Quia uidemus etiam ſententiam latam contra extrauagantem conſtitutionem ualere,ut tradit Fely. in cap. 1. de re iud. & in dicto cap. paſtoralis. Et tamen nemo dicet extrauagantes non eſſe conſtitutiones generales. Ratio igitur diuerſitatis inter legem & regulas talis eſſe dignoſcitur.Quia Papa pręter ordinem aliarum legum communium uoluit & conſtituit, regulas non ligare,nec fidem facere, niſi illæ prius darentur per Vicecancellariũ, & dominos Abbreuiatores,ut patet infrà in regulæ 26. Sed hoc non reperitur de lege communi ſancitum.Vnde ſi non eſſet tex.dictę regulæ 26.idem dicendum eſſet de regulis quod de lege, ut uidelicet ſententiæ latæ contra ipſas eſſent nullæ.Sed in regulis hoc factum fuit bona ratione.

Quia

Quia ex quo propter mortem pontificũ regulæ expirabant, & multoties ſucceſſor aliquã ex regulis prius editis negligebat, uel conſulto omittebat, nonnunquã edi tas innouabat, ac immutabat, ut experien tia docet. Ideo ne contingeret ſuper iſta diuerſitate dubitari, introductum fuit re gulas nullam fidem facere, niſi ex fonte cancellariæ, & ex mandato Vicecancella rii, & ſic ſm formam traditam in d. regula 26. cõcedantur, ꝙ in lege perpetua ſtatue re non oportuit, quia ſemper fixa ſtabilis manet, hec per ſucceſſiones pontificum uariatur, cum morte condentium non ex piret. Et idem in extrau. no a, quæ idem operatur quod lex, ut dñt Abb. & omnes in d. c. paſtoralis, & in d. l. cum prolatis. Si uero ignota fuerit extrau. eadem ſeruabit̃ in ea ſolennitas quam in regulis diximus obſeruari ſed diuerſa alia ratione. Nam cum tales extrauag. ignotæ, inſertę non re periantur ſub aliquo certo uolumine, ſed in incerto uagentur, & ſicut Veſpertilio nes ſub umbris quodammodo deliteſcant neceſſarium fuit ad effectum ut innote ſcãt, & ſine aliquo uitio appareant, recur rere ad cancellarium, ut lucem & certitu dinem ueritatis capiat, ne de eis in poſte rum dubitetur. Et ita ſe ſtylus habet. Cre derem tamẽ, ꝙ etiam ſi in eius exactione non ſeruaretur prædicta ſolennitas, ſi ta men contrarius uſus eius non probetur, & allegetur in cauſis, ꝙ ſententia contra illam non ualeret. Quia eſt lex uera, gene ralis, & perpetua, non recipiens mutatio nem morte conditoris. In regulis tamen militat alia ratio, ut dixi, quod contingit ꝑꝑ ſucceſſiones pontificum uaria ſentien tium. Adeo ꝙ ꝑꝑ hanc rationem dixit Fe ly. in c. Rodulph. in 15. col. de reſc. ꝙ ſtylus curiæ ſit uolubilis & mutatur ad mutatio nem pontificum, qui faciles ſunt in mutã dis ſtatutis prædeceſſorum, ut patet ex ua rietate tꝑum circa ſtylum, ut refert Ioan. And. in c. 1. de elec. lib. 6. Et melius ac cla rius hoc idem manifeſtum redditur ex in ſpectione antiquarum & modernarum re gularũ, inter quas multiplex eſt differen tia, adeo ut quilibet pontificum magis ui ſus, fuerit nouis regulis conſtituendis intẽ dere, quàm à prædeceſſorib. editis appro bandis. Quæ omnia iuſtificantur per tõnẽ c. non debet. de conſan. & affi. Propter iſtã igitur uarietatem fuit ordinatum, regulas illas ſub prædicta forma dari. Hinc eſt ꝙ quamprimum per exactionem regulæ à Cancellaria ſumus clari, & certi de tenore regulæ, ſi ſemel apud acta producatur, illa productio ſine alia noua extractione à cã cellaria facienda prodeſt, quo ad omnes alias cauſas coram quibuſcunque iudicib. decidendas, & faciunt ius generale. Nam tranſportato regiſtro cauſæ, ubi ſemel ꝓ ducta fuit regula, datur plena fides illi, & ſententia contra eam lata erit ipſo iu re nulla.

Et tamen circa hoc ulterius aduerten dum, ꝙ iſtæ regulæ dantur dupliciter, aut in curia, & ſufficit ꝙ dentur per uicecancel larium, uel regentem cancellariæ cum ſub ſcriptione duorum abbreuiatorum. Si ue ro extra curiam dentur, requiritur ſuppli catio Papæ. Et tunc datur ſub plumbo. Et tali caſu extra curiam faciunt fidem, ut lex. Et qui vult eis uti in cauſis extra curiã mittat pro eis, alias ſm ordinationem Pa pæ non ligant. Nec per hoc poteſt inferri non facere ius generale, quia ex prædictis apparet contrarium. Formam uerò datio nis regularum, & extractionis a cancella ria, & qualiter dentur ad perpetuam rei memoriam, & quid ſi petantur regulæ prę deceſſorum, uel uiuentis pontificis dari, ponit Hier. Paulus uicecorrector eruditus, & ſummus practicus in eo libro qui uul gò intitulatur, Prouinciale eccleſiarũ, ſiue Practica cancellariæ. fol. 27. ubi uidendum eſt, nã liber ille eſt approbatus a ſede apo ſtolica, ut dicit Car. in cle. 2. §. irritum, in 3. q. de elect. Et ipſum Hieronymum Paũ lum ſummè laudat Io. Bap. de S. Seuerino in tract. penſio. q. 30. col. pen. Et per iſta pa tet ſolutio ad alia argumenta. Nã, ut ad ea vno uerbo rñdeam, ſi huiuſmodi regu læ in aliqua ſui rõne in curia non conclu dant: rõ tñ generalis earum & poteſtas cõ dentis uniuerſalis non reſtringentis ſe ad certum locum, concludit ut dicantur con ſtitutiones generales. Vt tamen magis prę dicta omnia ſuſtineri ualeãt, poſſent fęde re diſti. iſtæ opin. concordari, ut uidelicet prima opinio procedat in regulis quæ nõ

ſunt de dandis. .llæ.n.ex quo reſpiciunt expeditionem literarum curiæ in cancellaria faciendam,& per conſequens reſtringatur ad certum & particularem effectum & locum, tales dñr conſtitutiones ſpeciales,& non ligant extra curiam. An uerò loquimur in regulis quæ ſunt de dandis, ꝑ ut ſunt ferè omnes iudiciales,quæ hñt decretum irritans,& in illis procedat 2.opin. Et iſtam diſt.uidetur ſentire & tenere Io. Franc.Pauinus in prælud.extrau. Io. 22. & Fel.in e.ex parte.el 1. de reſcr. Et alii plu res ex prædictis doct. Non tamen inficior plures regulas iudiciales reperiri in hoc uolumine quę non procedunt coram ordinariis extra curiam propter aliquam particularem rationem,de quibus ibidem ſuo loco dicemus. Et hæc in uniuerſum & quodammodo in genere circa iſtam quæſtionem dicta ſufficiant.

QVAESTIO TERTIA.

Circa tertiam principalem quęſtionem, Nunquid regulę iſtæ Cancellariæ ligēt ipſum Papam,earum conditorem?

SOLVTIO. Iſta quæſtio conſiderata, ſubiecta materia aliquarum regularum uidetur impertinens, cum regulæ iſtæ pro maiori parte modum impetrandi beneficia,ac poſſeſſores eorum concernant, quæ in papa verificari non poſſunt: cum neq; ipſe impetret illa,neque habeat,à quo beneficia impetrare poſſit, cum ipſe idem ſit dominus, & beneficiorum effector, non habens ſuperiorem ſupra ſe, ut tradunt latè Moder.in capit.1. de conſtit. Neque etiam beneficia, ſuper quibus regulæ loquuntur, poſſidentur ab eo. Ita que attento iſto motiuo, quæſtio iſta redderetur fruſtratoria. Poſſet tamen iſta quęſtio quadrare in illis regulis quæ concernunt animæ periculum, de quibus ibidē ſuo loco particularis tractabo. Neque ex eo,ꝙ Doctores iſtam quæſtionem formāt in lege cōi,de qua ſolet plurib. locis iuris dubitari,nunquid liget ipſum conditorē? Poteſt eodē modo hic adaptari,cum lex cōis uarios,tractatus,receſſus, ac ſinus habeat,ſub quib.Papa facilè includi poſſet. Non ſic in regulis,quæ uniformem materiam tractant,uidelicet,beneficiorum. Itaque tanq̄ de re non pertinente, non curabo hic papyrū denigrare. Quia hāc quæſtionem in ſpecie latiſſimè attigi tanquā in regula, De infirmis reſignantibus ubi eſt proprius locus.

QVAESTIO QVARTA.

Videndum eſt, nunquid ſub diſpoſitione iſtarum regularum generaliter, uel indefinitè loquentium comprehendantur Cardinales.

SOLVTIO. Quia quæſtio iſta ſpecialiter ſuper aliquibus regulis diſcutietur, & plura quę hic dicentur,communia erūt iis,quæ ibi ſigillatim ſcribam. Ideo particularibus argumentis ad illas regulas pertinentibus omiſſis,motiua aliqua ab illis diuerſa in hoc genere ponam, quibus cognitis facilè dignoſci poterit qñ Cardinales ſub diſpoſitionibus gñalib.tam regularum q̄ iuris communis comprehendi debeant,& quando non.

In primis igitur dicendū uidetur Cardinales ſub gñali diſpoſitione legis uel conſtitutionum non comprehendi hac ratione. Quia perſona quę inter alias ſupereminentē qualitatem habet, niſi ſpecialiter nominetur,non uidetur ſub generali conſtitutione comprehendi. Hoc dicit in ſpecie Io.And.in e.1.de ſchiſma.lib.6. ubi tenet, ꝙ licet ſub diſpoſitione generali cō prehendantur epiſcopi,non tñ comprehē duntur cardinales. Quia maior ratio eſt in Cardinali,quàm in epiſcopo propter maiorem eius qualitatem. Vnde facilè credimus ortum ſtylum cancellarię qui habet, ꝙ quando cardinalis impetrat,non debet narratiua reſcripti formari per niam ſua nobis,uel ſignificauit, uel conqueſtus eſt nobis,ut fit in aliis omnibus impetrationibus.Sed debet reſeriptum habere ſpecialē formam diſtinctam ab aliis, uidelicet, expoſuit nobis dil. fil. noſter tit. S. Praxedis,&c.ut per hoc denotetur ſingularitas perſonæ.Et quod dictum eſt de cardinalibus,idē de regib.& eadē rōne dicendū eſt quia contra reges de ſtylo cancellariæ literæ contentioſæ non dantur. Nec etiam in his quæ illis deſtinātur per papam, ponitur uerbum mandamus quatenus,&c.ſicut in aliis ponitur,ut dicit Spec.in tit. de reſcr.præſen.§ ratione formæ. uerſ. item contra reges,facit tex.in ele.1.de teſt.ibi,

reges

reges & principes in dño exhortamur,&c. Et inde euenit, ꝙ in derogatione iuriſpat. laicorũ reges, nec duces eadem rõne non comprehenduntur, niſi ſpecialiter nominentur, ut eſt cautum regula cancellariæ ordine 40. Et hoc idem caueri de iure cõmuni firmat Fel. in trac. quando lit. a poſt. noc. pat. in 6. col. verſ. ampliatur. 8. facit tex. in c. fi. de off. dele. li. 6. & c. ne aliqui. de priui. eod. lib. Et in extrauag. execrabilis. §. 1. cum eone. ut dixi in regula de infir. reſi. q. 2. Et iſta oĩa in rõne fundantur, quia ex quo hmõi perſonæ diſtinguũtur à plebe, ſeu vulgo tanquam an reſignau i, honeſtũ eſt ne iure ordinario regulẽtur, qui prærogatiua quadã ſingulari cæteris ꝓferuntur.

Et in eadem rõne fundatur illud, quod dicitur mandatum conceſſum ad beneficia, non capere dignitatem, uel beneficiũ ſimile qualificatum, ut eſt tex. in c. fi. de præb. Sic etiam tex. in cle. 1. de reg. qui loquitur de monachis & aliis habentibus adminiſtrationem, non cõprehendit abbatem, quia ibi non nominatur, ut tenet ibi Card. poſt Matth. in 6. opp. Ex quibus omnib. conflatum putamus eõe illud dictum, legem generaliter loquẽtem, nunq̃ comprehendere caſus ſpecialiter priuilegiatos, ut dicit gl. in auth. de hær. quæ ab inteſt. in pri. & reaſſumit Iaſ. in l. poſtquã liti. col. fi. C. de pac. ſequitur Dec. conſ. 5. & añ ipſos Gem. in conſil. 30. cum ſimi. ut per Fel. in c. 1. in 7. col. uer. ſecunda diſpoſitio, de reſcr. de quo latius dixi in commentariis c. ſtatutum. nu. 47. de reſcr. li. 6. Et ideo non ab re de ſtylo & uſu curiæ, qñ ſummi pontifices uolunt cardinales tacitè ſub diſpoſitione generali comprehendere ſolent eos ſaltem per clauſulas illas generales, Cuiuſcunque ſtatus, præeminentiæ, gradus uel dignitatis exiſtant, includere. Nam dicta clauſula de ſui natura includit perſonas, quæ alias non comprehenderentur: quamuis etiam illi ſint reges, ſerui, monachi, uel Iudæi, ut dicit Arch. in c. quã uis, de off. ord. lib. 6. Et nouiſſimè quo ad reg. Scotię, ꝙ ſub illa clauſula, Cuiuſcunq; ſtatus, &c. comprehẽdatur, tenuit Rota in una Brechi. uicariæ coram R. D. Io. Paul. Ptolemæo die 9. & 11. Decemb. 1538.

Quantum uerò ad cardinales, de quib. hic agitur, ꝙ ſub generali & uniuerſali diſpoſitione regularum includantur, qñ eſt appoſita illa clauſula, Cuiuſcunque ſtatus, &c. tenuit & Rota in una alia Ferra. archipresbyteratus, ut dicam in fine ſeq. qõnis. Vbi verò nõ apponeretur dicta clauſula, uel illa nominatim in conſtõne expreſſi non eſſent, nõ uidetur papa eos uelle comprehendere tanquam cæteris excellentiores, per ea, quæ nouiſſimè cumulat Franc. de Ripa in l. 1. col. 8. nu. 59. ff. de vul. & pup. ubi illud, quod dictum fuit de regibus, multipliciter limitat. Et in hoc multum defertur perſonis huiuſmodi, præſertim regib. ut ſcribit Præp. Car. Alc. in c. epiſcopus, col. fi. 18. diſt. & Corſet. in tract. de pote. reg. Cùm igitur cardinales inter eccleſiaſticos uiros, poſt papam, locum primũ teneant, ut tradit Fel. in rub. de ma. & obe. in 5. col. adeò ꝙ fratres principis appellentur, ſm Io. And. in c. 1. de ſchiſ. li. 6. & in c. q̃ periculoſum, de ſen. exc. eo. li. Et ſicut papa unicus eccleſiæ ſponſus dicitur, ita Card. filii primi gradus appellantur, ut dicit Io. And. & Imo. in c. felicis. de pœ. lib. 6. Meritò igitur ꝑ talem excellentem dignitatem ſub gñalib. conſtitutionib. præſertim odioſis (cuiuſmodi ſunt regulæ iſtę cancellariæ) cõprehendi non debent. Quã opi. multis rõnib. probat Abb. Pan. in cle. 1. de exc. præla. in prin. Nam ſi de ducib. marchionib. & aliis illuſtris nobilitate pollentib. in reg. 40. & aliis pleriſque magna hr̃ rõ, quid de cardinalib. dicendum erit? qui non ſolũ illuſtres, ſed utili magis ſublimẽtur in diademate principis ſcripti dñr, & adeo ſunt papæ chari, & iuncti, ut unum corpus cũ papa facere eſt exiſtimẽtur, qua de cauſa pars corporis papæ appellantur, in d. c. felicis, & alibi eius collaterales inſcribuntur, de quib. latius ſcribit And. Sic. in conſ. j. col. 14. lib. 1. in ſuo tract. Card. facit bonus tex. in c. Cõſtãtinus, 91. diſt. Quã obrẽ illis patritiatus dignitas cõceſſa fuit, ut referunt pręfati doc. Sũt. n. patritii, principis patres, ut no. in auth. conſtit. quæ de dig. Nã nullus ad talẽ dignitatẽ aſcẽdit, niſi prius eius fides & induſtria in aliis dignitatib. fuerit approbata, ut ĩquit Io. de Pla. in l. nemini C. de conſul. lib. 12. Et latius Mod. in l. i. ff. de off. eius. Nõ immeritò igitur

tur dicendũ erit, gñalib. conſtõnib. eos mi nimè cõprehendi. Imò fortius uoluerunt Mod. in trac. de po. leg. 5. concl. ꝙ licet di ſpoſitio, c. de multa. de præbe. ſit multum neceſſaria eccleſiæ: nihilominus cardina les pp corũ ſupremam dignitatem non comprehenduntur ſub illius diſpoſitione quamuis diſpoſitio illa, ut dixi, ſit alioqui honeſta & ſanctiſſima, ac eccleſiis fauora bilis. Illa enim qualitas ex cellentis dignita tis, qua cæteris præſtant adeò ſubiectum alterare uidetur, ut ſub ſimplicibus & ge neralib. diſpoſitionib. non comprehendã tur, ut uidemus propter eandem rationem qualitatis factum fuiſſe in c. ſtatutum. iũ cto c. licet can. de elect. li. 6. ubi ſub diſpo ſitione loquente de parochiali, non com prehenditur parochialis collegiata, pro pter illam digniorem qualitatem: ſic ſub regulis de clericis loquentibus cardinales comprehendi non debent. Et hac ratio ne Io. And. in c. 1. de ſchiſ. lib. 6. dicit, ſub reuocatoria, de qua in c. fi. de conceſ. præb. lib. 6. Card. non includi. Nam inanis eſſet tantę dignitatis prærogatiua: nullus illis tributus honor uideretur, ſi eum cæteris, ueluti cum turba ſub reg. generalibus cõ prehenderentur. Conueniẽs igitur eſt di cere eos non comprehendi. Quam opi. te nuit etiam Rom. in conſ. 468. in caſu quo quæritur. ubi per plures rationes probat clauſulam generalem, & omnes alios, &c. Cardinales nõ comprehendere. Sequitur Felyn. in c. cum in iure peritus, in 3. col. de off. deleg. & Bart. Belenz. inſignis auditor Rotæ in c. quod ſuper his, de fi. inſt. Et plu ra ẽt argumenta & motiua pro iſta parte cumulat Pet. de Anch. in conſ. 295. & 297. quæ breuitatis cauſa non refero. Cum qui bus uidentur tranſire Mod. in c. eccleſia S. Mariæ, in 8. col. de conſt. Et ante ipſos Fel. in c. in eos. in fi. de hæret. His accedit, quia cardinales dicuntur patres ſpirituales, & columnæ eccleſiæ, in cle. ſi quis ſuadente, de pœ. Vnde ſicut Auguſta, quæ reputatur pars corporis Auguſti non cõprehenditur in generali diſpoſitione, ut patet in l. pe. C. de do. inter uir. & uxor. Ita neq; card. q ſunt etiam pars corporis papę, ut in d. c. fe licis. comprehendi debent. preterea Augu ſta ex eo, quia aſſiſtit principi in conſulen do & regendo orbẽ, gaudet illius ſpecia li priuilegio, ut in l bene à Zenone. C. de quad. præſc. ita ẽt cardinales, qui aſſiſtunt lateri papæ, & ſunt eius conſiliarii, ut in c. fundamentũ. §. decet, de elect. lib. 6. & in c. per uenerabilem. §. rõnib. qui fil. ſint le. debẽt pari priuilegio gaudere. Et per iſta duo motiua, & alia quæ non refero, iſtam opinionẽ in terminis regularum canc. te net An. Sic. in c. in noſtra, in 2. col. de reſcr.

Iſtis tamen non obſtantib. cõtraria opi. uidetur firmior & uerior. Pro qua primò facit, quia generalis diſpoſitio legis non ſolum cauſas, ſed etiã perſonas priuilegia tas cõprehendit, ut no. Bal per illum tex. in l. in fraudem. in fi. de teſt. mil. cum cõc. ut ſcribit Dec. in conſ. 5. & in l. 1. num. 9. ff. de reg. iur. & in c. qua fronte. in 2. col. de app. Præterea quia lex gñaliter dicit, ꝙ ca nonũ ſtatuta ab omnib. obſeruentur, ut in c. 1. de conſt. Et ab iſta generalitate non re periuntur excepti cardinales, igitur dicam eos comprehendi.

Nec obſtat prærogatiua dignitatis eo rum. Quia licet illa multum attendatur in honorib. deferendis nõ tamen talis digni tatis præeminentia liberat a uinculis legis quæ uſque adeo omnes uiuentes aſtrin gunt, ꝙ etiam ipſa Auguſta quæ alioquin irradiatur radiis Auguſti, & habet priuile gia quę habet ipſe princeps, ut in l. fiſcus, §. fi. ff. de iu. fiſ. Et una, & eadẽ perſona, & caro cũ principe reputaẽ, ſub gñali legum uinculo cõprehenditur, ut eſt tex. notabi lis in l. princeps. ff. de leg. Et per hoc reſpõ deẽ ad motiua And. Sic. in d. c. in noſtra, ut procedant qñ Auguſta ſpecialiter excipiẽ in l. prout. in d. l. pe. & in l. bene a Zenone.

Suadetur hoc, quia Cardinales nihil aliud ſunt, q̃ conſiliarii ipſius Papę, ut in c. fundamenta. §. decet. de elec. lib. 6. & in c. parochia. 16. q. 1. cum concor. ut ſcribit And. Sic. tract. Card. in j. q. Quia in arduis prǽſertim in legib. faciendis cõſilio iuuãt Papam. Nam in huiuſmodi grauib. nego tiis ſolent conſiliarii interuenire, ut in l. humanũ. C. de leg. Et tamen nemo dicet conſiliarios nõ ſubiici legib. cũ ab illis nõ excipiantur niſi ſolus princeps, ut in d. l. princeps. Oẽs igiẽ alii legib. ſubſunt. Quin imo ipſe idẽ princeps, licet ſolutus ſit le gibus,

gibus,non tamen,a ratione naturali ipſius
immunis uidetur,ut latiſſimè ſcripſi in re
gula,de infirmis reſignantibus,q. 1.& 2.&
tradit latè And.Sic.in conſ.1.in 1.uol.Qua
re concludendum eſt, ꝙ cum regulæ iſtæ
generaliter loquantur & non excipiant
Cardinales, ſub eis uidentur includi. Sed
ut opiniones ad concordiã reducantur,iu
dicio meo diſtinguendi ſũt plures caſus.

Primus eſt, quando conſtitutio prohi
bet aliquid quod de ſe eſt malum & indu
cit peccatum. Et iſto caſu Cardinales &
omnes cuiuſcunque alterius dignitatis
proculdubio comprehenduntur.Hinc eſt
quòd ſub diſpoſitione c.ſi quis ſuadente.
17.q.4. Cardinales includuntur. & dicit
Ioan.Monac. loco inferius allegato, &
Fely.in c.quod ſuper his.in 4.col.uerſi.3.
quia ſequeretur.de fid.inſtru.

Et ita dicimus ꝙ c. omnis utriuſque
ſexus.de pœni.& re. licet de cardinalibus
non loquatur, eos tamen comprehendit
per ea quæ dicit Abb.in c.omnes. de ma.
& obe. in c.nouit.in 3.col. de iudic. Et in
ſumma ubicunque lex concernit utilita
tem animæ, non ſolum Cardinales, ſed
etiam omnes principes ſub ea compreħẽ
duntur,ut Præpo.dicit in c. non licet. in
princ.10.diſt. Et in ſpecie hoc tradit per
uiam regulæ Io.Mon.in extraua.Bonif.8.
quæ eſt prima in ordine, ſub tit. de ſent.
exc.in extrauagantibus communibus gloſ
ſatis per eundem in uer. clericos. ubi hoc
per bonas rationes probat,quæ uideantur
ibi.Nam in iſtis quæ ſunt de genere ma
lorum tanto grauius quis punitur, quan
to maior eſt qui peccat, ut in c. cum qui
dam.de iureiur. Pro quo facit illud dictũ
Iuuenalis Saty. 8. Omne animi uitium tã
to conſpectius in ſe Crimen habet, quan
tò maior qui peccat habetur. De quo di
cto meminit gl.in uer.tanquam,in c. 2. §.
fi.de transla. epiſc. & pro eo eſt text. in l.
presbyteri.C.de epiſ.& cler.

Secundus eſt caſus,quando conſtitutio
non prohibet aliquid quod eſt per ſe ma
lum,ſed quia prohibitum,& ſi talis conſti
tutio ſit pęnalis & odioſa,continens odiũ
rationale, tali caſu cardinales includũtur
ut notat in ſimili Bal.in l. quicunque. C.
de ſer.fug.Quod eſt uerum,niſi per talem
conſtitutionem pœnalem, ſi eos include
ret,tollerentur eorum priuilegia.Quia ta
li caſu non comprehenduntur, niſi in ſpe
cie fieret de illis mẽtio per rationes, quas
ſcribit Iaſ.in l.poſtquam liti.col.fin. C.de
pact.arg.l.decurionib.in prin. C. de ſilen.
lib.12.Et ante ipſum hoc dicit And. Sicul.
in c.eccleſia S.Mariæ.num. 7. de conſt. &
in c.1.num.77.de reſcr. Et tenet expreſſe
Gundiſal.Rotæ auditor in tract. Card. q.
12.in fi.Sed quando eorum priuilegia nõ
lęderentur,procedit quod dictum eſt.

Ex quo infertur,ꝙ diſpoſitio, c.de mul
ta.de præb. licet in cardinalibus nõ loqua
tur,eos tñ comprehendit,ut tenet Abb.in
c.eccleſia.el 2.ĩ 2.no.de elec. Licet poſtea
Io.22. qui certis de cauſis fauit multũ car
dinalib.ut in alia regula ſcripſimus,eos in
extrau.execrabilis,exceperit.Per quod da
tur intelligi,ꝙ alias illi cõprehendebãtur.
Et ita etiam Rota in una ualentina archi
diaconatus de Xatiua corã me pẽdente vo
luit, de mẽſe Nouẽb.1531.ſub indulto cõ
ferẽdi beneficia omnib. menſib. conceſſo
archiepõ Valentino,tunc cardinali Leod.
nũcupato, cõprehendi perſonas cardina
liũ habentium beneficia in dicta diœceſi.
Nã tunc in facto accidit, ꝙ cardinalis de
Vich, qui obtinebat archidiaconatũ præ
dictũ de Xatiua dięceſis Valentinæ mor
tuus fuerat in quodam loco parũ diſtanti
ab urbe,uoluerunt dñi mei prouiſionẽ di
cti archiepiſcopi card.Leod.de dicto archi
diaconatu ualere,& non illam papæ,licet
in indulto dicti archiepiſcopi nulla de car
dinalib.fuerat facta mẽtio.Et ita ego ꝓnũ
tiaui,& ſnĩa mea poſtea per duas alias ſen
tentias fuit confirmata. Mouebatur Rot.
inter cætera,illa rõne,quia in gñalibus di
ſpoſitionibus,non incontinentib. odium
irrationale,cardinales comprehẽduntur,
niſi nominatim excipiantur.Sic videmus,
ꝙ ſub diſpoſitione cle.auditor. de reſcri.
Cardinales cõprehẽduntur, licet nulla ibi
de illis fiat mẽtio, ut tenet ibi inter alios
Bonifacius quõdã Rotæ auditor,col.2.vn
de ea rõne, qua dicimus cardinales cõpre
hendi ſub p̃dictis diſpoſitionib.eadẽ rõne
eſt dicendũ ſub regulis cancellariæ cõpre
hẽdi debere.Qđ tenuit Fel.in c.ad aures,
in 7.col.uer.octaua concl.de reſcr. referẽs

D.Fran.Pauli. quondã auditorem Rotæ ce
leberrimũ dicere in commento extrau. ad
onus.Rotã in ſpe ſuo bis iudicaſſe regulas
cancellariæ Cardinales comprehendere.
Et iſtam opin.pluribus locis firmat Oldr.
in conſ.21..ad propoſitum. Et in conſil.
321.& aliis de quibus per Fely.in d.loco.
& hoc idem late probat Bart. de Belenzi.
quondam etiam auditor Rotæ,& Fel. præ
ceptor triennalis(ut ipſe dicit in c.2.in 14.
col.de reſcr.)in tract.de chari.ſubſi. q. 66.
Et eãdem opinionem defendit idem Fel.
in c.quod ſuper his, de fide inſtru. Et ita
etiam hodie, qui eſt dies tertia Iunii,
M D X X X V I I I. idem concluſit Rota co
ram R.D.Io.Paulo in una Caurien.canoni
catus & præben.dum uoluit, ꝙ priuilegiũ
conceſſum clero Hiſpaniæ per Leonem x.
de reuocandis omnib.regreſſibus ſine con
ſenſu conceſſis,comprehendit etiam cardi
nales habentes ſimiles regreſſus ſine con
ſenſu,etiam ſi habuerunt eos ex cauſa one
roſa: licet hoc de cauſa oneroſa ſuper eo
dem priuilegio iam prius iudicauerat Ro
ta in una Calaguritan.Archidiaconatus in
fauorem D.Io.de Anguiano per tres ſen
tentias, quarum ego primam tuli: ſecun
dam D.Marcellus,tertiam D.Io.Paulus,ra
tiones illius deciſionis non refero, ne
ſim longior,&quia etiam non faciunt om
nino ad materiam,de qua hic loquimur.

Redeundo igitur ad propoſitum,cõclu
do quo ad iſtum ſecundum caſum, ꝙ attẽ
to,ꝙ Cardinales ſunt de populo,ſunt etiã
ſubiecti papæ,ut principi, ſub cuius terri
torio degunt:conueniens uidetur, ꝙ eius
legibus ligentur. Quia lex omnes ſubditos
& omnes de populo ligat, vulg.l.cunctos
populos,& cap.ii.de cenſi.

Tertius caſus eſt, quando conſtitutio
continet odium irrationale, & exorbitans
à reg.iuris communis, & tunc eſt conclu
dendum, ſub tali conſtitutione Cardina
les non comprehendi. Et iſto caſu militat
illud quod dictum eſt de prærogatiua di
gnitatis, & procedunt omnia motiua ſu
perius pro iſta parte ſcripta. Et ita ubique
doct.ſentiunt & firmat expreſſe And. Sic.
in d.c.in noſtra.in 3.col.de reſcr.ubi dicit
ꝙ cardinales non comprehenduntur ſub
regulis cancellariæ odioſis. Et iſtam dicit
eſſe firmã opinionem, Sicut firma petra.
Et eam tenet etiam D. Gondiſaluus olim
auditor Rotæ in ſuo tract. Card. & alibi
ſæpe doc.Et iſte caſus potius innititur au
thoritati ſcribentium, quàm ꝙ ſit lege,
aut ineuitabili ratione ſuffultus: quia ra
tio illa, ꝙ lex generalis omnes pariter li
gat, diuites & pauperes, paruos & ma
gnos, militat etiam iſto caſu.Et quamuis
diſpoſitio contineat odium irrationabi
le,& exorbitans, tamen talis lex ualet, &
tenet,ut late probat Dec. in c.cũ oẽs.in 5.
not.de conſt. Et talis lex,licet ſit dura, eſt
tñ ſeruanda,c.in memoriam 19. diſtin. &
uulga.l.proſpexit,qui & à quib. Sed quia
ex uſu & interpretatione prudentium iã
receptum eſt, Cardinales ſub tali diſpoſi
tione odioſa non comprehendi, tranſeun
dum eſt cum iſta opi. ne plus æquo ſape
re uideamur. Et ſic per iſtam rationem di
cimus,ꝙ diſpoſitio extrauag.iniunctæ Bo
nifacii 8.poſita in tit. de elect. inter extra
uag.communes quæ diſponit neminem
admitti debere ad adminiſtrationem ec
cleſiarum ſine literis expeditis, non proce
dit in cardinalib.ut Bar.Belenz.in d.trac.
de char.ſubſi.q.66.refert ita iudicaſſe tem
pore ſuo Rotam.Ratio eſſe potuit, quia il
la conſtitutio eſt exorbitans à regulis iuris
communis: quia ius commune ultra ſup
plicationem ſignatam non requirit alias
literas, nec per conſequens literarum ex
peditionem,ut eſt tex.& glo.in cle. dudũ,
§.nos enim, de ſepul. Et latè dicemus ſu
per regula 25.ubi eſt proprius locus. Præ
ſertim,quia ipſi cardinales ſunt immunes
à taxis officialium,ut quodã ſuo latiſſimo
priuilegio,& capitulis antiquis in concla
ui continentur.& dicetur ſuper regula de
ualore. Eſſet igitur irrationabile,ꝙ talis
conſtitutio eos cõprehenderet. Et per ean
dem rõnem dñt regulam de ualore,neque
etiã extrau.execrabilis, Cardinales cõpre
hendere:quia eſſet ualde odioſum illis,&
quodammodo iniurioſum, ſi attentis iõ
nib.dictæ extrauag. ſub ea comprehende
rent,ut ibi probat. Et ſic ẽt ꝑ tpib.Abb. Pan.
ſeruatũ fuerat,ꝙ epiſcopus promotus in
cardinalẽ,non perdebat epiſcopatũ, quia
plerique conſuluerunt c.de multa.uõ ꝑce
dere i cardinalib. niſi papa aliter diſpone
ret.

ret. Et ita tunc factum fuerat cum Card. S. Crucis, quo ad epiſcopatum Bon. & cũ Cardinali S. Marcelli, quo ad epiſcopatũ Senen. ut refert Abbas in c. bonæ. el 1. in 3. notabili. de poſtul. præl.

Quartus caſus & ultimus eſt, quando conſtitutio eſt fauorabilis & priuilegiata, & tali caſu Cardinales comprehenduntur licet de illis mentio non fiat. Quia ex quo plus cæteris in uinea domini laborant, & quotidie inſeruiunt, & aſſiſtunt eccleſiæ S. Dei, & Chriſti uicarios agendo & conſulendo, dignum eſt etiam ut maioribus attollantur fauoribus, ut in ca. 1. de off. leg. lib. 6. & in l. ius ſenatorum. C. de dig. lib. 12. Sic etiam ſub regulis de annuali & triẽnali poſſeſſore, quæ fauent poſſeſſoribus licet in eis de cardinalibus mentio non fiat: Cardinales tamen comprehẽduntur, & ſub aliis regulis fauorem cõcernentibus, ſuper quibus in diſcurſu materiæ particularius hoc diſcutiam, & clarius examinabo.

QVAESTIO QVINTA.

Circa quintum dubium, uidelicet, an in generali & uulgari derogatione conſtitutionum, & ordinationum apoſtolicarũ comprehendantur regulæ cancellariæ?

SOLVTIO. Si titulum ſeu rubricam regularum attendimus (quæ regulas iſtas conſtitutiones uocat) certè dicẽdum erit, eas ſub tali derogationem includi, eadem ratione, qua dicimus ſub dicta clauſula ius commune comprehendi. Quod etiam cõſtitutio appellatur, ut patet in c. conſtit. 2. diſt. & in rub. de conſt. Nec in hoc poteſt ratio diuerſitatis aſſignari, iuxta tex. in c. 1. de conſt. li. 6. Tamen contrariam opin. ſeruat ſtylus cancellariæ, & Ro. Cur. qui hoc caſu pro lege habetur, & illi ſtandum eſt, iuxta tex. in c. quàm graui. de cri. fal. cum vulg. De quibus latè Fel. in c. 2. de reſcr. in uerb. ſtylus, qui quidem ſtylus à Rota receptus, diſponit ſub clauſula generali, non obſtantibus conſtitutionib. & ordinationibus apoſtolicis huiuſmodi regularum conſtitutiones non comprehendi, nec illis cenſeri derogatum, niſi de illis ſpecialiter mentio fiat. Et ita in terminis concluſit Rota coram reuerendis patribus dominis, Nicolao Aragonia in una Zamorem, Theſaurariæ, de menſe Nouemb. 1533. & in alia Ro. pecuniaria, coram D. Ioan. Paulo, deciſ. 20. Nouemb. 1536. In quibus domini concluſerunt per illa uerba, non obſtante regula de acceptandis, & quibuſcunque aliis diſpoſitionibus, non cenſeri derogatum regulæ de ualore exprimendo. Et in illa Romana uoluerunt, per clauſulã, non obſtantibus conſtitutionib. & ordinationib. apoſtolicis, in commiſſione appoſita non cenſeri derogatum regulæ 35. de non appellando ante diffinitiuam. Et ſm iſtam deciſionem iudicatum fuit in fauorẽ Frãciſci Flores cõtra And. de Nouaria. Et iſtam opinionem, uidelicet, per generalem derogationem non cenſeri derogatũ regulis cancellariæ, niſi in indiuiduo illis derogetur, tenent expreſſe Mod. in trac. de benef. in 3. parte. q. 46. in 4. col. fol. paruo. Et licet iſta opinio in ſtylo conſiſtat: nihilominus, ut ex prædictis & infra dicendis apparebit, aliquod fomentum iuris in ſe continet. Nam ſatis notum eſt, regulas cancellariæ continere clauſulam derogatoriam uoluntatis ſequentis actus, ut dicit Pet. de Anch. in conſ. 297. in princ. Quo caſu non ſufficit generalis, ſed requiritur ſpecialis derogatio, ut no. Bar. in l. ſi quis. in princ. ff. de leg. 3. & doct. in c. cum in ſtan. de cenſi. & tradit Dom. in conſi. 39. col. 2. & And. Sic. in c. eum tibi. num. 17. de teſta. Ratio redditur ſm Bar. in d. l. ſi quis, in prin. in 3. col. Quia clauſula derogatoria habet uim cuiuſdã proteſtationis præambulæ, & talis proteſtatio declarat in ſequenti actu uoluntatem deeſſe, niſi expreſſa reuocatio fit, ut in l. at ſi quis. §. pleriq;. ff. de relig. & ſump. fun. cum ſimilib.

Et iſta ratione dicimus, ꝙ licet per ſimplicem clauſulam non obſtan. tollatur cõſtitutio apoſtolica: non tamen tollitur conſtitutio conciliaris, quia habet clauſulam derogatoriam. c. ex parte. de cape. monac. & tradunt communiter doc. in c. nonnulli. de reſcri. Sic etiam in generali derogatione conſtitutionum, & ordinationum apoſtolicarum, etiam priuilegiorum, nõ cenſetur derogatum priuilegiis iure communi inſertis: niſi ſpecialiter dicatur, ut not. gl. in auth. qua in prouincia. in uer. illi. in fi. & ibi Bar. & cæteri. C. ubi de cri. agi

opor.cum aliis concord. ut ſcribit Felyn. in c.de reſcrip.& in capi. nonnulli in 11. col.co.ti.

Quod etiam alia ratione ſuadetur,quia tales actus continentes clauſulam derogatoriam,ſunt qualificati.Sed clarum eſt, ꝙ in hoc iſtæ regulæ uidentur habere ſimilē qualitatem. Vnde ſicut de dictis qualitatibus debet fieri expreſſa mentio,eadem ratione & de regulis.Et ideo dixit Io. And. in c.ei,cui de præb.lib.6. ꝙ per clauſulas. Non obſtan.nunquam cenſetur derogatū ſtatutis habentib.certam qualitatem , niſi ſpecialiter fiat mentio. Qualitas enim in actu conſiſtens, facit eūdem mutare in diuerſam ſpeciem,ut in l.quæſitum,§.illud. de leg.3.& l.ſi cui lana.de leg.2.Ex quo ſequitur,ꝙ licet regulæ cancellariæ ſint conſtitutiones uniuerſaliter ligantes,ſicut ius commune : nihilominus propter diuerſas qualitates , per quas à iure communi differunt,diuerſam uidentur habere naturam.Et ideo in derogatione generali cōſtitutionum , iſtæ conſtitutiones non ueniunt,ſicut appellatione beneficii non cōprehenditur dignitas, nec beneficium curatum,ut in c.fi.de præben.Et ibi declarat Abb.non quia dignitas, uel curatum non dicantur beneficia eccleſiaſtica , ſed quia ſunt qualificata, ideo non comprehendūtur,ut patet in c.ſtatutum,de elect.lib.6. Et ita ēt uidemus,ꝙ in legato lanæ non uenit lana tincta : nec in donatione marmoris uenier qualificatum,uidelicet,figuræ ex marmore factæ,ut d.l.ſi cui. & d. §. illud.Quòd autem iſtæ regulæ habeant diuerſam naturā à conſtōnib. iuris communis,ultra quod de ſe eſt manifeſtum, hoc ulterius probatur. Quia conſtitutiones iuris cōmunis ſtatim facta publicatione ligant,ut traditur in c.2.& fi.de conſt.Item ſunt perpetuæ. Sed iſtæ conſtitutiones cācellariæ fiunt temporales. Et licet etiam à tempore publicationis ligent: ut lex cōis, ut dicit Gem. conſil.92. nihilominus non ſtatim ligant,niſi ſeruata prius ſolennitate poſita inferius in reg.16.neque illa ſola ſufficit,niſi regulæ ſic obtentæ,& cum illa ſolennitate datę,in actis poſtea producantur,uel niſi papa hoc uelit,ut dixi ſuperius in 2.q.Item quia iſtæ regulæ ſunt ſpeciales rōne derogationis. Quia licet per prædictā clauſulam,Non obſtan.&c.cenſeatur derogatū iuri cōi: hoc eſt uerum , niſi ius cōe habeat clauſulam derogatoriam,ut ſuperius dixi.Et ita dicunt Mod.in c.1.de cōſt. li.6.Quam quidam clauſulam continēt regulæ iſtæ.Et licet alio reſpectu regulæ,cōſtitutiones generales appellentur , iſto tñ caſu pñt dici ſpeciales, ratione derogationis.Et ita ſaluatur,& iuſtificatur, quod dicit Bart.in §.& ſic quodque. C. de nouo Cod.fa.dicens,ꝙ ius non clauſum in corpore iuris,non eſt generale.Nam debet intelligi rōne reuocationis,uidelicet, q̄a ita requirit ſpecialem mentionē,ſicut ius particulare,iuxta c.1.de conſti.li. 6. Secus autē reſpectu uinculi, quia ligat omnes quādo innoteſcit. Rō eſt, quia ex quo non eſt clauſum,poteſt ignorari , & ideo requiritur derogatio, ſicut de iure particulari. Hinc uidemus,ꝙ licet ſententia principis faciat ius generale,ut eſt dictū ſuperius in 1.qōne,nō ualet ſententia cōtra illud ius, quia pōt probabiliter ignorari, & ideo cēſetur quo ad hoc particulare,ut dicit Car. in c.paſtoralis,de fi. inſtru. Et in ſumma , quot ſunt qualitates in conſtitutiones ſeu actu differentia iure cōi, ut ſunt iſtæ regulæ, tot inducuntur obſtacula,& quot ſunt obſtacula,tot debent eſſe derogationes & expreſſiones.c.ex tuarū. de autho.& uſu pallii,& tradit Bar.ī l.ſi nō lex Aelia Sētia ff.de hær.inſt.Et hoc eſt qđ uoluit ſentire Car.in cōſ.j. ti.de reſc.dū uoluit,ꝙ ꝑ clauſulā,Non obſtantib.conſuetudinib. & ſtatutis,&c.non tollūtur obſtacula tꝑalia cuiuſmodi ſunt iſtæ regulæ,quæ temporale impedimentū afferunt,ſed illa tm̄,quæ inducerēt extinctionē gratiæ , hoc eſt impedimēta quæ ſtatim annullāt,ut ſunt illa q̄ reſultant ex aliis ſtatutis,uel a iure cōi, q̄ ſtatim abſq; aliqua ꝓductione impediūt & annullāt.Sed regulę Cācel.nō annullāt, nec ſtatim impediūt actū faciendū,ſed ita demū,ſi inſtituta lite regulæ impetrentur & producātur,ut ſæpius dictū eſt:interim tñ actus factus cōtra regulas ualet,&tenet. Clauſula igitur, Non obſtantibus capit illa quæ obſtant ſtatim tempore factæ gratiæ abſque facto hominis , non ea quæ ex poſt , & ex interuallo poſſunt,

impe

impedire: quia illa accidentaliter eueniũt & ex facto poſteà faciendo retrotractiuo: arg.text.notabilis in l.1.ff.de in lit. iur. Et notat Iaſon in §.quadrupli. in 3. notabili. Inſtitu.de actio. Et hoc uidemus in extrauag. quæ licet ſint conſtitutiones generales,& ubique ligent,tamen ad effectum, ut illis derogetur per clauſulas generales, non obſtantib. conſtitutionib. &c. ſortiũtur naturam conſtitutionum ſpecialiũ, ut uidelicet,non intelligatur derogarum eis, niſi de illis fiat mentio,ſaltem per hęc uerba, Non obſtantibus conſtitutionib. & ordinationib. apoſtolicis etiam extrauagantib.ſicut de conſtitutione ſpeciali requirit tex.in cap.1.de conſtit.lib.6.uel ſecundum modum quem ponit antiquus ille abbreuiator Hiſpanus in libro ſtyli cancellariæ, in capite de clauſulis generalibus non obſtantibus.

Et hoc ulterius ſuadetur, quia per illã clauſulam non obſtan.conſtitutionib.&c. non cenſetur in dubio derogatum,niſi cõſtitutionibus ordinariis, non autem extraordinariis cuiuſmodi ſunt extrauagantes, & regulæ cancellariæ.Nam clauſula generalis ad extraordinaria non refertur,ut eſt text.ad literam in l.Seio. §. medico. ff. de ann.lega.Quem,in notabili caſu,ad propoſitum huius dicti, inducit Oldra. conſil. 129.Andr.Sicu.in conſi.18.in 1.col.& conſil.21.col.6.& conſil.26.in 9.col.lib.2.cum concord.ut ſcribit Decius in cap.inter cætera.de appella. Et aliquid dicam in regula de triennali.

Iuſtificatur iſta opinio ex alio, quia papa difficilius præſumitur hebere notitiam talis iuris extrauagantis, quàm iuris ordinarii,ut notatur in cap.paſtoralis.de fide inſtru.Hinc dicimus,ꝙ licet non admittatᷓ poſitio iuris communis ex eo,quia ius, cõmune ordinarium pręſumitur certum, ut tradit Barto.in l.ornamentorum. ff. de auro & arg.lega.Tamen quando tale eſt ius, in quo ueriſimiliter poteſt cadere ignorãtia, ut eſt ius conſtitutionis extrauagantis,tali caſu bene admittitur poſitio talis iuris, ut dicit Bartol. in dictã l. ornamentorum. cum aliis concor. ut ſcribunt Franc.Curtius ſenior in tracta. poſitionũ. in 13.breuiloquio. & Ioannes Sadoletus in l.2.colum.13.ff.de confeſ.

Et ꝓ iſta opinione,uidelicet,ꝙ requiratᷓ mentio extrauagantis,tenuit Nicolaus Milis in uerbo priuilegium. contra ius commune. poſt Anto.de Butrio in c.i. de conſtit.lib.6.

Et prædicta omnia quæ dicta ſunt de extrauag.militant à fortiori in iſtis regulis attẽtis ſtylo & rationib.prædictis. Et licet extrauagãtes aliquæ ſint notoriæ, ſicut ẽt & pleræq; regulæ iſtius uoluminis, tñ reſpectu derogationis illa notorietas nihil facit,cũ ꝓ hoc nõ deſinant eſſe ius extraordinariũ,& a corpore iuris communis extrauagãs.Quo caſu,ut dictũ eſt, derogatio clauſulæ no obſtãtib. cõſtitutionib. capit tm̃ ius cõmune ordinariũ, nõ aũt extraordinariũ. Præſertim cum extrauag. & regulæ debeãt prius imperrari & dari iuxta formã traditã in dicta regula 26. Quod inductũ fuit, ut ſciamus extrauag. & regulæ, quæ dantur,an ſint in uſu, uel non. Pro quibus faciunt ea,quæ longo diſcutſu ſcribit Fely.in cap.3.in 5.col. de re iudic.

Et iſta de plano procedẽt, qñ derogatio fit per uiã reſcripti. Secus uerò ſi facta ſit per uiam legis.Quia tali caſu per illã generalẽ clauſulã nõ obſtãtib. cõſtitutionib.& ordinationib.apoſtolicis, cenſeretur derogatũ iſtis regulis Cãcellariæ non facta mẽtione de illis. Hoc probatur in ſimili per notabile dictum Domi in c. cũ nõ deceat. de elect.lib.6.ubi dicit, qđ licet per clauſulam non obſtantib.tollatur actus, & nõ iuramentũ in eo contentum,niſi fiat mentio ſpecialis de illo,ut ibi eſt gl. Si tamen illa derogatio fieret per uiam legis,tali caſu per ſimplicẽ derogationẽ derogatur iuramẽto,nulla facta de illa mẽtione. Et ita limitat gl.ibi,& ſequitur Fely. in c. conſtitutus.in 4.col.uer. limita ſecũdo de reſcr.

QVAESTIO SEXTA.

VLtima quæſtio principalis eſt,utrum ꝑ iſtam clauſulam non obſtantibus regulis Cancellariæ,poſitam in literis apoſtol. cenſeatur derogatũ regulis iudic.notoriis ut eſt de annali,triennali,de ſubrogãdis,& ſimilibus.

SOLVTIO. Quidam uoluerunt per dictã clauſulam eſſe derogatum illis duntaxat regulis,ꝑ quas poſſint ĩpetrãtes impedi-

diri ne literæ expediant. Ita tenebat Car. Aneonit. in diſputatione, iſtius puncti, facta corã Papa Clemente 7. ſup quadã bulla in D. Berẽgerius Sagãta, ut ꝓcurator interuenerat, ut ipſe mihi retulit. Tamen aduertendum, eſt quia illud dictum non uidetur ex omni parte uerũ ex eo, quia non video quare potius per illam clauſulam, non obſtantibus regulis tollantur regulæ concernentes expeditionem, quàm aliæ iudiciales obſtare poſſunt literis expeditis. Nam cum ſit derogatio generalis, omnes regulas debet comprehendere. Imò magis uidetur illa clauſula comprehendere reg. iudiciales, q̃ concernentes expeditionem ex eo, quia regulæ concernentes expeditionem non obſtant literis iam expeditis, quæ iam euaſerunt manus officialium, ſed impedinnt tantum expediẽdas. Sed literis expeditis obſtant regulę iudiciales, quia ſunt de dandis: regulæ uerò expeditionem concernentes non dantur, quia neque faciũt fidem extra Cancellariam, cum non dent normam ſolis officialibus Cancellariæ literarum expeditorib. ut dicit expreſsè Io. Franciſc. Pauinus Rotæ auditor in præludiis extrauag. Io. 22. & experientia quotidiana docemũr. Et ſic apparet, ꝙ illud dictum domini Aneonitani non eſt ſolidum, tamen eius opinio poſſet procedere quando literæ repetiuntur in proinctu expeditionis, & eſſent adhuc in manibus officialium. Nam ſi hoc caſu obſtaret expeditioni faciendæ aliqua regula de concernentibus modum expediendi, tali caſu poſſet dici prædictã clauſulam non obſtantib. regulis in ſupplicatione poſitam, tollere impedimentum illius regulæ impeditiuæ expeditionis. Et iſto caſu poſſet procedere dictũ Card. Sed literis iã expeditis nõ eſt uerũ illud dictũ.

Et ideò, ut ueritas habeatur iſtius articuli, põt dici, ꝙ de iure loquẽdo ꝑ illã clauſulã nõ obſtãtib. cõſtitutionibus & ordinationib. apoſtolicis ac regulis Cancellarię, &c. cẽſet derogatũ regulis omnib. perẽmẽtib. gratiã ipſo iure à principio non interueniẽte facto ꝑſonæ, & ſic de impediẽtib. natiuitatẽ, uel originẽ gratię ſiue illę regulę iudiciales, ſiue extra iudiciales ſint: ſed ubi gratia per regulas à principio tota lites non perimeretur, ſed differretur propter aliquod factum requiſitum, & ſic per aliquem futurum actum ſuſpenderetur, tales regulę per dictam clauſulam non cenſeretur ſublatæ. Ita eſt notabilis doctrina Gemi. in c. ſi propter. in 6. col. de reſcrip. lib. 6. poſt gl. ibi, in uerbo, impediri. quam ſequitur Fely. in c. nonnulli. in 12. col. uerſicu. not. tertiò. & col. 30. uerſi. 11. concluſio. eod. tit. Et hoc etiam tenet Cald. in cõſil. 1. tit de reſcript. & idem Dom. in c. 1. in 5. notabili, de reſt. ſpolia. lib. 6. ut declarabo inferius per exempla, & dicam aliq̃d in regula, De non tollendo ius quæſitum. Et iſta procedunt, niſi in literis expreſsè dicatur de reg. dilatiuis per illam clauſul. non obſtantib. regulis per quas noſtra gratia impediri uel differri poſſet, q̃ in multis reſeruationibus apponi ſolet, ut dicit ibi Fely. Ratio prędictorum eſt, quia per regulas dilatiuas, gratia, ſeu diſpoſitio facta non tollitur, licet differatur: & dilatio modici temporis non affert prȩiudicium, ut dicit tex. in l. ſi debitori. ff. de iudi. & in l. quoties. C. de preci. Imp. offe. Et hoc modicum præiudicium à iure conſiderari nõ ſolet. iuxta gl. prȩiudicium. in c. cùm olim. de conſue & l. ſcio. ff. de in integ. reſti. Nõ ſic in regulis peremptiuis. quę ſi non cenſerentur ſublatę per dictãm clauſulam, inducerent magnũ prȩiudicium ex perẽptione gratię. Et ita hodie 9. Martii M.D.XXXVII. poſt plures informationes & poſitiones cauſę concluſerunt Domini vna Hiſpalen. Canonicatus coram R.P.D. Marcello Creſcentino epiſcopo Marſican. ubi plus uoluerunt Domini duobus exceptis iſtam deciſionem procedere, etiam ſi in gratia, ubi erat derogatum quibuſcunque regulis, eſſet appoſita clauſula ſuſpenſiua quarumcunque gratiarum: quia illa clauſula concernit tantùm gratias, non literas: & ideo per eam non cenſetur derogatũ regulis ſuſpenſiuis, maximè requirentibus factum perſonæ. Et pro clariori intelligentia iſtius materię, eſt aduertendum, ꝙ regulę ſuſpenſatę conſiderantur dupliciter. Nam quędam ſunt regulę, quę gratiam ſuſpendunt per aliquod tempus, ut ſunt regulę ſuſpenſiuę gratiarum expectatiuarũ vſq; ad fulminationem proceſſum, & aliæ ſimiles

ſimiles dilatiuæ. Quædam ſunt dilatiua ꝓpter aliquod factum perſonæ requiſitum, & in effectu periment poſteà gratiam facto illo non ſequuto, prout eſt in regula de nõ acceptando niſi literis expeditis, de qua agebatur in dicta cauſa Hiſpalen. Et huiuſmodi regulis ſecundum ſtylum curię per generales clauſulas etiam non obſtantibus regulis nõ cenſetur derogatum, niſi de illis fiat expreſſa & indiuidua mẽtio ꝓ ea, quæ ſuperius dicta fuerunt. In hoc tñ eſt diſcrimen, quia primę regulę dilatiuę ſuſpendũt ex mente Papę gratiam in euẽtum temporis, uel conditionis: & interim gratia nil operatur, niſi adueniẽte tempore uel conditione, ut dixi in tractatu expectatiuarum, ſed in aliis regulis ſuſpenſiuis requirentib. factũ perſonę gratia ſtatim non ſuſpenditur, ſed ſtatim operatur ſuũ effectum, licet regulę requirant aliquod factum perſonę ad illius perfectionem, & tales regulę non ideo dicuntur ſuſpenſiuę, quia ſuſpendant gratiã prout primę, ſed quia ſuſpendunt peremptionem & annullationem eius, in euentum alicuius facti pręſtandi per gratiam, ꝙ ſi omittit in pœnam negligẽtię ſiue malitię, regula annullat gratiam, ex eo, quia in poteſtate gratiati fuit, tollere impedimentum regulæ, ut in regulis de annali publicandis reſig. & ſimilib. quæ requirunt factum perſonæ, & de regulis dilatiuis patet exemplum in regula Clementis reſeruatiua octo menſium quæ licet non ſit dilatiua & peremptiua ſicut regulæ de annali, & aliæ ſuperius dictæ: tamen, quæ eſt dilatiua reſpectu tẽporis, uoluit Rota de illa debere fieri ſpecialẽ mentionem. Et ita cõcluſit Rota hodie 17. Iunii, M. D. X X X V I I I. in vna Toletana parochialis S. Io. de Ocanya coram R. D. Marco Antonio, ubi voluerunt Domini in dubium conceſſum archiepiſcopo Toletano de cõferendis beneficiis, nõ derogare regulæ Clementis reſeruatiuæ octo menſium, licet in adulto eſſent appoſita illa uerba, Nõ obſtãtib. regulis editis & edendis. niſi dicamus deciſionẽ iſtã procedere, qñ in regulis ſunt clauſulæ adeò prægnantes, ꝙ per eas uideretur quodãmodo derogari prædictæ clauſulæ, Non obſtantib. regulis, &c. aliàs contrarium uidetur dicendum in regula moderna, quæ potius uidetur peremptiua, quàm dilatiua, licet regula antiqua non perimat. Tamen quicquid ſit de iure, contrarium de ſtylo cancellariæ ſeruatur, uidelicet, ꝙ ꝑ prædictã clauſulã nunquam cenſeantur ſublatæ regulæ notabiles & notoriæ, maximè iudiciales, nõ facta expreſſa mentione in indiuiduo de regulis: ſiue illę regulæ cõcernant factum perſonę, ſiue non: ſiue ſint dilatiuę, ſiue peremptiuę, ut patet in regulis de idiomate, & de non tollendo iure alteri quæſito, & aliis quæ non pendent ex facto uel diligẽtia perſonæ: ſicut in reg. de publicandis. Nam de ſimilibus reg. etiam ſi in eis non caueatur, expreſsè requiritur mentio. Et iſte ſtylus fundatur in illa ratione, de qua latè dixi in proxima præced. q. uidelicet, quia regulæ cancellariæ habent clauſulam derogatoriam, quæ requirit ſpecificã mẽtionem. Hinc uidemus ſtylo hodierno, ꝙ quando papa intendit derogare prædictis reg. ſemper in principio literarum, uidelicet poſt exordium eas inſeri mandat, tenorem earum narrans per hæc uerba, uidelicet, Hinc eſt, ꝙ nos, qui dudum inter alia uolumus, &c. Et poſteà in non obſtan. ponit hęc uerba nõ obſtan. uoluntate priori & ordinationib. pręmiſſis ac conſtitutionibus &c. & ita practicatur, ut docuit egregius ille doc. practicus, ac literarum apoſtolicarum uicecorrector Hiero. Paul. in illo antiquo lib. nominato ſtylus cancellariæ, fol. 115. ubi exemplum ponit in reg. de idiomate. Et quamuis fortè de ſtricto iure ſufficeret generalis clauſula non obſtan. regulis, per ea quæ dicta fuerunt, & per ea quæ dicit Bal. in l. humanum. C. de legibus. & Bar. in extrauagan. ad reprimen. in uerbo, non obſtan. tamen, ut dictum eſt, ex ſtylo palatii & cancellariæ repertum eſt, nunquam cenſeri derogatum regulis cancellariæ per huiuſmodi clauſulas, niſi ſpecialiter tenor regulæ de uerbo ad uerbum in principio literarum narretur. Et ita in vna Gerunden. canonicatus & præbendæ coram Reuerend. D. Raynaldo Petrutio dixerunt domini de menſe Iulio. 1539. Nã uoluerũt, ꝙ poteſtas cõceſſa nũtio de derogando regulis editis & edendis nõ cõprehẽderet reg. de infir. reſig. ex qua

ille

illa eſt ſpeciali nota digna,ut latius aduocari dixerunt,& ita ſpecialis ſtylus ſignaturæ Alexan.papæ.vi. introduxit, ut patet in vulg.notulis quæ hincinde per pluriū manus iā circunferuntur: & ita ſeruatur qui quidē ſtylus poſſet ultra præmiſſa cōfirmari ex his q̄ ſcribit Bal. in l. 3.§. quæſitū.in 3 col. ff. ſi qs c.iu. ubi noluit, ꝙ per huiuſmodi clauſulas non obſtant. quibuſcunque ſtatutis, non derogetur ſtatutis habentibus quandam ſpecialem obſeruationem, prout uidentur habere prædictæ regulæ cancel. facit tex.in l ita pudor. C.de adulter. Et prædictis conferunt ea, quæ congerit Fely.in d.c.nonnulli. in 29. & 30.colum de reſcrip. Et iſta quæ dicta ſunt,magis de ſtylo & uſu ſuſtineri poſſent, quam de iure.

Tamen eo ſuppoſito pro uero limitarem, ſtylum huiuſmodi non procedere, ubi in ſupplicatione ſeu gratia poneretur clauſula generalis quorum tenores habeātor pro expreſſis.Nam tali caſu regulę prędictæ comprehenderentur, & illis derogatum cenſeretur, ita pridie. 1. Iul.1538. tenuit in ſimilibus uerbis Rota in una Caurien. canonicatus & præben.coram R. D. Io.Paulo Ptolomeo,dum in ea domini uoluerunt per clauſulam non obſt. reg. ędit is & edendis, non cenſeri derogatum regulis reuocatiuis regreſſuum ſine ſpeciali expreſſione. Quod tamen dixerunt habere locum, niſi in ſupplicatione regreſſus, poſt illam clauſulam non obſtan. regulis æditis & edendis, fuiſſent illa uerba appoſita, uidelicet, latiſſimè extendendis, prout ibi in quadam ſupplicatione ultimo reformatiua appoſita fuerunt. Nam tali caſu cenſeretur derogatum regulis, licet de illis mētio non fieret. † Et ita etiā conſulti retulerunt abbreuiatores, qui dixerunt,per illa uerba, latiſſimè extendendis,poſſe regulas de uerbo ad uerbum in bulla inſeri, ſicut fieri poteſt de clauſula, quorum tenores,iuxta vulgatum conſiliū 2.Anto.de But.Quem in multis cauſis ſemper tenuit & approbauit Rota,præſertim in una Cauriē. de qua meminit D. Guhel. in collect.deciſio.ſuper reg. de triennali. Et in alia Tullen.Scolaſtriæ,coram me 17. Iunij.M. D . X X X V I. Et illud conſil. Anto.ſequitur,& latè defendit Fely.in c.accedentes. de præſcript. & in dict. capit. nonnulli.in 7.col.& alibi ſæpe docto Et in ſpecie, quòd ſub dicta clauſula , quorum tenores, &c. cenſeatur derogatum regulis cancellariæ , ac ſi de uerbo ad uerbum fuiſſent expreſſæ.tenuerunt nouiſſimè domini mei auditores in una cauſa Feriatien.archipresbyteræ.9.Iunii.M. D. X X X V. in qua ita iudicauit R.P.D Pau. Capiſucus epiſcopus Neocaſt. Quā ego poſtea confirmaui.Nam in d. cauſa agebatur de dicto archipresbyteratu uacante ꝑ obitū cuiuſdā Dionei de Marano ſcriptoris apoſtolici extra R. curiā defuncti, quem archiptesbyteratum Io. Cardi. de Saluiatis epiſcopus Ferrarienſ. tam uigore ſuæ ordinariæ collationis, quàm indulti, contulit fratri ſuo germano , uidelicet, Bernardo de Saluiatis priori urbis.Papa uerò contulit Iulio de Grandis ſub prætextu, quòd dictus Dioneus tanquam ſcriptor eſſet familiaris continuus commenſalis, uigore regulæ nouiter editæ per ipſum papam Paulum 3. in qua reſeruantur beneficia omnium auditorum, referendariorum,& aliorum officialium capientium panem ex palatio, uel facientium guardiam, & ſcriptorum apoſtolicorum , &c in qua regula papa uult prædictos officiales eſſe veros familiares , & continuos commenſales,non per fictionem. Et ꝙ omnes regulæ tam editæ , quàm edendæ , loquentes de ueris familiaribus , habeant locum in iſtis,etiam quo ad iſtū effectum , ut papa liberè de beneficiis per obitum prædictorum,tam in curia quàm extra curiam uacantib. pertinentibus ad collationem, uel aliam quamlibet diſpoſitionem collatorum quorumcunque poſſit diſponere, irritum faciens,&c.non obſtan.conſtitutionibus

ADNOT. IOAN. MILAEVS.

† Ex plenaria poteſtate de iure papa poteſt ſupra ius diſpenſare, ut c. propoſuit, extra de conceſſ.præbend.

nibus & regulis cancellariæ, priuilegiis, & indultis, tam ordinariis collatoribus, quàm quibuſcunq; aliis perſonis cuiuſcunque dignitatis, gradus, ordinis uel cõditionis exiſtant: conceſſis & concedendis, cũ quibuſcunque clauſulis derogatoriis, &c. quorum tenores haberi uoluit pro expreſſis, &c. Nam ſub iſta generalitate uerborũ, quorum tenores, &c. poſita in dicta regula Pauli, uoluit Rota cẽſeri derogatum regulæ cancellariæ editæ in fauorem cardinalium, quę diſponit cardinales non cõprehendi ſub regulis cancellariæ poſt primã editionem in poſterum edendis, niſi illæ ipſorum fauorem concernant, uel ipſę cõſtitutiones edendæ de eorundem cardinalium, uel maioris partis eorum conſilio conditæ fuerint. Nam fuit concluſum coram me non ſolùm per illas clauſulas generales, cenſeri darogatum regulæ prædictæ, cum clauſulis derogatoriis cõtentis in ea, ac ſi de uerbo ad uerbum fuiſſent in d. reg. Pauli expreſſæ, ſed etiam uoluerunt domini cenſeri omnino derogatũ indultis cardinalium, nulla de eis ſpeciali mentione facta. Et ita ego de iſto menſe Nouembr 1537. ſententiam domini Pauli cõfirmaui. Et idem in ſimili clauſula tenet And. Sicul. in clemen. 1. nume. 26. de re iudic. ut latius per eum.

Iſta tamẽ limitatio recipit reſtrictionẽ, ut procedat, niſi regula quæ per dictam clauſulam, quorum tenores, &c. cenſetur derogara, requirat ſpecialem & indiuiduã mentionem. Nam tali caſu nõ cenſeretur ſublata per dictã clauſulam, quorum tenores, niſi in ſpecie de illa regula fierat mẽtio, ut uerba aliquid operẽtur. Ita in terminis dicit Fel. ĩ c. nõnulli in 9. col. uer. tertia declaratio, &c. de reſcrip. ubi exemplum ponit in tribus regulis cancel. quæ habent prædicta uerba, ut ibi latius per eum.

DE IVRE QVAESITO non tollendo, REGVLA.

Item ne per varias, quæ pro commiſſionibus habendis in cauſis fiunt ſuggeſtiones iuſtitia poſtponatur, idem dominus noſter decreuit, & declarauit ſuæ intentionis, fore quod deinceps per quamcunque ſignaturam, ſeu conceſſionem, pro commiſſionibus huiuſmodi, per ſanctitatem ſuam, vel de eius mandato factam, nulli ſibi ius quæſitum quomodolibet tollatur.

PRAEFATIO.

Iſta regula uarias habuit temporum mutationes. Nam Bened. 13. eius primus author, eam primùm generaliter edidit, ut uidelicet locum haberet in quibuſcunque gratis beneficiorum uacantium. Quam quidem Benedicti regul. nullos Rom. Põtificum uſque ad Nico. 5. qui fuerunt nu. 8. approbarunt. Et quod eſt magis mirandum, nullam aliam regulam fecerant de iure quæſito non tollendo. Nico. uerò 5. nulla etiam facta mentione de regu. Benedicti, iſtam reſtrinxit & immutauit, uolẽs eam tantum habere locum in cõceſſionib. factis pro commiſſionib. habendis in cauſis. Et huius reg. Nico. tenorem imitati fuerunt ſucceſſores pontifices uſque ad tempora Alex. papæ 6. qui primus omniũ addidit ad regulam iſtam uerba, uidelicet ſeu mandatis declarationis, & gratis, etiã motu proprio, &c. poſt illa uerba pro cõmiſſionib. habendis, quę erãt in reg. Nic. Et ſic illa reg. Nic. q̃ fundabatur in ſuggeſtiõib. ampliata fuit ꝑ Alex. ad q̃cũq; gratiã, ſeu mandatum, ẽt motu proprio lite pendente obtentum. Quam quidem Alex. ampliationem, ſiue additionem poſteriores pontifices uſque ad Hadri. 6. ſequuti ſunt. Hadri. uerò 6. hoc immutauit. Nam dum prædeceſſores uoluerunt regulam in gratiis tantùm lite pendente impetratis, locum habere, propter illa uerba regulæ, pro commiſſionibus habendis in cauſis, Had. regulã extendit, & uoluit habere locum etiam in gratiis ante litem motam emanatis. Quam additionem ideo Hadri. feciſſe quidam autumant, quia intellexerat Rotam uſque ad illud tempus firma interpretatione tenuiſſe regulam tantùm in conceſſionibus emanatis lite pendente locum ſibi uendicare, propter prædicta uerba regulæ pro commiſſionibus habendis in cauſis, &c. ut de iſta Hadri. intentione author eſt Melchior Baldazinus, tũc in ſignis ſacri conſiſtorii aduocatus, qui fuit vnus ex aſſiſtẽtib. cõpoſitioni regularũ, & hoc ſcriptũ reliquit in quibuſdã notulis regu

regularum Had.manu eius ſcriptis. Et ſic per huiuſmodi prouiſionem Hadr. factū eſt,ꝙ illud quod prius in interpretatione prudentum,& obſeruatione Rotæ cōſiſtebat,hoc idem per regulam ſuam, quæ legis uicem obtinet,manifeſtum fieret: ſed Clemens.7.Hadriani ſucceſſor nihil magis abhorrens,quàm Hadriani ueſtigia ſequi, hoc additamentū. Hadriani nō approbauit, ſed regulas ſuorum prædeceſſorum Alex.Iulii, & Leonis eſt imitatus. Paulus uerò 3.nunc feliciter imperans, Hadri.in omnib.eſt ſequutus. Itaq; ex iſtis omnib. apparent quanta fuerit iſtius regulæ uarietas, quanta uoluntatis diſſenſio.

Quamobrem ne ſub incerto uagemus, reg.Inno. quæ media inter utrunque tempus fuit, & quæ reperitur in quinternis Rotæ ſcripta, & ſm quam fuit pluries iudicatum,interpretandā aſſumā, addendo poſtea uerba modernarū reg.ꝑut res ipſa poſtulabit. Rē ipſam igitur aggrediamur.

QVAESTIO PRIMA.

IGitur quæro pro intelligentia totius regulæ,& eorum quæ inferius in aliis quęſtionibus dicentur,quid operetur, uel cōprehendat iſta clauſula communiter in literis apoſtolicis apponi ſolita, uidelicet, Dummodo tempore datæ pręſentium nō ſit alteri in beneficio ius quæſitum.

SOLVTIO. Quidam dixerunt iſtius clauſulæ expreſſionem,quę ſecundùm ſtylum cancellariæ in beneficiis non reſeruatis maximè litigioſis ſemper ponitur, nihil operari ex eo, quia in literis ſemper talis clauſula ſubintelligitur de iure, licet non exprimatur,ut tradit Fely. in cap.capitulum.colum.17.uerſicu.de duobus. de reſcrip.facit tex.in c.ex tuarū. de author. & uſu pallij.capit.ex parte.el tertio. Et ibi not.Abb.in 2.notabili. de decim. cum vulga. Et ideo expreſſio eorum quæ tacitè inſunt,nihil operatur.l.conditiones.ff. de cond.& demonſt.Et hoc procedit etiā ſi gratia motu proprio conceſſa fuiſſet, quia etiam in ea ſubintelligitur prædicta clauſula quatenus nō tollatur ius quæſitū ut dicit dec. Rotæ in antiquis. 445 incip. nota licet proprius motus. Et ob eam cauſam ſi papa in ſuis literis tolleret collationem alteri factā, in dubio intelligitur de collatione inualida, non autem de ualida ne tollatur ius quæſitum, ut dicit Compoſtell. in cap.cauſam.de reſcrip.cum ſexcētis cōcor. ut ſcribit Iaſon.in l.fin.in 4 col. ff. de conſtit. princip. Et Decius in conſil. 191. ubi multipliciter hoc dictū declarat.

Et hoc,ꝙ princeps in dubio non præſumatur uelle tollere ius quęſitū, procedit etiam ſi ille de cuius iure agitur, eſſet infidelis uel Iudęus,ut dicit Abb. in c. quæ in eccleſiarum,de cōſt.poſt Inn. in cap.quod ſuper his,de uoto.Hinc euenit,quòd ſi aliquo caſu contingeret papam ius tollere, præſumitur hęc per circumuentionem & importunitatem potius,quàm per uolūtatem feciſſe,ut latè probat Felyn.in cap. cū olim.in 3.& 4.col. de re iudic. adeò ꝙ tali caſu verba reſcripti impropria nda ſunt potius,quàm propriè intelligendo,alteri pręiudicent:ut tradit Roma.conſil. 334. circa primum. Decius conſil.11.col. 5. Iaſo.in l. ex facto in 4. notab. ff. de vulga.& pupil. Imò potius debent interpretari ꝙ nihil operentur, quàm ꝙ indebitè quis damnū patiatur,ut not.Iaſ.poſt gloſ. Bartolum,& alios.l.fin.§.in computatione. colum. fin. C.de iur.deliber.

Et hoc procedit etiā ſi reſcriptum emanaret in fauorem piæ cauſæ, ut probat Iaſon in l.fin.columna 6.ff.de conſtit.princ. poſt Alex.in l.pactum quod dotali.col. 2. C.de pact.Nam licet uiduis & pupillis, ac aliis piis cauſis multum debeamus, non tamen adeò, ut aliis præiudicium inferamus,ut dicit tex.in c. ex tenore de for. cōpe.& in cap.nuper. de dona. inter uirum & uxo. Cùm igitur iſta clauſula in literis papæ ſubintelligatur, ergo ſi exprimitur per eundem modū,quo ineſt, nihil operabitur,iuxta communes cōcluſiones, quas ponit Abb.in ca.ſignificaſti.in gl.2.de electio.poſt legiſtas in l. hęc uerba.de lega.1.

Alii uerò dixerunt totum oppoſitum, uidelicet iſtam clauſulam tacitè ſubintellectam,non eſſe pēnitus,inutilem, ſed minus operari, quàm ſi in literis exprimeretur.ut dixit Ro.conſil.176. colum. penul. ubi uoluit ꝙ papa in dubio nō cenſeatur uelle tollere ius quæſitū principaliter conſequens,ſecus,autem ſi ſecundariò,uel in cōſequētiā competat.ubi uerò talem clau

ſulam

ſulam exprimeret, uideretur tollere omne ius quomodolibet competens, ſiue principaliter, ſiue in conſequentiam. Vides ergo ꝙ expreſſio eorum quæ inſunt, multum operatur. facit quod dicit Fely. in c. ſuper literis. in 8. col. uerſi. 5. reg. de reſcrip. Ex prædictis igitur apparet quæſtionem eſſe dubiam. Quicquid tamē ſit, prima opinio contra Rom. uidetur uerior per ea quæ dicta fuerunt ſuperius, imò fortius dico ꝙ talis clauſula expreſſa non ſolum plus nō operat̃, ut uoluit Rom. ſed expreſſio eius facit, qđ minus operetur, q̃ ſi expreſſa nō fuiſſet. Qđ in ſpecie ita demōſtrari pōt. Nā ut dictū eſt, reſcriptum papæ ēt motu proprio, & certa ſcientia conceſſum in dubio non cenſetetur alteri præiudicium inferre non ſolùm magnum, ſed neque modicum, neque in re, nec ad rem, ut dicit gl. in uerbo præiudicium. in c. cum olim. de conſue. Quam poſt Domi. ibi multum commendat Fely. in d c. cauſam. in 9. col. & in ca. ſuper eo. in 2. col. de offi. deleg. & Iaſ. in l. quotiens. C. de preci. impe. offe. & in auth. quas actiones, in 4. col. C. de ſac. ſan. eccleſ. tradit Claudius Aquc. in l. j. col. 15. ff. de conſtitu. princ. cum ſexcentis cōcord. per Decium congeſtis in conſi. 407. col fi. & conſi. 66. col. fin. & adeo hoc eſt uerum ꝙ in omnib. prædictis caſibus, quādo præſcriptum uideretur præiudiciale, poſſet probari papam non fuiſſe bene informatū, ut ibi probat Decius. Quicquid dixerit Corneus in conſ. 83. col. penul. lib. 4. Nam iura allegata per eum loquuntur, quando apparet de clara mente principis uolentis ius quæſitum tollere, non autem qñ ſumus in dubio ut in ſpecie declarat Decius in d. c. quæ in eccleſiarum. in 10. col. uerſi. quartus caſus, &c. Et omnia iſta procedunt in dubio ex tacita & ſubintellecta clauſula. Et tamen ſi talis clauſula exprimatur in literis, illa ſolum præſeruat ius quæſitum in re, non autem ad rem. ut dicit expreſsè Calde. in conſ. 8. in fin. titu. de reſcrip. & Rom. iu conſi. 256. Et tenet etiam Domi. & alii in cap. fi. in prin. & §. fi. de conceſ. præb. lib. 6. Ecce ergo ꝙ plus nocet expreſſa iſtius clauſula, quàm ſi tacita & ſubintellecta fuiſſet.

Habemus igitur ex prædictis unum caſum notabilem ad limitationem eorū quę dicit Abb. in d. cap. ſignificaſti. Et docto. in d. l. hæc uerba quod non ſolum expreſſio eorum quæ tacitè inſunt nihil operatur, ut ipſi dicunt: ſed illa expreſſio facit quòd magis reſtringatur diſpoſitio, & minus operetur, quàm ſi facta non fuiſſet, ut patet ex ſuperius dictis.

Illud tamen quod dictum eſt clauſulam prædictam, dummodo alteri non ſit ius quæſitum, pręſeruare ius in re, & ad rem, debet intelligi, quando papa expreſsè ſcribit cum intentione pręiudicandi. Tunc. n. quia non apparet de quantitate pręiudicii, interpretantur uerba de minori pręiudicio, & ſic de iure ad rem. Secus autem in dubio, quia tunc intelligeretur nolle præiudicare, nec in uno iure nec in alio, ut ſuperius dictum eſt. Vbi tamen conſtaret papam uelle etiam in iure quæſito in re pręiudicare, hoc poſſet facere præſertim in beneficialib. in quib. habet abſolutam poteſtatem, vulg. c. 2. de præb. lib. 6. ut notat expreſsè Cald. in conſ. 1 a. tit. de reſcript. Et Alex. in conſi. 101. in 5. col. lib. 1. Nam in beneficialib. tanta eſt papæ poteſtas, ꝙ poſſet epiſcopum pro libito uoluntatis de ſuo epiſcopatu ad alium transferre. Quia omnia beneficia mundi ſunt manualia, & obedientialia reſpectu papalis poteſtat. ut dicit Bal. in l. reſcrip. col. 2. & ſequen. C. de precib. imper. offe. Et ideo poterit gratiam reuocare poſt ius alteri quæſitum, ſi non recepit aliquid pro illa, ut dicit idem Bal. in l. qui ſe patris. col. pen. C. vñ lib. ſequit̃ Soci. in cōſ. 156. ꝑ fundamēto in 2. col. & cōſ. 164. viſa bulla. in 7. col.

Illud tñ qđ dictū eſt de iure ad rē, uidelicet, ꝙ mēs papæ uolēti ius tollere, debet in tali iure interpretari, ut minus præiudicet, limitat̃ ſecūdū dominos Rotæ intelligi debere non de omni iure ad rē, ꝑut, prędicta intelligūtur per iura cōia ſed tm̄ de iure ad rē cōpetenti ex acceptione expectantis. ſecus uerò de iure ad rem competenti ex electione, & præſentatione. Quia tale ius bene præſumitur præſeruatum. Ita dicit Dec. 16. in titulo de præbend. in nouis, rationē ponit illa deciſio. Quia in primo caſu, licet pꝛiudicet̃ expectāti, nō ꝑ hoc ex toto gratia ſua ꝑimit̃, cum poſſit

poſtea

poſtea aliud uacans bñficiũ acceptare, cũ hoc pendeat à uoluntate ſua. Secus uerò eſt in iure cõpetenti ex electione, uel præſentatione: quod ſi amittatur, eius acquiſitio erit difficilis, cùm pendeat à uoluntate alterius. Nam ſperare aliam electionẽ uel præſentationem, non dependet à uoluntate electi, uel pręſentari, ſed eligentiũ uel præſentantium, qui poſſunt de facili mutata uoluntate alios eligere uel præſentare. faciles enim ſunt homines ad diſſentiendum, ut in l. item ſi unus. §. principaliter. ff. de arbitris.

Et hæc deciſio procedit magis ex quodam ſtylo palatii, ſciente papa, & taciti approbante, quàm de iure, ut dicit Egid. deciſ. 167.

Quę omnia de plano procedunt loquẽdo de iſta clauſula quatenus tollatur ius quæſitum, appoſita in reſcriptis, ſecus tamen quo ad iſtam regulam, in qua tale ius ex acceptatione expectantis quæſitũ comprehenditur. & eſt conſiderabile: quia ſi illud lite pendente tollitur, erit locus iſti regulæ, quia ſicut in alio iure quæſito non præſumitur papam uelle mutare ſtatum rei litigioſæ, niſi expreſſe hoc appareat, ita neque in iſto iure ex acceptatiõne procedens, ut expreſſe dicit Egidius in conſil. 24. in 7. dubio. Imò propter tale ius acquiſitum uigore acceptationis impeditur ſubrogatio lite pendente, qui in gratia ſubrogationis apponi ſolet clauſula, quatenus non tollatur ius quæſitũ, quę clauſula uerificabitur in iure acceptationis, quia tali caſu hoc ius eſt conſiderabile, ut notanter concludit idem Egidius in conſilio 35. col. fin. Nec obſtat prædicta deciſio. 16. cum aliis ſuperius allegatis, q͂a non loquuntur quando tollitur ius lite pendente, prout loquitur iſta regula, q͂d eſt menti tenendum. Regula igitur iſta hoc caſu manebit firma.

Et quod dictũ eſt de acceptatione quæ in reſcriptis non præſeruatur, uigore prædictæ clauſulę, idem dicẽdum eſt de oppoſitione circa beneficia patrimonialia quæ fit à filiis patrimonialibus. in Palentin. Collaguritan. & aliis locis Hiſpaniæ. Nam per illam ſolam oppoſitionem non tribuitur ius in re, neque ius ad rem, niſi ſuper hoc fuiſſet aliqua conſtitutio ſynodalis, uel conſuetudo hoc diſponens, uel ſi dicere uolumus, uigore illius oppoſitionis quouiſmodo competere ius ad rem, illud eſſet ſimile competens ex acceptatione. Et ſic ratio conſiderata in dicta deciſione 16. militat in d. iure opponendi, ut iudicauit Rota in una coram D. Hugone de Spina de anno 1519. ut meminit D. Guli. in recollectis deciſionum. Et hoc ius opponendi habet locum etiam, quando non ſolum ex conſtitutionibus ſynodalibus competeret filius patrimonialibus, ſed etiam quando ex ordinatione teſtatoris tantum uolentis proximiorem de ſuo genere ad beneficium præſentari. Nã tali caſu per oppoſitionem proximioris acquiritur illi ius conſiderabile, adeò q̃ uirtute dictæ clauſulę quatenus non tollatur ius quæſitum, uidetur præſeruari. Vt nouiſſimè concluſit Rota in una Oxomẽ. capellanię de Seron coram R. D. Raynaldo Petrutio de menſe Iunio 1539. Quæ de plano procedunt quando ius opponẽdi competit uigore alicuius conſtitutionis uel ordinationis. Secus uerò ubi nulla eſſet conſtitutio, ſed ſimplex uſus ſe opponendi: nam talis oppoſitio nõ dat ius. Ratio aſſignari poteſt, quia ſi priuetur hoc caſu opponens ſua oppoſitione, non uidetur per hoc dãnum ſentire, ex quo non eſt acquiſitum ius in aliqua conſtitutione. Quia propriè damnum eſt diminutio patrimonii, ut in l. damnum. cum ſe quen. ff. de dam. infect. Quæ diminutio conſideratur etiam reſpectu lucri, quando illud acquiſitum eſſet radicatum, & tali etiam caſu ius amittere, eſt damnum ſentire, ut eſt gloſſ. in l. non amplius §. ſi. de leg. 1. cum concor. ut ſcribit Iaſ. in l. ex facto. in 3. col. ff. de uulg. & pupil. Sed quando lucrum adhuc radicatum nõ fuiſſet, illud amittere, non eſſet damnum ſentire. Vnde ius adeundi facilè tollitur, q͂a non eſt ius radicatum, ut probat Laurẽ. Calcaneus in conſil. 7. col. penul. Quæ omnia militant in acceptatione, & iure opponendi filiis patrimonialibus cõpetenti, de quibus etiam aliquid dicam in illa quæſtione de iure conditionali. Et quia illud damnum, quod ex priuatione acceptatio

ptationis, uel oppoſitionis reſultat, ex quo dependet ex lucro nondum radicato, & habet reſpectum ad illud: reputatur lucrum, & non damnum, iuxta gl. notabilem in l. ſi duo. ff. de acq. hær. & tradit Soc. in l. eum quæritur. ff. de re. dub. Iſta tamen, ut dixi, non procedunt in præſentatione, quæ propter rationem iam dictam tribuit ius ad rem conſiderabile. Hoc tamen limitatur aliquibus modis.

Primò non habere locum, quando præſentatio adhuc per præſentatum accepta non fuiſſet. Quia tali caſu nō diceretur præſentatus habere ius ad rem, nec in re ideo non præſeruaretur uigore dictæ clauſulæ, nec dicta clauſula intelligeretur de tali iure, iuxta ea quæ dicit Abb. in c. eum Bertoldus. de re iu. in 3. col. & ante ipſum Cald. conſ. 17. tit. de iure patr. cum conc. ut ſcribit Roch. Curt. in tractat. iur. pat. in uerbo ius. in 4. q. Et reaſſumunt quidā alii mode. in nouo tract. iur. pat. fol. 302. ubi latius ſcribunt. Requiritur ergo in primis acceptatio præſentati, per quam acceptationem contrahuntur ſponſalia de futuro, ut dicit Cald. in conſ. 9. tit. de iure patro. Quem ita declarat Moder. de S. Nazario (alias nuncupati de Ripa) in rub. de iud. in 15. col. num. 71. Quod uerum puta rem ego quando præſentatio eſt facta ſuperiori. Tunc. n. contrahuntur ſponſalia, etiam ſi ſuperior præſentationem non admittat, quia concurrit conſenſus patroni & præſentati. Alias ſi non facta, ſit ſuperiori, licet præſentatus conſentiat, non dicitur præſentatio, ſed quędam nominatio, ut dicit Cal. in c. capitulum, 34. q. de reſc. & inferius dicetur, & tenet Mod. ubi ſuprà. Ergo in omnib. iſtis caſibus requiritur pręſentationem factam fuiſſe ordinario, quo ad acquirendum ius ad rem, ut dicit etiā Bal. in Margarita ſua in uerbo patronus. Admiſſio ergo ſuperioris ſolū requiritur, quo ad acquirēdum ius in re, quod reſultat ex inſtitutione, per quam inſtitutionem ſponſalia de futuro, quę per ſolam pręſentationem factam ordinario fuerunt contracta, reſoluuntur ſeu tranſeunt in matrimonium de præſenti. Nam proditum eſt in iure, ꝙ ex ſolo contractu nondum executo, non acquiritur ius in re, ut tradit Iaſ. in l. ſi quis maior. C. de tranſact. in 3. col. uerſ. limito iſtā l. &c. Requiritur ergo, ꝙ præſentatio ſit facta ſuperiori, quo ad acquirendum ius ad rē, etiam ſi ſuperior non admittat, ſed quo ad quærendum ius in re, requiritur admiſſio. Et iſta ſunt maximi momenti, quo ad unum effectum, quia licet patroni nominent. & eligant præſentandum, & tradant inſtrumentum nominato, ualet tamē prouiſio papę antequam ſit facta pręſentatio ſuperiori, etiam ſi habent p̄ędictam clauſulam, quatenus non tollatur ius quæſitū. Quia non tollitur iſto caſu per illam aliqđ ius, neque in re, neque ad rem. Quia, ut dixi, ius ad rem per acceptationem nominati, & præſentationem factam ſuperiori, quæritur. Ius uerò in re, per inſtitutionē. Et neutrum horum præceſſit prouiſionē papæ. Ideo ualet eius prouiſio, ut notabilīter declarant in terminis Mod. de ſylua in trac. benef. in 3. par. q. 1. col. antep. Et idē de acceptatione vr̄ hoc caſu dicendum.

Secundò limitatur dicta concluſio procedere qn̄ præſentatio fuerit facta a patrono clerico, ſecus ſi a laico. Ita reperio iſtā concluſionē in terminis limitare Io. Crot. de monte Ferrato. in c. quod antē. de iure par. in 2. notabili. Rōnem differentiæ ponens, quam dicit nouam, uidelicet, quia præſentatus à clerico, quando eſt idoneus habet ius fixum, & irreuocabilē, ex quo clericus patronus uariare non poteſt. Nā talis præſentatio habet uim electionis ſm Io. And. Imol. & Abb. in c. cum autem. de iure pat. Sed electo ante confirmationem ius eſt acquiſitū in beneficio, ut dicit Do. per illum tex. in c. quàm ſit. §. i. de elect. li. 6. Ergo pari modo acquiritur ius præſentato. Hinc eſt ꝙ talis præſentatus quando eſt idoneus, poteſt cogere ordinariū ut illū inſtituat. Iſta. n. fieri non pñt abſq; iure fixo ī perſonā p̄ſentati. Propterea tale ius cēſetur p̄ſeruatū per dictā clauſulā. Secus uerò eſt in eo, qui à laico eſt præſentatus: qa ex quo laicus uariare pōt, nihil acquiritur pręſentato. Et iſtā opi. Io. Crotti ſequuti ſunt quidā Mod. Auinion. in rub. de iu.

Sed aduerte, ꝙ licet iſtam differentiam Io. Crottus putet eſſe nouam, eam tamen prius poſuit Goffr. in ſumma iur. patro. 1

Nec tamen eſt uera, quia contra eam te net Abb.Fel.& alii in d.c.cum Bertoldus. qui pariter loquuntur de præſentatione laici & clerici, & in utraque concludunt non tribuere ius in re, ſed ad rem, ut latius ipſi declarant. Nec propterea, quòd lai cus uariare poteſt, immutat ius ad rem ac quiſitum præſentato, niſi cum effectu ua riaret præſentando ſecundum epiſcopo qui illum inſtituiſſet. Tali caſu præſenta tio primi nihil tribuit. Sed laico patrono non uariante ius in re acquiritur pręſenta tio. Nec potentia uariandi aliquid de iure diminuit, nec aliquo modo conſideratur, per ea quæ dicit Innoc.in c.paſtoralis, de cau.poſſ. Et ita ſimili caſu reſpondet Fel. in c.cauſam in 16.col.uerſ. caue. de reſcr. Nec obſtat, quòd pręſentatio clerici habet uim electionis, quia dupliciter reſponde tur. Primò illud eſſe uerum ſolum circa il lud, ne poſſit patronus uariare, ſicut eligẽ tes poſt factam electionem. Non autem ta lis præſentatio habet uim electionis circa alia. Et ita in terminis ad primum dictum Innoc.& Abb.in d.c.cum autem. reſpon dent Modet.in nouo tract.iur.patron.fol. 303.in 2.col. Vel ſecundò reſpondetur, ꝙ licet uerum ſit, præſentatũ a clerico æqui parari electo, non tamen per hoc dicitur habere ius in re, quia electus ante confir mationem non dicitur niſi habere ius ad rem, ut late probat Felyn in c.cum Bertol dus,& tenet Hoſt.in c.paſtorali, de iurep. Et licet iſta putem eſſe iuridica, tamẽ opi nio Crotti multis uidetur colorata, de quo nullus mentionem facit. Et per prædicta fuit hoc menſe Noue.1537. coram R. D. Raynaldo Petrutio poſt plures informa tiones deciſa in Rota iſta difficultas in cau ſa ſancti Andreæ, nunquid prouiſio nun tii poſt præſentationem patroni laici non dum epiſcopo præſentatam ualeret. Et certe prima facie uidebatur dicendum ꝙ non. Quia nuntius non poteſt tollere ali cui ius quæſitum, nec in re, neque ad rem, ut in terminis conſuluit Steph. Bert.in cõ ſil.12.nu.10.in 3.uol. Tamen quia repertũ fuit in prædicto caſu nũtium habuiſſe fa cultatem derogandi iuripat. etiam laico rum fuit concluſum prouiſionem nun tii ualere ante præſentationem, per ea quæ dicta ſunt ſuperius.

Et iſta omnia procedunt de quodam ſtylo, ſecundum quem dicta clauſula de non tollendo iure quæſito, præſeruat non ſolum omne ius in re, ſed etiam ad rem, excepto in re reſultante ex acceptatione, ut dicit Rota in d.deciſione 16. Sed reſpe ctu iſtius regulæ, ut aliquid operetur, uide tur tale ius ad rem per acceptationem eſ ſe conſiderabile, ut ſuperius dictum eſt. Nã tale ius puto per iſtam regulam con ſeruari, niſi papa expreſſe illi derogauerit: unde ſi lite pendente ſuper acceptatione mea emanaret prouiſio aduerſarii tollens meam acceptationem, poſſem me tueri iſta regula, niſi illi expreſſe derogaretur. Et pariformiter crederem in caſu in quo papa motu proprio, & ex certa ſcientia tolleret ius quæſitum alteri. Nam intelli geretur per hoc derogare diſpoſitioni iuris communis, non autem iſti regulæ, ut aliquid operetur eius editio, pro qua opi nione optimè facit dictum Bar.in l.3.§.ſi rem.ff.de leg.3.ubi dicit, ꝙ ſi per ſtatutũ diſponitur, ꝙ uictus uictori condemnetur in expenſis, licet illud idem fuerit diſpoſi tum a iure communi: tamen ut ſtatutum non ſit fruſtratorium, & aliquid operetur, intelligetur etiam in caſu in quo uictus haberet iuſtam cauſam litigandi, quæ iu ſta cauſa alias uictum excuſaret de iure communi. ita concludit ibi Bart. quẽ com muniter doct.ſequuntur, ut latius dixi in c.1.num.218.de conſti.li.6. Ita in propoſi to noſtro dicendum uidetur. Nam licet il la clauſula, quatenus non tollatur ius quę ſitum, de iure communi non comprehen dat acceptationem. Regula tamẽ iſta, ut aliquid plus operetur, comprehendet tale ius ex acceptatione acquiſitum. Nam plus operãtur quæ ſpeciali diſponuntur, quàm quæ generali conſtitutione ſunt dicta, ut dicit tex.in c.quamquam.23. diſt. & in c. ſi aduerſus, de hær. Et eodem modo ſi Pa pa motu proprio aliquam gratiam alicui concederet, per quam uideretur tolli ius quæſitum, nihilominus obſtaret iſta regu la dictæ gratiæ, ut aliquid operetur, niſi nominatim, ut ſpecialiter illi derogatum fuerit in gratia. Nam iſta uel ſimiles regu læ nunquam cenſentur per clauſulas gene rales

rales ſublatę. Ex eo, quia reg. uidentur ha
bere clauſulam derogatoriam uolnntatis,
ut latius dixi ſuperius in procemio regula
rum q. 5. & 6. Et ita ſtylus curię introduxit.
Ex quibus ſequitur, quod nõ obſtante cer
ta ſcientia Papæ tollentis ius quæſitum
poſſit excipi de iſta regula, qđ eſt notādū.

Item poſſet etiam illud ius ad rem pro
cedens ex acceptatione in alio eſſe profi
cuum, uidelicet, eo caſu quo papa in gra
tia ſua ex certa ſcientia tolleret mihi ius
quæſitum, ſi quod comperit ad tale bene
ficium. Nam tali caſu, ut illa uerba ſic in
diſtinctè & generaliter prolata, minus prę
iudicēt, debēt intelligi de iure minus effi
caci, ꝙ eſt illud acquiſitum per acceptatio
nem tantum, & aliud quodcūque ius alio
modo competens cenſeretur præſeruatū,
& maneret illæſum, per ea quæ dicit Car.
in c. mandatum, in 7 no. de reſc. Vbi dixit,
ꝙ ſi papa concedit aliquam gratiam ali
cui, hoc expreſſo, quod uult illi præiudica
re, debet intelligi de minimo præiudicio,
non tamen de magno & conſiderabili. Ita
etiam tenet gl. fi. in l. ſed cum ab hęrede. ff.
ad Treb. Sequitur Iaſ. in l. quotiens. in 2.
col. C. de preci. impe. offe. Et quo ad iſtum
effectum ius illud ad rem eſt conſiderabi
le. Eſt bene uerum, quòd quando illa clau
ſula & cum pręiudicio iuris quęſiti, &c.
non poſſit uerificari niſi in magno pręiu
dicio tali caſu, ne gratia eſſet fruſtratoria,
cenſebitur pręiudicatum in magno. Ita
notabiliter declarat Barthol. Veronen. in
tract. de ſeruit. ruſt. prædio. tit. de aquædu
ctu. fol. 74. ſecundum paruam impreſſio
nem, uerſic. quarto dubitari etiam po
teſt, &c. allegat Io. de Imol. in c. quintaual
lis. de iureiur. & in c. cum cōtingat, eo. ti.
inducendo, ut ibi per eum, quod eſt
notandum.

Putarem tamen iſto caſu requiri cau
ſam in conceſſione Papæ, quando agitur
de magno & enormi præiudicio, ut dicit
Abb. in c. fi. in 4. col. uerſic. ego ſuſtentan
do, de conſti. Quia alias aliena largiri ſine
culpa poſſidentis eſſet quædam ſpecies ty
rannidis per quam contaminaretur prin
cipis liberalitas & magnanimitas, ut dicit
Bal. in tit. de pa. conſtan. col. 21. argumen
to tex. in l. ſi pignore. ff. de furtis. Et ideo
dicebat Inno. in c. niſi de renū. ꝙ quandò
papa confert uni beneficium, & deinde ei
aufert, tenetur illi prouidere de bono con
tracambio, & tradit Iaſo. in l. quotiens. in
4. col. C. de rei uend. Nec obſtat Papam ha
bere plenitudinem poteſtatis in benefi
cialibus, uulg. c. 2. de præben. lib. 9. Quia il
lud eſt uerum ſecundum And. Sic. in trac.
Car. In 4. q. ſecundæ partis in 2. col. quo ad
collationem beneficiorum, non autem
quo ad priuationem faciendam ſine cau
ſa, licet ad hoc aliter etiā reſpondent Mo
der. in tract. beneficiorum, in prima q. 2.
partis, col. 5. quos uideas.

Et per prędicta redditur dubitabile unū
dictum Alex. in conſ. 215. inci. nec arguen
di col. 8. uerſic. denuo conſidero. lib. 2. quē
ſequitur Dec. in c. cum dilecti. col. 2. de cō
fir. uti. uel inut. qui uoluit, ꝙ quando prin
ceps excepit unum caſum in quo nō uult
alteri tollere ius quæſitū, ex tali exceptio
ne declaratur mentem principis eſſe uelle
in aliis præiudicari, quod eſt ualde not.

Sed ego dubito, an illud dictum ſit ue
rum, quia argumentum à contrario ſen
ſu non colligitur, qñ ex hoc alteri aufer
tur ius, uel ſequitur aliud abſurdum, ut di
cunt Mod. in l. 1. ff. de offi. eius. Et incon
ueniens ſeu abſurdum hoc caſu ſatis ad pa
ret ex prędictis. Magna tamen eſt autori
tas Alexandri, pro quo faciunt ea quæ di
cam in fi. iſtius q. & quæ in ſimili ſcribit
Fel. in cap. ſuper literis, uerſ. ſimiliter di
cit, &c. in 6. & 7. col. de reſcr. poſt Rotam
deciſ. 1. de reſcr. in antiquis, dum loquitur
de clauſula cancellata in ſupplicationib.
quæ infert alia uideri conceſſa, quæ mul
tum faciunt ad propoſitum.

Sed quia ſæpe dictum eſt per prædictā
clauſulam quatenus non tollatur ius quæ
ſitum, tolli ius ad rem, nō in re: operæpre
tium erit quoſdam nunc caſus enarrare,
in quibus facilè conſtare poſſit, quib. mo
dis dicatur quis in beneficialibus acquire
re ius ad rem, qui erunt ualde neceſſarii
ad totalem diſcuſſionem iſtius regulæ, &
aliarum quatumcunque de iure ad rem
loquentium. Ex qua quidem caſuum enu
meratione facile quis intelliget, quod ius
præſeruabitur per dictam clauſulam de
non tollendo iurę quæſito. Et incipiam ab

illis de quibus eſt dictum ſuperius, ut ſic habeantur omnes caſus ad manus quaſi per modum ſummę.

Primus igitur modus per quem acquiritur nobis ius ad rem eſt per electionem, ut eſt dictũ ſuperius, per ea quæ notat Abb. in d.c. cum Bertoldus, & dicta deciſ. 16. in no. tit. de præb. cum ſimilib. Et iſtud ius ad rem acquiſitum per electionem eſt conſiderabile quo ad iſtam regulam, & quo ad hoc, ut de illo in impetrationibus fiat mẽtio, ut tradit Fel. in c. in noſtra. in 28. corr. de reſcr. & per ea quę ſuperius dicta fuerunt. Sed quo ad effectum aliarum regularum non uidetur conſiderabile. Nam quo ad regulam tertiam quę reſeruat omnia beneficia familiarium Papę & Cardinalium, in quibus ſeu ad quę ius eis competit, &c. Et etiam ad regulam 30. de impetrantibus beneficia per obitum familiarium Cardinalium, quę loquuntur de iure acquiſitio, ius iſtud non uidetur in conſideratione. Nam ſub illis uerbis poſitis in dictis regulis, uidelicet, ſeu ad quę ius eis competit, &c. non comprehenditur ius ad rem competens familiarib. per electionẽ. Quia per ſolam electionem etiam electus moriatur in curia, non dicitur reſeruatum beneficium quoad effectum dictarum regularum, ſecundum Rotam in penult. deciſ. in no. & tenet Philip. Franc. in c. quamſit. §. 1. in princ. de elect. in 6. rationem ibi uide. & per collectarium in c. eccleſia, col. 2. uerſ. ſed nunquid ſit celebrata, de ſorti. & in c. cum in cunctis, uer. ſed quid. de electio. Et hoc clarum eſt, ꝙ per mortem electi in curia non dicitur uacare ibi beneficium quia durat illa prima uacatio, propter quam ille fuerat electus, ut dicit Io. Fran. Pauinus Rotæ auditor in tract. de offi. & pot. c. ſede uac. in ult. præludio, uerſi. quartò per priuationem, circa fi. Et & alia ratio, quare ius ad rem acquiſitum per electionem nõ cadat ſub reſeruatione dictarum regularum, quia dictæ regulæ inducentes reſeruationem conſiderant dari uacationem per obitum familiarium, quę non poteſt uerificari in ſolo iure ſine poſſeſſione. Ita ꝙ non ſolum requiritur, ꝙ familiares habeant ius in beneficio, ſed etiã illius poſſeſſionem, ex qua reſultat uacatio iuris & facti, alias non ſufficeret, ut dicit expreſſe Egid. in conſ. 136. incip. uacauit prioratus, in 3. uol. Palatino non impreſſo, & referunt quidam Mod. in tract. 1 reſerua. Nam Egid. ponderat uerbum obtinet, quod idem refert ſeu ſignificat, qđ perfectè & totaliter tenere, ut ibi per eũ. Et etiam quia iura inducentia uacationẽ requirunt poſſeſſionem, c. commiſſa, & c. licet, de elect. lib. 6. Super quo latius ibi ſe extendit. Tamen aduertendum eſt, quòd licet iſta ſint colorata nihilominus confunduntur per prędictas regulas, quæ ſeruant ius competens familiaribus, ut ibi expreſſe apparet. Nec eſt uerum in uacatione requiri poſſeſſionem: quia illud procedit quo ad priuationem, de qua loquitur d.c. commiſſa, & c. licet. ſecus quo ad prouiſionem, ut patet per deciſ. Rotæ 877. incip. Nota quòd ubi gratia in antiquis.

Secundus modus iuris ad rem, inducitur per præſentationem, ut ſuperius eſt dictum, & tenet deciſ. 318. in antiquis, & in nouis 207. cum ſimilib. Et huiuſmodi ius ſiue fuerit acquiſitum per pręſentationem clerici, ſiue laici, eſt conſiderabile, quo ad effectum iſtius regulæ: quo ad effectum uerò aliarum regularum de iure loquentium, putarem faciendam eſſe differentiam inter ius ad rem ex præſentatione clerici uel laici. Nam ius competens ex præſentatione laici nõ eſt ita radicatum, nec firmũ in perſona præſentati propter uariationem, quam laicus facere poteſt, ſicut eſt illud ius proueniens per præſentationẽ clerici, per ea quæ tradit Fel. in trac. qñ literę apoſt. noc. pat. in 6. ampl. Et Aud. Sic. in c. dilectus. in pen. col. de off. leg. Diſtinguendum tamen, ut ibi per eos. An uerò quo ad acquiſitione huius iuris, requiratur acceptatio ipſius pſentati? Et ꝙ præſentatio facta fuerit cũ effectu, dixi ſupius in diſcurſu iſtius qõnis: ideo non repeto.

Tertius modus iuris ad rẽ, acquiritur ꝑ acceptationẽ uigore gratiæ expectatiuæ: ut eſt iã dictũ, & tenet Car. in cle. auditor & in cle. ſeq. & utrobiq; in 2. no. de reſcr. Et iſtud non eſt conſiderabile, quo ad dictam clauſulam, quatenus non tollatur ius quæſitum. Comprehenditur tamẽ ſub iſta regula, & ſub regulis reſeruationum, propter

Propter rationem, quam ponit Rota in not.245.licet de more. Et Egid.in d. deciſ. 167. Nam ex quo acceptāti ſublata prima acceptatione remanet ſaluū ius acceptādi ad alia beneficia uacatura, non cenſetur illi præiudicari, ſi tale ius ſub reſeruatione non includitur, quæ ratio ceſſat in iure ad rem acquiſito per electionem uel præſentationem, ut dicitur in dictis deciſionibus quæ licet loquantur in collatione papæ, idem tamen dicendum eſt in reſeruatione poſt acceptationem inducta, quæ collationi æquiparatur, ſm Dom. in c.ſi à ſede. in 2.col.uerſ.ego crederem, de præb.in 6. Et licet expectans in hoc multum grauetur, quando perdit acceptationē, ex quo in ſecunda acceptatione de beneficio alio uacaturo, oportet eum probat plura, uide licet, impedimentum prouiſionis apoſtolicæ uel reſeruationis contingentis in prima acceptatione, per q̄ ſublata fuit eius acceptatio, & ꝙ per eum non ſteterit, quo minus habuerit effectum ſua prima acceptatio, ut conſiderat notabiliter Dom. in conſ.103.inci.pro reſponſione,&c.in primo dubio,& traditur per eundem,&alios in c.cum in multis, de reſcr.li.6. Tamen illud inconueniens, quod uenit ex poſt, nō eſt conſiderabile: ſed ſolùm cōſideratur, an præiudicium, quod infertur expectanti ex reuocatione ſuæ acceptationis, ſit irreparabile de præſenti, arg.l.1.ff.de in litem iuran. unde meritò nulla de illo habetur conſideratio quo ad dictam clauſulam ſolitam communiter in literis apponi. Sed quantum ad iſtam regulam, puto tale ius acceptationis eſſe conſiderabile, quia lite pendente non debet illud ius tolli, ſicut nec ius per præſentationem, quia tali caſu ceſſant rationes illarum deciſionum, quæ non loquuntur lite pendente, & quia extincta illa acceptatione, ſuper qua iam eſt lis diutius fortè duratura, non poterit expectans aliam acceptationem facere: uel quia iam reuocatæ fuerunt expectatiuæ, uel indulta cardinalibus conceſſa. Et ideo propter iſtas graues impēſas, quæ in huiuſmodi litibus in curia ſuſtinendis emergunt, eſt concludendum, ius per acceptationem acquiſitum, uideri præſeruatum, quantum ad exceptionem iſtius regulæ.

Pro qua ratione faciūt ea quæ ſcribit Car. in cle.1.in 9.q.de ſequeſt. poſſ. & fruc. Et quòd huiuſmodi ius quo ad effectū iſtius regulæ debeat conſiderari, uidetur tenere Egid.in conſ.34.col.pen.uer.ſecunda conſideratio, quod eſt bene notandum.

Quartò modo acquiritur ius ad rem per mandatum de prouidendo de prima præbenda factum recepto ſiue creatum in canonicum autoritate apoſtolica. Nam per talem receptionem acquiritur ius ad præbendam primò uacaturam, c.ſi poſtquam, de præb. lib. 6. Et tale ius bene eſt conſiderabile quo ad regul. iſtam, & quo ad clauſulam. Quatenus non tollatur ius quæſitum, ut dicit Fel. in dicto cap. in noſtra. Et idem poſt Imo. in cap. fin. de conſtit. col.2.uerſ.ſed Imol. hic,&c. per dictum Innoc. in c.ſtatuimus, de maior. & obed. Et ea, quæ dicit Egi. in d.c.conſil.34. declarando tamen, ut inferius dicam in q. 10. Nā collatio papæ etiam motu proprio non ualet, non facta mentione de dicto iure, ut dicunt omnes in d.c.ſi poſtquam. Et huiuſmodi erit etiam conſiderabile, quo ad alios effectus, de quibus per extrauag. Pauli II. incipient. ad Romanum Pontif. tit.de præben. Tamen quo ad effectum regularium reuocatoriarum expectatiuarū, talis creatio & receptio non ſunt in conſideratione, quia eadem facilitate tolluntur, qua expectatiuę reuocantur, licet in iſtis ſit facta receptio: ut tenuit Rota in una Romana canonicatus ſanctæ Mariæ maioris, coram me de menſe Iunio, 1537. ut dixi ſuperius in prooemio regularum quæſt.2. num. 14. & in tract. expectatiuarum in prima forma, num.38. Et iſta procedunt, quando uigore mandati de prouidendo proceſſum fuit ad receptionem. Secus uerò, ſi uigore illius nihil fuiſſet actum. Nam tali caſu uigore illius mandati nullum eſſe ius quæſitum, nec in re, neque ad rem, per ea quæ Egid. dicit in deciſio.667. incip. Auditor deputatus. Quia non ſolum mandatum de prouidendo, ſed neque alius titulus habilis de futuro non cauſat ius in re, ut tradit idem Egid. deciſio. 564. de quo uidendum latius infra, quæſtione quarta.

Quintò modo acquiritur ius ad rem, per collationem nondum acceptatam, ut habetur in c. ſi tibi abſenti, de præb. lib. 6. Et iſtud ius eſt conſiderabile quo ad omnes regulas & interpretationes, ut Fel. tradit in c. in noſtra. Et Dom. in d. c. ſi tibi abſenti, col. fi. ubi notabilem caſum ponit.

Sextò modo inducitur ius ad rem, per reſeruationem factam pro familiari de certo beneficio. Et iſtud ius eſt conſiderabile, etiam quo ad regulam noſtram: adeò ꝙ ſi papa alteri conferat, non derogando expreſſe tali reſeruationi, collatio eſſet nulla; neque tali caſu ſufficeret derogatio per generalem clauſulam, Quacunque reſeruatione generali non obſtante, ut dicit Egi. in conſ. 33. ver. 5. concluſio, & in conſ. 34. incip. ſuppoſito ſtatuto, uer. ad primũ dubium. Et hoc clarius tenet Gem. in conſil. 12. inc. utrum ille. in fi. Quod procedit, quando papa confert alteri: ſed ſi conferret illimet familiari, pro quo reſeruatio nem conceſſit, non requireretur realis mẽtio reſeruationis, ut dicit Fed. in trac. per mu. in 4. q. Et ius huiuſmodi etiam erit cõſiderabile quo ad alias reg. de iure quæſito loquentes.

Septimus modus acquirendi ius ad rẽ, inducitur per cõſuetudinem optandi prębendam: iuxta c. fi. de conſue. lib. 6. Et iſtud etiam eſt conſiderabile quo ad iſtam regulam. Sed quo ad effectum regulæ triceſimæ, & quo ad alios effectus, eſt magis dubitandum. Super quo tamen multum inſiſtit D. Gaſpar. de Peru. in tract. reſeruatio. in 2. q. & doct. præſertim Mod. in d. c. fi.

Octauò modo poteſt acquiri ius ad rẽ .i. ad beneficium ob non ſolutionem penſionis propter clauſulas appoſitas in literis ex hodierno ſtylo de conſenſu penſionarii & papæ. Et iſtud ius licet non fuerit conſideratum a iure, eſt tamen inductum ab homine. Et priuatio iuris & hominis iſto caſu æquiparantur, per ea quæ Fel. tradit in c. in noſtra. in 2. corr. de reſc. Tamen quo ad effectum iſtius regulæ non poteſt tale ius adaptari, cum competat contra uiuentem. Et regula nõ habet locum in prouiſione beneficiorum uiuentium, de quo latius dixi, in tract. ſignaturæ, poſito in regula de non iud. ſm formam ſup. q. fi.

Nonus modus erit priuationem iuris per quam acquiritur ius ad beneficium, adeò ꝙ uoluit Dom. in conſ. 105. inci. ad ſupplicationem, in 2. col. uerſ. quo ad ſm, ꝙ beneficiatus lite pendente ſuper priuatione nõ poſſit permutare cum alio. Iſtud etiam ius non habetur in conſideratione, quo ad iſtam regulam, quia beneficium non uacat antè, quàm ille priuetur. Et propterea poſſet dici, ꝙ agenti non competit aliquod ius, per ea, quæ longo ſermone ſcribit D. Gundiſal. de Villadiego quondã ſacri palatii apoſtolici cauſarum auditor in tract. leg. 13. q. 1. partis, col. 14. uerſ. ſed quæro, cum ſeq. & facit deciſio antep. in nouis, inci. Titius, &c. de quibus omnibus dixi latius in regula de annali. q. 41. Et ideo hic non repetam.

Decimus & ultimus caſus, per quem nobis acquiritur ius ad rẽ, eſt per regreſſum & acceſſum, de quo dixi in reg. 30. Et iſtud ius eſt conſiderabile quo ad omnes regulas & diſpoſitiones de iure quæſito loquẽtes, niſi eſſet regreſſus uel acceſſus ob non ſolutionem penſionis, de quo dixi ſuprà in octauo caſu, & etiam in regula de annali, & infra in tract. ſignaturæ.

Poſtremò, pro complemento omnium prædictorum, eſt aduertendum, ꝙ magna eſt differentia inter prædictam clauſulam quatenus non tollatur ius quæſitum, &c. poſitam in gratia, uel reſcripto, & inter illam, Sine pręiudicio, &c. Nam prima facit gratiam euentualẽ, ſecunda uero non, ut not. in c. examinata de confir. uti. uel inu. Nam ſi tollitur ius quæſitum, prima clauſula reddit gratiã nullã, ut dictum eſt ſuperius: ſecunda uero clauſula comprehendit omne extrinſecum præiudicium, non aũt contentum, ſiue expreſſum in gratia, in qua papa præiudicare uidetur & talis clauſula, Sine pręiudicio, reddit gratiam omnino puram de præſenti: Vt hodie 14. Ian. 1533. concluſerunt Domini in una Parm. Vallium coram R. P. D. Nicolao epiſcopo Boſanen. in fauorem D. de Corrigia, interpretando ſimilia uerba priuilegii Federici Imper. conceſſi dictis Dominis, ubi erãt dicta uerba, Abſque pręiudicio aliorũ, &c. Nam fuerunt intellecta illa uerba de alio præiudicio, quàm expreſſo. pro quo alleg.

conſ.Old.qui hoc dicit ad literam in conſ. 330,in finalibus uerbis,allegari tamen ſo let Bart.in l.cum propter. ff.de leg. præſt. & in l.de minore,col.3.uerſic.ſed iuxta,& col.5.uerſ.ſed quid.ff.de mino.Imo.in l.ſi quando.ff.de leg.i.Alex.in l. i. col.4. ff. ſi cer.pet.Dec.conſ.11.num.14.& conſ.283. col.3. Quibus conferunt,quæ refert Alex. poſt Abb.& gl.in l.non erit.§. dato. ff. de iureiur.ubi dicit,ꝙ ſi teſtis dicat aliquid eſſe factum in præſentia Titii & Caii: & po ſtea interrogatus dicat, ꝙ illud non fuit factum in præſentia alicuius, intelligitur præter expreſſos, uidelicet Titium & Caium.Et ad hoc facit tex.in c.fi.de rapto.cũ ſimilib. & hoc procedit de plano in mate ria beneficiali uel profana,ſed in materia ſucceſſionis & legitimationis iſta, clauſula, Sine præiudicio, quid operetur, uariæ ſunt opiniones,ſuper quo latè ſcribit Præ. p o in c.per uenerabilem, qui fil. ſint leg. Et Nic.de Vbal.in tract. ſucc. ab inte. col. 66.Et Soc.conſ.212.col. .dixi latius in cõ ſilio meo in cauſa legitimationis cuiuſdã ſancti,incipiente,Viſis,& pro tenui, &c. Super qua quidem clauſula in legitima tionib.apponi ſolita, habeo manuſcripta quadraginta ferè conſilia doctiſſimorum uirorum Italiæ, quæ tanquam aliena ab hoc inſtituto, non referam.

QVAESTIO SECVNDA.

QVæro, an regula iſta procedat indiſtinctè in quibuſcunque commiſſionib. uel conceſſionib.tam in iudicio quàm extra? Et nunquid diſpoſitio iuris communis procedat etiam indiſtinctè, tam in impetrationibus litè pendente, quàm antea factis?

SOLVTIO. Incipiendo ab ultimo dubio, dicendum eſt ꝙ iura communia indiſtinctè uolunt gratias quaslibet intelligi debere ſine præiudicio tertii,ſiue impetratæ fuerunt lite pendente,ſiue ante litem, ut patet in c.ex parte.& c.ſuper eo.de off. deleg.& c.quamuis,de reſc.lib.6.Et hoc ẽt in priuilegiis procedit,quæ extraiudicialiter conceduntur,iuxta rationem tex.in c. cum noſtris.præb.& c.dudum. cum gl. de decimis.Sed quia inter actus iudiciales & extraiudiciales,quibus ius commune non plene occurrerat,eſt longa differentia,propterea edita fuit iſta regula caſus iudiciales ab extraiudicialib.diſtinguens:quę qualiter procedat,ſtatim dicemus.

Quantum uerò ad primum dubium, circa diſpoſitionem iſtius regulæ eſt diſtinguendum,ꝙ aut conſideramus antiquas, regulas, & illæ omnes ſolum reſtringunt ſe ad gratias,quæ impetrantur pro cõmiſſionib.habendis in cauſis, &c. Et ſic impetrationibus factis lite penden. Et ita Rota uſque ad tempora Hadriani papæ 6.interpretata eſt reg.iſtam. Nam hoc uerbum, Cauſis,hic poſitum, pro litib. exponitur. Quia cauſa dicitur, quando lis pendet, ut not.in l.cauſas.C.de tranſ. Vnde ſi extra cauſam gratia,priuilegium,ſeu breue concederetur, & illud tolleret ius quæſitum contra illud,non militaret prouiſio iſtius regulæ,nec de ea excipi poſſet: quia regula reſpicit tantum gratias lite pendente cõceſſas. Talis tamen gratia ſubiiceretur diſpoſitioni iuris communis,quæ qualis ſit, dicemus inferius in ſua quæſt.Et ita determinauit Rota in una Vormacien. capellaniæ coram R.P.D.Simoneta,ut retulit D. Melchior Baldazinus aduocatus,& hoc adnotauit bo. me. D. Dominicus de Iacobatiis tunc primarius auditor in ſuis regulis. Et iterum bis,me pręſente,idem caſus contigit coram eodem D.Simoneta in una Camarineen.ducatus cõtra Ioannem de Borgia,& in alia Bononien. bonorum coram D.P.D.Paulo Capiſucco 4.Martii 1532. Quæ diu fuit uentilata inter Bentiuolios ex una,&Guizilerios,quia ad talem caſum extraiudicialem non adaptantur uerba regulæ, Et per conſequens nec diſpoſitio. Et iſtam opinionem non ſolum modernis temporibus,ſed etiam antiquis tenuit Rota. Nam reperio tempore Sixti Papæ 4. hoc idem dubium ſæpe uentilatum fuiſſe uidelicet in una cauſa Cameracen. præb. & in alia Eduen.Abbatiæ. Nam tunc temporis ita ſeruabat Palatium, ſicut modò ſeruat,uidelicet, ut regula locum tantum habeat in conceſſionibus lite pẽdente impetratis,ut refert Aloiſius Tuſcanus, uir illa ætate apprimè eruditus, & aduocatus conſiſtorialis in uolumine primo ſuorum conſiliorum, fol. 167. & 98. qui ponderabant proœmium iſtius regulę,quod loqui

conceſſam,aut per uiam noui mãdati, uel
commiſſionis.vel remedio iuris cõmunis,
ſicut fiebat ante regulam conditam. Vo
luerunt ergo antiqui pontifices, & non
abſq; ratione, per regulam ſuam magis
ꝓuidere actibus iudicialibus, quàm extra
iudicialibus, quos ſub diſpoſitione iuris
communis reliquerunt. Nam præiudiciũ,
quod lite pendente collitiganti infertur,
eſt magis damnoſum, & quodam modo
ſpeciem iniuſtæ tyrannidis & proditionis
continens. Ratio eſt, quia poſtquam corã
iudice cauſa pendet, iuſtũ eſt, ꝙ lis æquo
Marte procedat, & quilibet ſuo iure uelu
ti propriis armis uincat, uel ſuccumbat:
ubi enim partes æquum iudicem ueluti
rerum ſuarum mediatorem delegerũt, ni
hil magis inæquale & alienũ à iuſtitia ui
detur, quàm ab illo inſtituto recedere pro
curando quaſi quadam uiolentia per ex
orbitantes principis cõceſſiones ius tolli:
quod ex eo iniquius videtur, quia litis im
penſæ & labores ſunt ferè innumerabiles
& graues, quod non militat extra iudiciũ.
Merito igitur antiqui ſummi pontifices
his iudicialibus caſibus, ubi maius præiu
dicium uertitur, ſubuenerũt, regulam con
ſtituendo & ſubueniendo illi, qui poſt exa
ctos plures, & fortè diuturnæ litis per ſaxa
labores, patrimonium litigando conſum
pſit: iniquum enim uideretur, quãdo quis
poſt tot incommoda ſperat ius ſibi reddi,
ſi illud ſine cauſę cognitione tollatur: imò
eſt præſumptio contra illum, qui lite pen
dente gratiam impetrauit, ut aduerſario
ius tollat, quòd non foueat bonum ius:
quia ſi bonum ius haberet, iudicem of
ficio ſuo fungi permitteret, & nõ per mẽ
dicata ſuffragia fauorem principis aucupa
retur ad effectũ, ut aduerſarium collitigã
tẽ forte optimum ius fouẽtem, & coram iu
dice proſequentem, derepentè obtruncet.
Iſtæ quidem rationes, quæ hic quadrant,
non militant ante litem: quia non ita ueri
ſimiliter grauatur pars. Et ideo non abs re
per iſtas & alias rationes olim Rota iſtam
interpretationem tenuit, uidelicet, ut re
gula in gratiis lite pendẽte impetratis dũ
taxat procederet, ut refert domi. Guliel
mus Caſſiodorus tempore ſuo in vna Ba
ionen. decimarum coram domino Ioãne
Antonio de Triuultiis, & in alia Placentiꝫ
nullitatis locationis coram domino Paulo
Capiſucco de anno 1520. ita fuiſſe per do
minos auditores concluſum. ad quæ facit
conſ. Rom. 369. i. 15. dubio, ut ſupius dixi.

QVAESTIO TERTIA.

QVæro, quid ſi per gratiam impetratã
lite pendente, non tollitur parti ius
quęſitum principaliter, ſed ſecundariò, &
in conſequentiam, & quaſi per occaſionẽ
nunquid habeat locum iſta regula?

SOLVTIO. Colligitur ex dictis Abb.
Panor. in conſil. 85. incip. illud in ſumma,
col. fin. ubi vult, ꝙ iura prohibentia non
auferri ius quæſitum, debẽt intelligi, quã
do principaliter & certitudinaliter tolli
tur. Secus uerò, ſi occaſionatiuè. & ita
Abb. ſequitur, & eum latius declarat Fran
ciſ. Curtius iunior conſil. 1. in 7. column.
nume. 21. Et iſtam opinionem firmat
Fely. in cap. quæ in Eccleſiarum. in 16. co
lum. uer. ſecunda declaratio. de conſti. Al
legat hoc ibi tenere Domin. qui exem
plum ponit in Papa cogente aliquos ad
compromittendum: quod facere poteſt,
ut in cap. cùm inter R. de elect. Nam ſi ex
hoc ſequitur, quòd arbiter aliquam partẽ
lædat, certè abſurdum eſſet dicere regulã
habere locum: quia papa non mandauit
principaliter fieri compromiſſum ut ali
quem læderet. Et licet occaſionaliter eue
nerit, ꝙ arbiter electus alterum læſerit, il
lud nõ debet attẽdi, ex quo papa certitu
dinaliter non fecit. Quia potarat eſſe, ꝙ
arbiter non læderet. Ita ibi Fel. & iedm re
petit in rubrica de treug. & pace. in 2. coll
uerſi. ſi diceres. Et pro iſta parte facit tex.
in l. uerũ. la 2. ff. de furt. ad idem glo. fin. c.
quanuis. de pact. lib. 6. quæ conſiderat præ
iudicium principale attendi debere, non
ſecundarium & occaſionatum. Ad idem
eſt bonus tex. in l. conditionum. la ſecũda.
in fin. ff. de condi. & demon. ubi dicitur, ꝙ
nõ uidetur quis diſpoſitioni teſtatoris ſa
tisfeciſſe, qñ non adimplet ſuam uolũtatẽ
ex propoſito, ſed facto, uel caſu: & ſic per
occaſionẽ. quẽ text. in notabili quæſtione
ponderat Rochus Curtius in tract. iur. pa
tron. in uerſic. & dotauit. quæſtione. 5. Et
ſolet ad hoc idẽ allegari tex. notabilis in
l. cum ex oratione. §. fi. ff. de excuſa. tut. ubi
pro

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

probatur, ꝙ non attenditur damnum ſeu præiudicium, quod quis ſentit in cõſequẽtiam fauoris, quia ilud reputatur ſecũdariũ, ex quo principaliter fauor ſuerat in conſideratione. de quo tex. plura dixi in c. 1. nu. 28. de iudi. lib. 6. Et eodem modo dicit Io. de Imo. in rep. c. cùm contingat. in 23. col. de iureiur. De illo qui iurauit in præiudicium reipub. Nam dicit ibi, ꝙ ſi principaliter hoc iurauit, non ualet iuramentum: ſi tamen iurauit principaliter in præiudicium alterius, ſed occaſionaliter & ſecundario iuramentum tendit in præiudicium reipub. dicit ꝙ tale iuramẽtum ualet, per ea quæ ibi deducit. Et facit l. 1. ff. de auto. tut. Et ſecundum iſtam opi. uidetur introductus quidam ſtylus ſacræ Pœnitentiariæ ab antiquo uſq; in hodiernũ diem, uidelicet, ꝙ quando petitur abſolutio à mẽbri mutilatione, ſemper in literis apponitur illa clauſula: Si nondũ ſatisfecit parti læſæ ſatisfaciat competenter, uel cũ illa cõcordet. Rõ eſt quia ſacra Pœnitentiaria nõ intẽdit per ſuã abſolutionẽ inferre præiudicium illi mutilato uiuenti, de cuius præiudicio principaliter agitur. Secus uerò quando non principaliter, ſed ſecundario præiudicatur. Quia de tali præiudicio Pœnitentiaria non curat, ut patet in abſolutione ab homicidio, ubi nõ ponitur prædicta clauſula: quia ille, de cuius præiudicio principaliter agitur, eſt mortuus: alii uerò, qui ex illius morte poſſent præiudicium ſentire, ueniunt mediatè & ſecũdariò, non autem principaliter: & ideo illorum præiudicium non cõſideratur, per ſuperius dicta. Pro quibus faciunt ea quæ tradit Soci. in conſil. 226. col. penult. uerſ. ad idem facit. in 2. uol. & in conſil. 37. in 3. col. lib. 3. cum concord. de quibus per Mod. in l. ſi quis nec cauſam ff. ſi cer. pe. Et illam gl. fi. in d. c. quanuis. ad iſtud propoſitum allegat Fel. in c. cùm M. in 16. col. de conſtitu. & in c. humilis. in 2. col. de maio. & obe. & in c. exhibita. in princ. de iudic. & in c. cùm ſit generale. in 6. col. & in c. ſi diligenti. in antepenult. col. de fo. compet. & in c. quanuis. col. penult. de re iudic. & in c. 1. in princ. & in c. illa in 2. col. de accuſa. & alibi ſæpe.

Eſt tamẽ aduertendum, quia contrariũ uidetur tenere Lud. Roma. in conſil. 176. incip. iſtæ ſunt. in penul. col. Vbi tenet, ꝙ iſta regula procedit non ſolũ quãdo principaliter ius quæſitum tollitur, ſed etiam quando occaſionaliter. Et hoc idem tenet Decius in l. pecuniã in 2. col. uer. ſecundò limitatur. ff. ſi cer. pet. ubi dicit, ꝙ quando agitur de præiudicio tertii, non ſolum cõſideratur quod principaliter fit, ſed etiã quando in conſequentiã & ſecũdariò quis præiudicatur, per ea quæ ibi adducit. Ratio eſſe poteſt, quia ſi aliter diceremus, nũquam regula haberet locum, & illius editio eſſet fruſtratoria: cum ſemper Papa in gratiis ſuis principaliter moueatur ad faciendum fauorem grariato. Et illa eſt principalis intentio ſua, vnde præiudicium inde reſultans ſemper eſſet ſecundarium & non principale, iuxta tex. in l. cum ex oratione. §. fi. ff. de excuſ. tuto. & ſic illud præiudicium non attenderetur, regula iſta ſeruiret de uento. Pro qua opi. uidetur etiam deciſ. Egid. 74.

Quid dicendum? Certè mihi prima opinio uidetur magis firma, & uerior legitimè intellecta. Quia negari non poteſt, ꝙ quando Papa per gratiam ſuam non intẽdit tertio tollere ius quæſitum, ſed principaliter alicui fauere: ſi poſteà occaſionaliter tertio præiudicium eueniat, nõ debet illud conſiderari ad effectum iſtius regulę per iura ſuperius allegata. Vltra quæ facit ad hoc text. notab. in l. fluminum. §. fi. cũ l. ſeq. ff. de dam. infe. Et idem probat text. in l. 1. §. denique. ff. de aqua plu. arcen. Quę duo iura ad hoc propoſitum allegat Egid. in deciſ. 753. in 2. col. incip. ſuppoſito. &c. Et de illis etiam meminit Iaſ. in repe. in l. quo minus. in 4. col. ff. de flumi. Accedant ea, quæ Iaſ. ſcribit in l. decem. col. 11. num. 40. & ſequen. de uerb. obliga. Et quæ Bal. tradit. in l. 1. §. huius ſtudii. in 3. col. ff. de iuſti. & iure. qui dicit, ꝙ ſtatutum factum contra turbantes, intelligitur principaliter, non ſecundariò, uel occaſionaliter. Sequitur Alexand. in conſil. 113. in fine. in 2. uolu. & in conſil. 1. in 3. uolu. & reaſſumit idem Iaſon in conſil. 86. in 3. columna. uolum. 3.

Et tenendo iſtam partem, non obſtat conſi. Rom. quia ſi diligenter cõſideretur, potius

potius concludit contrarium. Et dictum Decii in d.l.pecuniam.ibi reprobatur per Iaſ.& Mod. Et contrarium tenet idem Decius in l. vnica. in 2. colu. num. 21. C. de manda.prin.poſt.Ang.in conſi.183.incip. mandatum. Nec deciſio Egidii 74. facit quia ibi interuenit præiudicium principaliter, quod meritò attendi debet. Sed hic loquimur de præiudicio occaſionaliter contingenti: in quo longa eſt differentia per ſuperius dicta. Et per iſta uoluit Rota in vna Parmen.ſpolii & bonorum coram reueren. patre domino Petro Vortio epiſcopo Aquen. die 12. Iunii 1538. ꝙ Papa & ſacra Pęnitentiaria poterant tollere ius quæſitum alicui propter incurſum periurii, uigore.l.ſi quis maior. C. de tranſact. quia illud ius non eſt principalis negotii, ſed eſt ius occaſionatum, & ſecundariò obueniens, per ſuperius dicta. Ad quod bene faciunt dicta Compoſtel. in c. cum in cunctis.col.4.de elect.dum reſpondet ad c.qui diuerſitatem.de conceſ.præben. ut ibi per eum. Et hoc plurimum ius fomentum habet. Quia de iure clarum eſt, ꝙ in quibuſcunque hominum actionibus cauſa immediata, non autem mediata, id eſt, ſecundaria, & per occaſionem inducta, attẽditur, ut ibi dicit Compoſtel.& tradit Fely. in c. ſolitæ.de maiorit. & obed. cum concord. ut ſcribit Decius in c. fin. in princ. de confir.util.uel inutil.& in Rúbr.C.qui admit. col.3. Et hinc dicitur, ꝙ cauſa naturalis nõ accidentalis debet conſiderari: ut in l. qui habet.ff.de tutel.

Vt tamen omnis ſcrupulus tollatur, & opiniones fœdere diſtinctionis concordẽtur. ita ego diſtinguendum arbitror, uidelicet ꝙ aut tempore gratiæ per Papam lite pendente conceſſæ imminebat illud præiudicium ſecundarium & occaſionarium: & tali caſu putarem locum eſſe regulæ, niſi appareret expreſsè Papam etiam illo loco uoluiſſe præiudicare. Aut uerò tempore datæ gratię nullum imminet præiudicium, ſed poſteà contigit occaſionaliter, & tunc regula iſta non procedit. Quia nec mens, nec uerba principis emanarunt ad aliquem præiudicandum, ſed principaliter ad beneficiãdum. Et ita procedunt prædicta iura, & ita expreſsè ſentit Egid. in d. deciſ.752. Et pro iſta diſtin. eſt text. ualde not. in c. dè occidendis.& in c.cum homo. 23.q.5.faciunt ea, quæ dicit Abb.in c.non magno.col.3.ne cle.uel mo. ꝙ licet monachi ſunt prohibiti legib.ſtudere, illud procedit principaliter: ſecus autem, ſi prius addiſcunt ius canonicum, & ad illius iuris intelligẽtiam poſteà legib.ſtudeant, quia ex quo hoc prouenit ſecundariò, & per occaſionem prohibitio non extenditur ad iſtum caſum. Et pro iſta parte plures deciſiones cumulat Io. Rogerius de la Mota in repe. c. 1. in primo notab. de cauſ. poſ.& propriet.

QVAESTIO QVARTA.

QVæro, an per hoc quod dicit Papa nõ velle alicui per quamcunque ſignaturam tollere ius quęſitum, intelligatur etiam de iure quæſito ſub conditione, uel ad tempus?

SOLVTIO. Iſtud dubium habet duas partes. Prima, de iure quæſito conditionali: ſecunda de iure quæſito ad tempus.

Circa primum, Roma. hanc quęſt. in terminis decidit in conſil. 256. approbo ſententias. ubi concludit, ꝙ quando Papa facit mentionem de iure quæſito, debet intelligi de iure quęſito purè & ſimpliciter non autem de conditionali, quia illud ius per dictam clauſulam præſeruatum nõ cẽſetur. Pro qua opi. alleg. tex. in l. ſi ita ſcripſiſſ: t.de lega.2.cum aliis, ut ibi per eum. Et ita etiam Fely. hic in quibuſdam ſuis Apoſtillis intelligit iſtam regulã ſequutus Roma. in d. conſilio. Et cum Roma. tranſit etiam idem Fel. in c.ſuper literis.in 9.col. de reſcript. Et ratio iſtius opi. fundari poteſt in vno dicto, quod in notab. caſu ponit Rota deciſ.25.de reſcript. in not. Et Egidius in deciſ.749.in fi. relata per Fel.in c.in noſtra.in 7.corr.de reſcri.ubi dicit, ꝙ quando aliqua dependent à futuro euentu, quæ poſſunt ſe habere ad eſſe, & non eſſe, non debent conſiderari, quia non habent ſpem in aliquo uero de præſenti, per plura iura quę ibi allegantur. Cùm igitur ius conditionale non habeat aliquam ſubſiſtentiam de præſenti ſed dependeat à futuro euentu, qui poteſt ſe habere ad eſſe, & non eſſe ut in l.cedere diẽ.ff.uer.ſig. meritò ſub diſpoſitione iſtius regulę cõprehẽ-

teræ Apoſtolicæ no. pſ. in 7. col. uerſic. limitatur quintò. cum aliis concor. ut ſcribit Iaſ. in l. fin. ff. de pact.

Addo poſtremò ꝓ iſta opinione dictū Pau. de Caſt. quem ibi ſequitur Ale. in l. ſi ſtipulatus fuerim. §. cum ſtipulamur. ff. de uerb. oblig. ubi poſt Ioan. And. dicit Paul. de Caſt. ꝙ ſi teſtator grauat hæredem ſoluere debita Titii, tenetur etiā ſoluere debita cōditionalia, & in diem: argu. l. ſi ſeruitus. ff. de ſer. urba. prǽd. Rationem ponit ibi Alex. quia illa uerba ſunt probata in ultimis uoluntatibus, quibus beneficia eccleſiaſtica ęquiparantur, prout de vno ad aliud arguit gl. in uerbo, In ultimis uoluntatibus. in c. 1. de conceſ. prǽb. lib. 5. & eſt tex. qui iſta duo æquiparat in c. autoritate. eod. tit. Sequitur Rom. conſil. 348. in fi. præſertim, quia cùm tollere ius quæſitū, ſit odioſum, debet intelligi de omni iure etiā conditionali. Pro quo faciunt ea, quę poſt Cuma. dicit Iaſ. in d. §. cū ſtipulamur. Iſta ſunt, q̄ ꝓ iſta parte affirmat. dici pñt.

Quid igitur dicendum? Certè licet materia uideatur ſatis ſubtilis, quæ diſputando poſſet in immenſum trahi, tamen prima opinio uidetur magis communis & approbata, ut apparet ex his, quæ poſt alios ſcripſi in §. item ſi quis in fraudē, nu. 33. inſtitut. de actio. quæ hic cauſa breuitatis non refero, cùm ibi uideri poſſint. Pro quib. etiam faciunt ea quæ Bart. Ale. & communiter doctores tradunt in l. 1. ff. ſi cer. pet. uolentes, ſtatuta loquentia de debitore, non habere locum in debitorib. conditionalibus.

Non obſtant, quæ ſuperius dicta ſunt, uidelicet, ꝙ beneficialia æquiparantur ultimis uoluntatib. Quia dico hoc non eſſe omnino expeditum & clarum ex eo, quia ſuper hoc gl. fuerunt uariæ. Nam gloſſ. in uer. ignoranti. in c. gratia. de reſcri. lib. 6. materiam beneficialem æquiparat contractibus. Et ita ibi de vno ad aliud arguit. Sicut etiam Rom. in conſi. 369. in 4. col. uer. cum igitur pēſiones ſuper beneficiis æquiparat contractibus. Et ideo omnibus ambagibus omiſſis, nec curando de quadam diſtinctione poſita per Nic. Eucrardum in tracta. de locis legalibus. fol. 86. poſſunt ſic iſtæ opi. contrariæ diſtinguendo duos caſus concordari.

Primus eſt, quando ius conditionale, quod in ſpe conſiſtit, dependent in totum à futuro euentu, neque habet dependētiā aliquam ab actu de præterito uel præſenti. Et tali caſu procedat opinio Roma. in d. conſil. 256. cum aliis pro eius opi. allegatis. Neque tali caſu regula iſta habet locū, quæ loquitur de iure quæſito de prę ſenti, ſiue illud ſit ad rem, uel in re cōſiderabile, ut eſt illud, de quo poſui exempla ſuperius in 1. q. Et iſto caſu perdere ius quærendum, non eſt damnum ſentire. c. pe. §. fi. de præb. li. 6. Hinc uidemus, ꝙ nec prælatus, nec ſeruus ī quæſitis poſſunt prę iudicare eccleſiæ ſeu domino. Secus eſt in quærendis, ut tradunt gl. & doc. in l. iubemus nullū. C. de ſac. ſan. eccl. Et reaſſumit Iaſ. in l. ſeruus. C. de pac. Et ita etiam eſt in iure merè conditionali, quod nihil ponit de præſenti, ſed ſolam & nudam ſpem de futuro continet, ut in §. ex conditionali. in ſti. de uer. obl. Ideo tale ius perdere, nō eſt dānū ſentire, neq; in re, neq; ad rē. & ità in beneficialib. eſt tex in c. ſi pro te. de reſcr. lib. 6. Nec obſtat, ꝙ de tali iure debet fieri mentio in literis. Quia eſt uerum, quando ex iure conditionali reſultat aliquod ius in re uel ad rē, & nō eſt penitus caducum. Et ita procedit dictum domi. in conſ. 107. inci. ſuper primo dubio. in fi. & ad hoc bene faciunt iura, quæ allegat. Roma. Cū igitur iſta reg. loquaī de iure quæſito, & ius merè conditionale nō dicatur aliquo modo quæſitum, ſed quærendum, Regula in illo nō procedet, cùm ſint iſta multùm diuerſa, ut dicit Bal. in l. is poteſt. in 4. col. ff. de acquir. hær. & Moder. in l. mancipata. C. qui admit. quia hoc uerbum, quęſitum, denotat perfectionē, ut uidelicet ius ſit incorporatū, & iā radicatū, ut dicit Egid. in conſil 34. in 7. dubio. col. antepenul. Et ſecundum hoc poſſunt uerificari, quæ dicit idem Egid. in deciſ. 729. col. fi. & Soc. in cōſil. 87. colum. 10. nu. 27. lib. 3. cum vulga. alleg. per quoſdam Moder. conſulentes, uidelicet Barth. Caſſanen. in conſi. 57. col. fi.

Secundus caſus eſt, quando ius cōditionale habet aliquam ſpem, uel reſpectum de præterito uel præſenti, ut eſt in d. l. inde Neratius. & in caſib. in qb. cōſuluit Are. in di

in dictis conſiliis.Et tali caſu putarem reg.
iſtam habere locum . Quia hoc ius condi
tionale propter firmam & probabilem
ſpem de præſenti , inducit quoddam ius
ad rem,quo priuari, uideretur præiudicia
le,ut dicit Bar.in l. poſt emancipationem.
§.1.ff. de libe. leg. Et probat tex. in l. inde
Neratius.cum aliis ſuperiùs alleg. Et de ta
li iure quærendo poteſt intelligi gl.& Bal.
in l.ad reſoluendum.C.de præd.mi.Et iſtis
ſimile eſt ius,quod alicui quæritur in ſpe
ex teſtamẽto alicuius ante mortem, iuxtà
gl.not.in l.omnium . C. de teſta. quæ uo
luit,ꝙ per teſtamentum datur plenum ius
quo ad acquiſitionem dominii , plenius
per mortem teſtatoris, pleniſſimum per
aditionem. Vnde meritò,quia tale ius eſt
conſiderabile , ſolet de eo fieri mentio in
impetrationibus & gratiis . Et in eo mili
tabit reg. iſta. Et ita procedunt quæ dicit
Egid.in deciſ.722. incip. ſuppoſito ,&c.
Quia per plura fundamenta defendit iſtã
partem . Et ſecundum iſta dicta procedit,
quod dicit Old.in conſil. 285. incip.alleg.
in cauſa. col. pe.dum diſtinguendo dupli
cem ſpeciem conditionis , limitat tex. in
d.c.ſi pro te. ut ibi per eum . Et de illo la
tius mentionem feci in regula , De publi
candis reſignationibus . Et iſtam opin. fir
mat etiam Egid. conſil. 34. ſuper ſeptimo
dubio.col.antepe. ubi dicit , ꝙ nunquam
papa per ſuas literas cenſetur tollere ius
ad rem lite pendente,niſi expreſsè hoc di
cat.Vnde ſecundum eſt per ſtylum curiæ,
ꝙ illa clauſula,Quatenus non tollatur ius
quæſitum,ſolùm excludat ius per accepta
tionem quæſitum.Ergo in omni alio iure
non excepto habebit locum.Et ſecundum
hoc iuſtificatur vna nouiſſima deciſio Ro
tæ facta heri 27.Nouembr. 1538. in cauſa
Hiſpalen.præſtimonii coram R. D. Ioãne
Paulo Ptolemæo , in qua Domini uolue
runt regulam de extendendis conſenſib.
quæ ſimpliciter de reſignationib.dicitur,
habere locum in renuntiationib.conditio
natis , uidelicet factis cum reſeruatione
omnium fructuum,& regreſſus, nec aliter
nec alio modo.Nam licet dicta renũtiatio
ſub tali conditione facta fuerit, nihilomi
nus fuit iudicatum ſub regula comprehen
di.Et ita D.Ioan.Paulus ex omnium uotis
pronuntiauit in fauorem Roderici Petri
de Molina, contra Gundiſaluum Xuares.
Et ratio fuit quia tale ius conditionale nõ
erat abſolutè ius reſpiciens omnino tẽpus
futurum , ſed habebat ſubſiſtentiam & re
ſpectum ad ius præſens : quo caſu in tali
iure reg.iſta locum habet , ut ꝓbatum eſt
ſuperius.Eſt bene uerum, ꝙ in illa reg. de
extendendis conſenſibus, ponderabantur
uerba prægnãtia & vniuerſalia , ibi in
quaſcunq; ceſſiones & reſignationes, &c.
quæ de ſui natura caſum alias non com
prehendibilem includunt , ut probat Dy.
in rub.de re iur.lib.6.& dixi in §.omnium.
inſt.de act.facit l.Iulianus.ff.de leg. 3. Ta
men,iudicio meo,quando ius conditiona
le omnino dependeret a futuro euentu,&
non reſpiceret actum præteritum uel præ
ſentem,illa generalitas nihil faceret,obſtã
tibus iuribus ſupra per Rom. in d.conſil.
allegatis. & tali caſu uerba generalia re
ſtringuntur ſecundum ſubiectam mate
riam,ut eſt tex.in c. cùm in illis.in prin.de
præb.lib.6.qui loquitur de beneficiis qui
buſcunque. & tamen illa verba non com
prehendunt curata , ut latius tradit Deci.
in conſil.541.incip. uiſa donatione, in 2.
col.Ex quibus omnibus habes in hac mate
ria notabilem, & non vulgarem reſolutio
nem,quæ deſeruiet ad multa in aliis locis
dicenda. Et præſertim ad cauſam Imo.ca
ſtri Duciç modò pendentem corã D. Mar
ſicano,in qua Domini tenebant conceſſio
nem caſtri factam D.de Maluetiis per Cle
mentem eſſe conditionalem:& propterea
dubitabatur , nunquid per ſecundam con
ceſſionem per eund. Clementem factã R.
cardinali Campegio cenſeretur præiudica
ri Maluetiis. ſuper quo multa aduocati
ſcripſerunt,& longè plura Domini conſi
derarunt , quæ hic non ſcribam , ex quo
cauſa adhuc pendet, ſuper quo ponderan
da ſunt uerba Are.in d. l.i. poteſt.in 4.col.

Circa ſecundum dubium iſtius q.uideli
cet nunquid iſta regu.habeat locum in iu
re quæſito ad tẽpus ? Rom in d.conſ.256.
cõcludit ꝙ non. pro qua opi.allegat tex.
in l.ſi pro parte.§.uerſum.ff.de in rem uer.
& l.qui concubinam. §. cum ita. el 2. ff.de
leg.3.ubi probatur,illud non dici in bonis
noſtris,quod non durat, quia non dicitur
perue

peruenisse quod non ſtetit,ut ibi not. gl. Et iſtam opi.Rom.in ſpecie ſequitur Fel. in d.c.ſuper literis.in 3.col.de reſcri. nihil addens. Et ad illas leges per Rom.alleg. plures concord. adducit Alb. in d. §. uer ſum. Et iſtam opinionem uidetur tenere Dom.in cap.ſi propter. in pen. not.de reſcrip. lib. 6.

Tamen aduertendum eſt circa intellectum iſtius quæſtionis, uidelicet quomodo intelligat Rom. ius non duraturum. Nam ſi intelligit pro iure competenti ex gratia expectatiua, quæ poteſt reuocari, & diu non durat, ut experientia docet,& innuunt eius uerba,tunc dictum eius non habeo pro cõſtanti., quia ex quo gratia expectatiua non fuit conceſſa ad certum tẽpus,licet reuocari poſſit,cẽſetur perpetua: quia perpetuum dicitur illud, quod ad tẽpus non conceditur, licet reuocari poſſit, ut eſt caſus in l. iuris peritos. ff. de excu. tut.Hinc eſt,ꝙ officialis qui ad nutum creatur,ex quo ad tempus non datur, perpetuus reputatur,ut eſt gl.ordinaria in cle.2. in uerbo,per electionẽ.de reſcri. Sequitur Old.in conſil.4.& Iaſ.in §.ſed iſte.in 6.col. inſti.de act. Abb.in c.quanto.col.pen.de iureiur.cum aliis concord.ut ſcribit Iaſ.in l. ſufficit per illum text.ff.de cond. indeb. & ante ipſum Alex.in conſil.216.incip.magiſter.col.fi.lib.7.Et ideo dicit Domi.in c.ſi. per gloſſ. ibi. in uerb. perpetuas.quòd ſtatuta diſponentia circa actus perpetuos includunt etiam actus,qui poſſunt eſſe temporales & perpetui.Et iſta omnia à fortiori procedunt, quando agitur de damno euitando. Nam ne aliquis damnum patiatur,illud quod eſt temporale, iudicatur ꝑpetuum,& econtrà,ut declarat Dec. in c. ex literis.in fi.de conſti. Facit ad hoc quod dicit Bart.in l.etiam.in fin. ff.de minor. Quæ omnia ſi conferantur ad caſum noſtrum,non erit dubium reddi opin. Rom. dubitabilem.Nec etiam ſeruari poteſt, ſi dictum eius intelligatur in acceptatione, prout uidentur innuere uerba eius. Quia etiam acceptatio non eſt actus temporalis quãdo efficaciter fit,ſed perpetuò durat, & per eam ius ad rem acquiritur, & licet ſub clauſula,Quatenus nõ tollatur ius quęſitum, tale ad rem de ſtricto iure non conſideretur.Secus tamen eſt,quo ad iſtã regul. ut dictum fuit in 1.q. Quia intentio papæ non eſt ualle alicui præiudicare etiam in minimo præiudicio,ut eſt glo. in c. cùm olim.de conſue. cum aliis concor. de quibus in d.1.q.Et ita omnia iura dicunt:quibus in dubio papa adhærere præſumitur, ut latè probat Iaſ.in l.iuſtitia.ff.de iuſt. & iur.& in l.ex facto.ff.de vulg.& pup.& licet Rota in deci.16.de præb. in no. tenuerit contrarium,quo ad acceptationem: tamen,ut inquit Egid.in dec.167. illud fuit introductum potius ex quadam vſurpatione palatii, papa ſciente, & tacitè approbãte,quàm de iure. Et idem facit Fely. in c. in noſtra.in 28.cor.de reſcrip. ut latè dixi in d.1.q.Itaq; dictum Rom.de iure non uideretur bene adaptari ad ius quæſitum ex acceptatione,quod, ut dixi,non ſolùm nõ eſt temporale, ſed perpetuum & conſiderabile quo ad iſtam regul.

Verùm quia tex. allegati per Rom. continent rationem generalem, propterea cogitabam ſi dictum Rom. quod communiter tenetur, poſſet exemplificari in commenda data ad ſexmenſes duntaxat. Nam ex quo tale ius eſt temporale,uidetur non comprehendi ſub iſta regula. Nam ſi papa alteri prouidet infra illos ſex menſes de tali beneficio commendato alteri, non diceretur tollere ius quæſitum, neque eſſet locus huic regul. Commenda enim temporalis A. non dat ius in beneficio B.ſecus ſi perpetua eſſet, ut dicit expreſsè Domi.in c.nemo.in 2. col.de elec.lib.6.allegat deciſionem Rotæ, licet corruptè,quæ eſt in antiq. 141. incip. nota,ꝙ ubi beneficium.quæ hoc idẽ expreſſe dicit. Et ſic dictũ Rom. in iſto exemplo quadrat optimè,ex eo,quia Rot.& Do.in d.loco expreſsè faciunt differentiam,quo ad acquiſitionẽ iuris ex cõmẽda ꝑpetua uel tẽporali.Obſtat tñ ꝑdictis unũ, q᷑ negari nõ põt habẽti bñficiũ ad 6. mẽſes cõmẽdatũ,ꝑiudiciũ inferri, ſi illud auferat̃, q᷑ ẽt priuari ſola poſſeſſione,eſt multum ꝑiudiciabile. Et tale ꝑiudiciũ eſt cõſiderabile,ut ĩ c. licet ep̃s.de pb.li.6.Et qua rõne dicimus inferri ꝑiudiciũ cõſiderabile cõmẽdatario ꝑpetuo,qñ priuat̃ cõmẽda ꝑpetua,eadẽ dicemus ꝑiudiciũ iferri tꝑali cõ-

menda

mẽdatario,ſi ſua tẽpalis commẽda auferatur,quia argumentum de parte ad totũ, etiam reſpectu temporis ualet, ut in l. ſi cui.in prin.in ueib.proinde.& ibi no.Bal. de le. 1. Et hoc locum habet in materia fauorabili, ut uidetur eſſe iſta, ne tollatur ius quæſitum,ut declarat Iaſ.in d. l. ſi cui. Præſertim , quia de iure canonico quod libet minimum præiudicium conſideratur. c. de appellationibus : de app. & c. ſi proponente.de reſc.

Tamen omnibus iſtis poteſt reſponderi, quòd cõmendatarius temporalis non habet ius in re,neque ad rem,niſi ſpoliaretur.Igitur regula iſta quę de tol.iur.loquitur, non poteſt uerificari in commenda temporali.Quia,ut dixit per eum non dicitur nobis ius quæſitum: quia illud dicitur nobis ius quæſitum , quod perpetuò & irreuocabiliter quęritur, ut tradit Odofre.in l. 1.in 3.col.in 2.no. C.de uend rer. fiſca.libro 10.Nec obſtat, quòd iure canonico de minimis curatur,quia illud eſt uerum,quando in illis competit nobis ius in re, uel ad rem,aliàs regulariter de minimis nõ curat.uulg.l.ſcio.ff de in inte.reſt. Plura ꝑ iſta parte adduci poſſent, q̃ ne incidamus in materiã brocardicã, omitto. Tenenda igitur erit opinio Rom.quæ cõtradictorem nõ habet. Aliter poteſt exemplificari quæſtio in eo, cui ius differtur. nam tale præiudicium non debet attendi quo ad iſtam regulam, ut dicit Card.Iacobatius in tract.concilii.lib.10.fo.621. ubi meminit de Ro.in d.conſi.

QVAESTIO QVINTA.

QVæro, an regulæ iſti ſit locus , quando in commiſſione, uel gratia pro cõmiſſione impetranda derogatur poſſeſſioni,tanto:uel quando apponitur in literis clauſula,Dummodo non tollatur ius quæſitum, an talis clauſula uerificari poteſt, quando tollitur ſola poſſeſſio?

SOLVTIO. Fely. hic in quibuſdam apoſtillis dicit regulæ non eſſe locũ.Quia derogare poſſeſſioni, non eſt derogare iuri quęſito.Et refert Rotam ita tenuiſſe, nihil tamem allegat. Sed pro iſta opinione facit tex.in c.bonę.el 2.quem ibi no.Abb. in 7.notab.de poſtu. præl. ubi ponderat illum tex.in uerbis,ius habeo. quæ uerba ſecundum Ab. ibi propriè de iure proprietatis,nõ de iure poſſeſſionis intelligũtur.Faciunt etiam ad hoc quę dicit Nicol. milis Rotæ auditor in ueib. beneficialis cauſa dicitur. qui uidetur iſta ut diuerſa ponere. Et quædam exempla ſuper hoc ponit Decius in c.1.in 9. col.ſuper gl. 1.de confir.uti.uel inut. Præterea, quia quando loquimur de poſſeſſione,præſupponimus poſſeſſorem ius nõ habere, quo caſu ſine cauſæ cognitione talis poſſeſſio tolli põt,nec poteſt præiudiciũ prætẽdi,ut tradit Ro.in conſ.499.col.2.Præterea,quia uidemus ꝙ ſubrogatur in litẽ uel in ius quomodolibet defuncto competens. ſi in ſubrogatione nulla fiat mentio poſſeſſionis, non cenſetur ſubrogatus quo ad poſſeſſionem,ut dicit Egid.deci. 351. ergo poſſeſſio non eſt ius,quia ſi propriè appellatione iuris contineretur, in ſubrogatione iuris comprehenderetur. Cum igitur regula iſta loquatur de iure quæſito , non habebit locũ in poſſeſſione,quia nihil commune habet ius cum poſſeſſione. l. naturaliter.§.nihil.ff.de acqui.poſ. Et ideo expreſſio unius arguit excluſionẽ alterius. arg. c.nõne.de præſump.Et pro iſta opinione multum facit,quia cauſa poſſeſſorii uidetur modici pręiudicii , & ideo de illa parum curatur,ut in l.unica. C. de momenta.poſſeſ. Quæ omnia in ratione cõſiſtũt, quia licet aliquis poſſeſſione priuetur: tamen quando poſteà conſtat illum habere bonam ius ſiue titulum, de facili eam cum fructibus perceptis recuperat,& ideo nihil amiſiſſe uidetur. Non ſic eſt in tit. quia illo ex defectu iuris deperdito non poteſt recuperari,& titulo amiſſo poſ. nihil tribuit. igitur ſi ea quis priuetur,nihil iuris dicitur perdere.& propterea reg.iſte de poſ.mentionem non fecit. Et ob eam cauſam uoluit Rota in una Luc. decanatus coram me de menſe Dec. 1537.quòd regulæ Innoc. VIII. & Hadriani VI. reuocantes ius patronatus laicorum, qui eccleſias de bonis ſuis , ſaltem pro dimidio ualoris earum non dotarunt,procederent,& haberent locum , etiã ſi laici in quaſi poſſeſſione iuris præſentandi fuiſſent , quia illa quaſi poſſeſſio ſublato iure facilius tollitur, nec in conſideratione . Et licet

illa

illa materia, quia exemplatis, & multis nobilibus Hiſpaniæ & Franciç, qui ex prę miſſis cauſis obtinuerant ius patro. ualde præiudicialis eſſet, Rota noluit ꝙ in ea pronuntiarem, ſed ꝙ cauſa concordaretur, prout etiam poſtea mandauerat S.D.N. Papa Paulus 3. & ita factum fuit. Nihilominus domini auditores bis uel ter prędictam opin. firmarunt: cauſa prius plenius diſputata. Pro quib. facere uidentur quæ dixi ſuprà in prooe. q.5. dum dixi in cauſa Rom. canonicatus S. Mariæ maioris ſub reuocatione expectatiuarum, & creationum in canonicos, comprehendit erectionē, uigore cuius poſſeſſio capta fuerat.

Sed p̄dictis non obſtantib. cōtraria opi. uidetur eſſe uerior, uidelicet, ꝙ regula iſta de iure quæſito loquens, habeat locum, quando poſſeſſio tollitur. Pro qua opinione uidetur eſſe tex. notab. in c. dilecto. de uer. ſig. ubi apertè probatur, ꝙ ex poſſeſſione ius acquiritur adeò, ꝙ ſicut non eſt intentionis papæ, alicui ius tollere, ita neque eidem poſſeſſionem auferre, ut ibi dicitur, & hoc, ratione probatur, quia iſta regula loquitur de iure tollendo: ergo uidetur poſſeſſio comprehendi, quia poſſeſſio acquiſita nihil aliud eſt, quàm ius, ut in l. peregrè. ff. de acq. poſ. & in l. ſi quis à ſe fundum. ibi, poſſeſſionis iura reparātur C. ad l. Iuliam de ui. per quem text. uoluit ibi Bald. poſt Innoc. in c. epiſcopi. de reb. eccl. non alien. per illa uerba directa iudici, uidelicet ſtudeas ad ius, & proprietatē eccleſiæ reuocare, &c. includi poſſeſſoriū, & ſic apparet manifeſtè in reſcriptis, quæ ſunt ſtrictè interpretanda, appellatione iuris poſſeſſionem includi. Pro qua opinione plura iura adducit Spec. in tit. de prob. §. uidendum. uerſ. ſed pone ſtatutum, &c. Et iſta ĩterpretatio quæ benigna uidetur, capienda eſt in iſta regula, ut alicui minus præiudicetur, quàm ſit poſſibile. Nā ſicut ius tolli non debet, ita neque poſſeſſio alicui eſt auferenda ſine cauſæ cognitione, ut notat Inno. in c. inter. de maior. & obe. Bal. in l. ſi deſerta. C. ſi ꝑꝑ pub. pe. Bar. in l. fi. col. 6. uerſ. item extra glo. quæro. C. de edic. diui Had. tol. & eſt tex. in c. licet epiſcopus, de præb. lib. 6. nam ſi prædo antequam poſſeſſione priuetur, etiam in notoriis citari debet, ut dicit Bald. in l. nam ita diuus, col. 2. uer. ſed nunquid qui libet poſſeſſor, ff. de adopt. per l. meminerint. C. unde ui. quid in bonæfidei poſſeſſore dicendum erit? dubium enim non eſt, poſſeſſionem acquiſitam perdentes, damnum ſentire. nimirum igitur dicere debemus per amiſſionem poſſeſſionis ius nobis quæſitum tolli: quod fieri non pōt ſine cauſæ cognitione, etiā ut dixi, ſi poſſeſſio iniuſta fuiſſet, ut latiſſimè And. Sic. in conſ. 12. incip. à Ioue principium, &c. in 2. & 5. col. lib. 3. ubi in notabili caſu conſuluit, de quo ibi per eum. Et ſecundum quam alias in una Malacitana de Antequera iudicauit Rota die 4. Martii. 1532. coram R.P.D. Ioan. Clerici.

Præterea, pro iſta parte facit, quia ſicut in dubio papa non uidetur derogare iuri alteri quæſito, ita neque poſſeſſionis ut dicit Abb. in c. 1. in 3. col. uerſic. ita contra hoc dictum, &c. de reſc. Et idem tenet Pet. de Anc. in rep. c. ſi ꝑꝑ. de reſc li. 6. quē ſequitur Fely. in c. in noſtra. in 36. corr. in 3. col. eod. tit. & ibi Abb. poſt Inn. & alios in c. dudum, de decimis. Et bonus tex. in c. 2. eo. ti. li. 6. Quæ iura ad hoc ponderat Cald. conſ. 29. tit. de præb. & conſ. ultimo. de reb. eccle. non alie. qui conſuluit in caſu, de quo per And. Sic. in d. conſ. 13. licet ille de Cald. non faciat mentionem hoc idem tenuit Dom. per prædicta iura in c. cum de beneficio. in 2. col. uerſi. quid ſi nō poteſt. de præb. lib. 6. Et ſentit Lud. Rom. in ſing. 597. incip an priuilegium. Et ita de poſſeſſiōne quæſita ad ius quęſitum arguit Abb. poſt Inn. in c. dudum. in primo not. de priuil. uerſic. ſed pro declaratione tex. &c. Et ita etiā utrunq; parificat Imol. in conſi. 121. in 1. & 2. colum. ubi generaliter concludit, ꝙ ſicut princeps, non cenſetur in dubio tollere ius quæſitum alicui, ita neque poſſeſſionem. Quod etiam tenet Soc. in conſ. 15. col. pen. in fi. lib. 3. Et latius in conſil. 120. incip. memini me. in 5. & 6. col. eod. uol. cum pluribus conc. ut ſcribit Old. in conſ. 268. incipien. quæſtio eſt, &c. ubi notabiliter loquitur.

Ex quibus omnibus reſultat iſta concluſio, ꝙ ſicut papa nō p̄ſumitur uelle alicui auferre ius quæſitū, ita neq; poſſeſſionē.

Itaque regula iſta loquens de uno, habebit locum in alio. Ad prædicta faciunt, quæ late ſcribunt Io. Rogerius de la Mota in rep. c. 1. in 2. notab. de cau. poſſ. & pro prie. Et latius Ant. Corſetus quondam Rotæ auditor in c. ad noſtram, el j. de iureiu. ponderando illum tex. in uerbo, poſſeſſiones. Et faciunt ea quæ Fely. poſt Imol. ſcribit in c. cauſam. in fi. de reſc. Et ꝙ in ſimili caſu poſſeſſionis decimarum, temporib. ſuis fuiſſe deciſum refert D. Gul. in tit. de priuil. deciſ. 1. reſpondens ad contraria, quæ tunc fiebant: quæ omnia in ratione conſiſtunt, quia regula iſta loquitur de iure quæſito, & tamen ſecundum communiter doct. in rub. & in l. i. ff. de acq. poſſ. nihil aliud eſt quàm ius. Hinc eſt, ꝙ idem iudicamus de bonæfidei poſſeſſore, quod de domino. l. magis puto. §. 1. ff. de reb. eccle. cum concor. ut ſcribunt Mod. in l. bona fides. ff. de reg. iur. Magna. n. ſunt commoda poſſeſſionis in pluribus locis iuris diuulgata, ut tradit Fel. in c. olim. in col. pe. & fi. de reſcr. Inde uidemus, ꝙ in pari cauſa tituli poſſeſſio dat ius, ut c. ſi à ſede. de præb. lib. 6. Ex prædictis igitur apparet articulum eſſe diſpuiabilem.

Quid dicendum? Concludo quòd iſtud dubium, ut dixi, fuit propoſitum de menſe Iunio proximè præterito per R. D. Sylueſtrum in cauſa Toletana de la Stella pro parte D. Epiſcopi ſolis. Et tunc propter calores, & difficultatem materiæ nihil fuit concluſum. Sed hodie qui numeratur 28. Iunii 1538. in eadem cauſa Toletana, quam propoſuit Reuerend. P. D. Ioan. Clerici epiſcopus Maceratenſ. omnes Domini concluſerunt per priuationem poſſeſſionis tolli ius quæſitum. Et quòd uerba regulæ poſſunt in poſſeſſione uerificari, per ea quæ ſuperius ad ducta fuere.

Non obſtant modò adducta in contrarium. Primò dictum Fel. aſſerentis contrarium tenuiſſe Rotam, quia reſpondetur illud procedere in momentanea poſſeſſione & inſtrumentali. Et ita contraria reſolui poſſunt. Secus uerò eſt in poſſeſſione plena, ſucceſſiua, & effectuali. Quia talis poſſeſſio eſt maximi momenti, & illam perdere, eſt damnum ſentire, per ea quæ dicta ſunt.

Vel ſecundò poteſt dici, ꝙ contraria poſſunt habere locum in poſſeſſione in corporali. Sed iſta 2. opinio Rotæ procedit in corporali, & uirtuali poſſeſſione, ſecundum ea quæ ſcribit Lapus allegatione 16.

Vel tertiò dicamus, ꝙ aut poſſeſſio eſt colorata, & tunc non cenſetur papa in dubio illi pręiudicare, etiam ſi ſcribat motu proprio, c. cum noſtris, de conceſ. pręb. & ibi notant doct. & ita procedat pars affirmatiua. Aut eſt poſſeſſio meri facti, & procedat deciſio Rotæ antiqua, cum aliis dictis. Pro qua diſtinctione eſt notabile conſil. Decii 209. incipient. in caſu propoſito, columna ſecunda. Et ad hoc uidetur benefacere dictum Felyn. in cap. ad aures. in quinta columna, uerſiculo tertius caſus, & in cap. in noſtra. in 36. corr. in 3. colum. de reſcr. & ea quæ tradit Cardinalis, conſil. 92. incip. nobiles, alias incipien. fauendo pupillis, &c. in 1. & 2. col. ubi notabiliter loquitur.

Vel quarto modo poſſunt opiniones diſtingui, videlicet quod aut loquimur de priuilegio generali, uel etiam de reuocatione uniuerſali. Et tali caſu procedit pars negatiua, quòd non requiritur mentio poſſesſionis. Secus, quando loquimur de ſpeciali impetratione, quia tunc requiritur ſpecialis mentio poſſesſionis, alias non cenſetur ſublata, & erit locus regulæ. Iſta diſtinctio colligitur ex dictis Lapi, in alleg. 84. in 12. columna, uerſiculo ſed uerum eſt dicere, &c. ſecundum par uam impresſionem. Et iſtam dicit communem opin. Imo. in dicto capitulo, cum noſtris. Nec obſt. deciſio Dominorum facta in cauſa Lucana Decanatus, de qua ſupra proxime mentionem feci. Quia illa deciſio ſi bene conſideretur, facit pro hac parte, ex eo, quia illæ regulę Innoc. & Hadriani, de quibus ibi agebatur, reuocarũt ius patronatus laicorum. Ergo à fortiori, & in neceſſariam conſequentiam cenſebatur poſſesſio ſublata. Quia ſublato iure quod eſt plus, uidetur tolli quod eſt minus, imò quod eſt idem, quia ut ſuperius dictum eſt, ſub iſtis uerbis iuris quæſiti comprehenditur poſſesſio. Difficultas

igitur

igitur noſtra eſt,quando ſumus in dubio.
Vel ſecundò reſpondetur,quòd deciſio il
la Dominorum non tam fuit in quaſi poſ
ſeſſione,quàm in uerbis pręgnantibus illa
rum regularum fundata,quæ poſſeſſionē
includere uidebantur propter rationes
ibi poſitas. Ex hoc tamen inferri non
poteſt,quando de poſſeſſione in ſpecie,
uel per uerba æquipollentia non fuiſſet
facta mentio:quia tali caſu non cenſetur
in dubio poſſeſſioni derogatum, ſicut nō
derogatur iuri quæſito: arg. l. 1. C. de ap
pella.ubi dicitur quis præiudicari,ſi omit
tatur ordo in poſſeſſorio,& ideo appella
ri poteſt.

Ex prędictis igitur apparet,inter poſſeſ
ſionem uel ius amittendum, quo ad effe
ctum iſtius regulæ,nullum eſſe diſcrimē.
Tamen quantum ad effectum durationis
eſt ſecus,ex eo,quia facilius perditur poſ
ſeſſio,quam ius,quod apparet, quia poſ
ſeſſio beneficii ex negligentia 10. annor.
perditur,& habetur pro derelicta, ut tra
dit Abb in c.cū ueniſſent. de reſt. ſpol. &
in c.capitulum,de reſcr & ita Rota intel
lexit dicta eiuſdem Abb.in c.contingit.in
3.col.uerſ.ij.ex dicta gloſſ.de dolo & con
tuma. Ius uerò competens ſuper benefi
cio,uel alia re,nunquam negligentia per
ditur niſi in caſibus à iure expreſſis,ut for
maliter dicit Bart.in l.ſolent.§.fi.col. fin.
ff.de off.proc.quem ſequitur Iaſ. in l. 1.
col.pen.C.de.furt Et latius mod. in tract.
præſcr.in 1.parte.3.partis princi.in q. 10.
in fi.per quam Bart. doctrinam Rota die
3.Iulii 1531.in una Gebenen. pro R. Car.
Anchonitano corā D.Camillo de Baglio
nibus tenuit ius cardinali competens ſu
per dicto beneficio temporis negligentia
non periiſſe. Et idem tenuit hodie Rota
24. Nouemb. 1539. in una Vrbeuetana
archipresbyteratus coram R.D.Io.Paulo,
dum uoluit,quòd R.Car.de Farneſio,nūc
papa,quia ad dictum archipresbyteratū
habuerat regreſſum per ceſſum,uel dimiſ
ſionem,uel deceſſum,uel quamuis aliam
amiſſionem,ſi fuit negligens in petendo
dictum archipresbyteratum per aſſecutio
nem alterius beneficii incompatibilis ip
ſius poſſeſſoris uacantem,& ille archipreſ
byteratus deuenit ad alios ratione noui
tituli,non propterea R. Cardinalis uiſus
fuit perdere ius ſuum, quia illud per ne
gligentiam non perditur, niſi in caſib. ex
preſſis: quæ omnia ſunt not. quia quoti
die accidere poſſunt.

QVAESTIO SEXTA.

QVæro, quid ſi alicui ſit ius quæſitum
ex ſola commiſſione,nunquid ſecun
dæ commiſſioni derogatoriæ illius ob
ſtet regula? 1

SOLVTIO. Fely.hic in ſuis apoſtillis
dicit regulam non obſtare. Quia Rota te
nuit tempore ſuo regulam iſtam de iure
quæſito loquentem,intelligi de iure quæ
ſito uirtute iuris communis,nō ſpecialis.
nihil tamen ad hoc allegat. Tamen pro
iſta opinione facit text. in l.eius.§.ſi mili
tia. ff.de milit. teſtament. qui ſolet ſæpe
ad hoc allegari,quòd facilius tollitur ius
competens de iure ſpeciali,quam de iure
communi.Sicut etiam uidemus, quòd fa
cilius tollitur reſciſſio contractus,quæ fit
de iure ſpeciali,quàm ſi ueniat de iure cō
muni,gl.in l.i. C.ſi aduer.uend.Et eodem
modo facilius tollitur hypotheca compe
tens ex priuilegio de iure ſpeciali, quàm
ſi competat de iure communi.l. aſſiduis,
cum gl.magna.C.qui potio.in pig. hab.
Et quòd quando aufertur ius quæſitum,
intelligatur de iure acquiſito iure com
muni,non autem de extraordinario, &
ſpeciali, tenet Lancelotus Decius frater
alterius Decii,in l.ſi conſtante, columna
9.ff.ſol.mat.& mod.Brixienſ.in tract.No
bilitat.in 4.par.num.41.& in 7.parte,nu.
2.Et Mod.in magno tract.præſcri.in prin
cip.fol. 18.

Tamen in contrarium facit illud,quod
tempore meo in caſu ſimili uoluit Rota
23.Maii 1532.in cauſa Palentin. Abbatiæ
de Huſillos,pēdente coràm R.P.D. Petro
Vortio,nunc Aquē.epo.Nam fuit dubita
tum utrū ex quo Papa Hadr. mādauit caſ
ſari in regiſtro gratiam Anto.abſque eo,
quòd feciſſet mentionem iſtius regulæ,
cenſeretur ei derogatum? Et fuit conclu
ſum,quòd non, quia requirebatur ſpecia
lis mentio,& tali mandato obſtabat regu
la.Et pro iſta opinio.facit quod dicit Egi.

deciſ.74.ubi uoluit, quòd ius quæſitum nobis ex actu iudiciali, etiam fuerit factus a partibus, non debet nobis auferri ꝑ ſtylum curiæ, quia dicitur nobis tolli ius quæſitum. Cũ igitur commiſſio ſit actus iudicialis, ut probatur in c.quoniam. de probatio. ius nobis acquiſitum per eam, tolli non debet per aliam commiſſionẽ.

Sed pro cõcordia diſtinguendum eſt, ꝙ aut illud mandatum de caſſando gratiam fuit factum lite pendente, & tunc rectè procedit deciſio Dominorum Mod. prout tunc lis uere pendebat. Aut uerò fuit factum ante litem. & tunc uiuẽte Hadriano obſtabat regula ſua quæ habebat locum etiam in mandatis, & gratiis ante litem impetratis, ut ibi dicitur. Aut poſt eius obitum fuit mota lis. Et tunc ex quo uigebat alia regula, eſt contrarium dicendum. Niſi dicamus, & uerius ꝙ ex quo illud mandatum fuit factum uiuente regula, licet lis poſt obitum Hadriani mota fuerit, ꝙ illa regula obſtet illi mandato, & ita iudicarunt Domini. Quantum verò attinet ad dictũ Fel. ex quo nihil allegat, poteſt ſperari, imò contrarium teneri, ex eo, quia non eſt abſolute uerum, ꝙ regula non obſtet iuri acquiſito iure ſpeciali. quaſi illud non ſit in conſideratione. Quia imò ius acquiſitum ex particulari iure, dicitur fortius & firmius, & per conſequẽs magis conſiderandum, quàm ius acquiſitum de iure communi. Hoc probatur per l.fi. C. de inoff. teſta. ubi facilius ſubiacet querelæ teſtamentum factum a patreſa. doctore, qui de iure communi teſtari poteſt, quàm factum a filiofamil. de quaſi caſtrenſi peculio ex priuilegio contra reg. ꝙ filiusf. nõ poteſt teſtari, de qua in l. qui in poteſtate. ff. de teſta.

Cõfirmatur iſta opinio, quia uidemus in generali derogatione iurium cenſeri derogatum iuri communi, nõ autem priuilegio, & iuri ſpeciali, gl. in uerbo, cõſuetudine: in c.1. de capel. mo. lib.6. l.3. & ibi gl. C. de ſilen. li.11. quam ad hoc pro ſing. not Bal. in c.1. in fi. quo tempore milit. & in c. eccleſia. in 3. col. de conſt. & in c. cum ordinem, col. pe. de reſcr. Alex. in l ſi mihi & tibi §.fi. in fi. de leg.1. & in conſil.123, ſcripſit, col.4. in 4. uol. Fel. in c.1. col.7. de reſc. Facit tex. in c.1. de conſt. lib.6. & ideo licet ſtatutum dicat, ꝙ omnes teneantur ſoluere collectas, uel ꝙ nullus portet arma, non comprehenduntur exempti ex priuilegio: Pau. de Caſt. in conſ.187. inci. notandum eſt, col. pen. lib.2.

Similiter, ſi ſtatutũ prohibet exceptionem non tollitur reſtitutio in integrum, quæ uenit de iure ſpeciali. Bal. in l. in cau ſæ, in princ. ff. de mino. & in conſ.236. ſtatuto. lib.1. Faciunt ea quæ uolunt doct. maximè Dec. frater Philippi, in l.3.§ ſi is pro quo. in fi. ff. quod quiſque iur. Ad contraria dicta fundata d. §. militia. reſpondet Aret. ſm quod refert Dec. in l. poſt quam liti. in fi. C. de pac.

Iſtis tamen non obſtan. omnibus rectè conſideratis, bene diſcuſſis, prima opinio uidetur firmior, quam tenet hic Felyn. ex mente Rotæ, per illam rationem, uidelicet ꝙ uerba iſtius regulæ, de iure quæſito a iure cõi intelligantur, & ſic iure ordinario, quod papa non præſumitur tollere, ex quo eſt ius fortius, & magis firmum, ſecus in extraordinario, arg. l. Seio. §. medico. ff. de an leg. Propterea de tali iure ordinario intelligitur iſta regula. Sed ius proueniens ex cõmiſſione, & ſic iure ſpeciali, eſt fragilius, & non radicatum, & ideo facilius tolli poteſt per aliã commiſſionẽ ut dicit in d.§. militia miſſus. Et ideo iſta regula illud ius non comprehendit. Et ita in ſpecie eſt doctrina Flor. quam ibi poſt Card. refert Io. de Ana. in c. ad petitionẽ, in 3. col. de acc. ubi ponunt caſum de illo miniſtro, qui uigore cõmiſſionis fuit prouiſus de ꝓuincialatu, qui fuit amotus ab eo per Papã uigore 2. cõmiſſionis, nec dr̃ ꝑ hoc tolli ius q̃ſitũ. Et rõ iſtius differentiæ aſſignat̃ ꝑ Deciũ antiquũ Philippi fratrẽ in l.2.§.1. in fi. ff. de iud. Quia ille, qui tractat de conſeruãdo ſibi iure q̃ſito, de iure cõi tractat de dãno euitando, ut dicit ibi gl. Sed qui nititur cõſeruare ius acquiſitũ de iure ſpeciali, tractat de lucro captãdo quorũ non eſt pars rõ, cũ alteri iſtorũ magis fauea t. l.1.§. licentia. C. de iure del. cũ ſimil. faciliꝰ igit̃ ius datũ per cõmiſſionem, per alteram commiſſionem, quàm ius acquiſitũ de iure cõi Pro quo uidetur dictum Cald. notab. in conſ.12. ti. de reſc. ubi

vb. dicit, ꝙ impedimenta inducta per actum iuris poſitiui,& omnes effectus ex illo producti, poſſunt per Papam ſola cõtraria eius uoluntate tolli. Et ad hoc facit gl. in c.fi.16.q.4.& in c. ſi ſuper gratia. de off.dele. li. 6. Et hoc in ratione conſiſtit, quia ſi papa tollit primum ius acquiſitum per commiſſionem, per alteram commiſſionem, hoc facit ex ſua prærogatiua, ut tradit Bal.in l.nuptias ff.de ſena.& in l.i. ff.de conſti.princ. Et plenius in l.qui fundos.C.de omni agro deſer.li. 11. Nam naturale eſt, ꝙ res per eaſdem cauſas diſſoluantur, per quas oriuntur, ut dicit text. in c.1.de reg iur. Nam quando ius nobis quæritur, non ex actu iuriſgentium, ſed poſitiuo, facile princeps per alium actum poſitiuum illud tollit, ut tradit Abb.conſ. 84. col.2.lib.1.incip.illud,&c. Præſertim, quia commiſſio nõ conceditur per principem ad iſtum effectum, ut per eam ius quæratur, uel tollatur, ſed ut iuſtitia adminiſtretur. Quia reſcriptum per quod mandatur, ꝙ iuſtitia fiat, nõ eſt modus a iure probatus per quem ius quæratur, uel tollatur. Nam ſi per huiuſmodi commiſſiones ius alicui quæreretur, amitterent nomen reſcripti,& appellarentur priuilegium, ut dicit gl.in uer.noſcatur, de cõſti.li.6. Hinc eſt, ꝙ in iſtis commiſſionibus iuſtitiæ ꝓꝑ prædictam rationem non derogatur ſtatutis, ſecus in ſupplicationibus gratioſis: ar.l. 2. C.de di.reſ. & cap. cauſam. de reſ. Et eadem ratione per commiſſionem nõ datur, quòd ſimul de ſpolio, & proprietate cognoſcatur & iudicetur. quia obſtat diſpoſitio iuris, de qua in cap. literis, de reſt. ſpo. ibi, prius, &c. declarando ut per gloſſ.ij.in c.cum eccleſia. de cau. poſ. licet aliquando hoc per commiſſionem conceſſum fuerit ex fauore, ut dicit Egid. dec.406. Sic igitur in caſu iſto dicendum eſt, ꝙ Papa in dubio per d. primam commiſſionem non uidetur ita ius firmum dare, ꝙ ſit conſiderabile per regulam. Nã ſi aliquando accidentaliter accidit, ꝙ per commiſſionẽ ius quæratur hoc ultra mentem concedentis, & uſum patrisfamilias contingit, quod attendi nõ debet, & ideo reuocari poteſt: arg.l. 1. ff. de in lit.iur. Et pro iſta opin. faciunt quæ ſcribit Fel.in c. nonnulli.in 8.col. de reſcr. uerſ. adduitur primo. Et ita per tex.in d.§.militia miſſus in ſimili caſu conſuluit Ale.in conſ.84. in cauſa,&c.in 3.col.lib.3.& conſil. 101. opinio ulterius ſuadetur. Quia qñ ex uoluntate ſola principis acquiritur ius, ipſe idem princeps põt illud ſola contraria uoluntate auferre, ut dicit Ang.in l.Antiochenſiũ ff.de priu.cre.& in l.Lucius. ff.de euict. facit ẽt qđ dicit Abb.in conſ.84.inc.videtur primo.ĩ uol.1.col.fi.ubi tenet, ꝙ princeps põt tollere ius quęſitũ mediãte iure ciuili ſicut ſignat ſupplicationem cõtra ſñĩam, q̃ tranſiuit in rẽ iudicatam, & fecerat ius partib. Nã cõtra eã reſtituit in integ. c. cũ es literis,& c.auditis, de reſt.in inte.ut ibi latè per eũ. Sic in propoſito eſt dicendũ, ꝙ ex quo Papa litiganti concedit ius per uiam commiſſionis, poteſt idem illud tollere, cũ ſit fragile,& de iure ſpeciali,& auo malo, cũ cõmiſſio nõ dicatur gratia, neq; proprie ſupplicatio, ſed iuſtitia mera, ut tradit Fel.in c.poſtulaſti.de reſc.& dixi in rub.eo.tit.lib.6. Eſt bñ uerũ, ꝙ aliter diſtinguit Ro.in conſ.364.uidelicet ꝙ in dubio Papa nõ cẽſeatur per ſecundã cõmiſſionẽ iuri legitimè acquiſito uigore primæ cõmiſſionis derogare, niſi illud ius fuiſſet in iuſtè acquiſitum, quia de tali intelligitur, ut ibi. Tñ dictũ Ro. non procedit in ſimplici cõmiſſione, niſi cum ea aliud cõcurrat, ut ibi. ſecus, ſi ſimplex cõmiſſio pręcedat, q̃a illa per ſecundã cõmiſſionem tolli poteſt: nec erit locus iſti regulæ, ut tenet expreſſe Old.in conſ. 166. inci. Thema. ubi dicit ꝙ ſicut primũ mandatũ põt per ſecũdum reuocari, nec quis ex hoc grauari poteſt, ita & prima commiſſio per ſecundã, quia cõmiſſio nihil aliud eſt q̃ mandatũ iuriſdictionale, vnde ualet argm̃ de vno ad aliud, ut ĩ l.& q̃a, de iur.om.iu.ut ibi ꝑ eũ.

Non obſt.deciſ.Rotæ nouiſſima, quia non aduerſatur prædictis, ex quo caſſatio Had.fuit ſecundũ ius cõe, merito erat locus regulæ. Et ſic cõc.deciſ.nouiſ. Dñorũ cũ antiqua. Ad alia contraria inde, ut late per Mod.repetentes in rep.l. Cẽturio.col. 29.de uulg.& pup. Nec deciſ. Egid. 84. loquitur in commiſſionibus: ſed in aliis actibus iudicialiter productis, per quos ius ordinarie nobis quæritur.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVæro, an iſta regula obſtet mandatis extinguentib. litem, quando ſunt ſignata per placet motu proprio?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum, ꝙ non: quia princeps, qui dedit iuriſdictionem dando iudicem, cuius cauſa lis introducta fuit, poteſt iuriſdictionẽ reuocare, ut dicit text. in l. iudicium ff. de iud. Cùm igitur princeps utatur facultate ſibi a lege conceſſa, nemini dicitur iniuriam inferre. l. inferre. ff. de iniur. præſertim, quia nihil tam naturale eſt, ꝙ ut eadẽ res per eaſdem cauſas, quibus oritur, diſſoluatur, ut dicit tex. in c. i. de reg. iur princeps igitur, qui fuit cauſa, ut lis introduceretur dando iudicem, poteſt eundem remouendo, iudicium ſoluere, ut dicit tex. in d. l. iudicium. Maximè quia per iſtud mandatum litis extinctiuum reuertimur ad primæuum ſtatum qui fuit ante litẽ: ergo dicitur tale mandatum fauorabile, iuxta no. per gl. in c. 3. in uer. numerandum, de præb. lib. 6. facit ad hoc conſ. Card. Zab. 52. in 2. col. ac etiam quia finem litib. imponere fauorabile iudicatur, ut latius dixi in reg. de annali. q. 1. & 2. Et ita in terminis reperio in mandato regis Franciæ extinctiuo litis pendentis, in parlamento tenuiſſe Iaſ. in conſ. 144. in 2. vol. Et hoc in indiuiduo caſu emergenti in Rota tenuerunt Fel. & Gul. à Perreriis, quem ipſe refert hic in quibuſdam apoſtillis, & ita per dictam l. iudicium, ſimilem caſum decidit Paris de Put. in tract. de duello. lib. 2. q. 1. & 2. & aliam deciſ. ponit Io. Bap. de S. Seuerino. in l. diem functo. in 4. q. ff. de aſſeſ. Et ꝙ per talem extinctionem litis nõ dicatur alicui inferri præiudicium, tenet expreſſe gl. in d. l. iudicium, & clarius in l. poſt litẽ. ff. de proc. Suadetur iſta opinio quia idem iudicamus de actu extinctiuo quod de inductiuo. auth. contra ſi filii. C. de rep. in fi. & ibi Bar. cum conc. ut ſcribũt Mod. in l. nihil. tam naturale. ff. de reg. iur. & in repe. ti. C. de proba. in 77. col. per totum, & repetitur i Mod. de Monte fer. in c. 1. in 3 col. de conſt. lib. 6. ſed ſic eſt, ꝙ per cõmiſſionem inductiuam litis, nemo poteſt præiudicium prætendere: ergo nec pariformiter per commiſſionem vel mandatum litis extinctiuum poteſt prætendi præiudicium, ut locus ſit huic regulæ.

Tamen prædictis non obſtantibus Rota concluſit contrarium in caſu emergenti contra Fel. & Gul. ut ipſe idem hic refert in dictis apoſtillis, & rõnem deciſionis nõ aſſignat. Rõ tamen eſſe poteſt, quia princeps extinguendo litem, tollit facultatem agendi, & experiẽdi de iure ſuo, & ſic ius actoris redditur inefficax, & per extinctionem litis acta annullantur, quæ quidem annullatio eſt pœna, quæ infert præiudicium propter impenſas, quæ in inſtituenda lite fiunt. ut dicit expreſſe Fely. in c. cæterum, in 11. col. uer. 1. reſtrictio, & ibi primò, quia licet ſimus certi, &c. Iunctis his quæ dixerat ibidem in 5. col. in 7. reſtrictione de reſc. faciunt ea quæ dixi ſuperius in 1. q. u er. tertius modus.

Sed pro prima opinione facit vna ratio efficax, quia ille cuius lis petitur extingui, non poteſt, ex hoc prætendere ius ſuum eſſe læſum, quia fortè ſi lis ſuo Marte curreret, ius aduerſarii poſſet melius iudicari, propter ea quæ dicit Egid. deciſ. 662. Et ideo interim nihil certi iuris prætendi poteſt, cum dubius ſit euentus litis, ut dicit in l. quod debetur, de pecu. præſertim quia ius deductum in iudicio per tale mandatũ non tollitur, ſed ipſa lis. Ergo ex hoc non poteſt dici ſibi præiudicatum fuiſſe, ſicut dictum fuit ſuperius in 4. q. de illo cui tollitur ius conditionale, qui nõ iuuatur iſta regula, cũ ſit ius quærendum conſiſtens in nuda ſpe. Ergo fortiori in caſu noſtro, ubi minus ius ex litigio litiganti quæritur: quinimò ſi tollerctur ei ſententia, quæ eſt canonizatoria iuris magis certa, non diceretur tolli ius quæſitum, nec eſſet locus regulæ ex eo, quia, ut communiter dicitur in l. Iul. ff. de cond. indeb. ſententia non tribuit ius.

Vt igitur tota iſta materia clarior reddatur, & contraria reſoluantur, diſtinguẽdum eſt, ꝙ aut papa mãdat extingui litẽ, ad ſe cauſam aduocando ad effectum, ut ipſemet, uel alius pro eo de illa cognoſcat & tunc quia per hoc non impeditur pars ius ſuũ proſequi coram papa uel eius delegato, nec per hoc inſtantia, neque acta cauſæ pereunt, ſed ſuffragantur coram prin

principe uel eius delegato, ſm Paul. de Caſt.in d. l. iudicium, & tunc non poteſt dici per huiuſmodi litis extinctionẽ præiudicium inferri, cum tantum mutetur iudex, & ità procedat tex. in d.l. iudicium, & quod ibi dicit gl. cum aliis ſuperius allegatis in 1. parte negatiua. Aut uerò papa extinguit litem cum inde ſecutis ſilentiũ imponendo. Et quia iſto caſu annullantur acta, & aufertur facultas parti experiẽdi de iure ſuo, ut patet in regula de triennali & ibi dixi. Ideo iſto caſu poteſt dici tolli ius quæſitum, & habere locum iſtam regulam: & ita procedat deciſio Rotæ, quam refert hic Fely. cum aliis ſuperius in ſecunda parte affirmatiua allegatis. Et iſto modo limitatur text. in d.l. iudicium. & ita quæſtio iſta declaratur.

QVAESTIO OCTAVA.

QVæro, an regula iſta procedat in commiſſionibus motu proprio cōceſſis? SOLVTIO. Rota tempore Felyn. tenuit quòd nō ponderãdo uerbum ſuggeſtiones, hic poſitum, & quędam alia uerba regulæ. Fel. tamen & Gul. tenebant contrarium propter eandem, uel parem rationem. Et ita etiam ſentit Fely. in c. in noſtra in 27. cor. de reſcr.

Tamen hodie ſuperflua eſt iſta diſputatio, cum per regulas moder. Pontificum hoc per ampliſſima uerba declaratum ſit, uidelicet regulam iſtum caſum comprehendere. Nam primus omnium hoc declarauit Alex. papa 6. ut refert hic Fel. ad effectum, ut decideret prædictam dubitationem Rotæ. Et ita Alexandrum alii ſucceſſores pontifices uſque ad iſta tẽpora imitati ſunt, ut apparet ex eorum regulis. Ex quo infertur uerum dictum Aeneæ de Falconib. doctoris Sabinen. hic in certa ſua apoſtilla aſſerentis hoc de motu proprio, prius ad regulam Iulium ſecundum addidiſſe. Vtcunque ſit, conſtat hodie ſublatam eſſe difficultatẽ, quæ iudicio meo, etiam ſine illa additione facta per Alex. 6. de iure ſublata uidebatur. Nam papa ex interpretatione iuris communis, etiam in gratia facta motu proprio nunquam cenſetur tollere ius quęſitũ: ut not. Hoſt. Ant. de Bu. & Abb. in c. cũ cauſam. el ij. de teſta. Et ita in ſpecie iſtã regulam ad hoc ponderat Soc. & æquiparat cum diſpoſitione iuris communis in conſ. 7. in 2. col. poſito inter conſilia Alber. Bruni. Quamobrem huiuſmodi gratiis motu proprio factis ſemper obſtaret regula. Faciunt ad hoc ex quæ tradit Iaſ. in l. ſi mihi & tibi. §. in leg. in 2. lect. ff de leg. 1. Dec. in conſil. 292. col. 1. & alibi ſæpe. Et ita iſtam regulam intelligunt quidam moder. Dalmaię in allegationib. nouiſſimè impreſſis, allec. 10. in prin. plures cottas allegantes. Sed cum hæc difficultas hodie per omnes modernas regulas ſit declarata, nõ curo amplius papyrum denigrare.

QVAESTIO NONA.

QVæro, quid ſi papa lite pendente reſeruat beneficia, quæ poſſidet Sempronius in fauorem tertii collitigantis, nunquid ſit locus regulæ?

SOLVTIO. Iſtud dubium tempore Calixti quarti contigit in cauſa Toletana archidiaconatus, & non habeo quid fuerit deciſum. Tamen tẽtando dicam quod mihi uidetur, animo mutandi, ſi meliores rationes inuenero. Dico igitur regulam non comprehendere iſtum caſum, ex eo, quia iſta regula procedit quando per gratiam aliquid aufertur alicui, & confertur alteri. Sed per huiuſmodi reſeruationem nihil Sempronio aufertur, qui poſt obitum, & ſic eo tempore, quo reſeruatio debet ſortiri effectum, nihil de huiuſmodi beneficiis diſponere poteſt: neque etiam ordinario collatori aliquid diminuitur, cùm conferre non poteſt dicta beneficia iam effecta litigioſa, iuxta cle. 1. ut lite pẽdẽte. Cũ igitur per huiuſmodi reſeruationẽ nihil poſſeſſori, nihil ẽt ordinario tollitur, nihil rurſus illi in cuius fauorẽ fit, reſeruatio de pſenti cõferẽ, quod ius firmũ ſapiat. Igitur cõcludendũ erit locũ eſſe regulæ, q̃ loquit̃ de iure q̃ſito nõ tollendo.

Eſt bene uerũ, ꝙ regulæ antiquæ Bene. Eug. & Nic. ſummorũ pontificũ iſtũ caſum comprehendebant. Sed ex quo in modernis fuerunt illa uerba reſeruationis ſublata, conſtat modernos Pontifices noluiſſe ſub regula caſum illum comprehendere, arg. eorũm, quæ dicunt Domini in deciſ. 48. tit. de reſcr. in antiquis. refert Fel. in c. ſuper literis, in 7. col. de reſcriptis.

Niſi dicamus ſatis ſub interpretatio ne
poſſe inte ligi comprehenſum,ex quo re
gulæ antiquæ illũ exprimebant.Nam l ex
moderñá generaliter loquẽs , debet inter
p̀retári,& intelligi ſecundum antiquam ,
etiam abolitam,iuxta doctrinam Bart. in
l.fi.ff de falſ.& in l.i.de coniu.cum eman.
lib.& l.nam & polteriores. ff.de legib.

Qvaestio decima.

QVæro, nunquid commiſſio quæ tollit
ſubreptionẽ gratiæ , de qua excipie
bat aduerſarius , nullum aliud ius habens
quàm ius illius exceptionis , dicatur tolle
re ius quæſitum,ut ſit locus regulæ.

Solvtio. Quæſtio iſta accidit in
Rota tꝑe Pauli 2.in cauſa Arelien. paro
chialis de Camploro . Et tunc plura ſatis
leuia fuerunt allegata, quæ , ne uerboſos
commentarios faciam,omitto.Solum igi
tur reducitur punctu: iſtius qõnis ad hoc,
utrum exceptio ſubreptionis competens
aduerſario fuerit peremptoria gratiæ, an
dilatoria ? Nam ſi peremptoria,erit locus
regulę.Quia per illam commiſſionem ſub
latiuam ſurreptionis tollitur ius quæſitũ
opponenti , quod papa uidetur in dubio
uelle facere,ut notat Spec.in tit.de reſcri.
præſenta.§.rõne aũt formæ,uerſ.illud.cũ
conc.ut ſcribit Alex.in conſ.137. in cauſa
& lite.in 2.col.lib.2.Aut erat exceptio di
latoria,quæ non perimebat gratiam.Et ta
li caſu non uideretur dicendum non eſſe
locum regulæ,cum per hoc nullum uidea
tur aduerſario ius quæſitum tolli , per ea
quæ notantur in c.ſuper literis,de reſc.&
in c.ex parte.de off. deleg. & notat Ioan.
And.in c.per uenerabilem,in 2.gl. qui fil.
ſint leg. Hinc eſt , ꝙ ius reſultans ex exce
ptione dilatoria eſt tam modici momen
ti,ꝙ Rota ad exceptiones peremptorias ,
non ad dilutorias probandas dat remiſſo
riam,ut dicit Hoſt.& omnes in c. t. & ibi
Fel.col.fi.de app. Sic etiam minor ad per
emptorias exceptiones reſtituitur,nõ aũt
ad dilatorias , quia in primis infertur dã
num,in ſecundis uerò non . ita dicit Bal.
in l.peremptorias,col.4.C.de ſent.reſcin.
non poſſ.& in l.ſcio.ff.de in integ.reſt. fa
ciunt,q̃ dixi in regula de publicãtis, q.17.

Ex quibus infertur,ꝙ ſi aliquis excipere t
de regula de ualore,uel triennali.quæ nõ
dant titulum , ſed tantum ius excipiendi
peremptoriè , ſi papa lite pendente poſt
prædictas exceptiones acquiſitas deroga
ret illis diceretur tollere ius quæſitum ,
quia auferret exceptiones peremptorias ,
ius aduerſarii totaliter perimentes , & ex
cipienti ius dantes.Et ita in una Veronen.
fuit in Rota concluſum tꝑe Leonis,10.(ut
retulit D. Franc. de Firmo nunc procura
tor) Et eodem modo dicendum eſſet ſm
aliquos, qñ exceptio peremptoria alicui
competens non in totum tolleretur , ſed
longius differretur,quia tali caſu ẽt locus
eſſet regulæ,pro qua opin.facit, quia ius
acquiſitum in longum tempus ſuſpẽdere
idem eſt,ꝙ tollere,ut eſt tex.no.in c.ſi ſu
per gratia,de off.deleg.lib.6.ubi iſta ęqui
parantur tollere alicui perpetuò ius , uel
longius differre , pro quo facit dictũ Bal.
in l.pen.ff.de excuſ.tut.Secus tamen uide
retur dicendum quando exceptio , quæ
tollitur,eſſet dilatoria, quia ex quo cenſe
tur modici præiudicii , ut dixi non debe
ret conſiderari argument.l.ſcio.ff.de in in
tegrum reſtit.

Sed circa iſta quæ dicta ſunt,conſiderã
dum eſt diligenter.Et reſoluẽda ſunt duo
capita.Primum,nunquid uerum ſit, ꝙ pa
pa differendo ius mihi competens per ex
ceptionem peremptoriam uidetur infer
re præiudicium conſiderabile. Secundum
caput eſt,nunquid papa æque præiudicet
alicui tollendo illi dilatoriam exceptionẽ
competentem ſicut peremptoriam.

Circa primum plura dici poſſunt pro
utraque parte.Primò pro parte negatiua,
uidelicet ꝙ papa differendo ius excipien
di peremptoriè non uideatur præiudiciũ
conſiderabile inferre eſt dictum Bal. in l.
Titius,in principio.ff.de excuſ. tuto. ubi
dicit,ꝙ tollere & ſuſpendere multum dif
ferunt,per iura ibi allegata per eum . Et
hoc idem uidetur tenere Innoc. in c. quæ
in eccleſiarum,de conſt.qui uoluit, quòd
licet papa nõ poſſit auferre alicui ius ſuũ,
poteſt tamen dilationem ſuper eo conce
dere.Nam ut dicit text.in l.ſi debitori. ff.
de iud.Magnum damnum non eſt in mo
ra modici temporis, per quem tex.ut ibi
dicunt

dicunt moder.papa quotidie moratorias concedit.

In contrarium uerò faciunt ea quæ ſuperius dicta ſunt ex dictis Bald.in dicta lege penul.ff.de excuſ.tuto.& text. in dicto c.ſi ſuper gratia,ubi parificantur iſta tollere ius alicui,uel illud differre.pro qua opinione alia iura allegat Fel. in c. in noſtra. in 27.corrol.de reſcript.ubi dicit,quòd in dubio papa non intendit per ſuas literas præiudicare iuri alteri quæſito, ſiue illud faciat ius extinguendo, ſiue differendo. Et idem ſentit Felyn. in capi. ad petitiónem,in ſecunda colum. de accuſa. Et hoc expreſsè tenet Egid.deciſio. 739.in fin. Et ꝙ papa ita cenſeatur præiudicium inferre differendo ius meum,ſicut extinguendo, probat bene Geminia. in cap. ei cui. in 5. colum. de præbend.lib. 6. & in conſil. 11. col.pen.& tenēt moder.in tract.beneficiorum.q.11.tertię partis. uer.decimaquarta qualitas.&c.fol.232. paruo uolumine.

Quid dicendum? Conſiderabam ſi iſtæ opiniones cōtrarię poſſent ſub diſtinctione cōcordari,uidelicet ꝙ aut papa differt ius opponendi exceptionem meam perēptoriam ad modicum tempus, & tali caſu non eſſet regulæ, quia in dilatione modici temporis non infertur præiudicium cōſiderabile,& ita loquitur text. in dicta lege,ſi debitori.cum dicto Bald. in dicta lege penul.& aliis pro iſta parte allegatis. Aut uerò dilatio eſt longi temporis, & tali caſu procedit cōtraria opinio: uidelicet ꝙ idem ſit differre,quod auferre ius,ut patet ex exēplo dato per Fel. in c.cōſtitutus. in 5.col.uerſic.conſiderata. de reſcript. uidelicet quando papa differet obligationē alicuius iuratam ad longius tempus.Nam talis dilatio diceretur inferre præiudiciū,licet nec obligationem , nec iuramentum tolleret.Et ad hoc plura iura allegat Fely. in quodam ſuo conſil.incipiente, faciem tuam illūmina.in tertia col. quem habeo manu eius propria ſcriptum . Et pro utroque membro diſtinctionis uidetur tex. in l.quotiens.C de pre.imp.offer.Sed obſtat adhuc iſtis vnum quia reſpectu præiudicii idem iudicatur de magno ſicut de paruo. Cum igitur regula iſta ſimpliciter de præiudicio loquatur, debet de omni præiudicio intelligi,prout etiam de iure communi intelligitur,ut patet per gloſſ. in uerb. præiudicium. in c.olim.de conſuetu. Et ideo iſta declaranda erunt , ut dicam ſtatim in ſecundo cap.

Circa ſecundum caput uidetur dicendū idem eſſe alicui tollere exceptionem perēptoriam uel dilatoriam, per ea quæ dicit Barr.in l.fin.in prin.ff.de his quæ in frau. cre.ſequitur Alex.in conſil.115.col.fi.uol. 5.ubi dicunt, ꝙ ſicut perdens exceptionē peremptoriam dicitur quis diminui patrimonio,& ita perdens dilatoriam per l.omnes.§. fi. eod. tit. Et idem tenet Domi.in rep.c.poſtulaſti.in 26.colum. de reſcript. Quid dicendum ? Aduerte ꝙ pro ueritate prædictorum diſcutienda , diſtinguendæ ſunt ſpecies dilatoriæ,ut declarat Bart.in d.l.fin.& Bald.in d.l. peremptorias. nam quædam ſunt modici,quędam magni præiudicii.Nec obſtat quod dictū eſt , omnes dilatorias exceptiones cēſeri modici præiudicii , & ideo à lege facilè tolluntur: quia illud procedit quando agitur de dilatoriis exceptionibus tollendis per uiam legis.Nam lex etiam poſſet tollere peremptorias,& tunc non eſſet locus iſti regulæ quæ tantū procedit quando per uiam reſcripti mandati uel priuilegii ius quęſitū tollitur, non autem quando per uiam legis:ut inferius dicetur,& declarāt moder. & nouiſſimi Mediolanen.in c.ex parte, el 2.in 7.notab.de offi. deleg. Nam in reſcripto uel priuilegio non ſolum cōſideratur magnum , ſed etiam minimū præiudiciū. Et niſi papa expreſsè derogaret regulę,obſtaret in utroque , ut dicunt moder. in c. quæ in eccleſiarum.col.12.de conſtitu. Et hoc quod dixi de modico præiudicio, intelligerem quando perpetuum eſſet præiudicium, quod conſiſtit in priuatione iuris modici , puta exceptionis dilatoriæ, uel rei paruę. Nam ſi papa illam auferret , & me perpetuo priuaret , lite pendente eſſet locus regulæ. Secus quando papa illud ius ad modicum tempus differret : nam propter hoc, non diceretur ius auferri , & ita procedit text.in d.l.quoties , & ea quæ in proximo mēbro dixi.Si uerò dilatio eſſet lōgi tēporis,ꝓcederet tex.ī d.c.ſi ſuꝑ gratia.& ī c.ſi.

pro

propter tua debita. de reſcript. lib. 6. cum aliis alleg. in proximo puncto. Et ſecundũ iſta debent declarari ea quæ Rota dicit in deciſ. 27. in no. ꝙ ſi per lapſum termini ad articulandum admittantur articuli obiectiui, dicitur tolli ius quęſitum, cùm aduerſarius ſit tutus exceptione temporis. Et idem habetur Deciſi. 648. in antiquis. & Deciſ. 607. Vide tamen circa hoc omnino infrà quæſtionem 17. & quæ dicam q. 20. Et per iſta etiam declarantur ea quæ dicit Fely. in d. c. conſtitutus. in 10. col. uerſ. generaliter autem. dum refert Caliſtũ III. diſtuliſſe iuramentum cuiuſdam obligati ſoluere ad certum tempus, ubi poſtea diſtinguit duos caſus, ut ibi per eum.

QVAESTIO VNDECIMA.

QVæro, nunquid commiſſio auferens alicui releuamen probationis dicat auferre ius q̃ſitũ, ut locus ſit iſti regulæ?

SOLVTIO. Pro intelligentia quæſtionis exemplum poni poteſt in cauſa Salernit. Abbatiæ, quæ fuit olim uentilata in Rota tẽpore Pii. Nã papa motu proprio, ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis cuidam Gaſpari gratiam conceſſit, in qua plura narrauit. Aduerſarius uidens illa narrata ſe aliter haberi, & ei magnum pręiudicium inferre, obtinuit à papa commiſſionem, per quam papa uoluit illa narrata in gratia Gaſparis perinde haberi, ac ſi gratia illa fuiſſet ad inſtantiam & impetrationem Gaſparis, & non motu proprio facta. Ita quòd illa commiſſio onerabat Gaſparem ad probandum illa narrata, quæ ſtante motu proprio, & certa ſcientia non tenebatur probare, & ſic commiſſio auferebat Gaſpari releuamen probationis ex motu proprio reſultans, fuit dubitatũ nunquid per hoc diceretur ei tolli ius quęſitum, ut eſſet locus regulę.

Multa fuerunt tunc inde dicta. Nã quidam dicebat nõ tolli ius quæſitum, & per conſequens non eſſe locum regulæ ex eo, quia regula loquitur quando tollitur ius, ſed probatio nõ eſt ius, iuxta tex. in l. duo ſunt Titii. ff. de teſt. tut. ubi ꝓbatio & ius ponuntur ut diuerſa, & ſic ex vno ad aliud tanquam ex diuerſis non ſit bona illatio uulg. cap. in pręſentia. de probat. Præterea præſumendum eſt papam reuocando ſuũ motum proprium non fuiſſe bene informatum neque certam ſcientiam habuiſſe negotii narrati. Præſertim quia agitur de modico præiudicio, quia non tollitur Gaſpari probatio, ſed releuamen ab onere probandi quod eſt quid diuerſum, ut in l. cum qui, ff. de iureiur. & in l. 1. in fin. ff. de inter actio. & tradunt moder. in rub. de ꝓbat. Et papa nihil aliud hic facit, niſi quia Gaſparem reducit ad uiã iuris quæ diſponit agentem probare debere, quod intendit, uulg. l. qui accuſare. C. de eden. Ergo ex hoc nõ dr̃ grauari, nec ius aliqđ ꝑdere, arg. l. ſi unus. §. pactus. ff. de pact. & ita non uidebatur reg. hoc caſu locũ habere.

In contrarium allegabatur reuocatio gratiæ motu proprio conceſſæ, quæ reuocatio ius diminuit, & grauat onere probãdi iam illo onere releuatum. Nam illud grauamen onus dicitur, ex quo dependet tota deciſio cauſæ, iuxta tradita per Bar. in l. ictus fuſtium. circa fi. ff. de his quæ nota. infa. & ea quæ dicit Arc. in cap. dilecti. in 5. col. circa fin. de iudic. Et ita per iſta dicta concluſit Rota in una Romana taleę M. CCC. Duc. pendente de anno 1538. coram. R. P. D. Petro Vortio epiſcopo Aquen. inter Gundiſaluum de Salazar, & Ioan. de Macerata phyſicum. Nam Gundiſaluus uigore inſtrumenti in forma Camerę petebat dictam ſummam à dicto Ioan. quam pro redimendo ſe, & filios duos à manibus militum ei mutuauerat, & eã ſummam dictus Ioan. in dicto inſtrumento confitebatur ſe habuiſſe & recepiſſe, iurans omnia in eo contenta eſſe uera, & renuntians exceptioni non numeratæ pecunię, &c. Petente igitur Gundiſaluo ſummam, dictus Ioannes iam abſolutus à iuramento ad effectum agendi excipiẽdi, &c. exceptionem non numeratæ pecunię poſuit. Verùm quia iurauerat omnia & ſingula eſſe uera, illa uerba tantum operabãtur ꝙ ipſum Gundiſaluum releuabant ab onere probandi numeratam pecuniã, & transferebant onus probãdi in ipſum Io. excipientem, iuxta tradita per Alexan. & alios in l. nemo poteſt de leg. j. & in l. fin. C. de non nume. pecun. Et ita Rota impoſuit dicto Ioan. onus probandi. Io. uerò uidens fortè non poſſe ita facilè negatiuã

pro

probare, acceſſit ad reuerendiſſimum car dinalem Neapolitanum tunc urbis lega tum, & obtinuit commiſſionem, ꝙ præfi geretur terminis dicto Gundiſaluo ad pro bandum ſe numeraſſe pecuniam: Gundi ſaluus excepit de iſta reg. Domini tenue rũt tolli Gundiſaluo ius quęſitum. uerùm quia Ioan. ſe iuuit alia commiſſione, fuit utrique terminus præfixus, & mandatum concordari, & ita cauſa manſit.

Itaque ex prędictis apparet præſentem quęſtionem fuiſſe deciſam per rationes ſu perius allegatas, & alia plura dicta tunc per aduocatos utriuſque partis congeſta, quę breuitatis cauſa omitto.

Breuiter hic concludo, ꝙ ſi in dicta gra tia motu proprio talis erant narrata, quæ alias probari debebant de iure communi, hoc caſu ſi papa per ſuam commiſſionem prædictam gratiam ad ius commune redu xit, nulli facit iniuriam, quia fauorabilis eſt uia per quam reuertimur ad ius cõmu ne, ut in c. ab exordio. 35. diſtinct. ut notat gl. in cap. 3. de præbend. lib. 6. & dicam in ferius in alia quæſtione. Aut uerò narrata in gratia motu proprio non erant contra ius commune, ſed præter, in quib. ius com mune exactas probationes nõ requirebat & tali caſu procedat contraria opinio.

QVAESTIO DVODECIMA.

QVæro, nunquid commiſſio, quæ man dat dari fidem cedulis publicationũ factis in audientia contradictarum, & in cath. eccleſia, quæ non plenè probabant, quo ad effectum reg. de public. dicatur tol lere ius quæſitum?

SOLVTIO. In cauſa Cameracen. præ ben. olim accidit iſte caſus in Rota, & nõ habeo quid fuerit reſolutum. Tamen ten tando poteſt dici, ꝙ non tollat ius quæſi tum, ex eo, quia commiſſio ſolum adiuuat ſeu ſupplet probationem. Et hoc non eſt tollere ius quæſitum: quia ſtant ſimul, ꝙ aliquis habeat ius, & deficiat probatio. l. duo ſunt. ff. de teſtamẽ. tutel. & tradit Inn. in c. quia plerique. de immun. eccl. Cùm autem iſta regula loquatur de iure quæſi to tollendo, in ſuppletione probationis locum non habebit, tanquam res diuerſa: quia per illam potius adiuuatur ius amiſ ſum per regulam de publicandis, quàm ꝙ alicui ius tollatur. Et ita pro iſta parte cõ ſuluerunt plures excellentes uiri illius te poris: quorum nomina, quia ſunt incogni ta modernis non habentibus eorum ſcri pta, non refero.

Quanuis poſſit tentari, ꝙ adiuuare pro bationem non ſufficientem, ſit ius tolle re, cùm per probationum defectum reus ius iudiciorum acquirat, quod repræſen tat uictoriam, iuxta l. qui accuſare. C. de edẽ. Nam ſi illa publicatio eo modo facta erat ſufficiens, reus erat ſuffultus exceptio ne regulæ de non publicandis, quæ peri mit gratiam quod uidetur per dictam cõ miſſionem ſuppletiuam publicationis tol li quod fieri non conuenit, iuxta ea, quæ diximus ſuperius quæſt. 11. Et licet proba tio, & ius uideãtur differre, per ea quæ di cta ſunt: tamen quo ad effectum iudicii ꝓ batio idem eſt, quod ius, ut patet in eius diffinitione tradita per Moder. in rubr. de probat. Et ita dictam l. duo ſunt. in ſpecie declarat notabiliter Bal. in l. hac conſultiſ ſima. in ſecunda columna. C. qui teſtamẽ. facere poſſunt. Et ſequitur Pet. de Ancha. in c. penult. col. fin. de cleric. percuſſo.

Tenendo tamen primam opinionem, ad iſta poſſet reſponderi, ꝙ per exceptio nem regulæ de publicandis, licet reſigna tarius repellatur non tamen propterea opponenti adiudicatur beneficium uirtu te reg. ſed titulus aliunde quæri debet: & ille titulus eſt, qui dat ius opponenti, nõ ipſa reg. oppoſito: ſicut dictum fuit per Dominos in vna Vrgelen. archidiacona tus coram R. P. D. Marcello epiſcopo Mar ſicano de hoc menſe Nouembr. 1539. Nã uoluerunt, ꝙ licet una pars contra ſuum aduerſarium excipiat de pœna, clemen. j. de ſequeſt. poſſ. & fruct. non per hoc ius uiolantis ſequeſtrum acquiritur excipien ti, niſi aliunde illud impetrauerit. Itaque ſi papa ſuppleat diligentias publicationis factas per reſignatarium, ad effectum, ut cenſeatur regulæ ſatisfeciſſe, non propte rea tollit, nec lædit titulum opponentis, etſi occaſionaliter vel ſecundariò ius illud per huiuſmodi ſuppletionem debilitaret, illud præiudicium ad effectum iſtius regu læ non eſt conſiderabile, prout latius con cluſum fuit ſuperius in tertia quæſtione.

QVAE

Et ideo reſolutione prædictorum eſt di
ſtinguendum de modo declarationis.
Quia aut Papa declarat illud quod in pri
mo actu tacitè ſub uerbis dubiis contine
batur. Et talis caſu declaratio non tollit
ius quæſitum: quia qui declarat, nihil de
nouo inducit, ſed granum ex ſpicis, ut di
ctum eſt, excutit. Nam proprium eſt decla
rationis illud, quod eſſet inefficax & obſcu
rũ, propter difficultatem probationis, ape
rire, ut in l. duo ſunt Titii. ff. de teſtamen.
tute. & l. ſi cui. §. ſi quæratur. ff. de ſer. fug.
Et ita tenet Old. cõſ. 167. ante omnia, &c.
col. fin. Et idem Petr. de Ancha. conſil. 64.
uidendum eſt. col. i. Et in tali declaratione
procedunt ea, quæ latè tradit And. Sicul.
in c. ſuper quæſtionum. in princip. col. 1.
de offi. deleg. Et Iaſ. in l. non dubium. in 6.
nota. de leg. Et talis declaratio uocatur ex
poſitiua, quia natura uerborum hoc pati
tur, & hæc ſemper fieri poteſt, & in iſta re
gula locum non habet.

Aut papa non declarat, interpretando
uerba, ſed ſupplẽdo illud, quod nõ eſt, &
quia non eſt propria, nec uera declaratio,
ſed potius quædam noua conceſſio. l. qui
liberis. §. teſtamentum. ubi glo. & Bart. ff.
de ſecund. tabul. & in l. 1. ubi gl. & Bald. C.
de codic. talis declaratio ſubiicitur iſti re
gulæ, quia dicitur inferre præiudicium. Et
ita expreſsè diſtinguit Pau. de Caſt. in cõſ.
338. quia exceptiones. in fi. lib. 1. & in d. l.
hæredes. §. ſicut. col. 2. de teſtam. quod di
cit bene notandũ pro declarationib. quas
ſæpe ſummi Pontifices de beneficiis reſer
uatis faciunt. Nã dicit eas nõ ualere in prę
iudiciũ tertii. Quib. quidem Pauli de Caſt.
uerbis dixit Fely. ſæpius ſe in Rota uſum
fuiſſe, dñis non diſſentiẽtib. ut ipſe refert
in c. cũ olim in 4. col. de re iudic. Et cũ Pau
lo concordat Pet. de Anch. in d. conſ. 398.
Et ita in ſpecie iſtam diſtinctionem ſequi
tur Dec. in l. 1. in 2. col. C. de imp. & aliis
ſubſtit. Et ante ipſum Socin. in conſi. 260.
inci. in cauſa Naneten. in 9. col. ubi notab.
loquitur. Et hoc idem ſequitur Decius in
c. fina. in 6. col. de conſti. Et latius Moder.
Taurinen. uidelicet Io. Franciſcus Purpu
ratus uir ꝓfundę doctrinæ, in l. 1. in 5. col.
ff. ſi cer. pet. Et pro iſta parte conſuluit Ge
min. in conſil. 129. in ſecundo dubio. & ſe
quitur Felyn. in c. ſi qñ. in 1. col. de reſcr.

Hinc dicimus, ꝙ in tali declaratione in
ductiua de nouo requiritur partis citatio
quia per eam infertur præiudicium, ut ꝓ
bat latè Decius in conſil. 14. col. fin. in ulti
mo uolumine impreſſorum. Pro quib. cõ
ferunt ea quæ Ro. tradit in conſil. 298. Et
ideo tempore Sixti Papæ in una cauſa pa
rochialis de Tuſchiis Naneten. in qua tũc
conſuluit And. de Caſarellis excellentiſſi
mus aduocatus conſiſtorialis, fuit conclu
ſum tali declarationi obſtare iſtam regu
lam. Et credo, ꝙ fuit illa cauſa, ſuper qua
conſuluit Soci. in dicto conſil. 260. Et ille
fuit pulcher caſus, quem ob memoriam
uetuſtatis referam. Fuerat enim conceſſa
facultas Epiſcopo Naneten. de conferẽdo
beneficia in certis menſibus, cum hac con
ditione, ꝙ dictam facultatem in eccleſia ca
thedrali die Dominica uel feſtiua, popu
lo congregato ad diuina audienda infra
miſſarum ſolennia publicaret, cum decre
to irritandi, ſi ſecus &c. Accidit, ꝙ Epiſco
pus non ſeruauit iſtam formam, ſed dictã
gratiam in Synodo ſuo publicauit. Et de
inde uigore dictæ facultatis conceſſit di
ctam parochialem vacantem cuidã Petro.
Poſtea quidam Iacobus uigore gratiæ ex
pectatiuæ acceptauit dictam parochialẽ,
& dictum Petrum ad iudicium traxit, & li
te pendentem gratiam, Si neutri, impetra
uit. Petrus obiiciebat de facultate Epiſco
pi, quæ irritabat quaſcunque acceptatio
nes. Iacobus replicabat illud Epiſcopi in
dultum, ſeu facultatem nullum ius tribue
re, ex quo Epiſcopus ſecundũ formam
datam non publicauerat illam. Petrus ui
dẽs ſe percuti, obtinuit à papa motu pro
prio vnam declaratoriam, ꝑ quam papa
declarabat, dictam publicationẽ facultatis
factam in Synodo, & collationes in uin di
ctę facultatis factas fuiſſe ualidas. Iacobus
contra iſtam bullã declaratoria oppoſuit
de iſta regula. Petrus replicabat declara
tionem iſtam Põtificis nõ tollere ius quęſi
tũ: quia qui declarat, nihil de nouo dat.
Triplicabat Iacob. imò illã declaratoriam
multa de nouo inducere, ex quo Eps nullã
habebat poteſtatẽ conferendi, non ſerua
ta forma data in facultate ſibi cõceſſa, iux
ta cũ dilecta cũ uulg. de reſcrip. Et ideo ꝑ

ſuam

ſuam collationem nullum ius tribuerat Petro, & declaratio papæ non poterat retrotrahi in præiudicium medio tempore impetrantis,ut in c.quáuis.de reſcript.li. 6. cum materia uulgatæ l.bonorum rem ra.hab. Nec poſſet princeps facere, quod publicatio,quę non eſt facta,ſit facta:arg. l.in bello.§.factę.ff.de capti. Sed bene poteſt extendere,quòd publicatio quę debebat fieri in eccleſia cathedrali cum prædicta forma,quòd fiat in Synodo,arg.eorũ, quæ dicit Bar.in l.ſed ſciendum.ff.de parrici. Et hoc eſt aliquid de nouo inducere. Talis ergo declaratio extenſiua, quia de nouo inducit,ſubiicitur regulę per ea quę ſuperius dicta ſunt quia intentionis papæ non fuit uelle tollere alteri ius quęſitum. Hæc ſunt, quæ tunc in caſus contingentia dicebantur, quæ iuſtificantur ex ſuperius dictis.

Nec obſtat,ꝙ motu proprio ſit facta declaratio,quia motus proprius tollit ſubreptionem,non ius tertii,ut no.in clemen.ſi ſummus Pontifex.ut tradit Decius ubi ſupra,poſt Alex. in conſil. 11.ex his.colum. pen.lib.6.cum aliis concor. ut ſcribit Iaſ. in l.ſi.col.pe.ff.de pac.& in l.i. col.2.C.de rei uendicatio.Et ita illis temporib. in cõtingentia iſtius caſus fuerat dictum.quod eſt menti tenendum ad declarationem iſtius reg. Ex quibus plures aliæ ſimiles quæſtionem diffiniri poſſent.

QVAESTIO XIIII.

QVæro,Nunquid regula iſta obſtet gratię tertii non collitigantis lite pendente inter alios impetratæ, ſed per collitigantem in iudicio productę?

SOLVTIO. Iſta quæſtio fuit heri 22. Maii & ſecunda Iunii M.D.XXXVI. propoſita, & uentilata in Rota coram R. P.D.Marcello electo Marſicano, in cauſa Placentina parochialis de Verſocana. Et domini fuerunt uarii.Et ut difficultas, & quęſtio iſta facilius intelligatur, ſeries negotii ita ſe habet: Franciſcus de Mirãda, & quidam Chriſtophorus Vrbina contendebant inuicem ſuper prædicta parochiali.Deinde D. Franciſcus Solis, Epiſcopus Balneoregen. fuit citatus, & tractus ad eãdem cauſam per D.Franciſcum Miranda. Itaque dictus Mirãda,& epiſcopus ex vna parte erant collitigantes: ex alia uerò idẽ Miranda,& dictus Chriſtophorus.Pendente huiuſmodi lite,Chriſtophorus impetrauit vnum Breue a papa Clemente:in quo papa annullabat quaſcunque alias prouiſiones ſuper dicta parochiali, aliis ꝙ Chriſtophoro factas,decernẽs irritum, &c. Poſteà Chriſtophorus obiit, & totum ius Chriſtophori per ſubrogationem deuenit in ꝑſona dicti Franciſci Miranda. Itaque lis remanebat ſolum inter dictum Miranda, & epiſcopum habentẽ titulũ anterioris datę,& in poſſeſſione dictę parochialis exiſtentem.Et quia dictus Franciſcus Mirãda ſpoliauerat epiſcopum ſuſpenſo petitorio,egit epiſcopus contra eum poſſeſſorio recuperandæ.Franciſcus produxit contra epiſcopum prędictum Breue,quod impetrauerat dictus quondã Chriſtophorus dum uiueret,ad effectum, ut oſtenderet epiſcopum nullum habere titulum, neq; poſſeſſionem propter decretum irritans dicti Breuis,ſine quo titulo ſaltem colorato epiſcopus poſſeſſorio reſtituendæ agere non poterat,iuxta vulgatas deciſio.epiſcopus uerò contra Breue excepit de iſta regula, quia per illud tollebatur ſibi ius quæſitum: dubitatum fuit nũquid iſto caſu haberet locum regula?

Pro parte affirmatiua dicebatur, ꝙ ſic. Nam regula iſta innititur æquitati, quæ iſto caſu militare uidetur,maximè contra dictum Breue exorbitans, rigoroſum, & inſolitũ.Et licet regula loquatur in cauſis, uerum eſt dicere epiſcopum fuiſſe cũ præfatis in eadem cauſa,& ſuper eodem beneficio.Nam licet inter epiſcopum & Chriſtophorum non eſſet lis: erat tamen eadẽ cauſa,quæ ſufficit,cũ aliud ſit cauſa,aliud ius:vulg.c.forus.de uerb. ſig.

Præterea, quia ius obueniens ex dicto Breui,tempore quo Franciſcus Miranda excipit de eo,iam erat conſolidatum in ꝑſona dicti Franciſci,& effectum fuit totaliter ſuum, iuxta l. hæreditas. de acqui. hæred. Vnde qua ratione obſtaret regula, ſi Franciſcus impetraret Breue prædictum, eadem ratione,quando ius procedens ex Breui,eſt effectum ipſius opponentis,arg. c.abbate ſanè.de re iud.lib.6.

Præterea,quia ſi dicimus regulam epiſcopo

ſi opo iſto caſu non ſuffragari,ſequeretur hoc abſurdũ,ꝙ multoties intruſi in ſua ſe intruſione confouerent.Pone .n. litē eſſe ſuper uno beneficio inter A. titulum habentem,& B.poſſeſſorem intruſum:C.tertius impetrat gratiam annullatiuam tituli A. facta mentione de lite. Certè ſi diceremus non poſſe A. dare de regula iſta,B.intruſus contra A. poterit abſolutoriam petere,cùm reperiatur titulus ipſius A.extinctus per gratiam C.Quæ quàm ſint abſurda,quilibet diſcernere poteſt.Et ideo dicẽdum uidetur,ꝙ ubi gratia tertii impetrata lite pendente duos tollit titulum, uel aliàs prȩiudicat alteri litigantium,ſi alter utitur illo iure contra ſuum aduerſarium collitigantem, proculdubio locus erit regulæ,per ea quæ dicit Old. conſil. 299. & ſequitur Fely. in c. in noſtra. in 15. corr. de reſcrip.

Iſtis tamen rationibus non obſtantib. maior pars Dominorum concluſerunt cõtrarium,uidelicet,non eſſe hoc caſu locũ regulæ per iſtas rationes.Primò, quia iſta regula fuit ſemper interpretata tantùm habere locum inter collitigantes, ut ſic in quantum fieri poſſet, interpretetur ſecũdum ius commune, quod noluit in medio litis ſacras iuſſiones impetrari poſſe, ne ius collitigantis turbetur. Et hoc denotat illud verbum,Cauſis,poſitum hic in regula,quæ largo modo litem comprehendit,ut traditur in l.cauſas.C.de tranſac.Cũ igitur Chriſtophorus prædictum Breue impetraſſet,tempore quo non erat lis inter ipſum & epiſcopum, meritò regulæ non erit locus.Iſta tamen non procederẽt tempore Hadriani VI.qui regulam generalem fecit, comprehendens omnia tempora. & idẽ fecit Sanctiſſ. D. N. Paulus Papa III.Itaque deciſio prædicta locum habet tempora aliorum Pontificum, quorum regulæ tantùm ad conceſſiones lite pendente obtentas reſtringuntur,ut latiùs dixi in præfatione iſtius regulȩ.Et tenendo iſtum intellectum, prædicta facilè reſoluuntur. Nec obſtat, ꝙ illud Breue infert prȩiudicium, quia hoc non facit ꝙ ſit locus regulæ:quia caſus prȩiudiciales extra iudicium regulȩ nõ ſubiiciuntur, ſed ſub diſpoſitio ne iuris communis relinquuntur: quæ qualis ſit, inferiùs dicetur in alia quæſtione.Poterit igitur hic epiſcopus ſibi conſulere aduerſus illud Breue per aliquam cõmiſſionem reductoriam Breuis ad ius cõmune,quæ denegari non ſolet, prȩſertim quando commiſſio petitur cum illa clauſula,Conſtito de bono iure, quod ſi non fecit,ſibi imputet.

QVAESTIO XV.

QVæro,an per derogationem iſtius regulæ, uigore cuius iam alicui competebat ante derogationem regulȩ exceptio,tollatur ſibi ius quȩſitum?

SOLVTIO. Quidã antiqui tenebant, ꝙ ſic,ut adnotauit ſumus ille uir Laurentius Puccius quondam cardinalis ſanctorũ quatuor, in quibuſdam notabilibus expeditionum curiæ: rationem tamen aliquã non ſcripſit. Et pro iſta opinione facit, quia poſtquàm uigore alicuius legis acquiſitum eſt ius alicui, princeps in præiudicium iuris uigore illius legis quæſiti non poteſt talem legem reuocare,quominus ad tutionem dicti iuris quæſiti illa lex allegari poſſit. Ita tenent Imol. & D. Anto.in c. 1. de conſti. per dictum Innoc. in c.nouit.de iud. Quem ibi latè ſequitur Ab.in uer.quarta ſolutio, &c. Vbi infert, ꝙ leges prolatȩ ab Imperatoribus in fauorem eccleſiarum & clericorum, ex quo tranſierunt in priuilegium,non potuerũt per eoſdem in præiudicium prædictorũ reuocari. Et ſequitur Fely. utroque loco. Ita uidebatur in propoſito dicendum, ꝙ papa derogando huic regulȩ, ſi per derogationem illius infertur prȩiudicium illi, cui iam priùs competit ius excipiendi uigore regulæ, quòd nihilominus reuocatione non obſtante. poterit excipere de regula. Et pro iſta parte faciunt ea quæ Card.& Imo.tradunt in c.quia diligentia. de elect.ſequitur Alex.in l.Gallus.§. & q̃d ſi tantùm. in 9.col.uerſi. ſecundò limitatur.ff.de lib.& poſthu.

Sed iſtis non obſtantibus contrarium uidetur concludendum. Et in primis illud ſatis notiſſimum eſt in iure, quòd princeps poteſt pro libito uoluntatis tollere leges poſitiuas. capit. primo de conſt.lib.6. cùm illis non ſubiiciatur, ſed illæ ſubſunt ipſis uulg: c.propoſuit. de cõ ceſ.

teſ.præben.& tradit Alex.in conſil.2. col. 5.lib.1.& alibi ſæpe.Nam illius eſt deſtruere,cuius eſt condere.uulg.l.fi. C. de legib. Et ideo dicimus, ꝙ in principe eſt pro ratione uoluntas,ut dicit Bald.in l.relegati. & ibi gl.ff.de pœ.Et hoc procedit etiam ſi per talem legem reuocatoriam tolleretur ius quæſitum alteri,non ſolùm uirtute legis reuocatæ, ſed ratione alicuius ſpecialis tituli : quod fortius eſt, ut tradit not. Bart.in l.quoties,ff.de pollicit. & in l.Antiochenſiũ.ff.de priuil.credi.& in procem. Digeſtorum. Vnde licet princeps per reſcriptum ſuum auferẽs rem, uel beneficiũ alterius,teneatur ad recompẽſam,ut aliàs dixi,quia talia reſcripta ſeu conceſſiones intelliguntur ſine alterius præiudicio : tñ ubi princeps non per uiã reſcripti,ſed per uiam legis generalis tolleret ius quæſitũ, non tenetur ad aliquam recompenſam,ut notabiliter concludit Alex.in conſil. 109. uiſis iis.col.antepen.uerſic. ad tertium argumentum.lib.3. & in conſil. 189. incip. matutè.col.5.libro 2.Sic igitur ſi papa per uiam legis derogat iſti regulæ , non eſt dubium,per hoc non tollere ius quæſitũ. Quia papa poteſt tollere ius quæſitum ex lege ſua,ut dicit Pau.de Ca.conſil. 216 in ci.quomodo ſequitur Fely.in c nouit. in 8.col. de iudic. Quinimò ſi per uiam reſcripti ſcienter derogat regulæ, non poterit ille cui ius tollitur, uti exceptione illius. Quia ſatis conſtat papam in beneficialibus liberam habere poteſtatem , nõ ſolùm derogandi regulæ , ſed etiam ſine cauſa præiudicandi alicui, & auferendis ius quæſitum, ut not.Abb. poſt Ant. in c. conſtitutus.col.2.de rel.dom. cum ſexcentis concor.ut Mod. Mediolanen. ſcribunt in ca. qui in eccleſiarum. in 11.col.uer.ſecundus caſus eſt.de conſtit.

Non obſtant ea, quę in contrariũ ſunt adducta ſuperiùs. Quia procedunt illa, quando lex eſt pro aliquibus non ſubditis, particulariter condita per uiam priuilegii,nõ autem generaliter pro omnibus, ut loquuntur prædicti doct. in d. cap. 1. & d.cap.nouit. Tali enim caſu princeps reuocare legem non poteſt,& reuocando non tollit ius quęſitum ex illa lege. Secus tamen eſt, quando lex fuit generaliter edita pro omnibus, prout eſt regula iſta. & non particulariter in priuilegium aliquorum. Quia tali caſu reuocari poteſt,neque curatur de pręiudicio, ut notanter diſtinguit Paul.de Caſt.in conſi.277.inci.primũ dubium.lib.1.& tradit Soci.conſ.156.col. 2.& Dec.conſi.229.circa fi.& Alex. conſi. 101.col.5.lib.1.& Moder.prædicti,præſertim quia quãdo derogatur regulæ, in fauorem certæ perſonę,regula non tollitur quominus alii eius exceptiõe uti poſſint. Nam ſæpe in Rota illi in declaratoriis ui di per ſummos pontifices conceſſis derogari.& plures caſus ponit B. M. Laurẽtius Cardinalis ſanctorum quatuor, in quodã ſuo libro adnotationum, fol. 168. In quibus derogatum fuit huic regulæ in fauorẽ certarum perſonarum quas hic breuitatis cauſam non referam, & tradit Deci. in l. edita.nu.48.ſeq.C.de eden. Nec prædictis obſtat, ſi dicatur locum eſſe iſti regulæ, etiam quando princeps ſcribit motu proprio, & ex certa ſcientia, ut ſuperius in alia quęſtione diximus, quia illud eſt uerum,niſi derogetur regulæ,ut hic. Nam per motum proprium uel certam ſcientiã non cenſetur derogatum iſti regulæ, niſi ſpecialiter fiat derogatio,ut late ſuperiùs in proœ.regul.ĩ 5.& 6.q.diximus. Et ideo ſemper locus erit exceptioni contra omnem gratiam tollentem ius quęſitum, etiã ſi fuerit motu proprio facta, niſi ſpecialiter regulæ derogetur. Et tali caſu ſublata regula tollit ius excipiendi quæſitum ex ea. Et ita in ſimili in una Parmen. ſpolii bonorum coram R.P.D.Petro Vortio fuit in Rota concluſum die 12.Iunii.1538. Nã in dicta cauſa dubitabatur, nunquid abſolutio à iuramẽto & à periurii reatu ad effectum agendi & excipiendi, parte tamen citata, à ſacra Pœnitẽtiaria obtenta ſub prętextu, ꝙ ille,qui iurauit,fuit enormiſſime læſus,ius parti aduerſæ ſuſtulerit, uigore l.ſi quis maior.C.de tranſact.quæſitum aduerſus contrauenientem? Et concluſerunt Domini,quòd ſic probata enormiſſima lęſione. Quia conſtat papam ex cauſa enormiſſimę læſionis uoluiſſe concedere abſolutionem. Vnde ſi probatur quod illi aſſeritur,uidetur tollere, & derogare.l. ſi quis maior. Et hoc per quandam conſe

quen

quentiam uidetur tollere ius quæſitum ex ea. Et per hoc cauſatum non fuit, tam ex abſolutione, quæ tantum conceſſit facultatem agendi, quàm ex probationibus enormiſſimæ læſionis, & contractus ſimulati poſtea facti, quę fieri non poſſent, niſi conceſſa abſolutione, ut dicit Pau. de Caſt. notabiliter in conſ. 259. incip. circa primum, in 2. uol. Et ita etiam in hoc pūcto concluſit concilium Neapolitanum in deci. 322. col. pe. & fin. Sed iſta omnia nouiſſimè limitantur non habere locum, quando papa per ſpecialem gratiam uni factam, tolleret ſtatuta, priuilegia, & conſuetudines eccleſiæ confirmatas, per quæ fuerat iam ius quæſitum, quia tali caſu locus eſſet iſti regulæ, ut poteſt poni exēplum in cauſa Burgen. pēnſionis nuper in Rota coram R. P. D. Aquen. deciſa. In qua eſt ſciendum, ꝙ eccleſia Burgen. habet ſtatuta, conſuetudines, & priuilegia, quibus diſponitur, ꝙ omnes fructus cuiuſdam abbatiæ, & illi annexorum, per unum annum cum dimidio poſt quamcunque uacationem ipſius abbatiæ, ſint eo ipſo mēſæ capitulari, ſiue fabricæ dictæ eccleſiæ applicati, cum ampliſſimis clauſulis. Accidit, ꝙ uacante dictæ abbatia S. D. N. R. Cardinali de Grimaldis penſionem D. Ducat. ſuper ea conſtituit, cum derogatione ſpeciali ſtatutorum, conſuetudinum, & priuilegiorum dictæ eccleſiæ. Itaque uigore iſtarum literarum penſionis, Cardinalis contra capitulum dictæ eccleſiæ ad penſionem egit. Capitulum uerò prætendit ad penſionem non teneri ex eo, quia uacante abbatia, eo ipſo ius in fructibus quæſitum fuit, itaque eccleſia grauari nō poterat: Cardinalis replicabat dictis ſtatutis & priuilegiis, in bullis penſionis in ſpecie derogatum fuiſſe. Capitulum triplicabat papam non intellexiſſe: propterea uelle tollere ius quæſitum ex dictis ſtatutis & priuilegiis, & ita oppoſuerunt de iſta regula, fuit dubitatum, nunquid eſſet hoc caſu locus regulæ? Rota poſt uarias aduocatorum informationes, hodie 7. Nouembris, 1539. coram eodem D. Petro epiſcopo Aquen. concluſit eſſe locum regulæ: quia papa, licet derogauerit dictis ſtatutis cum ampliſſimis clauſulis, non per hoc uiſus fuit derogaſſe huic regulæ, quæ indiuiduam mentionem requirit, ut dicam in alia quæſtione, quę locum habet, quando tollitur ius quæſitum ex priuilegio uel ſtatuto.

QVAESTIO XVII.

QVæro, quid ſi per commiſſionem tollatur gratia alicuius, itaq; per illam commiſſionem reducimur ad ius commune, nunquid ſit locus iſti regulæ.

SOLVTIO. Videtur dicendum, ꝙ non: quia fauorabilis & non pręiudicialis reputatur illa uia, per quam reuertimur ad ius commune, ut dicit gl. in uerbo ad A. in c. ab exordio. 35. diſt. & gl. magna in c. 3. de præb. lib. 6. quam ſequitur Alex. in l. ſi conſtante. in 2. col. ff. ſol. ma. Rom. conſil. 318. Mod. de Montecferrato in repet. l. nemo poteſt. col. 10. ff. de leg. 1. Et commiſſio iſta nihil aliud facit, quàm tollere impedimentum ad ius commune inductum per illam gratiam. Non igitur commiſſio eſt illa, quæ tollit effectualiter gratiam, ſed ius commune miniſterio commiſſionis, quæ tollit obſtaculum, ut dicit expreſſe Domi. in conſ. 12. Vᵗ in ſimili Io. Mod. Arch. & Io. And. in c. cum aliquibus, de reſc. li. 6. Exemplum de homine ligato manibus ponunt. Nam ſi talis ab aliquo ſoluitur, & ſolutus ſcribat, non per hoc dicitur miniſterio diſſoluentis ſcribere, ſed ille idem ex ſe hoc facit: licet ſi diſſolutus non fuiſſet, minimè ſcriberet. Ita eſt hic dicendum, ꝙ commiſſio, quę tollit obſtaculum, non eſt illa quæ tollit, ſed ius commune. Pro qua opin. facit dictū Abb. in c. ueniens. in 7. col. num. 22. uer. concludendo prædicta. de reſc. Vbi dicit, ꝙ licet prælatus per ſuum pactum uel renuntiationem eccleſiæ præiudicare non poſſet: hoc tamen non procedit, quando per tale pactum ad ius commune reuerteretur. Quod dictum cum ſexcentis aliis facientibus ad propoſitum refert, & ſequitur Iaſ. in l. ſi unus. §. pactus. in 3. col. ff. de pac. Facit quod dicit Ant. de But. in c. conſtitutus. in 1. colum. de tranſact. cum concord. traditis per Felyn. in c. cum acceſſiſſent. de conſtit. & Dec. conſil. 3. in 3. colum. Et ita

ita reperio iſtam opinionem in terminis iſtius quæſt. tenuiſſe Franciſcum Curtiū Iuniorem, in conſ. 1. in 7. col. nu. 82. uer. 4. concluſio. quem ſequitur quidam doctus moder. videlicet Bart. Chaſſ. in conſ. 65. col. pen. nouiter impreſſo. ut ibi lat. us per eos. Et ita etiam tempore Sixti accidit caſus bis in Rota in una Eduen. Abbatiæ, & in aliis Cameracen. præben. ut attestatur Io. Aloiſius, Tuſca. Mediolanen. tūc aduocatus conſiſtorialis celebris in 1. uolum. conſil. fol. 167. & 198. Licet ibi non dicat, quid tunc fuerit reſolutum, & ideo libenter uiderem, quid ſuper hoc Rota ſentiret. Interim tamen tenenda eſſet illa deciſio Curtii & Chaſſanei, quę eſt in terminis, & practica multum prodeſt, quia ut dicit Fel. in c. cum ordinem, col. 4. de reſcr. inuenire deciſionē in terminis, multum prodeſt in practica, & eſt doctiſſimi Doctoris, ſed per regulas generales reſpōdere, eſt doctoris poſitiui, & pauperis: prout ipſe idem dicit in cap. 1. in 4. col. de reſcrip.

QVAESTIO XVII.

QVæro, an commiſſio, per quam reiicitur confeſſio minoris ætatis, & inhabilitatis in literis apoſtolicis in iudicio productis facta, tollat ius quæſitum ad effectum iſtius regulæ?

SOLVTIO. Hic caſus accidit tp̄e Sixti in Rota in cauſa Oſcē. Abbatiſſatus de Caſſinis inter quandam Catharinam electā & Beatricem, & prout tunc dicebatur, ita nunc dicendum uidetur, uidelicet illi commiſſioni obſtare regulam, iſtis rationibus. Primò, quia confeſſio facta in bullis, eſt facta principi in precibus coram eo porrectis. Secundò, quia eſt etiam approbata in iudicio per productionē literarum. Tertiò, quia geminata: quo caſu talis confeſſio non poterat ex prædictis cauſis ſine præiudicio illius, cui per eam ius quęritur, reuocari: iuxta not. in l. cum preciū. C. de liber. cau. & in c. fin. ubi Io. And. de iureiur. lib. 6. tradit Iaſ. in l. cum tranſegiſſe, num. 10. C. de tranſact. & in l. conditioni. C. de inſtit. Et de geminata confeſſione habetur in l. ſcimus, C. de agric. & cenſib. cum concord. ut tradunt Modern. Papien in lege ſi certis. C. de pactis, & de omnibus prædictis in capitulo ex literis, de diuor. not. do. Anton. in capitulo atteſtationes. de deſpon. impuber. Et per eundem in capitulo cum uenerabilis, de exc ep. cum ſimilibus. Ex quibus infertur, quòd electio Catharinæ minoris & inhabilis, erat ipſo iure nulla, & intrabat ius Beatricis, ſi modò per prædictam commiſſionem Catharinæ tollitur prædicta confeſſio. Ex quo prædicta minoritas & inhabilitas probatur, tollitur ius Beatrici, & ſic erit locus iſti regulæ. Et ita in terminis uidetur conſil. Cald. 12. tit. de reſcr.

Solùm obſtat hic unum, quia uidetur per remotionem prædictæ confeſſionis nihil auferri à Beatrice, cum minoritas Catharinæ, quæ inhabilitatem inducit, occultari nō poterat: ita ꝙ poteſt Beatrix per teſtes probare illud idem, quod per cōfeſſionem inducebatur. Quo caſu non uidetur principaliter præiudicari, cum nō auferatur ab ea ꝓbatio. Et licet ei tollatur releuamen probationis, nō per hoc tollitur probatio. Quia aliud eſt probatio, aliud releuamen ab onere probandi. l. cum qui. ff. de iureiur. ut dixi ſuperius, quęſt. 10. Et confeſſio ſecundum communem opinionem, non eſt probatio, ſed releuamen probationis, ut latè probant Modern. poſt alios in rub. de prob. num. 4. Et hoc maxime procedit in caſu iſto, quia confeſſio prædicta fuerat per mulierem minorem annis facta, nec fuerat acceptata. Quo caſu facilius ex triplici capite fragilitatis, & non acceptationis poſſet reuocari. Tamen tenendo primam opinionem, ad iſta poteſt reſponderi, quòd magnum præiudicium fit Beatrici in hoc, ꝙ grauatur onere probandi. Quia cum dubius ſit litis euentus, cogitur rem tam clariſſimam & expeditam per confeſſionem Catharinæ in dubium reuocare, maximè, quia iuſte timere poteſt Beatrix ſubornationem teſtium. Quia qua ratione Catharina auſa eſt contra confeſſionem ſuam ita qualificatam uenire: eadem ratione eſt præſumendum eam impedire poſſe, ne probari poſſit eius inhabilitas. Quia, ut dicit Bal. in c. quia ueriſimile. de præſumpt. propter dulcedinem rerum temporalium, ſtudium corrumpendi teſtes adhi

adhibetur. Et hoc dicendum uidetur in caſu iſto, quia hic Catharina non uenit per uiam reſtitutionis aduerſus ſuam confeſſionem. Quo caſu licet per beneficium reſtitutionis uideretur releuari a grauamine illato ſibi per ſuam confeſſionem, ſeruatis his, quæ dicit Egid. deciſ. 693. cum ſeq. grauaretur tamẽ in alio. Quia ultra læſionem, ſine qua non datur reſtitutio teneretur plura alia copulatiuè probare ad eam conſtitutionem obtinẽdam: quæ enumerat Iaſ. poſt Alex. in l. ſi is qui temporaliter. §. ſi minor. ff. de iure iur. In quib. forraſſe probandis poſſet deficere: ſed per huiuſmodi commiſſionem obtentam releuatur ab omnibus prędictis & ſolum grauatur Beatrix. Ergo uidetur in hoc præiudicari totaliter, & ſic erit locus huic regulæ.

Eſt bene uerum, ꝙ ſi Catharina obtineret commiſſionem prædictam per uiam reſtitutionis, prout de iure, quod tali caſu non erit locus iſti regulæ, cum reſtitutio fieret ſecundum ius commune: de quo non poteſt aliquis præiudicium prætendere. Nam utraque pars oneratur & onus cum onere compenſatur: arg. l. uiro. ff. ſol. mat. & dixi ſuperius in alia q. de reſtitutione loquens. Sed in omnem euentum dici poteſt, hoc caſu non eſſe locum regulæ, quia non tollitur ius principaliter, ſed ſecundariò, & in conſequentiam. Et tale ius non conſideraretur ad effectũ iſtius regulæ, ut diximus late ſuperius, quæſt. 3. ſed adhuc dubito ſatis propter dictum conſi. Cald.

QVAESTIO XVIII.

QVæro, Ponamus Papam per ſuam cõmiſſionem reieciſſe exceptionem mihi competentem contra aduerſarium meum. puta de pœna contenta in c. cum qui. de præbend. lib. 6. uel de iniectione manus in clericum. Ex quibus quis incurrit pœnam, & priuationem ipſo iure. Nunquid per hoc dicatur mihi tolli ius quæſitum?

SOLVTIO. Patet ex his quæ dicta fuerunt ſuperius in 11. q. Sed tamen pars affirmatiua, uidelicet, locum eſſe iſti regulæ ſuaderi poteſt per dicta Mod. in c. fi. de conſt. Non tamen omitto ꝙ q. iſta accidit tempore Sixti 4. in cauſa parochialis de Tuſchiis Naneren. in qua quidam aduocati, tunc temporis, tenebant cõtrarium iſta ratione. Quia per hoc, ꝙ papa aduerſario ius amiſſum reſtituit, & una cum exceptione competenti mihi, reiicit etiam manuum iniectionem, per hoc ui detur ſecum diſpenſaſſe. Quia per narratiuam prædictorum Papa uiſus fuerit habere ſcientiam eorum, quæ a iure ſuper prædictis diſponuntur. c. 1. de conſti. li. 6. & l. omnium, C. de teſta. Et per conſequens ſciuit aduerſarium fuiſſe in ipſo iure priuatum, ut in dicto capitulo eum qui. Et a iudicio repellendum iuxta c. pia. de except. lib. 6. Ex hoc igitur, quòd exceptiones huiuſmodi reiecit, & uoluit aduerſarium audiri in iure, uidetur tacitè cum eodem diſpenſaſſe. iuxta l. quidam conſulebant. ff. de re iud. & quæ notantur in l. idem Vlp. ff. de excuſ. tut. cum ſimilibus. Inde propterea dixit gloſſ. in c. ſi aliquando, de ſent. excom. quòd per actum cum excommunicato celebratum papa uidetur eum abſoluere.

Tamen iſtis non obſtantibus prima opinio uidetur uerior, uidelicet, ꝙ locus ſit iſti regulæ. Pro qua eſt aduertendum in primis, quòd commiſſio pręfata ad petitionem aduerſarii conceſſa principaliter fuit ad iuriſdictionem tribuendam, cum concedantur per uiam iuſtitiæ. Non autem eſt actus per quem ſoleat tribui principaliter diſpenſatio, quæ innititur gratiæ. Per hoc igitur, quòd ad narrationem meam papa concedat reſcriptũ, ſiue commiſſionem, non cenſetur mecũ diſpenſare, ut ex textus notabilis in l. libertus. la 2. quem ibi notat Ang. ff. de in ius uoc. Nam ad hoc, ut papa per actum quem facit, uideatur diſpenſationem inducere, ſex neceſſaria requiruntur. Primò, quod princeps ſciat factum, & ex illo iuris diſpoſitionem. Secundò, quòd pariter ſciat eſſe opus in illo facto diſpenſatione. Tertiò, quòd papa ex certa ſcientia affirmatiuum actum faciat, & ꝙ illum exprimat. Quartò, ꝙ de cauſa diſpenſationis motiua cognoſcat. Quintò, ꝙ ex eius

actu tertius non lædatur. Ita concludunt Innoc.& Ioan.And.in c.ueniens. de filiis presbyter.& plures alii relati per Mod. in d.l.quidam. Sextò, ꝙ iſta in commiſſione facta lite pendente papa huic regulæ de roger, alias prædicta non ſufficerent, ut eſt dictum ſuperius in 6. q. procemii, & hic, quæſtione decimaquinta. quæ omnia dicta commiſſione defecerunt,& per conſequens dicendum, illam non ſuſtuliſſe ius quæſitum. Nam licet ille, qui in prædictas pœnas inciderat, in ſua commiſſione de prædictis incidenter mentionem fecerit tamen non plene & principaliter narrat factum ſuper eo diſpenſari petẽs, nec in ea diſpenſatur: itaque apparet ius impetrantis ſaluum remanſiſſe. Et preſuppoſito, ꝙ papa ſciuerit factum, illa ſcientia non inducit abſolutionem excommunicationis incurſæ propter iniectionem, quia requiritur, ꝙ expreſſe fiat, ut eſt tex. in clem.ſi ſummus, de ſent.excommunic. Nec obſtat gl.in d.c.ſi aliquando.quia illa gl.intelligitur quando apparebat papam ad effectum illius actus abſoluere uelle. Alias in dubio abſoluere non uidetur, ut dicit do.Ant.in d.c.ueniens,& in d.c.ſi aliquando, per tex.in d.clem.ſi ſummus. Et hoc idem tenet Paul.in clem. eos, de conſanguinit.& affinit. Quinimò preſuppoſito, ꝙ ſola ſcientia ſufficeret, requiritur ẽt, ꝙ illa ſit expreſſe ſcripta, ut dicit Imo. in d.l.quidam per gl.in c.ſtatutum.in uer. literarum.de reſcr.lib. 6. Quam ad hoc pro ſingulari notant moder.Bonon.in repet. rub.C.de prob.in 7.col.cum multis conc. ut ſcri.Soc.in cõſ.59.circa fi. Nam licet papa diſpenſet cum clerico digno priuatione, non per hoc intelligitur tollere ius alteri quæſitum, ut dicit Ioan.Andr.in c.dudum, primo. in fin. de electio.quem cum aliis concord. ſequitur Felyn. in capitulo cauſam .in 9. colum.uerſiculo interpretatie priuilegii.de reſcript. Et ſola expreſſio etiam cum clauſula. Non obſtantibus & clauſula, Supplentes non ſufficeret ad inducendam habilitatem perſonæ cum præiudicio tertii ſecundum magis communem opinionem, quã refert Alex. in d.l.quidam.in 3.col. Imò quando omnia prædicta concurrerent, quę in caſu noſtro interuenerunt, etiam cum expreſſa derogatione iuris quæſiti, eſſet dubitandum, nunquid papa dando immunitatem delinquenti, uideatur expreſſe tollere mihi ius quæſitum, auferendo exceptionem peremptoriam mihi competentem? quod nou examino hic, cum ſint præter propoſitam quæſtionem. Sed hoc plenius attigit Abb. in diſputatione ſua prima poſt doct.in c.quæ in eccleſiarum, de conſti.& tangit expreſſe Alex.in conſ.136.in 2.col. lib.2.& eſt tex.& ibi notant omnes Mod. in c.ex parte, el 2. de off.deleg. & dixi in alia quæſtione. Sufficit enim quo ad præſentem quæſtionem in prædictam commiſſione expreſſe non fuiſſe derogatum iſti regulæ, neque in ea exprimi ea, quæ ſuperius dicta ſunt neceſſaria ad talem effectum fuiſſe. Concludendum eſt igitur per eam ius quæſitum mihi, reſultans ex exceptione dicti c.eum qui.& c.ſi quis ſuadente.17.q.4.non ſublatum eſſe. Pro quibus faciunt ea, quæ diſtinguendo ſcribit Dec.in c.quoniam.de conſt.col.6. uerſic. prima eſt, ꝙ ſi conſtitutio, &c.dixi latius in alia quæſtione.

QVAESTIO XIX.

QVæro, ponamus Papam lite pendente, fauore reipublicæ conceſſiſſe ſcriptum, uel commiſſionem in præiudicium collitigantis, cum clauſula generali, Non obſtante, nunquid erit locus iſti regulæ?

SOLVTIO. Pro ſolutione iſtius quæſtionis plura poſſunt dici: tamen reſecando ſuperflua, concludendum eſt locũ nõ eſſe regulę. Pro qua opinione eſt dictum Bar.in extrau.ad reprimen. in uer. nõ obſtan.in 1.col. Et ratio iſtius deciſionis eſt, quia fauore reipublicę recedimus a regulis iuris, ut dicit Ro.in cõſ.31. Adeò ꝙ poteſt auferri ius alicui, ut tradit Angel. in conſil.351.incip.generoſus, in 1.col. cum multis concord. Quos pręter iſta, copioſe more ſuo cumulat Fely, in c.nonnulli. in 7. fallentia, columna 22. cum duabus ſequent.de reſcrip. Hinc eſt, quòd licet in pœnalibus non habeat locum extenſio: illud tamen fallit, niſi ratione reipublicæ. Ita pulchrè conſuluit And. Sicul. in conſil.48.incip.præclarè, in 1.colum.2. uol.

nol. Et ad propoſitum faciunt ea quæ longo diſcurſu ſcribit Iaſ. in l. Barbarius. in 6. col. ff. de offi. præto. Vbi tredecim dicta cumulat ſuper hoc. Per quæ Rota de anno 1532. die 7. Aprilis in una Bononien. bonorum de Guizileris, coram domino Paulo Capiſucco tenuit iſtam opinionem & limitationem ad iſtam regulam. Tamẽ ego ſuper hoc dubitabam, quia licet Papa propter bonum publicum poſſet ius quæſitũ tollere, & cenſeatur per hoc derogaſſe iuri communi, cuius ſcientiam præſumitur habere: tamen ſecus eſt in iſtis regulis, quib. de ſtylo curiæ derogatum illis nõ cẽſetur, etiam per clauſulas generales, niſi de illis ſpecialiter fiat mẽtio, ut ſæpius dictũ fuit, ut latius ſcripſi in 6. q. proœmii, ita ꝙ regula iſta ſemper obſtabit, niſi dicamus iſto caſu cenſeri in dubio derogatum, illi quod non audeo firmare, cum nullibi hoc ꝓbetur, præſertim quia illa cauſa Bononi. erat profana, in qua ius quæſitum non fundatur ſicut in beneficialib. nam in profanis acquiritur uerum ius, & dominium, quod eſt de iure naturali, ut tradit Ale. in l. cum hæredes. ff. de acqui. poſſ. Non ſic eſt in beneficialibus, in quibus nemo eſt dominus, neque etiam ipſe Papa, ut in ea pit. ſecund. de pecul. clemen. & in capitul. ſecund. de dona. & in capit. non liceat Papæ. 12. quæſt. 1. Et ob eam cauſam in profanis Papa proteſtatur ſe non uelle alicui præiudicare, ut patet in c. nouit. de iudic. & in cap. per uenerabilem. qui fil. ſint legi. Et tradit Anto. Alexand. in terminis iſtius regulæ loquens, in conſil. 147. in 3. columna. & ante ipſum Socin. conſil. 32. colum. penul. libro primo. Hinc eſt, quòd ſi laico Papa mandaret, quòd dimitteret ius ſuum, & alteri cederet, non teneretur obedire, ut dicit Innocent. in c. quia plerique de immu. eccleſ. ſequitur Gemi. in repe. cap. poſtulaſti. de reſcript. Sed in beneficialibus aliud eſt dicendum, in quibus procedit iſta regula propter pleniſſimam Papæ iuriſdictionem, ut dicitur in c. ſecund. de præben. lib. 6. & in clemen. 1. ut lite penden. tradit Socin. conſil. 166. in 2. col. & conſi. 164. in antepenultima columna.

QVAESTIO XX.

QVæro, Nunquid commiſſio quę tollit narratiuam bullæ, dicatur tollere ius quæſitum?

SOLVTIO. Olim in Rota fuit datum hoc dubium in cauſa Redonen. capellę coram Graſſis, & fuit dictum quòd ſic, ex eo, quia per bullam uerificatam in ſua narratiua acquiritur ius in re, iuxta not. in c. ſi tibi abſenti. de præbend. lib. 6. & in cap. fin. de conceſ. præben. eodem libro. Sed ius acquiſitum per bullam non debet tolli per commiſſionem, cum ſit ius multis uigiliis & impenſis procuratum. Commiſſio autem non conceditur niſi ad effectũ, ut ius & iuſtitia miniſtretur, non ut ius tollatur, & ideo ſi contrarium fit, erit locus regulæ.

Et ſecundum iſtam reſolutionẽ poſſent plures ſimiles quæſtiones decidi, quæ fuerunt etiam olim tempore Sixti uentilatæ in Rota, quas propter penuriam temporis non examino, cùm vnico uerbo reſolui poſſent, ut dicamus in iſtis omnibus caſibus tolli ius quęſitum, & locum eſſe regulæ. Primò, quando commiſſio mandat nõ ſtari aſſertis per Papam in ſuis literis, niſi quatenus oſtendatur ſupplicatio. Secũdò, quando commiſſio mandat, ꝙ ad probandum ea, quæ poſt inſtrumentum probari deberent, detur fides ſolum teſtib. Tertiò quando per gratiam perinde ualidatur diſpenſatio, & ſuppletur expreſſio, & ea quę ſunt tacita in prima. Quartò, per commiſſionem, per quam Papa mãdat nouas prærogatiuas proficere ad beneficia acceptata, etiam tollitur ius quæſitũ. Quintò, qñ per commiſſionem reiectiuam alterius cõmiſſionis, mandatur dari fidem probationi alias inualidæ. Sextò, quando commiſſio abſoluit à neceſſitate probandi illum, qui impetrauerat beneficium, ut reſeruatum. Septimò, quando commiſſio ſupplet tempus elapſum, uel tollit impedimentum. Octauo, quando commiſſio mandat dari fidem libris Secretariorum. Nono, quando mandat ualidare collationem ordinarii non ritè factam. Decimo, quãdo Papa declarat beneficiũ nõ eſſe cõ

prehenſum ſub gratia.Huiuſmodi ſimiles ſexcentæ ſunt quęſtiones ad regulam iſtã pertinentes.Quæ facile ex deductis in pręcedentibus & ſeq.quæſt.decidi poterunt.

Non tamen omitto, ꝙ anno 1530. de menſe Febr.coram Reuerend. P. D. Petro Vortio Epiſcopo Aquen.in una Palen.Abbatiæ,pro D. Patriarcha de Hieruſalem, contigit ſimilis quæſtio ſuperiorib. Fuit igitur dubitatum, nunquid ſi commiſſio mãdat caſſari ſupplicationem de regiſtro antequam peruenerit ad manus impetrãtis,dicatur locum eſſe huic regulę,tanquã dicatur tolli ius quæſitum? Domini conſuluerunt ꝙ non. Quia antequam ſupplicatio perueniat ad manus partis, poteſt caſſari & reformari per Datarium, & alios officiales,ut experientia docemur tantò fortius per Papam. Nam non dicitur adhuc parti ius quæſitum, donec ſupplicatio ſit relaxata,&producatur in mundum:arg.l.contractus.C.de fi.inſtru. Si tamen Papa antequam exeat manus officialium,mandet caſſari, locus non erit regulæ,& ita iudicatum fuit.

QVAESTIO XXI.

QVæro, Quia ſæpe Papa in literis ſuis utitur illa clauſula, Non obſtante collatione alteri facta,prout fecit in una Hiſpalen.inter Dominum Epiſcopum Solis,& Franciſcum Miranda,nunquid dicta clauſula tollat ius quæſitum ex collatione ualida?

SOLVTIO. Compoſte.Io.And.Abb. & Mod.in c.cauſam,de reſcr. dicunt illa uerba ius quæſitum non tollere, quia intelligi debent de collatione inualida. Et hoc idem Alex.pluribus locis ſequitur,cumulatis per Mod.Pap.in l.fi.ff.de conſtit. prin.& reaſſumit Deciſ.in conſ.292. in 2. col.& ultra ipſos hoc idem Alex.tenet in conſil.34.col.pen.& conſ.108.col.2. in 6. uol.nouiter impreſſo.

Sed in contrarium facit deciſ. Mod.Dominorum meorum facta in una cauſa Poloniæ coram D.Camillo de Balionibus de menſe Octob.1520. In qua uoluerunt gratiam reſeruationis beneficiorum cum ſuſpenſione quarumcunque gratiarum, exceptis noĩationibus regiis, intelligi debere de nominationib.ualidis, non de inualidis & reuocatis. Quam Dominorum deciſ.latiſſimè ſcribit D. Gul.Caſſiodorus Epiſcopus Algar.in ſuis collectaneis deciſionum. fol. 154. Et pro ea facit tex.in c. dudum.2.de elec.& c.ſi gratioſè.de reſcr. lib.6.& in c.non poteſt.de præb. eod. lib. Quibus iuribus probatur diſpenſationem cum retentione beneficiorum obtentorũ conceſſam, intelligi de retentione ualida & canonica,non de inualida. Quia proditum eſt, uerba generaliter prolata,intelligi debere de actu ualido, non de inualido,uulg.l.4.§.condemnatum,de re iud. l. 1.§.docere,ff.ne quis eum qui in ius uocui exi.& in c.qualiter.de pac.& i c.ueniẽs. de cler.non reſi. per quæ iura ſimul cum aliis rationibus & dictis,Doct.in c.1.in 5. & 6.col.impugnat Compoſtell. ac etiam Felyn.de eius dicto uidetur dubitare in d. c.cauſam.in 13.col.in uerſic.non obſtãte collatione,&c. in fi. illius uerſic. Pro quibus faciunt quæ Aret.tradit in l. in ſubſtitutione columna penultima, uerſic. præterea,uolumine primo,& quæ dicit Bart. in l.non putauit §. non quæuis. ff. de bonor.poſſeſ.contra tab. Nam de actu inualido non eſt neceſſaria mentio, ut late tradunt Mod.in c.ex tenore.poſt gl.ibi de reſcrip.Clauſula igitur prædicta,Non obſtãte collatiõe alteri facta,debet potius intelligi de collatione ualida, quæ obſtat, non de inualida,quæ non obſtat, nec per conſequens derogatione eget.

Quid dicendum? Conſiderandum eſt diligenter, ꝙ magna eſt differentia inter clauſulis præſeruatiuas gratiarum,poſitas in gratia tertii, quæ non tendunt in præiudicium, neque in gratiam,uel utilitatẽ tertii & clauſulam, Non obſtante. Quia clauſula præſeruatiua ab uſu patrisfamilias, præſeruat gratiam quatenus ſit ualida:prout in exemplo dictæ deciſionis contigit. Nam in illo caſu Leo papa 10.reuocauerat per ſuam regulam omnes nominandi facultates ad beneficia conceſſas Regi Poloniæ,qui forte iam ante reuocationem ad beneficium uacaturum quendam nominauerat. Poſtea idem Leo conceſſit Oratori dicti Regis nunc epiſco

po

po Plocen. gratiam reſeruationis cum ſuſpenſione omnium gratiarum expectatiuarum, exceptis nominationibus præfato Regi conceſſis. Vacauit poſtea beneficium, fuit dubitatum nunquid deberetur nominatio à Rege ante reuocationem, an uerò Oratori? Dicebat Orator, quòd ſibi debebatur, ex eo, quòd nominationes erant per regulam reuocatæ. Replicabat alter, nominationes fuiſſe poſteà per clauſulam poſitam in reſeruatione Oratoris præſeruatas. Triplicabat Orator per dictam clauſulam, uideri nominationes tantum ualidas, non inualidas præſeruari, per iura ſuperius alleg. Tandem Rota omnibus diſcuſſis pro Oratore pronuntiauit, propter prædictam rationem clauſulæ præſeruatiuæ, quæ uenit ad augendum gratiam, & non ad diminuendum: vulg. l. legata inutiliter. de adim. legat. Non ita in clauſula, Non obſtante collatione alteri facta, quæ uenit ad diminutionem, & ſic eſt odioſa: conuenit igitur eam mitius interpretari, quia, ut dicit gloſſ. Bar. & Moder. in lege fina. §. in computatione. C. de iu. deliber. & Domin. in capitulo ſi Papa, in fin. princip. de priuil. lib. 6. potius debet tolerari, quòd uerba reſcripti odioſi nihil operẽtur, quàm quòd aliquis damnum patiatur: non quia Papa hoc non poſſit, ſed quia in dubia non præſumitur uelle alteri tollere ius quæſitum. Et ſic apparet quòd illa deciſio Dominorum continet longe diuerſum caſum ab iſto, præſertim etiam propter rationes, quas poſui ſuperius in 1. q. quas latius Fel. & Mod. roborant in d. c. cauſam in 9. & 10. col.

QVAESTIO XXII.

QVæro, Vtrum in caſibus in quibus regula iſta læſis non ſuffragatur, ſit aliquod remedium proditum de iure communi ad annullandam gratiam, per quam alicui tollitur ius quæſitum?

SOLVTIO. Duplex eſt remedium de iure communi. Primum per uiam actionis, ex l. 2. §. ſi quid à principe. ff. ne quid in lo. publ. & ex aliis legibus ſuperius alleg. in princip. ij. quæſtio. Nam dabitur actio ex illis legibus ad retractandam & annullandum gratiam præiudicialem, petendo illam annullari ex defectu intentionis papæ, per plures coniecturas, quas Felyn. tradit in capitulo ſuper literis, de reſcript. & Decius conſilio 541. Et licet iſto caſu non ſit prodita aliqua ſpecialis, & nominata actio ad retractandum gratias præiudiciales, tamẽ illa actio ex lege ſufficit. Nam, ut dicit Bart. in lege prima, ff. de cond. ex lege. quando lex non inducit aliquam actionem ſpecialem, ſemper competit actio ex lege tanquam ſubſidiaria. Secundum remedium ordinarium de iure communi datur per uiam exceptionis, quæ agenti obſtat, & ſemper defectus intentionis principis debet eſſe fundamentum agentis uel excipientis: quia ubi alias intentio papæ eſſet clara ad præiudicandum in iſtis beneficialibus, & derogaret huic regulæ ceſſarent omnia remedia, & ſequenda eſſet papæ uolũtas, ut ſuperius dictum eſt in alia. q. uel competit off. iudicis.

QVAESTIO XXIII.

QVæro, an legatus de latere, uel alius inferior ordinarius poſſit tollere expreſſe ius quæſitum, derogando huic regulæ ſicut papa?

SOLVTIO. Concludendum eſt quòd non, quia hoc ſolius principis eſt, ut tenet expreſſe Baldus in lege ſecunda, columna decima, uerſiculo nota quòd plenitudo. C. de ſeruitu. & aqua. & hoc etiam tenet Federic. in conſilio 200. & Roman. in conſilio 37. uiſo puncto, uerſiculo quo ad ſecundum, cum pluribus alijs concordantiis traditis per Stephanum Bertrandum in conſilio duodecimo, circa fin. libro 3. Et hoc quod dictum eſt delegato, generaliter procedit in quocunque alio inferiore, ut Decius poſt mod. latius probat in capitulo ex parte. el ſecundo, in 4. colum. de offic. deleg. ubi hoc limitat non procedere, quando per uiam legis ſtatuendo ius quæſitum tolleretur, ut ibi latius per eum.

REGVLA DE INFIRMIS reſignantibus infra uiginti dies.

Item uoluit, quòd ſi quis in infirmitate conſtitutus reſignauerit aliquod beneficium, ſiue ſimpliciter ſiue ex cauſa permutationis, & poſtea infra uiginti dies, à die per ipſum reſignantem præſtandi conſenſus computandos, de ipſa infirmitate deceſſerit, ac ipſum beneficium conferatur per reſignationem ſic factam: Collatio huiuſmodi nulla ſit, ipſumque beneficium per obitum uacare cenſeatur.

PRAEFATIO.

Regula iſta de infirmis reſignantibus, quia in foro, & curia quotidiano uſu recepta eſt, utilis iudicatur, iuxta tex. in l. certè, in fi. ff. de prec. Et ideo quia utilis eſt, iucunda etiam uideri debet. Nam, ut inquit Bald. in cap. ex tenore, de reſcrip. tunc ſapiunt leges, cum practicantur: quia ſic fructus ex arbore colliguntur. Prout legumlatores ueteres ab utilitate exordientes, conſueuerunt præmiis quibuſdam ſtudioſos ad legum ſtudium inuitare: ut patet in procemio inſtitutio num. § fin. & in authentic. de hæred. & falcid. §. fina. pro certo habentes id quod erat, neminem futurum ſine præmio, aut præmiorum ſpe, qui uellet tam inexhauſtos innumerabilium legum per ſaxa labores ſubire, niſi mallet, ut Siſyphus ille in fabulis, ſudans ſaxum fruſtra uoluere, nec aliquid proficere. Præmium ergo fuit, uel utilitas ſpes, quę homines ad huius ſcientię ſtudium inuitauit: ſine quo uix unus inueniretur, qui legum ſtudiũ ſibi expedire putaret, iuxta ea quæ Ouid. libro 2. de Ponto ad Maximum ſcribit. Hac igitur ratione regula iſta iucunda, & uoluptatis plena iudicabitur. Quia ex eius uſu curiales omnes maximum decerpent fructum ac in theorica non mediocre utilitatis incrementum. Diſtribuetur igitur totus illius regulæ tractatus in tres partes principales. Prima pars quæ duodecim quæſtiones continet, perſonas reſpiciet, in quibus locum iſta regula habere poſſit. Secunda pars, quæ totidem etiam quæſtiones habet, circa beneficia uerſabitur. Tertia pars, caſus diuerſos per 10. & 7. quæſt. numerabit, in quibus regula habere locum poſſit: ſequutus in hoc ordinem imperatoris in §. final. in ſtit. de iur. nat. Qui de iure tractaturus, primus de perſonis, ſecundo de rebus, tertio de actioni. præmiſit. Sed operæpretium erit, antequam ad propoſitam materiam ueniamus pauca quædam de origine iſtius reg. præmittere.

Regula igitur iſta prius originẽ habuit à Bonifacio. 8. qui eam edidit Calendis Maii, pontificatus ſui anno octauo, ut in eius regulis patet. Neque alii pontifices ante eum à Ioanne uigeſimoſecundo incipiendo (a quo regulæ cancellariæ initium habuerunt) ullam de iſta regula in ſuis regulis mentionem fecerunt: ut apparet ex quinterno cancellariæ apoſtolicæ. Vnum tamen non omitto, quòd cum plures ſint in hoc uolumine notabiles regulæ editæ: nulla tamen ſæpius innouata a ſummis pontificibus reperietur quàm iſta. Nam poſt Bonifacium, Martinus Quintus regulam iſtam confirmauit. Ex qua poſtea Nicolaus Quintus extrauagantem fecit, quam habeo inter non impreſſas. In qua unum plus uoluit, quòd literæ reſignationis uiuente reſignante expeditẽtur. Alias decreuit omnia eſſe irrita, ut ibi latius diſponitur. Deinde poſt multa tempora Innoc. 8. per quandam extrauagantem ſuam, quæ incipit, ſicut bonus paſtor. regulam iſtam uiſus fuit extendere ad reſignationes infirmi uigore facultatis conceſſæ, in manibus cuiuſuis perſonę in dignitate conſtitutæ factas. Tamen ibi regulam modificauit in duobus, uide licet reſpectu temporis, & reſpectu uacationis. Reſpectu temporis, quia cum regula iſta aſſignet terminum 20. dierum, ibi ſtatuit unum menſem, infra quem ſi taliter reſignantes morerentur, beneficiũ per obitum uacare cenſeretur. Reſpectu etiam uacationis iſtam regulam immutauit, quia hic reſignatio mortui infra uiginti dies ualet, ſed collatio uigore illius facta annullatur. Sed in d. extraua. reſignationes

tiones taliter factæ præſumuntur fictæ & ſimulatæ. Quod quantum inter ſe differat & importet, dicemus inferius in alia quæſtione. Et declarat Roma. in conſ. 342. Eſt bene uerum, quòd in regulis Martini 5. Eugenii 4. & Nic. 5. nulla in hoc eſt differentia, ex eo, quia ibi reſignatio annullatur. Et in hoc etiam differt iſta regula ab illis quæ concordabunt cum d. extrau. Regula igitur iſta procedit quando reſignatio non fuit facta uigore facultatis, ſed iure ordinario.

Prӕterea, ulterius eſt not. quòd licet regula iſta uſque ad noſtra tempora intacta manſerit, Moderni tamen pontifices eam in aliquibus innouarunt ſeu ampliarunt. Nam Iulius 2. primus ad iſtam regulam addidit illud, quod hodie in regulis modernis cernimus, uidelicet quòd dies uiginti à tempore præſtandi conſenſus computarentur, quod antea in regulis prædeceſſorum ſcriptum non erat. Poſtea Hadrianus 6. iſtam regulam in duobus ampliauit & reuocauit. Primò, dum addidit illa uerba, uidelicet, quam nis autoritate confeiatur, &c. Quæ quidem uerba fuerunt addita ad iſtum effectum, ut regulam comprehenderet collationes factas ex cauſa reſignationis per legatos & odinarios extra curiam, de quo ſæpe dubitat Rota, ut inferius apparebit. Tamen hoc dubium poſtea tempore Clementis 7. fuit in Rota deciſum, ut dicam inferius in quadam quæſtionem. Secundo Hadrianus regulam ampliauit, ut haberet locum in reſignationibus officiorum Romanæ curiæ in infirmitate factis, de quo tamen Iulius 2. antea regulam ad partem compoſuerat. Clemens uero 7. ad iſtam regulam nihil addidit, ſed per quandam extrauagantem eam, & ad reſignationes in ſanitate factas, dummodo in infirmitate præſtaretur conſenſus, & infra 20. dies poſtea moreretur extendit. Quod odio Cardinalis de Vich, qui in cõclaui plurimum ei obſtiterat, Clementem feciſſe ſatis compertum eſt, nihilominus poſtremo Paulus Papa 3. in ſuis extraordinariis regulis, quo ad hoc Clementem eſt imitatus. Ex quibus omnibus apparet multipliciter regulam iſtam fuiſſe uariatam. Et ideo ego propter huiuſmodi pontificum uarietatem regulam iſtam, prout communiter habetur in quinterno Rotę, & prout in ea practicatur, ita interpretandam aſſumam. Rem igitur ipſam aggrediamur.

PRIMA PARS *Quæ circa perſonas vertitur.*

QVAESTIO PRIMA.

IGitur quæro nunquid iſta regula liget papam infirmum renuntiantem papatui ſecundum formam, c. i. de renunt. libro 6.

SOLVTIO. Quamuis quæſtionem iſtam non ſperemus diebus noſtris contingere, pro ornatu tamen materiæ, & ad bene eſſe diſcutiendam duxi. Licet non ignoremus antiquis temporibus plures fuiſſe pontifices, qui papatui renuntiarunt, ut inferius ſubiiciam. Venio ad quęſtionem in qua uidetur dicendũ pro parte negatiua papam non comprehendi ſub iſta regula, ex eo, quia in generali ſermone non comprehenditur perſona conſtituentis ſiue loquentis. l. i. in fin. ff. de ſena. & l. inquiſitio. C. de ſolu. & l. mercedem. §. fi. de act. emp. Neque etiam in generali ſermone a quocunque prolato intelligitur perſona papæ, ut eſt glo. in c. de forma. 22. q. 5. quã ſequitur Iaſ. in rep. ſecunda. l. frater a fratre, num. 16. ff. de cõdi. indeb. & latius mod. & Ripa in l. 1. in 8. col. nu. 56. ff. de uulg. & pup.

Præterea, quia nemo ſeipſum ex ſua ſententia conſtringit eum eſſe debeat diſcrimẽ inter ligantem & ſoluentem. c. debitum. de bapt. Neque de iure ſoleat pari in parem iuriſdictio tribui, ut in l. pen. ff. de arb. cum actio & paſſio non poſſint in eod. ſubiecto eſſe. l. Vranius. uerſic. ſed cum duo. ff. de fideiuſſ. Ergo neque ligabitur ſua conſtitutione papa, quę eſt etiã iuriſdictionis, ut arguit Bal. in auth. quæres. C. de ſacroſ. eccle.

Præterea, quia cum iſte caſus ſit rarus, miraculi loco haberi debet, ut dicitur in § quantumcunque, in auth. de conſul. Et ideo iſta regula nõ adaptatur ad illã, tanq̃

q:od

ꝙ papa de illo non cogitauerit.l. nam ad e a.ff.de leg.

Et in ſpecie, ꝙ regulæ cancellariæ non ligent Papam tenuit Petr.de Anch. conſil. 290. Quē referūt mod. in tract. de benefi. in 1.parte.q.12.num.7.& ante ipſos Fely. in c.ad aures.in 7. col.uerſi. octaua conclu ſio.de reſcrip.Idem Fely.& mod.in c.1.de conſt.& in c.quod ſuper his.in 4. col.de fi de inſtr.Quo in loco certatim doctores te nent regulas cancellariæ, neq; diſpoſitio nes canonum ligare ſummum pontificem earum conditorem. Ratio redditur per Bal.in c.1.circa fi.in tit.de alie.feud. Quia ex quo Deus papæ leges ſubiecit, eius cel ſitudini nulla lex imponi poteſt. Quia le gibus eſt ſolutus.Et ita etiam tenet Firm. in tract.de epiſcop.li.4.q.16.fol.18. Et hac ratione dicimus,ꝙ diſpoſitio.c. auaritiæ. de elect.lib.6.papam non ligat, ut ibi di cit Io.And.& Io. Fran. Pauinus antiquus Rotę auditor,in tract.de offi.& poteſt. ca. ſede uac.fol.16.col.4.

Poſtremò pro iſta parte accedunt ea omnia motiua quæ poſt longam diſputa tionem tradit Io.An.in regula cui licet.de reg.iur.in Mercu. in illa. q. an epiſcopus ſuo ſtatuto ligetur.Et tandem poſt plura concludit ꝙ non.ſequitur Alex. Iaſ. & cæ teri mod. in.l.i.ff.quod quiſq; iuris.faciūt etiam pro iſta opinione omnia fundamē ta,quæ ſcribit collecta. in c. fi. de conceſſ. præb.in illa quæſtione, an per promotio nem ad papatum uacent ipſo iure omnia beneficia papæ. Quorum argumenta bre uitatis cauſa non refero, cum ibi uideri poſſint.

Pro parte uerò contraria affirmatiua, uidelicet,ꝙ papa regula iſta ligetur, facit ratio,mens,& uerba iſtius regulę quæ fun datur in utilitate animæ,ut per huiuſmo di renuntiationes fraudulentas magis ſan guini & perſonis conſulatur,quàm bono vniuerſalis eccleſiæ.Hæc igitur præuaricā di occaſio auferenda eſt. Nam mens iſtius regulę fuit ne infirmi grauiter ęgrotantes præſentientes finem uitę adeſſe,de benefi ciis ſuis,ueluti de rebus profanis in cōſan guineos ſuos ſucceſſionis uice diſponant, & in modum ultimæ uoluntatis illa illis relinquant in præiudicium ordinariorū uel expectātium,ad quos de iure illorum collatio uel acceptatio pertineret.Hoc.n. eſt contra ius,ut c.j.cum ibi not.de pręb. & uergit in animę detrimentum,cui papa ſubiicitur tanquam Chriſtianus, ut dicit Io.And.& alii.in c.ſignificaſti:de fo. com pe. & notat Præpoſitus in c. non licet in prin.x.diſt.qui dicit,ꝙ ſub generali diſpo ſitione concernens ius diuinum impera tor & Reges comprehenduntur. Ergo ſub iicietur etiam papa diſpoſitioni iſtius re gulæ idem animę detrimentum conſide rantis.Hinc eſt,ꝙ papa,imperatores,& re ges ſubiiciuntur conſtitutioni : c.omnis utriuſque ſexus.de pœni. & remiſ. quæ li cet ſit diſpoſitio iuris poſitiui,animam ta men reſpicit,ut Abb. dicit in c. omnes de mai.& obed.& in c. nouit. de iudic. in 3. col.& in c.ſanè.el ſecundo.de offic.de leg. Et generaliter uerum eſt, ꝙ omni diſpoſi tioni per quam euitatur peccatum, & ſa lus animæ cōſeruatur.papa ſtare tenetur, ut latè probat Pet.de Anch. in repe.cap.i. in ſecunda oppo.de conſti. & latius ibidē Fely.in 9.col.uerſic.7.& ultima concluſio. Et eadem ratione diſpoſitio.c. 1. de reg. iur.lib.6. ſimpliciter prohibentis, ne ali quis ſine canonico titulo ſe in beneficiis intrudam,papam comprehendit, ut pro bant ibi Petr.de Ancha. & latius mod. in tract. de offi. de benefi. in 3. q. primæ par tis.nu.8.Sicut etiam videmus papā ſubiici canonib. de irregularitate ratione homi cidii uoluntarii loquentib. Nam quis ne gat papā irregularem fieri,ſi aliquem pro priis manib.interficere? vt pbat Fel. poſt Inn.in c.ſi qñ.in 2.col.de reſcrip. & latius mod.in tract.de elect.fol 56.& ultra ipſos Bal.in c.ſi quis.in fi.de maio. & obe. Nā li cet papa habeat autoritatē diſpēſandi, nō tñ habet peccādi licentiā,ut dicit tex. in c. 1.40.diſt.Et ideò in omnib.illi obediendū eſt,niſi ubi ſubeſt peccatū,ut dicit Hoſt.in c,ſignauit.de offi.ordi.& in c.propoſuit.& ibi Abb.in fi.de cōceſſ. præb. Et qa iſta re gula rōnabilis eſt,& honeſta, papa eā ſer uare teneẽ qa licet ſolutus ſit legib. nō tñ dictamine rōnis,cū ſit animal rōnale,poli ticū & mortale,ut tradit Curt.in conſ.65. col.2.poſt Bal.in l.2.col.8.C. de ſeruit. & aqua.Et cū iſta opi.cōſentiāt ēt verba regu

læ ibi,

læ ibi,ſi quis, q̃ ſunt uerba generalia oẽm perſonam comprehendentia, ut in l.1.ff. de uerb.ſig.ſicut etiam uoluit Do. in c. ſi tibi abſenti.in 3. col.de prǽb. lib. 6. ꝙ ſub diſpoſitione illius text. loquentis de or dinario,&quocunque alio,ligetur & com prehendatur papa, ex quo text. generali ter loquitur.

Præthereà, quia papa & Imperator in ter cæteros aſtringuntur lege honeſtatis & naturalis iuſtitiæ ea omnia ſeruare quę ipſi condiderũt,ut dicit Thom.1.2. q. 96. artic.6. Nam lex diuina mandat eum ſer uare, quæ alios præcipit cuſtodire, ut ha betur Matthæi 23. c. & ad Rom.c.2. ibi, Qui doces, teipſum non doces. Prędicas non mœchandum, & mœcharis. Sed cla rum eſt, papam debere ſeruare legem di uinam.c.ſunt quidam. & c. cõtra ſtatuta. 25.quęſt.j.Igitur &ea quę ipſe ſtatuit.Prę ſertim, quia conſiſtit hoc in ratione na turali., quod quiſque iuris in alium ſta tuit:eodem ipſe utatur. cap.cum omnes. de conſtit.& l.1.ff.quod quiſque iure.

Præthereà, ſicut lex humana debet cum diuina ſe conformare.d.c.ſunt quidam. &doc.in c.q̃ in eccleſiarũ.de cõſt.Ita legis lator humanus debet ſe conformare lato ri legis diuinę, id eſt Chriſto: quia omnis Chriſti actio debet eſſe noſtra inſtructio. Sed Chriſtus leges quas dicebat, perfectiſ ſimè obſeruabat,ut patet Actor ca. 1. Ibi, Cœpit Chriſtus facere & docere. & Mat thęi 18.& Luc.eod.& Mar.10. Ergo eodẽ modo & papa tenetur hoc facere. Et pro iſta opinione ultra præmiſſa nouiſſimè Vincentini in rep.c.primi repente.de con ſtitu.nu.48. ſex fundamenta componunt, & reſpondent ꝑ unam col. ad l. princeps. ff.de leg.Quę breuitatis cauſa non refero, poſtquam habentur in formis. Ex prædi ctis igitur ſatis apparet quæſtionem eſſe dubiam.

Quid tenendum? Dico quod quamuis caſus iſtius quæſtionis coruò ſit rarior al bo:cùm pauci admodum hac ętate reperi antur, qui in infirmitate uel ſanitate pa patui cedant:tamen iſte caſus antiquis tẽ poribus ſæpius cõtigit.Nam ſcribit Ioan. Burgundus antiquus doctor in tract. ſiue diſputatione de renuntiatione papę, plu res pontifices papatui renuntiaſſe.Quorũ primus fuit diuus Petrus,cui ſucceſſit Cle mens. Deinde Clemens, cui ſucceſſit Li nus,de quib. loquitur tex.in c.ſi Petrus.8. q. 1. Ciriacus tertio loco renuntiaſſe fer tur, cui ſucceſſit Antheros,ut frater Iaco bus de Voragine atteſtatur in illa perue tuſta hiſtoria ſanctorum quę Longobardi ca appellatur,titulo de XI. millibus uir ginum. Vbi de renuntiatione Ciriaci, & martyrio eius habetur, & ideo non poni tur in catalogo pontificum, quia ut ibi dicitur,clerus eũ de catalogo abraſit, pro pterea quia eis inuitis & reclamantibus ceſſit,& xi. millia uirginum ſequutus fue rat. De quo ibi latiſſimè habetur. Sic & Cornelius papa cedere papatui uoluit, ni ſi perſuaſus à Cypriano deſtitiſſet. Marcel linus quoque loco ceſſit, & Liberius etiã papatum reſignauit,cui Felix ſucceſſit, & iterũ Liberio cedente,aſſumptus fuit Leo IX. Et omnes prædicti pontifices ſancti fuerunt,excepto Liberio, ut patet ĩ Chro nicis.Poſtremo Cęleſtinus cedens,cauſam dedit, ut diſpoſitio illa Bonifacii VIII. de qua habetur in cap.1.de renunt. lib.6. conſtitueretur. Quod igitur in antiquis contigiſſe legimus, poſſet hodie moder nis pontificibus euenire: & ſic regula iſta poſſet habere locum.

Pro reſolutione igitur omnium prædi ctorum, diſtinguendi ſunt aliqui caſus. Primus eſt: quãdo papa infirmus reſignat in manibus cardinalium, & illi cõſentiũt reſignationi, non obſtante regula. Et tũc talis regula locum non haberet, quia om nes uiderentur ab ea receſſiſſe. Nec cardi nalibus hoc caſu pęnitere liceret,nec con tra factum proprium uenire,iuxta clemẽ. 1.de renun.Solum obſtat unum: quia ui deretur papa iſto mõdo in uita ſibi elige re ſucceſſorem, quod prohibitum eſt ſe cundum Abba.in cap.accepimus. de pact. & tradit Fely. in c.1.in 6.col. uerſi. fallit nonò. de conſtit. cum concor. ut ſcribit latiſſimè cardinalis ſancti Sixti de Turre cremata.in cap. in nomine domini. 23.di ſtin.Sed ad hoc facilis eſt reſponſio. Nã illud dictum Ab.& aliorũ procedit,quan do papa poſt creationem ſucceſſoris nõ exuit ſe dignitate papatus, ſed remanet

papa

papa ponens alium certum pontificem poſt eius obitum,quod facere papæ non licet. Et ita procedit regula communis tradita per glo.in cap.apoſtolica.8. q. 1. ſed quando per uiam reſignationis hoc facit & in uita ipſius ſe exonerat,& exuit papatu,& deſinit eſſe qđ fuit adeò ꝙ re ipſa dignitas in reſignatarium transfertur tunc procedit tex.in cap.1.de renun.lib. 6. qui ſic debet intelligi,licet in caſu Abb.& do. uidelicet quando papa uellet ſibi eligere ſucceſſorem, Marianus Soci.in ſuo indice generali inuenerit cautelā ſub dubio fortè,qua papa poſſet uti in eligendo ſucceſſorem, uidelicet ſi conſtitutionem faciat prius generalem de ſucceſſore eligendo,ſicut Bonifacius fecit ad renuntiando papatui.in dicto ca.1.ſed hoc dictum , quod mihi uidetur dubitabile, per ea quæ dicit Card.in clemen.2.de elect.in 5. q. non examinabo hic, cum extra propoſitam materiam uideatur. Licet illam conſtitutionē de qua Marianus loquitur,fortè papa poſſet facere de conſenſu cardinaliū,per ea q̄ dicta ſunt in ſequen.q.Satis eſt,ꝙ iſte primus caſus iudicio meo uidet̄ ſine dubio .

Secundus caſus eſt,quando cardinales ſimpliciter admitterent reſignationē non habita conſideratione regulæ 1 & tunc intelligeretur iuxta eam,uidelicet quatenus papa infirmus poſt uiginti dies uiueret: ſi uerò infra uiginti dies,ex quo per diſpoſitionem iſtius regulæ papatus cenſeretur per obitum uacare, non obſtante reſignatione huiuſmodi admiſſa, poſſent eligere ſucceſſorem,& uti facultate ſibi conceſſa ut papa , quia intelligitur talis renuntiatio admiſſa ſub tacita conditione quatenus moreretur infra 20.dies.

Tertius caſus eſt , quando papa infirmus reſignaret non in manibus cardinalium,nec illis admittentibus quod facere poteſt,ut dicit Vincen. in c. qđ in dubiis . de renunt. & ſequitur latè Ioan. Franciſcus Paui.Rotæ auditor,in tract.c. ſede uacant.fo.16.in 2.col.uolum. paruo. Et hoc caſu crederem etiam regulam iſtam habere locum attenta mente & honeſtate , per ea quæ ſuperius dicta fuerunt.

Obſtat tamen huic concluſioni unum, quia uidetur ꝙ eo tēpore quo diſceptandum eſſet de uirib. iſtius regulæ illa iam extincta eſſet per obitum papæ, cum regulæ iſtæ ſint temporales ad uitam eius , ut patet ſuperius in procemio.Cardinales igitur,uel alii non poterunt poſt obitū papæ petere papatum uacare per eius obitū,ſed per renuntiationem:.cum hoc ipſum , ꝙ uacet per obitum, ſit diſpoſitum, & inductum per iſtam regulam , quæ , ut dictum eſt,per mortem papæ expirauit , niſi dicamus illam regulam habuiſſe effectum uiuente papa . Quo caſu effectus ſemel cauſatus , etiam in actu temporali durat poſt obitum,ut tradunt Decius & Moderni in c.1.in princ.de iudiciis.& in c.cū ceſſante. de appellat.arg.corū quę dixit Bal. in l. in ipſius.per illum textum. C.famil. ercif. facit ad hoc illud,quod de mandato,re non integra tradunt etiam Moder. poſt Alex. in l.eius.ff.ſi certum petatur.

Et iſta omnia de plano procederent qñ ex manifeſtis coniecturis appareret papā reſignaſſe magis amore carnali,quàm propter utilitatem uniuerſalis Eccleſiæ. ubi tamen nulla eſſet ſuſpicio propter eminētem qualitatem & ſufficientiam , reſignatarii res eſſet magis dubia:mihi tamen uidetur ꝙ iſta regula habeat locum,non ſolum propter rationes de quibus ſuperius dictū eſt,quia in dubiis tutior & ſecurior pars eſt eligenda,maximè in re tam ardua & periculoſa qualis eſt depoſitio papatus. Et pars ſecurior hoc caſu uidetur, ſi cardinales eligant nutu diuino aliquem ad papatum tanquam uacantem per obitū, iuxta diſpoſitionem iſtius regulæ. Quia præſumeretur longè melius,& utilius ſubuentū uniuerſali Eccleſię per iudicia plurimorum q̄ per uoluntatem unius reſignantis infirmi,argumen.eorum quæ tradit Abb. in c.prudentiam.in prin.de offi. delegati.

Quartus caſus eſt qñ papa in infirmitate reſignās ſuperuiueret:Et iſte caſus ſatis aduerſus reſignanti,non facit ad propoſitum regulæ,ſed relinqueré ſub cōtētione reſignātis,& reſignatarii:quia tūc eſſemus ſub diſpoſitione cap. 1. de renuntiat. lib. 6. Sed hæc loci cauſa ſufficiant.

QVAESTIO SECVNDA.

QVęro,quid in imperatore in infirmitate conſtituto,an ſi de cōſenſu papę, & electo

& electorũ renũtiet imperio, ꝓut legimus plures hoc feciſſe, cõprehẽdat iſta regula?

SOLVTIO. Pro parte negatiua uidetur dicendum ꝙ non, quia iſta regula loquitur de beneficiis eccleſiaſticis, quæ per collationem conceduntur. Sed imperium datur per electionem, ut in cap. uenerabilem. de elect. Igitur diſpoſitio loquens in uno, non habet locum in alio, iuxta tradita in cap. cum illis. de præpend. lib. 6. Item quia iſta regula loquitur de beneficiis eccleſiaſticis, quæ clericis conferuntur: ſed imperator non eſt clericus, nec aliquẽ eccleſiaſticum ordinem habet, ſed eſt laicus & laicorum numero continetur, ut dicit Abb. in cap. tua. el 1. in primo notabili de decim. Ergo in illa regula non procedit: quia ex diuerſis non fit illatio, iuxta tex. in c. in pręſentia. de prob. pręſertim, quia beneficia, de quib. loquitur iſta reg. ſunt ſpiritualia. Imperium verò eſt temporale: quæ inter ſe multùm differunt, & ſunt lõgè diuerſa, ut in capit. inter corporalia de tranſlat. præla. & c. per uenerabilem. qui fi lii ſint legiti. Prætereà, quia regula iſta de Imperatore nullam facit mentionẽ, ergo non cenſetur ſub ea comprehendi: quia conſtitutio generaliter loquens, non comprehendit Imperatorem, neque reges, niſi ſpecialiter exprimantur, ut in cap. fin. de offi. deleg. lib. 6. tenet Specul. Io. Andr. & Bald. in tit. de reſcript. præſenta. §. ſi. uerſi. nunquid expreſſo Epiſcopo, &c. ubi etiã dicunt hoc procedere, etiam ſi fiat expreſſio de Epiſcopo uel Archiepiſcopo, tales non ueniunt, neque text. in c. ſedes. de reſcrip. hoc caſu procedet, prout ibi etiam quidam adnotarunt, & etiam hoc tenet Card. Alex. in c. non liceat. 10. diſt. & dixi ſuprà in procem. Regul. q. 4. & hoc etiam probari uidetur in c. totam. de pœn. diſtinctio. 3. ibi, Rex enim erat, alium non timebat, alium non habebat ſuper ſe, &c. & hoc in Imperatore & Rege tenet Iaſ. in 1e pet. 2. l. frater à fratre. num. 16. ff de codic. indeb. cum concord. ut tradunt Moder. de Ripa ĩ l. 1. in 8. col. nu. 59. ff. de vulg. & pu.

Sed pro parte affirmatiua urget mens & ratio, ac ſi ipſius Imperii comprobatio quod a Papa ſtabilitatem & firmitatem recipit. cap. uenerabilem. cum ibi notatis de elect. Et ita cõueniens uidetur, ꝙ cauſatũ ſapiat naturã ſuæ cauſæ l. eius. ff. de oper. lib. & l. adeò. §. cùm quis. ff. de acquir. rer. domin. & l. tabernæ. ff. de fun. inſtruct. Cũ igitur Papa ligetur regula, à fortiori Imperator. Et quia negari non põt, quin Imperator largo modo dicatur ſacerdos, ut dicit Domi. in c. ei, cui. in 2. colu. de pręb. lib. 6. quinimò quandoq; Pontifex uocatur, ut eſt text. & ibi gl. not. in c. de capitulis. x. diſt. tenet Io. Franciſc. de Pauinis Rotæ auditor in tract. de offi. & pot. cap. ſed uac. fol. 14. in 3. col. in paruo uol. Hinc vulgò dicitur, ꝙ Imperator ordinem ſubdiaconatus habet, ut in cap. Valentinianus. 63. diſtinctio. Et alii dicunt Imperatorem eſſe presbyterum, ut refert Nicolaus epiſcopus Iadren. in theſauro Pontificali, folio 8. col. 1. imò Bal. in l. 1. C. de iure aureo. anul. Imperatorem Dei uicariũ appellar. Nec immeritò, quia, ut ipſe idem Bal. dicit in autheu. habita. C. ne fil. pro patre. Deus in terris imperatorem omnium magiſtrum conſtituit. Et idcirco Curtius ſenior in conſil. 65. col. 6. Imperatorem Dei legatum & pro conſulem dicit. Et ſic reſponderetur ſecundo argumento contrario. Nec obſtat, ꝙ Imperium per electionem tribuitur: quia idem in papatu: & tamen per hoc non prohibetur renũtiatio. c. 1. de renuntiatione. lib. 6. Nam uidemus Imperatorem Carolum, cognomine Magnum, à Zacharia papa tonſum. Lothariũ uerò, Diocletianum, & Maximianum Cæſares Imperio ceſſiſſe, quoſdam etiã ex eis priuatam uitam elegiſſe, alios monachos factos. Vbi ergo conſideratur renuntiatio regula locum habere poteſt, præſertim qñ illi ad quos electio pertinet, renuntiationi conſentirent, quorum conſenſus collatio ni æquipollet, iuxta tradita per Modernos in c. cam te de reſcriptis.

Sed prædictis nõ obſtãtib. teneo primã opinionẽ, uidelicet huic reg. nõ eſſe locũ, ſi Imperator renũtiaret cũ cõſenſu electorũ: quia ceſſant hoc caſu fraudes iſtius regulæ: arg. text. notabilis in l. fi. C. de pact. Et licet in Imperio prohibita ſit ſucceſſio ſicut in beneficiis eccleſiaſticis, iuxta c. uenerabilẽ. de electio. Tamẽ illud procedit, qñ ſolus Imperator diſponendo. Secus, ſi

per

per uiam renuntiationis, de conſenſu ele ctorum hoc faceret, quia tali caſu ſucceſſio licita uidetur, Ideo uoluit Imol.& Moder. in l. Imperator. ff de leg. 1. per illum textum, ꝙ filius in uita poteſt deſtinari Imperator poſt patrem. Et ita olim Imperatorum filii uiuentibus eis, Cæſares pronuntiabantur, ut Ael. Spartianus memoriæ tradidit. Hinc fortaſſis conſuetudo illa obrepſit, qua hodie Imperatores filios ſuos, uel fratres Romanorum reges, eis adhuc uiuentibus eligere procurant, ſic apud Gallos primus regis filius & patri ſucceſſuros à Delphinatu, cui præeſt, Delphinus appellatur, ut de his meminit Aymarus Riualius in hiſtoria iuris libr. 4. dum Iuſtinianum depingit Imperatorem. Pro quibus facit glo. in c. Hadrianus. el primo 63. diſtinct. Nam iſta dici non poteſt ſimplex ſucceſſio, quia Imperator liberè de re non diſponit, ſed de conſenſu alterius: arg. l. fi. C. de iur. emph. & d. l. fi. C. de pac. Ceſſante igitur tali conſenſu, dicerem renuntiationem, quantum ad renuntiantem, ualere; non tamen quo ad illum, in cuius fauoré fieret, ſi Imperator renuntians moreretur poſt 20. dies, quia eſſet locus iſti reg. habito tamen ut dixi electorum uel papæ conſenſu, omnis difficultas tollitur: ſicut de papa diximus, qui eo adhuc uiuente, de conſenſu Cardinalium poteſt ſibi ſucceſſorem eligere: arg. tex. in c. petiſti 7. q. 1. quia hoc prohibitum non reperitur. Et ita ſaluari poſſet, quod dicit Petr. de Monte, uulgo Epiſcopus Brixien. in ſuo Indice, in uerb. papa. Sic etiam declarantur dicta Abbatis in capitulo accepimus. de pact. de quo in præcedenti quæſtionem mentionem feci. Nec huc pertinent, quæ in contrarium dicta ſunt, ꝙ Imperator appelletur ſacerdos, quia illud impropriè dicitur, ſicut adparet in iuris profeſſoribus, qui à lege ſacerdotes appellantur, ut in l. 1. ff. de iuſti. & iure. Nec releuat, ꝙ Imperator habeat ordinem ſacrum, quod nullibi bene probatur. Sicut & illud, ꝙ Vicarius Dei appelletur, quod intelligitur in temporalibus tantùm ut declarat Abb. in c. nouit. in 7. notab. de iud & Mod. de Ripa in c. 2. in 2. col. eo. tit. Et ita declarari debent dicta Bald. in l. cùm multa. C. de bonis, quę libe. dum uoluit Imperatorem eſſe ſummum ſuperiorem: quia, ut dixi, debet intelligi in temporalibus, non in ſpiritualibus, ut ibi etiam ſentit Bal. & finaliter omnes iſtas opiniones, quas plures de Imperatore habuerunt dicentes eum, uel ſacerdotem, uel ſubdiaconum, uel epiſcopum, Specula. in titulo de legato. §. nunc oſtendendum. uerſic. 39. confutat.

QVAESTIO TERTIA.

QVæro, An iſta regula habeat locum in cardinalibus infirmis reſignantibus? SOLVTIO. Videtur dicendum ꝙ nõ. Primò, per illud uulgatum dictum, quòd ea, quæ ſpeciali mentionem, ſeu præfatione ſunt digna, niſi ſpecialiter exprimãtur, omnia omiſſa eſſe intelliguntur. cap. quàm periculoſum. de ſenten. exc. libr. 6. allegatum per glo. in cap. 2. de præben. eodem libro. Sed in regula iſta non fit mentio de cardinalibus, qui ſunt ſpeciali mentionem digni. Igitur, &c.

Et pro iſta parte facit quia uidemus regulã de exprimẽdo ualore, Cardinales nõ comprehẽdere, ut probat Pet. de Anch. cõſil. 288. pro clariori euidentia. Sic ut etiam extrauagans, execrabilis §. qui uerò. cardinales non comprehendit, ut patet in d. extrauag. §. nos itaque. & tenet Ioan. And. in add. ad Specul. titul. de lega. §. ſequitur. Eodem modo diſpoſitio extrauagantis Bonifacii. 8. incipien. iniunctæ. cardinales non ligat, ut dicit ſe tunc præſente iudicatum fuiſſe in Rota Bar. Belenzi. aud. Rotę in tract. de chari. ſub q. 66. Prætereà, uidemus, quòd propter excellentiam iſtius dignitatis cardinalatus inductũ eſt, qđ licet oẽs nuntii, à ſede apoſtolica miſſi, legati à latere dici poſſint, propter reuerentiam ſummi Pontificis, cuius fimbriam ueſtimenti tetigerunt, ut Spe. in tit. de off. leg. §. ratio. & Hoſt. in ſumma poſt princi. tradiderunt: nihilominus de ſtylo curiæ inductum eſt, ut ſoli cardinales legati à latere dicãtur, ut ꝓbatur in c. decętero. in verbo, legatos de latere non miſſos. 2. q. 6. & in c. ſi epiſcopus. ibidẽ. Ita hic dicẽdũ uidet, ꝙ ꝓp eorũ ꝓrogatiuã ſub regula nõ includãtur, ut ſic ſpeciali hoc honore ultra alios decoren

decorent. Et pro iſta parte faciunt plura alia, quæ Roma. tradit in conſilio 498. in caſu, quo quęritur. Et quę ſcripſi ſuperiùs in proœmio iſtius uoluminis, q. quarta.

Sed iſtis non obſtantibus, concludo cõtrarium per rationem iſtius regulæ, quæ emanauit ad obuiandum fraudibus, ut dictum eſt. Quę quidẽ ratio magis quadrat in perſonis cardinalium, quàm aliorum. Nam cum maiori dignitate ſint prædit, oportet eos plus aliis à fraudibus eſſe alienos, iuxta notata c. cùm quidam. de iure iur. & in l. presbyteri. C. de epiſcop. & clerí. facit text. in clem. 1. de renuntia. Et iſta ratio, quæ in propulſandis fraudibus conſiſtit, ſalutem etiam animarum cõcernit. Quo caſu, licet diſpoſitio generalis ſit, cardinales comprehendit, ut tradunt Ioan. Andr. Gemin. & omnes, in c. nemo. de electio. libro 6. & in c. pro humani. de homicid. eodem libro. cum multis concordan. ut ſcribit præfatus auditor in dicto tractatu. Vbi plus ſubdit, per iſtã rationẽ aliàs fuiſſe in Rota iudicatum, regulam Cãcellariæ de oriundis, Cardinales comprehendere, ſicut & aliæ habentes eandem rationem utilitatis animarum. Et iſtam opinionem ſequitur etiam Ioannes Franciſcus Pauinus, olim Rotæ auditor, in fine ſui tracta. de offic. & poteſta. capituli ſe. uacant. quem refert, & ſequitur Felyn. in c. ad aures. in 7. col. uerſi. octaua concluſio de reſcript. Et hoc idem latè diſputando tenuit Vincentius de Herculanis, uulgò Friſius nuncupatus, in quadam ſua, ad Petrum de Vincentia Cameræ auditorem. reſponſione facta Romę in conſiſtorio in cauſa priuationis Archiepiſcopi Conſentini, tempore Alexand. Papæ. 6. ut adparet in eorum conſiliis tunc temporis impreſſis.

Et breuiter iſta uidetur communis reſolutio, quòd in generali diſpoſitione cõcernẽte bonum publicum, uel animæ utilitatem, aut periculum, Cardinales comprehendu ntur, ſiue de commodo, ſiue de præiudicio eorum agatur. Secus uerò in aliis in conſtitutionibus odioſis. Et ita cõtraria reſoluuntur. Et quia in iſta regula utilitas animæ conſideratur, ut dictum fuit, ideo tenendum erit eos comprehendi, ſaluo iudicio ſaniori. Et ita hodie Pontifices obſeruant. De qua tamen quæſtione pleniùs dixi ſuperiùs in proœmio, & dicetur ſuper aliis regulis iſtius uoluminis. Vbi alia diuerſa motiua ponam, ne ſæpius idem repetatur.

QVAESTIO QVARTA.

QVæro, An iſta regula procedat in familiari cardinalis cedenti in infirmitate, non facta mentione familiaritatis?

SOLVTIO. Punctus iſte plures continet difficultates propter concurſum regulæ de impetratione beneficiorum uacãtiũ per obitum familiarium cardinalium, or dine 30. quæ annullat gratiam, ſi non facta fuerit in ea mentio nominis & titu. cardinalis. Quarum quidem qualitatum omiſſio prǽſupponitur in iſta q. Pro cuius quidem reſolutione, conſideranda ſunt duo capita. Primum, quando familiaris, qui renuntiauit in infirmitate, mortuus fuiſſet infra 20. dies. Secundum caput, quando obiiſſet poſt 20. dies. Capiam igitur unumquodque caput de per ſe, ut clariùs intelligatur materia.

Circa primum, quãdo familiaris infra 20. dies obiit, diſponit iſta reg. beneficiũ uacare per obitum. Quam quidem uacationem fictam, ſiue inductam ab iſta reg. non capit reſignatarius per ſuam ceſſionem, ſed relinquitur primo impetranti eam à papa. Sed nunc ſubintrat una difficultas, nũquid in tali uacatione obitus, ficta regu. prædicta cardinalium habeat locum? de quo ibi dicetur, quia iſte caſus ad propoſitum præſentis regulæ ſeu quęſtionis non facit. Secundum caput eſt, quando familiaris cardinalis in infirmitate renũtians, moritur poſt 20. dies (quo caſu beneficiũ uacat per renuntiationẽ) nunquid iſto caſu, ſi non facta fuerit mentio in literis prouiſionis de nomine & titulo cardinalis, iuxta dictã reg. 30. annulletur gratia? Olim non erat aliqua difficultas, ex quo in regulis Gregorii. 2. erant illa uerb. Per ceſſum uel deceſſum. ut dicit Egi. deciſ. 632. ſuppoſita eorum. in fin. Sed ex quo hodie illa uerba. Per ceſſum, in regulis modernis ſunt ſublata, reſtat dubium, ſuper quo uidetur concludendũ à fortiori regulam illam non obſtare illi

regu

regu. quia cùm reg. illa loquatur de uacatione per obitum, non habet locum in renuntiatione, de qua iſta regula loquitur, ut eſt caſus clarus in d. c. ſuſceptum. & dicam latius in d. reg. 30. Nam dato, ꝙ extēſio caſus ueri ad fictum non ſit contra ius, ſed præter ius: ut notant doc. in ca. per uenerabilem. qui fil. ſint legit. tamen nunquā fit extenſio, niſi inueniantur de iure parificati caſus ueri & ficti: ut dicit Domi. in c. fin. in prin. de cōſue. lib. 6. à fortiori ergo hic ubi parificatio eſſet contra ius, non debet illa extenſio fieri. Et ꝙ in renuntiatione, ſeu prouiſione eius nō habeat locum illa regula 30. familiarium cardinaliū, concluſerunt Domini mei in Rota de anno M. D. XIIII. prout latè retulit Domi. Guliel. Caſſiodorus olim Rotæ auditor in recollectis ſuis deciſionum. Et licet pro illa deciſione plures rationes ibi adducat, quas omitto, quia uideri poſſunt tamen pro illa deciſione poteſt adduci una cōcludens ratio iuris: quia habemus nullā qualitatis omiſſionem uitiare gratiam, niſi quatenus illa in iure ſit expreſſa, ut in cle. 1. de offi. ordin. & in c. fi. de oſti. leg. lib. 6. cum concor. ut per Fely. in cap. in noſtra in 3. corr. de reſcrip. Et reperio etiam ultra dicta per dominum Guliel. iſtū caſum accidiſſe in Rota de anno 1475. in menſe Nouem. & fuiſſe tantum, regulam non habere locum pro Stephano Rompilno, qui non fecerat in ſua prouiſione mētionem, ꝙ Ioan. in infirmitate reſignans, fuiſſet familiaris cardinalis, ſcilicet Angli. Et ita ꝓ do. Stephano concluſit Io. Aloi. Fuſcanus tunc aduocatus conſiſtorialis, ut patet in 1. uol. conſ. ſuorum. fol. 6. qui pro iſta parte alia fundamenta adducit, quæ non refero: quia latius dicam ſuper dicta regula. Nunc uerò ſufficiet allegaſſe Doct. qui multa congerunt, ut docet Fely. in ea. Rodulphus. in 8. col. de reſcrip. Stante igitur iſta concluſione pro firma, ꝙ dicta regula cardinalium nō ꝓcedat iſto caſu, præſens quæſtio habet modicam difficultatem.

QVAESTIO QVINTA.

QVæro, an regula iſta comprehendat exemptos?

SOLVTIO. Prima facie uidetur dicendum, ꝙ non ex eo, quia ſub generali diſpoſitione beneficia exempta non comprehendūtur, ut dicit Arch. in c. ſi propter. de reſcript. lib. 6. dum vult, ꝙ ſub illo textu, qui ſimpliciter loquitur, non comprehenduntur beneficia exempta. Quem ſequitur Rota in antiq. deciſ. 269. nota ꝙ ſi ex priuilegio, &c. in fi. Nam ea, quæ ſunt ſpeciali nota digna, cenſentur omiſſa, niſi ſpecialiter de illis caueatur, iuxta glo & tex. in cap. 2. de præben. lib. 6. Cùm igitur exempti ſint notā digni, & ſpecialiter inter alios dilecti, ergo in generali ſermone iſtius regulæ, uel alterius diſpoſitionis nō comprehendentur. Et hoc in puncto tradit Bald. in l. 1. in 6. col. uerſic. unde quæritur. C. de ſurt. Idem per plura dicta probat Paul. de Caſt. in conſilio. 313. incip. poſtremò res iſta, &c. circa fin. lib. 1. Et per iſtam rationem dicit idem Paul. in conſil. 463. in 1. uolu. ꝙ exemptus non tenebitur ad collectas uel decimas impoſitas uniuerſitati, niſi expreſsè de illa dicatur. Hoc firmat etiam expreſſe Ang. in l. fi. C. ſine cēſ. uel reliq. Hinc etiam uidemus exemptus eadem ratione non teneri ad charitatiuū ſubſidium, ut tradit Decius in conſil. 154. in cauſa exemptionis. in 2. col. Et hac ratione dicimus expectatiuas etiam non capere beneficia exempta niſi expreſſe dicatur, ut dicit Felyn. in cap. grauc. in 1. colu. de offic. ordinat.

Sed prædictis non obſtantibus, concludendum eſt contrarium. Et ante omnia præmittendum eſt, ꝙ ſolus papa eſt prælatus, & proximus ſuperior exemptorum. ut in c. nulla. 93. diſtin. not. in c. autoritate. de priuil. lib. 6. Abb. in c. nihil. de elect. & not. in cle. 1. de reb. eccle. non alie. & in c. fi. iuncto c. pe. de renūt. Tunc ſic, ſi papa aliquid generaliter cōſtituit, ligabit ſubditos ſuo, capitulo 1. de conſtitut. & capitulo primo de cenſi. Et licet omnes ſint papæ ſubditi, ut dicit Inno. & alii ibidem: magis tamen illi ſubiiciuntur exempti, quàm alii, cum alium iudicem non habeant, quam papā. Alias ſi diceremus contrarium, eſſet acephali: & ſicut locuſtæ ſine rege, quod non eſt dicendum, ut in cap. quidam. circa fin. 23. q. 3. Et iſta ratione utitur gloſ. & tex. in propoſito noſtro in cap. nulla. 93. diſt.

Non obſtant ea, quæ in contrarium adducta

ducta fuerunt: quia communis opinio eſt in oppoſitum, ut tenet Abb. in c. graue. de præb. Dom. & Phil. in c. autoritate. §. inhibemus, de priuil. lib. 6. faciunt ea quæ dixit Ioan. And. in regula, ſcienti. in Mercur.

Tamen in perfecta & clara poſſit haberi doctrina, pro reſolutione prædictorum ſic diſtinguẽdum eſt, quòd aut quęrimus, nunquid in diſpoſitione iuris comprehẽdantur exempti? & dicendum eſt quòd ſic, per ſupra dicta, quia lex, uel diſpoſitio uniuerſaliter loquens, prout eſt iſta, omnia includit, ut in cap. ſi Romanum, 19. diſt. & ſic talis diſpoſitio perſonas priuilegiatas comprehendit, ut nota Bar. in l. in fraudem. ff. de teſta. mil. cum concord. ut ſcribit Dec. in l. 1. in 2. lect. col. 4. uerſ. nota ultimò. C. de ſent. quæ pro eo quod intereſt. Aut uerò loquimur in priuilegio conceſſo in fauorem alicuius uniuerſitatis, uel particularis perſonæ. Et iſto caſu procedunt contraria, quòd exempti in generali ſermone non comprehenduntur. Et iſta eſt ueritas. Cum igitur regula iſta generaliter ſit conſtituto pro bono publico ad euitandas fraudes, igitur & exempti comprehendentur.

QVAESTIO VI.

QVæro, utrum iſta regula comprehendat fęminas religioſas, habentes dignitates collatiuas?

SOLVTIO. Videtur ꝙ non: quia regula loquitur ſimpliciter de beneficiis: & appellatione beneficii non uenit dignitas, de quo loquimur, ut in cap. 2. & in c. quamuis, & in c. cum illis, de præb. lib. 6. Et quia hic nulla ſit mentio de fęminis, ergo nos illas includere non debemus. l. ſi ſeruum. §. non dixit, de acq. hær & l. pen. ff. ſi quis à pat. ſu. ma. Nam iſte eſt caſus rarus, uidelicet ꝙ mulier renunciet. Ergo lex ad illum caſum non adaptatur, vulg. l. nam ad ea. ff. de leg. Per quam legem dixit Ang. in conſ. 344. incip. Martinus, in 2. col. quòd ſtatutum ſimpliciter loquens, intelligitur de maſculis, non de fęminis. Et ideo ſi ſtatutum dicit, quòd nullus contra inſtrumentum publicum audiatur, non habet locum in muliere, ut tradit Ant. de Cana. in tract. de exec. inſtr. q. 18. Et princ. Bal. in l. in multis. ff. de ſtaho. Vbi etiam dicit, quòd ſi ſtatutum diſponit, quòd nullus de magnatibus intret palatium, in tali ſtatuto non comprehendentur fœminæ. Et eodem modo ſi ſtatutum requirit in contractu alicuius, autoritatem uel conſenſum conſanguineorum uel coniunctorum, non comprehenduntur fęminæ, ut not. Bal. in l. 1. col. fi. uerſ. ſed ꝙ ſtatutum. C. qui admit. cum concord. traditis per Alc. in conſi. 24. animaduerſis. col. 1. uol. 2. & Bald. in conſi. 201. incip. in prouincia. col. fi. lib. 1. Et idem uoluit Ang. in l. fi. C. de uer. ſig. Corn. in conſi. 151. uidetur. lib. 4. Sic etiam ſtatutũ quod loquitur de bannito, non habet locum in fœmina, ut dicit Ang. in conſi. 67. primum eſt. col. 1. Sicut uidemus, quòd ſi filii bannitorum expellantur de ciuitate, non habet locum in fœminis filiabus, ut notat Bal. in l. quicunque. de ſeruis fug. Et ſtatutum de capiendis malefactoribus, nõ intelligitur de fęminis, ut tradit Io. de Platea in l. patrimoniorum. C. de nu. pat. lib. 10. facit ad hoc, quia iura ſimpliciter loquentia de perſonis intelliguntur de habilibus, uulgar. l. ut gradatim, §. de lege. ff. de muner. & honor. Cum igitur regula iſta nullam mentionem faciat de fęminis, uidetur concludendum non comprehendi ſub ea.

Sed iſtis non obſtantibus, contrarium de iure tenendum pluribus rationibus. Prima, quia iſta regula eſt inducta ad tollendas fraudes. Et iſto reſpectu quia concernit animæ utililitatem, dicitur fauorabilis, ut ſæpe dictum fuit in præcedentibus quæſtionibus. Qua igitur ratione comprehenduntur maſculi, eadem & fęminæ comprehendi debent. Et ita per iſtam rationẽ dicit Dominus Ioan. Franciſc. Pauinus quondam Rotæ auditor, in commento extrauag. execrabilis. §. 1. in gloſſ. in uer. filiis, quòd diſpoſitio illius textus loquens de maſculis habentibus duo incompatibilia, habet locum in fęminis, per rationes, de quibus ibi per eum. Quia reſpectu animæ, nulla eſt differentia ſexus, ut tradit Anton. de Alexand. in lege alienam. C. de procurato. Deci. in capitulo cùm dilecta. de confirmat. utili uel inutili. qui per iſtam rationem di

cunt, quòd licet mulier procuratrix eſſe non poſſit, hoc tamen non habet locum, ubi agitur de ſalute animæ: quia tali caſu de apicibus iuris non eſt diſputandum, ut not. Archi. in c. ſcriptum. 6. q. 3. Et ita etiam dicemus, ꝙ ſi mulier in teſtamēto teſtis eſſe non poſſit, non habet locum in teſtamento ad pias cauſas, ut tradit Bal. in l. pe. in fin. C. de ſac. ſan. eccl. & Fel. in c. q̄m de teſt. Et in ſumma, ubi eſt eadem ratio, licet caſus in fęminis ſit minus frequentatus, comprehenditur tamen ſub diſpoſitione ſimpliciter loquente, ut eſt glo. ſing. in l. 1. C. de rap. uir. quam ibi Hippolytus multis ſimilibus ornat: quæ vult, ꝙ diſpoſitio & pœna illius legis punientis uirum rapientem uirginem, habeat locum in uirgine rapiente uirum, licet rarò accidat. Ad quod eſt uidendum, quod ſingulatius uoluit Bald. in cap. licet uniuerſis. de teſti. Hinc eſt, ꝙ ſtatutum imponens pęnam in aliquo caſu, habet locum in fœmina, ut no. Bar. in l. iura, in fi. ff. de legib. Et iſta eſt firma & reſoluta concluſio, ꝙ regulariter in omnibus caſibus fœmina comptehenditur, ubi ſpecialiter non inuenitut excepta, ut tradunt doct. in l. quicunque. C. de ſer. fug. ut tradit Bar. ī l. t. ff. de uer. ſig. Præſertim, quia tex. iſtius regulę loquitur per uerbum, ſi quis, quod de ſui natura maſculum & fœminam comprehendit, ut in l. ſi quis id quod. ubi Alex. & Mod. ff de iuriſdict. omn. iud. Accedit, quia abbatiſſa in adminiſtratione æquiparatur abbati, ut not. Bal. in c. 1. in ptinc. col. 6. qui feud. da. poſſ. Abb. in c. 2. de his quæ fiunt à præla. Card. conſ. 17. circa primum. col. 2. Vnde eadem ratione qua Abbas ſub iſta regula comprehenditur, abbatiſſa comprehendi debet. Et ſic concludo, ꝙ quælibet fœmina habens dignitatem, quæ renũtiari poſſit, comptehenditur ſub iſta regula: non obſtante, ꝙ iura ſimpliciter loquentia, debent intelligi de habilibus, quia reſpondetur mulierem eſſe habilem, per ſupradicta, cum nulla in hoc ſit differentia inter marem & fœminam, neque lex faciat. Præterea, non habet locũ illa theorica, ubi eſt dictio, ſi quis, iuxta tex. in l. i. ff. de uer. ſig. Tertiò, ubi agitur de utilitate publica, leges non recipiunt reſtrictionem de habilitate. l. ſi quis in graui. §. i. ff. ad Sille. l. i. C. de ſac. ſanc. eccl. Sed reg. iſta concernit bonum publicum. Igitur, &c. Nec obſtant deciſiones ſuperius allegatæ: quia illę procedunt, ubi eſt diuerſa ratio. Nec minus obſt. ꝙ appellatione beneficii, non uenit dignitas, &c. Quia hoc eſt falſum, ubi concurrit mens & ratio eadem diſpoſitionis. maximè in materia fauorabili, ut iſta, ut patet per gl. in cle. auditor. de reſcr. & in c. 1. de reg. iur. lib. 6. Cuius diſpoſitio etiā papam comprehendit appellatione beneficiorum, ut late tradunt Mod. in tract. de benef. in 3. q. 1. partis, & dixi ſuperius 1. q.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVæro, an iſta regula habeat locum in ſene decrepito?

SOLVTIO. Verba regulæ innuunt, ꝙ ſic, ibi, in infirmitate conſtituens, &c. Nā ſenes infirmi dicuntur, ut eſt caſus in l. ciuitatibus. ff. de leg. 1. & in cap. magnæ. de uot. Vbi per illum tex. Abb. infert, ꝙ ſtatutum loquens de infirmo, uerificetur in ſene. Et ſequuntur Mod. Aſten. in 3. uol. ſtatutorum, in uerb. infirmus. Ergo eodem modo iſta regula, quæ pariter de infirmo loquitur, habebit locum in ſene, cum regula ſit eiuſdem naturæ: imò nihil aliud eſt, quam ſtatutum. Et hoc idem repetit Abb. in c. quoniam, in 6. col. ut lite non cō teſt. Hinc Ter. in ult. comœdia, poſt Ariſt. lib. 5. de generatione animalium, dicit: ſenectutem per ſeipſam morbum eſſe naturalem. cui, ut inquit Horatius, multa circunſtanti incommoda, plurimæque imbecillitates. Quetula enim eſt, difficilis, moroſa, timida, ut quæ credat elementa ſibi omnia defutura. Quam multis uerbis deſcribit Pog. Flor. lib. 1. de miſeria humanę conditionis. fol. 7. Vnde meritò medici dicunt ſenes debere regi regimine conualeſcentium, prout etiam Cic. de Orat. dicit, de Q. Mutio loquēs. Et ille ſenectutis motbus non equidem incidens eſt & tranſiēs, ſed, ut inquit Seneca, permanens & inſanabilis. Et ob eam cauſam Indi, teſte Herodoto lib. 3. hiſtoriarum, conſueuerunt ſenes interficere & edere: tanquam inter ſenes & mortuos nullum eſſet diſcrimen. Nam ſenis uita, ut eſt in prouerbio, in labris primoribus habitat. Nam uiuit mor

tuus

tuus inter uiuos, &, ut inquit Beroaldus ſenior ex Græcorum ſententia, ſenex eſt, & non eſt. Nam ſenile corpus eſt putridũ ædificium, in quo omnis iunctura diduci tur & dum alia ſule itur, alia diſcinditur. Et ideo ſenex non deſcendit, ſed cadit pluſquam infirmus, cum non ſit non ſolũ infirmus, ſed, ut Græcorum muſæ canunt, autore Apollodoro, pariter, & delirus. Hinc illud Plauti proceſſit, Senex cum extẽ plo eſt, iam neque ſentit, neque ſapit. Nec immerito Ariſt. lib. 2. Politicorum, ſe nectutem non ſolum corporis, ſed etiam mentis eſſe uoluit. Et ut proxime acceda mus ad propoſitum quæſtionis, ſenex nõ ſolum infirmus eſt, ſed infirmitatum om nium quaſi fermẽtum quoddã, ad quod, ueluti agmine facto, concurrit morborũ omne genus, unde non abs re Poeta dicit. Subeunt morbi, triſtisque ſenectus. Nam inter cætera morborum genera, ut inquit Hippo. & poſt eum Corn. Celſus, maxime infeſtant ſenes diſponia & ſtranguria, hoc eſt ſpiritus & urinæ difficultas, coryca pituita, nephritis, & paralyſis. i. renum do lores, & neruorum reſolutiones. Adde etiam cacexiam. i. malum corporis habi tum, liẽteriam. i. inteſtinorum leuitatem, cæteraque fuſi uentris mala, quibus ſenes uexantur. Adde incommoda ſenectutis pene innumera: quæ quaſi per indicem Satyricus numerat Iuuenal. Saty. 10. Ex quibus facile deprehendemus, ſenes non ſolum infirmorum numero contineri, ſed etiam morborum. Quid. n. in cauſa fuit, quòd Corn. Senecio, cum hilaris cœnaſſet, ſubitò extinctus fuit, autore Seneca, niſi ſenectus? Quid Rhodiorum legatum in calce orationis extinxit, niſi ſenectus? Quid A. Pompeium, L. Vallam, Ap. Senſe ium, Iulium medicum, Fabium ſenatorẽ, Anacreontam poetam, niſi ſenectutis in firmitas interfecit? Longa texeretur hiſto ria, ſi ſenes omnes repentina morte inter emptos connumerare uellem, cum ſatis fuerit, infirmitates ipſas lethales, quibus ſenectus ipſa implicita eſt, oſtendiſſe. Qui bus finem imponet Licinius Caluus, ho mo Romanus exactæ ætatis, & magno na tu ſenex, qui tribunatum militum depre catus, ita uerba fecit ad Quirites, Me iam non eundem, ſed umbram, nomenque P. Licinii relictum uidetis. Vires corporis affectæ, ſenſus oculorum atque aurium he betes, memoria labilis, uigor animi obtu ſus, ac denique infirmitas. Et ad propoſi tum redeũdo, uidelicet ꝙ reg. iſta loquẽs de infirmo, habeat locum in ſene decrepi to, tenet expreſſe, & in terminis excellens ille gloſſator concilii Baſilienſis, ſiue prag maticę ſanctionis, tit. de colla. fol. 97. Quã opin. plurib. fundamentis prob. inter quę adducit dictum Arch. in c. nihil. 7. q. 1. di centis: Facilius admittẽdam eſſe reſigna tionem ægri, quàm ſenis: quia ſenex præ ſupponitur minus uiuere, quàm æger. Et ualde ſenex ęquiparatur grauiter infirmo c. 1. de cler. ægrot. lib. 6. Nam ſenex mor tuus, præſumitur ex ſenectute deceſſiſſe. l. ſi ut certo. §. quid uero ſenectute. ff. com mod. ut latius ibi Arch. & dictus glo. in di ctis locis diuagantur. Hinc Apoſt. ad He bræos, c. 8. dicit, quòd qui antiquatur & ſeneſcit, prope interitum eſt: quia ſene ctus, ſecundum Senecam, nihil aliud eſt, quàm uitæ occaſus. Faciunt quæ in pro poſito ſcribunt quidam moder. in tract. de benef. in 3. parte, q. 18. ubi etiam in in diuiduo decidunt iſtam quæſtionem. Pro quibus facit etiam illud, ꝙ ſenex ſemper eſt in morte. ut notatur in l. is qui. ff. de fi deicommiſſ. lib. cum conc. ut ſcribit Catal dinus in tract. de transla. concilii Baſi. col. 3. Et Mod. in l. ſenium. C. qui teſta. facere poſſ. & ex etymologia nominis apparet. Nam, ut boni autores tradunt, ſenex dici tur, quaſi ſeminex, hoc eſt ſemimortuus, quòd acta maiore ætatis ſuæ parte, iam morti propinquior ſit: Nex enim mortẽ ſignificat. Et ideo meritò Bion philoſo phus ſenectutem portum omnium malo rum appellabat. De qua Plin. lib. 7. cap. 10. quædam incommoda ſcribit. Cum quibus concordat Io. Anto. Campanus in epiſt. conſolatoriæ ad Card. Pap. de obitu fratris, fol. 6. & Arch. Flor. in 1. parte ſum mæ tit. 5. c. 1. §. 5. & 6. Et ſexcenta alia ſene ctutis incommoda heroico carmine enu merat Eraſmus ad Gul. Copum poſt diuũ Gregoriũ ſuper homilia, Erunt ſigna, &c. quæ omnia huc tendunt, ut dicamus regu lam iſtam de infirmo loquentem, locum

ſibi uendicare in ſene decrepito.

Sed prædictis non obſtantibus contra tiam opinionem ueriorem puto, nam re gula de ifirmo ſimpliciter loquiř. Ergo in dubio debet intelligi proprie de illo infir mo, q̃ in lecto iacet, & febre corripiť, arg. eorũ, quæ dicit Bart. in l. unica. §. hoc inter dictum, per illũ tex. ff. de fonte. Nam infir mitas uera, & ꝓpria, eſt illa quæ ex hu morum exceſſu cauſatur: ex quo ſuccedit febris, ut tradunt Mod. Auin. in tract. ſega li de peſte. in princip. & febris nihil aliud, quam motus corporis contra naturam, ut in l. quæſitum. §. i. ff. de re iud. & in l. i. §. ſed ſciendum, ff. de ædi. edic. Senectus ue rò non eſt huiuſmodi. Ideo proprie infir mitas non dicitur, ſed debilitas, ut dicit Fel. in c. quoniam frequenter, in pen. col. ut lite non conteſt. facit tex. in c. i. & in c. niſi. §. propter debilitatem, de renunt. & notant Mod. in c. ſi pro debilitate, de off. deleg. & in c. ſi qui teſtium, de teſtibus. Et ideò concludendum eſt, ſub diſpoſitione iſtius regulæ de infirmo loquentis, ſenes non comprehendi: quia ſenex, ex eo, quia ſenex, infirmus proprie non dicitur, ut ui detur eſſet tex. in l. cui dens. ff. de ædil. edi. ubi dicit tex. ꝙ carens dentibus non eſt in firmus, alias nullus ſenex eſſet ſanus. In nuit ergo tex. ꝙ ſenes licet dẽtibus careãt, non propterea infirmi dici debẽt. Et licet ſenes dicantur proximi morti, non autẽ ſunt ita proximi, quin nõ ſpem uitæ quin quennalis ex iuris præſumptione ſibi pol liceantur, ut dicit Alex. in l. hæreditatũ, per illum tex. ff. ad l. Falc. Vel ſaltem ſpe rent per annum uiuere, ut dicit Ro. in con ſil. 363. petiť a me, in col. i. Et ante ipſum diuus Hier. in 2. part. Epiſt. tit. 3. epiſt. 40. Et hoc idem prius dixit M. Tulius lib. de Senectute, & dixi in §. item ſi quis in frau dem, num. 25. Inſtit. de actio. Eſt bene ue rum, quòd in capulari ſene, & penè iam decrepito renuntiante, magis iuſtificari debet renuntiatio, quàm in iuuene, & ſu perior diligentius eã renuntiationem in tueri debet, ne ſimulate uel fraudulenter fabricata ſit. Quo caſu putarem, proculdu bio iſtam regulam in tali habere locum, aut ſaltem militare rationẽ, c. 2. de renun. lib. 6. Et ita etiam uidetur ſentire Pet. de Anch. in conſil. 279. quæſtio proponitur. Vbi loquitur de permutatione cuiuſdam ſenis iam confecti. Nec ob eam cauſam oportuit eum iuſtificare, ceſſiſſe in utilita tem eccleſiæ, ut ibi per eum. Et ultra iſta plura alia priuilegia ſeniorum, ut ibi per mod. Hiſpanos in rub. inſti. de iuſt. & iur. col. 9. nu. 75. cum ſeq. & per Card. Iacob. in tract. de concilio. pagina, 58. cum ſeq. li. i.

QVAESTIO VIII.

QVæro, an iſta regula habeat locum in eo, qui intrat mare tempore tem peſtatis, uel eſt conſtitutus in alio pericu lo mortis, & renuntiat in illo periculo, & moritur infra uiginti dies ex illo?

SOLVTIO. Videtur prima facie, ꝙ ſic, per ea quæ de periculo maris cumulat Io. de Mut. Prior, in quibuſdam memora bilibus ſuis, ubi mare æquiparat infirmi tati & morti. De quo Fel. in c. olim. in 2. col. de excep. Et negari non poteſt, quod nauigatio ſemper eſt periculoſa & incer ta, ſicut infirmitas, ut not. Bal. in c. paſtora lis, col. 2. de off. ord. Et eam æquiparat Aeneas Syluius, epiſt. 37. ægroto in carce re, uel lecto exiſtenti. Hinc emanauit pro uerbium: Qui neſcit orare, aſcendat mare. Et Ouid. in libr. 2. ſine titulo dicit, ꝙ naui gans ad mortem accedit.

Nam propè tam lethum, quàm propè cernit aquam. Idem etiam Seneca teſta tur lib. 7. Trag. & Terent. comœdia 6. Nã plus dies 30. in naui fui ſemper mortem expectans. Nam fortunatus eſt qui neſcit, quid mali præterierit, qui nunquam eſt ingreſſus mare. Et Proper. lib. 3. de mor te Pæti.

Ite rates curuæ, & lethi quoque te xite cauſas.
Iſta ꝑ humanas mors uenit acta manus.
Terra parum fuerat, fatis adiecimus undas.
Fortunæ miſeras auximus arte uias.

Et hoc eſt abſolutum apud oẽs, ꝙ intrans mare, dicitur conſtitutus in articulo mor tis. Et ita de illo qui uadit ad bellum, ut de utroque dicit Abb. in dicto capitulo paſtoralis. §. præterea. Et idem de intran te domum peſtiferam, ut de iſtis omni

bus

bus loquitur Bar. in tract. de teſta. in uerſ. mortuum, & in l. fi. ff. de infam. Cardin. in clem. i. in prin. & § fin. de penis. Et quod habetur toto titulo. ff. ad l. Rho. de iactu. Adeo ꝙ lex ęquiparauit marchomiai cru deli & potenti, ut in l. tertia. ff. de do. cau. mor. Et plura ponit Luc. de Pen. in l. quo ties, de nauf. lib. 11. Quibus omni bus conſideratis, uidetur concluden dum regulam iſtam de renuntiatione, in tali locum habere.

Sed iſtis non obſtantibus, teneo contra rium, per ea quæ notat Abb. in c. quod de his, in fi. de ſent. exco. Ex cuius dictis quæ ſtio ita reſoluitur. Nam ponit ibi pro cō ſtanti, ibi eſſe textum probantem inter in firmitatem & periculum mortis magnū eſſe diſcrimen. Quod ſi uerum eſt, prout inficiari nō poteſt, regula iſta loquens de infirmo, non habebit locum in ſano con ſtituto in aliquo periculo mortis, quia nō dicitur infirmus ea infirmitate, de qua re gula ſentit. Si igitur talis credat, & moria tur infra uiginti dies, beneficium non ua cabit per obitum, ſed per renuntiationē, quia ceſſat mens & intentio regulæ.

QVAESTIO IX.

QVæro, ponamus aliquem infectum pe ſte, iuſſum continere domi, ubi renū tiat, deinde in certo die ſolus moritur, du bitatur utrum ante, uel poſt uigeſimum diem fuiſſe mortuum præſumamus, & cui potiſſimum onus probandi incumbat, an uidelicet reo excipienti de regula, an ue rò actori reſignatario?

1 SOLVTIO. Iſtud dubium habet duas partes. Prima eſt, an regula iſta, quæ loqui tur de infirmo, procedat in infecto? Secun da pars, ſuppoſito ꝙ ſic, nunquid in du bio debeat præſumi mortuus infra, uel poſt uiginti dies, qñ neſcitur tps obitus?

Circa primum uidetur dicendum, regu lam habere locū in infecto, quod ſic oſten ditur. Infectus dicitur conſtitutus non ſo lum in infirmitate, ſed etiam in periculo mortis. ut late probat Corneus in conſil. 130. in hac conſultatione. in 4. uol. & in conſ. 53. eo. lib. Et in pulchra quæſtione reaſſumunt nouiſſimi Bon. in tract. legali de peſte, in 1. parte, q. 10. Et iſta opinio ſuaderi poteſt ex eo, quia peſtilentia mor bus acutiſſimus, & contagioſus, qui om nes alios magnitudine ſuperat, ut dicit tex. in c. ſicut, el 1. de ſimonia. Cum igitur tex. iſte loquatur de infirmo, in dubio in telligendus eſt de omni infirmo, qui eſt in periculo mortis, ita ꝙ comprehendat infectum peſtilentia.

Prædictis tamen non obſtantibus, con trariam opinionem puto ueriorem, uide licet regulam non habere locum hoc ca ſu: ex eo, quia licet infectus peſtilentia, dicatur conſtitutus in periculo mortis: non tamen poteſt dici infirmus, niſi per quandam fictionem, & habito reſpectu ad periculum imminens ex illo morbo tam contagioſo, ex quo infectus, adeò eſt aeris participatione contaminatus, ut facile euitetur ab aliis. Et tali reſpectu po teſt homo ſe infirmum exiſtimare, cū poſ ſit ex infectione ſtatim generari peſtilen tia, & eum necare. Et ideo prudentis erit, tali tempore, ſe, & ſua ita componere, ac ſi infirmus eſſet, & ſe cerneret moriturū. Verè tamen & realiter conſiderando rem ipſam, infectus peſtilentia ſanus eſt, & nō infirmus. Nam infirmus dicitur, qui iacet in lecto, & febre corripitur. l. 1. §. ſed ſcien dum. ff. de ædil. edict. & notat glo. in ſum ma 16. quæſtione prima, & not. in capi tulo cum infirmitas, de pœnitent. & remiſ ſio. Cum igitur regula iſta ſit ſtricti iuris & exorbitans a regulis iuris communis, debet de proprio & uero infirmo intelli gi, non de præſumpto: alias ſequeretur il lud inconueniens, ꝙ ſenes, de quibus ſu pra proxime diximus, qui infirmorum numero continentur, furioſi, abſentes, & alii omnes, qui infirmis æquiparantur, iu xta tex. in l. 2. §. furioſus. ff. de iure cod. cō prehenderentur ſub iſta regula. quod nō eſt uerum. Intelligenda igitur erit in caſu proprio infirmitatis, cum ſit odio ſa, & ſtricti iuris. Et hoc quo ad primum.

Circa ſecundum quis tenetur in dubio probare infectum, mortuum fuiſſe infra uiginti dies? Dicendum eſt, ꝙ opponens de regula, ex eo, quia reſignatarius habet intentionem fundatam de iure, ꝙ taliter

mortuus,præſumatur mortuus poſt uigeſimum diem. Ratio eſt,quia quælibet infirmitas in dubio præſumitur durare longo tempore,ſaltem per annum,ut probat Card.in c.cum inter.de elect.per tex.in c. communiter.33.diſt.Sequitur Alex.in l.furioſum.2.col.C.qui teſta.face.poſ.Et ideo infirmitas longum impedimentum teputatur in dubio.l.ſi longius. in princ. de iudic. Sequitur Dec. in c. prudentiam. in 4. col.de offic.deleg.Et illud dictum ſequuntur Mod.Taur.in l.1.num.559.ff.de offic. eius. Non obſtat,ꝙ in morbis peracutis, ueluti peſtilentia,uelociſſimè homo moritur,ut dicit Bar.de Piſis,in tract.peſtilentiæ,in princ.ex mente Hippocratis in tertio Prognoſticorum,& in ſecundo Aphoriſmorum,c.23.& Gale. in primo de morbo,c. 4. Quia reſpondetur hoc non eſſe ſimpliciter uerum,ſed ſecundum complexionem,&alia accidentia infirmi,hoc euenir.Et ideo dicit Gabriel Bergomen.in tractatu peſtilentiæ,in 2.parte,fol.5.ꝙ licet peracutæ ægritudinis non tranſeant 14. diem, ſecundum Hippocratem: tamen dicit ꝙ iſte latro peſtiferus pabulat,& diuagari poteſt in corpore humano per quadraginta dies, & tandem infirmum interimere. Quæ quidem opinio,cum ex multis medicorum locis ſatis comprobetur, tum ex ſæuiſſima illa, & multis ſeculis memoranda anni 1537.peſtilentia,quam ipſi uidimus,fit manifeſtior. Iacuerat.n. per idem tempus in domo Reuerend.Cardinalis Laurentii Sanctorum quatuor, cuius tunc eram auditor,peſte languens,quidam nomine Tution, Nicolai ſigillatoris ſacræ Pœnitentiariæ famulus.Is cum diu hoc morbo torqueretur,tandem quinquageſimum diem tranſgreſſus,obiit. Idem eadem in domo duobus aliis accidit. Nã Secretarius principis Orangæ, tunc exercitus Imperialis in illa ſæuiſſima urbis direptione Ducis, peſtilentia tactus, ultra quadrageſimum diem languens,uitã protraxit,tandem ex eodem morbo deceſſit. Io.etiam Bono.eiuſdem Cardinalis famulus peſtilentia correptus, ſexageſimum diem cum gemitu tranſgreſſus,ex eodem morbo expirauit.Deficeret mihi tempus pariter & papyrus, ſi infirmorum omniũ caſus,&temporis longi exceſſum diſcutere uellem.Plures enim reperiuntur,quàm Sibyllæ folia.Sic itaque dictum Hippocratis & aliorum intelligendum eſt, concurrẽte habitudine corporis cum mala diſpoſitione,ut apparet quotidiano uſu.In dubio tamen ægritudo præſumitur longa,niſi probetur contrarium, & hoc erit arbitrariũ,ut dicit Alex.in l.furioſum,in 2.colum.C.qui teſta.face.poſ. Et iſta opinio communis eſt, ut patet ex his quæ dicit Abb.in d.c.cum inter. Et eam ſequitur late quidam Mod. Hiſpanus Pet. de Biaxio in tract.de elect.in 2.parte.c.6.in 2.col. Et ex iſtis habes unum priuilegium ſingulare infirmitatis, ꝙ licet ſecundum medicos infirmitates peracutæ extinguant hominem in decimoquarto die, per ea quæ dicta ſunt ſuperius:hoc tamen de iure nõ procedit,quia præſumitur omnis infirmitas longius durare. Et dicenti hominem fuiſſe mortuum ex tali morbo peracuto infra dictum terminum, incumbit onus probandi. Quia, ut dixi,ſemel infirmus ſemel præſumitur infirmari, niſi probetur contrarium.

Nec mirandum eſt,ſi in hac materia cõiecturali, Iuriſconſulti ad auferendum litis illud tempus extra ordinem medicorum commenti ſunt, quia uidemus in ſimili,ꝙ hodie communiter homines intra quinquageſimum & ſexageſimum annũ moriantur,ut ex ſepulchris defunctorum inſpicere licet. Et utinam nobiſcum cum Pſalmiſta tam bene ageretur,dicente, Et erit uita hominis 70. anno. in potentaribus 80. Nam ſatis nobis conſultum fuiſſet. Et tamen lex non curans præfixum illud Prophetæ tẽpus, neq; rurſus curſum ipſum quotidianum breuioris uitæ ante oculos obſeruantem,quaſdam alias lõgioris æui coniecturas ſanxit, diffiniens hominum uitam ad centum uſque annos poſſe protendi,trãsferens onus probandi in aſſerentem oppoſitum,ut in l. fi. C. de ſacroſanct.eccleſ. Rationem uerò illius præſumptionis uitæ cẽtum annorum ſcribit notabiliter Crinitus,ex mente Arabũ, lib.7.de honeſta diſciplina,capit.9. capta coniectura ex pondere dragmarum cordis humani, ut ibi latius per eum. Sic igitur

Igitur, licet medici infirmitatem peracutam certis ueluti cancellis circumſcripſerint, nos tamen alio reſpectu longius protrahimus.

Ergo hoc primum infirmitatis ſingulare priuilegium erit, ꝙ etiam in peracutis morbis præſumitur quis eouſque uiuere, donec probetur mortuus. Quæ quidem probatio incumbit aſſerenti, iuxta uulg. l. qui dicit. de probatio. Sed quando huc deuenimus, ut de ſpecialibus priuilegiis infirmitatis mentio fiat, operepretium erit, quædam alia infirmitatis ſingularia priuilegia prædictis annectere, quando ēt materia iſtius regulæ affinis eſt, & ex poſtulare uideatur, quæ longa lectione retexui. Erunt enim numero ferè nonaginta. Quæ quoniam experſa reperiuntur in iure, neque obuiam cuiquam uolenti occurrunt, & illa alias iunior multo labore collegi prætermittenda non duxi. De primo priuilegio diximus.

Secundum priuilegium ſpeciale infirmitatis erit, ꝙ licet propter infirmitatem quis non ſit remouendus ab officio, ut in c. ſcripſit. cum duobus ſeq. 7. q. 1. Nec coniugati ob eam cauſam ſeparari poſſunt, ut in c. 2. de coniug. lep. & in c. hi, qui 32. q. 7. Neque etiam tutor propter infirmitatē ab adminiſtratione remoueri debeat, ut in l. ſolent, de tut. ſicut nec iudex, cui. ex ſucceſſione adminiſtratio defertur, ut in cap. grandi. de ſuppl. negli. prēla. lib. 6. Bar. in l. cęcus. ff. de iud. Tamen habes tex. ſingularem in l. 3. C. de off. præfec. prær. Ori. ꝙ iudex propter infirmitatem remouetur ab officio. Et ita ibi Salic. ſummarium ſcribit.

Tertium ſpeciale priuilegium infirmitatis, ponit tex. in l. filium diffinimus. ff. de his qui ſunt ſui, uel alie. iur. Vbi propter infirmitatem longinquam patris, tollitur præſumptio, quòd filius natus in domo, & uicinis ſcientibus, præſumatur filius illius infirmi.

Quartum, quia licet quis non excuſetur ea ignorare, quæ publicè proclamantur, ut in l. ſi tutor. C. de peri. tuto. tamen infirmus excuſatur, text. eſt notab. in cap. fi. qui mat. accuſ. poſ tradit Bar. in l. is poteſt. ff. de acq. hær.

Quintum ſingulare priuilegium infirmitatis eſt, quia ſicut impenſa funeris præfertur cuicunque alii creditori, ut eſt tex. notab. in l impenſa funeris, ff. de relig & ſump. fu. Sic eodem modo & impenſa facta in infirmum, præferetur cuicunque alteri creditori. Ita ſingulariter Bald. in l. in reſtituenda, per illum text. C. de pet. hær. Et hoc bene nota.

Sextum ſpeciale priuilegiū ponit text. in l. i. ff. de off conſul. ubi collega, inchoata per ſuum collegam poteſt complere, & exequi, quādo alter collega eſt infirmus.

Septimum, quia commodatarius tenetur ad impenſas faciendas ſeruo commodato infirmo, ſecundum diſtinct. tex. noc. in l. in rebus § poſſum. ff. commod.

Octauū, uſufructuarius tenetur etiam ad impenſas faciendas in ſeruum infirmum, in quo habet uſumfructum, l. ſicut impendia. ff. de uſufru.

Nonum priuilegium, quia ſeruus infirmus cenſetur interim ſeruire, & tempus infirmitatis computatur in tempore conuento. text. eſt notab. in l. cum hæres. in §. Stichus. ff. de ſta. ho.

Decimum, quia per ſeruum etiam infirmum uſumfructum retinemus. l. arboribus. §. de illo. ff. de uſuf.

Vndecimum, quia contractus factus ab infirmo medico, poteſt reſcindi per officium iudicis. Caſus eſt ſingularis in l. medicus. ff. de uar. & extraord. cog.

Duodecimum, quia contumacia non cadit in infirmum, l. contumacia. §. pœnam. ff. de re iud. Bar. in l. i. in 1. col. ff. de in integ. reſt.

Decimumtertium, quia propter infirmitatem detentus, a facto promiſſo ſub pena, excuſatur. bonus tex. in l. fi. §. pe. ff. ad l. Rho. de iac. Et hoc non procedit ſolùm in infirmitate propria, ſed etiam ſuorum, ut Alex. tradit in d. l. quæſitum.

Decimumquartum, quia cōtractus nominatus habetur pro impleto ex parte eius, qui propter infirmitatem fuit impeditus. l. ſi p ecuniam. in prin. ff. de condi. ob cauſam.

Decimumquintum, quia iudex delegatus ſuperueniente infirmitate mutatur. l. ſi longius. in princ. ff. de iudic.

Decimumſextum, quia impenſæ factæ in infirmum etiam inuitum & contradicentem, repetuntur, gloſ. eſt ſingularis, in c. prouidendum 83. diſt. quam gloſ. confirmo ex aliis duabus ſing. gl. poſitis in l. Stichus, ff. de pecul. leg. quæ dicunt, ꝙ beneficiatus in ſtatu ſuæ perſonæ nunq̃ poteſt opponere, ꝙ utiliter in eum non ſit geſtum. Quas gl. notandum ad limitationẽ l. utiles. ff. de pet. hær. Et illas gl. ibi Bar. approbat, & eaſdem ſequitur Io. And. in c. cum C. laicus, de foro comp. li. 6. in noue.

Decimumſeptimum quia medicus tenetur gratis curare infirmum pauperem, gl. eſt not. in d. c. prouidendum. 83. diſtin. in uerſ. infirmus, in princ.

Decimũoctauũ, quia licet teſtm̃ factũ ab eo, qui poſtmodum mortem ſibi conſciuit, ſi metu criminis hoc fecit, nihil ualet: tamen ſi fuiſſet infirmus, & propter impatientiam doloris ſuæ infirmitatis hoc feciſſet, non irritatur teſtamentum. l. 2. C. qui teſta. face. poſ. cum ſuis concord.

Decimumnonum, quia ſententia lata contra infirmum, iudice ſciente, eſt ipſo iure nulla. l. quæſitũ. cũ gl. not. ff. de re iu.

Vigeſimum, quia licet in die Paſchatis nulli ciui liceat ruri commorari: tñ ſi in infirmitate eſt detentus, excuſatur, tex. eſt notab. in c. nulli. de conſec. diſt. 3.

Vigeſimumprimum, quia infirmus omni tp̃e. & indifferenter debet baptizari, quãuis alias nõ poſſet niſi certo tp̃e baptizari. tex. eſt in c. q̃ eũ, c. ſeq. de cõſ. diſt. 3.

Vigeſimumſecundum, quia procurator qui regulariter poſt litem conteſtatã non poteſt mutari: tñ ꝑꝑ infirmitatem mutari poteſt. l. uel in iudicio. ff. de proc.

Vigeſimumtertium, quia arbiter poſt ſuſceptum arbitrium, licet regulariter teneatur & cogatur cauſam dicere: tñ ꝑꝑ infirmitatem excuſatur. l. licet. ff. de arb.

Vigeſimum quartum, quia licet regulariter habenti tutorem curator non ſoleat dari: tñ ſi tutor eſt infirmus, datur eius periculo. §. fi. Inſt. de cur. l. ſolent. ff. de tut.

Vigeſimumquintum, quia infirmo aliquẽ inculpanti de maleficio nõ creditur. l. ſi quis in graui. in prin. ff. ad Sill. tollit iñ præſumptionem calumniæ, tex. eſt notabilis in l. qui cũ maior. §. fi. ff. de bo. liber.

Vigeſimumſextum, quia manumiſſus à domino, in ſeruitutem reuocatur, quãdo domino ſuo infirmo ſuffragium non præſtitit. l. alimenta. ff. de lib. agno.

Vigeſimumſeptimum, quia monachi qui alias prohibentur comedere carnes, tamen ſi ſunt infirmi, bene poſſunt comedere. tex. eſt notabilis in c. cum inter monaſterium. de ſtatu monach.

Vigeſimumoctauum, quia ſocius qui occaſione ſocietatis incidit in infirmitatem, computare poteſt expenſas factas in infirmitate ſuo ſocio, ac ſi in ſocietatem expendiſſet. Caſus eſt notabilis in l. ſocius qui in eo. cum l. ſeq. ff. pro ſocio. Quod limita ſingulariter non procedere in mandatario, qui exequendo mandatum factus eſt infirmus. Caſus eſt ſingularis in l. inter cauſas. in §. nõ oĩa. ff. mand. Quod bñ not.

Vigeſimumnonum, quia dominus nõ curãdo ſeruum ſuum infirmum, priuatur dominio eius. Caſus eſt notabilis in l. 1. §. & ſeruus. C. de lati. liber. tollen.

Trigeſimum, quia ſi filius, uel hæres nõ curauit teſtatorem infirmum, perdit hæreditatem. Caſus eſt notabilis in l. ſi quis de prędictis, in auth. ut cum de app. cog.

Trigeſimumprimum, quia maritus qui uxorem ſuam infirmam non curauit, perdit lucrum dotis. l. ab hoſtibus. § ſi uir. ff. ſol. mat. & ibi gl.

Trigeſimumſecundum, quia emptor qui ſeruum infirmum non curauit, non poteſt agere redhibitoria, contra debitorem, tex. eſt in l. quid ſi nolit. §. mancipiũ. ff. de ædil. edic.

Trigeſimumtertium, quia licet regulariter teſtes ad iudicem debeant uenire: tamen ſi ſunt infirmi, mittitur ad domum eorum. tex. eſt in l. ad egregias. ff. de iureiur.

Trigeſimumquartum, quia infirmus, uel ualetudinarius excuſatur à muneribus perſonalibus, tex. eſt in l. prætor, in prin. ff. de uaca. mune.

Trigeſimumquintũ, quia ſi unus ex cõpromittentibus ſeu litigantibus coram arbitro non adfuerit, aduerſa ualetudine impeditus, pœna in effectu non committitur, tex. eſt in l. ſi cum dies. §. ſi quis ex litigantibus. ff. de arb.

Trige

Trigeſimumſextum, quia delegatus im peditus propter infirmitatem, poteſt alteri committere uices ſuas. text. eſt in c. ſi ꝓ debilitate. de offic. deleg.

Trigeſimumſeptimum, qoia licet alias electores infra octo dies teneantur electo ſuam electionem præſentare, alias incurrunt certam pœnam: tamen ſi infirmitate ſint detenti, excuſantur, ut in cap. cupientes. §. certum. cum gloſſ. uetſi. alia iuſta. de elect. lib. 6.

Trigeſimumoctauũ, quia licet beneficiatur ad ordines ꝓmoueri cogatur, alias priuatur beneficio. ſi tamen infirmitatis impedimentum prætendit, non cogitur, ſecundum dictum notabile gl. magnæ in c. licet canon. eſt gl. antepe. de elect. in 6.

Trigeſimumnonum, quia confeſſio facta in infirmitate, ſe infirmus cõualeſcat, non inducit obligationem, ut plenè per Bart. in l. cum quis decedens. §. codicillis. ff. de leg. 3.

Quadrageſimũ, quia ſe infirmus exculpat aliquem, tolluntur indicia cõtra eum orta. Ita ſingulariter tenet Bald. in l. 1. in ult. col. C. commu. de leg.

Quadrageſimumprimum, quia ſi legati infirmentur legatione ſua, debet eis ſolui quoad redire poſſint. Ita notabiliter Bar. in l. ſi cui, §. tandiu. ex qui. cau. ma. per illũ tex. quem dicit menti tenendum, quia ſæpe occurrit.

Quadrageſimumſecundum, quia ſi fiat ſubſtitutione legato, uel hæreditate contemplatione certæ infirmitatis, ꝙ eo liberato ex illa infirmitate, & mortuo ex alia legatum uel hæreditas non debetur ſubſtituto. Caſus eſt not. in l. alumnæ. §. fi. ff. de adim. leg. quem ibi Bar. multũ cõmendat.

Quadrageſimumtertiũ, quia licet alias contra debitores abſentes latitantes fiat uenditio bonorum per creditores: tamen contra debitorem infirmum uenditio fit, ꝓcuratore dato bonis, cauſa cognita. tex. eſt in l. ſi quis inſtituat. in fi. ff. de her. inſt.

Quadrageſimumquartum, quia æger, ſeu infirmus non tenetur mittere procuratorem: ut uidetur uelle gl. no. in d. l. ſi quis inſtituatur. in fi. de quo tamen omnino uide Bar. in l. 1. ff. de di. & temp. præſcri. & in l. 3. §. ſi quis. ff. ſi quis cau.

Quadrageſimumquintũ, quia ille, qui in iudicio ſiſtere promiſit, & infirmitate ſit impeditus, exceptione adiuuatur. tex. eſt in l. 2. §. ſi quis. ff. ſi quis caut.

Quadrageſimumſextum, quia rectores qui tenentur ad alimenta officialib. ſuis, illa etiam debent, ſe infirmentur, & tenentur ad pullos, & ſimilia, licet non ad medicinas. Ita notabiliter Bar. in l. legatis. ff. de alim. & cib. leg.

Quadrageſimumſeptimum, quia clericus infirmus non reſidens in eccleſia, nihilominus percipit quotidianas diſtributiones. tex. eſt no. in c. 2. de cler. nõ reſid. li. 6.

Quadrageſimumoctauũ, quia infirmus non præſumitur donare cauſa mortis, niſi de reſtituendo conueniat uel fiat mentio mortis. tex. eſt notabilis in l. Seia §. fi. ff. de don. cau. mor. Sequitur Alex. & communis opin. in l. quæ dotis. colu. 2. num. 6. ff. ſolu. mat.

Quadrageſimumnonũ, quia benemeritus eſt qui curauit infirmũ, & eſt ſufficiẽs cauſa ad manumittendum ipſum, etiam à filio minore uigintiquinque annis, ut in l. etiam. §. ex præterito. ff. de manumiſſ.

Quinquageſimum, quia ſi medicus ꝓmiſit curare infirmũ certo morbo laborãtem, ſi ipſum ſanarit, & poſtmodum recidat in eundem morbum, tenetur pro eodem ſalario illum iterum curare. gl. eſt notabilis in l. maritus. ff. locati. de quo uide ibi Bart.

Quinquageſimumprimum, licet alias gratia extinguatur negligentia eius, qui uacantem præbendam petere poterat, & non petiit, tamen ſi infirmitate fuit detẽtus, non expirat ipſius gratia quin eius uigore aliam poſtmodum uacantem poſſit petere. gloſ. eſt notabilis in c. ſi clericus. in uer. negligentem. de præbend. lib. 6.

Quinquageſimumſecundum, quia epiſcopus infirmitate detentus, ſuffraganeos ſuos cõſecrare nõ ualens coepiſcopo ſuo uel alii uices ſuas mandare poteſt. tex. eſt in c. quod ſedem. de offic. ord.

Quinquageſimũtertiũ, quia notarius infirmus poteſt facere, ꝙ de eius protocollis alius ſumat inſtrumentum. Ita notabiliter Bar. in l. quædam. §. nihil intereſt. ff. de edẽdo. cum limit. de qua ibi per eum.

Quinqua

Quinquageſimumquartum,quia famulus infirmus debet habere ſalarium ſuum tempore infirmitatis glo.eſt in l. a bonis. §.de illo.de uſufruc Sed in hoc ueritas eſt in contrarium,quam habes per glo. Bart. in l.ſi uno.§.item cum quidam in ult.col. ff.loca.De qua re poſt Alex.ibi in apoſtil. latius ſcribit quidam doctiſſimus Moder. Bononien.nomine Vlpianus de Zannis,in §.iuris prudentia,in 10.& ſeq.col.inſti. de iuſti.& iure.

Quinquageſimumquintum,quia famulus qui non potuit ſeruire certo tempore propter infirmitatem , poteſt alio tantundem tempore ſeruire,& habere integrum mercedem, ſecundum quod notabiliter diſtinguit Bart.in d.l.ſi uno.§. item cũ quidam.in fin.Vbi Moder. & latiùs Io. Baptiſta Caccialup.in repe.diem functo. q. 47. ff.de offi.aſſeſ.& Iaſ. in l. ſi ita ſtipulatus eſſem abs te.col.pen.ff.de uerbor. oblig.

Quinquageſimumſextum,quia infirmitas probatur per ſacramentum ipſius infirmi,ut in Specu.in tit.de appel. §. 7. uerſic.quid ergo. Quem refert Bal. ubi pulchrè per eum in l.quæſitum.ff.de re iudic.

Quinquageſimumſeptimum, quia propter infirmitatem procuratoris uel auditoris quis excuſatur à proſecutione cauſæ appellationis.Et licet Old.opponat aliqua in conſilio ſuo 297.quem uide: tamẽ prima opi.eſt uerior,& approbata in Rota,ut refert D.Guliel.Caſſiod. in collecta. deci,tit.de appel. deciſio. incip. firma eſt propoſitio.

Quinquageſimumoctauũ, quia presbyter, qui in infirmitate uoluit intrare monaſterium, & refutauit beneficium , non impeditur, ſi conualuit, repetere beneficium,ſi non eſt factus monachus text. eſt in c.1.17.q.2.facit c.2.de uot.

Quinquageſimumnonum, quia infirmus ſacerdos prohibetur,ac etiam excuſatur celebrare.gl.eſt in c.illud.27.q.1.

Sexageſimũ, quia infirmitatis præſumptio tollitur per actum incompatibilem, puta per [illegible]itum.c.tenor.& ibi doct.extrà de re iudic.

Sexageſimumprimum,quia impenſæ factæ in monachum infirmum qui eſt in ſtudio,reddunt abbatem,uel patrem obligatũ.uide notata per Spec.in tit. de ſalario. §.1.uerſic.quid ſi monachum.

Sexageſimumſecundum, quia infirmus diuturnus adnumeratur inter perſonas miſerabiles,ut in l.1. quando Imperat. inter pupil.& uid.

Sexageſimumtertium , quia infirmus non tenetur ieiunare.c.2.& ibi Abb.de obſerua. ieiunii.

Sexageſimũquartum, quia infirmo conſentiente , alius ſubſtituitur in dignitate in totum,ſed ſuperior decernet ægrotanti alimenta,quandiu uixerit , & hoc fieri poteſt ſine peccato , cum non procedat ex pactione ægrotantis & ſubſtituti , ſed ex iuris diſpoſitione & ſuperioris , ut per Abb.in c.tua nos.in fi.de cler. ęgrot.

Sexageſimumquintum , quia excuſatores miſſi ab infirmo ad iudicem, ad allegãdum infirmitatem,poſſunt etiam teſtificari de infirmitate,& eis creditur. Ita notatur in cap. querelam. de procu. Vbi D. Alexand. de Neuo poſt alios hoc notabiliùs proſequitur.

Sexageſimumſextum,quia qui propter corporis inualiditatem officium implere non potuit,& ob hoc ad aliud officium aſpirauit , nihilominus fungitur priuilegiis,quæ competunt illis , qui perfecerũt. text.eſt notabilis.& ibi Bar. in l. ex agentibus.C.de princ.agent.in reb.lib. 12.

Sexageſimũſeptimũ, quia qui infirmos uiſitare negligit,peccat ueniali ter,ut in c. unum orariũ.§.aliàs ea demum.25.diſtin.

Sexageſimumoctauum , quia ſicut non eſt obligatorium iuramentum.quod non poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ, ita non eſt obligatorium iuramentum,qđ non poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis corporalis.Ita habes per glo.Ioan.And.& D. Abb.in c.ſi uerò.de iureiur.

Sexageſimumnonum,quia monachus, qui non poteſt eligere ſolitariam cellulã, & à cõgregatione diſcedere:tamen de cõſenſu abbatis cauſa infirmitatis poteſt:dũmodo intra ſepta & clauſuram monaſterii habitet.Tex.eſt no. in c monachũ. 20. q.4.Quod qualiter procedat,dixi latiſſime in trac.meo de offi.& pot.maio. Pœnit.& ſacræ Pœnitentiariæ.& tract.breuium.nu. 31.& 32.

Septuage

Septuageſimū, quia licet aliàs mandatarius in præiudicium mandātis non poſſit renuntiare mandato: tamen ſi impeditus eſt aduerſa ualetudine, poteſt. l. ſi mandauero. §. fi. cum l. ſeq. ff. mand.

Septuageſimumprimum, quia ſi rector eccleſiæ in ſua infirmitate multa expēdit, & plura contraxerit debita, ſucceſſor tenetur. c. 1. ubi D. Abb. de ſolu.

Septuageſimumſecundū, quia officiales digni, qui propter infirmitatem non poſſunt exercere officium, non tenentur ſeruire per ſubſtitutū. pulchra glo. & Bar. in l. 1. §. diuus. in ult. col. ff. de uar. & extraord. cog.

Septuageſimumtertium, quia denuntiatio facta per medicū. qui dicit aliquē infirmum, uel ꝙ ſit remanſura cicatrix, nunquàm aliquid operatur, niſi præcedat iudicis inquiſitio diligens. Circa hoc tex. eſt ſingularis, & ibi exclamat Bart. in l. ſemel. C. de re mil. lib. 12.

Septuageſimumquartum, quia medici uocati ad infirmos, debent ante omnia infirmum ad confeſſionē inducere, neque quicquam debent perſuadere pro ſalute corporis, quod tendat in animæ periculū, cap. cùm infirmitas. de pœnit. & remiſſ.

Septuageſimumquintum, quia prior conuentualis non poteſt alibi reſidere, quàm in loco monaſterii: tamen propter infirmitatem poteſt. tex. not. cum glo. in clem. 1. in §. ſanè. de ſtatu monach.

Septuageſimumſextum, quia ſi abbatiſſa infra annum infirmitate detenta non facit ſe benedici, non priuatur, ubi aliàs priuaretur. tex. eſt cum glo. in clemen. attendentes. §. ſtatuimus. de ſtatu monach. in uer. rationalis.

Septuageſimumſeptimum, quia licet clericus non poſſit exire extra chorum ante finem officii: tamen ex cauſa infirmitatis ſuperuenientis poteſt. clem. 1. de celebrat. miſ. in glo. in uer. rationabili.

Septuageſimumoctauum, quia infirmitas eſt iuſta cauſa diſpenſandi ſuper pœna delicti cum aliquo. gl. cum tex. in clementina prima, in uer. neceſſitate. in § ſi qua uerò. de priuileg.

Septuageſimumnonum, quia licet tempore interdicti ſit data poteſtas celebrandi conuentui, & tunc nō poſſint alios admittere ad audiendum diuina: tamen ſi ille conuentus non haberet niſi tres miniſtros, quorum duo eſſent infirmi, ille tertius poteſt alios admittere, ne priuilegiū eſſet inutile. gloſ. pen. in cap. licet. de priuileg. in 6.

Octuageſimum, quia tribunus militū debet ualetudinarios militum uiſitare & inſpicere, an propter hoc ſint licentiandi. l. officium. in fi. ff. de re milit.

Octuageſimumprimū, quia infirmitas procuratoris tollit præſumptionem reuocationis reſultantis ex iudicio ſuſcepto per dominum. cap. ſi quē. in fine, de procurat. libro ſexto.

Octuageſimumſecundum, quia miles propter infirmitatem impeditus uenire ad diem commeatus excuſatur. tex. eſt notabilis in l. qui cōmeatus. ff. de re milit.

Octuageſimumtertiū, quia perpetua infirmitate laborans, excuſatur à tutela uel cura. l. 1. C. qui morbo.

Octuageſimumquartum, quia licet ſint paria, quòd teſtamentum ordinetur ore tenus ab ipſo teſtatore coram teſtibus, uel quòd coram ipſo teſtamentum ordinatum legatur à notario teſtibus, ut in l. hac conſultiſſima. §. ad eū. C. qui teſta. fa ce. poſſ. tamen ſi coram teſtatore grauiter infirmo illa ſcriptura eſſet lecta coram teſtibus, per hoc non probaretur teſtamentum illud fuiſſe ſuum, niſi expreſſe probetur, quòd illa ſcriptura lecta de uoluntate teſtatoris ordinata fuit. Ita pulchrè & notabiliter dicit Ioan. And. in additione Spec. in tit. de teſta. §. in primis. quem Doct. in d. §. & cum humana. referunt, quod bene nota.

Octuageſimumquintum, quia operæ infirmi, inutiles ſunt l. pen. ff. de re uend.

Octuageſimumſextum, quia legatum infirmæ ætati factum, ad ornamentum ciuitatis cedere dicitur. text. eſt de hoc in l. ciuitatibus. in princ. ff. de leg. j.

Octuageſimumſeptimum, quia licet cōiunctus mortem coniuncti ſcire præſumatur: fallit tamen niſi coniunctus ſit infirmus. Ita Bar. in l. is poteſt. ff. de acqui. hęr. per tex. in c. cum in tua. qui matr. accuſ. poſſ. ſequitur Alexan. in l. Titius. §. Lucius

cius.in 2.col.num.5.ff de liber.& poſthu.

Octuageſimumoctauum, quia infirmi propter infirmitatem nubere debēt, quia ut dicitur Eccleſiaſt.36. Vbi nō eſt mulier ingemiſcit æger. Et una ex cauſis quare matrimonia procurantur, eſt, ut in tribulatione conſolentur: alias pauci contraherent, cum pauci reperiantur ſani: ſecundū Barto. in tracta. de tyrannide, & Aeneam Syluiū, epiſtola 37. Debet tamē hoc prius infirmus ſpōſæ releuaræ, ne inde ſcandala naſcātur, ut notatur in cap. quemadmodum. de iureiurand. & in ca.1. & 2. de coniug. leproſo.

Octuageſimumnonū, ꝙ infirmus in extremis conſtitutus, præſumitur ſanæ mentis, niſi cōtrarium probetur, ut dicit Abb. in cap. dilectus. numer.9. & 13. de ſucceſſ. ab inteſta.

Nonageſimum & ultimum, ꝙ infirmitas non facit aliquem actum nullum, niſi ſanam mentem excludat. Anton. in cap. ex tranſmiſſa. de renuntia.

Hæc de priuilegiis infirmitatum ſuccinctè, & quaſi per tranſennā dicta ſufficiant: quæ longè magis ampliari & diſcuti potuiſſent: tamen breuitati ſtudens, ne in immenſum creſceret opus tantum medullā ueritatis adnotare uolui. Si quis tamen alios caſus ad infirmitatem pertinentes uidere uoluerit, ad indices recurrat, qui bus iſta addere poterit. Nam facilis eſt inuentis addere.

QVAESTIO X.

QVæro, an regula iſta habeat locum in infirmitate animi, & non corporis?

SOLVTIO. Poteſt teneri ꝙ non, cùm iſta regula propriè intelligenda ſit, & infirmitas mentis reſignationē prohibet, ſicut & cæteros actus. l. in negotiis. ff. de regu. iur. Et hoc de plano procedit capiendo infirmitatē mentis pro furore. de qua in ca. ſi quis inſaniens. & c. 1.15. q.1. & in clem. ſi furioſus. de homic. Et iſto caſu debet cōſtare reſignationem in furore factā fuiſſe, ut prædicta procedant: ſecus autem, qñ reſignatio reperitur facta à furioſo, qui modo eſt ſanę mentis. Quia ex quo clare non conſtat factam fuiſſe in furore, in dubio præſumeretur facta in ſana mente, ut Bal. dicit in ſua Marg. in uerſ. furioſus. & in l. fi. per illum text. C. de hær. inſtit. & tradit latè Alex. & Mod. in l. furioſum. C. qui teſtamen. fac. poſ. Si uerò infirmitas animi capiatur pro ira, uel odio, uel alia paſſione, ut capit glo. in ſumma. 15. q.1. idem dicendum eſt, quo ad effectum iſtius regulæ. Sed maius dubium eſt, nunquid renuntiatio in talibus paſſionibus facta, ualeat? & de facta per iram non eſt dubium, ꝙ non ualeat per ea quæ late ſcribit Iaſon in l. ſi filiam. in 2. colu. C. de inoffic. teſt. & Fel. in cap. Matth. decimo. De facta in gaudio, habes glo. inu cibo balneum in §. ſerui uerò. Inſtitu. de liber. & text. in ca. unuſquiſque. 22. q.4. & de facta per metum habes in ca. abbas. quod metus cauſ. & deciſ. 202. de renunt. in antiq. cum concor. ut late ſcribit Deci. in conſil. 219. Et eodē modo de ebrio dicendum eſt, ut in clē. ſi furioſus. de homicid. & in dicta gl. ſummæ.

Tamen aduertendum eſt quia de reſignatione facta colore iracundiæ, ex eo, quia per prius epiſcopus male illum tractauerat. Dom. & Præpo. aliique in cap. q̄ periculoſum. 7. q.1. tenent renuntiationē ualere; licet poſſit ſtatim beneficium repeti. ſecus tamē ex interuallo. Ita dicūt ibi Doct. & ſequitur Decius in c.2. in 2. col. de reſcri. Itaque ad iſtas paſſiones nō adaptatur regula, quæ requirit talem infirmitatē, quę non impediat renuntiationem. Sed paſſiones animi præfatę, quia occupant intellectum, & libertatem iudicii, non adaptantur huic regulę, cum reſignatio facta durantib. huiuſmodi animi infirmitatib. ſit nulla, neq; poteſt in ea militare diſtinctio iſtius regulæ, uidelicet, ſi renuntians moriatur infra uiginti dies, uel poſt: quia iſta diſtinctio præſupponit reſignationē ualidam ab infirmo ſanę mentis factam.

QVAESTIO XI.

QVæro, quid ſi infirmus ex uulnere nō lethali, ex quo nō putabat ſe moriturum, renuntiet, qui poſteà ex ſuperuenien te infirmitate ſua, aut medicorum culpa, non ratione vulneris deceſſit: utrum iſto caſu procedat regula?

SOLV

SOLVTIO. Caſus iſte alias accidit in Rota in Ptiſico,ut refert hic Fel.in quibuſdam remiſſionis: nihil tamē determinat, ſed ſe remittit ad quaſdam allegationes, quæ non reperiuntur in rerum natura. Et gloſſator etiam hic de iſta quæſtione meminit,licet eam dubitatiuè reſoluat & ui detur magis inclinare in partem negatiuā uidelicet,non habere locum regulam,Motus,quia regula requirit infirmum de ipſa infirmitate mortuum, qui uero moritur ex caſu ſuperueniente, non dicitur ex eadem infirmitate mori. Et omiſſis cauillationibus,iſta opinio mihi placet. Pro qua eſt deciſ. Bart. Veronen. in conſil.62. magnificè,&c.& Soci.conſil.168. primo aſpectu.cum pluribus aliis concor.quas congerit quidam Modern. Neapolitanus in quibuſdam uotis ſuis nuper impreſſis uoto. 24.col.penult.Et iſtā opinionem in terminis iſtius regulę tenent Moder.de Sylua in tracta.benef.in 3.parte. q. 46. per rationē quam ponit gloſſ. hic.

Et iſta opinio ratione ſuaderi poteſt, quia illa uerba, De ipſa infirmitate, &c. hic poſita,denotāt cauſam finalem & propinquam reſpectu dictionis,De, quæ ſecūdum communes doctrinas cauſam primā & immediatam, & ſic finalem importat, ut notat Barr.& Moder.in l.non dubium. per illum tex.C. de legibus.cum concord. ut congerunt Decius,& alii Moder. ſuper tit.ſi cert.peta.in 2.& 3. lectu. & in l. certi condictio.in princ. ff. ſi cert.pet. Ceſſante igitur cauſa finali,uidelicet,ꝙ renuntians non de ipſa infirmitate, ſed de alia noua ſuperueniente moriatur,ceſſat ratio regulæ,& qer conſequens diſpoſitio. Vacabit igitur beneficiū per reſignationem, & nō per obitum,ut uoluit iſta regula. Et ita ſecundum iſtam opinionem iudicauit Rota in vna Compoſtella coram me de anno præterito pro Ioan. Gaiozo.

Eſt tamen aduertendum, ꝙ ad effectū, ut quis dicatur mori ex noua infirmitate & non ex eadem antiqua, debet hoc plene probari per iuramenta Medicorum, & probationes concludentes,ut fuit ſeruatū in illa Compoſtellana.Et quanuis glo.in l. 1.C.de de emenda.ſer.teneat, ꝙ probetur noua infirmitas, ſi infirmus poſt triduum uiſus fuerit ire cum baculo.Quam gloſ.ſequitur Ange.in tractatu Maleficiorum.in uerbo,& dictus Titius in prin.& Ang.in l. ꝙ ſi nolit. §. qui mancipium. ff. de ædil. edict. & Petr.de Ancharan. in conſil. 284. incip.iure ſtricto.& alibi ſępe. Tamē Abb. & plerique alii in cap. 2. de clet. percuſſ. non tenent illam gl.Imò nolunt, ꝙ ſi vulneratus moritur poſt 8.menſes, præſumitur mortuus ex eodem vulnere. per text. ibi.ad idem tex.in ca.continebatur. de homic. Et propter hanc opin. diuerſitatem fortaſſis Bart.in l.ſi in rixa ff. de ſicar.col. ſi.tenuit,ꝙ hoc ſit arbitrium iudicis, & ſequitur Barth.Veronen.in conſil.41.incip. licet innitus.in 5.col.& in multis locis hoc doct.dnt,quos breuitatis cauſa nō refero.

Sed quia ex prædictis non habetur clara reſolutio huius dubii, ego pro deciſione iſtius materiæ diſtinguerem tres caſus. Primus eſt,quando conſtat apertè vulnera tum omnino ex uulnere cōualuiſſe,& agebar ea quæ ſani facere conſueuerunt, uel longo interuallo poſt deceſſit. Nam iſto caſu regula iſta non habet locum: quia quæ ex interuallo fiunt, non dicuntur in eſſe. Sed præſumetur hoc caſu infirmus mortuus ex noua cauſa, & non ex infirmitate antiqua. Hoc expreſsè tenet Bald. ut plures alios omittam,in conſ. 328. an uulnus fuerit mortale, &c.in 2.uolum. Secundus eſt caſus, quando adhuc infirmus ex vulnere non lethali non erat totaliter ſanus,ſed tamen erat iam extra periculum: quia uiſus fuit fortè poſt triduum cum baculo incedere,iuxta gloſſ.in d.l.1,nec ſunt aliæ probationes.Et tali caſu, quia potuit uulnerato ſuperuenire ſpaſmus, uel aliqđ aliud accidens,& tunc tales coniecturæ arbitrio iudicis relinquuntur,qui ex uatiis argumentis motum animi ſui formare pōt. Et ita procedat,quod dicit Bart.in d.l.ſi rixa.cū ſimil. Et iſto caſu onus probandi incūbit dicēti eſſe mortuum ex noua cauſa. Quia in dubio p̄ſumit̄ mortuus ex eadē infirmitate. Et ita Rota ſæpe interpretatus eſt regulā iſtā in cauſa Cōpoſtellana corā me,& in alia corā R.P.D.Nicol.Tertius caſus eſt,qn̄ ſumus in dubio,ꝙ nō sūt aliquę cōiecturæ p̄ter hoc,ꝙ vulnus nō erat lethale.Et tali caſu p̄ſumēdū eſt iſtmū mortuū

ex

ex vulnere,& erit locus iſti regulæ.Et hoc caſu militãt,quæ dicunt Bal.in c.1.in prin. quib.mod.feud.amit.& Ange. & Salyc. in d.l.i.uolentes, vulneratum pręſumi in dubio mortuum ex vulnere.Limitatur tamẽ iſte ultimus caſus non procedere, quando ageretur de puniendo vulnerantem pęna mortis:quia tũc in dubio mitior interpretatio facienda eſſet, ut notabiliter declarat Hippolytus de Marſiliis in conſ. ſuo 7. incip.ſummi cœli Deus. ſuper iſtis tamen uide Fely.in cap. presbyterum. de homic. qui notabiliter iſta declarat.Et ex prędictis ad aliam quæſtionem infertur, quam propoſuit R.P.D. Marc.Epiſcopus die 5.Iulii. 1538.in vna Leodien.canonicatus, uidelicet, nunquid infirmus ex morbo Gallico, quem manifeſtè conſtat,nõ eſſe morbum periculoſũm uitæ, præſumatur mortuus infra 20.dies ex eodem, an uero ex ſuperueniente infirmitate? Et reſolutio apparet ex prædictis, ꝙ præſumitur mortuus ex eadem infirmitate: & qui dicit contrarium,tenetur probare. Et ita Domini tranſierunt, licet materia alias diſputata non fuerit,q̃ in ueritate diſputatiõe nõ ĩdiget.

QVAESTIO XII.

QVid ſi aliquis ſanus renunciet, ſed in actu præſtandi conſenſum, vulneratur,& ibi moritur, an dicatur beneficium uacare per obitum, aut per reſignationẽ, quo ad affectum regulæ?

SOLVTIO. Conſiderato principio, dicitur vacare beneficium per renuntiationem,cum tunc infirmus non fuerit, quod requirit iſte tex.Sed attento fine.i.conſenſu,qui perficit renuntiationem,& conſideratur hic in regula ad effectum numerationis 20.dierũ,uidetur cõcludẽdũ cõtrariũ.

Quid tenendum?Putarem iſta duo tempora conſiderari quoad hoc, ut iſte text. procedat,uidelicet, in principio & in fine reſignantem fuiſſe infirmum. Nam iſta regula requirit infirmitatem, & ſic iſtã qualitatem. Et ideo debet omni tempore concurrere,iuxta ea quæ dicit Bal.in c.conſtitutus.de reſcri.Sicut dicimus in teſtamẽto,ꝙ tribus temporibus capacitas requiritur.§.in extraneis.Inſti.de hære.qualit.& dif.Si igitur renuntiatio per papa fuit admiſſa tempore conſenſus reperiatur infirmus,puto beneficium uacare per renũtiationem,quæ tunc dicitur uere facta, quando Papa admiſit. Nam conſenſus, qui poſteà præſtatur, trahitur ad tempus admiſſæ reſignationis, cum ſit potius ad executionem inuentus,quàm ad ualiditatẽ gratię,ut traditur in c.quædam de renunt.Ita refert Caſſiodorus fuiſſe in Rota tentum, Et hinc eſt,ꝙ ille conſenſus poſt obitum reſignantis præſtari poteſt, uigore bullę Alexãdrinæ,ut ſæpe in Rota me præſentę practicatum fuit,præſertim in vna Placentina Archidiaconatus coram R.P.D. Marcello,& alibi dixi. Et ponit idem D. Guli. in alia deciſ.Et licet regula illa Moderna computet illos viginti dies,à tempore pręſtiti cõſenſus:requiritur tñ ꝙ tempore ceſſionis reſignans fuerit infirmus: & ꝙ ex illa infirmitate infra uiginti dies computãdos à die cõſenſus, deceſſerit. Hodie tamẽ per extrauag.bonæ memoriæ Clemẽtis 7. & per reg. S.D.N.Pauli 3.ſublata eſt iſta difficultas,qui tantum uoluerunt infirmitatem tempore præſtandi cõſenſus adeſſe licet reſignans ſanus fuerit.

SECVNDA PARS
Concernens beneficia.

QVAESTIO XIII.

QVæro, utrum iſta regula locum habeat in eo qui cedit commendæ?

SOLVTIO. Iſte caſus cõtingit in Rota de anno 1519.in cauſa de Funes,coram D.Bartholomæo de Petra ſancta: cuius facti ſeriem D.Guli.Caſſio. olim Rotæ auditor, in quibuſdam collectaneis deciſionũ Rotæ refert,quæ modò præ manibus plurium uerſantur,vt ibi per eum. Et tunc cauſa ſæpius poſita, Rota uariauit. Nam quinque ex Dominis tenuerunt partem negatiuam,uidelicet, regulam locum nõ habere. Alii aliam partem ſunt ſequuti. Sed ut clariùs ueritas iſtius quæſt. per cõtraria demonſtretur,quædam motiua, & argumenta pro utraque parte referã,ex quib.poſteà reſolutio huius q.colligetur.

Quòd igitur iſta regula non habet locum in ceſſione commendæ, adducitur primò,quia regula iſta non facit mentionem

nem de ceſſione commendæ, ſed de reſi gnatione beneficii, ideo caſus omiſſus diſpoſitioni iuris communis relinquitur: iuxta uulg. cap. ſuſceptum. de reſcrip. lib. 6. & l. commodiſſimè. ff. de libe. & poſthu.

Præterea, quia uerba iſtius regulę non uidentur poſſe adaptari ad commendam, ſed potiùs repugnant, cùm de beneficio collatiuo loquantur, & quòd in titulum datur, ut patet ibi, conferatur, &c. & de beneficio in quo inducitur uacatio, ut patet ibi, uacare cenſeantur, &c. Sed beneficia commendata non conferũtur, neque uacare dicuntur, vt tenet Fede. de Se. in tract. de perm. beneficiorũ. q. 15. & Roma. in conſilio 350. & Rota in antiq. deciſio. prima, de conceſſio. præbend. Et hoc idem pro ſtylo Cancellaria Apoſtolica introduxit, quæ ex eo quòd mentem Pontificis interpretari uidetur, Conſiſtorium papæ appellatur, ut inquit decil. 362. in nouis. Igitur ceſſantibus ueibis regulæ, eius ratio & diſpoſitio ceſſat.

Accedit, quia intentio papæ non præſumitur fuiſſe de eo, q̃d uerba non importa nt. l. quod conſtitutum. ff. de teſt. mili. & tradunt Moderni Papienſ. in l. i. in 3. colum. uerſicu. tertiò facit. ff. ſi quis in ius uoca. non ierit. Item quia ratio iſtius regulæ ſumpta ex uiſcerib. c. ſi. de renuntia. libro ſexto, quę fuit, ut fraudes euitentur, quibus expectanter & ordinarii deludi poterant, ceſſat in commenda, cùm in ea prædicti non fraudentur. Ex eo, quia cõmenda inducit quodammodo reſeruationem, uel ſaltem afficit beneficium, ut declarat Rom. in conſ. prædicto, poſt Arc. in c. is cui. de elect. lib. 6. & Compoſt. in c. cùm à nobis. eo. ti. & ſequitur Ioan. Frãc. Pauinus in tract. de offic. & pot. cap. ſede uac. in 3. q. ſecundæ partis. & Lapus in addi. ad tract. Fede. de permut. be. q. 15. Et tamen ordinarii expectanter conferre, uel acceptare poſſunt beneficia reſeruata, uel affecta: ut concludit idem Ro. in cõſ. 342. & in conſ. 160. in propoſito caſu. & conſi. 442. poſt Calde. cõſ. 9. titu. de pręb. Et hodie habemus regulam Cancellariæ, ſecundum quam ita iudicauit Rota in una Zamoren. Archidiaconatus coram R. P. D. Marcello de menſe Ianuario. 1532.

Et quòd expectantes beneficia commendata (eò quia affecta acceptare non poſſint) tenuit Rota in una Valentina parochialis de Pego, coram R. D. Io. Paul. de mẽſe Nouemb. M. D. X X X I X. quicquid dixerit Soci. in conſi. 32. ſequutus Roma. in quodam conſi. qui hoc non dicit, & illud conſilium fuit à Rota reprobatum, ut refert R. P. D. Iac. dę Simoneta, in trac. reſ.

Suadetur iſta opin. ex eo, quia iſta regula eſt correctoria, pœnalis, & exorbitans à iure communi, liberam facultatem à iure tributam, poſſeſſoribus auferens, reſignandi ſua beneficia, & pœnam annullationis prouiſionis inducens, iuxta l. ſenatus. ff. de contrahen emp. & c. decet. cum ſimil. de immu. eccle. lib. 6. Sed in pœnalib. & exorbitantibus ſecundum communes doctrinas, uerba propriè & ſtrictè capi debent. l. cum quidã. de lib. & poſthu. c. odia. de reg. iur. lib. 6. Et adeò hoc uerũ eſt, q̃d in tali materia, etiam à maioritate uel idẽtitate extenſio prohibetur, ut not. in auth. quas actiones. C. de ſacroſan. eccleſ. Cùm igitur uerba iſtius regulæ ſonent de beneficiis, quæ in titulum dantur, ad commendam trahi non debent, quæ à titulo differt, ut in c. dudum. de elec. & c. qui. plures. 20. q. 1.

Confirmatur iſta opinio ex his quæ ſcribit Old. conſil. 179. quæritur. Vbi concludit extrauagantem iniunctæ Bonifacii VIII. poſitam ſub tit. de elec. quæ loquitur de literis expediendis ſuper eccleſiarum prouiſionibus, non habere locum in ecleſia commendata. Et ſequitur Frã. Paui. olim Rotæ auditor egregius in d. tract. de of. & pot. c. ſede uac. fol. 41. Ceſſantibus igitur uerbis, & ratione regulæ, eius diſpoſitio ceſſare debet. c. ſuggeſtũ. de deci. cum uulg.

Præterea, quia, ut dictum eſt, iſta reg. loquitur de beneficiis quæ dantur in titulũ, ſed commenda non eſt tit. & ppà incompatibilitatem non inducit, ut in c. dudũ. el 2. de elect. Sicut etiam uidemus quòd habens beneficium regulare in commendam, cogi non poteſt, ut profiteatur religionem, ad quam titularis compelleretur. Iſta ſunt in effectu quæ pro iſta parte negatiua facere uidentur.

Quibus

Quibus nõ obſtantibus contraria pars, ſuis etiam rationib. & argumẽtis defendi poteſt. In primis facit, quia commẽdæ noſtri temporis ex uſus patrisfamilias, hodie loco titulorum habẽtur: & beneficiati de fructibus illarum diſponunt, ut de beneficiis titularibus, quemadmodum tradit Prępoſitus, vulgo Card. Alex. in c. cùm autẽ. 44. diſtinct. in 6. col. & in c. ſi quis. in pen. col. 58. diſtin. Quam interpretationem ſæpe accepit Rota, & ſequitur Troilus de Malutiis in conſil. ſuo in materia commẽdæ poſt tract. ſuum de ſortib. impreſſo.

Secundò, pro hac parte facit quia regula 30. de familiaribus Cardinalium, habet locum in commenda, attenta eius mente, licet de ea mentionem non faciat, ut ſæpe in Rota iudicatum fuerat. Et hoc idem dicebatur de regula de ueriſimili notitia, & de reg. de idiomate. In quibus licet de cõmenda nullum ſit uerbũ, ex mente tamen ad commendas adaptantur. Quia uirtus legis non in cortice uerborum, ſed in ſenſu & mẽte, quæ uerbis eſt preferenda, cõſtit. l. ſcire. ff. de leg. & l. ſcire oportet §. aliud de execu. tu. cum ſimil. ut tradit ur in c. intelligentia. de uerb. ſignific. & in c. Melchior. 1. q. 1. Sed ratio & mens huius regulæ, eſt fundata ad obuiandum fraudib. quæ poſſent ita fieri commendatarios cedentes, ſicut per titulares reſignantes. Igitur &c. Et ad colligendum mentem regulæ, illud afferre poteſt: quia ſi Papa fuiſſet de ea interrogatus, uериſimiliter ita ſtatuiſſet. Igitur habendum eſt pro expreſſo. l. tale pactum. §. fi. cum ibi not. ff. de pact. Quæ quidem lex procedit, nõ ſolùm ſi per modum ſtatuti, ſed etiam reſcripti, cõuentionis, & alterius diſpoſitionis aliquid cautũ exiſtat, ſecundum Bald. Paul. de Caſtr. & Mod. ibi, & Card. conſil. 51. 2. col. Attenta igitur mente, & ſimilitudine rationis fit extenſio de caſu expreſſo ad alium non expreſſum, iuxta gl. in c. ſi poſtquam. de elec. lib. 6. & clemen. 1. cod. tit. cum concor. ut ſcribit Deci. conſil. 15. in 3. col.

Accedit prędictis, quia quandoq; uidemus cauſas à ſede Apoſtolica commendatariis, ſicut titularibus committi. Ergo nõ debet inter eos fieri aliqua differentia. Plura alia fundamenta, & rationes pro utraq; parte adduci & excogitari poſſent ſed quia ab eo, quod decreui, breuitatis inſtituto longius quàm par ſit, diuagaret, omitto: præſertim cùm hanc eandem quęſtio. nouis aliis motiuis latiſſimè diſputem in regula de triennali, q. 4. & in pluribus aliis regulis huius tractatus, ubi uidẽdum erit.

Pro reſolutione tamen poteſt breuiter dici, ꝙ aut loquimur in commendis temporalibus, & procedunt omnia argumenta quæ pro parte negatiua adducuntur: aut loquimur de commendis perpetuis. Et ex quo illæ eqparãtur titulis, ut dictũ fuit, tali caſu ꝓcedũt rationes in cõtrariũ alleg. Quib. accedãt, ꝙ Collectarius in c. ſi. de fil. presby. Gaſpar de Peruſ. & Aeneas Sabi. in tract. reſer. in 2. & 7. fo. tradũt. Vbi in ſimili q. quærunt, an per dationẽ in cõmendam deſinat beneficium eſſe reſeruatum: diſtinguunt, aut commenda eſt tẽporalis, & non deſinit, iuxta conſil. Soci. 32. Aut eſt perpetua: & quia tunc Papa de beneficio plenè diſponit, ſicut per collationem, expirat reſeruatio. Ita dicunt præfati Doct. ibidem, plura ad hoc alleg. quæ breuitatis cauſa non refero.

QVAESTIO XIIII.

QVęro, An iſta regula comprehendat eccleſias, ſiue beneficia cõſiſtorialia?

SOLVTIO. Noua eſt difficultas, hactenus nõ deciſa ex eo, quia talib. eccleſiis pręlati, habita prius diſcuſſione in conſiſtorio, præficiuntur: & ſic abſolutè actus reſignationis non eſt liber. Et propterea Cancellaria conſueuit tranſire expeditionẽ in ſimilib. eccleſiis cum derogatione iſtius regulę ad maiorem cautelam, prout etiam atteſtatur Reuerẽd. dominus meus, multis ſeculi memorãdus, Dominus Laurent. Puccius Cardin. Sanctorum quatuor, in quibuſdam ſuis memorialib. Cuius quidem ſtylus, quando iura non reſragantur, ſequendus eſſet. arg. c. olim. de conſue.

In contrarium facit, quia ille ſtylus non habet in ſe fundamentum iuris, & regula iſta generaliter loquitur, & eius ratio militat in iſtis beneficiis. Ergo regula in eis habebit locum, quia ſi lex non excipit, nec nos excipere debemus leg. 1. ff. de uſu alea, &c. Et quia iſta beneficia conſiſtoria lia re

lia regulariter ſunt magni momenti,& facilius in eis fraudes committi poſſunt,cũ a pluribus appetantur & deſiderentur.Et propterea magis militat diſpoſitio iſtius regulæ, quæ ad excludendas fraudes emanauit;

Breuiter puto primam opin.de iure ueriorem:pro qua eſt deciſ.I.ap.in alleg.84. col.pen.ubi quærit,an in generali conceſſione etiam ad reſeruata, & deuoluta,ueniant Abb.de quibus conſiſtorialiter prouidetur. Et dicit quòd non,per plures rationes quæ militant in caſu noſtro, quas non refero,cum ibi uideri poſſint. Et pro iſta opin.ulterius facit,quia uidemus reg. de publicandis reſignationibus in conſiſtorialibus locum non habere,ut alias Rota tenuit,& retulit mihi olim Dom.Petr. And.Gamatus. Et ratio deciſionis fuit, quia in huiuſmodi beneficiis ceſſant fraudes,propter quas repellendas regula iſta condita fuit, uidelicet, ne per huiuſmodi reſignationes infirmorum procuratas, ordinarii &expectantes ab eorum iuribus excluderentur. quæ ratio ceſſat in iſtis beneficiis conſiſtorialibus, cum de illis etiam per obitum uacantibus,ordinarii prouidere non poſſint, neque illa expectantes acceptare ualeant,& ſic per huiuſmodi reſignationes non fraudantur, præſertim quia iſta beneficia non conſueuerunt prius cõcedi,quàm perſona reſignatarii per Papã & Cardinales approbata fuerit, & ideo in conferendis huiuſmodi beneficiis alius modus ab aliis diuerſus obſeruetur, ut patet in regulis.præſertim Clem.7. & aliorũ Pontificum ſuper hoc editis. Nam per cedulam, & non per ſupplicationem huiuſmodi beneficia Papa in cõſiſtorio proponit,& de illis prouidet,& dato,quod in renuntiatione infirmi conſideraretur aliqua ſiniſtra ſuſpicio,præſentia & certa ſcientia Papæ proponentis, purgãt omnem ſuſpicionem,& ideo in eo non debet ſeruari ſubtilitas iſtius regulæ,quia ut dicit Bal.in l. reſcripta,in 3.col.C.de preci. Impe. offe. in conſiſtorio principis non curatur de ſolennitatib.iuris:quia ibi magis attenditur ueritas,quàm iudiciorũ ritus ſeu ſolennitas: arg. l.j.§.ſi quis.ff.de quæſt.Hinc dicimus quod in cauſis,quæ in conſiſtorio principis agitantur,nullum fatale currit,ut dicit antiquus ille doctor Vbertus de Bonacurſo,de quo Spec.& Io And.tam ſæpe faciunt mentionem in pract.ſua,ti.de impe.exec. Et rõnẽ adducit,quia nemo eſt tantæ autoritatis, qui poſſit nolentem principem ad conuocandum conſiliarios coarctare,ut in auth. de app.& intra quæ temp. §. ad hoc ſancimus,colla.4.quæ habetur,C.de temp.app. auth.ſed & lis.Aliam tamen rationem aſſignant doct.quę facit ad propoſitum:quia coram principe ordo iuris non ſeruatur ut eſt tex.in c.ad petitionem,de accuſ.quẽ not.dicit Bal in c.1.§.fi.col.fi.in fi. de no. for.fid.Et hoc tenet idem Bal.in l.fi. C. de legib.poſt Inn.in capit.in cauſis,de re iud. Nam corã principe ſilet omnis lex: cum ipſe idem ſit lex animata in terris. Vnde patiendo coram ſe contra iuris ordinem procedi,uidetur diſpenſare,ſm Inn.in c.1. de li.conte.& tenet Io.And.& Abb.in d.c. in cauſis.& Angel. in l. princeps.ff.de leg. Hinc eſt, quod quando cauſa examinatur in conſiſtorio, dantur nouæ dilationes, nec attenditur ſubtilitas iuris,ut tradit Bar.in l.in offerendis.per illum text. C. de app. Multa.n.introducta ſunt præter ordinem iuris in cõſiſtorio,in quo,ut dixi,ſilet omnis lex, & ille ſtylus procedendi multum differt ab aliis obſeruationib.curiæ. Inde eſt, quod licet de iure communi in generali diſpõne periurus abſolui uideatur,tamen in negotiis tractandis in conſiſtorio nunquam cẽſetur ſub generali diſpenſatione periurus includi, niſi ſpecialiter abſoluatur propter ſerenitatem & maieſtatem loci,ut tradit Fel.in c.teſtimoniũ,in 8.col. de teſtib.Iſta tñ quæ dicta ſunt,limitantur non procedere, qñ propoſitio eorundẽ beneficiorũ fieret corã ſolis cardinalib. congregatis,Papa abſente:quia tunc ſolennitas iuris,& regulæ requireretur,ut dicit Bald. in auth.ſed & ſi qs,col.pe.uerſ. quicquid. C.de teſt.&idem dicendũ eſt,qñ hoc fieret corã ſolo Papa ſine card.Nã licet Papa poſſit qdã ſine Card.expedire,illa tñ ſunt parui momẽti,ſm Ant.de Bu.poſt Io.And.& Hoſt.in c.antiqua.de priu.Sed ubi ſunt negotia conſiſtorialia,illa ſolus expedire nõ põt,ut dicit Bal.in l.fi.per illũ tex.C.de diuer.reſc.ubi refert Vib.Papam, Qratertij.

Florentinis ſupplicantibus, ut quædam negoria ſuæ patriæ priuatim expediret, reſpondiſſe. Illud negorium conſiſtoriale, & ꝙ ſummi pontifices non conſueuerunt talia negotia conſiſtorialia in camera expedire, ſed in publico conſiſtorio: quod etiã Carolum Imperatorem aliis idem ſupplicantibus reſpondiſſe refert, & ſequuntur Mod. Pap. in rub. de conſt. in 17. col. Tamẽ hoc dictum Bal. in d. l. fi. dubitabile uidet. Nam clarum eſt ꝙ condere legẽ, per quã omnes ſubditi ligantur, dicitur de rebus arduis, & eſt maximi imperii, ut dicit Bar. in l. imperium. ff. de iuriſ. om. iud. per tex. in l. 1. ff. de conſt. prin. & in l. non ambigitur. ff. de leg. & tamen Papa & Imperator poſſunt facere leges in camera ſua ſine alicuius conſilio, ut dicit Cy in l. humanum. C. de legib. Sequitur Boniſ. Rotæ auditor in proœm. clem. §. hæc ſane. in 3. col. num. 36. & hoc ſentit. Bar. & Bald. in l. fin. C. de leg. Dictum igitur Bald. in d. l. fi. procedit de honeſtate, non de poteſtate. Reliqua ad conſiſtorium Papæ pertinentia uidenda ſunt per Card. Pap. cui pulcherrimam epiſtolam ſcribit ordine 278. cuius initiũ eſt. Magna eſt autoritas conſiliorum, &c. quo in loco deſignat ordinem & ſtylum, quem habere ſolent & debent pontifices & cardinales proponendis cauſis & negotiis in conſiſtoria, longè differentem ab aliis curiæ conſuetudinibus.

Ex prędictis igitur habes concluſionẽ, ꝙ iſta regula non habet locum in beneficiis quæ conceduntur per renuntiationẽ in conſiſtorio papæ. Quia, ut dixi, ibi ceſſat omnis ſolennitas regularum. Vbi etiã de regula de ualore exprimẽdo, uidemus quę in conſiſtorialibus locum non habet, ut ibi latius ſcribam.

QVAESTIO XV.

QVæro, an iſta regula habeat locum in beneficio unito?

SOLVTIO. Dicas quòd non: quia regula loquitur de beneficiis, & beneficiũ unitum non dicitur amplius beneficium, ſicut ante unionem. ſed perdit nomen beneficii, & concludit Rota deciſ. 370. nota ꝙ ubi beneficium in antiquis, & deciſ. 10. de rebus eccl. non alie. ſequitur Mar. Soc. in c. ſicut unire, de exceſſ. prael. arti. 8. q. 12. & Dominicus in c. ſunt perſonæ. §. fi. col. fi. de priuilegio. lib. 6. Cedens igitur tali beneficio, nihil dicitur cedere, cum ſub titulo illius beneficii, cui unio facta fuit, ſit confuſum, & effectũ una maſſa, & corpus.

Hinc eſt ꝙ non ualet de tali permutatio, ut concludit Egid. in tract. permut. in 3. parte, & ultra ipſum probat hoc idem in alio trac. ſimili, quidam doctor innominatus qui habetur in formis, ut dicam in reg. de annali & triennali poſſeſſore, ad quæ conferunt, quæ ſcribit Pet. de Peruſio, & Ioan. Bapt. Cac. in tract. de reuo. unionum, in 7. c. & Mod. in tract. benefic. q. 12. 3. partis.

QVAESTIO XVI.

QVæro, an iſta regula procedat in trãſlationibus penſionum?

SOLVTIO. Dubium prima facie faciunt ea, quæ adducit And. Sicul. in c. ad audientiam, el 2. de reſcrip. Dum multis rationibus contendit penſiones regulari debere ſecũdum naturam beneficiorum. facit etiam pro iſta opin. quia tex. in cap. mandatum, de reſcri. loquens de beneficiis, habet locum in pẽnſionibus, prout tenet ibi Imol. in princ. & Andr. Sicul. ibi in 3. colum. num. 15. & etiam Anto. Corſetus ibidem. Quorum opinionem ſæpe Rota, me præſente, ſequuta fuit. Ergo pariformiter regula iſta quæ emanauit ad tollendas fraudes reſignantis infirmi in trãſlatione penſionis procedet. Nam uidemus quòd ſicut de beneficio in impetrationibus, ita hodie debet fieri mentio de penſione, ut tradit glo. in regula 61. in fi. & Mod. in c. in noſtra. de reſcrip.

Prædictis tamen non obſtantibus ueritas ſe habet i oppoſitũ. Et ita tenet Rota ꝙ iſta regula in tranſlationibus penſionis non procedat. Et iſte caſus contigit tempore Leonis 10. in perſonam Ioann. de Vrias Epiſcopi, & Ferdinandi Hiſpaniarum regis oratoris, qui in articulo mortis nuru magis, quàm uerbis in ſuum nepotem penſionem mille ducatorum tranſtulit, & tunc poſt plures diſputationes

fuit tentum translationem ualuiſſe, non obſtan. regula, & hoc in ratione fundatur, quia regula iſta loquitur de renuntiatione, ſed penſio renuntiari non poteſt, licet poſſit transferri de licentia papæ, quę quidem licentia, nec regulariter hodie, neq; tpe Clem. 7. concedebatur, iſta ratione, quia penſio eſt quædam ſeruitus ſuper beneficiis non ſeruientibus eccleſiæ conceſſa. Nam penſionarii † non laborant in eccleſia, neque ſeminant, & tamen metūt & fructus ſine labore manducant, contra naturæ ordinem, nam conueniens eſt, ꝙ qui commodum percipit, etiam incõmodum ſentiat dicente Apoſtolo, Qui non laborat non manducet, ut in c. clerici. 1. q. 2. & l. ſecundum naturam. ff. de reg. iur. frangit enim penſionis impoſitio ęqualitatem iuſtitiæ, quæ dictat pręmia unicuique dari ſecundum qualitatem laborum. c. ius militare 1. diſt. nam qui altari non ſeruit, inde præmium habere non meretur. c. charitatem, & c. eccleſiaſticis, 12. q. Cum igitur penſionis impoſitio odioſa ſit, meritò eius translatio prohibita fuit, ne inconuenientia multiplicentur. Regula ergo iſta quæ in renuntiatione loquitur, non habebit locum in translatione, quæ non ſolet, uel ſaltem de raro concedi & iura ad ea quæ raro fiunt, non adaptantur, vulg. l. nā ad ea. ff. de legib. Pręſertim, quia iſta regula de beneficiis loqtur, quæ de ratione tituli ſpiritualia ſunt. Penſio uerò in temporalitate conſiſtit, ergo de uno ad aliud non bene infertur, quia ex diuerſis non fit illatio cap. 2. de translat. epiſ. l. Papinianus, exuli. ff. de mino. & l. fi. ff. de calum. Et hoc latè probat Io. Bap. de S. Seuerino in ſuo tract. penſionum. poſt Mod. in c. cum. M. poſt gl. ibi de conſt. & in d. c. audientiam. Nam clarum eſt appellatione beneficii penſiones non contineri, ut dicit Dominus in c. quamuis, de præb. lib. 6. in prin. Hinc eſt ꝙ licet beneficium uacet propter crimen, non tamen uacat penſio: qnia non eſt beneficium, & teneri non poteſt à laico, ut tenet Card. in clem. 1. §. eadem. de ſupp. negligen. prel. ſequūtur Mod. de Rippa in repet. c. 2. nu. 128. de iudic. Ex hoc enim infertur, ꝙ licet habēs beneficium teneatur ad officium. i. recitare horas canonicas, ut in c. fin. de reſcr. lib. 6. & referunt omnes in c. 1. de celebratione Miſſarum. Tamen habens penſionem ad illud non obligatur, ut tenet ille antiquus doctor Hiero. Paulus Hiſpanus in illo libello, qui uulgo Practica Cancellariæ appellatur, fol. 51. & ſequitur Iaco. de Ferrariis in tract. de hor. can. & ſentit Io. Bap. de S. Seuerino in tract. penſ. q. fin. & reaſſumit D. Pet. And. Gammarus Rotæ auditor in tract. de off. leg. ubi latius ſuper hoc diuagatur. Et ratio prædictorum eſt, quia officium ſequitur beneficium ſicut uenator leporem. Qui habet igitur beneficium dicat officium: alias ſequeretur, quòd ſi ex uno beneficio darentur tres penſiones, ꝙ unum beneficium obligaret quatuor perſonas ad dicendum officium, quod abſurdū. Ille igitur qui habet titulum ſpiritualitatis, ad officium tenetur: non autem habentes penſiones, quæ commodum merè temporale continent, quod in laicum cadere poteſt. Nam penſiones ęquiparantur contractibus profanis, ut tradit Ro. in cōſil. 429. col. 4. beneficia uerò ultimis uolūtatib. æquiparantur, quæ ſunt piæ, ut per gl. fi. c. 1. de conceſ. præb. lib. 6. Hinc eſt, ꝙ ſola uo lūtate pōt caſſari & remitti penſio abſq; licentia Papę, ſicut quælibet res profana, ut tenet Præp. poſt gl. in c. Agathoſa. 63. diſt. quē ſępe tpe meo Rota approbat, Secus tamen eſt in beneficiis quę ſine uoluntate ſuperioris dimitti non poſſunt.

ANNOT. IOAN. MIL.

† Vnde qui ſub prætextu decanorum, ſeu collegiatorum, cū id munus non impleāt, aliis ſe muneribus conantur ſubtrahere, eorum fraudibus eſſe obuiandum, certi iuris eſt: ne quis ſub ſpecie muneris, quod minus exequitur, alterius muneris oneribus releuetur, ideoque ſi quis eorum ſub nudæ appellationis uelamine collegiatum, ſeu decanum ſe appellat, ſciat pro ſe alium ſubrogandum, qui prædicto muneri ſufficiens adprobetur, ut l. qui ſub prætextu C. de ſacroſ. eccl.

Sic etiam uidemus, ꝙ penſiones ſicut beneficia non permutantur: quia nõ ueniũt appellatione beneficiorum, ut dicit Card. in cle.i.in 17.q.de reb.eccl.non ali c. Et pari modo per promotionem penſionarii non uacat penſio, ſicut beneficium ſecundum Card.in Cle.1.§.1.in 6.quæſt. de ſup. neg. præl.

Ex quibus omnibus apparet inter beneficium & penſionem longum eſſe diſcrimen. Diſpoſitio igitur iſtius regulę in uno loquẽs, in alio locũ nõ habet.arg. c.ſuſceptum,de reſc.lib.6. Præſertim quia ceſſat commoda ratio iſtius regulæ,quæ fuit,ne per huiuſmodi reſignationes ordinarii uel expectantes defraudentur, ad quos diſpoſitio beneficii uel acceptatio pertinerẽt,ſi fraudulenta ceſſio non præceſſiſſet. Sed iſta ratio non habet locum in tranſlationibus penſionum, per quas nullus prædictorum defraudatur. Igitur,&c. Et tenẽdo iſtam opinionem ad rationes in contrarium factas per An.Sic.latè rñdẽt Mod. in tract.benef.in 3.q.1.partis,col.7.ubi uidendum erit. Tamen licet iſtæ rationes de rigore iuris ſint ueræ, iuſtius tamen uideretur huiuſmodi tranſlationes ſub regula comprehendi,quia ex hoc maior eccleſiarum fauor reſultaret: & diuini cultus argumentum: nam admittere tranſlationes ſuper beneficiis eccleſiaſticis, nihil aliud eſt quam ſeruitutem propagare.

QVAESTIO XVII.

QVæro, utrum iſta regula procedat in beneficiis iuriſpatronatus, ad quæ per præſentationem quis aſſumitur?

SOLVTIO. Decius in conſ.224.inci. in caſu propoſito. contendit probare negatiuam, ex eo, quia iſta regula eſt exorbitans & odioſa,& in beneficiis collatiuis loquitur:ergo non debent extendi ad iſtũ caſum,ut ibi late per eum. Adde pro iſta opinione,quia uidemus huiuſmodi beneficia ſub nominationibus regum non cadere,ut tradunt Mod.in tract. benef. 3.q. 2. partis, neque ſub quacunque gratia ẽt ampliſſima,ut late probant idem Mod.in d. tract. in 11. q.3.partis,& communiter doct.in c.2.de præb.lib.6.Lap.alleg. 96. ſicut etiam extrau.execrabilis beneficia huiuſmodi Iuriſpatronatus non comprehendit,ut iidem Mod.dicunt in d. q. 11.

In contrariũ facit,quia conſiderata mẽte regulæ idem dicendũ uidetur in beneficiis iuriſpatronatus, prout olim fuit in Rota diſputatum in cauſa Nancten.capellaniæ per Ludouicũ de interamne aduocatum qui poſtea fuit auditor, per iſtam rationem. Quia ex quo dicta regula annullat collationem, per conſequens uidetur prohibere omne neceſſarium antecedens ad illam l.oratio. ff.de ſponſ. & c. ſolitæ. de maior.& obe.cum ſimilibus. Sed præſentatio eſt antecedens ad inſtitutionem quæ ſub nomine collationis comprehenditur. Igitur &c. Ita dicebat ille aduocatus. Et tenendo iſtam opinionem ad dicta Decii poteſt facile reſponderi. Nã non obſtat, quòd iſta regula ſit exorbitãs quia hoc non eſt uerum ſimpliciter, cum potius conſiderata eius mente & ratione concordet cum iure communi. de quo in capitulo 2.de renun.lib.6 Vnde ſpiritum rationis accepit,ut dicunt Moder.in tract. benef.in 3. parte, q. 18. & ante ipſos hoc dicit Io.de Anania in c.ſi.de collu. deteg. & hoc idem in terminis tenet Card. Maurocenus in d.c.2.in ult.q.quem refert, & ſequitur Ioau.Aloiſius Tuſcanus olim aduocatus conſiſtorialis doctiſſimus in quodam ſuo conſilio,quo latè probat hanc regulam,& tex.in d. c. 2. eundem ſpiritum & mentem habuiſſe: licet in tempore hic addito differant. Sic itaque iſto reſpectu, quia iſta regula iuris communis concurſum habet, fauorabilis dici poteſt. Et licet ſecundum quid regula poſſet dici exorbitans,ex quo collationem ordinarii tollit,ut dicit Roman.in conſilio 342. incipiente, quo ad primum, ſecundum quod poſſet procedere dictum Decij. Per hoc tamen abſolute concludi non poteſt, quòd ſit odioſa. Quia quando actus ſe poteſt habere ad fauorem & odiũ iudicauit fauorabilis, prout de ſtatuto, quod ſtantibus maſculis filiæ non ſuccedant, dicunt Moderni in lege uenia. C. de in ius uocand. facit illud quod de Velleiano dicitur, in lege qui exceptionem. ff. de condictio. indebit. Et quia emanauit

emanauit ad repellendas fraudes, ꝙ utili
tatē animę reſpicit,fauorabilis dicitur, ꝑ
ea quæ Bar.& Mod.tradunt in l. ſi conſtā
te,in 9.col.in princ.ff.ſol. matr.cum aliis,
quæ ſcribit Iaſ.in l.ſi.ff.de in ius uoc Et ſe
cundum hoc lata fieri debet interpretatiõ.
Et quamuis regula de collatione loquat̃,
quo caſu uideretur excludi præſentatio ,
iuxta caſum,c.cum illis.§ 1.de præbe.in 6.
illud in ambitioſis procedit,ubi ſtricta ſit
interpretatio,ut dicunt Domin.& Phil.Se
cus uero in materia fauorabili,uel indiffe
rente,ut iſta. Quia tali caſu uerbum colla
tio,lato ſumpto uocabulo præſentationē
comprehendit,ut concludit Rota in deciſ.
448.incip.fuit dubitatum,utrum habens,
in tit.de præb.in nouis. Hinc uidemus , ꝙ
tex.in c.auaritiæ,& in c.q̃ ſit,& in c. ut qs
duas,& in c.ſi.de elect.lib. 6. licet loquan
tur in elect.& confirmationibus,tamen ha
bent locum in præſentatione iuriſp.ut cõ
cludit Lapus alleg.8.& Cald.tit. de elect.
conſil.8.concord.ut ſcribit Roch. Curt.in
tract.iur.patr.in uer.honorificum.q. 39.&
reaſſumunt Moder.in nouo tract.iur.patr.
fol.300. cum quatuor ſequ. Et ita quo ad
tex.in c.auaritiæ,concluſit Rota in vna Sa
lamantina capellaniæ coram R. P. D. Mar
cello.13.Ian.1533.Si,etiam & text.in c.1.
ut lite pend.lib.6.licet de præſentatione ,
ſeu beneficiis iuriſp.nullam faciat mentio
nem,tamen propter pariformem rationē
habet locum in dictis beneficiis , ut idem
Curtius late probat in d.trac.in uerbo,ho
norificum,q.23.&repetunt Mod.in nouiſ
ſimo tract.iur.pat.fol.208.& ſeq. Et ita
Rota tenuit in una Barch.beneficii S.Chri
ſtophori coram eodem D. Marcello. die
26. Nouembr. 1535. Et ita uidetur etiam
hic dicendum,ꝙ regula iſta, licet de bene
ficiis iuriſpat.mentionem non faciat,nihi
lominus propter eandem rationem habeat
locum in eis.

Pro reſolutione tamen huius quæſtio
nis diſtinguo plures caſus. Primus eſt in
præſentatione , & in iſta , regula locum
non habet.Ratio eſt,quia præſentatio per
tinet ad patronum reſpectu uerò pręſenta
ti regula etiam adaptari poteſt . Quia ſi
præſentatus in infirmitate conſtitutus re
nuntiat præſentationi de ſe factæ, nõ dici
tur beneficium renuntiaſſe , de quo loqui
tur iſta regula.Ratio eſt,quia per præſen
tationem ſolum acquiritur ius ad rem, ut
dicunt Domini in deciſ. 328. in antiq. &
tradit Abb.& alii communiter in c. quod
autem. de iure patron. Imo plus uoluit
Abb.in c.cum Berth.poſt gl.3.ibi in 2.col.
de re iud.ꝙ præſentatus ante inſtitutionē
nullum ius habet in beneficio , ſed bene
habet ius ad petendum illud perſeueran
te patrono in eadem uoluntate.Et hoc di
ctum Abb.ſequitur ibi Fel.& plures alii ,
quos cumulat Curtius in tractatu iuriſpa.
in uerbo,ius.in 4.q.& dixi latius ſuperius
in reg.proxima.q.1.Et adeo hoc eſt uerũ ,
ꝙ ſi præſentatus tunc in curia moreretur,
non diceretur per hoc in curia beneficiũ
uacare. Quia ut dicatur beneficium in cu
ria uacare , requiritur quòd beneficium
ſuum dicatur , & non debitum,ut not. Ar
chi.in c.ſi electio.de elect.li.6.& alii quos
allegant Mod.in tract.de benef. in 1. q. 3.
partis.Sic igitur iſto caſu concludendum
eſt,regulam iſtam locum non habere.

Secundus caſus eſt in præſentato & in
ſtituto renuntiante tali beneficio in infir
mitatem,& putarem adhuc regulam iſtā
non comprehendere iſtum caſum .
Ratio eſt , quia regula iſta loquitur in be
neficiis,quæ libere poſſunt renuntiari , &
quæ per collationem ſuperioris concedũ
tur . Sed beneficium iuriſpatronatus non
eſt huiuſmodi,quia præſentatus & inſtitu
tus non poteſt ſine conſenſu patroni be
neficium renuntiare,ut dicit Inn.in c.ſi.in
ſi.de ren.& hoc clarius firmat Abb.in c. ſi
gnificatum.in 2.colu.de pręb.end. cum de
concord.quæ congerunt quidam Moder.
in tract.nouo iuriſpatron.fol.401. Et an
te ipſum Rochus Curtius in eodem tracta
tu , in uerbo honorificum , in 3.& 51.q.
Adeo quòd ſi præſentatus ſine conſenſu
patroni renuntiaſſet, patronus poſſet ad
tale beneficium ſic per renuntiationem
uacans iterum alium præſentare . Ita
quòd cum præſentatus & inſtitutus in in
firmitate renuntians non ualeat,niſi cum
conſenſu patroni liberè renuntiare , ceſ
ſat in eo fraus quæ conſideratur in iſta re
gula.Nam,ut ſæpe dictum eſt,ratio iſtius
regulæ fuit , ne infirmi ex illa infirmi

 tate

tate morituri ſub colore renuntiationis, de beneficiis,ſicut de rebus profanis,poſt mortem eorum diſponere uideantur: & per hoc fraudarentur expectantes, & fieret præiudicium ordinario.Cum igitur talis conſideratio non poſſit habere locum hoc caſu deficiet per conſequens diſpoſitio iſtius regulæ.

Tertius caſus eſt quando infirmus renũtiat in fauorem certæ perſonæ beneficiũ iuriſpatronatus de conſenſu patroni. Et iſte caſus eſt magis dubius, ſi renuntians infra uiginti dies moriatur.Et certè adhuc putarem ceſſare regulam ex eo, quia ubi eſt conſenſus patroni, ad quem in omnẽ euentum pertineret præſentatio beneficii uacantis,ſiue per renuntiationem, ſiue ꝑ mortem ceſſare uidetur fraus,arg. eorum quæ dicuntur in l.fin. C.de bonis quæ lib. ubi minor alienans præſumitur circunuẽtus. Vbi uerò interuenit conſenſus eorũ, ad quos pertinet ceſſat fraus, facit etiam l.fin.C.de pact. Sic erit hic dicendum. Et iſto caſu militarent omnes rationes Decii in d. conſ. Eſt bene uerum,quòd ubi apparet,patronum per ſordes cõceſſiſſe, aut inhabilem approbaſſe. ꝙ tali caſu uideretur locus eſſe regulæ. Præſertim ſi patronus eſſet clericus,in quo maior puritas requiritur. Hoc tamen non teneo pro conſtanti.Remota tamen fraude patroni, mihi placet opinio Decii propter diſſimilitudinem collationis & inſtitutionis. Inter quæ eſt magnum diſcrimẽ, ut latè probat ibi Decius. Et quia quando papa mouetur ſola uoluntate taxando numerum dierum,ut hic,non proceditur de ſimilib. ad ſimilia,ſed prohibetur extenſio, ſecundum Bal.in l.3.col.2.uerſ.ex quo. C.de iure dot.Solum obſtat hic unum, quia licet iſto caſu non fiat præiudicium ordinario, nec fraudentur expectantes, tamen militat alia ratio,uidelicet, ne de beneficiis ꝑ obitum uacaturis per modum ultimæ uoluntatis diſponatur.Et iſta ratio procedit ſiue conſentiat patronus, ſiue non, quia conſenſus patroni non poteſt facere licitum quod prohibetur,ut illicitum. arg.l. nemo poteſt,de leg 1. Et ideo ex alio opinio Decii poteſt ſuſtineri, ex eo, quaſi ſi ſub diſpoſitione iſtius regulæ beneficia iur.pat.comprehenderentur, patroni priuarentur ſine culpa facultate præſentandi,& ſic uideretur hæc conſtit in præiudicium patronorum inducta, & hac de cauſa patroni abſtraherentur a fundationib. & dotatione eccleſiarum, propter quam rationem dicunt communiter doct.in ca. 2.de præb.li.6.& Fel.in tract.quando literæ apoſtolicæ not.pat.in 1. & 2. col. ꝙ diſpoſitio quantumcunque fauorabilis,nõ comprehendit beneficia iuriſpatron.niſi ſpecialiter fiat mentio. Et iſta conſideratio militat omni caſu quo patroni priuarentur iure præſentandi. Secus uerò ubi tale ius principaliter illis non tollitur, licet ſecundario, & ex poſt præſentati ab eis aliqua exceptione ſubmouerentur, ut in regula de Annali, quæ tali caſu non cõprehendit beneficia iuriſpat. laicorũ non tollendo principaliter præſentationem, ſed ſubmouendo præſentatũ impetrantẽ prouiſionem a papa de conſenſu patroni non facta mentione regulæ, unde exceptio illius repellitur propter eius negligẽtiam.Et licet ſecũdario ex hoc uideantur patroni fruſtrari præſentatione facta, nihilominus hoc fit principaliter in odium patroni,ſed impetrantis,&ideo conſiderari non debet.ar.l.ſi qs nec cauſam,& quæ ibi late notant moder.ff.ſi cer.pet. ut dixi in d.regula de Annali,q. 27. & iu regula proxima.q.3.Habes igitur ex prædictis intellectum ad dicta doct.uolentium ſub generalibus diſpoſitionib.non comprehẽdi beneficia iur.pat. qualiter intelligantur.

QVAESTIO XVIII.

QVæro,an regula procedat in eo infirmo qui renuntiauit iuri ſuo quæſito in beneficio uigore alicuius gratiæ?

SOLVTIO. Iſte caſus contigit prætеritis t pib.in Rota in una Val. canonicatus, & præbendæ.coram D. Martino de Spinoſa in qua fuit dubitatum,utrum iſta regula habere locũ in eo qui reſignauit ius, quod habebat ſolum per ſupplicationem ſignatam,nec habuerat poſſeſſionẽ, nec literas expeditas. Dubium faciebat, quia ex quo reſignatio fuerat facta literis non expeditis,cauſa illa reducta erat ad non cauſam, ſm Egi.deciſ.644.incip. ſi papa prouidet mihi,& 609.impetrãs beneficium

cium. Nam ſupplicatio ſine literis eſt gra
tia informis, ideo nihil tribuit, quia for
ma eſt q̄ dat eſſe rei: ideo uoluerũt doct.
literas haberi loco tituli, ut Comp. in c.
ſtatuimus, ad fi. de reſcr. & Ioan. And. in
c. 1. de lit. cont. li. 6. Rota 457. in not. Milis
in uerbo, gratia apoſtolica. Accedit quia
rectè conſiderando ceſſat hoc caſu ratio
iſtius diſpoſitionis: quæ fuit, ne per huiuſ
modi renuntiationes infirmorum defrau
dentur ordinarii in conferendis beneficiis
uacantibus & expectantes etiam excludã
tur ab acceptando talia beneficia. Ideo in
ducta fuit prouiſio iſtius regulæ, ut frau
des huiuſmodi tollantur. Sed iſta ratio
non uidetur militare in reſignatione iu
ris, quia in eo non fraudantur ordinarii,
nec expectantes, quia ordinarius confer
re non poteſt, nec expectantes acceptare,
niſi beneficia uacantia de iure, & de facto
ut in c. cum noſtris, cum ſimilib. de conce.
præb. & in deciſ. 196. habens gratiam, in
no. & deciſ. 52. tit. de cõceſ. præb. in antiq.
alias numero 608. inci. ſi aliquis expectãs.

Iſtis tamen non obſtantib. contrariam
opinionem tenuit Rota in prædicta cauſa
Valentina, in qua die 13. Martii 1514. om
nes Domini ita concluſerunt, excepto D.
Paulo Capiſucco, à quo in ſcriptis iſtam
deciſionem habui, qui tenuerat partẽ ne
gatiuam. Et ratio Dominorum fuit, quia
ſtatim ꝙ ſupplicatio eſt ſignata, inconti
nenti eſt ius quæſitum, & gratia eſt in ſe
perfecta, per no. per Arch. Io. And. & alios
in proœ. 6. in nouella. vnde cum ius ſit quæ
ſitum, ſuccedit illud, ꝙ paria ſunt, habere
ius quæſitum ad rem, uel habere rem. l. q
habet. ff. de reg. iur. Vnde ſicut iſta regula
procedit in reſignante beneficium plenũ,
ita locum habebit in reſignante ius. Pro
qua deciſione optimè facit Rota 882. in
ci. Nota ꝙ ubi gratia eſt facta. in antiquis.
Præterea, pro iſta opinione facit mens
iſtius regulæ: quia clarum eſt regulam ha
bere locum, quãdo ille in fauorem, cuius
reſignatio admittitur, conſequitur cõmo
dum reſignationis, pp quod arguitur
fraus, uel quia renũtians cogitans ſe mo
riturum, inducitur ad renuntiandum.
Quo caſu, ne detur ſucceſſio in beneficiis
& licentia libera, ut quis de illis ualeat di
ſponere ſicut de rebus temporalibus, fuit
hæc regula introducta. Sed iſtæ rationes
omnino militant in renuntiatione iuris:
quia per illam acquiritur commodum re
ſignatario; & reſignans conſequitur effe
ctum, quem intendit. Igitur regula in illis
procedet. Nec obſtat ſi diceretur renuntia
tionem iuris poſſe fieri in manibus ſim
plicis notarii, uel etiam laici. Et tamen re
ſignatio beneficii fieri non poteſt, niſi in
manibus habentis autoritatem inſtituen
di & deſtituendi, prout dicit deciſio Rotæ
290. in antiq. incip. non quælibet. Quia il
lud procedit reſpectu iuris quærendi. Et
ita loquitur prædicta deciſio. Secus uerò
ratione iuris quæſiti, quia tale ius debet
in manibus ſuperioris renuntiari, ſicut be
neficium, ut declarat deciſ. 573. quidam
card. ſub tit. de renun. & deciſ. 845. patro
nus. &c. in antiq.

Nec obſtat ꝙ ius per ſupplicationem
literis non expeditis ſit informe, quia il
lud eſt uerum, quo ad effectum canoniza
tionis in iudicio fiendæ, in quo datum eſ
ſet de regula de non iudicando literis nõ
expeditis. Secus uerò de iure, quia ſola
ſupplicatio tribuit ius conſiderabile in ex
traiudicialibus, ut dicit prædicta deciſio.
482. in antiquis. Imò etiam conſiderare
tur tale ius in iudicio ad effectum canoni
zationis, niſi exciperetur de regula. Itaque
de iure opinio Comp. non procedit, cum
ſola ſupplicatio in beneficialibus ſignata
tribuat ius, & operetur plures effectus,
quos enumerabo latius in regula de non
iudi. literis non expeditis. Nec etiam ob
ſtat, ſi diceretur ꝙ beneficium uacans de
iure, licet non de facto conferri non poſ
ſit, nec acceptari, quia illud non eſt uerũ,
ut eſt gl. cõiter approbata in c. licet Epiſco
pus. de præb. lib. 6. quia cum collatio & ac
ceptatio ſint actus extraiudiciales fieri poſ
ſunt nulla facta citatione poſſeſſoris: quia
quilibet poteſt conferre ius ad ſe pertinẽs
licet nõ uacet de facto, ut dicit ibi gl. quã
ſequitur Abb. in conſ. 34. col. fi. lib. 2. & an
te ipſum cardinalis conſ. 132. col. fi. & alii
plures, quos omitto. Nam non eſt dubiũ
beneficium dici uacare per obitum illius,
qui ſolam ſupplicationem habebat, licet
neque literas expeditas nec poſſeſſionem

haberet, ut dicit prædicta deciſ. 881. Et ideo conferri poteſt. Et illa quæ in contrarium fuerunt adducta, reſpiciũt ſubreptionem, ut uidelicet non ualet collatio epiſcopi de beneficio uacante de iure, & nõ de facto, nõ facta mentione poſſeſſionis: illa.n.reſpiciunt impetrantem, qui debet de poſſeſſione alterius facere mẽtionem, ut ibi, Quod etiam procedit, quando poſſeſſio alterius eſſet colorata: ſi uerò eſſet notoriè iniuſta, etiam nulla facta mentione, ualere collatio & acceptatio quo ad impetrantem: ut declarat Abb. in d.c. cum noſtris & reaſſumit Fely. in c. in noſtra. in 36. corr. de reſcr. Et ita, ut dixi, ſecundum iſtam opinionem concluſit Rota, de qua quæſtione dicam etiam in regula de publicandis reſignat, quia etiam ibi contigit de facto.

QVAESTIO XIX.

QVæro, quid in renuntiante cauſa permutationis de imparibus beneficiis an iſta reg. habeat locum?

SOLVTIO. D. Pet. And. Gamarus auditor Rotæ, uir certe de hac iuris diſciplina benemeritus, in repe.c.1. in 5. col. uerſ. ſed quid dicimus, de rer. perm. lib. 6. tenet ſimpliciter iſtam regulam habere locum in reſignatione facta ex cauſa permutationis & hoc non uidetur habere dubium, cũ in regulis antiquis & modernis expreſſe hoc dicatur, ſed regulæ non declarant modum permutationis. Et ideo maius dubiũ eſt, an regula intelligatur in omni permutatione, tam de beneficiis paribus, quàm imparibus. Et ad hoc uidetur dicendum, regulam tantum reſtringi debere ſecundum terminos, c. 2. de renun. lib. 6. ut uidelicet debeat tantum intelligi de permutatione impari, quæ uidetur fraudulenta, non de alia. Nam iſta regula ſumpta fuit ex uiſceribus d.c.2. A quo quidem tex. ut ſuperius dixi, iſta conſtitutio ſpiritum uitæ accepit, iuxta tradita per Io. de Ana. in c. audiuimus, in 2. not. de col. deteg. qui de iſta regula meminit, tex. ergo in d.c.2. loquitur de ꝑmutatione beneficii pinguis, cum tenui ab infirmo facta, ad effectum, ut beneficium tenue uacare, & ſic fraudarentur ordinarii, uel expectantes. Ergo iſta regula debet intelligi ſm terminos illius tex. Et ita de tali permutatione loquitur deciſio Rotæ Thomæ Faſtolli in cauſa 6. dubio 10. & deciſ. 361. nota præſumitur, &c. in antiq. Et in eadem loquitur doctus ille gloſſator Pragmaticæ, fol. 97. Et reaſſumunt Mod. in tract. de benef. in 47. q. 3. partis col. penul. & ratio iſtius deciſionis eſt: quia eo ipſo ꝙ permutatio de beneficio pingui cum tenui fit in infirmitate, præſumitur fraudulenta, ut dicit Imol. in l. filiæ meæ, & ibi Bal. ff. ſol. mat. Sequitur Soc. conſ. 83. miror, &c. lib. 3. Nam licet ſola permutatio beneficii pinguis cũ tenui non arguat fraudem, ut in deciſ. 2. de rer. permu. in antiquiori, ubi tamen fit ab infirmo, præſertim cum amico uel conſanguineo, nemini eſt dubium, talem permutationem fraudulentam præſumi, ut dicunt præfati Doctores. Facit ad hoc, quod in notabili caſu infirmi conſuluit Pet. de Anch. in conſ. 430. inci. fuiſſet expediens. Et in caſu prædictæ permutationis diſparis ab infirmo facta, ꝙ fraudulenta præſumatur conſuluit Old. in conſ. 324. in 3. col. Et hoc in terminis tenuit Egi. deciſ. 344. facit deciſ. eiuſdem 435. faciunt ea, quæ ſcribit Soc. in conſ. 53. uerſ. præter ea dicit. lib. 3. Et ita in ſimilib. terminis tenuit Rota in una Tarac. parochialium coram d. Paulo Capiſucco. 28. Ian. 1530. quę uoluit extrauag. bonus paſtor. nõ habere locum in beneficio fictè permutato cum uero, prout eſt beneficium de Pertica, qđ ſm conſuetudinem illius diœceſ. ad effectum permutationis faciendæ fingi ſolet, & appellatur de Pertica, ut latius ſcribo in deciſ. ſuper hoc facta. Concludo igitur, breuiter, ꝙ iſta regula intelligatur tantũ de illa permutatione infirmi, de qua text. in d.c.2. & præfati doct. præſumunt fraudem: quam in terminis iſtius regulæ conſiderat Felyn. in c. quia ueriſimile. de præſump. poſt Abb. & alios ibi. & latius Petr. de Anchar. in conſilio 388. cum aliis ſuperius allegatis. Secus uero in permutatione, quam infirmus cum alio facit de beneficio æquali & pari. Nam in tali permutatione non puto regulam procedere. Et ad hoc ita dicendum ſuadet ratio naturalis & æquitas. In primis, quia negari non poteſt regulam iſtam exorbitare

tare à iure,& eſſe pœnalem. Debet igitur reſtringi tantum ad caſum, ubi de fraude ſuſpicatur: ubi uerò beneficia permutata cum infirmo eſſent æqualia, ceſſat fraus, ceſſat denique præiudicium ordinariorũ & expectantium. Nam licet infirmus hoc caſu dimittat per reſignationem beneficium,quod habet: nihilominus tñ aliud ſimile & æquale beneficiũ adquirit,quod ſubintrat in locum dimiſſi, & uacabit tandem per infirmi obitum, quod ordinarii conferre & expectantes acceptare poterunt. Quæ ratio ceſſat, quando infirmus pingue beneficium pro tenui permutat, quia in tali caſu manifeſta eſt fraus,& pręiudicium prædictorũ per prædictos Doct. coniecturatum: & ideo hoc tantum caſu regula locum habere debet,ut quantũ fieri poteſt, concordet cum iure communi, iuxta not.in c.cauſam. de reſcript. & c.cũ dilectus.de conſuet.

Nec obſtat, ꝙ regula iſta generaliter & ſimpliciter loquitur de permutatione, & ſic debet utranque permutationem includere.licet minor ratio ſit in vna, quàm in alia.atg.text.in l. i. §. ꝙ autem. ff. de luſu aleæ, & aleat. Nam plùs & minus non differunt ſpecie,ut in l.fin.ff.de fun.inſtruct. quia reſpõdetur, ꝙ generalitas diſpoſitionis ampliatur,& reſtringitur ſecundũ ſubiectam materiam,ut dixit glo.fi.per illum text.in c.ſi Papa.de priu.lib.6.Nec eſt referenda ad ea,de quib. non eſt uerisimile diſponentem cogitaſſe,ut tradit Iaſ.in l. Lucius.de libe.& poſth.& latiùs in l.ſi de certa.C.de tranſact.Et hoc caſu plùs & minus differũt,qñ eſt diuerſa ratio, ut dicit gl.& Bal.in l.pen.ff.de noua.Declarat Iaſ.in l.q bis idem in 3.col.ff.de uer.obl.dixit in tracta.expecta.nu.99.cũ ſeq.Et ultra ꝓdicta circa huiuſmodi ꝑmutationes beneficiorũ tenuiũ cũ pinguib.ab infirmis factas,uidedũ eſt per Pet.de Anch.in conſ.383.& in cõſ. 385.& Pet.de Peruſio in tracta.de ret. per mut.col.7.& Andr.Sicul.in quodã ſuo cõſilio,cuius numerus nũc euanuit è memoria, interruptione facta alterius negotii.

QVAESTIO XX.

Quæro,an regula iſta habeat locũ quãdo ſit reſignatio,reſeruatis fructib.?

SOLVTIO. Olim R.P.D. Dominic. de Iacobatiis,inſignis auditor Rotæ,& poſteà Cardinalis,in quibuſdam ſuis Apoſtillis ab eo ſcriptis,adnotauit iſtum caſum, & refert Rotam fortè tenuiſſe temporib. ſuis regulam nõ habere,locum per ea quæ dixit Card. in ca. cum olim. el 2.de priui. col.fi.uer.quęro quomodo ſcietur, &c. Et nihil aliud dicit.tamẽ ego ſatis dubito de iſta deciſione,ex eo,quia illa talis reſeruatio in infirmo iamiam morituro, ex quo eſt parum duratura, uidetur quędam palliata fraus ad effectum circumueniendi regulam.Nam per huiuſmodi reſeruationẽ fructuum non ceſſat ratio regulę ſuperius allegata,Nec tollitur præiudicium, quod infertur ordinariis & expectãtib. ad quod obuiandum proceſſit iſta regula. Et dictũ Card.loquentis in eo,qui uendit rem,reſẽto uſufructu, non uidetur poſſe bene ad propoſitum adaptari. Et ideo cogitãdum eſt melius ſuper hoc.

QVAESTIO XXI.

Quæro,An iſta regula habeat locum in beneficio patrimoniali?

SOLVTIO. Fely. hic in quibuſdam ſuis additionibus dicit,ꝙ non:ex eo,quia illius renuntiatio non nocet expectantib. nec ordinario,& proptereà ceſſat fraus,& dolus in iſta regula.Sed aduerte,quia iſta opi. non uidetur uera, In primis negari non poteſt beneficia patrimonialia, quæ hodie dantur in titulum perpetui beneficii,eſſe uerè,& realiter beneficia eccleſiaſtica,& eorum appellatione comprehendi,ut tradit Fely.in c.poſtulaſti. in 8.col. de reſcrip.ſicut etiam de præſtimoniis, & de hoſpitalibus dicit Fel.ibidem.in 1. col. & in c.in noſtra. eo.tit.& in ca.de quarta. de præſcript. Cum igitur regula iſta ſimpliciter de beneficiis loquatur,non erit dubium talia comprehendere.

Non obſtat ratio Felyni,uidelicet,ꝙ per renuntiationem beneficiorum patrimonialium non præiudicetur ordinario, nec expectantib. quia hoc nõ ſufficit.Nã qñ in lege cõſiderãtur plures rationes, licet una ratio ceſſet,aliæ militare uidentur.§.affinitatis.cũ vulg.inſtit.de nup. Nam præter illã rõnẽ,reg.iſta hẽt aliã,uidelicet ne beneficia

ficia dentur per uiam ſucceſſionis, poſtq̃ eis renuntians uti non poteſt. Nam infirmus uidens ſe iam moriturum ex illa infirmitate, fortè conſilio medicorum, ne beneficium uacet per obitum, in fauorē alicuius conſanguinei, uel amici renuntiat. Et ſic iſto modo diſponit de beneficio ſuo non alias facturus, ſi infirmitatem euadere ſe putaret. Et hoc modo aperitur uia diſponendi in articulo mortis de beneficiis eccleſiaſticis, quaſi per uiam teſtamenti, & ultimæ uoluntatis, & affectionis carnalis, quod fieri non debet. c. 1. & c. tatio. de præb. Quamobrem Romanus pontifex ad euitandas huiuſmodi fraudes, diſponit hic, ꝙ ſi infirmus renuntians moriatur infra uiginti dies, beneficium cenſeatur uacare per obitum. Et licet hoc caſu ratio Fely. ceſſet, quia huiuſmodi patrimoniale beneficium uacans per obitum non poteſt ordinarius cōferre, nec expectans accepta re: tamen non ceſſat prædicta ratio in qua ſuſtinetur diſpoſitio, iuxta ca. ſi eo tempore. de reſcript. lib. 6.

Nec obſtat, ꝙ præſumi non debet iſta fraus in infirmo maxime morituro, cū pręſumatur potius memor ſalutis æternę, &c. quia hoc non ſufficit, per ea quę dicit Bal. in auth. ſi dicatur C. de teſt. & in c. ſicut. de teſti. & in l. generaliter. C. de non nume. pecu. & Bar. in l. ſi quis in graui. §. 1. ff. ad Sille. dicentes, ꝙ quamuis aliquis ſit in extremis, non propterea, in factis ſuis pręſumitur eſſe: Io. Euang. etiam ſi corpus Domini recepiſſet, ut dicit Bal. in §. conſules. in fine. in ti. de pac. Conſt. opinio tamen Felyni poſſet vno caſu ſuſtineri, uidelicet quando renuntiatio per infirmū fieri nō poſſet liberè ſine conſenſu filiorum patrimonialium, ad quos præſentatio, uel nominatio per obitum uigore ſtatutorū, priuilegiorum, uel conſuetudinis pertineret. Nam talis caſu ex quo perſona reſignatarii cenſeretur adprobata per plures nō habentes intereſſe ſanguinis, præſumeretur facta talis reſignatio potius intuitu iuſtitiæ & utilitatis eccleſiæ, quam amore carnali, ſicut diximus de beneficiis iuriſp. Nā per talem conſenſum tollitur omnis ſuſpicio fraudis: arg. l. ſi. C. de pact. cum ſimilib. tenēda tñ eſt opi. Rotę, ꝑꝑ eius autoritatē.

QVAESTIO XXII.

QVæro, An iſta reg. habeat locum in officiis curiæ?

SOLVTIO. Iſta quęſtio habet tria capita: quia aut loquimur de officiis ſecularibus ut ſunt ſcriptoriæ apoſtolicæ, portiones, & ſimilia officia, quæ uenduntur & retinentur ab uxoratis. Et iſte caſus ſecundū regulam Iulii, & Hadr. expeditus erat, qui expreſsè uoluerunt talia officia comprehēdi. Tamen ſecundum regulas antiquas & Moder. in quibus nihil de officiis dicitur, non comprehenduntur, non ſolùm, quia de illis non fit mentio, ſed quia in eis ceſſat ratio finalis regulę quæ de beneficiis eccleſiaſticis loquitur, quæ uendi nō poſſunt, ut officia, ſed per collationem conceduntur clericis non uxoratis.

Nec obſt. ꝙ in aliquibus officia æquiparantur beneficiis eccleſiaſticis, ut not. Soc. in conſil. 53 ſequitur Dec. in l. ſi. in fi. nu. 3. C. de pac. quia in caſu, in quo loquitur Socin. militat alia ratio multum diuerſa à caſu noſtro: in qua nō ſolum uerba iſtius regulæ, ſed etiam mens aduerſatur. Nam in officiis ſecularibus curiæ non eſt prohibita ſucceſſio, ex quo illa uendi poſſunt, & per conſequens in articulo mortis trāsferri, tanquàm res profana. Nihil igitur eſt ꝙ ibi de ſucceſſione illicita uel de fraude ordinariorum, uel expectantium ſuſpicemur. Et ideo iſta reg. in illis non procedit. Aut uerò loquimur de officiis ſpiritualia, de quib. loquitur tex. in c. cū acceſſiſſent. de conſt. & c. dudū. el 1. de elec. & c. quod Dei timorē. de ſta. mo. & ſecundum rationem, quam in ſimili q. ponit Fed. & communiter alii, regula non haberet locū. ſed Collectatiui contrarium tenet in c. pen. in 3. col. uerſi. quid ſi mandetur. de uer. ſign. Et pro iſta opinione faciunt ea quæ tradunt Moder. in tract. benefic. q. 2. 1. partis. Quia in iſtis officiis eccleſiaſticis mens & ratio regulæ concurrit. Aut loquimur de officiis miſtis, ut officium Vicecancellarii, uel maioris Pœnitentiarii, & ſimilibus, quæ non dantur, niſi habentibus aliquem ordinem ſacrum. Et ſi talia officia poſſunt libere reſignari, ſubiacent iſti regulæ propter prædictas rationes. Nam licet percipient de tēporalitate

tate, & aliquando talia officia uẽdantur: tamen quia ſunt annexa ordini, & etiam hodie adhærent pileo Cardinalatus, iudicantur, ut ſpiritualia: arg. c. quanto. de iudic. Et tenet Nicol. de Vbal. in tract. ſucceſ. ab inteſt. cleri. col. pen. Verùm hodiernis tamen temporibus prędicta officia nõ ita dantur, ut liberè cedi poſſint ſine licentia papæ. Ideo in eis ceſſat iſta regula, ſicut in conſiſtorialibus.

QVAESTIO XXIII.

QVæro, an iſta regu. procedat in altaribus, uel in patrimonio, ad quę quis in tit. beneficii ordinatur?

SOLVTIO. De patrimonio nõ eſt dubium, ſed maior difficultas eſt in altari: tamen ſi illud datur in titulum, tollitur omnis difficultas, ex eo, quia tunc dicitur beneficium, ut uul. gl. 1. circa fi. in cle. 2. de deci. Quę uult, ꝙ illa cle. quæ loquitur de beneficiis; habeat locum in altari, uel capella, quæ dantur in titulum. Et eandem opin. tenet Domi. in c. 1. col. fi. de cõſuet. lib. 6. Et ꝙ altare ſit beneficium ſimplex, tenet Abb. in c. recolentes. in uer. altaria. de ſta. mona. Sequitur Dec. in conſil. 210. uiſo puncto. in 1. col. Et hoc idem in oratorio uidetur dicendum, quia ex quo dari poſſunt in titulum beneficii, ueniunt eorum appellatione, ut not. Ab. in c. fi. in fi. de cenſi. Diſtinguendo tamen, vt per Mod. in c. ex parte. 2. nu. 4. de reſcrip. Regula ergo iſta, quę de beneficiis loquitur, habebit locum in altaribus, capellis, uel oratoriis, quæ in titulum perpetui beneficii concedi ſolent, de quibus ſcribunt quidam Mod. in nouo tracta. iur. patr. ful. 41. & 98. quæ non refero. Sed in titulo patrimonii locum nõ habebit, ex quo illud datur, quouſque epiſcopus de reditibus eccleſię prouideat, ut not. i c. tuis. de pręb. & non eſt propriè beneficium eccleſiaſticum, licet loco tituli detur. de quibus tamen aliquid dicam in regula de annali.

QVAESTIO XXIIII.

QVęro, an iſta reg. procedat in hoſpitalibus? De iſta q. dicam latiùs in regulis de annali & triennali, & in quibuſdam aliis regu. Ideo hic nihil ſcribam, quia ex rationibus ibi poſitis quæſtio iſta poteſt decidi.

TERTIA PARS

Varios continet caſus.

QVAESTIO XXV.

QVæro, quare magis papa per iſtam regulam terminum uiginti dierum, quàm quindecim uel triginta, præfixit infirmo reſignanti?

SOLVTIO. Decius in conſil. 20. in 2. parte, aliàs conſil. 224. dicit hoc fuiſſe arbitrarinm, iuxta glo. ratus. in l. 1. ff. de poſtul. Cuius opinio ex eo ſuaderi poteſt, qa uidemus antiquos renuntiationem fraudulentã exiſtimaſſe, ſi infirmus reſignans moreretur infra octo dies, ut patet in deciſ. 361. in antiq. repetita per Egid. in deciſio. 344. Aliquando enim requirebatur tẽpus decem uel duodecim dierum, ut Faſtolus in quadam deci. refert Papa uerò hic conſtituit tempus uiginti dierum: Extrauagans uerò Innoc. quæ incipit, ſicut bonus paſtor, eodem caſu mẽſem ſtatuit. Ex quibus apparet hoc arbitrariũ fuiſſe.

Quid igitur dicendum? Puto tempus uiginti dierum non fuiſſe arbitrariũ, ſed certa & ueriſimili ratione, & cum myſterio à tam multis pontificibus conſtitutũ.

Quod ex eo argumentũ capimus: quia præſumere infirmos infra uiginti dies ex eadem infirmitate obiiſſe, præambula cõiectura & cogitatione mortis, non aliunde prouenit, niſi quia inſignes medicos ex longa rerum experientia hoc ſcripſiſſe legimus quos ſummos Pontifices in hac parte conſuluiſſe credendum eſt. Illi. n. in morbis acutis terminũ 20. dierũ ſtatuiſſe, ꝙ deprehendi queat mortalis infirmitas certũ eſt. Nam, ut teſtis ea in re Hippocrates in Aphoriſmis, particula ſecunda, Aphoriſmo 24: & Galen. ibidem in ſua Paraphraſi, infirmitatis acutę tres habentur cognitiones indicatiuæ criſis, quæ infra 20. dies terminantur. Abinde aũt nulla eſt certior cognitio, ex eo, quia abinde declaratur infirmitatẽ nõ eſſe de acutis.

Prima igitur cognitio contingit quarto die infirmitatis, quæ eſt indicatiua ſeptimi, id eſt, in illa quarta die intelligimus, nunquid in ſeptimo die debeat eſſe criſis, uel non. Et undecima dies infirmitatis eſt indicatiua decimiſeptimi: & dies

de

decimuſſeptimus eſt idicatiuus uigeſimi. Itaq; in iſtis tribus hebdomad. finitur cognitio, & infirmus moritur. Quod expreſſiùs declarat idem Hippocrat. libro 3. Prognoſt. in hæc uerba: Quibus febris permanet, nec labore grauãtur, nec multum mo leſtantur uuluæ dolore, his apoſtema futurum eſt in iuncturis inferiorum partium poſt dies uiginti. Quibus febris lõgæ, &c. Et ſubdit, Viginti diebus tranſactis, poſt febrem oportet ut expectetur exitura, cũ pertranſit ęgritudo uigeſimum diem. Hęc ibi. Ex quibus uerbis apertè colligitur, in firmitatem omnẽ, quæ infra uigeſimum diem hominem interficit, eſſe de grauib. & acutis, quę prędictis ſignis cognoſcitur. Vbi igitur medicus uidit talia ſigna infirmitatis acutę quæ uelociſſimè infrà dictũ tempus hominem necant, uerisimile eſt, medicum certiorem infirmum reddidiſſe prout illum, & eius conſanguineos de periculoſa infirmitate admonere tenetur, ut animæ ſuæ & rebus ſuis conſulat, ut habetur in c. cum infirmitas mortis cogitatio ne tacti, facilè ab amicis uel conſanguineis ad faciendas huiuſmodi reſignationes inducuntur, & iſto modo infirmi de beneficiis ſuis, ſicut de re temporali diſponunt. Videntes igitur Romani Pontifices hęc cõtingere poſſe, ueluti à uiris peritis edocti, quorum copia apud ipſos eſſe ſolet, conſtituerunt in hac regula terminum huiuſmodi di uiginti dierum, infra quem ſi infirmi reſignantes morerentur, uoluerunt beneficia reſignata, non per reſignationem, ſed per obitum uacare cẽſeri: hac, ut dixi, moti ratione, ne infirmi grauiter ęgrotantes certificari per medicos in primo uel ſecũdo criſi de genere infirmitatis mortalis, de beneficiis, ſicut de prædiis, bonis immobilibus in conſanguineos ſuos, uel alios amicos, quaſi teſtamentum condentes diſponant. Qui quidem diſponendi modus à ſacris eſt Canonibus reprobatus, ut apparet in c. plerique. & in c. apoſtolica. 8. q. 1. Ideo bona fuit iſta prouiſio, quæ fraudes huiuſmodi ſuſtulit: nec fortuitò ut Dec. putabat, ſed optima & certa conſiderationе ſancita.

Ex quibus omnibus ſit breuis concluſio ꝙ infra 20. diem poteſt cognoſci infirmitas mortalis, infra quem ſi reſignans infirmus moritur, non ualet reſignatio: quia præſumitur conſultò illam feciſſe ob prædictam cauſam, præſertim, quia ut dicit Saly. in l. furioſum. C. qui teſt. fac. poſ. infirmi graui infirmitate laborantes non præſumuntur eſſe in ſana mente: ſed iſta ceſſant, quando infirmus obiit poſt uiginti dies. Quia ſignũ regulariter eſt, ꝙ infirmitas non erat grauis. Et ideo tali caſu fraus, & dolus, & defectus mentis ceſſant. Iſta ſunt, quę mihi ſuper iſta quæſtione occurrunt, quæ licet ampliari poſſent; ne tamẽ in infinitum procedatur, acquieſco. Satis enim fuit occupato uiro, cuiuſmodi ego ſum, uiam nouitati præſtitiſſe.

QVAESTIO XXVI.

QVæro, an regula iſta procedat in renũtiatione facta extra curiam coram ordinario uel legato?

SOLVTIO. Videtur dicendum, ꝙ non, ut in terminis conſuluit Deci. in conſil. 224. in caſu propoſito in fi. Mouetur duabus rationibus,

Prima, quia regula iſta de renuntiatione loquens, debet intelligi in dubio de ea quæ fit in manibus papæ. Et licet ad hoc nihil alleget: tamen facit quod dicit Antou. de But. in c. ſua. de offic. uic. & facit l. quæritur. ff. de ſta. homi.

Secunda ratio Decii eſt, quia ſummus pontifex facilius decipi ac fraudari põt, quàm ordinarius: ut no. in cle. 1. de offic. ordin. Igitur neceſſaria magis fuit prouiſio regulæ iſtius in reſignationib. factis in curia corã papa, quàm coram ordinario. Ità concludit Deci. in d. conſilio.

Addo, pro iſta op. bene facere tex. iſtius regulæ, dum diſponit illos uiginti dies cõputari debere à die pręſtiti cõſenſus, & nõ reſignationis factæ, non alia de cauſa, niſi ut aperte oſtenderet ſtylum curiæ, qui hac formam præſtandi conſenſum in cancellaria, uel in Camera introduxit, cùm tamen extra curiam unico contextu fiat reſignatio coram ordinario, & præſtetur conſenſus, imò actus ipſe reſignationis eſt unus, & idem cum conſenſu. Ergo dicẽdum eſt, regulam tantum renuntiationes factas in curia, non extra conſideraſſe. Et quia etiã rectè intuenti renuntiatione factæ extra curiam

curiam non conueniunt uerba regulæ, igitur nec diſpoſitio locum habebit. l. hos ac cuſare. §. iu omnibus. de accuſat. cum ſimilibus.

Hoc etiam ſuadetur, quia uidemus conſenſum in curia præcedere aliquando, & interdum ſequi ſignatam ſupplicationē, iuxta cap. cura. de iure patro. & deciſ. 5. de rer. permuta. in no. quod extra curiam nō ſeruatur. Vltimo, pro iſta opin. facit, quia conſtat plures alias regulas in modo loquendi huic noſtræ ſimiles, non habere locum extra curiã, ut patet in regula de exprimendo ualore: & regula, ꝙ diſpenſationes non ſuffragentur, niſi literis expeditis, quæ non habet locum extra curiam, ſecundum interpretationem Rotæ, ut ibi dicetur: ergo neq; iſta locũ habere debet.

Sed prædictis non obſtantibus uerior uidetur opinio contraria: pro qua faciũt rationes ſequentes. Prima, quia clarum eſt regulam factam fuiſſe, ut fraudibus infirmi renuntiantis, & illorum, in quorum fauorem renuntiatum fuit, occurſatur: quia eo ipſo, ꝙ renuntiatio facta reperitur in infirmitate, præſumitur fraudulenta, ut dicit Alex. in l. filiæ. ff. ſolu. mat. Et hoc ex eo ſuadetur, quia infirmus non præſumitur eſſe in ſana mente, ut dicit Sal. in l. furioſum. C. qui teſtam. fac. poſ. Sed iſta ratio militat extra curiam. Igitur regula erit generalis. Et quia abſurdũ uidetur, quòd infirmi cogitatione mortis inducantur quaſi ad diſponendum per uiam ultimæ uoluntatis de beneficiis in fraudem ordinariorum & expectantium, ut in ſpecie conſiderant quidã doctiſſimi repetentes, uidelicet quidē Guliel. Benedicti in repe. cap. Raynutius fol. 161. nu. 26. de teſta. qđ prohibitum eſt, & reprobatum à iure, ut in ca. apoſtolica. 8. q. 1. Iſta enim ratio generalis eſt tam in curia, quàm extra curiã. Ergo & regula erit generalis, ex qua non ſolùm uerba, ſed & mens inſpicienda eſt, ut dicit text. in l. ſcire. §. aliud. ff. de excuſ. tuto. Per quem text. uoluerunt Domini in una Saguntina parochialis de Prados Redondos. coram me de anno 1535. ꝙ regula prærogatiuorum ſcriptorum non militaret cōtra familiares papę, attenta eius mente, licet uerba aliud ſuaderent. Ita dicendum eſt, uidelicet ꝙ mens iſtius regulæ attendi debet, quæ licet non ſit expreſſa, ſed ſit coniecturata, limitat & reſtringit uerba legis ad limites rationis, ut notat Abb. in cap. fi. col. 5. de iureiur. & in cap. ſecundò requiris. in prin. de appel. Et breuiter non eundo per mendicata ſuffragia ſecundum iſtam opinionem poſt longas diſputationes in pluribus cauſis iudicauit Rota: ex quibus ſufficiet exempli gratia, quatuor adnotare. Primò enim hanc quæſtionem propoſuit R. P. D. Simoneta in una Batchinonen. capellaniæ, in qua fuit concluſum: & ita iudicatum in una alia Salamantina coram D. Hugone de Spina & in aliis duabus coram D. Paulo de Capiſuccis, ut eas refert, & de his atteſtatur D. Guliel. Caſſiodorus in recol. ſuis deciſ. Rotæ, quę nunc per manus plurium curialiũ uerſantur, ubi latius hoc ſcribit.

Nec obſtant modò, quæ in contrarium dicta fuerunt, quia ratio Dec. in d. cōſilio, uidelicet ꝙ iſta regula debeat intelligi de renuntiatione facta in manib. Papæ, non eſt uera, ex eo, quia reg. iſta generaliter & indiſtinctè loquitur. Debet igitur generaliter intelligi de reſignatione facta in manibus cuiuſcunque ordinarii: ſicut etiam generaliter & indiſtinctè intelliguntur tituli de renuntiatione, & de rerum permutatione. Et iſta interpretatio uidetur neceſſaria iſto caſu, quia ratio fraudis cōſiderata in regula, militat in reſignatione facta coram ordinariis extra curiam. Et licet omnimoda ratio, uel ſimilitudo non concurrat, ſufficit quòd ex aliqua parte ratio diſpoſitionis militet: argu. text. in lege prima, §. quod autem. ff. de luſu, & alea. & quæ not. Abb. in capit. quemadmodum, in primo notabili. de iureiurand. & per hoc patet reſponſio ad ſecundam rationem.

Nec obſtat, quod eſt dictum de conſenſu ponderando uerba regulæ, quia reſpondetur, quòd uerba de conſenſu poſſunt etiam in renuntiationibus extra curiam uerificari, ubi & antè, & pòſt poteſt quis conſentire, ſicut in curia, ut ego uidi in pluribus reſignationibus de paribus factum fuiſſe, cum nihil ſit quod huic facto refragetur. Et licet illa uerba, de con

conſenſu fuerint addita per Iulium 2. ad euitandas curialium fraudes quorũ aliqui ſolebant interdum tenere ſupplicationes in Scatſella expectantes exitum infirmitatis defuncti, & poſt obitum conſentiebant. Nam hæc prouiſio facta in curia per Iulium, militate poteſt etiam extra curiã. Cum igitur iſta regula contineat in ſe plures rõnes, de qb. ſæpe in ſupioñb. facta eſt mẽtio, ſiue militẽt oẽs in reſignationibus extra curiam, ſiue aliqua earũ, diſpoſitio ſemper generaliter procedet, & habebit locum tam in curia, quam extra, iuxta ea, quæ dicit Iaſ. in l. cum filio. in 23. colu. ff. de leg. i & in l. dedi. la prima. in primo notabili. ff. de con. cau. da. Et iſta ſufficiant pro pręſenti quęſtione. Reliqua uero, quę hic deſiderari poſſunt, repetenda ſunt ab his, quæ latiſſimè ſcripſi ſuperius in proœmio regulatum, quæſt. 2.

QVAESTIO XXVII.

QVęro, an ſi infirmus leui infirmitate, non lethali, ut eſt podagra, uel ſimilis, renuntiat beneficio, & papa admittit reſignationem, cum derogatione iſtius regulę per iſta uerba, Quatenus ex illa infirmitate moriatur, an ſi infirmus moriatur infra uiginti dies ex ſuperuenienti graui infirmitate, conſeantur derogatum regulę per dicta uerba?

SOLVTIO. Videtur ꝙ non, ex eo, quia illa derogatio uidetur tantum referri ad infirmitatem leuem exiſtentem tempore renuntiationis, & de illa uidetur cogitatum non autem de ſuperuenienti. Pro quo uidetur text. notabilis in clem. fin. de reſcrip. & in c. ad audientiam. de ecele. ædif. & in cap. quod uerò. 32. q. 2. Sic etiam uidemus, ꝙ emptio uel pactum nõ trahuntur ad ea quæ nõ apparent, ſeu quę naſcuntur tempore contractus. l. Rutilia ff. de contrahen. emp. & l. tres fratres. ff. de pact. cum aliis, de quibus per Gemin. in conſil. 69. colum. penulti. Et quia ſi tempore infirmitatis lethalis peteretur derogatio regulæ, fortaſſis Papa eam non concederet, propter præſumptionem fraudis, quę nõ militat in leui infirmitate, de qua non eſt periculum, aut proximus timor mortis, ut in quartana, & aliis ſimilibus, quæ iudicio medicorum infirmitates longæ ſunt, & non periculoſæ, ut habetur in l. quæſitum. ff. de re iudic. & in l. qui tertiana. ff. de ædil. edic. & ſum ego expertus in illa miſera & calamitoſa urbis direptione, quo tempore quartana febris per 12. menſes me corripuit. Cum igitur Papa hoc cã ſu leuis infirmitatis conceſſit derogationem quatenus ex illa infirmitate decederet, non debet derogatio trahi ad nouam infirmitatem ſuperuenięntem, atq. eorum quæ ſcribit Iaſ. in l. qui ſeruum. ff. de uer. obli. & Rom. in conſi. 22. in 2. col. & conſ. 168. & 503. col. fin. dum allegat tex. in ca. cum inter. de renuntia. Nam quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio, ut dicit tex. in l. de ætate. §. cauſa. ff. de interrog. actio. cum concor. ut in notabili caſu tradit Decius in conſil. 335. in 2. col. Imò ſi illa prima infirmitas, puta, quartana, quæ ut dixi, iudicio medicorum non eſt mortalis, alteraretur, & redigeretur in tertianam grauem & periculoſam non extẽderetur derogatio ad iſtum caſum: quia qualitas ſuperueniens alterat ipſum ſubiectum, & reponit in diuerſam ſpeciem l. quæſitum. §. illud. de leg. 3. l. i. ff. de donat. & cap. ſtatutum de elect. lib. 6. Et iſta quæſtio, ut audiui, fuit ita in terminis uentilata, & decisa tempore Innoc. ut retulit mihi bonæ memorię Cardinalis ſanctorum quatuor ſenior: neſcio tñ quibus rõnibus.

QVAESTIO XXVIII.

QVęro, an iſta regula ſimpliciter loquẽs de infirmitate, debeat in dubio intelligi de infirmitate graui, an uerò de leui, ut de ſciatica, quartana uel ſimili?

SOLVTIO. Iſta quæſtio fuit propoſita per me 29. Nouemb. 1532. in Rota in cauſa Aurien. canonicatus, uerten. inter Ioannem de Gaioſo, & Alphonſum Gomes. Et ꝙ iſta regula habeat locũ in omni infirmitate, ſiue ſit magna, ſiue leuis, qualis prætẽdit̃ eſſe paralyſis, de qua in d. cauſa agebatur, facit illud vulgatum: quia regula generaliter loqtur, & ſic generaliter debet intelligi. l. i. de le. pſt. Secũdò, qua rõ regulę, ut euitent̃ fraudes, militat iſto caſu

Pro contraria tamen parte allegatur dictum Philippi Franc. in ca. 2. de renuntia. lib. 6. Vbi dicit, ꝙ appellatione infirmitatis, debet intelligi de graui, per illum tex.

Im ol.

Imol.ſe obtinuiſſe refert,& idē tenet Fel. in ca.ſi.de exceptio.& latius per Pet.. de Anchar.iu conſil.238.in 2.& fina colum. & de hoc eſt text.notabilis in l.t.ſed ſciendum.ff.de ædil.edict.

Quid tenendum? Breuiter Rota in prędicta cauſa tenuit, regulam de utraque infirmitate intelligi debere.Nam ex quo regula non diſtinguit,ſed in genere loquitur,omnes ſpecies infirmitatis cōprehendit.l.ſi quis earum .§. interemptū. de leg. 3. Nā infirmus leui infirmitate,infirmus dicitur. Et ſufficit,ꝙ in infirmitate reſignatio facta fuerit,& ꝙ in illa moriatur. Et licet diſpar ratio ſit in leui infirmitate & in graui,quo ad iuris effectus,ut in iuribus alleg. tamē text. generaliter loquens debet comprehendere utrunque caſum, licet maior ratio ſit in uno caſu quàm in alio,ut eſt text.notabilis in l.i.quod autē. ff.de uſu aleę,& aleat.Quia plus & minus differunt ſpecie.l.fin.de fundo inſtru. Et ſufficit,quòd ex leui infirmitate poſſit ſequi effectus regulæ ſicut ex magna. argu. text.ſingula. in cap. tres autem. circa fin. de pœnit.diſtinct.j.

Nec obſtat, ꝙ quartana, nec ſimiles ſunt infirmitates periculoſæ,quia uerum eſt.Regulariter tamem aliquando cōtrarium contingit ſecun dū complexiones & ætates infirmorum, ut inquit Cornel. Nam licet in iuuene robuſto febris quartana ſit purgamentum humoris,ut dicit Francif.de Piſis in ſuo antidotario: unde emanauit prouerb. Quòd pro quartana non pulſatur campana. Tamē iuuene malè côplexionato & debili, uel in ſene,talis febris, quia longa, eſt mortalis,ut oēs medici in ſuis practicis concludunt in titulo Quartana.

QVAESTIO XXIX.

QVęro,quid ſi aliquis bis reſignauit in infirmitate,& ſecunda reſignatio fuit admiſſa,& non prima, & utriuſque conſenſus repetitur apud notarium, ſed cōſenſus primę poſterior.Quęritur à quo cōſenſu debent cōputari iſti uiginti dies?

SOLVTIO. Videtur dicendum à cōſenſu primæ reſignationis, licet ſit ſecundo loco præſtitus: quia renuntians fecit quod in ipſo erat,& ceſſat fraus,& etiam concurrit uerus modus uacandi:ſed in ſecunda renuntiatione nō datur uerus modus uacandi,ſed fictus,ratione iſtius regulæ.Igitur concurrente uera uacatione cū ficta,attendi debet uera:iuxta leg.final.C. de his qui uen.æta.impe.& quæ not.in capitul.ſuſceptum.de reſcrip.lib.6.

Pro contraria parte facit, quia regula iſta loquitur de renuntiatione perfecta, quæ fuit admiſſa.Quod patet per illa uerba regulę,reſignauerit:quę ſunt verba pręteriti temporis, quæ denotant actū perfectum. Et hoc idem innuūt illa alia uerba regulę,dum dicunt, quòd collatio ſit nulla.Ergo text.præſupponit renuntiationē fuiſſe admiſſam,nō repudiatam, quia ad miſſam ſequitur collatio,non repudiatā. Nam quando nō admittitur renuntiatio, beneficium non uacat.c.tùm in dubiis.& c.admonet.de renuntia.& c. ſi qui uerò. & c.ſi quis presbyter.7.q.1.Et beneficium non uacans nō confertur,ut in c. cùm noſtris. de conceſſ. pręb. Cùm igitur prima renuntiatio in caſu noſtro non fuerit admiſſa,certè non habet locum regula, quę in utrunque caſum uacationem inducit, uidelicet ut ſi moriatur reſignans infra uiginti dies,per mortē uacare cenſeatur: & ſi poſt uiginti dies, per reſignationem.

Præterea, quia regula iſta loquitur propriè,quando duo concurrunt, uidelicet quando eſt facta reſignatio, & uigore illius eſt alteri facta collatio: de cuius iuribus diſceptatur,donec conſtet reſignantē mortuū fuiſſe ante,uel poſt uiginti dies. Sed in prima reſignatione nō acceptata, iſta non concurrunt.Igitur regula ad eam non adaptatur,ſed ad ſecundā, iuxta uerborum congruentiam, ſecundum doctrinam Bar.in d.l.ita autem.§.1. ff. de adminiſtra.tuto.& Ang.in l.4.§. totiens.ff. de damno infec.Et ſecundum iſtam partem conſuluit Ioan. Aloiſius Tuſcanus in cauſa Cenonauen.præbend.Et illud conſiliū incipit, Deciſio iſtius caſus.

Quid tenēdum? Mihi uidetur, primam opinionem eſſe ueriorem, uidelicet q̃ tēpus uiginti dierū à tempore cōſenſus primæ reſignationis debeat cōputari,etiā nō admiſſę,ad quam conſenſus quandocunque præſtitus refertur, ut tenuerunt

Domini

Domini in una Fringen. canonicatus, &
Præbendæ coram domino Staphileo, pro
cardinali cibo, de mẽſe Menſe Maio. 1521.
ut do. Guliel. in collect. deciſ. refert. Nam
eo ipſo ꝙ quis in manibus ſuperioris re
nuntiat, amittit ius & poſſeſſionem omnẽ
quam habebat: licet ſuperior renuntiatio
nem non admittat. Nam ad perdendum
ius beneficii, admiſſio ſuperioris nihil fa
cit, ex quo per ſolam renuntiationem nõ
admiſſam titulus beneficii uacet, ut cõclu
dit Rota in deciſ. 352. ſi opponatur. alias
eſt deciſ. 4. titulo de renuntia. in nouis ſe
quitur Abb. in c. ſolicitè. col. 5. de reſt. ſpo
lia. Nec poteſt talis renuntians uariare, ut
not. in c. ex tranſmiſſa. &. c. in præſentia.
de renunt. & in cle. 1. cod. titu. Nam quan
tum ad ſe pertinet, renuntiatio ualet, ut la
tè concludit Ioan. And. in regula, non fir
matur. de reg. iur. in Mercu. & ibi reſpon
det ad contraria. Et iſta de plano proce
dunt, quando renuntiatio non admiſſa in
manibus ſuperioris facta fuit: ſecus uerò,
ſi in manibus non habentibus poteſtatem
quia tali caſu ante admiſſionem reuocari
poteſt, ut Rota in antiquio. tit. de renun
tia. deciſ. 3. incipien. quidam primus in
data dicit. Ex quo igitur per primam renũ
tiationem amiſit titulum & poſſeſſionem
reſignans quando ſecundo ceſſit, nihil ua
cabat: & per conſequens conſenſus præſti
tus ſuper tali renuntiatione, non ualuit:
quia annullato principali corruit acceſſo
rium. l. fin. de conſtit. pecu. Nec refert, ꝙ
iſte conſenſus ad renuntiationem ſecun
dam fuerit prius præſtitus, quam conſen
ſus reſignationis primæ. Nam non refert
quando præſtetur, ut ſuprà dictum eſt, dũ
modo præſtetur ſuper reſignatione uali
da. Si igitur prima reſignatio ualida fuit
per ſolum actum reſignandi coram ſupe
riori factum, à fortiori procedent iſta, qñ
reſignans non ſolum per porrectionem
ſupplicationis, per quã dicitur renuntiãs
conſentire, ut traditur in ca. quidam. de re
nuntiatio. Sed etiam per expreſſum con
ſenſu & in manibus notarii præſtitum fir
mauit intentionem ſuam.

QVAESTIO XXX.

QVæro, an uacatio iſta per mortẽ, quæ
inducitur per iſtam regulam, quãdo
reſignans infra uiginti dies moritur dica
tur uera uacatio per obitum quo ad effe
ctum, ut ſub regulis & aliis diſpoſitionib.
& conceſſionibus loquẽtib. de uacatione
per obitũ, cõprehẽdãtur, an uero ſit ficta?

SOLVTIO. Prima facie uidetur dicen
dum, ꝙ ſi uera uacatio, ex eo, quia fictio
quæ inducitur à iure, habetur pro uerita
te quo ad iuris diſpoſitionem ut tradit
Bar. in l. ſi is qui pro empto. ff. de uſucap.
Sed iſta uacatio inducitur per iſtam regu
lã, & ſic per diſpoſitionẽ iuris igitur, &c.

Sed contrariam opini. prędictis non ob
ſtantibus, arbitror ueriorem, quam ratio
ne & autoritate oſtẽdendo. Ratione, quia
negari non poteſt per reſignationem fa
ctam infra uiginti dies beneficiũ uerè ua
caſſe per reſignationem: alias non tenuiſ
ſet collatio de beneficio nõ uacanti, ut in
c. 1. & 2. & c. cum noſtris. de conceſ. præb.
Et hoc diſponitur in regula, de impetran
te benefic. uiuent. Neque ſi à principio nõ
ualuiſſet, collatio ualidari poſſet ex ſuper
exiſtentia uitæ reſignãtis poſt uiginti dies
iuxta not. in c. ſi eo tempore. de reſcri. in
6. Cùm igitur per renuntiationem infirmi
uerè uacauit beneficium nõ poteſt dici ꝙ
uerè uacet per obitũ eiuſdem: cũ iſta ſint
diuerſa, & ad poſitionẽ vnius excludatur
aliud, ut in c. ſuſceptũ. de reſcr. lib. 6. Talis
igitur uacatio obitus erit ficta & interpre
tatiua, nõ uera. papa. n. nõ põt facere ꝙ re
ſignatio quæ uerè & realiter facta fuit, nõ
ſit facta. l. in libello. §. factę. ff. de capti. &
in c. ſi Paulus. 32. q. 5. Põt tñ facere ꝙ mo
riẽte illo qui reſignauit infra uiginti dies
cenſeatur uacare ꝑ mortẽ, & ꝙ reſignatio
habeatur pro non facta, iuxta gl. in cle. 1.
de immu. eccl. Dictũ igitur Bar. in d. l. ſi is
qui procedit, ubi nõ cõcurrit ueritas. Stan
te igitur ueritate, fictio pro ueritate habe
ri nõ põt. Ex quibus inferũt ꝙ iſte modus
uacãdi inductus per iſtam reg. cum nõ ſit
uetus, non comprehenditur ſub aliis reg.
loquentib. ſimpliciter de uacatione per
mortem. Et ſic infero, ꝙ regula, de im
petrantib. per obitũ famil. Card. nõ habe
bit locum in uacatione per obitum iſto
modo inducto, ut ibi latius dicam. Et ita
in terminis noſtris fuit olim tentum in cu
ria in cauſa Sagien. Archidiaconatus, Pro
qua

qua opin. fuit Io. Aloiſius Tuſcanus aduocatus conſiſtorialis, ut patet li. 1. allegationum ſuarum, fol. 6. & tenuit expreſſe Ro. in conſil. 342. quem inferius inducam in alia quæſtione, & credo de hoc domi. Guliel. aliquam deciſionem ſcripſiſſe.

QVAESTIO XXXI.

QVæro, quidam in ſanitate beneficium in manibus Papæ reſignauit, ſupplicatione ſignata, conſenſum præſtitit in infirmitate, ex qua infra uiginti dies deceſſit, quæritur an ſit locus regulæ?

SOLVTIO. Prima facie uidetur dicẽdum, ꝙ non: quia tempore reſignationis factæ, reſignans erat ſanus, & tamen regula loquitur de infirmo. Ergo uerba eius non adaptantur ad caſum. In contrarium faciunt uerba regulæ modernæ, quæ computant illos uiginti dies a die præſtiti cõſenſus per ipſum reſignantem. Et ſic uidetur ꝙ tota reſignatio referatur ad tempus conſenſus, tanquam ad cauſam formalẽ, quia finis dat eſſe rei. l. Iulianus. §. ſi quis rem. ff. ad exhiben. Quo quidem conſenſus tempore iam infirmus erat reſignans & ideo ſubintrat regula. Quid dicendum. Certe pars negatiua mihi magis placet, ex eo, quia poſtquam renuntiatio admiſſa fuit per ſuperiorem, beneficium uacat de iure & de facto, ſecundum Rotam, deciſ. 23. in not. Et reſignans non poterat pœnitere, neq; reperere bñficiũ. cle. 1. e. t. & c. ex tranſmiſſa. de renun. etiam ſi ſanus ſuperuixiſſet. Tempus igitur præſtandi conſenſum non erit in conſideratione ad ualiditatẽ renuntiationis, ſed tantum ad effectum numerandi illos 20. dies. Concludo igitur regulam non habere locum iſto caſu, cùm reſignatio facta ſit in ſanitate, & regula loquatur de facta in infirmitate. Et præſtatio conſenſus non eſt reſignatio ſed conſummatio, ſiue declaratio reſignationis, quæ nihil noui inducit, ſed factum confirmat: ſicut uidemus ꝙ concubitus non facit matrimonium, ſed factum confirmat. l. nuptias. ff. de reg. iur. cap. licet. de transla. epiſ. Ita hic dicendum eſt, ꝙ per porrectionem ſupplicationis, & admiſſionem ſuperioris reſignatio inducatur: ſicut matrimonium ſpirituale inducitur mutuo conſenſu, ut in dicto. capitulo licet, & in d. c. quidam. de renu. Conſenſus uero, qui poſtea præſtatur, reſpicit executionem, non perfectionem actus, ut ſæpe tenuit Rota, & hoc in renuntiationibus ſimplicib. ſed in correſpectiuis & cõditionalibus ubi reſeruatur reſignanti aliquid, ut penſio uel regreſſus, tali caſu pro forma conſenſus requiritur, & ante conſenſum præſtitum partes poterunt pœnitere, cum talis conſenſus ſit formalis, ut tradunt omnes, in c. cum uniuerſorum. de rer. perm. Et tenuit Rota præteritis annis in una Plac. Arch. de Trugillo, corã R. P. D. Epo Marſicano: & in alia Toletana de xecaſe, corã R. P. D. Petro Epo Aque. quæ adhuc pendet hoc an. 1539. Imò ſi quis iuratet ſe non contrauenire etiam per inſtrumentum in forma Cameræ ante præſtitũ conſenſum reſignationi, & confirmationẽ ſuperioris, huiuſmodi propoſitum reuocari poſſet. Ita tenuit Rota in una Vrgel. & Val. benef. pro Io. Adrouero cõtra Ant. Vich. die 6. Octob. 1535. per ea quæ not. Abb. in c. ſuper eo. de cond. app. & Matth. de Aſflict. lib. 3. Conſt. regni. fol. 7. nu. 45. & ea quæ nota. ſcribit Hier. Pau. antiquus Cancellariæ corrector, in illo uulgato lib. practicæ Cancellariæ, fol. 50. uerſ. duo tractauerunt, &c. Requiritur igitur ad effectum iſtius regulę, cedentem utroque tpe fuiſſe infirmum, tam tpe reſignationis, ꝙ tpe conſenſus, & 20. dies numerantur a tẽpore conſenſus. Et ratio, quare requiritur infirmitas utroque tempore, eſt, quia poſſet ſanus reſignare, & conſenſus præſtari per annum poſt obitum eius, iuxta bullã Alex. Papæ 6. quæ hodie eſt in uſu, & in tali reg. non haberet locum. Sed quando infirmus reſignat, extrauag. Alex. non procedit, quę loquitur in ſano. Alias ſi contrarium diceremus, de facili iſta regu. deludi poſſet. Quia infirmus reſignans conſtitueret procuratorem ad conſentiendum, & ille non pręſtaret cõſenſum, niſi poſt obitum renuntiantis, ad effectum, ut 20. dies, qui à tempore pręſtanti conſenſus numerari debent, excludantur, cũ iam antea reſignans obierit. Et quia etiã ubi requirit in aliquo actu qualitas, debet illa utroq; tpe concurrere, ut dixi in c. ſtatutũ. circa fi. de reſcri. lib. 6. Et propterea Clemens Papa 7.

ut has difficultates tolleret, declarauit per quandam extrauag. reg. iſtam habere locū etiam ſi in ſanitate aliquis reſignaret. Quem in hoc imitatus eſt ſanctiſſimus D. N. Paulus Papa 3.

QVAESTIO XXXII.

QVæro, quid ſi facta renuntiatione per infirmum in manibus Papæ, ante præſtitum conſenſum Papa moritur, & infirmus ex eadem infirmitate poſtea decedat infra uiginti dies, poſt conſenſum pręſtitum, an habeat locum iſta regula?

SOLVTIO. Videtur ꝙ ſic, ex quo reſignatio fuit facta uiuente regula. Nam tali caſu etiā in odioſis initium ſpectamus, ut dicit Bal. in l. 1. per illum tex. ff. de orig. iur. Nam principium actus eodem modo iudicatur, ſicut ipſe actus. l. non ideo. C. de hæred. inſti. Dec. in l. 2. §. mutui datio. ff. ſi cer. pet. Et quæ tradit gl. in c. dudum, el 1. de elect. Io. And. in regula, in obſcuris, de reg. iu. in merc. Et hoc non uidetur habere dubium, poſtquam Papa renuntiationem admiſit: arg. eorum, quæ dicuntur in deciſ. tit. de ren. in antiquorib. & deciſ. 3. eod. tit. Et pro iſta parte facit deciſio. Rotæ 181. & 207. in no. & in antiq. deciſ. 409. 503. & 617. In quibus traditur iſta doctrina, quòd beneficia ſemel reſeruata, licet ceſſet cauſa reſeruans, nihilominus durant reſeruata: quia initium attenditur. Et hoc idem concludit Pet. de Anch. in cōſil. 58. circumſcriptis regulis, cum concor. ut ſcribit Belenz. auditor, in tract. de char. ſubſidio. q. pen. facit quod dicit Rom. conſil. 260. Et iſta ratione tenet hodie Rota, reſeruationem de qua in regula 1. ſupra eod. non expiraſſe morte Papæ, rationib. de quibus per D. And. Gammarum auditorem Rotæ, in tract. ſuo de off. lib. 3. fol. 66. Ita hic a ſimili uidetur dicendum, quia ex quo ſemel reſignatio facta fuit in manibus Papæ, actus habuit ſuum eſſe. Et licet conſenſus de ſtylo requiratur, & ille præſtitus non fuerit, niſi Papa mortuo, nihil refert: quia ille conſenſus ſecundum opinionem Rotæ non eſt de ſubſtantia reſignationis, ſed requiritur ad declarationem animi, & ad e. Fectum, ut literæ expediantur: gratia tamen de iure dicitur eſſe perfecta per ſolam ſupplicationem, ut dicit deciſ. 882. in antiquis. Declaratio igitur illa, quæ poſtea per conſenſum fit, nihil noui inducit: iuxta l. hæredes. §. ſed ſi notam. ff. de teſta.

In contrariū faciunt, quia tota uis iſtius reg. ſtat in dinumeratione 20. dierum, à tempore conſenſus præſtandi connumerandorum, infra quos ſi moritur reſignās, beneficium uacat per obitum. Alias ſi poſtea decedat, uacat per reſignationem, ut patet in reg. Tunc ſic ſi conſenſus reſignātis non eſt præſtitus uiuente Papa, xx. dies regulæ non erūt in conſideratione, neque arctabunt reſignantem, ex eo, quia ante præſtitum conſenſum morte Papę expirauit eius regula, ut patet in proœm. reg. & latè proſequitur Dominic. in conſi 83. Remoto igitur obſtaculo regulæ, renuntiatio regulabitur ſecundum ius commune, & ſic beneficium uacabit per reſignationem, ſiue renuntians moriatur infra uiginti dies, ſiue poſt, prout in ſimili notabili caſu alterius regulæ conſuluit Do. in d. conſ. Faciunt quæ dicit Fely. in c. in noſtra. in 21. corr. de reſcr. Nec obſtat, quòd initium attēdi debet: quia eſt uerum quo ad reſignationem, quia illa ualet & tenet. Licet poſſet aliter reſponderi ad motum, uidelicet quòd quando initiū non habet relationem ad finem, initium non attenditur, ſed finis, ut in l. ſtipulatio. §. opus. ff. de oper. no. nunt. c. maiores. §. ſed adhuc. de baptiſ. c. fraternitatis. de frig. & malef. cum concor. ut ſcribit Fel. in c. cū dilectus de accuſ. Nam finis demonſtrat principiū. l. reprehendenda. C. de inſti. & ſubſti. Et mouet agentem, & dicitur cauſa cauſarū, ut dicit Bald. in lege eam. C. de fideicom. Alexand. conſil. 52. in 4. uolum. colum. 5. Concludendo igitur dico reſignantem ita demum ſubiici iſti regulæ, ſi regula eo tēpore uiuit, quo 20. dies numerari debent tempore præſtiti conſenſus: arg. l. Titius. ff. de teſtam. m. lit. & quæ dicit Iaſ. in lege Gallus. in 2. colum. ff. de lib. & poſthum. Cum igitur in caſu noſtro, quando fuit mortuus reſignans, reperiatur mortua regula, per conſequens eſt dicendum; beneficium per reſignationem uacare, & nō per mortē, quia qualitas adiuncta uerbo, debet adeſſe tempore uerbi. leg
ex

ex facto. de uulgar. & pupillar. Nec oб ſtat, quod per reſignationem admiſſam ante præſtationem conſenſus, renun tians priuatur nō ſolùm iure ſuo,ſed etiã poſſeſſione naturali & ciuili,ut dicit dec. 23.in no.Et quod tempus datæ,in quo ui gebat regula, attendi debet, non conſen ſus,qui uenit tantum ad executionem re nuntiationis iam factæ, quia fateor ad miſſionem renuntiationis attendendam, ut ſit valida.Sed dico,quod illa reſignatio non ſubiicitur regulæ, ad effectum, ut be neficium reſignatum cenſeatur uacare per obitum, quando reſignans morere tur infra uiginti dies.Quia ex quo uoluit hic Papa, quod attenderetur conſenſus, ad effectum numerandi illos 20.dies, ap paret hoc caſu non ipſam renuntiatio nem,ſed conſenſum eſſe de forma, licet in aliis caſibus conſenſus nihil noui indu cat: vnde conſenſus fuit præſtitus poſt mortem Papæ, & illi xx. dies regulæ non ſunt in conſideratione, quia regula iam tempore præſtandi conſenſus, à quo di numerari debebant illi uiginti dies, mor tua &extincta fuit.Nec obſtat,quòd regu la ſemel habuit locum, licet moriatur pa pa:quo caſu uidetur durare effectus eius, per ea quæ dicit Petr.de Anch.in conſ.60. incip.motiua.& Aret.conſ.31.& quæ dicit Dec.in c.cum ceſſante.de appell. Et Ioan. And.in regula,decet,de reg.iur.lib.6. Bar. in l.1.§.non ſolum.de excuſ.tuto.Iaſ.in l. 2.§.ueteres,columna penultima. ff. de ac quir. poſſeſſ. cum concord.ut ſcribunt no uiſſimi Corcirenſes in reper.cap.quoniam cõtra.de prob.fol.144. Quibus ad hoc reſpõ detur,non eſſe uerum, regulam hoc caſu unquam habuiſſe effectum,ex quo conſen ſus a quo 20. dies regulæ incipere debe bãt,non fuit uiuente papa præſtitus, ſed poſt obitum, tempore quo iam regula erat extincta.Aſſumptum igitur procede ret, quando uiuente papa præſtitus fuiſ ſet conſenſus.Quibus omnibus reſolutis, clara remanet ueritas iſtius concluſionis.

QVAESTIO XXXIII.

QVero, quid ſi reſignans extra curiam moriatur infra uiginti dies, quo ca ſu beneficium cenſetur uacare per obitũ, & non per reſignationem, utrum ſtante tali uacatione per obitum, ex prouiſione iſtius regulę inducta,poſſint ordinarii,uel expectantes libere conferre,uel acceptare dictũ beneficiũ, tanquam uacãs per obitum: an uerò collatio pertineat ad ſolum papã?

SOLVTIO. Iſtam quæſtionem ui detur reſoluere Rom.conſ. 342. ubi dicit tale beneficium eſſe reſeruatum papæ to taliter quòd eius collatio pertineat ad ſo lum papam. Pro quo facit una ratio,quia ſicut uidemus, ꝙ per commẽdam factam per papam de beneficio extra curiam ua cante,dicitur beneficium affectum, adeò ꝙ alius,quàm papa de illo diſponere non poteſt,ut ibi ſuperius,quæſtione 13.eodẽ modo uidetur dicendum hoc caſu,ut per prouiſionem iſtius regulæ uideatur indu cta ſpecialis affectio talis beneficii, adeo ꝙ inferiores non poſſint de eo prouidere nec expectantes acceptare, ut dicũt Mod. in tract.reſer.in 3.præl.& in 4. q.princ. & latius dixi in regula de triennali.in q.5.Et hæc ſit ſumma,quòd affecta & reſeruata, ſunt a manibus inferiorum à papa exem pta,ut notat Cald.in conſ.9.tit. de præb. & Rom.in conſ.160.in propoſito caſu, & conſil.442.Et eſt regula Cancellariæ ſuper hoc edita. Et tenuit Rota in una Zamorẽ Archidiaconatus,coram R.P.D.Marcello, de menſe Ianuario 1532.

Prædictis tamen non obſtantibus, con traria opinio uidetur probabilior.Et tenẽ do iſtam partem ad conſil.Rom.reſponde tur,quando reſignatio eſt facta in curia,li cet ibi non moriatur reſignans. Et tali ca ſu non eſt dubium,beneficiũ eſſe reſerua tum,uel ſaltem dicitur affectum, ut dicit Archid.in c.2.in . .colum. de præben. lib. 6.Sed quando reſignatio facta fuit extra curiam,ut in iſto dubio proponitur, tunc contrarium dicendum eſt, uidelicet bene ficium tale non cenſeri reſeruatum: quia nullibi cauetur,& regula iſta non inducit reſeruationem.Nam mens iſtius regulæ, ſolùm fuit,reſignationis, & inducens ua cationem per obitum,ne ex tali fraude, ſeu dolo reſignatarii fructum uel commo dum ex dicta reſignatione infirmi conſe quantur in præiudicium ordinariorum,& expectantiũ,quibus papa fauere per pro uiſionem iſtius regulæ intendi. Quæ qui

dem ratio apertè innuit, & infert potiùs beneficia taliter reſignata non eſſe reſeruata: quia ſi eſſent reſeruata non fuiſſet uera illa datio communiter hic data uidelicet regulam iſtam fuiſſe conditam, ne per huiuſmodi reſignationes præiudicaretur ordinariis in conferendis beneficiis, uel expectantibus in eiſdem acceptandis. Et iſta ratio quę colligitur ex mente regulæ cenſetur expreſſa, iuxta tradita in l. tale pactum, ff. de pact. & in l. quamuis, C. de fideic. Alias cum reſeruata conferre, ne acceptari poſſent, ut in c. 1. de conceſſ. præb. lib. 6. ut eſt iam dictum, fruſtratoria eſſet ratio conſiderans præiudicium ordinarii, uel expectantium, cum idem præiudiciũ maneret, ſi regula induceret reſeruationẽ. Ex quo igitur regula concernit fauorẽ ordinariorum & expectantium, & uoluit in fauorem eorundem annullare talem prouiſionem & uacationem per obitum inducere, ac ſi non reſignaſſent, adparet ꝙ de beneficiis ſic uacantibus poterunt in menſibus ſuis ordinarii prouidere, & expectantes acceptare.

Dubium tamen facit in hoc unum, qa iſte modus extraordinarius & fictus uacationis per obitum, ab iſta regula introductus non eſt de iure communi, de quo ordinarii prouidere pñt, ſed de iure particulari, per prouiſionẽ iſtius regulæ, & ſic ad papam pertinere uidebatur, tanquam quod malum impoſuerit, ut in ſimili diximus de commenda.

Nec obſtat ratio regulæ ſuperius allegata, quia infirmi reſignantes non dicuntur fraudare ordinarios, uel expectantes, niſi in uero modo uacandi. Nam ſi non reſignaſſent, ordinarii per ueram obitus uacationem prouidiſſent, & expectantes acceptaſſent. Et huc ratio regulæ pertinet. Sed quando infirmi reſignarunt, iam ſunt excluſi ordinarii & expectantes, adeò, ꝙ ſi papa per diſpoſitionem iſtius regulę nõ occurriſſet, reſignatio haberet effectum. Sed ne reſignantes & reſignatarii prædicti ex malitia eorum commodum reportēt, in pœnam eorum papa nouam & fictam uacationem obitus induxit. Nam cum beneficium uerè uacauit per reſignationem, tali caſu cenſetur uacare per obitum. Iſta tamen ratio non uidetur inducta ad commodum ordinariorum, ſed papæ: niſi dicamus papam edidiſſe iſtam regulam, ad tollendum obſtaculum, quod per illam fraudulentam reſignationem fiebat ordinariis & expectantibus. Ita ſublato impedimento manet libera poteſtas prouidendi, uel accepandi. arg. eorum, quæ not. Io. And. & Dom. in c. cum aliquibus de reſcr. lib. 6. Et quod dicitur de alternatiua epiſcopi, non adparet ex diſcurſu iſtius regulæ papam beneficium prædictum ex iſta uacatione ficta uoluiſſe reſeruare, cum reſeruatio in dubio nõ præſumatur, cum ſit odioſa, ut tradit Belenzinus in tract. de chari. ſub ſi. fol. 3. & Mod. Peruſini in tract. reſer. Nec obſtat, quod dictum eſt de commenda: quia diuerſa eſt ratio, ex quo papa commendando adponit manum, & impedit alios inferiores diſponere, donec ꝑ ipſum aliud de dicto beneficio diſponatur. Hæc enim ratio non militat in caſu noſtro, in quo papa non adpoſuit manus. Ideo contrarium in eo dicendum erit. Et iſta omnia procedunt, quãdo reſignatio, ut proponitur, fuit facta extra curiam: ubi uerò in curia quis per ſeipſum, uel per procuratorem ſuum reſignaſſet, licet in ea non moreretur, tali caſu collatio beneficii ſic uacantis pertineret ad ſolum papam. Et iſto caſu procedit conſilium Roma. 342. Ratio eſt, quia ut dixi, per reſignationem factam in curia, beneficium dicitur uacare, ut tenet Arch. in c. ſi electio. & in c. cõmiſſa. de elect. & electi ptãte. li. 6. cũ cõc. poſitis per Rotã in antiq. dec. 33. inci. nota ꝙ ibi &c. & 882. Sicut ẽt inducitur uacatio, ubi quis priuatur beneficio, ut dicit deci. 86. inc. no. Sequitur Io. Fran. Paui. Rotæ auditor, in tract. de ſede uac. fol. 16. 14. col. Cũ igitur in caſu noſtro reſignatio ſit facta extra curiã, ceſſat oĩs difficultas.

QVAESTIO XXXIIII.

QVæro, an per clauſulas generales, uidelicet, Quouiſmodo uacet, &c. poſitas in ſupplicatione reſignationis mortui infra 20. dies, comprehẽdatur modus iſte uacationis per obitum fictè inductus per iſtam regulam, attento ꝙ reſignatio prædicta hic annullatur?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum

tendum,iſtum fictum nacationis modum comprehendi ſub iſta clauſula,Quouiſmodo. Quia iſta clauſula de ſui natura cōprehendit omnes modos uacandi, etiam in beneficiis reſeruatis,ut dicit deciſ. 711. in cip.not.ꝙ beneficia,&c.in antiq.& tradit Domi.& alii in c.ſuſceptum,de reſc.lib.6. & eſt hoc uulgatum.Si igitur prouiſio uigore reſignationis factæ per infirmum,nō ualuit, & beneficium per diſpoſitionem iſtius regulę uacat per obitum,dicendum eſt comprehendi ſub prædicta clauſula generali. Quouiſmodo: ita in dicta ſupplicatione reſignationis poſita: ꝙ ſi reſignatarius non habet intentum ſuum per reſignationem,per obitum conſequetur.

Obſtare tamen uidentur iſti opinioni duo,quæ uidentur prima facie urgere. Primum eſt,quia annullato actu principali,annullantur omnes clauſulæ contentæ in eo,iuxta gl. Fauianam in l.ſi patronus. §.patronum.ff.ſi quid in fraudem patroni & gl.in fi.in c.ſignificantibus.de off. dele. tenet Rom.conſi.246.cum conc.ut ſcribit Iaſ.in l.non dubium.in 4. col de legib. & dixi in ſing.l.fi.de conſt.pec.ubi eſt tex.notabilis de hoc. Cùm igitur in c. præſenti annulletur prouiſio per reſignationem factam reſignatario fortaſſis in pœnam ipſius inducentis infirmum ad reſignandū, uel propter ſuſpicionem, quæ haberi poteſt de eo,clarum eſt, ꝙ annullata prouiſione eius,omnes clauſulæ ibi poſitæ erūt nullæ. Et ſic per illas clauſulas generales non comprehendetur uacatio iſta per obitum facta. Et quia non uideretur conueniens ex actu,quo quis priuatur, commodum conſequi,iuxta c.eum, qui. de præb. lib.6.& notatur in c.fi.de reſcr.Sed tenendo contrariam opinionem,ad iſtud motiuum poſſet reſpōderi,ꝙ procedat in actu de ſui natura connexo,& qui habet ſe tanquam principale & acceſſorium, prout in exemplis poſitis per gl.prædictas. Secus uerò, quando in aliquo actu ponuntur clauſulæ non dependentes & connexæ, ſed ſignificantes de per ſe aliud diuerſum & ſeparatum ab expreſſo.Nam tali caſu illæ clauſulæ non cenſentur acceſſoriæ, ſed principales, & ideo annullato ipſo actu, non annullantur aliæ clauſulæ. Caſus eſt de hoc ferè in terminis.in c.ſi eo tempore de reſcr.lib. 6. Vbi ſi in uno, & eodem reſcripto minori facultas de primo uacaturo beneficio cum cura,uel ſine cura detur, etiā ſi illud reſcriptum, reſpectu illius clauſulæ de curato loquentis,ſit nullum, attentā minori ætate impetrantis: non tamen alia clauſula de beneficio ſine cura annullabitur.Ita eſt ibi tex. quē doct. omnes dicunt ad hoc ſingularem,in l.1.§.ſed ſi mihi.ff.de uer.oblig. Et hoc ulterius cōprobatur ex communi ſtylo Rotæ,quæ habet, ꝙ quando in una commiſſione committitur cauſa appellationis, cum clauſula,Necnon quam & quas, &c. ſi commiſſio reſpectu cauſæ appellationis eſt nulla, fortè quia de appellatione non conſtat, iuxta deciſ.Egid.c.commiſſio,& auditoris iuriſdictio in prædicta clauſula,Necnon, quam,& quas,&c.uigore cuius totum negotium principale commiſſum cenſetur, ſuſtinetur.ita hic uidebatur dicendum in caſu propoſito.

Sed defendendo primū motiuū, ad iſtā ſolutionē replicari poſſet. Nā dato ꝙ annullata ꝓuiſione clauſula illa,Quouiſmodo,illęſa remaneret: tn̄ dico, ꝙ talis clauſula nō poſſet capere uacationē contingētem tempore reſignationis factæ.Nam in ſupplicatione iſta clauſula apponi ſolet uidelicet,Siue præmiſſo,ſiue alias quouiſmodo uacet, &c. Requiritur ergo, quòd tunc uacet. Vnde ſi beneficium uacat,poſtea clauſula illa non capit, quia uacatio tempore datæ uerificari debet. c.eam te, cum uulg.de reſcr.Et qualitas adiecta uerbo, tempore uerbi adeſſe debet, uulg. l. ex facto.de vulg. Capiet igitur clauſula, Quouiſmodo uacationem extunc,non autem exnunc.Quia permiſſum ad tempus, cenſetur poſteà prohibitum.l.Imperator, ff.de poſtu.latè Iaſon.in l.ſed & ſi quis,in princ.in 2.notabili.ff.de uulg. & pup. Cū igitur uacatio iſta obitus, de qua hic agitur,inducta fuerit,non tp̄e reſignationis, ſed poſtea per obitū reſignantis,de qua a principio cogitatum nō fuerat,neq; uacatio certa erat,cum ab obitu infra uiginti dies contingenti dependeret, merito talis clauſula ad obitum iſtum adaptari non poteſt, cum papa illud tunc

conceſſiſſe non uideatur, quod in rerum natura non erat, neque cogitabat. Præſertim, quia ex quo reſignatarius prouiſione priuatur, forte propter ſuſpicionem fraudis non uidetur, quòd idem actus punitiuus & priuilegiatiuus eſſe debeat, cum contraria ſint: arg. l. quod fauore. C. de legi. Ne eadem res diuerſo iure cenſeatur, contra tex. in l. eum qui. ff. de uſuc.

Secundum principale contrarium motiuum eſt, quia illę clauſulæ generales in prouiſione poſitæ, in dubio uacationem ueram per mortem cōprehendunt. Quia uerba ſimpliciter prolata, caſum uerum, non fictum comprehendunt, ut eſt tex. notabilis in l. 1. §. hoc interdictum, & ibi not. Bar. ff. de fonte. facit l. fi. C. de his, qui ve. ætat. impetr. Sed uacatio mortis, quæ per iſtam regulam inducitur, non uera, ſed ficta eſt: quia uera uacatio per reſignationē eſt: quę quidem reſignatio per regulam iſtam non annullatur, ſed tantum prouiſio, ut patet in ea, & tenet Rom. in conſil. 342. Cum igitur in dubio clauſulæ illæ generales, propriè & in caſu uero intelligi debeant, ut dictum eſt, ad caſum iſtum fictum adaptari non debent.

Sed ad hoc etiam reſponderi poteſt, ꝙ ſi clauſulæ ille generales per illa uerba expreſſæ ſunt, uel alias quouiſmodo, ſm ſtylum hodiernum, recte comprehendunt iſtum caſum mortis contingentis ex eadē perſona. Quia generalitas illius clauſulæ eſt apta omnem modum uocandi per eādem perſonam comprehendere, ut eſt lata deciſ. in no. tit. de reſe. deciſ. 1. ſecundū ordinem titulorum, & ſecundum numerum eſt deciſ. 28. inci. ſi mandetur alicui, & in antiq. eſt deciſio. 273. & 433. & 613. & 743. Et Egid. deciſ. 610. cū multis alleg. per Mod. in tract. benef. 46. q. 3. partis. Et ponit latius Fel. in c. in noſtra, in 37. corr. de reſcr. ſi igitur omnem modum uacandi comprehendit modus iſte inductus per iſtam regulam, includetur, quia qui totū dicit, & c. l. Iulianus, de leg. 3. Et iſta opinio ſatis mihi placeret, niſi obſtaret illud, quod dictum eſt uidelicet, ne idē reſignatarius in pœnam, & in odium, cuius diſpēſatio emanauit, ex eodem actu puniatur, & præmietur. Nam uerba illa generalia omnes alias comprehendere debent, qui ad incōmodum tendunt, iuxta ea, quæ late ſcribit And. Sic. in c. fi. col. 1. de pecu. cler. Et quia, ut dictum eſt ſupra in proxima q. ordinarii, nec expectantes beneficia uacatura, per hoc fictum obitum capere non poterunt, quia non eſt uerus modus uacandi. Ergo eodem modo hic dicendū eſt. Et ideò res propter præſumptam reſignatarii fraudem ſine difficultate nō eſt: qua ſublata, præcedens opinio mihi placeret.

Nec obſtaret motiuum ſuperius factū, uidelicet quòd dicta clauſula, Quouiſmodo uacet, non comprehendat niſi modum uacandi tunc exiſtentem: quia hoc eſt falſum, quia ſecundum omnes in dictis deciſionibus omnem modum contingentem ex eadem perſona capit. Et tamen non eſt poſſibile, ꝙ eodem tempore beneficium per reſignationem eiuſdem perſonæ, & per obitum eiuſdem uacet. Ergo neceſſariò debemus dicere, ꝙ obitus poſteà contingere debeat.

QVAESTIO XXXV.

QVæro, quia dictum eſt ſuperius, quòd quando infirmus infra uiginti dies moritur, beneficium per reſignationem in manibus papæ uacat, ut dicit Ro. conſ. 342. licet eius prouiſio in fauorem reſignatarii non ualeat, & etiam per obitum uacat, ut diſponit iſta regula. Modò quæritur, unus impetrat expreſſe beneficium iſtud per huiuſmodi reſignationem uacans, & alius per uacationem fictam obitus inducti, per iſtam regulam impetrat, & concurrunt in data, & in omnibus qualitatib. pares ſunt, quis præferri debeat?

SOLVTIO. Aliquid indecenter ſuperius in alia quæſtione tactū fuit, ſed quia hic principaliter tractandū occurrit, ideo plenius difficultatem attingam.

Videtur igitur, ꝙ illius impetratio ualeat, qui impetrauit per reſignationem: quod probo duplici ratione. Prima, quia iſta uacatio per reſignationem inducta fuit ex facto hominis: illa uerò per obitū, de qua loquitur iſta regula, eſt inducta a lege. Quo caſu prouiſio hominis prouiſionem legis ceſſare facit. l. fi. C. de pact. conuen. Secunda ratio eſt, quia iſta uacatio

per

per obitum , ab iſta regula ad iſtum effe
ctum inducta fuit , ut prouiſio reſignata
rio facta excludatur, quando reſignans in
tra uiginti dies mortuus fuit. Quo caſu
inducta ad unum finem , ad alium trahi
non debent.l.eum,qui.ff.de uſuc.c. ſi cui.
de præb.lib.6.Sed in propoſita queſtione
reſignatarius nihil petit,ſed alius . Igitur
contrarium dicendum eſt.

Iſtis tamen non obſtantibus,contrariũ,
iudicio meo,uerius eſt . Pro quo conſide
randum eſt,ꝙ quando reſignans infra 20.
dies moritur, beneficiũ alio modo, quàm
per obitum , & ſic per modum ab iſta re
gula introductum,non autem per reſigna
tionem uacat:quia iſti duo uacandi modi
eodem tpe ſimul concurrere non poſſunt
ut adparet in d.c.ſuſceptum,& Ro.conſi.
342.qui contrarium innuere uidetur. In
telligitur, quando per regulam ſpecialis
modus uacandi inductus non fuiſſet, pro
ut regula iſtius temporis , quam ipſe alle
gat,hoc non habebat . Sed poſito, ꝙ iſti
duo modi uacandi uno tempore concur
rere poſſent , tamen iſta uacatio obitus,
hic ſpecialiter inducta attendi debet. Et
tenendo iſtam opinionem non obſtat il
lud,ꝙ dicebatur , prouiſionem hominis
ceſſare facere prouiſionem legis,quia illa
doctrina intelligitur , niſi prouiſio legis
ſit etiam ſpecialiter inducta , quia tali ca
ſu prouiſio legis attenditur . Ita declarat
gl.Bart.& alii in l.2.C.de iure emphy. Se
quũtur Mod.Pap.in l.item quia.in 2. col.
ff.de pact & in §.item Seruiana, num.67.
inſti. de actio.

Sed ulterius aduertendum eſt , ꝙ impe
trans per obitum,ita demum obtinebit,
ſi modum , ſeu ſpeciem uacationis indu
ctæ per iſtam regulam expreſſerit,& papę
narrauerit . Alias ſola impetratio genera
lis obitus,non ſufficeret; ex eo, quia uaca
tio obitus,de qua iſta regula loquitur,eſt
uacatio ficta & qualificata , & in materia
ambitioſa & ſtricta,quales impetrationes
ſunt,appellatione uacationis per obitum
de uacatione uera non ficta & qualifica
ta,qualis iſta eſt,intelligimus;arg.tex.in l.
quæſitum.§.illud fortaſſe.de leg.3,& c.ſta
tutum.de elect.lib.6.ubi eſt bonus tex. De
hoc facit tex.in l.ſi cui.de leg.2. Hinc uo
luit deciſ.Thomæ Faſtoli in dubio Rotæ
46.inc.die Mercurii,ꝙ impetratio per ceſ
ſum,uel deceſſum Titii, mortem ciuilem
non comprehendit, uidelicet quando be
neficium Titii per eius priuationem uaca
ret.Et iſtud dictum ſequitur Io. Franc. Pa
uinus quondam Rotæ auditor , in tract.
de off.& po.c.ſede uac.in ult.euidentiali,
col.3.ubi more ſua plura notabilia ponit.

Iſtud tamen dictum limitatur procede
re,quãdo alius coimpetrans eſt , prout in
quæſtione noſtra . Secus uerò ſi unus ſo
lus impetrans eſſet:quia tali caſu modum
uacandi non expreſſum caperet, ut notat
Lapus in alleg.89.in 8.col.ſequitur Fel.in
c.in noſtra.in 37.corr.col.1. Hinc eſt,ꝙ
impetrans beneficium per mortem Titii,
uenit uiolentia,licet mors illa qualificata
ſit,prout Gemi.& alii in d.c.ſuſceptum di
cunt,& latè Io.de Anan.in c.fi. de homic.
proſequitur .

QVAESTIO XXXVI.

QVæro , quomodo probetur aliquem
in infirmitate reſignaſſe, ad effectũ
iſtius regulæ , & per quem debeat huiuſ
modi infirmitas & mors infra 20.dies con
tingens probari ?

SOLVTIO . Debet plene probari ,
quia agitur de priuando aduerſario bene
ficio ſuo per reſignationem obtento : &
ſit de magno præiudicio.Quo caſu plenę
probationes requiruntur , maxime , quia
ſumus in materia quodammodo obiecti
ua, in qua opponitur de iſta regula ad an
nullandam reſignationem ueram,quæ eſt
odioſa,& ſtrictè interpretanda.Et ideo in
tali materia clariſsimę probationes requi
runtur,ſicut in ſpolio:in quo tenet Rota
& eſt notiſſimum , ꝙ ad probandum pri
mum extremum,probationes de publica
uoce & fama non ſufficiunt , ſed de uiſu
requiruntur . Et ita etiam in hac materia
fuit coram me concluſum de anno 1535.
in una Compoſtellana.Et hodie 19. Febr.
1537.in una Placẽtina canonicatus,& præ
bendę de Huſſillos coram do.Marco Ant.
Mareſcoto,fuit per omnes Dominos ten
tum,ꝙ ad probandam infirmitatem in ter
minis iſtius regulæ non ſufficeret , nec de
beret admitti unus teſtis idoneus cum iu
ramento,in ſupplementum probationis.

Per quē autem debeat, infirmitas & mors infra uiginti dies contingens probari? Solutio eſt clara, quòd per illum, qui per exceptionem iſtius regulæ quærit reſignationem infringere. Nam ex quo agit ad reſciſſionem, probare debet, quod intendit, uulg. l. qui accuſare. C. de eden. & ita communiter tenetur.

Qvaestio XXXVII.

QVæro, an dies quo fit reſignatio, uel præſtatur conſenſus infirmi, debeat computari in termino uiginti dierū, de quo hic, ut uidelicet, currant de momēto ad momentum, an uerò eo non computato incipiat terminus uiginti dierum a ſequenti die numerari?

Solvtio. Iſta difficultas fuit per R.P.D. Marcellum epiſcopum Marſicanū propoſita in Rota 5. Iulii. 1538. ſ una Leodien. canonicatus: & non fuit tunc reſoluta. Et dubitationem facit in hac materia. unum quia uidemus quòd in dubio tēpus currit de momento ad momentum: niſi in caſibus expreſſis, ut dicit Io. And. & alii in c. ſuper eo. de app. Et dixi in regula de annali, allegando, glo. communiter approbatam in rub. ff. de diue. & temp. pręſ. Sic enim uidemus, ꝙ dies termini ſtatuti, uel compromiſſi in termino computatur ut dicit Bald. in l. 2. §. 2. in fi. C. commu. de leg. Ita uidetur hic dicendum, ꝙ iſti uiginti dies hic de momento ad momentum computari debeant, & ſic ꝙ dies primus conſenſus, a quo numerari debent illi uiginti dies, cōputetur in termino 20. dierū. Tamen iſtis non obſtantibus, contraria opinio eſt de iure uerior. Nam nō eundo per mendicata ſuffragia, iſta eſt communis concluſio doctorum: de qua per Bar. Alex. & Iaſ. in l. i. ff. ſi quis cautio. Quòd regulariter dies termini non computatur in termino, per plura iura & rationes quę ibi adducunt, & reaſſumunt longo ſermone Mod. Hiſpani in rub. inſt. de iuſt. & iur. col. 9. nu. 68. cum ſeq. Et licet multipliciter iſta concluſio ſoleat limitari, ut in prædictis locis ſcribunt moderni: tamen omnes in hoc communiter concordat, ꝙ quādo terminus eſt præfixus per dictionem, à, dies termini nō computatur in termino, Quia illa dictio, à, de ſui natura denotat ſeparationem diei, in quo datur terminus à termino præfixo, & ſic excluditur ille dies termini a die quo fit actus, per plura iura, quæ adducit Ale. in d. l. 1. Pro qua opinione eſt textus clarus, quem ibi notat gl. in uerbo numerandū, in fi. in c. 3. de præb. lib. 6. ibi, per menſem a die, quo beneficia ipſa uacauerint, &c. Quæ quidem uerba ponuntur etiam in iſta regula per omnes modernos pontificesa tempore Iulii, qui Iulius fuit primus, qui ad iſtam reg. addidit iſta uerba (infra xx. dies, à die per ipsū, reſignantem præſtandi conſenſus computandos, &c.) Et ſic adparet ex textu illius regulæ, ꝙ uirtute iſtius dictionis, à quæ excluſionem & ſeparationem ſignificat, dies pręſtandi conſenſus non debet in termino computari, prout etiam eſt gl. concordans cum illa. d. c. 3. in cle. ſicut, de app. Quas gl. poſt Car. ibi in prima quæſtione, ſequitur Alex. in conſ. 134. in 1. col. lib. 5. cum plurib. concord, quæ ad hoc cumulat, Fel. in c. 1. in 2. col. de præſc. Itaque iſta uideturirrefragabilis concluſio, ꝙ dies præſtiti conſenſus reſignationis non computetur in termino. Non obſtant modò in contrarium adducta, ꝙ tempus in dubio intelligitur continuum & quòd dies termini ſtatuti & compromiſſi computetur in termino: quia uidentur iſta nō eſſe omnino abſoluta, aut uera. Tamen præſuppoſito, ꝙ ita ſint, prædicta omnia limitantur, niſi terminus ſtatuti uel compromiſſi ſit aſſignatus per dictionem, à, quia tali caſu non computatur dies in termino. Ita in indiuiduo tenet Alex. in conſ. 42. in caſu & lite, col. 3. lib. 3. cum conc. ut ibi per eum. Præſertim quia hic ſumus in ſtatuto uel in conſtitutione Apoſtolica: quæ, ut abunde in procemio diximus, habet uim legis uniuerſalis. Itaque manet concluſio firma ꝙ in regula iſta dies præſtiti conſenſus in termino 20. dierum cōputari non debet.

Qvaestio XXXVIII.

QVæro, an dies de qua loquitur iſta regula, intelligatur de die artificiali 12. horarum, an uerò de naturali 24. horarum?

SOLVTIO. Vt adparet in quibuſdã notulis ſignaturæ gratiæ, quæ per manus pluriũ circunferuntur, quæ, ut refertur ab Alexandriuo originem deſumpſerunt: ſignatura tenet & obſeruat diem iſtius regulæ pro die 24. horarum interpretari debere. Ita quòd computabitur dies, & nox quæ pro uno die reputantur, ut in l. more Romano. ff. de fer. Et pro iſta opinione facit, quia in dubio naturalis cauſa debet attendi, non accidentalis, ſeu artificialis, ut eſt tex. in l. qui habet & ibi notat Bar. ff. de tutel. ſequitur Bal. in auth. ſimiliter. C. ad l. Falcid. & illum text. in notab. q. allegat Bart. in l. fi. ff. de offic. proconſu. & Abb. in c. licet. de offic. leg. text. in l. 1. §. hoc interdictum. & ibi notat Bar. ff. de fonte, & tex. in l. fi. C. de his qui uen. æta. impe.

Sed aduertendum eſt, ꝙ in regula iſta videtur ita dicendum: nam negari non põt, ꝙ regulæ iſtæ habent ſe ad inſtar ſtatutorum, & ita ſicut ſtatuta, ſtricte & proprie uerba in illis intelliguntur: uulg. l. 3. ff. de nego. geſt. Sed in ſtatutis dies in dubio accipitur pro tempore 12. horarum, & ſic ab ortu Solis uſq; ad occaſũ, q̃a tunc proprie dies dicitur, quando Sol eſt ſuper terram, ut in c. conſuluit. de offi. deleg. & tradit Fede. de Senis, conſil. 44. ſtatuto cauetur, &c. Igitur idem dicendum erit hic.

Breuiter, iſtis non obſtan. prima opinio mihi uidetur uerior. Pro qua opinio. eſt deci. Mod. de ſyl. in tract. beneficiorum q, 46. tertiæ partis. in fi. ubi tenent expreſsè regulam iſtam loquentem de 20. diebus, debere intelligi de diebus naturalibus 24. horarum, ut ibi per eos. Et iſta opi. fundari poteſt efficaci ratione: quia ut ſæpe, dictum eſt, in aliis q. regula iſta, ex quo eſt odioſa, & contra ius commune, inquantũ fieri poteſt, reſpectu odii reſtringi debet: & ampliari, quatenus in fauorẽ reſignantis tendit: iuxta ca. odia. de regu. iur, lib. 6. Sed interpretando diem pro die naturali 24. horarum, extenditur magis libertas reſignantis, quæ de iure communi ſine præfinitione alicuius temporis libera erat, ergo illa interpretatio attendi debet. Et per hoc ad conſ. Fed reſpondetur, ꝙ illa interpretatio procedit, ut pœna ſtatuti euitetur, ut dicit Alex. in d. l. more. & Modet. in d. c. cõſuluit. Sicut etiam videmus, ꝙ ut pœna periurii euitetur, qui iurauit ſoluere die dominico, ſi media nocte ſequenti ſoluit, periurus non erit: ut not. Archid. in c. quòd a patribus. 75. diſt in. Bal. in c. ego. n. col. 1. de iureiu. Et iſta concordant in materia beneficiali, de qua hic tractat. nã nõ repugnat, ꝙ actus factus de nocte, de die fieri dicatur, cũ nox ſit pars diei. Sic enim collatio beneficii de nocte fieri poteſt, ut tradit Abb. in c. 1. de clandeſt. deſp. & Domi. poſt Archid. in c. ſi tibi abſenti, col. 1. de prę́b. lib. 6. & eo modo reſignatio, & ideo nihil repugnat, ut dies hic interpretetur 24. horarum, ſicut computat eccleſia, ut in c. 1. & 2. de feriis, & ita hodie ſeruatur.

QVAESTIO XXXIX.

QVæro, nunquid de ſtylo curiæ ſoleat huic regulæ paſſim derogari?

SOLVTIO. Si loquimur extra Italiã, ſolet communiter pro abſentib. derogari In Italia uerò aliquando ſolet concedi derogatio, quando locus reſignationis diſtat à curia, beneficia quæ reſignantur, nõ ſunt reſeruata: ſi uerò ſit locus uicinus urbi, cum maiori difficultate conceditur. Hodie tamen rarò accidit iſte caſus, ex eo, quia pauci reſignãt extra curiam propter expectatiuas & multitudinem mandatorum, quæ capiunt omnia beneficia uacatura per ceſſum uel deceſſum, & ideo procurant reſignare in curia & tunc non ſolet derogari huic regulę, niſi cum maximis fauoribus. Tamen tempore Leonis papę 10. non cum tanto fauore obtinebatur derogatio. Nam tunc ſæpius derogatum iſti regulæ fuit pro pluribus perſonis, quas enumerat R. bon. me. Laurentius Puccius, Cardin. Sanct. quatuor, in quodam ſuo libro adnotationis derogationum. regularum. fol. 58. 72. 73. 77. quæ trahi poſſent in exemplum occurrentis caſus.

Et eſt conſiderandum, ꝙ quando infirmus mittebat procuratorem ad reſignandum in curia, quia facilè contingebat infirmum interim mori, ideo fuit excogitata in ſupplicatione iſta clauſula, uidelicet Itaq; ſi dictus N. reſignans extra Romã. curiam fuerit uita functus, literæ, per eius obi

obitum cum omnibus clauſulis,& modis ſupraſcriptis, omiſſa reſignatione expe diri poſſint.Tamē Modernis temporibus iſta clauſula ſolet caſſari, ut euitetur fraudes, excepto in materiis Alemaniæ & Hyberniæ,quæ ſunt nationes de facili ſcandaloſæ,in quibus ſolet etiā aliquādo clauſula limitari ſecundū caſus contingentiā.

QVAESTIO XL.

Quæro,quid ſi infirmus per procuratorem primò, deinde ſecundò renunciat etiam per procuratorem, & in hac ſecunda reſignatione derogat papa huic regulæ, nunquid ſi reſignans moriatur infra uiginti dies, ſanetur prima reſignatio propter derogationem regulæ in ſecunda reſignatione factam?

SOLVTIO. Iſte caſus contigit tempore Felyni in curia ut ipſe hic refert in quadam apoſtilla, ſuper quo fuerunt uariæ opin. Nam quidam dicebant ſecundam reſignationem capere beneficium,& non primam, ex eo, quia prima renunciatio ꝑ mortē reſignātis infra uiginti dies, perdit uires ſuas, & ſic ualuit ſecunda: & licet ſecunda renuntiatio non poſſit ualere ſtante prima, quæ fuit reſoluta per obitū tamen ſecūda capiet illū modū per obitum reſultantem ex prima uigore clauſulæ generalis, Vel alio quouis modo in ſecunda reſignatione adponi ſolita, & ſic illa clauſula ſecundo reſignatio dabit ius.

Contrarium tamen per ſolennes uiros concluſum fuit iſta ratione, quia tempore quo ſecundus impetrauit,iam erat tūc à principio quæſitum ius primo reſignatario in ſpe bona,& conſiderabili,& quanuis poſtea illa ſpes propter obitum reſignantis, infra uiginti dies euanuerit: tamen ex quo ſecundus in ſua ſecunda impetratione de illa ſpe mentionem non fecit,quæ tunc boni initii erat, ſubreptitiè impetraſſe dicitur. Nec obſtabat, ꝙ collatio à primo reſignatario facta, quodam modo conditionalis uidebatur, & ab euē tu uitæ reſignantis pendere: ergo nullum ius tribuebat, quominus ſecūda prouiſio non ualeret,arg.rex.in c. ſi pro te. de reſe. lib.6.quia reſpondebatur primam reſignationem conditionalem non fuiſſe,ſed purā & ſimplicem, quæ ſtatim ante obitum reſignantis integrum ius tribuerat,& dum in eo ſtatu erat,de illo iure in ſecunda reſignatione mētio fieri debebat, nec ſuperuenientia mortis reſignantis ad ſecunda impetrationem ualidandam excuſat ex eo, quia tempore quo ſecunda impetratio facta fuit reſignans uiuebat, & prima reſignatio erat tunc ualida, licet ex euētu mortis reſolubilis eſſet.aliud enim eſt, ꝙ actus ſit conditionalis,uel purus,& reſolubilis,ut tradunt Mod.in c.cæterū.de reſcr.

QVAESTIO XLI.

Quæro,nunquid legatus cum facultate derogandi regulis editis & edendis, iſti regulæ derogare poſſit?

SOLVTIO. Poteſt capi ex his, quæ in procemio regularū.q.5.& 6.dicta ſunt, uidelicet, ꝙ iſti regulæ & ſimilibus notabilem qualitatem habentibus quæ propter ſtylum Cancellariæ in ſe clauſulam derogatoriam cōtinent, nunquam illis ꝑ clauſulas generales derogatum cenſetur nec derogatio concedi niſi ſpecialiter & nominatim illis derogetur,ut etiam tenet gloſſator in reg.17. col.2.& ita ex ſtylo in literis derogatio regulæ in principio narrari ſolet,& hoc priuilegiū oēs regulæ Cācellariç iudiciales hēt,ꝙ oēs notabiles sūt, ut latius in dicto procemio dixi. Et in caſu,de quo hic quæritur. Ita interloquendum dixerūt Domini hoc anno 1539. in una Gerunden. canonicatus, & præbendç coram D.Raynaldo Petrutio. In qua cauſa per Rotam iſta duo dubia data fuerūt: Verum nuntius reſignationem uigore mādati in fauorem certç perſonç facti admittere poſſit.Secundum, utrum uigore prædictæ clauſulæ iſti regulæ derogandi facultatem haberet, Super quibus dubiis D. Hieronymus de Caſtello aduocatus,latius præter cęteros ſcripſit.Et ſuper primo Domini ſatis dubitarūt. Secūdū vero dubiū ab uſu patrisfamilias pro expedito habuerunt.

REGVLA DE Idiomate.

Item voluit, quod ſi contingat ipſum alicui perſonæ de parochiali eccleſia prouidere, ſeu manda re pro

re prouideri, vel gratiam expectatiuam concederq niſi dicta perſona intelligat, & intelligenter loqua tur idioma loci, ubi eccleſia huiuſmodi conſiſtit, pro niſio ſeu mandatum, & gratia deſuper, quo ad pa rochialem eccleſiam nullius ſit roboris uel momēti.

PRAEFATIO.

PLura ſunt quæ mihi ſcribere cogitanti dicenda occurrunt ſuper iſta regula quæ uſu quotidiano ſunt frequentata: & utilia uideri poterunt, ut utar uerbis text. in l. t. ff. ad exhiben. Verū, quia quædam erunt omnia cum aliis regulis: alia uerò proximè ad regulam iſtam pertinebunt: ideo illa quæ cōmunia erunt, breuius tra ctabo. Reliqua uerò plenius attingam.

In primis igitur illud meminiſſe opor tet, iſtius regulę primum conditorem Gre goriū undecimum fuiſſe, quòd ex eo ad paret, quia inter regulas prædeceſſorum Pontificum iſta regula non reperitur. Et hæc moderna nihil ad illam Gregorii ad dit, niſi uerba de gratia expectatiua, quæ addidit prius ad regulam Gregorii Euge nius Papa Quartus, ut patet in eius regu la. In cuius quidem diſcuſſione ſolum eas quæſtiones attingā, quas putabo neceſſa ria, ad materiam regulæ.

QVAESTIO PRIMA.

IGitur quęro ꝓ fundamento dicendorū, nunquid regula iſta habeat ſymbolum, affinitatem, aut ſimilitudinem aliquā cū diuino aut humano iure, an uerò diſcre pet à iure communi?

SOLVTIO. Videtur reg. iſta cū utro que iure, tam etiam diuino, quàm natura li ſimilitudinem maximam habere, quin potius ab illis originē trahere. Quod ita demonſtrari poteſt: quia certum eſt de iu re communi eum nos debere rectorē cura tū eligere, qui probè intelligat parochia norū uoces, & mutua uoce intelligatur. Nam rector eccleſiæ, officium prædi candi in eccleſia ſua habere dignoſcitur. cap. ecce. 95. diſtinctio. not. in cap. inter cætera. de offic. ordin. quia prædicatio of ficium eſt curati, ut notat glo. in clem. 2. de ſepul. & in c. cum ex iniuncto. de hęre. & gloſ. in cap addicimus. 16. q. 2. cum ſex centis concor. quæ tradunt Moder. in apo ſtillis ad Abb. in d. ca. inter cętera. Debet etiam audire confeſſiones, & reliqua ſacra menta miniſtrare, ut in c. omnis. de pœni. & re. Item debet uiſitare, & uultum regis ſui agnoſcere: ut legitur Prouerb. 27. cap. & Eccle. 32. Et eſt de hoc text. notabilis in extrauag. ſedes apoſtolica. Ioan. 22. poſita in titulo, de prębendis. Nā omnes rectores & prælati eccleſiarum dicuntur paſtores, c. quamuis. de re iudic. c. quicquid. 1. q. 1. Sed iſta præſtare non poteſt rector, aut curatus alienigena, qui non intelligit, nec loquitur idioma, ut de ſe patet, ut no tatur in c. quoniam. de offi. ordi. Igitur meritò ius commune ad regimen anima rum non admittit tales: quia, ut inquit di uus Paulus Primæ ad Corinthios 14. c. Da ta eſt nobis lingua ad impetrandum & di ſtinguendum ea quæ loquimur. Nam ſi neſciero uirtutē uocis, ero ei cui loquor, barbarus: & qui loquitur mihi, barbarus, ut ibi latius. Cùm igitur iſta regula idē re quirere uideatur, dicendū eſt eam habere ſimilitudinem cum iure communi.

Ex quibus infertur unum, ꝙ ſicut ex iu re communi lata interpretatio fieri de bet, quia fauorabiles, ut notat gl. in ca. 1. de re. permut. li. 6. & ibi per Gemin. & in glo. 3. c. ſtatutum. de præb. lib. 6. Ita pari ra tione interpretanda erit iſta regula. quod erit bene notandum ad ea, quæ inferiùs dicentur. Sic etiam uidemus, priuilegiū, quod continet idem, ꝙ ius commune, uel inſertum in eo, latè, ut fauorabile inter pretari, ſecundum glo. in c. cùm de diuer ſis. de priuileg. li. 6. Et adeò hoc uerū eſt, quòd propter hanc rationem in literis apoſtolicis expreſſio nationis requiritur, ut ſic papa unicuique prouideat in patria ipſius, ubi meliùs originarius, & cum ma iore animi charitate inter notos eiuſ dem linguæ miniſtrabit ſacramenta, quā exterius, ut patet in capitulo quoniam. de offic. ordi. & tradunt docto. in cap. ſi proponente. de reſcript. Et eſt etiam de hoc edita regula Cancellariæ ordine 15. Cum quibus etiā concor. tex. in ca. nullus, inuitis 61. diſtinct. & in l. in eccleſiis. C. de epiſc. & cleric. Et diuus Auguſtinus in ſermone ad populum, hoc idem ſuadet ut patet in ca. hortamur. 71. diſtin. cum aliis de quibus Moder. in c. bonæ, 2. de

po

poſtul.prela.Hinc non † abs re leges Romanæ grauiſſimè tulerunt originarios à ciuitate & patria propria decedere, cum ipſi melius negotia eius procurare ſcirent, quàm exteri,ut in l.1.C.ſi curial. relict.ciui.lib.10.Et hæc eſt ratio ſecundum diuũ Bernard.in lib.de conſideratione ad Eugenium, quare cardinales debent eligi de omni natione,ut unuſquiſque genti ſuæ, cuius mores & aditus notiores habet, facilius & certius ualeat iuſtitiam miniſtrare. Quis enim negabit originarios melius cõditiones hominum ſuæ patriæ cognoſcere,quàm quiuis alius?Iudicat enim quis facile de his,quæ nouit,ut dicitur primo Ethico.Et diuum Bernard.ſequitur Antonius in tertia parte ſummæ tit.21.cap.2. §.2.quo loco idem Anton. unũ aliud notandum ſcribit,uidelicet, quòd quamuis de omni natione debeant cardinales eligi,non tamen conſueuit eccleſia de Alemania cardinales aſſumere, ne ſecreta eccleſiæ imperatoribus pandantur. quod dictum ſequitur cardinalis Iacobatius in tract.concilii.lib.1.pag.40.in 2.colum.qđ tamen hodie malè ſeruatur, quia attenta difficultate idiomatis, magis neceſſarii ſunt ex illa natione,quàm alia. Et ideo dicebat Hugo antiquus doctor, ut refert Card.in capitulo ſignificaſti. de iurepatr. ꝙ patronus neceſſe habet præſentare Epiſcopo clericum eiuſdem dioeceſis, qui intelligat,& intelligatur.Et ob eam cauſam dicit Abbas in c.ad decorem. de inſtit. ualde eſſe honeſtum & fructuoſum, ut quiſque in patria ſua beneficietur:quia ſic nõ depauperantur beneficia, & homines inducuntur facilius ad reſidendum in eis, q̃ extranei:qui cùm lingua differant diſparitate quoque morum diſtare uidentur, ac propterea nõ gerunt affectionem. Adeo ꝙ facilius propter huiuſmodi linguæ diſparitatem, homines ſibi animalia muta, quàm alterius linguæ hominem ſortiantur. Nam, ut inquit Auguſtinus,melius quis cùm cane ſuo,quàm cum homine diuerſi idiomatis conuerſatur. ita dicit Auguſt.lib.19.de Ciuitate Dei, ca.7. Nã hoc uno præſtamus, uel maximè feris, ut inquit Cicer. lib.1. de Oratore, ꝙ colloquimur inter nos,& exprimere dicendo ſenſa poſſumus.Cum quibus cõcordat Andreas Sicul.in conſil.57.in princip.In primo uolum.Nam inter homines eiuſdem idiomatis eſt à natura inſitus quidam charitatis ac amicitiæ intrinſecus amor,quo ubique ſe inuicem diligunt,& contra quoſcunque alios tuentur & protegunt.Hinc eſt, quòd iudex eiuſdẽ nationis quo eſt actor,à reo conuento recuſari poteſt:ut in c.accedẽs. 2.ibi,de terra uxoris ſuæ oriundus, ut lit. non conteſt.Quia eadem natio inducit ſuſpicionem,ut dicit Abbas in ca.poſtremo. col.fin.de a ppel. Hinc uoluit Franc.Patritius,li.3.de inſti.reip.tit.2. magiſtratus populis peregrinos,& non ciues dari debere, quia non ſolent peregrini in adminiſtranda iuſtitia eſſe clementes ſicut ciues,qui ſi non facile indulgent conciuibus, odia & capitales inimicitiæ oriuntur, quæ plerunque maxima ſcandala in republica pariũt. Quamobrem præclarè actũ arbitror apud Hiſpanos regni Caſtellę, qui ad regendas prouincias lege antiqua mittunt alienigenas,ſiue alterius ciuitatis ciues, quod idẽ apud Francos fieri debere Philippus Pulcher ac Carolus 5.Francorum reges ſtatuerunt ut latius proſequitur egregius Mod. Guliel.Benedicti in repet.c. Raynutius. in uerbo,uxorem nomine Adelaſiam, num. 1050.cum ſequent.de teſt.Quod inſtitutũ pleriq; Italiæ populi etiam hodie ſeruant aliunde magiſtratus perquirẽtes.pro quibus facit l.fi.C.de cri.ſacri.& l.tertia. C. de diuer.offi.& appari.iudi.lib.12. Quas quidem ſanctiſſimas obſeruationes ſi regna Valentiæ Hiſpaniarum ſeruare curaſſent, nõ tantis inteſtinis ciuiũ diſcordiis, & craſſandi licentia reſpublica abundaſet. Nam cum inter conciues eiuſdem linguæ ſit à natura data quędã morũ ſimilitudo, facile vnus alteri indulget, & in malefactis

ANNOT. IOAN. MIL.

† Patriæ ſiquidem eſt dulciſſimus amor:ut l. qui habebat.ibi: dulciſſimæ patriæ meæ uolo ad partes ſuas dari &c.ff. de leg.3.

conniuet,cum ſperet eaſdem ſibi uices red di, & ita Valentiæ iuſtitia ad complacen tiam miniſtratur. Bona eſt igitur hoc caſu exterorum iudicum promotio, qui nō dul ci amore patriæ, non ſpe, ut ſibi paria red dantur, ſed ex debita iuris ſeueritate iuſti tiam proſequuntur. Sed in rectoribus & curatis parochialium bene conuenit ille patrius amor, & ſimilitudo linguæ: nam facilius quis ſuadetur, & à malo auertitur ab eo quem diligit, q̃ ab extero. Nam ſatis compertum eſt ex diſparitate linguę, & diſſonātia uocum naſci quaſdam inter ho mines differētias, ac animi ſimultates, quæ licet in iudicibus temporalibus neceſſarię uideantur, per ea quæ diximus: in rectori bus tamen animarum maximè ſunt euitā dæ: ubi enim de moribus corrigendis agi tur, non libenter Italus Vltramontanum audit, nec Vltramōtanus Italū: & ſic de ſin gulis, rarò in ꝑſuaſione morū alterius idio ma delectat, quāuis nō deſunt uiri egregii qui ēt cōſtāter affirmēt, nō ita rectè popu los per externos magiſtratus: ſicut ꝑ pro prios ciues gubernari, quorum rationes la tè refert Barthol. Caſſaneus in Catalogo glorię mūdi, in 21. par. ī 12. cōſideratione. Hæc tn̄ ſit ſumma uarietatū rei, relictis cō tētionib. in pœnā homini hāc linguarū cō fuſionē à Deo datā fuiſſe: qđ ex eo appa ret, quia poſt diluuiū uſq; ad ędificationē turris Babel, oēs hoīes vna lingua loque bātur, ut dr̄ Gene. c. 11. quæ primos homi nes vno, & eodē loco ſtare cogebat. Diſpa ritas igitur & differētia linguæ fecit, ꝙ ho mines ſe inuicē nō intelligerēt, ędio capti, uarias ſibi orbis regiones perquirerēt. quo factum fuit, ut ueteri lege ꝓximos reputa bāt eos, qui eiuſdē trib. erāt, quorū eadem erat uiuēdi cōſuetudo: extraneos uerò, q̄ diuerſæ linguæ. Vn̄ ſicut diſparitas habi tus inter ſimul uiuentes quādā animorū differētiā inducit, ut in cle. 1. de elect. & in c. in noua. 16. q. 7. ita & fortius diſſonātia linguę diſcrepantē uoluntatē ſignat. Inde meritò Albinū deriſum à Catone legimus qui cū eſſet Latinus, hiſtoriā inter Latinos Græcè ſcribere maluit, ut Plutarch. & plu res alii meminerunt. In quo genere Albu tius prętor reprehēdi meruit, qui cū à Scę uola, ꝓprio idiomate ſalutatus eſſet Athe nis, Gręcè reſpōdit, ut elegāter refert Mar. Tul. lib. 1. de finib. bonorū & malorū. Eo. n. ſermone uti debemus, ut inquit idē Cic. in offi. q̄ notus eſt nobis ne, quidā Græca uer ba inculcātes iure optimo rideamur. Hæc .n. loquendi diuerſitas facit, ut externus alieno nō ſit hominis uice, ut inquit Pli. li. 6. c. 1. Ex quib. infertur, q̄ ſacramenta & prædicationes miniſtrata, & geſta ꝑ homi nes eiuſdē idiomatis gratia magis fore, & accepta originariis eiuſdē linguæ, q̄ ſi per aliū nō natiū habētē idioma, licet intelli gibile, miniſtrarētur. Et hoc non ſolū iure poſitiuo, ſed ēt à iure diuino introductū uidetur. Vt quid. n. ſpiritus ſanctus in Apo ſtolos ueniens, illis uariis linguis loquen di facultatē daret, niſi putaret neceſſariū fuiſſe ad officium prædicandi, & miniſte riis ſacramentorum idiomatis intelligen tiam? Quilibet enim eos in lingua ſua lo quentes intelligebant, mirabantur, ut dici tur Actuum ca. 2. Et ſi Eraſmo credimus in eo uolumine, quem de ratione Concio nādi compoſuit, lib. 3. propter imperitiā idiomatis innumerabilia ſacræ ſcripturæ loca perperam interpretata leguntur, quę ſtudioſos facilè à ſacrarum literarum ſtu diis auerterunt, cuius quidem idioma ſi interpretes aſſequuti rectè fuiſſent, mul tos facilè in ſuam ſententiam traherent, ut latius Hiſpanus noſter Valentinus Lu douicus Viues lib. 3. de tradendis diſcipli nis ꝓſequi. Nemini. n. dubiū eſt, ob hanc cauſam dictū fuiſſe Eccleſiaſt. c. 8. corā ex traneo cōſiliū nō iniēdū, quia propior eſt colligatio, interiorq; ſocietas, cū ciuib. cū quib. eſt eiuſdē linguæ cōmerciū, q̄ cū ex teris. Et ideo videmus, quia eiuſdē idioma tis prædicatio ſenſum mētis aperit, & ani mū ipſum exprimit, qui & diuinus eſt, & maxima atq; optima pars hominis eſſe ꝑ hibeē, quib. adſtipulaē illud Socratis, q̄ cū taceti adoleſcēti diceret, Loquere, ut te ui deā. nō ex corporis facie, ſed ex loquela ip ſa tanq̄ ex animi habitu hoīem intuendū eſſe cēſuit. Et hæc in cauſa ſunt, ut oriūdis magis, q̄ ceteris ēt his ꝑſtātiorib. faueamus vt dicit Luc. de Pen. in l. q ſquis. C. de omni agro deſer. li 11. alleg. tex. ī l. fi. de cle ꝑeg. & alia de qb. ibi ꝑ eū, & h. d. Phil. 3. polit. Qđ Græcorū exēplo cōprobatū legimus. Nam

Nam cum Alcmenes Athenienſis, & Agoraticus in ſculpendo marmore clariſſimi, Phidieq; diſcipuli inter ſe ambo de ſigno Veneris faciendo certarunt: ex eo Alcmeni ſuffragiis Athenienſium uictoriæ palma data eſt, quia contra peregrinum ciui ſuo ſuffragari, urbanum eſſe putarunt, cōtinentes illud prouerbium: Tunicam pallio propiorem ac chariorem eſſe. Meminit de his Beroaldus ſenior, in quadam oratione prouerbiali. Et iſtum amoris naturalis ſtimulum, cum ex multis ſacræ ſcripturę, & literarum humanarum locis, tum maximè ex ædificio turris Babel, Epiſcopus Abulen. colligit ſuper Geneſ. cap. 11. Apparet igitur manifeſte ex diuerſitate linguę ex diſſimilitudine corporum, diuerſitatē quoque animorum induci, ut inquit Auguſtinus li. 2. de doct. Chriſtia. cap. 4. facit text. in cap. quia diuerſitatem. de conceſſ. prębend. Sicut econtrà ex identitate idiomatis, affectionem gigni manifeſtum eſt. Et nō ſolum linguæ identitatis, ſed quod magis eſt, identitas quoque & ſimilitudo ſolius nominis affectionem inducit, ut patet in l. cum filius. §. pater ff. de legat. 2. Nam propter affectionem linguę ſeu idiomatis, affectio & charitas patriæ animo retinetur, quòd Alexandri regis exemplo manifeſtum fit: illum enim obid milites odiſſe patriam contendebant, authore Quinto Curtio, quia peregrino ſermone Perſarum loqueretur. Nec aliam ob cauſam putandum eſt, coniugia exterorum apud ueteres non probari: quia ſciebant diſparitate idiomatis facile ſimultates gigni. Et hoc eſt, quod dicitur in ſacris literis, Eſdram linguarum confuſionem, quæ ex matrimoniis aduenarū naſcebatur, ad linguam Hebraicam reduxiſſe, ut patet ſecundo Eſdræ cap. 13. Naturale igitur eſt, ut unicuique idioma ſuum ſit præcipuū, & charum. Et ideo eſt, ꝙ afferenti ſe eſſe talis linguæ, ſeu nationis, creditur: & dicēti cōtrarium, incumbit onus probandi: quia non præſumitur quem malle alieno, q̄ proprio idiomate loqui, ut dicit Angel. in conſil. 294. Hinc eſt, ꝙ in ſacris literis ad punitionem populi referunt Deum ꝑ Hieremiam cap. 5. dixiſſe, Adducam ſuper uos gentem, cuius ignorabitis linguā, nec intelligetis quid loquamur. Et Deuteronom. cap. 28. Adducet Dominus ſuper te gentem de longinquo, cuius linguam in ducit alienationem animorum. Vbi uerò datur communio, & eiuſdem linguæ commercium, ibi eſt quidam domeſticus & familiaris amor. Vnde neceſſe eſt, ibi ſpiritualia maiori animorū cōſolatione miniſtrari ac recipi, ubi maior animorum conformitas & ſimilitudo eſſe comprobatur. Propterea multis uerbis uoluit ille Modernus Hiſpanus li. 3. de tradendis diſciplin. de quo proxime mentionem feci, plurimum conducere ad dilatandum Chriſti nomen, ut nos & Agareni communem linguam haberemus: nam ſperaret futurum breui, ut multi ſe ſe illorum ad nos reciperent, quod non putat aliam ob cauſam Deum Maximum Apoſtolis ſuis donum linguarum cōtuliſſet. Nam, ut inquit Paulus, Fides enim per auditum, cui lingua inſeruit: ac proinde cuperet: ut in pleriſque ciuitatib. gymnaſia linguarum inſtituerētur, nō ſolum illarum trium, de quibus in clemen. de magiſt. ſed earum etiam quę eſſent Mahometicis populis uernaculæ, quas addiſcerent non orioſi homines ad gloriam inde captandam, ſed ardentiſſimi zelo pietatis parati, uitam pro Chriſto impendere, ut eis linguis inſtructi, Chriſtum illis gentibus annuntiarent, quæ pauciſſima, ac nihil penè de illo audierunt. Hæc ille. Et hoc linguarum documentum prędicatoribus, qui multum populo Chriſtiano prodeſſe poſſunt, neceſſarium eſſe. Nam prædicatio requirit hominem non ſolum in rebus diuinis expertum, ac uariis diſciplinis refertum, ſed etiam in lingua eorum quos auertere à malo, & meliores fieri prædicatione ſua cupit nō mediocriter eruditum, ut patet exemplo Hieremiæ, ſe excuſantis à prædicatione, quia loqui neſciebat. ut in cap. in ſcripturis. §. quies igitur. 8. quæſt. prima. Sciebat enim magnus ille Propheta oportet eos, qui animos rudes prędicando inſtruunt, ſe aptare debere pro ingenio diſcentium. & uerborū ordinem pro audientium capacitate dirigere, ut dicit tex. notabilis in cap. oportet. 8. q. 1. Hæc enim fieri nō poſſunt, niſi ab his q̄ intelligūt, & loquunt idioma populi:

populi: aliàs ſi ab auditorib. ſacrorum miniſtri non intelliguntur, non audientium utilitatem, pro quibus miſſi ſunt, ſed ſuã oſtentationem quærent, ut inquit tex. in c diſpenſatio. 43. diſtin. Nam quãdo prædicatio boni rectoris ſub natiuo ſermone diſcentium aptè exprimitur, deuotio creſcit, ac fides dictorum magis animo inſidet, & continuatione roboratur. Qui quidem ſermo dum per aures recipitur, deuotio ac fides in mente generantur, ut dicit tex. in ca. ſi quis rector. uerſic. in mente. 43 diſt. Sicut uidemus in Phyſicis. Nã imperitus medicus, ut inquit Auic. 6. natur. pp fidem & deuotionem egri facilius ſanabit egrum, quã peritus, & doctus. Hoc enim facilius fiet commercio linguæ. Ad quid etenim putamus, Mithridatem Ponti Regem tantum laboris in perdiſcendis duabus & uiginti linguis deſumpſiſſe, niſi ut tot populis, quibus imperitabat, in ſua propria lingua reſponderet, ut ſic acceptior uideretur? Quam loquendi rationẽ Themiſtocles Athenienſis eſt imitatus, ut de utroque Plinius, Valerius, & Quintilianus meminerunt, & recenſet Iaſ. in §. ex maleficiis inſtit. de actio. Quæ omnia ad uſum & intellectum huius regulæ pertinere uidentur. In qua de parochiali eccleſia ſit mentio, quæ rectorem requirit uocalẽ confeſſiones audientem, prædicationi accommodũ, uerbis intelligibilibus eccleſiaſtica ſacramenta fidelibus miniſtrantem: qui ſi non intelligitur, quia diuerſum habet idioma, fruſtrà rectoris partes adſumpſit. Nam qui ędificari uerbo Dei debent & cupiunt, talem eos magiſtrum habere oportet, cuius ſermone, & monitis eruditiores fiant: ne fortè cum his præponitur eis, qui non intelligitur, animus faſtiditus ad deteriora prouocetur. argu text. in capitulo in grauibus. 3. quæſtio. 7.

Et ob eam cauſam ueteres noluerunt, leges quę dabantur populis ſub illo eiuſdem populi idiomate publicare, ut magis placerent omnibus, & obſeruarentur. ut eſt text. in §. alienationis. in authent. de non alienan. Quod ad hoc Roma. ponderat in l. 1. §. fi. col. 3. ff. de uerbo. obligat. cum pluribus aliis concord. congeſtis per Fely. in rubr. de conſtit. in 4. colũ. uerſic. ulterius. & facit text. i § . illud quoque. in authen. ut prępo. no. imp. Per quẽ text. dicunt Moderni Valentini in l. prima. §. finali de uerbor. oblig. quòd ideo titulus Crucis fuit tribus illis linguis, tunc magis uſitatis ſcriptus, ut ab omnibus intelligeretur. Propterea dici glo. in lege decreta. ff. de re iudicata. quòd decreta inter Latinos debebant Latine proferri, & inter Gręcos, Græcè. Et eadem ratione dicunt Moderni de Monteferrato in lege prima. §. fin. ff. de uerbo. obligat. quòd licet ſtipulatio inter homines diuerſi idiomatis per interpretem contrahi poſſit: ut in d. §. finali. hoc ideo ſtatutũ fuit propter neceſſitatem. Sed ubi duo haberent idem idioma, & ſtipularentur unus Gręcè, alter Latinè, non ualeret ſtipulatio, cum ibi nulla ſubeſt neceſſitas, nec uoluntas, cum poſſunt eadem lingua ſtipulari. Nam quilibet debet facere actum lingua ſua. Et ideo ubi ad aliquem ſcribimus, illi ſcribendum eſt lingua quę ille utitur, & non alia qua ille ad quem ſcribimus, non utitur: capit. in nomine patris. ad fin. 73. diſtinct. Nam, ut inquit Cic. de Orat. lib. 3. uerba neminẽ mouent, niſi eum qui eiuſdem linguæ ſocietate coniunctus eſt. Quoniam ut ipſe idem Cicero Tuſcul. 5. ait, in iis linguis, quas non intelligimus, ſurdi profecto ſumus, quod uidetur innuere diuus Paulus. 1 ad Corinthios 14. ca. Et hac de cauſa uidemus, leges uoluiſſe, proclamationes, quæ inter uulgares fieri cõſueuerunt, uerbis uulgaribus fieri debere, ut ab illis intelligerentur. l. ſed & ſi pupillus. §. præſcribere. ff. de inſtit. Quo loco dicit Paul. de Caſtr. Pariſiis curiam Regis conſuetudinẽ ideo habuiſſe, quòd acta in uulgari ſcribantur: & idem in Burgundia conſuetum fuiſſe Iacobus de Puteo in l. acta. ff. de re iudi. atteſtatur. Nam ut præclarè inquit Tullius offic. lib. 2. Popularibus enim uerbis eſt agendum, & uſitatis, cũ loquimur de opinione populari. Et idem lib. 1. de legibus. Sed quoniam, inquit, in populari ratione omnis noſtra uerſatur oratio, populariter interdũ loqui neceſſe erit. Hic dicit gl. in c. odi. 24 quęſt. 1. quòd clericus quando agit contra laicum, uulgariter loqui debet, ut facta ſua intelligat. Propter

collegia actiuè ſunt incapaces ſacramentorum, neque in eis cadunt claues fori pœnitentialis, cum etiam de facto fœmina accipiens ordines, characterem non recipiat, ut tradit Archi. & alii in cau. presbyr. 32. diſt. Nec per hoc conſequens poſſit fœmina, aut uniuerſitas confeſſiones audire, uel alia ſacramenta miniſtrare, ut eſt text. & ibi notat Abb. & omnes in c. noua, de pœni. & remiſſ. & tenet diuus Thomas in 4. ſent. diſt. 25. q. 2. Sequitur, ꝙ hæc regula tales non comprehendit. Sunt enim huiuſmodi perſonæ corpora inhabilia tum reſpectu ſexus, tum etiam reſpectu corporis imaginati. Quia cum capitulum & collegium non ſit perſona animalis uera, ſed repręſentata, & iſta ſacramentorum adminiſtratio ueram perſonam animatam, & uirilem requirant, meritò diſpoſitio iſta loquens de perſona non habebit locum in iſtis: quia in eis ceſſat ratio iſtius regulæ. Imò non ſolum in hac regula, in qua materia ſubiecta repugnat, ſed neque in quacunque alia diſpoſitione, in qua uerba debēt proprie capi appellatione perſonę, capitulum, uel aliud collegiū nō comprehenditur, ut eſt not. dictum Roman. ſæpe practicatum in conſ. 436. Vbi per iſtam rationem tenet, ꝙ priuilegia derogātia quibuſcunque perſonis, nō derogat collegio: præſertim dominorum Rotę: quia non uenit appellatione perſonæ. Et per iſtam rationem concluſerunt domini mei in una cauſa pendente coram R. D. Io. Mohedano. 13. Ian. 1536. ꝙ procurator conſtitutus contra omnem perſonam, non poterat agere contra uniuerſitatem, uel capitulum, per dictum Bal. in rub. C. ad Treb. & in auth. item quicunque. C. de epiſ. & cle. Sequitur Fel. in c. eam te. in 2. col. de reſc. & in c. dilectus, el 2. col. pen. de ſimo. Et Pau. de Caſt. in d. auth. item quicunque & Rom. in l. ſi quis mihi bona. §. ſeruus. ff. de acq. hær. & Iacob. de S. Georgio in l. collegium. C. de hær. inſti. cum quibus nouiſſimè concordat Bart. Caſſ. in conſ. 1. in 5. dubio, ubi limitat in procuratore rei. Et iſtā opinionem uidetur tenere Dec. in d. l. ſi familia. Et licet idem Bald. uideatur tenere cōtrarium in c. 1. de noua for. fidel. quem ſequi uidetur Barb. in c. cum non ab homine. in 1. not. de iud. & in conſ. 47. col. pen. in 4. uol. Tamen poſſent eorum dicta concordari, ut procedant in procuratore rei ad defendendum, quod eſt fauorabile, ut dicebat Caſſaneus in d. conſ. & ſentit ...le. in apoſt. ad Bar. in l. mortuo. ff. de fideiuſ. Licet poſſit attentari, ꝙ etiam mandatum actoris ad agendum ſit fauorabile, ut dicit deciſ. dominorum 32. de procur. in no. cit ca fi. Sed amoris ambagibus, iſta eſt communis opin. ꝙ in procuratore actoris, dictum Bal. in d. rub. C. ad Treb. eſt uerior. Et ita iudicauit Rota.

Redeundo ad propoſitum iſtius regulę concludo, ꝙ ex quo ratio iſtius tex. ac proprietas huius uerbi, Perſona, nō congruit fœminæ, neque collegio, uel capitulo, ſub diſpoſitione iſtius regulæ tales non comprehendentur: ſed illæ tantum, quę ſunt habiles, & capaces clauium fori pœnitentialis, quæ poſſint & ualeant curam animarum exercere, & omnia ſacramenta miniſtrare.

QVAESTIO TERTIA.

QVæro, nunquid ſub illo uerbo perſonæ, uel etiam ex mente iſtius regulę comprehendantur cardinales?

SOLVTIO. Licet iſta quęſtio latiſſimè in proœmio iſtarum regularum diſcuſſa fuerit tamen quia quę hic dicentur, ſpecialiter iſtam regulam tangunt, quę ibi ſcripta non fuerunt, ideo inconueniens non erit, pluries eandem quæſtionem repetere, quia ut dicit tex. in l. unica. §. ſupra dictis, C. de emenda. Cod. Iuſti. ſępius repetita placebunt. Et, ut inquit Plato, quē Plinius ſapientiæ antiſtitem uocat, non nocet bis dicere, quod bene dicitur. quia, authore Seneca, nunquam nimis, quod nunquam ſatis. Vnde illud prouerbium emanauit, Bis terque pulchra. Quamobrē, cùm quęſtio iſta neceſſaria ſit, frequens & utilis, eam ſæpius in pluribus regulis, diuerſis tamen motiuis repetere duxi. Et proprius ad rem ipſam ueniendo, iſtam quęſtionem, de qua loquimur, in terminis deciſam eſſe reperio per dominum Bartholomęum Belenz. uirum doctrinę ſingularis, & quondam Rotę auditorem, in ſuo tract. de char. ſubſi. quęſt. 66. in 5. col. ubi reſolute tenet hanc regulam in

cardinalibus locum habere, ex eo, quia tẽpore ſuo, & eo præſente, ita Rota iudicanit. Quam opinionem ipſe hac ratione fundat: quia clarum eſt, diſpoſitionem iſtius regulæ fauorem animæ concernere. Quæ ratio facit, ꝙ iſta regula fauorabilis indicetur, iuxta doctrinam gloſſ. Bar. & doct. in auth. ſacramenta puberum. C. ſi aduer. uend. Sed in conſtitutione ſic fauorabili cardinales comprehenduntur, ut dicũt Moderni per illum tex. in c. omnis de pœ. & remiſ. Igitur regula ligabit eos. Hæc Belenzinus. Pro iſta opinione facit tex. in c. nemo, & quod ibi notat Domi. & Phil. in princ. de elect. lib. 6.

Sed prædictis non obſtantibus, poteſt contrarium tentari. Nam in primis negari poteſt, ꝙ iſta conſtitutio in fauorem animæ edita ſit, ut dicebat Belenzinus. Iura enim hoc exprimere ſolent, quando id agere intendunt, ut patet in c. fin. de conſue. & in c. fi. de præſc. & in c. 2. de conſt. li. 6. & alibi ſępe. Nam ꝙ ſit rector eiuſdem linguæ, potius quàm peregrinæ, hoc non concernit immediatè animam: quia ſi hoc modo utilitatem animæ metiremur, nulla eſſet conſtitutio, nulla regula iſtius uoluminis, in qua eodem modo idem animæ fauor conſiderari non poſſet: præſertim in regulis mixtis, quæ ad euitandum fraudes conditæ uidentur. Et ſic eſſet dicendũ omnes tales regulas eſſe fauorabiles, ac latiſſime interpretandas, & comprehendere cardinales. Quod inconueniens & abſurdum uidetur, ut inferius per exempla patebit. Nam ſicut non omne, quod publicè intereſt, principaliter ad utilitatem publicam pertinere dicitur, ut illud fauorabile dicamus, ut tradit Bar. & alii in l. 1. ff ſolu. ma. Ita neque omne illud quod ad fauorẽ animæ referri poteſt, ilicò diſpoſitionem principaliter fauorabilem facit, cum conſtitutio ſorte alia ratione moueri poſſit, quæ diſpoſitionem reſtringat, ut patet in c. auaritiæ. de elect. lib. 6. Cuius diſpoſitio reſpicit utilitatem animæ, & tamen illa conſtitutio tanquam fauorabilis extenſionem non recipit, ut not. Old. conſ. 246. & Gem. conſ. 106. in 6. col. Et idem uidemus in extrauag. ambitioſe poſita in ti. de reb. eccle. non alien. Quæ etiam utilitatem animæ conſiderat, & ita fauorabilis non eſt, ut omnes caſus non expreſſos comprehẽdat, ut declarat do. Gund. Villad. quondã noſtri ordinis inſignis auditor, in tract. de leg. in 11. q. 1. partis, col. fi. & Rochus Cur. in rep. c. fi. in 82. col. de conſuetud. Illud igitur, quod dicitur conſtitutiones obuiãtes fraudibus, utilitatem animę reſpicere, uerum eſt, quando illa conſtitutio principaliter animam, ſeu piam cauſam immediatè reſpicit. Secus autem quando conſtitutio non principaliter, ſed ſecundariò incidenter, aut mediatè animam concernit. Quod ex ſubiecta materia, uel modo loquendi facilè deprehendetur. Hoc probatur in c. ut animarum, de conſtit. lib. 6. & in c. quanquam. de uſur. cum ſimilib. & ita declarant Mod. in c. cum cõtingat, poſt gl. in uerbo debent. de iureiu. & reaſſumũt Mod. Hiſpani in tract. de ultimo fi. iuris, 89. & 117. colum. & latius dixi in d. ca. ut animarum. Cum igitur regula iſta neque ex uerbis, neque ex ſubiecta materia principaliter animę utilitatem concernat, concludendum erit, illam non eſſe principaliter fauorabilem, & extendendam, & per conſequens Cardinales non comprehendere.

Sed poſito ꝙ regula iſta principaliter fauorem animarum concerneret: dico tamen, ꝙ ille fauor animæ qui propter imperitiam idiomatis hic conſiderari poteſt per uicarium idoneum, linguæ peritum, poſitum in eccleſia parochiali per Cardinalem conſeruari poſſet, iuxta not. in c. ſuper eo. de præb. lib. 6. & in c. dudum, el 2. de elect. Nam ipſi Cardinales habentes parochiales, licet intelligibiliter loquerentur, & intelligerent idioma, non tamen honeſte poſſent, nec eorum dignitati conueniret, neque etiam coguntur eccleſiis parochialibus per ſe ipſos deſeruire, cum ſint regiminis uniuerſalis eccleſiæ præpoſiti, quod præferri debet priuato commodo unius eccleſię parochialis, ut dicit tex. in propoſito noſtro notabilis in c. bonę. j. de poſtu. prælat. Et iſto modo per uicariũ ſatiſfactum erit regulæ. Licet iidem Card. non intelligant, nec loquantur idioma. Et quia papa diſpenſando cum eis, ut tenere ualeant parochialem in commendã,

per

per hoc uidetur cum illis tacitè diſpenſaſſe,ut non teneantur per ſeipſos deſeruire,iuxta gl.in c.quia in tantum, de præb. cum aliis concord. ut ſcribunt Mod. rep. rub.de reſcr.lib.6.in 2.col.& tenet Abb.in c.cum in cunctis de elec.& latius per Fel. in c.poſtulaſti.in 12.col.de reſcr.Præterea quia in iſta regula nulla fit mentio de Cardinalibus,ideo non comprehenduntur. Nam Cardinales nunquam ſub regulis Cancellariç cenſentur includi,niſi illi ſpecificè nominentur, ut tradit Fel.poſt Pet. de Anch.in c.in eos,in ñ.de hær.Ad hoc facit ratio gl.in uerbo,dignitatum,in c.2.de præb.lib.6.Et hoc generaliter uerum eſt, ꝙ cardinales in diſpoſitione quacunque pœnali non comprehenduntur etiam, quod fortius eſt,ſi in illa diſpoſitione ſint uerba uniuerſalia,ut eſt tex.in c.1.de ſchiſma.li.6.& ibi notant Io.And.& Domi. cũ multis aliis conc.quę ſcribit idem Belenz. in eo.tract.col. 6. Vbi ex hoc infert unum aliud,uidelicet, idem eſſe in regula de ualore exprimendo, ut nõ habeat locum in cardinalibus per eandem rationem: quia de illis ibi non facta eſt mentio ſpecialis. Et idem Belenz. hoc generaliter dicit de quibuſcunque regulis, in c. quod ſuper his,de fide inſtrumẽtorum, quem ibi Fel. refert in 3.col.uerſ.2.q. Et quo ad regulã de ualore,hoc late dixit Pet.de Anchar.in conſil.288.pro clariori euidentia. Et Roma.in conſil. 498. cum ſexcentis concordan.de quibus per And.Sicul.in tracta.cardinalium.in 7.q. & dicitur latius ibi.

Pręterea ratio domini Bartholomęi ex alio impugnatur:quia ſi illa eſſet uera,idẽ deberemus dicere in regula de ualore exprimendo, quæ poteſt eodem modo concernere fauorem eccleſiarum, & animę. Nam ratio illius regulæ fuit, ne tacendo ualorem unus caperet ſtipendia plurimorum,quæ clericis pauperibus miniſtrare uolentib.poſſent ſubſidio eſſe,ut habetur in cap.quia in tantum.cum c.ſequenti. & cap.cum ſecundum.de præben. & in can. 1.21.quæſt.1.& bonus tex.in cap.quia nõ nulli.de cleri.non reſi.Et quia papa per expreſſionem ualoris,conſultius eccleſiis, & carũ indemnitatibus, ac cultui diuino, & perſonis bene merentibus iuxta cõdignũ prouidet. Et ita fit,ꝙ docti uiri qui eccleſiam Dei, uelut ſtellæ poſitæ in firmamẽto illuſtrant,ut dicitur in cap.ſuper.de magiſtr.& per quos magis cultus diuinus decoratur,defenditur,& augetur,c.ſuper ſpecula.ne cle.uel mon.& ea quæ dicuntur in c.cum M.& c. cum acceſſiſſet, iuncto c. ex parte,de conſtit. recipiunt mercedem & retributionem ſanctorum laborum ſuorum.Quæ omnia proculdubio per expreſſionem ueri ualoris iuſtificantur: tolluntur etiam multæ fraudes quæ fierent ſi ualor taceretur. Nam poſſet fraudari papa in perceptione iurium ad ſe pertinentiũ, ac Cameræ & Cancellariæ officiales, qui bona fide ſub prætextu diſtributionum taxæ & annatæ, quæ ex fructuum expreſſione proueniunt à papa ſua officia emunt. Super quibus quidem taxis maior officiorum curiæ pars fundata exiſtit.Vnde ſi uerus ualor taceretur, fieret magnum præiudicium illis qui officia pro ſua ſuſtentatione propriis pecuniis quæſierunt. Hoc enim fieri non poſſet ſine conſcientiæ periculo, & animæ offenſione, & ſcandalo plurimorum,ut latè probat Hiero. Paulus Hiſpanus in pract.Cancella.apoſt.fol.48. ut dicam in regula de ualore. Igitur concludẽdum eſt, dictam regulam animarum etiam utilitatem concernere. Et tamen illis rationibus nõ obſtantibus, Rota tenuit regulam illam non habere locum in Cardinalibus,ut ipſe idem Belenzinus meminit in d.tract. & dicit ſuo tempore ita Rotam iudicaſſe. Ergo pari ratione tenendũ eſt,iſtam regulam eos etiam non ligare. Super his tamen bene cogitandum eſt, ex eo,quia multum me mouet atteſtatio D. Belenzini dicentis, Rotam contrarium eo præſente iudicaſſe. A qua opinione in dubio ego non recederem: quia iuſtum præſumitur iudicium fuiſſe, quod plurimorum oculis eſt comprobatum, ut dicitur in c.prudentiam,de off.deleg.

QVAESTIO QVARTA.

QVæro ibi,prouidere, ſeu mandare prouideri,&c. quid ſignificent, & importent iſta uerba?

SOLVTIO. Attenta proprietate uerborum

borum,iſta uerba prouidere, ſeu prouideri mandare, denotant liberam diſpoſitionē factam a ſuperiore ſine facto alterius. Itaque ſub tali uerbo non cōprehenderetur electio, neque præſentatio quæ requirunt factum aliorum, ut dicit Domi. in c. cum illis.§.i.de præb.lib.6.

Tamen ex quo diſpoſitio iſtius regulæ eſt fauorabilis, fundata in ſalute animarū propter rationes aſſignatas in prima quæſtione:ideo erit concludendum iſta uerba prouidere & mādare prouideri, largo modo capi debere, ut quācunque diſpoſitionem & ordinationem, per quas prouideretur alicui de parochiali, comprehendant: quia illa uerba largo modo ſumpta ad omnes modos diſpoſitionis & collationis adaptantur, ut refert Fel. in c. in noſtra, in 32.corr.de reſcrip. Et licet omnes modi diſponendi de beneficiis, largo modo loquēdo comprehendantur ſub uerbo prouiſionis, tam ex parte conferētium, quàm prouiſi, quia quocunque modo prouideantur, perſonam quæ intelligat, & loquatur idioma loci, eligere debent. Tamen quo ad alium effectum, multum intereſt, per quē modum quis prouideatur an per electionem, præſentationem, uel collationem: quia per unum modum acquirit ius in re, & per alium ad rem. Et hoc eſt multum utile ſcire propter derogationes. De quo tamen uidenda ſunt, quæ ſcripſi in regula, de non tollendo ius quæſitum, in 1. q. quæ hic non repetam.

Quid autem ſignificent, & quid differant inter ſe iſta uerba poſita in textu, prouidere, ſeu mandare prouideri, &c. Et dicendum, ꝙ ſecundum ſtylum curiæ Rom. multum differunt. Pro quo eſt aduertendum, ꝙ quatuor ſunt termini, quibus utitur papa in prouiſionibus ſuis, uidelicet, prouidemus, mandamus prouideri, prouiſum fuit, & conceſſimus prouideri. Et iſta omnia ſecundum ſtylum Cancellariæ differunt. Nam prouiſio dicitur, quando papa effectualiter & pure facit gratiam, de qua literæ ſunt expeditę. Illa enim dicitur prouiſio: & per talem prouiſionem expirat reſeruatio papæ, ut dicit Fel. in rub. de conſti.col.4.ut late dixi in regula de triennali. Mandamus prouideri, dicitur, quando literæ ſunt expeditæ, & alteri mandatur, ut prouideat, & de iſtis duobus terminis loquitur Egid. in quadam deciſ. relata per D.Gul. in deciſ. incip. & quia. in tit. ut lit. pend. Prouiſum fuit, dicitur, quando authoritate papæ, uel alterius fuit facta prouiſio literis expeditis & executis. Conceſſimus prouideri dicitur, quando eſt ſignata ſupplicatio, & literæ non ſunt expeditæ. Et ita expreſſe tenuit bis Rota in una Valentina parochialis de menſe Nouembr. & Decemb. 1536. coram D. Io. Clerici. Et hanc etiam uerborum differentiā, quam hodie in gratiis Apoſtolicis ſeruari uidemus, duo antiqui doctores practici approbant, uidelicet Hie. Pau. Barch. Cancellariæ Apoſtolicæ Vicecorrector, & Ant. de Corteſiis olim abbreuiator, in quibuſdam ſuis memorialibus concernentibus gratias expectatiuas, & alias literas gratiæ fol.85. Ex quibus excerptus eſt iſte liber, quem uulgò Practicam ſeu ſtylum Cancellariæ appellant, ſæpius per Fel. allegatum, & a ſede Apoſtolica approbatum, ut in procemio dixi. Et quia iſta conſiſtunt magis in ſtylo, & uſu curiæ, quàm in iure, ideo non inſiſto. De quibus tamen aliqua dicam in fine huiuſce commentarii, poſt Spec. in tit. de act. & petitionib. §.4.

QVAESTIO QVINTA.

QVæro, an iſta regula habeat locum in parochiali eccleſia commendata?

SOLVTIO. D. Gul. Caſſiod. noſtri ordinis uir diligens & curioſus ac Epiſcopus Algaren. in diſcurſu cuiuſdam q. quā ſcribit in collectaneis ſuis deciſ. Rotæ, fol. 203. ſimpliciter tenuit reg. iſtam in commenda locum habere: quia ita in Rota iudicatum fuit, & nihil aliud dicit.

Reperio tamen quendam doct. Modernum (illi nomen eſt Aeneas de Falconib.) uirū certè, quantum colligi poteſt ex quibuſdā apoſtillis, quas fecit ad Abb. Pau. & ex quodam tractatu ſuo reſeruationum & commendatum, apprimè eruditum & practicum, in quadam breuiſſima additione, quam hic reliquit, ponere iſtam q̄ōnem in terminis, & referre tpe ſuo, Rotam ſuper hoc puncto uariaſſe, & diuerſis temporibus

potibus pro utraque parte iudicaſſe, nul
lam tamen rationem alicuius deciſionis
ſcribit. Itaque ſatis apparet quæſtio
nem eſſe dubiam, & in utranque partem
diſpuabilem.

Quid dicendum? Certè negari non po
teſt, punctum eſſe difficilem, ex eo, quia
tempore meo uidi hanc eandem difficul
tatem in Rota ſæpe a diuerſis auditoribus
propoſitam, & minimè diffinitam. Nam
R.P.D. Petrus Vortius de menſe Iulio
1539. inter dominos de ea uerbum fece
rat. Et tunc propter uarietatem uotorum
nihil penitus concluſum fuit. Secundò lo
co coram R.P.D. Marcello de Creſcentiis,
de menſe Aprilis, 1531. in una Graſſen. fue
rat etiam ſuper hoc dubitatum, & uota
diuerſa fuerunt. Tertio loco idem D. Pet.
iterum quæſtionem propoſuit, & poſt lō
gam diſputationem, Domini eam termi
narunt, in qua plura argumenta & ratio
nes facta fuerant: quorum præcipua narra
bo, ne faſtidio ſim curialibus occupatis: &
quia iſtam quæſtio. latiſſimè in regula de
triennali poſſeſſore attingo, ex quo loco
plura, dum caſus iſte occurret, mutari po
terunt. In primis igitur pro parte negati
ua, uidelicet q regula iſta in commenda
locum non habeat, quidam ex Dominis
ponderabant tex. regulæ non facere men
tionem de commenda. Ergo neque nos
ſupplere debemus. l. ſi ſeruum. §. prætor
ait. ff. de acq. hær. Addebant fortius, quia
commendatarius per ſubſtitutum oriun
dum ex loco deſeruire poteſt, ex quo ha
bere poteſt aliam eccleſiam in titulum,
cui perſonaliter tenetur deſeruire, ut tra
dunt doct. in c. dudum. 2. per illum tex. de
elect. Et talis ſubſtitutus pōt, reg. ſatisface
re, & ſupplere defectū commendatarii, qđ
non eſt in titulari, qui tenetur deſeruire
per ſeipſum. Vnde ſi non intelligit, nec lo
quitur idioma, non poterit ſacramenta
miniſtrare, quæ uerborum intellectum &
loquelam requirunt. Et ideo in titulari
duntaxat regula locum habebit. Iſta ratio
quorundam Dominorum ſatis dubiam
materiam reddidit.

Sed in cōtrarium allegata fuit per alios
Dominos prędicta deciſio D. Gul. atteſtā
tis Rotam contrarium iudicaſſe: quæ du
bios reddidit Dominos, & negotium di
ſtulit ad Cal. Octob. Tunc enim in primis
audientiis cauſa iterum fuit poſita. In
qua pro opinione illorum Dominorum
ponderabantur uerba iſtius regulæ, ibi, &
uidere, & prouideri mandare, &c. Quę
adaptari poſſe non uidentur ad commen
dam. Quia commenda non eſt prouiſio,
ut dicit expreſſe Collectarius in c. ſi conſti
terit. in 2. col. de acc. Facit quod dicit Car.
in cle. cauſam. in 4. q. de elect.

Iſtis tamen non obſtantib. maior pars
Dominorum tenuit cōtrarium, uidelicet,
regulam habere locum in commenda.
Quorum opinio iſtis motiuis defenditur.
Primò, conſiderando rationem finalem
iſtius regulæ, quæ ſecundum communem
opin. in fauore & utilitate animarum fū
datur, ut tenet expreſſe Bait. Belenz. audi
tor Rotę in d. trac. de char. ſubſi. q. 66. col.
5. & dixi ſuperius in 1. & 3. q. Sed ſalus ani
marum in hoc conſiſtit, ut paſtor uultum
pecorum ſuorum inſpiciat, uiſitet eccle
ſias, confeſſiones audiat, populo prędicet,
& alia ad curam animarum pertinentia ſa
cramenta miniſtret, ut ſuperius in dictis
quęſt. 1. & 3. dictum eſt: quæ omnia in cō
mendatario militant, poſtquam capit fru
ctus eccleſię, qui ſibi propter dictū onus
dantur. Ergo in illo diſpoſitio iſtius regu
lę locum habebit. l. i. ff. ad municip. & l. a
Titio. ff. de fur. Fruſtra enim in commen
datario contemporanea ętas, & ordo ſa
cerdotalis requireretur, ut dicit Domi. in
c. nemo. in primo notab. de elect. libr. 6.
per illum text. niſi ad ea teneretur, ad
quæ rector ipſe tenetur, uidelicet, admini
ſtranda ſacramenta fidelibus parochianis
qui ſine commercio linguę & intelligen
tia idiomatis miniſtrari non poſſunt.

Et ob eam cauſam in commenda neceſ
ſitas & utilitas eccleſię conſideratur, ut
ibi dicit Domin. in 3. not. Et tamen
regul. iſtam ad alium effectum edita
non fuit, quàm propter utilitatem
eccleſiarum. Ergo uidetur in ea includi
commenda: cum eadem ratio ſit in com
mendatario quæ eſt in titulari. Ergo re
gula utrunque comprehendere debet:
maximè, quia iſta regula generaliter
loquitur. Ergo omnes caſus comprehen

dere debet: etiam ſi maior ratio ſit in uno caſu, q̃ in alio iuxta tex. not. qui de pœna loquitur, in l. 1. §. quod autem. ff. de aleat. Et qui ſe exceptum dicit a regula, illud probare debet: quia lex indiſtinctè omnes quos non excipit, ligat. c. 1. de conſt. c. omnis anima, de ſenſib. c. ſolitæ, de maior. & obed. Cùm igitur commendatarius à regula non excipiatur, debet ſub illa comprehendi. Confirmatur ulterius iſta opinio; quia uidemus regulam iſtam habere locū in gratia expectatiua, quæ eſt quædam cōceſſio temporalis, iuxta c. ſi. de conceſ. præbend. Ergo eadem ratione habebit locū ſēt in commenda, quæ etiam conceſſio tēporalis eſt. Præterea, quia iſta regula initium conſiderat, & ſic tempus prouiſionis beneficii. Quo tempore niſi peritia idiomatis in regula requiſita concurrat, collatio ſiue prouiſio beneficii eſt nulla ipſo iure, ut patet in textu: quia qualitas adiuncta uerbo, debet adeſſe tempore uerbi, c. ſtatutum, de reſcr. lib. 6. l. miles, ff. de teſt. mil. Et iſta ratio æquè militat in commendatario, ſicut in titulari. Ergo, &c. Et per hoc illa ratio illius Domini reſoluitur, uidelicet, ꝙ commendatarius per ſubſtitutū deſeruire poterat: quia eſt uerum, poſtquam commenda ualidè præceſſit .i. quando conceſſa eſt habenti peritiam idiomatis, uel quando a principio in ipſa prouiſione iſti regulæ derogatum eſt, tunc enim ualidè ſubſtituiſ ponet. Vbi uerò a principio tempore prouiſionis iſta non concurrunt, prouiſio eſt nulla, & ideo de tali caſu de conſtitutione ſubſtituti diſputare nō attinet, qui poſtea ſequitur, & ſic tempore quo jam prouiſio commendæ tacta perſonæ ignoranti, idioma non ualuit.

Non obſtat etiam, ꝙ text. iſte commendam comprehendere non uidetur, ex quo loquitur de prouiſione. Et prouiſio non eſt commenda: quia hoc eſt falſum. Quia imò ſub tali uerbo comprehenditur, ut in ſpecie tenet Domi. de S. Gemi. in c. nemo, in 2. col. uerſ. item facit, de elect. lib. 6. Vbi ex hoc infert, ꝙ ſi papa reſeruat prouiſioni ſuæ beneficium, ſi illud dat in commendam, reſeruatio expirat, ſecus ſi collationi ſuæ reſeruat. Rationem ibi ponit: quia cōmendari, eſt prouidere. Et ita ibi Dom. ſequitur Phil. Franc. in 3. col. & Nic. Milis ſummus practicus, & auditor Rotæ in ſuo Indice, in uerbo, beneficium uacans reſeruatum, &c. Et latius cæteris Ioan. Aloiſius Tuſcanus aduocatus conſiſtorialis, antiquus & ſummus practicus, in quodam cōſilio ſuo incipien. Nunquid regula prohibens. Vbi non ſolum tenet commendam ſub iſta regula comprehendi, ſed etiā ſub quibuſcunq; regulis de prouiſione loquētib. Cum quibus concordat egregius Pater D. Io. Franc. Pauinus Rotæ auditor, in eleganti ſuo tract. de ſede uac. in 3. q. principali & Mod. in trac. reſeruationum, fol. 7. & in effectu 38. & fol. 32. Quicquid de hoc dubitet Rom. in conſ. 350. col. 4. cum quo unico uerbo Fely. tranſire, uidetur in c. in noſtra. in 32. corr. in 2. col. uerſ. ſcias etiam, de reſc. Reliqua quę circa iſtam quęſtionem deſiderari poterunt, repetenda erunt ab illa quæſtione notatu digna, & multum per me diſcuſſa in regula de trienali. q. 5.

QVAESTIO SEXTA.

QVæro, nunquid iſta regula obſeruari debeat, & liget extra curiam?

SOLVTIO. Gloſſator hic tenet, ꝙ nō, rationib. de quib. hic per eum, quem uide. Sed ueritas eſt in oppoſitum. Nam ex quo ratio iſtius regulę, quæ utilitatem animarum reſpicit, ita generaliter militat extra curiam, ſicut in curia generaliter interpretari debet, arg. eorum, quæ dicit Fel. in c. 2. col. pen. de reſcr. Et ratio Gloſſatoris, ꝙ ordinarius magis perſonas ſuæ diœceſis, quàm alias cognoſcat, nō facit ad propoſitum, quia illud concernit mores, & probitatem uitæ, non autem rationem idiomatis, quia cognitio ordinarii non tollit defectum perſonæ non intelligentis, uel loquentis idioma. Nam quando clarè illum eſſe incapacem, & expertem linguæ conſtat, illa ratio nihil ualet. Et ita regulam de infirmis reſignantibus, quæ pariformiter generaliter loquitur, extra curiam locum habere uidemus, ut Rota ſæpius conclusit & iudicauit, ut ibi latè diximus. Pariformiter igitur in iſta regula idem dicendum eſt. Reliqua circa iſtam quæſtionem dixi ſuperius in procemio, ubi plenius uidendum erit, q. 2.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVæro, ponamus Britonem Gallum impetraſſe gratiam expectatiuam in diœceſi Britonum Britonizantiū, quorum idioma eſt diuerſum, & inter eoſdē minimè intelligibile, de quo in expectatiua mentionem non fecit. Propter quod impetrat gratiam, ꝙ perinde ualeret dicta expectatiua, ac ſi in ea facta fuiſſet mentio de tali defectu: quam gratiam expectās non expediuit ante uacationem. Poſteà uacat beneficium, idem Brito Gallus acceptat: alius Brito de Britonizantibus etiā acceptat, & conatur excludere Britonem Gallum primum acceptantem, exceptione iſtius regulæ, quæ annullat expectatiuā non intelligentis idioma, &c. Brito Gallus replicat gratiam ſuam expectatiuam ualidari uirtute gratiæ, perinde ualere. Triplicat alter Brito Britonizās, gratiam perinde ualere, nec ei ſuffragari, quia literæ non fuerūt expeditæ. Et dat de regula, ꝙ commiſſiones non ualeant, literis non expeditis. Dubitatur, an ſola ſupplicatio ſufficiat, quo ad derogationem iſtius regulæ, & ſupplendum eius defectum.

SOLVTIO. In iſta quæſtione conclu ſum fuit, ſolam ſupplicationem gratiæ, Perinde ualere, non ſufficere ad ſupplendum defectum idiomatis, de quo loquitur iſta regula, ut etiam dixi in regula 25. de non iudicando iuxta formam ſupplicationis, niſi literis expeditis. Tamen per Dominos in præſenti quæſtione duo capita conſiderata fuerunt. Primum, quando expectatiua, & Perinde ualere, ſunt eiuſdem datæ. Et iſto caſu gratia, Perinde ualere, ſupplet defectum iſtius regulæ & acceptatio illius uigore ualeret. Ita Rota tempore Leonis papę 10. in cauſa Giennē. canonicatus, & præbendæ coram D. Vanulio pro quodam Valentino expectante, contra Caſtellanum etiam expectantem ſententiauit. Nam Caſtellanus expectans excipiebat de iſta regula contra Valentinum, etiam expectantem, qui tamen ſub eadem data expectatiuæ ſuæ gratiam, Perinde ualere, impetrauerat. Rota pro Valentino tenuit. Secundum caput eſt, quando gratia, Perinde ualere, ſub diuerſa data conceſſa fuit. Et iſto caſu Rota de anno 1519. tenuit illam non ſupplere defectum iſtius regulæ, niſi literis expeditis ante uacationē. Et ita pronuntiauit D. Camillus de Balionibus in fauorem Vulgalei de Vescardo Britonis Galli, contra Martinū Collant, Britonem Britonizantem in cauſa Corosopiten. ad quā diœceſim utreq; gratiam ſuam expectatiuam habuerat, cuius ſententia confirmata fuit per bonæ memoriæ D. Guli. Caſſiodorum de anno 1520. de menſe Ianuario, ut ipſe idem refert in ſuis collect. deciſ. Rotę. fol. 204. & ſeq. Quibus autem rationibus moti fuerūt Domini, ponit ibi latiùs D. Guliel. referē do motiua Gemin. in conſil. 128. & Bellame. deciſ. 746. quæ breuitatis cauſa nō refero, cùm ibi uideri poſſint. Nam illæ deciſiones iam ferè per manus omnium curialium circunferuntur, ideo omitto: quia de iſta quęſtione latiùs in regula 25. dicā.

QVAESTIO OCTAVA.

QVæro, quid ſi aliquis pro parte intelligit, & pro parte nō, an uideatur ſatisfactum regulæ?

SOLVTIO. Tenerem ꝙ non, per iſtam rationē: quia hic ponitur clauſula annullatiua, quæ formā inducit, ſm Bal. in l. i. ff. de lib. & poſth. tradunt Mod. in l. pacta quæ contra. C. de pact. Sed in forma libus nihil dicitur actum quando aliquid deficit, ut in c. 1. de bapt. facit. c. defleat. de reg. iur. Nam forma ita tranſgredi dicitur in minimo defectu, ſicut in magno, ut tradit Fel. in c. cum dilecta, de reſcr. Et eſt tex. not. in c. quæritur. §. epiſcopus. 22. q. 1. Nā qui male intelligit, non bene referre poteſt, ut dicit Spec. in tit. de aduoc. §. 61. poſt medium. Et hoc ulterius ſuadetur, quia in tex. duo copulatiuè requiruntur, uidelicet ꝙ intelligat, & intelligibiliter loquatur: quorum alterum non ſufficit. l. ſi ita ſtipulatus, de uerb. obl. Et uerba ſimpliciter prolata, intelliguntur in perfecto ſignificatu. l. fi. C. de his, qui ue. æta. imp. Ille igitur qui pro parte loquitur & intelligit, non perfecte dicitur habere idioma, ut uerba regulæ adaptentur.

QVAESTIO NONA.

QVæro, ponamus quod in aliquo regno ſint duo idiomata ſiue linguæ: una naturalis, altera accidentalis, ut in l. uſitania, quæ habet propriam linguam Portugalenſium, quæ eſt eorum naturalis, & linguam Caſtellanam, quæ eſt eis accidentalis: prout etiam Cantabri duplicem linguam habent, & Sardi etiam qui habent duplicem idioma, uidelicet Sardum & Catallanum, quod eſt eis accidentale ex commercio, & uicinitate Catellanorum acquiſitum. Quid ergo ſi Caſtellanus impetrat gratiam in regno Cantabrorum, uel Portugaliæ, ubi Caſtellanus non intelligit, neque loquitur eorum idioma, ſed bene illorum accidentale uidelicet: idioma Caſtellanum, per quod intelligibiliter loquitur, & intelligitur, an huic obſtet regula?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum quod non, ex eo, quia in tali impetrante finis & mens regulæ ſeruatur, quæ attendi debent: arg. l. ſcire debes. ff. de legi. Nam habito fine conſtitutionis modus non curatur, ut notat Abb. & alii in c. quoniam contra, per illum tex. de proba.

Contrarium fuit deciſum tempore D. Ioan. Vanulii quondam auditoris. De ratione deciſionis non conſtat, ſed putaret iſtam eſſe, quia in regula, quæ interpretanda ſtricte eſt, maxime in benoficialibus, uerba naturaliter non accidentaliter intelligi debent. l. 1. §. hoc interdictum, ubi Bar. ff. de fonte. Nam in tali caſu natura præualet accidenti, ut notat Bart. in l. qui habet per illum tex. ff. de tut. & tradit no. Ang. in conſ. 397. ludus pilæ. in 1. col. unde ex quo mens iſtius regulæ fuit, ut commodius rector parochialis ſaluti animarum in confeſſionibus & ſacramentis, & prædicationibus populo exhibēdis, conſulere poſſet, per quæ ſimplicibus & ignaris hominib. quales ſunt mulieres, & populares artifices, magis ſubuenitur: ideo iſto caſu regula obſtabit; quia uerum eſt dicere, huiuſmodi impetrantem Caſtellanum non callere idioma proprium & naturale Cantabrorum, ſed accidentale. Nec obſtat, quod in illis partibus lingua Caſtellana, ut plurimum a nobilibus, & ab aliis negotiatoribus intelligitur, & eam ſufficienter loquuntur, quia hoc non ſufficit, niſi communiter mulieres, & aliæ ſimplices perſonæ illud idioma per regnum, ſicut naturale & proprium intelligant: alias regula generaliter omnibus non prouideret, maxime in caſibus iſtis neceſſariis ſacramentorum per rectorem parochialem exhibendorum, in quibus rudes perſonę magis inſtrui debent: quod ſine commercio linguę fieri nequiblt. Concludendum igitur eſt, regulam hoc caſu habere locum.

Limitant aliqui hoc non procedere in impetrante multum qualificato moribus & ſcientia, qui illi patriæ multum eſſet acceptus: quia tali caſu putant ſufficere, illum intelligere, etſi loqueretur peregrinū idioma, quod communiter ibi intelligitur. Quia tunc ex ſufficientia uiri, utilitas animarum compenſari poſſet. In quo caſu illa regula iuris, uidelicet, quod naturale præualeat accidentali, de qua in dicta lege qui habet non procederet, ut notabiliter dicit And. Siculus in capitulo in præſentia. in 33. colum. de probationibus.

Sed iſta limitatio tuta nō uidetur: quia ubi agitur de præiudicio animarum, qualitas perſonæ nihil operatur, ut dicit Bal. in capitulo iurauit de probat. & in capitulo primo, in fine, ut lite pendente. Sequitur Felyn. in capitulo quod ſuper his, iii. 4. columna, de fide inſtrument. Nam hic non tam quærimus rectorem moribus ſufficientem, quam loquentem; & populo rudi neceſſaria ſacramenta miniſtrare ſcientem.

QVAESTIO DECIMA.

QVæro, nunquid regula iſta obſtet Normandis habentibus parochiales in Gallia, Picardia, Burgundia, & Britannia?

SOLVTIO. Videtur quod non, per ea quæ dicit Egid. in cap. dudum, in princ. de præben. lib. 6. qui dicit, quod Normandus impetrare poteſt iudicem contra aliquem de aliqua parte Franciæ, & extra terram Normandiæ, puta in Picardia, Burgundia, & Britannia, & non poterit, ut ſuſpectus recuſari. Et ita per iſtud dictum, quidam Moderni tenuerūt iſtam partem in quibuſdam apoſtillis.

Tamen iudicio meo, iſtud dictum Egidii ad propoſitum iſtius regulæ nō facit, quæ in loquela fundatur. Itaque quo ad hoc, ut prædictis ſub regula non comprehendatur, requiritur ꝙ Normandus idioma loci, ubi parochialis eſt ſita, loquatur intelligibiliter, & intelligatur, alias non bene ſacramenta miniſtraret: Quia cęcus nō bene cæcum duceret, ut dicit tex. in propoſito notabilis, in c. pen. de æta. & qualita.

QVAESTIO XI.

QVęro, an iſta regula habeat locum in uicaria perpetua, & in omnibus aliis beneficiis curatis?

SOLVTIO. Omiſſis multis, dicēdum eſt, regulam in uicaria perpetua locum habere iſtis rationib. Prima, quia clarum eſt regulam eſſe in iure communi fundatam, ut latè in prima quæſt. diximus, Sed de iure communi inductum eſt, diſpoſitionem parochiali loquentem, habere locum in uicaria perpetua, ut dicit text. in clemen. 1. de offic. uica. Ergo eodem modo iſta regula in illa locum habebit. Fortificatur hoc, quia uicarius perpetuus eccleſia, ubi non eſt rector, in omnibus rectoris uice fungitur, ut tenet Rota in deciſ. 341. in antiq. Et hoc vult alia deciſ. 374. incip. fuit dubitatum, & in conſiliis poſitum. Quod igitur de uno dictum eſt, de alio dicendum erit. Accedit, quia uidemus, quòd ſicut epiſcopus cum rectore ſuper ætate non diſpenſat: ut in capitul. 1. de æta. & qualitá. ita neque cum uicario perpetuo, ut notatur in dicta clemen. prima. Faciunt, quæ dicit Lapus in add. ad Fed. in tract. permu. quæſt. 14. Hinc eſt, quòd tales uicarii perpetui diſpoſitionem cap. licet. de elect. lib. 6. ſeruare arctantur, licet in parochiali loquatur: ut eſt gl. & ibi omnes in d. clemen. 1. Et eodem modo diſpoſitionem cap. ex co. de elect. eo. libr. ſeruare tenetur. Et iſta omnia magis in caſu noſtro quadrare uidentur: quia iſta regula de parochiali indifferenter loquitur: neq; diſtinguit, an illa parochialis regatur per rectorem, uel per uicarium perpetuū. Ergo generaliter eſt intelligenda. Nam cū tex. non diſtinguat, neq; nos diſtinguere debemus. cap. ad audientiam. cum ſimilib. de decimis. Prætereà, quia eſt eadem ratio in uicario, quę in rectore, cum uterq; prædicandi officium habeat, & confitendi. Vnde propter eandem rationem diſpoſitio etiam pœnalis in uno caſu loquens, ad aliam extendi debet, ut dicit gl. in cle. 1. de electio. & eſt text. cap. ſi poſtquam. §. 1. in eod. tit. lib. 6. Eò maximè, quia iſta regula non eſt exorbitans à iure communi; ſed cōformis, Et ita pro iſta parte reperio conſuluiſſe Ioachimum de Narina, olim famoſum aduocatum conſiſtorialem in quadam cauſa Tercoren. uicariæ, ſeu parochialis eccleſiæ de Launien. cuius initium eſt, Poſito ꝙ prohibetur, &c. Et hęc quantum ad uicariam dicta ſufficiant.

Sed maior eſt difficultas ſcire, nunquid iſta regula indifferēter in omni beneficio curato locum habeat? & prima facie uidetur dicendum, locum habere, cum ſit eadem ratio in aliis curatis beneficiis propter adminiſtrationem ſacramentorum. Tamen hoc non eſt uerum, quia iſta regula non ſine myſterio tantum de eccleſia parochiali loquitur.

Et ideo pro uero intellectu iſtius materiæ aduertendum eſt, ꝙ cura poteſt dupliciter conſiderari uidelicet, largè & ſtrictè, ut ponit Innocen in cap. cum ſatis. de offic. archi. Largo mō cura, dicitur poteſtas fori contentioſi, prout eſt ſuſpendere, excommunicare, abſoluere, uiſitare, & alia huiuſmodi quæ ad correctionem morum tendunt. c. dudum eccleſia. de electio. & ibi gl. bona. Hanc curam archidiaconi, & alii inferiores prælati habere poſſunt. cap. 1. de offic. archi. & notaut docto. in ca. cùm contingat. de foro compet. Et in talibus non putarem regulam locum habere. Cū ita uerò ſtrictè & propriè ſumēdo, dicitur poteſtas ligandi & ſoluendi in foro pœnitentiali: & hoc non cadit niſi in ſacerdote cap. in nouo 21. diſtin. & c. omnis de pœnitent. & remiſ. Dicitur ergo beneficium curatum quo ad propoſitum iſtius regulę illud, quod habet poteſtatem fori pœnitētialis, ad quod exercēdū requiritur mutua & reciproca intelligentia ſermonum, ſiue idiomatis illius loci: Qd̄ quidē in uicario perpetuo habere locū nemo inficiari poterit: ſi i aliis curatis eadē rō cōcurrit, uidelicet, ꝙ rōne bñficii curati tenētur ſacramē

ta mini

ta miniſtrare,& ea omnia exercere , quæ
rectores ſolent,ſiue hoc illis de iure , ſiue
de conſuetudine,uel fundatione cōpetat,
nulli dubium erit in illis locum habere re
gulā propter identiatem rationis. Et hoc
quod de cura dictum eſt,procedit etiam ſi
rector , uel curatus actu non exerceret cu
ram propter receſſum parochianorum,dū
modo habitu ſit aptus exercere, ut tradit
Card.conſi.48.quidam nobis, &c. Et licet
in hoc contrarium teneat Feder. conſil.
135.Caſus talis eſt . Tamen illud, alium fi
nem ſeu effectum reſpicit,nec facit ad ꝓ
poſitum,de quo loquimur,ut diſtinguunt
Abb.& alii in c. de multa. de præbend. &
dixi latius ibi in repet.mea ſubrepta Pata
uii.Hoc tamen intelligas, quando alias ip
ſum beneficium de ſui natura eſt curatū.
Secus ſi per uiam adhærentiæ,ut quando
beneficium de ſui natura ſimplex,haberet
annexam curam , uel ex conſtitutione ec
cleſiæ aliquis uices curati gereret. Quia ꝑ
hoc talis beneficium curatum non dicitur
propriè loquendo,ut dicit Old. in conſil.
203.factum tale.& ſequitur Fely. in c. no
ſtra.in 10. corr. de reſcri. Quod eſt notan
dum pro intellectu iſtius regulæ,& pluriū
iurium:tamen ſi talis ex conſtitutione ec
cleſiæ populo ſacramenta adminiſtrare te
neretur,in eis locum haberet iſta regula.
Ex quibus etiam unum aliud infertur , ꝙ
ſola poteſtas fori pœnitentialis beneficiū
curatum non facit,niſi cum hoc beneficia
tus habuerit,ſeu certam parochiā teneat,
ut ſentit gl. in clem. dudum.in uerb.impe
diant.de ſepul.dices,ꝙ licet fratres Prædi
catores,& Minores ex priuilegio dictæ cō
ſtitutionis,& clem. exiui.exercere poſſint
ea,quæ ſunt fori pœnitentialis,non tamē
per hoc cenſentur curati . Ratio eſt ſecun
dum gl.quia neq; ipſi curati ad exercen
dum aſtricti ſunt.neq; parochiani in foro
pœnitētiali ad eos recurrere tenentur. Ad
idem bona gl.in cle.i.in uerbo,presbyteri.
de priuile.quam ſingularem dicit Abb.Pa
nor.in c.ſignificaſti. de foro comp.& in c.
omnis.de pœnit.& remiſ. Sic itaque quo
ad regulam iſtam talis cura in cōſideratio
ne non eſſet.Requiritur etiam aliud,ultra
parochiam & parochianos,ut quis dicatur
curatus ad effectum iſtius regulæ,& aliorū
iurium de cura loquētium, uidelicet ꝙ cu
rā nomine ſuo,& non alieno exerceat , ut
ponit Pet.de Anch. & Imol. in cle. unica,
de of.uica.& latius Doct.in c.extirpandæ.
§.quia uerò. de præb. Item etiā requiritur
ꝙ talis aſſumatur ſuo nomine , & ſingula
riter ſuſcipiat regimē parochialis eccleſiæ
& populi,non pariter cum alio,ut notabi
liter conſuluit Oldra.in conſil.67.quæſtio
talis &c.Ex quo infert,ꝙ ſi duo in eccleſia
parochiali inſtituātur,ita ꝙ quilibet eorū
confeſſiones audire conſueuit,& alia face
re quæ ad curam animarum ſpectant,neu
ter eorum curatu . eſſet,neq; in eis diſpoſi
tio locum habet:c.licet.de elect. neq; c.
de multa.de præb. neq; cōſequēs diſpoſi
tio iſtius regulæ, ut ibi ꝑ multas rationes
probat.Pro quo facit tex.in ca. ſicut una.
21.q.2.ibi,ſed unum tantummodo habeat
ſacerdotem,&c.Prędicta igitur copulatiuè
quo ad curam animarum requiruntur , de
qua hic loquimur.

Ex quo infertur,ꝙ actus ſolus ſepelien
di non facit,ut eccleſia curata dici poſſit.
Nam ſine cura cœmeterium ex conſuetu
dine,vel epiſcopi conceſſione haberi pōt,
ut dicit Feder.in conſil.139.Allegat Arch.
in c.1.de ſepul.& Hoſti.in c. quia nonnul
li.de cleric.non reſid. Nec etiā ſolus actus
baptizandi ſufficit , ſi aliquis certam paro
chiam non habet,ut tenet Pau.& Card.in
cle.1.de baptiſ.in 4.q.Quia actus baptizā
di licitè qñq; per laicum exercetur : ut in
§.uerum.32.diſt. Et tamen laicus curæ ca
pax non eſt . Et talia iura , licet non per
laicum,tamen per alios præſcribi poſſunt
etiam ſi cura fori pœnitentialis ſit , ut tra
dit Card.in clemen.1. §.ſi.de relig. do. &
in c.cum ſatis.de Archi.Requirūtur igitur
omnia iſta ſimul concurrere , quo ad hoc,
ut parochialis eccleſia dicatur : prout Ro
ta in una Virdunen. parochialis ſancti Vi
ctoris concluſit , de menſe Octub. M D
X X X I X.coram me. In qua cauſa unum
aliud uoluerunt , quòd ad probandum ec
cleſiam Vvici parochialem eſſe, ad effe
ctum conſumendi gratiam expectatiuam
aduerſarii , teſtes de publica uoce & fama
nō ſuffecerēt,q in d. eccleſia ſacramēta mi
niſtrarentur,niſi hoc de uiſu deponerēt,&
ſi inter illos unus eſſet, qui diceret ſe ui
diſſe

diſſe unum ibi ſepeliri. Ratio fuit, quia ſ.ex quo conſumptionis exceptio, obiecti uia materia eſt, ut decil.fi. de excep.in no uis, debet talis materia clarè, concludenter, & inſiſtinctè probari: iuxta 5. deciſ. eod.titu.in antiquis. Quæ omnia ad iſtius regulæ, & aliarum declarationem de curatis beneficiis loquentium, notāda ſunt. Nam in locis cōmunibus non traduntur.

QVAESTIO XII.

QVæro, An regula iſta in gratia, Motu proprio, & ex certa ſciētia, ꝓcedat?

SOLVTIO. Gloſ. hinc tenet quòd ſic, cùm uerba iſtius regulę non aduerſentur imò, potiùs cum tali gratia concurrant. Adde tamen, ꝙ imò tex. regulę in illis uerbis, uel gratiam expectatiuam concedere, &c. hoc innuere uidetur. Nam clarum eſt, expectatiuas, ſecundum curiæ ſtylum motu proprio concedi ſolere, ut notat Ioan. And. in c. ſi motu proprio. de præbend, li. 6. & Io. Cald. in c. mandatum. de reſcript. quos refert Abb. in c. 1. in 8. col. de iudi. ut dixi in tractatiuatum. Et tamē regula iſta in expectatiua locum habet, quæ motu proprio conceditur: ergo eodem modo in quacunque alia gratia, motu proprio: quia una pars alternatiuę per aliam declaratur, ut dicit Bar. in l. 1. per illum text. ff. de reb. dub.

Prætereà, quia dicere regulam iſtā nō procedere in gratia facta motu proprio, & ex certa ſcientia, ex alio eſſe nō poteſt niſi quia Papa notitiam iſtius regulę habere pręſumitur. Et ubi principis ſcientia datur, derogatio non requiritur, ut tradunt Doct. in l. quidam cōſulebant. ff. de re iud. Nam ſi Papa ex certa ſcientia infanti parochialem cōferret, ſecum diſpēſare uidetur, ut traditur in l. idem Vlpianus. ff. de excuſ. tut. Et reaſſumit Fely. in c. nonnulli. in 24. col. de reſcri. & latiùs Mod. Bono. in repe. c. t. de conſti. col. 4. Et tamen nec motus proprius, nec ſola certa ſciētia ſufficit ad derogandum iſti reg. niſi ei ſpecialiter derogetur, ut ſuperiùs in proœ. reg. q. 5. & 6. dictum fuit: præſertim quia nec motus proprius, nec certa ſciētia Papæ, defectū idiomatis purgare poteſt, & facere, ꝙ loqui neſciens loquatur.

Prętereà, quia cùm regula iſta eccleſiarum fauorabilis ſit, & iuris communis concurſum habeat, & expectatiuam comprehendat, quæ motu proprio conceditur, non uideo quare quamlibet aliam gratiā ſimilem non comprehendat. Nec obſt. ꝙ Papa in gratia motu proprio cenſeatur habere notitiam iſtius regulæ, per ea, quæ dicta ſunt: quia hoc non ſufficit: quia ſciētia Papæ derogationem non inducit. Et poſito ꝙ illa certa ſcientia in his, quę ſunt de iure communi, derogationem quo ad ius commune poſſet importare, per not. per Doct. in c. 1. in uerb. naſcantur. de cō ſtit. lib. 6. ut ibi latè dixi: non tamen quo ad regulas, quæ licet habeant uim & ligent omnes, ſicut ius uniuerſale, per ea, quæ dicta ſunt in proœmio, tamē quo ad derogationem, ius particulare, ſicut alia ſtatuta terrarum cenſentur. Tenendū igitur eſt, regulam iſtam in gratia motu proprio, & ex certa ſcientia procedere.

QVAESTIO XIII.

QVæro, an prouiſus de parochiali in eccleſia Valentina, natus in Italia ex patre Valentino, & matre Neapolitana, & nutritus pariter cum matre & auia ſorore patris, præſumatur tempore prouiſionis intellexiſſe, & loqui idioma Valentinum loci, ubi erat parochialis, attento, quòd decem annis poſt prouiſionem, & ſic de præſenti loquitur illud idioma intelligibiliter?

SOLVTIO. Iſta quæſtio propoſita fuit in una Valent. parochialis, per R. D. Io. Mohedano, de menſe Ianuario 1537. pendente inter D. Ioan. Baptiſtam de Baldaſidis aduocatū, & Martinū Calaphorta. In qua poſt plures rationes & propoſitiones cauſæ, die 14. Martii. 1537. per omnes Dños, duobus exceptis, concluſum fuit regulam locum non habere, ex eo, q̄a qui de præſenti loquitur, in prętęritum loqui ſciuiſſe præſumitur: per ea quæ dicit Bal. in l ſi qui adulteri. C. de adult. & Fely. in c. ſcribam. de præſumpt.

Alii duo Domini contrarium tenebāt, ex eo quia ſermo appellatur maternus, quia ut plurimum ex matre capitur, propter frequentiorem filii conuerſationē: ut de Corneliæ matri Gracchorū filiis M. Tullius

Tullius libro de claris Orato. meminit, ibi, Non tam in gremio quàm in ſermo ne matris educatos, &c. Vnde non abs re Britanni mulieribus exteris linguam præ ciderunt, ne filios ſuos peregrinum idio ma docerēt, q̄d citiùs & faciliùs à matrib. q̄ à patrib. diſcere exiſtimabāt, ut in eorū hiſtoria legimus. Et quia uidemus, ꝙ qua litas de præſenti non præſumitur ꝙ anteà fuerit, niſi probetur, ut in l. 4. ff. de proba. ubi dicitur, ꝙ qui nunc fugitiuus eſt, de præterito non præſumitur. Ad idem facit dictum Bal. in l. non ignorabit nu. 4. C. ad exhib. ubi dicit ꝙ qualitas accidētalis, quę de pręſenti adeſt, in præterito adfuiſſe nō præſumitur. Ita Bald. ibi, & alibi ſæpe ut ſcribit Ang. & Iaſ. in §. ſic itaque. col. 5. In ſti. de act. Cùm igitur dictus Ioan. Bapt. de patochiali prouiſus à matre Neapolitana nutritus fuerat, pręſumēdum erat potius illius linguam, quàm paternam Valenti nam didiciſſe.

Breuiter primam opinionem tenēdo, iſta non obſtant, quia ſtant iſta ſimul, ꝙ filii faciliùs in pueritia, durante tempore lactentis ætatis propter frequentiorē eius conuerſationem idioma matris capiant, tamen hoc non impedit, quominus idio ma patris etiam addiſcere poſſint, cū quo pariter conuerſantur. Imò filius ephœbus factus, magis cū patre, quàm cum matre conuerſationem habere cenſetur. Hoc ex eo apparet, quia de præſenti bene loqui idioma patris Valentini ſcit, ergo præſu mitur per prius ab eo longa conſuetudi ne didiciſſe, quia in inſtanti idioma non addiſcitur, & per hoc tollitur illud, quod dicebatur de lingua materna. Nam iſte eſt unus caſus, in quo de præſenti præſumi mus in præteritum, iuxta glo. ordinariam in l. ex perſona. C. de proba. & text. in l. ne ceſſe. & in l. circa. ff. eod. tit. quæ ponunt regulam, ꝙ quando agitur de inducenda aliqua qualitate de præſenti, regulariter ī præteritum præſumitur, pręſertim quan do ſubeſt iuſta cauſa præſumendi, ut in ca ſu noſtro: nam tunc theorica prędicta ſine dubio procedit, ut tradit Bald. in l. ſi qui adulteri. C. de adulte. & dicenti contrariū incumbit onus probandi, ut dicit Bart. in l. ſi prius. col. 11. ff. de oper. no. nunt. Et p. illam doctrinam Bald. patet reſponſiō ad allegata in cōtrarium, quia procedunt, ubi cauſa præſumendi non ſubeſt, uel quādo agitur de præſumendo delicto de præſen ti in præteritum, ut in d. l. 4. de proba. uel quando qualitas de pręſenti repugnat pri mæuo ſtatui perſonæ, ut dicebat Bar. in d. l. ſi prius. Sed hic omnia iſta impedimenta ceſſant, propter rationem dictam, quia iſta qualitas loquelæ de pręſenti non poteſt ſtare abſque eo, ꝙ habeat tractum in præ teritum, quia non poteſt in inſtanti addi ſci. Imò hoc non ſolum procedit in uno idiomate, de quo hic agitur, ſed etiam in plurib. quia non inconuenit quem de præ ſenti plurib. linguis loqui poſſe. Nam Xer xem & Crœſum Perſarum Reges, tot lin guarum genera perdidiſſe legimus, quot populos ſub ditione ſua tenebant: ut M. Tul. & recentiores omnes hiſtorici atteſtā tur. Et idem Mithridate Ponti Rege memi nit Iaſon in §. ex maleficiis col. 10. Inſtitu. de actio. Et plures hac ætate inueniuntur, qui idem præſtant. Nam & ego, omnium hominum poſtremus, non ſolum linguam maternorum auorū Caſtellanam, ſed etiā paternorum; Valentinam æqua conditio ne percalleo, linguæ etiam Italæ & Latinę non ignarus: quę quidem linguarum di ſciplina de præſenti apparens, de neceſſi tate præſumi debet tractum à præterito habuiſſe, ex eo, quia, ut addiſcantur, tem poris curſum requirunt: & iſta præſum ptio, eſt probatio probata, quę quodam modo quandam impoſſibilitatem probā di contrariū infert. Non ualet igitur argum. & tū, q̄ facilius à matre linguā accipit, igitur lin guam patris ignorat. Hęc conſequentia fal lax eſt, & non concludens. Tenenda igitur eſt Rotæ concluſio, quæ ueriſimilis, ratio nabilis, & iuridica exiſtit.

QVAESTIO XIIII.

QVæro, qua forma debeat & ſoleat huic regulæ derogari?

SOLVTIO. apparet ex his, quæ in procemio iſtarum regularum quæſ. 5. & 6. dixi, ideo non repeto. Forma autem dero gationis iſtius regulæ ita in literis narrari ſolet, uidelicet, ꝙ, ut aſſeris, idioma, quod gens illarum partium communiter loqui tur,

tur,non bene intelligis, nec intelligibili ter loqui ſcis. Nos enim tecum, ut eccleſiam prædictam,&c.diſpenſamus,præmiſſis,ac conſtitutionibus,& ordinationibus apoſtolicis,necnon prædictis ſtatutis, & conſuetudinibus,& aliis contrariis nequaquam obſtantibus autoritate apoſtolica, per præſentes concedimus, prouiſa, &c.

Tamen circa hoc aduertendum eſt, ꝙ plures regulæ Cancellariæ in hoc uolu. reperiuntur, quæ ad eundem finem tendunt, & cum iſta concordant, ut regul. de oriundis, & regul. expectatiuarum, quæ ſpecialiter diſponit, nullum extra ſuam nationem.gratiam expectatiuarum obtinere poſſe. quæ regulæ omnes in iſtius ratione fundantur, uidelicet, quia non intelliguntur, neque idioma loquuntur. Et propterea non impertinenter hic per gloſſatorē quæritur, nunquid ſi Papa in expectatiua alicuius derogaret ſpecialiter huic reg.etiam derogare cenſeatur prędictis aliis ad eundem finem tendentibus? & Gloſſator hic in fi. tenet ꝙ nō,ex eo,quia ubi duo uincula ſunt,uno ſublato,aliud non tollitur.c.ex tuarum.de autori.& uſu pal.§.affinitatis. inſtit.de nuptiis.

Breuiter ergo contrarium tenerem, per ea,quæ not. gl.in uerb. facti.in ca.1. de conſti.lib.6.cum ibi per me dictis:ubi habetur,quòd ſicut mentio de iure communi non requiritur, ita neque de ſtatuto in effectu continente idem, quod ius commune. Cùm igitur prædictæ regulæ ad iſtum effectum non oriundum, expectatiuam in aliena diœceſi habere prohibeant, quia idioma,& exterorum mores ignorat,ut latiùs hoc ſuperiùs in 1.queſt. expoſui. Regula igitur iſta idem diſponens,eadem cum illis cenſetur.Papa ergo derogans iſti,in effectu,& in neceſſariam conſequentiam illis aliis derogare cenſetur,& diſpoſitio d.cap.ex tuarum,cum ſimi.iſto caſu non procedit, ut latiùs dicā in regulâ de familiaribus cardinaliū.quā etiam pluribus modis Moder. in c. cùm ceſſante.de appella limitant: & latiſſimè Moder. Aſten.in tracta.ſyluæ, fol. 25. Tamen ſuper hoc cogitandum eſt, quia articulus ſine dubio non eſt, & de facili utraque pars ſuſtineri poteſt.

QVAESTIO XV.

QVæro,utrum rector parochialis ultra naturale populi idioma, cuius curam gerit,etiam Latinam linguam ſcire teneatur?

SOLVTIO. Colligitur ex his quæ Abb.& alii docto.in c. cùm in cunctis.in prin.de elect.ſcribunt,uidelicet, quòd ex quo animarum cura eſt ars artium, ut dicit tex.in c.cùm ſit.de ętа. & quali. requiritur quo ad effectū,ut rector uim & naturam ſacramentorum intelligat, quòd Latinam linguam ſaltem pro neceſſitate officij ſui ſciat: rector enim ſufficientem ſcientiam habere debet, ut ibi dicitur, quæ ſine Latina lingua haberi nō poteſt. Hinc eſt,ꝙ penitus illiterati non ſolum a parochiali habenda prohibentur, ut in dicto capitulo cum in cunctis. §. inferiore, de electio. ſed etiam a promotione ordinum, ut in capitulo ſecundo, 36. diſtinctio. & in capitulo fin. de tempor. ordin. libro ſexto. Concludendum igitur eſt, in rectore duplicem linguam neceſſariam eſſe: unam uernaculam, ſeu popularem, quam iſta regula requirit; aliam Latinam, ut quid populo loqui debeat,intelligat.

REGVLA DE IMPETRANTIBUS beneficia uiuentium.

ITem, ſi quis ſupplicauerit ſibi de beneficio quocunque,tanquam per obitum alicuius licet tunc uiuentis,uacante,prouideri, & poſtea per obitum eius vacet, prouiſio,dicti ſupplicandi per obitum huiuſmodi,de nouo facienda, nullius ſit roboris vel momenti.

PRAEFATIO.

REgula iſta magnum æquitatis,& iuſtitiæ fundamentum, & etiam concurſum iuris communis habet, de quo in capit.1.cum ſequen.de conceſſ.præben. Et

Et ideo ut fauorabilis erit ampliāda iuxta ea, quæ dicit gloſſ. magna in cap. ſtatutum. de præbend. lib. 6. Et tradit Fely. qui de iſta regula in c. in noſtra. in 37. corr. de reſcrip. meminit. & Mod. in tracta. benefi. in 11. q. tertiæ partis. Primus eius autor fuit Benedictus 13. ut patet in Quinterno regular. antiquorum Pōtificum, quorum aliqua exemplaria penes me ſunt. Verum eſt, quòd illa regula Benedicti copioſior iſta eſt, & plures caſus comprehendens. Sic etiam regula Calixti & Sixti ab iſta Innocentii differunt, ut etiam Gloſſator hic aduertit. Nec eſt mirandum, quòd ſecundùm uarietatem negotiorum, temporum, & perſonarum, etiam regulæ mutationem recipiant. ut dicit Felynus in ca. Rodulphus. colum. 15. uerſi. ubi autem di dici, &c. de reſcript. quæ omnia iuſtificantur per rationem text. in c. non debet. cū vulg. de conſangui. & affini. In cuius quidem interpretatione breuis ero: quia iſta regula, eſt de ſe clara, & parum antiqui, & Moderni ſuper ea, propter dependentiā, quam habet à iure communi, dubitarūt: & quia eius materia ordinariè per Doctores in locis communibus diſcutitur & tractatur, ideo parum de ea curarunt.

QVAESTIO PRIMA.

IGitur quęro, utrum iſta regula in gratia facta motu proprio, procedat?

SOLVTIO. Textus hic innuere uidetur quòd non, ex quo loquitur per uerba, Impetrauerit, quæ uerba motui proprio non conueniunt, ut in capitulo, ſi motu proprio. & capitulo, ſi pluribus. de præb. lib. 6. Et iſtam opinionem ſequi uidetur Gloſſ. hic. Pro qua opinione facit regula Benedicti primi huius regulę conditoris, quæ expreſſe dicit, diſpoſitionem iſtius text. non habere locum in gratia motus ꝓprii. Et ratio eſſe pōt ſm̄ Fel. hic, q̄ papa ex certa ſcientia poteſt dare ius ad uacatura, etiam certæ perſonæ, ut habetur in cap. ne captandæ cum uulg. de cōceſſ. præbend. quam facultatem non eſt ueriſſimile ſibi per iſtam regulam ademiſſe.

Pro contraria tamen parte plura adduci poſſunt, prò quibus ante omnia præſupponendum eſt, quòd contra imperrātem beneficium uiuentis omnes leges diuinę & humanæ, & conciliares inſurgūt, ut patet in cap. 2. & in cap. ne captandæ. cum uulg. de conce. præbend. l. ſtipulatio hoc modo. ff. de uerb. oblig. l. fi. C. de pac. quia per talem impetrationem occaſio captandæ mortis, & inſidiandi beneficiatis datur, ut dicit Bald. in l. 1. ff. ubi pupil. educ. debe. Vnde ſuper eo quod continet peccatum, Papa diſpenſare non poteſt. c. & ſi Chriſtus. in fin. de iureiuran. cap. ſuper eo. de uſur. c. ſunt quidam. 2. Sed omnes iſtæ rationes in gratia motu proprio militant. In qua poteſt dari defectus intētionis, ut latiſſimè tradunt Moder. in ca. cæterum. in 6. colum. & in c. cauſam. el ſecundo. de teſtib. & in dubio talis pręſumitur intentio papæ, qualis de iure eſſe debet. ut in cap. cauſam. & in c ſi quando. de reſcrip. talis igitur collatio, maximè obſtante regula, non ualebit, ut etiam notat Ioan. Andr. in cap. 1. §. dicebat. in uerbo cōtuliſſet. de conceſſ. præbend. lib. 6.

Nec obſtat, quòd papa motu proprio, & ex certa ſcientia conceſſit: quia per hoc non derogatur concilio generali, quod requirit ſpecificam mentionem, propter clauſulam derogatoriam quam habet: ut dicit Archi. in c. 1. de conſtit. lib. 6. & Bald. in l. humanum. C. de legib. & uidetur uoluiſſe Hoſtien. in ſumma, de reſcrip. §. quas uires. & Oldr. cōſil. 290. facit cap. ex parte, de capell. monac. cum uulg. & licet certa ſcientia papæ multum operetur, ut latè tradunt Moder. in tract. clauſularum. in uerbo, clauſula ex certa ſcientia. Tamē talis clauſula derogationem illius regulæ non operatur, quæ expreſſam & ſpecificā derogationem requirit, ut dixi in procemio regularum. quæſt. fin. quia certa ſciētia, neque motus proprius ſupplent exprimenda, ut dicit Fely. in cap. cum ecclesiaſticæ. de except.

Nec obſt. ꝙ iſta reg. loquitur per uerbū, impetrauerit, &c. Quia etiam motus proprii impetrantur maximè ſecundum ſtylum hodiernū ut dicit Card. in conſ. 142. in fi. & Fel. in cap. ſi quando. & Deci. in cap. 2. in 2. colum. de reſcript. Et ſecundū iſtam opinionem reperio olim cōſuluiſſe quendam excellentem aduocatum conſiſtorialem (cui nomen fuit Octauianus de Ceſſa.)

Ceſſa.) in quadã cauſa Placentina Archi presbyteratus. Et iſta opinio uidetur æquior. Prima tamen opinio de iure firmior uidetur, quando in gratia motu proprio, mẽtio regulæ facta non fuiſſet. Cui quidem opinioni uerba iſtius regulæ uidentur conuenire, quæ ſolum de impetratione loquuntur.

Nec obſtat, quòd motus proprius impetretur: quia hoc contingere poteſt. Sed in dubio motus proprius per impetrationẽ concedi non præſumitur, ut dicit Dec. con ſil. 341. nume. 4.

Nec obſtat, ꝙ concilium generale, ex quo cenſetur habere clauſulam derogatoriam, expreſſam mentionẽ requirat: quia hoc in gratia motu proprio, & ex certa ſcientia non procedit, quę plenitudini poteſtatis æquipollent. ut notatus in cap. ad hæc. de reſcript. quæ ſufficit. Nam papa memoriam iuris habere præſumitur: cap. 1. de conſtitu. in. 6. Et certa ſcientia, & motus proprius derogationem inducunt, ut tradit Decius in l. cerrum. colum. 2. ſi cert. pet. Et licet attenta iſta ratione, uideretur etiam derogatum iſti regulæ de ſtricto iure, tamen ex illo ſtylo receptum eſt, quòd reguli non cenſetur derogatum, niſi fiat mentio de eis. Et ita per iſtam rationem ponderando verbum, Impetrauerit, renuerunt domini regulam de annali in motu proprio locum non habere: de quo ibi latius dicetur. Ex prædictis igitur patet utrãque opinionem poſſe in diſputationis congreſſu ſuſtineri.

QVAESTIO SECVNDA.

QVęro, an regula iſta procedat in impetratione facta à legato, uel ordinario extra curiam?

SOLVTIO. Quia iſta quæſtio poſſet decidi plenius ex his quæ dixi in prœmio regularum, in ſecunda quæſtione, & eam particularius examinaui in regula de infirmis reſignantibus, & in regula de annali, & in pluribus aliis locis: ideo breuis hic procedam.

Concludendo igitur dico, iſtam regulã locum habere in impetrationib. legatorũ & ordinariorum: quia negari non poteſt eandem eſſe rationem, quo ad ipſos. Nam ſi in papa habet locum regula, multò fortius in legato & ordinario procedet: præſertim cum regula iſta fauorabilis ſit, & extendenda, ut in terminis cõcludit Decius in conſi. 398. in fin. Reliqua uero uidenda ſunt latius in dictis locis.

QVAESTIO TERTIA.

QVæro, an obtinens prouideri de beneficio uiuentis ignoranter, ultra hoc quod incidit in regulam, ſi poſtmodum ſequuta morte, illud de nouo impetrauerit à papa, non facta mentione de pręterita impetratione vel occupatione, impetratio ualeat, ut ſit ſtabilis?

SOLVTIO. Videtur dicendum, ꝙ impetratio, ualeat, & inhabilis nõ reddatur: quia ex quo erat ignorans, qualibet cauſa etiam iniuſta à dolo excuſat, ut terminis uidetur tenere glo. 2. c. de conceſ. præb. & gl. in uerbo repellatur. in c. in primis. 2. q. 3. facit pro hoc illa communis regula tradita in l. igitur. ff. de libe. cau. & in l. plagii. la. 1. C. de plagiar.

Tamen iſtis non obſtantib. cõtrarium concludendum uidetur. Nam licet impetrans ignoranter excuſetur ab aliis pęnis, quę imponuntur impetranti beneficium uiuentis, uidelicet priuationis communis eccleſiaſticæ, ac incurſus infamię, & c. quibus pœnis puniuntur ſcienter impetrantes, ut dicunt docto. in cap. 1. Quo ad ualiditatem tamen impetrationis & nouæ prouiſionis non excuſatur ignorans. Nã ſi non facit mẽtionem de tali defectu, ultra hoc, ꝙ poſſit iſta regula repelli, efficitur inhabilis: & ita concludit Decius in l. ſi in 5. col. C. de pact. Quia allegat Abb. & docto. in cap. 1. de conceſ. prębend. Ponderando uerbum maximè, adpoſitum per eum, & Oldr. conſil. 304. & dicit Decius ita fuiſſe iudicatum ſe pręſente, in concilio Delphinatus Francię. Et hoc idem in terminis iſtius regulę latius reaſſumit idem Decius in conſil. 398. & text. iſtius regulæ hoc uidetur innuere, qui de impetratione facta uiuentis nihil diſponit, ſed relinquit diſpoſitioni iuris cõmunis, quę annullat ius impetrationes tanquam illi

citas

titas, ut de beneficiis non uacantibus. Sed tantum iſta regula emanauit ad an nullandum prouiſionem de nouo facien dam poſt obitum illius, cuius beneficium, dum ille uiuebat, impetrauit, quo caſu cõ ſtat text. regulæ indiſtinctè talem nouam impetrationem annullare. Requiritur igi tur, ꝙ per expreſſionem illius defectus re ſtauretur: nam ubi exprimitur defectus, Pa pa concedendo uidetur diſpenſare, & ui tium purgare. l. idem Vlpianus. ff. de ex cuſa. tut.

Sed circa hoc adhuc aduertendum eſt, ꝙ iſta difficultas habet duo capita. Primũ reſpectu impetrationis uiuentis, & de iſta non loquitur regula, ſed illa ſubiicitur iu ri communi. Secundum caput eſt de pro uiſione facta poſt obitum, per illum qui prius impetrauerat beneficium uiuentis, & iſtum caſum capit iſta regula. Sed circa primum caput tota concertatio Decii uer titur, quę ita ſimpliciter intellecta, non eſt uera, ex eo, quia in d. ca. 1. malitia & dolus impetrantis punitur: non ignorantia quæ dolo caret: nec Abb. in d. cap. 1. apertè de ignorante, ſed dubitatiuè loquitur. Et ideò declarandum eſt, hoc procedere in ignorãtia ſupina, quæ dolo æquiparatur, ut dicitur in c. 2. de conſtit. lib. 6. Nam tali ter ignorans eſt inhabilis, quo ad illud be neficium uiuentis, quod impetrauit. Et ita expreſsè declarat ſeipſum Abb. in ca. poſt electionem. in quarto notabili de conceſ. præbend. Alias opinio contraria non pro cederet, propter regulam text. in d. cap. 2. qui diſponit non ligari ignorantes aliqua diſpoſitione, niſi fuerit culpoſi. Et pro hoc facit tex. in l. ſi quis mihi. §. planè. de acqui ren. hæred. Vbi ualet mãdatum factum de adeunda hæreditate uiuentis, qui commu ni opinione reputabatur mortuus: ut tra dit etiam Socinus in conſi. 32. in 7. colum. uerſi. item tenet, &c. lib. 1. Hoc enim non eſt propter aliud, niſi propter ignorãtiam iſtam. Eſt bene uerum, ꝙ in iſtis ſpirituali bus culpa in dubio timeri debet, etiã ſi for tè non ſit. Et tali caſu iſta ignorantia non excuſat, ex quo poteſt dilui diſpẽſatione ſuperioris, ut eſt text. notabilis in cap. 1. de ordinat. ab epiſcop. qui epiſcopatui re nunt. Et ſecundum hoc poſſet ſaluari opi nio Decii in d. lege finali.

Nec obſtat, quòd quælibet cauſa excu ſat à pœna. dicta l. ſi plagii. cum concor dantiis traditis per And. Sicul. in conſi. 67. col. penul. in fi. lib. 2. Quia ad hoc reſpon detur, iſtud dictum non procedere, quan do ea quæ quis facit, expreſsè ſunt contra bonos mores, & utroque iure prohibita: quæ quis inueſtigare tenetur, prout in ca ſu noſtro fieri debuit. Nam tali caſu, cauſa iniuſta aliquem non excuſat, ſed illum in dolo fuiſſe præſumitur, ut notabiliter Bar. Veron. in conſil. 24. col. penul. declarat. Et Curtius ſenior in conſil. 55. in 5. & 6. col. Et ita illa communis theorica. d. l. ſi plagii. limitatur. Et per iſta hoc anno. 1539. per aduocatos in vna Oſcen. canonicatus, & prębend. coram R. D. Io. Paulo Ptolomæo dicebatur, ꝙ licet Antonius Calaſans pro uiſionem ſuam de beneficio uiuentis iuſti ficare niteretur, & ſub prætextu excuſare, ꝙ habuerat literas de partibus, de grauiſſi ma ægritudine mortali, ex qua ueriſimili ter beneficii poſſeſſorem iam mortuũ fuiſ ſe opinatus fuerat. Tamẽ quia hoc clarius inueſtigare tenebatur, & ſaltem per publi cam famã mortis probare iſta regula obſtã te, excuſatus, nõ fuerat, niſi melius obitus famam, quæ ſufficeret, probaret: iuxta text. in d. §. planè. Circa ſecundum caput, uidelicet de prouiſione poſt obitum fa cta impetranti beneficium uiuentis, dubi tandum non eſt, iſti regulæ ſubiici, quia eius uerba clara ſunt. Et quod de prouiſio ne dictũ eſt, idẽ de inſtitutione dicẽdũ erit ut uidelicet huic reg. ſubiiciat, iuxta ea, q̃ dicit Abb. in d. c. poſt electionẽ. Et idẽ in ac ceptione: quia de beneficio uiuentis nõ ua let, ut Guido papa in cõſ. 107. dicit. Et idẽ de prouiſione executoris uigore gratię ex pectatiuæ, dicendum eſt, ut concludit Ro. in conſ. 335. quia ad hoc ꝙ ſingulari põde rat tex. in c. captandæ. in fi. de cõceſ. præb. lib. 6. Et iſta procedunt, niſi cõſuetudo in contrarium eſſet, per ea, quæ dicit Egidius deciſio. 587. & ſequitur Antonius de Bur gos, Hiſpanus, uir certè eminẽtis doctrinæ in c. deteſiãda. de conceſſio. præb. lib. 6. in quibuſdam ſcholiis ſuis. De quo tñ ualde dubito, quia eſſet cõtra bonos mores, per dictum Imol. in c. 2. de conceſſ. præbend.

QVAE

QVAESTIO QVARTA.

QVæro, nunquid expectatiuæ de certo beneficio viuentis obſtet regula?

SOLVTIO. Dicendum eſt, ꝙ non, quia regula tantum concernit prouiſionem factam poſt obitum illi, qui prius beneficium viuentis impetrauit, & expectatiua non eſt prouiſio, ſed diſpoſitio ad prouiſionem. Hoc apparet, quia per prouiſionem acquiritur ius in re, vt in cap. ſi tibi abſenti, de præbend. lib. 6. ſed per expectatiuam non conceditur neque ius in re, neque ad rem, vt tradit Egid. deciſio CLXVII. incip. auditor. Ratio eſt, quia eſt gratia conditionalis, per quam ſpes tantum conceditur, vt tradit idem Egid. deciſio. 358. Et idē eſt in mandato de prouidendo, quod non tribuit ius in re, quia eſt titulus ad acquirendum de futuro, vt dicit idem Egid. deciſi. 564. Secus tamen eſſet in reſeruatione, quę habet vim nouæ prouiſionis, propter clauſulam, Exnunc, prout extunc prouidemus, &c. Expectatiua igitur non ſubijcitur iſti regulæ, licet ſubiaceat diſpoſitioni iuris communis, quæ annullat expectatiuam ad certum beneficium tanquam illicitam, propter votum captandæ mortis, vt in notabili caſu in terminis probat Socinus in conſil. 53. in 3. vol. Ex quo infertur, quòd prouiſioni factæ per executorem vigore dictæ gratiæ expectatiuæ, quia illa tribuit ius de preſenti, bene obſtaret regula, vt dictum eſt in proxima quæſtione, non obſtante ꝙ expectatiuæ cōcedi ſoleant motu proprio, vt dicit Ioan. Andr. in c. ſi motu proprio. de preben. lib. 6. & Ioan. Cald. in c. mandatum. de reſcript. quos refert Abb. in cap. 1. in 8. col. de iudicijs. vt dixi in tractatu meo expectatiuarum.

QVAESTIO QVINTA.

QVæro, vtrum ad probandum aliquem impetraſſe beneficium viuentis ad effectum iſtius regulæ ſufficiat ſupplicatio, quàm fecit?

SOLVTIO. Gloſſator in regula 28. infra eodem, tenet quòd non, quia per ſupplicationem non iudicatur, ſed per literas, vt dicitur in regula 25. Et quia impetrans negare poſſet ſe talem gratiam impetraſſe. Ita concludit Gloſſ. in d. regula 28. quam ſequitur Pelynus hic.

Tamen aduertendum eſt, quòd in caſu noſtro ſuper impetratione de beneficio viuentis facta non agitur, ſed ſuper prouiſione eidem impetranti poſt obitum facta, quę regulæ ſubijcitur, & iſta eſt, quæ canonizari vel infringi petitur: quo caſu ea, quę in reg. 26. dicuntur, non procedūt. Supplicatio igitur primę impetrationis beneficij viuentis, eſt illa, quæ ſolùm ad probandum illum eſſe inhabilem producitur & talis ſupplicatio de iure fidem facit: quia in iudicio non producitur ad effectum, vt canonizetur, vel vigore eius, beneficium adiudicetur: & ideo reg. 25. in iſta ſupplicatione locum non habet, quia illa regula de principali gratia, quę canonizari debet, non de adminiculatiua loquitur, vt Domini in multis cauſis per D. Gul. Caſſiodorum relatis, in collect. deciſ. tit. de reſt. ſpol. deciſ. 8. & in tit. de ſent. & re iud. deciſ. 2. iudicarunt. Ad probationem igitur dicta ſupplicatio valebit. Nec obſtat, ꝙ impetrans, ſe impetraſſe negare poteſt, quia in hoc cura agēti incumbet. nam partes ſuæ erunt, verificare hoc, quòd ille impetrauerit. Quamuis Oldr. in conſ. 136. in 2. col. dicat, ꝙ ſupplicatio in dubio impetrata, præſumitur ad inſtantiam illius, cuius fauorem concernit. Et hoc idem tenet Spec. in tit. de appellatione. §. nunc breuiter. verſ. quid ſi appareat. & Domini mei me præſente, in multis cauſis ſecuti ſunt. Quidquid dixerit Card. in conſ. 25. in 2. col. & Fulg. conſ. 24. in 2. col. & Egid. deciſ. 584. & Gem. conſ. 23. & Aret. in c. 1. de iud. preſertim, quando actus reperitur factus cum impenſa conſiderabili, vt tradit Bar. & ibi Alex. in l. cum ſeruus. ff. de verb. oblig. vel ex aliquibus coniecturis oratorem ſupplicationem impetraſſe appareat, vt quia illam ſcripſit, vel ſignari mandauit: tunc enim onus probandi contrarium, nominato in ſupplicatione incumbet. Ex prædictis igitur Gloſſatorem malè dixiſſe conſtat.

QVAESTIO SEXTA.

QVæro, nunquid regula iſta cardinales impetrantes comprehendat?

SOLVTIO. Omiſſis verboſis diſputationibus, concludendum eſt ꝙ ſic, ex eo quia iſta regula iuris communis concurſum habet, & ſic fauorabilis eſt, & ideo extendenda, vt dicit gl. in c. 3. de præbend. in 6. Maximè, quia fauorem animę concernit. Et vbi de anima agitur, magis cardinales,

quàm alij comprehendi debent, cum ſanctiores eſſe debeant, vt notatur in cap. cum quidam. de iureiur. Et latè Moder. in c. ad aures. de reſcrip. tradunt: & latiſsimè Belenzinus in tract. de chari. ſubſi. q. 66. & latè ſuperius in proœmio regularum, & in regula de infirmis reſignantibus, & in regula de idiomate, & in multis alijs locis dictum fuit. Ideo iam dicta non repeto.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVæro, quid ſi eadem die, qua quis moritur, beneficium impetratur, an præſumetur eo viuente, an mortuo impetraſſe?

SOLVTIO. Vt breuiter hoc dubium reſtringam, iſte caſus videtur decidi ex his, quæ dicam in regula de veriſimili notitia obitus. in 6. q. & per ea quæ ſcribit Fel. in c. paſtoralis. in 4. col. de reſcrip. videlicet ꝙ pro validitate actus, & vt delictum excludatur, ille actus præcedere præſumitur, qui ad validandum actum præcedere debuiſſet, ex qua eodem modo theorica hic inferri poteſt, ꝙ quis in dubio poſt obitum impetraſſe præſumitur.

Tamen diligenter aduertendũ eſt, ꝙ Bonifacius VIII. ſuper hoc quandam extrauagantem ad perpetuam rei memoriam edidit, quæ in lib. bullarum Rotæ, cooperto ſerico viridi, c. 152. ſcripta eſt, quæ incipit, Romani pontificis prouidentia, &c. & illa iſtam quæſtionem decidit. Nam ibi Bonifac. voluit, ꝙ omnes impetrationes factæ, & in poſterum faciendæ, etiam motu proprio, de data eiuſdem diei obitus, nullius momenti ſint, omnes effectus inde ſequutos annullans. Hoc tamen ibi Bonif. limitat in beneficijs extra curiam vacantibus locum habere. Secus verò in beneficijs, quæ in Romana curia, vel locis vltra duas legales dietas à dicta curia, non obſtantibus vacauerint. In quibus impetrationes valere voluit, vt ibi latius proſequitur. Itaque ex textu prædictæ extrauagantis caſus noſter (quod eſt perpetuò notandum) deciditur, & limitatur.

REGVLA DE NON IVDICANDO iuxta formam ſupplicationis, ſed literarum expeditarum.

ITem, Cum ante confectionem literarum gratia Apoſtolica ſit informis: voluit, ſtatuit, & ordinauit idem dominus noſter, quòd iudices in Rom. curia, & extra eam pro tempore, etiamſi ſint Sanctæ Rom. Eccleſiæ cardinales, cauſarum Palatij Apoſtolici auditores, vel quicunque alij) non iuxta ſupplicationum ſignatarum, ſuper quibus ſuis impetrationibus vel conceſſionibus, niſi in dicta curia duntaxat ſint, commiſſiones iuſtitiam continentes per placet vel per ſanctæ Romanæ eccleſiæ Vicecancellarium, iuxta facultatem ſuper hoc ſibi conceſſam ſibi ſignatæ, ſed iuxta literarum ſuper eiſdem impetrationibus & conceſſionibus confectarum tenores & formas iudicare debeant: decernens irritum, & c. eiſi litera ipſa per præoccupationem, vel aliàs minus bene expeditæ reperiantur, ad illorum quorum intereſt, inſtantiam, ad Apoſtolicam Cancellariam remitti poterunt per eius officiales, quibus huiuſmodi tenores & formas reſtringere conuenit, ad formas debitas reducenda.

PRÆFATIO.

PRimus iſtius regulæ auctor Nicolaus Quintus fuit, qui primus omnium regulas iudiciarias, & eas omnes, paucis exceptis, quas hodie habemus, digeſſit: cùm ante ipſum nemo prædeceſſorum pontificum id egerit: ſed vt plurimùm quibuſdam formulis literarum expeditionẽ, ac expectatiuas concernentibus contenti fuerant, vt ex eiſdem literis apparet: & hæc regula q̃ in ſupplicationibus gratioſis expediẽdis loquitur, plures alias regulas ſuffraganeas habet. Nã primi omnium Vrbanus Quintus & Martinus Quintus expeditionem literarum, & in expectatiuis neceſſariam eſſe ſtatuerũt, volentes, acceptationes ante literarum expeditionem factas, nil iuris eſſe momenti, vt in eorũ regulis patet, cùm antè acceptatio & prouiſio cũ ſola ſupplicatione valebat, literis nõ expeditis, vt ex deciſ. B. ſign. 4. in tit. de conceſ. præben. apparet. Et hoc idem ad cõmiſſiones, ꝙ iuriſdictionem non tribuerent, literis ſuper gratijs non expeditis, Nicolaus Quintus

Quiritus extendit. Quē in hoc ſequuti ſunt omnes poſteriores pontifices, vt in eorum regulis cauetur. Et quod hic gnāliter de literis beneficialibus expediendis ſtatutum eſt, idem in diſpēſationibus inferius in reg. 53. determinatum reperitur. Et eodem modo ſequeſtra & executoriales literarum expeditionem requirunt, vt in reg. 69. apparet. De quibus omnibus regulis ſimul hic tractabo, ex quo, eandem materiam cōtinent. Et licet iſta regula per omnes ferè pontifices fuerit, prout iacet, innouata: Hadrianus tamen vi. quædam in ea, prout etiam in alijs dubitationis tollendæ cauſa, addidit. In primis in proœmio iſta verba addidit (Cùm ante confectionem literarum gratia Apoſtolica ſit informis, per hoc deſignans finalem rationem regulæ. Hoc enim in alijs regulis non erat tamen à deciſ. Rotæ 19. tit. de conceſ. præben. in nouis, accepit. Secundò addidit iſta verba (Niſi in curia duntaxat ſint cōmiſſiones iuſtitiam continentes.) Quaſi velit ꝙ in curia Romana iudicetur ſecundùm commiſſiones, ēt ſine literarum expeditione, dum contineant commiſſionem iuſtitiæ & ſignentur per Placet, vel per Vicecancellarium. Tertiò addidit, (decretum irritans) quod in alijs regulis non erat. Tamen Rota ſemper tenuit ſententiam latam contra regulam productam, eſſe nullā, etiam ſi in ea non fuerit clauſula annullatiua decreti: quia ſatis eſt legem prohibere, ne aliquid fiat, Nam omnis lex præceptiua decretum irritans habere dicitur, vt notant Mod. in l. non dubium. C. de legib. & in l. nemo poteſt. de leg. 1. Sed de his ſatis. Ad quæſtionem veniamus.

QVAESTIO PRIMA.

QVæro, an regula iſta concurſum, ſimilitudinem, vel conſonantiam cum iure communi habeat, vel ſit contra ius cōe?

SOLVTIO. Iſta quæſtio multum neceſſaria eſt, quia ex deciſione ipſius, in decurſu materię plures difficultates decidi poterūt. Nam ſi regula iſta cum iure cōi concordat, fauorabilis, & extendenda erit. Si verò contra ius commune, ſtrictam interpretationē recipiet. Et ideo vt veritas appareat, omiſſis ambagibus, concludendum videtur regulam iſtam in aliquibus iuris communis concurſum habere. De quo etiam aliquid inferius dicam in illa quæſtione, an habeat locum in motu proprio.

Tamen nunc pro iſta opinione in primis faciunt ea, quæ tradit Bald. in l. humanum. circa fi. C. de leg. Quem ſequitur Fel. in c. eā te. in 3. col. de reſcr. Vbi volunt, gratiam papæ literarum expeditionem requirere, vt de illa conſtare poſſit. Nam de iure cōi gratia ſub quadam tacita conditione, ſi literę expediantur concedi vi, vt dicit Egid. in conſ. 24. in 3. col. verſ. & puto, &c. Nam per expeditionem forma & perfectio gratię datur, vt dicit deciſ. Rotæ. 27. tit. de reſcr. in nouis. repetita per Egid. deciſ. 746. Et licet quo ad eſſe ipſius gratiæ ſcriptura non requiratur, tamen quo ad probationem neceſſaria eſt, vt dicunt communiter doct. in rubr. de conſtit. Et vltra ipſos ratio illius opinionis redditur per Egid. deciſ. 609. incip. impetrans, &c. Quia ſola ſupplicatio, ex eo concludenter non probat ius alicui competere: quia fortè quando literæ expediri debent, Cancellariæ officiales clauſulas ſupplicationis aliter extendent, vel reſtringent, & fortè ſuper tali ſupplicatione literas non dabunt: quia, vt experientia docet, plures ſupplicationes expediri non poſſunt: quia forte in eis aliquæ clauſulæ, quæ contra ſtylum ſunt, ponuntur: Et ideo ante quam hoc expediamus, ſupplicatio non vr certitudinem continere: & propterea gratia per ſolam ſupplicationem informis per Rotam appellari ſolet, vt patet deciſ. 19. de cōceſſ. præben. in nouis. Sic etiam videmus, ꝙ intrans poſſeſſionem beneficij, literis non expeditis, licet habeat ſupplicationem, omne ius perdit, vt dicit Fel. in c. veniens. in 2. col. de accuſ. & eſt tex. in extrauag. iniunctæ. Alias fruſtrà papa in cancellaria tot officiales poneret, dans illis formam per ſuas regulas expediendi, ſi ſola ſupplicatio ſine expeditione valeret, vt dicit Egid. in conſ. 34. Requiritur igitur expeditio literarum, quia per illas omne dubium tollitur, & gratia digeſta, & hēc totaliter perfectionem ſuam dī, vt tradit Oldr. in conſ. 324. incip. factum tale eſt. Dominus noſter, &c. in 2. col. verſ. quartò, circa renunciationem, &c. Nā ſola ſupplicatio adhuc in vtero exiſtere dr, donec per expeditionem literarum in mundū producatur, vt dicebat Bal. per. l. cōtractus. C. de fide inſtr. & reaſſumunt Mod. Bonon. rep. rubr. C. de prob. in 13 col. facit dictum

Ang.in l.bene à Zenone.C.de quadri.præſcrip. de quo mentionem feci in tract. breuium.nu.4. Inde euenit, q Rota ſæpiſſime, temporibus meis, in pluribus cauſis voluit, excipientem, ſeu dantem de iure tertij per ſolam ſupplicationem ius clarum, neque liquidum producere, donec literæ expeditæ ſint: quia in expeditione veritas conceſſorũ diſcutitur. Nam aliquando videmus, q ſupplicatio expediri non poteſt. Meritò igitur Rota iudicauit, illud ius informe & confuſum eſſe, adeo q ante literarum expeditionem plerique Doctores voluerunt non dari canonicum titulum, ſaltem in ſuo eſſe perfecto, vt dicit Egid.deciſ.110.in 4.col. & deciſ.664.& tenet etiã Nicol.Milis quondam auditor Rotæ, in v.g.Apoſtolica. cum quibus concordat deciſ.458.incip.circa ſecundum.in nouis. Hinc eſt, q ſumptum de regiſtro ſupplicatorum ſignatarum, in iudicio ſidem nõ facit, vt dicit Egid.deciſ.152. Secus autem ſi ſumptum literarum bullatarum ex trahatur, vt dicitur deciſ.621.in antiq. repetita in deciſ.681. aliàs ſecundùm titulos eſt deciſ.28.tit.de prob. Quam deciſ. ſequitur Barthol. Belenzinus Rotæ auditor in tract. de chari. ſubſid. q.113.

Et iſta omnia, quæ de iure cõi procedũt, cum diſpoſitione iſtius regulę concordant, quæ literarum expeditionem etiam requirit. Quod vlterius ſuadetur: quia regula iſta & reg.19.quæ diſponit commiſſiones non valere, literis non expeditis, & reg.53. quæ vult diſpenſationes etiam nõ valere, literis non expeditis, omnes iſtæ tres regulæ concordant in vno fine, & eandem mentis intentionem habent, vt de ſe patet. Et tamen Old.probat in conſ.326. incip. q articuli. in 2.& 3.col.verſ.preſertim.& verſ.item qs dubitat, &c. dictas regulas expeditionem literarum in diſpenſationibus requirentes, cum iure communi concordare, imò idem quod ius commune continere idem dicit Egid.conſ.34.in 5.col.in fi.verſ.& puto q ſi non, &c. Igitur & in iſta regula idem dicendum erit. Pro quo optimè faciunt motiua eiuſdem Old.in conſ.324.incipien. factum tale eſt, &c.in 2.col. verſ. quartò renunciationem, &c.conſ.ſeq. incip. thema quæſtionis. & latius in conſ.328.incip.ad idem.col. 2 Ex quibus manifeſtè colligitur diſpoſitionem iſtius regulæ quandam conformitatem, & dependentiam à iure communi habere.

9 Et tamen vlterius circa præmiſſa aduertendum, q literæ tunc expeditæ dicuntur, quã in plumbo ſunt, iuxta c.licet, de cri. falſi. facit quod dicit Domin. ex mente Lapi. in c.ſicut.de præben.lib.6. Et ita in practica ſeruatur, vt refert Fel. in c.ex diligenti.in fi.de de ſimo. Et tenuit Rota in vna Salamantina parochialis, de menſe Nou. 1539. coram R.P.D.Marcello Creſcentio, pro magiſtro Hieronymo Arze. Et licet iſta literarum expeditio, ad probationem propter prędictas cauſas requiratur, quæ in caſu iſtius regulæ militant, tamen Mod.Vincentini in repet. rubr.de conſt.in 13.col.hanc regulam factã fuiſſe dicunt, propter alias cauſas, quæ ſecũdum ipſos duæ eſſe poſſunt, propter quas papa ad faciendam iſtam reg.motus fuerit. Prima, vt falſitates quæ in ſupplicationibus facilius committuntur, quàm in bullis, pro per appoſitionem manuum plurimorum officialium, vt dicit tex.in l.fi.C.de codicil. Secunda ratio, ne ſi ſola ſupplicatio abſque literarũ expeditione ſufficeret, officialibus Romanæ curiæ præiudicium inferatur, qui ob eam cauſam bona fide officia ſua à ſede apoſtolica emerunt, vt inde emolumentũ aliquod ex appoſitione manuum eorundẽ capiant. Et ſecundùm iſtas rationes aliæ regulæ cancellariæ, expeditionem literarum requirentes, regulãtur. Et iuſtificatur deciſ. Egid.644.incip.ſi papa, &c. qui voluit gratiam per ſolam ſupplicationem factam ante literarum expeditionem ius effectuale in perſonam prouiſi non inducere, adeò q ſi prouiſus ante literas cõfectas cum ſola ſupplicatione moreretur, aut matrimonium contraheret, vel religionem profiteretur, nihil per eius obitum, matrimonium, vel profeſſionem vacaret, vt ibi per eum. Et hoc ſentit Egid.deciſ.69.

10 Tamẽ conſiderandum eſt, q licet pdictę rationes veræ ſint, habito reſpectu ad iſtam reg.q probationem requirit, q certitudinaliter per ſolam ſupplic.non pẽ haberi non põt, donec videatur ſi illa expediri poſſit, vt ſupe rius diximꝰ: tñ militant, quo ad eſſentiã gratiæ, quę in ſola ſupplicatione conſiſtit, quia eo ipſo, q papa dicit, Fiat gratia abſq; alio adminiculo literarum facta eſt, vt dicit Cald. in c. quiſquis.de elect. cum multis concor.

quæ more ſuo congerit And.Sicul.in c. in noſtra.in 5.col.nu.19.de reſcrip.iuxta illud Lucæ c.1.Fiat mihi ſecundum verbum tuũ, & inferiùs dicam, dum declarabo ſignaturã gratiæ factam per verbum, Fiat. Et ſecundũ hoc illa deciſ.Egidij 644. vera non erit, nec hodie in practica tenetur, ſed ſeruatur quædam deciſ 882.in antiq.incip. Nota, ꝙ vbi gratia eſt facta, &c. quæ diſponit beneficiũ per obitum illius vacare, qui mortuus fuit, cum ſola ſupplicatione ante confectas literas. De quo latè loquitur Io.And.poſt Archid.in proœmio lib.6.& Barb.in d.c.in noſtra. Redeundo igitur ad propoſitum, dico, ꝙ reg.iſta in hoc cum iure cõi concordat: quia de iure cõi ſola ſupplicatio indubitatam probationem iuris non inducit, ꝑꝑ interpretationem clauſularum, quæ in expeditione literaꝝ per abbreuiatores & alios officiales fieri ſolet. Et ꝓpeà hic papa iudicibus mandat nõ debere iudicare iuxta formam ſupplicationum. Et ſecundùm hoc deciſ.Egidij, & aliorum rectè procedunt, & rationes militant ſuperius factæ per Modernos Vincentinos.

Tamen quo ad eſſentiam gratiæ, iſta regula ſecundùm interpretationem cõem à iure cõi diſcordat, vt etiam dicit Gloſ. hic, & ſuperius in reg.8. Et reaſſumit notabiliter Soc.in cõſ.41.in 2.& 3.col.lib.3. Et iuxta iſtam interpretationem ſaluatur prædicta deciſ.882.quę conſiderat ius tm̃ in ſupplicatione conſiſtere: quia literæ non dant ius in re, nec ad rẽ, ſed ſola gratia. Et licet talis gratia ſecundùm aliquos informis dicatur, cùm per literas forma detur illi gratiæ: tñ illa forma formalis, ſeu eſſentialis non eſt, ſed probatoria, vt dicit Gemin.in conſ.106.2.col.verſ.in contrarium. Requiruntur igitur literæ quo ad probationem, & quo ad executionem gratiæ & prouiſionem, reſpectu executoꝝ, & fulminationum proceſſuum, vt in expectatiuis, & ſimilibus apparet, quæ cum ſola ſupplicatione fieri non poſſent. Licet ẽt, ꝙ his caſibus ſola ſupplicatio ſufficiat, teneat deciſ.Rot.4.tit. de conceſ.præb.in antiquiori quam dicit mirabilem Fel. in c. eam te.col.pen. de reſcr. Et hoc modo procedit ẽt, quod dñt Mod. in tract.penſionum, q.11. videlicet, ꝙ penſio impoſita de conſenſu per ſolam ſupplicationem debetur, & tranſit ad ſucceſſorẽ, etiam literis non expeditis. Imò põt agi ad cenſuras poſitas in ſupplicatione cum ea ſola, licet quando ageretur ad priuationẽ, ob non ſolutionem, literæ ad probationem requirantur, vt dicit iſta regula. Et ita iudicauit Rota, & ſignatura in caſu contingenti, vt refert D.Guliel.in collecta.deciſ. Quamuis ẽt circa illud dictum de exactione penſionis, literis non expeditis, ꝙ ſalua conſciẽtia fieri non poſſit, aliqui ex antiquis doctoribus Cancellariæ dubitauerint, vt refert Hieron. Paulus antiquus Cancellariæ apoſtolicę corrector, eo.lib.q vulgò pract. Cancell.appellatur, vt referã in alia q. Sufficit igĩ ex prædictis oñdiſſe reg.iſtam, depẽdentiam & ſiĩitudinẽ, ſiue quandã conſonãciã cũ iure cõi hr̃e. Pro quo plura ſcribunt Mod.Pap.repetẽtes tit.de ꝯſt.in ch.ſi. Et vlterius, qd expeditio literaꝝ operetur, dicã in vna quæſt.ſuper regula de ſubrogandis.

QVAESTIO SECVNDA.

QVæro, nunquid iſta regula extra curiam locum habeat?

SOLVTIO. Videtur dicendũ, ꝙ non, quia tex.iſte de iudicibus in Roma. curia deputatis loquitur. † Ergo contrariũ

ADNOT. IOAN. MILÆVS.

† Quod enim in vno conceditur, in alijs negatur: vt etiam procurator id ſolùm exequi debeat, quod procuratio emiſſa præſcripſerit.l.maritus.C.de proc. Itidem ſi cui petitioni ſpecialiter deſtinata eſt compenſatio in cæteris non obijcitur. l.quod Labeo. ff. de compenſa, & l.cùm ita.ff.de cond.& demonſt. Quæ igitur propter neceſſitatem recepta ſunt, non debent in argumenta trahi: vt l.quæ propter. ff. de reg.iur. vt in captiuis redimendis, ex neceſſitate rei ſacræ alienatio permittitur: vt C.de ſacroſ.eccl.l.per hos non trahitur, vt indiſtinctè alienatio permittatur: vt gl.d.l.quæ propter. Nam quod contra rationem iuris receptum eſt non eſt producendum ad conſequentias. l. quod contra. ff.de reg.iur.niſi eadem aut maior ratio eſſet.tunc cum in aliquo caſu ſententia manifeſta eſt, is, qui iuriſdictioni præeſt, ad ſimilia procedere, atque ita ius dicere debet.l. non poſſunt. ff.de legib.& ſenatuſc.

in alijs dicendum eſt:quia poſitio vnius, alterius excluſio eſt.l.cum prætor. cum ſimilibus.ff.de iud. Et iſto modo argumentandi vtitur Angelus in repet.l.ſi vacantia. col.6. C.de bo.vac. & Dec.in l.1.col.14. de offic. eius.& alibi ſæpe. Et pro iſta opin.facit,qa reg.53.quę eſt iſti ſimilis,& diſpenſationes nõ valere diſponit,niſi literis expeditis,extra curiam non procedit,vt alias tenuit Rota. Secundum qđ refert D.Gul. Caſſiodorus in quadam ſua deciſ.ſuper reg.de infirmis reſignan.&c. quæ incipit,ſæpius fuit diſputatum.Et Soc.in conſ.41.vol.3.Et idem tenuit Rota die prima Iulij M.D.XXXVIII. & iterum die 8.Ianuarij M.D.XXXIX. in vna Ilerden.canonicatus coram R.D Ioanne Paulo,vbi bis tenuerunt,&cõcluſerunt omnes Dñi dictam reg. 52. locum non hr̃e in diſpenſatione facta à legato extra curiam. Contrarium tñ tenet Gloſſ.hic in 2. col.& ad illum tex.reſpondet,videlicet,ꝙ iſta verba,in Romana curia, exempli cauſa ponuntur,quod regulam nõ reſtringit.arg.c.1.ne cle.vel mona.Et pro iſta opinione Gloſſatoris facit proœmium regulæ antiquę per Nicolaum.v.conditæ,vbi Nicolaus hoc modo exorditur: Quia plerique litiũ ſtrepitus diſpendium amplectentes,frequenter illas ꝑ ſignaturam,ſuper quibus apoſtolicæ literæ conficiendæ forent,ſupplicationum exhibitiones protrahere non expaueſcunt, vt diſpendijs obuietur,& litibus huiuſmodi finis quãto citius imponatur.Statuit,&c.Iſta ſunt verba formalia proęmij illius regulę primò conditæ,quæ generalia ſunt, & militant ita extra curiam,ſicut in curia, & ita etiam in ſimili quæſtione ponderatum fuit prœmiũ reg.de ann.vt ibi dixi.Cũ igitur ratio proœmij ſit generalis, conueniens eſt, ꝙ regula generalis eſſe debeat.

Quid dicendum? Puto primam opinionem veriorem eſſe:quia iſta regula non loquitur niſi de iudicibus deputatis in Romana curia, etiã ſi cardinales vel auditores fuerint. Ergo intentionis papæ fuit,nolle regulam ligare extra curiã,alias ſi voluiſſet, hoc dixiſſet.arg.c.ad audientiam.Et quia ſi contrarium diceremus,magna ſeruitus & longum diſpendium petentibus Vltramontanis in longinquis regionibus habitantibus imponeretur, gratias ſola ſupplicatione ab eorũ ordinarijs factas, ad curiam ꝑ expeditione bullarum mittere deberent,cum tamen quotidie videamus in Rota dictas gratias ſine cõfectione literarum,niſi cum ſolo inſtrumẽto notarij & ſigillo Epiſcopi approbari & canonizari. Et idem inconueniens reſultat,ſi gratia facta per papam non probaret corã ordinarijs,facta recognitione per teſtes, niſi literis expeditis. Eſſet.n.valde abſurdum, ꝙ iudicia & tribunalia ordinariorum, ſm iſtam regulam regulentur,& ꝙ iudicia eorũ ſuſpendantur,vſquequo litere in curia expediantur,cum tamen ordinarij ſecundum ius cõe procedere debeant,quod literarum expeditionem non requirit, ſed ſolam nudã & ſimplicẽ ſignaturam,vt notatur in cle.dudum.§.nos enim,de ſepul.& in c.inſt.25. q. 2.cum alijs conc. vt ſuperius in 1. q. dixi,& ita in practica ſeruari videmus. Et qđ dictũ eſt de iſta regula, idem dicẽdum eſt de reg. 53.infrà eo.vt dictum fuit ſuperius.Sic ẽt & de alia regula dici poteſt,quæ in executorialibus literarum expeditionem reqrit,vt videlicet in executorialibus legatorum & ordinariorum non procedat.Et nunc de mẽſe Nou.M.D.XXXVIII.coram eodem R. D. Ioan.Paulo in vna Lucana attentatorũ parochialis filiorum Corui,hoc idem dubium propoſitum fuit.Nam papa cõmiſerat cauſam in partibus ſupplicatione introcluſa.& iudex in partibus protulit ſentẽtiam literis non expeditis:fuit dubitatum,vtrum regula iſta hr̃et locum. & Gloſſ.in reg.29. tenet ꝙ non,quia regula iſta loquitur de ſupplicatione. & breue non eſt ſimpliciter ſupplicatio,ſed eſt quid mixtum,& ideò ſub ſimplicibus mixtum non comprehẽditur,vt in c. ſtatutum. de elect. lib.6. neſcio tñ quid Rota tunc concluſerit, quia deciſioni ꝓpter aduerſam valetudinem non interfui,ſed iſta opinio mihi placet, in qua tunc fuerũt egregij plures doctores,&ſecundum eam Rota paulò antea vnam cauſam ſimilem deciderat coram D. Paulo Capiſucco, de qua in tract. breuium.in 8.& 9.num. mentionem facio.

QVAESTIO TERTIA.

Qværo, an regula iſta procedat quando ordinarius prouidit in curia de beneficijs vacant.in ſua diœceſi,videlicet, vt prouiſus tunc teneatur literas expedire?

SOLVTIO. Dicendum eſt ꝙ non,quia prouiſio ordinarij ſufficit beneficiato quo ad hoc,vt dicatur habere titulum vigore cuius

ius

ius poſſit cum bona ↄſcia beneficium poſſidere vt ſuperius in q̃ſtione ꝓxima dictū eſt.

Sed maius dubium eſt, nunquid Epiſcopus in curia poſſet prouidere? Videtur ꝙ non, quia præſente papa, nullus poteſt iuriſdictionem ordinariā exercere, vt dicit Archid. in c. experientiæ. 11. q. 1. & dicam inferius. q. vlt. pro quo facit tex. in l. 2. ff. de off. proc. Sed tenendo contrarium r̃ndetur ad hoc, ꝙ dictum Archid. in iuriſdictione contentioſa propter rationes poſitas in d. vlt. q. procedit, ſed ſecus in voluntaria, prout eſt conferre beneficia, quia talis iuriſdictio extra diœceſim exerceri poteſt, vt dicit Ioan. Andr. poſt Ioan. Mona. in c. ſi beneficia. de præbend. lib. 6. & hoc tenet Inn. in c. quia diuerſitatem. in fi. de conceſſ. præbend. ſequit. Præpoſ. in c. qui aliquo. col. fi. 51. diſt. & eodem modo legatus in curia beneficia ſuæ prouinciæ reſeruare, vel conferre poterit, vt tenent Mod. in tract. reſeruatio. in 10. q. 4. q. princ. & propterea non requiritur, ꝙ prouiſus ab eo literas expediat.

Sed hoc de ſtylo ſolet modificari, ſecundum quod dicit Hieron. Paulus, antiquus Cancellariẹ vicecorrector, in illo libro, qui Practica Cancellariẹ appellatur. fol. 82. vbi dicit, ꝙ communiter Epiſcopi vadunt extra vrbem ad conferendum, ad hoc, vt dicãtur eſſe in aliena diœceſi. Sed Moder. in d. tract. referunt D. Auinionem hoc obſeruaſſe, quādo papa in curia præſens erat: vbi verò erat abſens, tunc in curia conferebat, & adiunctis iſtis verbis, videlicet, abſente S. D. N. ab vrbe. Itaque ſiue vno modo, ſiue alio, quæſtioni ſatisfactum eſt.

QVAESTIO QVARTA.

QVæro, an iſta regula habeat locum in acceſſu, vel regreſſu, ex cauſa oneroſa & per viam contractus?

SOLVTIO. Hodie, quę numeratur. 14. Martij M. D. XXXVII. in vna Hiſpalen. canonicatus, coram R. P. D. Marcello Epiſcopo Marſicano, per omnes Dominos, exceptis duobus, concluſum fuit, regulam iſtā, & aliam, de qua tūc principaliter agebatur, videlicet, ꝙ acceptationes ſuper gratijs, niſi literis expeditis, non valeant, habere locum etiam in regreſſu.

Tamen prædictis obſtat, quia regreſſus ex cauſa oneroſa propriè gratia non dr̃: ex quo potius in quandam compenſationem exhibiti beneficij concedi videtur, quàm ſponte & liberè, iuxta ea quæ ſcribit Iaſ. de donatione remuneratoria in l. ex hoc iure. ff. de iuſti. & iur. & quæ latius ſcribam in regula de publicandis reſig. in illa quæſt. an regula habeat locum in permutatione. Ad idē facit, quia videmus regulam Cancellariẹ de non vtendo duabus gratijs, non habere locum, quando gratiẹ conceſſẹ fuerunt ex cauſa oneroſa, vt refert D. Guliel. Algaren. Rotam ita iudicaſſe.

Et ideo, vt hæc omnia eluceſcant, pro reſolutione iſtorum contrariorum conſiderādum eſt, ꝙ aut in iudicio petitur canonizari gratia acceſſus, vel regreſſus, vel vigore dictæ gratiæ beneficium adiudicari petitur. Et iſto caſu ſola ſupplicatio non ſufficit, ſed literæ expeditæ requiruntur, aliàs tam regula iſta quàm regula 29. locum habebūt. Aut vero ad canonizatoriam, vel ad iudicatoriam ſententiam non agitur, ſed ad abſolutoriam. Et iſto caſu ſola ſupplicatio acceſſus, vel regreſſus ſufficit. Ita in vna Redonen. parochialis ſancti Hilarij, coram D. Triuultio, & in duabus alijs cauſis tenuit, & iudicauit Rota, prout refert D. Gulicl. in collectaneis deciſ. tit. de re iud. Et ſic etiam tempore meo, vidi in pluribus cauſis iudicari. Et hoc proceſſit etiam ſi actor haberet ſententias pro ſe, quia poſſent reuocari, conſtito de iure poſſeſſoris per ſolam ſupplicationem, etiam ſi illa ſupplicatio ius tertij concernat: quia tali caſu ſola ſupplicatio quo ad abſolutoriam ſufficeret, vt in dicta cauſa Redonen. contigit. Quia abſolutoria pro quodam Iacobo poſſeſſore data fuit, qui de iure tertij per ſupplicationem ſolam dederat. Et ſic ſententia Triuultij canonizatoria gratiæ, ſi neutri, ipſius actoris reuocata fuit. Et illam D. Ant. de Monte, qui poſtea cardinalis fuit, reuocauit. Et ita etiam tempore meo Rota iudicauit in vna Burgen. beneficiorum, coram D. Camillo de Balionibus de menſe Maio. M. D. XXXII. in fauorem Franciſci Peſquera, qui de ſupplicatione iuris tertij, quo ad abſolutoriam dedit. Et iſta omnia in ratione iuris conſiſtunt: quia ſi actore non probante, reus, etiam ſi nihil producat, abſolui debet. l. fi. C. de rei vend. & c. fi. de iur. iur. & deciſ. 13. & 4. de re iud. in nouis. Tanto fortius reus abſolui debet, quando aliquid producit. Nec obſtat, ꝙ iuriſdictio

ctio auditori non datur, niſi literis expeditis, vt in d. regula 29. Quia procedit hoc in canonizatoria, ſecus in abſolutoria in odiũ moleſtantis, quod fieri poteſt. Nam quo ad hoc iuriſdictio datur, ſicut pro condemnatione expenſarum, & damnorum iudici ex reſcripto nullo iuriſdictio tribuitur, vt tradit Abb. in c. dilectus. el 1. de præbend. & Mod. in cap. fin. de reſcripr. & in cap. diſpendia. eod. tit. lib. 6.

QVAESTIO QVINTA.

QVero, an regula iſta habeat locum quãdo agitur poſſeſſorio?

SOLVTIO. Generalitas verborũ eius innuit q̃ ſic, tamen contrarium ſæpe in Rota fuit tentum: quia agenti ſpoliato colorem tituli per ſolam ſupplicationem probare ſufficit. Imò ſola prouiſio ſubexecutoris pro colore ſufficit. Imò ſola prouiſio ſubexecutoris pro colore ſufficit, vt dicit Egid. deciſ. 573. incipien. ſpoliatus. Vel etiam ſola prouiſio, ſiue collatio vicarij Epiſcopi, vt dicit idem Egid. deciſ. 50. incipien. ſi petens. A fortiori igitur gratia ſignata per papam ſufficiat, de cuius poteſtate nemo dubitat. Imò confeſſio tituli aduerſarij expoliato ꝑ colore ſufficit, vt tenet Fel. in cap. olim. col. 6. verſ. limita ſecundo. de reſcript. & Philip. Franc. in c. ad decimas. col. 9. de reſtit. ſpol. & in cap. 1. col. 4. de eo, qui mit. in poſ. lib. 6. Prepoſ. in cap. 1. & col. 13. q. 1. & in cap. porrò. col. 4. de diuor. Et hanc opinionem tenet & ſeruat Rota, vt patet in deciſ. 19. de reſt. ſpol. in no. Ratio eſt, quia poſſeſſio canonicè per ſolam ſupplicationem ſignatam & dotatam capi poteſt. Nec reperitur, niſi in cõſiſtorialibus requiri literas, per extrauag. iniunctæ. tit. de elect. cum aliàs de iure communi, etiam ſine illis ſola ſupplicatio ſufficiebat. Et ita intelligi debent, quæ ſcribit Fel. in cap. veniens. col. 1. de accuſat. Nam vt ſuperius in 1. q. dictum fuit, gratia principis per ſolam ſignaturam recipit eſſe. Et literæ ſolum in iſta regula ad probationem, prout de iure communi, requiruntur vt tradit Abb. col. fi. & alij in c. in noſtra. de reſcript. Hinc videmus, q̃ diſpenſatio ad duo incompatibilia per ſolam ſupplicationem ſortitur effectum, non obſtante regula 53. quæ diſponit diſpenſationem non ſuffragari, niſi literis expeditis, vt dicit Gloſſator in reg. 3. col. fin. Et tenuit Rota in vna Illerden. Archidiaconatus coram D. Saphileo, de menſe Ianuario M. D. XXVI. in qua fuit concluſum in fauorem Ioan. Beltrandi, diſpenſationem ad duo incompatibilia ſuſtineri poſſe per ſolam ſupplicationem, cuius vigore d. Ioannes obtinuit, & dicta beneficia poſſedit. Et hoc quando non agitur ſuper dictis beneficijs incompatibilibus iam obtentis, ſed ſuper alio beneficio poſtea acquirendo. Nam in caſu prædicto dictus Ioãnes poſtquam vigore diſpenſationis obtinuerat, & poſſederat plura incompatibilia, acquiſiuit poſtea dictum Archidiaconatum Illerden. alius illum impetrauit ſub prætextu, q̃ dictus Ioannes poſſederat plura incõpatibilia cum ſola ſupplicatione literis non expeditis. Et ſic quòd erat effectus inhabilis, quo ad obtinendum, Rota concluſit, vt dixi, hoc caſu regulam non obſtare, quia ſola ſupplicatio ſufficiebat ad excuſandam inhabilitatem beneficiorum acquirẽdorum, ſecus ſi ageretur ſuper acquiſitis & poſſeſſis, cum ſola ſupplicatione. Et eo etiam caſu ſufficeret ſecundum Rotam, ante ſententiam diſpenſationem expedire, non obſtante, q̃ tempore litis motæ literæ expeditæ non fuiſſent, quia ſic illi regulæ 53. ſatisfactum eſſet. Ita latè refert tenuiſſe Rotã Domin. Guliel. in collectaneis deciſio. Vbi longo verborum ambitu hoc diſcuſſit, vt ibi videri poteſt. Si igitur quæ in proxima deciſione dicta ſunt, quando agitur petitorio procedunt, à fortiori hic, vbi poſſeſſorio agitur. Et iſta dubitatio quo ad iſtam regulam ſatis reſoluta videtur.

Sed magis huic difficultati obſtat regula 29. quæ commiſſionem cauſæ non valere, niſi literis expeditis diſponit. Vnde ex quo abſolutè regula illa loquitur de commiſſione cauſæ intelligi poteſt, ſiue ſit cauſa poſſeſſorij, ſiue petitorij. Quia verba indiffinitè prolata omnem caſum comprehendunt, niſi excipiatur. c. 2. de coniung. lepro. & c. 1. de conſt. Tamẽ quia in cauſa poſſeſſorij de canonizatoria, neque de adiudicatoria non non agitur, ſed de tollenda moleſtia illata. Per quod quidem remedium, nihil expoliato de nouo tribuitur, ſed tantum in eo ſtatu, in quo prius erat, cõſeruatur. Voluit Rota in odium ſpoliantium vtranque regulam locum non habere, quando ageretur ſpolio, & ſic poſſeſſorio. Et ita D. Guliel. ſuper illa

illa reg. 29. Rotam in pluribus cauſis ita tenuiſſe & iudicaſſe refert. Nam ſi rei ſæpiſſime in Rota cum ſola ſupplicatione pro cõſeruanda eorum poſſeſſione abſoluuntur, à fortiori expoliati ad prius habita, cum ſola ſupplicatione reſtitui debent. Quia ſufficit illa ſupplicatio ſola pro colore tituli. Sicut etiam ſufficit ſupplicatio nouæ prouiſionis ad ſupplendum defectum publicationis per regulam requiſitæ, vt iudicauit Rota coram Domino Caſſiodoro in vna Caurien. canonicatus & præbendæ, vt ipſe idem refert in quadam deciſione. Et ſic ſemper Rota omnes regulas requirentes literarum expeditionem in petitorio, non autem in poſſeſſorio procedere intellexit, vbi gratia canonizari non petitur, ſeu ſupplicatio quę tñ pro colore tituli producitur. Hinc eſt, ꝙ quando de titulo beneficij non agitur, ſed de poſſeſſione, leuiores & ſummariæ ſufficiunt, vt dicit Egid. deciſ. 50. & 99. Et defectus proprietatis non attenditur. Hinc voluit Rota, ꝙ agenti ſpolio non obſtaret notorius defectus iuris, contra dictum Inn. in c. conſt. de fil. presbyte. Et ita de menſe Ianuario M. D. X I X. refert ſe in prædictis pronunciaſſe in vna Lauſanen. D. Guliel. Caſſiodorus in quadam deciſione. quam ſententiam cõfirmauit. R. P. D. Paulus, vt ibi latius refert.

QVAESTIO SEXTA.

QVæro, quæ differentia eſt inter iſtam regulam, & illam poſitam, num. 53. quæ diſponit, diſpenſationes non ſuffragari, niſi literis expeditis?

SOLVTIO. Iſta regula iudicem reſpicit, adeò, ꝙ ſi tempore commiſſionis literæ expeditę non ſunt gratia non valet, nec ſententia, quia reſpicit initium iuriſdictionis, quæ per iſtam regulam tollitur, niſi forma in eo contenta ſeruetur. Sed in regula 53. reſpectus ad poſſeſſionem, & ad actum extraiudicialem habetur. Ideo ſufficit, ꝙ ante ſententiam literæ diſpenſationis expediantur, quia regula illa ad iudicem non dirigitur. Et ita iudicauit Rota in illa Illerden. Archidiaconatus, de qua ſupra in proxima quæſtione mentionem feci.

Pro quorum intelligentia eſt vlterius aduertendum, ꝙ plures ſunt regulæ cancellariæ requirentes literarum expeditionem. Prima eſt iſta quæ iudicibus legem imponit, ne ſecundùm tenorem ſupplicationum iudicare debeât, niſi literis expeditis. Et iſta regula, vt dixi, concernit iudicem. Alia regula eſt inferius poſita. nu. 29. quæ omnes commiſſiones factas ſuper conceſſionibus beneficiorum, niſi ſuper illis prius literæ ſint confectæ annullat. Et illa regula etiam ad iudicem dirigitur, adeò, ꝙ in vtraq; iuriſdictio ſub modo datur. Et ad euitandum pęnam iſtarum regularum, aliquæ cautelæ per practicos curiales inuentæ ſunt quas latiſſimè inferius in 16. q. referam, dum exceptionem iſtius regulæ examinabo, vbi ſumpta occaſione aliquid de ſignatura gratiæ & iuſtitiæ ponam. & iſtæ duæ regulæ iudiciales ſunt & ideo ſunt de dãdis. Tertia regula eſt, quæ eſt ordine 37. etiam literarum expeditionem requirens, videlicet, qñ religioſi aliquod beneficium ad nutum irreuocabile petunt, & iſta regula potius literarum expeditores quàm iudicem concernit, ideo de dãdis non eſt, quia circa modum expediendi verſatur. Quarta regula eſt, nu. 69. quę in ſequeſtris & remiſſorijs literarum expeditionem requirit, & iſta regula propter continuas derogationes non eſt alicuius momẽti, quia nunquam vidi remiſſorias mitti per literas plumbatas, quamuis longo tempore fuerim in Rota. Sola igitur commiſſione illi regulæ per Vicecancellarium derogatur, & certè deleri deberet, ne membranas occuparet, quia etiam pro iam modica re, prout eſt ſequeſtrum, & ſimilia, non eſt honeſtum requiri literarum expeditionẽ, cum iam ſuperq. ſatis litigantes in litibus proſequẽdis exponunt. Quinta regula eſt, ꝙ nullę penſiones ſoluantur, niſi literis expeditis: de qua mentionem facit vulgatus liber Prouinciale eccleſiarũ, fol. 45. & Gloſſator hic col. fi. Sed iſtam regulam hodie non habemus, q a partes vt plurimum ſupplicationi conſentiunt, & ſe obligant, etiam literis non expeditis, penſionem ſoluere. Sexta regula eſt q̃ fuit antiqua, & per Moder. pontifices renouata, ꝙ acceptationes ſuper gratijs expectatiuis nõ valeant, niſi literis confectis. Et iſti regulæ aliqñ derogatur, preſertim in reſeruationibus & mandatis cõceſſis qualificatis perſonis: ſed in expectatiuis rariſſimè conceditur, & tunc ad partem. Et iſta regula ex quo concernit gratiam, licet principaliter ad iudicem nõ dirigatur, tamen in quandã conſequentiam impeditur eius iuriſdictio,

ne

ne poſſit canonizare talem gratiam, niſi expeditis literis. Quamuis poſſet dici, hoc iã videri prouiſum per iſtã reg. & 29. Ex quarum verbis iſte caſus comprehẽdi videtur. Itaque regula illa fruſtratoria eſt.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVæro, an regula iſta procedat in gratia reualidatoria, ſeu, perinde valere, vt videlicet in eis expeditio requiratur, ſicut in principali gratia?

SOLVTIO. Videtur ꝙ non, per ea quę in illa quæſtione de acceſſu & regreſſu dicta fuerunt. Et quia regula loquens de expeditione literaꝝ, de literis primæ gratiæ: non reualidatoriæ & ſecundariæ intelligi debet. arg. l. boues. §. hoc ſermone. ff. de verb. ſign. Et ita in ſimili Rota tenuit, regulam de publicandis reſignationibus hr̃e locum in prima tm̃ reſignatione, non in ſecunda, vt ibi dixi. Præterea, quia iſta gratia perinde valere, differt à prima gratia nomine & effectu. Nomine, quia iſta dr̃ perinde valere. Prima verò prouiſio dr̃: Et ſic ex diuerſitate nominum diuerſitas quoque effectuum arguitur. vulg. l. ſi idem. C. de codicil. Et hoc etiam apparet, quia iſta gratia acceſſoria eſt, prima verò princ. Et ſic apparent in effectu diuerſæ. Diſpoſitio igitur loquens in vno caſu, non debet hr̃e locum in diuerſo. c. ſuſceptum. de reſcr. lib. 6. cum ſimilibus.

Tamen iſtis non obſtan. br̃ concludendum eſt contrarium, videlicet, regulam hr̃e locũ in ſimilibus gratijs reualidatorijs, ſeu perinde valere, vt tenet expreſſe Fel. hic in apoſtillis, nullam rõnem aſſignans. Et rõ eſſe põt: Quia qñ quis vti vult gratia reualidatoria, ſeu perinde valere, ſignum eſt ꝙ ſine illa principalis gratia ſuſtineri nõ põt, nec virtute illius põt agi, nec beneficium acceptari. Tota igitur virtus infunditur in dictã gratiam reualidatoriam. Ergo debet iudicari iſta gratia principalis, quia ſubintrat locum illius in virtute & effectu. Ideo ſubrogatus ſortitur naturam illius, in cuius locũ ſubrogatur cum omnibus qualitatibus ſuis, vt in c. eccl. vt lit. pend. cum vulg. De quibus per Rom. in conſ. 56. qua ergo ratione dicimus in primis literis expeditionẽ requiri, ita & in iſtis ſecundis reualidatorijs. Et ita tenebant quidam doct. tempore Sixti, vt inuenio adnotatum in memorialibus Octauiani de Ceſſa, aduocati curioſiſſimi. Et ita ẽt pro iſta parte conſuluit Io. Aloiſius Tuſcanus doct. Mediolanẽſis aduocatus, & poſtea auditor cameræ in cauſa Naneten. parochialis S. Michaëlis, tunc pendente, vt apparet in 2. vol. ſuorũ cõſil. f. 142. Vbi tenuit, ꝙ qñ gratia expectatiua eſt nulla, non põt acceptare vigore gratiæ, perinde valere, niſi ſit bulla dictæ gratiæ reualidatoriæ expedita. pro quo faciũt ea quæ in ſimili quæſt. dicam in reg. de annali. q. 28. Præterea, quia iſtæ ſimiles gratiæ reualidatoriæ, ſeu perinde valere vñr productæ ad ſimilitudinem quarundam contignationũ, ſiue peſſuloꝝ. quæ in ædificijs infirmis iã ruinam minantib. apponuntur ſuſtentationis gratia. Quo caſu idem iudicamus de tali additamento, qđ de ipſa re cui additur. c. ſi. §. ſi aũt. de cõceſſ. præb. lib. 6. & c. qa circa. de priuilegijs. Nã per tales gratias ius amiſſum reſtauraṫ, & per eas aliquid de nouo inducitur. Et ob eam cauſam reualidatio vim nouę prouiſionis cenſetur hr̃e, vt dicit Egid. deciſ. 635. Ergo omnes qualitates quæ requiruntur in prima gratia, debent neceſſario obſeruari in iſta, vt tradit Rom. in conſ. 383. incip. in propoſito, &c. col. 1. & ideo voluit Bart. in l. iuriſgentium. §. adeò. ff. de pact. ꝙ eadem ſolennitas requiritur in actu reformãdo, quæ in actu conſtituendo requiritur. Et br̃ pro iſta opin. eſt deciſ. in terminis proprij Gemin. in conſ. 128. incip. factum tale eſt. in 2. col. & deciſ. Egidij. 746. Secundum quas in ſecunda inſtãtia iudicauit Rota in vna Coroſopiten. cogam D. Gul. Caſſiodoro Epiſcopo Algaren. de menſe Ian. M. D. XX. confirmando ſniam Dñi Camilli latam de mẽſe Iulio. M. D. XIX. vt ipſe idem in quadam deciſ. poſita in reportatis regulæ de idiomate, latius refert. Et ſecundùm illud conſ. Gemin. ita etiam fuit iudicatũ tpe meo in vna Lunen. Sarſanen. parochialium, coràm D. Nicolao Piccolomineo de menſe Aprili M. D. XXXII. Et iſta omnia procedunt, qñ prima gratia quæ abſque iſta reualidatoria redderetur inefficax, vel nulla non petitur canonizari, ſed gratia perinde valere. Secus verò qñ prima gratia validata peteretur tm̃ cononizari. Itaq; perinde valere productus fuit in cauſa ſolummodo ad adiuuandum aliquam qualitatem primæ gratiæ, quæ qualitas non petitur cànonizari: quia tali caſu ſufficit ſupplicatio, vt fuit tantũ in vna Legionen.

gionen.patochialis de Villapicinin.coram me in fauorē D.Io.de Angiano contra Ferdinandum. Et nouiſſimè die 27. Nouemb. M. D. XXXVIII.idem cōcluſit Rota in vna Gienen.parochialis ſancti Micha.coram R. P.D.Petro Vortio Epō Aquē.Dum ibi petitum fuerat canonizari gratiam Papæ cōtra ſtatutum quo cauebatur nulli prouideri debere de beneficio curato,niſi ſacerdoti qui per annum celebraſſet. Nam fuit pro parte prouiſi allegatum ſtatutum, prædictum papam non ligare, & dum ex aduerſo replicaretur,papam illud confirmaſſe,& producta fuit ſupplicatio confirmationis, fuit datum de iſta reg.& quia non petitum fuerat illam ſupplicationem canonizari,dixit Rota regulæ non eſſe locum. Et ſm iſtam diſtinctionem reducendi ſunt illi tres caſus, quos in hac materia gratiæ reualidatoriæ diſtinguit Fel.in cap.in noſtra.in 17.corr.de reſcript.

Secundò limitatur prædictam concluſionem procedere, qñ gratia perinde valere facit corpus de per ſe:&poſt primam gratiā impetrata fuit.Secus ſi ſimul cū gratia principali nota fuit,quia tali caſu regulæ expeditionem literarum requirentes, non hñt locum in tali gratia, ſed ſufficeret expedire principalem gratiam,vt concluſit Rota in vna Gienen.canonicatus,& præben. corā. D. Io.Vanulio,vt latiſſimè idem Do. Gul. refert in d. deciſ. vt ibi videri poteſt, poſtquam illæ deciſiones iam per manus omniū verſantur.Et hoc idem iudicatum fuiſſe refert idem D.Guliel. in vna alia deciſione poſita ſub reg.53.incip. vtrum prouiſio. vbi dicit Do.Hugonem de Spina ita pronūciaſſe de anno M. D. XIIII. Nam omnes Domini,vno excepto,tenuerunt regulam nō procedere qñ ſimul cum prouiſione eſſet diſpēſatio: ſecus ſi ſeparatè per rationes & motiua,de quibus ibi latè per eum.Et ita pro iſta parte reperio tēpore Sixti. Ioan. Alioſ.Tuſcanum Mediolanen.aduocatum conſuluiſſe, qui poſtea propter eius doctrinam factus eſt auditor cameræ,in conſ.incip.Conſtat,quod Dominicus, &c. reddito in cauſa Tullen.poſito in 1.vol.ſuorum cōſ.fol.17.

QVAESTIO OCTAVA.

QVæro, an regula iſta de iudicibus loquens in arbitris locum habeat?

SOLVTIO. Verba regulæ innuunt ꝙ non,quia de iudicibus in Rom.cur. à papa deputatis loquitur.Sed arbitri vel arbitratores non ſunt huiuſmodi,quia à partibus deputantur. Igitur, &c.

Pro parte contraria facit,quia arbitri ad inſtar iudicum ſunt vt in l.1.ff.de arb. Hinc videmus,quod diſpoſitio.c.ſtatutum.de reſcrip.lib.6.quæ loquitur de iudicibus,in arbitris procedit,vt not.Domi.in c.legitima. in 3 col.ver.in fi.gl.de appel.lib.6.Præterea, quia huiuſmodi arbitri in poteſtate eorum procuratorib.aſſimilari vñr,vel executoribus meri facti. Sed conſtat tales nō poſſe actus,ad quos deputati ſunt,exeq ſine literis,dummodo in veritate ſint tales, vt probant plures deciſiones cumulatæ per Fel.in c.ſciſcitatus,in ver.oportet.de reſcr. igitur nec iſti poterunt.

Breuiter concludēdo, diſtinguo ſic,ꝙ aut arbitri dantur à papa, vel ab eo qui poteſtatem habet,cum facultate cognoſcendi,decidendi & beneficiū adiudicandi,& tali caſu, quia iſti de tit. beneficij cognoſcere,& titulum canonizare & adiudicare poſſunt,ideo in eis diſpoſitio iſtius regulæ ꝓcedet.Quia in effectu tales erunt ſicut arbitri iuris,q iudices delegati appellātur,in l.iudices. C.de iud.& in c.ab arbitro.de off.deleg.Aut verò à partibus dantur,& quia priuati iuriſdictionem tribuere non poſſunt, vulg.l.priuatorum.C.de iuriſ.omn. iud. tum ēt quia cauſa beneficialis in arbitros reſpectu adiudicationis tituli compromitti non pōt,vt tradit Collecta.in c.forus.in 4.col.verſ.ſed qđ antiquo.de verb.ſignif. Ideo in iſtis regula nō ꝓcedet. Nec obſtat,ꝙ arbitri ſunt ad inſtar iudicum,quia ad illud dictum.d.l.1.rñdet latiſſimè Lanfranc. in tract. arbitro. q. 35. & Soc. infinitas differentias cumulat in tract. fallētia.reg.27.& d.l.1.potius vř procedere in arbitris iuris,iuxta ea q̄ dicit Soc. in reg. 17.eo.tract.dixi.& in §.oium. inſt.de actio.

QVAESTIO NONA.

QVæro, an iſta regula procedat quando agitur ſuper Epiſcopatibus?

SOLVTIO. Rom. in conſ. 340. incip. circa primum,&c.in ſecundo dubio,tenet, regulam iſtam,vel ſimiles de expeditione literarū loquentes in epiſcopatibus locū nō hñe, quia ſub verbis gñalibus non comprehenduntur eccleſiæ cathedrales, vt in c.dilectus.de ꝓceſ. ꝓben. quia ꝑ excellentiā earū requiritur,ꝙ de illis in ꝯſtitutione ſpecialis mentio

mentio fiat, vt patet per gl. in cap. 2. de præ
bend. lib. 6. cum ſimilibus, vt ibi per eum.

Sed prędictis non obſtantibus contrariũ firmius eſſe vr̃. Nam verba regulæ gñalia ſunt, & omnes quos non excipit, comprehendit. c. 1. de conſt. & in c. 1. de cenſi. Præſertim qñ conſtitutio in cõmodo animæ fundatur, prout iſta quæ ad tollendas fraudes proceſſit, & concurſum iuris cõis habet, vt ſuperius in 1. q. dixi, quam in præiudicium animæ ſeruare non intendit, adeò, ꝙ antiqui illi Cancellariæ doct. in illo vulgato lib. qui inſcribitur Practica Cancell. f. 48. voluerunt, ꝙ vtens effectu gratiæ, literis non expeditis, non tutus eſſet in foro cõſcientiæ. arg. eorum, quæ not. Innoc. in ca. quia plerique. de immu. eccl. Ratio eſt, q̃a ex quo gratia à mente papæ dependet, & ille non vult, ꝙ gratiatus gratia vtatur, niſi in literis expeditis. Contrauenire voluntati ſuperioris mortale peccatum eſt. c. ſi qs. de ma. & obe. Quia papa ſub illa tacita cõditione gratiam concedere vr̃, qtũs literæ expediantur. Cum igitur hoc animam concernat: cõcludendum eſt, Epiſcopus & Cardinales comprehendi, & ſic per conſequẽs eccl. cathedrales: quia à conſtitutione concernent animam nulla perſona excluditur, vt latiſſimè dixi in reg. de infir. reſig. q. 1. Et iſta opin. manifeſtè probatur per extrau. iniunctæ. poſitam in tit. de elect. quæ expreſſe de eccl. cathedr. diſponit, quarum promotiones non valere voluit, niſi literæ expedirentur. De qua Abb. & cæteri Mod. latius in c. in noſtra. de reſcr. loquuntur, & idẽ Abb. in c. qualiter. in prin. de elect. & Fel. in c. eã te. col. 3. de reſcr. vt latius dixi in rub. eo. ti. lib. 6. Ex qbus omnibus apparet opi. Rom. in d. cõſ. 340. non eſſe veram. Et iſta magis ex conſuetudine & ſtylo hodierno corroborantur, quo videmus Epiſcopatus nõ cõcedi per ſupplicationem, niſi per literas expeditas, præcedente promotione conſiſtoriali, & hoc pp annatam quæ ex literis ſoluitur. Et iſta opi. clarè probatur in d. extrauag. iniunctæ quæ prohibet Epiſ. vel ſuperiores, aut alios quoſcunq; Abbates, priores, &c. recipi ad poſſeſſionem eccleſiarũ, vel monaſteriorum, abſq; literis expeditis, de qua extrauag. mentionem facit Abb. in c. qualiter. de elect. Et Clem. 7. etiam per regulam ſuam ſtatuit, fidem ſupplicationibus in beneficijs conſiſtorialibus non dari, nec per eas alicui prouiſum cenſeri, niſi cedula conſiſtorialis iuxta illius datam fieret, de quo regula ego mentionem facio in tract. breuium. num. 9. Sic itaq; opi. Rom. non vr̃ vera. Nec obſtat, ꝙ in generali diſpoſitione non comprehenduntur Epiſ. quia illud eſt verum niſi prius in conſtitutione antiqua de illis mentio fieret, prout in d. extrauag. iniunctæ. Nam regula iſta ſimpliciter loquens, ab illa impetrationem capere debet, iuxta l. nam & poſteriores. ff. de legib.

QVAESTIO DECIMA.

QVæro, nunquid ſatisfactum ſit iſti regulæ, ſi literæ expeditæ reperiãtur, cum aliquibus defectibus ſubreptionis?

SOLVTIO. Videtur dicendum, ꝙ expeditio literarum valida requiritur, ex eo, q̃a regula de expeditione loqtur. Ergo in dubio de valida intelligi debet, per ea quę tradit Abb. in c. Cuman. per illum tex. de elec. & Mod. in l. 4. §. cõdemnatum. ff. de re iud. quia verba cum affectu ſunt intelligenda. cap. relatum. de cle. non reſid.

Breuiter iſtis non obſtantibus, Rota cõtrarium determinauit in vna Coroſpiten. parochialis, coram D. Guliel. Algar. de mẽſe Iulio M. D. XIX. vt ipſe refert in quadam deciſione, quam poſuit ſuper reg. de idiomate, vbi dicit, ꝙ etiam ſi literæ ſint expeditæ cum mille defectibus, ſatisfactum erit regulæ, quia cum ſit pœnalis & burſalis quõcunq; ſatisfactũ fuerit, ſufficit. Tamen iſta rõ mihi non placet, quia ex quo regula, vt dixi, ſimpliciter expeditionem requirit, de valida intelligi debet: quia expeditio nulla & inefficax perinde eſt, ac ſi non ſit in rerũ natura. cap. inter. de transl. epiſc. & tradunt Mod. in auth. ſed nouo iure. C. de ſeru. fug. Nam vt dicit Alex. in conſ. 215. incip. viſis probationibus in 1. col. 2. lib. bulla imperfecta. & vitioſa non dicitur propriè bulla, alleg. inter cætera. l. Polla. C. de ijs quib. vt in dig. cum alijs, vt ibi per eum. Et quia videmus, ꝙ iudex non recipit iuriſdictionem, niſi literis expeditis, vt eſt deciſ. 17. tit. de conceſ. præb. in no. Et eſt de hoc regula clara infrà. num. 19. Vnde ſicut per reſcrip. nullũ iuriſdictio non datur, vt notat. in c. ex tenore. & in c. ſi. de reſcr. ita neq; p literas defectuoſas & ſubreptitias regulæ ſatisfactũ vr̃. Non obſtat deciſio facta in illa Co-

roſpi

roſpiten. quia deciſio illa loquitur quando poſt bullam defectuoſe expeditam produceretur aliqua gratia, ſi neutri vel perinde valere, ſanans eam, ſecus ſi nihil horum interueniſſet. Et ita tentum fuit.

QVAESTIO VNDECIMA.

QVæro, an iſta regula procedat in gratijs motu proprio?

SOLVTIO. Verba regulæ ibi ſupplicationum ſignatarum. & ibi, quibuſuis impetrationibus, innuunt regulam non hr̄e locum in gratijs motu proprio, quæ propriè dici ſupplicationes, nec impetrationes non pn̄t. Quia ſupplicatio propriè dr̄ illa, quæ ad inſtantiam partis fit, vt not. Innoc. in ca. ex literis. in verbo ſupplicauit. de reſt. in integr. & ex text. in l. 1. C. de pet. bon. ſub. lib. 10. tradūt doct. in l. 1. ff. quod quiſq; iuris. & in §. Gregoriana ſupplicauit. in auth. de nō elig. ſecū. nub. & in c. ſi. de reſcr. cū vulgatib.

Tamen concludendo bī veritatem, contrarium eſt de iure verius, quia in primis illud meminiſſe oportet, regulam iſtam depēdentiam, concurſum & ſimilitudinem cum iure cōi hr̄e, vt latius ſuperius in 1. q. dixi. & per ōns fauorabilis cenſenda eſt, & ideò latiſſimè extendit debet. Præterea cōmodum animæ concernit, vt ſuperius in illa qōne, nunquid comprehendat Epiſcopatus & eccleſias cathedrales, dixi. & ſic iſto etiam reſpectu regula iſta fauorabilis & extendenda eſt, iuxta tradita per Bar. & alios in auth. ſacramenta puberum. C. ſi aduer. vend. & dixi in 1. q. regulæ de infirmis reſignantibus.

Ex quibus infertur, ꝙ cum in gratijs motu proprio eadem rō regulæ militet, diſpoſitio ad illam extendi debet, quinimò ſi ponderentur verba regulæ, caſum iſtum comprehendunt, vt ex illis verbis regulæ, conceſſionibus, &c. apparet, quod verbum ad motum proprium de neceſſitate referri debet, vt ſingula ſingulis referantur. Nam ſuperius loquitur regula de ſupplicationibus & impetrationibus, & deinde de conceſſionibus, vt ex hoc manifeſtè deprehedamus, regulam omnia comprehendere velle. Sed eſt, ꝙ illud verbum conceſſionibus in regula poſitum non eſſet, ex alijs iſta opinio ſuſtineri pōt, quia certum eſt, ꝙ qn̄ mens & ratio regulæ, caſui de quo quæritur conueniunt, & adaptantur dicendum eſt, conſtitutionem illum caſum comprehendere. l. ſi ancilla. ff. de leg. 1. cum ſimilibus. Et ratio quæ in regula conſideratur, finalis cenſet. l. milites. ff. de re milit. l. ijs ſolis. C. de reuo. don. Sed vltra alias rōnes ſuperius in alijs quæſtionibus dictas, quæ optimè quadrant in iſto caſu, alia ratio quæ in regula conſideratur omnino iſtum caſum includit. Ratio igitur quæ hic in regula conſiderari poteſt, eſt, ne per varias diſceptationes, quæ ſuper extenſionibus & coarctationibus verborum gratiæ in ſolā ſupplicatione conſiſtentibus, lites longius propagentur. Iſta ratio quæ ex dictis Egidij. deciſ. 609. incip. impetrans, &c. colligitur, in gratijs motu ꝓprio militat. Igitur dicendum eſt regulam illam comprehendere.

Non obſtat, ꝙ ſupplicationes non dn̄r gratiæ motu proprio: quia reſpondetur, verum eſſe, propriè loquendo. Sed ſecundūm cōem vſum loquendi, omnes gratiæ tam ad inſtantiam partium impetratæ, q̄ motu proprio conceſſæ, ſupplicationes appellantur. Et iſte cōis vſus loquēdi attendi debet, qui præfertur proprio ſignificatiui. leg. Lab. §. idem Tubero. ff. de ſuppel. leg. l. librorum. §. qđ tñ Caſſius. ff. de leg. 3. l. cum de lanionis. §. aſinam. ff. de fun. inſtr. cum concor. de quibus Alex. & cæteri ſcribunt in rub. ff. de ope. no. nun. Præſertim qn̄ cum cōi vſu rō & mens regulæ concurrunt, quæ regulam vltra vim verborum extendere vñr. l. licet orationis. C. de excuſ. tut. l. credendum. §. 1. ff. qui pet. tut. l. ſcire. §. oportet. ff. de exc. tut. Maximè ē, ꝙ antequam iſta regula condita eſſet. hæc opin. de iure cōi approbata vī, videlicet, ꝙ ſupplicationibus de regiſtro ſumptis fides non detur, niſi literæ expediantur, vt tenet Egi. deciſ. 252. incip. ſumptum de regiſtro. Et eſt deciſ. in antiq. 621. incip. nota ſumptū. repetita deciſ. 681. quā ſequitur Bart. de Belēzi. quondam celebris Rotæ auditor, in tract. de chari. ſubſi. q. 113. quæ quidem deciſiones dīam non faciunt inter gratias motu proprio, vel ad petitionem conceſſas. Nam ad probandum gratiā principis requiruntur literæ, & probatio cū bulla. l. ſacri afflatus. C. de diuer. reſcr. l. probatorias. C. de diuer. offi. lib. 12. tenet Archi. & Ioan. And. in proœ. lib. 6. idem Innoc. & Ioan. And. in c. 1. de lit. conteſt. eo. lib. Ang. in l. bene à Zenone. C. de quad. præſcr. cum concord. vt dixi ſuperius q. 1. Et ita in indiuiduo

uiduo reperio conſuluiſſe Paul. Pontanũ, quondam egregium aduocatum, in cauſa Salamantina parochialis de Amaras, incip. primum dubium, &c. per alias rationes, quas non curo referre.

QVAESTIO DVODECIMA.

QVæro, an regula iſta locum habeat in nominato a patrono, qui nouam ꝓuiſionem obtinuit, & committit cauſam literis non expeditis?

SOLVTIO. Iſte caſus propoſitus fuit per R.P.D. Ioan. Clerici epiſcopum Maceraten. de mẽſe Iunio, 1538. in vna Aurien. parochialis de Archos, in qua nihil deciſum fuit, sed mihi vr̃ dicendum, regulam ita demum locum hr̃e, ſi talis nominatus eſt actor, & nouam prouiſionem canonizari petit, quæ expeditionem requirit, & in hoc dubium non eſt. Sed q̃n noua prouiſio ad maiorem cautelam, & non ex neceſſitate impetrata fuit, & nominatus non petit eã canonizari, ſed ſolam nominationem, tunc putarem regulę iſti locum non eſſe: tum qa ratio regulæ ceſſat, tum ẽt quia verba eiuſdem regulæ huic caſui non conueniunt: quæ de impetrationibus & conceſſionibus in ſignatura Papæ factis loquuntur. Et hoc etiam clarius oſtendit reg. 29. infrà eo. Plura hic pro & contra dici poſſent, ſed quia cauſa pendet, ſubſiſto.

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVæro, nunquid in caſu, in quo gratia Papæ deperdita eſt, & eius tenor probatur, iuxta cap. cùm olim. de priuileg. ſit locus iſti regulæ?

SOLVTIO. Fel. & alij Mod. repetentes tit. de conſtit. dn̄t, hoc caſu gratiam Papę ꝑ teſtes probari poſſe, licet vbi poſſet probari per literas, cõis opin. ſit, non teſtium probationem admitti. Itaque vr̃, ꝙ iſto caſu neceſſitas & difficultas ꝓbationis literarum licitum faciat, quod aliàs non eſſet, iuxta tex. in cap. quod non eſt licitum. de reg. iur. Et ideo non immerito dubitatur: nunqd iſta probatio ſufficeret iudici ad effectũ iſtius regulæ? Putarem, ꝙ non, niſi in cõmiſſione Papæ hoc narretur: quia auditor hoc caſu non poſſet certam gratiã canonizare, ex quo illam in regiſtro ꝓductam non vidit. Et ideo narratio caſus, ſeu amiſſionis gratię facta Papæ ſufficeret, cũ derogatione iſtius regulæ, cui per ſolam ſcientiam Papæ non derogatur ſine ſpeciali clauſula derogatoris, vt tenet Rota, & latiſſimè in proœm. regularum quæſt. 5. dixi. Et iſto modo huic neceſſitati ſubuenietur.

QVAESTIO DECIMAQVARTA.

QVæro, nunquid reg. 53. quæ de diſpenſationibus loquitur, locum habeat, q̃n quis vult vti gratia abſque literis expeditis in foro conſcientiæ tantum?

SOLVTIO. Abb. in clem. dudum in fin. de ſepul. dicit quòd ſic: quia communis opinio, quæ habet gratiam Papæ non ſuffragari, literis non expeditis, nõ habet locum in foro conſcientiæ. & ita Abb. ſequuntur omnes Mod. in rub. de conſtit.

Sed aduertendum eſt, ꝙ contra hoc eſt deciſio in terminis cuiuſdam antiqui doctoris & practici, videlicet, Hieronymi Pauli, literarũ apoſtolicarum vicecorrectoris, in illo libro, qui Praxis Cancellariæ inſcribitur. fol. 48. ver. vbi Papa concedit, &c. Vbi expreſſe tenet, ꝙ vtentes gratia Papæ ꝗ literis non expeditis, tuti non ſunt ſecundũ Theologos in foro conſcientiæ. Et rõnem ſatis concludentem aſſignat: quia Papa q̃n concedit gratiam, illam, ſub tacita conditione concedere vr̃, quatenus literæ inde expediantur, & mens ſua & intentio talis præſumitur, ne gratia, niſi fuerit expedita, ſuffragetur. Ex qua concluſione infert, ꝙ ſalua conſcientia quis ſoluere non poſſet, aut pẽſionem recipere, literis non expeditis, etiã ſi partes hoc vellent, ex quo regula hoc diſponit, quia conſenſus partium vltra mentem Papæ operari non poteſt. Qui quidem Papa in hoc caſu vult, ꝙ ad effectum penſionis, gratiæ literæ expediantur. Nam per ſignaturam Papa gratiam facere cenſetur, iuxta ſtylum per Cancellariam limitãdum ſeu declarandum, vt dicit quædã deci. Egid. 618. qui ſtylus habet gratiam Papæ eſſe informem, & non claram, niſi literæ expediãtur: quia aliàs gratia ſuum eſſe non habet. Et idem dicit prædictus doctor in omni caſu, in quo eſſet de voluntate Papę tacita, vel expreſſa, ꝙ literæ expedirentur: quia ante expeditionem gratia ſine peccato vti non poſſet, vt eſt in omnibus commiſſionibus gratioſis hn̄tibus clauſulam vocatis, &c. & in diſpenſationibus ſuper irregularitate, & alijs ſimilibus. In quibus vtentes dictis gratijs, ſine literis in conſcientia tuti non ſunt, & ad

& ad fructuum reſtitutionem cameræ tenē tur. Et ibi plures Theologos,& rationes pro & contrà allegat, vt ibi allegat, vt ibi latius per eum. Ex quibus omnibus colligitur concluſio, ꝙ iſta regula etiam in foro conſcientiæ locum habebit: quia factū contra mentem papæ, imò contra expreſſam prohibitionem,de qua hic, ædificat ad gehennam, vt dicit text. cap. ſi quis.de maior. & obed. cum vulg.

Breuiter prædictis non obſtantibus,prima opinio mihi verior videtur. Pro qua aduertendum eſt, ꝙ forus conſcientiæ nō eſt alligatus apicibus iuris, nec ſtrepitui iudiciorum, vt dicit Arch. in c. ſcriptum.6.q.3. commendat Decius in cap. cùm dilecta. ad fi.gl.in ver.procuratricem.de confir.vtil. ad idem facit tex.in l.2.ibi; ſed ex conſcientia, quem ad hoc ibi not.Bal.C.de fideicomm. In quo foro nihil adiudicari à iudice, nihil canonizari petitur, tantùm anima rectificatur: & ad hoc literæ non requiruntur, quæ forum fori concernunt,& ad probationem producuntur,quæ in foro conſcientiæ non requiritur, ſed dicto aſſerentis ſtatur, vt in c.ſignificaſti.de homic. & tradit Alex.in l.ſi ſic legatum.in 2.col.ff.de leg.1. Hinc eſt,ꝙ in ſacra penitentiaria, qñ gratia in foro cõſcientiæ petitur,abſolutio confeſſori committitur,literis laniatis,& nullis teſtibus adhibitis,vt antiquus & inueteratus ſtylus à tẽpore Benedicti quod duodecim introductus habet. Et de talibus gratijs,quæ petuntur in foro conſcientiæ tantùm, quæ aliàs in foro aperto componerentur, datario cõpoſitio nō ſoluitur,& ita hodie practicatur. Secus eſt,quando quis vellet vti gratia in foro fori: quia tunc gratia cum datario papæ componenda eſt. Ille enim conſcientiæ forus à contentioſo, ſicut cœlum à terra differt. Nam videmus,ꝙ in foro contentioſo pœna damnificanti ex negligentia, vel leui culpa non imponitur. Secus tamen eſt in foro conſcientiæ,vt tradit Fel.in cap.ſicut dignum.in 4.col,de homi. Nam conſcientia nemini parcit:& ideo in eius foro locus miſericordiæ non eſt,cùm ſit idem conſcientia,quod iuſtitia,vt dicit Bal. & Præpo.in c. 1.col.1. quæ ſint reg.facit illud Satyr. Iuuenalis: Prima eſt hæc vltio, ꝙ ſe iudice nemo nocens abſoluitur, vt tradunt latè Moderni Auenionen.in rubr. de iud.col.18.& aliquid Iaſon.in §.ſed iſte.col.19.inſtit. de actio. Quibus adde alia exempla, quæ ponit Fel.in c.audiuimus.de ſimo. Ex quibus omnibus infertur,ꝙ cum regula illa loquitur in foro contentioſo, non habebit locum in foro conſcientiæ, tanquam caſus inter ſe diuerſi ſint.

Poſtremò iſtam opi. probo vno alio modo ſatis efficaci,quia clarũ eſt, hanc rlam in ſui rōne mentali fundatam eſſe in quadam præſumptione:quia præſumitur, illum qui ſolam gratiam per ſupplicationem habet, nolle expedire bullas,rōne cupiditatis & lucri,videlicet, vt fraudet cameram in annatam, & officiales, quibus acquiritur certum emolumentum ex literarum expeditione. Sed qñ lex in præſumptione fundatur,in foro ꝯſciæ locum non habet: quia in tali foro nec fictiones, nec præſumptiones attendũtur,vt dicit Bal.in l.cum quis.C.de iur.& fa. ign.qui refert ità fuiſſe Bononiæ diſputando concluſum,& reaſſumit Iaſ.in rubr.ff.de acq.hær.& in l.& ſi inutiliter.col.2.C.de fideicom.& hoc tenent plures alij doctores, quos accuratè Felyn. cumulat in cap. ſicut dignum. in fin.de homicid.

Nõ obeſt dictum illius practici vicecorrectoris, de quo ſuperius mentionem fecimus; quia licet ille fuerit vir multæ doctrinæ & experientiæ,vt ex eius operibus editis licet inſpicere, prout etiam cum laudat Io. Bapt.de S.Seuerino in tract.penſionũ.q.30. col.pen. nihilominus dictum eius per prædicta verũ non vr. Quia licet dicat,ꝙ vtens gratia,literis non expeditis,non ſit tutus in foro conſcientiæ,intelligitur,qñ illa gratia quis in foro fori vtitur:quia rō iſtius regulę ſic militat, quia hoc facere præſumitur, vt officiales fraudet:& ſic, vt ipſe ex illa fraude commodum ſentiat, ſecus, qñ non vult vti in foro fori,ſed conſcientiæ vti. Quia tunc iſta ratio propter dictum Innoc.in ca. quia plerique. de immu. eccleſ. non procedit: Vbi voluit, ꝙ vbicunque eſt tradita aliqua ſolennitas per ius poſitiuum:ſi tamen actus aliàs legitimè factus ſit,faciens eſt tutus in foro conſcientiæ.

Magis tñ obſtaret mihi reg.53.infrà eodem,quæ diſpenſationes nō ſuffragari,niſi literis expeditis,diſponit:& tñ diſpenſationes concernunt etiam forum conſcientiæ. Sed reſpondetur,illam reg. de diſpenſationibus,

nibus in foro fori intelligi debere, quæ in iudicio debent produci, puta ſuper incompatibilitate, vel ſimilibus. Secus autem ſi diſpenſationibus in foro conſcientiæ tantùm vti vellet: quia tali caſu poſſet hoc facere, ex quo à nullo inquinatur. Nam propterea pa in d. reg. 53. cum miniſterio dixit, diſpẽſationes, literis non confectis, non ſuffragari, ad verbum contentioſum trahitur, & propriè aliquid repulſiuum & controuerſa le ſignificat, ſolennitatem ſcripturæ requirens: vt eſt text. & ibi not. gl. in c. perpetuo. de elect. lib. 6. & in l. illud. ff. quod cuiuſque vniuer. no. Faciunt, quę notant. per Spec. de adult. in fin. & per doct. in rub. C. de ſuffrag. Cum quibus concordat gl. iuncto text. in l. de qbus. circa ſi. ff. de leg. & in l. ſi quæ ſunt. in verbo, ſuffrag. ff. de famil. erc. Et etiam iſta regula non dicit, ꝙ non valeat gratiæ. Quæ verba in iſta reg. Soc. in conſ. 41. lib. 2. ponderat. Et ita iſtam Mod. de Ripa. lib. 2. reſpõſorum, ſub tit. de reſcr. c. 1 t. interpretantur: vbi indiſtinctè ſolam ſignaturam in gratijs diſpenſationum ſufficere probant. Et ꝓ iſta opin. vr̃ eſſe conſilium elegans Domi. de S. Gem. in conſ. 106. incip. ſuper dicto dubio. in 3. col. verſ. in contrarium. & vr̃ ſentire Gloſſator in ſi. d. reg. 53. qui dicit ſe intellexiſſe, ita fuiſſe iudicatum in Rota. Res tamẽ non eſt ſine difficultate propter motiua dicti doctoris in d. l. b. practicæ, qui latius ſuper hoc diuagatur.

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

QVæro, quia reg. 29. infrà eodem, diſponit, commiſſiones non valere, niſi literis expeditis, an literæ in dubio poſt commiſſionem productę, de quarum expeditione des non apparet, in tempore expeditæ præſumantur, & cui incumbat onus probandi?

SOLVTIO. Iſte caſus ſæpe, tam temporibus antiquis quàm noſtris contigit, vt in memorialibus tempore Sixti reperio adnotatum. Et iſtam eandem difficultatem ſcribit D. Guliel. in collectaneis deciſionum. Et nouiſſimè in cauſa Lucana parochialis filiorum Corui, de hoc anno 1539. coram R. D. Io. Paulo ventilatur. Et in ſumma iſta concluſio videtur, & reſolutio antiqua ſæpius per Rotam innouata, ꝙ literę in dubio in tempore expeditæ præſumantur: & ꝙ dicenti eas expeditas poſt commiſſionem cauſæ, onus probandi incumbat. Quia opponens in exceptione ſua eſt actor. & ſicut actor petitionem ſuam probare debet, ita & exceptionem: vulgata l. 1. ff. de excep. Et hoc præſertim dicendum eſt, vt actus in dubio potius valeat quàm pereat, per ea quæ longo diſcurſu cumulat Fel. in cap. paſtoralis. de reſcriptis. & Moder. in l. quotiens. ff. de verb. obl. Et quia ſic interpretando nullitas tollitur, iuxta ea quæ Bart. not. in l. nõ ſolum. §. ſed & reprobari. ff. de oper. no. nunt. cum ſimil. Et quia iſta iam in curia omnibus practicis tritiſſima ſunt amplius non inſiſto.

COMPENDIVM PERquam breue vtriuſque ſignaturæ.

POſtremo, quia regula iſta de ſignatura iuſtitiæ loquitur, operæprecium erit (cum fuerim, non præcedentibus meritis à ſanctiſſimo D. N. Papa Paulo III. ſtatim poſt eius promotionem vtriuſque ſignaturæ gratiæ & iuſtitiæ, creatus referendarius) quædam hic breuiter, quæ alias ſucceſſiuo ſtudio cumulaueram, ad dictam ſignaturam iuſtitiæ pertinentia, pro intellectu regulæ adnotare. Quæ licet pro certo habeam eas viris conſummatiſſimis leuia videri poſſe, non tamen omnino inutilia erunt. Quia licitum videtur poſt multa ſeriò dicta, labore feſſis, media itineris factione ridere, ac leuia loq. quod in pictoribus experimur, qui poſtquam operi arduo mẽtem & (vt ita dicam) cogitationem totam, & phantaſiam affixerunt: ſi quando tædio affecti, ab eo opere animi cauſa diuertant, non ad ardua illico, ſed ad depingendas potius aues, vel alias res leues decurrunt, quibus animus tanta laboris intentione defatigatus paulum leuetur. Erunt igitur hæc (ſi viris conſummatis nõ placebunt) pro tyronibus, Referendarij officium gerentibus quibus aliquando prodeſſe volui ſcripta. Nam vt dicit Hoſtien. in cap. 1. verſic. pro futura. per illum text. vt eccleſ. benefic. multa ſcribentes excuſabiles ſunt. Qui licet pro doctis non in omnibus ſatisfaciant, nouitijs tamen prodeſſe poſſunt. Melius enim eſt teſte Galeno, doctos onerare ſcitis, quã iuniores

iuniores fraudare docendis. Quanquam & ſpero ſummis viris docta, ac Iouë meliori lectione grauatis, hæc leuia aliquando iucundiora fore. Nam ſtomachus lautioribus cibis faſtiditus, ſæpe oluſcula & piſciculos appetit. Fateor tamen ingenue, vt ab iſtis temerarijs iudicijs me liberarem, ſæpe calamum continuiſſe, ne aliquid in hac materia ſignaturæ ſcriberem, cùm propter materiæ difficultatem, tum etiam propter ſtyli eiuſdem ſignaturæ frequentem mutationem & varietatem, quæ adeò magna eſt, vt quotidie nouas formas depromere videatur. Adeò ꝙ propter noua iura quæ in dies ſignatura depluit, dici poteſt, ꝙ licet procurator vel aduocatus ex debito conſcientiæ iniuſtas repudiare teneantur: hoc tamen fallit in materia beneficiali, in qua, licet prima facie cauſa iniuſta appareat nihilominus propter varia iura, quæ quotidie ex ſignatura emanant, propter quæ cauſa iniuſta iuſtificatur & vincitur, & quæ à principio iuſta videbatur, iniuſta redditur, excuſantur, vt quotidie experimur: ideo aduocati tales cauſas acceptare non peccarent, quas certi ordinaliter iniuſtas eſſe, niſi ab euentu iudicare nõ poſſunt. Secus in profanis, in ꝗbus ius ſemper certum eſt, nec ꝑ ſignaturam mutabile. Et ideo de ſignatura prouerbium illud dici poteſt, Semper noui aliquid affert Aphrica. Et quamuis in hoc propoſito animus meus diu fixus extiterit: videlicet ne aliquid ederem, tamen mihi ſcribendi fiduciam dederunt ſcripta quædam nuda quæ in hac materia ſignaturæ (iam multis annis per manus plurium referendariorum, & curialium verſantur) in multis non ſolùm mutila, ſed etiam manca, & ſine aliqua iuris ratione vel auctoritate roborata, quæ me iam per varias occupationes publicas feſſum, nec talia cogitantem, veluti Entellum illum Virgilianum (ſi licet in paruis exemplis grandibus vti) ad animi robur impulerunt & reuocarunt. Quamobrem repræhendi non debeo, ſi quę ab alijs ſic inuenta ſunt, cultu reddam blandiora, auctoritate iuris firmiora, longa, ac noua accumulatione vberiora. Igitur ad rem ipſam accedamus.

QVAESTIO DECIMASEXTA.

IGitur quæro, quid præ ſe ferunt iſta verba regulæ, videlicet, niſi ſint commiſſiones iuſtitiam continentes, per placet, vel per S. R. E. Vicecancellarium, &c.

SOLVTIO. Pro intellectu iſtorum verborum totus vtriuſque ſignaturæ ſtylus reuoluendus eſt, videlicet, gratiæ, & iuſtitiæ, de qua Gloſſator aliqua hic ſcribit. Sed quia nimis oneroſum & prolixum fortaſſis videretur hic omnia ſcribere, quæ dici aut excogitari poſſent, potiora tantum deligam, quę ab alijs tradita non fuerunt: reliqua in illo opuſculo, quod alias ſuper ſtylo ſacræ pœnitentiariæ fabricaui ſcribam. Nũc verò ea duntaxat tractabo, quæ ad declarationem iſtius regulæ, & aliarum de ſignatura loquẽtium expedire arbitrabor. Quæ, vt magis diſtincta, & ſuo ordine clariora appareant, iſtud opuſculum in tres particulas diuidã. Nam vt Bal. in proœ. Digeſtorum dicit, Scire quid facias, & neſcire quo ordine facias, perfectæ cognitionis non eſt. Prima pars aliqua de antiquo & moderno ſignaturæ gratiæ & iuſtitiæ ſtylo enarrabit, differẽtias iſtarum ponens, ac diſtinguens perſonas, quibus hoc ſignaturæ negotium commiſſum eſt. Secunda pars circa referendariorum originem & officium verſabitur. Tertia pars caſus & effectus plures ad huiuſmodi ſignaturam iuſtitiæ, de qua iſta regula loquitur, pertinentes, enarrabit, per quos etiam reg. 19. quæ ad iſtam, veluti quoddam neceſſarium antecedens & præambulum ſe habet, latiſſimè declarabitur.

Circa primum, illud ante omnia meminiſſe oportet, olim varias vtriuſque ſignaturæ obſeruationes fuiſſe, quæ ex regularum antiquarum & iurium diuerſitate, ſuper hac materia loquentium, colliguntur, de quibus antiqui & Moderni doct. pauca admodum ſcripſerunt. Et hæc ſignandi varietas fecit, ꝙ ſignatura gratię & iuſtitiæ eiſdem plerunque verbis olim conficerentur. Nam antiqꝫ temporibus, ſupplicationes gratię, ꝓut hodie, tunc etiam per fiat, ſignabantur. Et eodem modo commiſſiones iuſtitiæ papa per verbum fiat, ſignabat. Verùm, quia hæc omnia ſine aliquo certo ordine procedebant, non modicam confuſionem generabant. Quamobrem modernis tẽporibus ſignaturæ gradus diſtincti fuerunt: & incipiendo à ſignatura gratiæ, quæ vberior, & fortaſſe antiquior ſignatura iuſtitiæ videtur licet non dignior rõne iuſtitiæ, quæ ſm Philoſophũ inter cæteras virtutes principatũ obtinet.

Eſt in primis notandum, ꝗ ſignatura gratiæ olim, & hodie, vt dixi, per Papam, per verbum fiat, conficiebatur, & non ſine optima ratione, quia Papa ſolo verbo fiat, facit gratiam, vt dicit Bald. in l. humanum. in fi. C. de leg. Et certe nullum verbũ eſt aptius, per quod hæc principis liberalitas ſtatim repræſentetur, ſicut per hoc verbum fiat, quod de ſui natura gratiam de præſenti, ac in promptu inducit mentem Papæ ſine aliquo alio literarum adminiculo, aut inuolucro incõtinenti ad eſſe perfectum deducit, vt expreſſe Bald. in l. cum apud. C. de com. ſer. ma. dicit, & ante ipſum Cald. in Indice ſuo, in verbo, fiat. & idem Cald. in repet. c. quiſquis. per illum text. de elect. vbi ſubdit ſe ita in magna cau a obtinuiſſe, ſeqtur Fel. in rubr. de conſtit. in 3. col. & latius in cap. Rodulphus. in 18. col. verſ. fiat. de reſcr. Et ꝗ verbum fiat, actum in inſtanti factum eſſe denotet, videtur facere tex. in cap. qui bona agunt. § ſicut. 17. quæſt. 1. vbi dicitur, ꝗ per illa verba, fiam monachus, ſtatim profeſſio facta eſt. facit gl. pen. in cap. porrectum. de regulari. & tex. in cap. 1. de filijs presbyte. & per hoc apparet gl. in cap. generali. 25. q. 1. quæ voluit, verbum fiat, actum de futuro reſpicere, in ſignaturis papæ non eſſe veram, qui ſtatim, vt dixi, ſimplici verbo fiat, gratiã facit, vt dicit idem Bald. in l. falſus. in 8. col. verſ. item ſcias. C. de fur. nec hoc ſine myſterio factum vr̃. Nam cum papa Dei opt. maximi vices gerat; conueniens fuit, vt quo ad fieri poteſt, eius veſtigia imitetur. Et ideo ſicut ille rerum omnium opifex, cũ dixit, Fiat lux, ſtatim ſine aliquo interuallo facta eſt lux, vt patet Gen. c. 1. Sic papa ad eius ſimilitudinem, cuius vicarius eſt, hoc verbo in ſignatura vtitur, fiat gratia, & ſtatim facta eſt: pro quo optimè facit tex. in l. 1. §. deinde ait prætor. ibi, hæc verba fiat, ſtat in facto ſuo nocent, &c. ne quid in loco pub. qu b. accedunt ea quæ ſcribi Ant. de But. in conſ. 2. quod errore repetitum eſt, conſ. & Fely. eum referens in c. nonnulli. in prin. in 8. col. de reſcr. & in c. ſuper literis. in 6. col. eod. tit. & Gem. in conſ. 65. col. fi. cum aliis de quibus per Mod. Pap. in rubr. de conſt. col. 27. Et per Franc. de Ripa. lib. 2. reſponſorum. ſuper tit. de reſcr. c. 11. Et ad hoc notabilem deciſ. ponit Rota tit. de reſcript. in antiq. l. incip. Cancellaria, &c. quæ ſecundũ numerum eſt deciſ. 561. quam late Fel. in c. nonne. in 1. col. de præſumpt. declarat.

Eſt tamen vnum circa hoc valde notandum, quia licet, vt dictum eſt, hoc verbum fiat, in ſignatura papæ poſitum, de ſui propria natura gratiam in inſtanti inducat: hoc verum eſt, quando ſubiecta materia ſolum gratiam continet. Secus verò quãdo in ſupplicatione plura petantur, quorum aliqua gratiam continent, aliqua verò iuſtitiam, quæ ſecundum ius regulatur. Nam tali caſu ſi papa talem ſupplicationem per fiat, vt petitur, ſignaret, ſolum papa concedere vr̃ ea quæ iuſtitiam concernunt, & ſecundum ius cõe ſunt, & hoc caſu propter rerum mixturam, illud verbum Fiat, à ſui natura exorbitaret, & per cõns gratiam inducere non videretur. ita notabiliter concludit Pet. Phil. p. Corn. in conſ. 119. circa primum. col. 5. lib. 2. & conſ. 48. qm. lib. 3. quem ſequitur Frãc. de Ripa vir eruditus in rub. de reſc. col. 6. ad pp plures effectus, qui ex hoc in pract. quotidie reſultant, eſt menti tenendum, de quibus Moder. plures dñas faciunt in c. poſtulaſti. de reſcr. igitur ea quæ dicta ſunt, locũ habebunt, quando expreſſe à papa petuntur ea, quæ contra, vel præter ius ſunt, in quibus gratiam concedere vr̃. Faciunt ad hoc ea quæ in tit. de reſcr. lib. 6. num. 16. dixi.

Poſtremò circa iſtam ſignaturam aduertendum eſt, ꝗ qñ papa, nouam gratiã facit, eam hoc modo ſignat, Fiat vt petitur: ſed qñ eſt reformatio, ſignat per fiat A. & ſic tñ primam literam ſui proprij nominis ponit.

Sed hic pulchrum dubium occurrit: quare papa in ſignatura ſupplicationum primã literam nominis ſui pontificatus non ponit, ſed tñ primam literam proprij nominis?

SOLVTIO. Dici poſſet hoc ad denotãdum vtranq; perſonam, ſiue vtranq; nomẽ factum fuiſſe. nam in ſupplicatione nomen proprium generationis ponit: in bullis verò nomen ſui pontificatus, id eſt, regenerationis, & ſic duplicem perſonam, videlicet priuatam & publicam repræſentat. Vel dici poteſt, ꝗ in ſupplicatione ideo proprium nomen ponit, quia illud verum, naturale, & originale nomen eſt nomen verò pontificis, inductitium & accidẽtale. Et quia in ſupplicatione verus ſcribendi actus attenditur, quia, vt talis, vt verus, & non repræſentatiuus homo ſcribit, ideo vero nomine vtitur.

In bullis verò, q̃a Papa non ſcribit, nec manum ſuam, vt ipſe apponit, ſed ꝑ officiales expediuntur, ideo in illis officij ſui nomen, id eſt, Papatus ponitur. Et ꝑ iſta diſtinctione facit notabile d. Bonifacij de Vitalinis Rotæ auditoris in cl. 1. 4. col. nu. 48. de ꝓb. vbi dicit, ꝙ q̃n Papa organo vocis ſuæ loqtur, tanquam priuata perſona loqui vr̃, quia per ſe ſcribere & loqui, ſunt actus perſonalitatem denotãtes: ſed q̃n per literas ſeu bullas loquitur, ex quo non loquitur Papa per organum propriæ vocis, ſed officialium, tunc vt priuatus homo loqui non dr̃, ſed vt Chriſti uicarius. Sic igitur dicendum eſt, ꝙ q̃n ipſe manu ſua ſupplicationem ſignat, ideo nomen ſuum priuatum apponit, quia manu ſua ſcribendo actũ priuati hominis, perſonalem induſtriã denotans, facit: ꝓpea bene nomen impoſitum perſonæ ſuæ conuenit. Sed in bullis, quia iſta de per ſe non facit, ſed repræſentatiuè ſecundum præſumptam formam fiunt, ideo in illis dignitatis nomen apponitur. Et hoc quantum ad ſupplicationes gratioſas.

Commiſſiones verò iuſtitiæ, licet hodie per alia verba ſignentur, olim tñ, vt dixi per verbum, Fiat, ſicut ſupplicationes gratioſæ ſignabantur hoc modo, videlicet, Fiat iuſtitia, ita ꝙ in hoc videbatur dña inter ſignaturam gratiæ & iuſtitiæ, vt expreſſe colligi ex his quæ latius tradit Iaſ. in l. iuſtitia. ff. de iuſt. & iu. Et de iſtis verbis Papæ, Fiat iuſtitia, quæ in commiſſionibus apponi ſolebãt notab queſt. decidit Bal. in c. ſtuduiſti. de of. deleg. de qua latius diſputat Iaſ. in l. cauſas. in 2. col. C. de tranſac. Tñ conſiderandum eſt, ꝙ licet verbum, Fiat, de ſuo proprio ſignificatu ad ſupplicationes gratioſas, & nõ iuſtitiæ pertineat, interdum tñ Papa ad ſupplicationem gratioſe petitam & ſignatam per, Fiat, reddit miſſam, prout in notab. caſu conſuluit Ioachimus de Narnia, aduocatus ſui tpis doctiſſimus in quodam conſ. incip. pro reſponſione. poſito in nouo volumine allegationum antiquarum, f. 277. vbi loquitur de quadã ſupplicatione pro creando Doctore gratioſe, ſine aliquo examine petita, & Papa ſignauit ſupplicationem per verb. Fiat, vt petitur, & addidit iſta verba, & committatur. Ita ꝙ illa gratia ꝑ parte gratioſa erat, pro parte ſapiebat iuſtitiam, vt ibi latius ſcribit.

Ex quo infertur, ꝙ licet hodie commiſſiones iuſtitiæ per verbum, Placet ſignentur, vbi verò commiſſio gratiam aliquam contineret, vel papa ad partes committendo reſcribit, hodie etiam ſignatura per verbum, fiat, vt petitur, vtitur. Sed iſta vſque ad tempora Sixti IIII. vario modo procedebant. Tempore verò Alexandri Sexti, qui quaſdã ordinationes ſuper hoc edidit, iſtæ ſignaturæ gratiæ, & iuſtitiæ diuiſæ fuerunt, & quelibet de per ſe certas differentias & ſtabilem ordinem receperunt. Itaque nunc ſupplicationes gratioſæ aliter ſignantur, quàm cõmiſſiones iuſtitiæ. Et etiam in ſignatura gratiæ facti ſunt gradus differentes in qualitate, propter quos gradus vna regula cancellar. e facta eſt, vt ſtatim dicam. Et illi gradus ex eo apparent, quia q̃n ſupplicationes gratioſæ per papam conceduntur, ſignantur, aut ꝑ verbum fiat, vt petitur, vel fiat A. aut fiat motu proprio, vt dixi in principio. Et iſte eſt primus gradus ſignaturæ gratiæ. Secundus gradus eſt, q̃n papa eas non ſignat, ſed ꝑp multiplices occupationes earum ſignaturam alicui cardinali, vel prælato committit: tũc illi hodie in gratioſis verbo fiat, non vtuntur, ſicut papa facit, ſed iſtis verbis videlicet, Conceſſum vt petitur, vel conceſſum in forma in præſentia D. N. Papæ. N. Cardinal. & iſte eſt ſecundus gradus. Et iſta ſignatura vtitur cardinalis in principalibus gratijs, ſed in reformationibus non concernentibus nouam gratiam, ſed duntaxat aliq̃ qualitatem, & circunſtantiã, non ſignat cõceſſum in præſentia D. N. Papæ, ſed conceſſum L. Card. &c. Et iſto etiam modo Vicecãcellarius prouiſiones gratioſas in caſibus, qui ſibi per regulas cancellariæ conceduntur, ſignat, vt ſunt gratiæ ſi neutri, vſque ad certam ſummam, & cum quadam limitatione, vt ſcr. Lud. Rom. in conſ. 379. col. fin. ſignat etiam ſubrogationes, reformationes. & alias de quibus ibi.

Et bene verũ, ꝙ licet Vicecancellarius in dictis caſib. in dictis regulis enarratis ſignare poſſit ſupplicationes gratioſas per conceſſum, tñ raro facit, quia curiales ſupplicãtes magis volũt ſignaturã papæ, vel cardinalis ſignatura hñtes, q̃ Vicecancellarij, & hoc duplici rõne: tum ꝑp digniorem ſignaturam, ad quem medio Referendariorum facilis acceſſus patet, tũ ẽt quia papa ſupplicã

tibus, facilè clauſulas derogatorias obſtantiarum concedit, quas Vicecancellarius, neque aliquis alius inferior à Papa concedere pôt, niſi ſibi ex ſtylo daret, vt dicit in terminis Io. de Imo. & Domin. in c. ſtatutum. in gl. literarum. de reſcr. lib. 6. tradunt latè Mod. in l. nemo poteſt. de leg. 1. Et ideo miratur Gloſſat. in reg. 69. quare Vicecancellarius cõiter illi regulæ deroget, videlicet ꝙ ſequeſtra & remiſſoriæ literis nõ expeditis dentur: cùm tñ de iure cõa, Nõ obſtantibus, vti non poſſit. Ex quibus apparet, ꝙ ptãs, quæ hodie per ſtas Vicecancellario ſignan dt mãs gratioſas datur, penitus fruſtratoria & ſine vſu ſit. Bonum igitur eſſet in his, in quibus illi poteſtas ſignandi ſupplicationes gratioſas vel contentioſas, per regulas conceditur, ꝙ ẽt facultas derogandi contrariis conſtitutionibus daretur, per quas impediri poſſet illa conceſſio, quia de iure qñ aliquid à Papa alicui cõmittitur, omnia illi cõceſſa cenſentur, ſine quibus iuriſdictio exerceri non pôt, vt in c. præterea. cum vulg. de off. del. Sit ergo iſta prima dña inter iſtas ſignaturas gratiæ & iuſtitiæ, vt dixi, in gratioſis ſolus Papa vtitur verbo, Fiat: ſed Cardinalis vel prælatus, quibus ſignaturã cõmittit, verbo, Conceſſum, vt petitur, vtuntur.

Sed aduertendum eſt, ꝙ licet Cardinalis altero de duobus modis dictis ſignare poſſit: non tñ vtroq; modo ſimul eadẽ ſignatura ſignare poſſet, vt v. g. conceſſum, vt petitur, & in forma: quia ſi petita aduerſaretur, formæ in quinterno Cancellariæ ſcriptæ, contraria concedere viderentur quod ignorantiam ſaperet. Et pp has dñas ſignaturarum, vna reg. Cancellariæ facta eſt, poſita infra nu. 31. quæ voluit ſignaturam Papæ per, Fiat, illi per conceſſum factæ in concurſu præferri. quod procedit etiam ſi illa per cõceſſum motu proprio, etiam qualificato cõceſſa eſſet, & illa Papæ non eſſet motu proprio, nec pro qualificato, vt Rota in plurib. cauſis concluſit, latè refert D. Gul. Caſſiod. in quadam deciſione ſuper illa regula.

Et ꝙ dictum eſt, neminem præter Papã ſupplicationes gratioſas p verb. Fiat, ſignare poſſe, fallit in maiori Pœnitentiario, qui eas triplici diuerſo modo ſignat per verb. Fiat. Tamen illa ſignatura maioris Pœnitẽtiari per Fiat, in duobus vel tribus à ſignatura Papæ etiam per, Fiat, differt.

Primò, quia maior Pœnitentiarius, nullo habito diſcrimine, ſupplicationes gratioſas & cõmiſſarias eodem modo ſignat per, Fiat, ſed Papa in ſua ſignatura ſupplicationes gratiæ à commiſſariis diſtinguit: quia gratioſas vniformiter hoc modo ſignat, Fiat, vt petitur, vel, Fiat motu proprio: commiſſarias verò ſignat per, Placet. Differunt etiam in alio, quia maior Pœnitentiarius verbo, Fiat, diuerſimodè vtit, videlicet, Fiat in forma, vel, Fiat de ſpeciali, vel, Fiat de expreſſo. Quid autem illæ ſignaturæ importent, audeo hoc intrepide dicere, paucos intelligere, ſed ego eas latiſſimè in tract. de off. & ſtylo ſacræ Pœnitentiariæ declaro, vbi eſt proprius locus.

Differt & tertiò ſignatura Papæ per, Fiat, ab illa maioris Pœnitentiarij, quia Papa aliqñ ſponte ſuam ad concedendam gratiam mouetur, & ideo ſupplicationem per, Fiat, motu proprio ſignat, ſed maior Pœnitentiarius, licet ſicut Papa ſignatura motu proprio vti poſſet, prout etiam vti poteſt ordinatius, tñ materia ſubiecta, quę ibi dicto officio tractatur, ſignaturã iſtam nõ patitur, ratio eſt, qa ex quo conceſſiones quæ p maiorem Pœnitentiariũ fiunt circa abſolutiones peccatorũ vertuntur, inconueniẽs & abſurdum videretur, ꝙ peccatori non petenti abſolutio motu proprio daretur, cũ peccati venia nõ detur, niſi petenti & correcto, vt dicit tex. in c. peccati venia. de reg. iur. lib. 6.

Et licet quo ad ſignaturam gratiæ ſit differentia in modo ſignandi inter Papam & Cardinalem, ſeu prælatum, quibus Papa ſignaturam cõmittit. Tñ quo ad ſignaturam iuſtitiæ, nulla aut modica eſt dña inter ſignaturam Papæ & Cardinalis, niſi in hoc, quia Papa ſignat ſupplicationes commiſſarias per verbum, Placet A. Sed Cardinalis, ſignat ſic, Placet S. D. N. Papæ, N. Cardinalis.

Item quia Papa iſtas cõmiſſiones iuſtitiæ aliqñ eas in conſiſtorio publico ſignat, ea rõne vt dicit hic gloſſ. videlicet, vt cuncti Papam iuſtitiam facientem videant. Secus eſt in Cardinali, qui non ſolùm in conſiſtorio, ſed neq; ẽt in cõgregationibus Cardinaliũ priuatis, præſente vel abſente Papa, poteſt illas commiſſiones nec conſueuit ſignare.

Vicecancellarius verò bene pôteſt ſignare ſupplicationes conſiſtoriales de iuſtitia, ſicut Papa in conſiſtorio, auditis tamen par

tibus

tibus facere ſolet, vt in concilio Conſtan. ſeſſione ſexta concluſum fuit.

Sed quare Papa in conſiſtorio publico ſignat prædictas commiſſiones, rationem ponit Gloſſator hic, videlicet, ꝙ ideo hoc facit Papa, vt cuncti videant, ꝙ facit iuſtitiam. Sed iſta ratio iudicio meo fragilis eſt, quia Papa non indiget demonſtratione beneſacti, cũ ex ſeipſo ſoleat, & palàm & occultè, ſemper, & vbique iuſtitiam miniſtrare, & cum ſit notum omnibus, non oportuit illum illa demonſtratione in cõſiſtorio publico vti, nam ex eo, quia ibi cõmiſſionibus petitis dicit altà voce Placet, non per hoc facta eſt iuſtitia, cùm adhuc requiratur, ꝙ illa cõmiſſio ſignetur & poſteà iudici cui cõmiſſio ſignetur & poſteà iudici cui cõmitt.ẽ præſentetur, qui cuncta rimando iuſtitiam miniſtrabit. Nõ igitur per verbum, Placet, quo vtitur Papa in conſiſtorio, ſtatim facta eſt iuſtitia, cùm ibi ſententiam non proferat, quod eſt propriè iuſtitiam facere, ſed ille actus prolationis ſententiæ, poſtea ex interuallo per iudicem qui fieri debet, quiẽẽ actus non vr̃ ab omnibus, quia in conſiſtorio ſola commiſſio ſignati mandatur, quæ multa requirit, anteq̃ ad effectũ producat.

Alia eſt igitur rõ quare Papa ſignat ibi illas commiſſiones. Nã ex quo duo Cardinales diaconi vadunt ad recipiendum & introducendum nouum Cardinalem, vel legatum, ne Pontifex cum reliquis Cardinalib. permanentibus in conſiſtorio videãtur medio illo tpe expectare, ac etiam ne oſtẽdat Papa, ꝙ tm̃ ibi adeſt pp hoc negotium & nihil aliud agere tp̃s illud vacuum in iſtis actibus occupatur, ac in propoſitionibus dictarum commiſſionum teritur, quas ex arte & ingenio aduocati conſiſtoriales ſæpe configunt caſus atroces, & crudeles proponentes, & verbis duris & fictis exaggerãtes, vt tp̃s illud vacuũ impleatur. Sunt tñ qui dicant, ꝙ illas propoſitiones cõmiſſionũ mãdat fieri Papa, vt oſtẽdat principaliter pp adminiſtrationem iuſtitiæ conſiſtoriũ, nõ aũt pp nouum Cardinalem, vel oratorem recipiẽdum indixiſſe, quaſi ꝙ illo die Papa pro tribunali ſedere videatur, volens ius publicè dicere, qua de cauſa omnia tribunalia vibis ceſſant ipſo tunc ius dicente.

Tñ hoc non quadrat, quia Papa ſemper ius dicit, ſiue publice, ſiue priuate actũ faciat l. ſi. C. de legib. & in §. ſed quod princ. Iuſt. de iure nat. Et ꝙ ceſſent eo die omnia tribunalia, non ex eo cauſatur, ꝙ Papa pro tribunali ſedeat, quia hoc ſemper facit, ſed quia per ceſſationem tribunalium maior hominum concurſus ad conſiſtorium Papæ accedat: quod non fieret, ſi iudices & alij curiales negotijs ſuis intenderent, & occuparentur, vt ſic per illum concurſum exteræ gentes, quæ illo die publici conſiſtorij ad Papam accedunt, decus & maieſtatem Pontificis, quæ per concurſum plurium prælatorũ & perſonarũ magis repræſentat, admirentur, & ob eam cauſam Virg. qñ actũ aliquem magnificum vel Didonis vel Æneæ repræſentat, ſemper vtitur illis verbis, Concurſu accedere magno, vel, Magna comitãte caterua, &c. Decus. n. principis, vel cuiuſcunque alterius perſonę magis ſplendeſcit pp multitudinem ſubditorũ aut familiarũ, vt latius dicã in rũa, de imp. beneſi. fa. Card. & eſt text. expreſſus. de conſiſtorio loquens in cl. 1. in verſ. præfatis itaq; nuntijs, &c. de iureiur. ibi in publico conſiſtorio, in quo erat prælatorum, & aliorum tam clericorũ quàm laicorum nõ modica multitudo, &c. Et ideo de hac cauſa antiquitus, qñ oẽs prouinciæ Papæ obediebant, & ad eum veluti vnicũ Chriſtianæ religionis patrem pro expediendis negotijs neceſſarijs accedebant tantus fuerat ad ſedem Apoſtolicam cõcurſus, tantus exterarũ gentium conuentus, & exinde tam magno ſummo Pontifici reuerentia acceſſit, vt quidam eum admirabilẽ, alij mundi ſtuporem appellarent, vt dixi in c. j. de conſt. lib. 6. Et iſta deuotio ſedis Apoſtolicæ, & ad eam concurſus vſq; ad tpa Nicolai v. frequentiſſimus fuit adeo ꝙ dñt Io. de Ana. & Io. Gozadin. olim celeberrimus cõſiſtorialis aduocatus in tract. de Iubileo. pp maximũ concurſum hominũ, Nicolaũ v. coactum fuiſſe illos 15. dies, peregrinis, p Iubileo conceſſis, ad quque, poſtea ad tres, deinde ad duos reſtringere. Et dicit Plat. na tpe Nicolai, in Põte S. Angeli tantam fuiſſe hominũ multitudinem coadunatam, ꝙ facta obuiã mula Cardinalis S. Marci Veneti, cum neq; venientes, neq; redeũtes, ob inſequentẽ multitudinẽ cedere poſſent: cadẽte vno, atq; altero ſuper mulã illam iã à multitudine oppreſſam ad 200. hominũ corpora, & equos tres, obtrita & ſuffocata fuiſſe:

multi etiam à lateribus pontis in flumen ca
dentes in vndis periere, vt ibi latius per eū,
ob quam cauſam variæ quæſtiones pp ſuc-
ceſſiones bonoꝝ cuiuſdā matris & filiæ ibi
ſuppreſſi, excitatæ fuerunt, ſuper qbus plu-
res Doct. egregij conſuluerunt, vt refert Fe
lyn. in c. ad capit. S. Crucis. col. pen. verſ. de
duobus. de reſcriptis.

Redeundo igitur ad propoſitum, conclu
do ideo Papam in conſiſtorio publico ſi-
gnaturam illaꝝ commiſſionum illorum ca
ſuum introduxiſſe, vt tps illud vacuum, quo
vel noui cardinales, vel oratores introduci
expectantur, agendo aliquid conſumatur.
Nam hoc faciendo non ēt deſit, qn̄ caſus ve
ri accidunt, & proponuntur, iuſtitiam mini
ſtrare. Nā hic mos & ſtylus hodiernus ſignā
di ſupplicationes in conſiſtorio, & mādare
fieri proceſſus criminales aduerſus malefa-
ctores & rebelles, ad inſtantiam procura-
toris fiſci antiquus fuit, vt dicit Bonif. Vitel.
in cl. 1. in prin. de iud. Et pro quo facit text.
in cl. 1. verſ. præfatis itaque. ibi eramus cū
noſtra curia reſidentes in publico conſiſto
rio, &c. de iureiur. Igitur dum iſta in cōſiſto
rio aguntur, interim cardinales creādi vel
noui oratores, aut legati à legatione redeū
tes introducuntur, pro quibus omnibus re-
cipiendis ſolet conſiſtorium publicū cū ob-
ſeruatione quarundam ceremoniaꝝ indici,
quæ latius in lib. Ceremoniali deſcribūtur.
Papa igr̄ non ſolum priuatè, ſed ēt publicè,
& in conſiſtorio, vt dictum eſt, cōmiſſiones
hmōi ſignat. Sed cardinalis, aut prælatus ha
bens ſignaturam, hoc non facit, niſi domi.

Legatus verò de latere non ſignat, ſicut
Cardinalis, hn̄s ſignaturam, ſed ſicut papa, &
hoc honeſtū vr̄: quia ex quo eius perſonam
repræſentat, honorari debet ſicut papa, vt di
cit gl. in c. quæ de cauſa. 2. q. 5. & not. Abb. in
c. mandata. in princ. de præſum. & ibi Mod.
Et ſic vidi plures ſupplicationes per Reue-
rendiſs. bon. memo. Cardinalem de Monte
legatum vrbis iſto modo ſignatas, videlicet
placet. A. nam vocabatur Antonius, & papa
modernus vocatur Alexander, & ideo etiā
ſignat per placet. A.

Sacrum verò collegiū Re. Cardinalium,
Papa in longinquis partibus abſente poſt
acceptatum papatum, prout cōtigit in Ha-
driano, ſignat ſic, placet ſacro collegio ſuo,
& D.N. Papæ nomine. pro quo facit quod
nor. Spec. tit. de off. ord. §. qd de auditorib.

Vicecancellarius verò ēt ſignare pōt cō-
miſſiones iuſtitiæ ſuper cauſis tm̄ pendenti-
bus in curia, ſicut Cardinalis præfectus ſi-
gnaturæ hoc modo, placet S.D.N. Papæ. Et
antiquis tpibus ipſe Vicecancellarius ordi-
nariè ſignabat, neq; erat alius Cardinalis q
hr̄et ſignaturam iuſtitiæ, niſi ipſe. Sed eo ab-
ſente, tunc cōmittebatur vni cardinali, vt di
cit Egid. deciſ. 636. & ſequitur Fel. in rub. de
reſcr. circa fi. Et in illis quæ ad officium Vi-
cecancellarij pertinebant, illius aſſertioni
ſtabat, aliàs non. vt Egid. dicit in deciſ. 628.
cum duabus ſeq. & alibi ſæpe.

Sed hodie neſcio quo pacto. Vicecancel
larius non ſignat, nec illa facultate vtit̄, for-
taſſis ea rōne, vt dixi, de ſignatura gratiæ.
Quia ex quo hodiernis tpibus omnes com
miſſiones hn̄t cl'as, Non obſtan. conſtitutiō
nibus, &c. Vicecancellarius nō pōt illas cl'as
apponere, cum ſint cōtra ius, cui derogare
non pōt, niſi ſibi ſpecialiter concedatur, vt
in clem. ne Romani. de elect. Ideo ſupplicā
tes malunt ire ad papam, vel ad cardinalē
præfectum ſignaturæ iuſtitiæ, qui hanc fa-
cultatem habet, cuius facilis patet aditus,
quàm ad Vicecancellarium.

Et illa poteſtas Vicecancellarij, vt dixi,
vertitur circa cauſas quæ cōmittuntur ſim-
pliciter in curia: ſed in cauſis quæ extra cu-
riam cōmittuntur, non pōt cōmiſſiones ſi-
gnare, iuxta ea quæ dicit Egid. deciſ. 46. in-
cip. excep. Cardinalis verò ſic, vt dicit vna
regula poſita inter illas de poteſtate Vice-
cancellarij. Et ſiue cōmiſſiones ſignentur p
papam, ſiue per Vicecancellarium, aut Cardi
nalem habentem ſignaturam iuſtitiæ, ipſe
idem, vt Vicecancellarius, vel eius Regens
extendit ſignaturam, ſeu potius diſtribuit
tales cōmiſſiones auditoribus, vel alijs præ
latis, quibus committuntur per iſta verba
quæ apponuntur poſt ſignaturam, videlicet
de mandato D.N. Papæ audiat magiſter L.
& iuſtitiam faciat.

Super quo eſt vlterius notandum, q̄ ſi ta
lis extenſio Vicecancellarij, vel Regentis di
ſcordaret à ſignatura papæ, attenditur po-
tius ſignatura papæ, q̄ extenſio illa Vicecā-
cellarij, vel Regētis, vt in notabili caſu exē-
plum ponit D. Gul. in quadam ſua deciſ. in-
cip. cōtigit in vna cauſa, &c. & refert in plu-
ries iudicatum, vt ibi latius per eum.

Et ſi quæratur, quare potius per huiuſmodi verbum placet, ſignantur commiſſiones; quam per verbũ fiat, vt olim? poſſet reſponderi, quia verbum placet non eſt inductiuũ gratiæ, ſicut verbum fiat, ſed eſt verbum cõcernens ius & iuſtitiam: nam verbum placet, denotat arbitrium boni viri, vt in l. fideicommiſſa. §. quãquam. ff. de leg. 3. tenet Bart. in l. Lucius. ff. de fideicommiſſ. liber. & notat Abb. in cap. verum. de foro compet. & in c. cum veniſſent. de iuſtit. Hinc eſt ꝙ placita, iuriſdictiones cauſarum appellanť. vt in cap. ad audientiam. & ibi notat gl. de reſcrip. & illud arbitrium intelligitur, prout de iure, vt Moder. latè ſcribunt in ep. 1. de conſtit. Et commiſſiones nihil aliud cõtinent, quàm ius, quia diriguntur, vt iuſtitia miniſtretur vt in l. falſo. C. de diuer. reſcript. Et ideo commiſſiones iuſtitiæ ſolent communiter per Papam ad differentiam ſupplicationis gratioſæ ſignari per placet A. vt hic dicit text. regulæ, licet hoc ſit ſpeciale in Papa, quia poteſt ſignare ſupplicationem gratioſam per fiat, vel per placet. Secus autem in alijs commiſſarijs.

Et adeò iſta ſignatura iuſtitiæ continet merum ius, ꝙ in ea non datur de ſtylo decretum irritans, neque in ea derogatur priuilegijs Romanorum, neq; nouis reformationibus vrbis, quia per hoc infertur præiudicium, quod eſt contra ius. Neque etiam iſta ſignatura iuſtitiæ dat repræſalias, quia licet illæ ſint de iure, tamen videntur continere in ſe quandam ſpeciem gratiæ. Et hæc quantum ad ſignaturam iuſtitiæ ſufficiant.

Quantum verò ad extenſionem Viceccancellarij vel Regentis, quæ fit poſt ſignatas commiſſiones per papam vel cardinalem, quid operetur? aliqua ſcrib. Fel. in cap. ſup literis. in 6. col. de reſcrip. pp quam factæ fuerunt olim plures deciſ. Rotæ, quas latiſſimè diſcuſſit quidam Raymundus antiquus Rotæ auditor in quodam ſuo indice, in verbo, ſignatura. quæ tanquam prolixa & nimis vetuſta non curo referre. Nam ſufficiet ad hoc legere deciſiones quæ ſunt 19. & 361. in nouis & antiquis. deciſ. 388. cum ſequenti, & deciſ. 513. & 733.

Supereſt modo, vt de ſecunda parte huius epilogi loquamur, q̃ circa miniſtros ſignaturæ (qui referendarij appellantur) verſabitur. de quibus pauca quædam commemorabo. Nam in primis illud ſcire oportet, Referendarios ob eam cauſam cõſtitutos fuiſſe: quia princeps cum præſidentibus cardinalibus. & prælatis ſignaturæ non poterat, cum impedientibus innumeris ſedis Apoſtol. negotijs, tum etiam propter ſupplicationum multitudinem legendis, & examinandis ſupplicationibus ſupereſſe. Deputati igitur fuerunt iſti, qui hunc laborem ſubirent, examinarentq́ue prius & diſcuterent, num quæ in ſupplicationibus petuntur ab ipſo principe, ſine alicuius iniuria concedi poſſunt, in quorum ſignum viſas ſupplicationes ſuprascriptione nominis ſui propria manu ſignaret, vt ſic princeps cautior reddatur. Quorum quidem Referendariorum duo ſunt genera. Nam quidam ſunt gratiæ, alij iuſtitiæ, ſicut etiam ipſæ ſignaturæ duæ ſunt, vt diximus, duobus etiam cardinalibus commiſſæ. Referendarij gratiæ fuerunt à principio numero octo creati, vt dicit text. in authent. de Referendarijs. & totidem papa facit, licet interdum propter importunitatem potẽtum plures facti ſint. Sed Referendarij iuſtitiæ ſolebant eſſe ſex, & vnus alius pro Cancellaria. Quorum omnium Referendariorum receptio vſque ad tempora Alexandri. 6. fiebat ſolo verbo, & illud ſufficiebat. Sed Alexander 6. poſtea ſuper hoc, has ordinationes quæ ſequuntur fecit. Ex quibus vnam magnum bullam, ſiue conſtitutionem fecit circa reformationem curiæ. In qua voluit Referendarios gratiæ debere eſſe numero 10. & totidem iuſtitiæ qui debeant in ſua receptione ordinationes ſequentes iurare, quas Alexand. in d. conſtitutione, voluit ſingulo trimeſtri in vtraque ſignatura legi. Ordinationes ſignaturæ hæ ſunt.

Voluit enim in primis Referendarios gratiæ ad officium receptos ante omnia iuramentum de proponendis, & fideliter exponendis, iuſtis, & rationalibus petitionibus præſtare.

Quodq́ue vota ſua non ad complacentiam, ſed iuxta ſuam conſcientiam proferrent.

Rurſus ne ſecreta ſignaturæ quantumcunque leuia, vel minima, quæ ibi geruntur, ſub periurij, ac ſuſpenſionis ab officio per menſem, pœnis nulli panderent (prout aliquando compertum eſt) ex

huiuſmodi conſiliorum detectione inimicitiæ vel ſcandala naſcantur. †

Euitarent inſuper ſub eadem pœna, ne in propoſitionibus ſuis, vel aliàs alios Referendarios ſibi propitios facerent, vt vota ei & ad ſui complacentiam ſuffragia præſtent ſub eadem pœna.

Præterea, vt ſcopulum cauendum, præcepit, ne aliquid à partibus, quarum ſupplicationes examinant, proponunt, recipere procurent, etiam ſi illud fuerit eſculentum, vel poculentum, ſed gratis officium ſuum præſtent, ſub dicta pœna, & alia pro ipſius arbitrio imponenda.

Sed illud de eſculento & poculento malè obſeruatur in omnibus officialibus, qui licet prædicta capere non deberent vltra cõſtitutos ſibi à papa prouentus, nihilominus omnes libenter ſequuntur diſpoſitionem c. ſtatutum. §. inſuper de reſcr. lib. 6. qđ voluit iudices capere poſſe eſculentum, & poculẽtum à partibus mera liberalitate oblatum, quod paucis conſumi poſſit diebus. Quod quidem eſculentum & poculentum, licet toto anno valorem centum Ducatorum excedere non deberet, iuxta gl. in cap. non licet. 11. q. 3. & nota. Mart. Laud. in tract. de offi. domino. notabili. 89. nihilominus praua cõſuetudo modum tranſgreditur, conniuentibus ſuperioribus, & forte cauſam dantibus, qui deberent huiuſmodi Referendarios, & alios curiæ miniſtros, de aliquo honeſto ſalario prouidere: abhorret enim lex ſine premio homines laborioſis officijs præfici, vt dicit tex. in §. ſi quis autem. in auth. de iud. Quia alicui officium ſuum non debet eſſe damnoſum, vt dicit text. in c. cum non deceat. de elect. lib. 6. Nam cum labor eſt in damno, mortalis creſcit egeſtas, dicit Cato.

Et voluit eos promittere, ne alijs Referẽdarijs iniuſta forte, vel minus honeſta proponentibus aſſentiant, ſed potius ex debito conſcientiæ ſuæ illis contradicant & aduerſentur, nulla proponentis, vel alterius perſonæ ratione habita.

Poſtremo ſub eadem pœna, & alia arbitrio ipſius papæ imponenda, obligare eos voluit, ne alterius Referendarij corruptelas, ſi forte ſciuerit illorum aliquem cõmiſiſſe, aut munera recepiſſe, tegere aut occultare deberent. Hæc ſunt quæ Referendarij gratiæ promittere & iurare debent, quæ ferè ſimilia ſunt illis, quæ Rotę auditoribus p ordinationes Ioan. 22. imponuntur. Quibus factis qñ ad ſignaturam ſunt omnes cõgregati, vna cum Datario, qui ſemper ſignaturis papæ aſſiſtere debet & ſolet, antiquior Referendariorum, vel prout fit, inter auditores Rotæ, ille Referendarius qui ſm Turnũ proponere debet, ante omnia orationẽ ſeq. quam S. Iſidorum compoſuiſſe conſtat, alta & intelligibili voce legere debet, videlicet.

ADſumus D. S. Spiritus, adſumus peccati quidem immanitate detenti, ſed in nomine tuo cõgregati, veni ad nos, & eſto nobiſcum, & dignare illabi cordibus nr̃is, doce nos quid agamus, quò gradiamur, & oñde quid efficere debeamus, vt te auxiliante, tibi in omnibus placere valeamus. Eſto ſalus, ſuggeſtor, & effector iudiciorum nr̃orum, qui ſolus cum Deo patre, & eius filio nomen poſſides glorioſum: non nos patiaris pertubatores eſſe iuſtitiæ, qui ſummam diligis æquitatem, non in ſiniſtrũ nos ignorantia trahat, non fauor inflectat, non acceptio muneris vel perſonæ corrumpat. Sed iunge nos efficaciter ſolito tuæ gratiæ dono, vt ſimus in te vnum, & in nullo deuiemus à vero, vt ſicut in nomine tuo collecti, ſic in cunctis teneamus cũ moderamine pietatis iuſtitiam, vt & hic à te in nullo diſſentiat ſententia noſtra, & in futuro pro bene geſtis conſequamur præmia ſempiterna. Reſpondent omnes, Amen.

Hæc oro dr̃ in princ. ſignaturæ, & in Rota ſingulis diebus audientiæ, quæ originem habuit Concilijs gñalib. initio quorum hæc oro dicenda erat, vt docet Spec. in tract. de modo gñalis concilij celebrandi. in 2. parte rubr. 11. Et Petrus de Monte, eps Brixian. in

ADNOT. IOAN. MILÆVS.

† Si quis prætereà iniuriæ faciendæ cauſa, ſecreta iudiciorum publicauerit, in factum, & iniuriarum actione tenebitur. l. ſi quis teſtamentum. §. ſed ſi quis. ff. ad legem Aquil. atque etiam criminæ falſi. l. prima. §. is qui depoſita inſtrumenta. ff. ad leg. Cornel. de falſ. & humiliores hoc agentes, in metallum damnantur: honeſtiores verò, in inſulſam deportantur. l. ſi quis aliquid. § qui vim. & § inſtrumenta. ff. de pœn.

in ſua Monarchia.q.4.&ibi hanc orationẽ, licet ſatis corruptè,ſcribunt,& ita etiam inter concilia Baſilien.& Cõſtan. impreſſa reperitur. Sed hæc oratio hodie in ſignatura papæ non legitur,neſcio qua de cauſa, forte,quia præſentia papæ omnem ſolennitatẽ ſupplet,vt dr in l.omnium. C. de teſtamen.

Et quæ dicta ſunt de Referendarijs gratię,eadem in Referendarijs iuſtitię obſeruátur,qui ſolent eſſe ſex,& vnus pro Cancellaria, licet aliqñ ſint plures ſecundum volũtatem papę.Verum quia in hac ſignatura iuſtitiæ periculoſius peccatur, quàm in alia: ideo grauius puniuntur ſi huiuſmodi Referendarij reperti fuerint pro officio ſuo pręſtando munera ſuſcepiſſe.Nam vltra pęnas prædictas,pro prima vice ſuſpenduntur per menſem ab ingreſſu ſignaturæ: pro ſecunda,per quatuor menſes: pro tertia, ſuſpenduntur perpetuò,& ad illud officiũ amplius exercendum inhabiles redduntur.Et ob eã cauſam ſummi pontifices ſapienter in hac ſignatura iuſtitiæ introduxerunt,ꝙ ſolus cardinalis habens ſignaturam iuſtitiæ, ſalàriũ centum Ducatorum ſingulo menſe hr̃et: Cardinalis verò ſignaturæ gratiæ nihil reciperet. Quia prima ſignatura ꝑ iuſtitiam miniſtrandam eſt altera periculoſior, & vt occaſio omnino in illa tolleretur capiendi munera & eſculenta,quæ ſolent ſæpe ſapiẽtũ oculos obcæcare,vt in can.pauper.11.q.3.illud inductum fuit:nam vbi maius periculum vertitur,cautius fuit agendum, vt in c.vbi periculum.de elect.l.b.6. Quod quidem periculum in ſignatura gratiæ militare non videtur.Et ideo videmus,ꝙ Alex.vi. grauiorem pœnam Referendarijs iuſtitiæ munera capientibus, quàm Referendarijs gratiæ impoſuit, vt ex prædictis capitulis apparet.

Item tenentur Referendarij iuſtitię,cum proponitur aliqua materia antiqua, ſuper qua iam plures commiſſiones propoſitæ & ſignatæ fuerunt,partes,vel earum procuratores,aut aduocatos audire,duos ex Referẽdarijs, qui eas audiant,& referant in ſequẽti ſignatura deputando, licet aliquando Referendarij omnes informentur.

Item eſt ordinatum, ꝙ qñ in ſignatura cauſa alicuius Referendarij, aut fratris germani,aut alterius vſque ad tertium gradum affinitatis, vel cõſanguinitatis incluſiuè proponitur,Referendarius illi propoſitioni nõ interſit, ſed ex loco ſignaturæ foras exeat, nec votum det,nec quod alij dederunt perſcrutetur. Quod etiam in auditoribus Rotę Ioan.22.ſtatuiſſe conſtat. Et ſi idem Referẽdarius ſcienter propoſuerit in ſignatura cõmiſſiones ad ſe, vel ad ſupradictos conſanguineos,vel affines pertinentes, ipſo facto eſt excommunicatus. Hæc Alex.vi.conſtituit,qui poſtea in conſtitutione quadam reformatoria curiæ, alia ad iſtam ſignaturam pertinentia addidit.Voluit enim,ꝙ commiſſiones beneficiales extra Rotam non ſignẽtur, niſi de conſenſu partium, & tunc non detur poteſtas decernendi executoriales, niſi contra ſuccumbentem.

Item voluit,quod commiſſio ſemel reiecta, non ponatur iterum ſub pœna excõmunicationis ipſo facto incurrenda.

Item ꝙ extra ſignaturam non porrigantur papæ commiſſiones ſignandæ.

Item ꝙ cõmiſſiones aduerſis literas, ſeu gratias tollentes ius quaſitum,ſemper ſignari poſſint,nulla habita ratione,qualis ſit materia propoſita. Et plura alia in dicta Bulla reformationes ſtatuit Alex.quę longũ eſſet recenſere:quæ ideo non refero,quia Bulla forte non fuit publicata. Sed capitula ſuperiora publicata, & ſeruata fuerunt aliquo tẽpore,& ideo iſta exempli cauſa ſufficiant.

Hæc de Referendarijs ſtatuit Alex. cum ante omnia cõfuſa viderentur & hodie male & hæc ſtatuta ſeruantur,quia Referẽdarij ſimpliciter abſque iurõ recipiuntur, quod eſt mirandum, quia cum iſti ſint miniſtri ſedis Apoſtolicæ, & omnium ſecretorũ ſignaturæ participes,& iuſtitiæ conſolatores nõ dr̃ent ilico,& nudo verbo recipi,ſed maior circa tales perſonas promouendas dr̃et diligentia adhiberi.arg.l.1.§.ſed & ſi quis. ff. de carb.edicto. Præſertim cum inter officiales curiæ Referendarij digniores reputentur. Nam in regulis prærogatiuarum expectantium, primi omnium Referendarij ſcribuntur,deinde Protonotarij participantes,tertio loco Correctores, poſtea Subdiaconi numerarij,quarto loco auditores Rotæ, poſtea clerici Cameræ,deinde auditor Cameræ,& Abbreuiatores actu officia ſua exercẽtes,&c. Itaq; Referendarij ab ordine literæ reputantur digniores ceteris alijs,quia primo nominant,iuxta l.1.& 2.ff.de albo ſcrib.

Et

Et ideo dato expectatiuarum concurſu inter præſatos officiales papa voluit Referendarios præcedere.

Rationem nõ inuenio, quia ſi ad antiquitatem officij reſpicimus, Protonotarij cæteris ſunt antiquiores: nam Referendarios à Iuſtiniano imperatore cõſtitutos fuiſſe, qui fuit anno ab ortu Chriſti D. XXV. ſatis cõpertum eſt, vt in auct. de referẽdarijs patet. Protonotarij verò multo ante creati ſunt (vt Pontificum hiſtoriæ teſtantur.) Nam vt Damaſus auctor eſt, Protonotarij vij. numerarij à Clemente primo conſtituti fuere, qui fuit iiij. à Petro, anno ſalutis Chriſtianæ xcij. vt latius dixi ſuprà in procem. regularũ, q. 1. qui vſque ad tpa Clementis vj. in magno honore fuerunt. Adeo q̃ Bonifacius de Vitalinis, quondam Rotæ auditor, & Protonotarius in clem. 1. de regulari. nu. 31. conqueritur, & inuehitur contra Cardinalem Zabarellam, qui procurauerat protonotariorum numerum rumpere, creati faciẽdo nepotem ſuum vltra numerum, cum emolumentorum participatione.

Ex quibus apparet, Protonotarios Referẽdarijs antiquiores fuiſſe. Et nihilominus ſummi pontifices voluerũt Referẽdarios cęteris curię officialib. pferendos eſſe, vt patet in dicta regula. Quid igi͏t̃ cauſæ fuit tanti fauoris? hactenus non legi. Sed arbitror ob eã cauſam tributam illis tãti honoris prærogatiuam eſſe, quia Referendarij quotidie apud principem, & in eius præſentia, imò ſimul cũ eo officia eorum exercent cum opere & cõſilio iuuando, qd' alij curię officiales ſeorſum faciunt, nec ita immediatè papam iuuãt & ideo illi cæteris pferuntur. ita dicit Ang. Are. in terminis in §. fi. in prin inſt. de exce. ſequitur Io. de terra rubea in tract. primogeniture. fo. 108. col. 1. Qua ſola ratione cardinales præſentes cæteris præferuntur: Imò ſimplex cardinalis in curia reſidens præfertẽ in honoribus cardinali legato, vt probat Nicolaus Boerius in tract. de præeminẽtia magni conſilij. in prima ratione. Non. n. æqualiter ſplendet, qui abeſt, ac qui præſens eſt: nam licet omnis dignitatum ordo ſplendorem à principe recipiat, magis tñ coruſcat qui proximior eſt q̃ qui diſtat, vt dicit Bal. de cardinalibus loquẽs in rubr. de off. procõſul. Cardinales. n. præſentes quotidie vnà cũ papa in eodem dolio verſantur, vt latè dicam in regula de impetrantibus per obitũ familiarium cardinalium. q. 17. & tradunt Mod. in tract. de dign. & poteſta. leg. in 6. cõcluſio. Sicut in eccleſia triũphante, qui proximiores ſunt Deo immortali, magis cæteris de gloria participant, vt Theologi vbiq; aſſerunt. Nimirum igitur ſi ob eam cauſam Referendarij digniores cenſentur. Nam, vt dicit Imperator, illi magis digni haberi debent, quos labor aſſiduus, & noſtri lateris comitatus illuſtrat, vt dicitur in l. 1. C. de præpoſ. laborum. lib. 12.

Quamobrem magis olim fuerat Referẽdariorum æſtimatio: nam immunes & exẽpti à muneribus extraordinarijs erant, vt dicit Bar. in l. eos. C. de exc. mune. lib. 10. & dicit Ioã. And. in c. duobus. in 5. col. ſuper gl. antepen. de reſcr. lib. 6. q̃ Referendarij ſicut papa, tũc poterant ex duobus impetrãtibus alteri gratificari in data, videlicet præponẽdo alium, vel poſtponendo. Et dicit Bald. in cle. 1. de reſcr. q̃ quidquid facit Referendarius, cenſetur papa facere. Et dicit vna deciſio Rotæ ordine 306. in nouis. inc. ſi actor, q̃ Referendarius poterat, ſicut Vicecãcellarius recipere reſignationem beneficiorum, quod auditor Rotæ facere non põt. Et iſta omnia intelligerem procedere in Referendarijs vtriuſq; ſignaturæ, in quibus militant prædictæ rationes: ſed in Referendarijs iuſtitiæ tũ, qui papæ immediatè non aſſiſtũt, nec illius præſentia illuſtrantur, forte prædicta non procederent. Et eſt ẽt aduertendũ, q̃ licet illi Referendarij actu officia ſua non exerceant, nihilominus prgatiua Referendariorum gaudent, & ſunt verè Referendarij. Ita dicit Gloſſator regularum cancellariæ in regula prærogatiuarum expectantiũ, in ſecunda parte. vbi ponit exemplũ in quodam Guidone Antonio filio Ceculij de Mediolano viro nobili, qui Referendariarum non exercebat, & nihilominus prerogatiua vtebatur, vt ibi per eũ. Ratio illius dicti eſt, quia regula ſolum requirit exercitium actuale in Abbreuiatoribus, vt ibi apparet.

Tñ ego multum dubitarem de d. Gloſſ. per ea quæ And. Sicul. dicit in conſ. 58. in 1. & 2. col. lib. 1. & Fel. in c. per tuas. in 4. col. de maio. & obe. qui pciſe loquit. Et illud, qd' dicit Gloſſator de illo Guidone, nõ ſatis apparet, vel ſi pſtaret, illud fuit ex indulgentia ſpeciali. Tñ dictũ Gloſſatoris hodie practicatur.

catur. Et licet Referendariorum officiũ olim
in magno ꝑtio fuerit, hodie tñ neſcio quo
pacto eorum auctoritas vileſcit, vt dicit Abb.
Panor.in c.i.circa fi.de priuil.de quibus ẽt
Rota mentionẽ facit in deciſ.565.in 2. col.
in antiq.& Spec.in tit.de ſupplicatione.poſt
prin.Inn.& Hoſt.in c.ex literis.de in integ.
reſt.& Io.de Platea in l.fi. col.pen.C.de de
curio.lib.10. & latius de illis loquit Caſſa-
neus in tract.gloriæ Mundi.in 6.par. in 11.
conſideratione.& plura priuilegia conceſſit
Leo.X. quæ non curo referre. Quæ omnia
de Referendarijs dicta notanda ſunt, quia
eſt materia peregrina nullibi coadunata.

Poſtq̃ igitur per referendarios corã pa-
pa vel cardinali præſidente, ſignaturæ ꝑpoſi
tæ, & examinatæ ſunt cõmiſſiones iuſtitiæ,
ac per papã, vel cardinalẽ ſignatæ, mittunt
ad Vicecancellariũ, vel cancellariæ regentẽ,
qui eas extendat ſeu verius diſtribuat ꝑ tur-
nũ inter Auditores, ꝑ illa verba appoſita in
calce cõmiſſionis poſt ſignaturã, videlicet
de mandato D.N.Papæ audiat magiſter N.
& iuſtitiã faciat. Et ꝑꝑ illam diuiſionem, cõ-
miſſionum quas Regens facit, dictæ cõmiſ
ſiones, diſtributiones appellãtur, vt dicit de
ciſ.Rotæ.362.in no. Et deciſ.429.in antiq.
Facta igitur diſtributione cõmiſſionum per
Regentẽ mittit eas ad banchum Curſorum,
qui eas ẽt inter ſe per turnũ diſtribuunt, &
præſentant Auditoribus vel alijs ꝑlatis qui
bus diriguntur, quibus à die præſentationis
earundẽ datur iuriſdictio, vt in c. vt noſtrũ.
& ibi notant Mod.de appel. Et licet audito
res iuriſdõnem ordinariam in cognoſcẽdo
cenſeantur hr̃e, iux. nota. in cle. auditor.de
reſcr. itaque videretur illos poſſe procede-
re in cauſa: tñ non poſſunt, vt opinor, ante
præſentationẽ cognoſcere duplici ratione.

Prima, quia ꝑꝑ præſentiam papæ illa iu
riſdictio ordinaria eſt quaſi impedita, ꝑꝑ
quam cauſam omnes exiſtentes in curia cẽ
ſentur delegati: iux. not.per Arch. in c. ex-
perientiæ. 11.q.1.vbi dicit, ꝙ nullus in curia
habet iuriſdictionẽ ordinariã, niſi papa, ſed
iudicãt, aut ex gñali delegatione papæ, aut
ex ſpeciali cõmiſſione, vt ibi dicit Arch. re-
ferendo Spec. Ratio eſt, quia iuriſdictio or-
dinaria rr̃ prouenit ratione territorij, vt
not.in c.cum contingat.de for. compet. qđ
Auditores non habent. Et licet quædam de
ciſ. Egid.659.incip. dicta cõpulſio, &c. dicit
ꝙ Auditores habent totam Romanã curiã
pro territorio: illud eſt verum, ad effectũ,
vt ſtatuere poſſint ſuas deciſiones in curia,
quæ habent vim ſtyli & legis, quamuis Gloſ
ſator regularum in regula de ſubrogandis,
neget, auditores & quoſcunq; alios in præ-
ſentia papæ ſtatuere poſſe; cum non habeat
plenam iuriſdictionem ordinariã, ſed dicat
hoc fieri ſciente & vidente papa. Et ideo cẽ
ſentur quo ad hoc hr̃e territorium per quã
dam fictionem, non verè. Patet, quia ſi verè
tota curia eſſet nobis data pro territorio,
non hr̃emus ſtrictiorem poteſtatem quàm
habent alij delegati in curia, vt dicit deciſ.
Rotæ.306.incipiens, ſi actor.in nouis. quæ
probat hoc exemplo, quia videmus alios de
legatos abſoluere poſſe ad cautelã. ſed nos
auditores non poſſumus ſine ſpeciali mãda
to, vt ibi dr̃. Et ꝑpea non ſine cauſa Bonif.
8.interloquutus fuit, neminem in curia Ro
mana ordinariam iuriſdictionem hr̃e, niſi
papa, vt refert Archidia.in d.c.experientiæ.

Secunda cauſa, quare auditores ꝑſentata
cõmiſſione hodie procedere nõ poſſint, eſt
ꝑꝑ impedimentum regularum Cancellariæ, in
ter quas eſt vna poſita infrà ordine 29. q̃ di
ſponit commiſſiones cauſarum non valere li
teris non expeditis. Itaq; per illam regulã
impedit iuriſdictio, quod eſt verum qñ pro
ducitur per partem aduerſam in actis, aliàs
procedere poſſent auditores illa non obſtã
te, per ea q̃ latius dixi ſuperius in proœmio
regularum, ẽt papa mortuo, vt latius probat
Gloſſator iſtarũ regularum in rub.de poteſta-
te Vicecancellarij in 2. & 3. col. Et ẽt aliqñ
non obſtante productione dictæ reg.29 Au
ditores ad vlteriora proceſſerunt, qñ illi re
gulæ fuit derogatum, prout aliqñ fieri conti
git pro qualificatis perſonis, vt reperi adno
tatum in quodã libro adnotationũ Reuerẽ.
diſ.bo.me.cardinalis Sanct.Quatuor.fo.66.
& 82.quod eſt mirandum, quia hodie nõ ſo
let pro aliquo illi reg. derogari, niſi modo
infra ſcripto: pro cardin. tamen paſſim dero
gari ſolet, cum in illis ceſſent rationes frau
dis, propter quas literarum expeditio req-
ritur, videlicet ſolutio annatæ, & officialium
ſatisfactio, à qb. cardinales eximunt. Et qa
præter hoc Cardinales, pro luce dignitatis
eorum ita, vt modeſti eſſe debent. ſic ꝑſumunt
abeſſe à fraudibus, & eſſe ceteris iuſtiores.

Hinc eſt, ꝙ de hodierno ſtylo, quando
cauſa

cauſa committitur cardinali in ſignatura pa
pæ, non ponitur illa clauſula (quæ in extẽ-
ſione commiſſionum Vicecancellarij, vel
regentis communiter apponi ſolet (videli-
cet, iuſtitiam faciat, &c. ſicut apponitur in
commiſſionibus alijs prælatis directis. Sed
ſolũ ponuntur hæc verba de mãdato D. N.
Papæ, audiat talis cardinalis, & decidat, &c.
ratio redditur per tex. in l. vnica. ff. de offic.
præto. Quia princeps eos, quos ob ſingula-
rem induſtriã exploratã eorum fide & gra
uitate ad huius officij magnitudinem eue-
xit, non pręſumit aliter iudicaturos eſſe pro
ſapientia ac luce dignitatis eorum, quàm
ipſe foret iudicaturos. Non igitur illis man
dat, ꝙ iuſtitiam faciant, cum quilibet cardi
nalium hoc proprium & peculiare hr̃e de-
beat, vt abſque aliquo ſigno, vel monitione
iuſtitiam faciant, quæ eorum pectoribus ita
ineſſe debet ac propria vita. Aliàs papa in-
iuriam illis videretur inferre, ſi per ſuam ſi
gnaturam illis imponeret & quodammo-
do ad eorum memoriam reduceret, ꝙ iuſti
tiam facerent: nam hoc perinde haberetur,
ac ſi eius eſſent immemores, quod videtur
paululum ſubauſterum. Nam ſicut comme-
moratio impenſi beneficij (vt inquit Comi
cus) immemorem, ac penè ingratum aium
recipientis arguit: ſic commemoratio iuſti
tiæ facta illis qui ex officio ſuo illam facere
tenentur, neſcio quid dormientis ac obli-
uioſi animi indicat. Videtur enim papa de
illorum probitate & fide dubitare, ſi, vt iuſti
tiam faciant, admoneat, & ſcripto mandet.
Bonus enim equus (vt eſt in prouerbio) cal
caribus non indiget, ſed ſola virgæ vmbra
regitur. Quæ quidem rationes, licet in qui
buſuis alij bonis prelatis militare poſſent,
non tñ papa ita de illis confidit ſicut de car
dinalibus, qui quotidie ſecum pro reipubli
cæ Chriſtianæ commodis innumerabiles
labores perferunt, de quibus ideo facilius
confidit, quia eorum mores diuturna, & pe
nè quotidiana experientia magis notos ha
bet. arg. eorum quæ dicit Fel. in c. ad aures.
in 14. concluſione de reſcrip. In cardinali-
bus ergo ceſſant iſtæ ſolennitates iudicio-
rum, quæ in alijs obſeruantur.

Et ideo non ſine optima & efficaci ratio
ne in iſta materia plura priuilegia in fauo-
rem cardinalium contra iuris diſpoſitionẽ
ſpecialiter inducta ſunt, quę alijs prelatis ꝯ-
ceſſa non fuerunt. De quibus non ab re
erit, pro dignitate eorum pauca quædam
commemorare, quæ in locis vulgatibus
non traduntur, ſcribam.

Primum priuilegium eſt illud de quo ſu
pra proxime dictum eſt.

Secundum eſt, quia commiſſiones quæ
fiunt cardinalibus non ſolent ſignari, niſi ꝑ
ſolum papã: ſicut neque ſupplicationes qua
tuor votoꝶ papę reſeruatorum, quorum cõ
mutationes cũ Datario componuntur, &
ideo eas non ſignat niſi ſolus papa ꝑꝑ nota
bilem præeminentiam illorum votorũ, in
quibus antiquitus non ſolebat papa, niſi ex
magna cauſa, & cum compoſitione diſpenſa
re. Sed cardinalis qui habet ſignaturã in a-
lijs votis inferioribus diſpenſat. Ita cõmiſ-
ſiones quæ fiunt cardinalibus ꝑꝑ illorum
excellentiam ſolus papa ſignat, ſed alię com
miſſiones inferioribus directæ per alios ꝑ̄-
latos habentes ſignaturam iuſtitiæ aut per
cardinalem, vel per Vicecãcellarium ſigna-
ri poſſunt, vt dicit Bonifacius Vitalinus in
clem. auditor. in 2. col. in 5. oppoſ. de reſcr.
Et cauſæ quæ cardinalibus committuntur,
non debent excedere 60. ducatos, aliàs cõ-
miſſio eſt nulla, vt dicit Paulinus in quadã
extrauag. ad onus, alleg. per Fel. in rubr. de
reſcr. circa fi. & per cardinalem Iacobatium
in tract. Conſilij fol. 27. in 1. col. Et qñ cau
ſa committitur contra Titium & alios in ci
tationis decreto nominãdos, etiam ſi cardi
nalis nominetur, &c. Et quod dictum eſt cõ
miſſiones contra cardinales non ſignari, ni
ſi per manum papæ, idem ſeruatur in re-
gibus in quibus etiam ſtylus Cancellariæ
tenet, ꝙ literæ contra reges & principes, &
magnos duces non dantur ſine ſignatura pa
pæ, iuxta not. per Specul. tit. de legato. §.
nunc oſtendendum. verſic. item non obſtat.
Et hoc expreſſe notatur in illo vulgato li-
bro practicæ Cancellariæ. fol. 76. ſecus eſt
in alijs.

Tertium priuilegium eſt, ꝙ in cauſis car
dinalibus commiſſis aſſertioni illorum cre
ditur: ita dicit Egid. deciſ. 183.

Quartum ſpeciale priuilegium eſt, ꝙ li-
cet quando committitur cauſa auditori-
bus, vel alijs prælatis, illi non poſſunt alteri
committere obſeruationes terminorum ſi
ne ſpeciali licentia papæ. Secus tamen eſt
quando committitur cauſa cardinali, quia
ſine

ſine ſpeciali mandato papæ committere poſſet auditoribus ſuis terminorum obſeruationes.ita dicit Egi. eſſe de ſtylo in deciſ. 43. incip. articulus.

Quintum ſingulare priuilegium eſt,ꝙ ſi committatur cauſa.cardinali,quæ prius fuerat commiſſa alij auditori,& ille faciat intimare commiſſionem dicto auditori licet illi non inhibeatur, auditor non poteſt amplius procedere in cauſa propter reuerentiam cardinalis. Secus ſi vnus auditor alteri auditori commiſſioné ſine inhibitione intimaret,quia talis auditor nihilominus poterit procedere.ita tenet Rota in deciſ.24.incipiente,& eſt ſciendum. de dolo & contuma. in antiq.

Sextum priuilegium ſpeciale eſt,propter eandem reuerentiam inductum, ꝙ auditor quando intimare facit cardinali commiſſionem, non debet illi inhibere, vt dicitur in dicta proxima deciſione.

Septimum priuilegium eſt in fauoré cardinalium introductum,ꝙ cauſa ſemel commiſſa cardinali,licet ille deſinat quouis modo eſſe iudex,non tamen committitur vlterius inferiori à cardinale ſine ſpeciali mandato papæ,propter illorum honorem,vt dicit Egi.deciſ.37.incipien.vbi appellatur. in fin. & tenet Nicolaus Milis in verbo, appellatio.

Octauum priuilegium propter eundem honorem cardinalibus ſeruandum,inductũ eſt,vt cardinalis,cui cauſa committitur,alteri cardinali non inhibet: ſecus eſt in alijs, vt dicit deciſ. vltima. de dolo & contuma. in antiq.

Nonum priuilegium, ꝙ licet illa clauſula,appellatione remota.in commiſſionibus prelatorum,& quorumcunque intelligatur de appellatione friuola,poſita tamen in cõmiſſione facta cardinali,intelligitur de quacunq; appellatione. Itaque neque iuſté neque iniuſté à ſententia illius poterit appellari:ita dicit Paulinus in tract. de off. & pot. capi.ſe.vac. in pen fol. in 3. col. & ante ipſum hoc tenet Mi.s in verbo, appellari nõ poteſt à ſententia lata per cardinalem. Et tenet Bald.in l.1.in 2.col. ff. de offic. præfect.& Rom.in ſing.incip. appellatione remota. quæ omnia ſunt noua in hac materia.pro quibus vide quæ dico ſupra in proœmio regularum q.4. num.2.

Decimum priuilegium ſpeciale eſt, quia in pari cauſa qñ cardinalis habet pares rationes cum alio,Rota ſolet in dubijs gratificari pro cardinali,prout vidi tempore meo ſeruari in cauſa Mediolanen.pro R. cardinali Triuultio. Et in alia etiam Mediolan. pro R. Cardinali Cæſarino, & ita ſemper fuiſſe antiquis temporibus obſeruatum, dixit D. Simoneta.

Ad propoſitum redeundo, iſtis igitur regulis non ſolet communiter in totum derogari,ſed ex vſu ſignaturæ inductum fuit, ꝙ in fauorem cardinalium poſſit fieri derogatio propter rationé quam dixi. Reperta eſt tñ pro commoditate curialium honeſta & moderata derogatio ad dictam reg.29.quę voluit commiſſiones non valere, niſi prius literis expeditis ſuper gratia facta. Nam ad effectum, vt ante terminum ad articulandũ iuriſdictio iudici detur, vt actor cauſam inſtruat cum ſua cõmoditate,& præparet neceſſaria ad iudicium conceditur ei in commiſſione iſta moderata derogatio, ſeu potius ſuſpenſio regulæ,videlicet,Dummodo ante terminum ad articulandum literas expedierit,&c.Et hoc fit,vt dixi,vt interim auditor habeat iuriſdictionem, qui aliàs nullam haberet obſtante prædicta regula. Per quam quidem derogationem,per ſolam cõmiſſionem cõceſſam,non infertur moleſtia poſſeſſori,iuxta tex.in l.libertus. 2. ff. de in ius voc.cum concor.vt per Fel.in c.ex tenore.in col.1.de reſcr.& dixi latius in §.pœnales.inſt.de actio. Et quamuis ante prædictũ terminum ad articulandum precedant tres termini,videlicet ad dicendum contra commiſſionem,ad libellandum,libellumque videndum,& ad iurãdum de calumnia,ex quibus poſſet moleſtia pretendi ratione citationum,quæ in prædictis terminis requiruntur: nihilominus illa moleſtia nõ eſt conſiderabilis, niſi reus propter hoc aliquas impẽſas feciſſet, quia tali caſu haberet locum diſpoſitio.d.c.ex tenore. Nam quo ad moleſtiã, iura tñ hoc conſiderant, vtrum reus fuerit fatigatus laboribus & expenſis,vt patet in c. cæterum.& in c.fi.de reſcr.& in c.diſpẽdia. vbi poſt alios dixi eo.tit.lib.6.& in clem.1. eo.tit. ceſſante tamen tali moleſtia, non poteſt aliàs dici reus vexari,cum nihil laboret, nihil expendat.

Verũ, quia prædicta clauſula appoſita in commiſ

co mmiſſione, videlicet, Dummodo ante ter mi num, &c. ſucceſſu t pis, vt experientia do cuit, cœpit eſſe damnoſa, ex eo, quia eius oc caſione excogitabantur fraudes pp quas de facili beneficia efficiebantur litigioſa, inuē-ta fuit alia moderatio, & ſalutare remediū per quod huiuſmodi fraudes coërcerentur, vt ſtatim dicam. Fraudes verò quæ pp dictā clauſulā, Dummodo ante terminum ad arti culandum, &c. committebantur, iſtæ erant. Nam contingebat ſæpe, ꝙ ego de facili im petrabam commiſſionem literis non expe ditis cum prædicta clauſula, dūmodo eas an te terminum ad articulandum expedirem, vigore cuius citari faciebam aduerſarium meum, ad iſtum tm̄ effectum, vt ille morere tur, vel cederet, ego peterem ſubrogari. Nā ex quo beneficium, iam per commiſſionē & citationem effectum fuerat litigioſum, fa cilè ſubrogatio cōcedebatur. Itaque ex hac iniuſta vexatione reſultabant hæc mala. Pri mum, ꝙ ordinarij ſine eoꝝ culpa priuaban tur de huiuſmodi beneficijs litigioſis proui dere, patroni prohibebantur præſentare, ex pectantes ēt penitus excludebantur, vt in c. 2. vt lite penden. lib. 6. Et ſequebatur aliud malum, quod deterius erat, quia multoties iſtis ſic litem mouentibus, nullum ius tpe commiſſionis ad beneficia ſic impetrata cō petebat: ſed per iſtam viam ſe in ius defun-cti ſubrogando, ius de nouo acquirebant. Sicq. dabatur occaſio certo modo piſcandi beneficia viuentium, forte in ſenili & decre pita ætate conſtitutorum, in graue præiudi cium prædictorum, ac ipſorum poſſeſſorū non valētium de beneficijs ſuis iam effectis litigioſis liberè diſponere. Quam ob rem, vt huic fraudi & malitiæ occurreretur, Car-dinalis Alexandrinus primus omnium, vt di-cit Fel. hic in quibuſdam apoſtillis imperfe ctis, ſalutare remedium inuenit, & quandā moderationem ad prędictam clauſulā, qua hodie ſignatura vtitur, videlicet ꝙ poſt præ dictam clauſulam, Dummodo ante terminū ad particulandum literæ expediantur, &c. adderentur hæc verba, & ꝙ interim benefi cium non cenſeatur litigioſum ēt ad effectū regulæ de ſubrogandis: per quam quidē ad-ditionem ſubuentum fuit ordinarijs, patro nis expectantibus, & poſſeſſoribus conuen-tis. An verò dicta clauſula inuenta per Ale-xandrinum præſeruet exceptionem regulæ de triennali competentem poſſeſſori, vt vi delicet beneficium non obſtante huiuſmo di lite maneat pacificum, dicam inferius, & in regula de triennali. quæſt. 11. §. etiam in regula de ſubrogandis.

Et eſt aduertēdum, ꝙ ſicut ſignatura in fa uorem reorum poſſeſſorū, ne beneficia eo-rum per iſtam viam fierent litigioſa, inuenit prædictam clauſulam: ita & Rota tpe Leo-nis papę x. introduxit aliā vtilitatē in fauo-rem actor. s. Nam cum actor iuxta dictam clauſulā teneatur expedire literas ante ter-minum ad articulandum, & literæ tunc dnr expeditæ qn̄ ſunt plumbatæ, vt tenet Gloſſ. hic: quia bulla dr̄ plumbum pendens, ſiue ſi gillum de auro vel argento, iux. gl. in verb. aurea bulla. in clem. 1. de iureiur. & tenet ex preſſè Gloſſ. in reg. 14. in 4. col. & in reg. 69. in fi. & facit tex. in c. licet. de crimine fal. Et ante appoſitum plumbum, bulla dici nō poteſt, vt dicit Alex. in conſ. 215. viſis proba tionibus. in 2. vol. Tamen Rota in fauorē actoris voluit, ꝙ licet actor produxerit bul lam ſuam poſt terminum ad articulandum, & non appareat de die expeditionis, ꝙ in dubio præſumatur expedita ante terminū, vt euitetur nullitas, vt latius de iſta deciſio-ne ſuperius memini. Imò in alia ēt cauſa vo luit Rota, ꝙ ſufficit in bullis mēſem eſſe ap poſitum per Reſcribendarium, vt in vna Ge benen. beneficiorū de menſe Martio, 1520. concluſit Rota coram D. Gul. vt ipſe idem adnotauit. Nam in dicta cauſa terminus ad articulandum fuerat ſeruatus de menſe De-cembri, & actor produxit bullas ſuas poſt terminum ad articulandum: ſed in bullę ter go erat appoſita per Reſcribendarium iſta dictio, De. quæ ſignificat menſe Decembri, non tn̄ apparebat de die, voluerunt Domi-ni per hoc actorem excuſari. Nam licet illa appoſitio menſis de neceſſitate non cōclu-dat expeditionem fuiſſe factam ante termi num ad articulandum, nihilominus ad effu giendum contumaciam debet præſumi a-ctus in dubio expeditus legitimo tpe, iuxta notata per Bart. in l. non ſolum. §. ſed & re-probari. de oper. no. nunc. Nam qn̄ duo a-ctus reperiuntur facti eodem tempore, in dubio ille actus præſumitur factus prius q̄ fieri debuit, vt actus valeat, & per quem ex-cludatur delictū, vt notabiliter dicit Bal. in l. cùm in teſtamento. §. hæc verba. ad fi. ff. de hær.

hær.inſt. Quod dicit memoria dignum Alex.in l.diuortio.in 4.col.ff.ſol.matr. & idẽ Alex.pro ſingulari illud dictum citat in l.3. C.de codi.& in conſ.81.lecto & d.ſcuſſo.in 4.col.l.b.3.& Iaſ.in l. hæc conſultiſſima. in 1.& ſeq.coi.C.qui teſt.fac.poſ.& in l. fi. col. pen.C.de edic.di.Hadria.tollen. Dec.in cõſ. 11.in 11.col.quæ addenda ſunt ad Fel.in c. paſtoralis. col.4.de reſcr. Cùm igitur in dicta cauſa Gebenen. terminus ad articulandum fuerat ſeruatus mẽſe Decembri,in eodem menſe reperitur etiam bulla expedita, licet non appareat de prioritate expeditionis,in dubio præſumi debet bulla ante ſeruationem termini expedita, & non poſt, vt actus valeat & excludatur delictum. Ita Rota dicto tpe concluſit, & tempore meo hoc idem tenuit in pluribus alijs cauſis prędicta motiua, quæ non poſuit D.Gul. Et iſta quę dicta ſunt procedũt etiam, ſi officialis appoſuerit in plica bullæ, expedita tali tpe, dummodo ex plumbo appareat de alio tempore. Vt concludit Rota hoc mẽſe Oct. 1539. in vna Salamantina præſtimonij del Orbada, coram R.P.D. Marcello epiſcopo Marſicano. Nam in literis apoſtolicis Hieronymi de Arze actoris appoſitum fuerat plumbum Clementis, & tñ officialis in plica bullæ appoſuit tpe Pauli III. hæc verba, hodie expedita, &c. quo tpe conſiderato, expeditio videbatur facta poſt terminum ad articulandum. Tamen Domini non conſideratis verbis officialis, iudicarunt bullam fuiſſe expeditam, quando fuit plumbata, & ſic tempore Clementis, & per conſequens ante terminum ad articulandum.

Et quamuis ſignatura papę & Rota ſemp iuuerint poſſeſſores beneficiorum per appoſitionem predictarum clauſularum, ac & ipſos impetrantes per interpretationem proximè dictã ſubleuarunt: nihilominus excogitata poſtea fuit noua malitia per ipſos actores impetrantes, per quã prædictæ clauſulæ eludebantur. Nam ex orquẽt commiſſiones cum derogationibus ſub hac forma videlicet, conſtitutionibus & ordinationibus apoſtolicis, regulisq́; Cancellariæ apoſtolicæ S. V. alia præſertim qua inter cetera voluit, ꝙ cauſarum commiſſiones, & inde ſequuta literis apoſtolicis non confectis; nullius ſint roboris vel momẽti, cui ſpecialiter & expreſsè placeat derogare, dummodo ꝓfatus orator literas apoſtolicas ſuper huiuſmodi cõceſſionis gratia expediri fecerit ante terminum ad articulandũ in huiuſmodi cauſa per ipſum oratorem obſeruandum. Stante huiuſmodi commiſſione, & ea ſignata prædicti ſollicitatores cauti hanc regulã confringunt. Nam citare faciũt reum ad dicendum contra commiſſionem, ſeruatoq́; illo termino nihil aliud curant facere, ad effectum, vt ipſe actor non cogatur expedire literas in termino ad articulandum, ſed expectant ꝙ reus citatus, qui forte propter dilationes huiuſmodi ſuſpenſiuas timet in lõgum protrahi, proſequatur litem, & terminos obſeruet, quod facere poteſt in vim cõmiſſionis obtentæ per actorem, cum ſit iã effecta communis per productionem eius factam, & citationem ad dicendum contrà, vt not. Inn. in c.ex conqueſtione. de reſtit. ſpol.& Rota in deciſ.17.de dolo & contum. in nouis. Itaque iſto modo non arctatur actor, quin poſt terminum ad articulandum tantùm, & ſeruatum per reum poſſit ipſe literas expedire. Et proceſſus interim factus valet, quia commiſſio prędicto modo impetrata non arctat illum ad expediendas literas, niſi ante terminum ad articulandum ſeruandum per ipſummet actorem, non autem aſſeruatum per reum, & ſic contra intẽtionem prædictæ regulæ acta interim facta valebunt. Et quia verba commiſſionis ita ſonant, à quibus non eſſet recedendum. l.nõ aliter.ff.de legat.3.cum vulg. Iſta tamẽ cautela malitioſa, iudicio meo, nõ videretur tuta in Rota; quæ conſiderat potius mentem, quàm verba regularum, iuxta tex. in l. ſcire oportet.§.aliud. ff. de excu.tut. per quẽ tex. voluit Rota in vna Sagun. parochiali de Prados Redundos, pendente de anno 1535. coram me, ꝙ regula Cancellariæ dans prerogatiuã plationis ſcriptoribus Apoſtolicis, nõ intelligatur cõtra familiares papæ, attenta eius mente, licet verba aliud pre ſe ferrẽt. Et hoc ꝓpea, quia ſcriptores Apoſtolici non ſunt verè familiares ꝯtinui cõmenſales, nec verè deſcripti, ſed per priuilegiũ: & ideo nõ præferunt veris familiaribus papæ, cõtinuis cõmẽſalibus, qui ſunt veri familiares, & deſcripti. Prout antea bis fuerit concluſum in vna Barchinonen. canonicatus & præbend. inter Ioan. Cordeilas, & Michaẽlẽ Puig vertẽte corã R.D. Iacobo Simoneta de menſe Nou.

Nou.1534.Sed in caſu iſto dici poſſet, q́ iſta cautela eſt contra mentem prædictæ regulæ, quæ facta eſt ad obuiandum fraudibus impetrantium, qui habentes ſolam ſignaturã, moleſtant poſſeſſores, vt laboribus & ſumptibus fatigati, ſic componere compellãtur vel cedere iuri ſuo, ita à ſenibus acceſſus & regreſſus extorqueātur, vt in ſimili dicit tex. in c.fi.de reſcr. Et ita manifeſtè fit p hoc fraus legi & præfatæ regulæ. Nam amplexantes illius verba contra illius mentem & voluntatem ſtatuentis faciunt, vt dicit tex.in c.fi. de reg.iur.lib.6.& in l.nõ dubium. C.de legib. Malitijs igitur hominum indulgendum nõ eſt, vt dicit tex.in c.ſedes.de reſcr.quia aliàs regula verbis, & non rebus impoſita videretur: cõtra tex.in c.commiſſa. de elect. lib.6. Et ideo ſunt aduertentes Referendarij, & præfecti ſignaturæ, vt illa verba deleant, videlicet per ipſum oratorẽ obſeruandũ, &c. poſita poſt verba prędicta, Dummodo ante terminum ad articulandum, &c.

Et q́ dictum fuit, actorem literas expedire dẽre ante terminum ad articulandum, illud intelligitur de termino ad articulandũ bene ſeruato, aliàs ſi ille terminus ad articulandum fuiſſet malè ſeruatus, & per conſequens illa obſeruatio termini eſſet ex nulla aliqua cauſa, aut ex defectu iuriſdictionis, vel aliàs: tunc talis obſeruatio termini nulliter facta nõ obeſſet actori. Et ideo Rota illo caſu inuenit remediũ, videlicet, q́ actor expediat bullas, & poſtea reiteret terminos ẽt ad articulandum in vim bullæ Innocentianæ, vel virtute nouæ commiſſionis, & talis reiteratio termini ad articulandũ facta poſt bullas expeditas ſufficiet ad effectum prædictæ clauſulæ, & ita ſuſtinebuntur & valebũt acta, ſententia & omnia alia ante literarum expeditionem facta, quæ nulla eſſe vigore dictæ regulæ videbantur: & licet de ſtricto iure verba cõmiſſionis ſimpliciter de obſeruatione termini ad articulandum loquentis, dẽnt intelligi de prima obſeruatione, ſiue bona, ſiue mala: arg. l.boues.§.hoc ſermone.de ver.ſign. ſuncto.§ ſemel.inſt.quib. ma. non lic. Et per conſequens expeditio bullę & acta facta poſt terminum ad articulandũ etiam male ſeruatum non dẽnt valere. Tamen Rota tẽpore meo in vna Maclouien. prioratus de Tretemebo, coram R.P.D.Io. Clerici, D.Petro Vorſt.o, & D.Paulo. Et in vna alia Nolana parochiali, coram me die Lunæ 7.Oct. 1532. inter Bar.ho'omæũ de ſancta Cruce, & quendam Falconẽ, epiſcopum Spicaten. Et ẽt in alia Dolen. pro Marco Marmillon contra Palemzuela coram me 12.Iulij, 1534. tenuit & concluſit cõtrarium, quia licet verba illa, Dummodo ante terminum ad articulandum, &c. poſita in dicta commiſſione, intelligi poſſent de prima obſeruatione termini ad articulãdum quomodocunque facta: nihilominus, vt actus valeat, contrarium fuit concluſum. Multa .n. contra ſtrictam interpretationẽ iuris recepta ſunt, vt actus valeat, quę aliàs non admitterẽtur, vt tradit Iaſ.in l.1.in 4.col.ff.de ver. obl. Fuit igitur concluſum, q́ illa verba de obſeruatione termini ad articulãdum, dẽnt intelligi de obſeruatione valida, non de inualida, iuxta tex. in l.4.§.cõdemnatum.ff.de re iud.& l.quoties.ff.de ver. obl. & vtrobiq; latè Mod. Sic itaq; hoc caſu Rota tenuit ſufficere actori, q́ ante illam ſecundam reiterationem termini ad articulandum, licet poſt primam nulliter ſeruatam, bullas expediuerit. Et ita iam hodie ſeruatur. Procedent igitẽ ea quæ dicta ſunt, qñ prima obſeruatio termini ad articulandum eſſet bona: nam tunc ſi literæ non fuiſſent antea expeditæ, omnia acta ſunt nulla, nec ſanantur per reiterationem dicti termini, niſi per ſpecialem commiſſionem, & tunc refectis expenſis, vt dicam inferius ſuo loco.

Et eſt vlterius notandum, q́ licet regula requirat actualem expeditionem literarũ ante dictum terminum, tñ ſufficiet producere apud acta ante reſeruationẽ dicti termini ſumptum de regiſtro literarum Apoſtolicarum bullarum, licet non producat dictã bullam: quia tale ſumptum facit fidem in iudicio. Et ita tenet & ſeruat curia Romana, prout dicit Rota deciſ.621.incip. nota ſum pium.in antiquis. Quam ſequitur D. Barth. Belenz.Rotæ auditor in tract.de chr.ſubſi. q.113. Quo in loco ponit pract.cã hodiernam extrahendi dictum ſumptum à regiſtro in cauſa pendente in curia, & extra.

Conſiderandum eſt vlterius in dicta materia, q́ in dicta commiſſione ſolet apponi, vt dixi, alia clauſula per Alexandrũ inuenta, videlicet, q́ interim beneficium ipſum ẽt quo ad effectum regulæ de ſubrogandis, minimè cenſeaẽ litigioſum, & ſine tali clauſula hodie

hodie non datur commiſſio. poſui rationem ſuperius.

Sed vltra illa, quæ dixi, eſt vnū aliud notandum, ꝙ cum myſterio apponitur in dicta clauſula dictio implicatiua, Etiam, ante verbum quo ad, &c. Nam hoc factum fuiſſe arbitror pp multiplices alios effectus rei litig oſæ. De quibus per gl. in c. 1. de alien. iud. mut. cau. fac. & per doct. in c. 2. vt lite pend. Nam appoſitio illius dictionis impli cat beneficium nō remanere litigioſum in alijs c ſibus, ēt quo ad regulam de ſubrogādis, vt in rubr. C. ēt per procuratorem. & ibi Bart. in l. 1. cod. tit. cum concord. vt tradit Dec. in l. cognitio. in 3. notab. ff. de off. eius. Implicat igitur dicta oppoſitio clauſulæ ēt plures alios caſus, & operatur plures effectus notabiles in fauorem poſſeſſorū, quorum beneficia modo prædicto effecta fuere litigioſa. Primus effectus eſt, quem implicat dicta clauſula, ēt quo ad effectum, &c. Quia poſſeſſor conuentus, non obſtante prædicta lite ſibi mota vigore dictæ cōmiſſionis, interim poſſeſſionem beneficij liberè in aliū transferre poterit, nec reuocabitur per viā attentati: quia ceſſat tunc vitium litigioſi, ratione dictæ clauſulæ, ꝙ aliàs ſi non apponeretur clauſula prędicta, inductum eſſet vitium litigioſi, quod prohiberet reſignationem, iuxta ea quæ dicit deciſ. 3. ſub tit. vt lit. penden. in nouis. & in antiq. deciſ. 3. eo. tit. cum alijs, quæ Fel. tradit in c. cū I. & A. col. 3. de re iud. meminit ēt Alex. in c. 1. nu. 74. cum ſeq. 3. q. 1. Prædicta ergo clauſula inducit iſtum primum effectum in fauorem poſſeſſoris, & ex alia parte coërcet, & tollit fraudes impetrantium beneficia viuentium poſſeſſorum forte infirmorum, vel aliàs veriſimiliter pp ſenium de proximo morientiū. qui quidem impetrantes, videntes ſe nullū ius fouere, ſæpe inducunt litem ſuper illorum beneficijs, non ad effectum, vt illā proſequantur cum nullum ius habeant, ſed quo ad hoc, vt ex triſti poſſeſſorum, euentu, qui, vt dixi, vel pp longum ſenium, vel periculoſam infirmitatem ſperātur de proximo mori, beneficio regulæ de ſubrogandis gaudere, & vti poſſint: vt ſic de non iure faciāt ſibi ius, & priuent ordinarios patronos, & expectantes facultatibus illis à iure cōceſſis, aut ſal: ē ipſi poſſeſſores ſic citati ad curiam pp longitudinē itineris, & grauiū impenſaꝝ timorem, tædio litis affecti cogant vel cedere, aut penſiones ſuper dictis beneficijs dictis moleſtatoribus conſentire, vel quod facilius factū vidimus regreſſus illis & acceſſus ꝑcedant, prout tpibus Iulij & Leonis plures curiales hoc modo ditati ſunt. Quib. fraudibus Martinus papa v. per ſuam ꝯſtōnem extrauagantem, & nouiſſimè Hadr. papa vj. & deinde Paulus iij. per ſuas regulas obuiarunt, quas de non ſubrogādis talibus ediderunt. Similem ēt malitiam Bonif. viij. ſuſtulit in c. fi. de renunc. lib. 6. de qua Alex. & Mod. meminerunt in l. filiæ. per illū tex. ff. ſol. mat. & reaſſumit Dec. in cōſ. 1 30. col. fi. Et ideo ante prouiſionem factam per prę fatos ſummos pōtifices opportuna fuit iſta clauſula quæ ſuſtulit hunc morbum, & prouidit ne per huiuſmodi cōmiſſiones inducęretur litis pendentia, nec beneficia efficerētur litigioſa, quæ alias de iure per commiſſiones prædictas, & citationem executam inducebatur, vt not. in clem. fin. vt lite pend. quam ad hoc pro notabili allegat Abb. Panor. in c. gratū. de offic. deleg. & alibi ſæpe. Et licet, vt dixi, propter dictam clauſulam factum ſit, quòd lis non dicatur introducta quo ad reum, qui vigore dictæ clauſulæ prę ſeruatur ab hoc incommodo ne beneficia ſua effecta ſint litigioſa, erit tn̄ inductalis quo ad actorem impetrantem, reſpectu cuius dicentur beneficia prædicta in ſui præiudicium litigioſa, quod quidem preiudicium poteſt conſiderari quo ad tres effectus.

Primus, quia ſi ipſe actor ante terminum ad articulandū, dummodo poſt decretā citationem moreretur, tali caſu cenſerentur dicta beneficia litigioſa in fauorē poſſeſſoris rei conuenti, & in odium actoris, adeò, ꝙ ipſe reus poſſeſſor poſſet peti ſe ſubrogari, & eſſet locus regulæ de ſubrogandis in fauorē poſſeſſoris, & diceretur veralis. arg. eorum, q̄ dicit Egid. concluſione 380. quæ incipit, ſi faciens cōmitti. facit quod dicit idem Egid. cōcluſione 545. quæ incipit, ſi pendente inquiſitione, &c. Et ita ēt in vna Toletana portionis tenuit Rota corā R. P. D. Petro Vortio 10. Nou. 1533. & hoc ꝓbat latè Fel. in c. ſup literis. col. 6. verſ. limita. 1. de reſcr.

Secūdus effectus, dicta litis pēdentia erit, ꝙ de priuilegio impetrando pendente iſta lite per ipſum actorē, ac quælibet alia gratiæ per eundē obtentæ in præiudiciū poſſeſ

ſoris aduerſarij ſuper eo, ſuper quo lis pen
det,non valebunt, non facta mẽtione de di
cta lite:adcò,ꝙ eadem lite durante nullum
dicto actori commodũ, nec reo incõmodũ
inducent,per ea quæ Old.dicit in cõſ.299.
col. 2. & idẽ reus nihilominus excipere po
terit de regula de non tollendo iure q̃ſito,
& vti alijs remedijs iuris, vt probatur in c.
cauſam quę.de teſtib. Et ibi bo.gl.& in c.1.
& c.dilectus.vt lite penden.c.dudum.de pri
uil. cum ſim.

Tertius effectus, quare dictus actor im-
petrans non põt cedere ius ſuum alteri ẽt
ante dictum terminum ad articulandum.Et
ceſſio quo ad ipſum diceretur facta lite pẽ
dente,ꝓ̃ter poſſet talis ceſſio reuocari per
reum poſſeſſorem tanq̃ attenta. cle. 1. §. ſi
verò.vt lite pend.facit quod dicit deciſ.10.
tit.vt lite pend.i[n] nouis,& quod dicit Egid.
deciſ.102. & ita declarat deciſ.3. eo. tit. in
nouis. q̃ voluit reum poſſeſſorem attentare
ſi lite pendente in alium cedat,quod intelli
gitur qñ eſt lis quo ad eum,ſed in caſu iſto
non eſt lis introducta quo ad eum, niſi qua
tenus ſit ſibi proficuum,ſed quo ad actorem
eſt vera lis in eius odium, & hæc lis quo ad
ipſum actorem impetrantem inducta fuit
per ſolam commiſſionem ab eo obtentã,&
citationem decretam ꝯtra aduerſariũ, licet
illa in citati notitiam non peruenerint, vt
dicit formaliter Ro.conſ.330.inc.circa pri
mũ.1.col.vbi dicit,ꝙ cle.2. vt lite pendẽte.
volẽs ad introducendum litis pendentiã re
quiri, citationẽ in citati notitiam perueniſ
ſe procedit,niſi quo ad litis pendentiam in
troducendam ex parte agentis, quia ſufficit
quo ad ipſum actorem ſolius citationis de
cretum abſque eo, ꝙ facta fuerit citationis
executio. Ratio iſtius dicti eſt,quia ex quo
ipſe actor certus eſt de cõmiſſione &citatio
nis decreto,amplius certiorari non debet.
vt in c.cũ qui certus.de reg.iur.lib.6.& c.ab
excõicato.de reſcr.cum ſimil. Et ita in vna
Valentina parochialis de.Pego p̃teritis an-
nis corã R.D.Raynaldo Petrutio & in eadẽ
poſtea coram R.D.Io.Mohedano,&in alia
Cõchen.coram.tenuit Rota,vt dicã in reg.
triennali.q.51.& in reg.de annali.q.47.Vl-
terius ſciendum eſt, ꝙ cõmiſſio literis non
confectis non datur ſuper duobus benefi-
cijs, niſi contra vnum, & tunc ita demum ſi
ambo beneficia ſint eadem ſupplicatione
impetrata ex pſona eiuſdem, quia tali caſu
vnica cenſet gratia, ex quo ſignatura dicit,
fiat vt petitur, iuxta regulam cãcellariæ 60.
facit l.ſcire debemus.cum mã.ff.de verb.ob
lig.nec ſufficit tñ,ꝙ commiſſio ſuper pluri
bus beneficijs ſit contra vnum, niſi appona
tur iſta clauſula,vnica ſupplicatione impe-
tratis,& ꝙ cauſa ſuper vno iam eſt inſtru-
cta corã auditore,qui eſt ſuper mã bene in
formatus.Nam tali caſu ne cõtinentia cau-
ſæ diuidatur, cõmittitur cauſa eidem, aliàs
non datur cõmiſſio.Ratio prædictoꝝ eſt,q̃
ex quo notarij Rotæ hodie cõmiſſiones ſin
gulorum beneficioꝝ ſibi per turnum diui-
dunt, & emolumenta ſuorum officioꝝ ex
regeſtris conficiendis ſuper quolibet bene
ficio capiunt, ſi vna cõmiſſio plura benefi-
cia contineret, & illa diſtribuerẽt vni nota
rio redundaret diſparitas diſtributionis in
præiudicium aliorum, ꝓp maius lucrum,
quod ille perciperet ex cõmiſſione continẽ
te plura beneficia.Et poſſet hæc fraus pro-
curari de facili niſi notarius talem commiſ
ſionẽ continentẽ plura beneficia loco plu-
rium cõmiſſionum ſibi diſtribuendaꝝ com
putaret. Oportet igitur,ꝙ iſto caſu verificẽ
tur coram auditore narrata in commiſſio-
ne,videlicet, ꝙ illa beneficia ſint vnica ſup
plicatione impetrata,& ꝙ cauſa alias ſit co-
ram eodem auditore inſtructa ſuper altero
ex illis beneficijs, nã huc modo commiſſio
procedet.Et iſta omnia procedunt qñ com
miſſio continens plura beneficia eſt impe-
trata contra vnum. Secus ſi peteretur talis
cõmiſſio ſuper duobus, vel pluribus benefi
cijs,nõ vnica ſupplicatione impetratis con
tra diuerſos, quia talis commiſſio concedi
non ſolet.Nam ex quo ſunt plures diuerſæ
gratiæ in diuerſis ſupplicationibus, debet
pro vnaquaque obtineri ſpecialis commiſ
ſio,& de per ſe ſeparata: argumento eorũ,
quæ dñr de pluribus capitulis cõnexis,vel ſe
paratis per doct.Mod.in c.tranſlato de ꝯſt.
& per gl.in l.ẽt.§.1.ff.de min. per Bart. in l.
Aurelio.§.idem q̃ſiuit.ff.de lib.leg. per Bal.
in l.2.C.de re iud.& in l.ampliorem.de ap-
pel. Nã clarum eſt,quod aliqua concedunt̃
rõne cõnexitatis, q̃ alias non ꝯcederent̃, vt
not. Spec.in tit.de ſent.excom.§.2.verſ. ſed
pone.Et facit tex.in l. eum actum. & quod
ibi not.Bart.ff.de neg. geſt. & in c.quanto.
de iud.dixi in ſingul.meis ſuper.l.quædam.
ff. de

ff. de acquir. re. domi. ſubreptis Patauij.

Poſtremò, quo ad hanc ſignaturã ſuper dicta mã addo vnum videlicet, quod qñ proceſſus eſt nullus, ex eo, quia literæ non ſunt expeditæ ante terminũ ad articulãdum, vel ex alio defectu non datur cõmiſſio ſuper validatione proceſſus, niſi cũ iſta clauſula, ſcilicet, parte legitimè citata. Nam licet ſanẽtur defectus proceſſus, tamen defectus citationis eſt inſanabilis, etiam refectis expenſis, & qñ in totum fuit omiſſa citatio. Secus qñ non fuit debito modo executa, quia nõ fuit ſeruata forma. Nam talis nullitas cum clauſula, dummodo ad notitiã citati peruenerit, ſolet ſanari. Et tunc ſufficit, ꝙ probet de tali citatione notitiã habuiſſe, vt probat tex. in clem. cauſam. ad fi. de elect. Et tradit Rom. conſ. 410. & Rota dec. 271. in nouis. Et inter modos probantes ꝙ ſic citatus habuit notitiã, eſt vnus, videlicet, ſi poſtea miſit procuratorẽ ad illam cauſam, vt ponit Egid. deciſ. 59. & alia 539. prout in mea Cõpoſtellana archidiaconatus contigit corã D. Paulo Capiſucco per R. D. Io. Paulum ꝯfirmata anno præto. 1538. pro quibus vidẽda ſunt, quæ late ſcribit Fel. in c. cum ꝯtingat. de reſcr. Iſtis ergo caſib. ſanaĩ defectus minus legitimæ citationis. Secus qñ in totũ fuit omiſſa, quia tunc talis defectus, vt dixi, inſanabilis eſt, vt probat tex. in cle. paſtor. verſ. ceterum. de re iud. Etiã ſi papa in commiſſione apponeret clauſulã, ſupplentes defectus ſi qui forſan interuenerũt. nam intelligiĩ illa clauſula quo ad defectus iuris poſitiui, puta contra ſolẽnitates requiſitas à iure, ſecus quoad defectus iuris nãlis, prout eſt citatio, vt dicit Car. in d. cle. in 3. notabili. & Abb. in c. 1. de trãſactio. referẽdo Spec. in tit. de legato. §. nunc oſtendendũ. verſ. 18. Et hoc quod dictum eſt, defectus iuris poſitiui tolli per dictam clauſulã, procedit de iure cõĩtñ ſecundum regulas Cancellariȩ nõ ſufficit ſimplex clauſula, ſupplentes in genere, niſi defectus explicentur, vel ſupplicatio ſignata fuerit per fiat, vt petitur, vt expreſsè dicit vna regula Cãcellariæ poſita infra nu. 39 & hoc dicit Alex. poſt alios per eũ adductos in cõſ. 195. incip. aſſumo. in 3. col. verſ. dicit tñ. & in 4. col. verſ. comprobatur. in 2. vol. Ex cuius dictis arbitror conflatã fuiſſe illam regulã. Et talis expreſſio defectuũ adeò eſt neceſſaria, ꝙ ẽt ſi diſpẽſatio ꝯceſſa fuerit motu proprio, expreſſio defectuũ requiritur, vt probat Andr. Sicul. in c. ab excõicato. in 2. col. de reſcr. Tñ hoc dictum An. Sicul. iudicio meo vr̃ dubitabile, niſi illud intelligamus procedere in defectib. perſonatum, quia in defectu ſolemnitatis actuũ nõ videretur verũ, ex eo quia talis defectus ẽt in gñe per clauſulam motu proprio, & ex certa ſcientia purgatur, vt probat Alex. in conſ. 79. col. 5. verſ. circa ſextum, &c. lib. 1. & in conſ. 3. in 2. col. vol. 6.

Et iſta omnia de plano procedunt, quo ad defectus deſcendentes de iure poſitiuo, vt dixi, excepto vno caſu relato per Card. in d. verſ. ceterum. qui noluit, ꝙ per huiuſmodi clauſulam ſupplentes, non inducatur abſolutio ab excõicatione, per cle. ſi ſumus. de ſen. excom. quod dictum eſt notabile, ex eo, quia talis defectus vr̃ eſſe iuris poſitiui, iuxta not. in c. veritatis. de do. & cõtu. & per Mod. in c. poſt ceſſionem. de prob. Tñ hoc ideo eſt, qa per illam clãm non inducit aliquid extrinſecum, neq; diſpenſatio, neque habilitatio perſonaꝝ. arg. eorum, q̃ dicit Alex. in l. quidã conſulebant. in 2. col ff. de re iud. Nec minus, vt dixi, Papa per dictã clauſulã ſupplet defectum nãlem, qualis eſt citatio: quæ dr̃ eſſe de iure nãli & diuino, vt ꝓbat Abb. in c. 1. de cau. poſ. & prop. per bonas rõnes, quas latius cõprobat ibi Io. Rogerius de la Mora Mod. repetẽs in 4. notab. hinc eſt, ꝙ per Papam nec alium Principẽ citatio tolli vel ſuppleri põt, vt tradunt ibi preſati Mod. poſt Maria. in tract. cita. & Fel. poſt Inn. & omnes in c. quæ in eccleſiarum. de conſt. Imò ẽt in caſu in quo diſpenſare poſſet, non intelligitur vellere ſupplere defectum, niſi exprimatur, vt tradit Fel in c. poſtulaſti. in 17. col. verſ. tertius caſus. de reſcr.

Et quod dictum eſt de citatione, idẽ eſt in conſenſu quem Papa non põt ſupplere: vt vult notab. Io. And. & Pan. in c. per venerabilem. qui fil. ſint legi. vbi dicunt ꝙ Papa non põt inducere matrimoniũ ſupplendo conſenſum, cùm ille ſit de iure naturali. Et eodem modo neq; ſignatura Papȩ ſolet ſupplere defectum mandati. Nã vbi proceſſus eſt nullus, vel ſentẽtia nulla, ex defectu mãdati non poteſt talis infirmitas ſecundum ſtylum Rotæ ſanari, etiam refectis expenſis, iuxta tex. in c. in noſtra. de procu. & in l. licet. C. eo. tit. nec iſte defectus iuſtificatur,

ex eo, quia reus malitioſè tacuit, non opponendo in tpe exceptiones mandati, & ſic dedit cauſam, vt actor laboribus & expenſis fatigarentur, pp quod videretur eidem teneri ad expenſas, iux. c. exceptionem. de except. Et quod notab. ſcribit Egid. concluſione 226. inc. in cauſa, &c. quia debet imputare ſibi pars, quæ ante omnia non perquiſiuit mandatũ, nec excuſatur ſi proceſſit ſine mandato pp culpam iudicis non requirentis in principio litis de legitimatione perſonarum, prout facere tenebatur, iuxta tex. in c. 1. de accuſ. & in l. ſi grauius. ff. de teſta. & l. quidam referunt. verſ. eſſe enim debet. ff. de iu. codic. & in l. ſi in diem. in prin. ff. de cõd. & demonſt. Nam, vt dicit gl. in l. vt liberis. C. de colla. in primis quærendum eſt de pſonis, quæ ante omnia ſunt legitimandæ p iudicem, qui poteſt & debet ex officio compellere procuratorem exhibere mandatũ, ne ipſe iudex laboret in vanum, vt dicit gl. not. in c. 1. verſ. abſentia. de elect. lib. 6. & ponit Roma. in conſ. 60. in fi. Nam iſta culpa iudicis non excuſat partem, quæ hoc ẽt inquirere debuit. nam quilibet tenetur eſſe diligens in perſcrutando & bene videndo q̃ ſibi expediunt, prout faciunt Florentini, qui ſecundum Pet. de Anch. in conſ. 305. præſumuntur diligentes. Nam, vt dicit Ioan. Boccacius, Non ha deſſere loſco, chi ha da fa cõtoſco. Et ideo talis negligentia ſibi imputari debet: dicta ergo nullitas eſt inſanabilis propter defectum cõſenſus qui exigitur in mandato procuratoris. Hinc eſt, ꝙ mandatum per mille annos non præſumitur, vt dicit Bal. in l. 1. C. de re. ali. non alie. & in l. 2. C. ſi ex fal. inſtr. & hoc pp defectũ cõſenſus.

Sed iſta omnia limitantur non procedere, quando in actu antiquo mandatum enũtiatur, nam tali caſu mandatum præſumitur interueniſſe, vt tenuit idem Bald. ſibi contrarius in quodam ſuo conſil. quod refert, & ſequitur Curtius in conſ. 67. Et ita ſecundum iſta conſilia iudicauit Rota per tres inſtantias in cauſa Tridentina confinium coram R. P. D. Iacobo Simoneta, de anno 1516. vt latiſſimè refert dominus Gul. Caſſiod. in quadam deciſione ſua incip. lata erat ſententia. quo in loco innumerabiles rationes ponit, propter quas motus fuit tunc Rota ad tenendum iſtam limitationẽ ad dictum Bald. in d. l. 2. quod etiam limitat Fel. in c. ſicut. in 17. col. de re iudica. Et iſto caſu defectus mandati eſt ſanabilis.

Et quod dictum eſt de defectibus citationis & mandati, quę regulariter in hac ſignatura iuſtitiæ non ſanantur, idem eſt in defectu iuriſdictionis & competentiæ, quæ nec ẽt ſanantur: quia vbi non eſt iuriſdictio proceſſus, & inde ſequuta ſunt nulla, non ſolum ex defectu conſenſus, ſed etiam propter defectum ſolennitatis, quę non potuit coram alieno iudice interuenire, vt dicit Abb. & alij in c. ſignificaſti. in pen. col. de fo. compe. Et iſte defectus iuriſdictionis eſt tam infectus & ſcabioſus, ꝙ reſcriptum ſanans omnes, & quaſcunque nullitates. non comprehendit ſub illa generalitate verborum defectu iuriſdictionis, vt tradunt Doct. poſt gl. fi. in clem. 1. de ſequeſtr. poſ. & fruct. Nam iuriſdictio eſt lapis angularis iudicij, de qua in primis & ante omnia conſtare debet, vt in c. cùm in iure. de off. delega. Hinc euenit, ꝙ licet contra tres ſententias conformes non poſſit opponi aliqua exceptio, donec ſententiæ fuerint executæ. clem. 1. de re iud. non tamen excluditur exceptio nullitatis ex defectu iuriſdictionis, ſecundum Doct. ibi. & hoc videtur ſequi Cald. in conſ. 8. tit. de re iud. & tenet expreſsè Pet. de Anch. in conſil. 68. excellens domini. in 3. col. & illam gl. d. cle. vnicę ſequitur Soc. conſil. 274. col. pen. cum pluribus concord. vt ſcribit Decius in conſil. 38. circa primum. col. 5. facit quod in ſimili dicit Bart. in l. 1. §. hoc interdictum. ff. quod vi aut clàm.

Iſti igitur tres effectus enumerati, videlicet, iuriſdictionis, citationis vel mandati, ſunt veluti tres illæ infirmitates inſanabiles, veluti podagra, rabies, & lepra, iuxta illud Ouidij 2. de Ponto.

Soluere nodoſam neſcit medicina podagram,
Nec formidatis auxiliatur aquis.

Aliæ tamen nullitates per ſignaturam facilè ſanantur, adiuncta illa clauſula, Refectis expenſis, vt exemplum ponit dominus Gulielmus in collectaneis deciſionum, deciſio. incipien. firma eſt propoſitio.

Et eodem modo reparantur, per iſtam ſignaturam iura partium, quæ fuerunt à principio litis inualida, ſi lite pendente ſuperueniat bonũ ius. Nã tali caſu facilè obtinetur cõmiſſio, ꝙ auditor attento bono iure ora

toris

toris ꝓcedat ſuꝑ hoc nouo iure exẽplifi car.Ge in cõſ.79.&Ro.cõſ.299.& Egi.cõſ. 35.q̃a talis cõ miſſio erit iuſta & honeſta, ex eo,quia ſm iuris diſpõnẽ poſſum lite pendẽte acquirere mihi ius bonũ, ẽt poſt cõcluſionẽ cauſæ,ut dñt prædicti Doct. & notabiliter firmat idem Egid. in dec. 662. dec.102.declarando,ut ibi per eũ, qui po nit practicam ciuãdi ad dicendũ cõtra iſta iura nouiter producta.& idem dicit Abb. in c.fi.ut li.pend.cum cõcor. ut ſcribit De ci.in c.1.in 2.col.de confir.util

Sed aduertẽdũ eſt,ꝙ iſta quæ dicit Egi. & prædicti Doct.de plano procedunt in beneficialib.ſecus tamen in profanis,quia in illis ius de nouo emergẽs poſt concluſ. in cauſa cenſetur obuenire poſt ſententiã: & ideo requiret nouũ iudicium,& nouam telam,ut dicit Bar.in l.ſi mater.§.eandem. in fi.ff.de excep.rei iud. cum conc. ut ita dit Ale.in cõſ.,6.inc.uertitur lis.in 2.col. & conſ.150.col.fi.lib. 5. & ideo prima ter minorum obſeruatio hoc caſu nõ ſuffice ret,ut dicebat Egi. quia in profanis requi rit,ꝙ ius illud obuenerit ante concluſ. in cauſa,ut tradit idẽ Alex.in conſ. 177. uiſo themate.col.fi.lib.5.Declarando tñ, ut no tab.ſcribit Paul.de Caſt. in l.ſi neceſſarias. §.fi.ff.de pig act.& aliquid ꝑ eũdẽ in l. cũ uir.ff.de uſuc.Et iſto caſu putarem in euẽ tũ in quẽ Papa per commiſſ. ſuam manda ret,auditori, ꝙ ex eiſdẽ actis procederet, attento bono iure poſt cõcluſionẽ acquiſi. to,ꝙ læderet aduerſarium,& uti poſſet ex ceptione reg.de nõ tollẽdo ius quęſitũ,ut Ro. dicit in conſ.176.col.pe ſicut iudex q̃ admitteret articulos poſt terminũ,diceret me grauare,ut in dec.27.in nonis.de quo in dicta reg.mẽtionẽ feci,ſaltem hoc nega ri nõ poſſet,qui nouũ ius acquiſiuit, debe retur alteri cõdẽnari in expẽſis,qui fruſtra totiẽ uſq; ad cõcluſ.fecit illũ litigare ſuꝑ malo iure.nam ſi à principio bonum ius produceret,fortè pars nõ cõtenderet, ſed liti cederet,nec laborib.& impenſis fruſtra grauaretur. Ex quo igitur temerè fecit il lum litigare,iuſtã litigãdi cauſam habuit, & ideo uidetur eidẽ cõdẽnãdũ in expẽſis: argu.l.eum quem temere. ff. de iudic.

Hoc tñ limitat not. ſm diſt.Bar.in l. nõ põt,ff.de iud.ut ibi ꝑ eum. Secũdò limita hoc ꝓcedere,qñ ille idẽ qui incepit,& mo uit lite ſine aliquo iure, & acquiuit nouũ ius poſt cõclu.cauſæ,eſſet qui ſniam in fa uorẽ canonizationã noui iuris reportaret, ſecus uerò ſi alius in locum eius ꝑ eius obitũ ſubrogatus illã obtineret, q̃a tali ca ſu ceſſat rõ d.l.eũ quẽ temerè.q̃a hoc caſu cõdẽnatus nõ põt de iſto ſubrogato cõque ri ꝙ eũ temerè & fruſtratoriè fecerit litiga re uſq; ad cauſę cõcl.& ideo pœnã quã me rebat primus litigans, nõ debet iſte ſubro gatus ĩcurrere,quia non uidetr ſubrogatus quo ad pœnã,q̃ accñtaliter ꝓuenit, ad ius de ꝓbat in l.itẽ ueniunt.§.cũ prædiximus. ff.de pet.hær.facit l.1.ff. de in lit. iur. præ ſertim,quia in bñficialib.creator nouũ ius per ſubrogationẽ Papæ, & nõ transfundi tur illud idẽ qđ habebat defunctus, ut tra dit Io.An.in c.ſi tibi abſenti.de præb.li.6. & in c.1.& 2.ut lit.pend. eod,lib.

Et ſecũdũ hoc eſſet dicendum, ꝙ ſubro gatus per commiſſionẽ ad proſequutionẽ executorialiũ,tenerẽ de nouo petere ſibi decerni executoriales,licet iã fuiſsẽt decre tę ꝑ defuncto, & ẽt deberet eas de nouo intimare cõdẽnato, licet defunctus eas iã intimaſſet,quia ſi illud eſt accidentale, in ſubrogatũ non transfunditur, pręſertim quia ſi in eo creatur ius de nouo,debet in telligi cũ qualitatibus ſuis ut nihil habeat ex antiquo.Tñ in iſtis duob. caſib. contra riũ tenuit Rota in vna Aurien.monaſterii de Oſſera corã R.D.Io. Paulo Ptolomæo, ꝑ reuerẽdiſſ. Card. Farneſio Vicecancella rio. Nam in dicta cauſa uoluit Rota poſt plures informationes aduocatorũ & pro poſitiones cauſę,ꝙ executoriales iã decre tæ in perſonã defuncti,nõ deberẽt de no uo decerni ꝑꝑ ſubrogatũ, ẽt ſi illæ fuiſ ſent decretæ uigore ſnĩæ latæ ꝑ cõtradi ctas,à qua fuiſſet appellatũ à die notitię, quæ appellatio fuerat deſerta, adeò ꝙ Dñi uoluerũt,ꝙ iudex primus exeq̃ poſſet executoriales priùs decretas:Pro qua deci ſione ultra alia,fuerunt alleg.ea quæ Bar. & Iaſ.tradũt in l.tale pactũ.§.qui prouoca uit.ff.de pact.&Fel.in c.ex parte.el 2.in an tep.col. de reſc. Et ita Rota concluſit,quo ad iſtud primũ caput,die 17.Martii 1538.

Tñ circa hoc eſt aduertẽdũ,ꝙ iſta proce dunt,niſi poſt appellationẽ & reſtitutionẽ

latæ fuiſſēt una uel duę ſnīę cōfirmatorię
primæ ſnīæ, q̃ trāſtuliſſent in rē iudicatā,
quia iſto caſu decernēdæ eſſent nouæ exe
cutoriales, nec ſignatura cōcederet cōmiſ
ſionem, ꝙ ſit locus primis executorialib.
decretis uigore primæ ſententiæ. Ita dicit
D. Guliel. Caſſ cōcluſum fuiſſe in ſignatu
ra iuſtitiæ ipſo præſente. Ratio fuit, quia
per reſtitutionem euacuatæ fuerunt pri
mæ executoriales, & impedita executio
capitulo ſuſcitata. cum gloſſ. de reſtitu. in
integ. cum vulg. ergo requiritur, quòd de
nouo decernantur uigore ultimarum ſen
tentiarū, quia actio nō naſcitur ex prima
ſententia, ſed ex ſecundis, ut not. Bar. poſt
glo. in l. eos, in uer. iniuſtam. C. de app. cū
aliis concor. ut ſcribit domi. Gul. in quadā
deciſione incip. habueram ſententiā &c.

In ſecundo uero capite, uidelicet, qñ iā
prius fuerat, per defunctū facta intimatio
executorialiū cōdēnato, nūquid ſubroga
tus ad ꝓſequutionē executorialiū debeat
iterum de nouo eas principali cōdēnato
intimare, fuerunt uariæ inter dominos
opin. Nā quidam dicebant requiri intima
tionē de nouo, ex eo, quia plura poterant
per cōdēnatū contra ſubrogatū opponi,
q̃ fortè nō militabāt cōtra defunctum, iux
ta ea quæ dicit Car. in cle. 1. de ſeq. poſ. &
fruct. adducebat ad hoc ēt dec. Rotæ. 320.
licet in cauſis. in nouis. quæ uoluit nouā
gratiā intimādā reo ēt contumaci ꝑ ꝑ præ
dictā rōnem, quia fortè poterit eā de ſub
reptione impugnare, præſertim, quia hic
agitur de priuādo à beneficio, & de incur
rēdis cenſuris, quo caſu qñ de priuatione
agitur gratia noua intimari debet de no
uo, ut dicit deciſio Rotæ 750. in antiq. Et
ideo domini in una Crem. penſionis Prio
ratus dixerunt neceſſariam fuiſſe intima
tionem, non obſtante notitia rei uaga qñ
agebatur de incurrendis cenſuris, & priua
tione bñficii uigore bullæ expeditæ, quo
caſu certa & indubitata notitia & citatio
perſonalis requiritur, iuxta no. per Fel. in
c. qm̃. §. porrò. col. antep. ut lit. non conte.
& in c. cū contingat, col. pen. de reſc. & te
net Ro. in conſ. 481. inci. in caſu præmiſſo,
in 2. dubio, & ita iudicauit Rota in d. cau
ſa Crem. corā dño Chriſtophoro Panig. die
10. Dec. 1529. ſic uidebatur hic dicendū.

Tamen iſtis non obſt. Rota in d. caſu
determinauit, non requiri intentionem
executorialium iterum fieri reo condem
nato, ex quo iā fuerāt prius intimatæ, ſed
ſufficere eas intimari eius procuratori ap
prehenſo in curia. Ita concluſit & iudica
uit Rota in eadem cauſa Aurien. coram
eodē d. Io. Paul. 23. Ian. eo. anno 1538. Vo
luerūt tñ dñi ꝙ ꝓcurator, cui ſcđo loco īti
mari debebāt executoriales, poſſet petere
dilationes ad partes ad conſulendū dñm.

Non obſt. modo deciſiones ſuperius in
contrarium alleg. uidelicet, deciſ. 750. in
antiq. quia illa deciſio procedit in princi
pali gratia priuationis, ſecus in acceſſo
ria: vñ ſi reus fuiſſet citatus ī negotio prin
cipali, & pendēte lite obtenta eſſet graria
ſi neutri continens priuationem, ſuffice
ret illam intimare procuratori domino li
tis in curia apprehenſo ita tenuit Rota in
una Conuerſana Archipresbyteratus corā
me menſe Feb. 1534. & ita limitarunt di
ctam deciſ. 750. Nec obſtat dictum Card.
in d. cle. 1. & deciſ. 320. quia illa procedūt
in gratiis obtentis lite pendente ante ſen
tentiam, ſecus in negotio executiuo, quia
ne per friuolas exceptiones forte requirē
tes altiorem indaginē executio impedia
tur, facta prima intimatione, non requiri
tur alia, & ratio eſt, quia illa exceptio ſub
reptionis uel inhabilitatis quę opponi po
terat in cauſa illius deciſ. 320. extinguitur
per tranſitum in rem iudicatam, ut dicit
Abb. poſt Innoc. in c. conſtitutus, uerſ. ex
trā gl. de reſc. facit l. fi. in fi. C. de ord. cog.
Nec minus obſt. deciſ. nouiſſima facta in
d. cauſa Crem. quia ibi prius non fuerat fa
cta aliqua intimatio, prout hic quo caſu
intimatio principalis requiritur ſed hic
ſufficit, ꝙ ſecunda fiat procuratori.

Eſt tñ ulterius aduertendum circa prędi
ctam regulam 29. q̃ requirit expeditionē
bullarum præambulā iuriſdictioni, quia il
la regula procedit in literis ſuper quib. ius
actoris principaliter fundatur: ſecus ue
rò eſſet in iure opitulatiuo ad ius princi
pale, ut ſunt gratiæ, perinde ualere, nouæ
prouiſiones, & alia hmōi, quia ſi tales gra
tiæ non petuntur canonizari, nec illarum
uigore aliquid adiudicari, non requirunt
literarum expeditionem, & in talibus re
gula

gula non procederet.Imò ſi bullæ ſuper il
lo iure,quod petitur canonizari,eſſent ex
peditæ cum mille defectibus, ſatisfactum
uidetur regulæ, prout ſuperius in quæſt.
dixi. Nec obſtat,ꝙ in commiſſione ineſt ta
cita conditio , quæ aliquando etiam in ſi
gnatura moderna exprimitur,uidelicet,ꝙ
ita demum iuriſdictio detur,quatenus lite
ræ prius fuerint expeditæ, quæ cõditio in
forma ſpecifica impleri deberet,iux.l.Mæ
uius.& l.qui hæredi.ff.de cond.& dem.q̃a
rñdetur , leges illas procedere in conditio
nib.dandi,ſecus in conditionib. faciendi ,
ut hic quia poſſunt tunc cõditiones in for
ma æquipollenti impleri , ut patet in l. in
conditionib.§.ſi patronus,co.ti.& limitat
latius illas.ll.Mod.Galiaula in l.i.§.ſi ſtipu
lanti.ff.de uer.obl.notabiliter Dec.in rub.
de prob.in antep col.

Cõfirmatur iſta opinio ex his quæ quo
tidie in ſignatura iuſtitię in ſimili caſu pra
cticantur, uidelicet, qñ cauſa penſionis cõ
mittitur cum clauſula abſque retardatio
ne ſolutionis penſionis. Nam illa clauſula
concedit ẽt auditori iuriſdictionem ſub cõ
ditione,quia illa uerba,ſine retardatione,
ſunt ablatiui abſoluti.quæ reſoluuntur in
conditionem,vulg.l.a teſtatore,ff.de cõd.
& dem. Adeo ꝙ iudex nõ poſſet procede
re,niſi prius ſoluta penſione . Et tamen il
la conditio recipit limitationem & decla
rationem ex interpretatione ſignaturæ,&
Rotæ ſimilem caſui præcedenti,uidelicet,
niſi ex productione bullæ reſeruationis ip
ſius penſionis reſultaret exceptio,per quã
iuſte denegari poſſet ſolutio , quia tali ca
ſu non diceretur retardari,& iudex ſiue au
ditor procedere poterit , etiam non facta
ſolutione,per ea , quæ dicit Bart. in l. i.§.
& parui.ff.quod ui aut clam. Et eſt aduer
tendũ , ꝙ iſto caſu ſignatura dat commiſ
ſionem conſtito de bono iure , ut iudica
uit Rota annis præteritis in una Toletana
præſtimoniorum coram me pro do.Petro
Pacheco coram Io.de la Raya. quæ ſenten
tia poſtea confirmata fuit per R.P.D. Mar
cellum , Et ille caſus fuit magis difficilis ,
quàm iſte de quo agitur,ex eo,quia ibi D.
Petrus fuerat iam prius condemnatus per
auditorem cameræ ad ſoluendam penſio
nẽ , & nihilominus data fuit illi commiſ
ſio,ꝙ conſtito ex eiſdem actis de bono iu
re,& non iure aduerſarii,ego procederem
ſine illa clauſula abſque retardatione.

Et per præ dictam doctrinam Bar. in d.
§.& parui. fuit etiam in ſignatura deciſus
alius notabilis caſus in propoſito,ut refert
D. Ant. de Burgos Hiſpanus in quibuſdã
notis ſignaturæ, uidelicet, quidam Titius
habebat facultatem transferendi penſio
nem,quã faciebat ſibi Gaius beneficiatus
ex forma bullæ , cum hac tamen conditio
ne,ꝙ qñ Titius penſionem in alium trans
ferre uellet , deberet prius infra tres men
ſes intimare ſibi translationem fiendam ,
alias trãslatio eſſet nulla,Accidit,ꝙ Titius
non facta aliter intimatione Gaio tranſtu
lit penſionem in Martinum, Martinus ad
ueniente termino ſolutionis petit penſio
nem ſibi translatam à Gaio debitore, con
tra quem recuſantem ſoluere commiſit
cauſam cum dicta clauſula ſine retardatio
ne.Gaius negat ſe teneri ad penſionem,ex
eo,quia ſibi infra tres menſes nõ fuerunt
intimatæ bullę translationis,ut cauebatur
in bulla.Martinus replicabat Gaium nõ eſ
ſe audiendum ante ſolutionem propter il
lã clauſulã cõmiſſionis , ſine retardatione
ſolutionis penſionis, fuit concluſum in ſi
gnatura Gaium audiendũ, & eſſe dandam
illi commiſſionẽ directam eidem audito
ri,ꝙ conſtito de exceptione illa Gaii reſul
tante.ex inſpectione literarum, non tene
retur interim ſoluere.uerum , quia ſuper
hoc multum contendebatur , fuit de con
ſẽſu partiũ ſic modificata cõmiſſio,cũ hac
clauſula,uidelicet,data tñ cautione in for
ma depoſiti de pẽſione ſoluẽda ĩ euẽtũ ſuc
cũbẽtiæ , & ſine iſta clauſ. cõmiſſio fuiſſet
cõceſſa,ſi pars vltro cautionẽ nõ obtuliſſet.

Et eſt aduertendũ , ꝙ licet inferiores a
papa poſſint ſuper beneficiis penſiones
imponere in caſibus notatis per Paulũ Ro
manum in tract.Penſionis,q.1.nu.10. 11.
& q.4.nu.10.& habetur in c.paſtoralis.de
his quæ fi.à præl.& in c.niſi ubi Abb. in fi.
de præb.Tñ in illis penſionibus de ſtylo ſi
gnaturæ non ſolet in cõmiſſionib.apponi
d. clauſula , ſine retardatione ſecus eſt in
pẽſionib.impoſitis per papam. Rõ diuerſi
tatis eſt,quia inferiores a papa non pñt,ni
ſi certis caſib.& cauſa expreſſa imponere

penſiones, quę non trauſeunt ad ſucceſſores, ut no. Io. Bapt. de S. Seuerino in tract. præb. q. 4. & doct. in c. extirpandæ, § fi. de bend. Et quia dubitari poteſt, an pēſio impoſita fuerit ex iuſta cauſa, & in caſib. permiſſis, ppea in talibus pēſionib. impoſitis per inferiores à papa, nō ponit dicta clauſula, quia non eſt honeſtū, ꝙ ilico ſine aliqua diſcuſſione habeaut executionē paratā. Sed in papa non attinet dubitare de poteſtate, cum omnia poſſit. ideò penſiones ab eo impoſitæ non poſſunt recipere dubium quin ualeāt, ideo debent ſtatim exequi, & propterea in eis apponitur dicta clauſula, & ita fit differentia inter ſuperiorem & inferiores. Et quia ēt eſt honeſtū, ꝙ pēſio aſſignata ex mādato papæ debeat magis efficaciter ſolui & impleri, q̄ impoſita per inferiores. arg. c. ſi qn. de reſcr. Præterea eſt aduertendum circa dictā clauſulā ſine retardatione, ꝙ qn̄ prædeceſſor meus diu non ſoluit penſionē, datur commiſſio ſuper inualiditate pēſionis ſine dicta clauſula ſine retardatione. Ratio eſt, quia eſt præſumptio, ꝙ penſio fuerit extincta, cū non ſit ueriſimile, ꝙ tanto tempore neglexerit eam petere, arg. c. ſuper hoc. de ren. Et ideo præſumitur eam habere pro derelicto, iuxt. not. per Abb. in c. contigit, de dolo & cōt. Et iſta pſumptio eſt fauorabilis eccleſiæ, quæ ſic liberatur a ſeruitute, & benignior reputatur in dubio illa interpretatio quæ pro libertate facit. c. pen. de re iud. Hinc eſt, ꝙ licet impoſitio penſionis requirat autoritatem papę, & partium obligationem, quia grauatur beneficium ſeruitute, ut in c. prohibemus, de cenſib. caſſatio tñ, ſiue liberatio pēſionis fieri pōt ſine autoritate papæ, ſola ſimplici cedula, ut dicit Alex. in c. Agatoſa. 63. diſt. cuius dictum approbatur à Rota.

Eſt & alius caſus in quo nō apponit d. clauſula, uidelicet, qn̄ ſucceſſor committit cauſam nullitatis pēſionis impoſitæ ſuo prædeceſſori per arbitros a colligitantibus electos, pro quo facit dictum Roman. conſ. 369. in 4. dubio. in 2. col.

Eſt & alius caſus in quo d. clauſula ſine retardatione poni non debet, uidelicet, qn̄ unus impoſuit pēſionē, puta centū ducatorū ſuper plurib. beneficiis ſuis. Nā ſi poſtea ille moriat, & beneficia diuidātur in plures, & penſionarius uelit quēlibet poſſeſſorē beneficii inſolidum ad ſoluendum penſionem conuenire, ſub prætextu, quia pēſio habet executionē paratā, & obligatos oēs, ſicut obligatio in forma cameræ, nihilominus nō dabitur ſei cōmiſſio ſine retardatione. Rō eſt, quia poſſeſſores beneficiorū non tenentur ad totā penſionē inſolidum, ſed pro rata. Vt concluſit Rota die 16. Martii 1534. corā D. Io. Clerici in una deciſ. per dictū Abb. in c. conſtitutus, per illum tex. de rel. dom. Et quouſque iudex cognoſcat, q̄ ſit rata penſionis, & diſcutiat ualorem omnium beneficiorum, penſio nō pōt dici liqda, ideo nō debet dari clauſula ſine retardatione. Et eodē modo qn̄ Eps imponeret penſionē ſuper beneficio iuriſp. laicorū ſine patronorum conſenſu, quod uidetur poſſe facere dummodo nō trāſeat ad ſucceſſores, ut no. gl. in c. ad hęc. de off. ui. & licet Præp. in c. qn̄. ueiſ. qd ſi rector. ſentiat cōtrariū, tamen iudicio meo non debet concedi dicta clauſula, quia poteſt dubitari de poteſtate imponentis penſionem, per dicta Rochi In tract. iuriſp. in uerbo honorificū. in 3. q. & interim penſio non debet habere executionem paratam.

Et eodem modo eſt dicendū in caſu in quo peteretur penſio a beneficiato, qui fecit plures impenſas in recuperando beneficio, & eius poſſeſſionē & vult ꝙ pēſionatius cōtribuat. Nā licet contribuere nō teneatur, nihilominus quia hoc recipit pbabile dubiū pp diuerſitatē argumentorū, q̄ poſſent fieri de. l. 2. §. ſi conſeruatis, circa fi. & l. amiſſę, in fi. & l. nauis, ff. ad l. Rho. de iac. Et quia ſemper debet ſolui penſio donec declaretur nulla. c. querelam. de elec. pp iſtas probabiles dubitationes non debet dari clauſula ſine retardatione. Et idē eſſet, qn̄ ille ī quē trāſlata ē pēſio, ī aliū eā de facto trāſtuliſſet de cōſēſu bñfic. qa hoc caſu clau. ſine retardationē nō debet dari.

Eſt tñ unū aliud notandū, ꝙ de ſtylo ſignaturæ in caſib. in qb. daſ d. clauſ. ſine retardatione, debitori ob nō ſolutionē penſionis, non cōceditur bñficiū, c. Odoardus.

Tamen ad hoc eſt aduertendum, ꝙ putarē ergo ſtylum iſtum procedere, qn̄ debitor penſionis conceſſiſſet eius impoſitio

ni

ni perſonaliter. Nam tali caſu ex quo in eius conſenſu ineſt iurm & obligatur in forma cameræ, nõ eſſet honeſtum poſtq̃ habet beneficium, ad cuius regreſſum ſe obligauit, ob nõ ſolutionẽ, ꝙ iuuetur exceptione dicti ca. Odoardus. uel alia ſimili, ꝑ ea quę dicta ſunt, quia potius debet dimittere & reſtituere beneficiũ quod accepit. Nã nõ eſt honeſtũ, ꝙ retineat beneficiũ, & ꝙ nõ ſoluat: aliàs facile illi dareẽ occaſio & anſa peierãdi. Nec iſto caſu ſi denegaẽ illi auxiliũ dicto cap. Odoardus. fit illi iniuria, quia ſcienti & uolẽti nõ fit fraus neq; iniuria. vulg. c. ſcienti. de reg. iur. lib. 6. Et quia iuramẽtũ eſt perſonale, debet per ipſum iurãtẽ impleri in forma ſpecifica. c. debitores. & c. ad noſtrã de iureiur. Sicut etiã uidemus, ꝙ beneficiũ illius cap. nõ datur, ẽt cõdẽnato per tres ſententias, ut cõcluſit Rota in vna Senen. corã D. Chriſtophoro Panigatola. 10. Decembris 1529. per not. per Bal. in l. 1. C. qui bon. ced. poſſ. Aretin. & Iaſ. in §. fi. inſtit. de action. ſed prædicta non militant quando cõſenſus per alium eſt præſtitus. Hinc eſt, quòd de ſtylo Rotæ & curiæ quando quis cõſenſit perſonaliter reſeruationi penſionis ſub ſolitis cenſuris & pœnis, illas cenſuras & pœnas incurrit, ſi in tempore non ſoluit etiam ſine aliqua alia literarum intimatione. Secus eſt quando conſenſit per alium, quia tunc requiritur intimatio, prout in una Ladiſladien. canonicatus, & præbendæ iudicauit Domi. Guliel. Caſſiod. de menſe April. 1521. ſuper quo latiſſimam deciſionem ipſe ſcripſit, quę incipit, dubitaui in vna, &c. quam non curro referre.

Eſt bene uerum, quòd aduerſus debitorem penſionis per prædeceſſorem impoſitæ, poſſet procedi per uiam commiſſionis in uim monitorii per auditorem cameræ ad ſolutionem penſionis abſque alia intimatione literarũ, tamen non poſſet contra illum procedi ad pœnas, uel cenſuras, niſi, ut præfertur, perſonaliter conſentiret, de quo quidem ſtylo etiam meminit idem D. Guliel. in quadam alia deciſione ſignaturæ poſita inter deciſiones Rotæ, quæ incipit, propoſui etiam commiſſionem, &c. ubi quaſdam ſuper hoc rationes aſſignat, quæ poſſunt ibi uideri.

REGVLA DE SVBROGANdis colligantibus.

Item, idem dominus noſter litium ſuccindere cupiens anfractus, & ne nouis collitigantibus aduerſarii dentur, prouidere, voluit, ſtatuit, & ordinauit, quòd quotiens deinceps aliquem ſuper quouis eccleſiaſtico beneficio collitigantem in iure uel ad ius (ſi quod forſitan eius aduerſario in dicto beneficio competierit) ſubrogari conceſſerit, dummodo præfatus collitigans in dicto beneficio intruſus non ſit, nec ſuper eo contra dictum aduerſarium poſtquam illud per triennium pacificè poſſederit, lis tunc mota fuerit aliorum quorumlibet de præmiſſo iure, ſiue tunc vacet, vel tunc vacauerit, impetrationes. (Hæc verba addidit Leo. 10. vel conceſsionis etiam motu proprio) infra menſem ante conceſſionẽ huiuſmodi factæ, nullius ſint roboris vel momenti. Hadrianus 6. & S. D. N. Paulus 3. hæc verba quæ ſequuntur, addiderunt, videlicet: Et nihilominus felicis recordationis Pauli 2. & Innocentii 8. ac Hadriani 6. Romanorum pontificum, prædeceſſorum ſuorum veſtigiis inhærendo, cupiens eorum fraudibus obuiare, qui viuentium beneficia illorum præſertim, quibus aut propter ſenium, aut infirmitatem imminet vitæ periculum, impetrant, ut illis decedentibus, tãquam collitigantes in illorum iuribus facilius ſubrogentur: voluit ut deinceps nullus in iure, vel ad ius in beneficio defuncti, quod illo viuente in caſibus præmiſſis, vel ſimilib. impetrauit, aliquo modo ſubrogetur, ac ſubrogatio, & gratia ſi neutri, ſi nulli, ſeu nouæ prouiſionis, aut perinde valere, taliter impetranti nullatenus ſuffragetur, quod etiam ſtrictiſſimè obſeruari mandauit in impetrationibus beneficiorum per priuationem & amotionẽ ex quibuſuis criminibus, & exceſsibus forſan perpetratis, etiam ſi vſque ad diffinitiuam ſententiam, quæ tamen in rem non tranſiuerit iudicatam, proceſſum foret.

PRAEFATIO.

Origo iſtius regulæ antiqua eſt, à Io. 23. initium habens, qui duas in iſta materia regulas condidit ſalutares, non tamen omnino concordantes cum noſtra moderna. Nam prima eius regula diſponit, ꝙ nullus collitigans ualeat ſubrogari in beneficio, uel ad ius collitigantis uacans per eiu obitum, contractum matrimonii, ingreſſum religionis, uel alium caſum niſi, prius auditori cauſæ de collatione ſibi facta, uel alio colorato titulo docuerit, aut ſaltem iurauerit cauſam ipſam non malitioſe,

tioſe, nec fraudulenter, ſed purè, & bona conſcientia inchoaſſe: ipſiq; etiam audito ri hoc ipſum ex uериſimilibus coniecturis ita uiſum fuerit, quo caſu ad prædictam ſubrogationem procedat. Alioquin prædi cta ſubrogatio, commiſſio, & quæcunque inde ſequuta, nullius uoluit eſſe momen ti, q̄ habere locū uoluit ẽt in cauſis per ap pellationẽ indeciſis pẽdentib. Hæc in ſum ma prima regula cõtinebat, ad quam ada ptat deciſio Egidii. 116. incipiẽs, ſi petens.

Secunda eius regula habet aliquā ſimili tudinem cum noſtra moderna: nā uoluit idem Io. Papa. 23. q̄ ſubrogatus in ius colli tigantis præferatur alteri non collitiganti habenti prouiſionem ſub eadem data. Et idem uoluit ſeruari in gratia ſi neutri.

Primā regulam Ioannis, Martinus V. in nouauit. de ſecunda uerò nullam mentio nem fecit, ſed aliam ipſe diuerſam regulā ab illis duabus regulis fabricauit, quæ fuit publicata nono Cal. Nouẽbris, anno eius tertio. In qua uoluit, ſubrogationes, uel gratiam ſi neutri ad beneficia, uel ius col litigantis non ualere, ſi apparuerit ipſos impetrantes eum ſola & nuda ſupplicatio ne poſſeſſorem ipſum in cauſam traxiſſe, quas tanq̄ fraudulenter & doloſe obtẽtas, irritas & inanes decernit, ac nullius eſſe uo luit roboris uel momenti. Ex qua qdẽ reg. poſtea idẽ Martinus extrauagãtem quādā perpetuam fecit, quam habeo inter anti quas non impreſſas, quæ incipit, cum non nulli. quę plenior eſt quàm illa, de qua mi ror doctores nullam feciſſe mentionem quod fortè accidit, quia extrauagantes ex quo extra certum corpus ſingulariter ua gantur, ſolẽt de facili permutationes põ tificum obliuioni tradi (ut experiẽtia quo tidiana experimur) etiam in multis extra uagantibus impreſſis accidit, quæ facilè ignorantur. Itaq; iſta extrauagans ex quo nõ reperitur correcta, hodie in cauſarum deciſionibus allegari poſſet. Et quia eius deciſio rationabilis & utilis uidetur & pauci eam habent, hic ad uerbum inſerere libuit. Tenor talis eſt: Cum nonnulli ſuper beneficiis eccleſiaſticis eis, ut uacantibus, conferendis, gratias obtinuerint, quarum uigore literis apoſtolicis de ſup̄ non con fectis poſſeſſoribus illorum litem mouiſ ſe, & eos in cauſam traxiſſe dicũtur, & cõ ſequenter poſſeſſoribus ipſis defunctis in ius eorum, & ad poſſeſſionem huiuſmodi beneficiorum, lite pendẽte ſubrogari, aut aliàs in forma ſi neutri, ꝓuideri obtinuiſ ſe, non diſcuſſo ſeu uiſo, an gratiæ ualidę, ſeu inutiles fuerint, ſeu an ſuper eis literæ apoſtolicę potuerunt aut debuerunt expe diri. Nos talib. fraudib. obuiare cupientes, & omnes, & ſingulas literas ſubrogationū, ſeu in forma ſi neutri, ſeu alias lite pendẽ te, ſuper talibus beneficiis per nos decætero concedendas, in quibus non apparet impetrantem alias quàm nuda ſupplica tione poſſeſſorẽ in cauſā traxiſſe, tanq̄ do loſas & fraudulentas, uolumus & decerni mus irritas & inanes. Hæc ſunt quæ ſuper iſta materia edidit Martinus.

Eugenius quartus nullā regulam ſuper hoc fecit, nec prædictarum aliquam inno uauit, ſed ſub ſilencio tranſiuit. Sed Nico laus V. regulam iſtam eo uerborum teno re, quo nunc in modernis regulis deſcribi tur, primus omnium introduxit.

Moderni uero põtifices, ut Leo, & cęte ri ad illā regulam Nicolai, unam clauſulā addiderunt, nam poſt uerbum impetratio nes, poſuerunt hæc uerba, uel etiam con ceſſiones motu proprio, &c. & hoc fecę runt, ut tollerent dubitationem, de qua hic diſputat Gloſſator propter uerbū im petrationes, quod uidebať excludere gra tias motu proprio conceſſas, iuxta l. 1. & quæ ibi not. C. de peti. bon. ſub. lib. 10. cū inter illas ſit magna diuerſitas, ut in cap. ſi pluribus. de præbend. lib. 6. Hadrianus pa pa 6. ſolus hanc regulam, ſicut & plures aliās mutauit, ſed potius limitauit. Nam uoluit hanc regulam locum non habere in impetrantibus beneficia uiuentium ſe niorum aut infirmorum, uel per priuatio nem aliquorum, in quib. caſib. noluit ſub rogationes, aut gratias nouæ prouiſionis, uel ſi neutri, ualere. Et quidam dicũt hoc ideo factum fuiſſe, quia ante iſtam proui ſionem Hadriani expeditū erat, ſubroga tiones factas de infirmo, uel ſene ualere, ex eo, quia per citationẽ factam contra ta les infirmos, uera litis pendentia induceba tur, in qua erat de iure ſubrogationi lo cus, ut dicit hic: Felyn. Hadrianus tamen

ſubro

ſubrogationem ualere noluit. Tamen hęc inuentio aut limitatio ad iſtam regulam, licet tempore Hadriani nouiter prodierit non fuit Hadriani, ſed Marti. v. qui quandam aliam ſuper hoc extrauagãtẽ fecerat. Cuius tenor talis eſt: Quorundam, &c. Sed nonnulli ambitionis ardore feruentes, in diuerſis regionibus, uiros eccleſiaſtica beneficia obtinentes fortè ſenio, uel infirmitate confractos explorant, ipſosq; ſuper criminibus: & delictis falſo deferũt, & obtinent reſcripta iudicib. directa de priuando prętextu taliũ criminũ beneficiis huiuſmodi, & eiſdẽ delatorib. prouidẽdo, & cõſequẽter eos ſenes & infirmos, uigore cõmiſſionis huiuſmodi, ſuper delatis criminib. citari faciant, nihil, aut parũ amplius proſequentes, & deinde poſt eorum obitũ beneficia huiuſmodi prætextu citationis factæ, litigioſa prætendentes, & nullũ præter Romanum pontificem poſſe conferre uacantia tanquam litigioſe impetrata, & procurant ſe in ius defuncti ſubrogari, aut eadem eis beneficia conferri, uolentes talibus inſidiis & fraudibus obuiare, ex quib. etiam aperitur uia machinationis in mortem. Perinde declaramus per citationem huiuſmodi, aut alium inde ſequutum proceſſum citra priuationem citati beneficia minimè litigioſa, neque litem ſuper his pendente cenſeri, ſi per annum ſteterint, quod litem per citationem continue proſecuti. Quinimò de beneficio huiuſmodi ꝑ obitũ poſſeſſoris per illos, ad quos alias diſpoſitio ꝑtinet, liberè poſſe diſponi &c.

Ex iſta quidẽ extrauagãti apparet limitationẽ Hadriani fuiſſe antiq̃, quinimo ipſe idem Martinus per duas alias extrauagãtes conſtitutiones conſtituit, ꝙ ſi quis moueret litẽ, antequã prius ſibi ius cõpeteret ſiue haberet titulum ad beneficiũ ſuper quo ad litem mouit, eſſet inhabilis ad illud beneficium, ac poſſeſſori in ius uocato condemnaretur in expenſis, dãnis, & intereſſe. Statuit ẽt, ꝙ per quãcũque litis pẽdentiã in Romana curia, in qua nõ fuerint ſeruati oẽs termini, & doctũ de iure actoris ꝑ ſuorũ iuriũ ꝓductionẽ poſt annum à die præſentatæ cõmiſſionis, & omnis eius lis, huiuſmodi fuerit introducta, nõ cẽſeatur beneficiũ ſic liti affectũ, quin ꝑ illũ, ad quem alias collatio & diſpoſitio ꝑtinet, poſſit libere ꝓuideri. Et licet hoc Hadriani additam tũ prius Martini 5. fuerit, ut ſuperius dictũ eſt, & alias ſalutare uideat̃, nihilominus Clemens 6. de hoc Hadriani additamẽto nõ curauit, ſed ſecutus eſt Leonẽ fratrẽ eius patruelẽ, nihil aliud regulã addẽs. Sed Paulus papa 3. nũc feliciter uiuẽs, Hadr. in omnib. eſt imitatus. Et licet iſti põtificis inter ſe uarii uideãtur, oẽs tñ in effectu ad eũdẽ finem tendũt, & in regulis ſuis cõcordãt, exceptis limitat. Had. & Pauli. 3. Et ideo ego eũdem finẽ ſecutus, regulã ipſam iuxta cõem literam in libris Rotæ ſcriptã cõmentabo. In reliq̃s uero faciã, prout oportunum uidebitur.

Illud tñ ante oĩa nõ eſt omittẽdũ, quia deſeruite poterit ad multa inferius dicenda, ꝙ regula iſta (ut ex eius ꝓœmio innuit̃) eſt fauorabiliter amplianda, ex quo emanauit ad tollẽdũ & amputãdũ litiũ anfractus, iuxta vulg. l. ꝓperandũ. C. de iudi. de quo latius in reg. de annali, dicã. Poſtremo ꝑ intelligẽtia dicẽdorũ ꝓmittendũ eſt, ꝙ duo ſunt genera ſubrogationũ. Primũ eſt ꝑ obitũ collitigãtiũ. Et ſi ſunt plures collitigãtes, ſuꝑſtites oẽs poſſunt ſe infra menſem hic in regula deſignatũ ſubrogari facere, & hoc genus ſubrogationis nõ deberet cõcedi, cũ derogatione iſtius reg ulę, alteri q̃ collitigãtib. niſi ꝑ cardinalib. ut dicã ſuper hoc latius infrà 15. qõ. quod procedit qñ bñficiũ uacat in curia, quia tunc cũ diffi cultate hodie cõcedit̃ derogatio, niſi tranſactũ fuerit interim notabile tẽs, puta duorũ uel triũ menſiũ, intra qđ uerisimile eſt collitigãtẽ fuiſſe in negligentia: ſed ſi colligãs moreret̃ extra curiã, dat̃ ſubrogatio, ẽt ꝑ nõ collitigãte ſine derogatione regulæ. & ita ſe habet uſus & ſtylus ſignaturæ. Secũdũ genus ſubrogationis, eſt qñ collitigãs lite pẽdẽte, cedit ĩ aliũ tertiũ nõ collitigãtã, & iſto caſu hodie ſubrogatio cõcedi ſolet, cũ derogationẽ iſtius regulæ, & addit̃ in ſupplicatione dũmodo nõ cedat ĩ potẽtiorẽ & quatenus ſit vera lis, ut de hac dicã infrà in 1. q. & in 11. 12. & 14. q. Si uerò ceſſio facta eſt ꝑ collitigãtẽ lite pendente, nõ in tertiũ, ſed ĩ collitigãte, & iſto caſu nõ requirit̃ derogatio iſtius reg. neq; apponunt̃ in iſta ſubrogat. pđ. clauſ. qa ĩ effectu nõ dicitur

tur proprie ſubrogatio, ſed noua prouiſio quæ conceditur cum auocatione cauſæ & extinctione litis ſimpliciter.

QVAESTIO PRIMA.

IGitur primo de intellectu illorũ uerborum regulæ, uidelicet, infra menſem añ cõceſſionem hmõi, &c. quid importent.

SOLVTIO. Fely. hic dicit quod communis intellectus iſtorum uerborũ dari ſolitus in curia, eſt iſte, uidelicet, quòd collitigans debet ſe infra menſem ſubrogari facere, quo ad hoc, ut fruatur beneficio regulæ, & tunc impetrationes quorumcunq; aliorum non collitigantiam ante iſtã ſubrogationẽ collitigãtis factę non ualent. Et ideo inoleuit ſtylus ſignaturæ ẜm Fely. ꝙ ſubrogatio collitigãtis facta infra mẽſem, licet poſt impetrationem tertii ſemper illi deroget.

Iſta tamen procedunt de plano, niſi ille tertius nõ collitigans derogatione iſtius regulæ obtinuit. Derogaẽ. n. illi ſæpe, pſertim pro perſonis qualificatis abſolute, prout olim fuit derogatũ pro dilecto filio Io. Boerii, Archidiacono Cõchen. ut notauit R. bo. me. Lau. Card. Sanc. Quatuor in quodã lib. ſuo derogationũ. fol. 87 & pro alio ibidem annotato fol. 117. cum aliis ut ibi. Sed pro Card. paſſim derogatur, de quo dixi aliquid in reg. 25. de non iudicando ẜm formã ſupplicationẽ. q. fin. ubi materiã ſignaturæ iuſtitiæ attingo, & de iſta ſubrogatione cardinaliũ tractaui, & licet, ut dixi, pro cardinalib. derogatio paſſim conceda ẽ, non tñ uidetur honeſtũ, ꝙ derogetur in ꝑiudiciũ collitigantis, quia de iure beneficia litigioſa conferri non debent niſi collitiganti, ne lites in longum procedant, aliis prouiſio non ualet, ut patet in c. 1. & 2. ut lite pend. li. 6. & cle. 1. eo. tit. tñ hoc aliquando fit cum mentione litis, & tunc ualet ꝓuiſio, ſed obſtat iſta reg. niſi derogeẽ.

Hodie tñ qñ unus ex collitigantib. uult cedere in alium non collitigantem, lite pẽdente, datur derogatio regulę, cum clauſula, dummodo non fiat ceſſio in potentiorẽ. † & iſta clauſula ponitur ad iſtum effectũ, ut tollantur fraudes & ſimulatæ ceſſiones, q multotiẽs fiũt ad effectũ, ut aduerſarius collitigãs cogaẽ ui, uel metu potentioris aduerſarii cedere, uel dimittere litem. Quæ oĩa ꝑ dictam clauſulã purgantur. Et dr̃ iſto caſu potẽtior ceſſionarius, qñ ille habet ptãtẽ, ſiue ſuperioritatẽ iuriſdictionalẽ in ſuperſtitẽ collitigantẽ, vt dicit Inn. & Hoſt. in c. 2. de alie. iud. mu. cau. fac. Et refert deciſ. 1. ſub eod tit. in no. alias eſt nu. 177. incip. ceſſio facta, & Ro. in conſ. 518. incip. in caſu propoſito. Et iſta eſt cõis opinio, declarando tamen eam, ut per Iaſonem in l. 1. C ne lice. poten.

Dicitur etiam potentior aduerſatius, qñ ceſſio fit in clericũ per laicum: nã clericus hoc caſu reputaẽ potentior ẜm ſtylum Cancellariæ, ut dicit Collect. in c. 1. in fi. de alie. iud. mu. cau. fac. & ita ſeruari atteſtaẽ Hier. Pau. in illo uulg. lib. pract. Cãcel. fol. 44. uerſ. cler. in canc. &c. Tñ canc. teneat q̃cquid uelit illud de iure uerum, non eſt, ꝙ clericus ſit laico potentior: nam contrariũ tenet Hoſt. in ſumma de alie. iud. §. fi. qui uoluit quẽlibet laicũ potẽtiorẽ clerico, ex eo, quia laici ſunt terribiliores, c. alicui. & cum multis 2. q. 7. Et quia clerici laicis sũt infeſti. c. clericis. de immu. eccl. lib. 7. Ideo concludendum eſt ſecũdum ueras & cões concluſiones, ꝙ ſi clericus in quem ceſſio fit, cauſa mutandi iudicium non habeat ſuperioritatẽ iuriſdictionalẽ ſuper laicũ, non diceẽ potẽtior, prout tenet idẽ Collecta. & alii in c. 2. eo. tit. Et reaſſumit Rota in d. deciſ. 1. in no. uel niſi dicamus, ꝙ clericus dicaẽ potẽtior, qñ eſſet potẽs ex magna domo & bellicoſa, prout Colũniẽſiũ, uel Vrſinorũ, uel Cãcel. ſtylus põt defendi rõne fori, ut clericus dicaẽ laico potẽtior. Et

ADNOT. IOAN. MIL.

†Quiſquis igitur lite pulſatus, cũ ipſe & rei ſit poſſeſſor, & iuris, & titulũ ſiue actionem illatæ ſolẽniter pulſationis exceperit contradictoriis libellis, aut titulũ alterius nomen crediderit ingerendum, & eius poſſeſſionis, aut cauſæ, quam ſub hac fraude, aut retinere, aut euitare tentauerit, amiſſione multetur, nec repetendæ actionis, etiam ſi ei probabilis negotii merita ſuffragantur, habeat facultatẽ. l. una. C. de his, qui pot. nomi.

Et iſta quæ dicta ſunt de ceſſione non facienda in potentiorem, limitantur non procedere, qñ vna ſnia fuiſſet lata procedente collitigante, quia tali caſu poſlet collitigãs pro ſuo libito in quemcunq; renuntiare, & derogatur regulæ. Ita fertur dixiſſe Bo.me. Triuultium tenuiſſe Rotam. Et ita reperio fuiſſe deciſum, quod eſt valde notandum: tpibus tñ meis non accidit iſte caſus, ſed nõ vr̃ ſine rõne illud dictum, quia qñ collitigãs ſniam pro ſe habet, omnis præſumptio malitiæ, ceſſat, ꝙ ꝑpea in potẽtiorem ceſſerit, quia diffidebat de iure ſuo, quod melius facere ſperabat, conſtituendo colliriganti duriorem aduerſarium. arg. l. qui ſtipendia. C. de proc. Et ſentit Abb. poſt Spe. in c. 2. in 2. col. verſ. aduerte tñ ad vnum dictum notabile, &c. de alie. iud. mu. cau. fac. Et ad hoc facit bene tex. in l. fi. inſtituta. §. fi. ff. de inoffi. teſt. vbi ꝑ primam ſniam debet quis ali. ab hærede, et pendente appellatione, vbi aliàs non deberet ali, vt in l. qui de inoff. eod. tit.

Sed eſt aduertendum, ꝙ iſta ſnia debet eſſe lata contra oẽs collitigantes: non aũt ſufficeret ſi contra vnum tm̃ proferretur, alio in lite remanente: vt in notabili caſu proponebatur diebus præteritis in Rota, in vna Ilerd. parochiali de Alcaras coram R. P. D. Marcello, quæ fuit poſtea concordata, quẽ ꝑ eius ſingularitatem referam caſum. Quidam Antonius Carreres prætẽdens hr̃e ius ſuper dicta parochiali, cõmiſit cauſam ꝯtra quendam Ludouicum Caſtellar, & Dionyſium Molner, & contra ambos ſeruauit terminos. Tñ quia Dionyſius non comparuit, nec miſit procuratorẽ, Antonius obtinuit ſniam per audientiam contradict. ꝯtra Dionyſium, præſtita cautione, Ludouico in lite remanẽte, de reſtituendo beneficio, cum fructibus in euentum ſuccũbentiæ, prout quotidie de ſtylo fieri ſolet. Accidit, ꝙ d. Antonius obijt, & d. Ludouicus obtinuit ſe ſubrogari tertia Nouembris anno 1. Pauli. Quidam Carolus de Marchionibus ẽt ſub eadẽ data ſibi prouideri per obitum Antonij de dicta parochiali obtinuit, in cuius ſupplicatione erant hæc verba: Et cum derogatione regulæ de ſubrogandis, quo ad dictam parochialem tm̃, attento ꝙ d. Antonius defunctus ſuper illam rẽ iudicatã reportauit, Fuit diutius diſputatũ, & dubitatũ in Rota, vtrũ dicta derogatio regulæ ꝑiudicaret d. Ludouico, contra quem Anto. non obtineat rem iudicatam, ſuper quo caſu cõſulti fuere Abbreuiatores de parco maiori, qui dixerunt Papam conſulendum. Tñ ꝙ ipſi non expedirent ſuper tali derogatione bullam cum prædicta derogatione. Sed eã poſtea longo interuallo d. Dionyſius per cameram expediuit, cum derogatione regulæ, & ſine illis verbis, ꝙ Antonius rem iudicatam reportaſſet, &c. Et ideo Rota remiſit bullam ad corrigẽdum. & ita poſtea concordarunt. Ita ſe habuit facti ſeries, ſup qua plura dicta fuere.

Mihi tñ pro nunc vr̃, ꝙ bulla legitimè expedita, cum omnibus clauſulis contentis in ſupplicatione, non officit Ludouico, qa papa non voluit cõcedere Carolo, niſi tm̃ ius Antonij qui cõtra Dionyſiũ ſniam obtinuerat: ius verò Ludouici papa non tetigit, qa ſaluum manet, vt prius: niſi dicamus, ꝙ in hoc grauatur Lud. quia ſibi debetur ſubrogatio per obitum collitigãtis ex priuilegio iſtius regulæ, quæ prohibet nouos collitigãtibus aduerſarios dari, vt litium ſit finis. Ita ꝙ Ludouico debebatur ius Antonij, nõ Carolo. Tñ hoc non ſufficit qñ papa expreſſe derogat huic regulæ, q põt hoc facere. Nã nulli iniuriam facit ſi ſuo iure vtitur, præſertim, quia non tollit ius ipſius Ludouici per dictam derogationem, Nec obſtat, ꝙ ius Antonij debebatur Ludouico collitigãti, per prouiſionem iſtius regulę, quia reſpõdetur eſſe verum non nata derogatione, qa conſtat papam ius Antonij poſſe dare cui velit, dũmodo nõ præiudicetur iuri dicti Ludouici. Experietur igitur Ludouicus de iure ſuo, & ſi apparuerit eſſe melius, iure Antonij obtinebit: ſin autem non erit melius, prout ſi Antonius viueret, & litem proſequeretur, vtique ſuccumberet. Ita & cum Carolo periculum faciet.

Inuenta eſt tamen modernis temporibus vna cautela ad euitandam iſtam regulã caſu quo non daretur illius derogatio. Nã procurabam clàm, ꝙ vnus tertius non collitigans in quem cedere intendebam, hoc beneficium litigioſum impetraret, & cauſam contra me poſſeſſorem committeret: nam tali caſu ceſſio facta in illum nouum collitigantem valebat, & ſic ſatisfactum erat regulæ. Et idem eſt, qñ ille in quem cedere volebam, impetrat gratiã ſi neutri, & poſtea faciat ſibi cedi ꝑ poſſeſſorẽ, nam ceſſio valet.

Et

Et tñ iſto modo deluditur verus colligigãs. Quibus fraudibus & cautelis regulę Hadriani,& S.D.N.Pauli III. hodie ſubueniunt & occurrunt,quæ fortè pp hmôi technas emanarunt,quamuis d.reg. Hadriani dicat hoc prius Paulum II. & Inno.8. præuidiſſe. tñ ego in regulis illorum nû inuenio,niſi forte regulæ ad partem fecerint, quæ vt audio ſolent imprimi in modernis deciſ.Rotæ. vtcunq; ſit,hodie illis fraudibus ſatisfactû eſt.

QVAESTIO II.

QVæro, vtrum iſta regula habeat locû extra curiam coram ordinarij & legatis?

SOLVTIO. Gloſſ.hic col.ñ.tenet rñam in illis hře locum,cum ſit vniformis rõ quo ad omnes,iuxta cl.1. de elect.cû vulg. Nec obſtat,ꝙ verba regulæ innuunt eam in papa tm̃ loqui, vt patet in illis verbis ſubrogari conceſſerit,&c. Quia rñdet Glo.ꝙ exẽpla non reſtringunt rñm. Nam ſi papa per iſtã rñam imponit ſibi legẽ, a fortiori imponere intẽdit alijs inferiorib. vt in cl.1. de reliq.& vener.ſanc.cû ſĩlibus de qb. hic ꝑ eû.

Adde pro iſta opinione, quia qñ regula eſt fauorabilis, recipit latiſſimam interpretationem,etiam ad caſus non expreſſos.c.1. vbi glo.in verb.Italiæ. de temp.ordin.lib.6. gl.in c.ſtatutum de præb.lib.6. cum vulg. vt ſcr.Iaſ.in l.fi.ff.de in ius voc.Sed regula iſta eſt hmôi: igitur erit latiſſime extendenda. Quòd ſit hu.ôi, apparet ex eius procemio, ibi,litium cupiens ſuccindere anfractus,&c. Nam omnis conſtitutio abbreuians & auferens lites,iudicatur fauorabilis,& bonû publicum continens,vt dicam in regula.de annali.q.2. Et clarum eſt,ꝙ odia reſtringi debent,& fauor ampliari,vt dicitur in vulgata regula iuris,odia.Concludo igitur,ꝙ quicunq; inferior á papa, qui poteſt ſubrogationem in colligantis concedere, ſub regula iſta comprehenditur tanquam fauorabilis.

Eſt tñ aduertẽdum, ꝙ licet iſta rña debeat ſeruari extra curiã: in Britannia tñ non hẽt locum,pp conſtitutionem Calixti, vt dicit hic Fely. Quid aũt illa ꝯſtõ cõtineat videre non potui. Reliqua,quæ in gñe ſuper hac qõne dici p̃nt,dixi in procmio regularum, quæſt.2. & in reg.de infirmis reſign.& alibi ſæpe,vbi hanc ſimilem queſtionem repeto.

QVAESTIO III.

QVæro,nunquid regula iſta procedat,qñ ille,qui cõmiſit cauſam literis non expeditis, petit ſe ſubrogari per obitũ illius, contra quem cauſam cõmiſit,& in iudicium vocauit?

SOLVTIO. Iſte caſus deciſus olim videbatur per regulam Martini 5. de qua in euidentialibus feci mentionem. Sed licet regula expirauerit per eius mortem: rõ tñ remanet:ex qua idem dicendum vr̃,videlicet,ꝙ regulæ nõ ſit locus, quia vbi nulla eſt lis,dici non põt aliquis colligitans,ſed committens cauſam literis non expeditis, cum non tribuit aliquam iuriſdictionẽ per eius cõmiſſionem, vt dicit reg.29. infra eo.non poteſt dici ibi eſſe litem,vbi nõ eſt iudiciû. Nam priuatio præſupponit habitum,& vbi non eſt habitus, neque priuatio.c.ad diſſoluendum.cum vulg.de deſpon.impub.& vulgo dicitur,nõ entis nullas eſſe partes,l.eius. cum ſimilibus.ff.ſi cert.petat. Regula igitur iſta de colligitantibus loquens, iſtum caſum non comprehendet.

Tamen contrarium poteſt de facili ſuſtineri ex eo,quia negari non poteſt per commiſſionem & citationem decretam & executam,litem induci, & beneficium effici litigioſum quo ad partes, licet quo ad perpetuandam iuriſdictionem iudicis ſufficeret ſolum decretum citationis, iuxta gl. in cle. 2. vt lite pend. tradit Abb.in c.fi. col.fin.de offic.leg. cum concor. traditis per Gloſſatorem in regula de annali.vbi dicam,& latius dixi ſupra in reg.proxima.q.fin.Executio igitur & notitia citationis eſt illa, quæ conſtituit duos colligitantes. Vbicunq; igitur iſta concurrunt,regula locum habebit. Nec obſtat,ꝙ iuriſdictio eſt nulla literis nõ expeditis, qa illud procedit ex poſt ex parte iudicis, quando de d.reg.29. opponeretur ad effectum, vt in cauſa ad vlteriora nõ procederet, ſed a principio iuriſdictio valida eſt,& citationis decretum,& executio: qua quidem executione facta reus comparans poteſt excipere de d.reg.29. & iuriſdictionem annullare,ſed iam manet prius beneficium litigioſum:& hoc procedit,quando eſt datum de d.reg.29. Cæterum,ſi de illa non exciperetur, res de plano procederet. Et ideo non abs re ſignatura apponit in commiſſionibus,quibus petitur cauſa cõmitti literis nõ expeditis, illam clauſulam, Dummodo ante terminum ad articulandû literæ expediantur, & ꝙ interim beneficiû

non

non cenſeatur litigioſum quo ad effectum regulæ de ſubrogandis, vt dixi in præceden ti regula. Clarum igitur eſt, ꝙ ſi ſubrogatio tali caſu non valeret, fruſtra illa clauſula ap poneretur, quod non eſt dicendum.

Præterea, quia videmus per commiſſionem, literis non expeditis, & per citationẽ vigore illius decretã & executam, adeo beneficium effici litigioſum, ꝙ citatus non po teſt poſtea regula de triennali iuuari, vt tenuit Rota in pluribus cauſis, quas in dicta regula enarrabo. Ergo ſi beneficium eſt litigioſum, debet habere locum ſubrogatio.

Prædictis tamen non obſtantibus prima opin. eſt verior, quam tenuit Rota, vt atteſtatur quidam Moder. Sabin. in quibuſdam apoſtillis d. reg. 29. aſſerens ſe habuiſſe ab Alexandro de Ceſena, tunc antiquo & practico procuratore.

Et iſta opin. ratione efficaci comprobatur, quia quando opponitur de reg. illa 29. clarum eſt omnia acta retro facta per iudicem cum tota ſua iuriſdictione eſſe nullius momenti, vt alias ſæpe iudicauit Rota, & dicam in reg. de annali & de triennali. Et per conſequens cum citatio decreta nulla fuerit, non potuit inducere litis pendentiam, vt in vna Syracuſana Rota concluſit in d. regula de annali. vbi ponam: non enim præſtant impedimentum, quæ de iure non ſortiuntur effectum, vt dicit regula iuris, & tradit latè Fel. in c. ex tenore. de reſcr. vbi igitur lis non eſt, ſubrogatio locum non habet, ſed ſimplex prouiſio. Et regula iſta, quę in lite fundatur, hoc caſu non procederet. Faciunt ea, quæ dicam inferius in 8. q. Nec obſtat, ꝙ fruſtratoria fuiſſet clauſula illa, quæ quotidie in commiſſionibus ponitur, etiam ꝙ beneficium non cenſeatur litigioſum, quo ad effectum iſtius regulæ, quia reſpondetur non eſſe per hoc ſuperfluam, qa apponitur ad maiorem declarationem: & ea, quę ad magis dilucidãdam mentem impetrantium fiunt, licet tacitè inſint, ſuperflua non dicuntur, vt in l. qui mutuam. ff. man. & in l. quæ dubitationis. ff. de reg. iur. cum alijs de quibus per Mod. in l. teſtamentum. C. de teſt. & quia magis teneri & obſeruari ſolent, quæ ſpecialiter repetuntur, ꝗ quę in generali probatione ſunt dicta, vt dicit tex. in cap. ſi aduerſus. de hæretic.

Et iſta interpretatio vtilis eſt reipublicæ, quia ſic per eam lites reſcindũtur, & finem capiunt, quæ per nouos ſubrogatus ſuſcitãtur. Nec obſtat ꝙ lis mota per illum qui tẽpore commiſſionis literas expeditas nõ habuit, ſufficit quo ad impediendum curſum regulæ de triennali: quia reſpondetur, hoc non eſſe omnino ſine dubio. Sed poſito, ꝙ ita ſit, prout D. Saganta antiquus ꝓcurator retulit, ſuo tempore iudicatum fuiſſe in Rota, vt dicam in d. reg. de triennali: tamen illud procedit, non ex eo, quia per talem cõmiſſionem dicatur introducta lis, cum clarum ſit, litem non fuiſſe introductam obſtante d. reg. 29. ſed ex eo, quia per talẽ moleſtiam definit ille qui conuenitur, eſſe pacificus, quę quidem qualitas pacificæ poſſeſſionis requiritur in d. reg. de triennali. quã quælibet moleſtia facti interrumpit, vt dicunt doct. in cl. gratiæ. de reſcr. Et ſecundũ hoc, aliud eſt eſſe beneficium litigoſum, aliud nõ eſſe pacificum: quia ſtant iſta ſimul, ꝙ non ſit pacificum, nec litigioſum. Verum quia iſta, quæ mihi ſatis ſolida non videntur, in regula de annali, in illa q. An citatio nulla interrumpat pacificam poſſeſſionem, latius attingã, ideo ad ibi dicta me remitto.

Primo prò prædicta opin. facit, quod in fortioribus terminis, præteritis annis deciderat Rota in vna Hipporigien. parochialis coram D. Nicolao de Aretio de menſe Iunio 1521. in qua cauſa Rota voluit litem motam per non habentem mandatam, tñ ratificatam ꝑ dominum, poſt mortem collitigantis nõ proficere ad effectum iſtius regulę, quę requirit veram litem, imò fortius non proficere, etiam ſi ratificata eſſet poſt ſententiam ante obitum collitigantis: per ea quæ dicit deciſ. 1. ti de proc. in antiq. Et per dictum Cald. in c. cum o im. de off. del. relatum per Fely. in c. cauſam el j. in pen. & vlt. col. de iud. Et reaſſumit D. Gul. in Coll. deciſ. ſ. 213. Si igitur hoc caſu, ubi alias communis opin. tenuit valere ratificationem quo ad introducendam veram litem, Rota tenuit non ſufficere ad concedendum ſubrogationem iuxta formam iſtius regulæ, quantò fortius ſubrogatio locum habere non debet in caſu noſtro, quando nulla fuit iuriſdictio, citatio, nec proceſſus inde ſecutus, obſtãte diſpoſitione d. reg. 29. Cum igitur non dicantur tales collitigantes, in eis regula locum non habebit.

Et

Et eſt aduertendum, ꝙ licet vbi nulla eſt lis, non ſit dare verum collitigantem, pñt tñ ſic nulliter in iudicio contendentes appellari aduerſarij: & ſtatuta loquentia de aduerſarijs, habebũt locum in iſtis: vt tradit Dec. in c. 1. in 2. notabili. de iud. & eſt text. & ibi not. Dec. in 2. not. in c. cæterũm. de reſcr.

Poſtremò quantum attinet ad illam clauſulam, Dummodo literæ ante terminum ad articulandum expediantur, de qua ſuperius aliquid dixi, videnda ſunt, quæ latiùs ſcripſi in regula proximè præcedenti.

QVAESTIO IIII.

QVæro, vtrum illa verba hic poſita, videlicet, Dummodo in dicto beneficio collitigans intruſus non ſit, &c. comprehendent illum ſubrogatum collitigantem, qui obtinuit poſſeſſionem, vigore executorialiũ ſine intimatione, vel citatione facta parti condemnatæ?

SOLVTIO. Plura poſſent hic diſputari uẽ pro vtraq; parte dici, ex quo mã eſt ſecũda: tñ vt ſtudeam breuitati quãtum poſſum, ſine aliqua diſputatione concludendũ, eſt illum nõ comprehendi ſub dictis verbis regulæ. Et ita Rota in vna Brix. parochialis coram R. P. D. Iacobo Simonetta de menſe Martio 1521. concluſit. Quia ille, qui executorialium poſſeſſionem capit, non dr verè intruſus. Rõ eſt, quia qñ à ſnĩa appellari nõ põt, quia trãſiuit in rem iudicatam, ſnĩa põt executioni mãdari ſine aliqua citatione partis, vt not. Bar. in l. a diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iud. & in l. meminerint. C. vñ vi. qui alleg. Innoc. in c. cũm ſuper. de re iud. & iſta opinio eſt cõis, vt dicit Alex. in d. §. in venditione. & ſequuntur Mod. poſt Abb. in c. cũm cauſa. eo. tit. præſertim, quia hodie in executorialibus ſm ſtylum Rotæ apponitur cl'a, ꝙ ppria auctoritate capi poſſit poſſeſſio. qui ſtylus adiuuatur d. Bart. in l. iuſtè. ff. de acq. poſ. ita ꝙ qui facit lege concedente, non dr peccare, nec per pñs intruſus dici poteſt: quia qui habet titulũ coloratum ad aliquid faciendum, intruſus non dr, vt tradit Fel. in c. in noſtra. de reſcr. ergo non cõprehenditur ſub diſpoſitione iſtius regulæ. Et pro iſta parte plura argumenta & motiua ſcr. D. Gul. in Coll. deciſ. f. 206. deciſ. incip. gratia ſubrogationis. quæ non curo referre, cũm ibi videri poſſint, ex quo eius Recollectæ iam in manibus omnium curialiũ verſantur, & mortis mei non eſt tranſplantare dicta aliorum de charta in papyrum.

Et licet iſta de iure ita procedant: tñ Rota neſcio quo pacto introduxit illum ita poſſeſſionem, ſine præambula intimatione executorialium capientem, quodammodo attentare. Nam poſſeſſio reuocatur in priſtinum ſtatum. rõnem ponit Fel. in c. ad probandũ. col. 4. de re iud. Tñ iudicio meo ille non attentat, vt eſt deciſ. 317. incip. item ſi pro ſpoliato. col. 2. in not. tenet Philip. Peruſ. in c. cum qui. §. j. de præb. lib. 6. Fel. in c. cum cauſa. de off. dele. & in c. de cætero. de re iud. & ita refert Ang. de Ceſſis ſe obtinuiſſe in vna Toletana ſpolij, vt eũ refert Iac. de Nigris in quibuſdam apoſtillis ad illam deciſ. Tñ ꝑ ſtylo Rotæ optimè facit deciſ. Rotæ 101. incip. nota ꝙ vbi aliquis. in antiq. & deciſ. 23. in not. Et ſi hodie delerentur illa verba, Propria auctoritate poſita in executorialibus, ſtylus Rotæ mag's iuſtificaretur: ſed ẽt ſi non deleantur, põt ſuſtineri, per tex. in c. ſi beneficia. de præb. lib. 6. Iunctis dictis prædictæ deciſ. 101. Sed ẽt ſtante in ſtylo Rotæ pro vero, licet capiens poſſeſſionẽ per executoriales dicatur quaſi attentare: tamen intruſus non dicetur, ex quo habet titulum coloratum, & ſufficit, ſecundum Abb. in c. cũm noſtris. de conceſ. præbend.

QVAESTIO V.

QVæro, quid ſi aliquis litigat cum familiari alicuius Cardinalis, qui lite penden. moritur, vtrum ſubrogatus in iure, vel ad ius illius familiaris teneatur facere mentionem nominis & tituli Cardinalis, vel ab eo cõſenſum petere, iuxta formam reg. 30. infrà eodem editæ in fauorem cardinaliũ?

SOLVTIO. Gloſſat. in d. reg. 30. in 4. col. & hic col. pen. ponit quæſt. in terminis, & poſt plura concludit, ꝙ talis ſubrogatus non aſtringitur ſeruare contenta in d. reg. de impetrantibus beneficia per obitum familiarium cardinalium. Ratio eſt, quia de beneficijs litigioſis nullus inferior ſe intromittere põt, niſi ſolus papa, vt dr in c. 1. & 2. vt lite pen. lib. 6. Et tale priuilegium non reperitur conceſſum cardinalibus in d. reg. neque hic excipitur iſte caſus: ergo dicemus ſub regula comprehendi. Et pro iſta parte faciunt alia motiua, quæ ſcr. Gloſſat. in d. regul. 30. quæ non curo referre: ſatis eſt, ꝙ ita hodie ſeruat Rota. & Gl. in d. reg. dicit eñã

Rotam

Rotam ita iudicaſſe, ut in dicta regula 30. latiùs dicam.

QVAESTIO. VI.

QVæro, nunquid uerba iſtius regulæ, ibi, iuris, uel ad ius, poſſint uerificari, ſeu habeant locum in iure ad rem, quod competebat defuncto?

SOLVTIO. Iſtam q. reperio diſputatam per Collectarium in c. accedens. de conceſ. præb. Et tandē concludit cum opi. Pe. & Bo. uidelicet locum non habere ſubrogationem: & per conſequens non erit locus iſti regulæ. Ratio prædictorum eſt, quia per obitum habentis ius ad rem, tale ius euaneſcit, ex quo non fuit ſolidatum in perſona ſua. Et propterea tale ius deuoluitur ad alios expectantes, quia eſt ius in ſpe tantùm conſiſtens. Et ſecundū hoc de illo beneficio, ad quod defunctus habebat ius ad rem, non erit prohibitus ordinarius diſponere, nec patronus præſentare, quia per obitum illius nihil dicitur uacare. ſecus autē de iure. Et ideo ex iſtis infertur, quòd non habet locum ſubrogatio in tali iure ad rem: & per conſequens regula non procederet. Nam illa uerba poſito hic in regula iuris, Vel ad ius, debent in dubio intelligi in potiori ſignificatu, ſicut intelliguntur in l. i. §. in perpetuum. ff. ſi ager uectig. Iſta eſt opi. Collectarii per me ita declarata.

Tamen contrariam opi. puto ueriorē, ex eo, quia tex. in c. 1. ut lit. pend. lib. 6. prohibet aliquem diſponere ſuper iure collitigantis, & tamen illud ius, de quo ibi tex. loquitur, uerificatur in iure, quod præſentationem ſolam tribuit, ut dicit Cald. in conſil. 1. ut lit. pen. cum conc. ut ſcribit Rochus Curtius in tract. iur. pat. in uerbo, honorificum. q. 23. Et tamen negari non poteſt per præſentationem tribui tātum ius ad rem, & non in re, ut tradit Abb. in c. quod autem. de iur. pa. Et idem Abb. & ibi latius Mod. in c. cum Bertoldus. de re iud. Ergo eodem modo habebit locum in tali iure iſta regula.

Breuiter pro declaratione iſtius q. de iure ad rem diſtinguendum eſt, prout late dixi in regula de non tollendo iure quæſito, q. 1. ubi plures ſpecies diſtinxi, & ſecundum illos modos facile colligi poterit, utrū habeat locum regula. Nam in iure quæſito per præſentationem collitiganti defuncto, puto procedere iſtā regulam ex quo factum eſt beneficioſum litigioſum, de quo patronus non poteſt præſentare, per ſuperius dicta. ut in d. c. 1. Et ideo papa liberè de illo diſponere poterit: & ſic eſt dicendum ne aliis iuribus ad rem conſiderabilibus, de quibus in dicta regula dixi. Primam tamen opi. ſequitur Bonif. Rotæ auditor in clem. 1. in 4. col. uerſ. 3. concluſio. ut li. pend. ubi latius diuagatur, cuius rationes mihi ſatis applaudunt. Sed quia caſus pendet, non me extendam ulterius.

QVAESTIO VII.

QVæro, nunquid regula iſta habeat locū quando agitur ad priuandū aliquē beneficio ſuo in forma iuris, ut uidelicet quia commiſit homicidium, uel ob non ſolutionē penſionis, uel aliis ſimilibus cauſis?

SOLVTIO. Iſte caſus accidit tempore Sixti in una Lugd. præceptoriæ, in qua plures egregii uiri pro utraq; parte cōſuluerūt, inter quos fuit Ioachimus de Narnia, tūc primarius aduocatus. Et iterū ēt caſus accidit in alia Hiſpal. præb. ut refert hic Gloſſ. col. 5. ubi dicit Rotam tenere regulā iſto caſu locum non habere. Rōnem adducit: quia talis cauſa nō eſt beneficialis, ſecundum gl. in uerſ. finita. in c. 2. ut lit. pend. li. 6. quia priuādus pōt quandocunq; uult renuntiare antequam priuetur, & hoc procedit ſecundum eū, quando propter illud crimen beneficiatus, contra quem cauſa committitur, eſſet priuandus beneficio. Secus, ſi eſſet priuatus ipſo iure quia tali caſu putat Gloſſator locum eſſe ſubrogationi. Subdit tamen Gloſſator col. fi. intellexiſſe à quodam clientulo ſuo obtinuiſſe in primo caſu ſubrogationē. Nā licet ille, qui priuari petit, antequā priuetur, renūtiare uel permutare poſſit, tamen a papa ſubrogatio peti pōt, antequā beneficiū uacet iſto modo: ut ſi contigerit prædictū priuandum, lite huiuſmōi pendente, mori uel cedere, quod tali caſu dignetur impetrātē ad illud ſubrogari. Hæc ſunt quæ Gloſſ. dicit.

Tamē aduertendū eſt, quod diſtinctio Gloſſatoris de priuato ipſo iure, uel per ſententia. hodie in practica uera non eſt: quia licet magna ſit differentia inter unū caſum & alium, ut ego latius proſequar in regu

la de annali q.42.tamen quo ad effectum iſtius regulæ nulla eſt differentia, ut patet ex regulis Had.6.&S. D.N.Pauli 3.qui hoc in indiuiduo declararunt innitentes ſtylo curiæ.Et ratio eſt in promptu, quia regu la iſta loquitur quãdo cauſa eſt beneficia lis,quia agitur ſuper titulo beneficii, ut patet text. unde non poteſt aptari ad ca ſum priuationis, in qua de titulo benefi cii non agitur, ſed de punienda perſona beneficiati propter delictum commiſſum meritò gl.in d.c.vt lit.penden. & commu niter Doct. ibi uoluerunt talem cauſam non eſſe beneficialem,ſed prophanam. Et iſta ratio militat,ſiue aliquis debeat be neficio priuari,ſiue ſit ipſo iure priuatus; quia licet à lege priuatio ipſo iure indu cta ſit, non propterea beneficium uacat de facto,quia requiritur declaratoria ſen tentia,& amotio à poſſeſſione, ut in c.cũ ſecundum,de hær.lib.6.& in c.licet epiſco pus,de præb.eod.lib.& talis priuatus ipſo iure poſſet ante ſnĩam declaratoriã poſſi dere pacificè per trienniũ,& defendi regu gula de triennali, ubi latius dicam, & ta men mortuus collitigans, de cuius ſubro gatione loquitur iſta regula, hoc facere non poſſet. Hinc eſt, ꝙ in huiuſmodi lite priuationis de ſtylo gratiæ non dantur, ſi neutri,uel ſi nulli. Regula igitur iſta ſim pliciter loquens de uacatione, debet intel ligi & interpretari ſecundum mentem iu ris communis, uidelicet de uera uacatio ne iuris & facti,ut in c.cum noſtris, & c.li teras. de conceſ. præb.& ibi notant om nes:non autem de uacatione iuris tantũ, alias abſurdum eſſet dare ſubrogationẽ ad beneficium uiuentis,ut in c.i.de conce. præb. non enim ſolet dari ſubrogatio ex ſtylo curiæ ad beneficium uacaturum, ſed poſt quam uacat de iure,& de facto,c. 2.de conceſſ.præb. Cum igitur in caſu no ſtro tempore impetrationis in forma iu ris nõ uacet omnino ius collitigantis, nec conſtet papæ certitudinaliter de uacatio ne propter delicta, ſed ſperatur uacatio ex euentu litis, præcedentibus legitimis probationibus, nec uerificentur uerba re gulæ,quæ de collitigante defuncto loquũ tur, meritò regula iſta ad iſtum caſum ada ptari non poteſt, quæ loquitur quando ſubrogatio ſub iſto prætextu petitur, quia impetrans eſt collitigans ſuper beneficio & ſic ceſſant mens & verba regulæ: præſer tim,quia ab uſu patrisfamilias, & ut appa ret ex text.regulæ,ſubrogatio non datur, niſi in caſu ſucceſſionis uel obitus. Et ta men ſub iſtis caſib. caſus priuationis non comprehenditur,ut tradit Fel. poſt alios, quos ibi alleg.in cap.in noſtra. in 37. cor rol.de reſcrip. Et dicam latius in regula de impetr.benefi.per obitum famil.Cardi nalium.Et ita pro iſta parte, tẽpore meo, ego ex conſilio dominorum iudicaui in vna Auinionen.canonicatus die ultima Ia nuarii 1532.in qua agebatur ad priuatio nem ob non ſolutionem penſionis,& con cluſum fuit,illum qui ob prædictam cau ſam non ſolutionis penſionis priuari peti tur, priuilegio regulæ iſtius non iuuari, nec etiam quo ad ſequeſtrum,quia tali ca ſu non procedit cle.1.de ſeq.poſſ.& fruc. ut ſingulariter declarant domini in deciſ. 4.de ſeq.poſſ.in nouis,quæ eſt repetita in antiquis,num.394.Limitantur tamen iſta, quæ dicta ſunt,non procedere, quando iã eſſet lata una ſententia priuationis, quia tali caſu locus eſſet ſubrogationi. Ratio eſt,quia per ſententiam prouidetur de be neficio,ut in cle.auditor de reſcr. Et ideo practici in ſupplicatione. priuationis ap ponunt, uel apponi faciunt iſtam clauſu lam,& cum decreto,ꝙ ſi priuandus metu priuationis poſt accuſationẽ,& inſcriptio nem beneficium huiuſmodi in alterius q̃ oratoris fauorem reſignauerit, iudices ni hilominus ad executionem literarum pri uationis procedere poſſunt, perinde ac ſi reſignatio huiuſmodi minime facta fuiſ ſet.Et Referendarii ſolent addere poſtea hæc uerba, poſt primam priuationis ſen tentiam.Et iſtæ clauſulæ habent iuris fun damentum, ut patet ex deciſionib. quas allegabo in dicta regula de annali. q. 42. Quibus pro pleniori cognitione iſtius ma teriæ priuationis, addenda ſunt aliqua, quæ hodie practicantur in ſignatura iuſti tiæ,de quibus Hiſpanus noſter in practica cancellariæ, & antiqui Referendarii tra ctant in quibuſdam notis ſignaturæ iuſti tiæ,quæ iam per manus pluriũ uerſantur.

In primis igitur ſciẽdũ eſt, priuationes

prædictas non ſolere ſignaturam commit tere in curia, niſi delictum fuerunt ibi per petratum, uel cenſuræ, ob quarum incurſum petitur quis priuari, ſint in curia ful minatæ, uel priuandus ſit præſens, ſeu reſi dens in curia, quia in iſtis caſibus priuan dus ſortitur ibi forum, ut in l. 1. C. ubi de crimine agi opor. no. in c. poſtulaſti & in c. fi. de foro comp.

Item ſciendum eſt, ꝙ quando impetrãs narrat multa delicta per priuandum per petrata, & poſtea in concluſione petit cõ mitti probis uiris, ut ſi eis de præmiſſis, vel altero præmiſſorum conſtiterit, dictũ N. priuent, &c. ſemper conſueuerunt illa uerba caſſari, uel altero præmiſſorum. Quia dictus impetrans, diffamãs aliquem de pluribus criminibus, debet arctari ad probandum omnia, de quibus illum diffa mat. Et ꝑꝑ iſtam rationem euitatur text. qui uidetur cõtrarium probare in c. inter cæteras, de reſc. Et quod per illud dicit deciſ. Rotæ 68. inci. licet, in nouis. & deciſ. 515. in antiq. declarando, ut per Fel. in c. 2. in 11. col. cum tribus ſeq. de reſcr. Et tan gunt Mod. in c. ſignificante, de app. Si n. non probat omnia tenetur ad pœnam ta lionis, uel ſaltem ad pœnam diffamatio nis, iuxta c. ſuper his, de accuſ. & in c. licet Heli. de ſimo. ut latius dixi in lectura mihi ſubrepta Patauii. Hinc eſt, ꝙ in priuationi bus, & aliis cauſis criminalibus putã iniu riarum, quando agitur criminaliter, non datur, & ꝙ ſummariè, &c. qa, ut dixi, inter eſt partis propter pœnam talionis. Sed in cauſis ciuilib. datur, ſummarius proceſſus, ſed ſolent caſſari hæc uerba, ſola facti ueri tate inſpecta, niſi ex fauore. Qui uerò ſint caſus, in quibus quis ſit priuandus, uel ſit ipſo iure priuatus, late tradunt Mod. in c. 2. de reſcr. & in c. querelam, de iureiur. & latius nouiſſimus repetens And. Tiraq. in rep. l. ſi unquam. C. de reuo. dona. Sed ul tra ipſos exempli gratia enumerabo ali quos caſus.

Primus eſt, quando quis exiſtens excom municatus celebrauit, quo caſu propter irregularitatem incurſam, eſt priuandus beneficiis, c. latores, & c. poſtulaſti, de cle. excom. minist. Sed hoc ita demum eſt ue rum, quando excommunicatio eſſet impo ſita ab homine, & ille clericus celebrans ſaltem habuiſſet notitiam excommunica tionis per ſolam famam: nam tunc priua ri debet beneficiis, ut declarat Abb. in c. il lud. in tertio notabili, de cler. excom. min. Sed quando eſſet excommunicatus à iure non requiritur aliqua notitia uel moni tio, quia pręſumitur ſcire, ex quo iure ſint notoria. Et ideo in tali impetratione pri uationis excommunicati ab homine, ſolet apponi iſta clauſula, Dummodo excom municatus declaratus, & publice denuntia tus celebrauerit, & hoc propter extrauag. Martini factam in concilio Baſil. quam de clarat Fel. in c. ad probandum, de re iud. & in c. 2. in 3. col. de ſponſ. & tunc iſtis con currentibus conceditur ſupplicatio priua tionis, ſed in excommunicato a iure, illa clauſula non requiritur.

Et eſt aduertendum, ꝙ in prædictam pœnam priuationis non incurreret cleri cus excommunicatus celebrans poſt pœni tentiam inceptam, licet non finitam, ut tradit Fel. in c. at ſi clerici, § de adulteriis, de iudic.

Secundus caſus, in quo conceditur ſup plicatio priuationis eſt ob nõ ſolutionem penſionis, propter quod inciderat in cen ſuras, ſed iſta priuatio non conceditur al teri, quàm ipſi pẽſionario, cuius intereſt: arg. c. cum inter. de elect. & in c. non ſolẽt. 2. q. 6. Rota tamen ex quadam æquitate ex cuſat debitorem penſionis a priuatione, quando offert penſonario omnes ſolutio nes temporis præteriti, & reficit expenſas, prout accidit in una coram domino Ca millo de Ballionibus, pro. Ioanne Melen des, Priori Burgen. contra quem dominus Martinus Romam agebat ad priuationem ob non ſolutionem penſionis. Quod eſt uerum, niſi magna fuerit debitoris proter uia, & doloſa contumacia: nam tunc Ro ta procedit ad priuationem, ut fecit Rota in una Crem. prioratus coram do. Chriſto phoro Panigarola.

Poſtremò, quo ad iſtam materiam da tur una regula generalis, ꝙ nunquam ſi gnatur impetratio per priuationem, niſi forma iuris. i. niſi de iure ille ueniat priuã dus. Nec debet apponi clauſula conditio naliter, ſi priuandus eſt, ꝑꝑ honorẽ ſigna

turæ, quæ propter aſſiſtentiam principis uidetur habere iura in ſcrinio pectoris, & tamen ſi conditionaliter reſcriberet, uidetur argui de ignorātia iuris, ut in ſimili ſignatura dicit Gloſ. in regula 25. in 4. col. ſupra eo. Nam ut dicit tex. in l. 2. §. Seruius ff. de orig. iur. turpe eſt patritio, & cauſas agenti, ignorare ius in quo uerſatur. & idē Cic. dicit in oratione pro Cluentio. Hinc illud ortum habuit, quod dicitur in Euangelio Ioan. 3. c. Tu es magiſter in Iſrael, & hęc ignoras? Vnde meritò Alex. Papa 3. Oxomenſ. epiſcopum reprehenderat, qui cum eſſet præditus ſcientia, ſanctorum patrum conſtitutiones ignorare non debuerat, ut patet in c. cum ſis, de conuer. coniu. Sic etiam à Cicerone Publius Coſſa reprehendi meruit, qui cum tanquam teſtis interrogaretur, & ille nihil ſe ſcire diceret, Cicero diceret in eius imperitiā iocatus, Diſce quæſo, an forſan de iure te interrogatum credis? Dolo enim aſcribitur iuriſperito, ſi iura ignoret, ut dicit Bald. in c. 1. §. iudices, de pace iura. fir. ſequitur Mod. Aquen. in l. 1. col. 3. ff. de leg. Cùm igitur Referendarii, & omnes aſſiſtentes Papę in ſignatura ſunt iuriſperiti, uerecundum uideretur ſi interrogati de iure, ipſi aliis reſpondendum committerent: Iſta. n. procedunt, niſi caſus priuationis propoſitus eſſet ualde dubius, quia tali caſu non eſſet inconueniens ſignare commiſſionem in forma, & prout de iure, quia tales caſus exorbitantes poſſunt aliquando à periis ignorari, ut dicit Io. Fab. & Ang. in §. ſuſpectus. el 2. circa fi. Inſt. de ſuſp. tut. & Sal. in l. leges ſacratiſſimæ, C. de legi. refert Iaſ. in l. quod te, col. fi. ff. ſi cert. pet. cum conc. ut ſcribit Fel. in c. de quarta. in 8. col. de præſ. unde non ab re uoluit Bal. in c. fi. de conſt. ꝙ ſententia lata contra ius ambiguum, ualet & excuſat. plura refert Fel. in proœ. de cret. in 2. col. plures alios caſus, in quibus clerici ſint beneficiis priuandi, cumulaui in tract. de offi. pot. & ſtylo ſacræ pœnitentiariæ, quæ hic nō curo repetere. Et an tales priuādi, antequam priuentur faciant fructus ſuos, latè ſcribit Fel. in d. cap. de quarta, nu. 32. & ſeq.

QVAESTIO VIII.

QVæro, ponamus duobus litigantibus ſuper beneficio ſuo ſuperueniſſe ad litē, quendam alium tertium pro ſuo intereſſe producentem forte acceptationem uirtute gratiæ expectatiuæ, & unus ex primis litigantibus moriatur. Alter uerò ſe ſubrogari petit, cum clauſula, Quatenus alicui non tollatur ius quæſitum. Dubitatur nū quid ſubrogatio ualeat, attento ꝙ de iure tertii acceptantis conſtat in actis?

SOLVTIO. Quæſtio iſta non uidetur habere dubitationem ſtante iure acceptātis in actis, de quo niſi expreſſe Papa mentionem faciat, ſubrogatio non ualebit, quia illud ius per acceptationem acquiſitum, quo ad iſtum effectum præſeruatur per dictam clauſul. Quatenus nō tollatur ius q̄ſitū, ut eſt deciſio in terminis Egidii de Bella. in conſ. ſuo 35. col. fi. ubi bonas & legitimas rōnes ponit, quæ ibi uideri pñt, & mihi ſatisfaciunt. Cæterū quod ius competat acceptanti, & quāti ſit pōderis, dixi latius in reg. de nō toll. iure quæſ. q. j.

QVAESTIO IX.

QVæro, an ſubrogatus quo ad litem, & ius defuncti, cenſeatur etiam ſubrogatus quo ad poſſeſſionem?

SOLVTIO. Iſta quæſtio reperitur terminata per Egid. deciſ. 351. quæ quidem deciſio ita diſtinguit, ꝙ aut in aliqua parte ſubrogationis facta eſt mentio poſſeſſionis, & tunc impetrans cenſetur ſubrogatus ad illam, quia uidetur Papa de illa cogitaſſe. Aut uerò in nulla parte ſit poſſeſſionis mentio, & poſſeſſio non comprehēditur ſub illis uerbis ſubrogationis, ita cōcludit ibi Egid. cum quo concordat deciſ. in antiquis. 385. mei. nota, ꝙ ſubrogatio. Et Boniſ. de Vital. in cle. 1. 6. col. uerſ. nona concluſio. ut li. pend.

Sed aduertēdū eſt, ꝙ in p̄dictis ineſt q̄dā ſcrupulus, qui p̄dicta oīa turbare uidet. Nā deciſ. p̄dictæ poſſeſſionē iā acquiſitā eſſe iuris fatentur, dū allegāt. l. peregrè. ff. de acq. poſ. & l. licet. C. eo. ti. & no. in c. cū noſtris, de conc. præb. Et tñ nolūt eā ſubrogationē litis & iuris cōprehēdere cuius cōtrariū dici debet. Quia uidemus reg. 15. de iu. q̄ſito nō toll. poſſ. acq. cōprehēdere, licet de ea mētionē nō faciat, ut tenuit Rota ī quadā cauſa, de qua ibi mētionē feci ī j. & 5. q. ergo eo. mō dicēdū uidebat iſto caſu.

Et

Et ideo ut ſcrupulus iſte tollatur, poſſent iudicio meo in hac materia diſtingui plures caſus. Primus quando aliquis eſt ſimpliciter ſubrogatus in litem & ius defuncti, & tali caſu ſi in nulla parte gratiæ eſt facta mentio poſſeſſionis, ad illam nõ cenſetur ſubrogatus, & ita procedunt dictæ deciſiones. Secundus caſus, quando ſubrogatio facta fuit non ſimpliciter ad ius, ſed ad omne ius, quod defuncto quomodolibet competebat, & tunc uenit poſſeſſio ratione illius dictionis uniuerſalis omnis, quæ de ſui natura alias non comprehenſa comprehendit, ut probat Dy. in rub. de reg. iu. lib. 6. & ad hoc eſt expreſſa deciſio dominorum ſub tit. ut li. pend. in no. deciſ. 5. quæ hoc tenet, & ſequitur eam Fel. in rub. de reſc. in 3. col. uerſ. & ideo dicit Rota.

Tamen adhuc iſta non omnino ſatisfaciunt, ex eo, quia Egid. in deciſ. loquitur etiam per uerba vniuerſalia ad omne ius, & tamen uult poſſeſſionem comprehendi, niſi de illa ſit facta mentio.

Quamobrem putarem, ut hæc omnia contraria ceſſent, faciendam differentiam inter ſubrogationem gratioſam & commiſſariam ſiue mandatum de ſubrogãdo, ut primo caſu talis ſubrogatiõ, q̃a fauorabilis, comprehẽdat poſſeſſionem, arg. c. ſi pluribus, de præb. lib. 6. Et ita procedant, quæ dicta ſunt de reg. 15. de non tolle. ius quæſitum, quia ex quo regula eſt fauorabilis, concordans cum iure communi, latè interpretando, poſſeſſionem capit, ne aliquis etiam in minimo indebite damnũ patiatur. Sed in ſecundo caſu quando ſubrogatio in forma iuris eſt, ex quo commiſſiones ſunt ſtricti iuris, & in eis tantum comprehenditur, quantum exprimitur, ut no. in c. 1. & in c. diſpendia. de reſcr. lib. 6. Ideo in tali mandato de ſubrogando, poſſeſſio non comprehenditur, niſi exprimatur, & ad iſta conferunt, quę dicam in reg. de annal. q. 68. Vel dicas, ꝙ deciſ. Egid. in interdicto unde ui, procedit, concernens poſſeſſionem, quia illud nunquam tranſfertur per quęcunque uerba generalia ſubrogationis, niſi ſpecialiter cõcedatur, ut dicitur in d. deciſ. Egi. quæ in hoc communiter per Rotam approbatur, ut uidi in plurib. cauſis, & ita ſe habet ſtylus ſignaturæ. Deciſio uerò 5. ut li. pen. in no. cum aliis procedunt poſſeſſione ſimplici, & nõ quando defuncto, uel cedenti interdictũ cõpetebat, quod no. & faciunt ad iſta, quę dicam in reg. de triennali, q. 11. Et per iſta uidetur poſſe decidi difficultas, quæ modò per aduocatos diſputatur in cauſa Zamoren. beneficiorũ corã R. D. Maiſicano.

QVAESTIO DECIMA.

QVæro, à quo tempore incipit computari menſis de quo hic fit mentio, an a tempore datæ ceſſionis per collitigãtem in alium tertium factæ, an uerò a tempore conſenſus apud notarium Cancellariæ præſtiti?

SOLVTIO. Mihi uidetur illum menſem computari debere à tempore pręſtiti conſenſus, prout dicitur in reg. de infirmis reſignantib. de computatione illorũ uiginti dierum. Et hoc ratione fundatur, quia antequam conſenſus præſtetur, non poſſumus eſſe certi per ſolam ſupplicationem ſignatã, an collitigans uere ceſſerit, cũ poſſet alius eo inſcio ſupplicatiõnem ceſſionis finxiſſe. Itaque reſignatio non poteſt dici perfecta nondum conſenſu præſtito, & hinc eſt, ꝙ quis ante præſtitum cõſenſum etiam ſupplicatione ſignata pœnitere poteſt. Et tenuit Rota annis præteritis in una Plac. Archidiaconatus de Trugillo, & in aliis pluribus cauſis, quia nihil dicitur actum, cum aliquid ſupereſt ad agendum, c. cum ſuper. de off. deleg. l. fi. C. ad Silla. Et hoc manifeſtè probatur per regulam Cancellariæ. nu. 43. inferius poſitam, quę prohibet reſignationes expediri, niſi prius quis per ſe, ſi præſens eſt, uel per procuratorem ſuum ſpecialem in cancellaria expreſſe conſenſerit & iurauerit, ut moris eſt. Apparet igitur ante præſtitum conſenſum reſignationes nihil proficere: a die igitur pręſtiti conſenſus, quo tpe reſignatio dicitur perfecta & conſequi effectum, ille menſis numerari debet. Et ita uidetur ſentire Fel. hic in quadam apoſtilla, licet ꝓpter uitium ſcriptoris conſtructio uerborum eius intelligi uix poſſit. Sed maior eſt difficultas ſcire q̃n incipit menſis ſubrogationis fiendæ a collitigante ꝓ obitũ collitigantis, an a tpe mor

tis collitigantis, an uerò à tempore no
titiæ ſubrogantis? Solutio putarem tem
pus computandum a die obitus collitigan
tis, ut tollatur omnis occaſio fraudis, pro
ut etiam computatur in c. ſtatutum. de
præb. lib. 6. quia in dubio tempus debet
eſſe continuum, ut per gl. in rub. ff. de per
pe. & temp. preſc. Eſt bene uerum, ꝙ ſi col
litigans eſt abſens, uel habeat aliquam iu
ſtam cauſam ignorantiæ, tali caſu menſis
inciperet à die notitiæ, ut declarat Abb. in
c. quia diuerſitatem. in ult. not. per illum
tex. de conceſ. præb. & quia principium
notitiæ poſſet eſſe incertum, incipiet men
ſis à data ſubrogationis, dato legitimo im
pedimento, de quo dixi in regula de infir
mis reſignantibus.

QVAESTIO XI.

QVæro, an regula iſta habeat locum, ſi
lis moueatur propter reſcriptum,
ſiue commiſſionem ſubreptitiam.

SOLVTIO. Dicendum eſt ꝙ non:
quia regula iſta loquitur de lite & de col
litigãtibus: ergo debet intelligi in dubio
de lite ualida, quia lis inualida litis pendẽ
tiam non inducit, nec de illa opus eſt mẽ
tionem facere, nec text. in c. 1. & 2. ut lit.
pend. li. 6. in tali lite locum habent, ut di
cit deciſ. 75. incip. nota, ꝙ attentata, in tit.
de appell. in antiq. ſequitur Fel. in c. ex te
nore. in 3. col. de reſcrip. Imò uoluit Marti
nus in quadam ſua conſtitutione, de qua
mentionem feci ſuprà in procœmio iſtius
regulæ, & de qua meminit hic Fel. ꝙ bene
ficium non dicitur litigioſum quo ad ua
liditatem ſubrogationis, niſi proceſſum
fuerit ad omnes terminos ſubſtantiales, &
dicit idem Fel. illam conſtitutionem factã
fuiſſe, propter unum, qui citauerat quen
dam Odoardum Portugal. dum motieba
tur. Pro quibus faciat deciſ. 310. in no. Sed
omiſſa illa conſtitutione Martini quantũ
ad propoſitum quęſtio. noſtræ. quando lis
eſt introducta per reſcriptum ſubreptitiũ,
res non habet difficultatem: quia ubi nul
lum eſt ſubiectum, litis correlatiuum cor
ruit, ut dicit Bal. in c. 1. de feu. guar. Et ſic
non poſſunt dici collitigantes, ſine quib.
regula iſta uerificari non poteſt, faciunt
pro iſta parte quæ dixi ſuperius, q. 2. quæ
dicentur infra. q. proxima.

QVAESTIO XII.

QVæro, qui dicantur collitigantes ad ef
fectum iſtius regulæ?

SOLVTIO. Illi collitigantes dicun
tur, qui principaliter agunt cauſam, & uen
tilant. unde ſi ego commiſi cauſam cõtra
Titium, & ille comparet, uel cõtumaciter
ſe ſubtrahit, ille dicitur mihi, & ego illi
collitigans, l. ſimul litigantes. Sed ſi Titius
cui ego ſum collitigans, committit cau
ſam contra Ioannem ſuper moleſtationi
bus, & ille comparet, non dicitur ille Ioan
nes mihi collitigans, ſecundum Rotam: ut
dicit hic Fel. qui refert ſe propoſuiſſe in ſi
gnatura ſupplicationem ſubrogationis ꝑ
tali, & papa noluit talem ſubrogare, quia
nõ diceretur collitigans. Requiritur ergo
quod mutuò litigent ſuper titu. eiuſdem
beneficii, ad effectum, ut dicantur colliti
gantes, ut priuilegio iſtius regulę fruãtur.

Et eodem modo ſi unus ex duobus cor
reis à me conuentus cedit iuri & alter cor
reus, qui licet fuerit à me in commiſſione
nominatus, non tamen fuit citatus, petat
ſe ſubrogari illi cedenti, narrans ſe colliti
gantem, & litem motã, ꝙ tali caſu ſubro
gatio non ualebit, ſed ego actor qui illũ
cedentem citaui, potero me ſubrogari pe
tere illi cedenti cui uerè ſum collitigãs, &
ſubrogatio alterius correorum erit nulla.
Et ita hic refert Fel. fuiſſe mentem papæ,
dũ irritat hic ꝓuiſiones an̄ mẽſem factas.
Sic etiam ſi Titius ſuper uno beneficio
citat me coram uno auditore, & Gaius
ſuper eodem beneficio trahit me coram
alio auditore, & Titius cedat lite pen
dente, in tertium, Gaius ſe ſubrogari
petere non poterit, quia non eſt colli
tigans Titii, licet litiget mecum ſuper
eodem beneficio, ſed utrique ſunt bene
mei collitigãtes, & ego illis potero ſubro
gari, & illi mihi, ſecundum iſtam regulã.
Et quamuis uideatur hoc caſu ceſſare ra
tio poſita hic in regula, uidelicet: Ne no
ui collitigantibus aduerſarii dentur, & ꝑ
conſequens ceſſare debet hoc caſu regu
læ diſpoſitio, cum Gaius non ſit mihi no

uus

nus collitigans, cum iam ante ceſſionem Titii mecum ſuper eodem beneficio litigaſſet. Tñ licet ratio non militet, militat tñ alia, quia Gaius non dicitur collitigans Titii, & iſta regula ſubrogationem nõ cõcedit niſi collitigantib. pro qua opin. eſt optima deciſ. Rotæ in nouis. 12. titu. de reſcrip. quæ probat, quòd ſi ego committo cauſam contra A. & B. ſuccumbam, non poterit auditor cognoſcere inter A. & B. quia illi collitigantes non ſunt, nec habet inter eos iuriſdictionẽ uigore meæ cõmiſſionis: quia debet inter eos noua inſtantia, ſiue iudicium incipere uigore alterius nouæ commiſſionis. Et idem deciſ. 2. eodem titu. in antiquis. cum quibus concordat Egid. deciſio. 448. incip. commiſſa cauſa, &c. pro prima tamen opin. uiget deciſ. eiuſdem Egid. 96. incip. licet actor, &c. quę innuit, quòd ubicũque aliquis poteſt prætendere intereſſe in beneficio, de quo litigat, licet ille non ſit collitigans cum ſuperſtite, nihilominus ſubrogatio locũ habere poteſt. Et auditor, mortuo actore, reum ſuperſtitem ab inſtantia iudicii abſoluere non debet, propter ſubrogandos, & illos quorum intereſt; ita ibi Egid. Tamen tenendo primam opinionem, quæ mihi uideatur uerior, ad illam deciſionẽ Egidii patet multiplex ſolutio. Prima, qa illo tempore iſta regula prohibens aliis collitigantibus ſubrogari, adhuc edita non erat, ut patet in proœmio iſtius regulæ. Secunda, quia Egid. intelligi debet, quando remanent illi, quorum intereſt, qui et fuerũt collitigãtes, alias male dice quia in alios auditor nullam haberet iuriſ ret Egidius: dictionẽ per p̃dictas deciſ. Itẽ quo ad effectum iſtius regulæ non dicitur collitigans qui appellat extraiudicialiter ad curiam. Nam licet illa appellatio deuoluat cauſam, non tamen inducit ueram litem, quo ad iſtum effectum ut collitigitur ex deciſ. 310. incip. ſi reus, & poſſeſſor, in nouis, de qua plura dicam in regula de triennali, ubi accidit caſus.

Poſtremo non dicuntur illi collitigantes qui uigore reſcripti nulli, inſtruunt litem, quia per reſcriptum nullum non datur iuriſdictio, c. 1. de reſc. lib. 6. & ideo illi non dicuntur collitigantes, quia non entis nullæ ſunt partes. Nam collitigans à lite nomen capit. & ubi non eſt lis, non collitigantis nomen non competit: quia ſi re priueris, nec nomen habere mereris, ut dicit tex. in l. à nullo. C. de feriis, & i e. dicat. 32. q. 4. cum conc. ut per gl. fi. in c. quę ipſis 38. diſtinct. & in cap. cor epiſcopi. 69 diſt. Et licet iſti collitigãtes non dicantur, tamẽ aduerſarii denominari poſſunt, ut tradũt Mod. in c. i. de iudic. quia aduerſarius non tam ex lite quàm ex uoluntate & animo contendendi denominationem capit. Faciunt ea quæ ſuprà, q. proxima dixi.

QVAESTIO XIII.

QVęro, quid ſi unus ex duobus præſentatis collitigantibus moriatur, an patroni poſſint præſentare alium ad dictũ beneficium, & ſic dare nouũ collitigantẽ?

SOLVTIO. Lapus allegat. 22. tenet ꝙ non, quia tex. in c. i. ut lit. penden. lib. 6. habet locum in præſentatione, & iſta eſt cõmunis opi. ut apparet ex his quæ Rochus Curtius congerit in tract. iuriſp. in uerbo honorificum, q. 23. Et iſtam opinionem ſequuti ſunt R. P. Dñi mei auditores in una Barchionen. beneficii S. Chriſtophori, coram R.P.D. Marcello p̃ſidente 26. Nouẽb. 1555. quicquid dixerit quidam Moder. in nouo tractat. iuriſpat. fol. 208. cuius dicta non refero, quia uidentur ſatis uerboſa, & impleret ſex bonas papyri paginas.

Solum huic cõcluſioni obſtat unum, de quo ſolus aduertit Fel. hic in quibuſdam mendoſis & breuibus apoſtillis, uix tamen legibilibus, uidelicet, quia ſi dicimus patronum nõ poſſe præſentare, ſequeretur hoc inconueniens, quod altero ex præſentatis collitigantibus decedente, ille ſuperſtes, qui non haberet concurrentem compræſentatum, poſſet obtinere in illa lite iniuſte, prout fuit dictum in quadam cauſa Piſana, quod tamen cauendum eſt.

Tamen tenendo primam opin. ad iſtã rationem facilis eſt reſponſio, quòd non debet præſumi illum iniuſte obtinere poſſe, quia iſte collitigans ſuperſtes propter ſubrogationem innititur iuri ſuo, & mortui collitigantis: & uerum eſt dicere penes aliquem illorum remanere ius ſaltem re

ſultas ex clauſulis generalibus, alias ſupra dicta ratione attenta, idem dicendum eſſet quando alter ex electis collitigantibus moreretur, ut uidelicet, eligentes deberēt alium eligere propter illam ſuſpicionem, quod tamen fieri prohibet tex. in d. c. 1. Et ideo lex ſuſpicari uetat triſtem euentum, uulg. l. inter. § ſacram. ff. de uerb. obli. Præſertim in caſu noſtro, in quo per prohibitionem alterius præſentationis lites ſopiū tur, ut hic dicitur in principio iſtius regulæ. Quæ quidem ratio dum priuatam utilitatem concernit, ꝑꝑ quam poſſet papa ius beneficii uni auferre, & adiudicare alteri: vulg. l. Lucius. ff. de euict. Et iſto caſu ratio & timor Fel. euitatur, quia ſuperſtes obtineret uirtute illius tex. in d. c. 1. & qđ fit lege permittente, legitimè & iuſtè fieri dicitur, ut in vulg. l. Gracchus. C. de adult. quāuis prædictus Modernus, nomine Cæſar Lambertinus, in d. nouo trac. iuriſp. conatur nouum intellectum dare, ad dictum c. 1. per quem contendit probare illum tex. non habere locum in præſentatione, quibuſdam ſatis argutis rationibus, quæ magis diſputationis congreſſu, quàm ubi agitur de bono, & æquo, prout in iudicando procedere poſſent. Tenenda eſt igitur iſta opinio, quam Rota non ſolum, ut dixi, meis temporibus, ſed etiam antiquis, Sixti & Alexandri eſt imitata.

Qvaestio XIIII.

Qværo, quid ſi quidam tertius non collitigans obtinuit ſe ſubrogari in locum, & ad beneficium illius qui iam obtinuit executoriales contra aduerſarium, qui illis nondum executis deceſſerat, nunquid ſit locus regulæ?

Solvtio. Deciſio iſtius caſus pendet ab illa difficultate, utrum per ſententiam quæ tranſiuit in rem iudicatam, nondum tamen executam dicatur finita lis? quam q. latè attingam, in regula de annali. q. 42. & in regula, de triennali. Nam ſi lis eſt finita, prout innuitur in capitulo 1. de lit. conteſt. lib. 6. & in l. cauſas. C. de trāſact. non erit locus iſti regulæ, quia ubi nō eſt lis, non eſt aliquis collitigans, qui ſubrogari poſſit. Sin uerò adhuc poſt rem iudicatam reliquiæ litis manent, prout innititur in l. inter. ff. de arbit. regula locum habebit.

Quid igitur dicendum iſto caſu omiſſa iſta controuerſia, de qua latius ſcribam in dictis regulis? Crederem in q. propoſita, non eſſe locum huic regulæ, quia lata ſententia quæ tranſiuit in rem iudicatam, licet reus condemnatus, poſſit adhuc dici & appellari aduerſarius, per ea quæ Moder. ſcribunt in c. i. de iudic. tamen collitigans dici non poteſt, cum lis ſit finita quo ad iſtum effectum, & hoc uiua ratione probatur, quia ſi lite pendente unus collitigā tium cedit tertio, alter collitigans peti poterit ſe ſubrogari: ratio eſt, quia lite pendente dicitur innouare in præiudicium collitigantis, qui forte ex litis euentu poſſet uictoriam & ſententiam canonizatoriam ſui iuris, & adiudicatoriam beneficii reportare: ſed iſta ratio ceſſat quando unus ex collitigantibus obtinuit ſententiam, quæ iam tranſiuit in rem iudicatam, ſuper qua executoriales decretæ fuerunt: quia ſi talis cedit, collitigans nihil prætendere poterit, nec ex illa ceſſione in aliquo ſibi præiudicatur: ergo non poteſt uti priuilegio iſtius regulæ, quod datur uerò collitiganti, ut ſe a iactura, & litium anfractibus propter nouos aduerſarios liberent, quæ omnia hic ceſſant. Nec obſtant eo dicta regula, de annali & triennali dicam, litem non extingui poſt rem iudicatam non executam: quia illud procedit quo ad quæſtionem de qua ibi tractatur. Sed quantum ad iſtam. q. illa non conueniant, & ideo diuerſa ratio diuerſum parit iuris effectum.

Limitarem tamen prædicta, niſi reus condemnatus per ſententiam, quæ tranſiuit in rem iudicatam aduerſus ſententiā reſtitutus fuiſſet, quia tali caſu efficeretur uerus collitigans, ut prius erat, quia reſtitutio reponit rem in primum ſtatum. l. i. C. de ſen. paſſis. & l. ꝗ ſi minor. §. reſtitutio. ff. de mino. Et ideo credo in eo habere locū regulā, quia uirtute reſtitutionis dicit adhuc lis pēdere: & cōſequēter ſua ſubrogatio infra mēſē poſt īperrationē alterius erit portior, & ꝓualebit impetrationi alterius tertii, niſi regulæ derogatum eſſet in impetratione illius tertii, cui ſæpe ſolet

let derogari, ut dicetur inferius.†

QVAESTIO XV.

QVæro, quando iſti regulæ ſoleat, & quomodo derogari?

SOLVTIO. Iſti regulæ ſæpe uidi derogari in beneficiis litigioſis uacantibus per ceſſum, uel deceſſum, & adnotauit R. b. m. Lau. Card. ſanct. Quat. in li. derog. regularum. Et certè eſt malè factum iudicio meo, quia text. in c. 2. ut lit. pen. lib. 6. prohibet ſubrogationes, ne propter nouos aduerſarios malitioſe interdum litigia in eccleſiarum diſpendium prorogari contingat: aliquando tamen propter iſtam rationem fuit talis derogatio denegata, niſi pro magnis uiris, & Cardinalibus. ſed ratio dicti c. 2. magis militare uidetur, quando ſubrogatio datur cardinali, uel aliis potentioribus, quibus facilius denegari deberet, quia atrocem, terribilẽ, & minacem uultum oſtendere poſſunt aduerſariis ſuis. argu. l. 1. C. ſi qua præd. por. & in l. 1. C. ſi rect. prouin. Et ideo nõ immeritò iactura cauſę afficiuntur, qui potentiorum patrocinium inuocant, ut diſponitur in l. 1. & 2. C. ne lic. por. Quã obrem laudari meruit tempore Innoc. Octaui, Cardina. Alarien. tunc ſignaturam obtinens, qui duobus Reuerendiſſimis cardinalibus, uidelicet cardinali ſancti Petri ad Vincula, qui fuit poſtea papa Iulius 2. & Reuer. Card. de Fuxo, quęrentibus tunc reſpectiuè ſibi commendari omnia beneficia per obitum quorundam ſuorũ familiarium tunc uacantia, etiam litigioſa cum derogatione iſtius regulę: denegauit expreſſe derogationem regulæ, licet plurimum ſuper hoc ſolicitatus & importunatus fuiſſet. Et ideo bona fuit illa prouiſio, quæ in ceſſionibus collitigantium in perſonam tertii apponitur, uidelicet dummodo orator non ſit cedente potentior, de quo dixi ſuperius in proœmio iſtius regulæ, uerſi. fin. & in 1. quæſt. Et licet, ut dixi tempore Innocentii, etiam cardinalibus non concederetur derogatio iſtius regulæ: tamen hodie indifferenter cardinalibus non conceditur, prout alia ſingularia in eorum fauorẽ introducta ſunt cõtra regulas iuris, ut dixi latius ſuprà in regula proxima, tractãdo materiam ſignaturæ iuſtitiæ, propterea non ſine cauſa prælati procurant per ſaxa, per ignes fieri cardinales. Eſt tamen aduertendum, quod quãdo cardinales datur ſubrogatio, & derogatio regulę per obitum ſuorum familiariũ, tunc ponitur quod diſpoſitiuè familiaritas & cõtinua cõmenſalitas dicti cardinalis exprimatur. In quorũ fauorẽ ẽr introductũ eſt de ſtylo ſignaturæ, quod in prouiſionib. beneficiorũ uacãtiũ per obitũ familiariũ, eorundem cardinaliũ nõ detur derogatio iſtius regulæ, ut dicã in regula de bñficiis uacãt. per obitũ familiariũ &c. Nõ datur ẽt derogatio iſtius regulæ, in bñficiis cõſiſtorialib. hoc eſt in monaſteriis uirorũ ualorẽ ducẽtorũ Florenorũ auri ſecũdũ com. æſti. exceden. quia talia bñficia sũt per quã dã regulã reſeruata, & ſolet de illis cõſiſtorialiter prouideri per uiã cedulę, de qua unã regulã fecit ad partẽ Clemẽs 7. Et hoc procedit niſi per uiam conſiſtori eſſet data prius ſubrogatio, uel facta prouiſio. Et ita ſeruat ſtylus, qui habetur pro lege, ut in c. quàm graui. de crim. fal.

QVAESTIO XVI.

QVæro, quæ eſt ratio quare mouenti litem contra triennalem poſſeſſorem hic non datur ſubrogatio.

SOLV

ANNOT. IOAN. MIL.

†Iure ciuili poſt ſententiã diffinitiuam ſi impetrata fuerint reſcripta reſtitutionis in integrum, placet ea non admitti: nec citra appellationem remedio eſt locus, ſi deciſæ ſemel cauſæ fuerit iudiciali ſententia, quas prouocatio nulla ſuſpendat, ſed eos, qui talia reſcripta meruerunt, etiam à limine iudiciorum expelli. l. fi. C. ſen. reſc. non poſſe. neque ſententiis finita negotia reſcriptis reuocare oportet, ſed appellationibus tantũ. l. ſententiis. C. de erro. aduoca. nec ex reſtitutione in integrum ſuſpẽditur executio ſententiæ. Nam diuus Seuerus, & Imperator Antoninus nõ audierunt in colorate reſtitui deſiderantem aduerſus fratrem poſt cauſam, in eorum auditorio finitam. l. minor magiſtratus. §. ſi autem princeps. ff. de minor.

Solutio eſt clara, quia ex quo lis quæ mouetur contra triennalem poſſeſſorem, eſt improbata per regulam de triennali, & cenſetur quo ad iſtum effectum calumnioſa. Nam non uidetur bonum ius competere litiganti quod elidi exceptione regulæ poteſt, ut in l. ſi vnus. ff. de pact. tradit Decius conſil. 104. & dixi in §. 1. inſti. de actio. vnde qua ratione impetrantes contra ſenes & infirmos prohibentur hic ſubrogari, quia præſumuntur improbi litigantes, & non fouere bonum ius eadem ratione & illi qui mouent litem triennalibus poſſeſſoribus pacificis. noluit enim papa approbare hic talem litem ad effectum ſubrogationis. Tamen, licet quo ad beneficium menſis, de quo loquitur iſta regula, huiuſmodi litigantes contra triennalem poſſeſſorem non iuuentur, iuuantur tamen beneficio iuris communis, de quo in c. 2. ut lit. pen den. lib. 6. Nam collitigans aduerſario intra triennale mortuo, poterit proſequi ius ſuum, & ſententiam obtinere, ut tenet etiam Fely. hic.

Quaestio XVII.

Quæro, de notabili q. Duo litigant: mortuo uno ex illis, quidam tertius non collitigans obtinuit primo ſubrogari ſine derogatione iſtius regulæ. Secundo loco quidam alius etiam non collitigans obtinet ſubrogationem cum derogatione regulæ. Tertio loco collitigans ſuperſtes intra menſem hic deſignatum ſuam ſubrogationem impetrat. Quæritur modo quis iſtorum præferatur?

Solutio. Videbatur dicendum ſecundo loco ſubrogatum debere præferri, ex quo habebat derogationem iſtius regulæ. Nam licet eſſet ſecundus in data, primus illi non præferebatur, quia nō habuerat regulæ derogationem, neq; etiam collitigans uidebatur illi præferendus, ex quo erat poſterior in data.

Breuiter prædictis non obſtan. contrarium fuit deciſum, uidelicet collitigantē, qui tertio loco ſubrogationem infra mēſem impetrauerat, & erat ultimus in data, debere omnib. præferri per iſtam rationē: quia clarum erat, ꝙ quando ſecundus impetrans obtinuit ſubrogationem cum derogatione regulę iam beneficium erat plenum in perſonam primi, & iam fuerat ꝑ prouiſionem ſibi factam acquiſitum ſibi ius in re, abſque eo ꝙ conſecutus fuerit poſſeſſionem, ut not. Ioan. And. in c. præſenti. de offic. ordi. lib. 6. de cuius prouiſione ſecundus impetrans mentionem non fecit. igitur ſecunda ſubrogatio erat nulla prima non caſſata, iuxta not. in cap. auditis. de elect. & tradita per Imo. in c. cum noſtris. de conceſſ. præb. & Fely. in c. in noſtra. de reſcrip.

Nec obſtat, ꝙ primus impetrans non habuerat derogationem regulæ, quia hoc nō reddidit gratiam conditionalem, licet redderet reſolubilem, data poſtea oppoſitione regulæ. Interim tamen gratia primi erat pura, ſimplex & ualida, cuius ualiditate extante, ſecunda ſubrogatio non ualuit, ut eſt dictum. Modo iſte primus impetrans ſine derogatione regulæ, licet uincat ſecundū impetrantē, ut eſt dictū, non tamen uincit collitigantem tertio loco ſubrogationem impetrantem, ſed uincitur ab ipſo collitigante, per diſpoſitionem iſtius regulæ, quæ vult collitigantē infra mēſem ſubrogatum uincere omnes alias impetrationes non habētes derogationem regulæ. Et licet iſte collitigans à ſecūdo impetrāte uincatur propter regulæ derogationem: tamen quia ſecundus impetrans uincitur à primo, & primus à collitigante, locus fuit diſpoſitioni cap. autoritate Martini. de conceſ. præbend. ubi ponitur regula iuris, ꝙ ſi uinco uincētem te, à fortiori uinco te. Et ita per iſtam rationem determinauit iſtam quæſtio. Rota ante direptionem urbis in una Tiraſonen. canonicatus, & præla. de Tutela coram D. Gul. Caſſiodoro, ut D. Martin. Rom. egregius & antiquus procurator, tunc adnotauerat, ut ipſe mihi retulit.

Quaestio XVIII.

Quæro, quia hic dicitur, quòd intruſo prius in beneficio nō datur ſubrogatio: Quid ſi à principio litis fuit intruſus, ſed lite pēdēte deſinit eſſe, utrū poterit ſe ſubrogari in beneficio per obitum collitigantis?

Solutio. Videtur dicendum quòd nō, quia ſufficit, quòd ſemel fuerit intruſus,

ſus. Nam qualitas ſemel poſita implet diſpoſitionem, licet poſtea ceſſet, ut eſt gl. notabilis in uerbo, canonicis. in c. ſtatutũ. de reſcript. libr. 6. & ibi. dixi. facit ad hoc notabile dictum Bald. & Saly. in l. generaliter. C. de epiſcop. & cler. ubi uolunt, q̃d ſi detẽ dos mulieri ſub prętextu paupertatis, ſufficit ꝙ a principio fuerit pauper, ut dotem habeat, unde ſi poſtea fiat ditiſſima, nihilominus habebit ipſam dotem. & hoc dictum ſequitur Ioan. Rogerius de la Mota, in rubr. de cau. poſſ. & proprie. fo. 7. faciunt ea quæ in ſimili ſcribit. Dec. in conſi. 24. incip. & pro uirili, &c. Accedit quòd dicit etiam Io. And. in cap. decet. de reg. iur. lib. 6. quòd ſi cõceſſa fuerit immunitas propter numerum 12 filiorum non debet illa ceſſare, ſi cõtingat aliquos ex illis mori. quod dictum ſequitur Imol. in conſil. 78. uiſis, &c. circa finem. faciunt ea quæ dicit Bal. in cõſi. 101. uerba Domini. in 3. uol. & Alex. poſt Bart. in l. 2. §. non ſolum. ff. de excuſ. tut. cum concord. ut ſcribunt moder. in l. etiam. ff. de quæſt.

Tamen iſtis nõ obſtan. contrarium uidetur uerius, quia negari non poteſt, q̃d qualitas adiecta uerbo debet adeſſe tempore uerbi. uulg. l. ex facto. ff. de uulg. & pupi. Sed iſta regula diſponit intruſo nõ dandam ſubrogationem: ergo debet intelligi, quòd ſit intruſus tempore ſubrogationis, & hoc ueri ſimile uidetur, q̃a papa noluit intruſo ſubrogationem dare, ne quis in ea perpetuò ſe confoueret, nã intruſus non merẽ prȩmiari, ſed caſtigari, ut in cap. cum qui. de præbend. lib. 6. Sed iſta ratio nõ militat in eo, qui tempore ſubrogationis iam nõ eſt intruſus, ergo ceſſare debet diſpoſitio. Nec obſtat, quòd qualitas ſemel poſita, &c. quia illud procedit quando agitur de inducendo fauore & commodo, ut prædicta iura loquuntur; ſecus uerò ubi agitur de damno & odio, quia tali caſu qualitas nocens requiritur tempore actus, ut in l. in delictis. ff. de noxali, argument. eorum quȩ dicit Bar. in l. item ſi in poteſtate. ff. de his qui ſunt ſui uel alie. iur.

QVAESTIO XIX.

QVæro, utrum beneficium uacans per obitum unius ex collitigantibus poſſit ante mẽſem iſtius regulæ acceptari per expectantes?

SOLVTIO. Si attendamus literam antiquam regulæ uſque ad tempus Alex. gratia expectatiua proculdubio excludebatur, q̃a illa ſolet cõcedi motu proprio ut dixi in tract. expect. poſt Abb. in c. 1. de iudic. Et tamẽ iſta regula loquitur de impetrationibus, quæ ſunt diuerſæ à gratia motu proprio, ut in uulg. c. ſi pluribus. & c. ſi motu proprio. de prȩbend. li. 6. Et tradunt omnes in l. 1. ff. quod quiſque iuris. Si uerò attendamus literam modernam regularũ, in quib. expreſſe de gratiis motu proprio fit mentio, & tunc aliter dicendum erit.

Sed aduertendum eſt, ꝙ iſta procedũt, q̃n expectatiua cõcediẽ lite iã pẽdente ſuper aliquo beneficio: ſed ſi cõceſſa fuiſſet ante litem, Egid. tenet in conſ. ſuo 25. acceptationem ualere de beneficio litigioſo uacante per obitum alterius collitigãtis. idem reperit Egid. in c. 2. in 6. q. ut lit. penden. lib. 6. communis tamẽ opinio eſt iſta, ꝙ expectans nõ poſſit tale beneficium acceptare in præiudicium ſuperſtitis, & ita uidit iudicare Bonifac. Vitalinius Rotȩ auditor per Card. Nemanſen. in cle. auditor. in fin. uerbis de reſcrip. poterit tamen admitti talis expectans, ut intereſſe putans ex ſuo iure, nõ ex iure mortui, ut eſt deciſ. 588. incip. utrum. ca. ſi hic contra quos. in antiquis. Et declarat idem Bonifac. Vitalinius in cle. 1. in 6. col. ut lite penden. Et Oldr. in conſil. 299. quidam Vgo. col. fi. & illa deciſ. 588. reperitur ſub titu. ut lit. penden. deciſ. 12. in no. & eſt repetita in antiquo. Biſegneti, eod. tit. deciſ. 2. Et ideo ſubrogatio ualebit extra caſum prȩiudicii lite penden. de iure cõmuni, per ea quæ Card. in plurib. conſiliis dicit, quos refert Dec. in c. 1. de cõfir. util. uel inut. ſed attenta diſpõne iſtius reg. putarẽ ſubrogationẽ nullam quo ad omnes effectus, ne ualeat collitigans moleſtari, alias fruſtratorium eſſet procemium iſtius regulæ: quod tamen limitatur tripliciter. Primo, niſi expectans habeat gratiã ſuã, ẽt ad litigioſa. Secundo niſi expectatiua ſua eſſet ad certum beneficium, ſuper quo poſtea moueatur lis, ut colligitur ex dictis Bonifacii in d. cle. 1. in col. 5.

col.5.Tertio limitatur niſi lis mota fuerit in forma iuris,uidelicet qnando ageretur ad prinationem prætextu homicidii, uel alterius criminis. Nã ſi lite pendẽte moriatur,poſſeſſor beneficii poterit tale beneficium non obſtante illa, ite acceptare. Ita dicit dec.491.in nouis.inc.Titius erat.

Sed hic ſuboritur notabilis difficultas, quę pridie deciſa fuit per dominos.Ponamus ꝙ expectans acceptet beneficium per obitum alicuius collitigantis, qñ non põt acceptare,& obtineat ſe ſubrogari, & ita continuat nigore gratię expectatiuæ litẽ contra alium collitigãtem ſuperſtitem ſuper dicto beneficio, & tandem obtinere canonizari ſubrogationem ſuam poſtea uigore dictæ gratiæ expectatiuæ acceptat aliud beneficium, alter dat & excipit de conſumptione gratiæ, ex quo prius acceptauerat beneficium prædictum, & obtinuerat uigore ſubrogationis dubitabatur nunquid illa ſubrogatio, uigore cuius obtinuit beneficium, expectans dicatur gratiam conſumpſiſſe? Hoc dubiũ fuit propoſitum per dominum Io. Paulũ in vna Tollen.cano.& præbend.de Remaricamonte. Et fuerunt uaria motiua hinc inde allegata, & deducta per aduocatos & procuratores utriuſque partis. Nam quidam dicebant gratiam conſumptam, ex eo,quia ſubrogatio fuit conceſſa ratione litis motæ uigore gratiæ expectatiuæ, & ſic expectatiua fuit cauſa,ꝙ ſubrogatio canonizaretur. Alii totum oppoſitum dicebant.Tandem Rota,re diſcuſſa, concluſit 10.Octob.1539. gratiam non eſſe conſumptam.Ratio fuit,quia licet lis,quæ dedit cauſam ſubrogationi poſtea canonizatæ,fuerit mota uigore gratiæ expectatiuę, non tamen expectatiua fuit cauſa immediata ſubrogationis, ſed immediata & remota, quo caſu cauſa remota ad nocendũ non debet attendi ſed cauſa proxima & immediata,ut not.omnes Moder.in l. certi condictio.poſt gl.ibi.ff.ſi cert.per. & Felyn.in cap.ſolitæ.de ma. & obe. cum concor.nt ſcribit Decius in rubrica C. qui admit.colu.4.num. 40. in ultima lectione,& tradit Imol.in l.1.§. fi. ff. de dona. & Corneus conſil. 153. columna fin. libro 2.& conſilio 263 colum.2.uol.4. Nam clarum eſt,ꝙ ſubrogatio eſt noua, & ſimplex gratia de per ſe,non dependens ab expectatiua:ergo ſi uigore illius fuit acquiſitum beneficium, non poteſt dici acquiſitum uigore gratiæ expectatiuę, cum ſubrogatio ſine gratia expectatiua, imò non exiſtente aliqua lite concedi poteſt, ut ſuperius eſt in aliis qq.dictum.Et per hoc apparet, ꝙ deciſ.428.in nouis non obſtat, quia ibi uigore acceptationis & prouiſionis nullę perceperat utilitatem ſpectans, puta fructus:quod hic ceſſat. Nec obſtat, ꝙ noua prouiſio quæ habet effectum,etiam ex gratia nulla,cõſumit gratiam: quia hoc ideo eſt, quia noua prouiſio prę ſupponit primam gratiam in neceſſarium antecedens. ut tenet Gloſſator infrà, regula 62. alias non ualet,ut deciſ.14. de conceſ. præben. in antiqui.& Bellamera deciſio. 116. & illa prima gratia eſt cauſa immediata nouę prouiſionis,quia noua prouiſio fit ad iſtũ effectum, quia orator dubitat gratiã ſuã expectatiuam, & acceptationem inde ſecutam uiribus non ſubſiſtere,&c. ideo noua prouiſio conceditur ratione primę gratiæ,& ideo non eſt ſimplex prouiſio: meritò ſi illa habet effectum, conſumit. Sed ſubrogatio non præſupponit aliquẽ titulum præambulum,ſed eſt ſimplex gratia de per ſe ſubſiſtens: ideo ſi uigore illius acquiro beneficium,non dicitur illud habere ratione gratiæ expectatiuæ.quod eſt bene notandum.

REGVLA DE VERISIMILI notitia obitus.

ITem voluit & ordinauit, quod omnes gratiæ quas de quibuſuis beneficiis eccleſiaſticis cum cura,uel ſine cura,ſecularibus & regularibus per obitum quarumcunque perſonarum uacantibus in antea fecerit, nullius roboris uel momenti ſint,niſi poſt obitum, & ante datam gratiam huiuſmodi tantum tempus effluxerit, quòd interim uacationes ipſæ dè locis,in quibus perſonæ prædictæ deceſſerint,ad notitiam eiuſdem domini noſtri ueriſimiliter potuerint perueniſſe.

PRAEFATIO.

REgula iſta ſancta & ſalutaris uidetur, quia per eam fraudes coercentur, & cupidæ

cupidæ ambitionis audacia refrenatur. Eius primus autor fuit Ioan.23. qui eam edidit. 13.Cal.Maii, Pontificatus ſui anno 4.ut in eius regulis apparet. deinde Martinus 5.per eadem uerba approbauit, nihil ad eam addens. Poſteriores uerò pontifices uſq; ad Nicolaum 5.de iſta nullam mẽtionem fecerunt Nicolaus tamen ſuſtulit procemium regulæ quo uſi fuerant Io. 23.& Martinus, quod breuitatis cauſa fa ctum opinor, cum alias indignum uideretur tã ſalutare procemium, ex quo mens & intentio colligitur conditoris ſuſtuliſſe. Nicolaum tamen in hoc omnes Rom. Pontif. eius ſucceſſores hucuſq; ſunt imitati, quia nullus eorũ procemio illo uſus fuit. Imò, quod eſt magis mirandum, ꝙ cum regula iſta uarias habuerit in cauſis decidendis difficultates, ut ex diſcurſu operis apparebit, nullus eorum uerbum aliquod addidit, uel mutauit ad regulam Nicolai, ſed integra mãſit uſque in hodiernum diem, cum tamen aliæ regulæ aliqua receperint mutationem. Et illa regula Nicolai, dempto proẽmio in omnib. aliis cõcordat cum illa Ioan. 23. Procemio uerò Ioan.23.tale fuit: Item, ut in habendis beneficiis eccleſiaſticis fraudes euitẽtur, ſeruetur cõſcĩẽtiæ puritas, & ambitionis uia præcludatur ambitioſis, &c. hactenus habetur procemium Ioan. Ex quo colligitur manifeſte ratio finalis iſtius regulæ, quę concorũt cum æquitate iuris cõis, & ideo fauorabiliter erit & latiſſimè interpretanda, per ea quę gl.3.dicit in c 3.de pręb. li. 6.quod facit ad multa inferius dicenda.

QVAESTIO PRIMA.

IGitur primo, utrum iſta regula habeat locum extra curiam in impetrationibus ordinariorum & legatorum?

SOLVTIO. Prima facie dicendum uĩ detur ꝙ nõ, quia regula loquitur in papa, ut ex eius uerbis apparet, ergo non procedit ex ordinario, quia ex diuerſis nõ fit illatio, Et quia ordinarius poteſt conferre beneficium ſub cõditione ſi uacat etiam ignoranti uacationem ſecundum glo. & oẽs in c.2.de elect.li.6.& Lap. allega. 6.& Rota dec.161.in antiquis.ſufficit .n. ꝙ beneficiũ uacauerit, & ueritas attendatur, ꝑ ea quę nota.Gemin.in ca. ne captandę in 4.col.de conceſſ.pręben.lib.6.facit c.uer tate.8.diſt. Nec debet morari, nec fruſtrari prouiſio propter talem conditionem ſi uacat, quę eſt de pręſenti, licet ignoretur exiſtentia conditionis eiuſdem.l.multum ff.de conditio.& demonſtra.Nec.n.nocet anguſtia temporis.l. ſi mihi & tibi. ff. de legat.1 nota.in cap.in præſentia. de ſponſa.ubi ſi mulier non certificatã de morte uiri contrahit matrimonium, tenet ſi in ueritate maritus erat mortuus, unde in collatione beneficii non eſt neceſſarium modum uacationis exprimere, licet bonũ ſit illum exprimere, ut no.gl.quamuis. in cle.1.de pręb.Dom.in c.ſuſceptũ.de reſcr. lib.6. & glo. uacationib.in c.cupientes de elect.lib.6.Item iura dicũt, ꝙ beneficia nõ cõferãtur anteq̃ uacẽt, ut in c. nulla de cõceſſ. præb.ergo ſi uacẽt, licet uacatio ignoret, ualet collatio, iuxta dicta Bald.in rub. qui ſint reb. vbi dicit ualere collationem Epiſcopi de beneficio uacante, licet nõ uacaret, ut credebat Eps: qđ dictũ dicit eſſe mirabile Fel.in c.ſciſcitatus.in pen.col.de reſcr.facit deciſ.36.de præb. in antiq. præſertim quia collationes ordinariorũ ſunt fauorabiles & naturaſes, propterea ampliandæ.c.peruenit.11.q.& not. in cle. fi. de offic.ord. Et pro iſta parte dicit Gloſſator hic, ꝙ iudicauit Rota, & idem dicit in regula de ſubrogandis collitigantib.in fi.ut dicebat etiã tũc D. coronatus aduocatus. nam ſatis erat, ꝙ principiũ & finis ſint habilia, licet medium nutile ſit, ut ibi ꝑ eũ. Iſtis tñ nõ obſtãtib. cõtraria opinio eſt uerior & cõis. quã in primis tenet Gloſſator hic, dicẽs, ꝙ iſta regula hẽt locum extra curiã, qa cõcernit utilitatem animę, ex quo emanauit ad tollẽdas fraudes & ambitiones, vñ dato ꝙ aliàs eſſet exorbitãs & pœnalis, propter fauorem animę recipit extẽſionem, ut dicit Io.And. in c. ex tenore. qui filii ſint legi. nam, ut ipſe inquit, negari nõ poteſt, ꝙ iſta regula concordet cum iure cõmuni, ut non detur occaſio captandæ mortis alterius, iuxta cap.2.& 3. de cõceſ.præb. Hæc dicit Gloſſ.

Addo, ꝙ iſtam etiam opinionem tenet Dec.in conſ.398. incip. in cauſa domini. col.fi.ubi expreſſe concludit, ꝙ reg.iſta habet locũ in ordinario, quia licet loquatur

in

in ſummo Pontifice,tamen ex quo emanauit ad obuiandum fraudibus, latè debet interpretari & extendi à paritate rationis,quia etiam ſi materia odioſa ſit,fit talis extenſio, ut fraudes remoueantur: ut probatur in ca.ſi ciuitas.de ſentent. ex commu.lib.6.& gloſſ.fin.in cap. quāquā. de uſur.lib.6.Præſertim,quia per iſtam regulam ambitio coercetur, propter quod uitiū quis repellitur à beneficio, ut not. Abb.per illum text.in capitu.cum iam dudum.in princip. de præb. Nam ſicut ius commune reprobat ambitionem, ut in cap.quia in tantum.de præb. ita & iſta regula idem facit.ex quo ſatis infertur, qđ dixerat Gloſſator hic, quòd habeat conformitatem cum iure communi,& ſic habebit locum in ordinario.& ita dicit Decius iudicatum fuiſſe in parlamento Delphinatus.

Et ſecundum iſtam opinionem reperio nouiſſimè conſuluiſſe Ioannem Franciſcum de S.Nazario de Ripa in conſil. 16. poſito in lib.1.de legi. & longa conſue. in operibus ſuis impreſſis,ubi poſt multa concludit,ꝙ iſta regula habeat locum extra curiam coram ordinario ex eo, quia non exorbitat à iure communi,alias non eſſet regula,ut in lege prima, ff.de regul. iur. Nam ſecundum eum iſta regula fuit condita ſecundum ius commune, & ſecūdum rationem & naturalem ſenſum. Nā aſſeuerans mortem ante ueriſimilem notitiam,præſumitur conſcius alicuius conſpirationis factæ in mortem alterius,& acceleraſſe impetrationem ne præuenire tur:& iſta fuit ratio dictæ regulæ, quæ locum habet in ordinario.& hoc latius confirmat idem Ripa in cap.2 col.penul.de reſcript.ubi concludit, ꝙ iſta regula habet locum in legato & ordinario, quia extracta fuit de corpore iuris communis, uide licet,ex ratione. c. deteſtanda. de conceſ. præben.lib.6. ut tollatur occaſio captandæ mortis,ut ibi latius per eum.

Et iſtam eandem opinionem poſt longam diſputationem tenent Moderni in tract. beneficiorum.in 46.q.3. partis. Et ante ipſos doct. Gloſſator antiquus pragmaticæ Franciæ,in titul. de collationibus, in uerbo,faciendas.à quo quicquid dicūt Moder.in dicto tract. beneficii acceperūt. Et tamen concludunt prædicti doctores quod iſta regula procedit in ordinariis, quia fuit facta ad obuiandum fraudibus, quæ fiebant in curia ad præueniēdum ordinarios,& non eſt dicendum ꝙ papa qui aliorum iura vult ſeruare,ſua negligat, ut in c.licet.de ſupp. negli. præla. cum aliis concor.ut ibi per eos. Nam niſi iſta regula haberet locū in ordinariis, quotidie fraudaretur papa,& ad obuiandum ſimilibus fraudibus factū fuit cap.ſtatutum. de præbend.lib.6.ibi,in diœceſi exiſtentis.& qđ ibi nota,per doct. Et collationi uidetur inesse tempus tacitum, quo collator potuerit ueriſimiliter ſcire uacationem, ut in ſimili nota.in §.loca.inſtitu.de uerb. oblig. & not.in lege 2.ff.de eo quod cet. lo. & in l.interdum.ff.de.uerbo.obliga. Et dicunt ſuper hos uidiſſe quandam conſtitutionē Orthonis legati de qua ibi per eos.

Non obſtant in contrariū adducta,quia ultra quod ex prædictis apparet ad ea ſolutio,ad ea etiam reſpondet Iaſo.in conſil. 104.col.pen.lib.1.qui hanc opinionem tenet,ut ibi per eum.

QVAESTIO SECVNDA.

QVęro,nunquid iſta regula procedat in gratia facta motu proprio?

SOLVTIO. Diſtinguendum eſt de motu proprio.Nam ſi loquimur de motu ꝓprio impetrato ab eo in fauorem cuius fit prouiſio,qui doloſe impetrat,& ſciens ſe non ueriſimilem notitiam habere, quæſtio non haberet difficultatem,quia præſumitur ille motus proprius procuratus, & nō iuuat:licet hodie per abuſionem talis dicatur etiam motus proprius, ut alias latè dixi in aliis regulis: ſed ubi quidam tertius hoc ignorans porrigit ſupplicationē pro alio,& papa eā ſignat motu proprio, tunc tres domini uoluerunt in Rota locū non eſſe regulæ, quia iſte eſt uerus motus proprius,& tali caſu uerum eſt dicere papam,qui ex ſeipſo mouetur ad concedendum gratiā,non uelle ſe huic regulæ ſubiicere: Tamen iſtis non obſtant.alii domini una cum Fely. in utroque caſu iudicarunt regulam obſtare impetranti,ut refert hic. Fel.in quibuſdam apoſtillis.Ratio deciſio

nis fuit, quia papa prouidendo motu proprio credit nūtium ueniſſe debito tempore. nam ex quo non fuit certificatus de tēpore, præſumitur ignorare qualitatē eius, cum ſit facti, & conſiſtat in facto: cap. primo. de conſtit. lib. 6. Et per conſequens nō uiſus fuit cogitare de generalitate iſtius regulæ. Et pro hoc facit, quia talis præſūmitur mens papæ concedentis qualis eſt iuris, ſed de iure ꝙ quilibet non pręſumitur ita eſſe ambitioſus, ut præproperè, & in tempore non ueriſimili impetret. arg. l. interdum. ff. de uer. obli. & in l. 2. ff. quod cer. loco. ergo talis præſumetur mens papę, quia quilibet pręſumitur in dubio impetrare infra ordinarium tempus ueniendi ad urbem, & non tempore extraordinario. l. Seio. §. Medico. ff. de an. leg. Et pro iſta opin. uidetur text. hic ubi annullātur omnes gratiæ, ſic & comprehendit gratiā motu proprio, quia qui totum dicit nihil excludit, vulg. l. Iulianus. de leg. 3. c. ſi Romana. 19. diſtinct. & in cap. ſolitę. de maioritate. & obed. Et cum iſta concluſione uidetur cōcordare Iaſ. in cōſ. 104. inc. circa quatuor col. pen. lib. 1.

QVAESTIO TERTIA.

QVęro, an regula iſta comprehendat illam ſpeciem uacationis obitus, q̄ includi poſſet ſub clauſula, ſeu alio quouis modo adpoſita in reſignatione?

SOLVTIO. Exemplum poteſt poni in caſu, qui contingit tempore Sixti in Rota ſuper abbatia Auicien. ſancti Petri de Turio, in qua quidam Petrus de Rupe abbreuiator de anno 1457. die decima Iulii dedit mandatum ad reſignandum ſuam Abbatiam in fauorem Ioan. de Claramonte, miſſo mādato ad curiam dictus Petrus reſignans ante factam reſignationem per ſuum procuratorem obiit extra curiam 14. pędicti menſis Iulii, & ſic per obitum eius mandatum fuit reuocatum. Sed procurator obitum ignorans reſignauit Abbatiam in manibus papæ, qui prouidit dicto Ioan. cum clauſula, ſiue pręmiſſo, ſiue alio quouis modo, &c. Deinde quidam Ioan. Perini habens notitiam de obitu dicti Petri impetrauit per obitum a papa, & commiſit cauſam contra dictum Ioānem de Claramonte iam intruſum, qui comparens allegabat ſibi ius competere in dicta Abbatia, licet non uigore reſignationis ſibi factæ, quę non ualebat propter defectū mandati. competebat tamen uirtute clauſulæ, ſiue alio quouis modo, quę capit uacationem per obitum. Replicabat Io. Perini, ꝙ obitus Petri reſignantis fuit in tam breui tempore, ꝙ ueriſimiliter tempore prouiſionis factæ dicto Ioan. non poterat haberi notitia in curia. & ſic obſtabat iſta regula, dicens eam comprehendere quemcunque obitum, ſiue expreſſum in gratia, ſiue comprehenſum ſub dicta clauſula, alter uerò dicebat contrarium. Ex qua quidem diſceptatione fuerat datum pręfatum dubium per auditorem, & quæſitum, quid iuris?

SOLVTIO. Iſte caſus etiam temporibus Modernis ſæpius contigit in Rota, ut inferius apparebit, ſuper quo uariè ſenſerunt domini tempore uero Sixti in quo cōtigit caſus ſuperius enarratus, nihil fuit deciſum quod uiderim. Sed circa illa tempora reperio hoc dubium in terminis fuiſſe motum per quendam egregium doctorem antiquum, in commento concilii Baſilien. inſerto in pragmatica Franciæ. titu. de collationibus beneficiorum. in uerbo, faciendas. in fi. ubi concludit, ꝙ prouiſio per obitum reſultans uigore illius clauſulæ ſiue alias quouis modo, ualeat: & quòd non obſtet regula, rationem adducit, quia procurator qui uenit ad curiam, non uenit ad impetrandum per obitum, ſed ad reſignandum, & ſic uenit propter alium modum uacationis, ſi poſtea papa conceſſit clauſulas, propter quas reſultat alius uerus modus uacandi, ille debet ſibi prodeſſe, cum non fuerit in dolo quia origo prouiſionis inſpicienda eſt. l. tutor. ff. de fideiuſſ. & l. 3. C. ad Maced. ita concludit dictus doctor cui nomen, Coſmas Gumier in dicto loco.

Et iſtam opinionem Coſmæ ſequuntur ad literam Modern. in tracta. beneficii. in tertia parte. quęſt. 46. nihil penitus addentes. Et cum iſtis uidetur concordare Gloſſator hic in tertia col. uerſic. item quia iſta regula loquitur, &c. qui licet ponat quęſtionem per contrarium, & ſe inuoluat, tamen ratio, quam ponit, concludit ad iſtā quæſtio

quæſtionem. Dicit enim, ꝙ cum regula iſta ſit exorbitans,& ceſſat in caſu captan dæ mortis, non debet extendi niſi ad caſum expreſſum,non ad alium.

Sed prædictis non obſtantibus contraria opinio eſt uerior pro qua tempore Sixti conſuluit quidam aduocatus,hac ſola ratione,quia iſta regula ſolum habet reſpectum ad uacationem per obitum,non autem reſpicit formã impetrationis: unde ex quo de obitu indiffinitè loquitur, comprehendit omnem modum per quẽ deuenitur ad illam uacationem ſiue directè,ſiue per clauſulam alio quouis modo. Hæc ille. Et ſecundum iſtam opinionem reperio caſum propoſitum in Rota tempore Iulii papæ ſecundi, ut refert Felyn. hic in quibuſdam apoſtillis,dicens, quòd Guliel.& maior pars Rotæ fuit in iſta opinione ipſo contradicente, uidelicet, qđ talis reſignatarius uirtute illius clauſulæ, ſiue alio quouis modo in ſupplicatione reſignationis poſita, non poterit habere per obitum,ſed illa clauſula tantum comprehendebat alium caſum ſimilem renunciationi,puta uacationem, per capitulũ, de multa.uel contractum matrimonii,uel per non promotionem,iuxta cap.licet canon.uel ingreſſum religionis, & ſimiles. Felinus tamen dicebat contrarium,ex eo, quia uerba debent in gratia aliquid operari.Et tenendo dictam opinionem, illa clauſula, quouis modo, nihil operaretur contra ea, quę dicunt Doct. in cap. ſuſceptum.de reſcript. lib. 6. Et quia in tali interpretatione comprehenſiua mortis ceſſat mens & ratio regulæ, quæ conſiderat ambitionem ex illa præpoſtera præuentione curſus, & uotum captandæ mortis. Subdit tamen, quòd licet eſſent plura uota pro alia parte,nihil tunc fuit deciſum, quia regula loquitur in uacante per obitum.Hæc ibi Felynus. Adde, quòd ego reperio modernis temporibus, pro opinione illa maioris partis dominorum cõtra opinionem Felyn.fuiſſe in Rota iudicatum.

Nam reperio q.R.P.Dñicum de Iacobatiis,tunc temporis primarium auditorẽ, qui meritis exigentibus, creatus fuit poſtea cardinalis in quibuſdam iſtius regulę apoſtillis, ſuper iſta quæſtione ſcripſiſſe manu propria hęc uerba formalia,uidelicet,fuit obtentum in cauſa Libicen. uicariæ,in qua ego pronuntiaui, licet contra uotum meum,quòd reg.iſta haberet locũ in eo, qui de partibus conſtitutus procurator reſignaſſet in fauorem certæ perſonę,cui fuit prouiſum, cum clauſula, ſiue alio quouis modo.Quod mihi fuit uiſum contra uoluntatem ædentis regulam, & in meo uoto fuit Accoltis,& primo Fely. in ſecunda inſtantia coram me uariante, ſed ſuperueniente Antonio de Zocchis in Rota ſenſit idem quod ego. Et dominus Chriſtophorus de Porcariis dubitauit,quia in prima inſtantia, in qua pronuntiauerat,Nicolaus de Vbaldis dicebat non interfuiſſe,& ideo fui coactus confirmare primam ſententiam:mihi tamen ex pluribus uidebatur contrariũ, quia ceſſabat ratio regulæ,quę eſt propter fraudes. Item,quia ceſſabat uotum mortis. Item, quia regula loquitur quando impetratio fit principaliter per obitum,hic non principaliter impetratur per obitum. Item, quia ex quo ꝓcurator bona fide uenerat de partibus cum mandato, & illi fuerat prouiſum ſi dixiſſet, & narraſſet papæ,dubito, ꝙ interim reſignans ſit mortuus: omnino papa dediſſet: maximè, q̃a in prouiſione etiam apparebat, quòd derogauit regulæ.Item, quia uidetur caſus omiſſus,quando per reſignationem,& in cõſequentia capit ex clauſula generali ꝑ obitum.Etiam unus adduxit regulam. L. 2.ff.de uerb.oblig.quòd ſub ſimplicibus, &c.licet modicum uideretur facere, quia communiter habetur illa clauſula in ſupplicationibus,& alio quouis modo, & regula d.l. 2. procederet,ubi appoſita non fuiſſet.Aliqui ponderabat uerba regulæ ibi,gratiæ. Alii uerò dicebant, quòd ſatis per obitum habet:& ſi dediſſet,ſatis eſt, quod non apparet datum.Vnus ex dominis fuit qui dedit curſum ſtateræ ratione (ut tunc domino Iacobatio uidebatur) puerili,& non uera,uidelicet, quòd clauſula, ſiue aliàs quouis modo non habet locum hoc caſu,quia circunduxit papam, cui dixit,ꝙ reſignabat in manibus ſuis.Et pro opinione ſua Iacobatius dicebat bene facere, q̃a uidetur regula conſideraſſe q̃d

ad im

ad impetrationem partis gratia obtinetur ſed clauſulam,ſiue alias quouis modo pa pa ponit ex ſeipſo ex quodam ſtylo.Illud tamen tollitur, quia regula dicit omnes gratię.Item,quia ſtylus non apponit dictā clauſulā,niſi ſit in ſupplicatione.Iſta ſunt quæ de uerbo ad uerbum R. D. Domini cus de Iacobatiis reliquit ſcripta ſuꝑ iſta regula. Ex cuius uerbis manifeſtè colligi tur Rotam iudicaſſe propter generalitatē uerborum regulæ illi eſſe locum.

Poſtremò ſecundum iſtam opinionem ꝙ regula procedat iſto caſu, iudicauit Ro ta in una Gebenen. parochiali coram D. Gulielmo de menſe Maio,ut ipſe idem re fert in quadam deciſione, rationem deci ſionis ponens,quia ex quo per illam clau ſulā generalem non datur alia uacatio, q̃ per obitum, obſtabit regula, nec attendi debet,ꝙ impetratio in modo expreſſo ꝑ reſignationem, ex quo re uera uacat per obitum,& in tali uacatione tantum uerifi catur prouiſio,in qua regula loquitur, ſi ue per modum expreſſum, ſiue per gene ralia uerba colligatur modus uerus ua candi, & ita dicit ſe audiuiſſe maiores te nuiſſe olim.

Et prædicta omnia procedunt in caſu ſuo,non autem in caſu contrario, uideli cet quando quis impetrat per obitum, & uere uacat per reſignationem,prout in ca ſu tunc contingenti, quia tunc regula nō procedit,quia ſolum loquitur qñ per obi tum,& extendi non debet in aliū caſum. l.3.§.hæc uerba.ff.de negot. geſt. Ita con cludit idem do.Gul.in d.deciſ. pro qua fa ciunt,quæ adducit hic Gloſſator pro iſta opin.in 3.col.uerſ. item, quia iſta regula loquitur de obitu,&c.

Hactenus recitauimus opin. antiquorū & modernorum patrum ſuper iſto dubio. quid dicendum?

Certe licet iſta opin. uideatur ſuffulta iuribus & rationibus. Tamen adhuc pro prima opinione, uidelicet, ꝙ iſta regula non habeat locum,iſto caſu poſſet adduci una concludens ratio, quia certum eſt le ges nouam interpretationem & declara tionem recipere a lege ueteri.l.non eſt no uum cum l.ſequenti.ff de leg. ſed in regu la iſta ueteri ponitur,& aſſignatur in ipſo prooemio iſta ratio, uidelicet, ut fraudes euitentur,& ambitionis uia præcludatur, & cæt.clarum eſt,ꝙ iſta ratio prooemii in ducit cauſam finalem: ut in l.ſi.ff.de hære. inſtit.& tradit Bal.in l.ut liberis.C.de col la.ceſſante igitur ratione prooemiali & fi nali,ceſſat ipſa diſpoſitio l.generaliter.C. de epiſc.& cleri. cum ſimilibus. Sed in ca ſu noſtro ceſſat dicta cauſa finalis, quia hic non eſt ambitio,non eſt aliqua fraus, igitur locus non erit regulæ, pro qua opi nione faciunt alia motiua adducta per Iaſ.in conſil. 104.col.penulr.lib. I.

Tamen pro contraria parte, & ſic pro deciſione dominorum facit, quia ex quo illa clauſula ſiue alio quouis modo, in ca ſu noſtro non poteſt uerificari,niſi morte perinde eſt, acſi in ſpecie fuiſſet facta im petratio per obitum: quia genus,quod nō poteſt uerificari,niſi in uno indiuiduo, ha betur pro ſpecie.cap.ex parte.de offic. de leg.l.1.& 2.ff.de lib.& poſthu.ſed ſi in ſpe cie fuiſſet facta impetratio per obitum,re gula iſta obſtaret: ergo eodem modo ob ſtabit uacationi comprehenſę ſub clauſu la generali, quia ſi uerba regulæ adaptan tur,militat diſpoſitio.l.ille,aut ille,§.cum in uerbis.de leg.1.

Præterea, quia talis præſumitur mens iſtius impetrantis,qualis uerba indicant, cum in ambiguis illius ſententia & decla ratio capienda eſt, quę ex uerbis compre henditur.l.in ambiguis.ff.de reg. iur. & l. ſi quis intentione.ff.de iudic.Sed uerba il la alio quouis mō implicāt caſum mortis ergo impetrans uiſus fuit de tali cogitaſſe & ſic attenta mente ſua ambitioſa obſta bit regula. Sed pro concordia opi. poſſet ſic diſtingui,ꝙ aut impetrans per reſigna tionem cū dicta clauſula alio quouis mo do,ita eſſet impetraturus per obitum, ſi ſciret uacationem, etiam non ueriſimilē, ſicut impetrauit per reſignationem, & tes eſt expedita per ſuperius dicta. Si uero eſ ſet impetraturus per obitū,& tunc per di ctā clauſulā nō ueniet caſus mortis, ſed alius caſus uacationis ſimilis expreſſæ, qa non præſumitur quis uelle in genere im petrare,quod in ſpecie non eſſet impetra turus,quia intentio impetrātis nō extēdit ad illud.l.oblōne generali.ff.de pig.& quę

not.Ioan.Andr.in reg.in generali.

Sed qualiter hoc probabitur, putarẽ re linquendum eius iuramento, iuxta cap. fina.qui.mat.acc.poſſ.& cap. ſignificaſti. de homi.& hoc conſiderata qualitate per ſonæ iurantis. Nam in caſu propoſito nul la uidetur ſuſpicio ſi iuramentum pro curatori defertur,qui ꝓ alio impetrauit, nec agit de proprio cõmodo, ſecus eſſet in impetrante nomine proprio:quia ſi be neficium eſſet pingue, ſub dubitarem de iuramento præſtando, propter rationem tex. in cap. clericos. de cohab. cleric. & mul.quia, ut dicit Bald.in cap. quia ueri ſimile.de præſump. propter dulcedinẽ be neficiorum ſtudiũ adhibetur corrũpendi teſtes.Iudex igitur arbitrabitur hoc caſu.

QVAESTIO IIII.

QVæro, nunquid iſta regula procedat in commenda?

SOLVTIO. Moderni Sabinen.hic in quadam apoſtilla dicunt prima facie ui deri quòd nõ,tamẽ cõtrariũ aſſerunt eſſe uerum,& nihil aliud dicunt.

Dominus Gulielm.hic in deciſione qua dam dicit,quòd uidetur prima facie dicẽ dum,quòd non habeat locum,ex quo cõ menda non dicitur uacare per obitũ, ſed ceſſante commenda uacat eo modo quo prius,ut dicit Fede.de Senis in tract. per mutat.benefi.quæſt.16.& Lud.Rom.con ſil.360.Et Rota in antiquis prima.de con ceſ.præbend.Et iſta opi.eſt in curia uulga tis apud omnes præſertim Abbreuiatores.

Accedit ad hoc, quia regula eſt aliqua tenus exorbitans,& in exorbitantibus fit reſtrictio ad caſum expreſſum,quia odia reſtringi, fauores conuenit ampliari, uulg.c.odia.

Iſtis tamen nõ obſtantibus maior pars dominorum in una cauſa cuiuſdam be neficii per obitum Regini ceſſante com menda,cum daretur de iſta regula,contra rium concluſit,ut etiam R.D.Iacob.Simo netta Auditor retulit. Ratio fuit, quia li cet uerba regulę non uideantur amplecti iſtum caſum, tamen mens & ratio regulę includit commendam,quæ fuit, ut frau des euitentur,& tollatur ambitio.Sed cla rum eſt,quòd iſta ratio militat in commẽ da:igitur ubi eſt eadem ratio,debet eadẽ eſſe in utroque diſpoſitio.glo. in cap. ſi poſtquam de elect.cum uulg. Nõ obſtat, quòd per obitum non detur uacatio, quia eſt uerum, propriè tamen in commendis noſtri temporis negari non poteſt, quin detur aliqualis uacatio.

Adde pro iſta opi.uideri tex.hic in uer bo, omnes gratiæ, &c. ſub quo de natu ra uerbi commenda uidetur comprehen di,cum ſit gratia. Et quia dictio,omnes, eſt uniuerſalis omnia complectens. lege Iulianus. de legat.tertio. Et quia uide mus,ꝙ quaſi omnes regulę iudiciales, li cet generaliter loquantur,tamen commẽ das comprehendunt,ut latè dixi in regula de infir.& de idio.& dicetur latius in reg. de impet.benefi.famil.Card.in reg. de an nali & triennali.Et alibi ſæpe, quæ ideò non repetam,ne faſtidium generent.

QVAESTIO V.

QVæro,an iſta ueriſimilis notitia obi tus,de qua loquitur iſta regula, de beat attendi computando dietas per ter ram,an uerò per mare?

SOLVTIO. Ratio dubitationis eſt, quia iter terreſtre eſt certum,& poteſt fa cile per milliaria computari à communi ter accidentibus,ut in l. continuus. ff. de uerb.oblig.ſed iter maritimum eſt peni tus incertum, quia aliquando ex Hiſpa nia per mare decurritur ad Vrbẽ in 10. die bus,aliquãdo in 6.ut experientia docet.

Breuiter iſte caſus ſæpe accidit. Nam tempore Calixti fuit propoſitum in Ro ta per D.Ioan. Pintor Auditorem in cau ſa Dertuſen.beneficii,in qua conſuluerũt aliqui periti,& tandem fuit concluſum, quòd à communiter accidentibus eligen dum eſt iter per mare & per terram,ſecũ dum quod magis communiter accidit, non ſecundum quod rarò,quia iura non adaptantur ad ea quę rarò & cum difficul tate fiunt, & hoc indicat tex. regulæ no ſtræ,quæ non uult præciſe, quòd notitia obitus deueniat ad notitiam papæ, ſed quòd ueriſimiliter potuerit deuenire, ut in ſimili dicit etiam text. in clement. cauſam. in uerſiculo uerum. de electio. Et in iſto ueriſimili iudex arbitrabitur ſe cundũ communem curſum itinerantiũ, ut dicit hic Gloſſator accidiſſe tempore

Sixti,

Sixti, in una cauſa Valentina. Nam uerbum potuit, poſitum hic, non denotat neceſſitatem, ſed potentiam, cum ſit prolatum affirmatiuè, ad hoc cle. auditor in uerſ. poteſt. de reſc. & in c. conſuluit. de offic. deleg. & c. gratia, eo. tit. in 6. Potuit. n. peruenire uacatio ad papam, licet forte non peruenerit, & ſic attenditur, ꝙ poſſit peruenire, unde ex Barchinona poteſt in 8. uel 9. diebus peruenire notitia ad papã de obitu, licet nõ peruenerit actu: & illud quod potuit conſiderat regula, non quòd exiſtat, ſed ꝙ exiſtere poſſit: propterea dicit tex. ueriſimiliter, non ꝙ ita ſit uerum, ſed ꝙ ſit ſimile uero, ut dicit Bald. in l. ea quidem. in 3. col. C. qui accuſ. non poſ. facit l. miles. §. mulier. ff. de adul. † Et hoc, ut dixi, arbitrarium eſt, ut dicit Car. & alii in d. clem. cauſam, in uer. uerum. ſic igitur ſufficit, ꝙ illud ueriſimile ſit poſſibile, ut not. Bal. in l. ſcripturæ. C. de fi. inſtr. Et iſta ueriſimilitudo aliter debet arbitrari per mare, & aliter per terram, quia, ut dixi, licet mare ſit incertum, tamen a communiter accidentibus citius fit iter per mare, q̃ per terram, ut not. in c. ubi periculum, de elect. lib. 6. habetur tamen in hoc ratio tẽporis, quia tempore hyemis aliter conſideraretur iter maritimum, aliter æſtatis tempore, ut tradunt Doct. poſt Io. And. in c. olim, de reſc. Nam quinquaginta milliaria per mare ſunt minus, quàm una dieta per terram, ut dicit Bart. in tract. de inſula, in 3. col. Et de iſtis computationibus dietarum, & quæ ſunt meliora itinera, an maris uel terræ, latè tradunt Mod. Bon. in §. his igitur, inſt. de iuſt. & iur. & Fel. in c. olim, in 2. col. de excep.

QVAESTIO SEXTA.

QVæro, ponamus, ꝙ aliquis impetrauit beneficium eodem die obitus cum derogatione iſtius regulæ, an ei impetranti incumbat onus probandi obitum præceſſiſſe, an uerò aduerſario.

SOLVTIO. Prima facie uidetᷣ dicẽdũ, ꝙ impetrãti incumbat onus probandi: q̃a ex quo agit ad canonizationẽ ſui tituli, tenetᷣ ꝓbare uacationẽ tẽpis impetrationis, l. 2. ff. de prob. Nã qlibet tenetᷣ ꝓbare cõtẽta in ſua gratia, ut no. Mod. in d. c. ad aures de reſc. nec ſufficere uidetᷣ, ꝙ ꝓbet diem obitus, niſi ẽt ꝙ obitus ueriſimiliter præceſſerit ſuã impetrationẽ, q̃a illa ꝓbatio non concluderet, uulg. l. matrẽ. C. de ꝓb.

Iſtis tñ non obſtãtib. dñi cõcl. contrariũ in una decanatus eccl. Capuanę, quã impetrauerat Card. Ferr. cũ derog. iſtius reg. Nã uoluerũt iſto caſu p̃ſumere obitũ p̃ceſſiſſe ꝓuiſionẽ, ut refert do. Gul. in quadã deciſ. ſub tit. de p̃b. in colle. ſuis. Rõ fuit, q̃a qñ ſumus in dubio quis actus p̃ceſſit, capitur interpretatio, ꝙ ille actus in dubio præſumatᷣ p̃cedere, q̃ eſt neceſſarius ad ualiditatẽ actus, ut actus ualeat potius q̃ pereat ut per plura exempla probat Fel. in c. paſtoralis, in 3. col. uerſ. ad identitatem, de reſcr. Et in notabili caſu tradit Iaſ. in l. 4. §. condẽnatum. in 2. col. ff. de re iud. præſertim, quia aliter interpretando, eſſet præſumere delictum in dubio, quod eſſe nõ debet, uulgatis iuribus. Nam capienda eſt ſemper interpretatio, per quam excludatur delictum. in c. ſi de pręſump. & no. per Bar. in l. nõ ſolum. §. ſed & reprobari, ff. de ope. no. nun. Et eſſet delictũ alias impetrare beneficiũ uiuentis, ut patet in reg. 20. ubi dixi. igitur, &c. Et per hoc reſpõdetur ad l. hæres inſtitutus. cũ ſeq. ff. de acq. hær. Et iſta omnia de plano procedunt in caſu noſtro, data derogatione regulæ, alias uero ſi exciperetur de regula impetranti, incumbit onus probandi ueriſimilem notitiam obitus, & ſic ſatisfeciſſe regulæ, ut fuit alias concluſum tempore Calixti in

ANNOT. IOAN. MIL.

† Quod autem longe a ueriſimili abeſt, eſt quædam falſitatis imago, ut Bal. in l. i. colla. 3. C. de ſer. fu. nec id ueriſimile eſt, ubi præſumptio legis eſt in contrarium, ideo huiuſmodi præſumptioni debet apertiſſimas probationes opponere. l. non eſt ueriſimile. ff. de eo, quod met. cau. & iure canonico in non ueriſimilib. non admittitur probatio, niſi communis loci fama id habeat, uel tales perſonæ adpareant, de quibus ueriſimile non ſit, ꝙ debeant deierare: ut c. quia ueriſimile. extra de præſump.

una Dertuſen.beneficii coram Io. Pintor, tunc Rotæ auditore, de quo tamen uidendum eſt, quod dixi in dicta reg.20. de impet.benef.uiuent.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVæro, ponamus ꝙ papa abſit ab urbe per plures menſes, prout contigit tempore Clementis, & nunc S.D.N. Pauli 3. Nicieam proficiſcentis, & moriatur aliqs Romæ, & beneficium impetretur à papa longiſſimè diſtante ab urbe, utrum ſit locus iſti regulæ?

SOLVTIO. Iſte caſus modo pendet, & uidetur dicendum regulæ locum non eſſe, ex eo, quia curia uidetur eſſe Romæ, & reputatur eadem cum illa pontificis, quando remanet ibi audientia cauſarum, ut not. omnes in clem. ne Romani per illum tex. de elect.

Ex diuerſo ſuadet ratio regulæ, ut dicamus iſto caſu habere locum, ſi tanta ſit diſtantia temporis, ꝙ ueriſimiliter in tam breui tempore non poſſit adiri papa: pro qua parte plura in informationibus deducuntur, ſed quia cauſa pendet, ſubſiſto donec Rota in alteram partem inclinet.

QVAESTIO OCTAVA.

QVæro, nunquid iſti regulæ ſolet derogari?

SOLVTIO. Stylus ſignaturæ habet, quod derogatio iſtius regulæ non detur, niſi ſolum in Francia. ſed extra Franciam ſemper caſſari ſolet derogatio, ſed pro qualificatis perſonis aliquando ſolita eſt derogatio dari. Et ita reperio in lib. derog. b. m. Laur. Card. S. Quat. pluries derogatū fuiſſe, ut patet ibi fol.58. & 72. & 75. & fo. 99. Sed Alc.6. in bulla reformationis curię quā tractat reformationē ſignaturæ, poſuit unā regulā, quā uoluit appellari infallibilē, uidelicet, Quòd regulis de ueriſimili notitia, neq; de ſubrogandis collitigātib. nūquā derogeſ, ſed ꝙ ſtēt immobiles, & certè honeſtū uideretur: tñ, ut dixi, ſignatura ex gratia ꝓ benemeritis perſonis aliqñ derogat, & nō ſeruat illā cōſtit. Alex. Modus autem ſeu forma qualiter derogari debeat, & quibus uerbis, ponit Hiſpanus noſter antiquus in illo vulgato libro Prouinciali eccleſiarum, ſiue practicæ cancellariæ (qui eſt liber approbatus à ſede Apoſtolica) vt dicit Card. in cle. 2. §. irritum, in 3. q. de elect.

REGVLA DE IMPETRANtibus beneficia uacantia per obitum familiaris Cardinalium.

ITem voluit, quòd impetrans beneficium uacans per obitum familiaris alicuius Cardinalis, tenatur imprimere nomen, & titulum ipſius Cardinalis. Et ſi ille in curia fuerit, eius ad id acce das aſſenſus, alias deſuper gratia ſit nulla. Et idem ſeruari etiam uoluit, ſi dicti familiares ipſorum Cardin. familiares eſſe deſierint, ſeu ad aliorum Cardinalium familiaritaē ſimilē tranſierint, quo ad beneficia, quæ durante familiaritate priori obtinuerint, & in quibus ipſa familiaritate durante, ius ei competiēt. Ita, quòd ad illa Card. quorum familiares prius fuerunt, ſinon habebunt adhibere conſenſum.

PRAEFATIO.

ISta regula uariè reperitur ab antiquis & mod. ſummis pontificibus ædita. Eius primus conditor fuit Greg. 11. ut colligitur ex deciſ. Egidii 632. Quod ex eo apparet, quia prædeceſſores ſummi pontifices in ſuis regulis nullam de iſta fecerant mētionem. Imò, ꝙ magis mirandum eſt, neque ēt inter reg. Greg. 11. reperitur. Quarū apud me tria reperiuntur exēplaria, & ea quidē diuerſis tꝑib. ſcripta, nec in aliquo diſcrepantia in quibus, ut dixi, non reperitur hæc regula, de qua Egidius mentionem fecit, forte fuit aliqua extrauagans, uel aliquod priuilegium, ut innuit idem Egid. in conſ.19. col.1. Et eſt conſiderandū ꝙ præter iſtam reg. de qua Egid. meminit, quæ in corpore regularum Gregorii non inuenitur, Gregorius nihil aliud dignum in fauorem Card. in ſuis reg. ædidit. Sed ante Gregorium, primus omnium Benedictus 12. fuit, qui dignitatem tantorum patrum iuſto fauore proſecutus fuit, plures alias diuerſas reg. in eorum fauorem conſtituens. Nam ꝙ gratiæ beneficiales D. Cardinalium motu proprio conceſſæ cenſerentur etiam ſi in ſupplicationibus nihil

hil de motu proprio diceretur, & quod in gratiis illorum diſpenſatio opportuna etiam non petita apponeretur, ac quod qualitates beneficiorum certo modo uacantiũ, uel uacaturorum, ac etiam beneficia quæ obtinerent in eiſdem literis pro expreſſis haberentur, primus omnium ſtatuerat, plures alias regulas iudiciarias condens. Quas deinde nemo pontificum eſt imitatus, Gregorius tamen, licet nihil aliud præſtiterit, quod fauorem Cardinalium concerneret, nihilominus iſtam regulam magis fauorabilem fecit, quàm fecerint moderni pontifices. Nam uoluit in beneficiis uacantibus per ceſſum ipſorum familiarium Cardinalium, uel alias quouis modo, locũ habere ſuam ipſius ſtatuti rationem, qua motus fuerat, in eiuſdem regulæ proœmio exprimens, uidelicet, ut honori Dominorum Cardinalium deferatur, ut refert Egi. in d. deciſ. quod quidem fauotabile Gregorii proœmium neſcio qua de cauſa põtifices moderni ſuſtulerunt, ad regulam iſtam ad beneficia per obitum tantum uacantia reſtinxerunt. Quorum ordinem in hiſce noſtris commentariis imitabimur.

QVAESTIO PRIMA.

IGitur primo, ibi, impetrans, &c. an iſta regula habeat locum quando Papa concedit gratiam motu proprio?

SOLVTIO. Videtur dicendum quòd ſic. quia gratia motu proprio poteſt dici impetratio, ut tradit Bald. in c. niſi ſpecialis, in uerſ. pone quod in literis. de offic. lega. Facit quod dicit Card. conſ. 90. inc. uidetur unio. ſequitur Dec. in c. 2. in 2. colum. de reſcrip.

Præterea uidemus diſpoſitionem. §. fin. clem. 1. de conceſ. præb. quæ loquitur de impetrante, uerificari in gratia motu proprio, ut ibi dicunt Card. & Imo. Sic etiam extrauagans, ſedes Apoſtolica. Io. 22. poſita in tit. de conceſ. præb. quæ loquitur de impetrantibus habet locum in gratia motu proprio, prout ibi dicit Gloſſ. in uerbo, conceſſæ. Ergo pariformiter dicendum eſt de iſta regula.

In contrarium facit, quia regula iſta eſt odioſa & exorbitans, ut dicit Egid. deciſ. 632. Et loquitur de impetratione. Ergo non habet locum in gratia motu proprio quia iſta uidentur contraria impetrare, & motu proprio obtinere, ut in cap. ſi motu proprio, & c. ſi plurib. de præb. li. 6. & hoc probat tex. in l. 1. C. de pet. bon. ſub. li. 10. ubi notant omnes, & in l. 3. ff. quod quiſq; iur. Quæ cum ſint diuerſa, ad poſitionem unius ſequitur excluſio alterius, c. qualis, 25. diſt. In quam opinionem uidetur inclinare Gloſſ. hic in penult. colu. Qui etiam tradit cautelam ad iſtam regulam excludendam, ut uidelicet procuretur haberi gratia motu proprio. Et eſt de mente Lappi in d. clem. 1. Nam ſufficiet, ſecundum aliquos, papam dicere, talem eſſe familiarem Cardinalis licet alia requiſita hic non exprimat. Quia papa ex certa ſcientia, hoc exprimendo uidetur habere certam notitiam regulæ, per quam uidetur indu ci diſpenſatio, & derogatio regulæ, iuxta tradita in l. idem Vlp. ff. de excuſ. tut. Quæ ratio ceſſat in gratia impetrata.

Accedit quia iſto caſu ceſſat fraus & dolus illius, qui gratiam habuit motu proprio, ut dicit Ioan. An. in c. ſi. ſuper gl. ſi. de offi. lega. lib. 6. in nouis. Ergo ceſſat diſpoſitio, non enim poterit illi ſubreptio, aut defectus intentionis papæ opponi, cum iſta omnia per certam ſcientiam, & motũ proprium cenſeantur eſſe ſublata.

Non obſtat deciſio communis Doctorum ad d. clem. 1. §. fi. de conceſ. præb. uidelicet, quod ille text. procedat in gratia motu proprio, licet loquatur de impetrante, quia illud procedit ex eo, quia tota cle. loquitur indiſtincte, & rõ eius æquè militat in utroque caſu. Secus uerò in materia odioſa, in qua uerba propriè debent capi, ut hic. Quia talis interpretatio locum nõ habet, quia gratia motu proprio non eſt propriè impetratio, ut dicit Card. in dicta clement. 1. & dicam in regula de annali latius.

Quid dicendum? Teneo primam opinionem quæ eſt uerior, & æquior, pro qua ter iudicauit Rota modernis temporibus primo tempore, bonæ memoriæ D. Petri Andr. Gammari, tunc Auditoris, ut ipſe in terminis refert & adnotauit, in tract. de offic. leg. lib. 3. fol. 58. Et iterum tem

pore meo hoc idem iudicauit Rota in cauſa Auinion. canonicatus, coram D. Io. Maria, octaua Martii. 1532. Et nouiſſime in una Maclouien. prioratus coram R. D. Raynaldo Petrutio de menſe Iulio 1539. hoc idem quod prius firmauit Rota. Ratio deciſionis fuit, quia hoc priuilegium regulæ datur Cardinalibus propter magnas impēſas & oneta, quæ in alendis familiaribus ſubeunt, ut dicit deciſio Rotæ, licet corrupte, in tit. de præb. deciſ. 16 incip. Nota. ꝙ ubi Dominus, in antiquis, &c. Et iſta ratio militat æque in gratia motu proprio, ſicut in gratia impetrata. Igitur, &c. Et conſiderata prædicta ratione, iſta regula eſt latè interpretanda in eorum fauorum & præiudicium concedentis. iuxta c. quia circa de priui. & notata per Dom. in c. 2. de fi. preſi lib. 6. & quæ latè tradit Pet. de Anc. conſil. 295. & 297. Et ſi contrarium diceremus, facile priuilegia Car. deluderētur, cū unicuique facillimum eſſet habere gratiam motu proprio. Et intentionis papæ non eſt ꝑ talē gratiā motu proprio alicui pręiudicare, ut dicit deciſio Rotæ 112. in no. & deciſio 445. in antiq. præſertim Cardinalibus, ut & tradit Fel. in c. ad aures, in 5. col. uerſ. tertius caſus, de reſcr. Et ideo hac ratione Domini uoluerunt, ꝙ regula 16. de non tollendo ius quæſitum, haberet locum in gratia motu proprio, ut dixi in 6. q. Et q̄a gratia motus proprii non includit ea quę exprimēda ſunt, ut dicit Fel. in c. cum apoſtolicæ de excep. Ergo qua rōne dicimus in gratia impetrata requiri expreſſionem nominis & tituli Cardinalis, ut hic dicitur, eodem modo in gratia motus proprii eſt dicēdum. Et poſito ꝙ motus proprius & certa ſcientia principis inducant diſpenſationem, de quo tn̄ dixi latius in d. reg. q. 8. non tamen inducunt derogationē iſtius regulæ, niſi de ea indiuiduo fiat mētio, ut late dixi in 5. & 6. q. procemii: & cum hoc iam pluries fuerit per Rotam deciſum, non curabo amplius inſiſtere.

QVAESTIO SECVNDA.

QVæro, ibi (beneficium, &c.) quid ſi familiaribus cardinalis habuit aliquod officium durante familiaritate, nunquid habet locum regula?

SOLVTIO. Videtur dicendum, quòd non, quia appellatione beneficii non uenit officium, ut dixi late in regula de infirmis reſignantibus, & dicam in regula de annali & triennali, & in plurib. aliis locis, vbi me remitto. Et de iſtis officiis tradit Paulus Romanus antiquus in tract. penſionis, in 7 q. fol. 21. & 24.

QVAESTIO TERTIA.

QVæro, ibi (uacans, &c.) nunquid regula iſta procedat in mandato, de prouidendo, reſeruatione uel expectatiua de beneficio uacaturo?

SOLVTIO. Tempore Sixti accidit iſte caſus in cauſa Sagie. Archidiaconatus ut in quibuſdam memorialibus cuiuſdā Io. Alo. Tuſcani, tunc Auditoris cameræ repetio adnotatum. Et iterum tempore meo iſte caſus fuit propoſitus in Rota, & deciſus in cauſa Auinionen. canonicatus coram Dom. Io. Maria de menſe Martio 1532. Et concluſum fuit per maiorem partem Dominorum, ꝙ non. Cum qua opinione reperio antiquos Abbreuiatores de Parco concordaſſe. Nam hoc tenuerunt Ant. de S. Seuerino, & Io. de Ferrera, illorum temporum primarii, prout eos refert Paulus de Caſtello in quodam ſuo indice notabilium. fol. 35. Nihil tamen allegant præter obſeruantiam ſtyli. Sed pro opinione Rotæ allegantur iſta. Primò q̄a regula loquitur de beneficio uacanti: ergo non habet locum in uacaturo, ut legitur & notatur in c. conſtitutus, & in c. ex tenore, & c. ſi de conceſ. præb. Faciunt quę dicit Fel. in c. in noſtra, in 37. correl. in 2. col. in fi. de reſcr. Iſta. n. ſunt inter ſe diuerſa. Ergo de uno ad aliud non debet inferri: q̄a ex diuerſis non fit illatio, c. in pñtia de ꝓb. Sed potius ad poſitionem unius, ſequitur alterius excluſio. c. nonne. cum uulg. de præſump. Cum igitur regula iſta irritet gratiam conceſſam poſt obitum familiaris, non debet extendi ad gratiam cōceſſam ante obitum: quia limitata cauſa limitatum effectum producere debet, c. ſuſceptum, de reſcrip. lib. 6. & uulgar. l. in agris, de acq. rer. dom. Et iſta omnia in ratione

tione fundantur, quia non eſt eadem ratio quo ad iſtam regulam, in gratia de uacaturo, & gratia de uacante. Quia in gratia de uacaturo, ideo non debet ſeruari iſta regula, quia non poſſumus eſſe certi de perſona, per cuius obitum beneficium uacauit, an erit familiaris uel non. Et ideò nomen, nec titulus certi cardinalis exprimi poteſt, Et propterea iudicari nõ debet gratia ſubreptitia. Quia de his quæ poſſunt ſe habere ad eſſe, & non eſſe, ſi de illis non fiat mentio, gratia non annullatur, ut latè probat deciſio Rotæ 25. in nouis, titulo de reſc. col. 3. Neq; ſi uellem ad cautelam derogare huic regulæ, hoc concederetur. Quia ſecundum ſtylum ſolet denegari talis derogatio. Imò cum ſæpe aliis regulis preteritis temporibus derogatum ſit, ut particulariter adnotatum reliquit laborioſiſſimus. & proinde excellentiſſimus uir Laur. Puccius card. Sanctorum Quatuor in quibuſdam memorialib. derogationum regularum, non tamen in d. libro reperitur huic regulæ derogatum niſi ſemel, ut patet ibi fol. 91. Itaque in dictis gratiis de uacaturo, non poteſt iſta regula obſeruari. Quæ omnia ceſſant in gratia de beneficio uacanti. Cum igitur regula iſta ſit exorbitans, iuxta gl. pen. in cle. 2. de off. ord. & ſecundum Egidium ubi ſupra. Item etiam ſit pœnalis, cum annullet actum, iuxta notata per doct. in c. 2. de cõſtitutionibus, & quæ tradit Bal. in l. non dubium. C. de legib. per tex. in l. Senatus. ff. de contrah. emp. Eſt concludendum regulã procedere in caſu de quo loquitur, uidelicet in beneficio uacanti, arg. tex. in c. ſtatutum, de elect. lib. 6.

Et hoc quod dictum fuit de gratia beneficii uacaturi procedit etiam ſi gratia fuiſſet facta reſpectu certæ perſonæ, quæ fuiſſet familiaris alicuius cardinalis, prout in regreſſu conceſſo per obitum Titii qui fuerat familiaris cardinalis: quia in eo regula iſta non procedit per ſuperius dicta. Ex quo prouiſio fit de beneficio uacaturo, prout refert tenuiſſe Rotam do. Iacob. Simoneta, tunc card. digniſſimus in ſuis memorialibus ut ipſe mihi retulit. Quæ deciſio non alibi certe fundatur, ut dixi, niſi quia iſta regula eſt odioſa, loquitur in certo caſu, uidelicet de beneficiis uacanti. Ergo debet in eo reſtringi, ut in c. ſuſceptum de reſcriptis, lib. 6. Et faciunt ea quæ dicam in alia q. de gratia ſi neutri, & in q. ſequent.

QVAESTIO QVARTA.

QVæro, ibi (per obitum, &c.) quid ſi beneficium uacat per renuntiationem familiaris cardinalis in manibus Papæ, an habeat locum regula?

SOLVTIO. Gloſſator hic tenet quod non, quia iſti ſunt diuerſi modi uacandi: & regula iſta exprimit modum uacandi per obitum. Ergo per expreſſionem unius modi excluditur alius diuerſus, uidelicet, per reſignationem, ut dicitur in c. ſuſceptum, de reſcr. lib. 6. Et hoc idem reperio tenuiſſe curiam tempore Sixti. Et ita pro expedito fuiſſe dictum in cauſa Sagien. Archidiaconatus, meminit Ioan. Alo. Tuſcanus Mediolanenſis, tunc aduocatus, & Auditor cameræ, in quodam ſuo conſilio incip. utrum bulla perinde ualere, &c. poſito inter ſua conſilia, lib. 1. fol. 6. Et certè in ratione conſiſtit iſta opinio, quia negari non poteſt iſtum caſum fuiſſe omiſſum in regula. Ergo relinquitur ſub diſpoſitione iuris. Et ad hoc ſufficit, d. c. ſuſceptũ ubi eſt caſus expreſſus pro iſta opinione, ipſo quã faciunt ea quæ dicta fuerunt in præcedenti quæſtio.

Sed aduerte, ꝙ regula Gregorii XI. quæ fuit antiquior iſta, comprehendebat iſtũ caſum, quia loquitur de beneficiis uacantibus per ceſſum uel deceſſum, ut refert Egid. deciſ. 632. Vnde ex quo regula iſta eſt poſterior, debet in dubio interpretari ſecundum antiquam, arg. l. nõ eſt nouum, ff. de legibus.

Sed ad hoc replicari poteſt, ꝙ motiuum procedit quando regula iſta dubitariue loqueretur: tunc enim in dubio reciperet interpretationem à regulam antiquis etiam correctis, ut tradit Bar. in l. fi. ff. de falſis. Sed hic non egemus declaratione, cum iſta regula loquitur clare de beneficio uacante per obitum, & de uacante per renũtiationem omittit, prout etiam omittebant antiquæ regulæ, quæ in hoc noluerunt Cardinales priuilegiare. Relinquendus igitur erit iſte caſus ſub diſpoſitione

iuris dicto capitulo ſuſceptum. Et ita in ſpecie,in diſcurſu cuiuſdam.q.regulæ, de infir.reſignantibus dicit fuiſſe iudicatum de anno 1514.in Rota D. Guil. in Collectaneis deciſ. pro qua opinio. faciunt optime motiua Andreæ Siculi, de quo mentionem faciam inferius in quæſtione 7.

Et ex iſtis poteſt etiam inferri, ꝙ facultas conceſſa per papam familiari cardinalis de permutandis beneficiis ſuis, prout fuit conceſſa tempore Pauli 2.cuidam Guilielmo familiari cardinalis Rothomagen. non ſubiiciatur huic regulæ. Quamuis cõtrarium fuerit tunc per aliquos doct. conſultum. Et iſta de plano procedunt de iure loquendo. Tamen hodie cardinales, tã ex priuilegio, quam ex capitulis factis in concláui, obtinuerunt iſtos modos uacandi per ceſſum uel deceſſum, ut referunt Mod. in tract. reſeruatio. 17, eff. ctu. Et ita ego reperio latiſſimè cõceſſum fuiſſe cardinalibus in capitulis Sixti, Alexand.6.& Iulii 2.cap.3.quorum exemplaria ſunt penes me.

QVAESTIO V.

QVero, an regula iſta habeat locum in uacatione mortis fictæ, prout eſt illa inualida per regulam, de infirmis reſignantibus? Nam regula,ibi, in caſu illo, fingit beneficium uacare per obitum, cũ uere uacet per renuntiationem.

SOLVTIO. Caſus iſte bis fuit uentilatus in Rota, & tandem deciſus pro parte negatiua. Nam tempore Sixti accidit in cauſa Sagien. Archid. anno 1475. menſe Nouembri. Et iterum, de anno 1514. Quo tempore fuit deciſa difficultas, ut meminit D. Guliel.in Collectaneis deciſ.fol.75. deciſ.incip.unus familiaris,& licet deciſio illa ponat mixturam caſus, reſolutio tamen eius hoc ſolo motiuo concluditur. Quia in quæſtione propoſita ſecundum terminos regulæ de infirmis reſig. principalis actus,qui fuit ibi factus coram papa fuit reſignatio. Et iſte fuit uerus & naturalis actus. Vacatio uero mortis quæ infra uiginti dies reſultat, eſt uacatio accidentalis,& contingens de futuro. & ideo illa conſiderari,non debet, iuxta l. qui habet. ff.de tutel.ubi traditur regula, ꝙ actus naturalis,non accidentalis attendi debet & idem dicit Bar.in l.1.§. hoc interdictum. ff.de fonte.ubi per hoc infert, ꝙ ſtatutũ loquens de gemmis,debet intelligi de ueris,non de fictis. Et iſta in caſu iſto magis militant,quia regulæ ſunt iuris ſtricti, & non egrediuntur terminos ſuos.l.3.§.hæc uerba.ff.de nego.geſt. l. ſi ſeruum. §. non dixit.ff.de acquiren.hæred.præſertim, qa iſta interpretatio eſt fauorabilis, quæ reducit nos ad libertatem iuris communis, iuxta l.ſi unus.§.pactus ne peteret.ff.de pactis.cum aliis ſimilibus allegatis hic per Do. Guliel. Præterea,quia actus,de quo in prẽmiſſa quæſt.& uacatio inde reſultans, erant de præſenti illa uerò quę ex poſt cõtingit per obitum,erat actus futurus, qui tempore reſignationis poterat ſe habere ad eſſe & non eſſe. Ideo ſubreptio propter non expreſſionem nominis & tituli in talibus actibus, qui contingunt de futuro, non uitiatur, ut tradit Fely. notabiliter in cap.in noſtra.in 7.correl.de reſcript. Et ante ipſum deciſ.25.in nouis.tit.de reſcript. colum.pen.repetita per Egid. deciſ. 749. column. fin.

Addo pro iſta opinione, ultra Domin. Guliel. quia tempore quo fuit facta reſignatio,beneficium adhuc nõ uacabat per obitum uerum uel fictum,unde impetrãs tale beneficium, impetrauit uacaturum, uidelicet,in euentum, ꝙ contingeret reſignantem mori infra uiginti dies. Et tamẽ clarum eſt,regulam iſtam locum non habere in uacaturo ut patet ex tex.& dixi ſuperius in 3.q.& eſt deciſ.Rotæ in no.ꝙ impetrans per non promotionem, non põt conſequi per ius poſtea contingens. Et ideo tanquam caſus omiſſus relinquitur ſub diſpoſitione iuris,uulg.c.ſuſceptum. de reſcript.lib.6.

Suadet hoc,qa uera uacatio de pñti erat ꝑ reſignationem,quia alia non tenuiſſet collatio de beneficio uiuentis non uacãte ut ſuperius dicitur in regula 20. & tex. in c.1.& 2.& c.cũ noſtris.de conceſ.prǽb. Neque potuiſſet ualidari ex ſuperexiſtentia uitę reſignantis poſt lapſum uiginti dierũ tanq̃ à principio nulla,cap. ſi eo tempore de reſcri.lib.6. Et licet papa poſſit ꝑ regulam

lam facere, quòd moriente illo, q̃ reſignauit, infra uiginti dies, cenſeatur beneficiũ uacare per eius obitum: tamen hæc uacatio ſic inducta erit & ficta & interpretatiua, non autem uera, quia hoc facere non poſſet. Nam poteſt papa facere, quòd factum habeatur pro non facto, iuxta tex. in cle.1.de immunit.eccle. Tamen non poteſt facere, quòd fictum ſit uerum, & factum non ſit factum.l.in bello.§.factæ.ff. de capt. Remanet igitur uera uacatio per reſignationem, & ficta per obitum. Vnde infertur, quòd ex quo regula iſta loquitur de uacatione per obitum, debet in dubio intelligi de uera, propria & naturali uacatione obitus, & non de ficta, prout quælibet diſpoſitio iuris communis & ſtatutaria intelligitur, ut eſt gl. in c.placuit. el 2. 16.q.1. Nam iſta eſt communis opinio Canoniſtarum, ꝙ appellatione mortis, intelligimus de naturali, niſi in caſibus à iure expreſſis, ut dicit gl. in c.ſuſceptum. de reſcrip.lib.6.ſequuntur Modern.in l.ex ea parte.§.inſulam.ff.de uerbo.oblig. Et hoc idem eſt dicendum in quolibet actu, qui in dubio debet intelligi de uero & naturali, non de ficto, ut ſuperiùs eſt dictum. & tradit in notabili caſu Alexand.in conſil. 65.uiſa quadam conſtitutione. in 3.colu. uol.4. Et Franciſcus Cremenſis in ſingularibus ſuis, notabili 82. cum pluribus aliis concordantiis. quæ præter iſta cumulat Fely.in rub.de ſponſa.in 4.col. Cũ igitur regula iſta nihil aliud ſit, quàm ſtatutum, quod loquitur de uacatione per mortem, debet ergo intelligi de uera, non autẽ de ficta, niſi aliud exprimatur: faciunt, quæ not.Bar.in l.3.§.hæc uerba.ff.de neg. geſt. & tex.in c.nuper. de big. Præſertim, quia dato, ꝙ extenſio caſus ueri ad fictum non ſit contra ius, ſed tantùm præter ius; tamẽ nunquam fit extenſio, niſi reperiantur de iure parificari caſus uerus & fictus, ut not. Domi.in cap.fin.in prin. de conſuetu. in 6.& glo.in dicto cap.placuit. Si igitur hoc diſponitur in caſibus, qui ſunt præter ius, multò magis in caſu iſtius regulæ militat, quæ eſt contra ius. Nam de iure nulla qualitatis taciturnitas uitiat grariam, niſi illarum qualitatũ, quæ ſunt in iure expreſſæ, ut in cle.2.de offic.ord. & in cap. fi. de offic.leg.lib.6.& in cle.1.de præb. cum multis concord.de quib.per mod.in tracta. benefic.in 11.q.tertiæ partis.uerſ.quarta qualitas. Pro quib.omnib. faciunt ea, quæ dicẽtur inferius, quæſt.7.

QVAESTIO VI.

QVæro, nunquid regula iſta procedat in beneficio commendato familiari cardinalis, per cuius obitum impetratur?

SOLVTIO. Varias reperio ſuper iſto dubio ſcribentium opiniones. Nam Ioan. Bapt. Caccialupus & Ricius de Senis, aduocati illorum tẽporum celeberrimi, tenuerunt expreſsè regulam non habere locum in commenda: & ita referunt ſe uidiſſe iudicari in facto. ſuper quo longiſſima conſilia contexuerunt, quę habeo in 12. uol.allegationum. fol. 144. cum ſeq. ubi poſt plura uerba ſuperflua, tandem ad hoc tenendum mouentur iſto motiuo magis efficaci, uidelicet, quia regula iſta loquitur de uacatione, quæ licet ex uerbis ultimis regulæ maximè in uerbo, obtinuerint, uideretur intelligi poſſe de uacatione reſultante ex ceſſatione commendæ. Tamen ille terminus, Vacatione, poſitus in tex.in dubio intelligi debet de uacatione iuris & facti, ut in c.cum noſtris.de conceſ.præben.cap.præſenti. de præbend. lib. 6.cum multis aliis concordan. per eos allegatis. Cum igitur commendatarius non dicatur poſſeſſor iuris, cum non habeat titulum, ut in c.dudum.de elect.ſed ſit merus detẽtor, & depoſitarius.l.licet.§.rei.& l. Iulianus.ff.depoſi.eſt concludendum, per obitum eius nihil uacaſſe, & per conſequens regulam in tali ceſſatione commendæ nõ uerificari. Nam per commendam non extinguitur prima uacatio, ut tradit Fed.in tract.de permut.benefi.q.15.hoc in ſumma dicunt prædicti doctor. qui poſtea maſtea magno uerborum ambitu, ſuper iſto puncto referunt omnia fundamenta Ludo.Roma.in conſil.350.& Oldrad.conſil. 179.quæritur, &c. quæ non curo referre. Quibus etiã conferunt ea, quę dixi in regula 18.& 32.& latiſſimè in regula de trienali, ubi copioſius tractaui iſtam quæſtio.

Sed ulterius pro iſta parte adde, quòd iſtam

iſtam eandem opinionem tennerũt tempore Sixti A. de Capharellis, tunc aduocatus excellens, & quidam alii, qui allegabant pro iſta opi. ſtylum inueteratum Cãcellariæ, quæ hoc tenuit, cuius ſtylus proceſſit à iure, ut dicit Spec. in tit. de legat. §. ſupereſt. uer. ultimò conſulo. imò facit ius, ut dicit deciſ. 710. in antiquis. & tollit dubietatem facti, ut dicit Oldrad. conſ. 290. Nam ipſius obſeruantia præſumitur ſuſcepta cum plena examinatione iuſtitiæ arg. c. apoſtolicæ. 25. q. 9. Et quædam alia fundamenta generalia ſuper hoc allegãt, quæ breuitatis cauſa, ac etiam, quia mihi non uidentur ſtringere, non refero. Et ita etiã reperio illis temporibus pro iſta parte fuiſſe iudicatum per quendam Io. Eug. tunc auditorem, in fauorem Lactantii, cõtra quendam Ioã. Gruelli, ut ibi reperi adnotatum Et nouiſſime eandem opinionẽ tenuit Rota in caſu occurrenti, ut refert bonæ me. D. Dominicus Iacobatius, tunc Rotæ auditor primarius, & poſteà cardinalis, in quibuſdam ſuis apoſtillis ad iſtã regulam, qui dicit tunc ſuper hoc dubitatum fuiſſe, & Rotam reſpõdiſſe, regulam in commenda locum non habere, licet ipſe ſuper hoc dubitaret. Hæc ille.

Poſtremò, pro iſta opinione faciũt uerba iſtius regulæ, quæ loquuntur de beneficio uacante. ſed per obitum familiaris beneficium non uacat, ſed ceſſat depoſitum ut dicunt doct. in cap. nemo de elect. & in ca. ſi conſtiterit. de accuſ. Igitur tali ceſſatione regula non habet locum. Hinc eſt, ꝙ expectatiua, quæ conceditur ad beneficiũ uacans, uel cum primum uacauerit, non capit beneficium uacans per ceſſationem commendæ, quia ultra, ꝙ tale beneficium eſt affectum per appoſitionem manus papæ, per obitum familiaris, non dicitur uacare. Ita cõcluſit Rota die 29. Octob. 1539. in una Valentina parochialis de Pego coram R. D. Ioan. Paulo, non obſtante cõſil. Socini. 32. & aliis pluribus tunc deductis in informationibus iuris. Pro qua deciſione faciũt, ea quæ in caſu ſcribunt Modern. Sabinen. in tractat. reſerua. fol. 13. uerſicul. beneficia commendata.

Contrariam tamen opinionẽ inuenio obſeruatam tempore noſtro. Nam in primis D. Guliel. in deciſ. uiſu illius quæſtionis, utrum regula de infirmis reſignantib. procedat in commenda, refert, Rotam tenuiſſe regulam iſtam habere locum in cõmenda, iſta ratione, quia priuilegiũ iſtius regulæ conceſſum fuit Cardinalibus propter innumeras expenſas, & onera quæ ſubeunt in gubernanda eoru familia, iuxta deciſionem 16. de præben. in antiquis. quæ ratio militat æquè in commendatariis, ſicut in titulatibus. Ergo idem debet eſſe ius, & nihil aliud dicit, & idem tenuit D. Gullel. hic.

Felynus tamen in quadam apoſtilla ſuper regula decimanona, & ſuper iſta refert Rotam uariare. Nam dicit, ꝙ cum iſtud dubium in vna cauſa proponeretur, Domini quaſi concorditer cõncluſerunt, iſtam regulam non habere locum in commenda: & poſteà dixerunt, & iudicarunt contrarium: quia reperiebant ita alias fuiſſe concluſum, per iſta rationem, quia licet ſtante commenda, beneficium non dicatur uacare: mortuo tamen commendatario negari non poteſt, ꝙ uacat largo modo, quæcunq; ſit illa uacatio, ſiue continuatiua, ſiue inductiua per uſum. Quæ uacatio uenit largo modo appellatione dicti uerbi, ut tradit Pauinus in trac. de offi. & pote. capi. ſede uacã. in ultimo prælud. Satis enim eſt, ꝙ de præſenti quando impetratur, uerè uacet per obitum, id eſt, ꝙ ratione illius obitus commendatarii reuiuiſcit, & quodammodo induitur iſta uacatio nunc. Ergo regula in ea debet habere locum, præſertim cùm per omnia ſit eadem ratio. Et pro iſta opin. facit quod dicit Socin. in conſil. 32. in 6. colu. uerſi. & pro prædicta. ubi tenet ꝙ expectatiua ad beneficia uacatura comprehendit beneficium per obitum commendatarii uacans. ſequitur Aeneas de Falco. in tract. reſerua. in 4. q. prin. in 38. effectu. & licet contrarium deciderit Rota, ut ſuperius dixi: illud fuit, quia conſiderauit affectionem, quæ maximè ibi conſiderari debebat propter perſonã cardinalis, cui illa parochia iis fuerat commendata. Sed præſuppoſita deciſione indiſtinctè uera, in caſu noſtro attendi debet ratio dicti, quia per obitũ commẽdatarii perpetui beneficium quo

uis

uis modo uacat. Nec iſta regula in hoc eſt multum exorbitans, ſed potius continet æquitatem, quia tenendo iſtam opin. ſic fauemus cardinalibus, & ex hoc etiam cõſeruatur ſpes ſeruientium eis. Faciunt ad hoc ea quæ tradit Rom. conſil. 498.

Addo etiam pro iſta opi. quæ mihi ui detur uerior, ꝙ in dubio talis interpretatio in quacunq; conſtitutione capi debet per quam magis inuitentur homines ad benefaciendũ, ut probatur in §. fi. in ꝓœ. inſt. & in extrauag. execrabilis. §. nos itaq; Sed iſto modo interpretando iſtam regulam, inuitantur magis, ac animantur cardinales ad capiendos plures ſeruitores doctos & uenerabiles. quod tendit ad decus eccleſiæ Rom. ut in c. ſuper ſpecula de magiſtris. Et etiam ad honorem eorundem cardinalium pertinet, ꝙ à plurib. aſſocientur, ut dicit Iuuenalis Satyra 7. quod not. And. Sicu. in c. ex parte. in 2. col. de conſti. Nam tanto maior quis reputatur, quanto pluribus famulis & dignioribus præeſt, ut probat Dom. Gundiſaluus Hiſpanus, auditor Rotæ, in tract. de dignit. Vicecan cel. q. 2. allegat tex. in authen. de defen. ciuit. §. nos igitur. Facit illud Prouer. 14. ca. In multitudine populi dignitas regis. Facit etiam textus in c. ecce. 95. diſtin. Vnde meritò Virgil. in 1. Aeneid. laudans Didonem in iſto apparatu famulorum, ait. Quinquaginta intus famulæ, quibus ordine longo. Centum aliæ, totidemque pares ætate miniſtri, &c. Nam huiuſmodi impenſe, quæ fiunt ſeruitoribus & miniſtris, cenſentur factæ intuitu eccleſiæ propter honorem inde reſultantem, ut tradit Philip. Franc. in c. præſenti. §. porrò. in 2. not. de offi. ordin. lib. 6. Et ideo iuuandi ſunt cardinales fauorabili interpretatione priuilegiorum huiuſmodi, ut procliuiores exinde reddantur ad ſubeundas maiores impenſas: propter quas multi pauperes clerici, nobiles, & literati, in eorum domibus conſolantur, & uiuunt. Et ita multorum neceſſitatibus ſubuenitur. Et hoc modo decentius decus ſedis Apoſtolicę ſuſtinetur. Et per huiuſmodi uiam familiaribus datur firmior ſpes ſeruiendi, quãdo patronorum maior eſt & uberior diſponendi de beneficiis poteſtas. Et ſic iſta opinio tanquam ęquior, & ultimò, & plures per Rotam approbata, tenenda eſt: ſecũdum quam refert Aeneas de Falconib. doctor certè curioſus & eruditus, in quadam ſua apoſtilla ad iſtam regulam, Rotã in quadam cauſa ſua, ſecundum iſtam opinionem per tres ſententias iudicaſſe. Et reſpondet ad illa uerba poſita hic in regula, uidelicet beneficium uacans per obitũ, quia illa non obſtant, cum in regula 28. ſupra eodem, ſint poſita eadem uerba. Et tñ Rota longæua obſeruatione tenuit illam reg. habere locũ in cõmẽda. prout ẽt ibi, & in reg. de infirmis reſignantibus, meminit dom. Guliel. Nec obſtat, ꝙ uerbum, Vacans, hic poſitum, debet intelligi uacatione iuris, quia hoc eſt falſum: quia etiã uerificaretur in uacatione de facto, quam talis reſeruatio comprehendit, ſecundum Rotam deciſ. 274. in antiquis. Quam ſequitur Præpoſ. in cap. Clementis. 16. diſtinct. Ad alia motiua patet reſpõſio ex his, quæ dicam in regula de publicanis, & latiſſimè in regula de triennali.

QVAESTIO VII.

QVæro iuxta prædicta, an impetrans beneficium uacans ipſo iure per priuationem familiaris cardinalis teneatur ſeruare contenta in iſta regula?

SOLVTIO. Gloſſator concludit, ꝙ nõ: quia regula loquitur de vacatione per obitum, & nihil aliud dicit. Et cũ iſta opinio ne ſimpliciter tranſit Fel. hic, nihil allegãs. Reperio tamen, ꝙ iſtam queſtionem in terminis latiſſime diſcutit Andr. Sicul. in cõſil. 82. lib. 4. per totum. Vbi relatis argumẽtis partis affirmatiuæ, pro ratione dubitãdi factis, quæ non curo referre, poſteà concludit contrarium, uidelicet, regulam iſtã non habere locum in impetrante per priuationem. Et inter plura fundamenta, quę pro hac parte ſcribit, tria principaliter uidentur conſideratione digna, clarius tamẽ per me declarata, & rationibus corroborata, quàm ipſe fecerit. Primũ igitur fundamentum quod facit, eſt de tex. in clementina, ne Romani. §. irritum. de electione. de quo multum gloriatur. ubi eſt tex. ꝙ cõſtitutio loquens de morte papę, ita demum comprehendit priuationem, quando lex ulterius procedit, extendendo diſpoſitionem

nem ad caſum priuationis ut patet ibi in illis uerbis, per mortem, uel alias deficere quouis modo. Iſta enim uerba (uel aliàs) indifferenter prolata, comprehẽdunt omnem modum uacandi. Cùm igitur in iſta regula ſolum ſit prouiſum in caſu mortis, debet intelligi de naturali, non ciuili. l.ex ea parte.§.in inſulam.ff.de uerb.obl. cum cõcor.ibi in gl. Et ſi uoluiſſet papa caſum mortis ciuilis comprehẽdere, expreſſiſſet, ut fecit in dicta clementina, præſertim in materia odioſa & exorbitanti, qualis eſt iſta.

Comprobatur ulterius iſta opinio, & hoc erit ſecundum motiuum. Nam in cõcilio Conſtantien. in quo Benedictus 11. & Ioan.23. priuati fuerant, fuit dubitatũ, an electio Roma. pontificis per priuationem alterius ſpectaret ad cardinales, an uerò ad concilium generale. Et fuit concluſum, quòd quando põtificatus uacabat ꝑ obitum, tunc ſpectaret electio ad cardinales. Quia iura tribuentia electionem cardinalibus, loquebantur de uacatione ꝑ obitum, non quãdo uacabat per priuationẽ. Vnde ex quo iſte erat caſus omiſſus à iure communi, pertinebat electio ad conciliũ. Refert Abb. in cap. licet. in ultimo notabili. de elect. & ſequitur Fely. in cap. ad petitionem. in princip. de accuſa. Sic uidetur hic dicendum, quòd diſpoſitio iſtius regulæ, quæ loquitur de uacatione per obitũ, procedat in caſu ſuo, nõ autem in uacatione per priuationem.

Tertium motiuum fit à deficiente intẽtione cõdẽtis regulam: quia nõ putauit papa, quòd in domibus cardinaliũ eſſent uiri flagitioſi, ac priuatione digni: quia de iure, pro illuſtri eorum dignitate, præſumuntur habere familiares honeſtos, ut dicit Innocen. & alij in c. literis. de teſt. & in c. inſinuante. de offi. deleg. Ex qua præſumptione reſultat illa limitatio communis ad d.c. in literis. quod diſponit, familiares nõ eſſe idoneos teſtes, ut iſtud dictum non procedat in familiaribus cardinaliũ & epiſcoporum. quia non præſumũtur habere perſonas ſuſpectas domi, ſed probatæ uitæ, & exempli, ut dicit Bald. in l. etiã. C. de teſti. & ſequuntur Moderni in tract. teſtium. fol. 8. in 2. col. Et latiùs reaſſumit Firmanus in tract. de Epiſcopo. in 5. parte libr. 4 fo. 51. in 4. col. & Aret. & alii in d.c. in literis. & in l. 2. C. de teſt. Cùm igitur defecerit mens cõdentis, iſte caſus omiſſus relinquitur ſub diſpoſitione iuris: quia mens & intentio concedentis debet ſemper in reſcriptis attendi, ſecundũ Innoc. in c. cùm eccleſiaſticæ. circa medium. de excep. ſequitur Bald. in l. reſcrip. col. pen. C. de pre. imp. offe. Et reaſſumit Fely. in c. cauſam, quæ. in 8. col. uerſi. prædicta declara. &c. de reſcri. Et hac ratione dicunt Val. M.T. in lib. Offi. & alii plures bonarum literarum profeſſores, Solonẽ non tuliſſe legem de parricidis, quia nõ putauit filiũ ad illud facinus potuiſſe quæcunque iniuria moueri, ut patrem occideret. Ang. in l. propter inſidias. C. qui accuſa. Vbi igitur deficit mens condentis, diſpoſitio ceſſat.

Vel etiam quartò dici poteſt. Nam poſito, ꝙ papa iſtum caſum cogitauerit, noluit tamen in hoc cardinales priuilegiare regulam extendendo, ut per hoc eos cautiores redderet in ſuſcipiendis bonis miniſtris & famulis, & receptis caſtigandis. Nam uidentes regulam non habere locũ, quando ob delictum petitur priuari aliquis familiaris, fortè uigilabunt magis ſuper familiam ſuam, ut ſic in bono erudiãtur, ꝙ ſimilia de ea ſperari non debeant: unde ſi contrarium eueniat, in pœnã priuantur Card. commodo, ſeu priuilegio iſtius regulæ: ſicut uidemus in epiſcopis obſeruari. Nam in pœnam epiſcoporum inductũ eſt, ꝙ licet criminoſi non admittantur ad accuſandum regulariter, cap. 1. de accu. & c. ſunt qui. 2. q. 6. tamen ubi familiaris epiſcopi reperitur criminoſus, in pœnam tolerantis talem in domo, ipſum epiſcopum accuſare poteſt. Ita ex tex. in c. nulli de accuſ. quia talis præſumitur ꝗs eſſe, quales famulos habere dignoſcitur. Sic econtrà apud Platonem loco prouerbii uſurpatur: Quales principes, tales ſolere eſſe ciues. Et ideo Lud. Rom. in l. cũ mulier. ff. ſol. ma. in 13. col. dixit, ad epiſcopos pertinere, bonis & honeſtis uti famulis: ne, ſi contrarium appareat, præſumatur epiſcopum famulos diſcolos nutrire, ad effectum, ut dolos inſtruant, & ſuppleant defectum probationũ, ut ibi latius ꝑ eũ.

Vltimò,

Vltimò, ne aliquid remaneat intactũ, pro iſta opinione Andreæ Siculi & aliorũ uidetur in fortioribus terminis dictum Thom. Faſtoli in dubio Rotæ 46. ubi dicit, quòd in materia ſtricta reſcriptum cum clauſula, Cedente uel decedente, non extenditur ad priuationem. Secus ſi materia non eſſet odioſa, ut in d. cle. ne Romani. Quia tali caſu licet exprimatur uacatio per obitum, includitur tamen omnis uacatio, ut tradit Abb. in diſpu. epiſcopus. Ex cuius dicti poteſt etiam capi reſolutio ad d. cle. alleg. in cõtrarium per Barba. & ſequitur Fely. in cap. licet. colu. fi. de offi. deleg. Et ante ipſum Ioan. Franciſc. Pauin. in tract. de offi. & pot. cap. ſede uac. in ſecundo euidentiali. & illud dictum Faſtoli ſequuntur Mod. in tract. beneficiorum. in 3. parte. Et ante ipſos Fely. in cap. in noſtra. in 37. corr. colu. 2. de reſcrip. Faciunt etiam pro iſta opinione ea, quæ dixi ſuperius in 4. & 5. q. & quæ dicentur inferius. q. 24. & in regula de annali ſuper iſta eadem quæſtione.

Et prædicta omnia procedunt, quando priuatio fieret in curia: quia ſi extra curiã, nulla eſſet difficultas: ex quo ibi cẽſeretur uacare beneficium, ubi quis priuatur, ut dicit deci. 86. in antiquis. Sequitẽ Pauinus in tract. de offic. & pot. ca. ſede uac. in 2. præludio. Quod eſt uerum, quãdo eſt ibi perſona. ubi priuatur: quia ſi eſſet alibi, cẽſeretur uacare ibi ubi eſt perſona. Vnde dicimus, ꝙ priuatus ob non ſolutionem penſionis, in partibus, ſi eſt Romæ, eius beneficium cenſetur uacare in curia, & eſſe reſeruatum, ut dicit quædam deciſio allegata per Paui. in d. loco: & ibi uideri poſſunt plures modi uacandi, in quibus exemplificari poteſt iſta regu.

QVAESTIO VIII.

QVæro, an regula iſta debeat obſeruari in ſubrogatione facta per obitũ collitigantis familiaris cardinalis, uel in gratia, Si neutri, Perinde ualere, uel ſimilibus impetrationibus?

SOLVTIO. Gloſſator hic in 3. fol. tenet ꝙ non. Rationem aſſignat, quia iſta regula non tollit beneficium regulę de ſubrogandis collitigan. Nam licet iſta regula ſit ultima ſecundum ordinem, & ultima tollant priora, iuxta c. 1. de conſtit. lib. 6. nihilominus quando conſtitutio prima non eſt contraria ultimæ, ſed poſſunt ſe cõpati, tunc ultima conſtitutio non tollit priorem, et ſi ultima habeat clauſulã derogatoriam, cum clauſula, Nõ obſtan. ut no. Bart. in extrauag. ad reprimendam. in uerſi. non obſtantibus. Et ita dicit fuiſſe tentũ in Rota, ut hic latius per eum. & idem dicit gl. in reg. de ſubrogandis. fol. 4.

Adde pro iſta opinione Fel. hic, qui aſſerit, ita concorditer hanc opinionem tenuiſſe Rotam. Et hoc idem adnotauit Bar. de Petra ſancta auditor Rotæ, in calce cuiuſdam informationis factæ tempore Iulii, ſuper uno beneficio Hiſpalen. Et idem adnotauit D. Pet. Andr. in quodam repertorio deciſionum. Et ita hodie tenetur, & quamuis omnes prædicti Doct. aſſerãt ita iudicatum fuiſſe: nullus tamen prædictorum aſſignat rationem deciſionis prædictę, niſi Gloſſator, quem ſuperius retuli. Et tamen illa ratio Gloſſatoris, iudicio meo non uidetur multum efficax. Ideò fortè quidam antiqui aduocati, Paulus Ponta. And. de ſancta Cruce, & Io. de Barãzellis, & nonnulli alii excell. Doct. illa ratione non obſtante, in quadam cauſa Magunt. præb. cõtrariũ cõſuluerũt: iſta ratione, ꝗa regula iſta priuilegiatiua Cardinaliũ non cõtinet in ſe niſi unicã rõnẽ, uidelicet, ut Cardinales per iſtũ modũ præſtãdi conſenſum habeant priuilegiũ diſponendi, & ſic ualeãt aliũ familiarẽ loco deperditi vel defuncti ꝓ ſuis ſeruitiis ſubrogare, Et in hoc principaliter eſt fauorabilis regula, quæ præſtat hoc humanitatis ſolatium Cardinali, qui perdidit familiarem ſuum, ut in ſimili dicit tex. in l. iure ſuccurſum. in pri. ff. de iu. dot. Vbi defuncta filia iuſtum eſſe putat Iuriſcõſultus cõſolari patrẽ, ut ſolatii loco reddat ei dos. Et quodãmõ in l. ſi filius. de bo. dam. cõſolat pater ex morte filii militis, ſi illi ſuccedat in Caſtrenſi peculio. Ad idem text. in l. 4. §. cũ autem. ff. ad leg. Rho. de iact. Et idem dicendũ eſt in caſu contrario, ut dicitur in l. 3. §. ſed utrum uerſi. quid ergo. ff. de mino. quem ad hoc allegat Bal. in l. fi. C. de uſu rei iudica. Nã honeſtum eſt, & iuxta dictũ Apoſtoli, hu

manitate

manitate plenũ, ꝙ Cardinalis qui ſocius fuit tribulationum & onerum gubernando familiarem ſuum, ſit etiam particeps, & ſocius conſolationis. Quia de iure naturali eſt, ut qui habet onus, debeat etiã habere commodum, ut dicit text. in l. ſecundum naturam. ff. de reg. iur. Et iſta ratio pariter militat in ſubrogatione, ſicut in impetratione. Ergo eadem eſſe debet diſpoſitio.

Et pro iſta opin. facit, quia licet beneficium, ſuper quo impetratur ſubrogatio, ſit litigioſum illa qualitas non facit differre beneficium à beneficio: quia quæ differunt qualitate, non differunt ſpecie. l. ſi. ff. de fun. inſtr. notant Mod. in rub. de prob. Cum igitur iſta regula indiſtincte, & generaliter loquatur de impetrante beneficiũ, uerificari debet in impetrãte beneficium per uiam ſubrogationis. Quia generalis diſpoſitio, capit omnes ſuas ſpecies, etiã qualitate differentes, ut notat Bal. in l. in fraudem. ff. de teſta. milit. per text. not. in l. i. §. quod aũt. ff. de aleato. no. Dec. in c. 2. de præben. & alibi ſæpe.

Nec obſtat ꝙ regula iſta ſit exorbitans: quia licet negari poſſit, cum uideatur potius principaliter fauorabilis, licet ſecundariò odioſa, ut dicitur de Velleiano, in l. qui exceptionem, ff. de cond. inde. nihilominus, tenendo ꝙ ſit exorbitãns, in exorbitantibus fit extenſio a paritate rationis etiam ad caſum non proprium, ſed qui ſublata ſignificatione uocabuli poteſt cõprehendi, ut patet in gl. eligatur. in cle. 1. de elect. cum ſimil. Ad idem eſt gl. quæ iũcto tex. loquitur de beneficio litigioſo: in cle. auditor, in uerſ. beneficium, de reſcr. Facit optime tex. iuncta gl. in l. 1. C. de his qui ante aper. tab. Et iſta amplificatio & extenſio ad iſtum caſum fieri debet, contemplata ratione perſonarum, de quibus loquitur regula: Quia diſpoſitio ſolet reſtringi, uel ampliari ſecundum qualitates perſonarum, l. plenum. §. equitii. ff. de uſu & hab. cum conc. ut ſcribit Felyn. in c. cauſam, quæ. in 12. col. de reſcri.

Iſtis tamen non obſt. teneo primã opi. Rotæ quæ iuſtior, ac magis iuridica uidetur, iſtis rationibus, in primis, quia certum eſt, ꝙ beneficia litigioſa in curia sũt adeò affecta ſoli Papę, ꝙ ſi unus ex collitigantibus moriatur in curia, nullus de illis prouidere poteſt, niſi Papa. Et ſi ſecus actum fuerit, eſt irritum & inane. c. 2. ut lit. pend. lib. 6. & cle. 1. eod. titu. Et talis diſpoſitio pertinens Papę, intelligitur libera, ut dicitur in d. clem. 1. in fi. Et ſic non requirens conſenſum alicuius, ergò neq; Cardinalis. Quia illud dicitur liberum, quod poteſt fieri ſine alterius cõſenſu, ut not. Abb. in cap. de multa. in 4. notab. per illum tex. de præbend. & eſt tex. in l. 1. C. de ſacroſan. eccle. & ibi Mod. cum concord. ut ſcribit Alexand. in conſil. 96. in princ. in 5. uolum. Sed ſubrogatio fit de beneficio litigioſo. Igitur &c.

Accedat, quia ab uſu patrisfamilias, qui debet attendi iuxta l. uel uniuerſorum. ff. de pig. act. & l. ſi ſeruus plurium. de leg. 1. aliud eſt impetratio, & aliud ſubrogatio. Et licet ſubrogatio ueniat appellatione impetrationis, ſicut arrogatio appellatione adoptionis, nihilominus ſimpliciter ſumptæ inter ſe differunt re, ſicut differũt nomine, alias ad quid diuerſis nominibus nũcuparentur? iuxta l. ſi diem. C. de codic. Impetratio igitur ab ſtylo curiæ eſt illa, quæ purè & principaliter fit de beneficio, ſed ſubrogatio, Gratia ſi neutri, Perinde ualere, & ſimiles, quæ fiunt in aliquos euentus, & propter aliquam cauſam præcedentem, appellantur gratiæ acceſſoriæ & ſecũdariæ. Regula igitur iſta, quæ loquitur de impetratione, intelligetur de illa primæua, & principali, non autem de ſubrogatione, quæ ſecundariò fit, quæ non ſolet appellari ſimpliciter impetratio: ſed gratia adminiculatiua: & ſic impetratio qualificata, & ſecundum quid. Verba igitur in dubio de impetratione loquentia, debent intelligi ſimpliciter, non ſecundum quid. l. 1. ff. de don. l. hoc legatum. ff. de leg. 3. Et iſta opi. ulterius ſuadetur, quia ſubrogationes à iure ſunt inuentæ, propter utilitatẽ publicam eccleſiarum, ne propter nouos aduerſarios, qui interdum malitiosè petitorib. ſubrogantur, litigia in eccleſiarum diſpendium prorogari contingat: ut dicitur in d. c. ut li. pend. lib. 6. Et ideo ſubrogatio debetur collitiganti ex beneficio iuris, propter prædictam rationem, ut liti

gia

gia iam incœpta citius terminentur. Sed
ſi in iſta ſubrogatione obtenta per obitũ
familiaris collitigantis fortè ab aliqua per
ſona ignota ipſi Cardinali, ut ſæpe contin
git, requireretur conſenſus Cardinalis, cla
rum eſt, ꝙ communiter accidentibus Car
dinalis, non facilè conſenſum præſtabit,
ſed potius in lõgum differet, uel certè ne
gabit. Quia talis conſenſus Cardinalis quo
dammodo æquipollet conceſſioni, ut in c.
paſtoralis. de dona. quæ facilè non ſit igno
tis: & ſic eccleſiæ diutius uacabunt contra
utilitatem publicam, nt dicitur in d. cap. 2.
Eſſet igitur alienum à mente iuris & æqui
tatis, ꝙ in talibus ſubrogationibus require
retur conſenſus, per quem poſſet uel retar
dari, uel impediri actus: & ꝙ regula, de
ſubrogandis: quæ eſt iuri conſona & æqui
tati, per hoc reddatur fruſtratoria, quod
non eſt dicendum.

Poſtremò facit, quia, ut dixi, ſubrogatio
fit de beneficio litigioſo, de quo nullus
habet diſpoſitionem, niſi Papa: & ideo nõ
requiritur conſenſus: d. c. 2. ut li. pend. libr.
6. Nam ſicut beneficium iuriſpatronatus
laicorum poteſt per Papam liberè confer
ri ſine derogatione, quãdo eſt litigioſum,
ut eſt cõmunis ſtylus ſignaturæ, ut eſt tex.
in d. clem. 1. & tradit Fel. in tract. quando
lit. apoſtoſtolicę, &c. eodẽ modo & benefi
cia familiarium Cardinalium quãdo ſunt
litigioſa, poterũt etiam per Papam ſine
aliquo conſenſu alicui ſubrogari. Hoc tñ
putarem procedere, quãdo ſubrogatio fie
ret collitiganti, quia uidetur illi quodam
modo debita: ſecus ſi alteri non collitigan
ti, quo ad hoc, vt Cardinalibus in iuribus
ſuis minus præiudicetur, q̃ ſit poſſibile.

Ex quibus etiam infertur, ꝙ iſta regula
non habet locum in gratia, Si neutri, quæ
fit de beneficio litigioſo, ut tenuerunt Do.
mini in cauſa inferius alleganda. Imò for
tius uoluit Rota in una Nanneten. alias Me
ten. canonicatus, & præbendę pro Petro
Caireti, contra Gerardum hominis, coram
domino Marcello, de menſe Decembri
1531. ꝙ hoc procederet, etiam ſi gratia, Si
neutri, eſſet impetrata pro futura lite, ex
eadem ratione: quia ex quo dicta gratia
non habet effectum, niſi quando conſtite
rit per euentum litis, neutri litigantium

ius competere, ille euentus debet conſide
rari: & tunc quando de tali euentu tracta
tur, diſcuti debet de uirtute regulæ, quod
fit in ipſa lite. Et licet gratia, Si neutri, eo
tempore, fuerit impetrata, quo non erat
lis: nihilominus gratia erat ualida ipſo iu
re: quia reg. iſta non annullat, niſi quando
producitur: & produci non poteſt, niſi du
rante lite, quo tempore gratia, Si neutri,
recipit robur, & eſſe ſuum nec attenditur
initium impetrationis eius. Quia quando
principium habet relationem ad finem, at
tenditur finis, & nõ principium. l. ſi pater.
& l. cùm apud. C. de hæred. inſti. & l. eam,
quam. C. de fideicom. & reaſſumit exem
plificando notab. Bal. in l. 1. ff. de orig. iu.
Sic dicimus econtrà, ꝙ quando finis habet
neceſſariam conſequentiam ad principiũ,
attenditur principium, & non finis, ut di
cit text. in l. damni infecti. la prima. §. Sabi
ni. ff. de dam. infec. quod eſt notandum.

QVAESTIO NONA.

QVæro, nunquid in declaratoria facta
incontinenti ad primam gratiam, in
qua fit mentio de familiaritate Cardinalis
debeat ſeruari iſta regula?

SOLVTIO. Ioan. Aloiſ. Tuſcanus ad
uocatus quõdam celebris in quodam ſuo
conſilio reddito in cauſa Sagien. Archidia
conatus, incip. utrum bulla. poſito in pri
mo uolumine conſiliorum ſuorum. fo. 6.
tenuit ꝙ non, etiam ſi in dicta declarato
ria augmentaretur ius primum. Quia licet
talis declaratoria poſſit dici donatio, quia
qui confirmat, donat. l. obuenit. ff. de uer.
ſig. & per conſequens in ea requiratur ea
dem expreſſio, quæ in gratia principali, ꝑ
not. in c. ſi apoſtolicæ. de præb. lib. 6. tamẽ
illud procedit, quando talis declaratoria
fuiſſet facta ex interuallo, ut loquitur tex.
in d. c. ſi apoſtolicæ. & Archi. in ca. ſi motu
proprio. eo. ti. & Doct. in d. c. de reſcr. li. 6.
& in cle. ſi. de offi. ord. Secus autẽ, ſi decla
ratoria fuiſſet facta incontinẽti, uidelicet
ſucceſſiuè vnum poſt aliud, eo. die quia ta
li caſu pro eodem reputantur, nec requiri
tur expreſſio iſtorum requiſitorum in re
gula, Ex eo, quia quæ incontinenti fiunt,
ineſſe dicũtur: vulg. l. lecta. uerſi. dicebã. ff.
ſi cer. pet. cũ uulg. Et ꝓpterea uidemus, ꝙ
proteſtatio declaratoria uoluntatis, intel
ligitur

ligitur repetita in actu, qui geritur incontinenti, non autem in eo, qui geritur ex interuallo, ut declarat D. Ant. in c. cùm M. de conſti. Bar. & alii in l. non ſolùm. §. morte. ff. de ope. no. nunt. per text. in l. ꝑ retentionem. C. de uſur. cum concord. ut ibi per eos. & Saly. in l. pacta nouiſſima. C. de pact. Facit etiam pro iſta opinione notabile dictum Bal. in l. iuriſiurando. C. de teſtib. & quę dicit Arc. in c. de teſtibus. eum concord. ut ſcribit Fel. in c. qualiter. el 1. & 16. col. de excuſa. & quod notabiliter dicit Alexand. in cõſil. 30. col. penult. lib. 4. Sicut uidemus, quòd, Perinde ualere, quæ fit in ipſa gratia, nõ requirit expeditionem literarum, licet de robur gratię: ſecus ſi fiat ex interuallo: & ſic limitatur regula de non iudicando, niſi per literas expeditas, ut ibi dixi: præſertim, quia in his, quæ fiunt incontinenti, dicitur abeſſe præſumptio fraudis, ut tradit Iaſ. in l. 4. §. condemmatũ. in 5. col. ff. de re iudic. poſt Abb. in c. ſuſcitata. de reſtitu. in integr.

Sed aduertendum eſt diligenter, quia ſi prędicta eſſent uera, multum reſtringerentur & limitarentur dicta Archi. in d. c. ſi motu proprio. & not. in d. c. ſi apoſtolicæ. Ideo dubito certè, an fit uera illa reſtrictio, ſeu limitatio, ex eo, quia declaratoria augmentatiua iuris primæui, dicitur noua conceſſio, & principalis de per ſe, ut dicunt præfati Doctores. Vnde qua ratione in prima gratia debet ſeruari iſta regula, eadem ratione & in tali declaratoria, vt tenet Ro. in conſi. 383. in propoſito caſu. in princip. & ſequitur Felyn. in capitulo in noſtra. in 16. corr. de reſcrip. Et iſta ratio pariter militat in declaratoria facta incontinenti ſub eadem data ſicut facta ex interuallo, ut dicit Domi. in cõſil. 128. in 2. dubio. Vbi loquitur de gratia, Perinde ualere, eiuſdem datæ cum prima. Et tamen exquo erat augmentatiua noui iuris, tenet per plures rationes in ea requiri expreſſionem eorum omnium, quę requirebantur in prima gratia. Et hoc idem tenet etiã Fel. in c. ad aures. in 2. co. de reſ.

Nec obſtat, quod ea quæ incontinenti fiunt, cenſentur ineſſe: quia illud eſt uerũ, quando illud quod fit incontinenti, non inducit aliquid de nouo, quod alteret. & ita procedit deciſ. in no. 274. sũ ſuperius alleg. Secus quando inducitur aliquid de nouo, quia reputatur corpus de per ſe, & non ineſt, quia eſt diuiſa ratio, ut patet in exemplo tradito per Mod. de Monte ferrato in tract. teſtium. nu. 231. & Salic. poſt Cy. in l. iuriſiurandi. in 2. q. C. de teſt. & Iaſ. in l. iuriſgentium. § quinimo. in 2. & 3. notabilibus. ff. de pact. Cogita tamẽ: quia res non eſt ſine dubio, & poteſt de facili utraque pars ſuſtineri, maxime cùm regula iſta ſit exorbitans à iure communi. Et circa iſtam declaratoriã uidenda ſunt, quæ dixi in regula, De non tollendo iure quæſito. in 13. quæſtio.

QVAESTIO X.

QVero, quid ſi tempore impetrationis beneficium non erat litigioſum, quo tempore Cardinalis debebat, præſtare conſenſum: ſed ante quàm illum præſtaret mouet lis ſuper beneficio, an poſt talem litem poſſit conſenſus præſtari?

SOLVTIO. Pro reſolutione iſtius quæſtionis diſtinguendi ſunt quatuor caſus. Primus, quando lis mouetur huic impetranti per ſecundum impetrantem, qui habet conſenſum cardinalis. Et tali caſu tenet Gloſſator, ꝙ ſecundus præferatur, ꝑ tex. in c. ſi pro te. de reſcript. lib. 6.

Tamen aduertendum eſt, quòd iſte caſus eſt ſatis dubius, ex eo, quia tex. in d. c. ſi pro te. procedit in gratia prima conditionali. Et in quæſtione noſtra nulla fuit gratia conditionalis, ſed pura, quo caſu d. cap. ſi pro te. non procedit. Quinimò d. cap. ſi pro te. nõ procedit abſolutè in omni conditione, ſed tantùm in ſuſpenſiua conditione, quæ nihil præter ſpem ponit in eſſe, ut in lege cedere diem. ff. uer bor. ſignif. Et in tali conditione non impeditur ante eius euentum actus fieri & conſummari, ut in exemplo. d. cap. ſi pro te. Sed ubi conditio eſſet reſolutiua, quæ præſupponit ius purum præexiſtere, licet reſolubile, prout in caſu noſtro dicto capitulo ſi pro te. non procedit, ut in terminis declarat Oldrad. in conſilio 285. in 2. col. qui allegat ad hoc tex. in l. proponebatur. ff. de caſt. pecu. & in l. ſeruum filii. in princ. ff. de leg. 1. Et colligitur hęc diſtinctio ex l. 2. ff. de in diem adiectio. & l.

ſ.ff.pro empto, cum aliis concord. ut ibi per eum. Faciunt etiam pro hac parte ea, quæ de conditione reſolutiua ſcribũt Moder.in c.cæterum de reſcrip. Accedũt etiã, quæ dicuntur in l. fi. iuncta gl. C. q. admit.& in l.1.§.quibus.ff.de ſucceſ.edic. & l.ſi filio.§.contra.ff. de inoffi. teſta. In quibus iuribus cauetur, quòd durante de liberatione primi gradus, nõ admittitur ſecundus uel ulterior gradus. Quæ omnia in caſu noſtro militant: Nam hinc tenea mus, quòd prima impetratio fuerit pura ſiue ſub conditione reſolutiua, tacita uel expreſſa, ſecundus nunquam admittitur, donec primus poteſt habere conſenſum. Sed in caſu noſtro præſupponitur primũ impetrantem ante litem ſibi motam per ſecundum non periiſſe conſenſum cardinalis, ſed poſt litem ſibi motam, & ſic lite pendente. Ergo ſecunda impetratio nõ faciens expreſſam mentionem de prima, non debet ualere, ut in puncto tradit Do mi.in conſil.107. in ult. col.

Nec obſtat, quòd conſenſus cardinalis fuit præſtitus primo impetranti poſt litẽ motam, & impetrationem alterius: quia nihil refert. Nam ex quo impetratio prima fuit pura, ſub tacita conditione reſolubili, talis conſenſus poteſt quandocunque præſtari, dummodo præſtetur anteq̃ opponatur de iſta regula. Nec habet locũ diſpoſitio d. cap. ſi pro te. ut ſuperius eſt dictum. Et quòd talis conſenſus poſſit qñ cunque præſtari tenet Innoc.in cap. cum conſuetudinis. de conſuetu. quam refert Soci.in conſil.23.in 5.col.lib.4.cum pluribus concord. quæ congerit Roch. Curt.in tract.iur.patr. in uerbo, pro eo ꝙ.in 4.q. Et ſecũdum iſtam opinionem uidebatur inter loquendum inclinare Rotam, dum iſta difficultas proponeretur de menſe Ianuario. 1535.in cauſa Meten.canonicatus coram D. Marcello, licet nihil tunc firmaret pro certo.

Secundus caſus eſt, quãdo ſecundus impetrans opponit de regula in iudicio, antequam præſtaretur primo impetranti conſenſus. Et iſte caſus eſt magis dubius, ex quo quando cardinalis præſtat conſenſum prima impetranti, iam gratia erat nulla ipſo iure per oppoſitionem regulæ. Et tali caſu conſenſus debet a principio præſtari, non poſt actum nullum, ut dicit Inno.in d. c.cum conſuetudinis, & ſequitur Soc.ubi ſupra.

Tertius caſus eſt, quando ſecundus impetrans non habet derogationem regulæ & primus opponit de ea, & etiam ipſe ſecundus opponit contra primum de regula. Et iſto caſu ſi ſecundus impetrans non habet gratiam. Si neutri, & non eſt poſſeſſor, eſt dubium ſi poſſit excipere, cum ſua non interſit, ex quo nullum habet ius, de quo uidendum eſt in deciſ.419.in anti. in ci. Nota an reus, & deciſ.160.in nouis.

Quartus caſus eſt, quando ſecundus impetrans non opponit de iſta regula. Et iſte caſus eſt expeditus per no. per Fel. in c. 1. de re iud. quia tali caſu regula non annullat, niſi opponatur, & ſic ualebit prima impetratio.

Finaliter concludendum eſt, ꝙ conſenſus põt ad primam gratiam præſtari per cardinalem etiam lite pend. alias per oppoſitionem reg. gratia redditur nulla.

QVAESTIO XI.

QVæro, quid ſi ipſemet cardinalis impetrat pro alio beneficium uacans per obitum ſui familiaris, aut interceſſit pro impetrante, ut gratiam conſequeretur, uel conſenſit uerbo, ꝙ aliquis prædictum beneficium impetraret, nunquid ſatisfactum ſit iſti regulæ, non facta aliter mentione in gratia de familiaritate, nomine, & titulo, uel conſenſu cardinalis?

SOLVTIO. iſta quæſtio continet tres caſus. Primus eſt, quando ipſe cardinalis pro alio impetrat. Secundus, qñ ipſe nõ impetrat, ſed intercedit pro impetrante. Tertius, quando uerbo contentus fuit, quòd alius impetraret beneficium ſui familiaris.

Circa primum, uidetur dicendum hic eſſe duo conſideranda. Primum circa expreſſionem familiaritatis, nominis, & tituli. Secundum circa expreſſione cõſenſus de primo non uidetur mihi ſatisfactũ eſſe regulæ. Quia ſi talis expreſſio familiaritatis in impetratione requiritur propter reuerentiam, & honorem cardinalis, talis rõ

ceſſat ipſomet cardinale impetrante, ut dicit ſummarium deciſ. Egid. 632. & hoc tenet ſub dubio Moder. in tracta. reſer. in q. 1. in 17. effectu. uerſi tertium eſt. Et pro iſta opin. facit ratio tex. in c. dilecti. de appella. ubi dicitur, quòd cõſenſus requiſitus ad aliquem actum, magis exprimitur actu, quàm uerbis. Et per hoc dicebatur diebus præteritis in una Hiſpalen. beneficiorum coram R. D. Siluestro Dario, ꝙ ex quo cardinalis in impetratione cuiuſdam Laurentii de Ortega reſeruauerat penſionem quinquaginta ducatorum, & addiderat ad ſupplicationem duas lineas manu ſua propria, quòd ex hoc uidebatur ſatisfactum regulæ requirentis expreſſionem familiaritatis, & aliis, de quibus ibi, pro quibus faciunt quæ Moderni Peruſini tradunt in c. commiſſa. in 2. not. de elect. lib. 6. & Archi. in cap. ſi ſeruus. poſt medium. 54. diſtinct.

Circa ſecundum, nunquid ꝑ huiuſmodi actus uideatur cardinalis præſtitiſſe conſenſum, ut requirit regula? putarẽ ꝙ non, quia regula iſta, quæ de conſenſu pręſtando loquitur, debet intelligi de expreſſo, nõ autem de tacito conſenſu elicito per interpretationem, iuxta ea, quæ not. Cardi. in cle. ſæpe, §. ſi tamen. in ſecũda oppo. de uerbo. ſig. quod ratione fundatur. Nã ex quo conſenſus nihil aliud eſt, quam duorum ſimul ſenſus, ut dicit Bald. in l. fin. col. 1. C. ad Maced. ille ſenſus percipi non poteſt, niſi uerbis uel ſcriptura exprimatur: ut in l. ſed & ſi q̃s. §. penult. colum. uerſi. uenio ad quæſt. ff. ſi quis caut. cum conc. ut ſcribit Dec. in l. ſicut certi. in 3. col. C. de teſtã milit. facit l. Labeo. ff. de ſupel leg. & l. 1. §. fi. ff. de uerbor. oblig. & not. Bald. in l. pacta nouiſſima. colum. fi. uerſic. & ultimò facit. C. de pact.

Et ideo ex quo iſta regula pro forma requirit cardinalis aſſenſum, debet intelligi de expreſſo: nec tacitus conſenſus ſufficit, ut Rota tenet in deciſ. 15. de of. deleg. in no. Nec ex eo, quia cardinalis impetrans uidetur expreſſe conſenſum præſtare: ꝗa aliud eſt impetrare, aliud conſentire: ſicut aliud eſt cõtrahere, aliud cõtraheri cõſentire, ut dicit Bal. in l. 1. in fi. C. de pact. & facit tex. in l. aliud eſt uendere. ff. de re. iur. ſicut etiam aliud eſt eligere, aliud electioni conſenſum pręſtare. ut notat Innoc. in cap. cùm in iure. de elect. ſequitur Bal. in margarita. in uerbo, cõſenſus, qui allegat text. in l. ſi pater. §. fin. de ma. uin. Et ꝑ iſta præteritis annis Rota in una Tullen. parochialis me præſente, ꝙ priuilegia militum S. Petri aliter ſuffragantur militi agenti pro ſeipſo, quàm nominato ab ipſo, quia in primo eſt uerus actus, in ſecundo eſt ſolus conſenſus. Iſta enim ſunt diuerſa, actũ facere & cõſentire, ut tradit Bal. in l. 2. col. antepen. C. de reſcin. uend.

Concludo ergo quo ad iſtud primum caput, quòd ſola impetratio cardinalis nõ habetur pro conſenſu, ſed requiritur, ꝗ cardinalis per ſuam ſchedulam conſenſus fidem faciat in Cancellaria, & ita ſe habet ſtylus, ut refert Hierony. Paulus antiquus Cancellariæ uicecorrector, in illo libr. practicæ Cancellarię. fol. 83. uerſicu. Item quãdo confertur beneficium uacans, &c. ſecũdum Modern. Sabinen. in tractatu reſeruat. in 4. quæſt. principali. in 17. effectu in fi.

Nec obſtat tex. in l. cum quis. ff. de regu. iur. quòd paria ſint, actum facere, uel facienti conſentire; quia illud procedit in actibus, quibus quis tenetur cõſentire de neceſſitate: nam in tali caſu faciens actum conſentit, ut dicit tex. in ædibus. §. pen. ff. de dona. tradit Iaſon in l. quę dotis. nu. 60. ff. ſolu. matri. Et ita limitatur per Federic. de Senis tex. in l. aliud eſt uendere. ff. eod. tit. qui procedit in conſenſu uoluntario. ita declarat Feder. conſi. primo. in 7. col. uolu. paruo ubi alias limitationes ponit, & ita declarantur dicta Bald. in l. filius fam. ff. de procurat. & Aretin. in l. Gallus. §. forſitan. in 4. col. ff. de lib. & poſthu. & circa hoc alias limitationes ſcribit Moder. Purpuratus in l. fi. nu. 97. cũ ſeq. C. de pact. poſt Decium ibi. 6. col. & aliter Bal. in l. ſi ut proponis. C. de ſer. pig. dato manu. & Decius in cap. ſuper eo. in 3. colum. de offic. deleg. & in cap. 2. in 6. colum. de iudic. poſt Iaſon. in l. 1. in 19. col. numera 1. ff. de leg. 1. & Corneum conſi. 143. in princip. lib. 3. & ante ipſos Bart. in l. poſt dotẽ. in 4. col. nu. 13. ff. ſolu. matrimo. quę

omnia

omnia ultra doctor.in d. l. aliud. ſunt no
tanda ad declarationem, & concordant.
dicta l. cum quis & dicta l.aliud.quæ duæ
leges in propoſito iſtius materię multum
faciunt.

Secundus caſus quæſtionis eſt, quando
ipſe cardinalis non impetrat, ſed interceſ
ſit pro impetrante, an per hoc uideatur
conſenſum præſtare?

Solutio. Videtur prima facie dicē
dum ſatisfactum fuiſſe iſti regulæ, prout
de hoc uidetur eſſe in terminis deciſio
Egidii 560.incip.concluſio,ꝙ ſi P.&C.ubi
circa medium tenet,ꝙ quando Card. gra
tiam pro alio procurauit, non eſt neceſſā
ria mentio familiaritatis ipſius cardinalis
quia tunc non poteſt dici cardinalis dece
ptus: arg.l.quiſquis.C.de reſc.uend.

Tamen circa hoc aduertendum eſt ad
duo, quæ ſunt hic conſideranda. Primum,
rōne expreſſionis familiaritatis, nominis,
& tituli: & de hoc loquitur Egid. Secundū
eſt rōne conſenſus. Circa primum dicetur
in ſequenti membro, ubi iſte caſus qui eſt
illi ſimilis, decidetur. Circa ſecundum de
conſenſu dicendum, ut ſuperius dixi in
primo caſu. Nam attento ſtylo concluden
dum eſt, non eſſe iſti regulæ ſatisfactum:
quia, ut dictum fuit in proximo capite,
conſenſus expreſſus hic pro forma requi
ritur. & ꝙ per ſchedulam cardinalis præ
ſtetur: ſed licet per interceſſionem cardi
nalis conſenſus uideatur induci: ille ta
men conſenſus eſt tamen; in quo de faci
li fraus committi poteſt: & ideo concludē
dum eſt, illum non ſufficere, ſed requiri
conſenſum expreſſum, quia in formalib.
tacitus non ſufficit, ut in c. ſtatutum. §. in
nullo quoque, de reſc. lib.6. Et ad prędicta
faciunt, quę in notabili caſu ſcribit Soc.in
conſ.116.uol.3.

Tertius caſus eſt, quando cardinalis uer
bo conſenſit, ꝙ aliquis impetraret benefi
cium ſui familiaris defuncti, non facta ali
qua mentione in ſupplicatione familiari
tatis, uel conſenſus. Et licet iſte caſus ſit
dubius, ſecundum Egi.deciſ.632.inci.ſup
poſita, &c. in fi. uerbis, in qua deciſ. iſtum
caſum latè diſputat, & ponit rationes pro
utraque parte, in quo Domini fuerunt
uarii, &, ut utar uerbis deci.16.de reſ.ſpo.
ī no. quaſi diuiſi per mediū. Nā quatuor
fuerūt pro parte affirmatiua, & quatuor
pro negatiua, quorū auditorū noīa Egid.
ibi exprimit, nihilominus Egid. ibi tenet
regulæ non eſſe ſatisfactum. Quod pro
bat quinque rationibus quas non curo
referre, cum ibi uideri poſſint. & iſta opi.
mihi placet, cum qua tranſeunt Moder.
Sab. in d.tract. reſeruat. in 17. effectu. ueiſ.
ſecundum eſt. Pro qua opi. a fortiori mili
tant omnes rationes ſuperius poſitę in pri
mo caſu, & text. in d. l. aliud eſt uendere,
cum remiſſio. ibi poſitis, quæ non repetā
breuitatis cauſa. Et pro iſta q. faciunt ea
quæ dicam inferius q.19.

Quæstio XII.

Quero, quid ſi unus cardinalis impetrat
beneficium familiaris alterius cardi
nalis, nunquid teneatur ſeruare contenta
in iſta regula?

Solutio. Iſta quæſtio incidit in il
lud dubiū, an in generali diſpoſitione cō
prehendantur cardinales? Quod ſæpius
in pluribus regulis huius commentarii
tractaui. Ideo hic ero breuis, ſolum conſi
derando aliqua motiua, quæ in dictis lo
cis non poſui.

Dico igitur, ꝙ in iſta q. ſunt conſideran
da duo capita. Primum eſt illud, de quo di
ximus. Secundum eſt, an cardinalis priui
legiatus contra pariter priuilegiatum de
beat uti priuilegio iſtius reg.

Circa primum, ultra ea, quæ dicta fue
runt in aliis regulis, adde ꝙ iſtam quęſtio
nem diſputat D. Gundiſaluus de Villadie
go, quondam auditor Rotæ in ſuo tract.
Card. q. 12. Et diſtinguit tres caſus; ex qui
bus in ſumma non refero, niſi unum, fa
ciens ad propoſitum iſtius quæſtionis, ui
delicet quando conſtitutio eſt generalis
& rationabilis, qualis eſt iſta, licet ſit pœ
nalis, & tunc cardinales comprehendun
tur, ut patet in c. ſi quis ſuadente. 17. q. 4.
Vbi hoc notat Arch. cum concor. alleg. ibi
per eum. Et eodem modo per eandem ra
tionem dicimus, ꝙ capitulum, de multa,
de præb. comprehendit cardinales, ſecun
dum Abb. in c. eccleſia, el ſecundo, de elec.
& alibi ſæpe, ut dixi latè in repe. mea d. c.
de multa. Et idem eſt dicendum in plurib.
aliis ſimilibus diſpoſitionibus generalib.

quæ curioſus facile inuenire poteſt. Et iſtius dicti ratio in hoc concluditur, quia lex generalis omnes ſubditos comprehendit, excepto ſolo principe cap. omnis anima, de cenſi. cap. 1. de conſt. ubi hoc notat Fely. in 8. col. & Mod. in l. cunctos, C. de ſum. Trin.

Nec obſtat, ꝙ cardinales, ſunt in illuſtri dignitate: quia uidemus idem in Auguſta, quę licet una caro ſit cum Imperatore, & illuſtretur radiis dignitatis ipſius: nihilo minus legib. imperialib. aſtringitur, ut dicit tex. in l. princeps. ff. de legib. Et ſenatores, & alii maiores plebis, qui concurrunt cum principe in condendis legib. ut in p. lex. ij. diff. & in l. humanum, C. de legib. nihilominus legib. adſtringuntur. Quin imò ipſe idem princeps ligatur ipſius legis, ut tradit S. Tho. 1. 2. q. 96. art. 5. Plura alia ponit d. Gundiſaluus, quæ, breuitati ſtudens, non curo referre. Concludo ergo ex præmiſſis, ꝙ in generali diſpoſitione, etiam pœnali cardinales comprehenduntur. Et ita domini mei concluſerunt die 8. Nouemb. 1531. in una Valentina Archidiaconatus in Xatiua, pro Cōſtantino de Caſtillo coram me, in qua uoluerunt, ꝙ cardinalis de Vich, tanquam diœceſanus, comprehenderetur in indulto conferendi beneficia uacatura in ſua diœceſi, conceſſo Card. Leod. archiepiſcopo Valentino, licet nulla eſſet facta mentio Card.

Sed omnia iſta limitantur non habere locum, quando diſpoſitio illa generalis non haberet locum in gratia facta motu proprio: quia tali caſu, ex quo cardinales omnes hodie impetrant motu proprio, & in dubio eius gratiæ ita impetrantur per antiquas regulas, ut dixi in princ. huius reg. non procederent ea, quæ ſuperius ſunt dicta. Sed quo ad iſtā regulam bene militāt, propter ea, quæ diximus ſuperius in 2. q. procœmii iſtarum regularum.

Secundum caput iſtius quæſtionis eſt, nunquid cardinalis patronus familiaris mortui, uel alius impetrās poſſit opponere contra cardinalem impetrantem, qui eſt pariter priuilegiatus, de iſta regula? Certè prima facie uidetur dicendum quòd non, quia priuilegiatus non utitur priuilegio contra pariter priuilegiatum, ut eſt tex. quem ibi no. Abb. in c. cum cauſam, de præb. Et ideo dicit Bal. in l. ij. C. de priuil. fiſc. per illum text. ꝙ priuilegia quæ ſcholaribus tribuuntur, per auth. habita, C. ne fil. pro pat. non habent locum, quando ſcholaris agit contra alium ſcholarem. Pari modo nec fiſcus utitur priuilegio ſuo contra aliū fiſcum, ut dicit idem Bal. in c. 1. col. 2. de prob. alleg. text. in l. ſed ſi miſſes, ibi, paritas enim honoris, &c. ff. de excuſ. tut. Per quem tex. uoluit idem Bald. in c. cauſam, el 1. de iud. ꝙ diſpoſitio. l. non eo minus. C. de procu. non procedit, quando minor agit contra minorem. Facit qđ ſcribit Old. conſ. 119. Titius in fi. & Io. An. in regula in iudiciis. Et eodem modo ſi duo habent priuilegium immunitatis ab eorum creditoribus, ut per aliquod tempus non poſſint conueniri, non habebit locum inter ſeipſos, ut dicit Pet. de Anch. in conſ. 36. in 2. col. Et plura exempla tradūt Mod. in c. 1. & in c. in præſentia. de prob. quæ omnia applicata ad caſum noſtrum, uideretur idem concludendum.

Tamen conſiderandum eſt diligenter, quia in caſu noſtro prædicta motiua applicari non poſſunt, non ſolum illo reſpectu, quia cardinalis impetrans nullum habet priuilegium iſtius regulæ: quod ſolū competit cardinalibus dominis familiarium defunctorum, de cuius familiaris mortui beneficio agitur. Ille igitur cardinalis utetur priuilegio iſtius regulæ, non cardinalis impetrans. Et ſic illud motiuū, ꝙ priuilegiatus non utitur priuilegio cō tra pariter priuilegiatum, non procedit, quando alter tantum ſit priuilegiatus in caſu, de quo quæritur, ut eſt hic. ita in ſpecie limitat illud dictum Abb. in c. auditis, in pen. notabili, per illum tex. de in integ. reſt. & in c. ad aures. de præſc. Bar. & Mod. in authentic. quas actiones. C. de ſacroſanct. eccleſ. Et hoc militat, ut dixi in caſu noſtro, quia ſolum cardinalis, cuius familiaris defunctus eſt, priuilegiatus reperitur per iſtam regulam non autem cardinalis impetrans, cui non competit hoc priuilegium regulæ, niſi propter obitum ſuorum familiarium, & poſt impetrationem beneficiorum eorundem.

Concludendum eſt igitur, regulam iſtã habere locum iſto caſu, ut uidelicet cardi nalis impetrans teneatur facere mẽtionẽ nominis, & tituli illius cardinalis, de cu ius familiaris mortui beneficio agitur. Alio tamen reſpectu cardinalis impetrãs tenetur ſeruare iſtam regulam, quia in ea tria requiruntur. Primum, ꝙ exprimat impetrans in impetratione ſua familiari tatem. Secundum, nomen & titulum car dinalis. Tertium debet habere cõſenſum. Et licet duo ultima concernant prærroga tiuam cardinalis propter defunctum fa miliarem: primum tamen requiſitum re ſpicit pontificem, cui beneficia familiariũ cardinalium ſunt reſeruata per regulas, ut patet in regula tertia, ſuprà eodem. Et ideo requiritur mentio familiaritatis, alias gratia eſſet ſubreptitia, ut dicit Rota in deciſ. 15. de præb. in antiquis. Et in ter minis hoc conſiderat Egid. in deciſ. 632. & reaſſumunt Mod. in tract. benef. in 3. parte q. 11. in 3. fol. & de hoc dicetur in alia quæſtione.

QVAESTIO XIII.

QVæro, ibi familiaris, &c. Quos intelli gemus familiares, quo ad effectum iſtius regulæ?

SOLVTIO. Illos familiares appella bimus, qui actu deſeruiunt, & continuam in domo commenſalitatem habent, ut di cit tex. in c. fi. de uer. ſig. lib. 6. & ibi notãt omnes. Nam illa dicitur uera familiaritas ſecundum Dom. ibi in pen. notab. quæ corpore & dentibus fit. Et tales appellat ibi tex. domeſticos. Et licet tex. hic de do meſticis non loquatur, illud tamen com prehenditur ſub uerbo familiaritatis: q̃a omnis familiaris eſt domeſticus, ut late declarat Fel. in c. in literis, in princ. & per totum, de teſtib. Et quamuis iſta regula, ut dixi, non faciat mentionem de conti nua commenſalitate, ſicut facit text. in d. c. fi. nihilominus uerba ſimpliciter prola ta, in materia ſtricta & exorbitanti, ſicut iſta, debent intelligi uere & proprie, iuxta tex. in c. pen de ſent. excom. & in l. fi. C. de his, qui uen. æta. impet. & l. 1. §. hoc interdi ctum. el ultimo. ff. de fonte. Regula igitur iſta de familiari continuo commenſali in telligetur. Et ita Rota intellexit, & inter pretata eſt uerba cuiuſdam facultatis con ceſſæ per Leonem 10. Legato Auinionen ſi in qua excipiebantur familiares papæ & cardinalium. Nam intellexit illam exce ptionem de ueris familiaribus commen ſalibus, non de illis qui per priuilegium habentur pro talibus. Et ita concluſum fuit coram me in una Senesen. Prioratus de menſe Februario. 1538. Nec, ut dictum eſt, ſola commenſalitas ſufficit, niſi etiam actus ſeruitutis concurrat. Itaque copulati ue uidentur iſta requiri a iure, ut habetur in d. c. fi. & notat in ſpecie Abb. de iſtis fa miliaribus cardinalium loquens, in c. cum dilectus, in fin. de cler. non reſi. cum con cord. de quib. per Fely. in c. noſtra. in 2. cor. de reſcr. qui inter cætera allegat, licet corruptè, Pet. de Anch. in conſ. 233. in pri mo inquirendum. Sed licet ibi Pet. de An cha. loquatur in capellanis papæ, de q̃bus etiam loquitur Card. idem tenens in con ſil. 126. col. fin. uerſ. 4. confirmantur, & Fe lyn. in capitulo ſi quando. in 2. columna de offi. dele. & And. Sicul. in conſ. 57. in 2. col. in 1. uol. Nihilominus hoc expreſſius, & in terminis familiaribus cardinalium tenet Pet. de Anc. in conſ. 398. De quo Fe ly. non meminit ibi, ſed in c. inſinuante, col. 2. de off. deleg. cum aliis conc. ut ſcri bit idem Fel. in c. per tuas, col. fi. de maio. & obed.

Prædicta tamen declarentur, niſi de ſty lo ſola familiaritas ſine obſequio ſufficе ret: ſicut dicitur in collectore & ſubcolle ctore, in deciſ. 14. de præb. in antiq. uel in Referendariis, qui ſine exercitio priuile giis gaudent, ut dicit Gloſſ. per illum tex tum infra in regula prærogatiuarum ex pectantium. Pro quibus faciunt ea, quæ dicit Fel. in c. clerici. in 2. col. de iud. quia talis ſtylus attenderetur, ut tradit idem Fel. in c. noſtra, & ſequuntur Mod. in trac. beneficiorum, parte 3. q. 11. Et in hoc at tenditur etiam conſuetudo Dom. l. 3. §. ſi fundus ff. de lege commiſſ. Spec. tit. de lo ca. §. poſtquam, uerſic. ponamus. Sed præ ſuppoſito ſtylo moderno in caſu, de quo hic agitur, qui de utraque qualitate debet intelligi, iſta quæ dicta ſunt procedunt à principio, quãdo familiaritas cõtrahitur,

in qua requiruntur illa, quæ dicta fuerũt, uidelicet commenſalitas & obſequium. Tamen poſtquam familiaritas deducta fuit in eſſe, licet poſtea ceſſet morte uel abſentia, uel alia iuſta cauſa: nihilominus regula procedit, ut in ea dicitur expreſſe, ut in d.cap. fin. & tenet Bernard. de Biſigneto deciſio.20.de præbend.in antiquioribus. Et hoc idem ſtatutum legimus in regula tertia. ſuprà eod. Quod factũ eſt propter extrauag. Pauli 2. poſitam inter communes in nouis impreſſionibus in tit. de præb quæ incipit, ad Romani Pontificis, quæ hoc determinat ad perpetuam rei memoriam. Et uidetur iſtam regulam, quę ſimpliciter de familiarib. loquitur, declarare & extendere ad continuos commenſales. Et ita declarari debent, quæ dicit Felyn.in c.de regularibus, in fi.de ſimo.& in Rub.de magiſt.in 2.& in fin.col. Et Cal. in conſil.8.in tit.de off. leg. qui latius loquitur, & de quo Fel.non meminit.

Stat igitur concluſio, ꝙ iſta regula debeat intelligi de familiaribus actu ſeruientibus, & continuis commenſalibus. quam commenſalitatem uoluerũt Mod. Pontifices durare debuiſſe ſaltem per quatuor menſes, ad euitandas fraudes procurantiũ ſe recipi ad effectũ priuilegiorum, ut Leo 10. Hadria.6.& S.D.Paulus 3. in ſuis regu. ſtatuerunt.

Eſt tamen aduertendum ulterius, ꝙ ſi Cardinalis pateretur, ꝙ aliquis familiaris continuus commenſalis nõ actu ſeruiret: nihilominus regula iſta haberet locum, & diceretur uerus familiaris, & gauderet prę rogatiuis, de quibus Fel.in c.clerici, in 2.colum.de iudic. Non tamen hoc econtra procederet. Nam licet ſeruiret, ſi tamen non comederet expenſis Cardinalis, non comprehenderetur ſub iſta regula per dictam extrauag. Pauli, quæ requirit commenſalitatẽ, & ea quæ ſuperius dicta fuerunt. Et iſta procedunt in familiarib. perſeuerantibus. Si uerò recederent, & poſtea pœnitentia ducti, redirent, non dicuntur amplius familiares, nec numerantur inter permiſſos, nec inter prohibitos ſecundum Ioan. And.in c.ſicut.de uerb.ſig.in nouell.ſequitur Bal.in l.1.col.2.C.de epiſc.& cler. Hoc tamen ego intelligerem, quando Cardinalis cum iterum non recipit inter familiares: quia ex quo familiaritas eſt quædam ſocietas, ut dicit Pet. de Anch. in d. conſ. quæ ſola uoluntate diſſoluta fuit: ideo ut illa denuo reſtauretur, requiritur noua uoluntas, per ea quę Bal.dicit in l. mandatum, C.mand.& Barb.in conſi.31.col pen. lib. 1. Et ita intelliguntur, ea quæ dicit Domi.in d.c.fi.pro quo uidetur eſſe tex. in l.ſi pœnituit.ff.de diuor. Et hoc procedit in claris. In dubio tamen ille qui ſeruit, & habitat in domo, præſumetur ui uere expenſis Cardinalis, niſi contrarium probaret, quia non præſumitur ꝙ de uento uixerit, ut in l.fi.C.de ali.pub. præſt. & quod ibi not. Bar. in l.cùm ſeruus. ff. de uerb.obli. Neque minus ſeruiendo Cardinali, & habitando in eius domo præſumeretur uiuere expenſis propriis, quia præſumptio eſt, ꝙ uiuat expenſis cardinalis cui ſeruit, iuxta dictum Apoſtoli: Iuſtũ eſt, ut de fructu quem quis ſeminat, & metat, & contrarium præſumere, non uideretur ueriſimile, neque ſecundum iuſtitiam quia inhoneſtum eſt, ꝙ quis, alteri ſeruiendo, de ſuo ſe ipſum paſcat, ut tradit Old. conſ.249. quæritur, & Mar.Soc.in tract. uiſita.col.34. Et ideo dicimus, ꝙ qui altari ſeruit, debet de altari uiuere, ut in c. cum ſecundùm de præb. cum conc. de quibus per Rom.in conſ.340.non eſt dubium. in principio. Talis ergo capietur præſumptio, qualis de iure communi ratio dictat: quod ius commune præſumit, ex eo loco quem capere expenſas debere, ubi laborat. Pro quibus faciunt ea quę ſcribit Oldra.conſ.211.ad propoſitum. poſt princ. & Alex.in conſ.116.uiſo, &c.col.pen. lib. 6. Rom.conſ.85.circa fi. Et ita in ſpecie reperio conſuluiſſe Ludouicum de Interanne quõdam aduocatum inſignem, in quadam cauſa Hiſpalen.beneficii de Meto.in quondam ſuo conſilio incip. An reuerendus pater.in tertio dubio. qui licet prædicta non adducat, allegat tamen not. in d. c.fin & quaſdam rationes quas non ſcribo, ex quo ſatis urgere non uidentur.

Tamen eſt aduertendum, quia licet prędicta colorata non uideãtur: nihilominus contrarium hodie ſeruat Rota, quæ nullũ in dubio præſumit cõmenſalem, niſi probet

bet,quia ex quo iſta conſiſtunt in facto,fa cta non præſumuntur,niſi probetur.l. qui cunque.ff.de publiciana. Eſt tamen uerum, ꝙ commenſalitate ſemel probata, ſemper præſumitur durare, niſi probetur contrarium. Et ita declarantur dicta Do. in d.c.ſi.per Rotam,&talis probatio familiaritatis, & continuæ commenſalitatis ad effectum excludendi alium,requiritur ꝙ plenè probetur,nec ſufficit ꝙ probetur per aſſertionem cardinalis, quia illi non creditur in præiudicium tertii,c.cum a nobis,de teſtib.Secus uerò in papa aſſerente aliquem eſſe familiarem ſuum continuũ commenſalem,quia illi creditur etiam in præiudicium tertii,clem.1.de prob. Et ita in ſpecie concluſit Rota in una Seneſcen. prioratus,coram me de menſe Feb.1538. Dum ibi Leo 10.quendam Petrum protonotarium creauerat, & familiarem ſuum continuum commenſalem fuiſſe aſſerit. Nam Domini uoluerunt, illud ſufficere ad excludendum prouiſionem legati Auinionen.qui licet poterat de reſeruatis,nõ tamen de beneficiis familiarium Papæ prouidere.Et iſta de plano procedunt, qñ agitur de familiaritate ad effectum præcedentiæ,& prærogatiuæ clauſulæ alterius. ubi uerò ſolum de familiaritate ageretur, ad effectum expediendi gratias duntaxat, tunc non ita exacta probatio requiritur, ſed fides Cardinalis ſufficeret, ut in una Hiſp.tenuit Rota.Quod procedit quando non opponitur.

Eſt tamen ulterius conſiderandum, ꝙ licet quo ad ueram familiaritatem requiratur commenſalitas: non tamen requiritur ꝙ illa capiatur in domo Card. Nam poteſt capi certum quid pro uictu quotidiano, & illud præparari extra domum Cardinalis, ut ſe habet ſtylus hodiernus. Nam plures Cardinales hodierni dant portiones familiaribus ſuis in pecunia numerata, ex qua emi faciunt neceſſaria, quæ præparari faciunt extra domum Card. in domiciliis eorum. Alii autem ſeruitores Cardinalium ſunt, qui recipiunt partem ſuam ex domib. Cardinalium,nõ in pecunia,ſed in pane,uino,& carnibus, & ea comedunt etiam extra domum Cardinalis, ſeruiunt tamen illi in neceſſariis, licet commendat & dormiant extra domum, & nihilominus reputãtur,habentur,& ſunt ueri familiares,continui commenſales. Nã quando familiaris habitat in aliquo loco de uoluntate domini,dicitur dominus ibidem familiariter habitare: quia unius poteſt in duob.locis eſſe familiaris.cap.cum quis.§ cum ab eo.de ſepul. lib. 6. facit qđ not.Ioan.And.in c.ſuper eod.tit. facit l. aſſumptio.& l. Labeo. ff. ad municip.& bonus text. & ibi notat Bartol. in lege prædia maritima. ff. de fun. inſtruc. & cle.ne Romani.§.ſanè.de elect. obſeruãda enim eſt in hoc cõſuetudo patrisfa. & domini, & attendenda eſt uoluntas eius,ubi uoluerit familiarem ſuum habitare.l.urbana.ff. uerb.ſig.Habitatio igitur & commenſalitas capta extra domum,non faciunt familiares obſequiis inſiſtentes deſinere eſſe tales.Eſt bene uerum,quòd ſi tales habitãtes,& comedentes extra domum, licet ex portione data in domo Cardinalis,nõ ſeruirent Cardinali, non dicerentur familiares,continui commẽſales ad effectũ iſtius reſeruationis,quæ eſt odioſa,ut dicit glo. in regu.3.ſupra eo.dum alleg. Bald.in ca. ſciendum.de feu.cog.ut ibi per eum.Et ꝓ iſto facit quod dicit Abb. poſt Io. And.in cap. cum dilectus.in fin. de cler.non reſid. ubi voluit ꝙ familiares Cardinalium,licet habeant literas familiaritatis: habitantes etiam extra domum,ſi tamen non ſeruiũt nõ gaudent priuilegiis familiarium, quia non ſunt uerè familiares. Tamen totum hoc dependet,ut dixi, à uoluntate Cardinalis,quia ſi Cardinalis habet talẽ pro familiari,& recipit ut talem, & dat ei portionem uictus ex domo ſua, licet non ſeruiat ei,non deſinit eſſe talis, quia ſufficit ꝙ per familiaritatem non ſtet, quominus ſeruiat.Nam poſtq̃ Cardinalis ita patitur illa patientia habetur loco ſeruitij ſibi impenſi, quia uoluntas Cardinalis tali caſu conſideratur,ut dicit tex in l.ex facto.§.rerũ ff.de hær. inſti. quem ad hoc in terminis q.alleg.excell. doctor Modernus referendarius,& quondã diſcipulus meus D. Franc.Niconitius,in 1. parte alleg. ſuarũ, nunc impreſſa.alleg.20.in fi.Talis.n.uolũtas domini pro facto reputatur.l.fin. ff.de uſu & habi. not.Aret. & Iaſ. in l. a Titio.

col.2.de uer.obl.ſicut dicit Ant.de Bu.de ſcholari in proœ.Decre.Quòd licet uagetur,gaudet tamẽ priuilegiis ſcholarũ: qa ſcholaris eſt.Nã,ut inquit Do.in ꝓœ.6.in ult. col. eo ipſo,ꝙ ſcholaris eſt matriculatus,& intrat,& defert habitũ ſcholaſticũ, licet nihil ſtudet tñ priuilegiis ſcholariũ. Et ita dicit fuiſſe in facto obtentum. Sic erit dicendum,ꝙ eo ipſo,ꝙ Cardinalis recipit aliquem in familiarem,& deſcribi facit in tinelli rotulo,& comedit, licet non ſeruiat, ex quo tamen hoc patitur cardinalis, nec propterea eum de domo expellit,erit familiaris,continuus commenſalis quia durat illa uoluntas receptionis, per quam uidetur contracta quædã ſocietas: quæ non diſſoluitur, niſi per contrarium diſſenſum,ſm Petr.de Anch.conſ. 399. in cip.præmitto.Secus uerò,ſi Cardinalis nõ recepit talem,ut familiarem, ſed ut beneuolum & amicum,iubens illi dari portionẽ panis & uini ex domo ſua, prout ſunt aliqui honeſti uiri curiales domos habentes proprias,qui ſub prætextu alicuius fauoris conſequendi,aſſociant, & comitantur Cardinalem, & dictam portionem in ſignum amoris & amicitiæ ex domo Cardinalis capiunt,non animo ſeruiendi Cardinali,ſicut faciunt familiares:& hanc portionem multi in curia diuites & miſeri capiunt.Nam tales non ſunt ueri familiares ſed ficti: & ideò non debent comprehendi ſub iſta regula. Et ita procedunt dicta per Pau.de Caſt.in conſ.340.in fi.lib.1. & Nicolai Milis in uerbo, familiaris.Ex habitu igitur & qualitate perſonæ,receptione & intentione ſeruiendi dicitur quis familiaris,uel nõ.Nec obſtat,ꝙ prędicti capiũt portionem ex domo Cardinalis, & illum aſſociant,quia per hoc non dicuntur familiares, continui commenſales, quia talis uoluntas ex utraq; parte non adeſt, quæ requiritur,ut dixi, ad cõtrahẽdã hmõi familiaritatẽ. Quinimo multi ex dictis officialib.diuitib.tales portiones in ſignũ auaritiæ,potius quàm amoris capientes,dedignarenẽ, & ad honoris diminutionẽ referrent, nominari, & pro familiaribus Cardinales teneri ſeu reputari: ſunt enim plerunque dicti officiales miſeri ipſis Cardinalibus ditiores. Et propterea tales portiones appellari poſsũt, portiones honoris,ſicut appellaẽ panis, quẽ Cardinales quotidie à Papa ex Palatio apoſtolico capiũt.Nã licet Cardinales illũ capiant,ac ẽt quotidie aſſiſtãt,& obſequãtur Papę nihilominus familiares Papę nõ ſunt,nec reputãtur.Vt poſt plures informationes & propoſitiones cõcluſit Rota octaua 1531. in cauſa Valentina Arch.de Xatina pẽdente corã me ꝓ Cõſtãtino del Caſtillo cõtra nepotẽ cardinalis de Vich,& ita ego ꝓnũtiaui:quæ ſnĩa fuit poſtea ꝑ duas alias cõfirmata. Nã tenuerũt in d.cauſa do. Card. non eſſe familiares,nec continuos cõmenſales Papæ, quia ab eo recepti nõ ſunt,neque ipſi ſe,ut tales hẽt, neque ab aliis ex cõi uſu loquendi reputantur, nõ habitant de per ſe,ut domini, & à Papa potius collaterales, & fratres, non autem ſeruitores appellanẽ. Et iſtã opinionẽ tenuit Gloſſator regularũ,quẽ in multis locis ſæpe approbat Rota in regula tertia, circa finem. Nec obſtãt cõſilia Old.in conſ.48. inc. ius cõe.Nec Roma.in conſil. 498.inc. in caſu quo quæritẽ.Quia illa procedũt in his quæ pertinẽt ad eorũ fauorẽ,nõ ad eorũ dãnũ, incõmodũ & odiũ, uidelicet ut beneficia eorũ ſint reſeruata,iuxta ea, quæ in ſimili dicit Bart.in l.item qui in pt̃ãte. in fi.ff.de his,qui ſunt ſui uel ali.iur.cũ cõcor. ut ibi latè Mod.ſcribũt.Et licet ille titulus honoris ſufficere deberet ad effectum reſeruationis inducendæ,iuxta ea quę dicit Rota deciſ.11.tit.de præb. in not.alias nu. 207. & ea quæ dicit Gloſſator ſupra in regula ſexta. Nihilominus hoc non facit ad propoſitum: quia quamuis uerũ ſit,ꝙ Cardinalium beneficia ſint reſeruata, quia atteẽta ſuprema ſummi Pont. dignitate Cardinales poſſint appellari ſeruitores honoris per prędicta, non tamen ſunt familiares, continui commenſales.Nec obſt.ꝙ Cardinales capiant panem ex Palatio: quia ille panis, qui eis datur, non recipitur, niſi cauſa honoris, non familiaritatis: quia ad commenſalitatem aliud requiritur, quam ſolus panis. Ideò lex uoluit quòd appel. panis & uini, non ueniant fercula, quæ etiam requiruntur ad commenſalitatem. c. ubi periculũ. §.in conclaui.de elect.lib.6.quia non ex ſolo pa

lo pane uiuit homo. Et tales panes nocan tur hodie panes honoris, & poſſunt dici panes ciuiles, ut in §.ſimili quippe. in au tē. de non alie. ſed quia illi panes aliter in telligūtur in l.fi.§. pterea. C. de iure dot. & in l. bene à Zenone. §. qui omnia. C. de quad. præſcrip. ut latè dixi in l.fi. in quibuſ dam not. meis. ideò alia cauſa panis hono ris dicitur, non ut illi panes Martii, qui & honoris appellantur, cùm ſolùm honoris cauſa in conuiuiis apponi ſoleant. Quos optimè depinxit Hermo. in quadam enar ra. cœnæ, de qua habetur in quadā epiſt. ſua inter illas Ang. Polit. nu. 43. li. 12. & in alia eiuſdem lib. 28. Nam illi panes ab iſtis uſu quotidiano, & ſubſtantia diſtinguunt. Iſti igitur panes, qui dātur hodie Cardina libus, ideò dicuntur honoris, quia cum cā dore cæteris præſtent, ac etiam ſubſtantia & qualitate farinæ differant ab illis pani bus, qui dantur familiaribus commenſali bus, ideo honoris appellantur. Et ob eam cauſam panis iſte, olim panis procerū ap pellabatur, ut dicit Pli. lib. 19. c. 4. panis. n. ſiligineus, quia candore alios excedebat, primarius dicebatur, præcipue ex tritico Campano confectus, autore Varrone. Nā ſicut inter uina faletnū, ita inter panes ſi ligineus habebatur, qui ſolis Imperatorib. & illuſtrib. uiris porrigebatur: quamuis in ter Imperatores ſolus Auguſtus pane pri mario, ſiue ſiligineo abſtinuit, & ſecunda rio pane ſeu uulgari, qui hodie dicitur panis familiæ, uſus fuit, ut Trāquillus in Octauio meminit, qui quidem panis uul garis ut quidam Phyſici uoluerunt, magis ad robur & ſanitatem corporis confert, qui humores phlegmaticos deſiccare & conſumere uidetur. Ille igitur panis ſiligi neus datur à papa cardinalibus cauſa ho noris & amoris, referens ſiue repræſen tans panem illum cœleſtem, quem in pri mitiua eccleſia Apoſtoli in domibus ſuis comedebant. Propter quem aſſequendū quotidie dicimus, Panem noſtrum quoti dianum da nobis hodie. In ſignum igitur charitatis & amoris porrigitur & capitur ut ſic quotidie capientes, dantis memo riam habeant, iuxta tex. in c. liquido. & in c. hoc ſacramentum. de cōſecr. diſt. 2. quē panem ſicut Apoſtoli à Chriſto, ita Cardi nales ab eius uicario capiunt: ſed hoc in tereſt, quia illi panem terreſtrem, pariter & cœleſtem capiebant, hi uerò terreſtrem tm̄. Non oēs igitur qui capiūt panem de palatio, dicuntur familiares continui cō menſales. Vnde exceptio familiaritatis fa cta in priuilegiis uel regulis, de talibus nō intelligeretur. Et licet prædicta de iure uera ſint, nihilominus uidi in Rota aliquā do hanc curialium cum cardinalibus ami citiam propter ſuſceptam portionem poſt obitum dictorum curialium optima be neficia poſſidētium ad familiaritatem de torqueri, ad effectum conſequendi ſub iſto prætextu beneficia uacātia tanq̄ per obitum familiariū: & ita uidi in una cau ſa Corduben. ſeruari, ubi fuerat probata per quendam cardinalem familiaritas, & continua commenſalitas cuiuſdam, qui uere nunquam fuerat familiaris, ſed acce debat ad cardinalem cauſa docendi eum in literis Grecis, Hebraicis, & Latinis: ob quam cauſam cardinalis portionem panis & uini non tanquam familiari, ſed magi ſtro miniſtrari iubebat, ut erat notum. Et ideo aduertendum: quia ſub hac ſpecie, ſub bono & æquo plerunq; erratur, iuxta l. ſi ſeruum. §. ſequitur. ff. de uer. obli. & in cidimus in dictum Bal. in ca. quia ueriſimi le. de præſump. Circa alios uero officiales capientes panem ex palatio ſæpe fuit du bitatum, nunquid per hoc cenſerentur familiares papæ, continui commenſales ad effectū reſeruationis beneficiorū: & illa difficultas nō fuit vnq̄ decisa pp̄ uarias rō nes ꝑ utraq; parte militantes: quas, ut tol leret S.D.N. Paulus papa 3. q̄ quādā regu lā, ſiue extrauag. ſuā ad ꝑpetuā rei memo riā nouiſſime cōſtituit & declarauit, Oēs officiales capiētes panē in palatio, uel cu ſtodiam facientes, dici & cenſeri ueros familiares, cōtinuos cōmēſales, & nō per priuilegiū, adeò ꝙ eorū beneficia ceſſent excepta ab omnib. regulis & idultis, & tm̄ papæ reſeruata. Et quāuis de dicta extrau. Cardinales ſæpe conqueſti fuerint papæ, ſupplicantes ut eam reuocare dignaret, tā quā illis multū præiudicialē, rōne ſuorū ſeruitorū officialiū, tn̄ papa nunquā fecit imò ſecūdū iſtā extrauag. iudicatum fuit in Rota ꝑ duas ſentētias in una cauſa Fer

ratien.

tarien. Primò, coram D. Paulo Capiſucco, ſecundò coram me de anno 1537. Eſt bene uetum de menſe Octobri, 1539. dubitatū fuit in una Sagonien. parochialis de Chane coram R. D. Io. Paulo Ptolemęo, utrum dicta extrauagans traheretur ad præterita attento ꝙ in ea ſunt aliqua uerba, quæ innuunt papam uelle declarare dubia anni qua: & Rota conformiter tenuit ꝙ non, tum propter maximum præiudicium, & ſcandalum inde reſultās, tum etiam, quia uerba & mens conſtitutionis potius inclinare uidentur ad futura, & in dubio talis interpretatio capi debet, quæ eſt conformis iuri communi, ut in c. 2. & c. fi. de conſti. Apparet igitur ex prædictis, ꝙ iſta oīa de conſtituendo aliquem familiarem, uel non principaliter conſiſtunt. ut dixi, in uoluntate & conſuetudine Card. recipientis & tolerantis, & papæ conſtituentis, adeò ꝙ ſi cardinalis reciperet unum in familiarem, ut ille ſciente & tolerante cardinali, licet non mandante, ſeruiret magiſtro domus, nihilominus eſſet familiaris continuus commenſalis cardinalis, ut eſt tex. in l. ſi uerò diuiſo. ff. de iis qui deiec. uel eſſu. & in l. 1. §. magiſtrum. de exerc.

QVAESTIO XIIII.

QVæro, an diſpoſitio iſtius regulæ, quę loquitur de familiarib. cardinaliū habeat locum in familiaribus familiariū eorundem?

SOLVTIO. Videtur dicendum quòd non, ex eo, quia famulus filii mei, non dicitur famulus meus, ut dicit gl. in uer. præteritæ. in l. 2. C. qui æta. lib. 10. Sic etiā homo hominis mei, non eſt homo meus, ut dicit Spec. in tit. de feud. §. 1. col. 15. uerſi. 14. quæritur. & gl. in cle. 1. in uer. exiſtere. de iureiur. Nec ſocius ſocii mei dicitur ſocius meus. l. nam ſocii. ff. pro ſoc. Et idem dicimus, ꝙ colonus coloni mei, nec uaſallus uaſalli mei, dicuntur mei coloni uel uaſalli, ut tradit Bal. in l. 1. col. 2. uerſi. quæro teſtator. C. com. de leg. & in ca. 1. §. fi. ſi contr. fue. de inueſt. & eſt glo. magna in l. de acceſſionibus. ff. de diuer. & temp. præſcri. facit tex. cum gl. in c. legitur. 81. diſt. Eodem modo libertus liberti mei non eſt meus libertus. l. Mod. ff. de uerbo. ſign. l. ſi quis à liberis. §. ſicut liberti. ff. de lib. agno. & in l. alimenta. §. 1. ff. de alim. & cib. leg. cum concord. ut ſcribit Alex. in conſil. 99. habito ſuper narratis. in 2. col. uerſic. & ſi aliter. in 2. uol. Similiter neque exemptus exempti, à me dicetur exemptus meus. c. 1. de præben. lib. 6. Neque donatarius donatarii mei, dicitur donatarius meus, ut in c. abbate. §. allegabatur. de re iudic. lib. 6. Neque adhærentes adhærentis mei, dicuntur mei adhærentes. Hinc eſt ꝙ pax facta cum inimico, non extenditur ad eius adhærentes, niſi expreſſè dicatur ut in ca. ad apoſtolicæ. & ibi doct. poſt Innoc. de re iud. lib. 6. & Bal. in l. 1. C. de epiſco. & cleri. Pariter etiam nec fautor fautoris mei, dicitur fautor meus, ut colligitur ex c. 1. in uer. principalis. de offi. deleg. Sicut etiā ſubditus epiſcopi, non dicitur ſubditus archiepiſcopi: quamuis epiſcopus ſit archiepiſcopi ſubditus, ut in ca. paſtoralis. in prin. de offic. ordi. Ex quibus infertur etiam, ꝙ familiares familiarium cardinalis, non dn̄r eius familiares. Et hāc opinionem tenet Guido Papa conſil. 30. num. 5.

Pro parte contraria uidelicet, ꝙ tales famuli familiarium, dicantur etiam familiares ipſius cardinalis uel papę eſt in terminis doctrina Salyc. in lege 2. in fi. C. de epiſc. & cler. Vbi expreſſe tenet tales eſſe familiares papæ uel cardinalis. Rationem ponit, quia ſeruiendo familiari papę uel card. dicuntur illis ſeruire: argu. text. in d. l. 2. & l. debet. §. ſi ſeruus. ff. nau. cau. ſtab. Et ita ſeruus uicarii, appellat̃ ſeruus ordinarii, & ſeruus domini. l. dominus. § 1. ff. de pecul. leg. Et pro hac parte dicit eſſe tex. concludentem in l. quæſitum. §. ſed an inſtrumenti. ff. de ſun. inſtru.

Iſtam etiam opinionem tenet Gloſſator hic. & Moder. Sabinen. in tract. referuat. in 30. Et ſecundum eam conſuluit Ludouicus de Interamne, quòndam doctiſſimus aduocatus, & Rotæ auditor in conſil. incip. An reuerendus pater, in tertio dubio. ubi ſubdit, quòd ſufficit papæ uel cardinali, quòd ſciat familiarem ſuum habere famulum. Maximè quando eſt perſona, quæ honeſtè non pōt, nec ſolet ſine famulo ſeruire, ut ſunt ſecretarii. magiſtri domus, & ſimiles perſonæ. Tali enim caſu illa ſcientia cardinalis etiam

etiam tacita,ſufficit, & per eam uidetur contrahi quædam ſocietas cum famulis talium familiarium, quæ familiaritati æquiparatur:alleg.tex.in l.ſi uerò diuiſo. ff.de iis qui deic. & effu.& in l. 1.§. magiſtrum.ff.de exerc.Allegat etiam rationẽ: quia quando nobiles in domo cardinalis habent famulum,per hoc dicuntur magis ſeruire cardinali, & releuantur in pluribus per ſeruitium famulorum, & illud leuamen facit dominos magis expeditos & uacuos, quo ad ſeruitium cardinalium. Igitur ſeruiendo eis, uidentur tales famuli cardinali ſeruire.Adde ad hoc bene facere conſiliũ Old.conſ.11.Vbi per plures rationes,quæ conferunt prædictis,concludit legatum factum pauperibus comprehendere ſeruitores eorum, per quos releuantur. Et ita Oldra. ſequuntur Iaſ. & Mod.Taurinen. in l. cui iuriſdictio. in 1. col.ff.de iuriſd. om. iudi. Facit etiam quod dicit Abb.in c.quanto.in 3.not. de cenſib. ubi etiam de Old. meminit.Et Deci. in l. lecta.in 5.col. ff.ſi cer. pet. & in l. ſcrinia rios.in 4.col.C.de teſt.mil. Accedunt quæ Alex. dicit in l. ſi finita. §. ſi de uectigalibus.in 4.col.nu.8.ff.de da. infe.& Moder. repetunt in authenti. habita. C. ne fil. pro pa.Vnde eadem ratione qua dicimus quòd ſub delegatus delegantis, dicitur ſubdelegatus primi delegantis. c. ſuper quæſtionum.in fi.de of. deleg. & uaſallus uaſalli,ut in cap. ad apoſtolicæ. § præter hoc.de iud.lib. 6. Eodem modo & familiaris familiaris mei,dicitur meus familiaris.Habes igitur ex prędictis quęſtionẽ ꝓ utraque parte dubitabilem.

Quid dicendum? Pro clara iſtius materiæ reſolutione eſt conſiderandum, ꝙ familiaritas in iure diuerſimodè capitur,no tat Io.And.& Gem.in c.licet.de pri.li.6. & in c.fi.de uer.ſi.& declarat Bal.in l.1.C.de epiſ.& cler.Vbi dicit, ꝙ quędam familiaritas eſt poteſtatiua, quædam eſt ſocialis: poteſtatiua eſt multiplex,ut ibi per eum, & per eundem in l.qui teſtamento.§. quicunque.ff.de teſta. Quantum ad familiaritatem poteſtatiuã familiaris familiaris mei, poteſt dici meus familiaris. Et ita procedunt allegata in ſecunda parte, & militant ea,quæ dicunt Gloſſator, Iacob. de Belui. & Nicol. de Neapo. & And. de Iſer.in c.1.§.illud. de prohib.feudi alien. per Federic.Et ſic familiares familiarium papæ,dicentur eius familiares, familiaritate poteſtatiua.Quia ex quo habitant in domo cardinalium, habent poteſtatem ſuper eos, cùm poſſint eos de domo expellere?Quod fieri poteſt etiam, ſi famulus familiaris mei nullas haberet impenſas à me,ſed ſolùm habitet in domo mea. Et in iſta poteſtatiua non requiritur, ꝙ famulus ſit receptus de uoluntate mea, uel non.Sed hoc cõcernit dominũ ſuum familiarem meum, qui ei miniſtrat impẽſas.Sed quo ad iſtam familiaritatem,quę dicitur ſocialis,quæ in plus ſe habet,&cõtinet in ſe poteſtatiuam, illa non contrahitur ſine uoluntate & acceptatione domini.Et illa uoluntas à communiter accidentibus non habet effectum, niſi quãdo talis familiaris admittitur in domo,& iſi Tinello.Itaque ſit commenſalis:&.de tali loquitur text.in d.c.fi.Et ita familiaritas dicitur uera familiaritas, in qua concurrunt mens & dens: & ſic uoluntas & impenſa. Et talis familiaritas gaudet omnibus prærogatiuis iuris communis& regularum. Et in ea militant omnia motiua ſuperiùs facta pro parte affirmatiua. Et iſta familiaritas ſocialis,quę cum commẽſalitate coniungitur, quo ad effectũ priuilegiorum debet continuari per quatuor menſes, ſecundum diſpoſitionem iſtius regulæ ita ab Alexandro, Leone, Hadriano, & Paulo ampliatæ, Alia uerò familiaritas non habet tempus. Sic itaque famuli familiarum meorum recepti de uoluntate mea,& deſcripti in rotulo aliorum familiarium Tinelli,cõprehendentur ſub iſta regula.

Sed aduertendum ulteriùs,quia Gloſſator ſuper illa regula Iulii 2. de prærogatiuis expectantiũ,in ſeptima parte illius regu.q.ult.tenet in quæſtione pręſenti familiares familiarum, quo ad hoc ut gaudeãt prærogatiuis reg. debere habere tria. Primum,quòd cardinalis miniſtret impẽſas famulo,ſicut domino ſuo.Secundum, ꝙ dominus propter ſeruitium illius famuli reddatur diligentior,ac magis expeditus,& uacuus ad ſeruiẽdum cardinali.

Tertium,

Tertium, ꝙ ille famulus ſit certus, & nõ
incertus. Quibus concurrentibus, talis fa
mulus familiaris dicetur familiaris car
dinalis. alleg. tex. quem Ioan. 22. dicit ꝓ
caſu iſtius quæſt. allegaſſe, de quo Salic.
loco ſuperiùs alleg. meminit, & dicit
concludentem in d. l. quæſitum. §. ſed
an inſtrumenti.

Sed conſiderandum eſt, quia text. in
d. l. quæſitum. non probat iſta requiſita.
Nec me mouet, ꝙ Ioan. 22. eum allega
uerit. quia licet ille fuerit in iure noſtro
doctiſſimus & multùm curioſus, ut la
tiùs in proœ. regulæ dixi. Nihilominus
nullibi conſtat, Ioan. ad hoc illum tex al
legaſſe: nec ſi cõſtaret, ſtãdum eſt ei, quã
do malè dicit. Non enim maiorem ſibi
in iure allegando poteſtatem vendica
uit, quàm Innocentius 4. qui cùm poſſet
ex eius dictis leges condere, uoluit tamẽ
à quocunque meliùs ſentiente reprehen
di, ut dicebat Hoſt. ſe multoties ab eo
audiuiſſe, quem refert Io. And. & Domi.
in c. ſolet. de ſent. excõ. lib 6. Concludo
igitur, ꝙ ultra quod tex. ille non probat
aſſumptum Gloſſ. dictum, etiam in ſe nõ
eſt uerum: quia iure cauetur, ꝙ cardina
lis famulos familiarum ſuorum cogno
ſcere debeat. Quibus licet ipſe cardinalis
impenſas miniſtret, non tamen ab ipſo
eliguntur, ſed à patrono ſuo. Mandant
enim cardinales ſuis magiſtris domus, ut
cuilibet ex familiaribus ſuis præcipuis
habere titulum in Tinello, ac eos in rotu
lo deſcribi permittant. Clarum eſt enim,
ꝙ tales famuli per familiares electi car
dinali non præſententur, neque ad uo
luntatem eius capiantur: ſed quiſque fa
miliarium famulum pro ſuo arbitrio
penitus ignotum cardinali ſibi eligit, &
ſufficit cardinali, ꝙ det unicuique impẽ
ſas. Nec etiam inſpicitur, an propter fa
mulum dominus reddatur promptior,
aut diligentior ad ſeruiendum cardinali.
Quia ultrà quod hoc à cardinalibus nõ
indagantur nec conſiderantur, qui mul
ctari iubent contumaciter ſeruientes, ni
hil ad propoſitum commenſalitatis fa
cit, an quis diligentior uel ſegnior redda
tur, ſed ſolùm inſpicimus, an cardinalis
in domo ſua famulis deſcriptis in rotu
lo impenſas miniſtret. inde pendent le
ges & Prophetæ.

Putarem tamen unum aliud requiri,
quo ad effectum prædictæ familiaritati,
ſociali, uidelicet, quòd famuli familiariũ
ſeruiant in domo cardinalis domino
ſuo, & ꝙ ad iſtum finẽ recipiantur. Quia
tali caſu intelliguntur ſeruire cardinali:
Secus uerò ubi famulus ſeruiret domino
ſuo non in domo cardinalis, ſed extra
domum, putà in uinea eius, uel apothe
cã, uel alio loco remoto. Quia tali caſu
non comprehenderetur familiarium ap
pellatione, ut declarat Guido papa in
deciſionibus Parlamenti, deciſio. 551. in
4. colum. dum reſpondet ad l. Modeſti
nus. Et ante ipſum hoc dixit Bartol.
in lege de acceſſionibus. in princip ff. de
acceſſionibus. in princ. ff. de diuer. & tẽp.
præſcrip & in l. Claudius. col. fi. ff. q pot.
in pig. ha. Et ita procedit text. in d. l. nã
ſocii. cum aliis argumentis partis nega
tiuæ. Quæ omnia in ratione conſiſtunt,
quia quando famuli ſeruiunt dominis
in domo cardinalis, ex hoc domus cardi
nalis ex multitudine ſeruientium illu
ſtrior ac honorabilior redditur: quia tan
to magis honor cardinalis augetur, quã
to pluribus præeſt. arg. c. ex parte. de cõ
ſti. & dixi ſuperius in alia quæſtione. Nõ
ſic quando extra domum ſeruiunt in ne
gotiis non concernentib. domum, nec ꝑ
ſonam cardinalis. & per hoc habemus
unam limitationem ad concluſionem ſu
periùs factam. Secundò limitatur iſta cõ
cluſio, ut habeat locum in famulo fami
liaris certo, non autem incerto. Exempli
gratia, Cardinalis dat expenſas pro me,
& duobus familiaribus meis, ego habeo
quatuor in domo cardinalis, & neſci
mus qui ſint illi duo qui uiuunt expenſis
cardinalis. Tali caſu ratione incertitudi
nis, nemo diceretur familiaris, ar. l. duo
ſunt Titii. ff. de teſtam. tutela. Ita limitat
Gloſſator in dicta regula Iulii 2. & in re
gula 3. ſuprà eodem. Et opinio eius uide
tur, iudicio meo, rationabilis. Vt igitur
huiuſmodi incertitudo tollatur, faciat
eos deſcribi in rotulo.

Tertiò, limitatur prædicta concluſio
non procedere in famulis familiarium

ad

ad tempus,& ad placitum; ſecus in perpetuis. Ita limitat Iaſon poſt plures alios. quos ibi allegat in l.ſcriniarios. in prin.C. de teſtan.milit. Tamen aduertẽdum eſt, ꝙ iſta limitatio procedit in cauſa illius l.nec trahitur ad caſum noſtrum. Nam hic non quæritur principaliter, an omnia priuilegia quæ dantur perſonis dominorum, cõpetant eorum famulis. Quia licet regulariter ſit tenendum ꝙ ſic, per ea quæ latè ſuperius ſunt deducta, tñ multi ſunt caſus, in quibus illa priuilegia non cõmunicantur famulis, ut ibi eſt caſus de priuilegio multis ꝑꝑ rõnẽ quã ibi ponit Dec.& alii, qui non militat in famulo. Sic ẽt procedit dictum Archid.in c.clericum el 2.11.q.1.qui facit differentiam inter familiares habentes ſalariũ,& ſeruientes ſine ſalario. Quia illa ẽt differentia non ualet in propoſito; quia ſalarii perceptio non facit quẽ famulũ ad effectum iſtius regulæ. ut in l. Herennius.ff.de decur.ſed cõmenſalitas & ſeruitium. Et clarũ eſt, ꝙ ita nobis ſeruiunt famulis tẽporales, ſicut perpetui: & ita mercenarii, ſicut nõ mercenarii. Nã famulorũ cõmẽſaliũ ſeruientiũ in domo cardinaliũ duę ſunt ſpecies. Quidam ſunt mercenarii & iſti ſunt uiliores cæteris, prout ſunt ſtabularii, coci,& alii ſimiles infirma ſeruitia exercentes, inter quos poſſunt adnumerari famuli famulorum. Et prędicti mercenarii, licet ſint cæteris uiliores, ſunt tamẽ in domo Card.magis neceſſarii, & propter utilitatem eorum, quia non ita cum cardinali uerſantur, minus fauoris ſperant: & ideo capiunt illud quod certius eſt, uidelicet ſalarium. Et quia etiam tales communiter ſunt pauperes non habentes aliunde vnde ſibi neceſſaria comparent, niſi ex ſalario, quę quidem paupertas fortè plures ex iſtis ad hæc infima & ſordida miniſteria deduxit, cum alias fuerint in bona domo nati: ſicut de Dionyſ. Syracuſano legimus, qui ex rege factus eſt pædagogus. Alii ſunt famuli non mercenarii, ut ſunt ſcutiferi, camerarii, capellani, & his ſimiles, de quibus intelligitur dictum Nicol. de Neap.in l.habitatio.ff.de uent. in poſ. mit.qui uoluit meliores impenſas tribui debere familiarib.Card.quàm aliis: nã intelligitur de iſtis, qui ut plurimum in menſa, aut ſaltem in Tinello ſecreto ex reſiduo menſe Card.comedũt. Et ex iſtis omnibus non poteſt fieri illa diſtinctio inter perpetuos & temporales, ut facit Iaſon in dicta.l.ſcriniarios. Eſſet enim ridiculũ putare homines liberos, cuiùſmodi ſunt familiares prædicti, ſe perpetuæ ſeruituti dediſſe, ſicut ſerui. Sed omnes iſti ſunt tẽporales famuli qui in curia militant, & ſeruiunt in loco ſuo cardinalib. uel aliis prælatis ſub ſpe melioris fortunę: quæ cũ primum obuenit, receptui canunt, ut ſibi ipſis uiuant: interim tamen non deſinunt eſſe familiares, & frui omnibus priuilegiis familiaritatis, etiam ſi non manerent, niſi per mẽſem in domo cardinalis. Iſta enim eſt curię Ro. conſuetudo, ꝙ familiares ſecundum arbitrium eorum & dominorum ſuorum, ac temporũ & perſonarum occaſionẽ mutantur,& alii eorũ loco recipiuntur,& nihilominus dicũtur & ſunt ueri familiares, continui cõmenſales. Et ita ẽt reiecta illa diſtinctione Arch. & Iaſ.tenet And.Sicul.in ca.2. de foro cõpet. Cum quo quotidiana experientia cõcurrit. Eſt tñ uerum, ꝙ hodie pontifices, ut tollantur omnes difficultates, faciunt unam regulam, ꝙ quo ad hoc, ut quis familiaris & continuus commenſalis dicatur,& reputetur, requiritur ad minus, ꝙ in Tinello per quatuor menſes comedat alias non gaudet priuilegiis familiarũ ut Hadr.hic,& Paulus uoluerunt: quod qualiter procedat, alibi dicetur.

QVAESTIO XV.

QVæro, an ſi cum familiaritate concurrat alia reſeruatio, habeat locũ iſta regula? Exemplum ponamus, ꝙ per obitum familiaris uacat prima dignitas in Cathedrali uel collegiata, quæ ſunt reſeruatæ ſuperius per regulam tertiam, an attendatur iſta regula?

SOLVTIO. Concludendum eſt quòd ſic. Nam uidemus ꝙ ſi familiaris moritur in curia, beneficia ex tali uacatione in curia ſunt reſeruata, alia reſeruatione, quã familiaritatis, ut patet in c.2. de præb. li. 6. Et tamẽ habet locum iſta regula, ut hic uoluit Gloſſ. Ergo à fortiori quando eſt minor reſeruatio, prout eſt illa inducta ꝑ reg.3. ſup. eod. Quia inter reſeruationes

apud

apud ſedem, nulla eſt maior illa.d.cap.2.
ut dicit Rota deciſ. 4. de præb. in antiq.
Quia non ſolum eſt inducta de iure com
muni, ſed etiã eſt confirmata per regulas.
Et tamen uoluerunt Domini, ſecundum
opinionem Gloſſatoris hic, ꝙ iſta regula
haberet locum in tali reſeruatione, ꝑpter
illam rationem, quia ex quo cardinales
reſident in curia, & ut plurimum familia
res ſui ibidem in eorum ſeruitio moriun
tur, ſi non caperetur huiuſmodi interpre
tatio, regula deſeruiret eis de uento, & ra
ro haberet locum. Fuit igitur capta inter
pretatio, ut impetrantes talia beneficia ſic
reſeruata, tenerentur iſtam regulam ſerua
re. Et iſta ratio à fortiori habet locum,
quando beneficium ſeruatum minori re
ſeruatione, ut eſt illa reſeruatio dictæ re
gulę 3. Igitur à fortiori idem in ea eſt cõ
cludendum. Et ita ſecundum iſtam opinio
nem concluſerunt Domini in una Palen
tina Abbat. de Truſillos, die 18. Februarii
1530. coram R. D. Petro Vortio pro pa
triarcha de Hieruſalem, contra Anto. de
Aſtudilo. Et pro iſta deciſione facit, quia
papa faciendo poſtea iſtam regulam po
ſteriorem in fauorem cardinalium, uide
tur illam regulam tertiam anteriorem mo
dificare. argu. l. non eſt nouum. & l. nam &
poſteriores. ff. de leg. uidelicet, ut diſpoſi
tio talium beneficiorũ per obitum famil.
cardinalium uacãtium pertineat ad papã,
tamen cum conſenſu cardinalis. Et ita per
ſecundam conſtitutionem eiuſdem condi
toris, receditur à prima, quo ad effectum
iſtius priuilegii, ut notãt Bar. in conſtitu
tionibus particularibus, loquens in extra
uag. ad reprimendam. in uerſic. non obſtã
te. circa finem. Quod pro notabili ſequit
Curt. in repet. c. fi. in 91. col. de conſuet. &
dixi latius in repe. mea. c. 1. de conſti. lib.
6. qui tex. ita declaratur. Et talis interpreta
tio capienda eſt in præiudicium concedẽ
tis, ut dicitur in capit. quia circa. de priui.
cum concor. ut ſcribit Iaſ. in l. beneficium
ff. de con. princ.

Sed aduertendum eſt, ꝙ contra iſtam
opinionem quidam antiqui doctores con
ſuluerunt, dum iſte caſus accideret coram
Graſſis in cauſa Redonen. Capellæ. Dice
bant enim, ꝙ regula iſta ſolum loquitur
in una reſeruatione inducta ratione fami
liaritatis. Ergo nõ debet habere locum in
duplici, quia ſub ſimplicibus non contine
tur miſtum in materia reſtringibili, & ex
orbitanti à iure communi, ſicut iſta l. ſi ita
ſcriptum. ff. de libe. & poſthu. Quinimo li
cet in materia fauorabili ſub expreſſione
duorum ſimplicium ueniat miſtum, ut in
l. Titiæ textores. de leg. 1. & l. legatis. §. ſi
unus. de leg. 3. Tamen quando unum tan
tum ſimplex exprimitur, tunc nunquam
comprehenditur miſtum, neq; de iure, ne
que de benigna interpretatione. l. hoc le
gatum. de leg. 3. & eſt text. etiam in ratio
ne ſui. in ca. cum illis. §. ſi uerò. de præben.
lib. 6. Ita in caſu noſtro eſt dicendum, ꝙ re
gula iſta habeat locum in beneficio reſer
uato ratione familiaritatis tantum. Nõ. n.
eſt ueriſimile, ꝙ papa uoluerit in ſui pręiu
dicium concedere tale priuilegium cardi
nalibus, uidelicet, quando beneficium
ex alia cauſa reſeruatum fuiſſet, quod Ha
dria. & Paulus 3. hic conſtituerunt.

Sed iſtis non obſtantibus teneo primã
opinionem, quę uidetur uerior & ęquior.
Pro qua ſunt præmittenda duo ad euiden
tiam iſtius regulæ. Primum, ꝙ iſta conſti
tutio reſpectu cardinalium, cui cõceditur
hoc priuilegium, eſt fauorabilis: ſed reſpe
ctu impetrantium eſt exorbitans. Quate
nus igitur cardinales concernit, lata inter
pretatione eſt adiuuanda, contra ipſum
concedentem, iuxta tradita per Moder. in
l. beneficium. ff. de conſt. princip. & c. quia
circa. de priuileg. & talis extenſio eſt, ideo
benignã eſt interpretatione proſequẽda.
Quia conſeruat ſpem bene ſeruientium.
ut dicit hic Fely. in alia propoſito de com
menda loquens. Sed quantum ad ipſos im
petrantes, hæc conſtitutio, ut dixi, exorbi
tans iudicatur, & ideo contra eos ſtricto &
proprio modo interpretari debet, ne uide
licet in pœnam in ea contẽtam incidant.

Secundò, circa intellectum præſentis
quæſt. & iſtius regulæ eſt præmittendum,
ꝙ reſeruatio inducta per regulas poteſt cõ
ſiderari dupliciter, aut ratione perſonæ,
aut reſpectu rei. Declaro reſeruatio quæ
ex familiaritate reſultat, iſta eſt perſona
lis, quia procedit intuitu perſonę, ſicut eſt
ẽt illa Protonotariorum, collectorũ, & reli
quorum

quorum officialiũ.Alia eſt reſeruatio, quę
concernit principaliter ipſam rem licet ſe
cundariò perſonam , ut eſt illa reſeruatio
primarum dignitatum in cathedralib. &
collegiatis, de qua regula 3. ſupra eod. cũ
aliis ſimilibus. Nam licet illæ dignitates
adhæreant perſonis, in reſeruatione tamẽ
cõſideratur principaliter locus & ipſa res,
licet ſecundariò perſona . Et inter iſtas
duas reſeruationes , perſonalis reſeruatio
eſt dignior licet aliquæ ex realib. reſerua.
tionib. ſint fortiores, ut eſt illa.c.2.de præ
bend.libr.6.& quædam aliæ . Et iſta ſtant
ſimul, ꝙ una res dicatur fortior, altera etiã
maioris comprehenſionis, & ꝙ non ſit di
gnior: ut patet in actionibus perſonalibus
& realibus & in iudice ordinario & dele
gato. De quo per Iaſ.& Modern. in rubri.
ff.de iuriſd.omnium iudi. & in rub. ff. de
offic.eius.tradit latè Decius in rubr. de of
fic. deleg. In propoſito igitur perſonalis
reſeruatio dicitur reali dignior ratione di
gnitatis perſonæ quæ attrahit ad ſe aliã,
iuxta.l.iuſtiſſimè.ff. de ędil.edict.

Modo ad propoſitum q.dico ſic, quãdo
familiaris cardinalis durante familiarita
te ſua obtinet dignitatem primã poſt põ
tificalem in cathedrali , uel in collegiata,
prout in illa Abbatia de Truſ. de qua ſupe
rius eſt dictũ , tũc concurrunt duæ reſerua
tiones in perſona unius, uidelicet, perſona
lis & realis. Tũc.n.ꝑſonalis tanq̃ principa
lis debet eſſe in conſideratione , ut illa at
trahat aliã tãquã acceſſoriã . Itaq; diſpoſi
tio loquens de perſonali reſeruatione , ſi
una cum illa cõcurrit, realis ſub illa diſpo
ſitione cõprehẽdetur, maximè, quia hęc in
terpretatio tendit in fauorem Card. cõtra
cõcedentem, ꝙ admittitur, ut in deciſ.97.
in no. Hinc dicit Egid. in deciſ.425. ꝙ ſi
Papa concedit indultum Cardinali, ꝙ poſ
ſit conferre beneficia reſeruata, poterit cõ
ferre ea q̃ ſunt duplici reſeruatione reſer
uata ſm dños, & ſeqtur Fel.in c. in noſtra.
in 6.corr.de reſer.& Mod.in tracta. reſeru.
in 3.q.ex qb.dictis ꝓdicti Doct.noluerũt re
gulã 6.Cãcellariç.q̃ officia curſorũ & cubi
culariorũ reſeruat, habere locũ qñ unus &
idẽ eſt curſor & cubicularius. Et ita proce
dũt ea q̃ dixerunt Domini in illa cauſa.
Sed quando concurrerent in una perſona
duæ reſeruationes perſonales, uel duæ rea
les: tũc utraq; eſt principalis de ꝑ ſe, & nõ
ueniunt ſub diſpoſitione loquẽte de una
reſeruatione.& procedit ſecunda opin. Et
tali caſu præponderat potentior, quæ de
bet attendi in fauorem Pontificis conferẽ
tis. Exemplum, ſi familiaris Cardinalis fie
ret familiaris Papę, uel protonotarius, col
lector , auditor, vel habet aliquod officiũ
de contentis in regulis 4.& 6. quod datur
principaliter propter perſonam. Tali caſu
reg.iſta, quę loquitur de una reſeruatione
perſonali, non comprehenderet aliam, ut
tenuerunt ſæpe Domini, & tenet expreſſe
Fel.hic.facit deciſ.16.de pręb.in antiquis.
Et ita in una Seneſcen. Prioratus , coram
me, de menſe Febr.1538. dictum fuit per
Dominos . Et de hoc meminit hic Gloſſa
tor. licet dicat , ꝙ de anno 1485. fuit pra
cticatum cõtrarium in uno Protonotario
& ſcriptore , qui fuerat familiaris unius
Cardinalis, & beneficia fuerunt reſeruata
Cardinali ratione conſenſus, iuxta diſpo
ſitionem iſtius regulæ. Sed dicit hoc fuiſſe
cauſatum propter quandam conſtitutio
nem ſiue capitulum factum in conclaui,
tempore electionis domini Innoc. qua ceſ
ſante tenendum eſſet contrarium. Sed ho
die hanc dubitationem, quo ad beneficiũ
reſeruatum, collatum familiari ante fami
liaritatem, & quo ad reſeruationem offi
ciorum regulæ Had.& Pauli, ſuſtulerunt ,
quę uoluerunt papam de talibus diſpone
re poſſe. Sed quo ad capitulum conclauis,
neſcio an illud iſtis temporibus ſicut tem
pore Alex. renouatum fuerit. Sed ſatis con
ſtat illud ſummos Pontifices non obſerua
re. Nam licet illa capitula facta in concla
ui, per nouum Pontificem iurata fuerint,
nihilominus ſunt plures Docto. qui tenue
runt, ea ſummum pontificem non ligare,
ut Ant.de Butr.in c.1.de conſti. qui exem
plum ponit in Greg.12. qui iurauerat quę
dam capitula in conclaui, & poſtea contra
rium fecit . Et idẽ de Paulo 2. refert And.
Sic.in c.in ꝑſentia, in 24.col.de prob. Et in
c.1.in 2.col.nu.7.de iura.calum. Vbi dicit
ſe conſuluiſſe in fauorem eiuſdem papæ
Pauli, quòd non teneretur talia capitula
obſeruare. Et illud conſilium fuit tentum
& obſeruatum, & poſtea miſſum regi Frã
ciæ

tię, ut idē ibi refert. Licet de illis capitulis nō obſeruatis per Paulum conquerať, & doleat Cardi. Pap. epiſt. 177. inci. Quid eſt hoc Paule? & contra illum inuehitur, & excandeſcit idem Card. epiſtola 419. incip. Egid. Et quamuis ſuper hoc poſſint plura dici, quæ tradunt Mod. in tract. iuramenti. & Deci. in conſilio 150. nihilominus. qa nō faciunt ad ꝓpoſitū, omitto.

31. Circunſcripta igitur tali conſtitutione conclauis, concludo reg. iſtam iſto ſecundo caſu nō hẽre locum, quia concurrẽtib. in perſona unius duabus reſeruationibus ꝑſonalib. uel realib. potentior attẽdit̃. Et in caſu iſto certum, eſt ꝙ ex iſtis duabus reſeruationib. potentior eſt illa reſeruatio, ratione officiorum, uel familiaritatis Papæ, quam familiaritatis Card. Quod ex eo patet, ꝙ omnes ſum. Pontifices incipiẽdo à Ioan. 22. primo regularum conditore, ſemper de huiuſmodi officialium reſeruationibus in ſuis reg. mentionem fecerunt; de familiarium uerò reſeruatione, non omnes. Et adeò ſummis Pontific. officialium reſeruatio chara & peculiaris fuit, ꝙ non contenti fuerunt ſolis reg. eorum beneficia & officia reſeruare, niſi & ſuper hoc plures extrauag. publicarẽt, ut patet in extrauag. Pauli 2. Ad Romani &c. & nouiſſimè hoc prouiſum eſt per regul. Hadriani & Pauli. Super quibus multæ deciſiones in contentione factæ reperiuntur. Et longè plures quæſtiones illarum occaſiones ſubrogatæ, quarū aliquas ſcribit Bartholomæus Belenzinus, quondam Rotæ auditor, in tract. de charit. ſubſid. in ultima parte. Et Gaſpar de Peruſio, & latiùs Mod. in trac. reſeruationū. Itaque ex prædictis concluditur, ꝙ dicta officialium reſeruatio tanquàm principalis & importans debet attendi quo ad hoc, ut Papa liberè abſque conſenſu Cardinalis conferre poſſit. Regula igitur loquens de una reſeruatione iſto caſu locū non habebit in alia. Sicut dicimus in duabus ſeruitutibus, ꝙ una remiſſa, alia in ſtatu ſuo remanet, ut in c. ex tuarū. de auth. & uſu pal. & l. ſi domus. ff. de ſer. urb. pd. Et ita in ſpecie, licet non per prędicta motiua, tenuit Rota in familiaritate Papæ, & Cardinalis concurrentibus in perſonam unius. Nam uoluit illam Papæ debere attendi, adeò ꝙ non requiratur aliqua mẽtio familiaritatis Cardinalis, neque illius conſenſus, tanquam. ꝙ magis lumen obfuſcet minus, iuxta c. uolentes. de of. leg. & c. ſi omnia. 6. q. 1. ut in terminis adnotauit D. Gul. Caſſio. in ſuis Collec. deciſio. Rotæ, deciſ. incip. Stante familiaritate, &c. ubi pro iſta opin. aliquas rationes ſcribit, reſpondendo ad quædam contraria, quæ ibi uideri potuerunt poſtquam ſunt impreſſæ. Eſt bene uerum ꝙ ad huc illud motiuum, uidelicet, ꝙ in materia exorbitanti ſub ſimplicib. miſtum non comprehendatur, ualidè obſtat. Adeò ꝙ die 20. Nouemb. 1539. in una Romana pecuniaria, coram R. D. Io. Paulo pendente, Domini mei concluſerunt, illud dictum habere locum in regula, de non appellando ante diffinitiuam ſententiam. Nam illa regula ex quo loquitur in commiſſionibus, per quas cauſa appellationis committitur, uoluerunt non habere locum in caſu miſto, uidelicet in commiſſionibus, per quas nō ſolùm caſu appellationis, ſed etiam negotii principalis committeretur. Ratio fuit illa quia ex quo regula eſt exorbitans à iure, & loquitur in uno caſu ſimplici, nō debet habere locum in miſto, iuxta ca. ſtatutum. de elect. li. 6. iuncto c. licet canon. eo. tit. & aliis motiuis, quæ breuitatis cauſa non refero. Quæ quidem deciſ. poteſt in ratione ſui adaptari ad precedentia: tamẽ ex diſtinctionibus ſuperiùs factis, facilè hoc obiectum tolli poteſt, ſicut & aliæ plures quæſtiones, quas ſignat hinc Gloſſator ex prædictis reſolui poterunt, quas ne ſim prolixior, omittam.

Illud tamen nō eſt omittendum, ꝙ modernis temporibus iſta difficultas pro maiori parte per modernos Pontifices, maximè per Iulium & Hadrianum, & S. D. N. Paulum 3. in regulis ſuis ſublata uidetur, qui ultra alios plura ad regulas prædeceſſorum ſuorum addiderunt.

QVÆSTIO XVI.

QVero, dicitur hic, ꝙ in impetratione beneficii uacantis per obitum familiaris, nomen & titulus Cardin. eiuſdem exprimendus eſt aliàs gratia, &c. Quid ſi Cardinalis fuit abſens tempore impetrationis

tionis de licentia Papę, uel aliàs, an talia ea ſu requiratur expreſſio nominis & tituli? SOLVTIO. Gloſſator hic tenet in duobus locis ꝙ ſic, ex eo, quia dantur duo priuilegia Cardinali. ſ. ꝙ exprimatur eius nomen & titulus. Item ꝙ habeatur eius conſenſus, unde licet abſentis Cardinalis conſenſus requirendus non uideatur, debet tamen in literis de nomine & titulo eius mentio fieri; quia regula eſt iuris, ꝙ ex duobus, uno ſublato, nō cenſetur aliud remoueri, arg l. ſi domus, de ſerui. urb. pd. c. ex tuarum, de auth. & uſu pal. Et ita dicit Gloſſator ſe in Palatio meminiſſe ſententiatum. Et iſta opinio mihi placet, quia eam ſequitur Fel. in quibuſdam apoſtillis ad regulam 7. ſupra eo. qui dicit in Rota ſeruari. Et ſic ſecundum iſtam opinionem hodie, quæ numeratur 4. Iulii 1539. iudicauit Rota in una Macloni Prioratus coram R. D. Raynaldo Petrutio.

QVAESTIO XVII.

QVæro, quid ſi Cardinalis fuerit abſens a curia per duas dietas, uenationis cauſa, uel aliàs: an ſicut nominis expreſſio, ita requiratur tali caſu eius conſenſus? SOLVTIO. Gloſſator hic in 2. fol. tenet ꝙ non: quod ſeruatur etiam in mediis annatis, de quib. non participāt abſentes, niſi eiſdem cōcedat Papa, ꝙ non libenter facit. Et ratio iſtius opin. eſt, quia iuſtum eſt, ut abſentes non gaudeant iſto priuilegio, ne ſic Papa ſolus & ſinę conſiliariis maneat, & adeo iſta opi. uidetur uera, ꝙ etiam ſi Cardinalis abſens à Papa breue reſtitutorium obtineret, ꝙ collationes per obitum ſuorum familiarium factæ abſq; eius conſenſu non ualeant, illud breue intelligeretur in caſib. in quibus requireba tur conſenſus Cardinalis, ſi præſens eſſet. Ita in una calagurit. coram D. Iacobatio Ioan. Baptiſta de Senis quōdam egregius aduocatus ſe obtinuiſſe retulit.

Idem tamen Gloſſator hic in fi. ſui commenti ſe inuoluit, & propter literam mendoſam uidetur eius opi. turbari. Sed ut puto, uidetur inclinare in contrarium ſententiam, uidelicet, ꝙ habeat locum regula. Adde, ꝙ eandem opi. tenet Fel. licet etiā corrupte in apoſtillis 7. regulæ, ſupra eo. & aſſignat rationem: quia talis exiſtens in ſra duas dietas cenſetur eſſe in curia, & habetur pro præſente, iuxta tex. in c. præſenti. de præb. lib. 6. quem etiam allegat Gloſſator hic.

Sed aduertendum eſt, ꝙ iſte caſus accidit tempore Pii 2. in perſona Cardinalis Papienſis, cuius extant epiſtolæ illæ celebres, illorum temporum hiſtoriam continentes. Et poſt longas diſputationes fuit tunc dictum, regulam non habere locum. Cuius concluſionis neque ratio, neque allegatio apud me extat, niſi quædam ſimplex memoria facti, quam reliquit mihi uir ille ſummus Laur. Car. Sanct. quatuor. Sed quia hęc ſimplex & nuda facti memoria fortaſſis non omnium animos mouebit, altius igitur hæc materia repetenda erit, & in primis pro parte negatiua uidelicet, ꝙ nō requiratur abſentis Cardinalis conſenſus, facit, quia regula iſta loquitur in conſenſu præſtando, quando Cardinalis in curia pręſens fuerit: ergo debet intelligi de uera præſentia, non autem de illa quæ per interpretationem in certo caſu ſpeciali extenſiue fingitur, put in d. c. pñti qui quidem text. non procedit declaratiuè, ſed extenſiuè, cum id non eſſet de iure antiquo, ſecundum Dom. ibi, in prin. in 1. q. Nam in dicto caſu ficto non poſſunt uerificari uerba regulæ, quæ de eo qui eſt in curia loquitur. l. qnicquid aſtringendæ, ff. de uerb. obl. l. 1. §. hæc uerba, de neg. geſt. quia uerba in dubio debent intelligi de actu uero, non de ficto, ut nō. dicit Bar. in l. 1. §. hoc interdictum, per illum tex. ff. de fonte. Caſus igitur dictæ abſentiæ qui ab iſta regula excipitur, relinqui debet, tanq̃ omiſſus ſub diſpōne iur. s communis, iuxta uulg. l. commodiſſimè, de libe. & poſth. Secundum quam iuris diſpoſitionem beneficia uacantia in curia per papam libere conferuntur. c. 2. de præb. li. 6. Et hoc rationi & iuri conſonat, ut ita reſtringatur regula iſta, cum ſit contra regulas iuris, & ſit odioſa, cum per eam poſſet induci diuturnior uacatio, dum conſenſus Card. procuratur, quia non ita de facili per quem cunque poteſt haberi.

Præterea uidetur ex alio diſpoſitio d. c. præſenti, non poſſit ad iſtam materiam adaptari: quia eſt multum illa ab

iſta diuerſa. Nam ibi non fit reſeruatio beneficiorum uacantium per obitum perſonarum ibi expreſſarum propter meritum uel fauorem earum, quia ſint præſentes in curia, ſed ſolum fit reſeruatio propter fauorem principis reſeruantis. Ita dicit Io. And. in c. 2. eo. tit. Vnde quantum ad pontificem nihil intereſt, an perſonæ de quibus agitur in d. c. pręſenti, ſint uere pręſentes, uel per fictionem, quia utroque modo pontifex conſequitur intentum ſuum. Sed bene intereſt pontificis, quo ad regulam iſtam, de qua præſentia debeat intelligi. Quia papa dat cardinalib. iſtud priuilegium regulę, ex eo, quia ſecundum eorum officium aſſiſtunt papæ conſulendo, & in arduis ſedis Apoſtolicæ negotiis operioſe agendo, cap. fundamenta. §. decet, de elect. lib. 6. Hinc eſt, ꝙ ſine licentia recedere non poſſunt, cum habeant alas ligatas, ſecundũ Hoſt. in c. eccleſia ueſtra. el 2. de elect. Cum ex eorum officio aſſumere debeant pondus diei & æſtus, ſicut illi qui ſunt uocati in partem ſolicitudinis, iuxta tex. in c. decreto. 2. q. 6. Et ob eã cauſam meritò priuilegiis honorantur, ſecundum Old. conſ. 48. inci. ius commune. Apparet igitur eſſe contra naturam ſui officii, ſi cardinalis, de latere principis ſe uel paululum ſubtrahat. Ceſſat enim tunc cauſa priuilegii & fauoris, cum nec tunc illuſtrantur comitatu lateris principis, cuius meritò cardinales aſſiſtentes eidem ſunt cæteris chariores, l. 1. C. de præp. lab. lib. 12. ſecundum Bal. in rub. ff. de off. conſu. & in c. olim. de reſcr. Nam nõ ita ęqualiter ſplendet, qui abeſt, ſicut qui præſens eſt. ſecũdum Bal. in l. cum multa. C. de bonis quæ liber. quia inter abſentes cardinales, etiam de licentia papæ, & præſentes longum eſt diſcrimen. Nam, ut dicit idem Bal. in c. bonæ. el 1. de poſtul. prala. Cardinales reſidentes in curia ęquiparantur ſtellis fixis, quæ non mouentur niſi motu orbis, ſicut & cardinales non mouentur niſi motu papæ. Sed cardinales legati, qui de licentia papæ abſentes ſunt, ęquiparantur conſtellationibus, ſiue planetis, qui mouẽtur motu proprio, nutu Dei, ſicut & legati nutu papæ. Et ideo cardinalis pręſens reputatur dignior abſente, ut dicit And. Sic. in conſ. 57. in 5. col. nu. 11. li. 1. Et latius hoc probat idem An. Sic. in conſ. 1. in ar. col. lib. 1. Hinc proceſſit, ꝙ cardinales reſidentes in Romana curia excuſantur a reſidentia ſuorum beneficiorum propter aſſiſtentiam papę. Intelliguntur enim ex hoc ſingulis eccleſiis deſeruire, ut dicitur in d. c. bonæ, & in c. cum dilectus, de clericis nõ reſiden. Et ideo in c. ex geſtis, de cler. non reſid. ille cardinalis, de quo ibi tex. loquitur, priuatus fuit, quia non reſidebat in curia in titulo ſuo nec aſſiſtebat papæ, ut dicit Io. And. in addit. ad Spec. eo. tit. circa fin. & tenet Old. conſ. 48. inc. ius commune. Itaque cum dictum miniſterium non poſſunt impendere, uagantes amœnitatis gratia, ceſſat tũc fauoris prærogatiua: nec poſſunt dici eſſe in curia, ut regula exigit. Tenentur enim aſſiſtere, ut dicitur in d. §. decet, quod fieri nequit ab eo, qui a conſpectu eſt remotus. Et licet per licentiam, quam fortaſſis cardinalis tunc diſcedens conſequi poteſt, quo ad ordinarios fructus capellæ pro pręſente haberi deberet, nihilominus ex quo dicta abſentia eſt fauore proprio conceſſa, non autem uniuerſalis eccleſiæ, cui famulari tenet̃ iuxta c. bonæ, de poſtu. prælat. non poteſt reputari præſens, quo ad ea quæ ſpeciali priuilegio dantur pręſentibus, niſi ſpecialiter cõcedatur, ut uoluit Io. And. in c. fi. de conſuet. li. 6. Ita limitans dictum Arch. ibi, & ſequitur Abb. in c. ex parte, de cler. non reſidentibus, in fi. Itaque fructum dictæ affectionis, ſiue beneuolentiæ, aut certe charitatis, abſens nullo pacto prætendere poterit. Iſta ſunt quę trutinanti calamo pro parte negatiua adduci poſſunt. Si quis tamen primam partem affirmatiuam tueri uellet: multa de facili dicere poſſet: ꝗa materia eſt anceps, & patitur multas rimulas. In primis poſſet adducere illud, quod tradit Alb. in tract. ſtatu. parte 4. q. 8. ubi dicit, quod ille qui corpore eſt in uno loco, animo tamen & mente eſt in alio, cenſetur ibi eſſe, ubi mentaliter, non ubi corporaliter exiſtit, allegat inter alia. l. nihil, ff. de capti. Sed cardinalis abſens, cauſa uenationis, habuit animũ redeũdi. Ergo exiſtimandus eſt ſemꝑ Romę fuiſſe.

Accedit, ꝙ dicitur in §. pauonum, inſt. de

de rer.diuiſ.ubi dicitur, ꝙ animal quod noſtrum eſt,etiam ſi natura ferum fuerit, nunquam tamen noſtrum eſſe deſinit,do nec animum redeundi habuerit. Reuertẽdi autem animum nunquam quis amittere cenſetur,niſi poſtquàm reuertendi cõſuetudinem deſeruerit.Ita dicitur,ibi.Sed cardinalis, qui abſuit cauſa recreationis, nõ deſeruit curiã,quia rediit. Igitur, &c. Et ꝓ iſta parte faciunt ea quę tradit Abb. in c.in noſtra.in pen.& fi.col.de ſepult.

Et in ſumma ultra prædicta, ꝓ iſta parte faciunt duodecim fundamenta, quæ quidem Moderni curioſi in ſimili quęſtione cumularunt in quibuſdam allegationibus nouiter impreſſis,allega. 20. quæ ibi uideri poſſunt. Vbi dictus doctor conſuluit pro quodam parafrenario cardinalis, qui abſuerat animo redeundi.

Poſtremò ultra prædicta pro iſta parte facit,quia priuilegia iſtius regulæ conceſſa fuerunt cardinalibus propter tres rationes.Prima,ut honori eorum deferatur,ut refert Egidius deciſ.632.in princip.Secunda,propter onera,quæ ſubeunt in alendis familiaribus,iuxta deciſ.16.de præben.in antiquis. Ac ut ſpes bene ſeruientium tali priuilegio ſuſtineatur,ut Roma.dicit in cõſil.498.Tertia,ut aſſiſtant lateri papæ, ut ſuperius dictum eſt,Vñ licet iſta ratio aſſiſtentiæ ad tempus ceſſet aliæ tñ rationes militant,in quibus poteſt iſtius regulæ diſpoſitio ſuſtineri,iuxta vulg.§.affinitatis. inſtit.de nupt.& tradit Iaſ.in l. cum filio. colum.23.ff.de leg.1.in l.dedi.la prima.in primo notabili.ff. de condict. cau. dat.

Tenendo tñ aliam partem, ad iſta poſſet reſpõderi.Primò ad adducta ſuperius, ꝙ procedãt ſecũdũ fictionẽ,quę nõ habet locum in caſu noſtro,ꝓ ea quæ dicta fuerũt.Ad iſtud ultimũ de.§.affinitatis.reſpõderi põt ex traditis ꝑ Dec.in c. cũ ceſsãte. de appellat.ꝙ nõ procedãt,qñ cauſæ ſunt cõnexæ: quia tali caſu requiritur omniũ cõcurſus,ut tradunt Mod. in amplo trac. præſcript.fol.17.in fin.& Iaſ. in l.in teſtamento.col.12.C.qui teſtam.fac.poſ.& ſic limitatur.d.§.affinitatis. Vel procedũt qñ oẽs rationes ſunt à iure expreſſæ, ut dicit Lanzello.Decius.in l.ſingularia. in 2. col. ff.ſi cert.pet. Sed hic nullæ prædictarum rationum ſunt expreſſæ in regula. Igitur requiritur concurſus omnium, cum omnes ſint finales tendentes ad idem. Vides ergo ex prædictis, ꝙ quęlibet pars in diſputationis congreſſu ſuſtineri poteſt.Tamen illa opin.eſt communior, ꝙ quando cardinalis eſt longo tempore abſens, uel pro negotiis multum diſtat a curia, conſenſus eius requiri non debet. Ratio eſt, quia talis abſens reputatur pro mortuo, ut not.doct.in c.pręſentata, de teſtib. & Io.And.in c.ſi contra.de offic.deleg. li. 6. Imò etiam abſentia modici tẽporis multum de priuilegiis demit,per ea quæ dicit Io.de Platea in l. 2. C.ut dig. ordo ſerue. ubi uoluit, ꝙ maioris eſt honoris electio facta,pręſente cãcellario principis, quàm ſi mittatur ſibi ad domum. Ex qua lege unum aliud inferunt ibi doct. ꝙ dignitas collata præſenti eſt honorabilior, & præfertur illi quæ confertur abſenti. Et propterea uoluit gl.in rub. ff.de off. conſ. & gl.in rub.de off. procõſ.ꝙ conſul, qui eſt illuſtris, quando abeſt, non dicitur illuſtris,ſed ſpectabilis. Et ex iſtis poſſet etiã inferri ad curiales reſidentes in curia,qui ob eam cauſam plura conſequuntur priuilegia,ut latè ſcribit Barth.Caſ.in catalogo gloriæ mundi.in 6.parte.in 22.conſideratione,cum ſequentib.Secus,quando parum diſtat a curia, illico reuerſurus, ut quando abeſt uenationis cauſa. pro qua opin.faciunt ea quæ in pręcedenti.q.dixi.

QVAESTIO XVIII.

QVęto,ſi familiaris, mortuo ſuo cardinali ſe transfert ad alium cardinalẽ & moritur, nunquid iſte ſecundus cardinalis debeat pręſtare conſenſum, ex quo primus cardinalis eſt mortuus?

SOLVTIO. Gloſſator hic in penult. colum.ponit quęſtionem,ſed inuolute. Et ideo ſuper hoc diſtinguendi ſunt duo caſus.

Primus eſt,circa beneficia acquiſita durante ſecunda familiaritate, & in iſtis nõ eſt dubium,ꝙ ſecundus Card. debeat pręſtare conſenſum,per tex.hic. Et in hoc puto Gloſſatorem non dubitaſſe,licet obſcure loquatur.

Secūdus caſus eſt, circa beneficia acquiſita, per familiarem, durante prima familiaritate cardinalis primi domini. Et in hoc ſubdiſtinguendum, ꝙ aut cardinalis primus dominus uiuit, & illius eſt requirēdus conſenſus, ut hic dicit tex. Aut uerò eſt mortuus, & iſta regula ſuper hoc nihil diſponit. Sed prima facie uidetur dicendū diſpoſitionem talium beneficiorum liberam ad papam pertinere, ex eo, quia per ceſſationē familiaritatis cardinalis papa in regula tertia, ſupra eod. beneficia diſpoſitioni ſuæ reſeruat: ergo nihil debet in hoc facere ſecūdus cardinalis, quia quod lex nō dixit, nec nos dicere debemus, uulg. l. ait pretor. & iſta interpretatio tenenda eſt, in dubio tanquam fauorabilis, quia per eam reuertimur ad ius commune, de quo in c. ij. de præb. lib. 6. quod uoluit beneficia uacantia in curia ad liberam papę diſpoſitionem pertinere. Et iſte recurſus ad ius commune reputatur fauorabilibus ut dicit gl. magna. in c. 3. de præb. lib. 6. cū uulg. de quibus per Mod. in l. ſi unus. §. pactus, ff. de pact. & in c. cum acceſſiſſent. de conſtit.

Et licet Gem. in conſil. 93. & Egid. relatus per Thó. Faſtolſ in deciſ. Rotæ in cauſa 28. dubio 2. alias dubio 53. Et Nicol. Milis in uerbo, reſeruatio, §. ult. uoluerint huiuſmodi reſeruationem ceſſante familiaritate extingui. itaque dicta regula 3. non uideretur habere locum. Nihilominus cōtrarium eſt uerum, uidelicet ꝙ reſeruatio ſemel cauſata propter familiaritatem, nō extinguitur ceſſante familiaritate, ut dicit deciſ. 2. in tit. de pręb. in antiquiorib. Et eſt clara extrauag. Pauli 2. tit. de præb. inci. ad Rom. &c. de qua ſuperius feci mētionem, quam miror præfatos doctores non uidiſſe, cum iam edita fuiſſet. Illa igitur extrauagans, de qua etiam in regulis Cancellariæ ſæpe fit innouatio, imponit finem huic quæſtioni, ꝙ talis reſeruatio non expiret, ceſſante familiaritate. Et ita in puncto concluſit tempore noſtro Rota, ut refert D. Per. And. Gammarus in tractat. legati. lib. 3. fol. 66. per plures rationes & dicta Doctorum, quas breuitatis cauſa & quia huc non pertinent, non refero.

Sed redeundo ad quæſtionem, nunquid quando familiaritas primi cardinalis ceſſat propter mortem primi cardinalis, ſi familiaris tranſit ad ſeruitium alterius cardinalis, eſt dubium nunquid mortuo familiari iſte ſecundus cardinalis debeat conſenſum præſtare, ut dixi. Videtur ꝙ non, per reg. 3. ſupra eod. Sed ſi bene conſideretur, illa regula non aperit quando primus cardinalis fuiſſet mortuus, ſed loquitur indiſtincte, & ideo debet declarari per iſtam regulam poſteriorem, quæ clare loquitur, quando familiaritas primi cardinalis non fuerat diſſoluta per obitum cardinalis: argumen. l. ſed & poſteriores, ff. de legi. Et ideo non abs re Gloſſator hic ſe inuoluit, & allegat pro parte, affirmatiua tex. in c. 1. §. fin. ne ſe. uaca. lib. 6. & text. regulæ hic in uerbo, habebunt. Poſtea in contrarium alleg. d. §. fin. Et ſubdit ſe credere in curia primam opinionem practicari propter Cardin. uiuentes, qui per fas uel nefas uolunt habere prærogatiuas. Hæc Gloſſator.

Sed aduertendum eſt diligēter, ꝙ Gloſſator hic grauiter decipitur circa deciſionem iſtius quæſtionis. Nam omiſſo tex. allegato per eum in d. c. 1. ne ſe. uac. li. 6. qui non facit ad propoſitum, ex quo loquitur in requirendo conſilio de quo hic non loquimur, ſed de requirendo cōſenſu. Inter quæ eſt magna differentia, prout dicit gl. ordinaria in uerbo, conſenſus, in capitulo ſi pro re. de reſer. lib. 6. eſt conſiderandum quòd etiam ſi proſupponimus illum tex. in conſenſu habere locum, nihilominus illud procedit in materia in qua eſt expeditum, conſenſum requiri. Sed in caſu illius quæſtio. illud eſt de quo dubitamus, ſi debeat ſecundi cardinalis conſenſus requiri. Et proculdubio ſi inſpiciantur uerba iſtius regulæ, debemus concludere quòd non: quia regula requirit conſenſum cardinalis, quo ad beneficia, quæ durante familiaritate acquiſiuit. Sed iſte familiaris tempore familiaritatis ſecundi cardinalis nihil acquiſiuit, ſed tempore primi. Ergo regula non procedit hoc caſu, quia cum limitate loquatur circa beneficia acquiſita tempore familiaritatis, limitata cauſa limitatum effectum producere debet, uulg. l. in agris

de

de acq.te.do. Et illa qualitas acquiſitio nis durante familiaritate, debet adeſſe tẽ pore quo præſtatur conſenſus. Cum igi tur in caſu iſto non concurrant prædicta, concludendum eſt, collationem liberam prædictorum beneficiorum pertinere ad papam ſine aliquo conſenſu iſtius ſecun di cardinalis. Imò quando uerba regulæ non eſſent clara, ratio iuris hoc ſuadet, quã cũ regula iſta, ut ſæpe dictum eſt, ſit exor bitans a iure communi, impediens colla tionem liberam beneficiorum papæ ſibi datam a iure, ut in c.2.de præb.li.6.debet ſtrictè interpretari. Cum etiam grauet im petrantes hoc onere, & ſeruitute exigen di conſenſum, qui ſæpe, cum magna diffi cultate, uel nũquam haberi poteſt: quod etiam tendit in graue præiudicium eccle ſiarum, quarum diuturna uacatio eſt peri culoſa, iuxta c.ne pro defectu.de elect.

Confirmatur iſta opinio, quia clarum eſt, huic regulæ locum non eſſe, quando beneficia per familiarem poſt familiari tatem acquiſita fuerunt, ut patet in tex. & clarius probatur in d.extrag. Pauli, de qua in ſuperioribus quæſtionibus mẽtio facta fuit. Ergo eodem modo neque habe bit locum regula in beneficiis acquiſitis ante familiaritatem iſtius ſecundi cardi nalis, cum ſit eadem ratio: & tenet expreſ ſe Gaſpar de Peruſio antiquus doctor, & Epiſcopus Frequentinus in tract. reſerua tionum, fol. 8. nuper a me typis dato.

Sed qui uellet primam opinionem de fendere, de facili poſſet, quia pro illa opi. uidetur facere in indiuiduo cõſilium Pet. de Anch. 398. Vbi adparet, ꝙ Bened. 13. ac ceptauerat unum abſentem in familiarẽ, qui ante familiaritatem beneficia acquiſi uerat, accidit, ꝙ eo mortuo, fuit dubitatũ nunquid eius beneficia fuerint reſeruata, & Petrus de Anchar. uidetur ibi ſentire ꝙ ſic, ex eo, quia papa Bened. ea tanquam reſeruata libere contulit, & tamen illa be neficia non fuerat acquiſita durante fami liaritate, ſed ante familiaritatem. Et licet Pet. de Anch. ibi teneat prouiſionem non ualuiſſe, illo reſpectu quia receptio fami liaritatis non ualuit: tñ à contrario ſenſu uidetur ſentire, ꝙ ſi receptio tenuiſſet, ꝓ uiſio ualeret. Pro qua opinione uidetur eſſe text. in d.regu.3.ſuprà eod. ſi rectè in ſpiciatur. Vbi reſeruantur beneficia, quæ familiares continui commenſales obti nent & in poſterum obtinebunt, &c. Pon dera uerb. Obtinent, quod denotat benefi cia iam eſſe obtenta tempore quo refer uãtur. Nam eſt uerbum præſentis & prę teriti. Itaq; illa regula nõ dicit, quæ obtinue rint durãte familiaritate, ſed quæ iã obti nẽt. Et ita reperio iſtam opinionẽ tenere per uerba illius regulæ 3. quendam doctũ & practicum modernũ Sabinen. in tract. reſerua. in 22. effectu. in uerſi. ex eodem facto. cuius opuſculum ſub pulueribus & umbris deliteſcens præteritis diebus im primendum tradidi. Tamẽ qui uellet aliã opinionem fueri, ad conſilium Pet. de Anch. & ad dictum reg. poſſet reſponde re, uidelicet negando Petrum de Anc. ex eo ibi tenuiſſe, collationem illam non ualere, quia receptio non tenuit, quia hoc non aperit. Sed potuit ex alio capite mo ueri, ex eo, quia illa beneficia fuerunt an te familiaritatem obtenta. unde cum cla re non adpareat de eius mente, non põt in eo fieri fundamentum, arg.l. duo ſunt Titii.ff.de teſta.tut. Et ad regulam tertiã poteſt dici, ꝙ illa uerba dubia Obtinent, intelligenda ſunt, ut minus præiudicent iuri communi, uidelicet, de obtentis durã te familiaritate, pręſertim cum iſta reg. ut dictum eſt, à iure communi exorbitet. Et quia per huiuſmodi reſeruationes, & regulas totum ferè ius cano. deſtrui uide tur, ut dicit Decius in capitulo 1. in 2. co lum. de elect. Et ideo in caſu iſto idem de beneficiis acquiſitis ante familiaritatem, ſicut de acquiſitis poſt iudicare debemus quia, ut dicit Bar. in l. ſingularia. in 4. col. uerſic. 3. accidit. ff ſi cert. pet. de his quæ fiunt ante uel poſt actum, idẽ eſt iudiciũ, ut in mirabili & notabili caſu tradit Clau dius Aquenſis in rubr. ff. ſol. matrimo. in 3. col. uerſi. addo, ꝙ etiam. cum concor. de quibus per Iaſ. in l. non ſolum. §. morte. in 4. col. num. 13. ff. de oper. no. nun. & in l. ſi mihi bona. §. iuſſu. in 4. col. uerſic. in 4. parte. ff. de acq. hære.

Sed clarum eſt, beneficia acquiſita poſt familiaritatem finitam, ſub iſta regula non includi, pari modo nec ea quæ

Q 3 fuerunt

fuerunt acquiſita ante familiaritatem in cludi debere, cum in utriſque eadem ſit ratio. Et iſta omnia de plano procedunt, niſi in reſeruatione de talibus beneficiis caueretur expreſſe, uel cardinales, prout ſolent, hæc per ſua indulta a papa imperrarent. Quibus ceſſantibus, de iure uidetur iſta opinio æquior, quamuis utraque ſe iuſtis rationibus tueatur, ſuper quibus libenter uiderem, quid Rota teneret.

QVAESTIO XIX.

QVæro, ponamus beneficia familiaris unius cardinalis pertinere ad collationem alterius cardinalis, ratione ordinariæ iuriſdictionis, an requiri debeat conſenſus?

SOLVTIO. Fel. hic in quibuſdam breuiſſimis & mendoſis apoſtillis tenet q non, quia iſte caſus eſt exceptus ab iſta regula, nullam tamen rationem allegat. Poteſt tamen caſus terminari per diſpoſitionem Hadriani 6. qui ex mente nonnullorum prædeceſſorum ſuorum iſtam regulam ſic declarauit, q qñ cardinalis ordinarius prouidet de beneficio uacante per obitum familiaris alicuius cardinalis, nõ habet locum iſta regula. Si tamen beneficium uacaret in curia, & papa de illo prouideret, tunc bene in expeditione literarũ requiritur conſenſus cardinalis ordinarii, ſi præſens ſit in Rom. cu. alias non. Ita uoluit Hadria. & ſequuti ſunt alii pontifices Mod. Et ita per iſtã regulam deciſus fuit caſus nota. in Rota de menſe Iulio 1539. coram R. P. D. Marcello epiſcopo Marſicano in una Cremonen. parochiali ſancti Apollinatis, in qua Reuerendiſſimus Cardinalis Simonetta habuerat conſenſum a Reuerendiſſimo Cardina. Rauennaten. ordinario, q poſſet idem cardinalis Simonetta capere primum beneficium uacans in dicta diœceſi. Accidit, q uacauit dicta parochialis per obitum cuiuſdam familiaris dicti cardinalis Rauennaten. Collatoris ordinarii Cardinalis Simonetta acceptauit, & obtinuit ſibi prouideri. Fuit illi oppoſitum, q prouiſio non ualebat, ex eo, quia in ea non erat conſenſus Cardinalis Rauennatenſis. Replicabatur, quòd ſufficiebat ille primus conſenſus præſtitus de capiendo beneficia uacantia. Triplicabatur, illum conſenſum non extendere, nec ſufficere quo ad iſtã regulã, ſed ille conſenſus ſolum reſpicere indultum ipſius Card. collatori. Nam ex quo nulla expectatiua uel reſeruatio poterat concedi in d. diœceſi Cremon. ſtante indulto cardinalis ordinarii, ſi quantum ad indultum præſtitit conſenſum, illi conſenſus non ſufficit ad ſatisfaciẽdum iſti regulæ: arg. c. ex tuarum. de auto. & uſu pal. quia ſunt diuerſa impedimenta. pro qua opin. faciunt quę dici ſuprà. q. 11. Breuiter fuit concluſum, per illam reg. non impedire cardinalem Simonettam beneficium acceptare poſſe, neque dari concurſus cum indulto: quia clarũ, q ſi ipſe idem Card. Rauennaten. ordinarius cõferret beneficium ſui familiaris, ſibi non obſtaret regula iſta: ergo nec pari modo, ſi ipſe alteri conſenſit, obſtabit, cum regula indulto deſeruiat, & famuletur. Sed quando collatio pertinet ad alium, ne inferatur præiudicium, debet iſta reg. ſtrictè intelligi: & tali caſu poſſent intelligi uerba adpoſita in gratia Card. Simonettæ, uidelicet dum modo non uacet beneficium per obitum familiaris alicuius cardinalis uiuentis: cuius conſenſus requirendus foret: nam talia uerba intelliguntur de alio Cardi. quã Rauenn. ordinarii collatoriis, cuius cõſenſum habebat. arg. eorum, quæ dixi in reg. de non tollen. iu. quæſi. in fi. primæ quęſt. & hoc modo nõ infertur alus præiudiciũ, iuxta text. in l. ñ. §. licentiam. & quæ ibi notant Moder. C. de iure delib. In propoſito igitur iſtius quæſtionis dicendum eſt quòd ne alius ordinarius præiudicetur, tãtum fiet interpretatio hic de beneficiis pertinentibus ad diſpoſitionem papæ cõtra quem facienda eſt latior interpretatio: ut ſæpe eſt dictum per rationem quã ponit text. in c. quia circa. de priuileg. Nõ ſic quando agitur de perſona tertii.

In cõtrariũ nĩ facit, quia rõnes finales iſtius regulæ, q̃ fuerũt, ut honori cardinaliũ deferat, & ut ſpes familiariũ bene ſeruitiũ cõſeruet, & cardinaliũ onera libentius ſuſtincãtur, ac, ut i locũ amici familiaris conſolationis uice aliũ ſubrogare poſſit, militant omnes iſto caſu. Ergo eadem debet eſſe iuris diſpoſitio.

Tamen

Tamen tenenda eſt prima opinio.quã ita in curia ſeruari Moderni Sabinen. dicunt in trac.reſeruationum,in 17.effectu. uerſ.ſextum eſt. Pro qua opin. mouentur iſta ratione, quia magis attendi debet facultas ordinaria illius cardinalis debentis conferre,quàm extraordinaria reſeruatio reſpectu familiaritatis:arg.l.eius militis, ff.de teſta.mil. Quia cauſa naturalis accidentalis præfertur.l.3. ff de tut. Faciunt pro iſta opin.quæ dicit Egid.deciſ.13. circa fi.Et iſta pro hac opi.ſufficiant.

Eſt tamen aduertendum, ꝙ Iulius, Hadrianus,& Moderni pontifices,ut hoc dubium tolleret,in regulis ſuis iſtum caſum expreſſerunt,ut hodie uidemus. Tenendum igitur eſt, ꝙ quando collatio pertinet ad cardinalem collatorem, non debet requiri conſenſus.

QVAESTIO XX.

QVæro,quid ſi ſede uacante,aliquis recipitur in familiarem alicuius Cardin. & antequam eligatur papa moritur familiaris,nunquid habeat locum regula?

SOLVTIO. Moder.Sabinen. in tract. reſerua.in 17.effectu,uer.quartum eſt,iſtã quæſtionem in terminis ponunt, & dicunt,regulam iſtam non habere locum: ratio eſt, quia ſede uacante omnes reg. Cancellariæ etiam reſeruantes beneficia familiarium, expirant, & reuocatæ cenſentur.Remanent igitur illa beneficia ſub diſpoſitione iuris communis, ut uidelicet nouus pontifex libere de illis diſponere poſſit,tanquam de uacantibus in curia, ſine cardinalis conſenſu.Nec extrauag. Pauli hoc caſu obſtat,quia illa beneficia familiarium non reſeruat,ſed illa iam reſeruata ante obitum fuiſſe præſupponit. Itaq; ſolæ regulæ cancellariæ reſeruationem induxerunt,quæ ut dixi,per obitum condẽtis ipſo facto extinctæ fuerunt. Et iſtam opi.tenet etiam Gloſſator (licet in alio caſu)ſupra in regula ſecunda.Pro qua parte plures aduocati urbis,t pe Leonis, in cauſa monaſterii Seducen.quę tractabatur in conſiſtorio, conſuluerunt, ut Melchior de Baldaſſinis, aduocatus tunc celebris refert in quodam ſuo latiſſimo conſilio: & meminit R. D. Laur. Card. Sanctorum Quatuor in libro quodam adnotationũ ſuarum, fol.4.

QVAESTIO XXI.

QVæro,ponamus ꝙ unus familiaris cardinalis eſt canonicus in eccleſia nõ numerata,& moritur, nunquid ſit locus regulæ?

SOLVTIO. Mod.Sabinen.in tract.reſeruationum, in ultima charta, mouent quæſtionem,& non reſoluunt.Tamen ex uerbis iſtius regulæ poteſt capi reſolutio. Quia regula iſta loquitur de beneficio uacante per obitum,&tamen talis canonicatus in eccleſia non numerata, non dicitur uacare ſed deſinere,ſecundum Pet.de Anchar.in c.ſi gratioſæ,in 2. col. uerſ. & per hoc,de reſcrip.lib.6.Nam in eccleſia non numerata canonicatus, & præbenda moritur cum canonico,ut dicit Egid. in deci. 13.Et ideo diſpoſitio loquens de uacanti, non habet locum in tali, ut tradit Lapus alleg.14.in 7.concluſ.& eſt gl. magna, in c.ſi.de conceſſ.præb.lib.6. Quam ſequitur Abb.in c.ex parte,in penu.col.uerſ.ſed eſt quæſtio,de conceſſ.præb.& in c. conſtitutus,2.col.uerſ.ſed quęro,de reſc. Bal.in c. Cumana,col.pen.uerſ.clauſula,de elect.& alii plures,quos breuitatis cauſa non refero.Hinc infertur, ꝙ ex quo talis canonicatus per obitum poſſeſſoris non uacat, ꝙ capitulum non erit in mora eligendi. Itaque non deuoluetur propter hoc electio canonicorum ad Epiſcopum, ut dicit Im. in c.cum eccleſia Vulterana, in princi. de elect.Et ita reperio, ꝙ eſt adnotatum in practica Cancel.fol.84.in 2.col.& ibi alle. Fed.in tract.permu.q.33.& hoc idem expreſſe tenet Pauin.in tract.de offi. & pot. capituli,ſede uacante,in 2.eui dentiali.in antep.col.uerſ.& ꝙ eccleſia. Tamen licet iſta ita de iure uideantur, nihilominus in iſtis ſolet cardinalis conſenſus requiri.

QVAESTIO XXII.

QVęro,dictum eſt ſuperius in alia quæſtione,ꝙ abſentis cardinalis conſenſus non eſt requirendus, quid ſi habet indultum,ꝙ abſens omnibus priuilegiis pręſentium,etiam iſtius regulæ gaudeat:nunquid tali caſu poterit eius uicarius, quando cardinalis ab eſt, in locis remotis præſtare conſenſum?

Solvtio. Iſta quæſtio poteſt reſolui ex dictis per Archi. in c. Reatina, 63. diſtinc. ubi dicit, ꝙ ſi de conſuetudine ſit, ꝙ debeat requiri conſenſus Regis, Comitis, uel Archiepiſcopi ante electionem, & illi ſint abſentes, ſufficit, ꝙ eorũdem uicarius conſenſum præſtet. Allegat Compoſtellanus, in c. cum terra. de elect. ubi refert ſic obtinuiſſe in cauſa Cantuarien. Archiepiſcopi, & canonicorum Roffenſium. Et licet Roma. in ſingulari 693. incip. ex longęua, & c. teneat contrarium, cum quo ſimpliciter uidetur tranſire Fel. in c. cum omnes, in 4. col. de conſtit. Nihilominus opinio Arch. eſt communis, & eam ſequitur Fel. ſibi contrarius, in c. ex parte, in 4. col. de conſti. Vbi latè reſpondet ad argumenta Rom. & idem Fely. tranſit etiam cum Arc. reprobato Ro. & in c. auditis, in 9. col. de præſc. & Iaſ. in l. in prouinciali. §. ſi ego in 4. col. ff. de ope. no. nun. & Dec. in d. c. cum omnes, in 2. lectura, col. 3. nu. 11. cum aliis concord. ut nouiſſimi apoſtillatores ſcribunt ad Rom. Et ſecundum iſtam opinionem iterum iudicauit Rota in cauſa Valentina Archid. de Xatiua, coram me, 4. Iulii 1533. quę omnia reducta ad caſum noſtrum, auferũt difficultatem, ut de ſe patet.

Qvaestio XXIII.

QVæro, quid ſi familiaris cardinalis defunctus non habeat aliqua beneficia, ſed ius in re, uel ad beneficium quod de facto alius poſſidebat, nunquid impetrans huiuſmodi ius, debeat obſeruare cõtenta in iſta regu.

Solvtio. Iſta quęſtio reſoluitur ex uerbis ultimis iſtius regulæ, ibi, Et in quibus, ipſa familiaritate durante, ius eis cõpetierit. Et hoc non ſolum habet locum in iſta regula, ſed in quibuſcunque aliis reſeruationibus, ut patet ſupra in regula 8. quæ eundem modum loquendi ſeruat. Et ratio eſt, quia beneficium dicitur illius qui ius habet, licet alius de facto poſſideat ut in c. ſi tibi abſenti. de præb. lib. 6. Et ob eam cauſam uoluit quædam ultima deciſio in antiquis, de reſcri. ꝙ beneficium dicatur uacare per obitum illius, qui ſolam ſupplicationem habet, ut dixi in regula de non tollendo ius quæſitum, & faciunt ad prædicta, quæ notabiliter tradit Collecta. in c. conſtitutus, uerſ. ſed quid de q. de conceſſ. præb. & Nic. Milis in uerbo, obtinere, qui notabiliter loquitur.

Qvaestio XXIIII.

QVæro, ponamus familiarem cardinalis eligi in epiſcopum, & antequã confirmetur, mori in curia, dubitatur an conſenſus pertineat ad cardinalem, iuxta formam iſtius regulæ?

Solvtio. Videtur dicendum, ꝙ ſic per iſta uerba poſita in tex. ibi (ius eis cõpetierit) & per ea, quæ dicta ſunt in proxima præcedenti q.

Tamen prædictis non obſtantibus, contrarium uidetur concludendum, ex eo, quia ſi electus moriatur, beneficium non dicitur uacare in curia, & per conſequens Epatus nõ erit reſeruatus, & papa, ut de tali nõ poterit cõferre, ut tenet deciſ. pen. in nouis, quæ eſt num. 492. & hoc idem tenet Phil. Franc. in c. quàm ſit, §. 1. in princ. de elect. lib. 6. Et ratio prædictorum eſt, quia per mortem electi, uacatio de nouo non inducitur, ſed illa uacatio durat, propter quam ille fuerat electus, ut tradit Collect. in c. eccleſia, in 2. col. uerſ. ſed nũquid ſit celebrata. de ſortileg. & in c. cum in cũctis, uerſ. ſed quid de elect. Cum igitur reg. iſta loquitur de uacanti, uerba regulæ uerificari non poſſunt in tali uacatione, & per conſequens nec eius diſpoſitio habebit locum.

Tenendo tamen primam opinionem, poteſt ad hoc reſponderi illud idem, qđ dictum fuit de commenda ſuperius in 6. q. Et pro iſta opi. ulterius facit, quia reg. tertia ſupra eodem utitur pinguioribus uerbis, ex quibus iſte caſus poſſet comprehendi. Nã dicitur ibi, ꝙ reſeruantur inter cætera quęcunque beneficia quę familiares cardinalium obtinent, & in poſterum obtinebunt, & in quibus ſeu ad quæ ius eis cõpetit, &c. Iſta uerba in quib. ſeu ad quæ, comprehendunt iſtum caſum, quia negari non poteſt, ꝙ electus habeat ius ad rem, uel in re, & data iſta reſeruatione, ſubintrat prouiſio papæ, & per conſequẽs requiritur cõſenſus cardinalis. Et pro iſta expoſ. uerborũ reg. faciũt ea, q̃ ſcribit Bar. Belenz. q. aud. Rotę, in trac. de char. ſub. q.

120. cum

120.cum ſeq.Niſi defendendo ſecundam opin. dicamus, ꝙ reg. iſta quæ eſt poſterior,noluit dare iſtam prærogatiuam cardinalibus de præſtando conſenſum, niſi in beneficiis,in quibus ius competierit familiari,& ſic in quibus habent ius in re, non ad rem. Itaq; per iſtam reg. uidetur reſtrictum iſtud priuilegium.Stant igitur iſta ſimul, ꝙ papa conferat beneficium uacans per obitum familiaris cardinalis, & ꝙ cardinalis non præſtet conſenſum, ut eſt illis,in quibus familiaribus competit ius ad rem, quę ſunt reſeruata ꝑ dictā regulā tertiā,tñ non per iſtā. quod nota.

Qui autem ſunt modi per quos acquiri poſſit ius ad rē,uel in re,dixi latius ſup. in reg.de nō tollendo ius quæſitum. q.1.

QVAESTIO XXV.

QVæro,nunquid regula habeat locum in coadiutorio cum futura ſucceſſione, quam habet ad beneficium quod poſſidet familiaris: nunquid in ea debet fieri mentio nominis & tituli cardin.&c.

SOLVTIO. Reuerendiſſimus bonæ memoriæ d. Dominic. card. Iacobatius olim auditor Rotę primarius, in quibuſdam apoſtillis per eum ſcriptis ſuper reg. iſta dicit hoc dubium tempore ſuo fuiſſe propoſitum in Rota,& tūc dictum fuiſſe per dominos, ꝙ reg.non haberet locum, licet ſuper hoc dubitaſſet, & nihil aliud ſuper hoc dicit. Tamen ſi uerba regul. ibi,uel ad quæ ius competit, &c. conſiderentur,iſte caſus includetur ſub reg. quia tali caſu obtinens coadiutorium, uel regreſſum,non tenetur mortuo familiari in ſuis literis ſeruare iſtam reg.ex eo,quia uiuēte familiari fuit facta prouiſio de vtriuſque uoluntate,& papę prouiſione. Vnde in tali caſu reg.non habet locum.Et ita ꝑcedit deciſio Rotæ.

QVAESTIO XXVI.

QVęro,nunquid conſenſus, de quo hic fit mentio,debeat in dubio de expreſſo intelligi, an uerò ſufficiat tacitus?

SOLVTIO. Iſte caſus poteſt decidi per deciſ.Rotæ 15.tit.de offi.deleg.in no. & ex his quæ dixi ſuperius.q.11.ubi uidēdum eſt. Ex quib. concludendum eſt, ꝙ debeat de conſenſu expreſſo intelligi. Ratio eſt,quia de illo debet per ſcripturam cardinalis fieri fides in Cancellaria, quando literæ expediuntur,ut dicam in q.28. infrà eo.De tacito uerò illa fides fieri nō pōt.Pro qua opinione faciūt quæ ſcribit Abb.in c.cura.de iure patr. & Card. in ca. nobis.in 5. not. poſt Io. And. de iur.pat.

QVAESTIO XXVII.

QVæro,an cardinalis poſſit huic honori quòd nomen eius in literis non exprimatur, nec eius conſenſus requiratur,renuntiare?

SOLVTIO. Egidius deciſ.632.col.fi. uidetur tenere ꝙ non, cum hæc ſit introducta in fauorem omnium cardinalium: arg.c.ſi diligente.de foro cōpe.& hoc manifeſtè probatur ex proœmio regulę antiquæ Gregorii.quam ibi in principio deciſionis refert Egidius: cuius initiū erat, Vt honori cardinalium deferatur, &c. quæ uerba concernunt collegium omniū cardinalium:ergo illi honori per particulares renuntiari non poteſt,ut in dicto c. ſi diligenti.Facit, quod dicit notabiliter Inno.in c. accedentib. de priuileg. quòd priuilegio honorabili eccleſiæ nō poſſēt oēs de eccleſia renuntiare, ſequitur Abb. in ca.pro illorum.de præb.in c.cùm acceſſiſſent.de conſtit.& ibi Moder. ita neque cardinales poſſent hoc inducere.

QVAESTIO XXVIII.

QVæro,an conſenſus card. poſſit interuenire poſt?

SOLVTIO. Colligitur ex his, quæ Iaſ. ponit poſt alios in l. ſi quis mihi bona.§. iuſſum. de acquir. hæred. & latius Brunus in trac.formæ,in tit.de implemento & obſeruantia formę,col.22.ubi diſtinguitur,an actus ſit nullus, & tunc conſenſus ex interuallo non ualidat: an uero ſit in ſuſpenſo,& tunc ualidat. Ex quorum dictis ſuper iſto puncto magna poſſet diſputatio componi.Nam plura etiam pro & contra in ſimili quæſtione ſcribit Rochus Curtius in tract.iur.pat.in uerſ. pro eo,ꝙ de diœceſani conſenſu, &c. in 4.q.

Sed omnibus dimiſſis quo ad præſentem q. concludo ſic, quòd conſenſus cardinalis non requiritur de ſtylo curiæ tempore datæ, & ſic a principio: ſed ſufficit, quòd tempore expeditionis literarum interueniat. Nā de conſenſu cardinalis

dinalis non debet in literis, ſicut in nomine & tit. ex quorum expreſſione familiaritas colligitur, fieri mentio: ſed ſufficit, ꝙ de dicto conſenſu cardinalis per eius ſcripturam fiat in cancellaria fides, & ita hodie practicatur. Et iſta practica ordinaria ponitur in illo ad probatio libro Prouinciali eccleſiarum (quem Moderni practicã Cancellariç uocant) in rubrica de uacantibus reſeruatis. uerſi. item quando confertur beneficium ſol. 83.

QVAESTIO XXIX.

QVæro, quid ſi antequã cardinalis præſtet conſenſum, ſecundus impetrat cum conſenſu cardinalis, deinde primus impetrans obtinet poſt ſecundam impetrationem conſenſum, nunquid prima, an ſecunda impetratio ualeat?

SOLVTIO. Gloſſator hic col. fi. uer ſi. ſed uidi dubitari. ponit q. in terminis, ſed in effectu neſcit quid dicat. Et ideo dico ſic, quia ex quo conſenſus cardinalis nõ requiritur tempore impetrationis, ſed ſufficit, quòd de eo tempore expeditionis literarum fiat in cancellaria fides, ut dictum eſt in proxima ſuperiori q. primus impetrans nunquam eſt in mora, niſi qñ bullas ſuas uoluerit expedire, tũc .n. ſufficit, ꝙ fiat de conſenſu fides. Nec tex. in c. ſi pro te. hic allegatus per Gloſſatorem facit ad propoſitum: quia ille tex. loquitur in gratia conditionali, & caſus noſter loquitur in gratia pura. Nam licet impetrans debeat habere conſenſum cardinalis, propter hoc à principio gratia non eſt nulla, neque eſt conditionalis, ſed eſt pura, licet reſolubilis in euentum, ꝙ impetrans non habeat conſenſum, & tunc non in iudicio contendatur, & opponatur de iſta regula. Magna igitur eſt differentia, an impetratio à principio ſit conditionalis. uel pura: licet ex euentu reſolubilis, ut notabiliter declarando text. in d. c. ſi pro te. diſtinguat Oldr. in conſil. 285. incip. allegationes. col. fin. de quo text. latè diſputat Iaſ. in repe. l. ſi is, qui pro emptore. nu. 338. cum ſeq. ff. de uſuca.

QVAESTIO XXX.

QVæro, quid ſi cardinalis prouiſioni factæ per papam nunquam uoluit conſentire, quid agendum impetranti?

SOLVTIO. Colligitur ex his, quæ dicit Abb. in conſi. 65. inci. quidam Rayn. uolumine 2. in 3. dubio. & in capit. nullus. de iure pat. ubi concludit, ꝙ tali caſu recurrendum ſit ad ſuperiorem, qui conſenſum præſtabit, uel actum ſine conſenſu expedire mandet. Pro quo plura ibi Moder. in apoſtillis, quæ tanquam nota omittam.

REGVLA DE ANNALI poſſeſſore.

ITem, idem dominus noſter, ut improbi lites ex quirentium motus reprimantur, uoluit, ſtatuit & ordinauit, quòd quicũque beneficium eccleſiaſticum, tunc per annum immediatè præcedentẽ, pacificè poſſeſſum, & quod certo modo uacare prætendit, deinceps impetrauerit. Nomen, gradum & nobilitatem poſſeſſoris eiuſdem, & quot annis illud ipſe poſſedit, & ſpecificam & determinatam, ex qua clarè conſtare poterit, quod nullum ipſi poſſeſſori in dicto beneficio ius competat, cauſam in huiuſmodi impetratione exprimere, & infra ſex mẽſes ipſum poſſeſſorẽ ad iudiciũ euocari facere, cauſamque exinunc deſuper infra annum, uſque ad ſententiam diffinitiuam incluſiue proſequi debeat & teneatur. Alioquin impetratio prædicta, & quæcunque inde ſecuta nullius exiſtat firmitatis. Et idem impetrans de damnis & intereſſe, poſſeſſorem prædictum, propterea contingentibus, ei ſatisfacere. Et ſi poſſeſſorẽ ipſum friuolè ac indebitè moleſtaſſe repertus extiterit, 50. florenos auri perſoluere Cameræ Apoſtolicæ ſit aſtrictus. Nec alius quàm præmiſſæ uacationis modus, etiam per literas, ſi neutri, aut ſubrogationis, uel alias ſibi quo adhæc, ut huiuſmodi beneficium ea uice conſequi uel obtinere ualeat, quomodolibet ſuffragetur illud quæ nullatenus in antea litigioſum propterea cenſeatur.

DIVISIO REGVLAE.

REgula iſta de annali poſſeſſore communi diuiſione in duas partes principales diuidi ſolet. Nam prima pars regulç reprimit motus non ſeruantis formam regulç, quos tribus pœnis caſtigat: & ſic iſta prima pars requirit, ꝙ cuncta ritè procedant. Secunda uero pars, quæ incipit ibi, Et ſi poſſeſſorẽ ipſũ, &c. obſeruationẽ formæ non concernit, ſed rectitudinem impe

imp trationis, & ſic iuſtitiam: quam ſi poſſeſſor repertus fuerit non habere, tribus alijs & diuerſis pœnis caſtigatur, quę qualiter procedant & intelligantur, dicā inferius in ultimis quęſtionibus. Sed propter ordinem procedendi ſecundū uerba regulæ, cauſa clarioris intellectus, ego regulam iſtā in quatuor partes principales diſtribuendam duxi. Prima pars, modum & formam impetrationis cōcernit. Secunda, tempus præfinit infra quod poſſeſſor ad iudicium trahi debet. Tertia, cauſam proſequi uſque ad ſententiam præcipit. Quarta, pœnas non ſeruantibus regulam apponit. Secunda ibi, & infra ſex menſes, &c. Tertia ibi, cauſamque, &c. Quarta ibi, alioquin, &c. Rurſus prima pars in quatuor alias particulas ſubdiuidi poſſet, prout quatuor diuerſa requirit. In prima enim ibi, ut improbi cauſa finalis iſtius conſtitutionis ponitur. In ſecūda ibi, uoluit, ſtatuit, &c. qualitas poſſeſſionis, ac impetrationis genus ponitur. Tertia ibi, & quotannis, &c. circa expreſſionem annorum ipſius poſſeſſoris uerſatur. Quarta formā impetrationibus docet ibi, Et ſpecificam, &c. Rurſus quarta principalis pars in tot particulas, quot pœnas uarias continet, ut ex ſe patet, ſubdiuiditur. Continet enim tres pœnas ab alijs tribus ſuperius poſitis, diuerſas.

Sequar igitur modum diuiſionis ſecū dum ordinem literæ in diſcutiendis dubijs, ut cuilibet facile ſit, perſpecto textu, quæſtionem, quam maluerit, inuenire. Sed non abs re erit, antequàm rem ipſam aggrediamur, pauca quędam prius de origine annalis præſcriptionis iſtius regulæ præmittere.

PRAEFATIO ORIGINIS REGULAE DE ANNALI.

Annalis igitur poſſeſſio, quę uirtute iſtius regulæ in beneficialibus maximum iuris effectum inducit, ortum habuit à pluribus iuribus de annali poſſeſſione loquentibus, allegatis per gloſſam in capitul. plerunque. de reſcript. & text. in §. ſi quis uerſicu. fin. ſi de inueſtit. int. do. & uaſal. &c. quæ diſponunt uaſallum per annum poſſidentem, ſciente & non contradicente domino, inueſtitum præſumi debere, adeò quòd ex tali poſſeſſione, ſine titulo contra dominum ſe defendere poterit, quem text. ad hoc alleg. Gemi. in conſil. 14. in fin. colum. concord. text. in cap. 1. Titius ſi de feud. defuncti conten. ſit inter do. & agnat. in cap. 1. quo tempore miles. cum alijs iuribus ibi in gloſſ. allegatis. Quæ iura omnia cum in feudo loquantur, quod beneficium quoddam dicitur, gaudium capienti tribuens, ut dicit text. in cap. 1. §. in primis. in quib. cauſ. feu. ami. certè potuerunt dare cauſam, ut ad ſimilitudinem illorum iurium de annali poſſeſſione, in materia feudali loquentium, iſta regula conſtitueretur. Nam diſpoſitio loquens de feudis beneficiis eccleſiaſticis, trahitur & procedit, ut latè probat Decius in conſilio 76. Et latius dicam in regula de triennali quæſtio. 4. & ex diffinitione beneficii eccleſiaſtici manifeſte apparet: quæ quidem diffinitio, eadem eſt cum illa feudali, ut ſcribit Abb. in c. 1. in pen. not. de comm. & in cap. ad audientiam. in ultimo notabili. de præſcript. & ſequuntur omnes poſt eundem Abb. in rub. de reſcript. Et nō ſolum in materia feudali, ſed etiam in pluribus locis iuris, annale tempus, plurimum iuris fomentum habet, ut patet in cap. plerunque de reſcript. & in §. ſi quis autem nō implens. in authenti. de hæred. & falc. & in cap. ſi ſeruus. el 2. 54. diſtin. & in cap. rurſus. cum ſeq. 11. q. 3. cum alijs concor. quæ pro annali præſcriptione Dy. & Moder. in ſuis tract. præſcriptionum tradiderunt. Hinc eſt quòd mancipia dicuntur uetera, quæ poſt annum ſeruiunt: noua uerò, quæ infra annum. l. fin. §. quotiens. ff. de public. Imol. in cap. fin. col. penul. de feud. Sicut etiam nuptiæ nouæ appellantur, quæ infra annū celebrant, ut dicit Archid. in c. 1. 35. q. 8. Et licet de iure cōi paſſim, prout etiam in iſta regula, annalis poſſeſſio fauorabilis poſſeſſoribus ſit, Imperator tamen in l. 1. C. de annal. except. ut odioſam, & difficultatibus plenam ſuſtulit, eam tantum quo ad res Italicas intactam dimittens. Sed ille caſus ad propoſitum noſtræ poſſeſſionis nō pertinet, cum iſta non ſit proprie præſcriptio, ſed potius

potius quædam exceptio: magis igitur cõueniunt hic iura illa, quæ in materia ſeu dorum ſuperius allegata ſunt. Ex quorũ ratione, ut creditur. Eugenius quartus, primus iſtius regulæ author, hanc regulã condidit. Illa tamen in multis diſcordat ab iſta moderna, & eſt magis copioſa in uerbis: & propterea maiorem lucem, & æquitatis argumentum præſtat iſti modernæ regulæ, ut in progreſſu operis ap patebit. Cuius quidem Eugenianæ regulæ, uerba hic deſcribere uolui, ne quid antiquitatis penitus ignoretur, quæ adnotabuntur, cum res ipſa poſtulabit. Vnum uero ſciendum eſt, quod licet prædeceſſores Eugenii in ſpecie regulam annalẽ non ediderint, Benedictus tamen decimuſter tius uiſus fuit in quadam regula ſua, aliquid ad iſtam regulam pertinens, tetigiſſe. Nam in una regula uoluit, quòd ſi qs beneficium ſpecialiter reſeruatum impetrat, & illud per annum detentum fuerit † impetratio huiuſmodi, niſi in eadẽ detẽtione & tempore huiuſmodi mentio fiat, uiribus non ſubſiſteret. Hoc autem cum uerbis iſtius regulæ in principio concordat. Et licet Eugenius indiſtinctè regulã ediderit ea forma, qua inferius deſcribitur, quæ parum à noſtra moderna, qua utimur, differt. Tamen Nicolaus 5. primus omnium iſtam regulam, cum illis eiſdem uerbis, quibus noſtra moderna ſcripta eſt, edidit. A quo ſucceſſores omnes de uerbo ad uerbum tranſcripſerũt, excepto, quòd loco illorum uerborum (cauſamque deſuper infra annum proſequi debet, &c. hic poſita) ponuntur ibi hæc uerba, cauſamque deſuper infra cõuenientia (prout illius iudex habeat arbitrari) tempora, proſequi debeat & teneatur. Illa tamen Eugenii longè plura cõtinet uerba. De quibus Benedictus nullam mentionem fecit. Sed ut res ipſa oculis contempletur, uerba regulæ Eugenii ſubmitto: Item uoluit, ſtatuit, & ordinauit, quòd quicunque impetrauerit beneficiũ ab aliquo, per unum annum pacificè poſſeſſum, in ſua impetratione, poſſeſſorem, & illius gradum, nobilitatem, & quot annis poſſederit, cauſamque ſpecificam & determinatam, ex qua clarè conſtiterit, poſſeſſori nullum ius competere, exprimere, & qui prius beneficia per alios ſic poſſeſſa à ſede apoſtolica impetrauerũt, etſi ſuper hoc lit. apoſt. nondũ emanarũt à die datæ pñtium, & qui deinceps ſimiliter impetrabũt, a die impetrationis eiuſdẽ cõputando, infra ſex mẽſes, cũ poſſeſſore de iure experiri poſſeſſorem coram iudice cõpetenti citati faciendo teneantur, cauſam extunc continuè proſequendo. Alioquin impetratio, & inde ſecuta, ſint nulla. Ac impetrans de damnis & intereſſe ſatisfaciat poſſeſſori. Quanquam ſi per euentum litis compertum fuerit, impetrantem friuolè, iniuſtè, & indebitè poſſeſſorem moleſtaſſe, idem impetrans cameræ Apoſtolicæ in 50. florenos auri, nullatenus remittendos, nihilominus condemnatus & obligatus, & ad beneficia huiuſmodi obtinenda inhabilis exiſtat. Nec beneficium aliquod cenſeatur litigioſum, uel ex lite affectũ, ſi actor infra annum à die datæ commiſſionis deſuper ſignatę computandum, omnia iura ſua non produxerit. Nec omnes termini in cauſa ſeruati fuerint, ipſoque beneficio per ceſſum uel deceſſum extra Romanam curiam uacante, ille, ad quã aliàs diſpoſitio ſpectabit, de illo liberè diſponere. ſeu apoſtolicus expectans illud acceptare poſſit, lite pendente huiuſmodi nõ obſtante. Hæc Eugenius. Reliquum eſt (quod ad regulam iſtam pertinere uidebatur)

ANNOT. IOAN. MIL.

†Hæc eſt annalis exceptio, quæ etiam proponitur in interdicto uti poſſidetis, quod eſt prohibitorium ad retinẽdam poſſeſſionem, nec pluris quam quanti ea res fuerit intrã annum, quo primum experiundi poteſtas fuerit, agere permittit prætor. Cauſa autem huius interdicti proponendi hęc eſt, ꝙ ſeparara debet eſſe poſſeſſio à proprietate & hoc interdictum de ſoli poſſeſſore ſcriptum eſt, ut quem potiorẽ prætor in ſoli poſſeſſione, habet tueatur, ſi nec ui, nec clam, nec precariò poſſideat, l. ff. uti poſſid.

batur) prærogatiuam, deſcribere, & effectum primi numeri, quem ueteres monadem, alii unitatem appellauere. Verū cum de illius dignitate & effectu diffuſe ſatis diſſerant Iod. Clitou. in eo lib. quem de myſt. numerorum ratione ſcripſit, & Gregorius Venetus in Harmonia mundi. c. 8. quinti toni. & magiſter Bernardus de Buſtis in ſecūda parte Roſarii, ſermo. 34. in re friuola tēpus cōterere nō curaui.

QVAESTIO PRIMA.

QVæro, circa primam partem iſtius regulę, an uerba iſta regulæ, ut improbi, &c. inducant cauſam finalem iſtius diſpoſitionis?

SOLVTIO. Videtur dicendum, ꝙ ſic, quia quæ dicuntur, in procemio cauſam finalem inducunt, iuxta uulg. text. l. fin. ff. de hæred. inſtit. ut tradit Rom. in conſil. 180. in ant. col. & Alex. conſ. 42. col. 5. li. 1. & conſ. 55. in princ. eod. lib. cum concord. ut ſcribit Iaſ. in l. ſi pacto, quo pœnam. circa fi. C. de pact. Et ante ipſum Alex. conſ. 7. in 2. col. lib. 2. Et reaſſumit And. Sicul. in conſ. 10. col. pe. in 1. uol. Nam adeò potens eſt ratio procemii, ꝙ ſicut corpus ab anima, ita diſpoſitio ab ipſa rōne procemiali regulatur, ut dicit Iaſ. in l. ꝗ quadringēta. col. 2 ff. ad Treb. Iuſtificatur iſta opin. ex natura, & ui dictę dictionis, ut, hic in principio procemii poſitæ. Nā illa dictio, ut, proprie cauſam finalem inducit, ut dicit gl. 1. per illum textum in cle. 2. de æta. & quali. Facit text. in ca. ut animarum, & ibi dixi de conſtit. lib. 6. Et ideo dixit Bal. in l. cum aliis. C. de ſecund. nup. ꝙ iſta dictio, ut, denotat ueritatem. Et ita iſtam regulam, in iſtis uerbis procemii, uidelicet, ꝙ cauſam finalem denotarent, quidam antiqui aduocati, tempore Calixti, in cauſa magni momenti tunc pendente pōderarunt. Et idem etiā domini mei moderni Auditores in cauſa Teruiſina feudi, pēdente coram R. D. Raynaldo Petrutio, de menſe Nouembri. 1535. conſiderarūt eandem dictionem poſitam in procemio priuilegii, de quo tūc diſputabatur, & tenuerunt, ꝙ ex quo in principio dicti priuilegii Alexādri papæ ſexti, in dicta cauſa producti, ſcripta erant iſta uerba. uidelicet ut nuptui filias tradere poſſis, &c. uoluerunt domini illa priuilegii uerba cauſam finalem inducere, pōderando dictionem, ut, quæ hoc importat, ut notat Card. Alex. in c. cum ceſſante. in primo notab. per illū textum de appell. Et propterea ceſſante cauſa illius priuilegii, priuilegium extingui iudicatum fuit. Quorum opinio ſuaderi poteſt, ex eo, quia in regula iſta alia ratio reddi non poteſt, quā illa procemii, uidelicet, ut improbi exquirētium lites motus reprimantur, &c. Ergo habetur pro finali, iuxta tradita per Moder. Papin. in l. quanuis. C. de fideicom. poſt Bal. in l. quod uero. ff. de leg cum ſexcentis conc. cumulatis per Moder. in tracta. de ſtatu. exclud. fœm. art. 3. Itaq; per iſtam rationē dicemus, ꝙ licet in regula Eugenii, dicta uerba procemii non eſſent, nihilominus illa ratio pro expreſſa habetē, ex quo alio reddi non poteſt. Et per hoc reſpondetur ad dicta Bal. in conſil. 449. incip. ius naturale. in 2. col. lib. 3. & in l. 1. in princip. C. de Iuſtin. cod. confir. quia dicta ſua non procedunt, ubi a principio in conſtitutione conſiderati non potuit, niſi unica tantum ratio, ut hic.

Ex quib. uerbis procemii, unum alium effectum ſingularem infero, deſeruientē ad quæſtiones inferius diſcuriēdas. Quòd ubicunq; aliqua cōſtitutio, ſiue lex, iſtis, uel ſimilib. uerbis procemii utitur, uidelicet, ut improbi exquirentium lites motus reprimantur, &c. Et ſuper hoc princeps terminum, infra quem ille lites finiri debeant conſtituat, prout in iſta regula præfigitur, ex hoc apertè colligetur, legem illam utilitatem publicam cōcernere, quā eius uerba priuatum commodum præ ſe ferant. Ita colligitur ex dictis Bal. in l. 1. in 5. notab. C. de nouo cod. compo. & in l. 1. de fur. & tenet Alex. in conſi. 190. mature. ff. in penult. colum. lib. 2. & conſi. 171. uiſis. colu. 3. uerſicu. fortificantur prædicta. lib. 7. Nam clari iuris eſt, extinctionem litium ad conſeruationem congregationis humanæ pertinere: ſicut econtrario, litiū introductio, criminum occaſionem, & reipublicæ detrimentā præbere: notum eſt, ut exorditur notab. text. in clemen. dudum. de ſepul. & habetur in l. ſi quis in genuū. §. in ciuilib. ff. de capti. & ſequitur Pet. de

Pet.de Anc.in rep.reg. poſſeſſor.col.3.de reg.iur. lib.6. & pulchram ſuper hoc conſtitutionem Martinus 5.in conci.Baſilien. tit.de cauſis,edidit.Nihil enim magis rei publicæ conuenit quàm lites dirimere,cõtentiones ſopire ac diminuere, ut tradit Bart.in l.hæc igitur.C. de nouo cod. fac. quod ex pœna,quæ in iſta regula cameræ apoſt.applicãda imponitur, manifeſtum redditur.

Sed conſiderandum uidetur ſuper hoc quia licet uerum ſit, litium extinctionem ad reip.commodum pertinere : iſta tamẽ regula principaliter in omnibus publicã utilitatem non continet, ſed aliquando priuatum intereſſe cõcernit. Nam pręter pęnas 50.florenorum,extinctionis litis,& priuationis gratiæ,quæ reipublicæ utilitatem reſpiciunt,aliæ pœnæ, quæ hic diſponuntur,priuatum commodũ concernunt, ut ex text.apparet.Itaq; ex hoc notati poteſt, ꝙ una, & eadem conſtitutio principaliter priuatum continere poteſt, quod etiam in ulr.quæſt.iſtius regu.declarabo.

Et ex eiſdem uerbis proœmii, unum aliud à contrario ſenſu notandum erit, ꝙ argumenti genus de iure ualidum eſt, ut in uulg.l. 1.ff.de offic. eius. ꝙ ubi motus primus impetrantis in effectu improbus non eſt,ſed bono iure ſuffultus,regula iſta non ligetur, quæ ut apparet facta uidetur ut temerarii & iniuſti litigantiũ motus caſtigentur, qua ceſſante ratione, diſpoſitio locum habere non uidetur. l. adigere.§.quamuis.ff.de iure pat. & l. generaliter.C.de epiſcopis & cleri.Quod ſi uerum eſſet, diſpoſitio iſtius regulæ multum reſtringeretur. Tamẽ dubito,an hoc ſubſiſtat,ex eo,quia licet impetrans beneficium poſſeſſoris annalis, non improbo motu, ſed iuſta intentione & probabili credulitate hoc faciat : regula tamen iſta cõtrarium arguit,& malitiæ præſumptionem inducit,quæ ante dilui non poteſt, quàm per euentum litis conſtiterit impetrante,ipſum,bonam cauſam,& legitimũ ius fouere.Interim tamen, ꝙ ius illius exceptione elidi poteſt, in dubio litigator improbus æſtimabitur. Nam ius bonum dici non poteſt,cui exceptio obſtat,ut ꝓbat Decius in conſi.102.in 1.col. & conſ. 104.col.2.& ante ipſum Andr.Sicul.in ca. 10.in 13.col.de teſta.Et hoc in beneficiali bus ſine dubio procedit, propter ſignaturam papæ, quę,pendente lite, ſemper aliquid noui adfert,propter quod dicimus, dubium eſſe euentum litis, ut in l. quod debetur.ff.de pecul. Ex effectu igitur me tietur impetrantem bonam,uel iniquam cauſam,uel ius bonum fouiſſe,iuxta l.ſed an ultro.§.fin.ff.de nego. geſt. Interim uerò, dum hæc diſcutiuntur, impetrans quantumcunq; iuſtus,iſtius regulę formã ſeruare debet,ut ſingulariter notat Bald. in cap.1.in ult. no. ut lite pendente. alias ex eius omiſſione male de illo præſumẽ, quod inductum eſt propter odium,quod ex huiuſmodi impetrationibus de beneficiis poſſeſſorem uiuentium factis, reſultat : contra quas impetrationes una alia regula ſpecialis facta fuit, ſuprà ordine 20.contra impetrantes beneficia uiuentiũ poſſeſſorum.

Et cauſa odii & ſiniſtræ pręſumptionis contra tales impetrantes in hoc conſiſtit: quia impetrans beneficiũ annalis poſſeſſoris uiuẽtis,ad hoc tendit, ut ipſum poſſeſſorem annalem iniuſtum reddat, & ut intruſum & improbum occupatorem arguat,& loco deiiciat,ac beneficio priuet: quod impetrans, uacare, & de facto ſine tit. occupari, a poſſeſſore annali in ſua imprecatione prætendit. Hoc enimà iure odioſum reputatur,tanquam in ſe cõtinens quandam ſpeciem illaudabilis & inhumanę accuſationis à ſacris canonib. reprobatur. Et ideo non immeritò huiuſmodi genus impetrationis, ac motæ litis inuidiæ cauſa fieri pręſumitur, ut dicit text.in cap.ſi omnia.6. q.1. Vnde non ab re tales impetrantes à lege damnantur, quia materiam ac fomentum criminibus dare uidentur,ut dicitur in l.properandũ in princip.C.de iudiciis.quod multum reprehenditur in cap. ſi quis epiſcopus. 2. q.7.Non mirum igitur, ſi talis impetrans in dubio iniuſtus pręſumi debeat,licet cõtingere poſſit, illum ſanam habere mentem,& bonum ius proſequi, ac iuſtam litigãdi cauſam fouere. Et ob eam cauſam non ſine matura conſideratione inualuit ſtylus hodiernus in Rota, ꝙ qñ huiuſmodi impe

di impetrantes condemnātur, ponuntur communiter in ſententia hęc uerba, iniuſtè, temerè, & de facto moleſtantes, &c. Et dicta uerba ad iſtum etiam effectū ponuntur, ne taliter impetrantes ab expenſis excuſentur cum aliàs prędictis uerbis deficiētibus poſſent iuſtam cauſam litigandi prętendere, & ſic ab expenſis excuſari, iuxta ea, quę dicuntur in l. properandū. §. ſin autem alterutra. C. de iudi. quam iuſtam cauſam prętendere non poſſunt data illorum uerborum expreſſione. quod quidem ſanctiſſimum Rotæ inſtitutum nō ſolùm ob prædictam rationem odii, ſed etiam ne lites ex litibus oriantur introductum uidetur: facile enim ſi uerba illa in ſententia expreſſa non eſſent, contingere poſſet, quòd iuſta cauſa litigandi diſcuteretur in iudicio ad effectum excuſationis expenſarum, quæ poſſet omiſſo negotio principali, diſputando trahi per tres ſententias, & ſic lis fieri immortalis, in graue partium præiudicium & diſpendium. Vt igitur occaſio litis procreandæ tollatur, Rota apponit prædicta uerba, temerè, & de facto, &c. in ſuis ſententiis, ſuper quibus fundetur condemnatio expenſarum, ad quas ſemper ſolet Rota ſuccumbentes condemnare, niſi condemnatus fortè primam ſententiam pro ſe obtineret, q̄a tali caſu non fit condemnatio in expēſis, ſed compenſantur: quia per illam ſententiam uidetur quodammodo tolli ſuſpicio calumniæ, quæ ex impetratione reſultabat, ut dicit quædā deciſio. 251. in not. & Peruſ. in cap. quoniam contra. in uerb. expenſis. colum. 3. de probat. quod eſt uerum, niſi illa prima ſententia ex eiſdem actis reuocaretur: tunc enim cōpenſatio non fit: ſecus ſi ex nouiter productis reuocetur: quia talis præſumptio calumnię ceſſat, & tunc apponi non debent in ſententia illa uerba, temerè, & de facto, quia conſtat per primam ſententiam non temerè litigaſſe quando ex eiſdem actis non reuocatur.

Et iſta omnia magis de ſtylo, quàm de iure, ne occaſio ne modicarum expenſarū ingentes ſuſcitentur lites, ut aliàs factum fuiſſe tempore ſuo, ſuper contentione gallinacei pulli refert Signorell. de Homod. in conſi. 167. incip. In curia Barani, &c. Quod etiam tempore meo in una Calaguritana uſus feretri, nullius momenti, magnis tamen impenſis ſæpius diſputata accidit. Et in alia Cæſar Auguſt. proceſſionis coram D. Io. Clerici, ſeruari uidemus.

Redeundo igitur unde digreſſi ſumus, dum quæritur, nunquid regula propter uerba procemii comprehendat illum, qui in ueritate ſouet iuſtam cauſam litigādi, ſi non ſeruat regulam, dicendum eſt, q̄d ſic. Nam ſi non deſiſtit, uel præſumptio contra eum militans, non tollatur per ſententiam in eius fauorem latam, præſumptio ſemper contra eum capietur, q̄d calumnioſè egerit, & hoc propter ſtylū, qui ita interpretatur regulam: de iure tamen ſtricte, attentis uerbis procemii, quę, ut dixi, cauſam finalem inducunt, poſſe teneri contrarium. Sed tenendo ſtylum Rotæ ad motiuum ſuperius factum de ratione procemiali reſponderi poteſt, uidelicet, quòd illud dictum procedit, quando ratio procemii cuilibet caſui poſito in regula conueniret: tunc enim bene denotat cauſam finalem, ſecus ſi ratio procemialis non eſt generalis omni caſui: ita dicit Bald. in l. unica. in princ. ff. de orig. iur. quod dicit eſſe notandum Andr. Sicul. in proœ. clem. in princ. & ſequitur Iaſ. qui etiam ita limitat d. l. fin. in conſil. 1. col. antepen. lib. 1. Vel tenendo utrāque opin. poteſt diſtingui, ſm̄ quod diſtinguit Soc. in l. demonſtratio falſa. §. quod autē. 3. colum. ff. de cōd. & demon ut ibi per eum.

Non obſtat dictio, vt, poſita in iſto procemio, ſuperius ponderata: quia illa uario modo exponitur, ut tradit Alberi cus in Dictionario ſuo: & quod uario modo exponitur, eius ueritas ignoratur, ut dicit Bartol. in l. in ambiguo. ff. de reb. dub. Sufficit enim, quòd aliquādo dictio, ut, non denotat cauſam finalem, ſed impulſiuam, ut colligitur ex allegatis per Fely. in ca. cum Ioan. in 2. colum. de fi. inſtru. Et expreſſe tenet hoc Egid. deci. 632. Vbi dicit, q̄ uerba procemii poſita in reg. Greg. 11. uidelicet, ut honori cardinalium deferatur, non inducunt cauſam finalem, ſed impulſiuam. Et iſta omnia de plano, procedunt, loquendo in terminis iuris cō-

munis

munis. Sed ſi loquimur habito reſpectu ad iſtam regulam, res non tranſit ſine dubio propter contrarietatem, quæ reſultat ex uerbis regulę. Nam ſi re ipſa in impetrante ceſſat improbitas, diſpoſitio reg. ꝑ iā dicta ceſſare debet. Et tñ licet hoc iuuatur ex reg. ex eadem tamen apparet contrarium, cum appellet impetrantem beneficium annalis poſſeſſoris, improbum lites exquirentem. Vt igitur omnia iſta ex integro reſoluantur, ſubiicio ſequentem quæſtionem.

QVAESTIO SECVNDA.

QVæro, nunquid eo ipſo, quòd quis impetrat beneficium annalis poſſeſſoris, & eum ad iudiciū trahit, dicatur improbus, uel iniuſtus litigator?

SOLVTIO. Tex. hic uidetur innuere, quòd ſic, dum lites exquirentem appellat improbum. Et tamen lis dicitur per impetrationem & citationem inde factam. §. final. inſtitut. de pœn. teme. liti. Et in hoc iſta regula uidetur habere concurſum iuris diuini, ut patet Prouerb. 16. & 17. cap. ubi huiuſmodi homines lites exquirentes, peruerſi etiam appellantur. Nam, ut inquit diuus Paulus ad Timoth. c. 2. ſeruos Dei non oportet litigare. pro quo eſt tex. in c. ſicut, 2. q. 7. Et lex ciuilis etiam hoc improbat, dū dicit: Intereſt noſtra litibus non uexari, ut in l. minorib. 25. annis. ff. de minorib. refert Cor. conſ. 283. inc. pars dicti in pe. & fi. col. lib. 4. & ante ipſum Specul. titu. de homic. §. illud autem. Et propter iſtam cauſam, prohibitum eſt, ab interlocutoria ſententia appellari, ut uidelicet litibus finis imponatur, ſecundum Bald. in l. apertiſſimi. in 5. notabili per illum tex. C. de iudi. & de hoc eſt expreſſa regula cancellariæ edita inferius nume. 35. quæ hoc diſponit. quæ propter prædictam cauſam, ut finis litibus imponatur, illud ſtatuit ut apparet in eius proœmio: quę ratio adeo eſt potens, ꝙ per eam Rota uoluit in una Roma. pecuniaria coram R. D. Ioan. Paulo die 15. Nouemb. 1536. pro Franciſco Flores contra And. de Nouaria, ꝙ illi regulæ de non appellando à mera interlocutoria non poſſet per partes renuntiari ponderando dictā rationem proœmii, quæ concernit utilitatem publicam principaliter, iuxta dictum Bart. in l. properādum. in princ. C. de iudi. Faciunt ea quæ ex hoc infert Bal. in l. qui ſe patris. col fi. C. unde libe. quem ibi commēdant Alex. & Moder. & in notabili. q. conſuluit Socin. conſil. 4. uiſis actis ad fin. lib. 1. Et adeo litium execratio honeſtam cauſam continet, quod dicit Ang. in quodam ſuo ſermone, nil ita ſimile eſſe actibus dæmonū, quàm litigare, in qua re multa cumulat Bernard. de Buſtis in 1. parte Roſarii, ſermone 9. Inde euenit, ꝙ litigantes mali appellantur, ex quo boni uiri lites execrant, ut dicit Iaſ. in l. filio pater. in 1. notabili. ff. de leg. 1. & tradit Corn. in conſil. 283. col. penul. lib. 4. Vnde meritò in l. item ſi res. in fin. ff. de alie. iudi. mu. cau. fa. laudatur uerecunda cogitatio eius qui lites execratur. Nec non ab re dictū fuit, Matthæi 5. c. Siquis uoluerit tuam tunicam tollere iudicio tecum contendere, dimitte ei & pallium. Et tranſſumptiuè habetur in c. 1. 14. q. 1. & in c. ſuſcepimus. de homic. & tradit Floria. in l. fina. in fi. ff. famil. erciſ. ſatis enim quis lucratur, ſi diſcedat à lite, ut dicit Abb. in ca. quintauallis. de iure iur. Nam melius eſt pati modicum, quā intrare litiū certamina, ut dicit idē Abb. in ca. 1. de appel. Nam huiuſmodi litigioſos fugiendos eſſe tanquam peſtem, admonet text. in cap. negotiatorem. 87. diſt. Et adeò ſacri canones huiuſmodi homines execrantur, ꝙ eorum ordinatio ad ſacros prohibetur, ut in §. ecce. 46. diſtinct. Nec litigioſi in teſtes, uel accuſatores admittuntur, ut dicit Andr. Sic. in conſi. 32. lib. 4. Quinimò timore litis, & in eius executionem, ut ita loquar, inductum eſt, ꝙ Imperator hæres eſſe in teſtamento prohibetur, ut dicit text. in l. penult. ff. de hære. inſti. Hinc eſt, quòd propter euitandas lites ſæpe non concedenda conceduntur, ut tradit Fel. in c. in noſtra. in 36. corro. in 4. col. de reſcrip. Intereſt enim reipublicę, ut lites expediantur, & de medio auferantur, ut not. Bald. in l. fratris. C. de tranſact. Nam ob eam cauſam inductum eſt, quòd tranſactio, per quam à lite receditur, non reſcindetur prætextu enormis læſionis, ut tradit Alexan. in conſi. 42. col. 4. lib. 1.

quia

quia magnum commodum conſequitur, qui a lite recedit, ut in l. I. uctus. §. fi. ff. ad Treb. cum concor. ut ſcribit Dec. in conſil. 216. in 2. col. Et ideo indebitum ſolutum per tranſactionem non repetitur, l. in ſumma. ff. de condict. indeb. & l. 2. C. de tranſ. Et prætextu inſtrumentorum noui ter repertorum tranſactio non reſcinditur quantacũque fuerit læſio. l. ſub prætextu. C. de tranſac. Et quamuis in beneficialibus pacta fieri non debeant, & tanquam illicita reprobentur, ut c. fi. de pact. & traditur toto titulo de ſimo, ubi tamẽ facta ſunt ut a lite recedatur, pacta illa tollerantur; & Rota mãdat ſeruari. Prout hoc anno i una Toletana de Iunquera coram me præcepit domino Hieronymo de Biuero, qui cõtrauenerat cõcordiæ factæ inter ipſum & Io. de Taucra. Et ſic uidemus ꝙ ſi aliquid detur ratione impenſarum, ut fiat concordia, & recedatur a lite, non dicitur ſimonia cum, ut innuit Collect. in c. forus, de uerb. ſig. ſequitur Hiero. Paulus antiquus literarum apoſtolicarum uicecorrector, in libro practicæ cancellariæ. fol. 71. in 2. col. & eodem modo uidemus, ꝙ licet penſiones impoſitæ per inferiores a papa, non ſint perpetuæ nec tranſeant ad ſucceſſores, ut dixi in regula de nõ iudicando ſecundum for. ſupplic. quæſt. fi. in notabilibus ſignaturæ, ubi tamen ordinarius penſionem imponeret cauſa cõcordiæ, ut a lite recedatur, trãſiret pẽſio ad ſucceſſores, ut tradit Hoſt. in c. niſi. de præb. Et ad iſtam materiam extinguendarum litium, faciunt ea quæ dicã in quadam q. in regula de triennali, & quæ tradit Pet. de Anch. in regula, poſſeſſor, de reg. iur. lib. 6. col. 3. facit l. ſingulis, ff de ex cep. rei iud. quam ad hoc notat And. Sicu. in cap. cum dilecta, numero 143. de reſcrip. cum concor. ut per Alex. in l. Seius, colum. 4. ff. ad leg. Falci. Et pro iſta parte etiam accedunt, quæ ſcribunt Abb. poſt Hoſti. in c. ſicut. el 3. de iureiur. Vbi per plura iura eadem ratione probãt, bellum in dubio ſemper præſumi iniuſtum, proat idem de lite concludit And. Sic. & Barb. in conſ. 7. lib. 2. Nam utrobique eadem ratio uidetur.

In contrarium tamen, & contra prædicta facit tex. in l. illud. in prin. ff. de pet. hæred. ubi dicitur, ꝙ nemo debet ius ſuum indiſcuſſum relinquere. Et ſic tex. uidetur litigantibus fauere, imò eos ſub pœna ad litem proſequendam impellere, cum ius ſuum, propter timorem litis deſerentes, ut ſegnes, deſidioſi, & negligentes homines accuſentur: contra quos, ut uidemus, uſucapio introducta eſt. ut in l. 1. ff. de uſu cap. & in §. 1. inſt. eod. ti. Itaque leges caſtigant, & puniunt ius ſuum in iudicio non proſequentes. Et ideo dicitur in l. iniuriarum. ff. de iniuriis. ſuo iure utentes neminì iniuriam facere. Nec immerito in c. prę latis. de homicid. lib. 6. clericis facultas cõceditur repetendi res ſuas à latronib. Nã legimus Sanctũ Thom. Cantuariẽſem Archiepiſcopum pro defenſione cauſæ eccleſiæ ſuę occubuiſſe, ut traditur in cap. ſicut dignum. de hom. Non. n. prohibitum eſt, bono & iuſto uiro; ex cauſa litigare ut not. Bal. in cap. 1. in fin. per illum tex. ut lite penden. Et non pręſumitur improbus litigator, qui ex cauſa etiam poſt ſententiam in lite perdurat, ut not. Old. in cõſil. 183. quia ſpes uictoriæ iuſta uidetur, ut Bal. tradit in l. fi. in 3. col. C. de edicidi. Hadr. tol. Improbus ergo litigator in regula iſta intelligetur, uel is, qui per totam ætatem lites agit, ut dictum eſt; uel qui aliquam iniuſtitiæ ſuſpicionem ex lite cõtrahit: uel qui ex euentu litis, ut iniuſtus & improbus fuerit declaratus, ut dicit hic text. regulę circa fi. Et ſecundum hoc uerba iſtius prooemii cauſam finalem inducerent, iuxta vulga. l. fin. ſuperius allegatã cum concord. quæ tradit Rom. conſil. 18. in antep. col. & Alexand. conſil. 42. colu. 5. uol. 1. Sed intelligendum eſt, iuxta ea, quę diximus in præcedentibus.

Vt tamen iſta tota materia, & eius contraria reſoluantur, diſtinguo duos caſus principales. Primus caſus eſt de iure communi. Secundus eſt quo ad effectum iſtius regulæ. Primo caſu litigans non iſi co pręſumitur calumnioſus, niſi fuerit continuus & inueteratus litigator. Ita diſtingui debent, quæ dicta ſunt ſuperius & quæ tradit Andr. Sicul. in conſil. 7. columna. 11. lib. 2. & conſil. 31. incip. omnia quæcunq; in 2. col. lib. 4. & in cle. 1. de re iud. Vbi tñ qa ſemel, aut bis cauſa repetẽdi, aut defendendi res ſuas ius ſuũ in iudi

clo proſequitur,iudicio meo, non dicetur litigioſus. Sicut neque mercator dicitur, qui ſemel uel bis mercatur, niſi continue hoc faciat,ut tradit Dom.in c.1.de cle.non reſi.li.6.Secundò principali caſu, uidelicet loquendo in terminis illius regulæ,nō omnis,qui impetrat in terminis regulę,poteſt dici improbus aut calumnioſus litigator, ſed ita demum,ſi per euentum litis per iudicem repertus fuerit iniuſtam impetrationem,uel cauſam feciſſe,uel fouiſſe, ut dicitur hic in tex.regulæ,ibi, Et ſi poſſeſſorem ipſum,&c.Sed antequam hoc per ſententiam ſit repertum,impetrans nō dicetur improbus,dicitur tamen iniuſtus ſi regulā nō obſeruat.Quod patet,quia punitur: & tamen ſi iuſtus fuiſſet non puniretur.Quia iuſtus & bonus nō incidit in legem,neque ius pœna debet teneri, ut dicitur in c. licet,de reg.& gl.in l.ex his.ff.de legib. Qua autem pœna punietur unus & alter.i.tam primus,quàm ſecundus litigator,dicemus inferius in ultima parte regulæ. In dubio tamen impetrans beneficium poſſeſſum per annum,præſumetur iniuſtus, licet illa præſumptio non ſufficiat,quo ad hoc, ut puniri poſſit pœna contenta in ſecunda parte regulæ,niſi,ut dixi, per euentum litis iudici conſtiterit eſſe talem.Et hoc eſt, quod dicunt illa uerba poſita hic in ſecunda parte regulæ,uidelicet. Et ſi poſſeſſorē ipſum,&c.Vbi ponuntur tres pęnæ improbi & calumnioſi litigatoris, diuerſæ ab illis aliis tribus poſitis prima parte regulæ, quibus puniuntur non ſeruantes formam regulæ, antequam conſtiterit eos improbos litigantes eſſe. De quibus adhuc aliquid inferius in fi.reg.ſcribam.

QVAESTIO TERTIA.

QVæro,ibi,quicunque, &c. An quilibet inhabilis,etiam hæreticus,ſeruans cōtenta in iſta regula, poſſit impetrare beneficium annalis poſſeſſoris?

SOLVTIO. Videtur prima facie, ꝙ ſic,quia tex.regulæ dicit, quicūque quod uerbum eſt uniuerſale,comprehendēs omnes Et ſic nō recipit reſtrictionem habilitatis perſonarum,ut dicit gl.in extrauag.execrabilis,& in cle.ſi ſummus, de præb. & tenet Rota in deciſ.2.tit.de fil.presb.Inn.& Mod.in tract.benef.q.3.1.partis,col. 5. cū conc.ut ſcribunt Mod.Pap.in l.quidam. §. nihil.ff.de edendo.

Præterea lex generaliter loquēs nō recipit reſtrictionem de habilitate, ſed quemlibet admittit ad impetrandum, quia non refert per quem preces porrigantur, ut dicit tex.in l.uniuerſis.C.de prec.imp. off.

In contrarium faciunt iſta, quæ ſequuntur.Primo,quia inhabiles ipſo iure nō ſunt capaces beneficiorum,l.quicunque, & c. filii,cum multis,de hær.li.6.tradit gl. & Docto. in capit. quo iure,8.diſt.& alibi ſæpe. Igitur impetrare non poſſunt, ut patet in c.1.& ibi dixi,de reſc.lib.6. Intelligetur ergo regula iſta de habilibus.

Nō obſtat dictio quicūque,quia licet illa de ſui natura ſit uniuerſalis, & ſic uideatur poſſe comprehēdere omnes, tam habiles,quam inhabiles,per ea quæ dicta ſunt ſuperius:tamen illa generalitas dictionis recipit reſtrictionem de habilitate,& regulatur ſecundum diſpoſitionem iuris, ut in terminis probat Iaſ.per decem deciſio. notabiles,in l.2.§.prætor,ff.qui ſatiſd.cog.Et reaſſumit Curtius iunior in conſ.1.in 1. & 2.col.& dicam latius in reg.de trienali,in 1.uel 2.q. Vbi enim lex prius inhabilitat perſonas,diſpoſitio poſtea ſimpliciter, & generaliter loquens de perſonis,recipit reſtrictionem de habilibus, etiam ſi loquatur per dictionem quicunque uel per alia uerba uniuerſalia,ut dicit Gemin.in conſ. 31.col.fi.Cum igitur in caſu iſto reperiantur hæretici,& ſimplices perſonæ, alibi a iure damnatæ & prohibitæ,ut notatur, in c.quo iure 8.diſt.& tradunt Moderni in c. 2.de reſcr.regula iſta permittens impetrationem, debet intelligi, hoc permittere perſonis habilibus ne ſequatur abſurdum. Nec obſtat tex.in l.uniuerſis. C.de precib. imper. offer. quia licet ad illum reſpondeat And.Sic.in rub.de reſcr.in cle.& Fely. in c.nonnulli,§.1.col.13.eo.ti. & ego dixi latius,in c.1.eo.ti.lib.6. Tamen reſpondetur quòd ille text. procedit data ſcientia principis,quæ facit, ut inhabiles habilitentur,ut dicitur in l.idem Vlpianus.§.i. ff.de excu.tutor. Vel intelligitur de illis inhabilibus, qui non ſunt a lege effecti in capaces

paces,& dãnati ipſo iure ſicut hæretici,ſimoniaci,& rei maieſtatis,& ſimiles.Secus uerò de aliis incapacibus à lege,non ipſo iure reprobatis,ut ſunt homicidę,periuri, excommunicati,& ſimiles,de quib. loquitur Inno.in c.cum noſtris.de conceſſ.præbend.Nam tales impetrare poſſunt donec inhabilitentur,ut dicit ibi Innoc. Stat igitur concluſio, ꝙ omnes inhabiles admittuntur ad impetrandum,qui non reperiũtur expreſsè prohibiti. Et iſta omnia procedunt de iure loquendo, quia de facto poſſent etiam inhabiles ipſo iure impetrare:& niſi exciperetur,poſſent conniuentibus oculis ius impetratum proſequi. Et hoc,quo ad impetrantes agere uolentes contra annalẽ poſſeſſorem. An uerò reus poſſeſſor annalis hęreticus,uel illi ſimiles defendantur regula, dicemus inferius in aliis quæſtionibus.

QVAESTIO IIII.

QVæro,utrum regula iſta per ſolã eius allegationem annullet ipſo iure gratiam impetrantis,ſicut lex communis abſque aliqua productione in actis facienda?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicẽdum,ꝙ ſola allegatio iſtius regulæ, facta per aduerſarium in iudicio, annullet impetrationem, & inde ſecuta quæcunque, quod ita perſuaderi poteſt. Primo, quia iſta regula habet decretum irritans, quod de ſui natura annullat ipſo iure gratiam, & inde ſecuta, etiam ſi non producatur. hoc patet,quia ligat ignorantes, ut in ca. ſi eo tempore. cum ibi notatis. de elect. lib. 6. Nam ſufficit legiſlatorem aliquid prohibuiſſe,ad hoc,ut actus in contrariũ factus, ſi nullus, ut latè tradunt Moderni in l.non dubium. C. de legib. Imò ꝙ fortius eſt,ipſe iudex parte non opponente, poteſt reppellere ſic nulliter agentem, ut tradit Bart.in l.ubi pactum.C.de tranſac. & in l.ſi unus.§.pactus ne peteret poſt gl. ibi.ff.de pact.& Paulus de Caſt.in l.etiam §.item à debitore.ff.de pet.hære.Quia decretum iſtius regulæ prius ortum fuit, q̃ impetratio partis:unde quando poſtea impetrãs agit,exceptio iſtius regulę, quæ iam eſt in rerum natura producta, unà cum ipſa actione concurrit, in quo caſu poteſt iudex ipſam exceptionem ſupplere:ut dixit Alex.per prædicta iura in apoſtil.ad Bar.in l.Iulianus.§.offerri in addit. 1.ff.de actio.emp. Quia iſta exceptio dicitur euidentis calumniæ, quæ æquipollet exceptioni ineptitudinis,quę à iudice ſuppleri poteſt,ut latè tradit Aret.in l. ita ſtipulatus.in 31.col.de uer.obli. Nam iudex non ſolum tenetur ſupplere circa ea,quæ ſunt iuris,quando omittuntur à partibus ſed etiam circa conſuetudinem, ut tradit Iaſ.poſt Bal.& Salyc.in auth.iubemus.per illũ tex.in 2.not.C.de iudic. & Ang.Aret. in §.1.in 2.col.inſti.de excep.Et hoc adeo uerum eſt,ꝙ iudex poſſet ad iudicandum moueri etiam ex aliqua confeſſione, uiua uoce coram eo facta, licet non eſſet ſcripta in actis,ut ſingulariter dicit Bal.in l.i. circa fi.C.de ma.uin.quod dicit ſingulariter notandum Fely.in cap. cum uenerabilis.col.15.de excep & Alexan. in l. ſi is,ad quem.col.pen.ff.de acquir.hæred. Si igitur iudex abſq; allegatione partis,uel productione regulæ,poſſet partem repellere, cui obſtat exceptio : à fortiori poterit ipſa pars, cuius intereſt ſimpliciter regulam allegando, per uiam exceptionis ipſum aduerſarium impetrantem & actorẽ repellere.Et iſto caſu iudex poterit ex his quæ uidit,licet in actis ſibi non conſtet, iudicare:ut tradit Ang.in conſ.343.in cauſa.col. fi.& ſeq. incip. primus punctus.& tenet Firmia.in tract.de epiſcop.li.4.par. q.2.ut referunt quidã Mod. in trac. nup. fol.142.Nam decretum irritans poſitum in aliqua lege,eſt tantæ potentiæ, ꝙ ſufficit illud à parte, uel iudice allegari, ut actus ſit ipſo iure nullus, ut dicunt Anto. Imol.& Abb.in c.cęterum.de reſcript.Per quorum dicta Rota in vna Mediolan. caſtrorum contra Sabinen.de anno 1516.iudicauit pro cardinali Senogalien. contra contra Hieronymum de Cuſano,ꝙ decretum irritans cuiuſdam bullæ Sixti allegatum in cauſa appellationis,adeò afficeret aduerſarium, ꝙ gratiam ſuam redderet ipſo iure nullam.

Prædictis tamen non obſt. contraria opinio eſt de iure & ſtylo uerior. Pro qua opinione primò facit, quia regula & eius decretum fauorem poſſeſſorum concernunt:ergo non ligant contrauenientes,ni

ſi poſſeſſor dicto decreto irritanti utatur, ut late probat Dec. in l. pacta, quæ contra in 3. columna. C. de pac. & in ca. cum acceſſiſſent, in 3. col. de cōſt. & ante ipſum Arc. & Claud. Aquen. in l. nemo poteſt, in 4. col. ff. de leg. 1. Et hoc prius dixit Philip. Franc. in cap. ut noſtrum, in 3. col. de appel. & in c. diſpendia in prin. de reſer. lib. 6. & ſolet ad hoc allegari gl. in uerbo, referri, in c. 1. de conceſſ. præb. lib. 6. Et iſte uſus certitudinaliter non habetur, niſi poſſeſſor regulam in actis producat, quia tunc maniſeſte apparet poſſeſſorem decreto regulæ uti uelle, contra actorem eius aduerſarium.

Nec iſto caſu autoritas iudicis uolentis ſupplere exceptionem iſtius regulæ omiſſam, aliquid facit: quia ubicunque aliqua ſunt inducta principaliter in fauorem alicuius, ſi pars omittit iudex non debet ſupplere, neque poteſt ad priuatam utilitatē officium ſuum impartiri, iuxta uulgatam, l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudic. Si ergo huiuſmodi exceptiones regularum pro omiſſis habentur, licet iudex ſciat ea parti competere. Quinimo etiam ſi ea, quæ cōpetunt parti, producuntur ipſi iudici particulariter adhuc non ſufficit, nec iudex ſecundum eam iudicare debet, niſi in actis producta & regiſtrata ſint. Et tunc dicuntur eſſe in actis, quando pars eſt citata ad dicendum contra producta, oblata copia, ut dicit Bar. (cuius opinionem pro ſtylo ſeruat hodie Rota) in extrauag. ad reprimendum, in gl. in uerſ. de plano. Et ſequitur late Roma. in conſ. 519. incip. In caſu propoſitæ conſultationis. Nam aliter non poteſt iudici de partis conſtare. Et cui nihil conſtat, nihil agit. Quia ut dicit Bald. in c. fi. de iureiur. iudex eſt quoddam prædicamentum, quod prædicatur de probationibus & actis: & ideo debet iudicare ſecundum acta, & probata, vulg. l. illicitas. §. ueritas. de offi. præſ. & Ang. inſt. quib. mod. tut. in fi. in prin. & in §. ſi minus, col. 5. inſti. de act. ut latiſſime & eleganter proſequitur Luc. de Pen. in l. quicunque. C. de tab. & ſcrip. lib. 10. & Felyn. in capitu. paſtoralis. §. quoniam, columna fin. de offic. deleg.

Ex quibus omnibus infertur, quòd ſi an nalis poſſeſſor conuentus, non det & excipiat de regula in actis, licet iudex ex ſe ipſo, uel per allegationem partis ſciat ea lem exceptionem ſibi competere, non cōdenabit actorem impetrantem, ſed poterit canonizare gratiam ſuam contra regulam: nec propterea ſententia erit nulla, ut in terminis concludit Fely. in c. 1. in 7. col. de re iud. in c. paſtoralis. de fide inſtru. Cuius opinionem hodie de ſtylo tenet, & ſequitur Rota. Et ita me præſente, in pluribus cauſis fuit concluſum & iudicatum, præſertim in una Tuden. parochialis corā R. P. D. Marcello Creſcentio epiſcopo Marſicano de menſe Maio, 1538. cui conſtabat abſentem, contra quem procedebatur, per contradictas fuiſſe triennalem poſſeſſorē, & in partibus coram quibuſdam iudicib. allegaſſe regulam: & tamen, quia illa non erat producta in actis, præfatus epiſcopus tulit ſententiam contra illum.

Et iſta in ratione conſiſtunt. Quia, quo ad effectum, q̄ regulæ Cancellariæ ligent, & in iudicio faciant ius, debent prius impetrari a papa, uel Vicecancellario, & deinde produci in actis, ſeruata ſolennitate de qua in regula 26. incip. Item attendens, ſupra eo. Quam quidem impetrandi ſolennitatem declarat Pauin. Rotæ auditor, in procemio extrauag. Ioan. 22. & dicam in alia quæſtione. Non obſeruata igitur illa ſolennitate regulæ non faciunt fidem, etiam ſi habeant decretum irritans, & millies iudici allegentur: & ita ſe habet ſtylus Rotæ, ut dicit etiam in d. cap. 1. Fely. alias rationes ponens, de quibus ib. per eum.

Non obſtant modo, quæ in contrarium adducta fuerunt, quia ad illa dupliciter poteſt reſponderi. Primò, illa procedere, quando ea, quæ allegari poterant, ſunt notoria, actis non repugnantia, ut dicit Bald. in d. §. illicitas. & Firmian. in d. tracta. de epiſcopo. in 4. parte. 4. lib. quæſt. 2. Vbi plures caſus exceptos contra regulam ponit, in quibus iudex ſecundum conſcientiam ſuam poteſt iudicare. & ſeptem alios ponit Felyn. in d. capit. paſtoralis.

Vel ſecundò reſponde, & iſta eſt uerior & firma ſolutio, q̄ in caſibus prædictis iudex poteſt exceptionē omiſſam per parte opponere, quādo illa reſultat ex actis: q̄a talica

tali caſu actor dicitur calumnioſe agere,
ita concludit Rom.in conſ.42. uiſis, quæ
egregie, col. fin. Nam quæ reſultant ex
actis,dicuntur notoria,ut dicit Imol.& la
tiſſime Modern.in capitulo ex inſinuatio
ne, de appel. Et in notoriis iudex ſup
plet, ut dictum eſt ſuperius, quando
conſtat de nullo iure partis, ut tradunt
Mod.in d §.condemnatum, cum concor.
ut per Rom.in conſ. 227. Et etiam quan
do conſtat de iure partis, ſed inefficaci:
quia poteſt iudex ſine parte repellere, ut
dicit Fel.in c.ad aures,in 1.col.de reſc. Et
iſtud notorium ex actis reſultans, non ſo
lum per partem nõ debet probari,ſed nec
allegari, ut tradit Ang.in l.fi.ff.de pet.hę.
cum conc.ut ſcribunt Alc.in l.1.C.ut quæ
deſunt aduoc.& Fely.in c.cum ordinem,
col.9.de reſcr.& Dec.in l.cum quid. ff. ſi
cer.pe.Et tali caſu limitatur,& declaratur
dictum commune gl.in cle.appellanti,de
app.& Bar.in l.ſi adulterium cum inceſtu
§.idem Pollioni.ff.de adult. uidelicet, ꝙ
licet notorium non debeat probari, de
bet tamen allegari. Nam non procedit,
quãdo notorium reſultat ex actis, ut prædicti
doctores dicunt, Et ita etiam in puncto li
mitat Dec.in l.lecta,in 9.col.ff. ſi cer. pet.
Licet in hoc contrarium teneat Rota, in
nouis,tit.de appell.deciſ.2. in addit. Sed
ex dictis ibidem poteſt ſolui eius deciſio.
Ad propoſitum ergo redeundo,ſi ex actis
apparet,poſſeſſorem annalem conuentũ
allegaſſe pro defenſione ſua,priuilegium
iſtius regulæ,eam producendo, licet for
maliter contra partem non opponat, iu
dex tamen repellere poterit agentem,ob
ſtante regula in actis producta.Et ita totã
iſta materia intelligi debet.

QVAESTIO V.

QVæro,quid ſi in prima inſtantia non
fuit oppoſitum de iſta reg. ſed op
ponitur in ſecunda, utrum annullabitur
impetratio, & acta facta in prima inſtan
tia,in qua tunc non fuit oppoſitum?

SOLVTIO. Iſte caſus pũctualiter cõ
tigit,& fuit deciſus in Rota de ann. 1516.
coram D.Gul Caſſiod.in una cauſa Vilnẽ.
canonicatus,& præb, ut ipſe idem in me
morialibus ſuis deciſionum meminit. Et
tunc Rota concluſit poſſe in ſecunda, &
tertia inſtantia de iſta regula opponi, quia
per huiuſmodi exceptionem regulæ non
ſolum impetratio facta, ſed omnia acta
primæ uel ſecundæ inſtantiæ, uirtute de
creti regulæ,nulla ipſo iure eſſe decernun
tur. Talis enim regulæ exceptio operatur
effectum retro annullatiuum, & in futurũ
impeditiuum.Ratio iſtius deciſionis fuit,
quia exceptio iſtius regulæ eſt perempto
ria, quæ poteſt quandocunque opponi. l.
peremptoria. C.ſen.reſci.non poſ.Et ideo
oppoſita in ſecunda inſtantia operatur eũ
dem effectum, quo ad acta præcedentia,
quæ operaretur, ſi in eadem inſtantia op
poneretur.Et hoc ideo, quia per appella
tionem,quæ reſcindit iudicatum, cauſa
reponitur,& reducitur in eo ſtatu,in quo
erat ante ſententiam,ut uidelicet, omnia
in ea fieri poſſint,quę poterãt poſt litem
conteſtatã in prima inſtantia, ut declarat
Bar.in l.ita demum.C.de proc. & Abb. in
c.1.de excep.in 2.col.& in c.paſtoralis,eo.
tit. Poterunt igitur exceptio iſtius regulæ
peremptoria,& omnia alia incumbentia
ad cauſam,deduci in cauſa appellationis,
quę non fuerunt deducta in principali,ut
in l.per hanc.C.de temp.app.& l.ſcio. ff.
de app.& c.cũ Io.de fid.inſtr.& c.fraterni
tatis,de teſt.cum aliis conco.adductis per
gl.in c.conſtitutis,& in c.cum cauſam, de
appell.Nam exceptio,quæ actionem pro
poſitam reſpicit,ſi deducatur in ſecunda
inſtãtia,nõ dicitur noua,ſed dependẽs ex
ueteribus cauſis. Tamen huic deciſioni
ſemper contradixit Dominus Mercurius
de Vipera, tunc decanus Rotæ, motus di
cto Alex.in auth.iubemus,C.de iudi. quẽ
ſequitur Fel.in c.1.in 7.col.de re iud.Vbi
dicunt,ꝙ quãuis poſt terminum ad proban
dũ poſſint allegari iura,ut per Bar. & Bal.
in d.auth.iubemus, nõ tamen poteſt alle
gari extrauagans,ſed eſt allegãda, produ
cenda,& probãda in termino quemadmo
dum conſuetudo non notoria, quam non
poteſt iudex ſupplere, nec allegare, cum
eam probabiliter ignoret, ut in capitulo
paſtoralis, de fid.inſtru. Ex quibus infere
bant Dominus Mercurius, quòd non po
terat in ſecunda inſtantia excipi de iſta

regula: uel ſi exciperetur de ea, ꝙ non reuocarentur acta primæ inſtantiæ, niſi ex nouiter deductis. Pro quo facit deciſ Egidii 490. maximè, quia regulæ iſtæ Cancellariæ, quo ad iſtum effectum, ut non ligent ante productionem, dicuntur conſtitutiones ſpeciales, ut dicit Pet. de Anc. conſil. 292. Et ideo non ligat manum iudicis, niſi producantur: & per conſequens acta, & ſententia primæ inſtantiæ contra regulam non productā debuiſſent ualere.

Tamen iſtis non obſtantibus, Rota tenuit, quod ſuperius dictum eſt. Quæ deciſio non ſolum procedit, quando opponitur de regula in ſecunda inſtantia cauſæ principalis, ſed etiam ſi opponatur de regula in cauſa reſtitutionis in integrum, aduerſus ſententiam latam contra poſſeſſorem annalem, ut iudicauit Rota in una Tuden. coram me de menſe Februario 1534. Et hoc idem dixerunt Domini in eadem cauſa de regula 29. de commiſſionib. cauſarum factis, literis non expeditis, ut uidelicet poſſit opponi de illa regula, & excipi in cauſa reſtitutionis, per prædictas rationes. Et idem dixerūt Domini in una Maſſilienſis canonicatus & præbend. corā me de menſe Decembri, 1535. in qua oppoſitum fuit de iſta regula annali per cōdemnatum in termino ſententiæ declaratoriæ ferendæ contra ipſum, cui fuerant intimatæ executoriales, & uoluerunt ſententiam retro eſſe nullam.

Et ad dictum Alc. allegatum per Merc. in d. auth. iubemus, reſponderunt Domini, ꝙ loquitur in termino ꝓbatorio unius inſtantiæ, non autem loquitur in diuerſa inſtantia, ut eſt cauſa appellationis: quia dictum illius non eſſet uerum propter doctrinas prædictas. Vel dictum Alc. procedit, ubi cōſtaret de malitia poſſeſſoris, nolentis in prima inſtantia opponere, ad effectum magis grauandi partem in expenſis, & annullatione actorum. Quo caſu doctrina Bar. in d. l. ita demū. & Abb. in d. c. 1. de excep. cum aliis allegatis, non procederent, ut notabiliter probat And. Sicul. in conſil. 35. incip. in minimis. in ij. colum. lib. 3. & Fel. in c. ad audientiam, el ij. de reſcr.

Et iſta omnia procedunt, etſi annalis poſſeſſor, qui de regula excipit, fuiſſet cōdemnatus per primam ſententiam, quæ tranſiuit in rem iudicatam, & decretum contra illum fuiſſet brachium ſeculare, & uiolaſſet ſequeſtrum. Nam non obſtante tali uiolatione, poſſet exceptione iſtius regulæ iuuari, etſi per uiolationem prædicti ſequeſtri perdiderit ius in beneficio. Ita concludit hodie Rota, quæ eſt prima Iulii, 1538. in una Nullius Abbatiæ coram R. D. Io. Paulo Ptolomæo. Ratio deciſionis fuit, quia iſta regula annullat impetrationem factam: & inde ſecuta quæcunq; & ſic annullat ipſam ſententiam, & ſecuta ex ipſa ſententia. i. ſequeſtrum, quod eſt ſequela ſententiæ, ita quòd uiolatio ſequeſtri non impedit exceptionem regulæ. Eſt bene uerum, quòd licet nullum eſſet ſequeſtrum propter decretum iſtius regulæ: tamen uiolans illud punitur, quia iure ſuo eſt priuatus, ut dicit deciſ. 2. de ſeq. poſ. & fru. in antiquiori, & ideo pars uictrix, contra quam datur de regula, poterit nouiter impetrare dictum beneficium uacans prætextu huius uiolationis. Et ita in eadem cauſa tenuit Rota die 16. Nouemb. 1539. coram eodē D. Io. Paulo.

QVAESTIO VI.

QVæro, nūquid iſta regula ſuper diſpoſitis in ea inducat, ſeu contineat formam?

SOLVTIO. Iſta quæſtio deſeruit ad multa, quæ in ſequentibus quæſtionibus dicenda occurrunt. Et ideo ſine diſputatione dicas, quòd ſic, quod multis modis probatur.

Primò, quia iſta regula inducit nullitatem actus. Vbicunque igitur aliqua conſtitutio procedit, irritando actum, illa conſtitutio dicitur continere formam, ut eſt bonus text. in cap. ſi capitulo, de conceſ. præben. lib. 6. iuncto. c. dilectus. 2. de præb. & tradit Bal. & Moderni omnes in l. 1. ff. de libe. & poſthu. & eſt gl. in l. fi. C. de uen. re. ciui. lib. 11. Facit tex. in c. quia propter, de elect. & in c. Piſanis, de reſt. ſpol. cum concord. ut ſcribit Alc. in d. l. 1. & in l. hac conſultiſſima. C. qui teſta. face. poſ. & Iaſ. in l. non dubium, in 5. col. C. de legib. & ante ipſos Rom. conſ. 66.

Secun

Secundò, quia iſta reg. imponit pœnā pecuniariam. Et ubi talis pœna apponitur, dato, quòd de annullatione actus nihil dicatur, forma inducitur: ut dicit Bal. in auth. qui ſemel. in antepen. colum. C. quomo. & quando iud. & tradit Bart. & omnes Moder. in l. prætor. §. i. ff. de ope. no. nunt. & eſt gl. in uerbo, tertiam. & ibi notat Bald. in ca. i. de mili. uaſal. qui cōtu. eſt. & gloſ. in uerb. tertio. in clemen. i. de ui. & honeſt. cler. notat Ioan. And. in cap. ex rua. de cler. non reſi. & Anto. de But. in cap. præterea. de dilatio.

Tertiò, quia iſta regula tradit tres ſolēnitates, quæ non ſunt inductæ à iure communi. Ergo ex hoc datur intelligi, quòd contineat formam, iuxta tradita per Pet. de Anch. in conſil. 55. Viſa quadam. & idem cōſil. 6. incipien. Viſo themate. in ſecūda colū. & cōcord. Signorel. in cōſ. 56. in proceſſu in ſecunda columna.

Quartò, quia iſta regula dat impetrāti modū procedendi. Ergo inducit formā, ut in cap. qualiter. el 2. & ibi Felyn. de accuſa. & Iaſ. in l. 3. §. prius. ff. de uulg. & pupil. & ſolet allegari text. in cap. quia propter. de electione.

Quintò, quia regula iſta apponit tēpus faciendi actum, quo caſu per hoc inducitur forma: ut dicunt Bal. & Saly. in auth. quæ ſupplicatio. per illum textum. C. de preci. Imper. offer. Licet huic dicto uideatur aduerſari Alexand. in princ. C. de iudi. tamen concordari poſſunt dicta eorū ex iis, quæ tradit Abb. in conſil. 92. ſtatuto. in fi, lib. 1.

Vltimò hic uidetur inducta forma, ex eo, quia diſpoſitio iſtius regulæ non ſolū concernit intereſſe priuatum, ſed commodum & bonum publicū, ut patet ex proœmio. & ex pœna applicanda fiſco. quo caſu forma dicitur induci, adeò quòd conſenſus partium nihil operatur, ut in l. priuatorum. C. de pact. & probatur aſſumptum in l. tertia. ff. de re militari. Ex quib. omnibus apparet reſolutio iſtius quæſtionis, quę poteſt eſſe utilis ad multa.

QVAESTIO VII.

QVæro, præſuppoſito quòd iſta regula inducat formam, utrum poſſeſſores annales, in quorum fauorem inducta eſt regula, poſſint eius fauori renuntiare?

SOLVTIO. Quidam antiqui tenuerūt quòd ſic, ut refert Ioann. Aloiſius Tuſcanus Mediolanēſis, olim aduocatus eximius, in primo uolumine cōſiliorū. fo. 17.

Tamē pro uera intelligentia iſtius quęſiti, ego conſidero duos caſus. Primus eſt, in tacita renuntiatione, quæ reſultat ex omiſſione exceptionis iſtius regulę, poſſeſſori competentis contra impetrantem: & iſta renuntiatio tacita poteſt fieri dupliciter. Aut non producendo regulā, uel eam producendo, & probationes annalis poſſeſſionis omittendo. Nam non ſufficit, quòd poſſeſſor excipiat de regula in actis, niſi probet ſe fuiſſe poſſeſſorem annalem, ut ei competat exceptio. Neq; etiam ſufficit per teſtes probare, ſe eſſe annalem poſſeſſorem, niſi etiam regula in actis producatur & allegetur. Itaque paria ſunt, uel non producere regulam, & non probare poſſeſſionem annalem. Iſtis igitur caſibus tacitè poteſt poſſeſſor fauori ſuo renuntiare, ſicut de iuramento calumniæ dicitur in cap. 1. de iura. cal. libr. 6. Et ideò ſententia lata contra poſſeſſorem annalem non opponentem de regula, uel non probantem ſe eſſe annalem poſſeſſorem, ualeret, iuxta ea quæ dicit Fely. in capit. 1. de re iudic. & dixi ſuperiùs in alia quæſt.

Secundus caſus eſt in expreſſa renuntiatione: & iſta expreſſa renuntiatio poteſt etiam fieri dupliciter, uidelicet ante productionem iſtius regulæ, uel poſt: & utroque caſu eſſet dubium, ſi ualeret renuntiatio expreſſa. Et poſito quòd ſic, nunquid poſſit poſteà iudex poſſeſſorem probare uolentem repellere à probatione faciēda ſuper annali poſſeſſione, ſub prætextu, qa renuntiauit? & quid ſi poſt factam renuntiatione de non utendo regula producta, poſſeſſor renuntians probet ſe annalem, qua probatione uti non poteſt ſtante renuntiatione: an tali caſu iudex ex officio poſſit reppellere ipſum impetrantem? uideamus igitur de omnib. iſtis.

Circa primum eſt aduertendum, quòd duæ ſunt partes regulæ principales. Prima, quæ durat uſque ibi, Et ſi poſſeſſorē ipſum, &c. Et iſta pars concernit intereſſe

priuatum partis. Et ita in illa prima parte ponuntur tres pœnæ introductæ in fauorem ipſorum poſſeſſorũ. Et puto, quod quo ad illas pœnas, antequam impetrans inciderit in ſecundam partem, quod poſſeſſores poſſint renuntiare, argument. cap. ſtatuimus §. in nullo. de reſc. lib. 6. & l. filio, ff. de iniuſto rup. & l. pen. C. de pact. Et hoc caſu puto, quod ſi de tali renuntiatione regulæ conſtaret ĩ actis, quod iudex poſſet repellere poſſeſſorem a probando annalem poſſeſſionem, obſtante renuntiatione, quia iudex poteſt repellere actum fruſtratorium, ut l. ubi pactũ. C. de tranſ. & dixi ſup. in 4. q.

Sed quo ad ſecũdam partẽ regulæ, uidelicet quando impetrãs per euẽtum litis inuẽtus fuit calumnioſus moleſtator, qui ob eam cauſam in alias tres diuerſas pœnas hic impoſitas incidit: tali caſu, quia dictæ pœnæ concernunt commodum & intereſſe publicum, poſſeſſor non poſſet iſti regulæ renuntiare, ut in d. §. in nullo. De quo tamen latè dixerunt Moder. in tract. de forma. c. quis poſſit dare & tollere formam. fol. 18. colum. 3. & in eiſde potẽtia formæ. fol. 61. in 3. colum. Et iſto ſecundo caſu, ſi iudici ex probationibus & actis conſtaret, nullum i pſi impetranti ius competere, ſed iniuſtè & friuolè poſſeſſorem ipſum annalem moleſtaſſe, licet poſſeſſor renuntiauerit uti exceptione regulę iam in actis productæ, ex quo tamen publicè intereſt calumnioſos & iniuſtos litigãtes repellere, ut in clem. 1. de re iud. poſſet iudex impetrãtem ipſum punire, iuxta notata per Innoc. in c. 1. de offic. uic. & Bal. in l. 1. C. quo. & quando iud. in fin. & in l. 2. §. ſed quia. C. de iu. cal. & no. Bar. in l. athletas. §. calumniator. ff. de his, qui no. infa. & dixi aliquid ſupra q. 4. Et quod poſſit iudex officio ſuo, eo caſu, quo ſibi conſtat de annali poſſeſſione, improbos impetrãtes repellere, uidetur ſentire Bar. in ſimili in l. properãdum. in princ. uerſic. ſed uidi, C. de iud. Sequuntur Mod. Aſtẽſ. in rep. cle. ſæpe. in 17. col. de uer. ſig. facit bene tex in c. nonnulli. in princ. & c. ſi de reſc. Stat ergo cõcluſio, quod poſt probatam annalem poſſeſſionem & regulam productam, nõ poſſunt partes tacitè uel expreſſe huic regulæ renuntiare. Ratio generalis eſt, quia ex quo iſta reg. eſt edita ad tollendas & puniẽdas calumnioſas lites, per hoc dicitur cõcernere principaliter utilitatem publicam, & ideo renũtiari nõ poteſt, ut in terminis dicit Bart. in d. l. properãdum, & Barba. cõſil. 56. in 8. & 9. col. lib. 2. conſiderato textu illius l. & ſequitur Decius in c. de cauſis, col. 2. de offi. deleg. Et ita hodie 20. Nouemb. 1536. in ſimili caſu cõcluſerũt Domini in una Rom. pecuniaria, coram R. D. Io. Paulo Ptolomæo, pro Franciſco Flores, contra Andream de Nouaria: uolẽtes Frãciſcum Flores nõ potuiſſe renũtiare regulæ, de nõ appellando ante diffinitiuam ſentẽtiam. Ex quo in proœmio illius regulæ papa exorditur ſe illam cõſtitutionem feciſſe, ut litibus finem imponeret: quæ uerba ſecũdum Rotam uidẽtur iuridica, & principaliter intereſſe publicum cõcernere, cui per dictum Frãciſcum, contra quem erat producta, renũtiari non potuit.

QVAESTIO VIII.

QVæro, quæ eſt ratio, quare regula iſta annalis defendit poſſeſſorem, etiã abſque titulo, & triennalis regula non defendit, niſi habentem ſaltem coloratum titulum? Cuius tamen contrarium uidebatur dicendum. Nam ex quo eſt annalis poſſeſſio, & modici temporis, magis in ea uidebatur requiri titulus bonus, ſaltem coloratus, quàm in triennali, ut ſic modicitas temporis per adiumẽtum tituli ſuppleretur. Non ita in triennali poſſeſſione, quæ ratione lõgioris tẽporis, ſine aliquo titulo magis ſuſtineri poſſet, quæ igitur eſt ratio tantæ diuerſitatis?

SOLVTIO. Regula iſta annalis fauet poſſeſſorib. & eſt inducta in odiũ impetrãtiũ, ut ex eius principio apparet. Et ita Rota interpretatione lõgæua tenuit. Triẽnalis uerò reg. nõ fauet principaliter poſſeſſorib. propterea requirit titulũ. Sed adhuc recidimus in idẽ, quare magis annalis reg. faueat poſſeſſorib. quàm triẽnalis, cũ deberet eſſe cõtrariũ, ut plus poſſidẽs, plus hẽret fauoris: præſertim cũ an. exce. ſit odioſa reſpectu capiẽtis poſ. ut patet ĩ l. 1. C. de an. exc.

Reſpondeo, data paritate poſſeſſionis ſine titulo, magis fauendum fuit annali, quàm triennali: quia ille minus delinquit.

linquit percipiendo fructus ſine titulo:
At triennalis ex hoc grauiorem cauſam ſi
bi conſtituit ex perſeuerantia longioris
temporis. Quia tanto grauiora ſunt pec
cata, quantò diutius infelicem animã de
tinent alligatam. cap. fi. de conſue. & ideo
neceſſarius fuit titulus. Sed hoc non rele
uat, quia etiam annalis poſſeſſor ſine titu
lo non deberet per annũ, nec per menſem
in peccato tolerari. Et ideo qua ratione
titulum in triennali exigimus, in annali
ſaltem coloratum exigere debemus. Et
odiũ impetrantium non debet eſſe tanti,
ut detentorem annalem cum peccato de
fenderet.

Quid igitur cauſæ fuit tam diuerſi in
ſtituti & contrariæ diſpoſitionis? Reſpon
deo, ꝙ diuerſitas eſt in hoc, quia annali
poſſeſſori nõ fauet regula propter ſe prin
cipaliter, ſed propter negligentiam impe
trantis. Nam alias non data negligẽtia im
petrantis, annalis poſſeſſio nullum fauo
rem tribuit poſſeſſori, cùm in poteſtate
cuiuslibet ſit, impetrare quando vult, &
ſeruare contenta in iſta regula: & ſeruan
do ea, tunc annalis poſſeſſio non iuuat
poſſidentem ſine titulo, quominus condẽ
netur impetranti in fructibus & expenſis
cum adiudicatione beneficii. Vbi uerò
impetrans negligit ea ſeruare, quę hic cõ
tinentur, ipſe ſibi nocet, & cauſam damni
dat, ut dicitur in l. Imperatores. ff. de iure
fiſ. & tali caſu punitur, ut moleſtator. Nõ
igitur ex hoc acquiritur annali poſſeſſori
aliquod ius ſeu priuilegium, niſi ꝙ regu
la punit impetrantem negligentem. Per
hoc tamen non excluditur alius, & alius
impetrans, quin ſeruata regula poſſit an
nalem poſſeſſorẽ cõuenire, & rõnem ſuæ
iniuſtæ poſſeſſionis quærere. Nam unius
non ſeruantis regulam ignauia, & negli
gentia non nocet alteri impetranti ſeruã
ti regulam. Itaq; ad ultimum annalis poſ
ſeſſor, ſi non habet titulum, luet pœnas,
succũbet, & excludetur. Sed in reg de triẽ
nali alia ratio concurrit: quia illa regula
ſuſpendit gratiam factam, & etiam noui
ter impetrantes poſt triennium includit,
& triennalem poſſeſſorem tanto tempo
re uitæ ſuæ defendit, ac tuetur, adeò ꝙ
uno excluſo alius impetrãs nõ admittitur

ſed oẽs pariter triennali poſſeſſore exclu
duntur. Itaq; triennalis poſſeſſor, hoc me
dio ſecurus uiuit, & ſine moleſtia fruitur.
Sed in iſta regula de annali, omnia iſta ceſ
ſant, quia tantum annullat gratiam non
ſeruãtis regulã, nõ alterius: triẽnalis uerò
omniũ ẽt nõ negligẽtiũ gratias ſuſpẽdit.

Poſſet tñ & alia facilior ratio differen
tiæ inter utraſque regulas aſſignari. Nam
in iſta regula de annali ideo non requiri
tur titulus, ſed ſola poſſeſſio, ex eo, quia
regula annullat ipſo iure gratiam impe
trantis, non ſeruantis regulam, & reducit
titulum ad non titulum, propter odium
quod habet cõtra impetrãtẽ certo modo
beneficiũ uiuẽtis annalis poſſeſſoris. Itaq;
cũ impetrans reperiatur medio exceptio
nis iſtius regulæ excluſus, & nudus, pro
pter annullationẽ tituli, quæ inducitur ꝓ
pter decretũ irritans regulæ, æquum erat
poſſeſſorẽ, ẽt nullũ titulũ habentẽ & nihil
adhuc probantẽ in pari cauſa abſolui de
bere, iuxta c. fi. de iureiuran. & l. fin. C. de
rei uend. quia in pari cauſa deficientis ti
tuli poſſeſſori debemus magis q̃ actori fa
uere, ut dicit tex. in c. in pari. de reg. iur.
lib. 6. Sed in regula, de triẽnali, Papa nõ an
nullat ipſo iure, ſed tantum impetratio
nem ſuſpendit: licet poſſeſſori triẽnali ex
ceptionem regulæ cõtra oẽs impetrantes
perpetuò tribuat: nõ tamẽ, ut dixi, annul
lat titulũ impetrãtiũ. Et quia iniquũ uide
batur, ꝙ triẽnalis poſſeſſor ſine titulo ſal
tẽ colorato acquireret exceptionẽ tantæ
uirtutis cõtra habẽtẽ bonũ, ideo Papa uo
luit, ꝙ in dicta regula de triẽnali, require
ret titulus ſaltẽ coloratus, uel p̃ſumptus.
Qui quidem titulus coloratus, una cũ triẽ
nali poſſeſſione in pęnã negligẽtiæ, ipſius
impetrãtis titulũ, licet bonũ, obumbraret
ac ſuſpẽderet. In regula igitur de triẽnali
poſt exceptionẽ titulus impetrãtis bonus
remanet, quãuis ope exceptionis ad uitã
tãtum triẽnalis poſſeſſoris ſuſpendatur.

Sed ulterius q̃rit, quare magis Papa in
iſta regula de annali impetrãtis gratiã an
nullare uoluit, quã i regula de triẽnali? Rñ
eſt, q̃a in regula de annali eſt impoſita for
ma impetrãti. quã ſi nõ ſeruat, p̃ſumit im
probus moleſtator, & ob eã cauſã grã an
nulat. Sed in reg. de triẽnali nõ dat aliqua

forma

forma, ſed apponitur tempus actioni. Vnde ſi aliquis eſt negligens in non agendo infra triẽnium, ſibi debet imputari, ſi eius gratia obfuſcatur, & ſuſpenditur in pœnã ſuæ negligentiæ. Damnum igitur quod quis ſua culpa ſentit, ſibi debet imputare: iuxta c. damnum. de re iudi. lib. 6. Nec lex impoſuit ſibi hanc pœnam, ſed ipſemet ſibi ex negligentia ſua eam incurrit. Et quia illa negligentia non eſt doloſa, ſicut illa, quam hic incurrit, impetrans reg. iſtã de annali non ſeruando: ideo iſtius gratia tanquam de doloſo ipſo iure annullatur. Illa uerò eliditur tãtum, non quia lex uoluit ibi punire actorem, ſed quia actor ita uoluit, cum eſſet in facultate ſua nolle excludi. Et iſta ſint dicta diſputationis gratia: ſi quis tamen meliorem rõnẽ differentiæ inueniat, eam in medium proferat.

QVAESTIO IX.

Quæritur, nunquid regula iſta debeat ſeruari extra Curiam coram legato uel ordinario?

SOLVTIO. Conſiderando rationem iſtius regulę prohibentis moleſtari poſſeſſores annales, certè uidetur tenendum, regulam ligare omnes etiam extra Curiam, quia licet dictum ſit ſpeciale: ubi tamen ratio eſt generalis, attenditur ratio, & nõ dictum: uulg. l. regula. ff. de iur. & fac. ign. Et hac ratione Rota ſępe tenuit, regulam de infirmis reſignantibus, habere locũ extra Curiam ut ibi dictum fuit. Suadetur hoc etiã ex uerbis proœmii huius regulę, ibi, ut improbi motus perquirentiũ lites reprimantur, &c. Nam iſta ratio proœmij quæ finalis eſt, militat tam in curia, quàm extra quia utrobique improbi litigantiũ motus deprehenduntur. Et iſtud odium improbitatis quod non aliunde prouenit quàm ex huiuſmodi impetrationibus factis contra uiuentem poſſeſſorem annalẽ militat tam in impetrationibus, quæ fiũt à papa, quam à legato, uel ordinario extra curiam. Ergo debet fieri pariformis & æqualis interpretatio. Nam ut fraudes euitentur, & lites iniuſte tollantur, regulæ uel leges, quæ alias eſſent reſtringẽdę, latè interpretari debent, ut utique locum habeant, ut dicit Dec. de alia regula Cancellariæ loquens, in conſ. 398. in fi. Et ibi refert ſic fuiſſe iudicatum in Parlamento Franciæ. Poſtremo facit quia in prouiſione ordinaria, & legatis, etiam motu proprio motu factis requiritur mentio coloratæ poſſeſſionis alterius, ut tenet Abb. & communiter Doct. in cap. cum noſtris. de conceſ. præb. Sequitur Fel. in c. in noſtra. in 29. corrol. de reſcrip. l. apus alleg. 10. Et non ſolum in talibus impetrationibus requiritur mentio coloratę, ſed etiam poſſeſſionis de facto, ut tenet Io. And. & Ant. in c. pen. per illum tex. de præb. & in c. litteras. de conceſ. præb. Sed poſſeſſio annalis, aut eſt in dubio colorata, ut uoluit Fel. in d. c. in noſtra. in 36. corro. & habemus intentum: aut eſt nuda poſſeſſio facti, & idẽ eſt dicendum, uidelicet, ꝙ debet de ea fieri mentio: & quia ex detentione poſſeſſio arguitur: ut in c. 2. ut lit. pend. tradit Iaſ. in §. ſic itaque. nu. 30. Inſt. de act. Et quo ad iſtũ caſum iſta regula habere uidetur concurſum iuris communis.

Prædictis tamen non obſtantibus, contraria opinio uidetur uerior & communior, pro qua adducitur argumentum efficax: quia ratio quare prætendi poteſt iſtã regulam magis curiales, quàm exteros ligare, uidetur eſſe, quia impetranti à Papa eſt imputandum, & ad malitiam, & dolũ referendum, ſi non obſeruat regulas ibi uigentes. Nam ex quo ibi publicantur à curialibus, & ſciri, & perquiri debẽt, arg. c. 1. de poſtu. præl. Sicut de extrauaganti ibi nota cuius ignorantia neminem excuſat, tradunt Fel. & Abb. in c. i. de re iu. & in c. paſtoralis. de fi. inſtru. Sed iſta ratio ceſſat extra curiam. Nam cum in curiis ordinariorum & legatorum rarò huiuſmodi regulæ uentilentur, neq; publicentur poſſunt probabiliter ignorari iuxta tex. in c. 1. de conſt. lib. 6. Et ideo impetrantes ab ordinario, non ſeruatã iſta regula, debent excuſari. Alias uideretur nimis durum, & iniuria plenum, ꝙ iuſte ignorantes, & in partibus remotiſſimis habitantes, quia nõ didicerunt regulas Cancellariæ, punirẽtur tãq; grauib. & acerbis pœnis hic deſignatis, contra tex. in cap. 2. de conſti. lib. 6. Quæ quam ſint à ſenſu aliena, nemo non facile intelligit.

Adiuuatur hoc etiam alia ratione, ſecũ

dum Mo

dum Modern. Quia impetratio ab ordinario contra annalem poſſeſſorem non uidetur ita damnanda, ut calumnioſa, ſicut illa quæ obtinetur a Papa, ideo minus punienda. Ratio eſt, quia ordinarius quando confert impetranti beneficium annalis poſſeſſoris, iam habet, uel habere prçſumitur certam notitiam illius poſſeſſoris, cum uiſitare ſoleat ſingulis annis oues ſuas, & teneatur titulos poſſeſſorum perſcrutari, ut dicit tex. in c. ordinarii. de off. ord. lib. 6. Et tradit Fel. in c. ad aures. in 14. concluſione. de reſcript. Et ideo conferendo ſimpliciter alteri beneficiũ, præſumitur annalem poſſeſſorem tanquam titulum non habentem negligere, ex quo melius cognoſcit perſonas ſuæ diœceſis, quàm Papa, ut dicit gl. in clem. 2. de offi. ord. Et propter hanc cauſam nulla prçſcriptio etiam triennalis currit contra ordinarium, quominus poſſit remouere poſſeſſionem carentem titulo, ut tradunt oẽs, & ibi latius Fely. in c. licet Heli. de ſimo. & in cap. ſicut. in 16. col. de re iudica. Et eſt expreſſum in concilio Baſilienſi, titu. de pacif. poſ. Et ideo impetrans ab ordinario, propter iſtã rationem non præſumetur moleſtator, nec improbus litigator. Secus tamen erit dicendum in impetrante à Papa, qui præſumetur iniuſtus impetrãs & moleſtator, ſi non ſeruat iſtam regulã, ex eo, quia Papa in dubio non intendit cõcedere gratiam contra annalem poſſeſſorem, non facta mentione iſtius regulæ: quia non habet, nec præſumitur habere, ſicut ordinarii notitiam poſſeſſorum orbis terrarum, ob uarias occupationes rerum, propter quas multoties non concedenda concedit, ut dicitur in c. ſi aliquando. de ſen. exc. & in l. 1. C. de pe. bo. ſubla. lib. 10. & no. in c. 1. de conſti. lib. 6. Non. n. uiſitat diœceſes, ſicut epiſcopi, nec perſcrutatur titulos poſſidentiũ, ſicut ordinarius, ut dicit gl. in c. ſtatutum. de reſcrip. lib. 6. Et ideo in dubio intendit poſſeſſoribus fauere, etiam ſi in effectu eſſent detẽtores intruſi, quia Papa in dubio iudicat potiorem eſſe cauſam poſſeſſoris. Cum igitur iuſtior & certior ſit iuſtitia impetrantis ab ordinario, quàm à Papa, & diuerſa ratio inter eos militet: merito in hac regula pœnali dicendum eſt, diuerſum debere eſſe ius. Et forte iſta ratione uoluit glo. in regula 19. de idiomate, illam regulam nõ habere locum in ordinario.

Sed aduertendum eſt, quia ratio iſta mordéri poteſt. Nam licet ordinarius titulos poſſeſſoris beneficiorum in diœceſi ſua exiſtentium quando uacant, ſcire poſſit: non tamen ſcire præſumitur uacationes aliorum beneficiorum ſui ſubditi poſſeſſoris annalis alibi contingentes, licet illę reſultent ex facto poſſeſſoris annalis uiuentis, de quib. loquitur iſta reg. Nam hic agitur de impetrante beneficium uiuentis poſſeſſoris. Vnde ſi aliquis impetrat beneficium, ex eo, quia poſſeſſor annalis eſt execrabilis, hoc genus uacationis poteſt ignorari ita ab ordinario, ſicut à Papa, quia cum ſint facti, cenſentur ignota etiã à prudentiſſimis. l. 2. ff. de iu. & fac. igno. c. 1. de conſti. li. 6. Nec uiſitatio ordinarii hoc detegere poteſt, cum poſſit poſſeſſor habere beneficia in uariis diœceſibus, & oſtendẽdo titulũ beneficii diœceſis ipſius uiſitantis, ſatisfacit ordinario. Alia uerò beneficia alibi exiſtentia poteſt diſſimulare, & ſic ea ordinarius ignorare poteſt, ſicut Papa. Ex quorum poſſeſſione ignota ordinario poteſt reſultare incompatabilitas, quæ præſtaret iuſtam impetrationis cauſam. Sic etiam impetratur beneficium annalis poſſeſſoris per contractum matrimonii fortè occulti & incogniti ordinario, uel per ſimoniam. Nam in iſtis modis uacandi uerificantur uerba iſtius regulæ, ibi, certo modo. & tamen in iſtis ita poteſt decipi ordinarius, ſicut Papa. Niſi dicamus, ꝙ ordinarius uiſitator põt ſubditum ſuum compellere etiam ad oſtendendum omnes titulos beneficiorũ ſuorum, etiam alibi conſiſtentium. Ex quibus reſultare poſſem impedimentum aliquod ad retinendum beneficium exiſtentis in diœceſi uiſitãtis. Et hoc facere poſſet ſub pœna excõmunicationis, quã in dubio non præſumitur quis incurrere uelle: arg. l. fi. C. ad l. Iul. repe. Et ita per diligentem inueſtigationem haberi pot notitia omniũ beneficiorum ipſius ſubditi quæ omnia ceſſant in Papa nõ uiſitãte. Nec obſt. quod dictum eſt de impetratio

ne per contractum matrimonii occulti, uel per ſimoniam: quia forte in illis uacationib. per quas agitur ad priuationem, iſta reg. non procedit, ut latius dicetur inferius in alia quæſtione.

Præterea, ꝙ iſta reg. non habeat locum extra Curiam, tenuit in ſpecie quidam celebris doct. antiquus Viuianus de Viuianis, aduocatus conſiſtorialis, in quodam ſuo conſilio reddito in cauſa Miſſinenſis parochialis.

Poſtremò, pro iſta opi. adduci poteſt alia ratio ſatis concludens: quia reg. antiqua Eugenii 4. primi cōditoris huius reg. expreſſe loquitur de impetrante à ſede Apoſtolica. Et omnia uerba illius reg. nullo pacto poſſunt adaptari ad impetrationem ab ordinario extra curiam faciendā. Vnde ex quo iſta reg. moder. nihil addit ad illam Eugenii, ſed ſimpliciter loquitur debet intelligi & declarari ſecundum illā antiquam, ut uidelicet reſtringatur ad terminos tantùm, in quibus antiqua regula loquitur: quia uulgatum eſt, leges poſteriores ſecundum antiquas reſtringi & declarari debere, ut habetur in l. non eſt nouum. cum l. ſeq. ff. de legib. & tradit latè Rom. in conſi. 345. incip. circa primum cōſultationis articulum. in pe. col. ubi multa iura ad hoc adducit, cum aliis cōcord. ut latiſſimè ſcripſi in c. 1. in gl. reuocare. de conſtitu. lib. 6. Et licet aliquando lex antiqua recipiat declarationem à moderna, hoc procedit, quando lex antiqua obſcurè uel inuolutè loquitur, ut tradit And. Sicul. in c. ſuper quæſtionum. in 3. not. de offi. deleg. Et ante ipſum Alex. in cōſil. 108. col. fi. uel 3. Sic econtrà, quando lex moderna generaliter loquitur, poteſt declarari ſecundum antiquam, ne illam in dubio uideatur corrigere. Quod fieri non debet, niſi expreſſe dicatur, iuxta l. iubemus. C. de teſta. & quæ latiſſimè dixi in c. 1. de cōſtitut. lib. 6. Nec obſtat, quòd papa in iſta moderna regula omiſerit illa uerba (à ſede Apoſtolica impetrauerunt) poſita in regula antiqua. Ex quo uidetur innui uoluiſſe reg. iſtam modernam indiſtinctè & generaliter in quacunque impetratione procedere, ſiue illa fiat ab ordinario, ſiue à papa: arg. eorum, quæ dicit Rota in deciſ. 50. tit. de reſcrip. in antiq. & deciſ. 5. e. ti. in antiquiorib. & reaſſumit Fely. in c. ſuper literas, in 8. col. de reſcrip. dum ibi uolunt, ꝙ quando papa in ſupplicatione porrecta delet aliqua, uidetur in omnibus aliis gratiam uelle concedere. Sed ad hoc reſpondetur, ꝙ papa in moderna regula deleuit illa uerba, quia non erant neceſſaria: ex quo per ſequētia uerba regulæ ſatis colligebatur, eam loqui in impetrationibus Apoſtolicis. quod manifeſtè colligitur ex genere pœnæ hic appoſitæ. Nam papa iubet mulctari improbum impetrantem in quinquaginta florenis auri Cameræ apoſtolicæ applicandi. Nam iſta uerba inferūt, loqui regulam de impetrāte in curia R. ab ipſo papa, nō aūt ordinario extra curiam. Et ſic apparet, ꝙ illa uerba (à ſede Apoſtolica) poſita in regula antiqua, non erant neceſſaria, ſed potiùs ſuperflua: cùm hoc idem poterat ex aliis uerbis regulæ comprehendi. Et breuitas in legibus commendatur, ut tradit Gem. in c. fi. in 5. no. de uer. ſig. lib. 6. Et hoc etiam in ratione conſiſtit, quia ſi papa uoluiſſet reg. in ordinariis extra curiam habere locum, dixiſſet, iuxta uulg. c. ad audientiam. de deci. Et iſto modo arguendi utitur gl. in c. ut circa. in uerbo, adhærentes, & in c. cupientes. §. ſi uerò, in uerbo, priuetur. & in §. uel ſi perſonas. in uerbo, priuetur. & in c. ſi forte. in uerbo, reſtitueret. de elec. lib. 6. Præterea, quia uidemus regulam non habere locum in gratia motu proprio, ut dicam in ſeq. q. Et tamen gratiæ omnes ordinariorum cenſentur in dubio factæ motu proprio, ut tradit Fel. poſt alios, quos ibi allegat in c. in noſtra. in 29. correlario. de reſcr. & in c. ad aures. in 14. concl. eo. tit. allegat Card. in cle. 2. de offi. uic. qui hoc tenet. Ex quibus apparet iſtam opin. ſatis eſſe æquam & probabilē. Secundum quam ita iudicauit Rota coram R. D. Raynaldo Petrutio, in una Romana ſancti Pauli & Cæſarei, in qua bis propoſita, ita cōcluſit die 14. & 18. Ianuarii, 1538.

QVAESTIO X.

QVæro, an iſta regula habeat locū in impetrante gratiam motu proprio?

SOLVTIO. Breuiter uidetur prima facie

facie dicendum, ꝙ ſic. Pro qua opinione inducitur tex.in cle.1.§.fi.quam ibi notat Card.in fi.de conceſ.præben. ubi text.ille qui loquitur in impetrante,habet locũ in gratia,motu proprio,ea ratione.ut litibus occurratur. Ad idem eſt tex.in extrauag. ſedes apoſtolica.Ioan.22. poſita in tit.de præbend.qui uidetur loqui de impetrantibus,& tamen habet locum in gratiis motu proprio,cum In eiſdem militet eadem ratio,ut latè dicit ibi gl.in uerb.conceſſæ. Poſtremò,pro iſta opinione uidetur tex. in cap.cum noſtris.de conceſ. præben. ſecundum quod ibi declarat Anto. Imol.& Abb.& communiter Moder.ubi eſt tex.ꝙ impetratio non ualet,non facta mẽtione de colorata poſſeſſione alterius, & tenet deciſ.78.de reſcript.in antiq.& tamẽ ille tex. procedit etiam ſi impetratio fuerit obtenta motu proprio, ut ibi dicunt prædicti docto. Sic eſt dicendum in iſta regula:nam dato, ꝙ in illa nulla fiat mentio de gratia,Motu proprio, tamẽ debet ſuppleri,& ſubintelligi per alia iura de materia loquentia.

Sed prædictis non obſtantibus, contraria opi.uidetẽ uerior, pro qua in primis põderanda ſunt illa uerba poſita hic in regula (Quicunque impetrauerit) quod quidem uerbum,Impetrauerit uere loquẽdo ad gratiam motu proprio adaptari non poteſt,cum ſint inter ſe lõgè diuerſa, impetrare,aut motu proprio obtinere:ut eſt tex.quem ibi no.Bar.& alii in l. 1.circa fi. C.de pet.bo.ſublat.lib.10.Hinc eſt,ꝙ prohibitus impetrare, non prohibetur conſequi gratiam motu proprio, ut ibi dicitur. & tradunt Moder.in ca.ſi motu proprio. de præb.lib.6. Quod alia ratione ſuaderi poteſt:quia ille,qui impetrat in materia odioſa, præſumitur ambitioſus& importunus,ut dicit Io. And.in ca.duobus.de reſcri.lib.6.in nouel.per text.in c. quamuis. de præb.lib.6. Adeò ꝙ papa uidetur potius ꝑ ſuggeſtionem ad impetrãtis importunas preces,ꝙ̃ ſpõte ſua gratiã cõcedere: quamobrem de tali impetrante male præſumitur,ut colligitur hic in uerbis proœmii. Sed hę omnes præſumptiones malitię ceſſant in obtinẽte gratiam motu proprio,cui papa præſumitur potius ob eius meritũ, quàm ad eius importunã petitionem prouidere,ut dicit Bal. in l. quod fauore.C. de legi. & ſequitur Io. de Plat.& Moder.in d.l.1. Ideo talis impetrans non cõprehẽditur ſub diſpoſitione iſtius reg. quia talis nõ dicitur improbus,nec exquirit lites,ut dicit hęc regu.Habebit ergo locum in caſu ſuo, & non in obtinente gratiã motu proprio. Suadetur ulterius iſta opi.quia ratio regulæ non uidetur poſſe adaptari ad gratiam motu proprio,ex eo, quia non eſt præſumendum papam ſponte ſua,ſeu motu proprio uelle concedere illud,quod per iſtam reg.grauiſſimè, ut illicitum caſtigauit.Regula.n.iſta improbat factum & animũ illius, qui impetrat ſciẽter, & ex propoſito beneficium uiuentis annalis poſſeſſoris, & tales pluribus pęnis hic contentis punit.Sed clarum eſt, ꝙ iſta improbitas conſiderari non poteſt in eo. cui fortè præter eius mentem & ſcientiã papa motu proprio beneficium contulit: ergo in eo regula locum non habebit.Pro qua opi.cõferunt ea,quæ Io.de Ana. dicit in c.cum ſit,de Iudę.in 3.nor. Vbi concludit text.illũ de impetrãtem loquẽtem nõ habere locũ in gratia Motu proprio, quia nõ eſt ſimilis eadẽq; ratio utriuſq; caſus: pariter ẽt tex.in l.3.cũ ibi no.ff.quod quiſque iuris.quæ loquitur de impetrantibus ſecundũ cõmunem opinionẽ nõ procedit in gratia,Motu proprio,ut ibi notant omnes. Et tenendo iſtam partem, non obſtant quæ in contrarium adducta fuerũt. Primo text.in d.cle.1.§.fin.cum aliis. quia ad illa iura unica patet reſponſio, uidelicet ꝙ promiſcuè & indefinitè loquuntur: neque aperiunt de qua impetratione papa intelligere uelit. Itaq; ratio ibi poſita poteſt ad utrũque caſum adaptari; quod ceſſat in caſu noſtro,ubi uerba iſtius regulæ ſunt clara de impetrante loquentia.

Et ꝙ iſta regula in gratia,Motu proprio locum ſibi non uẽdicet, probatur euidenti ratiõne:quia, ut in proxima quæſt. concluſum fuit,iſta reg.non habet locum in ordinariis extra curiã: & tñ oẽs ordinarii concedunt gratias motu proprio, ut ibi dixi ex dictis Card.in cle.fi.de offi.ord.& Fel.in c.in noſtra.in 29.correl.de reſcript.

Et iſta quę dicta ſunt, de plano procedunt

dunt in uera gratia motu proprio ex mera & ſpontanea liberalitate principis emanante. Secus tamen uideretur dicendum in gratia motus proprius procurata, & ꝑ fauores obtenta prout ſæpe fit. Nam in tali caſu poſſet teneri, regulam talem motũ propriũm comprehendere, cum in eo militet eadẽ ratio, quæ militat in gratia impetrata. pro qua diſtinctione eſt notabile dictũ Card. in conſi. 142. in fi. quem Mod. Mediolanen. ſequuntur in c. 2. in 2. col. de reſcript. facit gl. in uerſi. liberalitates. in l. fi. C. de fruc. & lit. expen. quæ uult iuncto illo text. quòd gratia motu proprio, ſi fiat ad impetrationem, non dicatur proprie gratia motu proprio ideo lege 3. ff. quod quiſque iur. quæ alias locum nõ habet in gratia motu proprio: procedet tamen in iſta gratia motu proprio procurata. Nam talis procurans huiuſmodi gratiam, debet reputari magis improbus & ambitioſus, quàm ſimpliciter & ordinario iure impetrans, per ea, quæ tradit Iaſ. in §. ſed & iſte. inſti. de act. cum concor ut latè ibi ſcribo in 8. col. Quibus accedunt ea, quæ And. Sicul. dixit in conſi. 57. incip. prçclarè. in 3. col. in 1. uol. & conſil. 56. incip. & quidem. in 1. col. eod. lib. Faciũt ad hoc dicta Iaſon in l. ſi quis id, quod in 6. col. ff. de iuriſd. om. iud. & Petri And. Gamma. in tracta. lega. q. 18. lib. 10. Et quod in notabili quçſtione tradit Bar. in l. ſi ſeruus communis. §. quod uerò. ff. de fur. & Abb. poſt Inno. in alio caſu in cap. ſicut. el 3. in 6. col. de iureiu. Ex quibus omnibus reſultat iſta concluſio, ꝙ procurans habere titulum, ſeu gratiam motu proprio, ut excludat alium prout in caſu noſtro, in grauiori cauſa ſe conſtituit, quàm impetrans debito & regulari modo.

2 Sed aduertendum eſt, ꝙ iſta diſtinctio non uidetur tuta, ex eo, quia Rota non tenet illud conſilium Cardin. prout uidi iudicatum bis tempore meo: quia ſufficit, ꝙ gratia ſit motu proprio, licet fuerit procurata: quia non attenditur quomodo quis gratiam obtinuit, ſed qualiter uerba gratiæ ſonant. Nam, ut inquit Satyr.

Vnde habeas quçrit nemo, ſed oportet habere. Alias rariſſimè gratiæ inuenirentur, quæ poſſent dici motu proprio cõceſſæ, cum Pontifices hodierni iam ſponte ſua non moueantur ad concedendas gratias motu proprio, niſi requiſiti & rogati ut experientia docet. pulſantibus enim & petentibus conceditur ille fauor, iuxta illud Euangelii Marci 7. c. Petite, & accipietis, &c. Alias ſequeretur abſurdum, ꝙ omnia iura loquẽtia de motu proprio eſſent hodie fruſtratoria. Quod non eſt dicendum, ut notat Fely. in c. ſi quando. col. fin. de reſcrip. Et pro iſto Rotæ ſtylo eſt nõtabilis deciſ. Bald. in ca. niſi ſpecialis. in j. ſolu. uerſic. pone in literis, &c. de of. leg. quem ibi multum commendat And. Sicu. in 2. col. nu. 38. & Fely. in d. c. ſi quãdo. ubi Bal. in fortioribus terminis dicit, ꝙ etiam ſi in ſupplicatione cõceſſa motu proprio dicatur: Supplicauit nobis talis, &c. Si tamen papa motu proprio conceſſit, nihilominus gratia erit motu proprio conceſſa, & non ad impetrationem, & operabitur uirtutem ſuam, ac ſi nihil de ſupplicatione dixiſſet. Ratio aſſignatur per And. Sicu. ibi, quia conceſſiones apoſtolicæ ſub duplici genere conceduntur, uidelicet uel ad iſtantiam, ſeu poſtulationem impetrãtis, aut motu proprio. ca. ſi motu proprio. de prædiis. lib. 6. Quando igitur uſus ſupplicat, & inſtat, ꝙ papa ei concedat gratiam eo modo, quo petit, & papa in ſignatura ſua non reſpondet, Fiat, ut petitur, ſed fiat motu proprio, & ſic uult concedere gratiam magis priuilegiatam & pinguiorem, quà ab eo petitur, uidelicet motu proprio, eſt ſignum, ꝙ noluit concedere ad ſupplicationem impetrantis, ſed ex ſuo motu proprio: quia conceſſio unius eſt excluſio alterius, ut dicit Rota in antiquis, titu. de reſcrip. deciſ. 50. & in antiquioribus deciſione 5. Nam ex quo plures ſunt motus in principe, dignoſci non poteſt quis ſit ille motus, niſi per eius uerba in ſignatura expreſſa. Nam ſi intendit ad preces ſupplicantis gratiam concedere, & non ſponte ſua, ille motus detegitur per illa uerba ſignaturæ, fiat, ut petitur. Sin autem intendit facere gratiam, propter meritum impetrantis ex motu mere liberalitatis, & non propter petitionem impetrantis, tali caſu reſpondit, fiat motu proprio. Nam per huiuſmo

di ſignaturam datur nobis ſignum, quòd papa propter preces motus non fuit, ſed propter meritum petentis. Secundū quæ merita præſumitur, ut dixi, papam gratiā motu proprio concedere uelle, & non ad petitionem ſuam, ut dicit Bal. in d. l. quod fauore. quod eſt notandum. Et ideo ſi impetrans in ſupplicatione petat à papa ſibi gratiam motu proprio concedi, & papa in ſignatura non reſponderet, fiat motu proprio: ſed, fiat, ut petitur, gratia non cenſeretur facta motu proprio: licet in ſupplicatione hoc petatur, ſed erit gratia facta ad poſtulationem: Nunquam igitur gratia dicetur motu proprio conceſſa, niſi papa hoc in ſua ſignatura exprimat & concedat. Et ita debent intelligi omnia iura de motu proprio loquentia. Et ſic hodie practicatur in curia. Iſte tamen ſtylus, & dictum Bald. in d. c. niſi limitatur notabiliter procedere, quando princeps abſque petitione partis eſſet gratiam motu proprio conceſſurus, Secus, ſi aliàs non conceſſiſſet: quia tali caſu gratia cenſeretur facta ad poſtulationem, licet papa in ſignatura dicat motu ꝓprio. Ita nota. declarat illud dictū Baldi Decius in c. cum M. in 13. col. uerſi. ſed ad de. & in 14. col. uerſi. non obſtat dictum Salyc. &c. de conſti. Pro quo facit gl. in d. l. fi. C. de fruct. & lit. expenſ. Quod dictum eſt nouum, & non tactum ab aliquo, quē legerim, ſecundum quod poſſunt plura dicta in iſta materia concordari: ſed uereor, ne ſubſiſtat: quia illa mens papæ an eſſet, uel non conceſſurus, uideri non poteſt, quia de his quæ in mente hominis cōſiſtunt, ſolus Deus eſt perſcrutator. c. 1. ut eccle. bene. Et ideo illa mens principis deprehendi non poteſt, niſi ex uerbis: quia talis præſumitur mens illius, qualem uerba indicant. ut dicit tex. in l. Labeo. ff. de ſupellect. leg. quia non præſumitur papa uerbis exprimere, quod mēte nō cōceperit, ut dicitur in d. l. Labeo. in fi. & tradit Iaſ. in l. 1. §. fi. in 2. col. ff. de uerb. obli.

Et ideo concludo, quòd quando papa in ſignatura ſua dicit, Fiat motu proprio, dato quòd millies nunquam animum habuerit cōcedendi gratiam motu proprio: nihilominus erit uera gratia motu proprio, & in ea habebit locum text. in cap. ſi motu proprio, & in c. ſi plurib. de præben. lib. 6. cum omnibus aliis de motu proprio loquentibus.

Et prædicta omnia procedunt, quando ſumus in claro, quòd gratia motu proprio conceditur. In dubio tamen, quando neſcimus, nec apparet, an gratia motu proprio, uel ad poſtulationem ſit conceſſa, tenendum eſt, gratiā motu proprio cenſeri conceſſam, & ſic ex ſpontanea & libera principis uoluntate, ut tradit Decius in conſil. 341. uiſo puncto. in 2. colum. Tamen ego etiam multùm dubitarē de iſto dicto Decii, ex eo, quia in dubio reſcriptum debet interpretari potius iuſtitiæ quàm gratioſum, & ſic magis ad poſtulationem, quàm motu proprio conceſſum, ut dicit Gemi. poſt Ioan. And. & alios in c. ſi cui nulla. colū. 1. de pręb. lib. 6. ut dixi in titu. de reſcrip. eod. lib. numero 16. & in trac. ſignaturę nu. 8. ubi latiùs ſcripſi.

QVAESTIO XI.

QVæro, an iſta regula de annali, obſtet impetranti habenti fortè mandatū de prouidendo ad monaſterium monialiū, ad quod ſolent per electionem & confirmationem aſſumi?

SOLVTIO. Pro reſolutione diſtinguendi ſunt duo caſus. Primus, in monaſteriis conſiſtorialibus, & in illis ex quo non fit prouiſio per uiam impetrationis regula non procedit, ut dicetur in alia, quæſt. & dixi in regula de infir. reſignant. Aut uerò loquimur in monaſteriis non conſiſtorialibus. & puto idem dicendum, ex eo, quia regula loquitur de beneficiis, quæ de ſui natura certo modo impetrari ſolent, ut innuūt uerba iſtius reg. ibi (ſi qs impetrauerit.) Secus uerò de beneficiis, quæ ſunt electiua, ut monaſteria monialium, iuxta c. indennitatib. de elect. lib. 6. quæ communiter impetrantib. nō conceduntur. Et licet aliquando impetrentur, illud accidentaliter euenit: regulariter tamen per electionem dantur: & iſte naturalis modus prouidendi attendi debet, non accidentalis: arg. l. qui habet. ff. de tutel. c. requiſiſti. de teſta. cum concor. ut ſcribit Iaſ. in l. 3. in fina. ff. de offic. aſſeſ.

Præ

Prætereà, quia quælibet diſpoſitio in
dubio interpretari debet iure ordinario,
non extraordinario: uulg.l.Seio.§.medi
co.ff.de annu.leg.cum concord.ut tradũt
Moderni Mediolanen.in c.inter cætera.in
31.col. de appel. Cùm igitur iſta regula lo
quatur de beneficiis certo modo impetrã
dis, debet intelligi de beneficiis quę re
gulariter, & uia ordinaria impetrantur,
non autem de illis, quæ extraordinariè
conceduntur. Nam propterea, quòd bene
ficium electiuum ſemel impetretur, non
deſinit eſſe electiuum, nec perdit naturã
ſuam. Sicut non mendicans, propterea ꝙ
ſemel mendicet, non dicitur mendicans,
quia non perdit naturam ſuam: ut dicit
Feder.de Senis in conſi. 140. Nec doct. di
cetur mercator, licet aliquando mercetur,
ut probat Alexan.in l.cætera.§. ſi quis. ff.
de leg.1.Bar.in l.1.§.1.ff.de exerci.cũ aliis,
de quibus per Fely.in procemio Decretali
in uerſic. Gregorius.colum. fi. Regula igi
tur iſta loquens de beneficio impetrabili,
intelligetur de illo, quod regulariter, &
de natura ſui eſt tale: ſed monaſteria
non ſunt huiuſmodi, ſed ad ea perſonæ
per electionem aſſumuntur. Ergo regu
la loquens in uno, non habebit locum in
alio: iuxta capitulo cum in illis.§. illis. de
præbend.lib.6.& in capitulo final.eodem
titulo, in antiq. Et quamuis uerbum, Be
neficii, aptum ſit comprehendere maiora
beneficia, hoc tamen non habet locum in
materia odioſa, niſi exprimatur: ut tradit
Abb.in capitulo penult.de uerbo.ſign. Et
ideo Ioan. Mon. in cap. inquiſitores. de
hæret.li.6.atteſtatur ſe uidiſſe papã decla
raſſe diſpoſitionem loquentem de digni
tatibus, non comprehendere monaſteria.
Et hoc idem dicit Archi.in cap.2. de præ
bend.lib. Præſertim, quia regula reſpectu
impetrantium (dato ꝙ indefinitè loqua
tur) eſt pœnalis, ut apparet in ea. Quo ca
ſu in materia pœnali indefinita loquutio,
non æquipollet uniuerſali: iuxta doctr.
Dy.in rubr.de regu.iur.lib.6.l.ſi ſeruitus.
ff.de ſeruit. urb. prædio. Nam ſi papa uo
luiſſet iſtum text.ad iſta monaſteria extẽ
dere, hoc dixiſſet, ſaltem ꝑ uerba uniuer
ſalia, prout fecit in regula de triennali, ꝑ
pter uerbum, Quęcunque. & in regula, de
uериſimili, notitia obitus. & in regula, de
ſubrogandis, & multis aliis. Sequẽda eſt
igitur conſuetudo principis, iuxta l. cum
uniuerſorum. ff. de rer. permut. Et quia
iſta beneficia electiua habent ſuam deter
minationem, ut in d.§.illis. Et ſunt ſpecia
li mentione digna, & ſi non exprimantur,
non comprehenduntur, ut habetur in cle.
1.de præb.tradit notabiliter, & latiſſimè
Fely.in cap.in noſtra.in 31.& 32.col.de re
ſcrip. Maximè quando beneficiũ electiuũ,
eſt monaſterium, & ſic dignitas Abbatia
lis, quæ requirit maiorem expreſſionem:
adeò quòd non ſolùm appellatione bene
ficiorum, ſed etiam inferiorum dignitatũ
non comprehenduntur, iuxta not.per Ar
chi.in ca.2.de prębend.lib.6.& tenet Old.
conſi.14.maximè colum. fin. Et facit, quod
dicit Dom.in conſil. 131. & pro iſta opi.
cõferunt omnes rationes, quas ponit Lap.
alleg.84.col.penul. Ex quib.omnibus con
cludo, regulam in talibus dignitatibus nõ
habere locum, & per conſequens non ob
ſtare habenti prouiſionem, nec etiam im
petrationem. Et ità reperio in terminis
iſtam opinionẽ adnotaſſe Reuerendiſſimũ
cardinalem Sanctorũ Quatuor, ſeniorẽ, in
ſuis memorialibus.

Ego tamen de iſta opinione multum
dubito, ex eo, quia iſta regula fuit edita in
fauorem poſſeſſorum, & in odium impe
trantium, propterea, quia uexant poſſeſſo
res uiuentes. Et ideo regula in ſui proœ
mio tales impetrantes improbos appel
lat, qui uiuentes poſſeſſores inſequuntur.
Vnde ob eam cauſam huiuſmodi ambi
tium, & illaudatæ cupiditati modus eſt
hic poſitus, quem impetrantes, ſi uoti cõ
potes fieri cupiunt, ſeruare tenentur: alias
malè de tali impetrante ſuſpicatur. Quod
ſi pœna iſtius regulæ regulariter in quocũ
que beneficio locum habet, & talis impe
trans improbus iudicatur: multò magis
improbior & ambitioſior iudicabitur is,
qui monaſterium monialium, natura ſu
electiuum, impetrare conatur. Quia tunc
peccat in duobus, uidelicet, non ſeruãdo
regulam, & quia impetrauit monaſteriũ,
natura ſui non impetrabile, nec ſolitum ꝑ
impetrationem concedi.

Et iſta omnia de plano procedunt, niſi

mo.ia

monaſterium iam eſſet ſolitum impetrari: quia per hoc uideretur amitti natura ſua primæua: argu. c. cum de beneficio. de preben. lib. 6. Sicut uidemus, ꝙ regula procedit in Archidiaconatib. quæ ſunt maiora & pſtantiora monaſteriis, ut dicit Abb. in c. per tuas in uerſic. excellentiores. de ſimo. Et iſta opi. facit, ut dicamus regula contra taliter imperrantes locum habere, ne religioſi, & monachi in monaſterio reſidentes, & diuinis inſeruienres, per lites certo modo procuratas diſtrahantur, quod toto tit. ne cler. uel mon. prohibeť.

Finaliter, ut tota hæc materia concludatur, diſtinguendi ſunt duo caſus. Primus, qñ aliquis de monaſterio prouidetur, & tali caſu regula non habebit locum, per ea, quæ dicta ſunt. Secundus caſus eſt, qñ monaſteriũ impetratur, tunc obſtat regula rationib. ſupradictis. Et ita per prædictas rationes iſte caſus modernis temporis in Rota deciſus fuit coram D. Nicolao de Aretio in quadam Conſencina monaſterii, ut tunc D. Io. Bap. de Senis, & Iacobus de Nigris Sacri conſiſtorii aduocati adnotarũt.

QVAESTIO XII.

QVæro, an impetranti beneficium contra capituium alicuius eccleſię poſſeſſorem annalem obſtet iſta reg.

SOLVTIO. Fuit dubium hoc poſitũ tempore Pauli 2. in Rota. Et tunc quidam A. de Benzis ex primariis illorum temporũ aduocatus, tenuit regulam iſto caſu non habere locum. Quod ex eo perſuadebat, quia uerba regulæ non poterant in c. poſſidente uerificari, quæ requirit expreſſionẽ nominis, gradus, & nobilitatis poſſeſſoris in impetratione faciẽda: hęc. n. potius ſingulares poſſeſſores, q̃ capitulũ uel collegiũ reſpiciunt. Ergo tali caſu regula nõ habebit locum: nam quib. uerba legis non conueniũt, neq; ipſa diſpoſitio conuenire uidetur. l. ſi ſeruũ. §. nõ dixit ꝑtor. ff. de aqua quot. & æſti. Quòd uero nomẽ, gradus, & nobilitas capituli exprimi nõ poſſint, manifeſte apparet: quia capitulũ eſt perſona repręſentata. l. mortuo. ff. de fideiuſ. c. Rom. §. in uniuerſitate. cũ ibi notatis. de ſent. exc. li. 6. In quo nec gradus, aut nobilitas ſubſiſtere põt, niſi forte uelimus ſingulos de capit. cõſiderari qđ fieri minimẽ poteſt, iuxta ca. liberti. 12. q. 2. & §. qui manumittitur. & l. ſed ſi hac l. §. qui manumittitur. cum uulg. ff. de in ius uoc. Eſſet enim abſurdum, quòd in impetratione beneficii tot canonicorũ nomina, tot gradus, & ſingulorũ nobilitatẽ impetrãs exprimere teneretur. Quòd etiã ſi cõmodè talis expreſſio fieri poſſet: alia tamen ratio repugnat, cùm alia ſit capituli, alia ſingulorũ poſſeſſio. Et dato, quòd aliqua particularis perſona nomine capituli poſſideret: illius tamẽ nomẽ gradũ, aut nobilitatẽ exprimere nõ licet: quia ille non dicitur poſſidere, q alieno nomine poſſidet. c. cũ ueniſſent. de re. ſpo. Procedit ergo regula in terminis ſuis, quãdo cõtra ſingulare poſſeſſorẽ ſit interpretatio. Nec etiam ſecunda pars regulæ hoc caſu poteſt habere locum, cùm depẽdeat a prima, quaſi eã in neceſſariũ antecedens præſupponens.

Addo unum aliud, quia ſatis notũ eſt, ꝙ diſpoſitio ſimpliciter loquens de perſonis, nunquã cõprehendit collegium, uel capitulũ, niſi expreſsè dicatur, ut latè per plura iura & rationes probat Rom. de collegio auditorum Rotæ loquens, in conſil. 436. incip. quòd indultum, &c. Sed in eo reg. nulla ſit mẽtio de cap. igitur in eo regula non habebit locum.

Sed iſtis rationibus non obſtantibus cõtraria opi. defendi poteſt iſtis fundamentis. Primò, quia reg. iſta, quæ indiſtinctè loquitur, nõ aſtringit impetrantem præcisè contra graduatũ poſſeſſorem impetrare: ſed impetrandi licentiam generaliter contra graduatũ & non graduatum cõcedit: Si igitur poſſeſſor graduatus eſt, exprimet impetrans gradũ, & ea quæ hic dicunrur. Si uerò graduatus nõ eſt, aut in eo poſſeſſore cadere gradus, nec nobilitas poteſt, tali caſu regula impetrantem ad ea exprimenda non aſtringit, ſed ſeruabit alia cõtẽta in reg. quæ ſeruari poſſunt, in quibus regula procedet, & locũ habere poterit. Concludo igitur, ꝙ ſi in re inanimata & in corporea, ſeu in corpore repræſentato, quale eſt capitulum, fieri prædictarum qualitatum expreſſio non poſſit, in eo regula non procedet, quo ad illam particulã: ſeruabit tamẽ impetrans regulã in aliis eius partibus ſubſtantialibus, propter quas

qua principaliter fuit edita. Nam & quot annis capitulum poſſedit, & cauſam, quare illi ius non competat, exprimere debebit, & omnia quæ in ſecunda & tertia parte regulæ continentur, ꝙ ſi non fecerit obſtabit ei regula, quę magis in iſtis aliis requiſitis ſeruari debet, quam in parte illa expreſſionis gradus & nobilitatis, quæ nihil importat, & quibus communiter derogari ſolet. Nam ratio regulæ in ſui proœmio (ut lites reprimantur) magis reſpicit res alias, quàm expreſſionem gradus & nobilitatis, ut de ſe patet. Et ideo iſtius ſecundæ partis, quæ iuſtificationem & proſecutionem cauſæ reſpicit, nunquam aut raro ſit derogatio.

QVAESTIO XIII.

QVæro, nunquid reg. iſta procedat contra impetrantem, qui ad effectum, ut contra eum de iſta regula recipi non poſſet ante ſuam impetrationẽ, poſſeſſorem ipſum ante completum annum a poſſeſſione deiici curauit?

SOLVTIO. Videtur dicendum ꝙ nõ, q̃a exceptio iſtius regulæ datur poſſeſſori dũtaxat, & nõ oĩ poſſeſſori, ſed tm̃ poſſeſſori immediato. Iſta omnia probantur in tex. ibi (per annum immediate precedentẽ pacifice poſſeſſum &c.) & ibi infra (ſex mẽſes poſſeſſorem ipſum, &c.) Itaque tota iſta regula eſt fundata in poſſeſſione illius, contra quem impetratur. Sed in caſu propoſito expoliatus ab alio, amittit poſſeſſionem. Ergo illi non competit exceptio iſtius regulæ: quia cui non adaptantur uerba diſpoſitionis, neque competit ipſa diſpoſitio. l. ſi ſeruum. ff. de acq. hær.

In contrarium facit, quia fraus & dolus nemini patrocinari debẽt, ut in c. ſedes, & c. ex tenore, de reſcri. Sed ſi iſte poſſeſſor dolo & fraude impetrantis ſpoliatus de regula excipere non poſſet, impetrans ex dolo & malitia ſua commodum reportaret, contra tex. in c. eum, qui. de præb. li. 6. ergo, ut in eo puniatur, in quo deliquit, eſt dicendum hoc caſu, poſſeſſorem expoliatum in odium impetrantis, reputari ꝓ poſſeſſore annali, ad effectum excipiendi de iſta regula, cum per eum non ſteterit quominus integrum annum compleret, ac per impetrantis malitiam factum ſit, quominus poſſideat, iuxta tex. in l. i. §. ſed & Ariſto. cum conc. ibi poſitis in gl. ff. q̃d ui aut clam. Et iſta omnia a fortiori procedent, quando idem impetrans poſt impetrationem factam contra poſſeſſorem eũdem ſpoliaret ſua poſſeſſione prout contigit in cauſa Hiſpa. Scholaſtriæ, in qua Sebaſtianus Ponze poſt impetrationem ſpoliauit d. Francıſ. Solis, epiſcopum Balneoregien. ad effectum, ꝙ epiſcopus exciperet de regula, prout excepit: Sebaſtianus ſpoliator replicaret, epiſcopo exceptioni regulæ non eſſe locum, quia epiſcopus non erat poſſeſſor tempore exceptionis regulæ, & ideo iſto caſu per Rotam concluſum fuit locum eſſe regulæ: quia per epiſcopum factum non fuerat, quominus poſſideret, & ideo pro poſſeſſore habitus fuit ad effectum exceptionis regulæ. Et ita poſt plures informationes in dicta cauſa Hiſpalen. deciſum fuit hoc dubium die 17. Octobris 1533. coram D. Nicolao Aragona. Et ille punctus deciſus fuerat per Rotam præſuppoſito uero ſpolio d. Sebaſtiani, de quo fuit poſtea latiſſimè diſputatũ, ut dicetur inferius in proxima, & aliis q. Et ſic patet reſponſio ad contraria. Nam ſicut pro poſſeſſore habetur, qui dolo deſiit poſſidere. l. qui dolo. ff. de reg. iur. Ita & ille qui dolo aduerſarii deſinit poſſidere, reputabitur poſſeſſor, in damnum & præiudiciũ doloſi, ut eſt text. & ibi gl. in c. contingit, de dolo & cont. & in l. quamuis ff. de bo. au. iu. po. Itaq; poterũt & uerba, & mẽs iſtius reg. in tali poſſeſſore uerificare.

QVAESTIO XIIII.

QVæro, an impetrãs impeditus per poſſeſſorem annalem, quominus cauſam impediret infra annum excuſetur à pœnis regulæ?

SOLVTIO. Iſte ẽt caſus uẽtilatus fuit in Rota in præd. cauſa Hiſpal. Scholaſtriæ. Pro cuius intelligẽtia in facto p̃mittendũ eſt, ꝙ d. Franc. de Solis eps̃ Balneoreg. cõmiſit cauſam ſuper d. Scholaſtria in poſſeſſorio, & petitorio contra Sebaſtianũ Põze aduerſarium, a quo ſe ſpoliatum prætendebat uigore cuiuſdam Breuis apoſtolici de d. Scholaſtria Sebaſtianus uero contrariũ aſſerebat, ex eo quia in d. Breui erat illa clauſula appoſita, uidelicet ꝙ capere poſſeſ

poſſeſſionem poſſet ſine uitio ſpolii, &c. uigore dictæ commiſſionis, eps Sebaſtianũ infra ſex menſes ad iudicium euocauit, & ſic impleuit unã partẽ iſtius reg. Deinde Sebaſtianus cum procederet contra epiſcopum & ſeruaret aliquos terminos in petitorio, epiſcopus petitorium ſuſpẽdit, & contra d. Sebaſtianum commiſſionẽ reductoriam Breuis ad ius commune impetrauit, uigore cuius obtinuit primam ſententiam contra Sebaſtianum in ſpolio, cui purgato ſpolio Sebaſtianus paruit, & cauſam petitori contra epiſcopum continuauit. Verum, quia propter ſuſpenſionem petitorii per epiſcopum obtentam factum, fuit, quominus Sebaſtianus ſuper petitorio cauſam uſq; ad ſententiam incluſiuè, iuxta formam iſtius reg. proſequeretur, epiſcopus contra illum de regula iſta excepit. Sebaſtianus reſpondebat per ipſum factum non fuiſſe, quominus impleret requiſita iſtius regulæ, ſed ſuſpenſio petitorii per epiſcopum facta in cauſa fuit, ne ipſe cauſam uſque ad ſnĩam proſequeref.

Dubitatum fuit, quid iuris? Solutio. Super iſto puncto Rota concluſit Sebaſtianũ excuſari, & illi regulam non obſtare. Non quo ad primam partem, quia ex quo epiſcopus traxit Sebaſtianum infra ſex menſes in iudicium, & ſic ſeruauit primã partem iſtius regulæ diligentia epiſcopi Sebaſtiano prodeſſe debuit: arg. l. petendæ. C. de temp. in integ. reſt. & in notabili caſu tradit Bart. in l. in ſacris. la 3. in fin. C. de prox. ſacr. ſcrin. lib. 12. Nam talis diligẽtia eſt communis, & prodeſt utriq; parti, prout de appellatione dicitur in l. ampliorẽ. C. de appella. & de dilatione in d. l. petendæ. ſicut etiam dicitur de commiſſione uel reſcripto per unam partem impetrato, quia efficitur commune inter ipſos litigantes, ut in dec. 2. de dolo & cont. in antiquiorib. tradunt Fel. & Mod. in Rub. de reſcri. facit tex. in l. fi. C. de fruct. & lit. expen. & eſt deciſ. 7. & 47. & 61. in no. quę bene in propoſito faciunt. Per quæ modò de hoc menſe Decemb. 1539. uentilatur in Rota pulchra difficultas cotã R. D. Petro Vortio in cauſa Bonon. fideicõmiſſi nũquid appellatio cum illa clauſula, Quatenus ſententia ueniat contra ſe, iuuet aduerſarium non appellantem? Pro quo uidendũ eſt per Deciũ. & alios in c. ſi duob. & in c. oblatæ. de appel. per Philip. Fran. in c. ſæpe. col. 7. eo. tit. Et quia cauſa pendet, nihil amplius dicam. De quo tamẽ adhuc aliquid dicã inferius in alia q. Et ita procedunt quantum ad primam partem reg. Sed ut dicam in alia q. quo ad ſecundam partem regulæ, idem concluſerunt Domini, iſta ratione, quia ſi Sebaſtianus uſque ad ſentẽtiam cauſam ſuper petitorio proſequutus non fuit, hoc impedimentũ cauſatum fuerat per dominum Epiſcopum eius aduerſarium, qui petitorium ſuſpenderat, & ſtante ſuſpenſione nihil poterat Sebaſtianus agere. Et quamuis poſſet dici Sebaſtiani culpa impedimentum obueniſſe, qui epiſcopum expoliare non debuerat nihilominus ſpolium proceſſit principis autoritate, qui uoluit in ſuo Breui Sebaſtianũ poſſeſſionem capere poſſe, ſine uitio ſpolii, &c. Nec obſt. ꝙ Sebaſtianus cogitare poterat Breue apoſtolicum ad terminos iuris communis potuiſſe reduci, prout reductum fuerat, quo caſu facta reductione cedere debebat: quia ad hoc reſponſum fuit, ꝙ Sebaſtianus ẽt ſperare poterat de liberalitate eiuſdem principis, qui Breue ſuum cõfirmare & manutenere poſſet. Nam litigans non debet diffidere de iure ſuo, nec de uictoria, uſque ad finem litis. ut dicit Bal. in l. fi. in 4. col. C. de edie. di. Adria. col. Quia in re dubia non tenetur quis cedere, ſed poteſt expectare ſentẽtiã, per quam res fiat clara, ut in notabili caſu tradit Gemi. in c. 2. in gl. fi. de reſc. lib. 6. & ante ipſum Rom. in conſ. 329. col. 3. uerſ. cæterum. Quorum dicta approbauit Rota in cauſa Leonen. parochialis de Iared, coram d. Nicolao Piccolomineo die 17. Feb. 1533. Vnde ſicut eps ſperauit reductionẽ Breuis, & obtinuit: ita Sebaſtianus poterat ſperare reualidationem Breuis, attento bono titulo ſuo. Nam in iſtis beneficialibus futuri euentus ſunt conſiderandi propter uaria iura, quæ quotidie ex liberalitate Papæ in ſignatura naſcuntur. Et ob eam cauſam dicitur in l. quod debetur. ff. de pec. ꝙ dubii ſunt euẽtus litis. Potuit igitur Sebaſtianus ſperare ius ſuũ reddi melius, prout poſtea apparuit ex detectione nõ iuris, epi

S 2 in

in petitorio, qui non poterat poſſidere
Scholaſtriam, quæ prius ipſo iure per pro
motionem ad epiſcopatum, ob non expe
ditionem literarum retentionis, infra ſex
menſes uacabat, ut cautum erat in Breui
promotionis epiſcopi. Itaque cum in iſtis
beneficialibus nõ poſſimus nobis craſtinũ
polliceri, cum quotidie, ut dixi, naſcantur
iura ex ubertate ſedis apoſtolicæ, non tene
batur Sebaſtianus ilicò cedere, ſed euentũ
ſententiæ expectare, prout fecit: nam quã
primum in poſſeſſorio condemnatus fuit
Sebaſtianus, ſtatim poſſeſſione ceſſit. Suſpẽ
ſio igitur petitorii in cauſa fuit, quomi
nus Sebaſtianus ius ſuum uſque ad ſentẽ
tiã proſequeretur: illud igitur impedimen
tum debuit eũ excuſare quo ad requiſita
iſtius regulæ. Nam ſatis eſt Sebaſtianum
hoc caſu fraude & dolo caruiſſe, a quibus
quælibet cauſa etiam iniuſta & ſupina ex
cuſat, uulg. l. ſi plagii. ff. de plag. Per quę iu
ra uoluerunt Doct. maximè Io. And. & An
to. in c. dudum, de elect. & in c. non poteſt
r. de præb. lib. 6. Vbi notat Dom. & in c. ſi.
de elect. eo. lib. & Io. And. & Ant. in c. cõſti
tutus, de app. & in c. de multa. de præb. ꝙ
diſpenſatio q̃uis ſubreptitia excuſat aſſe
quentem ſecundum curatum, à pœna ex
trauag. execrabilis. Quod dictum ſæpe ap
probauit Rota, tpe meo, & de tporib. ſuis
idẽ atteſtat do. Gul. aud. in collect. deciſ. ti.
de reg. iur. præſertim, cum procliuiores ſi
mus ad abſoluendum, q̃ ad condẽnandũ,
iuxta l. Arrianus, cum uulg. de act. & oblig.

Præterea, pro iſta opin. Rotæ facit, quia
dum in medio cauſæ aliqua incidentia di
ſcutiuntur, tempus iſtius reg. currere non
debet, ut uoluit Gloſſ. hic, & Bal. in ſimili
in l. contra maiores, C. de inof. teſt. qui no
tabiliter per illum tex. dicit, ꝙ qñ duo sũt
in iudicio, quæ non poſſunt ſimul intenta
ri, tunc diligentia, circa unum, prodeſt al
teri remedio, & facit ꝙ non currat tp̃s in
eo. Et idem dicit Bal. in l. 1. C. de iur. cal.
col. 2. verſi. ulterius nota. & quod not. Do.
in c. cupientes. §. ꝙ ſi per uiginti, in uer. ui
debitur, de elect. li. 6. cum conc. ut notab.
ſcribit Dec. in capitulo paſtoralis, in 4. co
lumna, numero 10. de exceptio. Sed
in caſu noſtro iſta duo uidelicet, petitoriũ
& poſſeſſorium ſimul intentari non pote
rant, pp ſuſpenſionẽ petitorii, ſed diligẽ
tia tantum facta reperitur ab utraque par
te in poſſeſſorio. Ergo diligẽtia illa faciet
& operabitur, ꝙ tempus iſtius reg. interim
ad decidendum petitorium non currat, &
per conſequens nõ debet hoc Sebaſtiano
hoc Sebaſtiano præiudicare, quia per eũ
non ſtetit, ut dicit Dom. in c. 1. §. ſolet. in
5. notabili. de reſti. ſpol. lib. 6.

Accedat prædictis, quia per iſtam reg.
quædam præſcriptio annalis induci uide
tur, quo caſu ubi præſcriptio ex lapſu tpis
conſideratur, quodlibet impedimentum
etiam iniuſtum excuſat a lapſu termini,
ex eo, quia in tali præſcriptione ſolum at
tenditur agendi potentia, uel impotentia
& ſic negligentia, non autem delictum.
Ita no. dicit Hoſt. in c. 1. uer. item ſi. de pre
ſcri. Vbi per hoc cõcluſit, ꝙ epo hæretico,
ex quo eſt impeditus agere pp hæreſim,
non curiat præſcriptio, per iura quæ alle
gat in principio illius capituli. & tñ cõſtat
hæreticũ fuiſſe impeditũ culpa ſui, in cu
ius facultate erat remouere impedimẽtũ.
Ita hic eſt dicẽdũ, & a fortiori in Sebaſtia
no, qui de facili remouere impedimentũ
non poterat propter fauorem, & priuile
gium poſſeſſorii.

Poſtremò, prædicta omnia iuſtificata
fuerunt, ex eo, quia poſſeſſio epi fuerat in
fecta pp decretũ irritans in Breui, promo
tionis ſuæ poſitum. Nam eo ipſo, ꝙ non
expediuit bullas retentionis infra ſex mẽ
ſes, inducta fuit uacatio Scholaſtriæ ipſo
iure, & intrabat regreſſus Card. Sanct. qua
tuor. Ex cuius ceſſione habuit Sebaſtianus
talis igitur infecta poſſeſſio nõ erat conſi
deratione digna, prout in ſimilibus termi
nis quo ad iſtã reg. cõſuluit Ioach. de Nar
nia, olim aduocatus excellẽs ĩ quodã ſuo
cõſ. inc. do. Herneus, poſito ĩ li. 1. allegatio
nũ. fo. 392. in cauſa Nanctẽ. ecc. S. Nazarii.

Pro contraria uero parte, & ſic pro epo
fuerunt per Dominos adducta motiua ſe
quentia. Primò, quia iſta reg. inducta eſt
in odium impetrãtis, quo caſu impetran
tis negligentia non attenditur, ex quo pp
non factũ imponit pœnas. Vnde reſultat
illud, ꝙ ubi impeditus potuit tollere im
pedimẽtũ, & nõ fecit, ſibi imputatur, ut in
c. unico, de cuſt. euch. & tradit Rom. conſi
lio

lio 9.cum conc. ut ſcribit Fel.in c. cum inter,col.10.uerſic.utrum excommunicatus, de excep.& in c.ex tranſmiſſa,col.1.de prę ſcrip.Sed Sebaſtianus potuit tollere,cedendo ſpolio.Igitur,&c.Nam paria ſunt, quē nō fuiſſe impeditum,uel potuiſſe impedimentum tollere,c. ſi. cum ibi notatis, de elect. qui.n.pōt facere,ut poſſit,iam uidetur poſſe.l.qui poteſt.ff.de reg.iur.cum cō cord.de quibus ibi per Modernos.

Secundò,quia præſuppoſito ꝙ Sebaſtiano tempus non curreret, debuit tamen Sebaſtianus proteſtari auditor coram ordinario,per ipſum non ſtetiſſe, quominus cauſam ſuper petitorio expediret,iuxta gl.in uerbo,propoſita.in c.cupiētes.§. quod ſi per uiginti.de elect.lib.6.& ſequitur Gloſſator hic in 4.col.& Iaſ.in l.properandum §.ſi autem uterque.C.de iud. & alibi ſæpe Fel. Et ita in terminis iſtius reg. fuit olim dictum in Rota,in cauſa Salzeburgen. beneficii S.Nicolai,ut patet in conſil. Ioachini,tunc aduocati,incip. Vacante, &c.poſito inter ſuas allegationes, uol. 14. fo.264. alias 60.col. fi. Et ꝓ iſta opinione optime facit,quod dicit Rota in no.deci.102.quę uult ꝙ ſi appellans, qui habet annum ad proſequēdum appellationem, infra annū committat cauſam ſuper attentatis, ſit appellans,habet uictoriam in attentatis, nec currit ſibi tempus,ſed excuſatur.ſecus aūt, ſi ſuccubuit.Et illam deciſionem ſequitur Philippus Francus in c.ex rōne.in 8.col.de app.Pro qua eſt expreſſa autoritas Bald.in auth.ei,qui.circa princ.C.de temp.appel. cum igitur in caſu iſto Sebaſtianus in poſſeſſorio ſuccubuerit,meritò dicendum eſt illi cucurriſſe tempus regulæ.

Ex iſtis igitur apparet articulum eſſe diſputabilem,quibus omnibus bene ac diligenter diſcuſſis Rota die 17. Oct. 1533.coram eodem domino Nicolao tenuit, concluſit,& firmauit primam opinionem, uidelicet Sebaſtianum excuſandum fore, & in pœnas regulæ non incidiſſe, Pro qua opinione ultra prædicta faciunt iſta quæ ſequuntur.

Primò,quia clarum eſt in iure, impedimentum ſuperueniens non attendi, ut inquit Bal. in l.ſicut. C.de præſcr.30. anno. in 1.col. Sed iſto caſu impedimentum Sebaſtiano ſuperuenit. igitur non debet attendi.

Secundò,quia quando impedimentum non euenit facto impetrantis,ſed extrinſecus contigit, non debet ſibi imputari, ut traduut Doct. in c. quia diuerſitatem, de conceſſ. præben.& ibi Abb.col.fin. Sed in caſu iſto Sebaſtianus à principio non præſtitit impedimentum,quominus poſſet ſuper petitorio procedere. Nec breue Sebaſtiani a principio dedit cauſam immediatā huic impedimēto. Ergo nō obſtat Sebaſtiano.Suadetur hoc, ratione, quia cauſa immediata impedimenti,quominus Sebaſtianus poſſet petitorio agere, fuit cōmiſſio epiſcopi reductoria ad ius commune, & ſuſpenſio petitorii facta per eundem epiſcopum. Quibus licet breue Sebaſtiani de capiendo poſſeſſionem, cauſam dederit,non tamen immediatam,ſed mediatā, quia breue non fuit ordinatum ad hoc, ut prohiberetur proſecutio in petitorio.Quo caſu quando culpa non eſt ordinata ad caſum,caſus non debet imputari, ut tradunt communiter Doct.in l.2.ff.ſi quis caut. & Rom.conſi.6.inci.ꝙ pars. Nam ſola negligentia in iſtis punitur.Vbi igitur non fuit aliquis negligens, non impeditur agere, ſublato impedimento,ut tradit Bal. in authe.niſi triennale,circa princip. C. de bon. mat.cum uulg.traditis per Fel.in c. ex trāſmiſſa.de præſcrip.

Tertiò, quia licet de iure ciuili impedito culpa ſua currat tempus: tamen hoc non ita procedit de iure canonico, ut dicit Alex.in conſ.58. uiſo & perlecto. circa fi.lib.5.ſequitur Iaſ.in §.rurſus.inſtit.de actioni.allegant tex.in cap. quia diuerſitatem,de conceſ. præbend. quem ad hoc dicunt ſingularem.Et hoc ſequitur ibi Imol. & Præpoſ.in cap.1.in 4.col. quo tempore mil.in uſib.feud.

Non obſtant, quæ in contrarium adducta fuere. Primò, ꝙ regula iſta inducta fuit in odium impetrantis. Nam reſpondetur hoc eſſe uerum, quando deprehenderetur in negligentia notabili,nec aliquam haberet excuſationis cauſam, ut hic. Nam tunc pœna regulæ procedit, ſecus uerò ubi eſt cauſa excuſationis, ut ſuperius deductum eſt.

Nec obſtat, Sebaſtianum potuiſſe tollere impedimentum, quia reſpondetur non eſſe uerum, quia pendebat ex uoluntate epiſcopi aduerſarii, qui ſuſpenderat petitorium. Et ſic non pendebat ex uoluntate uel poteſtate Sebaſtiani. Nec obſtat, ꝙ Sebaſtianus dedit cauſam, quia reſpondetur, ꝙ illa cauſa impetrationis breuis non fuit ordinata ad hoc, quia per illud breue non fuit proſecutio cauſæ impedita. Nec obſtat etiam, ꝙ Sebaſtianus debebat cedere, quia ut dictum fuit, non reperitur hoc iure expreſſum. Nam nemo tenetur ius ſuũ indiſcuſſum relinquere, ut dicit tex. in l. illud in princ. ff. de pet. hær. Vltimò non obſtat illud de proteſtatione, quia reſpondetur illud procedere, quando impedimentũ prouenit a iudice. ſecus, ſi prouenit a parte. Quia tali caſu licet proteſtatio ad cautelam ſit utilis, tamen quando impedimentum non obuenit culpa iudicis, proteſtatio, non eſt neceſſaria, ut dicitur in l. cum ipſe. de excuſ. tu. & traditur in c. ex inſinuatione, de app. & per Bar. in l. Senatus. ff. de offi. pręſid. Inno. in c. ex ratione, de app. Et ibi hoc late probat Philip. Francus in 4. columna. Et ita debet intelligi, quod dicit Ant. de Butrio in conſ. 28. Abb. in c. plerunque, de reſc. Et cum prædictis concurrit Per. de Anch. in d. c. cupientes. & Imol. & Mod. in c. fi. de appel. Et ita in terminis iſtius regulæ & impedimēti declarat ille doctus Gloſſator Prag. ſanctio. titulo de pacific. poſſ. in uer. proteſtari, col. fi. De qua tamen proteſtatione in ſpecie dicetur inferius in ſua propria quæſtione.

Non obſtat etiam deciſio Rotæ 102. ſuperius allegata: quia loquitur quando idē appellans cauſam commiſit ſuper attentatis. Sed in caſu noſtro Sebaſtianus impetrans non commiſit cauſam ſuper ſpolio, ſed epiſcopus. Igitur ſumus extra caſum. Nam primo caſu ipſe idem pręſtat ſibi impedimentum, ſecus in ſecundo caſu. Vel dicas ꝙ illa deciſio non eſt ita ſimpliciter uera: ſed debet intelligi, ſecundum ea quæ notat Iaſ. in l. contra maiores, in fi. C. de inoff. teſta. Et ad eam reſpondet etiam Dec. in c. ex ratione. de app. Stat igitur concluſio firmata per Rotam, quòd prædictum impedimentum excuſat a pœnis iſtius regulæ. Et ita in una Conuerſana Archipreſbyteratus coram me concludit Rota 27. Febiuarii, 1534.

QVAESTIO XV.

QVæro, an derogatio regulæ facta in cōmiſſione directa primo auditori iuuet ipſum impetrantem, quo ad gratiam ſubrogationis, Vel ſi neutri, impetratam coram ſecundo auditore in ſecunda inſtantia?

SOLVTIO. Alias tēpore felicis recordationis Sixti papæ 4. in Rota iſte caſus diſcuſſus fuit, uidelicet Io. Carlin. & Adam impetrarunt beneficium poſſeſſum per Io. Erphrcum conuentum. Sed Adam, qui erat poſterior in data, commiſit cauſam contra dictum Ioannem poſſeſſorem annalem cũ derogatione iſtius regulæ, in totum. Ioan. Erph. poſſeſſor dat de iure dicti Io. Carlini primi impetrantis. Et quia dictum ius Io. Carlini oppugnabatur ab Adam, ex illo capite, quia non fecerat mentionem de iſta regula, nec unus, nec alter obtinuit tanquã ſeinuicem confundentes. Sed Io. Erph. obtinuit in iſta prima inſtantia abſolutoriã tantum a qua appellauit Adam. Et lite pēdente coram ſecundo auditore moritur Ioan. Carlin. Adam obtinet mandatum de ſubrogando, directum iſti ſecundo auditori, continens, Si neutri, abſque derogatione iſtius regulæ, ꝙ illi auditori ſecundæ inſtantiæ citato Io. Erph. ad dicendum cōtra, præſentauit Ioan. Erph. reus excipit de iſta regula contra dictam gratiam, Si neutri. In qua huic regulæ, ut dixi, non fuerat derogatum. Adam replicat ſufficere ei in prima commiſſione primo auditori directa fuiſſe derogatum. Quæ derogatio ſufficere ſiue uidebatur. Io. Erph. replicabat nihil habere commune illud iudicium cum iſto: quia derogatio illa non iuuat, quo ad gratiam ſubrogationis, Et ſi neutri, impetratam in iſta ſecunda inſtantia, coram ſecundo auditore. Dubitatur modò, quis iſtorum melius, ac uerius dicat. Licet iſte caſus contigerit, ut dixi, tempore Sixti 4. tamen ignoro quid tūc concluſerit Rota. Et ideo ego ex facti ſerie colligam aliqua motiua, quæ ui-

debuntur

debuatur magis iuridica, deciſionem poſteà eius ſapientioribus relinques.

Quòd autem iſti ſubrogationi & gratiæ, Si neutri, obſtet regula, ex eo probatur: quia tempore primæ commiſſionis impetratæ per Adam, non cogitauit Adã, neque papa concedens de gratia, Si neutri, poſtea concedenda. Quod apparet, q̃a tempore primæ commiſſionis Adam impugnabat ius dicti Ioannis Carlini, ex eo capite, quia non fecerat mentione iſtius regulæ. Ergo tunc non cogitabat, ꝙ deberet ſe ſubrogari in eo maximè, quia tunc uiuebat Ioan. Carlin. & non poterat de futuris diuinare, ut dixit textu in c. ut noſtrum. ut eccle. benefi. Nam ſolius, & proprii eſt ſcire futura Dei. l. quòd quidam. §. quod dicitur. ff. de acquirend. hæred. l. cùm ad præſens. ff. ſi cer. pet. gl. in l. relegatorum. ff. de pœnis. Ergo ad incogitata animus concedentis non extenditur. l. tres fratres, ff. de pact. l. qui cum tutorib. in fi. ff de tranſact. Et conſequenter, nec extẽditur conceſſio, quia actus agentis non operatur ultra intentionem eius, uulgata l. non omnis. ff. ſi cer. peta. & c. ſi ſacerdos. ubi notat Abb. de offic. ordi. Præſertim, cũ ſignatura cõceſſionis poterat habere effectum in eo, quod tunc erat, uidelicet ut admitteretur ad proſecutionem cauſæ, ac ſi annus duraret, abſque eo, quòd extenderetur ad iſtam nouam gratiam, iuxta notata per Gul. de Cu. in l. litẽ. §. ad litẽ. ff. de procurat. Pro quo optimè facit deciſ. 19. in cip. fuit dubitatum. in nouis.

Infertur igitur ex hoc concluſio firma quòd commiſſio illa prima non ſuffragatur, quo ad iſtam nouam gratiam & multò minus, quo ad diuerſam materiã, qua lis erat iſta. Nam diuerſum eſt, quòd in fauorem Adæ ſit derogatum iſti regulæ in commiſſione primæ inſtantiæ, ut regula non obſtante admittatur ad proſecutionem cauſæ, ac ſi annus duraret. Et quòd ſit derogatum regulæ in fauorem iuris Ioã. Carlini, qui uiuens regulæ non derogauerat. Cùm igitur iſta ſint diuerſis non fit illatio. uulg. l. ſi. ff. de calumnia. & l Papinianus exuli. ff. de minoribus.

Et hoc à fortiori locum habet, q̃a Adã in dicta commiſſione primę inſtantię hoc non ſolùm cogitauit, ſed nec petiit, cùm ius Io. Carlini potiùs impugnaſſet ex iſto capite, uidelicet, q̃a reg. non derogauerat. Ergo nec papa uidetur ultra, quàm petierat cõceſſiſſe: argum. capit. inter dilectos. §. cęterùm. de fide inſtrumentorum. Maximè contra regulam, quæ eſt ius ſcriptum, notat Fede. in tracta. permut. quęſt. prima. iunct. cap. ſi Papa. de priuileg.

Præterea, quia impetratio Ioan. Carlini qui non ſeruauit requiſita, non ſolũ fuit nulla propter dicentem hic poſitum: ſed adeò Ioan. Carlin. inhabilitatus fuerat, ꝙ non poterat, ſi uiueret uenire ad iſtud ius commiſſum, etiam per uiam ſubrogationis, uel gratiæ, Si neutri, ut patet hinc in tex. Et iſta inhabilitas non repetitur in gratia ſubrogationis, Vel ſi neutri purgata. Cùm igitur hæc de nouo emergant, & nouo auxilio indigeant, concludendum eſt, gratiam iſtam non ſuffragari: quia commiſſio non extenditur ad nouam gratiam poſteà ſuperuenientem, & longo interuallo in alia inſtantia conceſſam, quia ſignatura nihil plus dat, quàm uerba important: argument. cap. ex tenore. & cap. poſtrò. de priuilegiis. Et commiſſio ſolùm continebat, quòd Adam tantùm admitteretur ad præſentionem cauſæ, non obſtãte regula, cui non derogabat in ſua prima impetratione: quę quidem derogatio illi non ſufficiebat ad uincendum propter obſtaculum iuris dicti Ioannis Carlini. Quod quidem ius licet eſſet ineffecax ad obtinẽdum cõtra d. Io. Erph. poſſeſſorem annalem, propter exceptionem regulæ, quam dictus Ioan. Carlini non obſeruauerat: erat tamen efficax ad repellendũ d. Adam poſteriorem in data. Itaque dictus Ioan. Carlini erat ſicut canis hortorum, q̃ braſſicas comedere non poteſt; nec alios ꝑmittit eas comedere, ad inſtar l. Fuſię Caniniæ. Adã igitur in iſta ſecunda inſtantia non poterat obtinere contra poſſeſſorem ex ſuo iure antiquo niſi ex nouiter impetrato, cui obſtat regula, cuius derogatio facta in dicta commiſſione primæ inſtãtię, non uidetur extendenda, ut proſit iſti nouæ gratiæ ſubiectæ exceptioni regulæ. c. ſtatutum. de elec. li. 6. Cum unius incluſio ſit alterius excluſio: uulg. c. nonne. de præ

ſump.Nã cõmiſſiones ſunt ſtricti & limitati iuris,ut notatur in cap.1. & in c. diſpendia,& in c.ſtatutum.de reſc. lib. 6. Ergo limitatum effectum debent producere. c.ſi quem.de procur.lib.6. Nam quantum petitum,tantum conceſſum,ut notat Fely.in cap. poſtulaſti.

Ex quibus omnibus conclúdo , derogationem factam in illa commiſſione primę inſtantiæ,non ſuffragari,quo ad iſtam gratiam,Si neutri.

Vnum tantum prædictis obſtat , quia quã ratione dicimus, ꝙ Adam uigore primæ commiſſionis ſemel admiſſum ad proſecutionem cauſæ,uigore iuri ſui poſſet admitti etiam in ſecunda & tertia inſtãtia donec eſſet finita,eadem ratione & quãdo fuit ſubrogatus:quia illud ius acquiſitum eſt effectum unum & idem cum ſuo:argumento l. hæreditas.ff.de acq. hær. Quia quando iura duorum perueniunt ad unũ, iudicantur pro uno,ut habetur in l.ſingularia.ff.ſi certum petatur.pro quo facit notabile dictum Bal.in l.3.§.ſed utrum.in prima quęſtione.ff.de minoribus.ubi dicit,ꝙ conſenſus patris præſtitus filio agenti in cauſa principali, uidetur durare etiam in cauſa executionis: quia ſufficit, ꝙ autorizauit in prima cauſa , ſiue ſit actor, ſiue reus.quod dictum refert, & ſequitur Fel. in cap.edocuit.in 4.colum.uerſic. & adde. de reſcrip.Sed ego in meo libro non inuenio:magna tamen eſt autoritas Fely. Et licet ſit diuerſa inſtantia , eſt tamen eadem cauſa.Et quicquid iuuare poterat eundẽ Adam in prima inſtantia,poteſt iuuare in ſecunda & tertia,per ea,quę dicta fuerunt ſuperius in quinta quæſt. quia ſufficit , ꝙ ſemel quis ſit admiſſus ad proſecutionem cauſæ , non obſtante iſta regula.Quia illa admiſſio debet intelligi uſque ad finem cauſæ,quæ per tres inſtantias terminatur. Cogitandũ tamen eſt ſuper iſtis,quia materia eſt ualde dubia.

QVAESTIO XVI.

QVæro, nunquid impetrans impugnãs poſſeſſionẽ annalem,poſſit poſtea eam approbare,opponendo de regula cõtra ius tertii?

SOLVTIO. Videtur dicendum,ꝙ nõ: quia ex eo,ꝙ quis impugnat,non debet cõmodum reportare,uulg. regula, ex eo. de reg.ius.lib.6.Tamen,ut perfecta reſolutio habeatur,diſtinguo duos caſus.Primus eſt quando impugno poſſeſſionem annalem aduerſarii mei,excipientis de regula iſta. Et tali caſu contra eundem non poſſum me ex poſſeſſione ſic impugnata tueri ad effectum,ut ſub prætextu dictæ poſſeſſionis annaliſã me impugnatæ debeam uti exceptione iſtius regu.& ita procedit tex. cum materia ſua in d. c. ex eo. Aut uero impugnaui poſſeſſionem aduerſarii mei annalem in uno caſu.& ille poſtea poſſeſſionem ſuam ex alio iure tertii defendit, & tunc contra ius tertii ad illius excluſionem potero me ex poſſeſſione aduerſarii, quam alias impugnaueram, iuuare , quia directè non iuuo me ex poſſeſſione aduerſarii contra ipſum,ſed contra ius tertii ab eo productũ.Ita limitat illum tex.in d. c. ex eo dominus Anton. in c. cum olim. in 8. col.uerſic.quandoque reprob. de cenſi.

Sed aduertendum eſt,quia iſta limitatio non ad plenum mihi ſatisfacit: quia ius tertii hoc caſu reputatur iſtius aduerſarii poſſeſſoris opponentis de eo. Et exceptio contra illud ius effectualiter tendit cõtra poſſeſſorem,non contra tertium, quia nõ eſt in lite.Itaq; illa iuris regula,de qua in d.c.ex eo.adhuc militare uidetur. Et ideo conſideranda eſt alia limitatio , quam tradit Abb.in cap.capitulum in fi.de reſcript. quam ibi Fel.latius & clarius exponit , & ſequitur,uidelicet, ꝙ ex eo , ꝙ quis impugnat , poteſt ſe fundare,pendẽte impugnatione, pro qua adhuc pronuntiatum non fuerat,quia cum euentus litis ſit dubius, ſi ſi non poſſet ſe ex materia impugnata iuuare contra aliud ius.poſſet ſequi : ꝙ ſi in impugnatione ſuccumberet,etiam in iſto ſecundo iudicio,in quo quis ſe ex actu impugnato tuetur,grauaretur, quod eſſet inconueniens.ut latius hoc declarat Rom.in conſil.347.incip.quo ad articulum, &c.in c.dubio.Et ad propoſitum d.ca. ex eo. plures alias limitationes proſequitur Fely.loco ſuperius allegato , quæ ibi uideri poſſunt.Sed quicquid ſit, prima reſolutio D. Antõ.mihi magis placet. Pro qua faciunt

ea,quæ

ea, quæ dixi in regula de non toll.iu.queſ. q.14.& optimè declarat Ro.in d.conſ.& il lud conſil.& dictum Abb. tentum fuit in Rota in una Vrbeuetan. archipresbytera tus de menſe Decemb. 1559. coram R. D. Ioan.Paulo, dum contra fundantem ſe in alleg.Lap.89.allegabatur illa regula iuris, ꝙ non poterat ſe in ea fundare, ex qua prius impugnauerat titulum prædeceſſo ris: fuit pro reſponſione allegatum dictū Abb.& Rom.in locis ſuperius allegatis, cū quibus tranſiuit Rota.

QVAESTIO XVII.

QVæro, dicitur hic (quicunque benefi cium,&c.) quid ſi aliquis impetraret officium alicuius annalis poſſeſſoris, puta ſcriptoris apoſtolici uel aliud ſimile, nun quid obſtet regula?

SOLVTIO. Videtur ꝙ non: quia regu la loquitur de beneficio eccleſiaſtico, qđ ſolet per collationem, ut aliam prouiſio nem dari. Sed officia huiuſmodi dantur ꝑ uenditionem. Ergo in illis nec mens, nec uerba regulæ uerificantur. Nam diſpoſi tio ſimpliciter loquens de beneficiis, non comprehendit officia ſecularia, cuiuſmo di ſunt iſta, ut tradit Decius in l. fi. not.3. C. de pact. Super hoc tamen uidenda ſunt, quæ latius ſuperius dixi in regula de infir. reſignan tib.& in regula de impetran.ben. per obitum famil. Card. & dicam in regu la, de triennali.& alibi ſæpe.

QVAESTIO XVIII.

QVæro, an regula iſta procedat in om nibus beneficiis etiam curatis, an ue rò ſimplicibus?

SOLVTIO. Si proprietatem uerbi be neficii conſideremus, intelligenda erit de ſimplicibus tantum: ut in ca. fin. de præb. Si uero capiamus beneficiū largo modo & tunc uenient curata ut dicit glo. 1. in c. 1. de reg.iur.li.6. Difficultas igitur eſt, quo modo hic capietur. Dicet fortaſſis aliquis ꝙ ex quo ſumus hic in pœnalibus, uerba ſtricto modo capi debent & ſimpliciter, non autem largo modo.d.c.fi.

Breuiter omiſſis diſputationibus, mihi uidetur, regulam intelligi debere generali ter de quibuſcunque beneficiis, tam ſim plicibus, quàm curatis. Nam ex quo ratio regulę uniformis, eſt utroque caſu, nec poteſt aſſignari rationis diuerſitas, militabit diſpoſitio iſta pariformiter in omni bus. Et hoc procedit etiam in odioſis, in quib. fit extenſio, ut dicit gl. in c. 1. de tēp. ord.li.6. in uer. Italiæ.& glo. in uer. eligat. in clem. 1. de elect.& tradit Iaſ. in l. fi. ff. de in ius uocan. Præſertim, quia iſta diſpoſi tio, quæ lites execratur, concernit utilita tem publicam, ut eſt probatum ſuperius in 1.& 2. quæſt.& fauet poſſeſſoribus. Igi tur capienda eſt interpretatio ampla in fa uorem, eorum, quorum commodum regu la iſta reſpicit. ca. odia. de reg. iur. lib.6.& uulg.l. quod fauore. Eſt bene uerum, ꝙ quidam antiqui fuerunt in iſta opinione ꝙ regula iſta tantum haberet locum in ſimplicibus beneficiis: moti præcipuè iſto fundamento, quia quando uerbo benefi cii additur aliqua qualitas, nunquam com prehenditur ſub diſpoſitione de benefi ciis ſimpliciter loquente: ut eſt text. in c. licet canon.& c. ſtatutū. de elect. lib.6. Sed beneficium curatum habet qualitatem. Ergo non comprehenditur appellatione beneficii. facit cap. cum in illis. de pręben. lib. 6. Sed tenendo primam opinionem ad iſtud argum. reſponſum fuit ſuperius in prima, tertia, & quarta q. proœm. iſta rum regularum, & etiam reſpondebo in quæſtione ſequenti.

QVAESTIO XIX.

QVæro, an habeat locum iſta regula in epiſcopatibus?

SOLVTIO. Iſta difficultas uidetur de cidi ex his, quæ Lud. Rom. ſcribit in conſ. 340. circa primum, in ſecundo dubio. ubi tenet, regulā diſponentē literas quaslibet gratiarum de beneficiis cōceſſas, infra ſex menſes expediri debere, alias eſſe nullas, locū non habere in gratiis factis de epiſco patu ꝑ excellentiā dignitatis, ut in c. di lectus. de conceſ. præb.& aliis rationibus, ut ibi per eum. Et hoc, quod de epiſcopa tibus dictum eſt, Io. Aloiſius Tuſcanus Me diolanen. quōdam aduocatus inſignis, & poſtea à Sixto 4. eius exigentibus meritis cameræ apoſtolicę factus Auditor, in quo dam ſuo conſ. inc. cōſtat ex actis, reddito in cauſa Nūburgen. præpoſituræ, in 1. uol. extēdit habere locū in aliis dignitatib. in quibus

quibus expreſsè uoluit iſtam regulam nõ
habere locum. Rationem aſſignat quia re
gula eſt odioſa, exorbitans, & pœnalis. &
in tali materia reſtringibili, & non fauora
bili, appellatione beneficiorum non ue
niunt dignitates, niſi expreſsè dicatur, ut
patet in cle.1.de ſequeſt. poſſ. & fruct. ubi
papa non fuit contentus loqui de benefi
cio: ſed ſubiunxit etiam ſi dignitas, &c. Ad
idem cle.1.de cauſ. poſſ. & prop. Addo ꝓ
iſta parte duas rationes. Prima eſt, quia ex
uerbis colligitur mens diſponentis: vulg.
l. Labeo. de ſupel. lega. Sed uerba iſtius re
gulę, iuncta regula de triennali, arguunt,
Papam nolle regulam iſtam habere locũ,
niſi in ſimplicib. ex eo, quia hic dicit (qui
cunq; beneficium eccleſiaſticum, &c. impe
trauerit) in reg. uero de triennali dicit (qui
cunque eccleſiaſtica beneficia qualiacun
que ſint, &c.) Et ſic ex iſto modo loquẽdi
apparet, ꝙ in reg. de triennali uoluit com
prehendere dignitates. In regula uero iſta,
ſola ſimplicia beneficia: nam alias papa ap
poſuiſſet hic, ſicut ibi uniuerſalia uerba, ꝑ
quæ comprehendi poſſent. Apparet ergo,
ꝙ iſtum caſum tãquam omiſſum relinque
re uoluit ſub diſpoſitione iuris cõmunis:
arg. l. commodiſſimè. ff. de lib. & poſth.

Secunda ratio eſt, quia dignitates ut plu
rimum per regulas & extraua. ſunt reſerua
tæ, ut patet ſuperius in regulis ſuis. Et ta
men conſtat, regulam iſtam in reſeruatis
locũ non habere, ut alia quæſtione dicetur.
Quia in reſeruatis, non eſt dare poſſeſſio
nem neque detentionem, obſtante decre
to, iuxta text. in ca. ſi hi, contra quos. ut lit.
pend. lib.6. Et tenet deciſ. 5. ut lit. pend. in
antiq. & deciſ. 1. de reſt. ſpol. & deciſ. 1. ut
lit. pend. in antiquis. ubi dicitur ita ſeruaſ
ſe Rotam. & Collector ibi dicit ſe ita pro
nuntiaſſe & abſq; poſſeſſione uel detentio
ne exceptio iſtius regulæ non procedit: ar
gu. c. ſine poſſeſſione. de reg. iur. lib.6.

Poſſet tamen prædictis non obſtant. cõ
traria opin. aliquibus rationibus ſuaderi.
Primò, quia iſta regula eſt edita in fauorẽ
poſſeſſorum: ergo debet intelligi, prout lo
quitur generaliter de poſſeſſoribus quorũ
cunq; beneficiorum, nemine excepto: ita
ꝙ uerbum, beneficium, hic appoſitum, fa
uore poſſeſſorum, & odio moleſtantiũ in
telligetur largo modo, ut comprehendan
tur dignitates. Et iſta opi. poſſet hoc me
dio ſuaderi: quia clarum eſt, argumentum
ualere de perſonis ad res, ut patet in l. qui
furere. ubi Alb. & Bal. notant. ff. de ſta. ho.
& in l. ſi quis inquilinos. §. ſi ita. ff. de leg. i.
Sed iſta reg. non capit reſtrictionem perſo
narum poſſidentium, ut in alia q. eſt dictũ,
& patet ex uerbis regulę ibi, quicunq;, &c.
Ergo nec capere debet reſtrictionem reſpe
ctu rerum, id eſt beneficiorum: cum fauor,
qui datur perſonis, eſt reſpectu beneficio
rum. Præterea, quia licet alias in materia
ſtricta & odioſa appellatione beneficii nõ
ueniãt curata, nec dignitates. fallit tñ hoc
niſi uerbũ beneficii ſit prolatũ à lege: quia
tunc etiam in materia odioſa comprehen
duntur curata & dignitates. Ita dicit Fel.
in c. poſtulaſti. in 16. col. uer. facit etiam de
ciſio. &c. de reſc. ubi plura ad hoc allegat.
Sed in caſu noſtro uerbum beneficii, pro
fertur a lege. igitur, &c. Et per iſta poteſt
etiam reſponderi ad arg. quorundam anti
quorum, poſitum in præcedenti queſt. qui
uolebant iſtam regulam non procedere in
curatis, ex eo, quia qualitas curæ adiecta
uerbo, uidebatur mutaſſe diſpoſitionẽ ſim
pliciter de beneficio loquentem. d. c. ſtatu
tum. Quia ad hoc reſpondet Aret. & Mo
der. repe. in l. 2. in princ. de uerbor. obli. &
Pet. de Anch. in d. c. ſtatutum. qui uidean
tur. Et licet epiſcopatus propter excellẽtiã
dignitatis ſub diſpoſitionibus ſimpliciter
loquentibus non comprehendatur, iuxta
not. per gl. in c. 2. de præb. lib. 6. Et ibi Io.
And. refert, ita Nicolaum 4. declaraſſe. Et
tenet expreſſe Dom. in c. ſi ꝑꝑ. in 3. col. de
reſcr. lib. 6. & Mod. in tract. benefi. in 3. q. 1.
partis. Illud procedit quando diſpoſitio
eſt odioſa eccleſiis, quæ aufert electionem
Capitulo, quæ illi competit de iure com
muni, & eſt eccleſiis multum fauorabilis,
ꝑꝑ iudicium plurimorum de meritis, &
ſufficientia electi perquirentium: quod
ceſſat in Papa, de quo loquitur tex. in d. c.
2. & in c. quia periculoſum, de ſen. exc. li. 6.
Secus eſt in cõſtitutione fauorabili: nã qua
tenus eporum fauorem concernit, diſpoſi
tio ſub illa comprehenditur: arg. eorũ quę
dicit Bar. in l. item ſi ptãte, ff. de his, qui sũt
ſui, ut dicit Pet. de Anch. in c. i. de rę iu. li. 6.

QVAE

QVAESTIO XX.

QVæro, an habeat locum iſta regula in adminiſtratione perpetua data per teſtatorem, aut in altaribus, ſeu oratoriis?

SOLVTIO. Crederem ꝙ non, quia iſta non ſunt beneficia eccleſiaſtica, de quibus loquitur iſta regula: quia illa dicuntur eccleſiaſtica beneficia, quæ habent ſigna beneficii eccleſiaſtici: iſta non ſunt huiuſmodi, quia pro illis dantur certa ſtipendia annua, ut officientur, & plura teneri poſſunt nec incompatibilitatem inducũt, nec ſub diſpoſitionibus de beneficiis eccleſiaſticis loquentibus, comprehenduntur, ut ꝓbat And. Sicul. poſt alios in clem. gratiæ. colu. pen. & fi. de reſcrip. ergo non poſſunt beneficia propriè appellari. pro quib. faciũt ea, quæ tradit Fely. in c. in noſtra. in primo correl. & in c. ex parte. el 2. de reſcrip. Si uero altaria de conſenſu epiſcopi eri geren tur, uel darentur in titulum, tunc, quia in illis concurrit eadem ratio, quæ in beneficiis, per ea quæ ſcribit Rochus Curtius in tract. iur. pat. in uerſic. conſtruxit. in 79. q. in talibus adminiſtrationibus, altarib. uel capellis haberet locum regula. Et ita concludit Decius in conſil. 210. col. 1.

QVAESTIO XXI.

QVæro, an regula iſta habeat locum in impoſitione penſionis impoſitæ ſuper beneficio per annum poſſeſſo? Exempli gratia. Duo litigant ſuper beneficio à tertio nullum ius habentem per annum detento, & unus ex iſtis duobus litigãtib. ad ius dicti beneficii pertinebat, reſignauit in alterum: impoſita penſione certi ualoris, Papa penſionem cõceſſit: dubitabatur, nunquid dictæ conceſſioni penſionis obſtet iſta regula?

SOLVTIO. Videtur dicendum, ꝙ nõ cum regula loquatur de beneficiis impetratis, & penſio propriè loquendo, non eſt beneficium eccleſiaſticum, ut patet in cap. ꝗuis. de præb. lib. 6. & latè Fel. poſt Abb. in c. ad audientiam. de reſcrip. Et dixi in regul. de infir. reſig. Vbi igitur beneficium non impetratur, ceſſat diſpoſitio regulæ. Nam ut dicit Bal. in tit. de pace Conſt. ubi non eſt ſubiectum, corruit correlatiuum. Et hoc adeo uerum eſt, ꝙ licet per contractum matrimonii, uel conſecrationem in epiſcopum, uacet primum beneficium ipſo iure, non tamen uacat penſio, quia non eſt beneficium, ut dicit Card. in cle. 1. in 6. q. de ſup. neg. prælа. Hinc eſt, ꝙ habens penſionem, non obligatur ad reſidẽtiam, nec aſſumere aliquem ordinem ſacrum, nec ad tria onera, ad quę beneficia obligantur. uidelicet, ad hoſpitalitatem, onera epiſcopalia, & procurationem debitam uiſitantibus, ut in c. extirpandę de præben. c. prohibemus. de cenſi. unde iura prædicta, quæ de beneficiis loquuntur, meritò in penſionibus locum non habent. Sicut etiam titulus de permutatione beneficiorum, non habet locum in permutatione penſionis cum beneficio, inter quæ non habet locũ permutatio, ſicut inter beneficia, ut not. Card. de Imol. in d. cle. 1. & tradit latè Pau. Rom. in tract. penſio. q. 7. pariformiter dicendum erit hic, ꝙ regula iſta de impetratione beneficiorum loquens, non habebit locum in penſionibus.

In contrarium tamen facit tex. in c. ad audientiam. de reſcrip. ubi penſio & beneficium æqui parantur. Et illi etiam competit beneficii diffinitio: nam dicitur beneficium, quaſi benefaciens: ſed illa etymologia militat in penſione: ergo dicitur beneficium. Suadetur hoc, quia penſio eſt pars quædam beneficii ſubſtantialis: ergo reputatur beneficium, quia idem iuris eſſe de parte, quod de toto. capitul. maioribus. de præbend.

Sed ut omnia iſta reſoluantur, penſiones dupliciter conſiderari poſſunt, uidelicet, quando dantur in titulum, uel in ſtipẽdium. Primo caſu poſſet habere locum regula, prout dicit Fely. in c. de quarta. in 3. col. de reſcr. fuiſſe iudicatum in Rota ſuper reg. Cancellariæ 24. quæ ſimpliciter ſicut iſta de beneficiis loquitur. Et tamen illa reg. procedit in penſione, quæ datur in titulum, quæ impetrari poſſet. Et ita etiã nouiſſimis temporibus tenuit Rota 12. Maii. 1536. in vna Placentina penſionis, coram R. P. Domin. Marcello epiſcopo Marſican. Quę uoluit ſententiam priuatiuam quotũcunque beneficiorũ, comprehendere tantùm penſiones, quæ dantur in titulum, per ſuperiùs dicta, & per ea quæ tradit Ioan. Baptiſt. Caccialup. in tract. penſio.

ſio.quęſt.30.Si uerò non dantur in titulũ, ſed ſimpliciter conſtituuntur ſuper beneficiis eccleſiaſticis, tali caſu iudicantur ut res temporales, adeò, ꝙ illegitimi, & baſtardi illas ſine diſpenſatione obtinere poterunt: Vt 20. die huius menſis Maii 1538. tenuit Rota in una alia Cęſarauguſtan. portionis, aliàs penſionis coram R. P. D. Petro Vortio epiſcopo Aquen. pro qua deciſ. conferunt ea, quæ Curt. tradit in tract. iuriſpatron. in uerb. competens. In ſecunda quæſtione principali. & quia non reperitur hoc à iure prohibitum. Et pro iſta diſtinct. faciunt ea quæ ſcribit Old. conſil. 81. & Geminia. in c. fi. de pręb. li. 6. & Doct. omnes. d. cle. 1. de ſuppl. negli. prælat. Cum aliis de quibus per Fely. in c. poſtulaſti in 11. col. de reſcrip. quæ addi poſſunt ad ea, quę dixi in regul. de infirmis reſignantibus.

QVAESTIO XXII.

QVæro, an iſta regula habeat locum in hoſpitali?

SOLVTIO. De iſta quæſtione dixi in regula de infirmis reſignantibus, & in aliis regulis. Et dicetur etiam infrà in regula de triennali poſſeſſore. Et quia ex ibi dicti. poterit haberi reſolutio, quo ad pręſentem regulam, non repetam.

QVAESTIO XXII.

QVæro, nunquid exceptione iſtius regulæ poſſit uti detinens beneficium reſeruatum?

SOLVTIO. Hæc quæſtio pendet modo in Rota, coram me in una Lucen. capellaniæ Sancti Michaelis, & nihil adhuc eſt deciſum. Quamobrẽ quæſtionẽ iſtã breuiter pro utraque parte diſputabo.

Pro parte negatiua, quòd locum non habeat regula, facit unũ. Quia uerba iſtius regulæ loquuntur ſimpliciter de beneficiis. Ergo debet ĩtelligi de beneficiis nõ habẽtibus qualitatem reſeruationis: arg. l. quæſitum. §. illud. de leg. 3. & c. ſtatutum. de elect. lib. 6. quia uerba ſimpliciter prolata, debent intelligi ſimpliciter non ſecũdum quid. l. 1. ff. de don. l. fi. C. de his, qui ue. ęta. impet. l hoc legatum. ff. leg. 3. Accedat prædictis: quia uidemus, ꝙ poſſidens ex prouiſione ordinarij beneficium reſeruatum, non facit fructus ſuos, ut uidetur tenere Specul. & Ioan. And. in ti. de diſpẽ. §. uidendum reſtat. in ultimo fol. uerſi. ſed pone quòd aliquis: & facit deciſio Rotæ 4. de reſt. ſpoliat. Inno. & Abb. in ca. cum dilectus. penult. notabili. de iur. patro. in c. dilecto. col. 2. de præbend. Adeò, ꝙ poſſet condemnari in fructibus, qui percipi potuerunt, ut ſentit Rota in antiquis deciſion. 130. nota, quòd ubi agitur. &c. Ergo non debet iuuari regula, quia aliàs iniiceret laqueum animæ eius, quod eſſe nõ debet. c. de uiduis. 27. q. 1. præſertim quia iſta conſtitutio eſt iuris canonici, cuius principalis intentio eſt reſpicere animarũ utilitatem, ut dixi latè in c. 2. de conſti. lib. 6. Sed præſuppoſito, ꝙ talis detentor faceret fructus ſuos, ut plerique Moder. uoluerunt, ut eſt Hiſpanus noſter Anto. Burgos in c. ad noſtram. in 10. col. de empt. & uend. & Fely. in c. de quarta. de præſcrip. Ex alio iſte detentor iuuari regula non debet. quia detentio reſeruati beneficii non eſt conſiderabilis, nec approbata à iure, ſed eſt dannata & punibilis. Hoc probatur, quia ubi aliàs detinens de facto beneficium, ſi ſpolietur, uenit reſtituendus, ut tenet deciſio 1. tit. de renunt. in nouis. Iſte tamen detentor beneficii reſeruati, ſi ſpolietur, non agit ſpolio, prout tenet Rota in deciſio. 16. in no. incipi., ſi contra agentem. Et hodie hoc etiam ſeruat Rota, ut ſæpe uidi per deciſ. 7. in antiq. incip. nota. ꝙ ubi agitur. & 475. & Egid. deciſ. 536. in poſſeſſorio. & tenet Ant. Corſet. in tract. de poteſtate regia. in 41. limitat. Ergo neque debet adiuuari exceptione iſtius regulæ. Ratio iſtarum deciſionum eſſe poteſt: quia poſſeſſio beneficii reſeruatio non ſolum eſt nulla: ſed etiã detentio caret omni adminiculo iuris, ut deciſio. 17. in not. & deciſi. 5. in antiquis. tit. ut lit. pendent. & eodem titu. in antiq. deciſio. 1. ſequitur Romab. in conſi. 499. in præmiſſa conſultatione. columna final. Et ratio rationis eſt, quia reſeruatio generalis habet uim cõſtitutionis & legis, ut dicit Gemni. & Moder. in cap. ſi à ſede. colum. pen. de præbend. lib. 6. & idem Gemin. conſi. 30. & omnis conſtitutio continet decretum irritans. ut notanẗ Modern. in l. non dubium. C. de legibus. Et decretum irritans

(ut

(ut dicere ſolebat Guliel. de monte Laud. in cle. ſi Romanus. ſuper uerbo, cum cura. de præb.) eſt penetrabilius omni gladio ancipiti omnia interiora, & occultiſſima afficiens, & aſtringens. Nam eſt tam malignantis naturæ, ꝙ quicquid inuenit deſtruit, & in oppoſitum ducit.

Poſtremo, pro iſta parte faciunt omnes rationes generales, quæ communiter in materia iſta pœnali conſiderari ſolent, uidelicet, ꝙ cum regula iſta ſit odioſa, eſt reſtringenda. l. qui exceptionem. ff. de cōdi. indeb. Secundò, quia exorbitans à iure cōmuni, cum beneficio ab alio male poſſeſſa, paſſim de iure poſſint impetrari & conferri. c. in noſtris. de conceſ. præb. & c. licet epiſcopus, de præben. lib. 6. Tertiò, quia eſt pœnalis multipliciter, & ideo omni reſpectu reſtringenda, iuxta regulas uulgares. c. odia, & c. in pœnis, de reg. iur. lib. 6. Cum igitur regula nullam mentionem faciat de beneficio reſeruato, non habebit locum in eo. Iſta ſunt in effectu, quæ pro iſta opinione adduci poſſunt, quibus adde conſilia duo Io. Aloiſii Tuſcani olim aduocati doctrinæ ſingularis, & poſtea Cameræ apoſtolicæ auditoris, reddita in cauſa Colonien. incip. utrum conſtet. in 7. dubio, in fi. fol. 27. & in alio conſil. in cauſa Nuremburgen. Præpoſituræ, fol. 52. in 1. parte conſiliorum. Qui per iſta ultima motiua tenet etiam regulam non habere locum in dignitatibus, ponderando uerbū beneficium, poſitum hic in tex. ut ibi late per eum, & dixi ſuperius q. 19.

Contrariam partem, uidelicet, ꝙ regul. iſta habeat locum in beneficiis reſeruatis, uidentur tenere Moder. in tract. de beneficio. in tertia parte. q. 11. Quorum opin. ſuadetur, ex eo, quia licet poſſidens beneficium reſeruatum per annum, dicatur detinere: tamen de tali detentione annali in impetratione facienda eſt mentio: alias gratia eſt nulla, ut tenet expreſſe Rota in deciſ. 783. incip. dic. ꝙ ordinatio papalis. Quid tenendum? Quia caſus pendet, non curabo modò hic deciſionem ponere, donec uidero quid Rota iudicauerit: quamuis ex his quæ dicit Fely. in c. in noſtra, in 36. corr. in 2. col. de reſcr. qui in ſpecie poſuit iſtam quæſt. poſſet reſolutio ſumi. Nā tenet ibi huiuſmodi detentorem beneficii generaliter reſeruari, uti non poſſe exceptione iſtius regulæ propter notorietatem decreti, quod ſcit, uel ſcire tenetur detentor. & iſtam opin. tenet dominus Guli. Caſſiodorus in ſuis deciſionibus, tit. de reg. Cancel. deciſio. 14. dum examinat illum articulum, an regula iſta hæreticis defendat? Nam ibidem in diſcurſu d. quæſtio. num. 9. tenet iſtam opin. ſequutus Fely. in dicto cap. in noſtra.

QVAESTIO XXIIII.

QVæro, an procedat regula in beneficiis conſiſtorialibus?

SOLVTIO. Audiui Angelum de Ceſis quondam famoſum aduocatum dicere ſic, & etiam in regula de triennali ſic obtinuiſſet. Tamen pro ueritate huius pū cti, uidenda ſunt, quæ ſuperius late dixi in regula de infirmis reſignant. Et ut breuiter me expediam, certe non uideo rationem, quare regula iſta in illis habeat locū, cum loquatur de impetratione: & beneficia cōſiſtorialia non impetrantur, ſed per promotione papæ, & prouiſionem conceduntur: & talis promotio fit per ſchedulam Itaq; forma illius prouiſionis eſt longè diuerſa ab impetrationib. de quib. iſta regula loquit. Reliqua dicas, ut in d. reg.

QVAESTIO XXV.

QVæro, utrum Titius poſſidens per annum pacificè unum beneficium, ut vnitum, poſſit, uti exceptione iſtius regulæ contra impetrantem dictum beneficiū unitum in titulum, & tāquàm de per ſe?

SOLVTIO. Dominus Gulielmus hîc in quadam deciſione incip. utrū obtinēs, dicit, ꝙ ſic, quia Rota ita tenuit in vna cauſa Bono. de ſola, corā D. Iacobo Sim. Nā fratres ſancti Saluatoris poſſidētes beneficiū, ut unitū, excluſerūt, per iſtā regulā impetrātes beneficium tanꝗ perpetuū. Et ratio iſtius deciſionis fuit quia impetrans in ſua impetratione aſſerebat, beneficiū eſſe de per ſe, nō autem tanquā alteri annexū. Quo caſu, ex perſona agentis ius metimur. l. 1. §. 1. ff. ſi pars hæred. per. l. edita cum ibi notatis. C. de eden. Ergo obſtabat ei regula. pro qua deciſ. facit, quod not. Card. in clemen. unica. in 8. q. de ſeq. poſſ. & fruct. Et ita tranſit domin. Guliel.

Sed

Sed aduertendum eſt, quia uidetur dominum Guliel. hanc quæſtionem non pertinenter adaptare ad iſtam regulam, ex eo, quia ſi præſupponitur, actorem impetraſſe beneficium tanquàm membrũ de per ſe alteri non unitũ, tali caſu impetrãs non tam uidetur repelli uigore regulæ, quàm exceptione unionis. Quia impetrãs petit beneficium, quod non eſt, & ita excluditur. Nec, judicio meo, exceptio iſtius regulæ adaptari poteſt, quia regula loquitur de poſſeſſore. Et beneficium alteri unitum, quia iam per unionem omnino eſt extinctum, nõ poſſidetur: ſed illud principale beneficium, cui eſt facta unio, poſſidetur, & primum unitum confuſum fuit & effectum unum corpus cum illo, cui unitur, adeò, quòd nomen beneficii perdit, ut dicit Rota deciſ. 10. de reb. eccle. non alie. in antiq. Et ideo uidetur fruſtratoria iſta quæſtio. Niſi diſtinguendo ſpecies unionis, ut facit Fely. in ca. in noſtra. in 33. correl. de reſcript. uelimus pertinentiam. q. ſuſtinere: aliter autem non uideo quid faciat an propoſitum. Vel iſta deciſio locum habere poteſt, quando aliter non cõſtaret de unione: & hoc puto magis conſentaneum, quia ſufficit poſſeſſori annali, quo ad exceptionem producendam, & abſolutoriam obtinendam probare, quòd poſſedit per annum pacificè illud beneficium, ut unitum, licet aliter de unione non doceat.

QVAESTIO XXVI.

QVæro, an regula procedat in beneficio commendato?

SOLVTIO. Iſtam quæſtionẽ examinaui in regula de infir. reſignantibus. & in regula de idiomate, & in aliis regulis, & pleniſſimè examinabo in regula de triẽnali. ubi accidit tempore meo de hac q. in ſpecie dubitari in Rota, quę pleniſſimè diſcuſſa fuit: ideo ad ibi dicta ꝓ cõplemẽto dicendorũ recurrendũ erit, ne totiens idẽ repetatur. Interim tamen ne hic illotis, ut dicitur, manibus tranſeamus, uidetur prima facie dicendum regulam in cõmenda non habere locum ex eo, quia, ut dicũt Docto. in ca. nemo deinceps. de elect. lib. 6. commenda non eſt titulus, ſed quoddã depoſitum, donec papa aliter diſponat. Inde eſt, quòd commendatarius interim tenetur procurare, ne bona beneficii commendati diſſipentur, ſed eo modo, ut procurator res domini diſtribuere ſolet, diſpenſentur. Quamobrem commendatarius procurator dicitur, ut in cap. qui plures 21. quæſtio 1. Et tradit Alexand. in conſi. 96. in 2. col. lib. 4. cum concord. ut ꝑ Paninum in tracta. de offi. & pot. c. ſede uac. fol. 21. Sed iſta regula loquitur de beneficio, quod datur in titulum, & certo modo uacare prætenditur, in quo prædicta nõ cõcurrunt. Igitur regula in commẽda locum non habebit.

Breuiter iſtis non obſtan. poſſet concludi contrarium, ex eo, quia regulariter uidemus, cõmendas noſtri temporis ad uitã concedi: & ſic iuxta l. 1. ff. pro ſocio. perpetuæ reputãtur: & ob id titulis ęquiparantur, ut ſæpe in Rota tentum eſt, prout dixi in dictis regulis, pręſertim, quia negati nõ poteſt, per mortem commendatarii, dari aliquam uacationem, adeò, quòd gratia ad beneficium uacaturum capit beneficiũ uacans per mortem commendatarii, ut cõcludit Mar. Soc. in conſil. 32. in 6. col. li. 1. poſt Ro. in quodam ſuo cõſilio, q̃ᵭ ibi allegat. Et ita in terminis Rota in quadam cauſa iudicaſſe refert bo. me. Car. Iacobatius, ex ordine noſtro, tunc primarius auditor, in quibuſdam ſuis a poſtillis ad iſtã regulam manu propria eius ſcriptis: ubi aſſerit omnes dominos ita tenuiſſe. Reliqua, quæ hic deſiderantur, in dicta regula de triennali uideas.

QVAESTIO XXVI.

QVæro, an in beneficiis iuriſpatronatus laicorũ uendicet ſibi locũ hæc reg.

SOLVTIO. Recordor hoc dubium motum fuiſſe in Rota tempore meo in cauſa Agrigentina prioratus, ſeu decanatus, coram Reuerend. P. D. Marcello, & nihil tunc fuit deciſum. Tamen in illa cauſa erat unum plus, quàm præſupponatur in q. iſta, uidelicet, quia iuriſpatronatus illius prioratus erat Imperatoris. Itaque fuit poſitum dubium, nunquid iſta regula procederet in iurepatr. Imperatoris? Sed ut dixi, nihil fuit tunc deciſum, uel quia cauſa ex alio capite exitum habuit, uel qa partes concordarunt.

Pro

Pro reſolutione igitur iſtius dubii, con ſiderandi ſunt tres caſus. Primus eſt in pręſentatione, uidelicet, quando ad beneficiũ poſt annũ ab alio poſſeſſum quis præſentatur. Et in iſto caſu ex parte præſentati non requiritur obſeruatio iſtius regulæ. Quia iſte textus requirit expreſſionem hic requiſitam in impetratione, quæ in præſentatione patroni non debent, nec ſolẽt ſeruari. Item quia iſta regula loquitur de impetratione, quæ tribuit ius impetranti ſtatim, & ideo in tali debet fieri diligentia, & ſeruari forma hic requiſita, ſed præſentatio ante inſtitutionem non tribuit ius de præſenti efficax, ut tradunt omnes in cap. cum Bertoldus. de re iud. & dixi in reg. de non tollen. iu. quæſi. quæſt. 1. ideo in præſentatione regula iſta nõ procedet. Adiuuatur iſta opinio ex uulg. dictis, uidelicet, ꝙ iſta regula eſt pœnalis & odioſa, ideo reſtringenda. c. odia. de reg. iur. li. 6. Quibus accedunt ea omnia fundamenta, quæ latè quidam Moderniores congerunt, in tract. nouo iur. pat. in 22. articu. 6. q. prin. primę partis, eſt fol. 213. Vbi tenẽt regulas Cancellarię loquentes generaliter de beneficiis non habere locum in beneficiis iuriſpatronatus, conſiderato reſpectu iſtius quæſtio.

Secundus eſt caſus, in quo exemplificari poteſt iſta regula uidelicet, in inſtitutione beneficii iur. patr. Exempli gratia: Hodie uacat beneficium iur. patr. & Titius ſe intrudit, & poſſidet per annum pacificè. Poſtea peruenit ad notitiam patroni, ꝙ beneficium uacat, & infra quadrimeſtre, qđ currit patrono à die notitiæ, ut dicunt Io. And. & Abb. in cap. fi. de iur. patr. & Rochus in tract. iur. patro. in uerſi. honorificum. in 27. q. patronus præſentat Ioannẽ. Ioan. petit inſtitui ab ordinario. Nunquid inſtitutioni obſtet regula? Et certe iſto caſu etiam uidetur, ꝙ non habeat locum regula in inſtitutione, quia iſta regula loquitur de impetratione, & collatione, quę eſt libera, reſpectu conferentis, ut Abb. dicit in cap. autoritate. col. 1. de inſtitu. Sed inſtitutio non eſt huiuſmodi: quia non poteſt inſtituens inſtituere, quem uelit, ſed cogitur præſentatum, ſi idoneus eſt, inſtituere ut dicit Abb. in d. c. autoritate. & in cap. ex frequentibus. de inſti. Cùm igitur iſta ſint diuerſa, diſpoſitio loquens in vno, non habebit locum in alio, iuxta tradita in ca. cũ in illis. de præben. lib. 6. Et ita per iſta, & alia motiua tenet Decius in conſil. 224. regulam de infir. reſig. non habere locum in beneficiis iur. patr. Quæ opinio ſatis mihi placet loquendo in inſtitutione facta cũ ordinarium, cum qua concordant omnia motiua adducta per Mode. loco ſuperius allegato.

Tertius caſus eſt in noua prouiſione, uel in prouiſione ſimpliciter impetrata à papa. Et hic eſt maior difficultas propter diuerſitatem rationum. Et iſte caſus modò deciſus fuit in Rota in cauſa Hiſpalen. capellaniæ S. Catharinæ, coram R. D. Ioan. Mohedano: in quo duo aduocati pro utraque parte latius ſcripſerunt. Et ut res ipſa facilius percipi & intelligi poſſit, facti ſeries ita ſe habuit. Quidam impetrauerat ſimpliciter à papa dictam capellaniam, dicens eſſe forſan de iure pat. laicorum: Papa gratiam conceſſit cũ clauſula, Dummodo accedat conſenſus patroni. Cuius quidem conſenſus poſteà acceſſit. cũque impetrans intruſum ad iudicium euocari faceret, intruſus de iſta regula oppoſuit. Fuit igitur dubitatum, nunquid iſto caſu eſſet locus regulæ? Pro parte negatiua dicebatur, regulæ non eſſe locum, quia noua prouiſio præſupponit alium titulum præceſſiſſe, nec facit ius purum & ſimplex de per ſe ſubſiſtens, ut tradit Gloſſator in regula Cancellariæ 62. in 3. col. infra eod. tenet Rota deciſ. 24. de conceſ. præbend. in antiq. & Egid. deciſ. 116. Regula igitur iſta quę loquitur de impetratione, debet intelligi in dubio de ſimplici, pura, & libera collatione. arg. l. 1. ff. de dona. Nam uerba in dubio, præſertim in materia odioſa & pœnali, cuiuſmodi eſt iſta, debent intelligi ſimpliciter, & purè, non ſecundum quid: cap. ſtatutum. de elect. lib. 6. Bar. in l. 1. §. hoc interdictũ. ff. de fonte. & c. pen. de ſenten. excom. & l. hoc legatum. ff. de leg. 3. Præſertim, quia regula iſta ſimpliciter loquitur, de beneficiis, & non facit mentionem de iurepatr. igitur non habebit locum in illis, quia diſpoſitio quantumcumque fauorabilis, de

bene

beneficiis loquens,non comprehendit be
neficia iur.patr.laicorum,niſi expreſsè di
catur:ut tradit Ioan.And. Gemin. & com
muniter Doct.in cap.2.per illum text. de
præben. lib. 6. Et hoc ideo ſtatutum fuit,
ne laici retrahantur à fundationib. eccle
ſiarum,idem tenet Lap.alleg.84.& 96.Igi
tur iſte lex. ſimpliciter loquens de impe
trationibus,debet intelligi de puris & ſim
plicibus,non autem de qualificatis,prout
ſunt beneficia iuriſpatronatus.

Secundò principaliter pro iſta opi.facit
quia noua prouiſio,eſt quid acceſſorium,
& dependens à præſentatione: ſiue igitur
præſentatio,uel conſenſus patroni præce
dat,uel ſequatur,ut tradunt Mod. de Cur
te in tracta.iur.patr.in uerb. pro eo, ꝙ de
diœceſani conſenſu. in 4. quæſt. & acceſ
ſorium ſequitur naturam ſui principalis.
Vnde, qua ratione dicimus, præſentatio
nem non comprehendi ſub diſpoſitione
iſtius regulæ, per ſuperius dicta: pariter
nec noua prouiſio ei acceſſoria,ut in ſimi
libus terminis intellexit Rota regulam di
ſponentem commiſſiones cauſarum non
ualere literis non expeditis, procedere tā
tū in principali,non acceſſoria,&opitula
tiua,qualis eſt noua prouiſio, quia illa ex
peditionem non requirit, ut ibi diximus.
Præterea,quia regula iſta loquitur de pro
uiſionibus & impetrationibus quæ innitū
tur gratię:ſed impetratio & prouiſio,quę
fit cum conſenſu patroni,prout eſt iſta,de
qua agitur,innititur iuſtitiæ,iuxta not. in
cap.ex frequentibus. de inſtitu. & regula
non habet locum in illa:quia qua ratione
ſi patronatus præſentaſſet, & papa inſti
tuiſſet,regula locum non haberet,eadem
ratione locum habere non debet,quando
papa confert cum dicta clauſula,Dummo
do accedat conſenſus patroni.quia ex hoc
apparet papam nolle libere conferre cum
poſſet, ſed uoluit conſenſum patroni re
quiri.Ita que talis prouiſio æquipollet in
ſtitutioni, & ſapit iuſtitiam, & non gra
tiam. Nec obſtat,quòd prius papa pro
uiderit, & poſteà conſenſus acceſſerit pa
troni:quia idem eſt,quòd anteà, uel poſt
conſenſus patroni accedat, ut dictum eſt:
nam utroque caſu prouiſio facta cenſe
tur inſtitutio.

Iſtis tamen non obſtan.hodie,quæ nū
meratur 10.Ianuarii. 1439. Rota in dicta
cauſa corā eod. Reuerend. D. Mohedano
tenuit contrarium,uidelicet, regulam ha
bere locum in impetratione facta à papa
de beneficiis iuriſpatronatus.Et ratio iſti
us deciſionis fuit,qa in dictis beneficiis,
ratio proœmii,& uerba iſtius regulæ mili
tant. Nam regula iſta punit deſidem im
petrantem. quæ uerba in impetrante be
neficium iur.patr.uerificantur: & impu
tet ſibi, qui elegit uiam impetrationis a
papa,& regulam non ſeruauit.Nam licet
poſtea accedat conſenſus patroni ad con
firmādam impetrationem, illud, quod
principaliter pars egit,debet conſiderari,
uidelicet, ipſa impetratio, de qua regu
la loquitur. Nam ea ratione, qua ho
ſpitalia, & beneficia patrimonialia, ſi im
petrantur, ſubiiciūtur regulæ,eodem mo
do & beneficia iu.patro.Nec obſtat,ꝙ lai
ci patroni per hoc diſtrahantur à funda
tionibus eccleſiarum.Quod non eſt uerū,
quia per hoc patroni non impediuntur
præſentare,licet præſentatus in ſua proui
ſione impetrata a papa teneatur obſerua
re contenta in iſta regula: ita ꝙ patroni
non excludantur perpetuò, cum prohibi
tio iſtius regulæ ſit temporalis, & annalis
poſſeſſor carens titulo poterit ab alio ex
cludi,contra quem præſentatus obtinere
poterit.Et licet interim præſentatus, pro
pter ſuam negligentiam excludatur, illud
non eſt inductum in odium patroni: nam
licet præſentatio uideatur per excluſionē
præſentati non habere effectum,hoc tamē
non eſt principale præiudicium patroni,
propterea non debet eſſe in conſideratio
ne,iuxta gl.in c.2.de pact.li.6. & quæ no.
Fel.in c.ſuper eo.de offic. deleg. Et ꝑ hoc
reſpondetur ad doctrina Doct.in d.c.2.de
præb lib.6.cum aliis, ꝙ ideo ibi non com
prehenduntur beneficia iur.patr.laicorū,
quia principaliter prohiberentur præſen
tare:& ſic inferretur illis præiudiciū prin
cipaliter, & non ſecundariò: quo caſu il
lud fieri non debet, propter prædictam
rationem,ne abſtrahantur a fundationib.
Sed in caſu noſtro patroni principaliter
non prohibentur præſentare, & ſi in ali
quo præiudicatur illis, præiudiciū illud,
ut

ut dixi,eſt ſecundarium, quod attendi nõ
debet,iuxta latè tradita ſuperius in regula
de non tol.iur.quæſi.q.3. per Mod.& in l.
ſi quis nec cauſam.ff. ſi cer. pet. Et hac ra
tione uidemus,ꝙ extrauagãs, Execrabilis,
locum habet in beneficiis iuriſpat. laicorũ
ut ibi tenet Io.Fra.Pauinus quondam Ro
tæ Auditor. Et ratio eſt, quia per hoc pa
troni non prohibentur præſentare , quia
pœna illius extrau.ſicut iſtius regulæ, ha
bet locum, poſtquam patronus præſenta
uit.& ſic functus eſt officio ſuo . Vnde ſi
ex poſt præſentatus , propter ſuam negli
gentia uel dolum excludatur,illud non de
bet conſiderari,quia non eſt inductum in
odiũ patronorum:arg.l.t. ff. de in lit. iur.
Nec obſtat,ꝙ regula non uidetur habere
locum in impetrationibus,quæ concedun
tur per uiam iuſtitiæ , quia illud eſt uerũ,
qñ impetratiões ſunt meræ iuſtitiæ, ſecus
ſi ſunt miſtæ. Nam tali caſu regula illas cõ
prehendit, ut lites exquirentes per huiuſ
modi impetrationes reprimãtur. hinc eſt,
ꝙ ſi fiat renuntiatio in fauorem Titii , cla
rum eſt,ꝙ prouiſio quæ Titio à papa fie
ri debet,eſt per uiam iuſtitię , ex eo , quia
renuntians aliter non eſſet renuntiaturus,
niſi in fauorem Titii : & eſt iuſtum ꝙ pa
pa Titio conferat beneficium . Et tñ in ta
li prouiſione habet locum iſta regula, ut
inferius dicetur in alia q. Adeò , ꝙ ſi reſi
gnatarius in ſua prouiſione non faceret
mentionem regulæ,excluderetur eius ex
ceptione. Et per hoc reſpondetur ad con
ſilium Decii 224.ꝙ non faciat ad propoſi
tum,ex eo,quia termini ſunt diuerſi. Nã
ſi illa regula de infirm.reſignantibus,habe
ret locum in beneficio iuriſpatron.genera
liter excluderentur à præſentatione,cũ ua
catio per renuntiationem propter quam
patroni præſentare poſſent uel conſenti
re,in illa regula annulletur,&inducitur no
ua , & ficta uacatio per obitum , propter
quam patroni pręſentare non poſſunt,ſed
prouiſio pertinet ad papa,ut ibi dixi.q.5.
& in ſumma longa eſt differentia inter ca
ſum noſtrum,& illam regulam , prout ex
motiuis Decii in d. conſ. ſatis colligi põt
Et in hoc ſtylus Cancellariæ plurimum ua
let,qui declarat mentẽ principis. Nam ſo
let cancellaria etiam in prouiſionib. bene
ficiorum iuriſpat.in literis narrare iſtam
regulam : quod nõ faceret,ſi teneret regu
lam talia beneficia non comprehendere.
Et iſta opin. certè ex hoc iuſtior uidetur ,
quia per eam lites calumnioſæ , quæ per
huiuſmodi impetrationes beneficiorũ ui
uentium fomentantur, tolluntur . & hoc
reſpectu regula iſta fauorabilis dici põt,
per ea quę dixi in princ.iſtius regulę.Et fi
naliter ad hoc uidetur notabile conſ. Ro.
in conſil.465.incip.in re pręſenti , &c. ubi
uoluit,collationem factam de beneficiis
iuriſpatr.eſſe ſubreptitiam, ſi non fecerit
mentionem de colorata alterius poſſeſſio
ne . Et pariter uoluit pręſentationem pa
tronorum eſse nullam , non facta mentio
ne de detentione tertii , qui ueniebat pri
uandus,ut ibi per Rom.quem ſequitur Fe
lyn.in c.noſtra in 36. correla. de reſcript.

QVAESTIO XXVIII.

QVæro , an regula habeat locum in im
petratione gratiæ,Si neutri ?

SOLVTIO. Iſta quæſtio in Rota uen
tilata fuit tempore Nicolai 5. per epiſco
pum Spoletanum locumtenentem , & tẽ
pore Sixti papæ 4.ut inuenio in memoria
libus illorum temporum . Non tamen ibi
dicitur quid fuerit deciſum.Et ideo, ut ue
ritas clarius eluceſcat , motiua pro utraq;
parte ponam.Pro quorum comprobatio
ne conferre poterunt omnia argumenta,
quæ in ſimilib.quæſt.ſcripſi in regula, De
nõ iudicãdo literis non expeditis.& ea ,
quæ dixi in quæſt.prox. præcedenti, in ul
timo membro.& dicam in regula de ualo
re exprimẽdo.Et ꝙ regula locum habeat,
adducit pñt rõnes ſequẽtes.Prima,quia re
gula generaliter loquit̃ de qualibet impe
tratione beneficii, nec diſtinguit ſiue per
uiã,Si neutri,ſiue alias fiat impetratio. Er
go nec nos diſtinguere debemus c.ſolitæ.
de maio.& obe.p̃ſertim,q̃a uerba regulæ,
ibi,(quod uacare p̃tẽdit) adaptant̃ gratiæ,
Si neutri. vulgata.l.4.§.quotiẽs.de da. inf.

Prætereà,quia gratia,Si neutri,cũ ſit no
ua gratia,debet cõtinere oẽs illas expreſ
ſiones,q̃ debẽt de iure fieri in aliis gratiis
bñficialib.ac ſi de nouo impetraretur,alias
uitiat̃, ut tenet Rota in dec.239. idem ꝙ

impetrans gratiam,Si neutri.in nouis. Et Rom.in conſ.322.Sequitur Fel.in c. in noſtra,in 15.corre.de reſcr. Sed certum eſt, in aliis impetrationibus reqniri obſeruationem iſtius reg. Ergo idem dicendum erit in gratia,Si neutri. Præterea, ratio in proœmio iſtius regulæ expreſſa,cum ſit finalis,iuxta l.finalem.ff.de hære. inſti. uendicat ſibi locum in gratia.Si neutri. Iſta ſunt,quæ ſine fuco,ſed ſuccinctè, & breuiter adduci poſſunt pro iſta parte.

In contrarium,ꝙ regula non habeat locum in gratia,Si neutri,faciunt uerba poſita in fine iſtius regulæ, dum dicit. Nec ullus alius uocationis modus etiam per literas, Si neutri, &c. ſuffragetur impetranti,&c. Nam iſta uerba innuunt, ꝙ regula in principio loquitur de primæuis impetrationib.ſimplicib.non de iſtis acceſſoriis & conditionatis. Quia uerba ſimpliciter prolata debent intelligi de acta puro, & ſimplici,non conditionali, ut dicit tex. in l.1.ff.de dona.cum ſimilibus. Ergo ubi aliquis,qui non impetraſſet primæuam gratiam,haberet gratiam,Si neutri,non cogeretur ſeruare regulam.

Præterea,quia gratia,Si neutri, non impetratur,niſi lite pendente,ut patet in decisione 320.in nouis,& meliùs 270. Ergo ſi eſt lis, beneficium non eſt pacificè poſſeſſum,& per conſequens regula iſta non ſuffragabitur.

Sed tenendo primam partem,ad iſtas rationes poſſet reſponderi. Primò ad illa uerba hic in regula poſita(neque ullus uacationis modus, &c.) ꝙ illa uerba ſint appoſita in odium impetrantium, & ad maiorem eorum excluſionem. Ergo non debemus illa detorquere, & interpretari ad ſenſum contrarium,uidelicet,ut fauorem inducant,& reſtrictionem regulæ, argu.l. quod fauore.C.de legib. & l. legata inutiliter,de leg. 1. Nam aliter interpretando regulam, implicaret contradictionem, & ſeruiret nobis de uento. Mens igitur illorum uerborum finalium iſtius regulæ eſt, ſecundum quod a multis intelligitur, ut præſupponat,principium regulæ loqui in quacunque impetratione, ſiue illa ſit gratia ſimplex,ſiue gratia,Si neutri:uel perinde ualere,dummodo illa ſit prima gratia. Itaque facta una impetratione ex ſupradictis impetrans certo modo tenetur in illa ſatisfacere regulę:aliàs illa prima impetratione nulla exiſtente ob non obſeruationem regulæ,non poſſet ſe ex alia iuuare. Et hoc ſonant illa uerba (nec alius quàm præmiſſæ uacationis modus) illa enim dictio,Præmiſſæ,non eſt demonſtratiuæ impetrationis ad oculum, cum in regula nullus uacationis modus ſit expreſſus, ſed demonſtratiuus ad ſenſum gratiarum, quas contingeret de huiuſmodi beneficiis impetrari.Et iſta uidetur mens regulæ,quam ſequi debemus.cap.intelligentia,de uerb. ſignif.& vulg.l.ſcire.ff.de leg.Præſertim,cũ etiam ſeruiamus uerbis:arg.l. ille aut ille. §.cum in uerbis,de leg.3. ut fugiamus abſurda,iuxta notata in cap.dudum,de præbend.lib.6.

Sed ulterius circa expoſitionem iſtorũ uerborum uidenda ſunt ea, quæ ſcribam inferius in 79.q.cum duab.ſeq. Et ꝙ iſta regula in dicta gratia, Si neutri,locum habeat,ſuadet generalitas proœmii iſtius regul.(ut improbi lites, &c.) Quæ ita habet locum in gratia,Si neutri,ſicut in principali lib. prouiſionib. & illa ratio proœmii eſt hic expreſſa iuxta notata per Bal.in §. quibus in prima conſtitutione C. & in ſecunda cõſtitutione,in principio. Et ideo quicquid ſub ea comprehendetur, dicitur etiã ſub regula comprehenſum, uirtute cõprehenſiua,non extenſiua, iuxta notata in c. poſtquam,de elect.lib.6. & in l. prætoris, in princ.ff.de oper.no.nun.& in l.non poſſunt,de legib.cum ſimilib. Et quia illa indefinita locutio illorum uerborum(ſiquis impetrauerit,&c.)poſita ĩ principio iſtius regulæ,perinde ſtat,ac ſi omnem modum impetrandi incluſiſſet,iuxta notata in c.ut circa,de elect.lib.6.& in l.ſi plures,de leg. 3.& in l.uxori meæ,de uſufr.leg.cum ſimilibus. Nec obſtat,ꝙ gratia, Si neutri, impetratur eo tempore, quo annalis poſſeſſor non eſt pacificus,& ſic lite pendente:quia reſpondetur hic præſupponi poſſeſſorem iam fuiſſe annalem, quando lis illi mouetur,ut patet hic in tex.ibi tunc per annum immediate præcedentem,&c. alias regula non procederet. Et alia annalis poſſeſſio præcedens obſtat etiam gratiæ, Si neutri impe

impetratæ,lite pendente. Itaque contrarium in nihilum reſoluitur.

Teneri igitur poteſt iſta concluſio pro firma, uidelicet, regulam procedere in gratia, Si neutri. Quam opinionem tenuit, & approbauit Rota tempore Sixti in una Brixien. præbendæ, coram D. Ioan. Cæſarino, tunc auditore, pendente. Nam tunc fuerat dubitatum, nunquid gratiæ, Si neutri, de qua impetrans magnum faciebat fundamentum in iudicio, obſtaret regula. Et fuit dictum, ꝙ ſic, propter identitatem rationis, & ea, quæ dicta ſunt. Pro quo uide quę dixi q.15. & dicam q.42.53. & 79.

Vt tamen iſta concluſio reſoluatur, eſt aduertendum, ꝙ nouiſſime q. iſta fuit in Rota propoſita, in qua ita diſtinguebatur: ꝙ aut prima gratia eſt nulla, propter non obſeruatam regulam. Et iſto caſu, ne delinquens ſit melioris conditionis, quàm prudens, in eius pœnã erit dicendum, gratiã, Si neutri, ſibi non ſuffragari, niſi in ea requiſita regulæ ſeruentur, & ita procedunt omnia quinque fundamenta, quæ ad regulam de non acceptando literis non expeditis, facit Gem. in conſ. 128. quæ hic applicari poterunt. Et ita in ſimili concluſit Rota in una S. Andriæ uicariæ, de menſe Iunio 1533. corã R.P.D. Marcello epiſcopo Marſicano: dum uoluit, ꝙ reg. Clementis, diſponens, ꝙ in ſupplicationibus, ſeu conceſſionibus gratiarum de beneficiis tunc uacantibus, de menſe, in quo uacarent diſpoſitiue mentio fiat, alioquin gratię ſint nullius momenti, &c. Nam uoluit habere d. regula locum in nouis prouiſionibus, quæ ſunt conceſſiones: & hoc, quia uerba regulæ adaptantur nouis prouiſionibus. ergo mẽs papę talis eſſe pſumitur, qualẽ uerba denotant, uulg. l. Labeo. de ſupellect. leg. plura tamen pro & contra, ſuper hoc aduocati ſcripſerunt, quæ non refero, ut uidendum eſt in informationibus eorum. Aut uerò gratia fuit nulla ex alio capite, quàm propter regulam nõ ſeruatam, forte quia errauit in expreſſione uacationis, & tunc erit concludendum, gratiam, Si neutri, ualere, regula non obſeruata. Ratio fuit, quia hoc caſu reg. iſta, quæ de impetratione loquitur, debet de prima & principali intelligi, non de ſecundaria & acceſſoria: arg. l. ſiquis nec cauſam, ff. ſi cer. pet. Et quia uerba ſimpliciter prolata, intelliguntur de primo actu, non de ſecundo, uulg. l. boues. §. hoc ſermone. ff. de uer. ſig. prout Domini regulam de publicandis teſig. intellexerũt ut ibi dixi. Et ita in terminis iſtius quæſtionis concluſit, & iudicauit Rota die 18. Ian. 1538. in una Rom. parochialis S. Pauli & Cæſarei, coram d. Raynaldo Petrutio, pro d. Eurialo de Syluestris contra Felicem de Caualletiis.

QVAESTIO XXIX.

QVæro, an iſta regula obſtet pariter reformationi factæ ad primam gratiam, quæ erat nulla, ex eo, quia non fecerat mentionem de iſta regula?

SOLVTIO. Super iſto puncto, qui ante direptionẽ urbis uentilabatur in Rota, ego conſului pro epiſcopo Iuſtinopolitano in cauſa beneficiorum Bergomen. & Brixie. Et tunc fiebant aliqua motiua pro inualiditate reformationis, ex eo capite: quia ſi principale non ualuit, nec reformatio tanquam acceſſorium, quod ſequitur naturam ſui principalis, iuxta notata in lege, non dubiũ. C. de leg. cum uulg. de quibus per Rom. in conſ. 246. & Iaſ. in l. ſub prætextu, la 1. in fi. C. de tranſa.

Quibus, & iſtis ſimilibus motiuis non obſtantibus, ego conſului contrarium. In qua opinione nunc eo libentius perſiſto, quia tunc fuit illa opinio a Rota recepta & approbata. Et inter plura, quæ in dicto conſilio ſcripſi, quæ breuitatis cauſa omittentur, fuit hoc principale motiuum: quia licet principalis gratia fuerit nulla, reformatio tamen tendit ad hoc, ut det illi ſpiritum uitæ, & quod in illa omiſſum fuerat per iſtam ſuppleatur. iuxta deciſio. in antiquis. 180. Nam relatum eſt in referente cũ ſuis qualitatibus, ut tradunt Mod. in l. certũ. ff. ſi cer. pet. maximè cùm conſtet de mẽte concedentis. Nam ex noua cauſa poteſt quis redire ad ius amiſſum, ut dicit tex. in c. cum inter, de renunt. cum conc. ut per Ro. in conſ. 163. & Ang. in conſ. 52. do. Gilius. col. 2. & Cor. conſ. 305. lib. 4. & Capra conſ. 12. Et in ſumma pro deciſ. eſt glo. per quam moti fuerunt Domini in c. ſi Apoſtolicę,

ſtolicæ,in gl.pen.de præb.lib.6. Quã poſt Roma.in conſilio 283.in princ.eam ſequi tur,& tenet Fel.in c.in noſtra.in 16.corre. de reſcrip. Faciunt ea,quæ ſcribit Bald. in conſ.369.in primis ſciendum.lib.1. Quæ omnia cum uerificentur in dicta reforma tione,non eſt dubium eam ualere,non ob ſtante regula,cui in ea fuerat derogatum, Et ad illud, quod dicebatur, ꝙ acceſſoriũ debet ſequi naturam ſui principalis,eſt ue rum,quãdo eſt eadem ratio: ſecus,ſi diuer ſa,ut hic,& tradit Peruſ. in d. regula acceſ ſorium,de reg.iur.lib.6.&reaſſumit Alex. in conſ.4.col.3.uol.1. Plura alia fuerunt deducta,quæ breuitati ſtudens omitto.

QVAESTIO XXX.

QVæro ibi,nomen, gradum ac nobilita tem,&c. an expreſſio nominis poſ ſeſſoris in impetratione ſit de forma ſub ſtantiali:an uerò ſufficiat,nominis expreſ ſionem fieri per æquipollens?

SOLVTIO. Tenendo, ꝙ regula iſta inducat formam in caſibus hic expreſſis, uidetur dicendum hic,ut concluſum fuit ſuperius in 6.quæſtione, formalem nomi nis expreſſionem requiri,non æquipollẽs, ut eſt tex.in l.hac conſultiſſima.ibi, nomi na hæredum,& dignitates ſingulorũ, &c. C.qui teſt.fac.poſ.Tenet Alb.in rub. de te ſtam.Ex quo quidem textu d.l. hac conſul tiſſima.putabat R.P.D.Iac.Simonet. olim auditor Rotæ,& poſtea cardinalis ſummę ſcientiæ & eruditionis, ſumpta fuiſſe uer ba regulæ noſtræ.Eſt igitur ibi text.ꝙ quã do expreſſio nominis requiritur pro for ma,non poteſt per æquipollens impleri. Et hoc tenet Alex.in conſ.96.col.fi. lib. 4. Pro qua opinione adducit Iaſ.decem deci ſiones,ſeu rationes notabiles in l.1.in 3.co lum.uer.tene regulam affirmatiuam.ff.de lib.& poſthu. quas breuitatis cauſa non re fero.Facit etiam,quia iſte tex.adeò uoluit eſſe certam & indubitatam perſonam poſ ſeſſoris, ꝙ non fuit contentus ſola nomi nis expreſſione, niſi gradum & nobilitatẽ eiuſdem exprimeret impetrans. Quod pu tat eſſe multum neceſſarium Bart. in l. de monſtratio falſa.in 7. q. ff.de condi. & de monſt.& in l.libellorum,in prin.col.fi. ff. de acc.Præſertim,quia uerba iſtius regulę ſunt præciſa,& geminata. Dicit enim ꝙ impetrans nomen ipſius poſſeſſoris expri mere debeat,& teneatur,&c. Sed ubi po nuntur uerba geminata præcepti, non di citur ſatisfactum præcepto,quando fit ex preſſio per æquipollens, ut ſtatim dice tur.Igitur,&c.

Contrariam opinionem tenuit Gloſſ.in regula, de impetrãtibus beneficia per obi tum familiarium cardinalium.ubi uoluit, ꝙ licet tex.ibi, ſicut hic, requirat pro for ma impetratione expreſſionem nominis & tituli cardinalis: tamen ſi hoc fiat per æquipollens eo modo, ut certa reddatur perſona de qua loquitur, ſatisfactum erit formæ datæ in illa regula.Quia nihil inter eſt,quid ex æquipollentibus fiat. Pro qua opinione faciunt plura motiua,quæ cumu lant Alex.& Iaſ.in d.l.hac conſultiſſima.& in l.1.ff.de lib.& poſth.Vbi Aretinus more ſuo notabiliter loquitur. Quorum ratio nes ibidem uideantur.quia moris mei nõ eſt tranſcribere dicta aliorum de charta in papyrum.Sed ſufficiet eos tantum allega re,qui plura ſcripſerunt,ut docet Fel.in c. Rodulphus,in 14.col.uerſ.hortus autem, de reſc.

Quid dicendum? Certè inter tot diſpu tationes doctorum, mihi proculdubio pri ma opinio quo ad propoſitum tex.noſtri uidetur uerior, Nã licet uerũ ſit,ꝙ expreſ ſio nominis requiſita a lege,uel ſtatuto,in reſcriptis, poſſit fieri per æquipollens eo modo,ut intelligatur,ut tradit Dom.&cæ teri in c.2.ſuper gl.quorum de reſcr.lib.6. cum pluribus aliis concor.ut ſcribit Alc.& poſteriores in d.l.1. & in l. hac conſultiſſi ma. Tamen iſtam concluſionem limi tant ibi Doct.omnes,niſi in lege,uel ſtatu to ſit decretum irritans. Nam tali caſu ex preſſio requiritur in forma ſpecifica, præ ſertim quando præceptum eſt geminatũ. Sed in iſta reg.ponitur decretum irritãs, & p̃ceptũ geminatũ: in qua nõ ſolũ papa annullat reſcriptũ, ſiue gratiã, ſi talis exp̃ſ ſio nõ fiat,ſed & addit alias pœnas hic ex preſſas.Igitur cõcludendũ eſt, requiri ſpe cificã & indiuiduã noĩs exp̃ſſionẽ.De quo tñ in ſeq.q.aliqd ulterius dicemus. Et pro iſta opin.ſtringit unũ, quod eſt bene con

ſideran

ſiderandum. Quia ſi dicimus nomini expreſſionem per æquipollens exprimendi hic ſufficere, ſequeretur magnum abſurdum, quod reg. iſta ſaltem in ea parte, quæ talem nominis expreſſionem requirit, fruſtratoria, & uacua penitus eſſet. Quod ita probatur: quia quando illud, quod de iure cõmuni ſtatutum fuit, quod forte poſſet per æquipollens adimpleri, poſtea per conſtitutionem particularem uel generalem ſpecialiter eſt repetitum, tunc nũquã talis ſolennitas uel expreſſio, uel æquipollens fieri, uel impleri poteſt, ut cõſtitutio, quæ poſtea additur, non ſit fruſtratoria, ſed aliquid ultra ius commune operetur. Iſta fuit not. doct. Bar. qui in hoc commu alter approbatur in l. 3. §. ſi rem, ff. de leg. 3. Vbi uoluit, quod licet de iure communi caueatur, quod uictus uictori condemnetur in expenſis, niſi habuerit iuſtam cauſam litigandi. Si tamen illud idem poſtea per aliquod ſtatutum diſponatur, uidelicet, quod uictus uictori condemnetur in expenſis, ut ſtatutum aliquid ultra ius commune operetur, intelligetur includi caſus, in quo quis habuerat iuſtam litigandi cauſam, ut uidelicet non excuſetur talis iuſtam litigandi cauſam habens, ſed cõdemnetur in expẽſis, ut illud ſtatutum nõ ſit penitus fruſtratorium, ſed aliquis operetur. Ita tenet ibi Bar. quem plures ubique ſequuntur, quos latiſſime enarraui in Commentariis meis c. 1. de conſti. lib. 6. ſuper gl. in uerbo, facti. Per quæ dicta alias Rota in una Gebenen. de benigno pulcherrimam deciſionem fecit, quam refero in d. c. 1. num. 145. circa fi. multa enim contra ius ſtrictum (ut actus aliquid operetur) inducta ſunt, quæ alias non concederentur, ut tradunt Moder. in c. i. de reſcr. Cum igitur in caſu noſtro regula iſta diſponat nomen poſſeſſoris in reſcripto exprimi debere, quod prius de iure communi ſtatutum fuerat, in c. fin. de reſcrip. & in iuribus ſuperius allegatis, poſito quod de iure communi talis expreſſio per æquipollens fieri poſſit. Nihilominus ne iſta regula, quæ hoc idem quod ius commune diſponit, fruſtratoria cenſeatur, eſt dicendum, expreſſionem nominis in caſu noſtro, in forma ſpecifica fieri debere, nõ per æquipollens.

Eſt bene uerum, quod circa regulam de impetrantibus beneficia per obitum familiaris Cardinalium, quæ requirit ſimilem expreſſionem nominis, Domini mei auditores (ut audio) tenuerunt expreſſionem illã nominis & tituli per æquipollens fieri poſſe, ut dicit ibi Gloſſator: ſed hoc nõ refert cum ille caſus ab iſto ſit longe diuerſus? Rationem diuerſitatis forte ibi ponam. licet pro nunc iſtæ contrariæ deciſiones cõcordari poſſent ex dictis Abb. in c. quanto in ultimo notabili, de his quæ fi. a prælat. Poſſet etiam dici in dicta regula familiarium cardinalis illud de expreſſione nominis, ſtatutum fuiſſe in cõſequentiam fauoris, & non principaliter, prout in l. cum ex oratione. ff. de excuſ. tut. Quo caſu in formalibus inductis in conſequentiam, alterius finis expreſſio, & complementum per æquipollens fieri poteſt, ut eſt tex. notabilis in l. i. §. fi. ff. de uerb. oblig. quem ibi ad hoc notat doctiſſimus Moder Lancellotus Galiaula in ſecundo notabili, & Moder. ſequuntur. Nam in iſtis ſufficit ſeruare finẽ, ad quem ipſa diſpoſitio tẽdit licet forma non ſeruetur, ut eſt tex. in c. quoniam contra, ubi Abb. & Modern. notant, de proba. Sed in caſu iſtius regulæ alia, & diuerſa ratio concurrit, ut dicere debeamus nominis expreſſionem formaliter requiri, uidelicet, in odium ipſius impetrantis, in cuius deteſtationem, & poſſeſſoris fauorem inducta fuit hæc ſolennitas expreſſionis nominis. cui impetrans renũtiare non poteſt, cum ſit (ut dixi) hęc forma in fauorem poſſeſſoris inducta, & ideo iuri alterius ex cauſa mea acquiſito renuntiare nõ poſſum, ut in l. cũ à ſocero. & ibi no. Bal. C. de iur. do. Et hoc eſt, quod in propoſito dixit Io. An. à quo ſumi põt deciſio iſtius q. in c. 2. de reſc. in nouella. ſup gl. in uerſ. cognomina. Vbi poſt alios per eũ ibi alleg. dicit hanc formã, uidelicet, quod in reſcripto reorum noĩa exprimerentur, nec ſufficere per circumlocutionem & æquipollentiã expreſſionem fieri, inductũ fuiſſe in odiũ impetrantiũ. Pro quo faciunt ea, quæ tradit Iaſ. in l. j. in 14. col. ff. de uulg. & pup. poſt do. Anr. & Imo. in cle. conſt. per illum tex. de elect. Et quod dictũ eſt, nomẽ poſſeſſoris in reſcripto exprimi debere, ĩtelligẽdũ eſt,

de nomine proprio. Et licet nominis appellatione non ſolum nomen proprium, ſed etiam appellatiuum & ſingulare comprehendatur, ut tradit And. Sic. in ca. quoniam Abb. in 4. notabili. de offic. delegat. nihilominus in dubio in diſpoſitionibus pœnalibus, qualis eſt iſta, nominis appellatio, de proprio, non de appellatiuo nomine intelligi debet, ut eſt tex. in l. ſeruus hæreditarius, iuncta gl. ff. de ſtipulatione ſeruorum, & gl. in cle. 1. in uerbo, nominatim. de uita & hone. cle. Ratio prædictorũ eſſe poteſt, quia nomen proprium ſignificat unum corpus, uel ens, ſeu aliquod indiuiduum, ut Petrus, & ſimiles: ſed nomẽ appellatiuum ſignificat plura, ut ſpecies, uel genus: ut homo, uel animal. Quod declarat And. Sic. in dicto cap. quoniam. Et quia in reſcriptis, quod certius eſt, debet exprimi, ut in c. ad hæc, & in c. fi. de reſcri. Meritò expreſſio nominis in iſta regula tãtum de proprio fieri debet, tanquam de certiori, non de appellatiuo, & ita hodie de ſtylo practicatur, ut dicit Ioan. And. ubi ſupra. Quid autem ſit nomen ſingulare, & qn eius expreſſio ſufficiat late ſcribit And. Sic. in d. c. quoniam, in 4. & 5. notabilibus. Vbi ſumpta occaſione nominis ſingularis plura de nomine & proprietate Phœnicis extra propoſitum congerit, ut ibi per eum.

Et iſta omnia de plano procedunt in reſcriptis, & gratiis beneficialibus, de quibus loquitur iſta regula. Sed in aliis materiis & contractibus, an debeant exprimi nomina propria contrahentium, uidendũ eſt per Spec. in tit. de emp. & uend. §. ſciendum, uerſ. primo autem eodem modo. & circa nomina actionũ in libello exprimenda, not. in l. edita. C. de edend. tradit Alber. in l. qua quiſque. ff. eod. tit. Et idem dicit in proœmio digeſtorum. Et quòd ſicut nomina dignitatum in literis uel inſtrumentis, ſic etiam nomina iudicum in ſyndicatu exprimi debeant, tradit idem Alberic. in l. nulli. ff. quod cuiuſque uniuer. no. plurimum enim confert in negotiis agendis, proprii nominis expreſſio. Hinc eſt, ꝙ in ſacra ſcriptura ad ſignum magnæ familiaritatis refertur, aliquem proprio nomine appellari, ut de Anan. refert gl. ord. in Actib. Apoſtolorum. c. 9. Et propterea dicitur de Moyſe Exod. 23. c. Inueniſti gratiam coram me, & teipſum noui ex nomine. Magna enim eſt beneuolentia magni principis, quando ſubditum agnoſcit, & nominat proprio nomine, ut dicunt ſacri Doctores, eod. lib. c. 33. Adeò ꝙ apud ueteres eius omiſſio, ſeu immutatio ad deriſum & contemptum referebatur, ut probat per exẽpla diuus Hieronymus in quæſtione ſuper Paralipomenon. Sic etiam Ozias ædificando non meruit, ut ſuo nomine Porta uocaretur, ſed uallis nomine. Et Ephron, eo quòd uẽdiderat ſepulturã, diminutionem nominis meruit, ut idem Hiero. paulò inferius loco ſuperiori teſtatur. Eodem modo Iechoniæ nominis immutatio in Choniam, amata uocarur, ut idem Hier. tradit ſuper Hieremiam, ca. 22. Et propter indignitatem, uel peccatum alicuius, priuatur quis nomine proprio, ut dicit Arch. & Præpoſ. in c. qui nec. per illum tex. 2. q. 7. Licet aliquando in ſacra Scriptura crebræ nominũ immutationes uel repetitiones ad magnum myſterium, & ſingulare perſonæ meritum, & gratiam ſpecialẽ pertineant, ut ſacri Doct. referunt ſuper illud Lucæ, Et uocabis nomen eius Ioannẽ. Et alibi ſæpe. Quanti igitur momenti ſit nomen exprimere, quid etiam nomine præ ſe ferant, deq; eorum origine, ut alios omittam, plura ſcribunt Cælius lib. 13. Antiquarum lectionum, c. 5. & 6. & Patritius Senenſis, lib. 6. de inſtitut. reip. tit. 7. & longe plura accumulant Mod. in magna rep. c. Raynutius, fol. 8. cum duobus ſequenti. de teſtament.

QVAESTIO XXXI.

QVæro, dicitur hic, ꝙ impetrans exprimat nomen. Quid ſi poſſeſſor habet plura nomina, prout ſunt Vaſcones, qui quadrinomi ſunt, ut inquit Io. Fab. in §. item: ſi quis in fraudẽ, in 5. col. de act. & Romani ueteres, qui communiter tribus nominib. nũcupabãtur, ut dicit Cy. in l. fi. quã una cũ l. 1. & 2. legit. C. ſi quid in frau. pat. col. 3. & meminit latius Franc. Syluius in Grypho Auzonii. fol. 46. & Apinianus Alex. in proœ. libri, qui Libycus inſcribit. & Crini

Crinitus li.3.de honeſta diſci.c.4. & idem fuiſſe apud ueteres,ſacri Docto. teſtantur in lib.Paralip.c.1.& Hie.contra Heluidiū. Dubium igitur eſt,an omnia eiuſmodi no mina exprimere teneatur impetrans.

SOLVTIO. Licet nominum plurali tas non præſumatur in dubio, & eam alle gans teneatur probare, ut tradit Alex. in conſ.172.nu.7.in 6.uol.& Soc.in conſi.28. in 3.col.lib. 3. Tamen ubi apparet aliquē habere plura nomina,ſi per expreſſionem unius nominis,non habetur certitudo per ſonæ,exprimenda ſunt omnia,alias ſecus, & ita debet intelligi,quod dicit Innoc.in c.cum acceſſiſſent,de conſt.& Bald. in ſua Margarita,dum uoluerunt in reſcriptis no men proprium & appellatiuum exprimi debere. Sufficit.n.ꝙ habeatur certitudo poſſeſſoris, ne laboretur in ambiguo, ut tradit Old.conſ.100.inci.in executione,& Ale.conſ.7.&110.lib.1.& conſ.68.col.3.& 108.col.5.lib.2.& conſ.112.in 3.col.lib.3. & conſ.114.in 4.col.lib.4. cum ſimilibus.

QVAESTIO XXXII.

QVæro,quia dictum eſt ſuperius, ꝙ ex preſſio nominis non poteſt fieri per æquipollens,quid ſi nomen poſſeſſoris,cō tra quem impetratur, ſcribatur abbreuia tè,& non extenſè, an ſufficiat?

SOLVTIO. Arch.in c.1.25.q.2.tenet ſufficere nomen poſſeſſoris,ꝙ abbreuiate ſcribatur.Secus tamen dicit in nomine im petrantis,quod ſcribi debet extenſe,ut ibi latius per eum,qui poſtea ſumpta occaſio ne,ponit formam eorum omnium, quæ in literis apoſtolicis abbreuiatè, uel exten sè ſcribi debent. Et hoc idem ante ipſum latius tradidit, & in terminis quæſtionis noſtræ Spec.in tit.de reſc.præſent.§.1. igi tur,uerſ.circa dictiones,& in ti.de citatio ne §.1.uer. quid ſi impetro literas contra P.& alibi ſæpe. Ratio prædictorum eſt ſe cundum ipſos,quia ad impetrantem perti net reſcriptum ſuum,& perſonam de qua ſenſit declarare. Itaque reſcriptum uale bit a principio,quod poſteà poterit decla rari.l.ſi quis intentione.ff.de iud. Ita ibi Specul. Pro cuius opinione facit text. in capit. P. & G. de offic.deleg.& capit.cum M.de conſtit.Sed in contrarium facit iſta regula,dum papa uult nomen poſſeſſoris exprimi debere per impetrantem.Et illud dicitur expreſſum,quod legi poteſt, & no minatim ſcribitur.§.ſi uero. in authen.de hæred.& fal.& not.in l.nominatum. ff.de lib.& poſth.facit tex.in l. 2.C. de uet. iur. enucl.ante fin. Vbi præcipitur,ꝙ nomina prudentum, qui leges compoſuerunt, de beant ſcribi per conſequentiam literarū, & non abbreuiate.

Quid dicendum? Certe de iure & de conſuetudine uidetur uerior ſecunda opi nio.Nam nemini dubium eſt, ꝙ ſi nomen illius,contra quem impetratur, ſcribitur abbreuiatè, poteſt de facili breuiatio ua riè interpretari:ut ſi pro Bernardo, pono B.illud B.poteſt.& pro Benedicto,uel Bar tholomæo capi. Quo caſu oritur incerti tudo aduerſarii, ex qua facile error naſci poteſt.quod à iure reprobatur,ut eſt text. in cap.ad hæc.& in c. fi. de reſcript. Nam euitanda eſt periculoſa abbreuiatio, ut di cit Fel.in c.1.col.5.de fide inſtru. & Alex. conſi.152.lib.1.Et pro iſta opinione uide tur deciſio Egid.185.incip. licet cum agi tur,&c.Iſta tamen non ita militant in ab breuiatione nominis ipſius impetrantis, quæ magis tolerabilis uidetur, & minus periculoſa:ut probare uidetur text.in ca. fin.de præbend.lib.6. Ratio eſt,quia licet in reſcripto nomen actoris impetrantis abbreuiatè ſcribatur: nihilominus poſtea ex proſecutione cauſæ, & libelli oblatio ne,nomen eius de neceſſitate declarabitur ut in l.1.ff.ſi pars hære. pera. Non ſic rei, qui fortè negabunt ſe illos eſſe,qui ſub ab breuiatura includuntur. Et ideo non ab re dicunt Imol.& Felyn.in c.cum acceſſiſ ſent.in princ.de conſti. ꝙ de ſtylo hodier no nomen illius, contra quem reſcriptū impetratur,ita debet eſſe certum extensè ſcriptum,ſicut nomen impetrantis,per d. l.2.Et ad text.in d.cap.fi.reſpondet ibi Ge minia.in primo notabili, ut ibi per eū. Et hoc idem ſeruari de ſtylo dicit And. Sicu. in capit.dilectus.in 2.columnn.de reſcript. nume.11. Et latius reaſſumit, & probat idem And.Sicul.in d.ca. cum acceſſiſſent. nume. 7. columna. 3. Et habemus ho die text. hic.

Opin.igitur Archid. & Specul. quæ nullo iure probatur, poſſet ſaluari, quādo fortaſſis ex cognomine, uel agnomine haberetur certitudo illius, contra quem impetratur, prout plures repeniuntur, qui frequētius à cognomine, quàm à nomine denominati patiuntur. Nam tali caſu fortè nomen poſſet abbreuiatè, ſcribi quando agnomen uel prænomen extensè deſcribitur, ut ſi dicatur, Petrus cōmittit cauſam contra B.Sagāta. Nam ex illo prænomine Saganta, denotatur perſona certa, licet nomen abbreuiatè ſcribatur, ut in l. Aemilius.ff. de adminiſt. tuto. Vbi prænomen Aemilij, tantum reperitur, omiſſo nomine, quia per illud intelligebatur perſona certa. Et ibi hoc notat Nicolaus de Neapoli. Alias ſi non ita intellexit Specu. non puto opiniónem eius, neć iure, nec ſtylo eſſe ueram. Non obſtat tex. in dicto c. cum M. & in d.c.P.& G. Quia illæ abbreuiaturę nō fuerunt factæ, prout ibi ſcribunt in reſcripto impetrato, neq; ibi prædictæ literæ ad iſtud propoſitum pinguntur, ut formā reſcriptis impetrandis imponant: ſed illa abbreuiatio fuit ibi facta per compilatorem Decretalium, qui propter euitandam prolixitatem plures dictiones & nomina breuiatè ſcripſerunt, pleraque etiam (ut breuitati ſtuderent) reſecarunt: adeò ꝙ de pluribus locis. Io. And. conqueritur, partē Decretalium mutilatam, ſiue deciſam, allegando. Et niſi ita feciſſent compilatores, in immenſum uolumen illud creſceret, & magis fortaſſis, quàm illud deciſionum Rotę uolumen, de quo dicit Alex. in l. ſi cū dotē.§.co.aūt tpe.ff.ſol.mat. quod erat adeò magnū & numeroſū, ꝙ nō ueheretur vno curru. Et ego cum eſſem Panormi, uidi antiquarum Decretalium volumen adeò immenſum, ꝙ ab homine ferri nō poterat. Cōpilatores itaq; Decretalium ex plurib. dictionib. & nominib. alias in Pandectis originalibus extensè ſcriptis, plerunq; primam āppoſuerunt literam, ut ad breuitatis compendium antiquarum Decretaliū uolumen reducerent: quod ex illa dictione, & infra, ſæpe in Decretalibus appoſita manifeſtum redditur, de quo loquitur Io. And. in proœmio Decretalium. & in c.nobis.de iure pat.& Bar. in l.Gallus. §. idem credendum, in fi.ff.de lib.& poſth. Et iſta de plano procedunt in abbreuiatione nominis rei propter prædictam rationem. Secus tamen in abbreuiatura nominis ipſius impetrantis: quia, ut dicit Spec. loco ſuperius allegato, in eo non licita abbreuiatio. Tamen hoc etiam dictum in perſona impetrantis & actoris uidetur dubitabile, ut dixi. Præſertim, quia eſt cōtra tex. in c.fi.de reſc. Vbi æquiuocatio nominis impetrantis non uitiat reſcriptum. Ratio redditur, quia ille qui reperitur reſcriptū habere penes ſe, & eo uti, p̄ſumitur illud impetraſſe: arg. eorum, quæ notat Alex. in l.1.C.de proc.& Fel in c.coram, col. 3. de off.deleg.& in c.2.col.8.de teſtib. Licet circa iſtam rationem uideantur uariare Doctores. Et uidi ſecundum uarietatē caſuū, iſtam rationem uaria obſeruatam in Rota. Nā Old.cōſ.136.in 2.col tenuit ꝙ ſupplicatio pręſumatur impetrata ab eo, in cuius fauorem loquitur etiam ſi ille ſit abſens. Et idem de cōmiſſione dicit, Spec. tit.de app.§.nunc breuiter.uerſ.ꝙ ſi apparet. Contrarium tamen tenuit Car. in conſil.25.col.2.& Ful.conſil.23.in 2.col. & facit Egid.deciſ.584 & Gem. conſil. 33. Rota tamen ſæpius iſtam contrarietatem cū diſtinctione reſoluit, uidelicet, ꝙ quando in ſupplicatione, uel aliquo alio actu facta eſt aliqua conſiderabilis impēſa, tunc procedit opinio Old.& ſequacium, uel quando poſtea abſens ratam habuit, ut loquitur Spec.& Are.conſ.68. Contraria uerò opinio procedit, quando eſt modica impenſa, per ea, quæ Moderni tradunt in c.i. de iud.& in l.cum ſeruus.ff.de uer.obl. Ratio igitur ſuperius aſſignata, licet non impleat intellectum: dictum tamen in ſe eſt uerum, ſicut uidemus in procuratore ſub nomine B. & in reo ſub nomine A. ut tradit Egid.deciſ.184. Licet illa deciſio mendosè habeatur. hoc tamen de procuratore rectè procedit, quando non reperitur alius, qui ſit eiuſdē nominis, & conſtituēs in iudicio, ambiguitatem declarauit, & requirit Egi. in dicta deciſ. ubi tamen eſſent duo eiuſdē noīs, licet eſſet ꝓceſſum cōtra unū: nihilominus, niſi per alias cōiecturas de certo corpore cōſtaret, mādatū eſſe nullum. Ita declarauit Rota in una Toletana

the

theſaurariæ, præterito anno coram me, quod quidem Rotæ decretum nouiſſimè fuit confirmatum hoc menſe Nouembri 1533. corā R. P. D. Marcello epiſcopo Marſicano. & quod dictum eſt de errore procuratoris, idem dicendum uidetur in erto re diœceſis, in reſcripto expreſſa. Nam niſi de corpore conſtet per teſtes, uel aliter, illa impedit, ne prouiſio canonizari poſſit: ut Rota concluſit in una Dolen. parochialis de Pleguen. 28. Martii 1530. coram me. In nomine uerò iudicis, Vincen. & Cōpoſtel. uoluerunt in d. cap. ſi. ꝙ idem eſſet, quod in nomine impetrantis, illa ratione, quia impetrans in proſecutione reſcripti declarabit, de quibus iudicib. loquatur. & ſequitur And. Sicul. in c. cum M. de conſt. Pro quib. facit gl. in c. quoniam. de off. de.

Tamen contra illos facit text. in cap. ad hæc. de reſcrip. ubi dicitur, ꝙ non ualet reſcriptum, per quod incerti iudices dantur, uel futura negotia committuntur. Nec obſtat, ꝙ de incertitudine impetrantis dictū fuit: quia talis incertitudo ex abbreuiatione reſultans præſumptione iuris certificatur, & eodem modo in incertitudine rei, quia conſiſtit in facto impetrantis, merito ad ipſum ſpectat declaratio. d. l. ſi quis intentione ambigua. Sed incertitudo delegatorum procedit ex facto papæ, merito ad ipſum ſpectat declaratio: ut tenet Abb. in d. c. quoniam de offi. deleg. Card. in cle. 2. in 4. q. de reſcrip. Itaque reſcriptum tali modo incertum, nullum effectum habebit c. inter. de ſent. exc. l. ex facto. ff. de uulg. & pupil. & quia ſub tali inuocatione poſſet in iudicio fraus machinari, non ita per incertitudinem actoris, uel rei.

QVAESTIO XXXIII.

QVæro, nunquid iſta regula defendat minorem poſſeſſorem beneficii cu rati ſine diſpenſatione?

SOLVTIO. Dicendum eſt ꝙ ſic, quia ſi triennal is regula, in qua titulus colora tus & alia requirūtur, minorem defendit, ut ibi dicetur, à fortiori regula iſta, quæ nō requirit titulum, neq; ueram poſſeſſionem ſed ſola detentione nuda facti eſt contenta.

QVAESTIO XXXIIII.

QVæro, nunquid iſta regula habeat locum, ſi impetretur beneficium uacans ex perſona alterius, quàm poſſeſſoris annalis?

SOLVTIO. Dictum fuit olim, ꝙ ſic, & ſic reperio adnotatum in quibuſdam notis antiquis reuerendiſſimi Domini mei Laurentii Cardinalis Sāctorum Quatuor, nihil tamen ibi allegatur. Sed hoc plenius examinabo in illa quæſt. de reſignatorio. Tamen interim tenendum eſt, regulām obſtare, quia etiam ꝙ tertius poſſideat, & alter litigantium, qui nunquam poſſedit, pōt dare poſſeſſione tertii annali: ut tentum fuit in una Hiſpalen. Capellaniæ, coram R. D. Io. Paulo, anno præterito. Et iſta eſt concluſio generalis, ꝙ iſta regula procedit in quibuſcunq; impetrationibus & ceſſionibus, ut tenet Rota. Nam ſicut cedēs ſi manet in poſſeſſiōne per annum pacificè, poteſt de regula excipere: ita & ceſſionarius in gratia ſucceſſionis tenetur regulam obſeruare, ut tenet Rota, & refert do. Guliel. hic in deciſio. impreſſit, rationib. de quibus per eum.

QVAESTIO XXXV.

QVæro, an illa uerba regulæ (quod certo modo uacare prætendit, &c.) intelligātur de illis modis uacationis inductis per cancellariam, uidelicet ingreſſum religionis, contractum matrimonii, uel aſſecutionem, &c.

SOLVTIO. Iſta diſceptatio accidit coram Do. Nicolao Aragona in cauſa Zamoren. theſaurariæ, de menſe Octobri 1533. ſuper regula de ualore. In qua eadē ſunt uerba. Et tunc aduocati unius partis dicebant illa uerba (Certo modo) interpretari debere de modis ſuperius expreſſis: quia illi ſunt certi modi uacandi à cancellaria diffiniti, ut exemplum ponit Glo. in prin. Commenti ſui ſuper regula 15.

Breuiter Rota poſt plures procuratorū aduocatorum diſceptationes tenuit dicta uerba in dicta regula de ualore poſita, intelligi debere generaliter de quocunq; modo uacandi. Pro qua interpretatione allegata fuit iſta regula in eiſdem uerbis, & regula 60. ꝙ omnes utuntur codē modo

do loquendi, & generaliter dictam inter pretatione circa modos uacandi recepe runt, ùt exemplum ponam in alia quæſt. & facit deciſ. 407. in nouis. & dicam in re gula 61.

QVAESTIO XXXVI.

QVæro, quia regula iſta loquitur de ex preſſione gradus, quid intelligemus per gradum? Et quid ſi poſſeſſor plures gradus habet, an teneatur impetrans oēs exprimere? Et qualiter probetur gradus? & quid ſi eſſet graduatus clandeſtiue?

SOLVTIO. Iſta quæſt. quatuor conti net capita quorum quodlibet de per ſe diſcutietur. Circa primum aduertendum, ꝙ gradus hic non capitur eo modo, quo deſcribitur in arbore affinitatis & conſan guinitatis, ſed pro quadam dignitatis uel doctrinæ prærogatiua.

Primo modo capiēdo, erit ſenſus iſtius regulæ, uidelicet ꝙ impetrans tenetur in ſua impetratione exprimere non ſolum nomen impetrantis, ſed & gradum ipſius id eſt, dignitatem. Nam hoc uerbum, gra dus, de iure adaptatur ad dignitatis hono rem, ut patet in l. edicimus, C. de murile gulis. lib. 11. & in l. 1. & l. fin. C. de off. præ fec. urb. & l. potioris. C. de offic. recto. pro uin. Et tali modo capitur ab iis, qui bo nas literas profitentur. ſic enim apud Ci ceronem in Catilinam, & in oratione pro Plancio hoc uocabulum capitur ibi (per omnes honorum gradus.) & idem pro Mi lone, (qui non honoris gradum ſpectat.) Et in Verrem (Quæſtura primus gradus ho noris.) Et ita ſæpe hoc uocabulum in iſto ſignificatu ab aliis autoribus ubique expē ditur. Itaq; ex his facilè intelligi poteſt, quis eſſe poſſit ſenſus huius textus.

Secundo modo hoc uerbum, gradus, in iſto text. interpretari poteſt pro quodam doctrinæ loco, ſiue qualitate meritis diffe rente, quo unus ab altero diſtinguitur, & hoc modo capitur ſuperius in regula 15. & inferius in regula prærogatiuarum Iulii in 4. parte, cum duabus ſequentibus. & in iſta ſignificatione accepit M. Tullius Cice ro libro ſexto epiſtolarum epiſtola incip. Magnam. Et iſto modo poteſt capi hic. in quo etiam ſenſu Hiſpani, & fere omnes Vltramontani capiunt. Nam gradus apud ipſos etiam nihil aliud eſt, quàm honos quidam dignioris laureæ, ſiue eminentio ris doctrinæ, doctoratus, magiſterium, Bac chalaureatus, uel licentiatura: quæ quidē honoris ſpecies in prædictis regulis, gra dus nuncupantur, iuxta quas regulas non erit abſonum iſtam etiam intelligere, ut uidelicet ſi annalis poſſeſſor ſit doctor, magiſter, licentiatus, uel Bachalarius, te neatur impetrans de tali gradu mentionē facere, ſicut & de nomine. Et iſte gradus ponitur ad differentiam nobilitatis hic ex preſſæ, quæ ad generis & domus ſplendo rem refertur, & horum uerborum inter pretationi reſpondere uidetur tex. not. in c. de multa de præben. ubi pari modo gra dus ſcientiæ, nobilitati coniūgitur, & æqui paratur. Et ſicut illi papa rationem habet nobilitatis & doctrinæ, ita hic intendit il lis fauere. Nam ob eam cauſam requirit expreſſionem gradus: quia forte propter inſignem & eminentem annalis poſſeſſo ris ſcientiam, non concedet papa gratiam huiuſmodi impetranti, iam multis de cau ſis odioſo, ut in primo q. huius apparatu diximus. Et licet hic intellectus (communi uſu loquendi conſiderato) huic regulæ ap plaudat, & conuenire uideatur: nihilomi nus de ſtricto iure aliter dici poſſet. Nā de iure communi, excepto doctoratu, alius gradus non reperitur. Licet conſuetudo aliquarum prouinciarum quoſdam alios, præter iſtum, doctrinæ gradus, ſicut uirtu tum inuenerit, uidelicet Bacchalaurearum & licentiatum, inter quos gradus uoluit prælationem dari, ut patet in dictis regu lis. Et quamuis de iure doctoratus gradum non faciat, ſicut neq; papa uel Imperator inter gradus dignitatum, uel magiſtratus non dicuntur facere gradum, quia non ha bent alios ſupra ſe, ſed ſunt fontes digni tatum, ut per plura probat Iaſ. & omnes Moder. in l. 1. col. 1. de offic. eius. ſic nec do ctoratus, inter gradus doctrinæ, facit gra dum, cum ſit ſupra omnes gradus: argu. l. ubi autem. ff. de uer. obl. Nam gradus dici tur, ubi eſt aſcenſus de minori ad maius, ut d. l. 1. & ſi. qui quidem aſcenſus doctora tui non poteſt adaptari. & ideo tex. in cle. 2. de magiſt. doctoratum non appellat gra dum, ſed honorem.

Circa

Circa ſecundum caput, uidelicet, quan do poſſeſſor haberet plures gradus, dicen dum eſt, quia iſta reg. non requirit expreſ ſionem omnium graduum, ex quo loqui tur in ſingulari, & ideo iudicio meo ſuf ficit gradum digniorem exprimere: arg. l. 1. §. qui in perpetuum. ff. ſi ager uectig. & c. 1. de except. lib. 6. Nam papa ſi uoluiſ ſet omnes exprimi debere, dixiſſet gra dus: & nõ gradũ: præſertim, quia quo ad hoc, facilè derogatur regulę.

Quo ad tertium caput, uidelicet, quo modo iſte gradus probetur? dico ſuffice re, per communem reputationem proba ri, & quando incidenter de gradu quæri tur, non data oppoſitione aduerſarii, for tè ad probandum gradum unus teſtis cũ iuramento ſufficeret, iuxta ea, quæ dicit Iaſ. in l. huiuſmodi. §. legatum. col. fi. ff. de leg. j. Vbi in probanda prima tonſura, idẽ tener, & reaſſumunt Moderni in l. 1. §. idẽ Cornelio. in fi. ff. de quæſt. Fely. poſt Bald. in ca. licet uniuerſis. & in c. nuper de teſt. Et hoc putarem uerum, quo ad effectum iſtius regulæ, ſed quo ad prærogatiuas re gularum de expectatiuis loquentium, qui bus cauetur graduatum alteri nõ gradua to cæteris paribus præferri, fortè prędicta probatio non ſufficeret, ex quo agitur de magno prę iudicio alterius. Tunc enim de beret quis probare doctoratum, ſeu aliũ doctrinæ gradum per literas: uel ſi caſu eas amiſiſſet, per teſtes: quod eſt uerum, niſi per decennium quis pro doctore ſe gereret: quia tali caſu non teneretur oſtẽ dere priuilegium ſuum, ſed ſufficeret pro bare, ꝙ ſe geſſit ꝓ doctore per decenniũ. Ita norab. dicit Paul. de Caſt. Bal. & alii in l. ſi ſolennib. C. de fid. inſtru. & in l. etiã. C. de appel.

Circa quartum caput, quando aliquis accepiſſet gradum occultè, & non per pu blicum examen, putarem huic regulæ lo cum non eſſe, ut tenet glo. hic. ratio eſt, quia non erat imputandum impetranti, ſi non expreſſit quod iuſtè ignorauit, cap. 2. de conſtitu. libr. 6. Nam non tenebatur diuinare, ut in cap. 1. ut eccl. bene. Nam de non entibus, & non apparentibus idẽ eſt iudicium. l. eum lege. ff. de peri. & cõ. rei uen. & ob eam cauſam dicit Bald. in d. l. ſolennibus. quòd ad probandũ ſe do ctorem, non ſufficit priuatum examẽ pro bare, niſi probet publicum examen. & idem tenent Moder. in tract. de Doct. in prima parte.

QVAESTIO XXXVII.

QVęro, quare uoluit hinc papa exprimi debere in impetratione nobilitatẽ poſſeſſoris, & quomodo probetur iſta nobilitas?

SOLVTIO. Quia in collationib. fa ciendis habeẽ cõſideratio magna nobilita tis, ut dicit gl. & Doct. in c. cũ adeò. de re ſcrip. & in cap. de multa. de præb. ideo pa pa uoluit, ꝙ exprimatur nobilitas. Nam cognita nobilitate annalis poſſeſſoris, cõ tra quem impetratur, fortaſſis papa dero gationem regulæ uel gratiam impetrãti non concederet. Nam per expreſſionem noĩs, & nobilitatis poſſeſſoris papa cer tior redditur de qualitate nobilis. Nam fortè poſſet eſſe adeò grauis perſona, & potens ad defendendum eccleſiam, tẽpo ribus perſecutionum, quòd papa eum po tiùs fauorib. & gratiiſ afficeret, quàm ꝙ permitteret per huiuſmodi impetratio nes ab aliquo moleſtari, iuxta tradita per Philip. Peruſi. & alios in c. conſtitutus. de appel. Vel fortè talis nobilis eſſet boni ex empli, & laudabilis opinionis, & famæ, ꝙ poſſet plures exemplo ſui ad frugem me lioris uitæ traducere. Quo caſu non teme rè contra tales nobiles concedenda eſſet impetratio. Quorum intuitu ſolet à regu lis iuris recedi, ut per decem principales deciſiones probat latè Iaſ. in l. iubemus. in penult. & fin. col. C. de iudic. Videmus ete nim à communiter accidentibus, per ma nus nobilium eccleſias ſæpe ſuſtentari & augeri, ut in c. conſtitutus. de appel. per manus uerò clericorum pauperum expo liari, ut dicit Lud. Ro. in ſing. 38. incip. utrum nobilis. Et ſequuntur Moder. in tra ctat. beneficiorum in 12. q. 3. partis. Requi ritur igitur ob eam cauſam expreſſio taliũ qualitatum, ut ſciat papa, quæ iure conce di, uel quæ honeſtè denegari debeant: quo rum taciturnitas magnum detrimentum, & ſcandalum eccle. producere poſſet. Bo na igitur fuit hæc conſtitutio talium qua litatũ expreſſionẽ requirens, ut ſic perſo nis

nis ex merito deferatur.

Et iſta quæ de expreſſione nobilitatis dicta ſunt, procedunt quo ad diſpoſitionem iſtius regulæ: ſecus de iure, de quo nõ requiritur expreſſio nobilitatis poſſeſſoris, ſicut non requiritur mentio nobilitatis impetrantis, ut tradit Abb. & communiter Docto. in c. ad aures. de reſcrip. Licet ibi Hoſtien. & Barb. tenuerint contrariũ. Et ſic patet, ꝙ in hoc iſta reg. eſt cõtra ius, aut ſaltẽ præter ius cõmune. Quomodo autem probetur iſta nobilitas, quia non attinet ad pręſentem quęſtionem, ideo omitto. Sed uidendũ eſt latè per Moder. Brixien. in trac. nobilitatis. in 6. parte. per totum. poſt Bart. in l. 1. C. de dignitatib. lib. 12.

QVAESTIO XXXVIII.

QVæro, quid eſt hoc, quod dicitur hic exprimi debere impetratione, quot annis poſſedit beneficium poſſeſſor?

SOLVTIO. Hæc expreſſio uerborum ſi ad diſpoſitionem iuris, & ſtylum curiæ reſpicimus, uidetur inutilis, & non neceſſaria, imò ipſo impetranti plurimum dãnoſa, ut colligitur ex dictis Bald. in conſi. 209. incip. Caſus eſt, Titius impetrauit. li. 1. ubi Bal. concludit ꝙ ſi impetro archipresbyteratum, & in mea impetratione non facio mentionem, quòd Caius diu, & de facto illum per plures annos detinuit, quòd talis impetratio non eſt ſubreptitia, ſed ſufficit in ea exprimere, ꝙ Caius archipresbyt. de præſenti de facto detinet, abſque eo, quòd annos exprimat, ut ibi per eum. Ratio eſſe poteſt, quia ſi impetrans in ſua impetratione annos poſſeſſionis aduerſarii ſui exprimere debet, proculdubio intentionem rei aduerſarii cõtra ſeipſum probaret. ex eo, quia ſecundum ſtylum curiæ reus poſſeſſor ad effectum, ut exceptione iſtius regulæ contra impetrantem uti poſſit, requiritur, ꝙ ipſe probet ſe annalem poſſeſſorem. Cuius contrariũ de huiuſmodi expreſſione annorum, in impetratione requiſita, reſultat: quia ubi reus in hoc de iure & ſtylo grauati debet, releuaretur ab onere probandi, & grauaretur impetrans. quod eſſet abſurdum & contra ius, & practicam Curiæ: quia uidemus quòd ſi reus opponens de reg. non probat ſe fuiſſe annalem poſſeſſorem, repellitur.

Quid igitur dicendum? Reſpondeo, ꝙ prædicta uerba regulæ, & quot annis ille poſſunt pluribus modis intelligi. Primo, quando interpretatio fit de beneficio ſpecialiter reſeruato, & tali caſu dicta uerba intelligi poſſunt. Nam iſto caſu, ante iſtam regulam facienda etiam erat mentio in impetratione de annis poſſeſſionis rei conuenti, ut dicit Rota deciſ. 78. incipien. dic, quòd ſi ordinatio p̄ papalis. in ti. de reſcript. in antiq. ſed quia de iſto caſu in iſta regula nulla fit mentio, puto ſub ea non includi.

Secundo modo iſta uerba intelligi poſſunt, quando impetratur beneficiũ, quod ſcimus aliquem colorato titulo poſſediſſe poſt annum. Et iſte caſus uidetur bene adaptari ad iſtam regulam, ſecundum Fely. in c. in noſtra. in 39. corrol. de reſcrip. & iſto modo intelligendo regula in hoc cõcordat cum iure communi, de quo in c. cum noſtris. de conceſ. prębend. Vbi Abb. in 3. col. uerſ. Et quia ꝑ talem, &c. aſſignat rationem iſtius articuli, uidelicet, qa quãdo poſſeſſio eſt colorata, id eſt, prætenſa ex ligitimo titulo, poſito, quòd titulus non fuerit uerus: tamen papa non de facili iſto caſu daret literas ſine expreſſione temporis, ne uideatur conferre beneficiũ uiuentis, quod eſt odioſum. Ita formaliter dicit ibi Abb. Requiritur igitur iſto caſu, quòd impetrans exprimat quot annis poſſidetur, ut hic dicitur. Tamen neq; etiã hic intellectus ſatisfacit, ex eo, quia uerba regulæ indiſtinctè loquuntur, & ita ſolẽt hodie intelligi per Rotã, ut uidelicet, regula defendat non ſolum coloratum, ſed merum & illicitum detentorem ſine aliquo titulo colorato. Quod eſt contra ius cõmune, & aduerſatur prædictis: & in hoc regula aliquid inducit de nouo, & nõ eſt fruſtratoria, prout uideretur, ſi totaliter in terminis iuris intelligeretur. Nam de iure communi de poſſeſſione non colorata mẽtio fieri nõ debet, ut tenet Cal. Comp. Imo. & Abb. in d. c. cum noſtris. uerſi. ſed debemus diſtinguere. Et ideo procedit dictum Bald. in d. conſi. Cum quibus concordat Fel. ubi ſupra.

Et

Et ideo ego aliter intelligerem iſta uerba regulæ, ut dicamus, quòd ſi impetrans petit in ſua impetratione derogari huic reg. tali caſu procedit quod hic dicitur, uidelicet, ut impetrans narrare debeat, quot annis poſſeſſor tenuit beneficium. Si uerò non petat derogari, tunc nulla requiritur mentio annorum poſſeſſionis, ſed tantum in impetratione diceret, quòd Titius illud beneficium detinet occupatum, ut dicit Bald. in dicto conſilio 209. & ita practicatur propter abſurdum ſuperius dictum. Et ſic uidemus quòd hodie practicatur. Vel poſſet & ultimo dici, quòd indiſtincte requiratur mentio annorum: tamen propter clauſulas quæ hodie in ſupplicationibus apponuntur, impetrantes excuſantur, ut dicit Io. And. in d. ca. cum noſtris. Ceſſantibus tamen clauſulis mentio temporis ſaltem indefinite neceſſaria eſt in impetrationib. certo modo factis, & ita ſe habet forma cōis dictæ impetrationis. Nam in ea dicitur, ꝙ tale beneficiū per Titium poſſeſſum ad præſens uacat, & tanto tempore uacauit, ꝙ eius collatio Lateranen. ſtatuta concilii ad ſedem apoſtolicam deuoluta cenſetur. Ecce qualiter de tempore poſſeſſionis intruſi fit mētio, ſaltem per uerba indefinita temporis, quæ omne tempus comprehendunt. Quod factum eſt, ut euitaremus abſurdum, de quo ſuperius dixi, ſi impetrans certum numerum annorum exprimeret, ex cuius confeſſione poſſet reus aduerſarius annalem poſſeſſionem probare.

QVAESTIO XXXIX.

QVæro quare requiritur expreſſio cauſę in impetratione?

SOLVTIO. Poteſt dici, hoc fieri ad iuſtificandum conceſſionem. Nam dicitur hic, ꝙ debet eſſe talis expreſſio cauſę, ex qua clare cōſtare poſſit, poſſeſſori nullum ius cōpetere. Hæc. n. expreſſio requirit ad effectū, ut papa ad cōcedēdū, uel denegandū impetrationem moueatur, licet uerba tex. aliud innuant: ex quo requirit expreſſionem cauſę ad effectum, ut iudici cōſtet, an impetranti ius cōpetat, uel nō. Quod non eſt ueriſimile, quia per ſolā cauſæ expreſſionē in impetratione facta iudici cōſtare non poteſt, an ius impetranti competat, cū potius hoc dependeat ex meritis & euentu litis, quæ diſcuſſionē, & actorū apparatū requirit iuxta c. qm. de prob. nā ex allegatis & probatis iudex hoc perpendere debet, modo ſimplici ratione, ut in c. j. de re iud. lib. 6. Et tamē text. hic expreſſionem talē cauſæ requirit, ex qua manifeſtè apparet nullū poſſeſſori in bñficio ius cōpetere: uides ergo q̃tū iſta īter ſe pugnēt. Et ideo ut iſte caſus clarior reddatur, eſt aduertendū, ꝙ cauſa hic ponitur pro mō uacādi. itaq; ſit ſenſus, ꝙ impetrās in ſua impetratione modū uacādi exprimat, ex quo clare cōſtare poſſit poſſeſſorem nullū in beneficio ius habere. Et ita hodie ī practica ſeruatur, quia fit impetratio iſto mō Supplicat S. V. deuotus illius orator Titius, ut ſibi ſpecialē gratiā faciatis de tali beneficio, q̄d uacat ad præſens: & tanto tēpore uacauit, ꝙ eius collatio, ſecundum Lateranēſis cōcilii ſtatuta eſt ad ſedē apoſtolicam legitimè deuoluta: licet quidam Caius illud indebitè detineat occupatū, &c. Ex huiuſmodi, uel ſimili narratiua colligitur expreſſio cauſæ, ex qua papa mouetur ad cōcedēdū gratiā. ex ea prima facie conſtat ſi eſt uera, ꝙ nullū poſſeſſori ius cōpetit, quā cauſam in impetratione expreſsā poſtea in iudicio iuſtificabit impetrans ſeruando alias partes regulæ, uidelicet, citari faciendo poſſeſſorē infra ſex menſes, & litē ꝓſequendo uſq; ad ſnīam, ut hic dicit. ꝙ ſi cauſam expreſſam uacationis impetrans in proſecutione litis non probauerit, tunc tanquam indebite moleſtans condemnabitur ad pœnas hic contentas. Hic eſt uerus ſenſus iſtorum uerborum.

QVAESTIO XL.

QVæro, dicitur hic, ꝙ ſi impetrans non ſeruat hic contenta in prima parte regulæ, ꝙ tenetur poſſeſſori ad intereſſe: de quo intereſſe intelligemus?

SOLVTIO. Videt prima facie dicendū, ꝙ ad nullū intereſſe teneatur, quia ex quo agit de bñficio eccleſiaſtico, nō uidetī cōſiderādū intereſſe, quia in ſpiritualib. intereſſe peti nō pōt, ſicut in profanis, ut dicit Inn. in c. q̃relā. de elec. Et latius Rota deciſ.

104.inc.nota ꝙ ubi aliqs.in antiqs.poſita ſub tit.de procur.num.8.quæ notabiliter diſponit,quòd licet iurans non reuocare procuratorem, non obſtante iurō illū reuocare poſſit, iuxta gloſſ. ordinariam in uer.reuocans. quam ibi notat Dom. in c. fin.de procur.lib. 6. Tamen ubi quis pro curatorem conſtituiſſet ad renuntiandum cum iuramento,tali caſu non poſſet reuocare,ex eo,quia ille in cuius fauorem debuit fieri renuntiatio, nō poſſet alias agere contra reuocantem ad intereſſe,ſicut in materia profana: quia in beneficialib. nō agitur ad intereſſe. Iſta eſt notabilis deciſio,quam ſequitur Fel.in c. ſi diligenti. in 8.colu.uerſ.amplia etiam. de foro comp. quod etiam latè proſequitur idem Fel.in c.ex parte decani. col. 6.de reſcrip. Eò maxime,quia iam impetrans ultra intereſſe condemnatur in expenſis poſſeſſori: annullatur eius impetratio, & inde ſecuta quæcunque,&c.Sic igitur ſatis,& ultra cōdignum fortaſſis puniretur abſque eo, ꝙ tenetur ad intereſſe.Hoc enim uidebatur abſurdum repugnāte ſubiecta materia, & etiam alia regula iuris, quæ habet, neminem ex uno delicto debere multiplici pœna puniri:vulg.c.at ſi clerici.de iud.Et hic non ſolum duplici, ſed quadruplici puniretur.

Sed iſtis nō obſtan.tex. hic determinat contrarium,uidelicet,ꝙ temerarius impetrans debeat ad intereſſe condēnari. Quid dicendum? Pro uera reſolutione aduertēdum eſt,ꝙ intereſſe, de quo loquitur iſta regula, non conſideratur reſpectu beneficii: in quo caſu procedunt ea, quæ ſuperius in contrarium allegata ſunt,ſed conſideratur intereſſe reſpectu incommoditatis & impenſarum quas reus & poſſeſſor conuentus indebite occaſione iſtius litis motæ paſſus fuit, ut eſt text. notabilis in clem.1.§.fi. de reſcript. & quod ibi, & hic intereſſe appellatur,tex. in c.fi.de reſcr.& in l.ſancimus.C.de iudiciis.illud intereſſe in eo.caſu dānū nominat. itaq; intereſſe, ſe,& damnum iſto caſu conuertuntur, & illud damnum cōſideratur reſpectu uiatici,ſolutionis aduocatorū, & incōmoditatis,ut ſigillatim enumerantur in d. l. ſancimus.& tradit Bar.per illum text.in l.cum quem temere.ff. de iudi. Ex quibus iurib. iſta reg.quo ad hoc conflata uidetur. Nec obſtat, quòd hic impetrans pluribus pœnis punitur, contra text. in cap. at ſi clerici.de iudic.quia illud ꝓcedit ratione uindictæ publicę: ſed reſpectu commodi priuati quis poteſt pluribus, pœnis puniri, ut declarat Abb. in ca.de cauſis.de offi.de leg.Prȩſertim quia annullatio impetrationis,de qua hic text.loquitur,non uidetur propria pœna,ut tradunt omnes Mod. in c.3.de conſtit.

Et iſtud intereſſe, de quo iſta regula loquitur, hodie non eſt in uſu, illa(ut opinor) ratione: quia in illo exigendo reus longè maiore incommoda pateretur,quā in beneficio defendendo,propter difficultatem probationis.ſuper qua re poſſet fortaſſis protendi lis uſq; ſententias:ideo rei poſſeſſores hodie ſola condemnatione expenſarum, & nullitate impetrationis aduerſarii contentantur,cum abſolutoria ab impetitis.

Qvaestio XLI.

QVæro, quare non dicit iſte text. de expenſis?

Solvtio. Quia illa condemnatio fit in Rota,quando quis ſuccumbit, & ſic eo tempore,quo poſſeſſorem cōſtat damnum,uel intereſſe fuiſſe paſſum, ideo nō fit hic mentio,Vel dicas, rationem eſſe illam,quam pono hic in fine iſtius q. Et ad uertēdum eſt, quod iſta expenſas ſemper Rota impetrantem ſuccumbentem condemnat,ſiue ille iuſtam cauſam litigandi habuerit,ſiue non:quia nunquam in Rota cauſa litigādi condemnatum ab expenſis excuſat. Nam eo i pſo,quòd quis condemnatur, præſumitur habere iniuſtam cauſam litigandi,licet in ueritate iuſtam habuerit, ut notat Abb. in cap. calumniam. de pœn. Et propterea in ſententiis Rotæ ſemper dicimus, quòd iniuſtè perperam, & de facto moleſtauit, ut condemnatio expenſarum quadret.Et uerba iſtius regulæ inferius poſita,ibi, ꝙ ſi poſſeſſorem ipſum iniuſtè,friuolè, ac indebitè moleſtaſſe repertus fuerit, &c. ſonant hoc. Quæ uerba in omni ſententia poni poſſunt ꝓꝓ ꝑſumptā temeritatē impetrātis & ſuccūbētis,

tis,quæ in dubio præſumitur, ut dixi ſupra in 1.& 2. q. Præſertim ubi eſſent alię quæ coniecturæ doli, ut in caſu ultimæ partis regulę:tunc impetrans temerarius, & calumniator poſſet appellari, ut declarat Abb.in d.ca.calumniam.in 1.notabili. Patet igitur ex prędictis,quis ſit ſtylus Rotæ circa condemnationem expenſarum. Et hoc facit Rota ad euitandas lites ſuper expenſis, quę poſſent ſuper re parua fortè maiores fieri,quàm ſuper ſorte principali. Et ita negotii principalis cognitio in longum differretur, & ſic lites ex litibus oriirentur,contra l.quidam. ff.ſi cert. pet.& ca.finem litibus.de do.& contu.Et licet de iure communi quęlibet iuſta cauſa excuſet ab expenſis, ut tradit Abb. in d.cap. calumniam. in fin. tamen ut dixi, Rota nunquam iſtam iuſtæ cauſæ allegationem admittit, ne aduerſarius appellet, & dicat non eſſe iuſtam cauſam, & fiant lites immortales. Et licet quædam deciſio in not. 182.incip.probabilis cauſa dicat, quòd cauſa probabilis excuſet ab expenſis, quam exemplificat Egid. deciſion. 190. nihilominus illæ deciſiones debent intelligi de iuſta cauſa,ratione ſententiæ latæ. Nam habens ſententiam pro ſe, licet ex nouiter deductis reuocetur in ſecunda inſtātia, nihilominus tali caſu excuſatur ab expenſis iure compenſationis.Nam habuit iuſtā cauſam litigandi, ut tradit Egid. deciſ. 319. Hoc tamen, ut dixi,procedit,quando reuocatur ex nouiter deductis: quia ſi ex eiſdem annullatur ſententia,non excuſat ab expenſis, propter rationem quam ponunt Domin. in deciſ.251. licet ſemētia. in no.aliàs eſt deciſ.10.poſita in titu. de dolo & contu. quam ſequitur Milis in uerb.impenſarum. & Abb. in cap. fi.col. 12.de dol.& con.& latiùs Guido papa deciſ.436.q.48.& dec.137. eiuſdem. Et omnia iſta dicta approbat parlamentū Tholoſanum in deciſ.capellæ.222. Philip.Frācus in cap.1.§.fin. in fi. de appel. libr. 6. Corneus conſi.181.col.fi.in 3.uolu. Francus in cap.quoniam.in 3.col.de prob. Et hoc quod dictum eſt, procedit in cauſis, quæ originaliter committuntur in Rota. Si uerò committeretur auditori una cauſa,non ut auditori, ſed ut prælato, & ꝙ ſolus in domo de illa cognoſcat, prout ſæpe committi ſolent cauſæ Romanorū Capitolinæ,tali caſu ſi auditor pro ſua ſatisfactione faceret de illa cauſa uerbum in Rota, prout eſt de more, & iuxta reſolutionem datam pronuntiaret,tunc ſi cōdemnatus iuſtam haberet cauſam litigandi,non condemnaretur in expenſis, prout fit in Rota, cuius ſtylus iſto caſu non ſeruatur.Ita fuit concluſum apud Dominos iſto menſe Octobri 1536. coram domino Paulo Capiſucco, in una cauſa Romana dotis,ſeu domus. Attenditur enim tali caſu perſona iudicis repræſentati,nō quòd ſit auditor, quia illi cauſa commiſſa,ut auditori non fuit:ſed ut prælato,& ut ſoli,ꝙ debet ſequi ſtylū aliorū iudicū curiæ,qui habentem iuſtam cauſam litigandi in expenſis condemnare non ſolēt niſi in caſu quem tradit Bart. in l. 3.§. ſi rem.ff.de leg.3. De quo dicto latiùs ſcripſi in ca.1.in gloſ.facti.de conſtit. lib. 6. Nam putant ſatis uictorem lucrari, ſi obtinet rē:& uictū ſatis puniri, ſi expenſas & labores plures ſimul cū ipſa re amittat.

Et aduertendum,quòd non ſine myſterio in iſta regula non dicitur de expenſis, quia fortè ſub illo uerbo, Dānis,comprehenduntur. Nam licet appellatione damni in conuentionalibus impenſę nō includantur,ut in cap.in noſtra.de iniur. ſecus tamen eſt in iudicialibus, ut notabiliter declarat Archi. in ca. in primis. in 2. col. in uerb.Damnum. 2.q.1. Vel ſecundo poteſt dici hac de cauſa non de impenſis, ſed de damnis mentionem fieri: quia dāna,ſiue intereſſe uenit iure actionis, quæ naſcitur ex prædictis legibus, & ex iſta regula, ſed impenſæ ueniunt acceſſoriè, & officio iudicis,ut dicit Bar.in l.1.ff.de ali. iud. mu. cauſa facta. & ideo de illis non requiritur mentio.

QVAESTIO XLII.

QVæro,an impetranti in forma iuris, qui petit aliquem priuari propter crimen,obſtet regula?

SOLVTIO. Gloſſator hic tenet quòd non,duplici ratione.Prima,quia iſta regula loquitur de impetratione beneficiis uacantis

cantis de iure & de facto. Sed ille, qui im petrat in forma iuris, non petit ſibi conferri beneficium iam uacans, ſed illud intendit, ut beneficium, quod per priuationem uacabit, ſibi conferatur. Secunda ratio eſt, quia talis cauſa priuationis nõ eſt beneficialis, ſed profana, iuxta gl. in cap. 2. in uerbo, finita. ut lit. pend. lib. 6. Et priuandus ante priuationem poterit renunciare, uel cum altero permutare: & ſic priuatio non habebit exitum. Quę omnia cũ ſint diuerſa à mente regulæ, eſt concludẽdum, regulã iſto caſu locũ non habere. Ita dicit Gloſſator.

Adde pro iſta opin. Moder. quondam Sabinenſem practicum & eruditum, qui in quadam apoſtilla ſuper iſta regula aſſerit Rotam tempore ſuo ita iudicaſſe, & ſe ita in facto obtinuiſſe, illi enim eſt nomẽ Aeneas de Falconibus, qui quandam ad Panor. paraphraſim edidit, & notabilem illum Tractatum reſeruationum & commendarum nobis reliquit. Et ita ſecundũ quod ipſe dicit Rotam ſic iudicaſſe, reperio adnotatum per bon. me. Dominicum de Iacobatiis tunc Rotæ auditorem primarium, & poſteà Cardinalem, in quibuſdam ſuis cauſarum notis, manu ſua propria ſcriptis. Et reperio hoc idem tempore Sixti, in cauſa præceptoriæ Lugdunenſis pro Matthæo, contra Claudium, Ioachinum de Narnia, tunc aduocatum celebrem in quodam ſuo cõſi. reddito in cauſa Naneten. S. Nazarii pro quodam Henrico adnotaſſe. Et ne longiùs exempla petamus, ſic etiam tempore meo iudicauit Rota de menſe Febr. 1534. in cauſa Conuerſana Archipresbyt. pendente coram me. In qua Domini ad hoc tenendũ moti fuerunt, hac ratione: quia ubi non uerificantur uerba diſpoſitionis, neque ipſa diſpoſitio habet locum. Sed uerba iſtius regulę, ibi (quod uacare prætendit) non uerificantur in caſu prę miſſo: quia beneficium per priuationem non uacat, ſed uacare ſperatur. Igitur regula tali caſu locũ non habebit. Nam aliud eſt, quòd beneficium certo modo uacet, uel quòd ſperetur uacare, ut not. omnes in ca. cùm noſtris. de conceſſ. præbendarum. & reaſſumunt Moderníor. in ca. 2. de reſcript. Cũ igitur regula iſta loquatur de beneficio certo modo uacanti, non habebit locum in beneficio, quod per priuationem uacare ſperatur. Hinc eſt, quòd Imol. in c. dilectus. el 2. poſt gl. ibi de præben. & Rom. in l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. ff. de acquirend. hæred. uoluerũt: quòd mandatum de beneficio uacanti, non comprehendit uacaturũ, quia ſe habent ut diuerſa, ut ibi per eos, & latiùs ſcribit Fely. in c. conſtitutus. in pe. col. de reſcript. Item, quia iſta regula loquitur, quando impetratur beneficium poſſeſſum per annum ex antiqua uacatione ante collationem factam poſſeſſori: ſecus, ſi dicatur uacare ex perſona, uel facto ipſius poſſeſſoris: ut in quæſt. iſta: & dicemus inferiùs in alia ſimili. Et quia uidemus, quòd huiuſmodi priuationes ſæpe committuntur in partibus, ut eſt factum in cauſa Plebaniæ Verchiani, & quotidie uſu experimus.

Præterea, pro iſta deciſione efficax eſt ratio Gloſſatoris: quia quando agitur ad priuationem, poteſt poſſeſſor antequam priuetur, renuntiare, ut concludunt Moder. in c. 2. de reſcrip. & latiùs repetit idẽ Fely. in c. inquiſitionis. in 3. col. de accuſa. Et hoc prius dixit Rota in titulo, de re iudic. deciſ. 5. in antiquiori. Et reaſſumunt Moderni Ferratini, uidelicet Thomaſ. Ferratius, in tractat. cautel. caute. 44. Hoc autem uerificari non poſſet in beneficio iam uacanti: ut notat Felyn. in capitulo in noſtra. in 37. correl. in 2. columna de reſcript. Nam priuatio præſupponit habitum præceſſiſſe: & ſic renuntiatio præſuppouit poſſeſſionẽ. Et ꝑ iſta opi. faciũt ea quæ dixi in ſimili quæſt. in regula de ſubrogandis.

Et tamen circa hoc aduertendum, ut caſus diſtinguantur, quòd non omnis priuandus indifferenter & indiſtinctè põt beneficio renuntiare: ſed ita demum, ſi ignorat impetratione ab alio factã fuiſſe: ſecus, ſi ſciat, ut notab. concludit Ant. de But. in conſil. 44. incip. caſus, quidã præſbyter. &c. cum quo concordat dicta deciſio Rotæ 5. in antiquioribus. titulo de re iudic. Sed illa Rotæ deciſio in alio eſt magis mirabilis, quia ibi fuit facta renuntiatio beneficii per priuandum poſt inquiſitionem

ſitionem, ac poſt ſententiam perpetui carceris, latam contra homicidam, ac etiã poſt acceptationem expectantis, & nihilominus concludit ibi, ꝙ ualet renunriatio, eo ſolo motiuo: quia licer fuerit lata ſententia perpetui carceris: non tamen per hoc fuit lata ſententia priuationis beneficii, & iſtam opin. deciſionis prædictæ ſeqtur Fel. in c. inquiſitionis, in 3. col. de acc. Differt ergo illa deciſio a dicto Ant. de Bu. in duobus. Primò, quia ibi renũtiatio fuit facta poſt ſententiam: in conſ. d. Ant. ante ſententiam priuationis. Item in dicta deciſione nulli fuerat prouiſum ante renunciationem, licet quidam expectans acceptarit: ſed in conſil. d. Ant. fuerat facta prouiſio a papa ante renuntiationem cum decreto irritanti, & tamen d. Ant. tenet, ꝙ ualet renunriatio, ſi ignorauit prouiſionem papę.

Sed modò circa iſta aduertendum eſt, quia contra iſtud conſilium d. Ant. eſt unũ conſilium Gem. 105. incip. ad ſupplicationem. Vbi loquitur in periuro, qui etiam eſt priuandus, contra quem papa cuidam commiſit, ꝙ ſi conſtaret illum fuiſſe periurum, conferret beneficium ſupplicanti: concludit ibi Gemin. ꝙ ualet interim renunriatio, etiam ſi ſciuerit prouiſionem factam alteri. Tamen poteſt nihilominus iudex, cui fuit hoc commiſſum procedere ad ueritatem delicti poſt renuntiationem & etiam poſt mortem, & conſtito de delicto, conferre beneficium ſupplicanti, & renuntiatio retrò non ualebit. Ita ibi concludit. Et ad iſtam contrarietatem non aduertunt Mod. in c. in noſtra, inferius allegãdi. Sed cum iſta allegarẽtur R. D. Card. Simonetta, uiro undecũque doctiſſimo, ac multæ obſeruationis, & tunc Rotæ auditori, dixit, ꝙ conſilium Gemi. non erat uerum, & ꝙ uiderat ſæpe in Rota obſeruari prædictam deciſionem quintam, & conſilium Anto. & ſic ipſe adnorauerat. Pro qua opi. adduco rõnem, quæ ponit gladium ad radicem: quia negari non poteſt, per prouiſionem papæ in euentum priuationis, nõ eſſe illi impetranti ius quæſitum irreſolubiliter, ſed conditionaliter in incertũ euẽtum, quem lis producet, iuxta l. quod debetur. de peculio. Et ideo prouiſio per reſignationem interim facta, & clauſula, Dũ modo alteri non ſit ius quæſitum, ualet: quia illa clauſula intelligitur de iure puro & irreſolubili, non de conditionali, & in certo, ut tradit notabiliter Rom. in conſil. 256. quem refert. & ſequitur Fel. in cap. ſuper literis, in 9. col. de reſc. & dixi in reg. de non tollendo ius quęſitum, q. 3. Cum itaq; ius quæſitũ ex illa prouiſione papæ in euẽtum priuationis ſit conditionale, meritò prouiſio pura medio tpe facta, ualet, per tradita in c. ſi pro te. de reſcr. lib. 6. Quia beneficia non debent eſſe in pendenti: uulg. capitulo, ſi tibi abſenti. & c. 2. de elect. lib. 6. Et pro iſta opinione contra dictum conſilium Gem. eſt notabilis deciſ. Egid. 739. incip. ſi quis obtinens præbẽdam, &c. col. fi. qui notabiliter loquitur, & iſtis adde Socin. & quoſdam alios conſulentes, de quibus in regula de non tollen ius quæſ. q. 3. mentionem feci. Et quantum ad illud, qđ dicit Gem. in d. conſ. iudicem uigore illius impetrationis poſſe poſt obitum priuare periurum, & de ueritate delicti ad effectũ adiudicandi illud impetranti cognoſcere, hoc non eſt uerum, & contra illum eſt deciſio in terminis Rotæ, in nouis, tit. ut lite pend. deciſ. ultima alias, nu. 491. incip. ire ꝙ Titius, quàm ſequitur D. Gund. Hiſp. q. Rotæ auditor inſignis, in tract. leg. in 14. q. 1. partis, col. 15. Limitarem tamen iſta, quę dicta ſunt de renuntiatione priuandi, niſi papa in literis narraſſet uacare beneficium propter tale crimen, licet in ueritate illud crimen non inducat priuationem ipſo iure. Nam talis aſſertio papæ, adeò beneficium, afficit, ꝙ renuntiari non poſſet, ut dicit Pet. de Anch. in conſil. 293. inci. ultra alia ſequitur Fel. in c. 2. in 3. col. & in c. nõ nulli. in 17. col. de reſcr. & in d. c. inquiſitionis, in 3. col. Et licet Pet. de Anc. & Fel. nõ dicant, ꝙ renunriari non poſſit, tamen re uera opi. Petri, eſt hoc a fortiori dicendũ, Quia ſi ubi papa ſolum committit priuationem faciendam renũtiatio impeditur a fortiori ubi diſponit aſſerendo uacare, fundans in hoc intentionem ſuam, quod eſt multum notandum. Tamen illud dictũ Pet. de Anc. ita ſimpliciter intellectum, nõ puto uerum. Nam ultra hoc, ꝙ contra illũ latiſſimè conſuluit Iaſo. in conſ. 86. incip.

Redemptoris Crucifixi,&c.in 5.col. lib. 3.
illa opi.dura uidetur,per quam alicui per
aſſertionem papæ contrariam ueritati ius
quæſitum tollitur.Et alias legendo cle. 1.
de prob.multis modis reprobaui. Nam
clarum eſt,ꝙ ubi agitur de tertii præiudi
cio,Papæ non creditur,ut not.Fel.in c.cū
a nobis,de teſti.poſt Paulum de Caſtro in
conſ.46.lib.2.quem ſequitur Dec. in con
ſil.151.col.4.& Gem.conſ.53.maximè ubi
aſſertio papæ eſt contra ius: per l. nec dā
noſa.C.de prec.Imp.offe.& ita Fel.fortaſ
ſis de illa opin.dubitans impugnat, & de
clarat dicta Pet. de Anch. in d.c.cum a no
bis,in 2.col.& latius in c.cauſam, quæ. in
uerbo,impetratio.in 1.& 2.col.alias eſt ſe
cundum ſeriem foliorum , col.6.de reſcr.
Vbi uidendum erit,ne ſim prolixior. Re
deundo igitur ad propoſitam q. habes cō
cluſionem hic,ꝙ iſta regula non procedit
in impetrante per priuationem. Circa
quam concluſionem conſiderandum eſt
adhuc diligenter, ꝙ Rota in quadam cau
ſa Capellaniæ Placen.coram D.Staphileo.
29.Octob.1529.tenuit contrarium. Nam
uoluit iſtam regulam procedere,ſiue quis
poſſederit per annum ante priuationem,
ſiue poſt.Et ita etiam adnotauit Do.Petr.
And.Gamma.in quibuſdam recollectis de
ciſionum,a quo ego etiam uiua uoce au
diui.Et ſic uides, ꝙ Rota moderna bis ua
riauit. Nam in cauſa Conuerſana priora
tus,quæ coram me diu fuit diſcuſſa, con
cluſit regulam non habere locum, & corā
Staphileo tenuit contrarium.

Quid igitur tenendum? Dicas pro con
cordia opinionum, diſtinguendos eſſe
duos caſus. Primus eſt,in priuato ipſo iu
re,ut in execrabili,uel ſimilibus, & proce
dat deciſio coram Staphileo. Vel illa deci
ſio procedit in priuato ob non ſolutionē
pēſionis,quia ex quo ab initio ipſe ſe huic
pœnæ ſubiecit per proprium eius conſen
ſum,non debet iuuari regula, ut dicetur
in alia q.Aut uerò eſt priuandus, & proce
dat opinio tenta in cauſa Conuerſana. Ra
tio eſt,quia prima innititur gratiæ, iſta ſe
cunda iuſtitiæ. Et quod dictum fuit in ho
micida, idem dicendum eſt in rebelli, ut
uidelicet antequā priuetur beneficio, poſ
ſit illi renūtiare,ut eſt tex.in c.cum inter
de re iud.quem ad hoc ponderauit Præp.
in c.ius Quiritum.1.diſt.pro qua opi.facit
optimè conſ.Iaſ.86.lib.3. Et ita in una Pe
ruſina plebis concluſit Rota die ij. Iunii.
1519.coram R.P.D.Pet.Vortio epiſ. Aqu.

QVAESTIO XLIII.

QVæro, ex quo regula iſta loquitur de
pacifico poſſeſſore,quis dicatur poſ
ſeſſor pacificus,quo ad effectum iſtius reg.

SOLVTIO. Reſolutionem iſtius quæ
ſtionis ſcribam latiſſimè in regula de trien
nali,& aliquid dicam in q.ſequentib.Vnū
tamen interim omittendum non eſt,quòd
licet impetrans agens ſuper ſolo poſſeſſo
rio non ſatisfaciat regulæ, quæ de petito
rio loquitur,ut inferius in alia q. dicetur:
nihilominus talis lis ſuper poſſeſſorio tan
tum,bene eſt ſufficiens ad interrumpendā
pacificam poſſeſſionem, ut hodie Rota
concluſit in una Gienen.prioratus de Vil
lanoua coram R. D. Ioan. Mohedano 19.
Decemb.1539.per quæ do.Guliel. Caſſio
dorus ſcribit in deciſio. 9. de cauſ. poſ.
& prop.

QVAESTIO XLIIII.

QVæro, an ille, qui poſt ſententiam
contra ipſum latam, quę tranſiuit
in rem iudicatam,poſſederit per annum,
dicatur poſſeſſor pacificus,ad effectum,ut
uictorem aduerſarium, uel aliū, exceptio
ne iſtius regulę repellere poſſit?

ISTA QVAESTIO depēdet ab hoc,
utrum per ſententiam, quę tranſiuit in rē
iudicatam,ſit totaliter finita, uel extincta
lis? Nam ſi finita eſt lis poſſident poſtea,
per annum ſine perturbatione, erit pacifi
cus,& exceptione regulæ uti poterit. Sin
autem lis totaliter extincta per ſententiā
non fuit,ſequitur contrarius effectus.

Quid igitur dicendum? Solutio.Iſta dif
ficultas antiquis temporibus, pluries in
Rota uentilata,rarò tamen deciſa fuit,mo
dò etiam in una Conchen. præſtimoniorū
de Yueſca,& Priego coram R. D. Io.Cleri
ci iterum uentilatur, & poſtea in alia cau
ſa de qua ſtatim dicam, ſimiliter iſta eadē
q.propoſita fuit,& multum diſputata.
Operæpretium igitur erit pręſcrutari,quę
nam iſtarum opinionem ſit uerior.

Vt dixi iſte articulus nō ſolum antiquis
temporibus,ſed etiam tempore meo ſæpe
propoſitus fuit in Rota, non tamen fuit
ita paſſim propter eius difficultatem deci
ſus. Et idem temporibus ſuis accidiſſe refe
rebant do. Seniores. Tandem poſt uarios
diſputantium conflictus meis temporibus
caſus iſte certam recepit deciſionem. Nam
cum dicta cauſa Conchen. propter inſanā
partium contentionem ſine aliqua cōcor
diæ ſpe, per annum cōtinuum, & amplius,
aduocatorum & procuratorum informa
tionibus tunderetur, & adhuc partes ini
quis odiis certarent, oportuit nos per hu
iuſmodi quæſt. deciſionem, in qua uicto
ria tota cauſa conſiſtere uidebatur, finem
aliquem iratis partibus ponere. Et ita fa
ctum eſt, ꝙ poſt infinitas propemodum
cauſe poſitiones, Rota in hanc ſententiā
conceſſit, ut uidelicet poſſidens per annū
poſt rem iudicatam, nondum executioni
mandatam, tueri ſe non poſſit iſta regula.
Quam opinionem Rota pluribus rationi
bus comprobauit. Prima fuit, quia certum
erat poſt rem iudicatam, nōdum executio
ni mandatam quaſdam adhuc litis primæ
reliquias durare. Quod ex eo adparet, quia
iudex ſententiam, quæ tranſiuerat in rem
iudicatam, poteſt infra annum executioni
mandare. c. quærenti, de off. deleg. Sed ne
mo inficiari poterit in illa executione fa
cienda, aliquam iudicii telam requiri, uide
licet obſeruationem quatuor terminorū,
& ſententiam declaratoriam, brachium ſe
culare, & ſimilia. Ex quibus apparet in illa
tela, aliquas adhuc ineſſe litis reliquias. Nā
licet ſit lata ſententia, illa non dat ius, ſed
eſt medium ad illum acquirendum, ut tra
ditur in l. Iulianus. ff. de cond. indeb. & c.
cum inter. de re iud. & ob eam cauſam ori
tur ex illa ſententia duplex actio ad illius
executionem proſequendam, uidelicet iu
dicati actio, & in factum. Quæ quidem
actiones dum ad dictum effectum in iudi
cio proſequuntur, litem profectò faciunt,
ſola ergo ſententia litem omnino non ſu
ſtulit, ergo illa durante certum eſt poſſeſ
ſorem dici non poſſe pacificum. Nam do
nec ſupereſt ſententiæ executio, nihil po
teſt dici actum, iuxta l. fin. C. ad Silla. ſicut
uidemus in appellatione extraiudiciali,
quæ licet deſerta fuerit: dimittit tamen
aliquas priori litis reliquias, donec per exe
cutionem ſententiæ omnino ſopita ſit: ui
gore cuius appellationis, etiam deſerta, po
teſt appellatus, ſeruatis terminis, appellan
tem condemnare, adeo ꝙ interim donec
hæc agitantur poſſeſſor pacificus dici non
poteſt, ut patet in deciſ. 36. de re iud. in an
tiq. & dicam in reg. de triennali poſſeſſo
re. quæſtione 25. quo in loco illā q. latius
diſputo, quia ibi in facto contigit.

Secundò, pro iſta opi. facit quia non ui
detur conueniens, nec iuridicum, ꝙ con
demnatus, & conuictus poſt ſententiam
per annum poſſidēs, pacificus dici debeat,
ad effectum, ut exceptione iſtius regulæ ui
ctorem repellat, quia ex hoc ſequeretur
illud maximum abſurdum, ꝙ ſententia
multis laboribus & impenſis quæſita, &
eius executio fruſtrarentur, & condemna
tus poſſeſſor ex malitia ſua commodum
reportaret, & per conſequens delinquens,
& uictus plus iuris haberet, & melioris con
ditionis eſſet, quàm uictor bonum ius fo
uens, contra æquitatem, & rationem, l. ꝙ
Seruius, ff. quod ui aut clàm, & c. cum qui
de præb. lib. 6.

Tertiò, iſta opinio comprobatur d. Io.
Fabri: qui ſecundum Iaſ. in tit. de actio. in
princ. in 7. col. in fin. eſt uir in hac noſtra
iuris diſcipli. magnæ autoritatis. Nam eū
inſignem, & fundamentalem doctorem ap
pellat idem Iaſ. in l. naturaliter, §. nihil cō
muue, in 2. col. de acq. poſſ. Nec mirum:
fuerat. n. per 13. annos aduocatus, ut idem
Io. Fab. dicit in §. fin. inſt. quib. ma. licet, &
ob. eam forte cauſam Alex. de Imol. illum
doctorem ſubtilem uocat in rubrica, ff. de
ope. no. nunt. col, 2. Sic igitur Io. Faber hāc
opi. Rotæ uidetur tenere in l. 2. C. de litig.
dum uult, poſt ſententiam, quæ tranſiuit
in rem iudicatam, ante eius executionem
durare effectus litis pendentiæ. Nam, ut
dixi ſuperius, ad executionem conſequen
dam, ex eadem ſententiam naſcitur du
plex actio, & ſic eadem cauſa in uno inſtā
ti eſt finitiua & pductiua litis. Quinimo
præter actiones prædictas iudicati, uel in
factū, in qb. ineſt noua iudicii tela, in qua
ſolet produci nouus libellus, ut tradit in
l. intra, & in l. a diuo Pio. ff. de re iud. & in

l.1.maxime per Bal.C. de iur.& fac. ig.ad executionē ſentētiæ iudicis,ēt offm̄ mercenariū cōpetit in quo licet libellus nō producaẽ,neq; lis quouis mō cōteſteẽ: tm̄ in illo iudicis officio exercēdo,ineſt adhuc quidā modus litigādi,ut expreſsè dicit Bal.in l.2.in 2.col.uerſi.mo do q̄ro.C.de exce.rei iudi.qui quidē litigādi modus certè aliun de ſomētari nō pōt , quàm ex primæ litis remanētib. reliquiis. Nā ex quo, ut dictū eſt,in tali officio exequēdo libellus nō datur,nec lis cōteſtatur, iſte modus litigādi de nouo ex facto partiū oriri nō pōt, cum nō habeat materiā præexiſtētē. Et eſſet minus incōueniēs , dicere ꝑ ſnīam oīno litē nō eſſe finitā,quouſq; iudex illā exequaẽ, ut illud iudicis offm̄ ex litē priori ſomētū recipiat,q̄ ꝙ dicamus,per ſentētiā litē eſſe finitā,& ex ea litē nouā oriri , ut dicit idē Bal.in d.l.2.in princ.uerſ.quæro nunquid Nam una &eadem res non debet eſſe productiua contrariorū.l.1.cū vulg.C.de furt.

Concludendū igiẽ eſt, per ſententiam litē totaliter nō extinctā fuiſſe , ſed adhuc reliquias quaſdā eiuſdē litis remanere : in quib. executionis iudiciū fundari uideaẽ, qua executione peracta , dicemus litē finiri,cū antea nihil potuerit dici actū , cū aliquid ſupererat ad agendū. vulg.l.Titia. ff. de uer.obl.Cū qua opinione uidetur concordare idem Bal.in l.1.C.de iur.calum.& Bar.in l.litibus.C.de agri.& cenſ.lib.10.& iſtam etiā opin.tempore Sixti reperio Ioachinum de Narnia,& L.de Interamne,tūc famoſſimos aduocatos,in terminis regulę de triennali,defendendo cauſam Monaſterien:decanatus tenuiſſe. Et ita etiam ſecūdum iſtā opinionem tempore meo Rota pluries iudicauit uidelicet,in una Oueten. Corā R.D.Io.Clerici de mēſe Decēb.1533. Et in alia Mediolanenſis prioratus,pro Reuerendiſſimo Cardinali Cæſarino : Et in alia Leodien.præpoſituræ,coram R.D.Io. Mohedano.De qua mentionem faciam in regula de triennali. Et poſtremò in dicta cauſa Conchen. præſtimoniorum die 16. Ian. 1534 Pro qua deciſione ultra prædicta facit una alia ratio iuridica.Quia certū eſt poſt latā ſentētiā , quæ trāſiuit in rē iudicatā executionē uſq; ad triginta annos fieri poſſe:quia,ut dictum eſt,ex ſententia oritur actio in factum & officium iudicis. l.actori.C.de iurei ur.& tradit Bald.in l.tale pactum.§.qui prouocauit.ff.de pact.cū ſimilib.Et iſtæ actiones quæ dant ius proſequendi , durant per trigiuta annos , nec minori ſpatio præſcribūtur : uulg.l.ſicut. & l.cum notiſſimi.C.de præſcr. 30. ann.ſi igitur dictę actiones per triginta annos durant,non poterit eas cōdemnatus ſub prætextu annalis poſſeſſionis poſt ſentētiam inchoatam , & pacifice cōpletā beneficio iſtius regu.excludere.Patet igitur,durante illo iure proſequendi,poſſeſſorem dici nō poſſe pacificū . Et per iſtā rationē illa cauſa Monaſteriē.excludebaẽ reg.de triēnali.

Accedit ad hoc text.qui uidetur facere ad propoſitum in cap.1.de except.lib.6.in prin.iuncto.§. fi. Nam dicitur in pri.illius tex.ꝙ exceptio excōicationis pōt ꝓponi ī quacūq; parte litis.Quærit poſtea in §. fi. nūquid poſſet dicta exceptio ꝓponi ī executione ſnīæ?uidebaẽ dicendu ꝙ non,cū lis uideaẽ extincta ꝑ ſnīam.Tm̄ hoc nō obſtante,textus dicit contrariū , uidelicet,ꝙ poteſt , cum exequitur ſententia opponi . Per quod manifeſte datur intelligi adhuc durare litis reliquias , quod ,etiā ex ſtylo hodierno , quo utitur Rota, clarius oſtenditur,dum capiens poſſeſſionem rei iudicatę,etiam cum executorialibus uidetur attentare,niſi prius poſt dictarum executorialium intimationē , quatuor terminos cōtra intruſum non ſeruauerit , & deinde ad aggrauationem , & reaggrauationem uſque ad brachium ſeculare procedatur,ut refert Fely.in ca.ad probandum. in 4.col.de re iud.Facit deciſ.101.in antiq.& meminit d.Gulielin dec.6.tit.de cau. poſ. & prop. Si igitur poſt ſententiam aliquæ litis reliquiæ durant , dici non poterit poſſeſſor aliquo modo pacificus , ut requirit iſta regula . Quæ quidem opinio adhuc ſuaderi poteſt ex l.inter. ff. de arbitris.ubi probatur poſt ſententiam quendam adhuc calorem iudicii durare , donec executioni fuerit demandata . Nam illud notiſſimum eſt in rebus tractum ſucceſſiuum habentibus , finitum negotium non dici , donec totaliter perficiatur,ut dicit Are.in l.ſubſtōne.in 4.col.ff.de uul.& pu.

Et q̄uis p̄dicto ſtylo Rotę relato ꝑ Fel.& domin.

domin.Guliel. obſtare uideatur deciſio finalis,in tit.de cauſ.poſſ.in no.quam ſequitur Milis Auditor, in uerbo, attentatum dici non poteſt. Cum quibus uidetur concordare,licet in caſu diſſimili, Egid. deciſ. 466.& Rotæ deciſ.102. & 344 in no. inci. licet in cauſa.quæ diſponunt tunc non dici attentatū,qñ poſſeſſio cum legitimo titulo,etiam propria autoritate capitur, ut etiam Ange.de Ceſiis,antiquus & excellēs aduocatus ſic in una Toletana ſpolii tentū fuiſſe dicebat. Nihilominus cōtrariū ut dixi,practicatur: quæ quidem practica & ſtylus,nec autoritate aut ratione caret. Nam fundari uidetur in deciſionib. 23.& 101.& 411.in no.& in dictis Nicolai Milis,in uerbo, poſſeſſorio recuperandæ.& in uerbo,executio ſententiæ.quas breuitatis cauſa non refero.Satis eſt, ꝙ iſta diuerſitas concordari poteſt, ex his quæ ſcribit Felin ca.de cætero.col.fi.de re iud. & Moder.Auinionen. in rep.ca.ſæpe col. 12. de reſt.ſpo.& Philip.Fran.in c.eum, qui.§.1. de præben.lib.6. Quæ omnia non examino,cum hic incidenter occurrant.Nam ſufficit,ꝙ ex prædicto ſtylo Rotæ manifeſtè colligitur poſt ſententiam, quæ tranſiuit in rem iudicatam, etiam executorialibus intimatis,non finiri litem, donec ſententia executioni demandata fuerit. Et hoc idem dicendum uidetur in cauſa Salamātina canonicatus,quæ modo de hoc menſe Iunio coram R. P. D.Petro Vortio pendet,in qua dubitatum fuit nunquid poſſidens per annum pacifice poſt ſententiam latam contra intereſſe petentes poſſit tanquam pacificus exceptione iſtius regulę tueri contra tertium in locum defuncti collitigantis poſſeſſoris ſubrogatū de iſta regula mentionem non faciente? & certè hoc dubium poteſt ex prædictis facile reſolui, licet tunc ſuper hoc in dicta cauſa Salamantina nihil fuerit diffinitum.

Et tenendo iſtam opinionem, ad motiua & argumenta pro contraria parte addu cta facile reſpondetur. Nam primo non obſtat dictū Bal.in d.addi.ad Spec. in rub. de ceſſio.actio.in princi.ubi dicit, ꝙ actio iudicati cedi poteſt, quia non dicitur litigioſa res,lata ſententia. Quia ad iſtud dictum reſpōdetur,ꝙ ſtant iſta ſimul, quòd res non ſit litigioſa, & ꝙ duret lis,ad effectum impediendi pacificum poſſeſſorem, ut tradit Ant.de But.in c.1.de confir.util. uel inuti. Et ſic uidemus in alio ſimili caſu beneficium non deſinere litigioſum, licet quis abſoluatur ab obſeruatione iudicii,ut dicunt Innoc.in cap.cauſam,quæ de teſti.& Bar.in l.litigator.C.de fruct.& lit. expen.Nam licet per illam ſententiam circunducatur citatio,ſecundum Innoc.in c. conſuluit.de offi.del. effectus tamen litiſ cauſatus remanet,ut probat Bar.in l. fi.C. de litig.ibi,hodie uerò,&c. & ſequitur Nico.Milis in uerſ.litigioſum beneficium.& contra Bald.in d. addit. ſi eius eſt illa apoſtilla,facit dictum Bart.in l.1.C.de præſcr. longi tempor. Præterea, poteſt dictum Bald.aliter reſolui,uidelicet,ꝙ res non dicatur litigioſa,lata ſententia, ut intelligatur,qñ ſententia eſt executioni demandata,ut concordet cum practicis. Et ita etiā eodem modo poſſet reſponderi ad deciſ. 10.in titulo,ut lit. pen.in nouis. alias ſub nu.411.quę communiter ſolet ad hoc quotidie in curia allegari,ꝙ lis finitur per ſententiam:nam intelligitur de ſententia executioni mandata. Quamuis etiam ex eo reiici illa deciſio poſſet, quia nihil pro aſſertione ſua allegat,prout etiam illam impugnat Nicol.Milis in uerbo,litis pendentia. & in uerbo, lite pen. & Hiſpanus noſter Gloſſator in reg. Cancellariæ. 27. Tamen tenendo eam poteſt dici procedere in ſuo caſu, declarando ut per Nicol. Milis,loco ſupra allegato.

Sed ut prædictorum omnium clarior habeatur reſolutio,eſt ulterius aduertēdū ꝙ litem finiri per ſententiam, poteſt cōſiderari dupliciter.Vno mō circa ea, quæ recipiunt inſtantiam, & tunc lis non finitur ſecundum Rotam,niſi per ſententiam. Et ita procedit illa deciſio.Aut uero conſideramus cauſam & effectū litis,ut ꝙ quis efficiatur malæ fidei, & ſic teneatur de fructibus,& ꝙ ſit res litigioſa,& ꝙ interrumpatur præſcriptio:tunc iſti effectus cauſati ex prima lite,data ſnīa, nō extinguuntur ſed durant per triginta annos, donec ſententia ſit executioni mādata.Et iſti effectus militāt in caſu noſtro, & intertūpūt annalem poſſeſſionem. Pro quo uidetur notabilis

bilis doctrina Bar.in l.2.uerſ.quæro igitur C.de fruct.& lit.expenſis, & iſtam doctrinam Bar.ſequuntur Mod.in l.2.C.de ede. & reaſſumunt alii Mod.Taur.in tract.præſcri.in 4.parte 6.q.principalis.q.2.Ex quo rũ dictis poteſt ẽt declarari, & limitari dictum Bald.in d. addit. ad Specul. ſuperius allegatum.

Et iſta omnia procedunt de plano in regula de annali,de qua loquimur. Sed quo ad regulam de triennali, forte non procederent propter uerba poſita in dicta regula,uidelicet, Antiquas lites penitus extinguentes,&c. De qua dicemus fortaſſe ibi in ultimis quæſtionibus.

Poſtremò,iſta omnia quæ dicta fuerũt, procedunt,quando ſententia fuit lata contra poſſeſſorem beneficii, quia tunc durãt adhuc litis reliquiæ, quouſque ſententia ſit executioni mandata. Secus uerò, quando ſententia fuiſſet lata pro poſſeſſore,quia tali caſu lis omnino finitur per ſententiã, & poterit uictor poſt eam poſſidendo per annum dici pacificus,ad effectum iſtius regulæ,& illius de triennali, ac aliarum de pacifica poſſeſſione loquentium,& ſic poteſt intelligi prædicta deciſ.10 ut lite pendente,in not. quæ uoluit litem finiri per ſententiam. Et ita in terminis omnia prædicta declarauit Rota in una Taruiſina decanatus coram R.P. D. Marcello epiſcopo Marſicano de anno 1536. ut ipſe idem adnotauit.

QVAESTIO XLV.

QVæro, nunquid poſſeſſio pacifica annalis,de qua loquitur iſta regula,interrumpatur per citationem nulliter factam,quæ peruenit ad notitiam citati?

SOLVTIO. Iſta quæſtio fuit propoſita per D.Camillum de Balionibus, anno 1531.menſe Octobr.in Rota,in cauſa Cæſarauguſtan.Cantoriæ,inter Io.Munyos reũ, & Petrum Villauerde actorem aduerſariũ. Et etiam eadem quæſtio accidit ſuper reg.. de triennali, in una Segouien. parochiali de Paladinas coram R. D. Raynaldo Petrutio.Et in alia Virdune.canonicatus, & præben.coram R. P. D. Petro Vortio,ut ibi dicam. Super qua multa hinc inde dici poſſent. Tamen, omiſſis ſuperfluis,quædam motiua pro utraque parte ſcribam, quæ totam materiam iſtius quæſtionis clariſſimam reddent, & ad rem ipſam proximè accedent: deinde ſubnectam opinionem Rotæ.

Quòd igitur talis citatio in propoſito non interrumpat poſſeſſionem pacificam adducitur.Primò,quia actus iudicialis nullus cõcernẽs ius ipſius beneficii, non interrũpit pacificã poſſeſſionem, ſi facti moleſtia non interueniat,ut probatur in deciſ. 3.de cauſ.poſſ & prop.in antiq. Sed in caſu iſto illa citatio concernebat titulum & ius beneficii.Igitur nõ inducit interruptionem pacificæ poſſeſſionis annalis.

Sed ad hoc reſponderi poteſt, ꝙ iſtud argumentum non concludit ad citationẽ nullam,cum etiam ſi ualida fuiſſet,militarent argumentum.Niſi dicamus,ꝙ citatio nulla, non poteſt dici actus iudicialis. Quia ea,quæ ſeruato ordine iuris non expediuntur, de facto fieri dicuntur. c. fi.de deſp.duo.notat Bar.in l.creditores,in 5.q. C.de pign.Et quæ de facto fiunt, moleſtiã extraiudicialem inducunt,ut in l.uerum, de minor.tradunt Doc.in l.ſtipulatio iſta. de uerb.obl.cum conc.ut ſcribit Moder.in tract.clauſularum compromiſſ. fol. 49.

Punctus igitur eſt, nunquid iſta poſſit dici moleſtia facti:& poſito,ꝙ ſic, utrum ſufficiat ad interrumpendam pacificam poſſeſſionem annalem? Quidam dicebãt, ꝙ non. quia moleſtia facti eſt illa, quę fit extraiudicialiter,& de facto:non autem in forma iudicii, ut colligitur ex notatis per Imol.& Card.in clem.gratiæ,de reſcript. Vbi ponunt, moleſtiam iudicialem differre ab ea, quæ de facto, & extraiudicialiter fit,ut ſunt tex.in l.Lucius.§.tres.ff. ad Treb.& in l.prohibere.§.fi. ff. quod ui, aut clam,& in l.clam poſſidere. ff. de acq. poſſ.Bal in l.cauſas.C.de tranſ. Et pro iſto rum dicto facit,quod dicit Mar. Soc. in repet.§.quod ſuper.c.quoniam. ut lite non conteſt.col.pen.Vbi notab.uoluit, ꝙ licet per expulſionem coloni propria autoritate dñs perdat ciuilem poſſeſſionem,ut traditur in l.peregrè.§.quib.& in l.iuſtè.ff.de acquiren.poſſeſſ. iñ hoc nõ ꝓcedit in iudice ꝗ licet de facto & ꝓpria autoritate ex

pellat

pellat: nihilominus quia illa expulſio fit
in forma iudicii,& non egit,neq; intende
bat poſſeſſorem extraiudicialiter expelle
re,tali caſu non perdit eiuſdem. Quod di
ctum ſequuti ſunt Domini mei in quadã
cauſa Bononien.Cruciferorum,pendente
coram R. D. Raynaldo , menſe Nouemb.
1536.Sed iſta citatio, de qua hic, licet nul
la,tamen fuit in forma iudicii decreta. Igi
tur non inducit moleſtiam facti , de qua
in propoſito loquimur. Cõfirmabant hoc
quia talis citatio in caſu noſtro fuit nulla
ex defectu iuriſdictionis, per regulam Cã
cellariæ annullantem commiſſionem,quę
emanauit ,literis non expeditis. Clauſula
igitur annullatiua poſita in dicta regula,
adeo annullauit citationem emanatam ui
gore dictę commiſſionis ut nullus ex ea ef
fectus iuris uel facti ſequi potuerit: iuxta
l.ſi quis Sempronium,ff.de hær.inſt. & in
authen.ſacramenta puberum. Vbi Bar.&
Ang.C.ſi aduerſus uend.iunctis notatis p
gl.in cle.1.de immunit.eccl.per quam gl.
ita in ſimili tenuerũt Domini in una Sala
mãtina beneficiorum de anno 1539.mẽſe
Martio coram me. ubi uoluerunt, ꝙ ex
quo regula Clementis 7. reuocatoria fa
cultatum conclauiſtarum, dicebat , ꝙ reſi
gnationes factæ uigore illarum facultatũ
eſſent nullius roboris uel momenti, illa
uerba importabant tantum,acſi nunquam
fuiſſet de iure,nec de facto facta aliqua re
ſignatio.Sed ſi dicamus,talem citationem
interrumpere poſſeſſionem annalem ,
producere effectum iuris . Hoc autem
eſſe non poteſt per prædicta. Igitur , &c.

Adde,pro iſta opinione,uidelicet, ꝙ ta
lis citatio non interrumpat,Bart.in l.accu
ſaturus.ff.de adulte.Card.in clem. 1. in 1.
& 3.not.& in cle.fi.in 4.q.ut lite pend.qui
dicit,ꝙ reſcriptum nullum non inducit li
tis pendentiam:propterea, quia actus agẽ
tiũ nõ operantur ultra intentionem agen
tis.l. non omnis.ff.ſi cer.peta.Sed qui obti
nuit citationem,non intendebat moleſtiã
iuris inferre. Hoc tamen ei non obuenit,
quia fuit nulla.Igitur non debet inducere
moleſtiam facti,cum hoc non intellexerit
facere.Et actus agentium non debent ope
rari ultra eorum intentionẽ, ut dicit Abb.
in notabili caſu,in cap.ſi ſacerdos.de offi.
ordin.facit l.obligationem ſubſtantia. ff.
de act.& oblig.Et ita in ſimilibus terminis
tradit Rom.in conſil. 368.circa princip.in
1.dubio.facit ea.cum ſuper. de off. deleg.

Sed etiam ad iſta motiua poteſt reſpõ
deri.Quia ſine iſta citatione reſultat mole
ſtia facti extraiudicialis , ſiue in forma iu
dicii,ſiue miſta moleſtia facti,erit,quæ ſo
la ſufficit.per notata in d.cle.gratiæ.Nam
moleſtia iuris dici non poteſt,cum citatio
ſit nulla. Ergo ſequitur ꝙ ſit moleſtia fa
cti uel miſta : & extra hos caſus moleſtiæ
nõ pôt alius cõſiderari.Nec obſtat,ꝙ clau
ſula annullatiua,annullat citationem , &
eius effectum.Quia illud eſt uerum, ad ef
fectum iuris , ad quem ordinatur iſta cita
tio,uidelicet,ut iudicium ſuper ea funde
tur. Quia omnia acta , quæ ex tali citatio
ne fient.erunt nulla : non tamen annulla
tur effectus extraneus & accidentalis fa
cti,reſultans ex ea,quia ille non cõprehen
ditur ſub decreto : argu. l. ſi quis nec cau
ſam.& ibi no.ff.ſi cer.pet.& optimus tex.
in l.1.ff.de in litem. iur. Et hoc probatur
in l.fi.de reb.eo.& in l. cum , qui duas. C.
de adul.& in cap.1.de ſponſ.lib.6.cum cõ
cor.ut latè ſcripſi in cap.1. de conſtit.li.6.
& in fallentia mea 17. quæ hodie impreſ
ſa eſt ad Socin.in tract.fallen.ubi hoc mul
tis modis limito. Nec eſt mirum , ꝙ actus
iſte facti producat effectum ultra intẽtio
nem agentis:quia hoc prouenit accidenta
liter ex diſpoſitione iuris,prout limitãdo
illam theoricam d.l.non omnis.ponit exẽ
plum Iaſ.in l.ſi unus.§. pactus ne peteret.
in 3.col.ff.de pact.& aliud exemplum po
nit Bald.in l.quod ſine. C. de teſti. Iunctis
his , quæ dicit in l. cum allegas columna
tertia,C.de uſur.cum concord.quæ ſcribo
ad fallen.Socini , numero 20. nouiter im
preſſas. Et ideo ex alio capite mihi uide
tur , dictam citationem nihil obſtare .
Quia præſuppoſito , quòd induceret
aliquam moleſtiam facti , non tamen
illa eſt ſufficiens ad interrumpendam
annalem poſſeſſionem pacificam . Quia
talis interruptio requirit , quòd per
ceptionem fructuum,uel perturbationem
poſſeſſionis concernat , iuxta ea quæ not.
Bald. in lege ordinarii , in 4. columna ,
uerſic.deinde quæro , ego ago contra te,

V 4 C.de

C.de rei uend. Faciunt ea, quæ Innocen. tradit in c.2.de in integ.reſtit.& Aret.in l. prætor ait.col.pen.ff. de acquir. hæred.& Pau.de Caſtr.in conſil.221.uol.2. Pro qua opinione, uidelicet, ꝙ citatio nulla non interrumpat, plura allegat Felyn.in ca. illud col.3.de præſcript.& in c. ex tenore. de reſcript.col.4.Iaſ.in l.fi.col.2. uerſ. 6. limit. ff de eo per quem factum erit, Et Modder. Bononien.in repet.rubric. C.de probatio. num.111.

Sed ad iſta etiam reſpōdetur. Primo, ꝙ dictum Bal.in d.l.ordinarii.cum ſimilibus ꝓcedit in interdicto uti poſſidetis.In quo requiritur uis turbatiua reſpectu poſſeſſionis,quam quis prætendit ſe habere. l. 1.& l.ſi duo.§. hoc interdictum. ff. uti poſſid. adeò, ꝙ ſi interueniat lis, uel moleſtia iudicialis, ſi tamen non inducit controuerſiam,reſpectu poſſeſſionis,non ſufficit: ut notat Bald.in l.incerti.& Bart.in l. 1. §.huius autem.ff.uti poſſid.Sed in caſu noſtro ſufficit quælibet moleſtia, quamuis quis nō contendat ſe poſſidere, ut dicit Lapus alleg.66.poſt Bart.in l.ſi prius.in 5. oppoſit.ff.de operis no.nunt.Imol.Alex.& Iaſ. ibi plus uoluerunt, ꝙ in confeſſoria, in qua ſufficit moleſtia uel inquietatio.ſatis eſt quem pati controuerſiam uerbalem, non autem illa ſufficit in interdicto uti poſſidetis. Et ꝙ talis moleſtia ſufficiat in propoſito,tenet Domi.in conſi. 140. alias 78.& quæ notant Bart. Roma. & Iaſ.in l. iuſtè.in fi.de acquiren.poſ.Et ita bonę memorię Martinum Spinoſa iudicaſſe in una Beneuentana Archipresbyteratus,adnotauit Dominus Berengarius Saganta, antiquus procurator,ut ipſe mihi retulit.Et ꝓ iſta opinione poteſt etiam adduci unum, quod bis,me præſente,tenuit Rota,ut ſcribam in reg.de publicandis,uidelicet, ꝙ noua prouiſio, etiam nulla, ſupplet diligentias regulæ, iſta ratione: quia licet noua prouiſio nulla non producat effectum iuris,uidelicet prouiſionem: inducit tamen publicationem propter illam propoſitionem ſupplicationis coram Principe factā, quæ in facto conſiſtit:arg l.omnium.C.de teſtam.Vnde illud factum, licet nullum, publicationem inducit, quæ etiam conſiſtit in facto, ut latius dicam in dicta regula. Ita uidetur dicendum in propoſito de citatione nulla. Et pro iſta parte faciunt, quæ ſcribit Fely.in c.cum inter,in 9.col.de excep.ubi tenet, ꝙ proceſſus factus per excommunicatum licet ſit nullus, tamen interrumpit præſcriptionem, per ea, quæ ibi allegat.

Iſta ſunt motiua,quę in hac materia fieri poſſunt pro utraque parte. Quæ etiam ampliari poſſent ex his, quæ congerunt Moderni in locis ſuperius allegatis, & ex his, quæ dicentur inferius in ſequenti quæſtione.

Breuiter in hac materia,omiſſis ambagibus,tenendā eſt iſta opin.quæ eſt ucrior & æquior,uidelicet,per huiuſmodi moleſtiā ex citatione nulla reſultantem, non interrumpi pacificam poſſeſſionem, de qua loquitur iſta regula, ſed requiri moleſtiam turbatiuam fructuum,aut poſſeſſionis. Et ita heri 13.Octob.1531.iudicauit Rota in prædicta cauſa Cæſarauguſtana. Pro qua deciſione ego adducebam doctrinam Bal. in auth.offeratur, in 4.col.C.de lit.conte. Vbi tenet in uno ex tribus caſib.ibi per eū poſitis, ꝙ quando citatio eſt nulla ex defectu iuriſdictionis,nihil omnino operatur: ſed in caſu noſtro citatio fuit nulla ex defectu iuriſdictionis, igitur nullam moleſtiam inducet.Et pro iſta parte faciunt plura alia ſimilia,quæ tradit Iaſ.in rub. ff. de in ius uocan.& ea, quæ congerunt Mod. Bonon.in §.emancipati.inſt.de exhęr. lib. Cum igitur reg.de literis non expeditis annullauerit iuriſdictionem cum inde ſecutis,illud decretum eſt tantæ potentiæ, ꝙ tollit omnem effectum iuris uel facti illius citationis,& iudicii:iuxta gl.in uerſ pro infectis,de immun.eccle.ut dixi ſuperius. Hinc uidemus, citationem nullam non ꝑpetuare iuriſdictionem, ut concludit Arc. in c.non ita 2.q.6.dicens, ꝙ citatio nulla nihil operatur,facit gl.in c.placita 15.q.4. quæ dixit citationem nullam non aſtringere citatum,& idem dicit glo.fin.in c.ueniens.de accuſ.Quia non entis nullæ ſunt partes, nec præſtat impedimentum,quod de iure non ſortitur effectum,ut dicit reg. iuris,& tenet gl.in c.cum plures.de offi.de legati,li.6.& reaſſumunt Moderni Tauri. poſt Iaſ.& alios Mod.in l.more,in 17. col. num.

numero 14.ff.de iur.omn.iudic. Et hoc in ratione conſiſtit. Nam ſi citatio nulla non interrumpit præſcriptionem, quę ſola notitia malę fidei interrũpitur, ut tradit Bal.in l.cùm notiſſimi,§.imò, in ſecunda col.C.de præſcr.30. an. & in l. & poſtea edictum.§.1. ff. de iud. quantò fortius non interrumpet poſſeſſionem pacificam, cuius interruptio requirit plus facti? Concludo igitur cum opinione Rotę, ꝙ citatio nulla non interrumpat poſſeſſionẽ ex illa moleſtia, quæ conſiderari poteſt ex citatione nulla. Et ita etiam in terminis reperio tenuiſſe gl.in Concilio Baſilienſi.ti. de pacifi.poſ.in prag.in uerbo, iudicio. Et iſtam opin.tenuerunt antiqui aduocati, uidelicet, Ioachinus de Narnia, in quodam ſuo conſilio pro Angelo de Scapampis, in cauſa Alben. Præpoſituræ coram A.Craſſis Auditore, ut in uol.1.alleg.fol.31.in fin. Et Ioan.Aloiſius Tuſcanus Aduocatus, & poſtea Auditor Camerę, in quodam ſuo conſil.incip.poſito ſine præiudicio, &c. reddito in cauſa Maioricẽſi.parochialis eccleſię de Ginen. Nam ad hoc, ut interrumpatur pacifica poſſeſſio, requiritur perturbatio in ipſa poſſeſſione, uel fructibus, iuxta d. Bald. in dicta l. ordinarii, & eſt text. in l. cum nemo. C. de acquirenda poſſeſſio. cum concordan.ut ſcribit Guido Papę, qui hoc etiam tenet in conſil. 171. columna fin. Et pro hoc eſt gl.magiſtra.in l.extat, ff.quod met.cauſ.& no.in c.quoniam, ut lit.non conteſt.& l.ſi finita,§.ſi forte, ubi Bart.ff.de dam.infec.& per Dom.in c.cũ, qui.de pręb.lib. 6. Et quo ad hoc ſolus conatus non ſufficit: quia requiritur factũ, à quo differt conatus, ut in l. ſi quis non dicam rapere.C.de epiſ.& cler.& ita loquuntur Doct.in c.commiſſa.& in c.licet epiſcopus, de elect.& de præb.lib.6. Et ſecundũ iſtam opinionem iudicauit Rota etiam tẽpore Sixti, coram d.Io.de Cæſarinis, tunc auditore in cauſa Brixien. pręb.de menſe Feb.1475.ut atteſtatur Io. Aloiſius Tuſcanus in quodam ſuo conſilio incip. an gratia, Si neutri, poſito in 1.uol.ſuorum conſiliorum, fol.47. De qua deciſione facit mẽtionem larius ad aliud propoſitum ſuperius, q.28. Et tunc Rota iudicauit in fortioribus terminis, ꝙ citatio male executa, uigore cuius proceſſus factus fuerat, non interrumperet pacificam poſſeſſionem. Et quamuis ibi citatio eſſet bona, reſpectu iuriſdictionis, tamen executio fuit male facta, ex eo, quia in aliis locis, quàm ubi habitabat canonicus. Et ideo facta fuit alia citatio, & executa in loco habitationis, & ab illo tempore incepit fieri non pacificus.

Non obſtant, quę in contrarium adducuntur, quia ad illa reſponderi poteſt, ſecundum diſtinctionem Bal.in d.auth.offeratur. Vel dicas, ꝙ ubi agitur de pœna incurrenda, actus nullus poteſt operari aliquem effectum, cũ nemini interſit, & ita procedit, l.eum, qui.C.de adult. cum ſimilibus. Sed in caſu noſtro agitur duntaxat de interrumpenda pacifica poſſeſſione, quę interruptio debet fieri ex actu valido. Nam cum regula iſta loquitur ſimpliciter de citatione facienda, debet intelligi in dubio de ualida & efficaci, iuxta text. in capitulo.Cumana. de electio. & l. 4. §.condemnatum. ff. de re iud. cum ſimilibus. Et ita ex prædictis firma manet deciſio Rotę.

Limitantur tamen prędicta deciſio, ut ſi citatio nulla fuiſſet geminata, quia tunc bene interrumperet pacificam poſſeſſionem. ita notabiliter dicit Alex.in apoſt.ad Bal.in d.l.cum notiſſimi. allegat gl.quam ibi ad hoc pro notabili commendat Fulgoſius in l.qui bis idem, ff.de uerb.obl. ſuper quo cogitabis. Tamen ſi conſideretur hæc limitatio cõfunditur ex ſuperius dictis, maxime quando citatio eſt nulla ex defectu iuriſdictionis, quam geminatio non reſtaurat. Nam etiam ſi fierent mille citationes nullæ, ſi citatus eas ſperneret, & nollet comparere, certe in nihilum reſoluerentur. Non igitur per eas inquietatur in aliquo, neque in titulo beneficii, neque in poſſeſſione. Licet ſecus ſit ex noui operis nunciatione nulla, quæ in dubio afficit, & turbat nouum opus, ut in lege prima, ff. de operis noui nuntiatio. Rationem uide ibi per Bartol. & alios. Vbi tamen citatus compareret per citationem nullam, tunc non tam uigore citationis, quàm comparitionis ſibi noceret, ut tradit

Rom.

ctum Card. in clementi. prima. in 18. q. de ſequeſt.poſſeſſ.& fruct. Vbi uult, quòd ſequeſtrum adpoſitum abſque conſenſu partium, non priuat poſſeſſorem ſua poſ ſeſſione, quin ea utatur ad uſucapionem & pręſcriptionem, cõtra ſe, & cõtra aliũ, per. l. intereſſe. ff. de acqui. poſ. & qđ ibi tradunt Doct. hoc idem dicit Henricus Boich. in cap. examinata. de iudi. Vbi di cit, quòd manus regia adpoſita rei conten rioſæ, non priuat aliquem poſſeſſione. Et ſequuntur Moder. in tract. benefi. in ſecũ da parte quæſt. 10. & alii Moderni Tauri nen. in copioſo tract. præſcript. in 6. & ul tima parte. uerſicu. uenio nunc ad ſecun dam ſpeciem. Et ante ipſos hoc idem te net Fely. in cap. illud. colum. 12. de pręſcri ptio. quorũ dicta intelligenda ſunt modo prædicto. Et in ſumma, iſta eſt communis opinio, quòd ſequeſtrum abſque uolun tate utriuſque partis poſitum, non priuat quem poſſeſſione: & maxime, ſi per iudi cem in competentem adpoſitum fuit, ut hic: & hoc idem expreſſè tenet, & probat quidam doctus Modernus Bart. Caſſane us in conſi. 48. per totũ. Ex quibus poteſt de facili teneri conſilium illud Geminia ni nõ eſſe uerum, niſi aliquid ad illud ſup pleatur, prout plura alia illius conſilia ſo lent per Rotam non teneri.

QVAESTIO XLVII.

QVæro, an regula iſta habeat locum in poſſeſſore, qui nõ percipit fructus, fortè ex eo, quia non ſoluit iura eccleſiæ, uel quia iuxta conſuetudinem, uel ſtatu tum eccleſię nõ reſidet priùs per aliquod tempus, uel quia fortaſſis debentur pro primo anno capitulo, uel epiſcopo, iuxta cap. ſi propter tua debita. de reſcrip. lib. 6. uel qa beneficiũ nullos habet fructus?

SOLVTIO. Videtur prima fronte, regulam non tueri huiuſmodi poſſeſſo rem. quod multipliciter probo, Primò, quia uerba iſtius regulæ, quæ de poſſeſſo re ſimpliciter loquuntur, debent intelli gi de poſſeſſorib. effectualib. qui fructus percipiunt, & alia faciunt, quæ ueri poſ ſeſſores facere ſolent. arg. c. ſi tibi conceſ ſo. de præbend. lib. 6. Hoc enim eſt pro prium & uerũ ſignum poſſeſſionis uerę. uidelicet, fructus percipere, ut in l. Titia. ff. de ſolu. & in ca. inter dilectos §. prætereà. de fide inſtrum. & l. qui uniuerſas. §. quod per colonum. cum ſimilibus. ff. de acq. poſſ. Nã uerba in dubio, in ꝓprio & pleniori ſignificatu intelligi debent. c. pe nul. de ſenten. excommuni. l. 1. ff. ſi ager uecti. Et licet duplex ſit poſſeſſio, una, quæ animo, & alia, quæ corpore tenetur, iuxta notata in l. clàm poſſidere. §. qui ad nundinas. ff. de acquiren. poſſeſ. & l. na turaliter. eod. titu. Et ſic qui ſemel poſſeſ ſionem accepit, poſſet eam animo retine re. d. l qui uniuerſas. §. quod per colonũ. Illa tamen eſt uerior, plenior, & potẽtior poſſeſſio, in qua utrunque, ſcilicet, cor pus & animus concurrunt, ut in l. 3. in princ. & §. Neratius. & ibi notant Doct. ff. de acquirend. poſſ. & tenet Bal. in l. ma ter. C. ad Tertullia. l. raptores. § fin aurẽ. C. de epiſcop. & cler. Sequitur Iaſ. in l. hu iuſmodi. § ędes. in 2. col. num. 7. ff. de leg. 1. Hinc eſt, ꝙ quando duo poſſeſſores cõ currunt, & quilibet dicit alterum ſpoliaſ ſe, & producunt inſtrumenta ſuæ poſſeſ ſionis facta eadem die, illa poſſeſſio in Rota iudicatur prior, quæ fuit effectualis cũ perceptione fructuũ, & ita ſemper Ro ta temporibus meis iudicauit.

Cùm igitur iſta de iure uera ſint, reg. in tali poſſeſſione intelligenda eſt. argu. l. quæritur. ff. de ſta. ho. Eò maximè, quia iſta regula conſiderat ſolùm factum poſ ſidentis, magis, quàm titulum. Adeo, ꝙ etiam ſi conſideremus communem uſum loquendi peritorum, & imperitorum, & uulgarium, regula de poſſeſſione effectua li erit intelligenda, ut in l. ſtipulatio iſta. §. hæc quoque. ff. de uerbo. oblig & dicta l. 3. in princip. & §. in amittenda. Hinc eſt, quòd diſpoſitio cap. de multa. de præbẽ. & cap. licet canon. cum ſimilibus, quę de poſſeſſione loquuntur, non habent locũ, niſi illa poſſeſſio effectualis fuerit cum fructuum perceptione, ut patet in dicto cap. ſi tibi conceſſo. de præbend. lib. 6.

Prætereà, quia beneficium ſine reditib. nõ dicitur beneficium, ut not. Collecta. in c. 2. in 2. col. de conceſ. præb. & in d. c. de multa. & ibi no. Abb. & tenet Rota in de ciſ. 25. aliàs ſub num. 443. tit. de pręb. co lum. fi. in no. Sed regula iſta loquitur

de poſſidente beneficium. Igitur,&c.

Et pro iſto opinione facit,quod in ſimili concluſerunt Domini tempore meo in una Tarraconen.parochialium coram domino Paulo Capiſucco 28.Ianuarii 1530. dum uoluerunt, permutationem factam cum beneficio,quod ibi uulgariter appellatur de Pertica,non ualere,ex eo, quia illud beneficium de Pertica nullos habet fructus:& ſic eſt uentoſum & fictum: de quo aliquid dixi in regul. de infirmis reſign. q. 19. Nam ſicut corpus ſine anima non dicitur homo, ſed cadauer: ita beneficium ſine reditibus,beneficium dici non poteſt, ut in c. ſi quis obiecerit. prima quæſt.ſecũda.Nã in tali beneficio etymologia nominis nõ quadrat: q̃a beneficiũ dicitur,q̃a bona faciat,ut inquit antiquus ille doctor Paulus Rom. in tract. de pẽſione eccleſiaſt.fol.27.colum.2.nume.3.

Præterea, quia cùm beneficium caret fructibus,inutile, & nullius eſſe momenti iudicatur:hinc eſt,ꝙ inutile à iure ęquiparantur,ut in c.2. de transla. præla. cum cõcor.de quibus ibi in glo. & tradit Abb. in ca.de multa. in 5.col. de præben. ubi poſt alios Doctores tenet diſpoſitionem illius text. non comprehendere poſſidentem parochialem habitu tantùm, & non actu. Et dicit glo.in cap.licet canon.de electio.lib.6.quòd diſpoſitio illius text.non comprehendit parochialem non habentẽ fructus,quia caret effectu.Et hoc idem dicit Card.in cle.in pleriſque.in 1.quæſt.de elect.& in clem.quia contingit.§.cæterũ. q.2.de relig.domib.& in clem. 1. in 6.notabili.de ſenten.excom.

Et iſta omnia in ratione conſiſtunt. Quia diſpoſitio loquens de beneficio, debet intelligi de effectuali, quod in perceptione redituum conſiſtit. Quia uerba cũ effectu ſunt capienda. c. relatum. de cle. non reſi. Hinc uoluit Bald. poſt Cy. & ſequuntur ibi Moderni in authen.ſed nouo iure.C.de ſer.fug.ꝙ ſtante ſtatuto. ꝙ pro tali delicto debeat amputari manus:illud debet intelligi de manu utili : cùm aliàs amputando manum inutilem & aridam non ſatis fieret ſtatuto , cùm membrum inefficax , dicatur mortuum: & dicitur de eſſe,quod inutile eſt,ut dicit glo. in c.fraternitatis.de fri.& male. Et ad iſta faciũt plura , quæ de actu inutili dicit Felyn. in c.ex tenore.in 3.col.de reſcript. & Iaſ. in l.ubi pactũ.col.penul.& fi.C.de transa. & in l. 1.de offic.eius.

Accedit etiam ad hoc , quod dicimus de epiſcopis nullatenen. & comitibus Palatinis, qui non dicuntur propriè tales, ſed abuſiuè,ut latè tradit Iaſ. in l. id q̃d. nume.25.de leg.1.Adeo, quòd uoluerũt And Sicul.in tract.de præſtan.cardi. in 3. q.primę partis.colum.3.poſt Bal.in auth. licentiam.C.de epiſcop.& cler.diſpoſitionem illius authen. non habere locũ in epiſcopis qui habent epiſcupatus apud Saracenos , quorũ nullos capiunt fructus . quod reaſſumũt latè Moder. Mediolanẽ. in memorialibus iuris in uerſ. comes. Nã ex quo non habent reditus, dicuntur habere nomina uentoſa,ut dicit Iaſ. in l. 1. in 2.colum. ff. de offi. eius. Nam ſi re priueris,nec nomen habere mereris, ut dicit gl.in cap. cor epiſcopi. 68. diſt. Et tradit Præpoſ.Alexan.in ca.multis. 17. diſtinct. Et Paulus de Caſt.in conſil.307.lib. 2. Patet etiã de cardinalibus Rauennaten.qui nõ merentur dici cardinales,cùm effectu careant: ut dicit glo. in cap. pudor. 32. quæſt. 2. & Abb.in cap. bonæ. el 1. in 2. col.de poſtul.præl.Et idem de canonicis Mediolanen. dicendum , qui cardinales appellantur,ut dicit Rochus in tract. conſue.fol.22.in 2.colum. Nam ſicut rex Scacorum, non dicitur propriè rex, ſed abuſiuè,ut dicitur in d. cap. pudor. ita & illi beneficiati ſine reditibus non dicuntur ueri,ſed abuſiui : quia ut dictum eſt, uerba cũ effectu debent intelligi, ut latiſſimè tradunt Moder.Bononien.in l.1. in 6. & 7.col.C.de ſicariis. Cùm igitur dicta beneficia in reditibus effectum non habeant, non debent ſub iſtius regulæ diſpoſitione de beneficio loquenti comprehendi, quia uerba regulæ debent in potentiori ſignificatu intelligi, iuxta ea, quæ tradit Iacobus Butr.in tract.term.in princip. & Abb.in c.ex publico. de conuer. coniug. & Alexandrinus in c.rurſus. in primo notabili.qui cle.uel uouen. Plura alia ꝓ iſte parte audduci poſſent, quę in calce iſtius q.remiſſiuè complectar.

Pro

Pro parte affirmatiua, ꝙ iſta regula in telligatur de beneficiis poſſeſſis abſque perceptione fructuum, facit primò, quia ea, quæ in potentia ſunt, reputant̃ eſſe in actu. l. penul. de teſtamen. mili. tradit Iaſ. in l. a. C. de inoffic. teſtam. & in l. quædam puella. in 2. col. ff. de iu. om. iud. & dixi in §. pœnales. in fi. inſt. de act. Sed beneficiũ quodlibet eccleſiaſticum eſt in potentia habendi reditus, ut tradunt omnes in c. de multa. de præb. ut ibi notat Petrus de Ancha. in ſecundo notabili, & Salycc. in l. cùm in te. in fina. C. de don. ante nuptias. igitur tale beneficiũ reputabitur effectua le, quo ad effectũ. ut diſpoſitio iſtius regu læ in eo uerificetur.

Prætereà, pro iſta opin. facit optimè cõ ſilio Decii 210. uiſo puncto. ubi probat beneficium, quod nullos habet reditus, poſſe cum altero permutari: quia diſpo ſitio loquens de permutatione beneficio rum, locum habet in dictis beneficiis, ut ibi per eum. Breuiter, omiſſis multis, quæ hic dici poſſent, pro reſolutione iſtius q. arbitror duos caſus eſſe diſtinguẽdos. Pri mus eſt in beneficiis, quæ nunquam ha buerunt aliquos reditus, nec ſperantur ha bere. Secundus caſus eſt in beneficiis, quę tempore ſuæ fundationis habuerũt redi tus, ſed calamitate tp̄um perierũt, uel ad tp̄s auferuntur, rõne alicuius priuilegii.

Primo caſu pro firmo teneo, in talib. be neficiis regulam non procedere, ne ſit im poſita uerbis: nam non exiſtimo aliquẽ ita inſanum repetiri, qui ſuper beneficio nullius ualoris litem mouere, & ſe pro nullo commodo obſeruationi iſtius regu læ ſubiicere uelit, ut nihil aliud inde, quã improbi impetrantis cognomen conſe quatur: nam proculdubio hoc factum nõ prudentis, ſed parum rebus ſuis proſpiciẽ tis uidetur. quid enim aliud eſt de bene ficio nullius ualoris litem & tragœdiam mouere, quàm de umbra Aſini, ut eſt in prouerb. diſputare? Sic igitur ex quo ta lia beneficia ſunt uentoſa & abuſiua, te neo in talibus regul. non uerificari, ꝑ ea, quæ in parte negatiua dicta fuerunt. Ex quo infertur, bene iudicaſſe Rotam in il. lo Tarrac. q̃cq̃d dixerit Dec. in d. cõſ. 210.

Secundo caſu puto reg. in tali bene ficio procedere, quia licet de præſenti be neficiũ reditus non habeat: tñ ab initio ha buit: & ſufficit, ꝙ à principio tp̄e erectio nis beneficiũ omnia requiſita beneficii ec cleſiaſtici habuerit, arg. gloſſ. notabilis, in verb. canonicis, in capit. ſtatutum. de re ſcri. lib. 6. ubi dicitur, ꝙ ſufficit tempore commiſſionis fuiſſe canonicum, licet po ſteà deſinat eſſe. Ita dicit ibi gl. quam cõ mendat Dec. in c. poſt ceſſionem. in 10. col. de probat. eum concord. ut ſcribit So ci. conſi. 81. in 3. col. lib. 3. Et iſta opin. ex hoc ſolo tenenda eſt, ut poſſeſſoribus fa ueamus, pro quibus iſta reg. principaliter edita fuit in odium moleſtantium. Et q̃a iſta beneficia, ut dixi, ſunt in potentia re cuperandi reditus, & iſto caſu inſpiti mus, quod euenire poteſt. l. ſed an ultrò, ff. de neg. geſt. Nam ſæpe de facultatibus ſuis ampliùs, quàm in iis ſint, ſperant ho mines ut dicit tex. in §. in fraudẽ. inſt. q̃b. ex cauſ. man. non licet.

Hinc uidemus, quòd habens eccleſiam parochialem, cuius alius maiorem partẽ fructuum poſſidet, tenetur promoueri in fra annum ad ſacerdotium, aliàs priuabi tur, iuxta c. licet canon. de elect. lib. 6. Et tenet Rota deciſ. 61. in quadam addi. in no. licet ſecus, quo ad c. de multa. quia il lud reſpicit nudam aſſecutionẽ fructuũ: ſed c. licet. adminiſtrationem curæ, & ſic exercitium: ſicut regula iſta reſpicit etiã poſſeſſionem, non autem perceptionem fructuum, & hoc priuilegium annalibus poſſeſſoribus ratione poſſeſſionis, non ra tione fructuum conceditur, quia hoc nõ uidetur neceſſarium, etiam in re in qua fructus percipiuntur, per l. Titia. cum ibi not. ff. de ſolu. l. litibus. C. de agricol. & cenſi. lib. 11. Sufficit ergo quòd quis fa ciat actus pertinentes ad poſſeſſ. licet fru ctus non percipiat, ut puta agrum cole re, & ſimilia, quæ notat Pau. de Caſt. in l. 3. C. ſi. reg. & Bal. in l. indicia. C. de rei uẽ. Sic igit̃ concl. ꝙ poſſidens beneficiũ, licet fructus nõ percipia, utitur priuilegio iſti us regulæ: quia licet fructus corrobo rent, & magis poſſeſſionem firment: nõ ta mẽ ſequitur, ꝙ ſine ipſis poſſeſſio capi, & retineri non poſſit, ut etiam latiùs pro bat Claudius Aquen. in repet. l. Celſus. 9. col.

col. uerſi. qualiter autem. ff. de uſucap.

Et ex iſtis ad plures alias conſimiles, & affines quæſtiones inferri poſſet, uidelicet an ſtatuta, uel pacta de ſoluendis gabellis de animalibus, intelligatur de mortuis, an de uiuis? & nunquid ſtatutum imponens pœnam manus, comprehendat manũ ari dã & inutilem? De quibus quæſtionibus uidendum eſt per Fel. in c. inter cæteras. 4. col. de reſcrip. per Philippum Franc. in ca. fi. in 2. notabili. de homicid. lib. 6. per Paulum de Caſt. in l. inſtitor. §. de eo. in fi. de inſtit. per Moder. poſt Bar. in l. ꝙ te in fin. ff. ſi cer. pet. cum ſexcentis concor. conge ſtis per nouiſſimos Aſten. in tract. formæ, fol. 7. in prima & 3. col. quia omnia addi poſſunt ad text. in c. 2. de transla. epiſcopi. & ad l. 3. §. ꝙ ſi quis. ff. arbor. fur. cæſ. quæ ſolent ad hoc propoſitum allegari, ꝙ nullum & inutile æquiparantur. Quibus conuenit illud quod dici ſolet, uanos, & inſulſos homines non niſi nomine tantum homines eſſe, ut inquit Cicero in Offic. & eſt tex. in c. multi. 40. diſt. Tales enim non ueniunt appellatione hominum, ſed iumentorum, quorum ſimilitudinem gerunt, iuxta ea, quæ dicit Abb. in ca. prudentiam de offic. deleg.

QVAESTIO XLVIII.

QVæro, an poſſeſſori annali excipienti de regula, obſtet confeſſio procuratoris ſui reſultans ex commiſſione cauſæ ſuper moleſtationibus infra annum dictæ poſſeſſionis facta, quam commiſſionem ipſe poſſeſſor poſt annum ratam habuit?

SOLVTIO. Hodie, quæ numeratur 20. Octob. 1533. iſta difficultas per R. P. D. Marcellum de Creſcentiis in Rota propoſita fuit in una cauſa Agrigentina decanatus, in qua quidam Ioan. Guerrerius decanatum poſſeſſum per Antonium impetrauerat: & cum in partibus coram iudicibus ſecularibus regiis contenderetur, procurator poſſeſſoris in curia ſuper iactationib. & moleſtationibus commiſſionem contra dictum Io. impetrantem poſt 16. dies impetrationis ipſius obtinuit. quo quidem tempore ſatis dubitari poterat, an procurator prædictus ueriſimiliter in curia Ro. & in tam breui tempore notitiam de moleſtatione ſuo principali facta Agrigenti habere poterat? Euenit, ꝙ poſt aliquos dies idem poſſeſſor conſtituens alios procuratores, ratificauit geſta per primos. cumque in curia litem ſuam impetrans proſequeretur, poſſeſſor excipit de iſta regula: impetrãs replicat regulam pacificum poſſeſſorem requiri. ipſe uero non erat pacificus, igitur, &c ꝙ non eſſet pacificus oſtẽdebat ex commiſſione prædicta per dictũ procuratorem impetrata, in qua fatebatur principalem ſuum moleſtari: quæ quidẽ commiſſio per ipſum poſſeſſorem ratificata fuerat. Dubitatum fuit nunquid illa cõfeſſio ad probandum illum pacificum poſſeſſorem non fuiſſe, ſufficiat? Concluſum fuit per omnes Dominos, excepto uno, ꝙ non. Ratio iſtius deciſionis fuit, quia iſta regula principaliter in odium impetrãtiũ & in fauorem poſſeſſorum condita fuit. Ergo ut fauor poſſeſſoris conſeruetur, probatio non pacificæ poſſeſſionis, ex qua eſt obiectus, dari debet, & per concludentes probationes probari, ad effectum, ut pro ſuppoſito pro poſſeſſore, & contra impetrantem inducta, tollatur. l. ſcire. §. ſcire. ff. de excuſ. tuto. cum concord. ut per Fel. in c. paſtoralis. in 4. col. uerſ. ſigna. de excep. Cum igitur illa probatio ex confeſſione procuratoris reſultans, non erat clara, nec concludens, quia poterat intelligi de moleſtia poſt uel ante impetrationem facta, quarum altera pacificam poſſeſſionem interrumpere poterat, altera uero non, talis probatio ambigua & dubia non debet admitti, per ea, q̃ dicunt in c. in præſentia. de probat. eo maxime, quia illa commiſſio fuerat impetrata poſt impetrationem aduerſarii: & ſic eo tempore, quo ueriſimiliter procurator non poterat habere notitiam moleſtiæ. Fuit igitur illa moleſtia potius imaginaria & præſumptiua, & ad cautelam inducta, quàm uera, potuit procurator confitendo moleſtiam, quam ignorabat ad excludendum beneficium iſtius regulæ domino præiudicare, iuxta not. in l. 1. C. de pact. Debuit ergo in iſtis dubiis probationibus contra impetrantem, & pro poſſeſſione impetratio fieri, quia clara eſt regula iuris, in dubiis reo magis, quàm

quàm actori fauendum eſſe Hinc euenit, ꝙ ius tertii per ſolam ſupplicationem pro ductũ nõ releuat, quia nõ reputatur clarũ quouſque ſuper ſupplicatione literę expe ditæ ſint : & ob eam cauſam res efficitur dubia, quæ probantem non releuat. Et in illa etiam ratione fundatur illud, quod Rota in una Cremonen. penſionis coram Domino Chriſtophoro panigarola. 10. Decembr. 1529. concluſit, uidelicet, ꝙ ad effectum incurrendi priuationem ob non ſolutionem penſionis, non ſufficeret noti tia uaga & incerta, uel etiam, ꝙ procura tor ſciuerit, & dominus ratum habuerit: ſed requirebatur clara & indubitata noti tia principalis, quo ad incurrendum cẽſu ras & pœnam, per ea. quæ ſcripſit Fely. in capitul. quoniam. §. porrò, colum. antepe. ut li: non cont. & in c. cum contingat. col. pen. de reſcrip.

Qvaestio XLIX.

Quæro, nunquid poſſeſſor pacificus di ci poterit ad effectum iſtius regulæ, ſi cauſa contra eum infra annum nomine meo committatur per aſſertum procura torem meum, quam commiſſionem ego poſt annum ratam habui?

Solvtio. Hodie, quæ eſt 4. Februa rii 1534. iſta dubitatio per Dominos in cauſa Tuden. decanatus coram R. D. Ioan. Clerici pro parte negatiua deciſa fuit. Et inter alia pro iſta deciſione adductũ fuit dictum Bald. quod communiter approba tur in l. fin. C. ad Macedonianum. ubi ratifi catio, quę fit tempore quo actus nihil ope ratur, propter lapſum temporis, non ualet quia inuenit obſtaculum in medio, quod impedit, ne tempora, ſiue extrema coniun gantur. Sed in quæſtione præſenti, licet cõ miſſio facta fuerit infra annum poſſeſſio nis, ex quo tamen illa non ualebat ex de fectu mandati, & ratificatio uenit poſt an num, eſt dicendum, poſſeſſori nullum de trimentum adferre, quia res deuenit ad ca ſum, à quo incipere non poterat: arg. ca. ſi eo tempore. de reſcript. lib. 6. Et quia rati ficatio per dominum de actu nullo poteſt fieri in prȩiudicium ſui, non autem in dã num alterius, ut dicit deciſ. 1. de procu. in anti. ratificatio enim debet fieri infra tẽ pus, infra quod actus geri poteſt: vulg. l. bonorum. ff. rem rat. hab. & gl. iuncto tex. & ibi not. Gemin. & Alex. in c. non ſolent. 2. q. 6. & hoc uidetur in terminis expone re gl. in c. rati habitionem. de reg. iur. li. 6. cum concor. ut ſcribit Alex. in conſ. 101. uiſo proceſſu. col. 1. lib 2. & in conſil. 135. ponderatis his. eod. libr. præſertim, quia hoc caſu per poſſeſſionem annalem ante ratificationem fuit ius quæſitum poſſeſſo ri, & ſic ratihabitio impetitur ut dicit gl. in d. c. ratihabitationem. cum concor. de quibus per Dec. in conſi. 147. in cauſa. col. pe. & conſil. 216. in 2. col. & alibi ſæpe, ut d. xi in d. c. ratihabitionem. Et in ſumma iſta eſt apud omnes uera & recepta cõclu ſio, ꝙ ubi de præiudicio alicuius agitur, ra tificatio locum non habet, ut habetur in dictis locis. Et tradit Alex. in conſil. 78. ui ſo & diligenter.. in 4. col. lib. 5. ſed in caſu iſto eſt idem. igitur, &c.

Vltimo, pro iſta opin. uidetur eſſe gl. in in c. nonnulli. de reſcrip. quę uult, ꝙ com miſſio impetrata nomine meo non poteſt per me ratificari, ex quo ad illam impetrã dam requirebatur ſpeciale mandatum. Et iſta eſt una de fallentiis, quæ dantur ad re gu. ratum. de reg. iuris. lib. 6. quam ad hoc ponderat Fely. in cap. cauſam. el 1. in pen. & fin. colum. uerſi. fallit tamen. de iudic. quod eſt multum notandum in propoſito quæſtionis noſtræ.

Accedũt prędictis, quæ in una Hipori gen. parochialis coram D. Nicolao de Are tio de menſe Iunio 1521. Rota tenuit, ui delicet, ꝙ lis mota per aſſertum procura torem poſt obitum collitigantis ad effe ctum regu. de ſubrogandis, ratificari non poſſit. Pro qua deciſione faciunt ea, quæ ſcribit d. Anto. in capit. cum uenis ſent. in fin. de reſtitut. ſpoliatio. ubi di cit, quòd ſi aliquis tanquam procura tor meus poſſeſſionem huius beneficii pro me capit: & deinde ille aſſertus procurator ab alio ſpolietur, non pe tero ego ad effectum, ut mihi actio ſpo lii competat, poſſeſſionem illam ratam habere. Ita dicit ibi dominus Antonius, & aſſerit Rotam ita tenere. Cuius dictũ latè ſequitur, & comprobat Alex. in l. quæ

meo

meo.in 2.col. ff. de acquirenda poſſeſſio ne. Reliqua circa præſentem quæſtionem uidēda erūt in regula de triennali. ubi eādem quæſtionem, quę ibi in facto contingit, ſcribam.

QVAESTIO L.

QVæro, an poſſeſſio annalis ad producendam exceptionem iſtius regulæ, ſufficiat, quòd ad ſit tempore impetrationis, citationis aut ſententiæ, licet poſteà deſinat eſſe?

SOLVTIO. Iſta quæſtio per Dominos meos in Rota, in cauſa Hiſp. Scholaſtriæ coram D. Nicolao Aragona de menſe Octob. 1533. diſcuſſa fuit. Et quia cauſa ex alio cap. tunc fuerat reſoluta, inter loquēdum dictum fuit, poſſeſſionem annalem, pacificam ſaltem tempore impetrationis requiri debere, quo tempore aliarum qualitatum hic requiſitarum expreſſio fieri debet, prout regula hic in prima ſui parte diſponit. Vnde ſicut ſufficit dictas qualitates impetrationis tempore adeſſe, licet poſteà ceſſent, per not. ꝑ glo. in uerſi. canonicis. in cap. ſtatutum. de reſcrip. libro ſexto eodem modo, & qualitas poſſeſſionis annalis ad producendum iſtam exceptionem ſufficere debet tempore impetrationis interuenire, licet poſteà poſſeſſio perdatur. Quia exceptio ex annali poſſeſſione præcedente impetrationem naſcitur, non ex ſequenti, unde ſufficit impetrationis tempore iam eſſe annalem, ad effectum, ut impetrans ſeruare hic contenta teneatur, & poſſeſſori exceptio regulæ competat. & hoc clarè innuūt uerba iſtius regulæ ibi, per annum immediatè pręcedentem, &c. Nec obſtat, ſi dicatur, quòd ſi poſſeſſor poſt impetrationem actoris deſinat poſſidere, impetrans non poterit uſque ad ſententiam cauſam proſequi, ut hic dicitur. Quia illud eſſet uerū, quando ageretur poſſeſſorio, ſed regula iſta ſecundum Dominos, ut etiam inferiùs in alia q. dicetur, petitorium cōcernit, ſuper quo poſſeſſor ad iudicium trahitur, & ſuper quo debet dari ſententia, ut innuunt uerba tex. ibi. & cauſam quare ſibi ius non competat, &c. nō igitur refert, nec requiritur reum conuentum tempore proſecutionis cauſæ, uel ſententiæ, ſed tempore impetrationis annalem fuiſſe, quo ad hoc, ut impetrans implere debeat, quod ei incumbit: quia forma illi per iſtam regulā impoſita eſt, quæ cū ipſum impetrantem cōcernat, & in ſui odiū introducta ſit, debet ad unguē obſeruari, & ideo cauſam contra reum cōuentum uſque ad ſententiam proſequi tenetur, ut hic dicitur. facit clemen. 1. ut lit. penden. & cap. 1. & 2. eod. titu. lib. 6. Nec iſta regula requirit ſententiam contra poſſeſſorem ferri, quia non reſpicit factum poſſeſſoris, ſed impetrantis: & ideo regula imperſonaliter loquitur, quòd eā proſequi teneatur: & ſic, licet reus conuētur deſinat eſſe poſſeſſo, hoc facere tenetur, iuxta l. properandum. §. ſin autem reus. C. de iudic. quia defectus rei actorem non proſequentem excuſare non debet. Quod eſt ex eo etiam ſuadetur, quia licet regula faueat poſſeſſoribus: tamen principaliter in fauorem publicum introducta, ut lites terminentur, ut dixi ſuperiùs in quadam quæſtione, ponderando uerba regulæ, ibi: ut improbi exquirentium lites motus reprimātur, &c. & genus pœnæ Cameræ apoſtolicę applicando. Et ideo impetrans cauſam terminari facere, intra annum adſtringitur, ad effectum, ut litis euentu uideatur, an impetrans improbus litigator fuerit, & puniatur ut ſic moleſtatores iniuſti ex grauitate pœnæ deterreantur, aliique impetrantes cautiores in poſterum reddantur, cùm ſe per regulam ita interpretatā ad cauſam uſque ad ſentētiā proſequendam adſtrictos eſſe cognouerint. Diſcantque pariter, non niſi ex claro & bono iure, impetrationes ſuas obtinere, & poſſeſſores ex eodem ad iudicium euocare: & hoc eſt, quod uerba iſtius regulæ præ ſe ferunt, ibi, ſpecificam, & determinatam cauſam, ex qua clarè conſtare poterit, qđ nullum ipſi poſſeſſori in dicto beneficio ius competit, &c. Non igitur curandum eſt, an reus dimiſerit poſſeſſionem, uel ne. Quid, ſufficit eum per annum immediatè pręcedentem impetrationē poſſideſe, ut dicitur hic: unde ſi poſt citationē deſinit

ſinit eſſe poſſeſſor, nihilominus exceptio ni regulæ locus erit.

Ex quibus omnibus adparet in proſecutione cauſæ priuati factum non tam conſiderari, quàm publicum: arg. eorum, quæ not. Bar. in l. agraria. ff. de ter. amot. cum ſimilibus. Ex quo inferrur, priuatam perſonam facto ſuo a lite ſe abdicando intereſſe publico præiudicare non poſſe, ut no. in l. 1. ff. ad Tertul. Imò ſi poſſeſſor poſt motam litem poſseſſionis ceſſiſſet: nihilo minus à dicto impetrante damna & intereſse, quæ poſseſſionẽ ſuam contigiſsent, repetere poſset, per iſtum text. arg. glo. in c. præſenti. de offic. ordin. lib. 6. & c. cæterũ de dona. Poſseſſio igitur ad effectum proſecutionis cauſę, de qua loquitur iſta regula, nihil facit: nam ſufficit qualitatem poſſeſſionis adeſse tempore uerbi, id eſt, tempore impetrationis iuxta uulgat. l. in delictis. §. ſi extraneos. de noxal. Et hoc dicendum ſuadet dictio, Exnunc, quæ extremitatem principii refert, ſecundum gloſ. in cle. 2. de hæred. & in clem. 1. de iure patronat. cum ſimilibus.

Nec obſtat, ſi dicatur regulam ita demũ impetranti obſtare, quando per poſſeſsorem annalem opponitur, & ſic uidetur requiri qualitas poſseſſionis tempore exceptionis, cum hæc exceptio fauore poſseſſoris inducta ſit: & iſto mõ bene quadrat, quod dicitur in d. l. in delictis. §. ſi extraneus. uidelicet, ꝙ qualitas adiecta uerbo, debet adeſse tempore uerbi, id eſt, exceptionis proponendę, cum exceptio non detur non poſseſsori. Sed ad hoc reſpondetur, ꝙ poſseſſio ſequens impetrationẽ non eſt illa, quæ impetrantem afficit, ſed præcedens: unde impetrans tempore ſuæ impetrationis ad faciendam mentionem poſseſſionis præcedentis, non ſequentis, adſtringitur, & tunc requiſita regulę circa expreſſionem nominis & gradus tunc poſſeſſoris adſtringitur. Vnde ex quo impetratio ſemel adfecta fuit, dato, quod poſſeſſor poſt impetrationem deſinat poſſidere: impetratio, quæ à principio fuit nulla, non ualidatur, quominus reus conuentus tunc poſseſsor excipere de regula poſſit, dato, quòd tempore exceptionis non poſſideat. Et ad illud dictum, ꝙ qualitas adiecta uerbo, & cap. reſpondetur, ꝙ illud dictum procedit, quando qualitas non habet tractum ſucceſſiuum, ſicut poſseſſio, quia tali caſu poteſt qualitas uerificari ſecundum aliud tempus. Ita notabiliter illud dictum limitat & declarat Cardina. Zabarel. in repe. c. perpendimus. in 8. col. de ſenten. excommuni. Vbi etiam aliam limitationem ponit, quam uideas, pro quibus allegat bona iura. Et ita reperio tẽpore Sixti, ſecũdum iſtam opinionẽ excellentiſſimos Doctores in quadam cauſa Burgen. Abbatiæ de Villalbuca, conſuluiſſe, ut patet in primo uolumine conſiliorũ Io. Aloiſii Tuſcani Mediolanenſis aduocati tunc conſiſtorialis, fol. 43. Quibus accedent ea, quæ in illa quæſtione, De poſseſſore cedente dicam.

QVAESTIO LI.

QVæro, nunquid regula iſta inhabiles ipſo iure etiam per extrauag. Boni facii, Pii, Alexand. & Iulii, contra non ſoluentes annatas editas, uel quemcunque alium inhabilem defendat?

SOLVTIO. Reſpondetur, ꝙ ſic, quia iſta regula non recipit reſtrictionem de habilitate. Nam licet iura loquẽtia de perſonis, intelligi debeant regulariter de habilibus: leg. 1. C. de ſacroſan. eccle. & & uulg. l. ut gradatim. ff. de mu. & ho. hoc tamen fallit niſi conſtitutio reſpiciat animæ uel reipublicæ commodum: quia tali caſu lex generaliter loquens, intelligitur etiam de inhabili, ut eſt tex. ſingularis in l. ſi quis in graui. §. utrum. uerſic. is quoque. ff. ad Sillan. quem ad hoc pro ſingulari notat Iaſ. in l. qui ſeruum in 3. col. ff. de uerb. oblig. Et prius Alex. in l. cum mulier. in penu. col. ff. ſol. mat. & And. Sicul. in c. 1. col. 24. de conſt. & in c. nouit. num. 233. de iud. & in rub. de reſcr. in clem. col. 11. & in rub. de reb. eccl. non alien. in 4. column. nu. 19. & col. 73. nu. 225. & alibi ſæpe, ut latius ſcripſi. in §. in perſonã. inſt. de ac. Sed iſta regula reſpicit fauorem reipublicæ, cuius intereſt lites reprimi, ut dicitur in l. properandum. de iudic. ut dixi ſuperius in primis quæſtionib. iſtius regulæ. Ergo debet gñaliter de quocũq; poſſeſſore

intelligi. Et ita ſemper iſta regula interpretata fuit. Inhabiles igitur quomodocũque inhabilitati, iſta regula defenduntur, quæ ſola detentione ſatisfieri uidetur, ſecundum interpretationem longæuam Rotę.

Limitatur tamen iſta non procedere in duobus caſibus. Primus caſus eſt in inhabili, ea inhabilitate, ut nec etiam rem detinere poſſit, prout eſt hæreticus, cuius non ſolum poſſeſſio, ſed etiam nuda detentio rei prohibita & damnata eſt a lege, ut probat Card. Alex. poſt gl. ibi in c. quo iure. 8. diſtinct. de quo ſtatim dicam in ſequenti quæſt.

Secundò fallit in eo, de cuius non titulo notoriè conſtat, quia talem non defendit regula, ne malitiis & fraudibus detur locus, contra c. ſedes, de reſcrip. facit, quod tradit Iaſ. in l. 1. in 1. col. ff. de oper. no. nũtiatione. ubi dicit, ꝙ licet in dubio nuntiatio noui operis, de qua in ueritate nuntiãti nullum ius competit, debeat attendi, & liget, ut ibi eſt text. ubi tamen notoriè cõſtat de non iure nuntiantis, talis nuntiatio debet ſperni. Nam regula iſta loquitur in eo poſſeſſore, de cuius titulo ignoramus, uel ſumus in dubio, an habeat titulum, uel non: quia licet in rei ueritate titulum non habeat, dummodo illud notorium non ſit defenditur a regula: ſecus, ut dixi, in notorio: arg. eorum, quæ dicit Abb. poſt Innoc. in c. eccleſia. de cauſa poſ. & ꝓprie. & in c. ex parte, circa fi. de reſti. ſpol. cum conc. & ſcribit Alex. in l. naturaliter. §. nihil cõe. ff. de acq. poſſ. qui uolunt, ꝙ licet regulariter expoliatus reſtitui debeat fallit tamen, niſi notoriè de non iure expoliati conſtaret. Regula igitur iſta debet intelligi de detinente, quem credimus habere aliquem titulum. Nam poſſidens per annum beneficium ſciente & patiente imperrante, qui prætendit ius habere, præſumitur ex poſſeſſione illa annali titulum habere, ut dicunt Doct. in c. 2. in fi. ſi de inue. feu. inter domi. & uaſal. & in c. Titius. in fi. ſi de feu. contr. fue. cum conc. ut per Mod. conſulentes, uidelicet, Stephanum Bertrandum in conſil. 1. in 10. col. nu. 16. in 1. uol. & ante ipſum hoc ſequitur Domi. in conſ 14. circa fi. ſed quicquid ſit de iure in ſpectato.

In hac regula tamen contrarium ſeruatur, quia ſiue notorie de non titulo annalis poſſeſſoris conſtet, ſiue non conſtet, impetrans ſeruare tenetur hic contenta, & ſic ſi poſſeſſor nullum ius habet in proſecutione litis, condemnabitur, & a ſua intruſione cum fructuum reſtitutione amouebitur.

QVAESTIO LII.

QVæro, an regula iſta defendat hæreticum?

SOLVTIO. D. Gul. Caſſiodorus auditor egregius & diligens in quibuſdã ſuis collect. deciſ. nouiſſimarum Rotæ, diſcutit iſtum articulum pro utraque parte, & certè, iudicio meo, impertinenter. Nam ex quo ſup iſto puncto, ut ipſe refert in una cauſa Illerden. præpoſituræ, de an. 1519. & 1520. coram D. Paulo Capiſucco iudicauit Rota, quæ mota fuit una tãtum ratione iuridica ſuperuacuum uidetur argumẽta contraria contexere, & illa quidem minus efficacia, quę occupantis uiris legendis melioribus impediti, negotium dare poſſunt. Viſum igitur eſt mihi ſolum circa illam rationem deciſionis, qua tunc Rota mota fuit, inſiſtere: quæ ſi uera eſt, non attinet amplius ſcholaſticorum more rem per diſputationes in dubium refricare: ſin autem ratio non ſubſiſtit, alia fortior quęrenda erit.

Ratio igitur deciſionis in illã cauſa Illerden. fuit, quia in hæretico reprobatur a iure non ſolum poſſeſſio, ſed etiam detentio ipſo iure, ut tradunt gl. Dom. & Alex. in c. quo iure 8. diſt. ubi igitur non datur poſſeſſio, nec detentio, regula non procedit. Iſta eſt ſumma deciſionis Dominorũ comprobata multis rationib. ſed iſta cæteris eſt efficacior & magis proxima, aliæ uerò ab extra tendunt.

Vidẽdum eſt igitur, num ratio iſto ſubſiſtat: & certe non uideo ubi probetur in iure, ꝙ hæreticus priuetur ipſo iure detentione, & ꝙ talis detentio adeò in eo ſit dãnata ꝙ illi defenſio iſtius regulę prohibeatur: cum igitur non reperiantur hoc iure cautũ, erubeſcimus ſine lege loqui. c. ego ſolis, 9. diſt. facit tex. in c. illa. ne ſede uac. Nam ut inquit Bal. in c. nihil. de ele. quod lege non cauetur, in practica non habetur,

quia

quia paria ſunt, aliqua ſine lege facere, uel contra legem, ut ipſe idem Bal. dicit in c. in Geneſ. in fi. col de elect. ſequitur Iaſ. in l. ſingularia, in 7. col. ff. ſi cert. pet. Hinc illud emanauit, quod Ant. de But. dixit, ꝙ poſſumus iudicare contra commu nem opi. non habentem caſum legis pro ſe. ut refert Iaſ. in l. illam. C. de coll.

Pro qua opin. adduco duas rationes iu dicio meo efficaces. Prima eſt, quia, ut di ctum fuit ſupra q. proxima, regula iſta re ſtrictionem de habilitate perſonarum non recipit: ſed quicunque inhabilis, & nu dus detentor tueri ſe regula iſta poteſt, q̃a non tam poſſeſſoribus ipſis fauet, quàm impetrantes inſequitur, & ſic principali ter regula inducta eſt in odium exquiren tium lites, ſed iſtud odium calumnioſè im petrantium non purgatur, nec ceſſat pro pter hoc, ꝙ poſſidens ſit hæreticus, ergo debet habere locum regula, quia propter hoc hęreticus non manet impunitus, cum poſſit ab alio impetrante ſeruante requiſi ta in regula priuari beneficio, & amoueri a poſſeſſione. Nec obſtat, ꝙ hæreticus ex poliatus non reſtituitur: quia hoc non fa cit quominus uti non debeat regula: quia uidemus execrabilem expoliatum non re ſtitui. Vt cõcluſit Rota in una Ginen. prio ratus coram R. P. D. Petro Vortio, de anno 1530. per rationes, & autoritates, de quib. inferius in q. de execrabili, & etiam in reg. de triennali, in 10. q. dicam, & tamen ille utitur beneficio iſtius regulæ, & etiam de triennali, ut meminit Caſſiod. hic. Et dicã latius utroque loco. Igitur argumentum non eſt concludens.

Secunda ratio eſt, quia uidemus, quòd licet hæreticus ſit priuatus ipſo iure bene ficiis: tamen nõ poteſt amoueri, niſi prius citetur, & ſententia declaratoria contra eũ promulgetur, ut dicit text. in c. cum ſecun dum de hær. lib. 6. Et hoc idem eſt in exe crabili, ut patet, in c. licet epiſcopus, de prę bend. lib. 6. Sed antequam declarentur, cer tum eſt eos beneficia detinere, quia hære ſis uel execrabilitas facultatem facti non auferunt, quia talis facultas non poteſt ni ſi a iudice tolli. Nam fieri nullo pacto po teſt, ut dicit lex, quominus quis aliquid de tineat, uel de facto faciat, uel etiam in ſeip ſum ſæuiat, niſi prohibeatur a iudice, ut ro to tit. ff. de his, qui ſibi mor. conſci. Nam li cet lex prohibere poſſit detentionem iuris non tamen poteſt prouidere, quin aliquis ſi uult beneficium de facto non occuper, & illa detentio facti ſufficit, quo ad iſtam regulam ſecundum interpretationem Do minorum.

Non obſtant notata in d. cap. quo iure, quia licet illa negari poſſent, cum non ſit lex aliqua hoc prohibens: nihilominus di ci põt, ꝙ illa detenta, quæ prohibetur hę retico, debet intelligi in dubio de deten tione iuris, non autem de detẽtione nudi facti, qua ſola contẽta eſt regula iſta: quia ſecundum communes regulas, appellatio ne detentionis intelligitur de detentione iuris, non facti, ut late tradit Alex. in l. 1. in prin. in 16. col. uerſ. quærit Bart. ff. de acq. poſſ. Et licet dicta deciſio iſtis rationib. ex pugnari poteſt, tamen in iudicando ma gno eſt autoritas illius Gloſſ. Gemi. & Præ poſiti, licet nihil allegent. De hoc tamen in regula de triennali adhuc aliquid dicã. Et iſta omnia, quæ dicta ſunt, procedant in poſſeſſore hæretico: in impetrante ue rò hæretico, dixi ſuperius in 3. q.

QVAESTIO LIII.

QVæro, an iſta regula defendat poſſeſ ſorem priuatum beneficio, ob non ſolutionem penſionis?

SOLVTIO. Rota iſtum caſum de an. 1529. menſe Octob. coram Staphileo, deci derat, ut adnotauit D. Pet. And. Gam. audi tor inſignis in memorialib. ſuis. Et conclu. Dñi, ꝙ talis poſſeſſor reg. non defendatur. Rõ fuit, q̃a licet iſta reg. ſit inducta in odiũ impetrantis, tñ ex quo conſentiens penſio ni, uidetur a principio cõceſſiſſe priuatio ni ob non ſolutionem, non debet adiuua ri regula, nec põt in hoc conqueri, quia cõ ſentienti, & uolenti non fit iniuria: uulg. l. ſcienti. de reg. iur. lib. 6. Et ſic iſto caſu ini tium attenditur: arg. eorum, quæ dicit Lap. alleg. lib. 24. Hinc eſt, ꝙ licet pau per tate oppreſſis ſoleat concedi beneficium c. Odoardus, de ſol. ſecus tñ eſt in debito re penſionis, ut dixi late in trac. ſignaturę.

QVAESTIO LIIII.

QVæro, an regula iſta defendat execra bilem poſſeſſorem annalem?

Solvtio. Poteſt dici ꝙ ſic, quia defendit quemlibet detentorem, dummodò detentio non ſit improbata a iure, ut in hęretico, de quo proximè q. 52. dixi & in execrabili expediũ uidetur: quia pluries fuit dictum in Rota execrabilem ſaltem detinere: quia a detentione non reperitur prohibitus, quinimo neque poſſeſſionẽ amittit, ſed ut ea priuetur, debet prius citari, ut patet in c. licet epiſcopus, de præb. lib. 6. & faciunt ea, quæ dicit Pet. de Anc. conſ. 117.

Sed pro uera reſolutione iſtius q. diſtinguendi ſunt duo caſus. Primus eſt, qñ beneficia incompatibilia non detinentur ultra tempus contentum in d. extrauag. execrabilis. Et tali caſu, quia datur poſſeſſio, aut ſaltem detentio, iuuatur iſta regula, & ita procedit tex. in d. c. licet epiſcopus. Secundus caſus eſt, quando execrabilis detinet beneficia ultra tempus præfixum in d. extrauag. & tunc, quia extrauag. prædicta ſeruationem inducit, cum decreto poſſet teneri, execrabilem non defendi iſta reg. Ratio eſt, quia per decretum reſeruationis annihilata & improbata fuit quælibet poſſeſſio, & facti detentio, ut dicit notabilis deciſio. prima, in titulo de reſtitutio. ſpolia. deciſio. 1. in antiquiori. Et ubi non datur poſſeſſio uel detentio, iſta regu. non habet locum. Hinc uoluit Rota in una Gienen. de qua in proxima q. faciam mentionem, ꝙ talis expoliatus non reſtituatur. Quod etiam tenuerunt Mod. in tract. reſeruatio. in 41. effectu. Sed quicquid ſit, Rota tempore meo tenuit utroque caſu contrarium, quia ex quo iſta regula nullum requirit titulum, neque bonam fidem, quælibet occupatio ſufficit in odium impetrãtium beneficia poſſeſſorum uiuentium certo modo.

QVAESTIO LV.

QVæro, an regula iſta obſtet impetranti beneficium per alterius aſſecutionem, uel per non promotionem?

Solvtio. Quidam antiqui Doct. ut Ioachi. de Narnia. Io. Aloiſius Tuſcanus Med. & alii plerique tenuerunt, reg. hoc caſu non habere locum, ut adparet lib. 1. & 14. allegat illorum temporum: moti hac tãtum ratione, quia regula loquitur de beneficio uacãti ex perſona alterius, quàm poſſeſſoris. & ſic ex antiqua uacatione ante poſſeſſionem annalem, uel poſt, & tali caſu impetranti poſt poſſeſſionem annalem obſtat regula. ſed hæc non uerificantur in uacatione contingente ex perſona poſſeſſoris, eo maximè, quia iſta eſt quædam priuatio iuris.

Tamẽ quicquid ipſi dicant, Rota contrarium tenuit, ut refert hic Gloſſator in fin. & ſequitur do Gul. in collect. deciſionum Rotæ. Et ita etiam in una cauſa capellanię Plac. coram d. Staphileo 29. Oct. 1529. conclusum fuit, ut atteſtatur d. Pe. And. Gam. in quibuſdam ſuis memorialibus deciſionum Rotæ. Ratio deciſionis fuit, quia iſta regula indiſtinctè loquitur, ergo non eſt facienda differentia, an aliquis ex perſona poſſeſſoris, uel alterius impetrauerit: quia dummodo aliquis ſit intruſus per annum antea, & pacifice per dictum tempus poſſideat, erit locus regulæ, & hoc idem in execrabili. & non promoto locum habebit: quia illi antequam poſſeſſione priuentur, poſſunt per annum beneficia detinere: & talis poſseſſio, ſiue detentio ante ſententiam conſideratur a iure, ut patet in c. licet ep̃s, de pręb. lib. 6. ubi tex. diſponit execrabilem antequã citetur, a poſſeſſione amòueri non debere, ex quo adparet poſſeſſiònem illam ante amotionis tempus coloratam dici poſſe. Hinc eſt, ꝙ eſt locus reſtitutioni, ſi illa expolietur, ut dicit Compilator deciſ. Rotæ in tit. de teſt. ſpolia. deci. 3. in ult. addit.

Sed ulterius cogitãti uidetur adhuc primam opin. ſuſtineri poſſe, in qua Gloſſator hic, & antiqui aduocati fuerunt. Ratio iſtius opi. eſt. quia illa impetratio, de qua hic quæritur, eſt quædam priuatio iuris: Et quemadmodum ſuperius diximus in alia q. regula iſta locum non habet in impetrante per priuationem, rationibus & argumentis, de quibus ibi latius dixi. Tum etiam, quia ſi conſtat poſſeſſorem eſſe execrabilem, adparet de notorio non iure eius, & per conſequens eius poſſeſſio & detentio improbatur a iure, adeò quòd ſi ſpolietur, reſtitui non debet, ſicut de hęretico ſuperius diximus, & licet Compil. in d. deciſ. 3. tenuerit execrabilem expoliatum, eſſe reſtituendum, eius opinio. ultra

hoc

hoc ꝗ eſt unius tantùm doct. nihil tamen pro ſua opi. allegat, Imò cõtra eius opin. concluſit tempore meo Rota in una Gien. beneficiorum coram R. P. D. Petro Vortio, nunc epiſcopo Aquen. 1533. die 8. Octob. contra Rodericum Lopez pro quodam capellano, & familiari Reuerend. Card. Gienen, aliàs Baren. ut ego tunc adnotaui, quę uoluit execrabilem expoliatũ non eſſe reſtituendum. Pro qua deciſ. inter plura, quæ breuitatis cauſa omittuntur, allegatum fuit conſil. Old. 227, ubi expreſſe tenet execrabilem non eſſe reſtituẽdum. & idem probat Rom. in conſ. 499. & eſt deciſ. Dominorum in antiquis, num. 371. cum qua tranſit Abb. in diſpu. Titius, in 5. dubio, & in c. in literis, col. pen. de reſti. ſpo. Corſet. in tract. de reſt. ſpol. fallen. 27. & 33. Non enim uidetur iure nec rationi conſonum, unde quis pœnam meretur præmium & fauorem reportare, l. cõgruit de off. præt. & quia reſeruatio d. extrauag. inficit etiam detentionem, ut probo ſuperius in alia q. ſublata igitur detentione, regula iſta locum non habebit, niſi dicamus, prout in illa q. de hæretico dixi, execrabili prohiberi detentionem iuris, prout in dubio præſumitur non autem detentionem nudi facti. quæ quo ad iſtam regulam ſuffi cit: & quia regula de triennali execrabilem defendit, ut tenuit Rota, & ibi latiſſimè dixi: ergo idem dicendum eſſet in iſta regula, aut eodem modo tenendum eſſet in utraque, nec titulus coloratus in regula de triennali deberet illum iuuarem; quia ſi execrabilis prohibitus eſt poſſidere & detinere, ſinę poſſeſſi. præſcriptio non procedet, ut dicit reg. iuris: nec titulus quo ad poſſeſſionem aliquid facit, quando illa prohibetur, præſertim, quia Gem. in d. c. licet. negat execrabilem habere poſſeſſionem, neque titulum coloratum. Pro reſolutione igitur iſtorum uidenda ſunt, quæ in dicta regula ſcribam.

QVAESTIO LVI.

QVæro, an primus reſignans poſſeſſor annalis defendi poſſit iſta regula cõtra tertium reſignatarium habentem cauſam a ſecundo reſignante?

SOLVTIO. Iſta quæſt. fuit propoſita per d. Iacobum Simonettam menſe Iulio 1531. in cauſa Hiſpal. beneficiorum, & tũc prima facie fuit dictum per Dominos animo melius deliberandi, ꝗ non, quia talis reſignans uidetur habere improbam detẽtionem, adeò ꝗ ſpoliatus non reſtitueretur, ſed nihil ſuper hoc fuerat informatũ: ſed ea omnia per Dominos fuerunt ex tẽpore dicta. Nam certè cõtraria opi. uidetur firmior, quia clarũ eſt, ꝗ licet primus reſignans ex reſignatione, quam fecit, trãſferat titulum, & poſſeſſionem, ut dicit dec. cſ. in not. 23. tamen poteſt manere in detentione, quam non transfert, ut ibi dicitur, quæ ſola ſufficit ad ſe tuendum beneficio iſtius regulę: quia, ut ſæpe dictum eſt, omnes iniuſti, excepto hæretico, in quo reperitur reprobata detentio, iuuãtur iſta regula, ut concluſerunt ſæpe Domini, & maximè in caſu iſto, in quo detentio primi reſignatis eſt tanti momenti, ꝗ ſi in ea perſeueraſſet per triennium, præſumeretur retroceſſio, ut tenuerunt Domini propter æquitatem, alleg. Lap. 89. In caſu propoſito ſi primus reſignãs non fuerat triennalis detentor, ſufficit ergo ſola aſinina occupatio, ut iuuet eum, quo ad exceptionẽ regulæ, ſicut iuuat excommunicatum, homicidam, & alios crimino ſos, & intruſos, imò expoliatorem non uiolentum, ut dicam in alia q. nec reperio ꝗ in iſto primo reſignante detentio fuerit improbata a iure, prout tunc de improuiſo dicebatur, qa hoc iure non cauetur, imò in hæretico, q eſt cæteris peccatoribus deterior, quem Domini uoluerunt iuuari regula, non reperitur reprobata detentio, niſi per dictũ Geminia. & Alexandrini tenentis hoc abſque aliqua autoritate iuris, ſed in hæretico poteſt deciſio tolerari, ex quo habet ſaltem aliquos doct. egregios ꝓ ſe: licet ſup hoc fuerit multũ diſceptatũ. Sed in caſu noſtro nullus unq̃ hic dixit, ꝗ ſit reprobata detẽtio, ſed ꝓ opi. Dñorũ uide q̃ dicã in q. ſeq. Et interim tenẽdą eſt op. ſ.

QVAESTIO XVII.

QVæro, nũquid annalis poſſeſſor renuntians alteri beneficium ſuũ, q poſt renũtiationẽ in eius poſſeſ. ꝑ annũ pacifice remãſit, de iſta reg. cõtra impetrantẽ dictũ beneficiũ per obitũ reſig. excipere poſſit?

SOLVTIO. Iſte caſus in indiuiduo in Rota propoſitum fuit per R. D. Silueſtrū Datium 18. Decemb. 1536. in cauſa Burg. canonicatus de Veruieſca, & tunc inter ſo quędum in partem affirmatiuam inclinabant Domini: quia renuntians continuauit ſuam poſſeſſionem priorem, quam habuerat ante reſignationem poſt renuntiationem, ita ꝙ tempore impetrationis reperirur annalis. Prætereà, facit, quia licet iſtius renuntiantis poſſeſſio per renuntiationem amiſſa fuerit, ut ſuperius in proxima q. dixi eſt uerum reſpectu poſſeſſionis ciuilis, quæ animo retinetur: ſecus uerò reſpectu naturalis, quam per reſignationem nō dimiſit, ſed illam detinendo continuauit, ut dicit Cald. conſ. 4. de renun. & deci. 1. de renun. in no. & proptereà illa detentio, ex quo eſt annalis, debet eſſe in conſideratione. Suadetur hoc, quia qui detinet utiq; poſſidere uidetur, ſaltem largo modo, ut dicit Alex. in l. 1. in prin. in 5. col. nu. 8. & §. adipiſcimur. nu. 9. ff. de acq. poſſeſ. & uidetur gl. in ca. cauſam. de preſcript. Et ideo detētori interdicta recuperādæ detētionis cōcedit, ut dicit prædicta deciſio, & tradūt Inn. & alii in c. literis. de reſ. ſpolia. & Alex. in d. l. 1. in pri. nu. 66. & Inn. in c. ſuper hoc. de renūt. Et ſecūdū dictas deciſiō. ita Rota de anno 1516. coram d. Io. Staphileo in vna Segobien. Archid. pro N. de Rojas. Et iterū corā R. P. D. Petro Vortio in alia Calagurtana abbatiæ de Logrógno ꝑ Franci. de Sylua cōtra Aluarū de Gabredo 3. Nouemb. 1531. iudicauit. Si igitur Rota reſtituit ad talē detentionē, utique erit talis detētio cōſiderabilis, quo ad iſtā regulā quæ nullū titulum requirit. Et ꝙ in tali detentione habeat locum iſta reg. tenuit nuper Rota 20. Maii. 1538. corā R. D. Io. Paulo Ptolomæo in vna Hiſpalen. capellanię ſanctæ Catharinæ, in qua Domini in hāc partem inclinabant, uidelicet, regulæ eſſe locum: uerum, quia poſtea conſtitit per teſtes, Antoniū del Corro, de cuius poſſeſſione annali dubitatur, non percepiſſe fructus poſt renuntiationem quam fecerat, & per conſequens non detinuiſſe: & poſſeſſio eius ante renuntiationem non ſufficiebat ad annum, niſi iungeretur cum detentione facta per renuntiationem, ideo ex iſto capite non ſuuit illum regula.

Et licet prædicta ita ſe habeant: nihilominus cōtrarium de iure ſuſtineri poſſet, uidelicet, ꝙ prædictus detentor, qui renūtiauit beneficio ſuo, non poſſit ratione prædictæ anterioris poſſeſſionis annalis ſe tueri ex iſta regula, ſub prætextu quòd ante renunriationem fuerat annalis poſſeſſor.

Pro quo eſt diligenter conſiderandum, ꝙ triplex eſt detentio. Quædam eſt iuris, quam tenent poſſidentes, & uſufructuarii. Alia eſt facti, ut colonorum, & ſeruorum, de quibus per Bar. & Alex. in l. 1. ff. de acq. poſſ. Tertia eſt meri facti, & beſtialis, quæ dicitur aſinina, de qua loquuntur Doct. in l. 3. de acq. poſſ. & eſt illa, quæ tenetur ex nullo iure, ſed de facto, & propria autoritate, qualis eſt iſta de qua loquimur, retenta per illum, qui renuntiauit iuri ſiue beneficio ſuo: quia, ut dictum fuit, per renūtiationem huiuſmodi, renuntians perdidit ius. & poſſeſſionem ciuilem & naturalem, ut latè probant deciſ. Rotæ in antiq. 67. tit. de renun. quæ incipit, nota ꝙ reſignans, &c. Et Ioan. And. Innoc. & Abb. in c. ſolicite, de reſtit. ſpol. & eſt text. in l. 3. §. in amittenda. & in l. ſi quis ui, §. differentia. ff. de acq. poſſ. & ibi not. expreſse Alex. Solo enim animo utraq; perditur. ut ibi dicitur. Ergo ſi adhuc ille, qui renuntiauit, inſiſtit beneficio, dicitur de facto tenere, & ideò fructus non acquirit, ſed probata renuntiatione condemnabitur in eis a tempore reſignationis, ut tenet Rota deciſione 158. incip. licet reus. tit. de renun. in no. Et ratio eſse poteſt, quia iſte talis, ex quo non habet titulum, neq; poſseſſionē, non habet colorem poſſidendi, & ideo fit talis condemnatio: ſecus uerò, ubi haberet poſſidendi colorem: quia tunc a tempore motæ litis fieret condemnatio, ut declarat Rota deciſ. 24. tit. de reſti. ſpol. in no. Igitur iſta detentio, quę incepit a die reſignationis, tali detentori regulæ auxilium non præſtat. Nec dicatur, ꝙ illa detentio fomentari uideatur ex poſſeſſione præambula, quia hoc eſse non poteſt, pluribus rationibus. Prima, quia iſte renuntians ante rennntiationem non detinebat, ſed uerè iuſtè poſſidebat, & illa poſſeſſio per renuntiationem

tiationem fuit extincta, & mortua, & ſe
quens detenrio de facto de qua loquimur
poſt renuntiarionem incœpit, & ideo nõ
poteſt dici poſſeſſio conglutinata, nec cũ
detentione cõtinuata, ſed magis de nouo
acquiſita, ex eo, quia animus continuandi
operatur nouam acquiſitionem, ſecun
dum Bart. Angel. Imo. & Alexand. in l. 3. in
prin. ff. de acq poſ. quæ cum non ſit anna
lis, nec habeat aliquod alimentúm ex poſ
ſeſſione anteriori, ſed ſit multum diuerſa
ab ea, cum aliud ſit poſſeſſio, aliud deten
tio, tu dicitur in l. ſtipulatio iſta §. hęc quo
què. ff. de uer. obl. & l. quod ſeruus. ff. de ac
quir. poſſ. cum ſimi. ut ibi tradunt Mod. ex
diuerſis non fiet coniunctio. l. Papinianus,
ff. de minor. c. in præſentia, de prob.

Eſt igitur concludendum, iſtum deten
torem regula non iuuari. Nec obſtat ꝙ de
tentor habet remedium recuperandæ de
tentionis, ſi ab ea eiiciatur, ut deciſ. 1. de re
nun. in no. quia illud eſt uerum in deten
tore iuris & facti, qui habet colorem
poſſidendi, ut declarat Alex. & Mod. in d. l.
1. in 16. col. num. 66. de acq. poſſ. Secus ue
rò eſt in detentore aſinino, & de facto, qui
nullum colorem poſſidendi retinet, ut col
ligitur ex l. 1. §. deiicitur. ff. de ui & vi arm.
Nam talis etiam de ſtylo hodierno Rotæ
non reſtituitur, quia reſtitutio non datur
ſine colore, iuxta doctrinam Innoc. in c. in
literis. de reſti. ſpo. Nam ex quo hic defi
cit primum extremum, non poteſt agere
ſpolio, iuxta no. in c. conſultationibus, de
off. deleg. Nec obſtat dictum Innoc. in d. c.
ſuper hoc. quia loquitur in prophanis, ut
patet ex iuribus allegatis per eum: licet
Abb. in d. c. ſolite, aliter reſpondeat, diſtin
guendo, ꝙ aut ille qui renuntiat, ſtetit lon
go tempore poſt ceſſionem in beneficio,
& tunc præſumitur juſtè poſſediſſe, quia
potuit ius de nouo acquirere, & ita proce
dit d. 1. deciſio. quod uériſimile eſt, ad c. il
lud, cũ materia, de præſumptio, quia alias
cum ordinarius eum ſine titulo tanto tem
pore non toleraſſet, ut dicit Lap. alleg. 89.
& Milis in uer. beneficium impetrans, &
Anch. conſil. 117. Et tunc ſi talis detentor
expoliaretur, eſſet reſtituendus, & eodem
modo iuuaretur iſta regula: ad quam ſuffi
ceret ſtetiſſe per annum, quo ad iuſtifican
dam detentionem, licet Lapus requirat lõ
gius tempus, ſaltem triennium ſecundum
interpretationem Rotæ, cuius opin. etiam
quo ad regulam de triennali, eſt canoniza
ta in curia. Sed ubi detentor non eſſet an
nalis, nec triennalis, ſed quadrimeſtris, ut
in caſu noſtro, ex quo nullum habet colo
rem iuſtæ detentionis, non debet iuuari
beneficio iſtius regulæ, nec reſtitutionis,
licet quo ad hoc de reſtitutione uideatur
magis dubium. propter alleg. Lapi 52. læta
tus ſum in fin. & dictum Abb. in d. c. in li
teris, deciſio. 1. de renunt. in not. quæ con
trarium tenent. Tamen contraria opin.
hodie practicatur, uidelicet, ꝙ in beneficia
libus requiratur colorata poſſeſſio, quo
ad reſtiturionem petendam. Et ita ho
die ſeruat Rota, & olim per deciſionem
ſeptimam, in titulo de probatio. in not.
alias ſecundum numerum 257. & Egid. de
ciſio. 49. cum ſequent. & 99. & hoc fuit in
troductum, ne daretur uitioſus ingreſſus.
capitulo unico, de eo, qui mit. in poſſeſſ.
cauſ. rei ſeruan. in 6. & ne ex uitio ſuo
commodum ſentiat: iuxta l. quod ſeruus,
ff. quod ui aut clam, & ideo reſtitutio ad
minieulum iuris deſiderat, ut tradit Bald.
in l. unica. C. ſi de mo. poſſ. in 2. col. & ideo
dictum Innoc. & deciſio Rotæ ſuperius in
contrarium allegata, iſto caſu non proce
dent, cum loquar in prophanis, uel in de
tentore cum aliquo alio titulo, pręſertim,
quia dicta deciſ. 1. de renun. non ſe firmat,
ſed incidenter illud tenet. Nec minus ob
ſtat deciſio nouiſſima facta de anno 1516.
coram Staphileo, quia illa non loquitur
in caſu noſtro, ſed cum ſpoliatur quis a ter
tio iniuſtè, & de facto: & ideo ex colore
longæ detentionis poteſt reſtitui, & ſic fa
cit illa deciſio pro iſta parte, & pro iſta ẽt
reſoluitur conſilio Calderini non eſſe ue
rum, cum per renuntiationem utraque
poſſeſſio amittatur, ut ſuperius dictum
eſt, & poſito quòd retineret naturalem,
ut ipſe dicit illa ſine colorato titulo non
ſufficit, per ea, quæ dicta ſunt. & tradit So
cin. in l. rem, quæ nobis. ff. de acquirend.
poſſeſſ. & ſunt caſus in dicto capitulo ſoli
cite, & cap. accepta, de reſtitut. ſpol. qui in
diſtinctè loquuntur quo ad effectum reſti
tutionis. Nam poſſeſſio à iure damnata

non iuuat poſſeſſorem,niſi ſit tãti temporis,de quo non eſt memoria, ut dicit Bal. in l.ius eius.C. de probat. & in l. 2. uerſi. quæro nunquid.C.dè ſentent.

Nec obſtat,ꝙ detentor largo modo dicitur poſſeſſor quia eſt uerùm detentore iuſto,ut in colono,uſufructuario, & ſimilibus.ſecus uero in iniuſto, temerario, & de facto , ut in iſto de quo loquimur , quia talis non dicitur poſſeſſor largo modo,nec ſtricto. Et præſuppoſito,ꝙ huiuſmodi detentio ſub poſſeſſione comprehẽderetur,non poſſet tamen iſto caſu iuuare detinentem,ex eo,quia licet ante renũtiationem poſſidens diceretur detinere,illa detentio iũcta cũ poſſeſſione,fuit iuſta: iſta uero quę pòſt renũtiationẽ tenet,ſiue fuit poſſeſſio,ſiue detentio, eſt iniuſta, diuerſa à prima , & alterius ſpeciei,quo caſu nõ põt cõtinuari,nec coniungi cũ poſſeſſione,uel detentione anteriori, quæ iuſta fuit,iuxta gl.in l.2. §. ſi ſub cõditione. ff.pro empto. & ideo non data cõiunctiõne præcedentis poſſeſſionis, iſta ſola detẽtio non eſt ſufficiens ad iſtã regulã.Et pro iſta parte faciunt ea quæ dicta fuerunt in præced.q.& quæ dicentur infra q.58. inc. quid ſi quis poſſidet,&c. Tamen licet iſta quæ dicta ſunt, de rigore iuris ſuſtineri poſſunt,nihilominus quo ad iſtam regũ. non militant,in qua ex longæua interpretati one Rotę ſufficit ſola detentio, etiam aſinina & iniuſta.Ratio eſt,quia lex impetrantes certo modo beneficia uiuentium multũ abhorret:ut in c.2.de conceſ.pręb. & dixi latius in reg. de impetr. benefi. uiuent.& regula iſta non tam iniuſtam poſſeſſionem, ꝗ improbum impetrantis animum improbat:& ideo dictis impetrantibus imponit formam hic contentam obſeruandam.qua obſeruata , ſi bonum ius proſequentur , iniuſtus detentor eondem habitur,alias in dubio papa poſſeſſori fauere intendit:& ita ſæpe Rota tales ad exceptionem regulæ admittit , ut refert D. Guliel. hic,& ꝙ iſta regula locum etiã habeat, quando quis ſubrogatur in ius alterius tertii, quàm poſſeſſoris , tenuit tota Rota in una Hiſp.cantoriæ corãm R. D. Raynaldo,die 7.Februarii 1539.&dicetur infra alia q.Nec obſt. ꝙ nudus detentor expoliatus nõ teſtituitur:quia eſt uerum, quando ſe ſine aliquo titulo intrudit: ſecus uero ubi titulum habet ab eo qui dare potuit,etiam ſi fuerit reuocatus,quia tali caſu detentio eſt reſtituibilis. & ita procedit deciſ.11. de renuntiat.in no.& poſſunt prædicta omnia concordari.

QVAESTIO LVIII.

QVæro, nunquid iſta regula defendat illegitimum poſſeſſorem annalem, de cuius clericatu,ordinatione,uel diſpenſatione non conſtat?

SOLVTIO. Iſta q. in Rota coram R. P.D.Marcello de menſe Martio 1534. in una Placentina decanatus diſcuſſa fuit inter Ioan.Vergazatorem, & Lazarum Alphonſum reum poſſeſſorem & opponentem de iſta regula pro parte negatiua , uidelicet , ꝙ illegitimus non defendatur regula.Adducebatur primò,quia regula de poſſeſſore loquens,debet intelligi de habili,uulg.l.ut gradatim.ff.de mu.& hon.ſed illegitimus non eſt huiuſmodi.igitur,&c. Secundò,pro iſta parte facit,ꝙ diſpoſitio generaliter loquens de clericis,non habet locum in illegitimo. Hoc probatur : quia canones uolunt , ꝙ quilibet poſſit clericatum ſuum ſola reputatione probare,ut deciſ.4.& 14.in tit.de probat.in antiquis. Et tamen illæ deciſiones non procedunt in illegitimo,ut tenet Rota: & eſt ratio , quia in illegitimo eſt præſumptio contra eum, iuxta ea,quæ not.Rota deciſ. 13.de prob. in antiq.Et ſecunda eo.tit.in antiquior.Et ſic ad paret,ꝙ diſpoſitio generalis de clericis,non habet locum in illegitimis. ergo idem dicendum uidetur in iſta regula , ex quo eſt odioſa & pœnalis. Pro quibus facit gl.in clem.1.in uerbo,liberi.de baptiſ. quæ uult illegitimos nõ includi in diſpoſitione legali,quantum ad commodum.

Præterea , quia illegitimus expoliatus nõ reſtituitur,ut tradit Abb.in c. conſtitutus.de fil.presb.hoc autẽ non procedit, niſi quia in eo improbatur poſſeſſio & detentio,ſicut de hęretico,dicit cardin.Alex. in c.quo iure.in 3.col.8.diſtin.igitur , &c. Iſta ſunt,quæ pro iſta opi.facere uidetur.

Quib.non obſtan. contrarium uidetur uerius

uerius. In ptimis non eſt uerũ, iſtam reg. reſtringi ſe ad habiles, ut in propriis ter minis, & in eodem caſu Rota iudicauit in regula de ttiennali, ut ibi latius dicam & hoc manifeſtius in diſcurſu plutiũ qq. iſtius regulæ adparebit. Nec obſtat, quem in dubio laicum teputari, ut tradit Dec. conſil. 125. col. 1. & Ripa in c. 2. in 2. col. de iud. quia hoc eſt uerum in dubio, ſed hic uidemut eſſe in claro: quia iſte Lazarus per plutes annos celebrauit in eccleſia præſentibus & patientibus ſuperioribus. qui ſi talis non eſſet, nõ eum permiſiſſent ut not. in capitu. ordinar. de offi. ord. lib. 6. & tradit Per. de Anch. conſi. 117, & Lap. alleg. 89. Modet. in capitulo illud. de præſumpt. facit deciſ. Rotç. 84. incip. nota, ꝙ ubi contra aliquem, &c. in antiquis. & deciſ. 404. & Bellam. deciſ. 645. Igitur talis præſumitur clericus. & Doctores loquuntur, quando nullæ præſumptiones militant in contrarium, ſicut hic: tali caſu recedimus à pręſumptione iuris. Prout in ſimili caſu uoluerunt Domini in præterita audientia huius menſis Iunii 1538. in una cauſa Placentina legari cotam me, uidelicet ꝙ præſumptio §. defuncto. l. miles. ff. de adult. ꝙ quis præſumatur filius mariti in dubio, quando uxor eodem tempore motatur cum marito & amaſio, tollitur, quando in conttarium ſunt plures præſumptiones, ut ibi, de quo tamen latius in meis notulis ſcripſi.

Nec obſtat baſtardũ ſpoliatũ nõ reſtitui: quia hoc eſt falſum. Nã Abb. in d. c. cõſtituturus. non dicit hoc, & caſus poſitus ibi per Abb. ſecundũ regulã procedit, qui nõ adaptatur caſui noſtro: quia ibi agebatur de beneficio poſſeſſo per illegitimum, quod pater eius immediate poſſederat: & iſte defectus tituli erat notorius, ut ibi dicit. quo caſu regulariter procedit, ꝙ ſpoliatus etiam ſi ſit legitimus, debeat repelli, exceptione notoria de non titulo, ut tradit late Corſet. in tracta. de teſt. ſpol. in 1. colu. poſt Abb. in c. cum eccleſia. de cauſ. poſſ.

QVAESTIO LIX.

QVæro, quid ſi quis tempore unius papæ per ſex menſes, & illo mortuo tẽpe ſucceſſoris per alios ſex mẽſes pacifice beneficiũm poſſideat, an poterit iuuari regula iſta contra impetrantem?

SOLVTIO. Videtur concludendũ, ꝙ non quia tempore primi pontificis non poſſederat, niſi per ſex menſes, & ſic non poterat uti regula: quia mortuo illo primo Pontifice, expirauit regula. Succeſſit alius Pontifex: & tempore iſtius Põtificis militabat regula pro ſuo tempore, ſed illa non poteſt trahi retro: quia ſicut lex in dubio reſpicit futura, non autem præterita, niſi de præteritis caueatur, ut in ca. 2. & fin. de conſtit. Præſertim, quia regula tẽpore eius conditoris tantum uiuit, & non trahitur retro. Et uerum eſt dicere tempore iſtius ſecundi Pontificis, niſi per ſex mẽſes poſſediſſe: & regula non afficit, nec ligat impetrantem, niſi tempore quo uiuit regula & quo ad hoc, ut illa locum habeat, requiritur, & poſſeſſio annalis impetrationem non præcedat, quæ in q. propoſita non concurrunt igitur hoc caſu regula locum non habebit. Nam & ita in facti cõtingentia Io. Baptiſta de ſancto Seuerino, uulgo Cacialupus, quibuſdam reſpondit.

Tamen ſaluo meliori iudicio, ego putarem contrariam opinionem eſſe ueriorẽ, uidelicet regulam obſtare impetranti non ſeruanti requiſita in ea. Ratio eſt, quia tẽpore ſecundi pontificis iſte põſſeſſor repetitur annalis, & regula iſtius Pontificis capit ipſum annalem: ergo illum defendere debet, quia regula non requirit aliud, niſi ꝙ tempore impetrationis poſſeſſor per annum immediatè pręcedentem poſſideat, ut hic: & illa cõſideratio Cacialupi eſt quędam fallacia æquiuocationis, ut de ſe patet. Videnda ſunt tamen quæ ad iſtam q. latiſſime ſcribam in regula, De publican. reſig. quęſtio. 6.

QVAESTIO LX.

QVæro, nunquid iſta regula procedat in eo, qui reſignauit, & reſeruauit ſibi omnes fructus, in quorum percipiẽdi poſſeſſione exiſtit?

SOLVTIO. Iſta q. modo de menſe Martio 1534. fuit propoſita per R. D. D. Marcellũ in vna Placentina Decanatus, in qua concluſum fuit per Dominos, ꝙ ſi reſignans

reſignans,fructus cum denominatione,ac ſtallum in choro,& uocem in capitulo ſi bi reſeruauerat, tali caſu regula muaref, quia talis æquiparatur titulari: Aut uero reſignans non niſi ſolum fructus reſerua uerat,& quia habentur loco penſionis, & regula iſta loquitur de titulo, quod impe tratur:ideo nō habet locū iſte text. Et iſtā quæſt.etiam latius attingam in regula de public. reſig.

QVAESTIO LXI.

QVæro,an licet mihi impetranti allega re annalem poſſeſſionem mei aduer ſarii ad excludendum ius tertii,de quo ex cipit contra me dictus aduerſarius meus poſſeſſor annalis, attento ꝙ prius impu gnaueram eius poſſeſſionem annalem ſub prætextu ſimoniæ?

SOLVTIO. Quia q.iſta uarios habet ſinus, ac propterea ancipitem materiam continet,propterea eam ad utranque par tem diſputabo,ut ſi poſtea caſus cōtingat habeat quiſque argumenta,quib. partem ſuam tueatur,quouſque Rota ultimū cal culum ſua ſententia ponat. In primis igi tur dicendum uidetur, impetrantem hoc caſu minime ſe regula iſta tueri poſſe, ex eo,quia iſta regula in fauorem poſſeſſoris & non impetrantis edita fuit:ergo poſſeſ ſori annali competit exceptio eius, non impetrāti,non poſſeſſori:alias ſequeretur ꝙ odium impetrantis hic conſideratum, in eius fauorem conuerteretur, contra l. quod fauore.C.de legi.

Sed ad hoc poteſt reſponderi, regulam eſſe realem,& ſic quilibet etiam non poſ ſeſſor de ea excipere poteſt, nec ſatis con ſtat regulam in odium cuiuslibet impetrā tis editam fuiſſe:ſed calumnioſi & impro bi duntaxat,ut in tex.adparet.

Secundò, ꝙ impetrans regula ſe tueri nō poſſit,facit:quia in caſu propoſito im petrans prius contra poſſeſſorem, tanquā intruſum & ſimoniacum, & ꝓpterea tan quam contra nulliter poſſidentem ratio ne ſimoniæ commiſſæ litem mouerat, & ſic eius poſſeſſionem impugnauerat: & ideo ex illa poſſeſſione contra eundē poſ ſeſſorem,& cōtra ius tertii ab eodem poſ ſeſſore contra ipſum impetrantem produ ctum iuuare ſe non poterit, ut in c. ex eo. de regu.iur.lib. 6.,& tradit in notabili ca ſu Abb.in c.diuerſis.col.pen.num.4.uerſi. ſed tunc temanet.de cler.coniug. Nam in iudicio in præiudicium tertij uariare non licet,ut dicit regula iuris in ca. mutare. de reg.iur.lib.6.& in l.nemo mutare.ff. eo.ti tu.& declarat Bart.in l. Papinianus. §. ſed nec impuberi.ff.de inoff.teſtamen. & præ ſertim.hoc in perſonis eccleſiaſticis dete ſtatur,ut in cle.1. de renuntia. cum ſimili bus.Et ſic licet quilibet de poſſeſſione an nali alterius contra impetrationem tertii excipere poſſit,cum regula ſit realis: non tamen ille qui poſſeſſionē illam reproba uit & impugnauit. Nam uiam quam ele git,& adprobauit, illa ſibi patere debet, argu.l.ſi mulier.ad Velleianū. Sed ad hoc etiam reſponderi poteſt,neminem prohi beri uariis exceptionib.uti.cap. nemo. de reg.iur.lib.6. & quod quis impugnat una uia,poteſt ex alia adprobare,ut not.Abb., Moderni in c.cum uenerabilis. de excep. & in c.cum inter.de renuntiat.

Quartò,pro d.opi.facit,quia impetrans nec quiuis alius non poſſeſſor, non poteſt de iure tertii excipere ad infringendum, gratiam tertii.iuxta not. per Barto, in l.2. ff.de except.rei iud.& hoc ſequitur Rota. Sed ad hoc etiam reſpondetur, ꝙ impe trans excipiendo de regula non dat de iu re tertii:quia regula eſt ius publicum uni cuique competens. Ex prædictis igitur ad paret quæſtionem iſtam eſſe dubitabilem, & ita eam ſub dubio relinquo, quia eadē q.pendet modo in Rota ſuper regula de triēnali,& ideo illius deciſionē ibi ſcribā.

QVAESTIO LXII.

QVæro,nunquid exceptio iſtius regulæ competens cedenti beneficium,com petat ceſſionario?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicē dū,ꝙ non,prout in quadam cauſa Iſclana coram D.Iacobo Simonetta tentum fuit t pe Leonis,ut ipſe idē adnotauit,& memi nit D.Gul.Algarē.in memorialib. deciſio nū Rotæ,ſub ti.de reg.Cāe.dec.16. ubi cō cludit. impetratē non teneri cauſam pro ſequi infra annum hic deſignatum cum

ceſſio

ceſſionario, quando poſſeſſori infra illum annum renuntiat. Quod iſta ratione probat, quoniam ſicut contra mortuum poſſeſſorem annalem nõ teneretur impetrãs cauſam infra annum terminare, etiam ſi alius in locum defuncti ſubrogaretur: ita neque quando poſſeſſor annalis renunciat, quia renuntiatio eſt mors ciuilis, ut in cap. ſuſceptum. de reſcript. lib. 6. & habet eundem effectum, quem naturalis. & ideo utrobique militare debet eadem ratio, iuxta tradita in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. ff. de liber. & poſthu. & iſtã opin. pluribus aliis rationibus comprobat, quas ibi ſub num. 7. eiuſdem deci. uſque ad fi. proſequitur, quæ ibi uideri poſſunt. Hinc uidemus, ꝙ text. in clem. fi. de procur. qui loquitur in morte naturali, locum haberet etiam in morte ciuili, uidelicet renuntiatione, ſecundùm Rotam, deciſio. 388. fuit dubitatum. in no. Sequitur Rom. in conſi. 374. præſens &c. Et licet contrariũ tenuerit Guido in deciſionib. Parlamenti, quæſtio. 547. cum quo cõcord. Stephanus Bertrandi in conſil. 250. in 2. uolumi. tamen prædicta deciſ. Rotæ eſt uerior, ſecũ dùm quam nouiſſimè iudicauit Rota in una Oxonen. Archidiaconatus coram me 13. Decemb. 1538. pro Roderico Lopez, contra Alphonſum Enriques. & in pluribus aliis cauſis, quas breuitatis cauſa non refero. Et ad prædicta facit, quod dicit Felyn. in cap. licet. col. 2. de offic. deleg. & text. cum glo. in clem. 2. in uerſic. mori. ut lit. penden.

Suadetur hoc, quia quantum ad commodum, ſeu ius beneficii, nihil plus commodi remanet cedenti, quàm morienti. Ergo qua ratione impetrans non tenetur proſequi cauſam cõtra mortuum uel ſubrogatum, nec illi contra impetrantem de regula excipere poſſent, pariter ac eadem ratione, neque ipſe ceſſionatio de regula excipere poterit, neque impetrans ad illam ſeruandam teneri debet.

Præterea, quia regula uidetur habere reſpectum ad poſſeſſorem annalem, non ad beneficium, ut uidelicet impetrans cõtra eum teneatur cauſam proſequi infra annum, quod adparet ex genere pœnę in fautorem poſſeſſoris inductæ. Ceſſante igitur poſſeſſione, morte, uel renuntiatione, ceſſat diſpoſitio & fauor regulæ. l. adigere. ff. de iure par. cũ concord. ut in uulg. cap. cùm ceſſante.

Poſtremò, quia ſecundum ſtylum Cancellariæ iſta regula eſt perſonalis, ergo extinguitur cum perſona: & ita olim Paulus de Caſtello, & N. de Herrera, & N. de Parma abbreuiatores illorum excellentes, in quibuſdam ſuis formulariis adnotarunt, fol. 78. Et pro iſta opin. facit, quia quãdo exceptio oritur propter actionem intentatam, ſi actio excluditur anno, ita & exceptio: quia tali caſu non habet locũ illud, quod dicitur in l. licet. C. de except. uidelicet quòd annalia ad agendum, ſunt perpetua ad excipiendum, ut declarat notabiliter Abb. & ibi omnes Moder. in cap. ſi autẽ. de reſcript. & Socin. in l. qui agnitis. col. fi. ff. de except.

Prædictis tamen non obſtantibus contraria opin. de facili defendi poteſt, quam in primis ſequuti fuerunt plures excelli uiri temporib. Sixti & Alexand. ut Ioannes Aloiſius Tuſcanus tunc aduocatus cõſiſtorialis, & poſteà auditor Cameræ, in primo libro conſiliorum ſuorum, fo lio 43. ubi plura dicit quæ ibi uideri poſſunt. Et iſta etiam opin. quibuſdam Dominis ſenioribus Rotæ placuit iſta ratione motis: quia uerba iſtius regulę in rem prolata uidentur, & ſic magis beneficiũ, quàm perſonam concernunt. Ergo ad paret ex hoc, quia exceptio regulę erit realis, & quilibet de ea excipere poterit.

Præterea, quia ut ſępe dictum eſt, iſta regula odium impetrantis reſpicit, & iſtud odium ita militat poſt ceſſionem, ſicut poſt mortem poſſeſſoris, dummodo detur certus contradictor, quo deficiente ſecundum ſtylum citari debent intereſſe putantes, iuxta capitulo fin. de electio. li. 6. cum ibi not. & tradit Bal. in authen. ſi omnes, C. ſi mi. ab hæ. ſe ab. Nam hoc iure utimur, quòd mortuo altero ex collitigantibus, proceſſus contra intereſſe putantes per contradictas decernitur, quibus citatis, tunc ualidè pronuntiatur, ut tradit Egid. deciſio. 156. Nam per ceſſionem, uel mortem lis non extinguitur in Rota, ut dicit deciſio. 10. ut lite

pen

pendente.in nouis.Et ſic actor impetrans poteſt ſine aliquo impedimento eam ꝓ ſequi,iuxta clementinam primam , ut lite pendente.Tenetur igitur & cogitur prędi ctus impetrans in omnem eueutum ſentẽ tiam infra annum prefixum à regula obti nere: quia cùm regula iſta ſit realis, quili bet etiam centeſimus poſſeſſor excipere contra impetrantem,& illum ſub prætex tu non ſeruatæ regulæ excludere poterit, & abſolutoriã ab ĩpetratiõe ipſius petere, iuxta deciſio.1.de re iud.in nouis.& tradi ta in l.qui accuſare.C.de edendo. & c. fin. de iureiur. Sic ergo prouiſus per obitum uel ceſſionem poterit opponere, ſicut po terat eorum anteceſſor , quanuis iſte ſuc ceſſor poſſeſſionẽ nõ habeat , ſed tertius: quia ſatis illi erit,prædeceſſorem ſuum ꝑ annum præcedentem pacificè poſſediſſe, quo ad hoc, ut reus conuentus in eodem iure & lite fortè ſuccedens , ab impetran te conuentus, excipere de non iure agen tis poſſit,ut actori ſaltem perpetuum ſilẽ tium imponatur, iuxta prædictam deciſ. 1.de re iu.in nouis.& tradita per Alex. in conſi.100.in fi. & Philip. Fran. in c. 1. de eo,qui mit.in poſ.cau.rei ſer.lib 6.Rurſus accedit,quia uerba illa, ut improbi exqui rentium lites reprimantur, &c. poſita in proœmio iſtius regulæ,denotant cauſam finalem,ut ſuperiùs in 1.quæſtio. dictum fuit:quæ quidem cauſa finalis, & impro bitatis præſumptio,quæ contra impetran tem militat,non tollitur per ceſſionem , uel mortem poſſeſſoris. Ergo non eſt per illam ſatisfactum regulæ , niſi impetrans effectualiter infra annum cauſam uſque ad ſententiam proſequatur, per quã præ ſumptio regulę contra ipſum militans di ſcutiatur : quæ quidem ſententia haberi non poteſt ſine contradictore uero, uel fi cto.ut dictum fui. Vbi autem uerus con tradictor datur, ut poteſt eſſe ceſſionari us,de quo loquimur, non uideo quare il le de regula excipere non poſſit,quia ter tius ſe opponens conſequitur idem,quod prædeceſſor,cùm per ceſſionem ſubroga tus ad litem & locum cedentis uideatur, & ſubrogatus ſapit naturam illius , in cu ius locum ſubrogatur:argu.eorum, quæ dicit Abb. in capitul. ne pro defectu. in pen.notab.de elect.& quod dicit Iaſ.in l. poſſideri.col.1.nu.11.de acquir.poſ. cum concord.ut ſcripſi in §. fuerat. in 4. colũ. inſti.de actio. Hinc dicimus , ꝙ exceptio quæ repellit accuſatorem,repellit ẽt iudi cẽ inquitẽrem,qui in eius locũ ſubrogaẽ, ut tradunt Mod.Medio.in c. 1. in 2. lect. de iudic.Accedit ad hoc,quia huiuſmodi exceptio regulæ non ſolùm continet in tereſſe ceſſionarii, ſed etiam cedentis be neficium propter penſionem, uel regreſ ſum , quam ſibi fortaſſe cedendo reti nuit : uel quia cedentis intereſt, ꝙ ceſſio narius habeat beneficium fortè propter ſeruitia ſibi impenſa,iuxta c. relatum. de teſta.uel quia anticipauit ſibi ſolutiones penſionum pro ſubentione cõſanguineo rum pauperum uel in expeditionibus bullarum,uel alia neceſſaria impenſa præ cedente expoſuit,aut etiam . quia ſpectat illum propter hoc magis ſibi ad antidora obligare, uel quia alteri tertio concedi fecit acceſſum,aut etiam fortè, quia ceſ ſio ex cauſa permutationis facta fuit,quę omnia non ſuſtinerentur, ſi per renuntia tione poſſeſſoris reg. exceptio extinguę retur,& nõ trãſiret ad ceſſionariũ:& quia penſionis uel regreſſus reſeruatio nõ ſub ſiſterent,niſi ualida fuiſſet ceſſio. Intereſt igitur poſſeſſoris cędentis ac etiã ceſſio narii,qui agit de damno euitando, ſi for tè beneficium ex cauſa permutationis ha buit , uel ſi ex ſimplici ceſſione, qui tra ctat de lucro iam acquiſito perdendo,qđ in effectu dannum reputatur, iuxta l. li berto octuaginta. ff.de bon.liber. uti be neficio,& exceptione reg. qua ſi uti non poſſet,de facili beneficium amittere ſeu perdere poſſet,quod ſæpe magnis labori bus & impenſis acquiſiuit. Quæ quidem conſiderationes, quãdo coram papa renũ tiatio fit,licitæ ſunt,ut tradit Fel. in c. ad audientiam,uerſic.3.concluſio,de reſc. & tenet clare Ang.in ſumma in uer.ſimonia cl 3.in uer.fin.

5 Et per hoc reſpondetur ad motiuum contrariæ partim,dum dicebatur,ꝙ nihil plus commodi manet cedenti , quam mo rtẽti,quia eſt falſum,per ſupra dicta, imò iſta ratio retorquetur , quia per mortem poſſeſſoris non expirat beneficium regu

læ,quod eſt reale,& tranſit ad quoſcũque ut,diximus in q.proxima . Ergo eodẽ mo do,neque per renunciationem poſſeſſ. ceſ ſabit,cum reg. ſit inducta in odium impe trantis.Nec etiam obſtat, ꝙ reg. iſta uide tur habere reſpectũ ad poſſeſſorem , quo ad hoc,ut contra illum impetrans habere ſententiam teneatur:quia non eſt uerum cum iſta reg.non obliget impetrãtem ſen tentiam contra poſſeſſorem obtinere, ſed iſte textus tantum dicit, ꝙ impetrans cau ſam uſque ad ſententiam diffinitiuam ꝓ ſequi teneatur , & ſic reſpicit ſolum bene ficium , quod fuit poſſeſſum per annum, ut patet ibi : Quicunque beneficium per annum poſſeſſum impetrauerit,&c. Et ſic regul.impersonaliter loquitur: unde licet reus deficiat morte,uel renuntiatione:iux ta l.properandum.§.ſin autem reus. C. de iudic.certe defectus rei non debet actorẽ non proſequentem excuſare pręſertim cũ reg.utilitatem publicam concernat , & ſe cundario commodum priuatum,id eſt,ip ſius poſſeſſoris,uidelicet ratione pœnæ ſi bi acquirendæ. Nam ſi poſſeſſor mortuus naturaliter non fuiſſet,beneficio renuntia ret:nihilominus impetrans ad pœnam cõ tentam in reg.illi teneretur, hoc eſt ad dã na,intereſſe,& impenſas, quæ poſſeſſionẽ ſuam contigiſſent.arg.glo.in ca.præſenti. de offi.ord. lib.6 & ca.cæterum. de dona. Et ad iſtum effectum perſona poſſeſſoris bene hic conſideratur. Concludo igitur ꝙ mortuo poſſeſſore , impetrans alias partes reg.quę rem ipſa poſſeſsam concer nunt,id eſt,ipſum beneficium , ſeruare te netur,hoc eſt cauſam contra ſuperſtitem uſque ad ſententiam proſequi : quæ ſi im petrans nõ ſeruauerit punietur. Defectus igitur rei non proſequentis litem actorẽ non excuſat , ut in l. properandum. §. ſin autem. C. de iudic. ut patet de pœna 40. florenor.cameræ apoſtolicę applicãdorũ, & de aliis hic contentis,uidelicet de nulli tate gratię,&c.quæ pœnæ cum ſint publi cæ,à quolibet peti poterunt,iuxta l. 1. & 2.ff.de pop.act.Nã dictæ pœnæ,quæ com modum publicum reſpiciũt, per mortem poſseſsoris nõ ceſſant : quæ ne deceætero quis beneficia uiuentium poſſeſſor certo modo impetret , inductæ uidentur , quæ quidem impetrantis improbitas,uel iuſta impetratio per ſententiam diſcutietur,& ideo neceſſaria uidetur: & hoc innuunt il la uerba hic poſita , uidelicet, Specificã & determinatam cauſam , ex qua clare cõſta re poterit, &c. Alias ſi non cogeretur pro ſequi cauſam , de facili poſſet diſpoſitio iſtius reg.deludi , & impetrans cõmmodũ ex improbitate ſua conſequi , ſubrogãdo ſe per mortem poſſeſſoris collitigantis , uel eum ſpoliari procurando. quod dicen dum non eſt.

Vltimo,pro iſta parte facit,quia in iſta reg.inducitur geminata forma,quæ impe tranti implenda proponitur cui minime ſatisfactum uidetur, ex eo, quia poſſeſſor cedat,uel decedat.l.2.& l.multum. & l.in cuius & l.quibus.§.Tertullus. ff. de cõdi. & dem.Præſertim,quia hæc obſeruare,cõ modum publicum reſpiciat : ideo factum priuati cedẽtis cauſæ publicæ (quæ debet magis attendi)officere non debet, ut nor. in l. 1.ff.ad Tertul.iuxta tradita per Bar.in l.Agraria.de term.amot.& l.3.de ſep.uiol. l.iubemus.§.his iudicib.C. de facroſ. eccl. & l.mulctarum.C.de modo mulct. alias ſe quereretur , ꝙ poſſeſſor poſſet huic reg. re nuntiare,quod eſt falſum, propter formã introductam:iuxta gl. in c. 1.& in c.diſpẽ dia.& in c.ſtatutum.de reſcrip.lib.6.& eſt etiam,gl.in uer.clauſula.in cap.dilecto.de præbend.Non obſtant ea , quæ ibi dicebã tur ex dictis Abb.in d.c. ſi autẽ . Concludẽ dum eſt igitur per ceſſionem reg.exceptio nẽ,quæ cedenti cõpetebat, non extingui: & in iſta opinione multi antiqui Doct. fuerunt in quadam cauſa.Burgen.Abb.de Villalbura,& in alia Leodien.parochialis, licet Moderni uariauerint,ut ſupius dixi.

Et iſta omnia procedere uidentur etiã in caſu contrario,uidelicet, quando impe trans ante lapſum ſex mẽſium, infra quos poſſeſſorẽ ad iudiciũ euocare debebat , ce dat:quia tali caſu ceſſionarius tenetur ſer uare regulam,ex quo ius primi impetran tis tranſit cũ lepra ſua. Tamen , ut dixi,in utroq; caſu cõtrariũ tenuit Rota,ut refert d.Guliel.in d.dec.ſ. Sed ut iſtæ opi. cõcor dentur,eſt conſiderãdum, ꝙ aut poſſeſſor annalis infra annum datum impetrãti ad proſequendũ cauſam uſq; ad ſententiã ce

dat

dat:& iſto caſu quia adhuc impetrans de tectus non fuit, improbus tali caſu liberaĕ à tali proſecutione facienda contra ceſſionarium, & procedat deciſio Rotæ. Et eodem modo dicendum erit in ceſſionario ipſius impetrantis: quia ſi impetrans intra ſex menſes ſibi ad citandum poſſeſſorem annalem conceſſos cedat, ceſſionarius non tenetur reg. obſeruare: quia tunc non poteſt aliquid impetranti imputari, cum infra tempora experiendi adhuc fuerit, arg. c. commiſſa. de elect. lib. 6. Secus uerò, quando iam impetrans incidit in regulā Nam tali caſu, ne ex ſua malitia reportet commodū, & uia fraudibus præcludatur erit dicendum exceptionem regulæ hoc caſu ceſſionario poſſeſſoris competere cōtra impetrantem, uel ceſſionarium eius, qui quidem ceſſionarius hoc caſu ſubiicitur regulæ per prædicta motiua contraria. & ita opi. concordari poterunt. Reliqua, quæ circa iſtam q. deſiderari poterūt ex his quæ in ſimili q. in regula de triennali dicam, mutuari poſſunt.

QVAESTIO LXIII.

QVæro, an exceptio regulæ de annali, competens prædeceſſori meo mortuo contra impetrantem tranſeat ad me ſucceſſorem in dicto beneficio?

SOLVTIO. Rota ſemper tenuit, ꝙ huiuſmodi exceptio ad ſucceſſorem poſſidēris tranſeat. Vnde ſi aliquis impetrauerit beneficium à me per annum pacifice poſſeſſum, & poſt meum obitum beneficium alteri cōfertur, tenetur impetrans cauſam contra iſtum ſucceſſorem infra annum terminare, & ea omnia, quæ in iſta reg. ſeruare continentur: ꝙ ſi non ſeruauerit, ſucceſſor beneficio exceptionis regulæ aduerſus impetrantem uti poſſit.

Aduertendum tamen eſt, ꝙ circa hoc Cancellaria olim tenuit contrarium, cum qua aliqui antiqui Doctores tenuerunt & cum hac opin. uidetur tranſire Rota, ut refert d. Guliel. in hoc titu. deciſ. 16. Pro quibus hoc fundamentum ſatis concludens adduci poteſt, quia ex quo in beneficialibus non datur ſucceſſio, ille cui per mortem meam prouidetur, dici non poteſt beneficium ex titulo prędeceſſoris conſequi cum titulus per obitum extinctus fuit. ſed uenit ex nouo titulo à papa nunc creatoſ ut dicit gloſ. in uerſi. uacantium. in extra uag. ſuſcepti. ne ſede uacan. tenet Io. And. in c. ex parte. de arbi. & in c. 2. ut lit. pend. lib. 6. & alibi ſæpe, ut tradit Milis in repertorio ſuo in uerb. ſucceſſor. Iſte igitur ſucceſſor ratione iuris ſui, nec poſſeſſionis ſuæ, quæ annalis non eſt, non poterit impetrantem repellere, nec etiam uirtute dictæ poſſeſſionis annalis prædeceſſoris ſui impetrantem repellere: quia illa morte extincta fuit, & eſt alia ab iſta, & poſſeſſio non tranſit. niſi ad eam ſubrogetur: ut dicit Rota dec. 68. in no. Cum alia ſit poſſeſſio unius, alia alterius: & duo eadem poſſeſſione uti non poſſunt, ut tradunt omnes in l. 1. & l. 3. §. genera. ff. de acquir. poſ. Patet igitur, ꝙ iſte ſucceſſor nullo iure regula de annali adiuuari poterit.

Tamen iſtis non obſtan. Rotæ opi. præualuit, quę ſemper tenuit, ſucceſſorē iuuari exceptione regulæ de annali orta ex poſſeſſione annali prædeceſſoris. Et hoc ideo, quia regula iſta eſt realis, concernens beneficium ipſum, & non perſonam, ut patet in illis uerbis ibi, Quicūq; beneficiū eccleſiaſticum tunc per annum immediatè pacificum poſſeſſum impetrauerit, &c. Ad illum igitur, ad quem beneficium trāſit, cum qualitate & exceptione ſua tranſfertur, iuxta ea quæ Petr. de Anch. dicit in conſil. 404. col. fin. quia tali caſu ſucceſſor & anteceſſor eadem perſona reputantur ut in c. dilecti. de foro competen. cum cōcor. ut ſcribit Pauinus in tract. de offic. & pote. cap. ſede uacan. in 5. & 6. q. 1. partis. Exceptio igitur, quæ competebat prædeceſſori, tranſit in ſucceſſorem. l. exceptio. de except. rei iud. cum conco. ut per Ant. de But. in c. quia gu. in 4. col. uerſic. uenio ad ſecundum. de iud. & tenet Bar. in l. ſi tertius. §. ſi prius. ff. de aqua plu. arcen. quia ſucceſſor reaſſumit cauſam prædeceſſoris in eodem ſtatu, in quo erat ut dicit Rota deciſio. 1. ut lite penden. in antiq. & Fel. in d. cap. quia gu. in fine.

Præterea, quia prædicta impetratio facta cōtra prædeceſſorem annalē ab initio odio impetrātis infecta fuit decreto iſtius regulæ, iuxta l. non dubium. C. de legib. Et iſta īfectio, ſeu odiū nō tollit, ꝑpꝫ ea ꝙ mortuus

tuus fuerit prædeceſſor : quia odiū ſemel cauſatum adhuc durat,iuxta ea,quæ dicit Bal.in l.in ipſius.C.famil.erciſcund. & Inno. in capitulo cùm oportet. de accuſa. & quæ tradit Ancharan. conſilio 247.in cauſa agitata. & Bart.in l.non ſolùm.§. ſi mandato. uerſic. quid ſi mandaui. ff. de iniuriis.& Bal.in authen. ſi dicatur. C. de teſti.Nam ſemel affectum, ſemper manet affectum: ut dicit alibi Rota,quia lex ſemper loquitur, uulg. l. Arriani. C. de hæret.

Et tenendo iſtam opinionem, non obſtant quę in contrarium allegata fuerunt: quia illa non procedunt,quādo exceptio cōcernit rem,ſiue beneficium ipſum: quia tali caſu non conſideratur exceptio regulæ,ratione perſonæ prædeceſſoris, ſed ex re,ex qua exceptio orta fuit. Et ita ſæpe Rota tenuit,ut in regula de triennali di cam.& faciunt ea quæ dicta ſunt quæſtione proxima.Tamen omnes iſtæ cōtrariæ opin.concordari poſſunt,ſecundū ea, quę in fin.præceden.quæſt.dixi.

QVAESTIO LXIIII.

QVæro, an iſta regula defendat expoliatorem,poſteà poſſeſſorem annalem effectum?

SOLVTIO. Diſtinguendum eſt de ſpoliatore. Nam aut fuit uiolentus, & de iſto latiùs in regula de triennali dicetur, ubi proprius caſus cōtingit. Aut uerò ſpoliator uiolentus non eſt, & puto eum regula tueri: imò putarem etiam uiolentū regula iſta defendi,cùm poſſet ab alio, & alio impetrantibus regulam ſeruantibus moleſtari,& in iudicium trahi,adeò ꝙ nō reportaret ex malitia ſua commodum.

In contrarium tamen facit, quia uiolētus poſſeſſor à lege improbus iudicatur, cuius poſſeſſio à iure dānatur.l.improba. C.de acquir.poſſeſ. Et illa nō debet huiuſmodi poſſeſſorem tueri, ut dicit And. de Iſernia in titulo, quæ ſint regalia. uer. extraordinaria.cum concor. ut tradunt quidam Moder. Neapolitani in quibuſdam uotis,ſiue conſiliis nouiter editis,conſ.12. col.fina. Nec eſt uerſimile papam de tali poſſeſſore hic intellexiſſe, & quòd uelit homines pœna dignos, fauoribus proſequi,contra l.congruit. ff.de offic. præſi.& c.irrefragabili §. exceſſus. de offic. ordin. Intelligenda eſt igitur regula de poſſeſſione non damnata, qualis eſt illa, de qua in d. c. cum, qui. Et ita concludendum uidetur.

Sed circa ſpoliatorem non uiolentum alia ratio concurrit: quia ex quo regula defendit merum detētorem, & intruſum defendet & iſtum, in quo uidetur eadem ferè ratio.Et ita ſecundùm iſtam opin.hodie quæ numeratus 11.Maii 1535. Rota in una Pamphilonē. Prioratus Sancti Crucifixi,coram reuerend.d.Io.Mohedano in fauorem cuiuſdam Petri de Bexan. contra Io.de Balanza iudicauit.Ratio fuit,quia non uiolentus ſpoliator poteſt poſſidere, & eius poſſeſſio,aut detentio non improbatur à iure,ſicut eſt in uiolēto,cōtra quē omnia iura clamant.

QVAESTIO XLV.

QVæro,nunquid iſti regulę quo ad primam partem per impetrantem ſatisfactū ſit,propterea ꝙ impetrans citatus fuit à poſſeſſore infra ſex menſes?

SOLVTIO. Iſta q. modò uentilatur in Rota coram d.Nicolao Aragona inter Sebaſtianum Ponze,& Franc.Solis epiſcopum Balneoregien. ſuper Scholaſtria Hiſpalen. & adhuc nihil eſt deciſum,& ideo pro utraque parte motiua ſcribā, & interim expectabimus deciſionis euentum.

Pro parte igitur negatiua,quòd non ſit ſatisfactum regulæ, facit, quia iſta regula in odium impetrantium moleſtantium poſſeſſores edita fuit. Ergo illis implemētum reglæ incumbit.l. 2. cum uulg. ff. de condit. & demonſtra.Et quia,ut ſuperiùs dictum eſt in alia q. quando in conſtitutione tempus ad aliquid faciendum adponitur,tunc inducta uidetur forma & in formalib.non pōt qs factū per aliū ad implere,ſed ipſemet,cui poſita eſt lex, & data forma,hoc facere tenetur, ut tradunt Moderni in ca.quorundam.23.diſtinct. & patet in l.2.C. de ſenten. ex peric. recitā. ubi ſententia, quę debet legi per iudicē, non poteſt legi per notarium.Simile uidemus in decreto ſuper alienatione rei minoris, quod non poteſt per procuratorē impetrari.quia eſt data forma in l. in tri noium.ubi not.glo.& Bal.C.de pręd.min.

cum concor. de quibus per Iaſ. in l. 1. §. itē acquirimus. in 3. col. uerſic. 3. ff. de acquir. poſſeſſio. Sic igitur in propoſito eſt dicen dum, quod ex quo ille modus ſatisfacien di regulæ, eſt impoſitus impetranti pro pter odium impetrationis, quòd ipſe te neatur ſatisfacere regulæ, neq; ſufficit, ꝙ poſſeſſor priùs illum traxerit in iudiciū.

Secundò pro iſta parte facit ratio, quia per iſtam regul. plura imponuntur impe tranti, quæ nō poſſunt impleri per poſſeſ ſorem. Nam reg. iſta uult, quòd impetrās in ſua impetratione exprimat nomen, gra dum, & qualitatem poſſeſſoris, & quot annis ille poſſederit, &c. Iſta enim concer nunt impetrationem, & gratiam moleſtā tis, quæ nō implētur, nec ſeruantur, ex eo ꝙ poſſeſſor impetrantem ad iudicium uo caret: quia in tali uocatione iſta non ex primuntur, tanquàm ibi impertinentia. Dato igitur ꝙ forma hic inducta, per aliū impleri poſſet, reſpectu citationis infra ſe meſtrem faciendæ, non tamen alia requi ſita impleri poſſent, cùm ad reū poſſeſſo rem non pertineant, ſed concernant gra tiam impetrantis: unde niſi ſeruetur con textus uerborum iſtius regulæ ad unguē, non dicit ſatisfactum formę, ut dicit Bal. in l. 1. ff. de libe. & poſthu. per l. cùm hi. §. ſi prætor. ff. de tranſact. facit bonus text. in c. 1. de baptiſ.

Sed pro parte contraria facit, quia ni hil intereſt quid ex æquipollentibus fiat. l. ſi mater. C. de inſtit. & ſubſt. Et iſta reg. habet locum etiam in formalib. ut patet in l. in conditionib. §. ſi patronus. ff. de cō di. & demon. & in cle. cauſam. de elec. tradit Soci. in l. 4. in prin. ff. de cond. & demon.

Cùm igitur per citationem poſſeſſoris habeatur effectus, ad quem inducta fuit iſta regula, non curatur de modo. d. cle. cauſam. & tradunt Doct. in c. fin. de elect. lib. 6. & in l. de unoquoque. ff. de re iudi ca. & in l. 1. §. ſi ſtipulāti. ff. de uerb. oblig. ubi Lancellotus Galiaula notabiliter lo quitur.

Præthereà, quia in correlatiuis etiam ſi alteri eorum ſit data forma, alter tamen illud idem faciendo ſatiſfacit formæ, deci ſi eſt Dominorum 6. & 7. de appell. in no uis. ubi licet pro forma ſit datum appel lāti, quòd cauſam appellationis infra 10. dies committat: tamen ſi appellatus illā committit, eſt ſatiſfactum diſpoſitioni. Nam, ut ibi dicitur, diligentia appellati prodeſt appellanti. Et ita hodie, quæ nu meratur 12. Octob. 1533. fuit pro iſta par te affirmatiua concluſum in Rota per om nes Dominos unanimiter in prædicta cau ſa Hiſpalen. quod nota. & ad motiua ſu periùs facta patet reſponſio ex his, quæ Doct. tradunt in locis ſuperiùs allegatis, quæ breuitatis cauſa non refero.

Adde, quòd iſtam partem tenuit iterū Rota, die 20. Iunii 1539. in una Conchen. beneficii ſancti Michaelis coram D. Io. Paulo. In qua quidem Franciſcus de Men doza impetrauit beneficium poſſeſſum ꝑ annum, per quendam Io. de Morillas non facta mentione iſtius regulæ. Tamen ipſe Ioan. Morillas commiſit cauſam cōtra d. Franciſcum, qua pendente, fuit lata ſen tentia canonizatoria in fauorem dicti Franciſci, quę fuit in ſecunda inſtantia cō firmata, in tertia uerò inſtantia Io. de Mo rillas excepit de iſta regula, & nitebatur annullare illas duas ſententias retro latas, propter uerba regulæ, ibi: Alioquin impe tratio prædicta, & quæcunque inde ſecu ta, nullius exiſtant firmitatis, &c. quæ uer ba uidentur annullare ſententias ex defe ctu iuriſdictionis, ex quo Franciſcus non commiſerat cauſam intra ſex menſes, ut dicta regula.

Breuiter, Rota concluſit ſententias nō eſſe nullas ex defectu iuriſdictionis, quia licet Franciſcus non fecerit diligentiam committendi cauſam infra ſex menſes, ta men Io. Morillas aduerſarius illud fecit, & ſic diligentia aduerſarii prodeſt colliti ganti. Itaque bona fuit iuriſdictio, licet ſententia ſit iniqua ex defectu iuris. quod ius annullatur per reg. argu. l. 1. §. item cū contra. ff quando appell. ſit. Nam nota eſt doctrina Abb. & Doct. in cap. quoniā contra. de probat. quòd ſententia ex defe ctu iuris partium, non dicitur nulla, ſed iniqua, & ideo tranſire poteſt in rem iu dicatam. Bona igitur hic fuit iuriſdictio: quia una pars poteſt ſupplere, quo ad iu riſdictionalia, quod alia facere tenebatur

ut

ut not.in l.ñ.ff.de offic.præfect.urbis.& in
l.ſi mandauero.§.ſi hi.ff.mandati. cum cō
cor.quæ tradit gl.magna ante fi. in l.2.ff.
de admi.rer.ad ciui.pert.faciunt quæ not.
Barto.in l.Ariſto.in fi.ff.quæ res pign.obli
ga.poſſ. Nec inconuenit, ꝙ una perſona
inhabilitata cōſequatur per alium, quod
per ſe non poteſt:ut patet in cap. per tuas
de arbit.cum conc.ut ſcribit Fel.in c.i.in 4.
colum.de præſcript.

QVAESTIO. LXVI.

QVæro, nunquid ſit ſatisſactum iſti re
gulæ in 2.& 3.parte eius ſi impetrās
infra ſex menſes cauſam cōmiſerit ſuper
poſſeſſorio, & poſſeſſorem citari fecit, &
infra annum ſententiam obtinuit, an ue
rò requiratur ſententia ſuper petitorio?

SOLVTIO. Iſta q. fuit poſita in Ro
ta de menſe Octobris 1533.& decisa anno
ſequenti per dominum Nicolaum Arago
na in eadem cauſa Hiſpalen. Scholaſtriæ,
& fuit concluſum, quòd regula iſta con
cernat petitorium & ſic quod non ſuffi
ciat ſententia infra annum habere ſuper
poſſeſſorio. Pro qua parte ultra plura
alia adducta per me, & alios Domi
nos, ponderabantur uerba iſtius regulæ.
Primò ibi, dum dicit: Beneficium impetra
uerit, &c. Nam clarū eſt, ꝙ iſta uerba, quæ
impetrationem concernunt, petitoriū &
proprietatem denotāt: quia poſſeſſio cer
to modo non impetratur. Secundò ibi,
dum dicit, ꝙ impetrans in impetratione
ſua debet exprimere ſpecificam & deter
minatam cauſam, ex qua clare conſtare
poterit nullum ipſi poſſeſſori in dicto be
neficio ius cōpetere, &c. Iſta etiam uerba
(quæ fundamentum intentionis agentis
concernunt, & ſuper quibus lis exordiri
debet) petitorium denotant. Nam quādo
tractatur de ſola poſſeſſione, non quęritur
an ius competat, uel non, ut not. in c.in li
teris.cum ſeq.de reſtit.ſpol. Tertiò ponde
rantur illa uerba, ibi, Cauſamq́. extunc de
ſuper.quę uerba connectuntur prioribus.
ratione dictionis extunc, quæ extremum
coniungit, & reſpicit tempus impetratio
nis, ut in cap.ſi eo tempore.de reſcrip.lib.
6.& petitorium reſpicit. quod clarius in
dicat illa dictio, Deſuper, quæ de ſui natu
ra petitorium magis, quam poſſeſſoriū cō
cernit, ut patet in l.codicillis.§.inſtitutiō.
cum uulg.ff.de leg.2.

Cum igitur iſta tria ſunt in text. conne
xa, & ab impetratione dependentia quæ
circa ipſum beneficium uertitur, eſt dicen
dum, regulam non habere locum, quādo
poſſeſſorio agitur: & ideo diligētia impe
trantis circa poſſeſſorium, uidelicet in tra
hendo poſſeſſorem infra ſex menſes ad
iudicium, & cauſam uſque ad ſententiam
proſequendo, non eum ab exceptione re
gulæ liberat, quę prædictas omnes diligē
tias & ſolemnitates in petitorio obſerua
re requirit. Et ad iſtum effectum fuit alias
in Rota pōderata iſta regula in illa dictio
ne, Deſuper, in una Cæſarauguſtan. Archi
presbyteratus coram Domino Camillo
contra N. Villauerde. Et ita ſecundum di
ctam deciſionem in dicta cauſa Hiſpalen.
facta nouiſſimè in una Giennen. Priora
tus de Villanoua tenuit Rota de hoc mē
ſe Decembris 1539.coram R. D. Ioa. Mo
hedano.

Et iſta omnia putarem eſſe uera in me
ro & ſimplici poſſeſſorio, in quo prædictæ
deciſiones loquuntur. Secus tamen in poſ
ſeſſorio, quod petitorii cauſam habet an
nexam, ut eſt poſſeſſorium adipiſcendæ:
quia in tali caſu putarem ſatis factum eſſe
reg. ſi impetrans in tali iudicio requiſita
reg. ſeruaret, non intentando aliter merū
petitorium. Ratio eſt, quia de tali poſſeſſo
rio iudicamus ferè idem quod de petito
rio, ut in exemplo, de quo per do. Ant. in
c.fi.de iudi.& in c.literas.de iur. cal. Hinc
eſt, ꝙ libellus ſuper tali poſſeſſorio trahit
ad ſe proprietatem, ut tradit Iaſ.in l.uindi.
in 8.col.ff.ſi cer.pet.& pro tali poſſeſſorio
aliqñ rei uendicatio competit.l.officium.
ff.de rei uen.& no.glo.in c.examinata.de
iud.quia talis poſſeſſio reputatur res ipſa,
iuxta glo.fi.in l.fin.ff.uſusfru. quemad.ca
ue. Et in tali poſſeſſione poſſunt uerifica
ri ea, quæ dicit Decius in c.cauſam.in 2.&
3.col.de iud.uidelicet, ꝙ cauſa poſſeſſio
nis eſt ardua, & ea quę tradit Rota deciſ.
9 tit.de cau.poſſeſs.in no.

QVAESTIO LXVII.

QVæro, an ſex menſes ad citandum,
de quibus loquitur iſta regula, com
putentur à die datę impetrationis, an

uerò a die expeditionis bullarum,uel cõ miſſionis cauſæ, uel citationis decretæ, uel executæ?

Solvtio. Gloſſator hic dicit, quòd iſti menſes current a data impetratio nis, non expeditionis bullarum, uel commiſſionis ponderando dictionem, tunc, quæ denotat extremitatem, iux ta gl. in clem. 2. de hæret. cum conc. ut hic per eum.

Aduerte, quia dictio, Extunc, non adpo nitur termino ſex menſium, ſed termino anni, infra quem cauſa debet terminari, ut patet ex litera. Et dictio Alia, tunc ap poni tur poſſeſſioni immediate præcedenti, & non termino ſex menſium.

Sed pro opinio. Gloſſatoris, uidelicet ꝙ ſex menſes incipiant a tempore impetra tionis, ultra gl. in clem. fi. de reſc. quæ uide tur facere ad propoſitum, pondero iſtam regulam, quæ requirit plures qualitates copulatiue concurrere tempore impetra tionis faciendæ. Primò, quòd nomen, gra dum, &c. exprimat. Secundò, quot annos poſſedit. Tertiò, ſpecificam cauſam, ex qua conſtare poſſit nullum ius poſſeſſori com petere. Quartò, ꝙ infra ſex menſes ad iu dicium uocent. Iſtæ qualitates ponuntur copulatiuè, & immediatè poſt impetratio nem. Ergo per hoc datur intelligi, ꝙ ab il lo tempore incipiant. Nam qualitas adiũ cta uerbo, debet adeſſe tempore uerbi. c. li cet canon. de elect. lib. 6. cum uulg. Si adeſ ſe debet tempore impetrationis, ergo ab illo initium capient illi ſex menſes.

Tamen iſtis non obſtan. contrarium po teſt attentari, ꝓſupponendo prius, ꝙ in q. præſenti conſiderantur quatuor extrema, licet Gloſſator tantum duo conſiderauе rit, a quibus ſex menſes p̃fati poſſent ini tium capere, uidelicet extremum impetra tionis, expeditionis bullarum, & iſta duo tempora, ſiue extrema tantum conſidera uit gloſſator. Tertium eſt tempus commiſ ſionis. Quartum eſt tempus citationis de cretæ uel executę. Item aduertendum unũ aliud, ꝙ iſta regula eſt odioſa, & contra ius commune multis rationib. ut dicam in q. ſeq. Et inter alias rationes eſt una, quia ꝑ iſtam regulam quis compellitur inuitus agere contra rub. & nigrum. C. ut nemo in uitus. Et quia gratia, quæ de ſui natura de bet eſſe perpetua, fit temporalis, tunc ſic quando aliqua conſtitutio eſt, contra ius commune interpretanda eſt, ut quoad fie ri poſſit, minus aduerſetur iuri communi c. cauſam, quæ. de reſc. c. ſuper eo. de offic. deleg. Sed certum eſt, ꝙ ſi iſti menſes nu merantur a tempore commiſſionis, uel ci tationis, minus aduerſatur iuri cõmuni ex eo, quia minus arctatur impetrans age re, cum interim habeat tempus lõgius ad deliberandum, an uelit experiri in iudicio uel non: & ſic illo tempore non cogetur, & diſtantia temporis induceret fortaſſis ſanius litigandi conſilium. Nam opinio nes hominum ex tempore facilius mutan tur, uulg. c. non debet, de conſang. & affin. & multa impetrantur, quæ non proſequũ tur, arg. l. Titia, de uer. obl. Quod non eſſet ſi ſex menſes currerent a die impetratio nis. Nam metu pœnæ cogeretur agere cõ tra ius commune, & non agendo perderet gratiam, quæ ſecundum ius deberet eſſe manſura & perpetua, iuxta c. decet conceſ ſum, de reg. iur. lib. 6. & c. 1. de capel. mo. eo. lib.

Præterea capienda eſt illa interpretatio per quam minus quis lædatur, quia in pœ nis, quod minimum eſt, ſequimur, ut dicit regula iuris, maximè quando actus nemi ni nocet, & mihi prodeſt, iuxta l. 2. cum ibi not. ff. ſol. ma. Sed in caſu iſto iſta impetra tio nemini nocet: quia per eam non effici tur beneficium litigioſum. Item, quando magis impetrans differt cauſam commit tere, eſt ſibi magis damnoſum, quia poſ ſeſſor interim gaudet fructibus, & de anna li poſſeſſore poſſet fieri triennalis, quæ ex cludit totaliter impetrantem. Itaque cum magis ex dilatione citandi poſſeſſorem re cipiat damnum impetrans, quam commo dum, non debet arctari, ut infra ſex men ſes a data impetrationis citet poſſeſſorẽ: nam iſto modo interpretando minus lædi tur ius commune, & magis adhęremus ei, ut fieri debet, iuxta c. cum dilectum, de cõ ſuet. & d. c. cauſam, quæ. Sed incipiendo numerare illos ſex menſes a die commiſ ſionis, uel citationis, non ſequuntur tot abſurditates, ex eo, quia tunc conſtat de de liberata mente impetrantis uolentis expe

tiri potius ex uoluntate & arbitrio ſuo,cũ non cogebatur,quàm coactus, ergo uiam quam elegit, ipſa pateat ſibi,iuxta l.ſi mu lier,ad Velleia.Et ꝙ tali caſu incipiant illi ſex menſes a die commiſſionis, eſt fauor poſſeſſoris, ne diu habeat beneficium liti tigioſum,quod multa incommoda affert, ut toto titulo de litigioſis. Item,quia per talem præſcriptionem temporis lites incę ptæ abbreuiantur,& habent exitum. Sic igitur, omnibus conſideratis, dicendum eſt,illos ſex menſes numerãdos eſſe a tem pore commiſſionis.

Præte rea,pro iſta opin.faciunt ea, quæ tradit Bart.&communiter Doct.in l.ſi cui legetur,de leg.1.ubi quærunt, ponamus, ꝙ uendo tibi rem cum termino unius an ni ad ſoluendum pretium, dubitant ibi Bart.& alii, a quo tempore curret ille an nus; an a tempore contractus, an uerò tra ditionis? & concludunt, ꝙ a tempore tra ditionis,per tex.ſingularem,in l.tali,ff.de iure dot.licet ibi Iaſ.in 3.col.alleg.concor dantem in l.ſi ita quis permiſerit,in princ. ff.de uerb.oblig. Et inter plures rationes, pro illa deciſ.adducitur ibi una per Iaſon. quæ quadrat in propoſito,uidelicet,quòd quando terminus aſſignatus eſt reſpecti uus certæ cauſæ, requiritur ꝙ illa cauſa prius exiſtat,a qua debeat currere.d.l.tali. Sed in caſu noſtro iſte terminus ſex men ſiũ,infra quē tenet impetrans poſſeſſorem ad iudiciũ euocari facere, eſt relatiuus ad commiſſionē iudicis, tanquã ad cauſam agentē, ſine qua citatio emanare non poſ ſet:igitur ab illa debet ille terminus initiũ capere.Non obſtant allegata in contrariũ: quia ſi recte conſiderentur,nihil faciunt: qa,ut dixi,dictio Tunc,nõ percurrit ad ſex mēſes,ut uoluit gl.nec gl.cle.ſi.põt ad hoc adaptari.Nec minus illud facit,ꝙ qualitas adiecta uerbo,&c. quia qualitas ſex men ſium non eſt adiecta impetrationi, ſed po tius commiſſionis,a qua dependet. Sed quicquid ſit, prima opinio.Gloſſatoris, ſeruatur hodie in Rota,& in curia,& ideo tenenda eſt,per rationes ſuperius factas.

Omiſſis tamen ambagibus tota iſta dif ficultas per regulam Eugenii decidi uide tur,cuius tenorem ſuperius in procœ.iſtius regulæ poſui, per quam iſta moderna re gula intelligi & declarari debet,arg.l. noua eſt nouum.ff.de legi.

QVAESTIO LXVIII.

QVæro,an annus ad terminandam cau ſam per impetrantem contra poſſeſ ſorem annalem,de quo loquitur iſte tex. currat impetranti a die impetrationis, an commiſſionis,uel citationis executæ?

SOLVTIO. Gloſſator hic tangit quæ ſtionem,& concludit, ꝙ currat a die cita tionis executæ.Mouetur iſta ratione,quia ubicunque a lege datur duplex terminus ſimul actori & reo ad aliquid agendum, debet intelligi lapſo primo termino, iux ta not.per Bald.in l.contra maiores. C.de inoffic.teſt. Sed in q.propoſita datur du plex terminus, per iſtam regulam. Pri mus, ſex menſium ad citandum poſſeſſo rem.Secundus,eſt annus ad proſequendũ ergo iſte annus non curret,niſi a lapſo pri mo,iuxta doctrinam prææallegatam.

Addo ultra Gloſſatorem pro iſto dicto ſuo tex.in l.1.§.ſed ſciendum,& §.largius. ff.de ſucceſ.edict.& in l.fi. §. ſinautem du bius.C.de iure delib.& c.cupientes §.cæte rum,de elect.lib.6. Et ſubdit Gloſſator ſe credere Rotam ſic intelligere iſtam reg.

Quid dicendum? Mihi uidetur, omiſſis ambagibus, ꝙ iſta opin. Gloſſatoris ſit ſa nior,& uera, quam ultra ipſum pluribus rationibus comprobo.

Primo,quia clarum eſt, ꝙ non prius de iure currit alicui præſcriptio ſuper aliquo iure,quàm prius conſtet illud ius fuiſſe in eſſe productum.l.cum notiſſimi.C.de præ ſcrip.30.uel 40.ann.Sed iſtud ius impetrã tis, a quo excluditur per lapſum anni in eſſe produci non poteſt ante iudicium, quod incipit a citatione,ut in § fi.inſt. de pœna te.litig.& not.Hoſt.& Io.And. in c. quoniam,in uer.citationem,de prob.&gl. 2.in cle.1.de iud. Ergo quo ad hoc,ut ex cludatur per lapſum anni,requiritur cita tio præambula, ut ab illo tempore currat annus.

Præterea inſtantia, ſeu facultas proſe quendi ius meum,non eſt præfinita de iu re canonico aliqua temporis meta, ut eſt tex.in c.fi.de iud. Regula uerò iſta præfi

 nit

nit facultatem agendi per annum. Ergo ille annus non prius cœpiſſe uidetur, quàm ſit cœptum iudicium, de cuius proſequendi facultate tollenda agitur. l. ſi ſeruus hæreditarius. ff. de ſtip. ſer. & l. tali ſtipulatione facta. ff. de iure dot. & l. ſi in diem, in principio. ff. de cond. & dem.

Prӕterea, quia clarum eſt, ꝙ iſte annus ad finiendam cauſam hic præfixus, per iſtã diſpoſitionem nouam uidetur loco inſtãtiæ ſubrogari. Et licet hic de tempore quãdo incipere debeat, nihil dicatur: tamen hoc facilè intelligere poſſumus ex theorica omnium Doctorum, ubique tradita, q̃ uolunt, ꝙ quando in lege noua de aliquo dubitatur, illud declarationem recipit a lege antiqua, ut not. Bar. in l. ſciendum, ff. q̃ ſat. cog. & in l. ſed & poſterioris, ff. de leg. Sed in lege antiqua communi non reperitur, ꝙ inſtantia incipiat ante citationem, ſed incipit poſt citationem, ut in l. properandum, in princ. C. de iudic. c. cum ſit Ro. de app. & in c. ei qui appellat. 2. q. 6. & in auth. ei qui. C. de temp. app. Ergo iſta reg. in dubio debet interpretationem a iure communi recipere, quia inquantum fieri poteſt, ſtatuta debent interpretari & declarari etiam per impropriationem, ut conformentur ſm ius cõe, ut in cap. cùm dilectus, de cõſue. & in l. ſi serui. C. de noxal.

Prӕtereà, quia tempus ſex menſiũ hic præfixum, non datur ad aliud, niſi ad euocandum aduerſarium poſſeſſorem ad iudicium. Si ergo ultima die ſex menſium uocaretur, ſatisfactum eſſet regulæ. l. quicquid, §. final. & lege hoc iure. & lege ſi ſtipulatus eſſem. ff. de uerbor. obligat. & l. ſi neceſsarias. §. ſi annuas. ff. de pigno. act. & c. commiſſa. de elect. lib. 6. Secundus uerò terminus hic aſſignatus, qui eſt ãnus, datur impetranti ad proſequendum & terminandũ cauſam. Si igitur ſm tp̃s dilationis non incepérimus a fine primæ dilationis ſex mẽſiũ, oportebit alterũ de duob. fateri, aut, ꝙ ſex mẽſes dentur ꝓmiſcuè ad citandũ & proſequendũ, cuius cõtrariũ adparet. Cũ nõ põt qs uideri adſtrictus dilationi, niſi in eo qđ eſt in ipſa expreſſum uel qđ eſt abſurdius, ſex menſe ad finiendum tantum cauſam uiderentur concedi, cùm primæ dilationi aliorum ſex menſium in ultimo ipſius momento ſatisfieri potuerit. Cuius cõtrariũ cauetur hic in regula. igitur, &c.

Prӕtercà, quando à iure communi diſceditur, debet quantum fieri poſſit, ne lõgius fiat proceſſus. c. cauſam, de reſc. Quod præſertim locum habet in hac regula, quæ maximè deuiat a iure communi, ut patet: quia de iure communi nemo compellitur inuitus agere: ut in rubrica, ut nemo inuitus. per totum. Item, quia ex leui omiſſione gratiam, quæ de iure debet eſſe menſurata. ut in c. decet de regu. iur. li. 6. deducit ad non eſſe. Item, quia inſtantia, quæ de iure communi eſt perpetua, c. fi. de iudic. reducit ad annum. Item, quia imponit neceſſitatem exprimendi ea, quæ de iure cõmuni exprimere non oportet, iuxta no. in clem. ſi dignitatem, per gl. de præb. & in c. ſi motu proprio. eo. ti. li. 6. Item, quia a iure canonico ſecundum quod inſtantia eſt perpetua, tantò magis diſcedimus, quantò inſtantiam breuiorem & anguſtiorem reddimus. Nam breuitas eſt oppoſita longitudini, & perpetuitas tẽporalitati. In hac igitur dubietate interpretabimur iſtam regulam de anno potius, q̃ de ſex mẽſib. ubi anguſtior eſſet meta, & ꝑ cõſequẽs maior a iure receſſus, & ſic, ut hoc abſurdũ euitemus, annus incipere debet a fine ſex mẽſ.

Prӕtercà, ius canonicũ primæ inſtantiæ nullũ ꝑfigit terminũ, lex uerò ciuilis ꝑfixit trieniũ in 1. inſtãtia, intra quẽ exiſtimat cõmodè cauſam diffiniri poſſe: in 2. uerò inſtãtia utrunq; ius cõcordat, quia dãt annũ, nec infra minus tp̃s cõmode poſſet diffiniri. c. ex orõne. de app. Tũc arguo ſic, & a maiori. Vbi lex canonica de inſtantia certa meta ꝑſcribẽda cogitauit in cauſa. ſ. appellationis, ubi cauſa uenit iã inſtructa, cognita, & vẽtilata, & partiũ aſſertione planè diſcuſſa, nõ exiſtimauit infra minus tp̃s, q̃ anni cãm poſse cognoſci & terminari, ut tradit in d. c. fi. & in d. l. ꝓperãdũ. Nõ eſt igr̃ credẽdũ principẽ, q̃ cũ tãta diſcuſſione & maturitate iſtã reg. edidit, uoluiſse minorem metam adponere primæ inſtãtiæ, ubi res nouiter rudi, & ut ita dixerim, indigeſta materia, & nõ cognita, nec diſcuſſa, ad iudiciũ deducitur, adſtringendo impetrãtem quodammodo ad impoſſibile,

quod eſt legi contrarium, in c. erit autem, 4. diſtin. l. i. §. his autem ubi Bal. ff. de orig. iur. Lap. alleg. 101. Præſertim cum princi pem non latebat, ius ciuile exiſtimaſſe opus eſſe triennio. Comprobatur hoc, q̃a non dicitur intra dilationem fieri poſſe, quod commode fieri nequit. Et ideo præ ſumendum eſt, principem eius intentio nis fuiſſe, nolle dilationem taliter dare, ut commode cauſa explicari nequeat; q̃a talis præſumitur intentio & mens prin cipis in dubio, qualis legis, ut not. in l. uni uerſa. C. de preci. imp. offer. & in c. 1. de cõ ſtit. lib. 6. & in c. ſi quando. & c. ad hæc. de reſcr. facit pro hoc tex. in d. c. cupientes, in principio, & §. cæterum, in uer. poſtquam commode, & ibi not. Domi. nam dilatio commenſurari debet ſecundum onus agẽ dorum ad iudicium finiendum, ſecundũ commodum impetrantis, l. ſi ita relictum §. pen. ff. de leg. 2. l. in fideicommiſſi. §. ſed cum Polidius. ff. de uſur.

Poſtremo, quia iſta regula loquitur de cauſa finienda, ſed cauſa non dicitur ante citationem, l. cauſas. C. de tranſ. & in clem. cauſam, de elect. & in c. ex parte, de uerb. ſig. Ergo inſtantia anni poſt citationem in ci. Suadetur hoc per tex. in l. ſi. §. ſi autẽ. C. de iure delib. Vbi cum lex præſcripſiſſet terminum hæredi a morte teſtatoris ſup pleuit, & aditæ hæreditatis, & ſic longius, cum non poſſet antea præſcribi hæredi. Et hoc expreſſe etiam notat Do. in d. c. cu pientes, in prin. in uerſ. petituri, & in uerſ. proſecuturi. Quæ oĩa cũ in caſu noſtro cõ currant, concludendum eſt, annum præfa tum, non a tempore impetrationis, ſed ci tationis numerari debere. Quod uidetur tenere Bal. in l. 2. in 2. col. ff. ſi quis cautio. Et ut tollatur omnis dubitatio, pro iſta opi. uidetur hic tex. clarus, ſi ponderetur, nam dicitur hic, & infra ſex menſes ipſum poſſeſſorem ad iudicium euocari facere, cauſamq́, ex tunc deſuper infrã annũ, &c. pondera dictionem. Extunc, quæ ponit ex tremum, a quo incipere debet annus, iux ta l. 4. ff. de cond. & demonſt. Putarem ta men, q̃ ſi poſſeſſor ante ſex menſes cite tur, non debet impetrans expectare totũ tempus ſex menſium, ſed ſtatim facta cita tione incipiet annus ad finiendam cauſam iuxta no. per glo. in uer. commode. in c. cu pientes, de elect. li. 6. quam ibi no. Doct.

QVAESTIO LXIX.

QVæro, nunquid impetrans mortuo poſſeſſore iam prius citato tenea tur finire cauſam uſque ad ſententiam in fra eundem annum contra ſucceſſorem in beneficio: an uerò debeat habere alium annum ad proſequendum cauſam cum ſucceſſore?

SOLVTIO. Dicendum uidetur impe trantem ad proſecutionem cauſæ contra ſucceſſorem uſque ad ſententiam teneri, alias ceſſionarius poterit de regula excipe re, quia iſta regula eſt realis, & ad quem tranſit beneficium, tranſit exceptio regu læ. Nam iſto caſu perſona prædeceſſoris, & ſucceſſoris reputatur eadem. Sicut ergo cum prædeceſſore teneretur impetrans terminari facere cauſam infra annum: ita cum iſto ſucceſſore, ad quem tranſit bene ficium affectum & litigioſum.

Suadetur iſta opinio, quia iſta regula non dicit, q̃ impetrans habeat ſententiã cõtra illum, qui poſſidet, ſed dicit indiſtin cte, & abſolute, q̃ cauſam uſque ad ſentẽ tiam diffinitiuam incluſiue proſequi te neatur, & ſic regula loquitur impeſonali ter. Itaque mors rei, uel renuntiatio nihil impedit, quominus impetrãs hoc facere poſſit, iuxta l. properandum. §. ſin autem reus, C. de iudic. Maximè, quia regula iſta concernit publicam utilitatem, ut patet ibi: ut improbi lites exquirentium motus reprimantur. Et ideo adſtringit impetran tem, ut cauſam terminari faciat infra an num, & hoc factum eſt ad effectum, ne im petrantes faciles ſint ad impetrandum, niſi cauſam iuſtam, & claram, & expedibilẽ uiderint, quæ ſine magna diſcuſſione ter minari ualeat, iuxta l. continuus. §. cum ita de uerb. oblig. Et quia regula dat formã, ut dictũ eſt in alia quæſtione, debet adim pleri in forma ſpecifica, c. cum dilecta, de reſcrip. & c. cui de non ſacerdotali, de præ bend. lib. 6.

Breuiter iſtis non obſt. Rota concluſit contrarium in una Iſclana corã domino Iac. Sim. ut refert d. Gul. hic. Rõ deciſionis

fuit, quia regula iſta non loquitur, niſi de poſſeſſore conuento, & contra illum, quē citauit, regula vult, ꝙ impetrans proſequi cauſam teneatur uſque ad ſententiam. de ſubrogato uerò, ſeu ceſſionario nihil regula dicit: ergo in eo regula non habebit locum. l. ſi ſeruum, §. non dicit pretor, ff. de acq. hær. Sed licet iſta opin. ſit Rotæ, mihi tamen magis placet præcedens opin. non ſolum ex motiuis d. Gul. ſed ex una alia rō ne, quia ex quo beneficium ceſſum tranſit litigioſum, intereſt ſubrogati, ꝙ impetrās cauſam inceptam contra prædeceſſorem cum eo proſequatur, ne ex ſua malitia cō modum conſequatur, contra c. eum, qui. de præb. lib. 6. Sed quando impetrans ante finem anni ceſſit in alium, ꝙ ille ceſſionarius non teneatur regulam ſeruare, tenuit Rota, ut hic refert d. Gul. qui uideatur quia iſto caſu ceſſat fraus.

QVAESTIO LXX.

QVæro, an reg. iſta obſtet ſubrogationi gratioſè impetratę per tertium propter mortem unius ex duobus litigantib. poſt cuius obitum alter collitigās, qui ſubrogationem tertii ignorabat decreto pro ceſſu ſuper audientiam contradictarum cōtra omne intereſſe putantes obtinuit ſententiam, uigore cuius poſtea poſſedit per annum, & nunc dat de regula contra ſubrogatum uenientem ad cauſam?

SOLVTIO. Hodie, quæ eſt 26. Nouemb. 1535. corā d. Syluestro in unā Abulen. parochialis contigit iſte caſus, & diuiſa fuerunt uota. Nam una pars dicebat, ꝙ licet collitigans ſuperſtes ignoraret ſubrogationem, tamen illa erat in cauſa, ꝙ lis durabat, quia ſubrogatus ſubintrabat in locum collitigantis mortui, & uigore dictæ ſubrogationis eadem lis uidebatur continuari, & in ea ſuſtineri: ergo quo ad hoc nihil intererat, quod collitigans ſuperſtes ſubrogationem ignorauerit. Et ideò durāte dicta lite non poterat alter collitigās pacifice poſſidere, quia lis uiuebat adhuc in perſonam ſubrogati, iuxta deci. Egid. 545. & Guliel. in deciſ. 1. ut lit. pend. nec ſententia contra intereſſe putantes poterat pacificam poſſeſſionem producere: quia illa non præiudicabat ſubrogato, nec etiam illa citatio contra intereſſe putantes arctabat ipſum ſubrogatum, iuxta deciſio 18. de dolo & cont. in no. ſic dicebatur aliqui ex dominis. Præterea, quia iſta reg. requirit annum poſſeſſionis præcedere impetrationem, ut patet in tex. ergo poſſeſſio poſterior annalis non nocebit impetrationi anteriori.

Alia pars Dominorum tenebat contrarium, iſta ratione, quia quo ad ipſum litigantem ſuperſtitem lis per ſententiam latam contra intereſſe putantes executioni mandatam finita fuerat: nam mortuo collitigante alter collitigans ſuperſtes ſequutus fuit uiam iuris, uidelicet decerni faciendo proceſſum contra intereſſe putā. docto. prius de morte collitigantis, ut eſt communis ſtylus: & illa uia iuris ſibi non nocere, ſed prodeſse debet, & licet in locū præmortui fuerit alius ſubrogatus illa ſubrogatio ignorata non nocet, donec ipſi litiganti præcedente citatione ad dicendū contra, intimata fuerit. Si uerò interim habet ſententiam, quæ executioni mandata fuit, cuius uigore per annum poſtea pacificè poſsedit, non poteſt dici non eſse pacificus, propter illam ſubrogationem, cùm lis (ut dictum eſt) finita fuerit per ſententiam, iuxta deciſ. noſtram uulgatem. 10. in tit. ut lit. pen. in no. Et ita ſub dubio remanſit Rota. Mihi tamen magis placet prima opi. qua ſtante non obſtant ſecunda motiua. Primum non eſt uerum ſtantē ſubrogato in iure, & lite: quia non poteſt dici lis finita. Et licet poſſeſſori annali nō noceat ſubrogatio ſibi non intimata, minus debet nocere ipſi ſubrogato, cui non eſt præfixū a lege, uel ab homine aliquod tempus ad intimandum, & ius ſuum ſemper durat, & poteſt deduci hodie, quia lis non eſt finita, quo ad ipſum. Et certe caſus iſte eſt diſputabilis. Et hodie, quæ eſt 5. Iulii. 1539. iterum in una Salamantina canonicatus, & præben. fuit in Rota propoſitus per Reuerend. P. Dom. Pet. Vortium, cā ſus omnino ſimilis illi, de cauſa Abulen. & tandem Domini concluſerunt dicta die 5. & 20. eiuſdem menſis Iunii, poſt plures informationes & propoſitiones, ꝙ ſubrogato in forma gratioſa non obſtaret iſta

regula

regula, ex eo, quia ſtatim talis ſubrogatio ſubintrabat in locum mortui litigantis, per quam uidebatur lis in eo ſtatu manuteneri. & ſic poſſeſſio annalis non poterat eſſe pacifica ſtante ſubrogatione gratioſa. Secus uerò, ſi ſubrogatio gratioſa non fuiſſet, ſed mandatum de ſubrogãdo, nã tali caſu ſi illudq; mandatum Auditori non preſentetur, & in effectu ſubroget, non dicetur impedire iſtam reg. & idem eſt in eo, cui conceſſum fuit, quod literas expedire poſſet in uim gratioſæ ſubrogationis. Nam ſi antequam expediat, cedat in aliũ ius ſuũ poſt annum, ille reſignatarius poteſt literas expedire ſub eadem data, & ſufficit, quod ſtabit illi reſignatario iſta reg. Quod eſt uerum, quando reſignatarius expedierit literas ante ſententiam executioni mandatam: Secus, ſi poſt, quia tunc obſtabit regula, prout in dicto caſu contigit, ubi Ludouicus de Torres, ſe in locum cuiuſdam Io. Lopez ſe ſubrogauit cum clauſula, Et quod literæ in forma gratioſa expediri poſſent & antequam Garzias Roderici ſuperſtes collitigans ſententiam contra intereſſe putantes obtineret d. Ludouicus ſolam ſupplicationem ſubroganti in actis produxit per aſſertum procuratorem, deinde Garzias obtinuit ſententiam contra intereſſe putan. & poſſeſſionem continuauit per annum pacifice d. Ludouicus, poſtea ius ſuũ literis non expeditis, in fauorem Franciſci ceſſit, & ille etiam literis non confectis, et in fauorem And. Lopez, & Andreas in fauorem Alphonſi Diaz, qui poſtea literas nomine dicti Ludouici primi cedentis ſub eadem data expediuit in forma gratioſæ ſubrogationis & uenit ad cauſam contra dictum Garziam, qui habuerat ſententiam contra intereſſe putan. & eius executionẽ. Tandem Rota in iſto diſcurſu q. uoluit dicto tempore, & iterum de hoc menſe Decembri 1539. quod dicto ſubrogato obſtaret regula non obſtan. bulla ſubrogationis, in forma gratioſa ſubrogationis ſub data primæ ſupplicationis Ludoui. expedita, & nouiter producta: ex quo Ludouicus primus ſubrogatus, qui ſciebat, uel ſcire præſumebatur litem inter do. Garzian, & d. Io. Lopez defunctum, debuit mentem ſuã declarare, nunquid ſubrogatione gratioſa uti uellet, ex quo ſupplicatio illi facultatem dabat expediendi literas, ſi uellet: unde ex quo hoc non declarauit, ſed literis non confectis renuntiauit in fauorem dicti Franciſci de Gumiel, & ille in alium & alius in alium, ille ultimus tarde uenerat poſt ſententiam executioni mandatã. & ideo declarare per expeditionem bullæ mentem d. Ludouici non poterat, qui iã per ceſſationem reputabatur mortuus. Et eodẽ modo de hoc menſe Decemb. 1539. Tenuit Rota in una Gerunden. beneficii de Pineda, ubi uoluit, quod Archangelus in quem antiquus Piquer ceſſerat, lite pendente, inter dictum Antiquum, & ipſum Archangelum, & quendam alium Baldiriũ Auigno excipere de iſta regula poſſet, ſi poſt ceſſionem per annum pacifice poſſedit, non obſtante, quod lis nõ fuerit extincta in ceſſione, quam fecit d. Antiquus actor, quo ad Baldirium: quia ſufficit, quod inter Archangelum, & Baldirium non eſſet iuriſdictio, neque lis licet inter Antiquum actorem, Archangelum, & Baldirium lis eſſet, ex quo Antiquus amb os citari fecerat, iuxta uulg. deciſ. de reſcr. in no. Et hoc procedit etiam ſi Archangelus fuiſſet gratioſè ſubrogatus, dummodo literas non expediret: quia tunc ſecus propter deciſ. do. Gul. primam, ut lite penden. Nam per expeditionem literarum uidetur mentem ſuam declarare, & uti uelle ſubrogatione gratioſa, quæ ſtatim habet effectum: ſed ante expeditionem non poteſt conſtare de eius mente, cum poſſet non uti ſubrogatione, ſed fortè gratia, Si neutri: quia omnes iſtæ uiæ in ſupplicatione conceduntur.

QVAESTIO LI.

QVæro, an impetranti impedito currãt tpa iſtius regulæ?

SOLVTIO. Si impedimẽtũ iuſtũ eſt, tpa nõ currere nemo dubitat l. 1. in fi. C. de an na. qa illud tps impedimẽti de medio ſubducit, & reliquũ tps cõputabiť, ut in c. auditis. c. cũ nobis, & c. de 4. de pſc. & iſta eſt cõis opi. ut atteſtať Iaſ. in §. rurſus, col. 15. & 16. inſt. de act. Et hoc putarẽ uerum, niſi hoc impedimẽtũ actor p prorogationẽ tpis tollere poterat: qa (ut quotidie experimur) papa nunq̃ ſolet prorogationẽ iſtius reg. denegare, ubi uerò impetrãs prorogationem

 habere

habere non potuit prædicta procedent. ſuper quo uidendum eſt late per Moder. in tract. præſcri in prima parte. 6. partis principi. uerſi. uigeſimuſſecundus caſus. ubi longo uerborum apparatu omnia impedimẽtorum genera proſequuntur. quæ non attinet hic recenſere, breuitati ſtudens. Sed nunquid ſaltem impetrans proteſtari debuit. ꝙ per ipſum non ſtetit cauſam ſuã proſequi infra annum hic deſignatum, dicetur inferius in alia quæſtione, & dicam etiam latius de hoc in regula de triennali in 57. quæſt. nam utrobique caſus accidit.

QVAESTIO LXXII.

QVæro, an quando ſubducuntur tempora impetranti, computentur dies feriati, quibus impetrans agere nõ potuit?

SOLVTIO. Rota in cauſa Hiſpalen. Scholaſtriæ coram d. Aragona de menſe Octob. 1533. concluſit, tempora feriarum non ſubduci, ſed in tempore dato computari debere. Pro cuius deciſio. inter cætera eſt text. in l. ſed & ſi per prætorem, §. ſi feriæ, ff. ex quibus cauſ. maior. ubi text. aſſignat rationem huius deciſ. quia proſpicere debuit actor, ne in huiuſmodi ferias incideret. Et hoc de plano procedit in feriis ſolennibus & ordinariis. Secus uero eſſet in feriis repentinis, quia illas actor præuidere non potuit. Et propterea in illis ceſſat ratio. d. §. ſi feriæ. Hinc eſt, ꝙ terminus datus per legem ad accuſandum, uel agendum, dicitur in dubio peremptorius, etiã ſi non dicatur. Ratio poſt colligi ex prædictis, quia eſt quid imputandum actori, quare priuſquam ageret, non proſpexit omnia, argum. l. qui cum alio. ff. de regu. iur. Sed ſi terminus ad proſequendam cauſam, uel audiendam ſententiam, uel ſimilia, præfigeretur à iudice, quia hoc pars proſpicere non poterat, cum non depẽderet ex facto proprio, ſed præter ſpem accidit, ut dicitur in l. ſi quando. de dilat. & tũc terminus non præſumitur peremptorius Ita dicit Sal. in l. ſi ea. col. pen. C. qui accuſ. ſequit Fel. in c. cauſam q. in 2. col. de reſcr.

QVAESTIO LXXIII.

QVæro, nunquid in anno iſtius regulæ ad proſequendum cauſam computẽtur dies feriati, an uero tantum utiles?

SOLVTIO. In iſto articulo pugnat æquitas nõ ſcripta cum iure ſcripto. Quia licet uideatur æquum & rationabile, ꝙ tẽpus iſtius anni utiliter computari deberet id eſt, ex illis diebus, quib. qui utiles ſunt ad agendum & proſequẽdum cauſam, ea ratione, quia dies feriati inutiles & prohibiti ſunt ad iudicia pertractãda: nihilominus iura contrarium uoluerunt. Nam lex uoluit, ꝙ quando aliqua diſpoſitio ſimpliciter de tempore mentionem facit, debet intelligi de continuo. Iſta gl. ordi. quæ ad hoc ſolet communiter allegari in rubrica ff. de diuer. & temp. præſcript. quam ſequitur Abb. in c. ſi. de elec. & in c. ad apoſtolicam. in pen. col. de reg. ubi per hoc dicit, ꝙ annus profeſſionis, de quo ille tex. loquitur, de continuo, & non interpollato intelligi debet. Pro quo alleg. Bartolũ in l. interdum. §. quoties. de publican. cum multis concor. ut in propoſito ſcribit Lap. alleg. 47. qui plura iura adducit, & idem quod Abb. in d. cap. ad apoſtolicam. concludit etiam Iaſ. in l. contra maiores. in 2. col. C. inoffic. teſtam.

Et hoc maxime procedit, ubi odium cõſideratur, prout hic: quia tali caſu, ut dicit Bal. in l. non ſolum. in prin. ff. de excu. tu. in odioſi præiudicium tempus debet eſſe continuum. & hoc conueniens uidetur in caſu iſtius regulę, ut impetrantes ab huiuſmodi litibus citius ſe expediant. Pro quã opinione quamplura Doctorum dicta cõgerit And. Sicul. in conſil. incip. clementiſſimi Dei, poſitum inter conſilia Alex. in 4. uol. eius conſil. ultimo. col. 1.

Sed ut multa, quę hinc inde dici poſſent ſub breuitatis compendio concordentur in iſta materia poſſunt notab. caſus omnes diſtingui, ex his, quæ dicit Bal. in conſ. 71. incip. quando tempus. in 3. uol. uidelicet, ꝙ tempus dicatur continuum, quo ad ea, quæ ſine iudice pro tribunali ſedente fieri poſſunt: ſed quo ad ea, quæ ſine iudice fieri nõ poſſunt, tẽpus dicitur utile. Quã quidam diſtinctionem Bal. ibidem per bona iura probat. Pro quib. uidenda ſunt & quæ ſcribit idem Bal. in l. Aemilius. col. 1. ff. de minor. & in l. ueteranis. C. quando prouoc. non eſt neceſſ. Sic itaque circa primam & ſecundam partem iſtius regulæ tempus

pus erit continuum: quia ad iudicem pro tribunali ſedentem tempora illa non pertinent,& ideo in dictis temporib.ſex menſium ad citandum poſſeſſorem,& in anno hic ad proſequendũ cauſam præfixo, dies feriati & non feriati computabuntur.Sed circa tertiam partem regulæ tempus dicitur utile,quia per partem conſtat.Pro quibus faciunt ea,quæ dixi in §.rurſus.nu.32. de action.

QVAESTIO LXXIIII.

QVæro,nunquid impetrans excuſetur à pœna,de qua in ultima parte iſtius regulæ, ſi terminos omnes in petitorio non ſeruauit,uſque ad commiſſionem poſſeſſorii per partem aduerſam factam, ſed ſufficiat poſt dictam commiſſionem, ante tamẽ ſuſpenſionem petitorii reliquos terminos ſeruare?

SOLVTIO. Hæc quæſtio in Rota per plures dies procuratorum & aduocatorũ informationibus coram do. Nicolao Aragona in cauſa Hiſpalen. Scholaſtriæ uentilata fuit,tandem hodie 20. Octob. 1553. deciſa fuit,in qua omnes Domini, duob. exceptis,in dicta cauſa concluſerunt, ꝙ ſufficit tempore ſuſpenſionis petitorii impetrantis omnes terminos ſuper petitorio (cuius proſecutionem requirit iſta reg.ut dictum fuit ſuperius in alia q.) ſeruare: quia tunc clare adparebit per eum non ſtetiſſe,quominus cauſam vſque ad ſententiã infra annum proſequutus fuerit. Ratio iſtius deciſ.fuit:quia licet ante commiſſionem cauſæ poſſeſſorii termini omnes ſeruati non fuerint,ſed aliqui, ille defectus poſt dictam commiſſionem, dummodo ante petitorii ſuſpenſionem ſuppleri poteſt: quia illa poſſeſſorii commiſſio ante petitorii ſuſpenſionẽ auditori iuriſdictionem ſuper petitorio non auferebat, & ideo impedire non poterat impetrantẽ, quominus reliquos terminos poſtea ſeruare poſſet, cum auditores in proſequendo ordinari dicantur,iuxta no.in cle. auditor.de reſcript.ut dixi late in c.1.eod.titu. li.6.Donec igitur aut per commiſſionem expreſsè,aut per partem petitorium ſuſpẽdatur, acta facta ſuper petitorio, ualent: quia tunc uidetur pars uti commiſſionẽ poſſeſſorii,quando petitorium ſuſpendit: argument.not.in capitu.ut debitus. de appellatio.

QVAESTIO LXXV.

QVæro,nunquid ſi per iudicem ſtat quominus impetrans cauſam terminare poſſit per ſententiam infra annum, teneatur impetrans de neceſſitate proteſtari iudici per ipſum non ſtare, quominus cauſam proſequatur, quo ad hoc ut excuſetur.

SOLVTIO. Iſta quæſtio ſæpe per aduocatos diſputata fuit in præællegata cauſa Hiſpalen.Scholaſtriæ.Et certe ſi oſtentationem doctrinæ quærimus, hic articulus uarias habet utraque partes conſiderationes,totidem fortaſſis,quot opin. reperiuntur:ſed quia moris mei non eſt, ut Scholaſtici obſeruant,argumentorum philateriis tempus terere,maxime in tanta temporis penuria,qua ꝑ iſta publica officia premor ideo breuiter medullam & deciſionis ueritatem complectar,multa labore meo addens.Rota igitur coram domino Nicolao Aragona,poſt uarios conflictus unanimiter concluſit de menſe Octobris 1553. proteſtationem hoc caſu neceſſariam ad effectum,ut impetrãs à proſecutionæ cauſæ infra annum facienda excuſetur. Quæ quidem Dominorũ deciſio principaliter in gl.c.pleriunque.de reſeri.in gl.c.ti.de appellatio. Fundatur, quæ gloſſa de impedimento prouenięte ex parte iudicis loquũtur,& neceſſariam eſſe proteſtationem cõcludunt:& iſta ex communis opin.ut atteſtatur Philip.Franc.in ca. ex ratione.maxime in 8.col.& in c.fi.de appellatio.&Ang. in l.2.§.dies.in fi.col.3.ff.eo.ti.Et cum iſta opin.transeunt communiter Doctores in c.cupientes.§.ꝙ ſi per uiginti poſt gloſ.ibi uerſ.propoſita.de elect.lib.6.quam Fel.in c.ex tranſmiſſa.in 2.col.de præſc.& in ſexcentis aliis locis ſequitur,& cum ea tranſeunt Alex.&Mod.in l.properandum.§.ſi. autem utraque. C. de iudi. & idem tenet Alex.in conſil.114.lib.5.

Et licet aliqui Doct. tenuerint contrariam,prout Abb.in d.c.pleranque,& in c. ex trãſmiſſa.de præſc.Et Areti.in cõſ.162. incip.

incip. uerum eſt.& alii plures, quos Iaſon & Moder.in d.l.properandum cumulant: uolentes, proteſtationem potius requiri de conſilio quàm de neceſſitate:nihilominus illa opin.non eſt uera, ſed communis eſt in contrarium, pro qua Moderni Auinionen. in tracta.p̃teſtis.fol.28.q.6.Et Moderni Bononien. in eodem legali tracta. p̃teſtis.fol.15.c.3.& latius quidam Iacobus Florius de Vtino in repet.l.ſi quos. C. de offic.præfect præt.orien.plura cumulant quæ ibi uideri poſſunt.Et,ut ibi unico uerbo omnib. contrariis dictis reſpõdeatur dico, ꝙ motiua opinionis contrariæ procedunt,quando per iudicẽ non ſtetit quominus impetrãs cãm ꝓſequeretur. Secus, ſi per illũ ſtetit,ut hic. Vel ſecundo argumenta contraria procedunt in proteſtationibus extraiudicialibus,uel quando cũ proteſtatione aderat probatio impedimẽti,ut declarat Decius in d.cap.fi.de appel. Secus uero,ubi de impedimento aliter nõ conſtabat:nam tũc proteſtatio requiritur, ut eſt tex:quem ibi ad hoc in 2.col.ponderat Io.de Platea in l.iudices.C.de anno.& tribu.lib. 10.& iſta opin.tenenda eſt.

QVAESTIO. LXXVI.

QVæro, nunquid ſi impetrans impeditus fuit cauſam proſequi infra annum,loco proteſtationis, ſufficiat illi impedimentum probare?

SOLVTIO. Quibuſdam aduocatis in cauſa Hiſpalen.Scholaſtriæ pro parte Frãciſci epiſcopi Balneoregien. uidebatur ꝙ non,ex eo,quia iura requirentia proteſtationem, cenſetur formam tradere. ubi uero eſt forma,debet illa ad unguem obſeruari, nec illi per æquipollens ſatisfit, ut dicit Baldus.in l.ſi inſtitor.ff.ſi cert.petat. cum vulga.& ſuper hoc multum aduocati exaltabant uocem ſuam.

In contrarium allegabant alii aduocati quia ubi habetur finis ad quẽ inducta eſt proteſtatio fine ſeruato non curatur de ea arg.clem.cauſam,de elec.ubi licet pro forma in caſu illius tex.intimatio requiratur ubi tamen pars habet notitiam, quia ad illum finem intimatio introducta fuit, ſufficit,ut ibi dicitur. Faciat l.ſi mater. de inſtitut.& ſubſtit.ubi in formalibus non refert quid ex æquipollentibus fiat.Adde text.& quod ibi not.Fel.& Dec. in c. quoniam.de probat.ubi per illum tex.uolunt poſt S.Thom.ꝙ licet ieiunium ſit de præcepto,ubi tamen finis ieiunii ſeruatur,nõ peccaret non ieiunans. Et in caſu iſto prædicta à fortiori procedunt: quia proteſtatio in caſu præmiſſo non eſt inducta pro forma,ut aduerſarii dicebant,quia hoc iure non cauetur.

Tandem diſcuſſo negotio, Rota quæ (omiſſis argumentis,&apicibus iuris)ſolet ſemper ueritatem & effectum rei attendere,de menſe Octob.1533.ſecuta eſt ultimã opinionem,tanquam æquitati magis proximam:nam Rota non uult habere niſi ueritatem rei. Nam ſufficit Rotæ de impedimento legitimo conſtare abſque alia proteſtatione,quæ ad illum tantum effectum inducta fuit,ut conſtaret per iudicem extitiſſet,quominus impetrans cauſam proſequeretur:qui quidem effectus æquè, ac per proteſtationem haberi poteſt: ideo ꝓteſtatio nõ eſt neceſſaria, ſed debet eſſe ꝑ probationes.pro qua opi.faciũt ea,quæ latæ tradit Decius in l.in omnib.cauſis. la 2.nu.10.ff.de reg. iur. ubi hoc notabiliter probat.

QVAESTIO LXXVII.

QVæro,nunquid annus poſſeſſionis, de quo loquitur iſta regula,debeat eſſe continuus,an ſufficiat eſſe interpollatũ. Exẽpli gratia: poſſedi per ſex mẽſes pacifice,deinde ſpoliatus fui,uel alio mõ poſſeſſionem per quatuor,uel quinque, uel plures menſes perdidi,quam mox,uel per mẽſem poſtea recuperaui, & cõtinuaui ꝑ alios ſex menſes: An iſta poſſeſſio annalis iſto mõ ꝑ interpollationẽ tẽporis cõtinua, ſufficiat ad ꝓducendã exceptionẽ regulę?

SOLVTIO.Io. Aloiſius Tuſcanus Medio. quondam inſignis Doctor, conſuluit huiuſmodi poſſeſſionem interpollatam non ſufficere,ut patet lib.1. conſiliorum ſuorũ fol.27.cuius opin.poteſt ſuaderi ex dictis gl.in rub.ff.de perpet.& temp.præſcr.quę uoluit tempus in dubio de continuo non interpollato intelligi debere,ut ſuperius ĩ alia q̃ſtione dixi,& probat latè And.Sic.in conſil.

conſil. ultimo poſita in fin. cōſil. Alexand. in 4. volum. & dixi in §. rurſus. nume. 32. inſtitu. de act. Sed tempus iſtius poſſeſſionis non eſt cōtinuum. igitur, &c. Facit etiā pro hoc, quia iſta poſſeſſio annalis uidet interrupta per poſſeſſionem mediam: ergo non debet prodeſſe. l. naturaliter. & l. ſi quis ꝓ emptore. §. ſi quis. & l. cū qui. §. ſi autem. ff. de uſucap.

Pro contraria parte adduci poteſt, ꝙ iſta regula eſt ducta in fauorem poſſeſſoris, quo caſu quando conſtitutio eſt fauorabilis alicui, tempus non interpretatur continuum, ſed ſufficit interpollatū. ita dicit Bald. in l. non ſolum. in princ. ꝑ illum text. ff. de excuſ. tut. facit gloſ. in l. 3. §. minorem. ff. de minor. pro quo allego tex. in l. Paulus. §. Gaius. ff de libe. cauſ. quem ad hoc pro ſingulari Angel. inducit in repet. l. ſi inſulam. ff. de uerb. oblig. & ad hoc eſt notabilis deciſ. Arch. in c. ſi fratet. 16. quæſt. 1. col. 3. & iſtam deciſ. ſequitur Iaſ. in l. ſi ita ſtipulatus eſſem. col. fin. ff. de uerbo. oblig. cum aliis concord. quæ ſcribit Decius in l. ſi idem. in 2. & 3. col. ff. de iur. omn. iudic. Et ita limitatur glo. in dicta rubri a. ff. de tēp. & perpet. præſcrip.

Præterea quia tempus primum poſſeſſionis accedit alteri poſſeſſioni, & iſtæ poſſeſſiones interpollatæ coniungunt, ut faciant unum corpus, ut dicit Bald. in conſi. 159. incip. ſuper eo quod quæritur col. fin. lib. 3.

Breuiter pro prima opi. pro qua uidetur militare æquitas, faciunt ea, quæ dicit Domin. poſt Archi. & Ioan. Andr. in cap. 1. de uit. & honeſt. cleric. in 1. colum. ubi dicunt per illum text. quòd integer annus non interpollatus requiritur quo ad hoc ut aliquis in pœnam incidat. Sed in caſu noſtro ſi poſſeſſor excipiens de iſta regula nō eſt poſſeſſor continuus, ſed interpollatus, impetrans non incideret in pœnas iſtius regulæ: ergo requiritur, quòd ſit talis poſſeſſio per annum continuata. Et ꝓ iſta parte pondero iſtam regulam, quæ requirit annum immediatè præcedentem. Ergo interpollatus annus nō ſufficiet: quia annus interpollatus non eſt immediatus, ſed mediatus. Et dicā in regula de triennali, & uide quę dixi ſuprà quæſt. 59.

QVAESTIO LXXVIII.

Quæro, quomodo intelligantur iſta uerba regulæ, uidelicet, & quęcunque inde ſecuta, nullius exiſtāt firmitatis, &c.?

SOLVTIO. Iſta uerba diuerſis temporibus, ac etiam ſub diuerſis regulis bis in Rota diſcuſſa fuerunt, uidelicet, ſuper regula de publicandis reſignationibus, infra eod. & ſuper regula Clementis reuocatoria facultatum cōclauiſtarum. in quibus eadem uerba, prout hic ſcripta reperiuntur. Et dum hoc dubium propoſitum fuerat, uariæ dominorum ſententię exortæ fuerunt. Nam quidam dicebant ſub illis uerbis, & inde ſecuta, &c. nouas prouiſiones, gratias ſi neutri, acceſſus, & regreſſus, poſſeſſionem etiam uigore dictæ impetrationis captam, comprehendi: quod hac ratione probabant. In primis, quia, ut ex text. apparet, impetratio principalis hic annullatur: ergo in neceſſariam conſequentiam acceſſoria omnia ad impetrationem etiam debent eſſe nulla, quia uulgata eſt iuris regula, quòd principali annullato, omnia, quæ ſequuntur ex illo, corruunt, ut in l. cum principalis. ff. de regu. iur. & l. fin. ff. de cōſti. pec. Et ideo nō ſine myſterio papa hic uniuerſalibus uerbis uſus fuit, uidelicet, quæcunque inde ſecuta; quæ de ſui natura prædicta omnia includunt, quæ ſpecialiter non reperiuntur excepta. cap. ſolitæ. de ma. & obe. l. Iulianus. ff. de leg. 3. cum ſimilibus.

Alii domini totum oppoſitum tenebant, uidelicet, ſub prædictis uerbis nouas prouiſiones, nec regreſſus, aut huiuſmodi ſimilia comprehendi, quod ita ſuadebāt: Quia regula iſta ſecundum communem curialium intellectum diuiditur in duas principales partes, & quælibet pars ſecundum qualitatem delicti continet etiam ſuas & diuerſas pœnas. Prima enim pars regulæ imponit impetranti tria requiſita per illum obſeruanda. Primum, ꝙ nomen, gradum, & nobilitatem poſſeſſoris, & cauſam quare poſſeſſori beneficio ſic poſſeſſo nullum ius non competat, in impetratione exprimat. Secundum requiſitum, ꝙ impetrans poſſeſſorem ipſum infra ſex menſes ad iudicium euocari faciat. Tertium requiſitum, ꝙ cauſam deſuper

per infra annũ uſque ad ſentẽtiam diffini
tiuam incluſiuè proſequi debeat & tenea
tur. Iſta ſunt tria requiſita, quę ſi in ſua
impetratione impetrans non ſeruauerit,
ſed negligenter omiſerit, tres pœnæ illi in
ſliguntur. Prima pœna, quòd impetratio
erit nulla, & iſta pœna imponitur etiam
de iure communi non obſeruanti formã;
ut patet in c. cum dilecta. de reſcript. Secũ
da pœna, quòd quęcunque inde ſecuta,
ſunt etiam nulla. Tertia pœna, quòd ipſe im
petrans in damnis, & intereſſe poſſeſſori
tenebitur. Iſta eſt prima pars regulę, quæ
nullam mentionem facit de noua proui
ſione, neque de gratia ſi neutri, nec de re
greſſus, aut aliis ſuperius enarratis, ſed de
illis tãquàm de rebus diuerſis in ſecunda
parte regulæ fit mentio, quæ quidem ſe
cunda pars regulę tres alias pœnas grauio
res continet, quæ imponuntur impetran
ti non ex eo, quia non ſeruauit requiſita
regulæ, ſed quia per litis euentum conſti
tit illum nullum ius habuiſſe, ſed perpe
ram, iniuſtè, & de facto poſſeſſorem mo
leſtaſſe, & ſic improbum litigatorem eſſe,
& propterea tanquam hominem lites in
iuſtas exquirentẽ dictis tribus pœnis puni
tur, quæ commodum reipublicæ concer
nunt. Nam illæ tres primæ pœnæ in pri
ma parte regulæ poſitæ priuatum ipſius
poſſeſſoris commodũ reſpiciunt. Et ideo
impetrans in ſecunda parte regulæ gra
uius punitur, quia magis offendit poſſeſſo
rem, & rempub. quàm in prima parte re
gulæ. Nam magis poſſeſſorem moleſtaſſe
dicitur, qui iudicium indebitè uſque ad
finem proſequitur, malitioſè ſeruando re
gulam, ad effectum, ut illum maioribus
moleſtiis & impenſis afficiat, quàm ille,
qui non ſeruata forma regulę, ſtatim deſi
ſtit, prout in prima parte regulæ, quod
ſuaderi uidetur ex l. ſi quis legatum. & l.
qui falſum. ff. de falſ. & l. damus. C. eo. ti
tu. ex quibus Bar. in d. l. ſi quis. poſt Dy.
notabiliter dicit, quòd ſi notarius falſans
ſcripturam deduxit eam in ueram exiſtẽ
tiam teſtamenti, cum debitis ſolennitati
bus, tunc notarius tenetur pœna falſi: quod
non eſſet ſi non ad ultimum proſequere
tur, ut ibi per eos. In prima igitur parte
regulæ impetrans peccans in forma regu
læ in minori diſcrimine conſtituit poſſeſ
ſorem, quam quandiu eam ſeruat, & iudi
cium proſequitur uſque ad ſententiam, quam
quam impetrans, ut iniuſtus & improbus
litigator conuincitur. Meritò regula iſta
in ſecunda parte, quæ incipit ibi. Et ſi poſ
ſeſſorem ipſum, &c. diſponit, quòd ſi im
petrãs per iudicem repertus fuerit annalẽ
poſseſsorem iniuſtè ac indebitè moleſtaſ
ſe tribus aliis pęnis caſtigetur. Prima pęna
eſt, quòd 50. flor. auri cameræ, ꝓpoſt. perſol
uere tenetur. Secunda pœna eſt, quòd im
petranti nullus alius quam præmiſſę uaca
tionis modus, etiam per literas ſi neutri aut
ſubrogationis, uel alias, ſibi quo ad hoc,
ut huiuſmodi beneficium ea uice conſe
qui, uel obtinere ualeat, quomodolibet
ſuffragetur. Tertia pœna eſt, quòd bene
ficium in antea nullatenus litigioſum cen
ſetur. Dicebant igitur Domini, &c. quòd
in hac ſecunda parte regulę fit mentio de
literis ſi neutri, & ſubrogationis, quę nouę
prouiſiones ſunt, ut dicit quædam deciſ.
11. ut lit. penden. in no. & diſponit, quòd
nullatenus ſuffragentur, certè ſi iſtæ gra
tiæ acceſſoriæ, ſuperius ſub uerbis illis, &
quæcunque inde ſecuta; & comprehen
ſa cum principali impetratione, annulla
tæ fuiſſent, fruſtra in hac ſecunda parte re
gulæ diuerſa à prima annullarentur. Nam
ſi eſſent iam nullę, uerba in ſecunda parte
regulæ poſita, quo ad hoc uana & peni
tus fruſtratoria eſſent: quia illud quod
iam nullum eſt, non poteſt amplius an
nullari, neque mortuus iterum occidi,
quia priuatio præſupponit habitum. cap.
ad diſſoluendum. de deſpon. impub. & l.
decem. ff. de uerb. oblig. ut igitur iſta con
cordentur eſt neceſſarium dicere, quòd
ſub prædictis uerbis, quæcunque inde ſe
cuta, & capit. nouæ prouiſiones, neque
alia ſuperius enarrata comprehendantur.
Et iſta opin. poſt uarias iuris informatio
nes, & dominorum propoſitiones, & di
ſputationes præualuit. Nam in una Sala
mantina parochiali de Teiada de anno.
1537. coram R. D. Ioan. Mohedano cũ di
ſcuterentur hæc eadem uerba, & inde ſe
cu. &c. poſita in regula de publicandis re
ſignationib. Rota concluſit ſub uerbis di
ctæ regulæ nouam prouiſionem nõ com

pre

prehendi. Et idem Rota tenuit in vna Abulen. beneficiorum coram me. 9. Decemb. 1538. pro Antonio Palenzuela contra Alphonſum Garillo. Nam uoluerunt domini regulam Clementis 7. reuocatoriam facultatis concLauiſtarum, quæ cōtinet etiā prædicta uerba inde ſecuta, &c. non comprehendere nouam prouiſionem. Moti inter alia per conſil. Rom. 433. qui uoluit, ꝙ noua prouiſio ſuppleat diligentias ad regulam de publicandis: quę quidem noua prouiſio ſi per dicta uerba, & inde ſecuta, &c. poſita in dicta regula de publicādis annullata fuiſſet, non induceret illum eſſe ctum. Hæc etiam opinio alia ratione, adiuuabatur, quia noua prouiſio nihil aliud eſt, quam quædam antiqui iuris confirmatio. & clarum eſt, ꝙ in generali reuocatione non uenit actus confirmatus, ut no. gl. in uerbo, pacta. in cle. dudū. §. nos etenim. de ſepult. cum concor. de quibus per Fel. in c. conſtitutus. in 3. col. de reſcri. Et quia etiam noua prouiſio eſt quædam mixta prouiſio & tamen in odioſis ſub ſimplicibus, caſus mixtus non comprehenditur, ut traditur communiter per Doct. in l. 2. ff. de uerb. obl. Et ita etiam prædicta uerba, & inde ſecuta, & cætera acceſſus, nec regreſſus comprehendere, tenuit Rota in vna Bergomen. canonicatus, & presb. coram Domi. Petra ſancta, ut annotauit D. Io. Baptiſta de Senis, quondam conſiſtorianus aduocatus in quibuſdam ſuis notis cauſarum, aſſerens ſe ita obtinuiſſe. De quibus meminit D. Iacob. de Nigris, uir certè illa ætate curioſiſſimus. Et etiam conſiſtorii aduocatus in quadam apoſtilla ſua ad iſtam regulam, & ita inuenio hęc Reuer. bon. me. Laurentium Cardinalem Sanctorum quatuor in memorialib. ſuis adnotaſſe, de quibus etiam idem Iacob. meminit. Et ratio prædictæ deciſionis fuit quia acceſſus & regreſſus nullo pacto ſub dictis uerbis, & inde ſequuta, &c. poterant cōprehendi: quia non ſunt principaliter gratiæ acceſſoriæ. nec, in conſequentiam neceſſariam ab alia dependētes, ſed faciunt caput de ꝑ ſe, ut principales: & ideo ſub inde ſecutis comprehendi non debent.

Nō obſtāt modo ea, quæ ſuperius pro contraria parte dicebatur, uidelicet, quod nouæ prouiſiones gratiæ ſi neutri, ſubrogationes, & ſimilia, ſint gratiæ dependentes ab impetratione principali, quam præſupponunt, ut neceſſarium antecedens, ut dicit Gloſſator ſuper regula 62. colu. 3. & ideo annullata impetratione principali acceſſoriæ gratiæ corruere debent: quia reſpondebatur, ꝙ licet uerum ſit, ꝙ noua ꝓuiſio, & prædictæ gratiæ præſupponant aliquem titulum, tanꝙ principale anteceedens ꝓcedere: non ꝓpterea ſequitur, ꝙ annullato principali corruat acceſſoriū. & in primis, hoc oſtenditur in noua prouiſione, ꝗ cōiter ſm ſtilū impetratur, qn̄ gratia principalis eſt nulla. Nam uerba nouę prouiſionis hęc ſunt: Beatiſs. Pater, quia Orator dubitat gratiā ſibi factam uiribus non ſubſiſtere, ſupplicat igitur, &c. Ecce ergo, quod non eſt uerum iſto caſu, ꝙ annullata principali gratia, noua prouiſio tanquam acceſſoria corruat, imo illa ſubſiſtit, & in illa principalis gratia, quæ nulla erat, ſuſtentatur, præſertim, quia illa iuris regula, ꝙ annullato principali corruit acceſſorium, ultra plures limitationes quæ à doctoribus in capitulo acceſſorium, de regul. iuris, libro 6. & in locis uulg. traduntur habes unam limitationem, quam ponit Bart. in l. ita ſtipulatus. in 12. oppo. de uerbo. obl. quæ facit multum ad propoſitum, uidelicet, ꝙ illud procedit quando eſt eadem ratio, ſecus uero ubi diuerſa ratio cōcurrit: quia tunc annullato principali acceſſorium non reſcinditur. quod dictum Bar. late comprobat, & ſequitur Decium d. l. cum principalis, ff. de reg iur. ſed in caſu noſtro eſt longè diuerſa ratio inter nouam prouiſionem, gratiam ſi neutri, ſubrogationis acceſſum, & regreſſus, reſpectu ipſius gratiæ, ſiue impetrationis principalis, ut ſuperius oſtenſum fuit: igitur annullata imperratione, gratiæ acceſſoriæ prædictæ non reſcindentur. maximè, quia illa iuris conſideratio, uidelicet, ꝙ actu principali annullato corruit acceſſoriū, &c. procedit qn̄ principale tollitā iure cōi ſecus ſi ab alia conſtitutione populi, ut eſt text. in l. fin. §. Lucius. ff. de cond. inde. Et iſto modo licet cauſa expiret reſpectu impetrationis principalis poterit in acceſſorio ſuſtineri, ut in l. uti q. ff. de rei uend. & ſecū

dum

dũ hoc uerba hic poſita, uidelicet, & inde ſecuta, quæcunque, &c. intelligentur de aliis acceſſoriis, exceptis præmiſſis, ut de citatione, proceſſu cauſæ, de poſſeſſione uigore dictæ impetrationis capta. itẽ de ſententia & ſequeſtro inde emanato, uel de aliis ſimilibus actis iudicialibus, quę nu merantur in c. quoniam contra. de prob. Et ſpecialiter, ꝙ ſequeſtrũ uirtute ſenten tię emanatum, etiam annullarũ cenſeatur tenuit Rota in quadam cauſa, de qua mẽ tionem facio ſuperius in 5. q. iſtius regulę circa fin. Et ulterius prædicta uerba, & in de ſequuta, quid comprehendant, uel ſi gnificẽt, notabilẽ q. ponit Card. in c. quia diligentia. in 3. q. & ſeq. de elect. & aliã in c. ad petitionem. de accuſatio. quæ omnia ſunt notanda ad intellectũ iſtius regulæ.

QVAESTIO LXXIX.

QVæro, ex quo papa in finalibus uerbis iſtius regulæ diſponit beneficium in antea litigioſum nõ fuiſſe, quid oportuit ſuperius dicere gratiam ſi neutri, uel ſubro gationis impetranti non prodeſſe, cum eo ipſo, ꝙ beneficium in antea litigioſum non fuit & ceſſat lis dictæ gratiæ ſi neutri uel ſubrogationis exitum non habeant, cũ ad eorum eſſentiam litem requirant, ſicut piſcis aquam ex poſtulat. iuxta deciſ. 8. de reſcript. & 17. de præbend. in no.

SOLVTIO. Si recte omnia uerba con ſiderentur, non ſunt ſuperflua. Nam ſtant iſta ſimul, ꝙ hodie beneficium in antea li tigioſum non fuiſſe decernatur, & ꝙ gra tiæ ſi neutri & ſimiles legitimo tempore & durante lite, impetranti etiam lite po ſtea ceſſante ſubſiſtant. Et ideo pro uera ſolutione eſt aduertendum quia ut in pro xima ſuperiori quæſt. diximus, regulã iſtã duas partes continere, quas impetrans in ſua impetratione ſeruare tenetur, & quæ libet pars regulæ ſuas pœnas, & inter ſe di uerſas habet. Nam in prima parte regulæ impetrans illam non ſeruans non ita acer bè punitur, ſicut in ſecunda. Ratio eſt, nõ obſeruando primam partem regulæ, licet puniatur: non tamen adhuc detecta eſt in iudicio eius improbitas, quã quia lex mul tum abhorret, iuxta ea quæ ſcribit Andr. Sic. in conſ. 31. in 3. col. uol. 4. propterea in ſecũda parte acerbius punit. Et ideo ita in ſecunda parte impetrans punitur, quia iam iudici per litis euentum conſtat impe trantem improbum, ac moleſtatorem fuiſ ſe, & tali caſu gratia ſi neutri, uel ſubroga tionis in pœnam eius impediuntur, & tũc cum beneficium decernitur litigioſum nõ fuiſſe, & tali caſu neceſſarium fuit decer nere gratias ſi neutri, uel ſubrogationis impetranti non prodeſſe, quia illa uerba, uidelicet, beneficium litigioſum non cen ſeri de neceſſitate, non inferebant nullita tem dictarum gratiarum, quia illæ impe trari potuerunt ante improbitatem impe trantis detectam, & ſic legitimo tempore. Ponamus enim impetrantem re ipſa, & in ueritate optimum ius fouere, ſed quadã negligentia (ut ſæpe fit) non obſeruaſſe primam partem regulę, & facta citatione moritur poſſeſſor, quis dubitat hoc caſu ſubrogationi locum eſſe, quæ iſto caſu ꝑ regulam iſtam non impeditur, niſi ita de mum quando impetrans in ſecundam par tem regulæ incideret, uidelicet, quãdo eius improbitas per euentum litis per ꝓ bationes, uel aliter à iudice detecta eſt: tũc enim iuſtum, & neceſſarium eſt gratias ſi neutri, uel ſubrogationis calumnioſo, ac improbo impetranti non ſuffragantur, qđ procedit etiam ſi dictæ gratię, & tempore improbitatis detectæ, impetratæ non fuiſ ſent, ſed eo tempore quo adhuc eius mali tia in propatulo non fuit. Dico igitur ꝙ uerba prædicta regulæ, ita demum ſuper qua eſſent, ſi ſummus pontifex hic gratias tantum annullaret, quæ impetratæ fuiſ ſent tempore detectę improbitatis. Nã ex quo illo tempore beneficiũ decernitur liti gioſum non fuiſſe, dictæ gratię eo ipſo nullius momẽti forẽt, nõ ſolũ eo reſpectu quia nõ uideretur honeſtũ improbos liti gãtes ꝑ indirectũ ad beneficiũ à quo ceci derũt admitti, nec ex eorũ malitia ꝑ uiam iſtarũ gratiarũ cõmodũ cõſequãtur, & qđ in lite improba amiſerunt, hoc mõ recupe rẽt: ſed q̃a hic tꝑe improbitatis lis annullaẽ quo caſu dictæ gratiæ impetrari non pñt q̃ ut dixi, ita litẽ ꝑ ſui eſſe requirunt, ſicut piſcis aquam, Et ideo dictas gratias tẽpo re impetratas annullare ſuperfluum uide

retur,

tetur,quòd non eſſet quando gratiæ ante improbitatē probatā impetratæ, effectu priuantur,ut hic,quia tali caſu uerba illa ſunt neceſſaria,nec ultima uerba ad comprehendendum iſtū caſum ſufficiebant, niſi hoc papa ꝑ prædicta uerba exprimeret.Intelligētur igitur ꝑdicta uerba de gratia ſi neutri, uel ſubrogationis ante tempus improbitatis ipſius impetrantis,nam de impetratis poſt,ut dixi,non fuit neceſſarium hoc ſtatuere.

Et eſt ulterius aduertendum,quòd hoc dictum eſt, beneficium in caſu prædicto non cenſeri litigioſum, inductum fuit in odium impetrantis. Nam ſi hoc illi proficuum foret,litigioſum non cenſeretur, nec ex eo, quod quis pœnam meretur, præmium,ſeu commodum conſequatur, contra not.in l.quod fauore.C. de legi.& ea quæ latè ſcribit And.Sicul.in c. fin. colum.1.de pecul.cle.Et talis interpretatio ſemper in odium &damnum puniti fieri debet,ut idē And.Sicul.probat in c. eam. te.colum.5.de reſcrip.

QVAESTIO LXXX.

QVæro,quia dictum eſt ſuprà,quòd regula in ſua prima parte annullat impetrationem , & omnia inde ſequuta, quæcunque ſub quibus citatio proceſſus, ſententia.& reliqua omnia,quæ continentur in c.quoniam.de probat.quibus annullatis,beneficium litigioſum dici non poterit,cum lis cū ſua cauſa hic annulletur & extinguatur. ſi ita eſt, quare regula hic in ſecūda ſui parte decernit beneficiū non eſſe litigioſum,ſi iſte idem effectus reſultat ex pœna, & uerbis in prima parte poſitis.

SOLVTIO. Verum eſt, quòd impetrans in prima parte regulæ peccans punitur in prædictis, uidelicet, quia omnia acta iudicii extinguūtur,iuxta ea quæ ſcribit Oldra.conſi.1.inter quæ adnumeratur citatio, quæ initium iudicio præſtat, ut in c.ꝑ.quoniam contra.de proba.& in §. fi.initit. de pœna tem.lit. & ſic deficiente citatione nulla erit lis,& per conſequens beneficium litigioſum non erit. Sed in ſecunda parte hoc idem fuit neceſſarium declarare,uidelicet, quòd beneficium nō eſſet litigioſum, ex eo; quia ibi omnia acta iudicii ualebant,ex eo,quia impetrās ſeruauerat regulam, & illæ pœnæ in ſecūda parte regulæ impetranti non imponūtur , propter regulam non ſeruatam, ſed quia conſtitit iudici per euentum litis impetrantem,nullum ius habuiſſe,ſed temerarium & improbum litigatorem fuiſſe: unde licet obſeruaret regulam, nihilominus illas pœnas propter ſuam improbitatem ex defectu ſui iuris incurrit: unde ſi Summus Pontifex hic in ſecundo caſu regulæ non decerneret beneficium non fuiſſe litigioſum , uera lis maneret ex quo acta in ſecunda parte regulę non annullantur,ſed tantum in prima, & in hac ſecunda parte præſupponuntur eſſe ualida propter obſeruatam regulam. Neceſſariū igitur fuit in pœnam temerarii, & calumnioſi litigatoris hoc decernere , quod in prima parte regulæ neceſſarium non fuit, ex quo ꝑ annullationem impetrationis, & inde ſecutorū hoc tacitè colligebatur: & ſic habes rationes diuerſitatis primæ & ſecundæ partis regulæ, quo ad iſtum articulum,quod eſt notandum.

QVAESTIO LXXXI.

QVæro, ponamus impetrantem non ſeruaſſe primam partem regulę,ꝑpter quam negligentiam, etiam ſi mill:es foueret bonū ius,eius impetratio , & omnia acta iudicii annullantur, nunquid interim poſſeſſor annalis conuentus poſt citationem à tali impetrante factam poterit dici pacificus ,ad effectum ut fieri poſſit triennalis?

SOLVTIO. Si hoc tenetur pro conſtanti, prout ſuperius dictum eſt, omnia iudicii acta cum impetratione ob nō ſeruatam formam corruere,quod in notabili caſu tradit Card.in c.ad petitionem.de accuſ.& Bald.in l.fi.C.de lat.lib.tol.nemini dubium erit per citationem impetrantis emanatam,& modo prædicto annullatam,nec pacificā poſſeſ.nec tꝑa interrumpi ut latiſſimè,dixi ſuperius q. 45. Nam quo ad hoc,ut litis pendentia inducatur, oportet citationem eſſe legitimam, ut not.per gloſſ.& Card.in cle.2.ut lit.pend. & per conſequens per citationem nullā, nulla poteſt introduci præſcriptionis in

terru

terruptio, ut probatur in l. ſi pater. C. ne de ſta. defunct. & per Archid. in c. non ita. 2. quæſt. 1. quibus concludendum erit poſſeſſorem fieri poſſe interim triennalem: & hoc, quod dictum eſt, non ſolùm ex uerbis regulæ, ſed etiam ex mente præſumpta diſponentis, ex qua regula interpretationem capere debet, colligitur, ut in ca. uenerabilis. de præbend. l. pater Seuerinã. §. conditionum. ff. de cond. & dem. Nam licet reg. facta fuerit in odiũ litigantiũ, & ſecundario in fauorem poſſeſſoris, argũ. not. in l. finali. C. de edic. di. Hadri. tol. fauet tamen intentioni condentis, quæ fuit, ne per dictas temerarias impetrationes, poſſeſſores detrimento interruptionis poſſeſſionis plectantur, & dicti impetrantes ſua damnata temeritate ea iactura illos afficiant: ergo quòd nulla cenſeatur facta interruptio, prouenit ex præſumpta mente condentis, quæ interpretatione adiuuanda eſt. d. capitulo, uenerabilis. Nam ſi de hoc expreſſe interrogatus fuiſſet, utique idẽ reſpondiſſet, & illud debet haberi pro expreſſo, iuxta notata in l. tale pactum. ff. de pactis. & in Clementina finali. de reſcriptis.

QVAESTIO LXXXII.

QVæro, nunquid illæ pœnæ 50. florenorum, & ꝙ beneficium non cenſeatur litigioſum, &c. poſitę in fine iſtius regulæ referantur ad omnes caſus præcedẽtes etiam contentos in prima parte regulæ, an uerò referri debẽt ad ea quæ in ſecũda parte regula continentur?

SOLVTIO. Videtur, quòd dicta pœna in fine appoſita reſpiciat omnia præcedẽtia, iuxta doctrinam Bald. in l. quiſquis. in primo notabili. C. ſi cer. pet. quia pœna appoſita in una parte eiuſdem conſtitutionis, refertur ad aliam, ut not. Ludouic. Roma. in l. fina. ff. de in ius uoc. & eſt de hoc gloſ. in uerſic. omnino. in capitulo, ſi poſtquam. de electio. lib. 6. & glo. in cle. fina. §. fi. de pœnis. & not. Cardin. in cle. ſtatutum. in 3. colum. 3. oppo. de elect. Gemin. in cap. ubi periculum. §. nulli. de elect. & in c. 1. in fin. de poſtul. prælat. lib. 6. & eſt gloſſ. notab. in uerſic. eccleſia. quam ibi notat Abb. in cap. de multa. de præbend. cum ſimi. Itaque ex iſtis infertur quòd impetrans, qui non citauit infra ſex menſes poſſeſſorem annalem, uel ſi citauit, & nõ proſecutus fuerit: infra annum cauſam, quòd puniatur pœnis contentis in iſta ultima parte regulæ.

Suadetur hoc, quia impetrans non ſeruans primam partem regulæ punitur in nullitate impetrationis & inde ſecutorũ, & ſic citatio facta uigore illius proceſſus, ſententia, & inde ſequuta erunt nulla, ſi nulla eſt citatio: ergo beneficium non remanebit litigioſum, quia citatio nulla nõ inducit litem, ut latius probabo in regula de triennali, ubi accidit caſus. Itaque ex iſta annullatione ſequitur in conſequentiam iſta alia pœna, quòd beneficium litigioſum non cenſetur, quia ſublato diſpoſito omnis ſequela, umbra, & effectus cauſatus tollitur ad hoc glo. ſingu. in clem. 1. de immun. eccleſi.

Tamen iſtis nõ obſtan. contraria opin. uidetur uerior uidelicet, quòd pœnæ poſitæ in iſta ultima parte regulæ non referantur ad omnes partes ſuperiores. Ratio eſt, quia quãdo clauſulę ſuperiores habẽt ſuam propriam & ſpecialem determinationẽ, clauſulę, ſeu qualitas in fine appoſita ad ſuperiora nõ referũtur, ut eſt text. in capi. cum dilectus, de dona. & tenet Abb. in ca. cauſam. colum. 3. de reſcript. & ſequuntur ibidem communiter Doctores, ſed in caſu noſtro partes pręcedentes iſtius regulæ habent ſuam ſpecialem determinationẽ, quia ſi impetrans non citauerit infra ſex menſes, & proſecutus fuerit cauſam infra annum, & alia, quæ in principio regulæ enumerantur, non ſeruauerit, triplici pœna punitur, uidelicet, quia impetratio, & inde ſecuta, quæcunque annullantur, ac parti læſæ in damnis & intereſſe condemnatur: & ſic ſecundum qualitatem delicti impetrans habet ſuas pœnas. Non igitur iuſtum uidetur aliis tribus pœnis in fine regulę poſitis puniri, ex quo illæ tres pœnæ reſpiciunt caſum diuerſum, & habent ſuam determinationem de per ſe. Pręſertim, quia abſurdum uideretur, quòd quis ultra condignum puniatur: ut in capitulo, non afferamus 24. q. 1. & no. Docto. in cap. at ſi clerici. de iudi. & in l. ſancimus. C. de pœnis. quo

caſu

caſu ubi ex aliquo facto abſurdum ſequi
tur,uel conſiderari poteſt clauſula in fine
appoſita,ad præcedentia non refertur, ut
dicit Abb.in c.eccleſia.l'ultimo per illum
tex.de elect.Præſertim, quia quãdo in una
diſpoſitione diuerſi ſunt §.ſiue partes. pę
na appoſita , in ultima parte non extendi
tur nec refertur ad alias partes habentes
diuerſam rationem , ut nota Imol. & Car
din. in cle. fi.§.fi.in fi.per gl.ibi. Et ita ex
iſtis poterunt ea quæ ſuperius pro parte
contraria dicta fuerunt,limitari & reſol
ui,ultra quæ uidenda ſunt ea quæ dixi la
tius in §.pœnales.institut.de actiou.

Non obſtat etiam ꝙ per annullationē
actorum, & ſic citationis factam contra
non obſeruantem primam partem in ne
ceſſariam conſequentiam deſinat benefi
cium litigioſum, quia reſpondetur , acta
hic annullantur,prout ex nunc, id eſt tem
pore quo datur de regula: & tunc uerum
eſt dicere ceſſare litis pendentiam. ſecus
uero in præteritum,id eſt ab initio , quia
à principio antequam exciperetur de re
gula,per citationē inducta fuit ſemel lis,
& licet poſtea alimentum eius tollatur ꝑ
annullationem actorum , effectus tamen
per prius conſumatus uigore illius nō tol
litur:quia effectus conſumati ſemper du
rant,licet tollatur cauſa quæ illos cauſa
uit,ut in l.fina.ff.unde lib.l.ſi cognatis. ff.
de reb.dub.l.quicũque.§.fi.ff. de publicia.
& l.antepen.C.de inſt.& ſubſt.& l. 1. §.1.
C.de uſucap.transfor. tradit Dec. in c. 1.
de iudi.& in c.cũ ceſſante. de appellatio.
Nam mortuo pictore remanet pictura, &
mortuo genitore remanet genitus , ut di
cit Bald.in l. generaliter.C.epiſco. & cle
ri. Remanebit ergo beneficiũ litigioſum,
dato ꝙ annulletur prouiſio & proceſſus.
nec poterit talis poſſeſſor ſemel conuen
tus iuuari poſſeſſione triennali , tanq̃ ꝙ
eius poſſeſſio maneat pacifica , & nō fue
rit interrupta , ſecus tñ eſt in ultima par
te regulæ , in qua iam per ſententiam iu
dicis,impetrantem iniuſtum & improbũ
fuiſſe conſtãt : quia tali caſu ultra alias
duas pœnas illa etiam imponitur,ꝙ bene
ficium iu antea non cenſeatur litigioſum
& ſic pondera uerbum antea,ꝙ concernit
initium litis,ad differentiam,ꝙ in primo
caſu regulæ non deſinit eſſe litigioſum:&
ratio eſt,quia in primo caſu reg.non con
ſtat adhuc impetrantē calumnioſum fuiſ
ſe.Nam propterea ꝙ non ſeruauit formã
hic traditam,improbus nō iudicatur,quia
improbitas & moleſtia concernit uexatio
nem de facto: & poſſunt iſta eſſe ſimul ꝙ
aliquis non ſeruauit primam partem re
gulæ , & tamen ꝙ uere competat illi ius,
quia donec non fuerit declaratum per iu
dicem dici non poteſt illi ius non compe
tere,iuxta ea quæ dicit Egid.deciſio. 103.
inc.non dicitur conſtare.tenet Arch.& Io.
And.in c.ſi beneficia.de præb.lib.6.Sed in
ultima parte regulæ peccatur non ſolum
in tranſgreſſione formæ traditæ , ſed etiã
in defectu iuris,ex quo improbitas argui
tur,ut dicit Abb.in c.calumniam.in 2.col.
de pœnis . Nam quando de meliori iure
poſſeſſoris conſtat.tunc impetrans in ma
la fide conſtituitur, ex qua temeritas liti
gandi cauſatur,ut dicitur Bar. in l. ſi quis
inficiatus.ff.depoſiti.& in l.eum quem te
mere.ff.de iud.nimirum igitur ſi tot pœ
nis punitur,poſtquam perperam,de facto
& iniuſte poſſeſſorem uexauit.

QVAESTIO LXXXIII.

QVæro.quare exceptio iſtius regulę an
nullat titulum impetrantis, & exce
ptio regulæ de triennali non ?

SOLVTIO. Quia in regula iſta ponũ
tur plura requiſita , & qualitates, quas te
netur impetrans exprimere in ſua impe
tratione,uidelicet,nomen, gradus, nobili
tatem poſſeſſoris,& quot annis ille poſſe
dit,&huiuſmodi reliqua,quorum tacitur
nitas in aliquib. eorum reddit gratiã nul
lã,ẽt de iure cõmuni ſi opponatur. Nã de
iure cõmuni in impetratione requiritur,
ꝙ mẽtio de poſſeſſione uiuentis fiat,alias
impetratio eſt nulla,ut tradũt Doct. in c.
cũ noſtris.de conc. præb.& Fel.late in c.in
noſtra.in 36.correl.de reſc.Sed iſta nō mi
litat in reg.de triẽnali , quia impetrãs ad
nullũ requiſitũ obligatᷣ,ſed pęna illa ſuſpẽ
ſionis gratiæ ibi ꝑꝑ negligẽtiã impetrãtis
inducitᷣ,q̃ quidẽ negligentiæ pęna nō erit
ꝑpetua,ſed durabit uiuẽte poſſeſſ. ſed in
reg.iſta pęna eſt ꝑpetua:qa annullatᷣ ipſo
iure impetratio,&titulus reducitᷣ ad nō ti
tulũ,nō aũt ſuſpẽditᷣ,ut in reg.de trienali.

QVAESTIO LXXXIIII.

QVæro, an annus de quo iſta regula loquitur, currat impetranti qui ignorabat aliquem eſſe annalem.

SOLVTIO. Dicendum uidetur quòd non, quia licet regulariter aliæ præſcriptiones contra ignorantem currant, ut eſt tex. in l. fi. C. de long. temp. præſc. Tamen præſcriptio annalis non currit probabiliter ignoranti, ut patet in l. cum ſex. ff. de æd. edict. quia ubi lex non notat culpam, annus non incurrit niſi à die ſcientiæ, c. cum ſeruorum, de ſer. ord. tradit Bal. in c. fin. de prohib. feud. alien.

Tamen iſtis non obſtantibus crederem cõtrarium eſſe uerius, ut aliquid plus operetur reg. iſta quam diſpoſitio iuris communis, arg. eorum quæ dicit Bar. in l. 3. §. ſi rem. ff. de leg. 3. Præſertim, quia ſi contrarium diceremus, poſſent infinitæ fraudes contra poſſeſſores committi. Inueſtigare igitur debet impetrans poſſeſſorem, uel procurare prorogationem regulæ, aut ſaltem eius prorogationem, quæ denegari non ſolet, quouſque inueniat poſſeſſorẽ. Et ad contraria reſponderi poteſt, ex his quæ Bart. ſcribit in l. 1. §. ſi quis autem propter. ff. de itin. actuq. priuat. & ea quæ latius tradunt Mod. in tract. præſcr. fol. 37. in 4. col. alias non faciens diligentias prædictas excludetur exceptione regulæ, quia ut dicit Lud. Rom. in conſ. 431. non terminans cauſam infra annum ſibi datum, cenſetur gratiæ ſuæ renuntiare, ut ibi per eũ. Sed pro prima opinione faciunt ea, quæ dicit Gloſſator in fin. commenti reg. de public. reſig. & ibi dicetur.

REGVLA DE TRIENnali poſſeſſore.

ITem ſtatuit, & ordinauit Dominus noſter, quòd ſi quis quæcunque ecleſiaſtica beneficia qualiacunque ſint abſq; ſimoniaco ingreſſu ex Apoſt. uel ordinaria collatione, aut electione, & electionis huiuſmodi confirmatione ſeu præſentatione, & inſtitutione illorum, ad quos beneficiorum huiuſmodi collatio, prouiſio, electio & præſentatio, ſeu quæuis alia diſpoſitio per triennium pacifice poſſiderint. Dummodo in beneficiis, ſi diſpoſitioni Apoſtolicæ ex aliqua reſeruatione generali in corpore iuris clauſa reſeruata fuerint, ſe non intruſerint † ſuper eiuſdem beneficiis taliter poſſeſſis moleſtari nequeãt. Necnõ impetrationes de beneficiis ipſis ſic poſſeſſis factas, irritãs, & inanes cenſeri debere decreuit, antiquas lites ſuper illis motas penitus extinguentes.

PRAEFATIO.

NOtabilis & quotidiana eſt materia iſtius regulæ, & per plures altercationes in curia & foro ſæpe diſcuſſa. Ideo eã pro tenui facultate mea plenius attingã. Habuit originẽ iſta regula à decreto quodam Baſil. conſi. ordi. 8. ut dicunt Mod. quidam in tractat. elect. fol. 87. & Gloſ. hic, & ante ipſos Fel. in c. ſicut. in 16. col. de re iudi. à quo quidem concilii Baſil. decreto fuit ferè ad uerbũ tranſcripta, pacis omiſſis, additis, uel immutatis. Et licet prædictum decretum conſilii ſit antiquum, æditio tamen iſtius regulæ moderna eſt, & fortè magis recens, quam regula de annali: quia illa incipit ab Eugenio, iſta uerò à tẽpore Calixti, qui primus eam in uſum tradidit, addita una clauſula poſt illa uerba,

ſe

ANNOT. IOAN. MIL.

† Intruſus dicitur, qui habet beneficium a ſuperiore interdicto, uel priuato, c. tanta, extra de exceſ. prælat. Dicitur etiam intruſus, qui obtinuit beneficium a non habente poteſtatem illud conferendi, c. cum ueniſſent, extra, de in integ. reſti. uel qui beneficiũ ſine autoritate illius, ad quem ſpectat collatio, tenet adeò ut ſi quis, etiam ſi collator ſuſpenſus fuerit tempore uacationis beneficii, & præter autoritatem illius, ad quem ſpectat collatio, adeptus fuerit beneficium ab alio poterit compelli, appellatione remota, a papa, uel legato monitione præmiſſa, ad illud beneficium reſignandum per excommunicationis ſententiam, & ſubſtractionem aliorum beneficiorum non obſtante confirmatione a ſede apoſtolica obtenta ſub forma communi, quæ confirmat beneficia. & præbendas ſicut iuſte & pacificè poſſidentur, c. quia diuerſitatem, extra de conceſſio. præbend.

ſe non intruſerint, &c. quæ in Modernis reg. omiſſa fuit, quæ eſt iſta, uidelicet & cauſæ ſuper iſtis beneficiis, ab anuo proxime tranſacto proſecutæ non fuerint, &c. Hadrianus uerò 6. plura ad iſtam regulam addidit. Primũ ibi dum dicebat ex Apoſtolica uel ordinaria collatione, &c. addidit iſta uerba, ex quouis tit. apoſtolico, &c. & hoc fecit ad effectum, ut iſta regula comprehenderet commendas, ſuper quo antea in Rota dubitabatur. Secundo in ſi regulę ibi, antiquas lites, &c. fuit additum, ſuper illis contra quoſcũque huiuſmodi poſſeſſores in eiſdem beneficiis prædeceſſoris penitus extinguendo. Et hoc fecit ad tollendum dubium, quod fiebat ex deciſ. 10. ut lit. pen. in no. uidelicet ꝙ lis ſemel per prædeceſſores introducta aſſiciebat beneficium, donec per ſententiam eſſet finita, ita ꝙ interim poſſeſſor pacificus dici non poterat, quod eſt per d. clauſulam ſublatũ: quia licet prædeceſſori fuerit mota lis, ſi ſucceſſor poſtea per triennium poſſideat, defenditur iſta regula, quæ hodie eſt i uſu & non prædictum concilium Baſil. & licet decretum illud concilii prædicti, cum ſit perpetuum, uidebatur magis efficax, & maioris autoritatis in deciſionib. cauſarum, ad cauſandum effectum iſtius regulæ, propter rationem quam ponit Abb. in c. prudentiam, in princ. ff. de offi. dele. Tamen quia illud conſilium receptum non fuit, niſi in certis caſibus expreſſis ibi per Eugenium: ſummi pontifices autoritate illius uti noluerunt, nec ſic tacite illud approbare uiderentur, quod ex eo apparet: quia in iſta regula nullam de eo mentionem fecerunt. Et illud conſilii decretum, & regula iſta cum illo concordans, fortè fundamentum acceperunt ab æquitate. l. properandum, C. de iud. quæ lites triennio terminare uoluit, uel a ratione. l. 1. ff. de uſuc. quæ in uſucapione rerum mobilium triẽnium induxit, in pœnam negligentium eas: uel fortaſſe reg. iſta fomẽtum habuit a Chalcedonenſi concilio, quod eccleſiarũ parochias, uel poſſeſſiones per triennium quiete, & abſque ui poſſeſſas, inconcuſſas manere uoluit, de quo quidem concilio Chalcedonenſi factum fuit poſtea decretũ antiquum, quod ſcribitur in libro membrano uetuſtiſſimo decretorum, & conciliorum ſedis Apoſtolicæ, lib. 5. c. 26. utcunque ſit, negligentia non petentis ius ſuum in cauſa fuit, ut prædictæ conſtitutiones ederentur. Quam quidem negligentiam cum myſterio papa hic conſiderauit, beneficia in hoc rebus mobilibus comparans, quæ etiam fragilia ſunt, & ſicut res mobiles ad tempus durant, ut inferius dicetur. Nec mirandum, ſi triennalis poſſeſſio tantum roboris tribuat iuri inualido, cum & homo ipſe, cuius gratia beneficia inuenta fuere, ſi ab initio malus ſit, triennio de malo bonus fieri præſumatur, ut dicit tex. notabilis in §. ſancimus, in auth. de monac. & not. And. Sic. in rep. c. teſtimonium, de teſtib. & Fel. in c. cum deputati. in prin. de iudic. & ante ipſos Rom. in conſ. 236. in 3. col. multa enim ſingularia priuilegia præter communes regulas, etiam apud Philoſophos hic numerus ternarius uſurpauit ſibi, quæ recenſere, extra propoſitam quidẽ materiam uideretur, cum de hoc ſatis ſuperq. Clichthoueus in libello quodam, quem de myſtica numerorum ratione edidit, ſcribat: & Sylulus in Grypho Auſonii omnia ternarii numeri loca commemoret, quæ fortè curioſum inter legendum detinere aliquando poſſent. Et Ludouicus Viualdus in opere regali, de laudibus triũ liliorum, 74. laudes iſtius numeri ternarii ſcribit quæ: ibi uideri poterunt. Sed iam rem ipſam aggrediamur.

QVAESTIO PRIMA.

PRimo igitur quæro, quare magis in tuendis poſſeſſorib. triennium quàm decennium, uel aliud tempus præfixit papa?

SOLVTIO. Poſſet capi ex dictis And. Sic. in cle. 1. in 3. col. nu. 17. de elect. qui dicebat triennium præfixum a lege uſucapioni, fuiſſe arbitrarium, cum ſit iuris poſitiui, prout alias in ſimili dicebat gloſ. in uerbo, ratus. in l. 1. §. pueritiam. ff. de poſtul. ita ꝙ idem uidetur dicendum in caſu iſtius regulæ.

Tamen aduertendum eſt, quia licet iſta ratio arbitraria aliqñ ad aliquas leges tp̃is præfinitiuas dari poſſet: non tamen in omni caſu, & ad quamlibet legem quadrabit, præſertim qñ in lege aliqua ratio ſaltẽ in-

genere reddi poteſt, ut dicit Arch. in c. Nabuchodonoſor, col. 2. 23. q. 4. declarat Fel. in c. ſi q̃n, in 8. & ſeq. col. de reſc. & Bal. in l. non dubium. in 2. col. C. de leg. Nam conari prius debemus, quoad fieri poſſit, ne legem ratione mancam, uelut euentualē, pro arbitrio, & fortuitò conditam dimittamus: quin potius in ea oportet nos aliquam rōnem, fortè ēt non oīno concludētem inuenire, ut dicit, d. Ant. in c. non debet. de conſ. & aff. Melius. n. eſt legē aliqua rōne, ēt fatua defendere, q̃ nudā, & ſine aliqua rōne dimittere, ut Mod. dn̄t in l. cū filio, de le. 1. qd̄ obſeruauit gl. in l. Eunuchis C. qui teſta. facere poſ. quæ fatuam rationem ad illam legem, cum aliam non haberet ſcripſit. Quod iure factum fuiſſe Doc. exiſtimarunt, ne legem ſine ratione dimitteret. quia, ut uulgò dici ſolet, lex ſine ratione, corpus eſt ſine anima. Nam rationē animam legis eſſe omnes affirmant, in c. ſecundo requiris. de app. & in c. fi. de reg. iur. li. 6. Et ideo quando lex non continet rationem expreſſam, debemus in ea, quando aliam non inuenimus, rationem etiā remotam fingere, & illa ſufficit, ut dicit Abb. in procem. Greg. in 8. col. uerſ. primò not. & Dom. in c. quamuis, el 2. §. fi. circa fin. de præb. li. 6. Et ob eam cauſam gl. 3. in l. filium. C. famil. erciſ. reprehendit illos, qui non aliter inueſtigata ratione legis, ad quamlibet oppoſitionem legis reſpondent ibi eſſe ſpeciale, quod etiam deridet Iaſ. in addi. quas actiones, in 2. col. C. de epiſc. & cler. & in l. ex toto, col. 2. de leg. i. debemus enim ſpeculari rationem etiam contra uerba legis, ne lex ſine ratione uideatur, ut dicit Cynus in l. non dubium. C. de leg. Quod imperatorem feciſſe conſtat in §. igitur in procе. Inſtitutionum, nā ad partiēdum Inſtitutionum opus in quatuor libros, ratione magis colorata, quàm concludenti eſt uſus: ne fortè librorum diuiſionē pro arbitrio factam fuiſſe diceremus. Quod etiam papa nos facere docuit in c. non debet. de conſang. & affinita. quo loco ad reducendos conſanguinitatis gradus ad quatuor nō rōnib. arbitrariis & fortuitis, ſed ꝑſuaſiuis mouet, ut ibi patet.

Adparet ergo ꝙ non ilico, ꝙ lex ſtatuit aliquid fieri ſub certo temporis ſpatio, ſeu terminum dierum præfinit, dicere debemus hoc ſine ratione: ſed ex libito uolūtatis, & pro arbitrio principis factum fuiſſe. Inueſtiganda eſt igitur ratio, qua legē fuiſſe ratione conflatam facile dignoſcamus, ne alias ſine ratione reſpondentes, meritò rideamur, iuxta tex. in c. ſi ex bono de pœni. diſt. 4. & probant quidam Mod. in tract. extenſio. col. 4. facit Old. cōſ. 93. col. 4. quę omnia in caſu præſentis q. militant. Nam cum regula iſta rationem non aſſignet, quare papa potius triēnium, quàm aliud tempus in beneficiis præſcribendis induxit: debemus nos eam ex mente, uel coniecturis potius elicere, quàm arbitrari papā triennium huiuſmodi, arbitraria & caſuali quadam ratione introduxiſſe. Rō igitur, quæ mouere potuit ipſum papam ad triē niū magis ſtatuendum, quàm aliud tēpus iudicio meo potuit eſſe multiplex. Prima fuit frequētia & celebritas iſtius numeri ternarii, quo tam ſæpe legiſlatores, & philoſophi uſi fuerunt, quos papa in lege iſta cōdenda imitari uoluit. Nā modeſtiæ plenū iudicatur, ſi principes in legib. cōdendis cōſuetudines, & mores maiorū ſequantur, ꝓ rōnes, quas adducit Rom. in conſ. 327. col. 3. Conſtat igitur ueteres legumlatores in actibus iudicialib. & extra iudicialib. multum huic numero ternario tribuiſſe, quod ex multiplici legum numero de ternario numero loquētiū, facilè deprehēdi pōt. Nā ī primis papa ad hoc triēniū conſtituendū potuit moueri, ex forma iudicii tradita in c. forus, de uer. ſign. quæ ex ternario numero, tanquam ex re perfectiſſima, iudiciū diffiniuit, ex principio, medio, & fine. i. iudice, actore, & reo. Eſt. n. hic numerus, ut inquit Dion. Halyc. li. 3. hiſtoriarū, omni diſceptationi conuenientiſſimus. Reg. igitur iſta, quæ iudicia lis eſt, debuit tali numero conformari. In quo genere aliud exemplum ad imitandū habuit ſummus Pontifex, poſitum in l. properādū. C. de iud. ubi tota cōcertatio nis ſpecies, & iudicialis cōtrouerſiæ, trib. in ſtatiis terminatur. Et ita ēt in l. 1. C. de fideic. ꝑ triēnii ꝑſtationē Imperator fideic. induxit, & in l q̃ſitū. C. de apoch. pub. li. x. tm̄ operari uoluit triēnii continui ſolutionem, quod per eam uoluit liberationem

præ

præcedentium annorum arguere. Ex quo
rum iurium exemplo, & rationes, putabat
Decius, uir alioquin omnium temporum
& horarum curioſiſſimus, in l. ſi certis an
nis, col. 2. C. de pact. triennium illius regu
læ inductum fuiſſe, non autem pro arbi
trio & libito uoluntatis papæ. Aliud etiã
magis proximum imitationis exemplum
habuit papa ad triennium ſtatuendum ex
l. 1. ff. de uſucap. quæ propter negligentiã
ac non petentis ius ſuum deſidiam, uſucã
pionem triennalem in rebus mobilibus in
duxit. Quarum ſimilitudine papa ductus;
uoluit etiam negligentem petere benefi
cium ſuum lapſo triennio, eadem pœna
mulctare, ſilentium illi imponens, in hoc
beneficia (ut opinor) rebus mobilib. com
parans. Nec immerito: nam & annui redi
tus, qui cum perſona extinguuntur, & cũ
eccleſiaſticis beneficiis ſymbolũ habet, ap
pellatione mobilium continentur, ut no.
dicit Abb. in conſ. 13. in 4. col. li. 2. limitãs
per hoc iura contrarium diſponentia, ut
procedant, quando conceduntur loco ad
longiſſimum tempus. Et hoc etiam ultra
Abb. uidetur ſentire Io. de Ana. in c. in ci
uitate. in 15. col. de uſur. Sicut ergo in uſu
capionib. pro reb. mobilibus datur trien
nium, ita papa pro poſſeſſione tuenda idẽ
tempus induxit. Et ſicut et in c. 1. de præſ.
per triennium poſſidens rem eccleſiæ, etiã
cum mala fide præſcribit eam, ita & poſſi
dens beneficium triennio tutus eſſe debet.
Plura enim ad trienniũ magis, quàm ad
aliud tempus ſtatuendum ſummum Pon
tificem induxerunt, ut ſuperius diximus,
& etiam adparet in c. ſua nobis, cũ ſeq. de
app. ubi papa omnem grauaminis quere
lam ſub tribus tantum appellatione gradi
bus concluſit: & in c. contigit el 2. de ſent.
exc. iudicialem monitionem tribus quo
que terminis uoluit eſſe contentam: quod
etiam in denũtiatione Canonica, ſeu Euã
gelica ſeruatum legimus. illa. n. trina et
monitione perficitur, qua ſeruata reus ho
mo iudicatur, ut in c. nouit. de iud. Sic etiã
ueteres hominem tribus denunciationib.
conuictũ, trib. literis indicabãt, autore Sui
da. Nã cum uolebãt hominem malum ſi
gnificare, ſcribebant unum Cappa: cũ ue
rò peiorẽ, duo: cũ peſſimũ tria hẽre Cappa
diceret. Ex quo prouerbio peruetuſto, ut id
id obiter dicamus, compoſitum puto hoc
nomen fur, cum miniſterio trium literarũ.
Vnde merito ille titulus trium etiam di
ctionum, ff. nautæ, caupo. ſtabularii, origi
nem accepit: quando & hoc perſonarum
genus multis in locis taxatur, & furibus
omnino æquiparatur, ut patet in l. 1. in
princ. eo. ti. ibi, ne materia detur cum furi
bus coeundi, &c. & in l. ita, §. ſed ſi totam,
eo. ti. ibi, prætor curam agere reprimẽdæ
improbitatis horum hominũ, &c. & alibi
ſæpe. Inde euenit, q pro peſſimo homine,
trib. Cappis digno, antiqui intelligebant
Cretenſem, Cilica, Cappadoca, qui ſingula
ris fuiſſe improbitatis memorantur. Quod
quidem genus hominum prout de malo
teſte dicimus, tribus perſonis eſt obnoxiũ,
Deo, iudici, & parti, ut in c. 1. de crimine
falſi. Sic etiam aduocato malo ad ſe cor
rigendum de errore ſuo, tres illi dies præfi
niuntur, in l. fi. C. de errore aduoc. ſicut re
cuſanti iudicẽ, tres ei dies aſſignantur, in
l. fi. C. de iud. Et in ſumma, totũ ius ciuile,
quod in tres diſtributum eſt partes, ut dicit
tex. in §. fi. inſt. de iure nat. totũ etiam Pon
tificiũ ius, numeris ternariis eſt refertum.
Iuxta quẽ numerũ, non abſq; ſumma rõne
tpa in præteritũ, præſens, & futurũ diſtin
xit Deus. Neq; aliquis ex numeris tam fre
quenter in diuinis & humanis actibus cõ
mendatus fuit, aut ſpeciali prærogatiua
munitus ſicut ternarius. Cùm igitur reg.
iſta iudicialis ſit, Papa frequẽtiã ſecutus,
uoluit eã trienni poſſeſſione magis quàm
alterius tpis eſſe cõtentã. Plura alia exem
pla numeri ternarii, quib. papa ad hũc po
tius ternarium, quam alium numerum de
ligendum potuit moueri, contexere poſ
ſem: quæ, ne in re tam leui tempus conte
rã, recenſere deſinã, ut obiter omittã, q in ſa
cris literis de iſto numero Aug. Hieron. &
Ambr. uariis in locis tradiderunt, quos la
tè Pau. Foro Sẽpronien. eps, & Io. Faber in
illis tract. quos de triduo Chriſti ſcripſe
runt, & Iod. Clichthoueus in libello, qui
de myſtica numerorũ rõne inſcribitur, re
ferũt, cũ ſexcẽtis aliis locis, quos accurate
in hac materia Gul. Bened. in copioſa rep.
c. Raynutius; de teſt. fol. 15. congeſſit, quæ
omnia huc pertinent, ut dicamus papam

non tam arbitrio ſuo & caſu fortuito (ut quidam uoluerunt) ad triennium conſtituendum: ſed potius ratione certa & exẽplo clariſſimo ſacrarumq́. legum imitatione digna motum fuiſſe, quæ in ſimilibus caſib. hoc numero, magis quàm alio tanquam omnium perfectiſſimo uſq; fuerũt. Et ſecundum iſtius rationes emanarunt iſta iura in c ſi ſeruus. el 2. 54. diſt. & in c. ſi quis. 16. q fin. quæ hunc numerum ternarium in diuerſis aliis caſibus amplexa fuerunt. Et certe ſi triennium hic conſtitutum uſucapioni comparemus, proculdubio iudicabimus ſummum Pontificem, non fortuitò, ſed rationabiliter ad hoc trienniũ ſtatuendum motum fuiſſe. Nam in uſucapione rerum mobilium, quarum uſum quotidianum habemus, ideo triennium magis quàm decennium conſtitutum fuit ut homines ad repetendum tales res ad uſum uitæ neceſſarias, celerius arctarentur quæ ex uſu quotidiano occupatoris diſſipari, atque omnino poſſent deteriores fieri, uſuque conſumi. Nam mobilia pro maiore parte per triennium conſumi præſumuntur, iuxta gl. notab. in l. 1. C. ſi aduer. uſuc. & gl. pen. in l. fi. C. in quib. cauſ. in integ. reſt. non eſt neceſ. Quæ ad hoc Alex. adducit in l. interdum. ff. de condi. ind. in ſecunda addi. ad Bar. neque iuris conditor breuius tempus triennio hoc caſu ſtatuere potuit, propter totidem gradus appellationum, quæ reis condemnatis ad ſe defendendum à lege cõceduntur, ob quã cauſam tres inſtantiæ iudicii in d. l. properandum. C. de iudic. ſtatutæ fuerunt. Et infra idem tempus ſummus Pontifex conueniens putauit, etiam beneficiatos beneficia eorum occupata repetere debere: quorum etiam beneficiorum, ſicut & rerum mobilium, uſum tantũ habemus, qui quotidie conſumitur. Adparet igitur ex omnibus prædictis, ſummum Pontificem optima ratione, & digna tot legum imitatione motum fuiſſe. Nam, ut inquit Cicero, quod exemplo fit, ratione fieri putatur. Sed de iis ſatis.

QVAESTIO II.

QVæro, iuxta illud uerbum ibi, Quòd ſi quicunque, &c. nunquid iſta regula baſtardum, ſiue illegitimum poſſeſſorem cum colorato titulo defendat?

SOLVTIO. Iſta quæſtio heri tertia mẽſis Iunii 1530. in Rota ꝓpoſita fuit, in cauſa Legionen. coram R. P. D. Petro Vortio, in qua quidam ex Dominis dicebant, regulã illegitimum non tueri, ex eo, quia uerba generalia iſtius regulæ, de habilibus intelligi debebant, iuxta uulg. l. ut gradatim, ff. de mune. & ho. & gl. in uerbo, quibuſcũque. §. ſed hæc ſolemnia. inſtit. de uer. obl. Quod procedit etiam ſi cõſtitutionis uerba uniuerſalia ſint, prout hic: quia etiam dicta uerba ad habilia reſtringuntur, ut tradit Dom. in c. cum in illis, §. 1. col. fi. de præbend. lib. 6. cum concord. ut ſcribit Dec. in conſ. 171. col. fi. Et ita uidemus, ꝙ verbum, quodcũque uniuerſale in l. in traditionib. ff. de pactis. & in l. emancipari. ff. de adop. etiam ad habilia reſtringitur. Et regulariter in materia maxime exorbitanti, talis reſtrictio uerborum generalium fieri debet, ut tradit Anto. de Butr. conſil. 19. in 3. col. Nam dictio Quęcunque, ſimpliciter de ꝑſona loquens, de legitima & habili intelligi debet, niſi communi utrunque comprehendenti addatur, ut dicit Alex. conſi. 80. col. fi. lib. 1. Et hoc idem in regulis cancellariæ etiam generaliter loquentib. habere locum uoluit quidam doctus Mod. repetens cap. Raynutius. fol. 7. num. 32. de teſtam.

Et ꝙ reg. iſta baſtardos comprehendere non debeat, rationi conſonum uidetur: quia illegitimi omnium iurium ſpiritualium ſunt incapaces, ut in c. ſi gens Anglorum. 56. diſt. Et huiuſmodi perſonæ, quo ad commodum, & honores, a iure indigni cenſentur, ut not. gl. in cle. 1. de baptiſ. & Abb. in c. cum Vintonienſis, in 4. col. & in c. innotuit, de elect. & in terminis reaſſumunt latius dicti Mod. in d. rep. c. Raynutius. fol. 6. & Cur. Iun. in rep. l. admonendi. ff. de iureiur. qui æmulatione, ut creditur, Iaſ. concurrentis materiam baſtardorum ampliauit Inde non abs re ueteres Summi Pontifices diligenter curarunt, ne ſacrum Card. collegium hac labe pollueretur. Nã, ut refert Nicolaus de Vbaldis, noſtri ordinis olim inſignis auditor, in tract. ſuc. ab inte. col. 49. a Paulo 2. proprio eius ore audiuiſſe

uiſſe,quendam ſpurium per Eug.4.ad Cardinalatum aſſumptum,ante receptionem pilei,quaſi miraculosè rebus humanis exēptum. Quod idem ſanctiſſimum inſtitutū in noſtro ſacro auditorio Rotę inuiolabiliter ſeruatum fuiſſe ſatis compertum eſt. Nā cum idem Nicolaus apud eūdem Paulum Rotæ nomine ſupplicaret, liceret eis inquiri contra quendam, qui ab eodem Paulo mandatum ad auditoratum habuerat,nūquid baſtardus eſſet, Paulus libēter annuit, ſubiungens,honeſtum eſſe per huiuſmodi labem locum noſtrum non cōtaminari,referens exemplum dicti Card.per Eugenium aſſum pti.Ita dicit Dom. Nicolaus,ubi ſupra. Et ob eā cauſam Philippū Decium,alias ad auditoratum mādatūm habentem excluſum loco,legimus. Cum igitur regula iſta ſit priuilegiatiua,& fauorabilis poſſeſſorib. non uidetur ueriſimile uelle baſtardos tanto fauore munire,ut dicit Gloſſ. hic.

Tñ iſtis non obſt. maior pars dominorum concluſit contrarium, uidelicet illegitimos regula iſta defendi.Pro qua opin.in primis uerbum. Quicunque,hic poſitum ponderabant,quod eſt generale,ut in c.ſolitæ,circa fi.de maio.& obed.& in c.ſciant cuncti,de elect.lib.6.& in l.quicunque. C. de ſer.fug.quod uerbum de ſui natura includit ea,quæ alias ſub ſimplici diſpoſitione non comprehenderentur, ut not. gl.in cle.2.de uita,& honeſt.cler.& glo. in uer. ubicunque,in cle.1.de iud.no.Abb.in c.ſuper q.in gl.de offi.deleg.& reaſſumit Curtius Iunior conſ.1.& Fel.in c.poſtulaſti,in 11.col.de reſc.& ante ipſos Rom.conſ.31. uiſis iis,&c. Et idem Fel. in c. nonnulli.in ptinc.in 9.col.de reſcr.& in materia diſpēſationis quæ ſolet eſſe ſtricti iuris,ut in c.p uenerabilem,qui filii ſint legitimi.uerbū, Quicunque,omnia comprehēdit, ut eſt gl.in extrauag.execrabilis,quæ allegat cle. ſi Rom.de præb.facit tex.& gl.in cle. 1. in fi.de re iud.quam ad hoc notat Oldr.conſ. 322.attento,&c.cum ſimilibus.

Hinc eſt,ꝙ licet diſpenſatus ad beneficia non poſſit habere dignitatem, ubi tāmen fuiſſet diſpenſatus ad quęcunque beneficia, talis diſpenſatio dignitates comprehenderet,ratione illius dictionis, Quæcunque,ut dicit Rota de fil.presb.2.in no. & 4.de offi. ord. in antiquis, ſequuntur Mod.in tract.de benefi.in 3.q.1.partis, colum.5.Et iſta deciſio procedit, etiam ſi cū dictione Quæcunque coniungeretur dictio Alia, quę ſolet eſſe reſtrictiua ſimiliū. Prout in ſimili caſu in una Præceptoria Barchinonen. coram d. Paulo Capiſucco fuit in Rota iudicatum per Dominos 9. Ian.1531.Nam in dicta cauſa dubitabatur nunquid in facultate conceſſa nuntio Vaſione.ad beneficia,& præſtimonia,& alia quæcunque,&c.includerentur dignitates, ut una pars Dominorum dicebat ꝙ ſic,pōderando dictionem quæcunque, eſſe uniuerſalem per iura ſuperius allegata, & ea quæ dicit Fel.in c.de quarta,de præſcr. in 4 col.ubi dicit,ꝙ licet appellatione beneficii non ueniant hoſpitalia:cle.per literas, de præb.fallit tamen, niſi ſit dictio Quæcunque,& idem de præſtimoniis dicitur in gl.quodcunq; in cle. 2. de uita & hon. cler. Alia uero pars Dominorum tenebat contrarium, ex quo poteſtas nuntii erat odioſa in præiudicium ordinariæ poteſtatis,ut dicit Abb.in c.ſi quis contra clericū, de foro comp.Et ideo illa uerba, Quæcunque debebāt reſtringi ad habilia & expreſſa,nō ad ea quæ ſunt ſpeciali nota digna ut dicit Dom.poſt Pet.de Anc. in c. 2. de ptęb.li.6.Phil.Peruſ.in c.ad hoc.circa fi.de app.cum conc. ut late ſcribit Soc. in conſ. 140.in cauſa Naneten.in 9.col.Item,quia dictio Alia,in dicta facultate nuntii poſita,reſtringebat terminum generis ad expreſſa,iuxta ea q̄ dicit Old conſ.8.& 187. &Rom.conſ.13.& 41.circa fi.& 92.& Cal. conſ.2.circa fi.ti.de arb cum conc. ut per Iaſ.in l.quæcunque,in primo notabili,C. qui admit.

Tandem iſtis non obſtantib. Rota poſt longam diſputationem, uno excepto, tenuit contrarium, uidelicet, in dicta facultate nuntii comprehendi dignitates propter generalitatem dictionis, Quæcunq; ponderata,ut ſuperius. Nec obſtabat dictio Alia,adiuncta termino uniuerſali: quia illa non reſtringebat generalitatem uerbi quæcunque,ut eſt de hoc gl. no. in uerb. quāuis,in cle.8.de re iu.quę probat, iūcto tex.uerba iſta,Vel alia quauis cauſa,inclu

dere maiora expreſſis: pro qua plura addu
cit And. Sicu. in l. 1. §. fi. in 3. col. ff. de uer.
oblig. & in repet. l. cum acutiſſimi. in 13.
col. C. de fideic. cum aliis adductis per Mo
der. Luſitanos in l. fundum. colu. 20. ff. de
reb. dub. qui reſpondent ad cõtraria, cum
quibus concordat Alex. in conſil. 11. uiſo.
in 3. col. & in conſil. 155. uiſis, & accuratè.
in 2. col. uol. 2. Et ita in dicta cauſa Barchi
nonen. concluſum fuit per omnes domi
nos, & iudicatum dicta die 9. Ianuarii in
fauorem Iacobi Partage, magiſtri domus
Cardi. de Cæſarinis, contra Anto. Carreas.
Quæ omnia conferendo ad caſum noſtrũ
reddunt deciſionem claram & expeditã,
uidelicet, ꝙ generalitas iſtius uerbi, Qui
cunque, poſiti in text. comprehendit ille
gitimum, præſertim cum regula iſta tantũ
excipiat duo genera perſonarum inhabi
lium, uidelicet ſimoniacum, & intruſum
in beneficio reſeruato, ergo in aliis ma
net regula firma.

Non obſtat, ꝙ uerba generalia debent
intelligi de perſonis habilibus: quia ultra
reſponſiones quæ poſſunt colligi ex limi
tationibus traditis per Iaſ. in l. fideiuſſor,
§. prætor. ff. qui ſat. cog. de quibus late
ſcripſi in §. in perſonam. inſtit. de actio. li
mitatur illa regula non habere locũ, quã
do lex loquitur taxatiuè, excipiens duo ge
nera perſonarum, ut hic: quia tunc caſus
non excepti comprehenduntur ſub regu
la: ut in c. 2. ubi Abb. de coniug. lepro. Vel
ſecundo negari poteſt illegitimum trien
nio poſſidentem inhabilem eſſe, ut excè
ptione iſtius reg. priuari debeat, cum ſit
quædam defenſio, ſicut uidemus in excõ
municato, qui licet ad iudicia inhabilis iu
dicetur, non tamen illi excipiendi facul
tas denegatur, ut in ca. cum inter. de exce
ptione. Cum igitur iſta regula non det ni
ſi meram exceptionem poſſeſſori, pote
rit ea illegitimus uti: qui non uidetur tã
odioſus, quantum excommunicatus, qui
contrahere & poſſidere poteſt: c. ueritatis
de dolo & cont. præſertim, quia hoc caſu,
ex quo per triennium à ſuperiore eſt tole
ratus, præſumitur diſpenſatus, iuxta ea
quę tradit Pet. de Anch. in conſil. 117. cum
materia ordinarii. de offi. ord. lib. 6. Vel
tertio reſpondetur, ꝙ diſpoſitio iſtius re
gulæ, quia emanauit ad extinguendas li
tes, ut patet in fin. concernit bonum publi
cum, ut in l. 1. ff. de uſucap. & in l. prope
randum, C. de iudic. ſed ubi agitur de uti
litate publica, lex non recipit reſtrictionẽ
de habilitate perſonarum, ut dicit Bar. in
l. ſiquis in graui. §. utrum, per illum text.
ff. ad Sillan. Et ita in indiuiduo ſuper hoc
puncto iudicauit Rota in una Regien. pa
rochialium coram me, ponderando caſus
exceptos in regula. Et hanc eadem opin.
hodie, quę numeratur 23. Ianuar. 1538. in
una Romana parochialis S. Pauli & Cæſa
rei coram d. Raynaldo Petrutio omnes
Domini tenuerunt.

QVAESTIO III.

QVæro, an regula defendat fœminam
poſſidentem dignitatem, uel admi
niſtrationem?

SOLVTIO. Videtur ꝙ ſic, quia uerbũ
Quicunque, poſitum in text. comprehen
dit fœminam, l. 1. ff. de uerb. ſig. Contrariũ
uidetur tenere Gloſſ. hic in 2. col. dũ uult,
ꝙ iſta uerba intelligantur de habilibus: &
ideo laicus & mulier poſſidentes non iu
uantur iſta regula. faciunt ea quæ idem
Gloſſator dicit in reg. 2. in fin. ſupra eod.

Quid dicendum? Pro reſolutione iſtius
articuli diſtingui poteſt hoc modo, uide
licet, ꝙ aut dignitas conceditur per papã
fœminæ in titulum uel adminiſtrationẽ,
ut in abbatiſſa, uel prioriſſa perpetua, quod
poteſt facere papa: & tunc putarem regu
lam habere locum, cum in iſtis eadem ra
tio defenſionis militet, alias ſecus. & hoc
in ſpecie tenet Gloſſator concilii Baſilieñ.
tit. de pacific. poſſeſſorib. faciunt ea, quæ
in ſimili dixi in reg. de infirmis reſi. in 6. q.

QVAESTIO IIII.

QVæro ibi, Beneficia qualiacũque ſint,
&c. an ſub iſtis uerbis regulæ cõpre
hendatur feudum eccleſiaſticum?

SOLVTIO. Videtur dicendum ꝙ ſic,
quia feudum dicitur beneficium. c. 1. §. in
primis. qui ex cauſſ. feud. amit. & no. Pet.
de Anch. in regula, beneficium, in 1. q. de
reg. iur. lib. 6. & Iaſ. in repet. l. re coniuncti.
nu. 227. ff. de legatis 3. ubi etiam probat,
ꝙ feudum eſt mera gratia. Et in materia
fauorabili poſſeſſorib. de qua iſta regula
loquitur,

loquitur, appellatione beneficii feudum comprehenditur, ut dicunt Moder. in præ ludiis feudorum. Hinc eſt, ꝙ in generali facultate diſpenſandi ad beneficia curata & non curata feudum includitur, ut per plures rationes probat Decius in conſilio 76. licet in caſu propoſito, &c.

Breuiter prædictis non obſtantibus cõtrarium eſt concludendum, ex eo, quia licet in materia proportionabili defendi poſſet, appellatione beneficii feudum cõprehendi: ubi uerò uerba, uel ſubiecta materia repugnant, contrarium eſt dicendũ, ut Præp. dixit in c. per uenerabilẽ. col. 90. qui filii ſint legi: Sed clarum eſt, ꝙ uerba iſtius regulæ quæ de collatione, inſtitutione, uel præſentatione loquuntur, non ad aptantur ad inueſtituram feudi, quæ per iſtos modos non confertur. Igitur diſpoſitio iſta in eo non habet locũ, præſertim quia caſus hic excepti in regula, uidelicet de reſeruatione in corpore iuris clauſula & de beneficio ſimoniace poſſeſſo, nulla tenus feudo conueniunt, ſed ſolum beneficiis eccleſiaſticis, quæ à feudo differunt, adaptantur.

Cõcludendũ eſt igitur regulam in feudis locum nõn habere, præſertim, quia in ueris beneficiis eccleſiaſticis eſt aliq́d ſpecialitas annexum, quod non eſt in feudo, & in beneficiis quatuor requiruntur, quo ad hoc, ut beneficia eccleſiaſtica dicantur, quæ à feudis ſunt multum aliena, ut tradit Petr. de Anch. in c. 1. q. 1. de regu. iur. lib. 6. Sequitur Decius in rubrica de reſcr. Quæ omnia à natura feudi extranea uidẽtur, prout etiam Moderni declarant in tract. beneficii. in prima parte. Dictio igiẽ Qualiacunque, hic poſita, recipiet diſtinctionem ſecũdũ ſubiectam materiam, prout in l. quæſitũ. §. 1. ff. de leg. 3. cum uulg.

QVAESTIO V.

QVæro, an regula iſta de triennali, habeat locum in beneficiis commendatis perpetuo ſecundum ſtylum noſtri temporis?

SOLVTIO. Licet in pluribus regulis iſtius tractatus diſputatus ſit iſte articulus adeo ꝙ uidebantur ſufficire iam dicta: nihilominus quia miſera iuris conditio ſemper in infinitum decurrit, & nouas quotidie deproperat edere formas, ut dicit Imperator in lege 2. C. de ue. iur. enuc. oportet nouis & emergẽtib. caſib. nouas etiã accõmodare deciſiones, præſertim in hac q. in qua maior in Rota ſuborta eſt difficultas, quàm fuerit ſuper quauis alia q. illius Tractatus: & ideo eam latius attingã, non repetitis hic motiuis ſuper iſta eadẽ q. in aliis regulis iam dictis, ne faſtidio ſim ſtudioſis, pręſertim occupatis. Dico igiẽ circa iſtũ articulũ uarias fuiſſe antiquorũ & modernorum dominorum ſententias. Nã quidã ex antiquis tenuerunt regulam iſtã habere locum in commendis perpetuis. Et hoc tenuit in ſpecie Gloſſator concilii Baſilien. quod habetur in pragmatica Frãciæ, ſub titulo de pacific. poſſeſ. in uerbo, titulum motus ex eo, quia in perpetuis cõmẽdis militat eadem ratio, quæ in aliis titulis. Et quia commenda ſecundum Doctor. in cap. nemo. de elect. lib. 6. dicitur titulus canonicus qui ſufficit ad iſtã regulam, ut tradit Hẽric. in c. pe. col. pen. de uerb. ſig. Hæc ille. Et cum iſtam opi. itã ſeunt quidam Mod. Sabinien. in tract. cõmendarũ. & in quibuſdam apoſtillis hic, qui dicunt ita ſe uidiſſe obſeruari in perpetuis commendis, cum ibi detur. uera poſſeſſio, quam conſiderat regula. Et ſecũdum iſtam opi. retulit ita fuiſſe iudicatũ tẽporib. ſuis in Rota Reuerend. Card. Sim. tunc Rotæ auditor, & ſi propria eius manu ad iſtã reg. & in quodam ſuo repertorio adnotatum uidi, quo in loco reprehẽdit Dominum Melchiorem de Baldaſinis quondam aduocatum in apoſtillis regularum Hadriani aſſerentem oppoſitum.

Contrariam uero opinionem, uidelicet, quòd iſta regula non habeat locum in commendis perpetuis, tenuerũt etiam plures excellentes uiri tam extra Rotam, quàm etiam in Rota.

In primis in iſtam opinionem inclinat Gloſſator hic, qui dicit audiuiſſe ita Rotã iudicaſſe. Et hoc idem Bartholomæus de Doſſis quodã aduocatus cõſiſtorialis in quibuſdã Apoſtillis manu ſua ſcriptis, refert ſe audiuiſſe à D. Vanullio auditore Rotæ, pro iſta parte pluries pnũciaſſe, & ita Vanullius ſcriptũ reliquit. Et R. Card. bo. memo. Dñi cus de Iacobatiis, olim auditor Rotæ in quį

in quibuſdam ſuis adnotationibus, propria eius manu ſcriptis expreſsè affirmat ſuo tempore omnes Dominos tenuiſſe,& contrarium in regula de annali. Rationē ponit,qua tūc mouebatur Rota: quia reg. iſta hēt uerba demōſtratiua tituli ut patet ibi,ex Apoſtolica,uel ordinaria collatione ſeu præſentatione & inſtitutione,&c.quę uerba nō adaptantur commendæ.Reg. uero de annali titulum non requirit. Et ideo in commendis habet locum. Hæc Card. Idem etiam atteſtatur D.Melchior de Baldaſinis illorum temporum celebris aduocatus, in quibuſdam ſuis adnotationibus ad regulas Hadriani, etiā propria eius manu ſcriptis dicens, Hadrianum papā ideo ī iſta reg.illa uerba, Ex quouis titulo Apoſtolico,&c.addidiſſe, ut commendas comprehenderet, & per hoc dubitationem Rotæ tolleret quam ſciebat tenuiſſe,regulam iſtam in commendis locum non habere. Et iſtam etiam opi.ſequuti ſunt in Cācellaria quidam Abbreuiatores de Parco, inter quos fuit D. Paulus de Caſtello, ut refert Moder.ille Sabinen. Aeneas de Falconibus,in quadam apoſtilla. Et hoc etiā ad notitum reliquit ſummus ille uir Laurentius de Puciis Card.Sanctorum quatuor,affirmans ſe audiuiſſe uiua uoce ab Alexandrino iſtam opin.tenuiſſe Rotam.

Itaq; ex ſupradictis adparet uarias fuiſſe ſuper hoc puncto patiū Rotæ opi. Nec mirandū,cum quælibet opi.adeo ſe iuſto iudice tueatur,ut perſpicuū ſit, Rotam diuerſis temporibus contraria ſentientē rectè iudicaſſe.Sed in hoc eſt diſcrimē, quia licet Rotam olim partem negatiua tenēs, iuſtum iudicium protulerit, iuſtius tamē modernis temporibus iudicium pronuntiauit,dum renuit,regulam iſtam in commendis locum habere: non enim inconuenit unum iudicium eſſe uno tempore iuſtum,& poſtea eius contrarium iuſtius,ut in l.exigendi.C.de procu.cum concor. ibi in gl.poſitis. Et hoc malum datum uidetur mortalibus in pœnam, ut eorum opiniones ſecundum uarietatem temporum ſeneſcant & intermoriantur, aliæque diuerſę,uel prioribus contrariæ earum loco renaſcantur,& deinde pubeſcant: talis.n. eſt humani iuris diſciplina, ꝙ nulla in ea opinio eodem ſtatu diu ſtare poteſt, ut dicit Imperator in l.2.§.ſed quia diuinæ. C. de uet.iur.enuc.unde merito Pſal. dixit, Dies diei eructat uerbum, & nox nocti indicat ſcientiam.quod adparet in l.diui ff. de iurepatron.& in ſexcentis aliis iuris locis,quæ breuitatis cauſa omitto. Opiniones enim hominū eorum corpora ſequūtur,quæ cum tempore ueteraſcunt & pereunt:& ſicut rerum omnium, ita quoq; & opinionum eſt quædam uiciſſitudo,cuius rationem ponit Bal. in pluribus locis, quos enumerabo infra q. 53. quo in loco oſtendam aliquando modernam Rotam ab antiqua deuiaſſe, quæ omnia iuſtificātur per ea,quæ dicit tex.in ca.non debet. de conſang.& affin.

Nunc autem ad propoſitū reuertamur: uidimus igitur expreſsè Rotam aliquādo iudicaſſe regulam iſtam non habere locū in commendis;ut atteſtati fuerunt prædicti patres ſuperius in parte negatiua nominati. Et hoc quidem,ut diximus, iuſtè factum fuiſſe arbitror, cum non deſint rationes & autoritates ſummorum uirorū, qui illam opinio. defendant. Nam inter cætera ad tenendum iſtam opinionem illi Domini mouebantur, quia regula iſta requirit titulum,ut patet ibi ex Apoſtolica uel ordinaria collatione, &c. & tamen commenda non eſt titulus: aut ſi quouis modo aliquam habeter ſimilitudinem tituli,non ſatis illa ſpecies prouidendi in antiqua eccleſia laudabatur,ut mereret ut priuilegiis iſtius uel alterius regulę, de uero titulo loquentis muniri.Nam uidemus Innocent.6.per extrauagan. ſuam incipi. paſtoris.hoc prouidendi genus per uiam commendæ reprobaſſe. Nam, ut uerbis eius utar,experientia docuit occaſione cōmendarum plurimum diuinum cultū minui,animarum curam eis,quibus imminet negligi,hoſpitalitatem conſuetam & debitam non ſeruari, ruinis ædificia ſupponi ipſorumque iura in ſpiritualib. & temporalibus labefactari,&c. Et eadē ēt, & deterior cōmēdarū incōmoda refert Clemēs. 5. in extrauag.inc. ex ſuperne. poſita in tit. de pb. Ex quorū uerbis adparet cōmēdarū uſum improbatū fuiſſet, ut merito illi antiqui patres Rotæ noluerint cōmēdā ſub

hac

hæc reg. cōprehēdi. Nō igit̄ eſt putādū Romæ. Pontific. rem à tam pluribus damnatā ſub regula iſta includi uelle, præſertim, quia ut dictum eſt, regula iſta requirit titulū: & commenda, de iure non eſt propriè titulus, ut probatur in ca. qui plures. 21. q. 1. ubi eſt tex. ꝙ nemo duas eccleſias in titulum tenere poteſt, tamen bene poteſt unam habere in titulum, & alteram in cōmendam. Ergo adparet manifeſtè commēdam non eſſe titulum: & ita not. ibi gl. Vgo & Laurentius, & idem tenuerunt Tācred. Goffred. & Bernar. in cap. ſi conſtiterit, de accuſat. ut refert Ioan. de Fantuciis, & Archid. in d. c. qui plures. ubi plus ſubdit Io. & Vinccen. tenuiſſe in c. dudum. el 2. de elec. commendatarium nō ſolùm nullum habere titulum, ſed neque eius ius in beneficio commendato, & dicit Domi. in c. presbyteri. in 3. col. 23. diſtinc. ꝙ commendatarius non eſt prælatus, ſed quidam cuſtos iurium eccleſiæ: unde licet ea titulum non poſſit conferre, & per conſequens titulum dare, tamen œconomum in eccleſia, & commendatarium ponere poteſt: quia hoc non eſt conferre. Et idem tenet Oldr. in conſ. 179. hinc eſt ꝙ epiſcopus poteſt illud beneficium cummendatum conferre, inuito & non uocato commendatario, ut dicit Lapus in cap. nemo. de elect. lib. 6. refert Fely. in c. eum olim, in 5. col. de maior. & obed. Et ultra prædictam, aliam rationem aſſignat glo. 2. in c. ſi conſtiterit, de accuſat. quia commendatarius non dicitur poſſidere, nec habere ius in re, ſicut depoſitarius, ꝑ iura allegata in ea: quæ latè reaſſumit Roma. conſi. 350. ubi latiſſimè probat commēdatariū non habere titulum, nec ius in re ſicut depoſitarius. & de uno ad aliud arguit idem Roman. declarans iſtos terminos in conſ. 500. incip. ſummarius. colum. 1. & ſeq. Et ꝙ commendatarius non dicatur habere titulum, nec ius aliquod in re, tenet And. Siculus. poſt Inn. quem ibi allegat in rubrica de commodato. in fi. uerbis. Ratio enim aſſignatur per Gemin. in conſ. 8. incip. quidam card. in 3. col. quia inter commendatarium. & eccleſiam cōmēdatam nō cōtrahitur aliquod matrimonium, ſicut cōtrahitur inter illum, qui habet ex collatione, qua ratione dicitur habere titulū: & ideo commendatarius poteſt ad libitum per Papam remoueri, quia non eſt maritus eccleſiæ. Et iſtam eandem opinionem firmat Ang. in conſi. 35. incip. quidam nobilis. ubi poſt Inn. in c. dudum dicit, ꝙ commendatarius nullum ius, nec titulum habet in eccleſia. Sed eſt nudus miniſter, cuſtos, & nudus detentor, per ea quæ ibi adducit. & iſtam opin. etiam tenet Aret. in c. ſi conſtiterit. col. fin. de accuſat. ubi tenet, ꝙ commendatarius non ſolùm nō habet titulum canonicum, ſed neque facit fructus ſuos, niſi expreſſe illi à papa concedantur, per rationes allegatas ibi per eū, & dicit Florianus in c. quæſitum. de rer. ꝑmut. ꝙ commenda non poteſt cum titulo permutari, quia commendatarius non dicitur habere canonicum titulum. Et q̄d commenda non det titulum, tenet etiam expreſſe Bal. in l. ex uerbo per illum tex. C. de fideic. li. ſequitur Soc. in cōſi. 32. inc. ex iis, in 6. col. cū aliis conc. ut ibi per eū. idē tenet Alex. conſ. 96. uiſis narratis. in 1. col. li. 4. & Dec. cōſ. 149. col. 4. Et ꝓ iſta parte facit, quod dicit Abb. in c. illa. ne ſede uac. uidelicet ꝙ capitulum ſede uacante, non poteſt conferre beneficia, poteſt tn̄ commendare. Adparet igitur ꝙ nō habet titulum, quod etiā tenet Alex. poſt gloſ. in cap. ſanctorum. col. 3. 70. diſt. Et quòd commendatarius non dicatur habere titulum, neque poſſeſſionem, nec ius in re, ꝓ ut aliàs dicebat gloſ. in d. c. ſi conſtiterit. firmat doctus quidā Mode. nomine Bart. Caſſaneus in conſil. 20. in 3. col. Et hoc ꝓcedit non ſolùm in commenda ſpirituali, ſed etiam temporali, ut not. Imol. in l. hæreditas. per illum tex. ff. de hær. inſtit. & idem tenet Bald. in conſil. 246. ſecundum antiq. impreſſio. Et ita not. Anto. de Gratianis, antiquus aduocatus conſiſtorialis in quodam ſuo Indice.

Et iſta opi. in ratione conſiſtit, quia cōmendatarius nihil aliud eſt, q̄ quidā administrator bonorum eccleſiæ, ut patet in c. cum nobis. de elect. & notat Abb. in c. querelam. eo. tit. in primo notabili: & tamen conſtat adminiſtrationem non habere titulum, ut dicit D. Ant. in cle. 2. de reſcri. in uerbo, electio. ſequitur Nicolaus

Milis

Milis in uer. adminiſtrator, Gloſſ in reg. 9. in fin. ex quib. omnib. potuit olim Rota iuſtè moueri ad tenendum regulam iſtam non habere locum in commendis. Poſtremò pro iſta opinione adducebatur una ratio: quia ſi conſiderantur uerba iſtius regulæ, tam illa quæ referuntur ad papam, quàm ad alios inferiores, inueniemus, quod nulla poſſunt commēdæ perpetuæ adaptari. Nam uerba indicatiua tituli quę referuntur ad papam, ſunt illa, Ex Apoſtolica collatione, uel electionis confirmatione, &c. & nulla ſunt hic alia uerba indicatiua tituli, quæ papam concernant, niſi prædicta: ſub quibus non eſt dubium, qđ commenda non comprehenditur ſiue propriè, ſiue impropriè interpretemur, quia commenda non eſt collatio; neque confirmatio. Nec minus poteſt commenda perpetua comprehendi ſub uerbis directis ordinarijs duplici reſpectu, tum, quia nullus ordinarius inferior à papa poteſt perpetuo commendare, ut in d. ca. nemo. tum etiam, quia ſi poſſent, uerba hic poſita nō conueniunt commendæ perpetuæ.

Sed prædictis non obſtan. pars affirmatiua, uidelicet quod regula iſta habeat locum in commendis perpetuis, pręualuit quam tenuit modernis temporibus Rota ut atteſtatur Reuerendiſſimus Do. Iaco. Simonetta Card. olim auditor inter alios curioſiſſimus, in quadam additione ad iſtam regulam, & in quibuſdam ſuis recollectis deciſionum. quas uidi propria eius manu ſcriptas, quo in loco reprehendit dominum Melchiorem de Baldaſſinis, aduocatum, contrariū aſſerentem. Et iſta opinio, uidelicet quòd regula habeat locum in commendis perpetuis, uidetur iuſtior & æquior, q̃ Gloſſatoris concilii Baſil. ſub ti. de paci. poſ. in uerbo, titulum. qui expreſsè hoc tenet, & Moder. Sabin. in tract. commendarum. & hic in quadam Apoſtilla, qui dicunt ſe uidiſſe ita obſeruari. Nouiſſimè hoc anno 1537. de mēſe Nouembri poſt plures informationes, & cauſæ propoſitiones idem dubium ꝑ iſta parte determinauit Rota, licet de mēſe Octobri 1532. in una Romana, coram D. Paulo Capiſucco ſuper hoc Rota dubitauerit. Nam tunc cauſa propoſita quibuſdam, uidebatur, partem negatiuā poſſe defendi. Nihil tamen illo tempore reſolutiuè concluſum fuerat. Nunc autem iterum de menſe Nouembri 1537. idem Do. Paulus in una alia Vrgellen. monaſterii propoſuit iſtud idem dubium in plena Rota, in qua poſt plures diſputationes & relationes, tādē 16. & 26. die eiuſdem mēſis Nouembris, duplicatis, omnes Domini uoluerunt regulam iſtam in commendis perpetuis habere locum, quā opin. pluribus rationib. & autoritatibus comprobarunt.

In primis adducebatur ratio, quia uidemus quòd commendæ perpetuæ noſtri temporis propter exuberantiam uerborum quibus hodie conceduntur, ac licentiam & facultatem percipiendi & cōuertendi fructus in uſus proprios, ſicut ueri prælati faciunt, magis participant de collatione & uero titulo, quàm de ſimplici depoſito. Iura uerò antiqua loquentia de commendis, ideo locum in iſtis perpetuis non habebant, quia tempore illorū iurium commendæ ſub iſta moderna formæ, qua hodie conceduntur, ad huc inuētæ, nec cognitæ fuerant, ut latè probat quidam Moder. Bartholomæus Caſſaneus in quodam ſuo conſilio, incip. antequam, &c. poſito in commentariis ſuis cōſuetudinum Burgundiæ. fol. 327. ubi latè formam perpetuæ commendæ hodiernę diſcurit, quæ reuera non poſſunt dici propriè commendæ, ſed tituli: quia commēda propria & uera eſt temporalis, quæ idem eſt; quod depoſitum, quod etiam eſt temporale, ut dicit tex. in l. commendare. ff. de uerb. ſignifi. cum concord. ibi poſitis. Et probatur clarè in ca. nemo. de elect. lib 6. Et hoc manifeſtè apparet, qa commēdatarius temporalis nō facit fructus ſuos, ut tradit Aret. & alii in c. ſi conſtiterit. de accuſat. Sic neque depoſitarius uerus facit fructus ſuos: unde ſicut depoſitarius ſi rei depoſitę ex pacto ſuos proprios fructus faceret, proprium nec uerum depoſitum dici poſſet, quia hoc naturæ depoſiti aduerſaretur, & participaret magis de mutuo, ut probant latè moderni Mediola. in l. certi condictio. §. depoſiti. in 4. notab. per illum tex. ff. ſi cer.

ter.pet.& eſt tex. in l.1.§.ſi pecunia. & ibi
notat gl.ff.depoſ.Sic eodem modo ſi com
mendatarius habet licentiam conuerten
di fructus in ſuos proprios uſus, prout fa
ciunt hodie perpetui commendatarii, ta
lis commenda non eſt propria, nec uera
commenda, ſed adhæret magis ad naturã
collationis & ueri tituli, ut in ca.ſi tibi ab
ſenti.ibi, ut tuum dici ualeas. de pręben.
lib.6.Hinc eſt, ꝙ hodie commendæ perpe
tuæ inducunt incompatibilitatem, ut no
tabiliter probant Mod. repetentes in cle.
gratiæ. de reſcript. allegantes concilium
Lateranen.modernum. Et hodie includũ
tur ſub expectatiuis conceſſis ad beneficia
uacatura, ut tenet Socin.in conſil.32.in 6.
col.uerſ.& per prædicta, &c.Ratio aſſigna
tur, quia licet per mortem commendata
rii temporalis non dicatur beneficium ua
care de nouo, ſed uacet eo mõ quo prius:
hoc tamen non omnino procedit in per
petua commenda, quia hodie per eam pa
pa plene diſponit de beneficio, ſicut qñ
dat in titulum. Et ideo ſicut per collatio
nem expirat reſeruatio, ita & per dationẽ
in commendam perpetuam, quæ in om
nibus effectum habet tituli, ut concludũt
Moderni in tracta.reſeruationis.in 3.quæ
ſtio.principali. Et eſt deciſio Rotæ 7.de
elect.in antiq.& deciſ.1.de prębend.in an
tiquioribus. Et licet domi.Gaſpar de Peru
ſio epiſcopus Frequentinus, & doctor in
antiquus in tract.reſeruationum. fol. 5.re
nuerit, expectatiuas, ſeu reſeruationes nõ
capere beneficia commendata, per ea quæ
not.Io.And.in c.pen.de uerb.ſig illud pro
cedit in beneficiis commendatis ad tem
pus, iuxta diſpoſitionem c.nemo.de elect.
lib.6.quia in talibus beneficiis non datur
propria neq; impropria uacatio, & militãt
in eis omnes rõnes ſuperius ſcriptę.Secus
eſt in cõmendis perpetuis noſtri tpis, q̃ il
lis temporibus adhuc non fuerunt ſub iſta
forma inuentæ, in quibus propter ampliſ
ſimam diſpoſitionem, quæ datur commẽ
datario, & uerborum ubertatem in eius
forma poſitam, in nihilo differunt, à titu
lo, niſi reſpectu nominis. Nil mirũm igi
tur, ſi in illis habent locum expectatiuæ,
& reg.iſta, & iura oĩa de titulis loquentia.

Dicta igitur omnia Doct.dicentium cõ
mendam non eſſe titulum, neq; tribuere
poſſeſſionem, neq; ius etiam diſponendi
de fructibus, ut dicebat gloſſa, & alii ſe
quentes eam in d.c.ſi conſtiterit.& aliis ſu
perius allegatis, procedunt in commenda
temporali, in qua non datur plena diſpo
ſitio, nec conuerſio fructuum in proprios
uſus: ſecus in perpetua, ut dicebat ille
Mod.de Caſſaneis in d.conſ.quia, ut dixi,
talis commẽda exorbitat a ueris terminis
depoſiti & licet cõmmẽda perpetua reti
neat nomẽ cõmendę, ut dixi, effectus tñ
perpetuitatis alterat naturam eius, & re
ponit in diuerſam ſpeciẽ:arg.c.ſtatutũ.de
elect.lib.6.& l.quæſitum.§.illud.de leg. 3.
Vnde ſicut in contractu emptionis ſi uen
derem tibi domum hoc pacto, ne transfer
retur dominium, licet ille contractus ha
beat nomen emptionis, effectu tamen erit
locatio, ut patet in l.cum manu ſata.§.ne
mo.ff.de contrahen.emptio.Hoc enim nõ
aliunde procedit, niſi, quia propter quali
tatem illam dominii non transferendi,
uenditioni adiunctam, propria natura cõ
tractus emptionis alteratur, & in alteram
ſpeciem reponitur: uerborum enim adie
ctio rei naturam immutat: ut in l. pedicu
lis.§.Labeo.ff.de auro & argen. leg. Et eo
dem modo ſi donarem tibi ueſtem cauſa
mortis, clarum eſt, quòd talis donatio eſt
de ſui natura reuocabilis: quia verè iſta
donatio eſt cauſa mortis. Vbi uero
huic donationi hæc uerba adponerentur,
uidelicet, ꝙ mihi non liceret eam reuoca
re, tali caſu, licet nomine uideatur dona
tio cauſa mortis, effectu tamen erit dona
tio inter uiuos, ut eſt text. in l. ſi alienam.
in fi.& in l.ubi ita donatur.ff.de don.cau.
mortis cum concor.ut cumulat Ferra.cau
tel.30.Hoc enim regulare eſt in hac iuris
diſciplina, ꝙ qualitas contractus non ex ſi
militudine nominis, ſed ab ipſo effectu
metienda eſt, ut tradunt Docto. in l. Lu
cius.la prima.per illum textũ.ff. depoſ.fa
cit in l.unica.§. ſimili modo. C. de latina
lib. tollen. ubi dominus nominans ſeruũ
ſuum filiũ non propterea facit eum filiũ:
quia non attenditur denominatio, ſed ef
fectus: ſic in commendis perpetuis noſtri
temporis eſt dicendum. ꝙ ratione perpe
tuitatis, & plene diſpoſitionis fructuum

paſſi

participēt magis de ueris titulis, quàm cō mendę temporales: & hoc papa facere poteſt, qui poteſt naturam rei immutare, ut not. in ca. cum pridem. de pać. in gloſſ. in uerſ. illicite. circa fin. Et ideo poteſt probabiliter teneri, ꝙ commēda perpetua ſit proprius & uerius titulus. Si igitur uerus titulus eſt, non erit dubium, ꝙ ſub iſta regula comprehendatur. Et pro iſta opinio. uidelicet ꝙ commenda ſit uerus & legitimus titulus, adduci poteſt ratio urgens. Nam ille dicitur uerus, legitimus, & canonicus titulus, qui à lege. uel ab homine poteſtatem habēti eſt inuentus, & habet ſpeciale nomen perpetui tituli: ca. 1. cum ibi not. de capel. mo. lib. 6. facit text. in l. legitima. & in l. iuris gentiū. in prin. ff. de pać. Sed commendæ noſtri temporis ſunt inuentæ à canone, & a papa poteſtatem habenti, ut patet in c. dudum. el 2. de elect. & in cap. qui plures. 21. q. 3. cum uulg. Ergo dicitur uerus titulus canonis: & hoc tenet Abbas in d. c. ſi conſtiterit. col. fi. de accuſationibus. & Moder. in cle. 1. in colu. de lequeſtr. poſſeſ. & fruct. Et tenet Milis in uerbo, Commenda. & Ioan. Baptiſta de Sācto Seuerino in tract. penſio. q. 26. Et idē tenet Collectarius in ca. fi. de filiis presby. & probant Moder. in quadam paraphraſi ad eundem Collectarium in d. c. dudū. & Archid. poſt Hoſtien. & Guliel. in d. ca. nemo. & idem tenet Abb. in cap. cum olim in pen. col. de rerum permuta. & latius Petrus de Vbaldis de Peruſio. poſt Imol. in 5. col. in c. fi. eo. ti. & Arch. in c. ſi propter. in fine. de reſcrip. lib. 6. Pro quibus uideēt tex. in c. cum nobis olim. in fin. de electio. ut declarat Abbas in cap. querelam. in primo notabili. eod. tit. & hoc in ratione cōſiſtit, quia inter ſigna ueri & legitimi tituli eſt perpetuitas, & fructum diſpoſitio, ut habetur in cap. 1. de capel. mona. libr. 6. Et not. Cald. in conſil. 30. titu. de præb. & no. in c. fi. de pec. cle. & in c. præſenti. de offi. ordi. lib. 6. & tradit latius Petr. de Anch. in c. 1. eo. lib. Et tamen illa duo interueniunt in commenda perpetua. De perpetuitate clarum eſt. de diſpoſitione fructuum etiā non eſt difficultas, cum hoc uerbis latiſſime in forma hodierna commendæ perpetuæ contineatur, ut tradit And. Sicul. in conſ. 2. uolum. 2. Et latius Troilus de Maluitiis in quodam ſuo notabili conſil. poſito poſt repe. l. quominus. de flumi. Iaſon. alias poſt tract. de ſortibus eiuſdem Troili, quem late refert Moder. Lambertinus in tract. iur. patron fol. 211. cum concord. traditis per Moder. Bar. Caſſaneum in prędicto conſi. Et iſta diſpoſitio plena fructuum, adeo competit commendatario ꝑpetuo, ꝙ dicit notabiliter Præpoſ. in ca. in 6. col. 44. diſtin. ꝙ ſicut ueri prælati habētes uerum & proprium titulum faciunt fructus ſuos, adeo ꝙ ſi eos conſumant in malos uſus, non teneantur ad reſtitutionē per ea quæ notat Hoſtien. Car. & Imol. in c. fi. de pecul. cleri. ita & commendatarii perpetui faciunt fructus ſuos, neq; ad reſtitutionem tenentur, quia commendæ noſtri temporis pro titulis habentur.

Hinc eſt, quod ſicut uerus Prælatus poteſt fructus beneficii ſui locare ad plures annos, ita etiam & commendatarii perpetui, ut dicit Calder. in conſil. 8. ti. de locato. Et ſicut impetrans tenetur facere mentionem de titulo ſuo, ita etiam de commenda, qui eſt uerus titulus, ut tradit idē Calder. conſil. 6. titul. de prębend. cum cōcord. quæ congerit quidam Mod. Stephanus Beltrandus in 3. uol. conſil. nquiter impreſſorum, conſil. 235. incip. etiam ſi commenda. & eſt regula Cancellariæ 41. quæ hoc ſtatuit.

Ex quib. omnib. infertur, ꝙ diſpoſitio loquens de titulo, habet locum in cōmenda perpetua, ut tenet Do. in conſ. 17. col. fi. Abbas in c. cum olim. col. pe. de rerum permut. & uideſ ſentire Philippus Peruſinus in d. c. nemo. col. fin. Et hoc latius probat And. Sicul. in conſil. 2. lib. 2. ubi late cōſuluit, ꝙ diſpoſitio c. qm̄ Abbas. de offi. dele. quæ loquitur ſimpliciter de prælato titulari, & uero, habeat locū in cōmendatario & idem tenet Decius in d. c. qm̄. in 4. col. uerſi. & iſta tertia conclusio. Et ſequuntur Mod. Taurinen. in rubr. ff. de offi. eius. Si igitur hoc in diſpoſitio d. c. quoniam. recceptū eſt, à fortiori procedit talis interpretatio in iſta regula, quæ habet aliqua uerba prægnantia apta comprehendere commēdā, & ſi nō eſſet proprius titulus, ut patet in illis uerbis regulę, ꝓuiſio, &c. Et ibi

ſeu

ſeu quæuis alia diſpoſitio, quæ uerba cõprehendunt omnem ſpeciem titulorum, ut tradunt in ea. cùm in illis. de præben. lib.6.& per gl.in clemen.fin. in uerſi. pro uiſioni.de elect.cum uulg.Nam ſi in d c. quoniam.quod loquitur in commiſſioni bus quæ ſunt ſtricti iuris,ſecundum gl.in cap.1.& in c.diſpendia.& in cap.ſtatutũ. cum aliis uulg.de reſcrip.lib.6.comprehẽditur commẽdatarius,à fortiori ſub regula noſtra,quæ eſt poſſeſſorib.fauorabilis, & per conſequens extendenda comprehẽdi debet. Et tota iſta diſputatio, quæ facta eſt circa iſtud dubium,fuit, propter regulam Innoc.quæ loquitur indiſtinctè. Sed quo ad regulam Hadriani, & Pauli 3. nunc feliciter regnantis, quæ ſimul cõcordant,nulla eſſet difficultas, quòd ſub talibus regulis commenda comprehendatur,ex eo,quia habẽt quędam uerba,quæ non ſunt in aliis regulis prædeceſſorum, quæ priùs fuerunt poſita per Hadrianum ad tollendum iſtud dubium, ut in parte negatiua dixi. Verba enim ſunt iſta, uidelicet, ex quouis titu. Apoſtolico,&c. quæ uerba comprehendunt commendã, ſiue illa ſit ꝓpriè titulus,ſiue impropriè. Sed quia in aliis regulis illa uerba ſcripta non erant: ideo ſuper hoc ſæpius fuit laboratum, ut ex ſuperiùs dictis adparet.

Non tamen iudicio meo erat laborandum, ſi diligenter natura & uis commendæ perpetuæ conſiderata fuiſſet,quæ multiplici ratione ſub illa regula comprehendi debuit,non ſolùm quia eſt propriè titulus canonicus,ut Moder. tradunt in repe. cap.1.fol.11.col.1. de rerum permu. lib. 6.cum aliis ſuperiùs allegatis, ſed etiam quia,ut dixi,uerba regulæ hoc includunt. Hinc eſt,quòd raræ admodum diſpoſitiones iuris inueniuntur, quæ loquantur in differenter de titulis beneficiorum,in quibus commenda perpetua non includatur, ſiue ex mente, ſiue ex uerbis. Nam ultra prædicta uidemus tex.in clem.fin. de procur.qui ſimpliciter loquitur de prælato, per cuius obitum mandatum expirat, habere locum in commẽdatario perpetuo, ſecundũ Zenzeli. & Imolam,cum quibus Io.Franc. Pauinus quondã Rotæ auditor tranſire uidetur in tract.de offic. & pot. cap.ſede uac.in 3.quæſt.colum.4 & tamẽ uerba dictæ clem. hoc non præſeferunt, ex mẽte tamẽ hęc interpretatio ſumitur.

Pari modo text.in c.1.de fil.presbyter. lib. 6. qui dicit epiſcopum non poſſe cũ illegitimo in curato beneficio diſpenſare, procedit etiam in commenda,licet uerba text.hoc non dicant, ut firmat Collectarius in cap.fi.colum.1.in fi.eod.titu.in antiq.Sic etiam text.in cap.quæſitum. cum ſimilibus.de rerum permu.diſponens per mutationem tituli fieri poſſe cum alio titulo,habere locum de commenda ad commendam,& de commenda perpetua ad titulum, licet text. nihil de commenda dicat, ſecundum Petr. de Perruſio ibi, & in c.fin.eod.titu.poſt.Imo.ibi in 5.colum.& firmat latiùs d.Pe. Andreas quondam Rotæ auditor in repe. c.1.fol.11.colũ.1.de rerum permut.lib.6.

Et eodem modo text.in capit.edoceri. de reſcrip. de prẹlato loquens, procedit etiam in commendatario, ut ibi Decius dicit in finalib.uerbis.

Similiter eſt dicendum in diſpoſitione tex.c. ſtatutum. de reſcript. lib.6. quæ diſponit cauſa à ſede Apoſtolica committẽdas exiſtẽtibus in dignitate, procedit etiã in commẽdatariis perpetuis, ut modernus ſtylus habet, & ibi latiùs dixi poſt Pet. Vercellen. & alios antiquos, pro quibus conferunt motiua Barbariæ in d.conſil.2.Et hoc tenent Moderni Purpurati.in l.1.in 33.col.ff.de offic.eius.ubi unũ aliud inferunt,ꝙ ſicut Abbates titulares, terras & iuriſdictionem habentes, dicuntur clariſſimi, ſecũdum Bal. in l. 1.§.his cunalibus.circa med.ff.de offic.præfect.præt.Ita & commendatarii perpetui, propter omnimodam diſpoſitionem,quæ hodie illis in literis tribuitur,clariſſimi dici poſſunt. Hinc eſt,quòd talis commendatarius poteſt locare bona monaſterii ſicut titularis,ut dicit Calder.in conſil 8 titulo de locato.non obſtan. quod in illo uulgato libro ſtyli,ſiue practicæ cancellariæ dicatur cõtrarium: quia illud procedit in commẽdatario temporali,ut latiùs ibi dixi.

Simili modo tex.in cap.2.de præbend. & alia iura, quæ uolunt epiſcopum non debere aliquem ordinare niſi habeat titu lum

tationibus clericorum, licet ſint inter ſe differentes, ut dicit Felynus in c. inter cæte ra. in 3. col. de appel. & in ca p. cum Bertol dus etiam in 3. col. de re iudic. Et text. in c. auaritię. licet ſi pœnalis, extenditur ad pręſentatum miniſtrantem, ut tenet Lapus in alleg. 8. & latè Curtius in tract. iur. patro. in uerſi. honorificum. in 39. quæſt 10. Et iu dicauit Rota in una Salamantin. capella niæ corã R. D. Marcello. 13. Ianua. 1533. ut ibi latius dixi. Plura ſunt iura, quæ breui tatis gratia omitto, in quibus fit extenſio de caſu proprio ad improprium, ſublata ſignificatione uocabuli, iuxta uulg. l. filiũ habeo. ff. ad Maced. quæ ſi conſiderentur in caſu noſtræ regulæ, non erit dubium quin idem dicendum ſit in commenda de qua loquimur.

Sed nolo tantum inniti extenſioni, quę etiam in pœnalibus & odioſis ſolet habe re locum, ut exemplificat Iaſon in l. fin. §. ſolu. ſi. ff. de in ius uocan. ne quærere men dicata ſuffragia uideamur. Sed dico hoc ratione, & ex mente iſtius regulę apertiſſi mè colligi, duplici alia ratione ultra prędi ctas ſuperius adductas.

Prima eſt, quia negari non poteſt, ꝙ re gula iſta ſecundum communem interpre tationem Rotæ & curię, non ſolum habet locum in titulo totaliter uero, ſed etiam in titulo colorato, quæ extenſio fuit in cauſa, ꝙ priuilegium iſtius regulæ ad in numerabiles pœnæ caſus ſit dilatatam & extenſum, ut ex diſcurſu quæſtionũ iſtius Commenti poteſt intelligi. Et tamen ne mo negabit titulum commendæ eſſe ti tulum ſaltem coloratum, quando com menda eſt perpetua, & conceditur ab eo, qui alias habet poteſtatem commen dandi, iuxta communes regulas, de qui bus in capit. cum noſtris. de conceſsio. præbend. Si ita eſt, nulla erit difficultas, ꝙ talis commenda comprehendatur ſub re gula. Nam etiam illi doct. qui tenuerunt commendatarium non eſſe uerum præla tum, nec facere fructus ſuos, non negarũt eundem habere titulum canonicum: quia hoc negare non poterant, cum ſit unus de modis prouidendi eccleſiis inuentus à ca none. Ergo erit titulus coloratus & legiti mus, ut alias eſt dictum. Et ꝙ iſta opinio ſit ueriſſima, ulterius ſuadetur: quia ſecun dum interpretationem Rotæ iſta regula procedit in titulo præſumpto, qui eſt titu lus non uiſibilis, nec palpabilis, nec pro ueniens ex prouiſione alicuius ordinarii niuentis, ſed ex ſolo curſu temporis. 10. an norum, ut in c. illud. cũ uulg. de præſump. Et de quo titulo regula iſta nullam facit mentionem directè. nec indirectè. Et ta men uoluerunt Domini, ꝙ ille titulus ſuf ficiat ad producendum exceptionẽ iſtius regulæ, ut dicam latius in alia q. Quantò igitur à fortiori habebit locum in iſto ti tulo uiſibili & adparenti, de quo regula ui detur mentaliter & uerbaliter cogitaſſe, per ea quæ ſuperius dicta fuerunt? Con cludendum eſt igitur regulam habere lo cum iſto caſu. Et ita Domini iſtam opi. te nuerunt & firmarunt in prædicta cauſa Vrgelen. Monaſterii poſt geminatas pro poſitiones die 16. & 26. Nouem. 1537. cõ ram eodem domino Paulo.

Et ex iſtis ſequitur unum aliud ualde notabile de quo fuit etiam factum dubiũ in Rota in dicta cauſa Vrgelen. per eundẽ d. Paulum, uidelicet, ꝙ attento, quòd com menda perpetua eſt titulus canonicus, morte. commendatarii inducetur noua uacatio, adeo, quòd ſi commenda fuit fa cta in curia de beneficio alibi uacanti: ibi moriatur commendatarius, dicetur ibi be neficium uacare quo ad effectum reſerua tionis. c. 2. de præb. lib. 6. in quam opi. qua tuor ex Dominis inclinabant, tres uero alii tenebant contrarium, & ponderabãt dictum Lapi hoc tenentis. in d. c. nemo. & in quibuſdam additio. ad Federicũ in tra. permut. q. 15. & etiam illud dicit Rota in antiquis deciſ. 7. de elect. quæ præſuppo nit per commendam perpetuam deſinere uacare beneficium, ut prius, quia uidebãt iam plenum ſicut per collationem, nõ ſic per commendam temporalem ut iidem Domini latius hoc notat in antiquio. de ciſ. 1. de præben. Et quòd tali caſu com menda perpetua operetur eundem effe ctum quem collatio, patet, quia ſicut per collationem extinguitur reſeruatio, ut di xi ſuperius: ita etiam per commendam ꝑ petuam, ut Modern. tradunt in tract. reſer. in 3. parte, effectu. 31. poſt Soc. conſil. 32. in 6.

in 6.col.& quia,ut dixi,gratia ad beneficia uacatura comprehendit beneficium uacãs per obitum commendatarii perpetui, ut Soc.tradit in d.conſ.32.poſt Rom.conſilio 150.& tenet Collect.in c.pen.in 1. col. de uer.ſig. Et tamen tex.in d.c.2.loquitur de beneficiis uacantibus.

Et iſta omnia de plano procedunt,quo ad ſuperius dicta:quo ad alia uerò quæ cõcernunt ſtatum eccleſiæ commendatarius non æquiparatur titulari,cum debeat ſubire onera,& conſeruare eccleſiam in eodẽ ſtatu,neque illum mutare poteſt, ut dicit Abb.in c.querelam,in 1.notab.de elect. & in c.de monachis,de præb.ubi reprehendit cardinales habentes eccleſias commendatas,qui hoc negligunt.

QVAESTIO SEXTA.

QVæro,quia dicitur hic,Quæcunque beneficia an regula ꝓcedat in officiis? SOLVTIO. Si ſunt officia eccleſiaſtica,de q̃b.loquitur tex.in c.cũ acceſſiſſent. de conſt.& in c.conſulere.de ſimo.non eſt dubium regulam habere locum, quia hoc uerbum beneficium,in materia fauorabili poſſeſſorib.latiſſimè debet impetrari, ꝓut in c.1.de reg.iur.lib.6. Et ita expreſſe cautum de officiis huiuſmodi reperitur in decreto concilii Baſil.unde originem traxit iſta regula,ut ſæpe dictum eſt.Si tamen officia eſſent temporalia,licet ſolita dari clericis,ſub regula non comprehenderentur, ut dixi in regula de annali, & in regula de infirmis reſignantibus,licet poſſet dici, ꝙ ratione illius dictionis Quæcunq;, hic poſita,poſſent includi,arg.eorum, quæ dicit Fel.in tract.quando lit.apoſtol.col.4.uerſ. ampliatur quarto,&quę dixi ſupra in 4.q.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVæro, an iſta regula comprehendat hoſpitalia?

SOLVTIO. Iſta quæſt. ſæpe tempore Sixti,Alexandri,& etiam tempore Iulii coram Alexandrino uentilata fuit, in cauſa hoſpitalis S.Laurentii Caſtri noui: & fuit datum dubium nunquid iſta regula in hoſpitali locum haberet. Super quo dubio ſcripſit quondam b.m. Laur. Puccius Piſis dum cathedram regeret,ac poſtea Romæ, ad quam cauſa dicti hoſpitalis uenit, quẽ per obitum cuiuſdam Simonis impetrauerat. Et hic agendo, ac poſtea per plures annos practicæ operam dando poſt plures labores perpeſſos Card. Sanctorum quatuor creatus fuit. Sic itaque contra eum opponebatur de reg.iſta,& inter plura motiua, quæ breuitatis cauſa non refero,tunc fuit dictum reg. non habere locum in hoſpitali,iſta ratione:quia omnis diſpoſitio in dubio debet interpretari ut potius concordet cum iure communi, quàm ꝙ ſit contra ius commune, c.cum dilectus, de conſue.c.cauſam,de reſcr.l.1.C.de noxal. Sed de iure communi appellatione beneficii non uenit hoſpitale,ut in cle. per literas, de præb. ergo nec iſta regula loquens ſimpliciter de beneficio,debet interpretari de hoſpitali.

Præterea iſtam opin. tenent domini ab breuiatores de Parco, q̃ qui indifferenter literas ſuper impetrationibus hoſpitalium per triennium, & ultra pacifice poſſeſſorũ expediunt.Quod non facerent,ſi regula in illis locum non haberet. Nam Cancellaria expediendo literas decerint, nec ſolet literas litigioſas expedire.Ex quo mentem papæ interpretari dicitur, & certum decernere,non ſub dubio. Et ideo dicimus, ꝙ ea, quæ in Cancellaria fiunt,in conſiſtorio papæ fieri dicuntur, ut dicit deciſio. 362. in nouis. Ex quo igitur ibi literæ de hoſpitalibus etiam triennio poſſeſſis conceduntur, adparet manifeſte, regulam locum non habere, & huiuſmodi Cancellariæ interpretatio facit ſtylum pro iure habendum, iuxta uulg. c. quam graui. de crim.fal.Et ita reſidet præfatus R. D. Car. in dictis ſuis allegationibus.

Quid dicendum? Puto in hac materia diſtinguendos eſſe duos caſus. Primus q̃n hoſpitalia dantur in titulum beneficii, & tunc non erit dubium regulam iſtam comprehẽdere hoſpitalia,per ea quæ no. in cle.quia contingit.§.ut autem, de relig. domi & tenet Fed.in trac.permut.q.14.ſequitur Dec in rub de reſc.col.fi.Secundus caſus, quando non dantur in titulũ beneficii,ſed dantur ad hoc, ut eius reditus diſtribuantur in uſus pauperum, de quib. rector tenetur reddere rationem, tũc procedunt allegata ſuperius, etiam ſi regula

loquat

loquatur per uerba generalia. Quibuſcun
que,ut dicit gl.fin.in cle.per literas.de præ
bend.Et ita pro iſta declaratione iſtius re
gulæ in ſpecie diſtinguit Gloſſ.concilii Ba
ſil.tit.de pacif.poſſ.in uerbo, beneficium
& ante ipſum Nicolaus Milis in ſuo Indi
ce,in uerb.Hoſpitalia,uerſ.antep.& in uer
bo,Beneficium.Sed Fel.in c.de quarta, in
5. col. de præſcr. circa hoc uidetur ſentire
contrarium,dum uult, quod quando diſpoſi
tio iuris communis, ſiue regularum conti
net materiam fauorabilem & extendibilẽ
& loquitur per uerba generalia,uidelicet,
de quibuſuis beneficiis, cõprehendit etiã
hoſpitalia ſubiecta epiſcopo, licet ſolita
gubernari per laicos,quia largo modo sũt
beneficia.ut dicit Car.in cle.1.in 6.q.de ſe
queſtr.poſſ. Et ita dicit ſe pridie obtinuiſ
ſe in Rota,in cauſa propria. Nam Rota
uoluit regul.Cancellariæ,nu.24.habere lo
cum in hoſpitalibus ſimili modo conceſ
ſis.Ita concludit ibi Fely.licet latius ſuper
hoc diuagetur,quæ omnia quadrare uidẽ
tur ad iſtam regulam, cum ſit fauorabilis
poſſeſſoribus, & loquatur per uerba uni
uerſalia.

Tamen ego de iſto dicto multum dubi
to.in primis,quia iſta regul. licet loquatur
uniuerſaliter de quibuſcunque beneficiis
tamen illa uniuerſalitas reſtringi debet ad
beneficia,quæ eſt apoſtolica uel ordinaria
collatione,electione,& confirmatione,aut
præſentatione,& inſtitutione obtinentur,
& ſic ex titulo præambulo. Sed quando
hoſpitalia conceduntur laicis gubernan
da, non dantur in titulum beneficii,ſed cu
iuſdam adminiſtrationis temporalis,ideo
regula in illis non procedit.Et licet regula
24. in huiuſmodi hoſpitalibus locum ha
beat, ſecundum quod refert Fel.pronun
tiatum fuiſſe,hoc ideo factum fuit,quia il
la regula non reſtringit ſe ad certam ſpe
ciem titulorum,ſicut iſta, & ideo in ea di
uerſa ratio concurrit, per hoc tamen gene
raliter inferri non debet ad alias regulas.
Et per iſta declarãtur ea,quæ dicunt Mod.
in tract.Benef.in 3.parte.q.57.& in 6.q.1.
part.& ſeq. Et redditur dubia conſultatio
And.S c conſ.64.lib.3.qui uoluit clem.lite
ras.nõ hẽre locũ in gratiis fauorabiliter cõ
ceſſis,nõ diſtinguẽdo titulũ a non titulo.

QVAESTIO OCTAVA.

QVæro, an reg. iſta habeat locum in be
ficio unito?

SOLVTIO. Iſte caſus accidit tempo
re Sixti in una Burgen. Scholaſtriæ,ut me
minit Io.Aloiſius Tuſcanus aduocatus pri
marius illorum temporum, in primo uol.
conſ ſuorum,conſ.incip.An conſtito quod do
minus,&c.in ſecundo dubio,fol.29.Et bre
uiter concludit quod regula iſta locum non
habeat. Nam tunc ſuerant unita quædam
beneficia ſcholaſtriæ ad perpetuam rei me
moriam pro pueris erudiendis poſt obitũ
cuiuſdam Ioannis de Velaſco,qui illa poſ
ſidebat.Itaque mortuo Ioãne ſtatim unio
ſortiebatur effectum. Accidit, quod poſt
mortem Ioannis quidam Alphonſus dicta
beneficia tanquam uacantia impetrauit,&
eam per triennium poſſedit,qui cõuentus
per Scholaſticũ excepit de iſta regula fuit
dubitatum, nunquid eſſet exceptioni
locus?

Tota difficultas huius dubii conſiſtit in
hoc,an per obitum Ioannis dicantur bene
ficia uacare? Nam tenendo, prout uerum
eſt,quod non uacant, cum iam ipſo iure re
periantur unita dignitati,impetratio non
ualebit,nec poſſideri poterunt beneficia,
quæ non uacant,nec ſunt: quia per unio
nem extinguitur, & ſupprimitur nomen,
& effectus beneficii,ut tradunt Doct.in c.
cum acceſſiſſent,de conſt. & glo. in clem.
per literas,de præb.cum conc. traditis per
Io.Bap.de S.Seuerino,in tract.unio.art. 8.
q.11.& ſeq.& quia non agitur amplius,ut
de beneficiis,ſed ut de prædio,ſeu proprie
tate,iuxta not.in clem. diſpendioſam, de
iud.& in cle.i.de ſeq.poſſ.& fruc.ut decla
rat notabiliter Old.conſ.257.in 5.& 6.col.
Et uerba iſtius regulæ quæ loquũtur in be
neficiis poſſeſſis non poſſent in talibus
unionibus uerificari: quia nec ſunt bene
ficia, nec poſſideri poſſunt. Cum ergo
in illis non concurrat qualitas requiſita
in regula,ceſſat eius diſpoſitio, arg. c. 1.
de homic.lib. 6.

Quòd autem talia beneficia non dican
tur uacare,ultra prædicta,tenet etiam Io.
And.in clem.1.de reſc.& in cle. 1. de ſup.

neg.præl.& in cle.frequens.de exceſ.pręl. Federicus in tract.perm.q.33.& deci.in nouis 237. Si igitur prædicta beneficia non uacant. nec ſunt in rerum natura, cum ſint extincta & totaliter ſuppreſſa, poſſideri non poſſunt: quia non entis nullæ ſunt partes, uulg.l.eius.ff ſi cert.pet. Regula igitur iſta, quæ loquitur de beneficiis poſſeſſis, non habebit locum in talibus, & ita ſeruat Cancellaria. Et iſta opi. pro indubitata tenuit hic D.Melchior aduocatus ſuorum temporum, cui non ſecundus, in quibuſdam adnotationib. ad reg. Hadriani, licet ibi uideatur, in unione ad uitam dubitare quæ non ita extinguit titulum, ſed ſupprimit ad tempus: ſed ego idem dicerem, quia reſpectu illius temporis inducitur idem effectus, & argumentum de toto ad partē ualet etiam reſpectu tpis, ut in l. ſi cui in princ.uerſ.perinde & ibi notat Bald.ff de leg. 1.& ſequitur Iaſ.in l.diuortio. §. quod in anno.in 2.not.ff.ſol.mat.cum ſimil. ut ſcribit Dec.in l.cuius effectus.ff.de reg. iu. & dixi in ſimili in §. pœnales, num. 15. inſtit.de act. Quicquid tamen ſit, in unione perpetua hoc receptum eſt, ꝙ regula iſta locum nō hēt, & ita in ſpecie tenuit & iudicauit Rota, prout manu propria adnotauit D.Dominicus de Iacobatius auditor Rotæ primarius, & poſtea Card. in quibuſdam ſuis poſtillis, quæ adhuc hodie ſeruantur apud reuerendiſſimum dominum Chriſtophorum Iacobatium Cardinalem, eius nepotem.

QVAESTIO NONA.

QVæro, an habeat locum iſta regula in beneficio iuriſpatronatus?

SOLVTIO. Patet ex uerbis iſtius regulæ, ibi, præſentatione, aut præſentationis inſtitutione. Tamen maius dubium eſt ſi ille qui poſſidet triennio beneficium ex collatione ordinarii, quod prætenditur eſſe de iurepa. conueniatur a preſentato per patronum, a die notitiæ, quod fieri poteſt & poſſeſſor excipiat de iſta regula: tunc eſt dubium, nunquid defendat poſſeſſorem cum collatione ordinarii in beneficio, quod uere eſt de iurepatronatus?
Et ad hoc reſolutio capi poteſt ex iis, quæ dixi in regula de annali quæſtione 27. ibi uidendum eſt, ne bis idem repetatur.

QVAESTIO DECIMA.

QVæro, an poſſidens duo beneficia curata per trienniū, & ſic incompatibilis, ſeu execrabilis, aut non promotus infra annum ad ſacros ordines, iuxta c.licet. & c.commiſſa, de elect. lib. 6. defendatur iſta regula?

SOLVTIO. Iſta duo dubia propoſita ſæpe per me in Rota fuerunt, in cauſa Regien. Plebaniæ, uertente inter Ludouicum de Milaneſiis ex una, & Andream de Canoſia ex alia. Et quia ſunt dubia magni momenti ſuper quibus utriuſque partis aduocati longo tempore informarunt, & illa de mandato Rotæ in punctis data fuerunt nouiter auditorandis, uidelicet, dominis Hieronymo Nouato, & Petro Andreæ de Ripantis priori Eſino, qui ſuper prædictis dubiis, iuxta ſtylum & morem antiquum Rotæ, omnes dominos informarunt, ad effectum, ut doctrinæ periculum faciendo, habiles ſe oſtenderent. Et ob eam cauſam quilibet eorum dubii dati partem cōtrariam accepit: quorum diſputatio illis inutilis fuit, ex eo, quia propter nouam conceſſionem, & concurſum aliorum plurium mandatorum, alii loco eorum, de mādato papæ, ad auditoratus locum excepti fuerunt, uidelicet, Dominus Raynaldus Petrutius, & Dominus Hieronymus Auerolldus. Itaque ſuper iſto dubio facto calculo, ultra procuratores plures, ſex aduocati pro utraque parte iſta dubia diſputarunt, prædictis computatis, inter quos fuit Reuerend. Dominus Ioannes Paulus tunc aduocatus, & nunc digniſſimus auditor, & D.Antonius Gabrielis.

Opponebat igitur in primis Ludouicus actor, Andream duo curata beneficia poſſediſſe: item quòd promotus infra annum ad ſacros ordines non fuerat. Andreas uerò de iſta regula excipiebat: Ludouicus replicabat, regulam non tueri execrabilem, & non promotum, ex eo, quia non habebat titulum coloratum.

Dubitatū fuit, quid iuris? Pro parte negatiua

gatiua,uidelicet,regulam iſtam, execrabilem,& non promotum minime tueri, adducitur in primis deciſio in puncto docti cuiuſdam Gloſſatoris in commento concilii Baſilien.inſerto in pragmatica Franciæ ſub titu.de pacific. poſſeſſ. concludentis, execrabilem regula iſta non defendi, illa ratione,quia ex quo ipſo iure priuatus eſt titulo,per cap.de multa. & extrau. execrabilis.titulum coloratum non habet,qui neceſſarius eſt,quo ad iſtam regulam,quę expreſſè titulum coloratum requirit, ut adparet ex decreto dicti conſilii Baſilien. à quo ferè ad literam eſt ſumpta iſta reg.

Addo,ꝙ iſtam etiam opinionem defendebat Melchior de Baldaſſinis, aduocatus in una Monaſterien.præpoſituræ,corã D. Guliel.ut adparet in quodam ſuo cõſilio. Nec obſtabat ei, regulam iſtam excipere duos caſus:quia reſpondebat regulam loqui de colorato titulo collationis,inſtitutionis,ſeu confirmationis.&c. Et exceptio etiam loquitur de eodem titulo colorato ſecundo modos enarratos hic: qui quidẽ titulus in illis duobus caſibus exceptis in regula non ſuffragatur, ut hic dicitur. Sed ubi daremus aliquem carere omnino titulo,ut execrabilis,tunc non haberet locum iſta regula,quę præſupponit tam in dicto ſuo,quàm exceptione, titulum aliquẽ coloratum adeſſe.

Præterea,pro iſta opin. facit, quia per acquiſitionem ſecundi incompatibilis videtur quis renuntiare primo, ut dicit tex. in cle.gratiæ.de reſcript. Et per renũtiationem perditur ciuilis & naturalis poſſeſſio ut in dec.1.tit.de renun.in nouis. Et dato ꝙ inſiſtat de facto in detentione rei,à qua non poſſit amoueri niſi citatus, ut in c. licet.de pręb.lib.6.tamen iſta detentio ſine adminiculo nõ operatur aliquem effectũ regulæ.Vnde ſicut ſi expreſſè execrabilis renuntiaret primum beneficium, & poſt renuntiationem detineret triennio idem beneficium renuntiatum ſine alio titulo, non haberet locum regula:ita & in tacita renuntiatione cauſata ex adeptione ſecũdi incompatibilis. Nam inter tacitam & expreſſam renuntiationem in beneficialibus non eſt differentia, ut notat Abb. & alii in c.ex ore.de iis,quæ fi.à ma.par.cap. Hæc Melchior.

Accedit, quia oĩs qui eſt priuatus à iure,uel ab homine,ipſo facto dicitur habere diſcoloratum titulum,ut late poſt alios probat Fel.in c.in noſtra.in 36.corr.in pri. de reſcrip.Sed habens duo curato, eſt huiuſmodi. Igitur non debet ab iſta regula defendi,quæ requirit titulum coloratum. Et ꝙ execrabilis non habeat coloratum titulum,nec coloratam poſſeſſionem,tenet expreſſè Domi.poſt Io.de Ligna. & alios in c.licet epiſcopus.de præb.lib.6. & in cõſil.86.in ultim.col.

Præterea,pro iſta opinione facit: quia licet regula iſta excluderet contra iſtum poſſeſſorem omnem allegationem: nunquam tamen intelligitur excluſa allegatio inhabilitatis perſonæ.gl.& Bar.in l.1. §.unuſquiſq.C.de ſacroſanct. eccle. & in l.1.§.nuntiatio.ff.de oper.noui nunt. Sed poſſidens duo incompatibilia,effectus eſt inhabilis ad obtenta,per extrauag. execrabilis.ergo talia beneficia cenſetur excluſa à priuilegio iſtius regulæ:quia ex quo nõ eſt legitima inſtitutio non poteſt dari poſſeſſio.c.1.de reg.iur.lib.6.& iſta regula neminem ſine poſſeſſione tuetur.

Præterea,quia cõtendens ſe priuilegiatum ratione alicuius qualitatis, teneť illã qualitatem probare.l.tribunus.& l.diuus. ff.de teſtamen.mil. Cum igitur ad effectũ iſtius regulę requiratur poſſeſſio triẽnalis, ratione alicuius canonicæ inſtitutiõis, eo ipſo,ꝙ adparet abeſſe titulũ canonicũ,& ſic deficiente illa qualitate, deficit poſſeſſio:& per conſequens ceſſat regula.Quòd autem qualitas illa deficiat adparet manifeſtè:quia cum ius reſiſtat tali poſſeſſioni talis dicitur potius occupator & intruſus, quàm poſſeſſor.ca.ad decimas. & ibi not. I.ap.de reſt.ſpolia.lib.6.& Bal.in l.1.C.de de appellat.& in l.ſi de proprietate.C.ſi à non compet.iudic.Non enim iniuſtũ, ſed iuſtum poſſeſſorem defendũt leges,ut ibi in c.1.non de omni poſſeſſore, ſed tãtum iuſto,per quos fiat inueſtitura. Nã poſſeſſio nihil aliud eſt,quàm ius reſiſtẽdi rei nõ prohibitæ poſſideri,ut diffinitur per Bar. & cõmuniter Doct.in l.1.ff.de aeq.poſſeſ. Nec obſtat,iſtũ execrabilem habuiſſe titulũ ab illis,qui dare poterãt:quo caſu diciť

titulus coloratus, qui ſufficit ad iſtam re gulam, iuxta uulg. dictum Hoſtien. in c. dudum, de elec. & omnium in c. cum noſtris de conceſ. præb. quia ad hoc reſpondetur, ꝙ licet ille titulus eſſet bonus, & coloratus antequam eſſet lapſus menſis poſt adeptionem ſecundi: ubi tamen lapſus eſt menſis, infra quem non renuntiauit primum in manibus ordinarii, illi tituli reducti ſunt per extrauagant. execrabilis, ad non titulum, & ſic ceſſat qualitas tituli colorati requiſiti in regula. Dicetur igitur iſte intruſus, ex quo ſcit ius ad alium pertinere, iuxta no. per Old. in conſ. 136. inc. ex productis, col. fin. & tamen ſi rectè ponderetur iſta regula, excludit intruſum. Nā in illis uerbis de beneficiis ſic poſſeſſis, regula innuit requiri una cum poſſeſſione, canonicum titulum, de quo regula in principio poſuit exempla: quia dictio Sic, eſt declaratiua, & ſignificatiua modorum expreſſorum. l. Gallus, in princ. & ibi gloſ. in uerb. ſic, ff. de lib. & poſthu. Et per conſequens dicta poſſeſſio requiritur continuata cum titulo, ut etiam indicat dictio Per, quæ perfectionem & continuationem ſignificat, uulg. l. urbana. §. pernoctare. ff. de uerb. ſig. Cùm igitur per incompatibilitatem tituli reducti ſunt ad non titulum, ex illo, nec color, nec pręſumptio iuſtitię aut bonęfidei potuit reſultare, arg. auth. cui relictum. C. de ind. uid. tol.

Prætereà, quia iura non defendunt expoliatum, ſed expoliantem, quando de defectu ipſius ſpoliandi conſtat, ut deciſ. 15. de reſti. ſpol. in antiq. multò minus debent defendere uolentem retinere beneficia, in excluſionem boni iuris alterius non expoliantis. Et iſtam opinio. quæ fuit etiā Gloſſatoris hic col. fin. ſequutus fuit Antonius de Capharellis, antiquus doctor, & inter aduocatos ſui temporis primarius, in quodam ſuo conſilio reddito in cauſa Monaſterien. decanatus, motus inter alia uulgari hoc motiuo: quia execrabilis eſt multū odioſus a iure. Et ideo unde pœnam meretur, non debet priuilegiari indulto iſtius regulæ, cum ſit indignus. Et lex indignis non dat priuilegia l. auxilium. ff. de mino. & c. quia fruſtra, de uſur. Rom. conſ. 275. Nec releuat, ꝙ execrabilis poſſederit per triennium, uel decennium, nam propter hoc magis eſt damnabilis, quia tanto grauiora ſunt peccata, quantò diutius hominem detinent alligatum: ut dicit text. in c. fin. præſc. & c. de conſue.

Addo pro iſta opinio. unum aliud: quia execrabilis non reſtituitur ſi ſpolietur, ut dixi late in regula de annali, & eſt deciſ. 371 in antiq. & tenet Rom. conſ. 999. Et tamen ſi haberet coloratum titulum, reſtitueretur, ut in deciſ. 2. de reſt. ſpol. in no. cum uulg. ad idem facit: quia beneficia uacantia per incompatibilitatem, ſunt reſeruata per extrauag. execrabilis, & tamē iſta reg. excludit beneficia reſeruata. Nec obſtat. regulam nolle iſtum triennalem moleſtari, & ſic uidetur omnem moleſtiam includere, etiam illam, quæ pretextu incōpatibilitatis infertur, quia ad hoc reſpondetur, ꝙ in generali excluſione moleſtiæ nunquam intelligitur excluſa illa de qua probatio adfertur incontinenti, & in prōptu, ut not. Bart. in l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudic. ubi ponit exemplum in executione trium ſententiarum, contra quam licet iura in cle. 1. de re iud. cum aliis ſimilibus excludant exceptiones impeditiuas executionis, ubi tamen probatio exceptionis offertur incontinenti, illa prohibitio non procedit, nec includit iſtum caſum. Et ꝓpea cū in caſu iſto incontinenti ualere poteſt de iniuſta occupatione, & improba poſſeſſione iſtius execrabilis, debet iudex talem exceptionem admittere, per quam appareat execrabilem dudum ante perfectam triennalem poſſeſſionem caruiſſe titulo & poſſeſſione beneficiorum, quæ ſine canonico titulo non obtinetur quinimò illum potius fuiſſe furem, occupatorem, & latronem, qui fructus incompatibilium ſine diſpenſatione percepit, ut dicit tex. in c. dudum, el 2. de elect. Pręterea, non debet plus operari diſpoſitio iſtius reg. quàm uoluntas papæ: arg. c. propoſuit. de conceſſ. pręb. Sed papa etiam ſcienter conferendo alicui incompatibili, non cenſetur cum illo diſpenſare in dubio, niſi expreſſe dicat: ut tradunt omnes in c. de multa, de præb. & in extrauag. execrabilis, eo. tit. per rationes, de quibus ibi. Ergo nec iſta regula cenſetur inducere diſpenſationem, cum hoc

in ea non caueatur & in dubio diſpenſatio non præſumitur. Interpretanda eſt igitur iſta regula in dubio ſecundum mentem diſponentis.arg.c.cauſam,de reſc. cũ uulg. Videtur enim hoc caſu conditorem iſtius regulæ ſe conformare uoluiſſe iuri communi quantum fieri poteſt. c.cum dilectus,de conſuet. & ꝓpea exegiſſe hic titulum:quia alias iure cõi in triennali præſcriptione titulus requiritur,l.2. ff.de uſu cap.& 16.q.4.in ſumma. Præterea, quia iſta reg.loquitur de impetrantibus beneficia per uacationẽ alterius perſonæ, quàm poſſidentis,ſed caſus noſter procedit, quãdo impetratio fit propter delictum perſonæ poſſeſſoris,& agitur ad priuationem: quo caſu uidetur regula non habere locũ, ut latius dixi in reg.de annali 42. Et ideo cum iſti caſus ſint diuerſi, regula loquens in uno,non habet locum in alio: uulg. c. ſuſceptum.de reſc.li.11. Pro quo bene facit conſil.Petri.de Anch.193.in prin.dum loquitur de impetratione beneficii ob non promotionem, etiam poſt pacificam poſſeſſionem.

Nec obſtat,ꝙ regula iſta excipiat duos caſus quia caſus excepti non excludunt extenſionem aliorum ſimilium caſuum,uulga.l.ob æs.C.de præd.mino.

Iſtis tamen non obſtantibus, contrariã opin.quæ eſt uerior,per plura dicta Doct. & rationes tenuit Rota. Nã in primis iſtã opin.tenet Gloſſator hic,fol.3.quæ dicit, regulam habere locum in priuato ipſo iure,uel per ſententiam:argu.l. in rebus. §. fi.cum l.ſed ſi manente.ff.de preca.Et hoc idem uidetur ſentire in col. fi.nihil aliud allegans.

Et principalis ratio iſtius deciſionis cõſiſtit in hoc: quia tex. iſtius reg. tantum excipit duos caſus: in quibus papa non diſcolorat titulum, & diſponit regulam non habere locum: ergo in aliis caſibus non exceptis regula manet firma, quia exceptio firmat regulam in non exceptuatis, uulgar. lege nam quòd liquide. ff. de pen.lig.

Secundò principaliter pro iſta opin. facit,quod dicit Fel.in c.ſicut.in 16. col.uerſic.quintò aduerte.de re iud.dum conſiderat,ꝙ ratio, quæ in uno beneficio militat ad dicendum per triennalem poſſeſſionẽ præſumi titulum habilem, procedit etiã in duobus beneficiis: arg. l. ſingularia. ff. ſi cer.petat. Nam tali caſu ſufficit execrabili poſſeſſori tantum allegare aliquam cauſam ad colorandum titulum.puta diſpenſationem,licet eam non probet, ut notabiliter dicit Car.in c.cum noſtris,de conc. præb. Præſertim, quando diu quis poſſedit:quia tali caſu incompatibilis præſumitur diſpenſatis,per ea quæ Pet. de Anch. tradit in conſ.117.Per quod ita tenuit Rota in iſta eadẽ cauſa tunc pendente corã R.P.D.Marcello Creſcẽtio de anno 1533. attenta poſſeſſione dicti Andreę diuturna quæ hodie propter breuem hominum uitam poſſet ad triennium reduci uirtute iſtius reg.ſicut de allegatione Lapi 89. ſæpe tenuit Rota,ut meminit D. Gul. Caſſiodorus in collect. deciſ. Et iſto caſu bene quadrãs dictum Car.in d.c.cũ noſtris.uide licet, ꝙ ſufficit allegare diſpenſationem ad colorandum titulum.Et ultra prędicta ꝙ execrabilis defendat exceptione iſtius reg.tenet idem D.Gul.Caſſ.in diſcurſu cu iuſdam deciſ.iſtius reg.& in alia ſuper regula de annali.Pro qua opinio.ulterius facit:quia reg.iſta iudicatur fauorabilis,aut ex eo,quòd per eam lites dirimuntur, ut patet in fine reg.ibi,antiquas lites penitus extinguentes, &c. quæ quidẽ ratio a iure cõi ampliatur,& fauetur,ut in c. finẽ litibus,& in l.properandũ. cũ aliis uulgatis. uel quia lites dirimere, reſpicit rempublicã.quo caſu ſub huiuſmodi regula etiam generaliter loquente inhabiles comprehẽduntur,iuxta doct.Bar.in l.ſi quis in graui §.utrum,uer.hi quoque.ff.ad Sill. cum cõcord.ut ſcripſi in §.in perſonam. in 11. & 12.col.inſt.de act. Aut quia reg. iſta ſequitur mentem,& intentionem legis primæ, ff.de uſuc.ne domini rerum ſint in incerto,& ſic certi dentur rectores & beneficiati,qui cultum uineæ Domini magis proprie & accuratè reſpiciant,utcunque ſit, largè erit interpretanda,iuxta. l. cum quidam,de libe.& poſthu.& c. odia, de reg. iur.lib.6.Cùm igitur in iſta regula duo tãtum caſus excipiantur, qui ſint grauiores cæteris quib.nec execrabiles, nec qui non eſt promotus, aſſimilantur nec ęquiparan

tur : ergo in aliis non exceptis late eſt in
terpretanda .

Hoc enim ſic demonſtratur. Nam caſus
ſimonię hic exceptus ſuperat omnes alios
prout dicitur in c.tanta, de ſimonia. Ergo
execrabilis & non promotus, quæ ſunt cri
mina inferiora, remanent ſub regula.

Secundus caſus exceptus de intruſo in
beneficio reſeruato, eſt etiam in iure mul
tum odioſus, adeò, ꝙ ſi talis intruſus ſpo
lietur, non reſtituitur, ut patet in deci. 16.
Innoc. Et tamen execrabilis, licet ſit crimi
noſus, reſtitui debet, ſi expolietur, non ob
ſtan. prædictis, ut ſtatim probabitur. Ex
iſtius igitur adparet exceptionem duorũ
caſuum expreſſorum hic in regula, impli
care regulam habere locum in omnibus
aliis criminoſis non exceptis, & à iure pri
uatis, inter quos faciliùs execrabilis, & nõ
promotus comprehendi debent, qui licet
a iure ſint priuati titulo, quandoque tamẽ
plenum titulum habueruut, arg. l. fi. ff. de
decur. & qui niſi ſint notorii, uel lata ſit
ſententia priuationis contra eos, dñr hẽre
titulum putatiuum, uel coloratum, ut dñt
Abbas, & alii in cap. niſi cum pridem, in 2.
col. uerſic. conclude mentem de renuntia.
Nec obſtat, ꝙ exceptio non excludit ca
ſus ſimiles, ut dicebatur: quia iſti non ſunt
caſus ſimiles exceptis, & in odioſis exce
ptio non recipit extenſionem, ut in c. 2. de
coniug. lep. & c. quemadmodum, de iure
iur. Et no. Bar. in l. 1. col. 1. ff. ſi quis ius dic.
non ob. & in l. ſi cum. §. quia iniuriarum.
ff. ſi quis cau. Fel. in c. cum inter. col. 6. de
re iud. Vel ſi ſunt ſimiles, alia tamen ratio
ne ſub exceptione comprehendi non poſ
ſunt, ut dicam ſtatim poſt, in uerſ. nec ob
ſtat ꝙ caſus, &c.

Præterea, quia in decreto concilii Baſi.
a quo iſta reg. ortum habuit, excipitur ius
nouiter impetratum. Et hoc quod contra
execrabilem, & non promotum deduci
tur, non eſt ius antiquum, ſed nouum, igi
tur, &c.

Præterea, quia actor per uiam exceptio
nis excludens a priuilegio iſtius regulæ
execrabilem, dicitur quodammodo age
re, & id intendere, ut tanquam indignus
priuetur, hoc autem petitorium cõcernit,
cum tñ reg. de poſſeſſoriũ reſpiciat, & iſta
ſunt diuerſa, uulg. §. nihil cõc. de acq. poſ.

Præterea, quia iſta reg. inducit præſum
ptionem iuris, & de iure : quod ex eo pa
tet, quia annullat prouiſiones, & extinguit
lites ſuper hoc fingendo pedes, iuxta tra
dita per Abb. in c. is qui fidem, de ſponſal.

Præterea, non ex eo regula defendit in
habiles ab impetrantibus : quia ordinarii
habent facultatem, non obſtan. triennali
poſſeſſione, requirere titulum a poſſiden
tibus, ut tradit Fel. poſt alios in c. illud. de
præſump. in c. ſicut, in 16. col. de re iud. &
latius in c. licet, de ſimo. & eſt tex. in d. con
cilio Baſilien. Donec igitur ab ordinariis
non inquirantur debent eſſe tuti ab im
petrantibus.

Et tenendo iſtam opinionem, non ob
ſtant ea, quæ pro contraria parte adducta
fuerunt. Primò, ꝙ priuati ipſo iure non
habeant coloratum titulum, quia reſpon
detur illud procedere, quo ad caſus, in q̃
bus de iure cõi requiritur color tituli : ſe
cus uerò, quo ad effectum iſtius regulæ,
quæ diſponit omnem titulum eſſe colora
tum habitũ ab eo, qui alias conferendi ha
bet facultatem, ſecundum modos hic ſcri
ptos, exceptis duob. caſib. hic exceptuatis,
& hoc eſſe rõnabile in terminis iſtius reg.
maniſeſtè oſtenditur: quia ſi iura cõia non
aſſiſtunt execrabili, uel alteri præſentato a
iure, uel ab homine, nec eos coloratum ti
tulum habere uolunt, hoc ideo inductum
fuit: quia illi inhabiles in caſib. prædictis
iuris communis repelluntur, ut actores, q̃
in iudicio ſuꝑ canonizatione tituli a iure
reprobati contendunt, & ad hoc, ut benefi
cium illis adiudicetur, & ſic de lucro captã
do agunt. Nil mirum igitur ſi ſine tit. ca
nonico ſaltẽ colorato tales inhabiles ipſo
iure priuati nõ audiuntur, ut in c. 1. de eo,
qui mit. in poſſ. cauſa rei ſeruan. lib. 6. cum
ſim. Et tradit Imo. in c. in literis de reſtitu.
ſpol Reg. uerò iſta procedit in reo excipiẽ
te, & ſe in ſola poſſeſſione defendẽte, cum
reg. iſtã exceptionem duntaxat, & non ti
tulũ concedit, ſm interpretationem Rotæ
de qua meminit Fel. in c. ſicut, col. 13. de
re iud. & Gloſſ. hic ſol. 3. & ſic inter ius cõe
& regulam iſtam, quo ad hoc eſt longa
differentia, & ꝓpea fauorabiliora ſunt iu
ra reis, quàm actorib. uulg. l. fauorabilio

rea

res.ff.de reg.iur.& l.Arrianus. ff. de act.&
oblig.& c.cum ſint.de reg.iur.lib.6. Vnde
quælibet etiam iniuſta cauſa excuſabit
execrabilem reũ & poſſeſſorem , ut notat
Do.in c.non poteſt.de pręb.lib.6.quæ for
te actorum non excuſaret. Inde euenit,ꝙ
diſpenſatio inualida ſufficit ad excuſan
dum execrabilem poſſeſſorem , ut tradit
Spec.tit.de diſpenſa.§.uidendũ. uerſi por
rò.Et iſte fauor reis non ſolum a iure cõ
muni præſtatur in prædictis caſibus,ſed ẽt
ab ſtylo Rotæ in aliis quampluribus. Nã
ſecundum ſtylum , contra reum citatũ &
contumacem in cauſis ultra montes Rota
non ſolet pronuntiare in prima inſtantia
niſi elapſis quinque,uel ſex mẽſibus,in Ci
tramontanis uero poſt ſexaginta dies:ſed
ubi actor,qui cõmiſit cauſam,contumaci
ter abeſt,prædictus fauor non attenditur
ſed infra prædictum tẽpus uix lapſis duo
bus menſib.in fauorem rei pronuntiat.Vt
concluſit Rota in una Toletana canonica
tus,& præb.coram R.D.Io. Paulo 5. Iulii
1538.quo die ipſe idem in d.cauſa contra
actorem contumacem in fauorem rei pro
nuntiauit,cum tamen cauſa prædicta fuiſ
ſet commiſſa 7.die Maii eiuſdem anni.So
let enim ſæpe Rota in pluribus iuris arti
culis magis reis, quàm actoribus fauere.

Nec obſtat,ꝙ caſus hic excepti extendi
debent ad caſus ſimiles,iuxta uul.l.ob æs.
alleg.quia illud eſt uerum,quando ſtatutũ
uel regula continet materiam iuris:ſecus
quando ſtatutũ,uel regula diſponunt con
tra uel præter ius:quia tunc caſus excepti
non extenduntur ad ſimiles. Ita notabili
ter limitat Abb.in c.ad audiẽtia.in 1.nota
bili.de cle.non reſiden.Cum igitur regula
iſta ſit contra ius,inquantum inducit præ
ſcriptionẽ triẽnalẽ in beneficiis, uel ſaltẽ
ſit præter ius,ut de ſe patet,merito eſt di
cẽdũ caſus exceptos in ea nõ recipere ex
tẽſionẽ ad alios caſus ſimiles . Itaq; caſus
noſter execrabilitatis manebit ſub regula.
Et propterea nõ ab re dicebat Car. in d. c.
cum noſtris. ſufficere execrabili diſpenſa
tionẽ allegare:pręſertim,qñ triẽnio poſſe
dit,ex qua quidem poſſeſſione triennii ui
detẽ hodie induci ꝑſumptio diſpẽſationis
ſicut olim ex decennali inducebatur , iux
ta dictum Petr.de Anch. in d. conſil. 117.

Itaque hodie poſſeſſio triennalis poteſt.
dici diuturna,ut declarat Fely. in ca. licet
Heli.col.8.de ſimo.in qua præſumendum
erit omnia legitima interueniſſe : quia ex
longo tempore præſumitur quis inſtitu
tus,ſecundum Dom.in c.ſi iudex.de ſent.
excom.lib.6.& ſic omnia requiſita concur
rere,iuxta cõſ.Deci 118.per quod in iſta
cauſa regien.ut dixi,fuit concluſum in pri
ma inſtantia,coram d.Marcello, Andream
qui per decem annos poſſederat , habere
præſumptionem diſpenſationis , quo ad
effectum iſtius regulæ.Et hoc eſt quod di
cebat Fely.in d.c.ſicut. ꝙ ratio quæ conſi
deratur in poſſeſſione 10.annorũ,militat
in triennali poſſeſſione.Nã ideo in decen
nali præſumitur titulus,quia epiſcopus q
tenetur viſitare ſingulis annis,non toleraſ
ſet iſtum poſſidere ſine titulo. quæ ratio
militat in poſſeſſione triẽnali propter iſtã
regulã.Et ideo in cauſa prædicta Domini
magis inclinatũt in iſtã partem,uidelicet,
regulam iſtam execrabilem tueri propter
prædicta,& per rationem tex. in cap.licet
epiſcopus.de præbe.lib. 6. qui uidetur ha
bere conſiderationem poſſeſſionis habi
tę per execrabilem.Verum quia res adhuc
magna difficultate non carebat, non fuit
tunc iſtud dubium omnino reſolutum,cõ
currente magna contentione & diſputa
tione Dominorum.Hodie tamen,quæ nu
meratur 15.Februarii 1535. propoſita ite
rum,etiam Dominorum uota ſe in duas
æquales partes diuiſerunt , & ut utar uer
bis deciſionis 16.de reſtitu.ſpol.in no.fue
runt adeò uarii,quod fuerunt diuiſi quaſi
per medium,adeò ꝙ uoluerunt ſcire opi.
mei proponentis,ut inæqualitatem indu
ceret.Et quamuis de more non ſit ꝙ pro
ponens cauſam,uotum proferat quia nu
merũ non facit:tamen uidi hoc à Rota ali
quando cõcedi,propter difficultatẽ mate
riæ,& ut cauſa habeat exitum.Eſt uerũ,ꝙ
in minimis arbitratiis,prout in dandis di
lationibus , uel concedendis remiſſoriis,
auditores gratificationem habere ſolent,
quãuis rarò ea utanẽ.Aliter tamẽ tẽporib.
antiquis fiebat . Nã qñ uaria erãt uota Do
minorũ,& æqualia , auditor proponẽs ſo
lebat conſulere Cardinales ſui tẽporis
doctos,qui propter diſparitatem dubium
tolle

tollebant, prout fuit factum in deci. 3. 10. in fin. in no. alias ſub titulo de reſcript. deciſ. 25. Imò ſolebant antiqui patres Rotæ, quando cauſa erat difficilis & dubia, non ſolum extra Rotam conſulere cardinales doctos, ſed etiam abbreuiatores, & alios Doct. curię: prout fuit factum in caſu deciſionis 443. in no. ubi circa fin. refert Cõpilator, ꝙ in d. caſu abbreuiatores, & Doc. extra Rotam tenuerunt opi. cum trib. auditoribus contra maiorem partem Dominorum. Et auditor camere conſultus, aliquando tenuit opi. contra Auditores Rotæ, prout ibi dicitur. Ad propoſitũ igitur q. redeundo, poſtquam cauſa pluries per innumeras informationes fuit trutinata, & ſępius in Rota propoſita, ac ut ſuperius dictum eſt uotata, non uidebatur adhuc eſſe digeſta, ut pronuntiari ſuper ea deberet, ex eo, quia computato uoto mei proponentis pro iſta opi. non erant niſi quinque auditores, & pro contraria quatuor. Et uidebatur nouum in tam magna difficultate, ex uno uoto, quod alias computari non ſolet, diſparitatem inducere. Ideo decreuimus ſuper eadem re melius informari. Cauſa igitur iterum atque iterũ propoſita, tandem poſt plures diſputationes, maior pars Dominorum tenuit & firmauit, execrabilem iuuari regula, præſertim in caſu noſtro in quo And. poſſederat dictas parochiales plus q̃ per quindecim annos. Itaque uiſus fuit non ſolum triẽnio cũ titulo uero, ſed etiam præambulo decem annorum poſſidere concluſum igitur fuit, Andream poſſeſſorem pacificum plus quam triennalẽ, non obſtante incõpatibilitatem duarum parochialium iſta regula tueri. Ratio fuit illa: de qua ſuperius memini: quia regula iſta loquitur in reo, & ſe defendente: iura uero communia, quæ deteſtantur execrabilem, loquuntur quãdo ipſe execrabilis agit. Nimirum igitur cum ſit diuerſiſſima ratio, debent iſti caſus diuerſo iure cenſeri, ut fauorabiliores ſimus reis poſſeſſoribus triennalib. quàm actoribus. Hinc uidemus, ꝙ excõmunicati, ut actores in iudicio eſſe non poſſunt: tamen ſi cõueniãtur ut rei, in iudicio eſſe poterunt. In quo neque diabolo erit deneganda defenſio: ut dicit Innoc. in c. cum inter. per illum tex. de except. Et ita reſpondebatur ad omnia iura, quæ deteſtantur execrabilem: ut uolunt eum coloratum titulum non habere: ut procedãt ad effectum agendi: Secus autem, ad effectum excipiendi, cum facilius permutetur exceptio, quàm actio, ut in c. 1. de reſcrip. lib. 6. uel procedant in caſib. diſpoſitis per ius commune: quo ad iſtam regulam poſtea introductam. Et ita etiam nouiſſime execrabilem tueri exceptione iſtius regulæ concluſit Rota, in una Zamoren. beneficiorum. coram R. P. D. Marcello Creſcentio geminatis uotis, de menſibus Aprilis & Maii, 1539. Et ſic etiam in una Lucen. de menſe Iunio idem tenuit Rota, coram R. D. Io. Paul. Et per hoc etiã reſpondebatur ad dictum Geminiani in d. c. licet. & in conſil. 86. dum uoluit execrabilem non habere titulum coloratum. Nam illud dictum procedit, niſi execrabilis per triennium poſſideat. quod inductũ fuit per prouiſionem iſtius regulæ. Nã ex huiuſmodi triennali poſſeſſione exceptio acquiritur, quæ licet nihil iuris poſſeſſori tribuat, ipſum tamen defendit contra negligentẽ actorẽ poſt trienniũ moleſtantẽ. Vel ſecũdo poteſt reſponderi, ꝙ licet execrabilis non habeat bonum omnino titulum, habet tamen primum coloratũ poſſeſſionem triennii, qui ſufficit quo ad iſtã regulam, licet quo ad effectus iuris cõmunis non habeatur pro titulo, nec ſufficit. Et hoc maximè procedit quando per triẽnalem allegatur cauſa, puta diſpenſatio, iuxta dictum Card. in dicto cap. cum in noſtris. & Gloſſator. in pragmatica loco ſuperius allegato. Et ita per hoc poſſet reſponderi ad aliud argumentum ſuperius factũ uidelicet, ꝙ execrabilis ſpoliatus non reſtituitur: quia nõ habet coloratum titulũ quia eſt uerum non habere titulum quo ad illum effectum introductum à iure cõmuni. Præſertim, quia illo caſu execrabilis eſt actor, & actori execrabili non ita ius commune fauet ſicut reo. ut dixi, & patet in c. 1. de reſcr. li. 6. & in d. c. cũ inter. de exce. Sed hic agiẽ de defendẽdo reo in ſua poſſeſſiõe, merito dicta Doctorũ iſto caſu nõ faciũt ad ꝓpoſitũ, quin imo execrabilẽ agere poſſe ſpolio, multi Doc. tenuerũt, ut

patet

patet in dec.3. in ultima addit. de reſtit. ſpol.in not. & tenet Old. conſ. 227. Spec cul.tit. de petit.& poſſ.§.fi.Card.cõſ.132. T.archipresbyt.col.ult.Et Bal.nouel.in §. nihil commune.colum. 25. in 18. fal. ſen tit Milis in uerb.beneficium quo quis.Et Anto. in ca. ſolicitè. in pen. q. de reſtit. ſpolia.Præpoſi.in c.quo iure.col.3.diſt.8. & in deci.Parl.Thol.dec.46. Et Abb.in c. in literis.col. pen. de reſtit. ſpol. & in di ſputatione incip.Titius.colu.ult. allegat optimũ text.in c. ex inſinuatione. de pro cur.& ſic iſti uolentes reſtitutionem fieri, præſupponunt execrabilem habere titu lum ſaltem coloratum.Et licet ſuper hoc in regula de annali aliter dixerim,tamen poſſet procedere, niſi execrabilis ſpolia tus triennalis ſit poſſeſſor:quia tali caſu poſſet reſtitutionem petere,ut opiniones concordentur. & ita etiam poſſunt limi tari dicta per Decium in conſi. 191.col. penult .& fin.Et ut unico uerbo opin. cõ trariæ ad concordiam reducantur, diſtin guendi ſunt duo caſus.

Primus eſt, quãdo execrabilis nullum habet titulum,ſed ſe intruſit de facto ſine alicuius prouiſione in beneficiis, nel eſt declaratus per ſententiam eſſe priuatus titulo:& tali caſu procedit prima opin. Et ea,quæ dicebat Melchior. uidelicet re gulam nullo pacto execrabilem defen dere, quæ requirit ſaltem coloratum titulum.

Secundus caſus eſt,quando execrabilis habet titulum,licet inualidum,uigore cu ius poſſedit per triennium: & tali caſu procedit ſecunda opin. quia ſufficit illi habuiſſe titulum, ab eo qui poteſtatem habuit conferendi. Vnde licet aliqua de cauſa inualidus fuerit, dat tamen in du bio colorem poſſidendi. iuxta tradita in ca.cum noſtris.de conceſ.præben. Et ille titulus ſufficit quo ad iſtam reg. & quo ad effectum ne ſpoliari poſſit, iuxta not. per Moder.in l.ſi pacto. in 5. notabili.C. de pac. Poteſt ẽt dici,ꝙ non ualet argũ. ſeu conſequentia, execrabilis non reſti tu.tur:ergo non habet titulũ coloratum, quia uidemus,quòd periurii exceptio im pedit reſtitutionem, ex qua elidit inten tionẽ agentis, &ſic impedit proceſſum, ut in cap.dilecti.de for.comp. ubi hoc te net dominus Ant. ſuper gloſ. etiam in c. intelleximus.de iud. Et tamen periurus antequàm priuetur,dicitur habere titulũ coloratum,ut not. Innoc.in c. cũ noſtris. de conceſſ.præben.& Moder.in c. 2.de re ſcript. hoc tamen de periuro declarandũ eſt ſingulariter,ut per Domin.in c.1.in 3. colum.uerſi.Nota incidenter. de lit. con teſt.lib.6.& dixi latiſſimè in regula de an nali,in illa q. an regula defendat homici dam, & priuandum ſententia hominis. Concluſerunt igitur Domini in præſenti q.ſiam ſine dubitatione locum eſſe regu læ:& quod uoluerunt de execrabili.idem dixerunt de poſſeſſore triennali non pro moto infra annum ad ſacros ordines,iux ta c.licet.de elec.lib.6.Quod longè anteà tenuerat Rota in una Lugdunen. ſiue Burgen.parochiali ſancti Andreæ,coram reuerendiſ. Domin. Io. clerici. 15. Maii. 1536.in fauorem Georgii Gineti, contra Nicolaum Polliaci:quod procedit, quan do nulla militat præſumptio iuris contra eum.Secus,ſi aliqua præſumptio non pro motionis urgeret,ut quia conſtaret de or dinibus malè ſuſceptis: quia tali caſu plu res ex Dominis tenuerunt non iuuari re gula, ſed transferri onus probandi in ip ſum poſſeſſorem, per not. per Imol. in l. in illa.ff.de uerb. oblig. facit deciſio Egi dii.154. Et ita heri 28. Ianuarii. 1538. te nuerunt Domini in una Romana S. Pau li,coram R.D.Raynaldo Petrutio.

Sed aduertendum, quòd prædicta cõſi deratio procedit ante triennium comple tum, ut in d.cauſa Romana contigit. Se cus tamẽ putarem poſt completum trien nium pacificè, qui tali caſu putarem om ni caſu onus probandi non promotionẽ uel incompatibilitatem pertinere ad acto rem:quia triennalis poſſeſſio inducit præ ſumptionem iuris pro poſſeſſore,ut trans ferat in alium onus probandi,& hoc,quia præſumitur ordinarios uiſitaſſe ſubditos, & non permittere aliquem tandiu mane re,ſine promotione in peccato, iuxta tra dita per Docto. in capitulo illud. de præ ſumptio.& Petr.de Anchar. conſilio 117. Nullus igitur, excepto ordinario ſuperio re,poteſt talem poſſeſſorem compellere

poſt

notabilis in l. ſi quis emptionis. §. ſed hæc ſuper. C. de præſcript. 30. annorum. quem tex. Bar. ibi dicit ad hoc ſingularem, & hoc ſpecialiter introductum fuiſſe in odiũ uiolenti, dicunt Saly. in d. §. ſed hæc. & Iaſ. in lege 4. §. Cato in 10. col. uerſi. quarta concluſio. ff. de uer. obl. & Bal. nouel. in repe. §. nihil commune. col. 12. ff. de acqu. poſſ. & Moder. Peruſini in authen. niſi. in 2. col. C. de bonis mater. Iura enim omnia cõtra uiolentum exclamant, & auferunt illi omne iuris auxiliũ, ut ibi dicitur: præſertim in beneficialibus, in quibus odioſior eſt uiolentia, quam in profanis, ut probant Mod. Auinionen. in repet. cap. ſæpe. colu. pen. de reſtit. ſpoliat. & iura generaliter loquentia, non comprehendunt caſum uiolenti ſpolii: quia non præſumitur in dubio princeps iniuriantib. uelle fauere, nec autoritatem pręſtare, ut dicit text. in l. autoritatem. & ibi not. gloſſ. C. unde ui. cum ſexcentis concor. cumulatis per Fel. in ca. poſtulaſti. in 19. col. uerſi. circa quartum. de reſcript. Et ante ipſum per And. Sic. in repe. rubricæ, de teſtam. in 21. col. num. 7. Cum igitur regula iſta diffinitè, & generaliter loquatur, & faueat poſſeſſoribus, nõ debet intelligi de uiolentis, per prædicta; ſed de legitimis poſſeſſoribus, ut eſt text. notab. in c. placuit. 16. q. Sicut uidemus ẽt ꝙ iura loquentia de conſuetudine non intelliguntur de conſuetudine exorbitanti & iniqua, ſed de præſcripta ut in c. Cumana. cum uulg. de elect. ſicut etiam iura loquentia de remiſſione facienda homicidis, non habent locum in homicidis proditorib. quia illud homicidium eſt exorbitans, ut c. primo. de homicid. lib. 6. tradunt Mod. Mediola. in c. qua in eccleſiarũ de conſti. Et iſtud in c. noſtro optima ratione ſtatutam uidetur, ne inde naſcãtur iniuriæ, unde iura naſcuntur, contra cap. qualiter. de accuſat. & l. meminerint. C. unde ui. Et ideo in hoc dubio talem præſumere debemus fuiſſe mentem papę iſtius regulæ conditoris, qualem iuris: arg. c. cauſam. de reſcript.

Poſtremo, pro iſta opinione eſt tex. expreſſus, & in terminis in cõcilio Baſilien. decreto octauo, in titulo de pacific. poſſeſ. à quo, ut eſt ſæpe dictum, iſta regula originem habuit. In quo quidem decreto expreſsè dicitur, ꝙ quicunq; non uiolentus qui cum colorato titulo beneficium per triennium poſſederit, non poteſt moleſtari ab aliquo, &c. Et ſic ex quo ibi habemus text. hoc decidentem, non ſunt aliunde quærenda ſuffragia ad opin. iſtam confirmandam. Et licet regula iſta de uiolento mentionem non faciat: recipit tamen interpretationem ab illo decreto antiquiori. Nam poſteriores leges per priores declarantur, uulg. l. nam poſteriores. de legibus. etiam ſi priores fuerint reuocatæ, ut not. Bar. in l. 1. ff. de coniug. cum emancip. libe. & hoc caſu licitum eſt recurrere ad matricem, arg. eorum, quæ dicit Barr. in l. ſi librarius. ff. de reg. iur. & in l. final. ff. de falſ.

Circa ſecundum caput iſtius quæſt. uidelicet, an regula iſta defendat expoliatorem non uiolentum, uidetur malus dubiũ quia talis expoliator non eſt tam odioſus ſicuti uiolentus. Tamen, ut ſuperius dixi, quidam aſſerunt, Rotam tenuiſſe hoc caſu regulam ſpoliatorem huiuſmodi non iuuare. Sed non accidit iſte caſus temporibus meis in Rota, nec dominus Guliel. Caſſiodorus, qui in colligendis deciſionibus præteritorum temporum fuit diligẽs & curioſus, de iſto caſu meminit. & ideo ego ſatis dubitarem. Nam ſi expoliator cum titulo colorato poſſedit pacifice per triennium, defendi debet regula: quia eſt quid imputandum expoliato, cur tandiu tacuit: arg. l. pupillus. ff. quę in fraud. cred. Et ideo uidemus, ꝙ clemen. 1. de ſequeſt. poſſeſ. & fruct. quæ indiſtinctè loquitur de poſſeſſore triennali, non moleſtando ẽt uigore ſequeſtri, procedit ẽt in expoliatore poſſeſſore triennali, ut ibi notat Bonifacius Vitallin. quondam Rotæ auditor in 4. col. nume. 42.

Tamen iſtis nõ obſtant. opinio antiquorum auditorum uidetur ſecurior: quam mihi confirmauit D. Paulus Capiſuccus antiquus auditor. Et ratio iſtius deciſionis uidetur clara: quia ſi rectè inſpiciantur uerba iſtius regulæ, dicendum eſt eam hoc caſu non procedere, quia iſta regula loquitur, quando contra poſſeſſorem triennalem agitur petitorio, ut patet ibi

ſuper

ſuper beneficiis taliter poſſeſſis nequeat moleſtari, &c. Et iterũ ibi, impetrationes quaslibet de beneficiis ſic poſſeſſis, &c. Nã clarum eſt, ꝙ iſta uerba, Super beneficiis, inducunt petitorium, & non poſſeſſoriũ Leodicibus. §. inſtituto. & ibi Bart. de leg. 2. Rom. in conſil. 388. Et ſic reg. requirit ꝙ agaẽ ſuper ti. beneficii. ut probatur in c. 2. ut lite pend. lib. 6. & in clemen. diſpendio ſam. & ibi glo. in uerb. beneficiis. & Card. q. 10. de iud. & eſt etiam gloſſ. in c. literas. de iur. calum. Regula igitur iſta, quę odioſa & exorbitans eſt, locum habebit in poſſeſſorio, quod eſt diuerſum, uulg. §. nihil commune. ff. de acquir. poſſ. Et cui uerba non conueniunt: debet igitur ad caſum in quo loquitur, reſtringi. l. 4. §. toties. ff. de dam. infect. leg. 1. §. hoc interdictum. ff. de fonte. c. indemnitatibus. §. ſed cum eas. de elect. lib. 6. & l. 1. §. non autem omne. ff. ne quid in flu. pub. Regula igitur defendet tãtum poſſeſſorem ſuper titulo beneficii cõuentum, non illum qui ſpolio conuenitur quia tunc non agitur ſuper titulo beneficii, cum inter iſta ſit longa differentia, ut in cap. cum dilecti. de cauſ. poſſeſſio. & ꝓprie. Et iſta opinio uidetur ex eo magis æquior & iuſtior: quia ſic excluditur contraria interpretatio extenſiua, fauens ex poliatoribus contra bonum ius prætendẽtes, inducendo præſcriptionem peremptoriam uerum beneficiatum à iure ſuo excludẽtem. Debet igitur regula in caſu ſuo tãtum intelligi. l. 3. §. hæc uerba. de neg. geſt. Nam regula ſimpliciter diſponens poſſeſſores triennales excludere agentes etiam habentes bonum titulum, non debet ampliari & interpretari, ut illa excluſio ueri tituli fiat per occupationem & uſurpationem: arg. l. famoſi. ff. ad leg. Iul. maieſt. tali enim caſu regula, & quælibet alia diſpoſitio potius eſt per interpretationem anguſtanda & reſtringenda, quam amplianda, ut ſingulariter not. Compoſt. in c. cauſam de reſcript.

Quod ulterius ſuadetur, quia diſpoſitio iſtius regulæ, inquantum fieri poteſt debet conformari iuri communi: arg. cap. cauſam. de reſcrip. & c. cum dilectus. de cõſue. Sed de iure communi non acquiritur, præſcribenti aliquod ius excipiendi, quando in ipſo ingreſſu eſt uitium reale uel ꝑſonale, quod impedit ĩchoari, & finiri prę ſcriptionem, ut in d. l. ſequitur. & in d. §. furtiue. inſtitu. de uſucap. Ergo nec eodẽ modo debet acquiri per iſtam regulam triennali poſſeſſori, qui a principio expoliando alium incipit cum illo uitio poſſidere, quia uidetur hoc eſſe contra mentẽ conditoris. Nulla enim lex, aut ſtatutum eum ſenſum recipere poteſt, ut per illud credatur conditor ſpoliatores in ſua occupatione tueri, & eiectos, & ſpoliatos à reſtitutione excludere, ut dicit text. & gl notabilis in l. ſi qua loca. C. de fundis & ſalti. rei dom. lib. 11. & in l. autoritatem. C. unde ui. ſequitur Alex. in conſil. 59. in 4. col. lib. 1. Nulla enim papæ fit iniuria, ſi ita interpretatur eius diſpoſitio, ut per hoc cum bonum & iuſtum principem ęſtimemus & opinemur, ut dicit Alex. in conſil. 123. col. pen. lib. 4. Vbi per hoc infert, ꝙ diſpoſitio generalis facta per principem, nõ intelligitur in dubio fauere uſurpatorib. per iura ſuperius allegata: quia hoc eſſet arguere tyrannidem in principe, imo idẽ papa in odium ſpoliantium excipit eos à generali diſpoſitione priuilegiatiua, ut patet. in cle. 1. de cauſ. poſ. & ꝓp. Sic & pari modo in caſu noſtro eſt dicendum, ꝙ reg. iſta indefinitè loquens, debeat reſtringi & intelligi, ut tantum de poſſeſſorib. loquatur, qui ſine alterius iniuria uel uſurpatione poſſeſſionem ſunt conſecuti, non autẽ ſpoliãdo, ut ſic talem præſumamus mẽtẽ papæ fuiſſe, qualis legis & boni principis debet eſſe: alias ſi cõtrariũ diceremus, lex talia diſponens eſſet iniuſta, iniqua, & nutritiua peccati, cõtra naturã l. de qua in c. erit aũt lex. 4. di. & in l. cõuenire. ff. de pac. dot. & in l. pacta, quę cõtra. C. de pact. Talis .n. lex nõ ualeret, ut tradit Bal. in c. quæ in eccleſiarum. & Hoſt. in c. cognoſcentes. de conſti. facit text. in c. forus. de uerb. ſigni. ſequitur late And. Sic. in c. filius. in 3. col. de teſta. Nam ſi omnia iſta in lege ſecularium principũ concurrere debent, ut uidelicet ſit iuſta, & nemini iniuriã inferẽs, ut tradunt omnes in l. humanum. per illum text. C. de leg. quid in lege eccleſiaſtica ſpectandum eſt? Omnium enim legum inanis eſt cenſura, niſi diuinæ legis imaginem

nem gerat, ut inquit Auguſt. lib. 8. de Ciuita. Dei, & text. in c. ſana. 9. diſtin. Nam lex tantum habet rationis & uirtutis, quã tũ magis aſſimilat legi naturali, & participat de lege æterna, ſecundum. S. Thom. prima ſecũdæ quæſt. 90. art. 1. & 2. cũ cõcord. ut ſcribunt Moder. Hiſpani in l. legitima. colum. 28. ff. de pact. & in repet. c. 1. co l. 10. eod. tit. debet enim eſſe conforme iudicium papæ, iudicio diuino, ut in cap. Deus omnipotens. ſecunda quæſtio. 1. Ex clamat Eſaias 10. c. contra principes leges iniquas ferentes, Nam lex inuitans homines ad delinquendum, imò uſurpatores præmians, & defendens, cuiuſmodi uideretur regula iſta, ſi ſic intelligeretur, non diceretur lex, ſed legis corruptio, quæ contrauenientes non ligat, ut tradit Innocen. ca. q͞a plerique. de immu. eccleſ. & reaſſumunt Mod. Neapolitani in tertia parte conſti. Regni. conſtitutione incip. Honorem. in notabilib. Imò licitum erit legem ita latam fraudibus & dolis circumueni re, ut not. Bald. Paul. de Caſt. & Modern. in l. 1. in principio, per illum text. C. de cadu. tol. facit text. in cap. duæ ſunt leges. 19. q. 2. Quæ omnia cùm in caſu noſtro militent, concludendum eſt regulã iſtam ſpoliatores non tueri, ſed legitimè intrantes. Et ideo non immeritò lex poſſeſſionem hoc modo per iniuriam, ſeu ſpolium acquiſitam, improbam appellauit. in l. improba poſſeſſio. C. de acquiren. poſſeſ. Nam adeò lex exoſos ſpoliatores habuit, quòd noluerit eos tueri in poſſeſſione ſua, etiam per exceptionem ueri & proprii dominii: ut in c. 1. de reſti. ſpolia. & eſt communis opin. ut ſcribit Decius in conſil. 57. col. pen. Si igitur iſta fiunt in ſic co, id eſt, in rebus profanis, quid in beneficiis eccleſiaſticis agendum erit, in quibus requiritur maior puritas & iuſtior ingreſſus? ut dicitur doct. in c. 1. de regul. iur. lib. 6.

Tenenda igitur erit hæc opin. excluſiua ſimilium poſſeſſorum à priuilegio iſtius regulæ. Nec enim hominum congregatio diu ſtare, aut regi poſſet, ſi quod alius per iniuriam abſtulit, ut reſtituat, compelli non poſſet. Et licet Rota quo ad regulam de annali, iudicauerit contrarium, ut ibi dixi in 64. q. illud tñ non tollit motiua hic facta propter diuerſitatem maximam inter illam & iſtam regulam. Nam, ut iam eſt notum tonſoribus, illa regula de annali, fauet merè intruſis, & interdũ etiam delinquentibus in ſua detentione, in odium impetrantium certo modo beneficia uiuentium. Et quamuis hoc iuſtũ uideatur: nihilominus illa regula non excludit perpetuò omnes impetrantes, ſed ſolùm ignauos, negligentes, & improbos regulam non ſeruantes. Qui uerò ſeruant regulam, ſi bonum ius tueatur, ab iniuſto poſſeſſore pœnas ſuæ detentionis exigũt, eum in fructibus & expenſis condemnari faciendo. Meritò igitur regula illa nõ eſt ita præiudicialis impetrantibus, ſicut iſta de triennali, quę excludit omnes impetrãtes uiuente poſſeſſore, & ſic perpetuum ſilentium imponit, & peremptoriam exceptionem porrigit: proptereà in ea titulus ſaltem coloratus, & alia plura requirũtur, quæ in diſcurſu iſtius materiæ uidebimus. quæ omnia in regula de annali non requiruntur. Ideo magna eſt inter utraſq; regulas differentia, & diuerſa iuris deciſio. Non obſtat dictum D. Bonifacii in d. clemen. 1. de ſequeſtr. poſſeſ. & fruct. q͞a ille loquitur quo ad effectum ſequeſtri tantùm, cuius deuegatio non aufert actori ius, nec tollit etiam reo poſſeſſionem: ut in l. intereſse. ff. de acquiren. poſseſ. & ſic non facit illud ad propoſitum. Nec etiam obeſt, quòd decretum cõcilii Baſilien. uiolentum expoliatorem tantùm excipit, q͞a per hoc non excluditur caſu, in quo eſt minor ratio: ut eſt textus notabili. in l. 1. §. quòd autem. ff. de uſu alea & aleat.

Circa uerò ſecundum articulũ reſultantem ex iſta eadem quæſt. uidelicet, quando ſubrogatus in ius ſpoliati, agit contra ſpoliatorem, an excludatur exceptione regulæ, ſunt diſtinguendi plures caſus. Primus, quando eſt quis ſimpliciter ſubrogatus poſt mortem ſpoliati, ad ius tantùm ſpoliati. Et hoc caſu regula defendit ſpoliatorẽ, ut tenuit Rota in una Pamphilonen. prioratus ſancti Crucifixi, coram R. D. Ioan. Mohedano. 11. Maii 1535 Ratio fuit, quia actio competens ſpoliato, eſt ꝑſonalis, & non tranſit in ſubrogatum, qui nec

nec lęſus, nec ſpoliatus fuit, per fundamēta & rationes, quas ſcribo inferiùs, quæſt. 13. Et licet ſit ſubrogatus in beneficium ſeu ius ſpoliati, per hoc tamen non cenſetur ſubrogatus in ius ſpolii, quod concernit poſſeſſionem, niſi ſpecialiter dicatur: etiam ſi ſubrogatio facta fuerit uerbis uniuerſalibus, uidelicet, ad omne ius, quod cedenti, uel decedenti quomodolibet competebat: ut eſt deciſ. Egidii 351. incip. eadem die, quæ hodie ita in ſignatura papæ & in Rota ſeruatur. Et licet illa deciſ. Egidii, quo ad ſubrogationem ſimplicis poſſeſſionis, malè dicat, ut patet in deciſ. 5. ut lite pend. in nouis. & deciſ. 385. in antiq. incip. nota ꝙ ſubrogatus, &c. ut dixi in regula de ſubrogandis. q. 8. tamen quo ad interdictū unde ui, illa deciſ. Egid. tenetur, ex qua ſtylus hodiernus inductus fuit: per quem nunquam datur ſubrogatio quo ad ſpolium, niſi expreſſe concedatur, & ſubrogatur ſpecialiter petat ſubrogari, etiam quo ad ius ſpolii. Et ita in prædicta cauſa omnes Domini concluſerunt, excepto uno. Et deciſio iſta de planò procedit, quādo quis eſt ſubrogatus, quo ad ius tantū, quod erat deductum in litem. Vbi uerò in lite non fuiſſet deductum, niſi ſolū poſſeſſorium, & aliquis ſubrogaretur in lite, & ius defuncti, puto tali caſu ſubrogatum agere poſſe ſpolio, & non repelli exceptione iſtius regulę, ut uerba aliquid operentur. Vbi igitur propter ſubrogationem actio ſpolii redditur efficax, ſpoliator nō poteſt ſe tueri aliqua exceptione temporis competentis, tam uigore iſtius regulæ, quàm cuiuſcunque alterius præſcriptionis, etiam mille annorum, ut tradunt omnes in c. ſæpe. de reſtit. ſpolia. & Moder. in c. reintegrāda. 3. q. 1. Et iſto modo declarātur deciſiones tenentes ſubrogatum quo ad ius cenſeri ſubrogatum quo ad poſſeſſionem.

Secundus caſus eſt, quando quis eſſet ſubrogatus alicui uiuēti per uiam ceſſionis quo ad proſecutionem ſpolii. & hoc caſu licet in beneficialibus ſucceſſor in beneficio non cenſeatur ſuccedere in iure competenti defuncto, ſed illud extinguitur, & creatur nouū ius, quod incipit in perſona ſucceſſoris: ut not. Ioan. And. in cap. 2. ut lit. pend. libr. 6. in nouel. & in c. ſi tibi abſenti ſuper uerbo, nō acquiras. de præben. lib. 6. in no. & in c. ex parte. in uer. interim. de arb. & Spec. in tit. de ſent. §. nunc de effectu. in fi. & tenet deciſ. 13. de procu. in fi. & deciſ. 1. circa fi. de loca. in not. Tamen hoc procederet, qñ ſimpliciter fuiſſet facta ceſſio abſque ſubrogationem in ius ſpolii. Vbi uerò de ſpolio ſpecialiter cautum fuiſſet, tale beneficium tranſiret in ceſſionarium: quia cedi poteſt, ut tradunt Moderni. Seneca in l. rem, quæ nobis. ff. de acquiren. poſſeſſ. Facit tex. in l. quòd ſi in diem. §. Iulianus. ff. de pet. hære. Et hoc uidetur tenere Bald. in conſil. 309. ſuper quo puncto, in 3. uol. quē ſequuntur Mode. repetentes in c. ſæpe. in 2. ſol. uerſiculo, tertiò dubitatur. de reſtitu. ſpol. Præſertim quando papa hoc concedit, qui etiam reſpectu iuris in beneficialibus ſucceſſorem dare poſſet, cùm habeat in eis pleniſſimam poteſtatem iuxta cap. 2. cum ulg. de præbend. lib. 6.

Circa tertium principalem articulum, uidelicet, quando ſpoliatus agit contra ſucceſſorem ſpoliantis, eſt uidendum, nūquid talis ſucceſſor, qui poſſedit beneficium per triennium pacificè, poſſit iuuari regula iſta contra ſpoliatum? Et prima facie uidetur dicendum, ꝙ ſic, quia ſubrogatus in locum ſpoliantis non ſpoliauit. Et ex quo iſtud eſt uitium perſonale, non tranſgreditur perſonam. Ergo tanquam poſſeſſor triennalis non culpoſus debet tueri priuilegio poſſeſſionis ſuæ, & ꝑ conſequens poterit uti exceptione iſtius regulæ triennali poſſeſſori competenti. Prętereà, quia in beneficialibus ius non trāsfunditur in ſubrogatum, uel ſucceſſorem per ceſſionem, uel ſubrogationem, ſed ꝑ prouiſionem papæ creatur nouum ius in perſonam ſubrogati, ut dictum & probatū eſt ſuperiùs in ſecundo articulo, & tenet Rom. in conſil. 374. colum. 2. Et naſcitur etiam in perſonam ſubrogati noua poſſeſſio, quia eadem non transfunditur. l. cùm hæredes. ff. de acquir. poſſeſ. Cū itaque in ſubrogato omnia de nouo creentur tam ius, quàm poſſeſſio, uitiū ſui prædeceſſoris ei nocere non debet, quo

minus

minus poſſit uti exceptione regulę, ſicut alii poſseſsores triennales utuntur. Nam cum in ſubrogato omnia ſint noua, eoh ueniens eſt,ut quæ de nouo inducuntur, nouo etiam auxilio fulciantur, ut dicitur in l.de ætate,§.ex cauſa,ff.de inter.act.& c.cæterum,de iura. al.cum eonc.de quib. per Dec.in conſ.335.in 2. col. Et quia ui demus interdictum unde ui, non compe tere contra ſingularem ſucceſsorem,l. cũ a te ff.de ui & ui arm.

Sed iſtis non obſtantibus contrariũ ui detur uerius.Et in primis eſt ſciendum,ꝙ quando aliquis ſubrogatur in ius alterius etiam,quo ad poſseſſionem, tenetur ipſe purgare ſpolium,ſicut ille, in cuius locũ ſubrogatur,ut tradunt communiter Doct. in l.rem,quæ nobis. ff.de acq.poſs.& in d. c.ſæpe.Et Soc.in conſ.266. in 6. col. qnia res tranſit cum uicio ſuo,& licet in ſubro gato creetur nouum ius,& noua poſseſsio eſt uerum,quando ſimpliciter fit ſubroga tio. ſecus, ſi fiat etiam quo ad poſseſsio nem,quid tali caſu actio. ſpolii adprehen dit eum,ut dicunt præfati Doctor. & tale uitium nunquam præſcribitur, donec pur getur,ſicut dicitur de remedio,c.reintegrã da,3.q.1.ꝙ perpetuo competit,etiam per mille annos,ut dicunt ibi Doct. & in d. c. ſæpe.quia improba poſſeſſio non meretur priuilegiari aliqua exceprione,vel præſcri ptione,ut dictum eſt ſuperius,uul.l.impro C. de acquir. poſſeſſione.

Præterea,quia regula iſta non procedit, quando agitur poſſeſſorio, ſed petitorio, ut dictum eſt in principio iſtius q. ex mẽ te Rotæ.& ideo talis ſucceſſor ſpoliantis, conuenti poſſeſſorio, ſe iuuare non pote rit exceptione regulæ. Et tenendo iſtam opi.patet reſponſio ad deducta in contra rium, quia procedunt in ſimplici ſubroga tione. Nec obſtat d.l. cũ a te, quia ad eam adpirer ſolutio ex his, quæ ibi adducit Bar.Are.& Mod.in l.4.§.Cato.in 3.opp.ff. de uerb.obl.Et ex iſtis faciliter poteſt etiã reſolui quartus articulus,uidelicet, quan do ſubrogatus in ius ſpolii,agit cõtra ſuc ceſſorem ſpoliantis: quia diſtinguendo modum ſubrogationis ſecundum ſuperio ra,patet clara ſolutio,ideo non inſiſto.

QVAESTIO XII.

QVæro,quia regula iſta excipit ſimonia cum ingreſſum, quæritur de qua ſi monia intelligitur,an de actuali & conuẽ tionali,an de mentali, uel conuentionali tantùm?

SOLVTIO. Videtur,ꝙ inſpecta gene ralitate uerborũ iſtius reg. de omni ſimo nia deber intelligi:quia uerba ſimpliciter prolata cõprehendunt omnes ſpecies: ſi licet maior ratio ſit in una,quàm in alia. l. ſi.ff.de fund.inſtr.Et bonus tex.in l. i. §. ꝙ autem.ff.de aleato.quia generale uerbum generaliter debet intelligi,uulg.l.i. de leg. præſt. Et quia talis prohibitio fit,ex eo, quia ſimoniacus habet uitioſum ingreſsũ c.ordinationes,1.q.1.& not.omnes in c.cũ pridem de pact.

Sed hoc ita militat in ſimonia conuen tionali ſicut reali.Igitur in utroque reg.ha bebit locum. Nam ita eſt ſimoniacus, qui promittit,ſicut ille qui dat,ut dicit Bal. iu dicatum fuiſſe Florentiæ,in c. i. de teſtib. lib.6.& ibi hoc tenent Pet.de Anch.& Phi lip.Francus in 1.col.per text.in l. i. & in l. generaliter.§.i.ff.de cal. Et ſequitur Dec. in c.ueniens,in gl.i.de teſt. Et Ro. in ſing. ſuo 327.Nam promiſſio & datio parifican tur,non ſolum in materia ſpirituali prohi bitiua,ſed etiam in alia profana,ut eſt tex. in l.ſi.C.ad leg. Aquil. ſequitur Soc. conſ. 93.in 9.col.uer.circa quartũ. & in propo ſito noſtro eſt notabilis tex.in c.nonnulli. i. q.i. qui dicit ita ſimoniacum eſſe reum qui dat, & recipit,ſicut ille qui nihil dat, uel recipit, ſed gratiam uel humanam lau dem promereri cupit:quæ omnia cum mi litent iſto caſu,dicendum eſt regulam utrũ que caſum comprehendere.

Sed ꝙ regula iſta tantum de ſimonia rea li,ſiue actuali debeat intelligi, facit: quia uerba in dubio capi debent cum effectu.c. relatum,de cler.non reſid. Et in potiori ſi gnificatu, ſicut dicimus in excõicatione, quæ in dubio intelligitur de maiori.c.pen. de ſent.exc.ſic Rota extrau.Pauli 2.inci.cũ deteſtabile, poſitã in tit.de ſimo. quæ ge neraliter loquitur, tantùm in ſimoniaco reali locum habere uoluit, qui in dan do, uel recipiendo conſiſtit: ut me præſente, in multis cauſis ſæpe deciſum

fuit,& de ſuis temporibus ita etiam iudicatum fuiſſe atteſtatur do. Gul. in collect. deciſ. Sic etiam Rota in una Lunen. Sarzanen. coram d. Martino Spinoſa iudicauit. clement. 1. de ſequeſtr. poſseſſione non habere locum in reali ſimoniaco, qui triennio defendi non poteſt. Ita etiam in alia Taurinen. Abbatiſſatus, coram d. Gul. Caſſiodoro, de anno 1514 Rota tenuit ſimoniacum realem non poſſe agere ſpolio ut de utroq; meminit idem d. Guliel.

Sed quod iſta regula de conuentionali tantum loquatur, facit: quia lex debet intelligi de iis, quæ frequēter accidūt, uulg. l. iura cum duabus ſequent. ff. de leg. cum concord. ut ſcribit Fel. in c. coram. in prin. de offic. deleg. Sed promiſſiones & pacta frequentius fiunt, quàm dationes, ut experientia docet. quia plura dicuntur, quàm perficiantur, ut adparet in l. Titia. de uerb. obl. & in l. ſciendum. ff. de ædil. edict. Ideo regula in conuentionali tantum debet habere locū. Neq; obſtat ſi dicatur, ꝙ ſequeretur unum inconueniens, ꝙ grauius hoc caſu punirentur promittentes, quam dantes, cum tamen dantes magis peccent: quia deducunt conuentionem ad actum, & per conſequens magis deberent puniri, iuxta lege prima. & l. ıs qui cum telo. C. de ſicar. Quia reſpondetur, hoc factum eſſe, propter frequentiam delicti: quia cum homines procliuiores, ac faciliores ſint ad promittendum, quàm ad dandum, oportuit frequentiam peccati acerbitate pœnæ coercere. Nam licet iſti minus peccent, quàm dantes, & recipientes: frequentia tamen delicti minoris, ſæpe maiori delicto præponderat, ut in c. tres autem, circa fin. uerſ. quid autem, de pœnit. diſtin. 1. Et ꝙ delicta frequentata magis debeant puniri, probatur in cap. admonere 13. q. 2. ubi plus punitur interficiens uxorē, quàm matrem: licet magis peccet, qui matrem interficit. Hoc autem factum eſt, propter frequētiam: quia cum homines procliuiores & frequentiores reddantur ad occidendas uxores ſuas, quam matres, meritò oportuit illi frequentiæ grauioribus pœnis ſuccurrere, ut ibi declarat gl. in uerb. exiſtentes, & facit tex. in l. 3. C. de epiſc. aud. Ita hic uidetur dicendum, ꝙ licet dantes, uel recipientes ſub regula non includantur, includuntur tamen promittentes, quia frequentiores ſunt. Et pro iſta opin. uidelicet, ꝙ reg. debeat intelligi de ſimonia conuentionali & ſic de minori, & non de maiori, uidelicet reali, ſeu effectuali, facit in ſimili: quia appellatione uoti, non intelligimus de ſolenni, ſed de ſimplici, ut in cap. rurſus, qui cler. uel uo A fortiori igitur in pœnalibus iuſtior pars eligenda erit, iuxta c in pœnis de reg. iur. lib. 6. Nam in obſcuris quod minimum eſt, ſequimur, l. ſemper in obſcuris, ff. de reg. iur.

Quid dicendum? Certè conſiderata mente legis, dicerem regulam intelligi debere de utraque ſimonia, uidelicet, tam de reali, quàm conuentionali: quia, ut dictum fuit in principio, uera ſimonia nunquam committitur, niſi concurrat exactio, uel promiſſio, ut dicunt cōiter Doct. quos ſequitur Fel. in c. tua nos, in gl. fi. de ſim. ubi ſubdit Ab. & Fel. ꝙ ſicut ille, qui per ſimoniam realē acquiſiuit beneficiū, tenetur illud dimittere: ita ille, qui per ſolam promiſſionem de dando, illud conſequutus fuit, & hoc idem tenet Abb. in c. cum ad noſtram, de elect. in 3. notabili. & ſequuntur alii ubique. Et ita hodie 11. Martii 1538. in ſimili caſu, tenuerunt Domini in una Conchen. fructuū inter hæredes Petri de Porta, & Ludouicū de Mata, coram R. D. Io. Paulo, ꝙ permutatio ſimpliciter per ſolam promiſſionē coram ordinario facta, fuerit ſimoniaca. Nam in illo caſu, partes per paucos dies ante reſignationem, promiſerunt inter ſe adinuicem permutare, ſub quibuſdam cōditionibus, de quibus in capitulis. Et licet illa capitula remanerent in nudis terminis promiſſionis, ex eo, quia non fuerant adhuc mandata ad effectum, & etiam cōtinerent illam clauſulam, Saluo beneplacito ſedis Apoſtolicę, & continerent aliqua honeſta, miſta cum illicitis: nihilominus quia ante permutationem nō impetrarūt beneplacitū, ſequens permutatio corā ordinario, licet fuiſſet ſimplex & pura. & poſset referri ad pacta licita, ꝑſumebat facta ad executionē ꝓmiſſionis pactorū ꝑce dētiū, ꝑ ea, q̄ no. Pe. de Anc. & Imo. in c. q̄ ſitū, & in c. cum uniuerſorū, de rer. pcim.

Cùm

Cũ igiť reg.iſta loquať ſimplř de ſimonia debet intelligi de uera. uidelicet conuentionali, uel reali, non autem de mentali, quæ ſola pœnitentia deletur, ut dicunt omnes in c.ſi.de ſimo.Et licet appellatione ſimoniç,largo ſumpto uocabulo, omnis ſimonia cõprehendatur, uidelicet realis,conuentionalis. d. c. ſunt nonnulli. tamen in materia pœnali & odioſa, cuiuſmodi eſt iſta, ſola realis & conuentionalis cõprehenduntur, quæ ſunt propriè ſimoniæ,iuxta c.cùm ſuper.de confeſ.& c. Matthæus.de ſimo.not.Cald.& Abb.in c. cùm clerici.de pæ.Fely.in c. inſinuatum. de ſimon. Illa uerò,quæ precibus uel gratia fit,non eſt propriè ſimonia.niſi preces fiant illa mente & intentione,ut notoriè indignus admittatur,& excludať dignus: ut tradunt communiter omnes in c. cum M.de conſti. Solę enim preces in dubio emiſſæ non inducunt ſimoniam punibilem:ut eſt tex.in c.tua,& ibi not.Fel.in c. cum eſſent.de ſimo.Et ita bis me præſente concluſit Rota in una Roſsen.ſubdiaconatus,coram R.D.Io.Mohedano,de menſe Decemb.1537.

Et iſta q̃ dicta fuerunt ꝓcedũt in ſciẽte ſimoniaco,ſecus in ignorante:ut quia pater,uel frater aliquid dedit,pro dando beneficio filio,uel fratri, eo penitus inſcio: quia talis ignorans bene defenderetur reg. Nam licet ille, qui obtinet beneficium ꝑ ſimoniam per alium cõmiſsam ipſo ignorãte,ſit priuatus ipſo iure titulo, & teneatur illud cedere, cum licentia ſuperioris, ut dicit Abb. in c.pen.in 1.& 2.notab.per illum tex.de elect.& in c.nobis,in 1.no.de iurepat.cum ſim. ut per Mod. in tract. de iurep.in uer.& utile.q.3.Quorum dicta in hoc adprobauit, & ſequuta eſt Rota in una Meſſanen. Capellaniæ de menſe Maio 1536.coram R.P.D.Petro Vortio. Nihilominus hoc non procedit,quo ad effectũ iſtius regulæ,quæ requirit titulum coloratũ.Et cõſtat tales poſſeſsores ignorantes ſimoniã ꝑ alios cõmiſsã in ſuo bñficio, interim hẽre ti.coloratũ ut expſsè dicit Ant de Bu.& Car.poſt Inn.& alios in c. niſi cũ pridẽ.in prin.col.pen.uerſ.inſert tertio,de renunt.Hinc eſt,ꝙ talis ignorans ſimoniam cõmiſsũ in beneficio ſuo,põt agere ſpolio ut cõcluſit Rota in una Firmana parochialium,die 20 menſis. Nouemb. 1538. corã P.R.D.Petro epiſc.Aquen.Ratio eſt: quia habet titulum coloratum,& non eſt ſuſpẽſus ipſo iure,ſed ſuſpẽdẽdus, ut tenet Ab. in cap.tanta.in 2 col.uerſ.tertio membro. de ſimo. Hoc tamen de ſpolio intellexit Rota, qñ talis ſimoniacus ignorans,ſpoliatus,haberet dictum titulũ per obitum alicuius:pro quo obtinendo pater,uel frater uel aliquis alius conſanguineus pecuniam dedit,ignorante iſto prouiſo Secus uerò, ſi haberet titulum ex reſignatione illius, qui pecuniam recepit ad hoc ut reſignaret. Nam tali caſu, licet iſte prouiſus ignoret ſimoniã,ſi ſpoliareť,nõ eſſet reſtituendus. Ita Do.concluſerunt in d. cauſa Firmana. Ratio fuit quia hoc caſu reſignans nihil tranſtulit propter deciſio. 7.de renuntiat. in antiq.poſt Inn.in c.cum vniuerſorũ.de rerum perm.qui tenent talem renuntiationem non ualere, neq; abdicare titulũ à reſignãte:& ſequiť Io.Franc.Pauinus in tra. de offi.& pot.c.ſed.uac.fo.16.in 3.col. Adparet igiť,ꝙ reg.iſta intelligiť de ſimonia ſcienter & manifeſte commiſſa: quia cum talis ſciẽs non habeat titulum coloratũ,ut prædicti Doc.dnt in d.c.niſi.& æquiparetč hæretico,ut tradunt Mod. in rub.de ſimo. ꝑ tex.in c.eos 1.q.1.tradit Abb.in c.accuſatum.in ſi.de ſimon.non poterit iſta regula iuuari:ſecus in ſimoniaco ignorante.Et cũ myſterio dixi,ſcienter & manifeſtè: quia ſi eſſet occultus ſimoniacus, licet ipſe ſimoniã ſcienter cõmiſerit,ꝑ oſſet forta ſſis defendi reg.quia licet quo ad ſeipſo facto ſuſpenſus ſit:nihilominus quo ad alios tenet titulum coloratum, qui ut prædicti Doc.dicunt in d.c.niſi.& Abb.in d.c accuſatum.& c.per tuas.de ſimon. ſufficit quo ad iſtam regulam.Nam paria ſunt nõ eſſe & non adparere l.in lege ff.de contrahen. emp.Et eccleſia non iudicat de occultis, ut in ca.à nobis.de ſent.exco. licet in foro conſcientię teneatur illi, quem exceptione iſtius regulæ repulit a ꝓſecutione ſui boni iuris,ad reſtitutionem: iuxta ea quæ dicit Innoc.& domin. Ant.in dicto c.niſi. & faciunt ea,quę ſcribit Angelus in ſumma,in uerbo,ſimonia.la 6.& 7. in c. tanta & c.per tuas.de ſimon.

Secundò principaliter limitantur prędicta procedere, quando aliquid fuiſſet promiſſum, uel datum ante collationē: ſecus uero, ſi poſt collationem, uel prouiſionē beneficii: quia tali caſu non committitur ſimonia & poſſeſſor hoc caſu benè tenetur exceptione iſtius regulæ, ut tenet Gl. hic in 2. colum. quia ſufficit, ꝙ à principio habuit titulum, licet ex poſt committatur ſimonia: & vltra Gloſſatorem hoc tenet Ioan. And. & Abb. in capit. ueniens. el. 1. de teſtib. & ſequitur Decius in conſ. 118. uiſo inſtrumento. col. 2. & alibi ſępe. Et ita tenuit Rota in vna Legione. Archidiaconi. de Saldagna, coram D. Nicolao. Aragona, de menſe Nouem. 1538. licet poſtea ex ꝓductione cuiuſdam cedulæ, in progreſſu cauſæ præſentatæ relatiuè ad renuntiationem priorem, quæ dicebatur facta ſub cōfidentia, adparuerit renūtiationē ſimoniacā fuiſſe, ut tenuerūt oēs Domini 18. Martii, 1538. coram eodem D. Aragona. Sola igitur conuentio facta poſt renuntiationē liberam, ſimoniam non induceret, niſi fuiſſet facta promiſſio incontinenti poſt prouiſionem: Secus ex interuallo ut dicit Egid. deciſ. 12. ubi de hoc rationē ponit: licet Decius in l. 2. col. pen. C. de inſti. & ſubſti. indiſtinctè loquatur. niſi, ut dixi adpareret promiſſionem reciprocam, & relatiuam fuiſſe, Quia tali caſu argueretur ſimonia. Nam in beneficialibus actus reciproci uidelicet, facio ut facias, uel do ut facias, inducunt ſimoniā, iuxta tradita per Mod. in c. paſtoralis. de reſcr. & per Corne. conſ. ſi. lib. 1. Iaſ. in l. Titia. col. 11. num. 26. ff. de uer. obl. cum conc. quę more ſuo congerit Decius in l. certi condictio. §. ſi nummos. in 5. col. nu. 14. ff. ſi cer. pet. Per quæ dicta ita iudicauit Rota meo tēpe in multis cauſis, præcipuè in una Gerunden. in fauorē Baldirii Auinio. coram D. Camillo de Balionibus. Et in una Illerden. prioratus corā R. D. Io. Clerici. Et in alia Cæſarauguſtan. canonicatus, & præb. coram R. P. D. Marcello. Et quod dictum eſt, prouiſionē, uel dationem factas ante prouiſionem beneficii, inducere ueram ſimoniam, quæ repellit poſſeſſorem à priuilegio iſtius regulę, hoc procedit, niſi per ſimoniam commiſſam ſuperueniat alii quis coloratus titulus cum quo triennio, poſtea ſimoniacus pacifice poſſideat quia dato, ꝙ ille titulus poterat reduci ad non titulum, ex eo, quia non fuerat facta mentio inhabilitatis contractæ ex ſimonia, & ſic ſit inhabilis: nihilominus excuſat à perceptione fructuum; & concluſerunt Domini hodie 18. Martii 1533. in prædicta cauſa Conchen. fructuū, coram eodem D. Ioan. Paulo. Etiam ſi poſtea talis ex præambula ſimonia declaretur inhabilis, ut latius in information. dictum fuit, quas breuitatis cauſa non refero.

Et iſta quæ dicta fuerunt, procedunt, etiam ſi illud quod datur uel promittitur pro cōſequēdo beneficio, promittatur, uel detur ad effectum, ut conuertatur in aliquē piū uſum, puta in fabricam eccleſiæ, uel, ut de illo dato fiant in eccleſia organa. Quia nihilominu ille erit uerus ſimoniacus: & illa ſimonia conſiderabilis eſt, nō ſolū quo ad iſtā reg. ſed etiā ſecundū Rotā, quo ad priuationem beneficii & tituli: ꝑ ut Dñi concluſerunt per tres ſententias, in vna Meſſanen. uicariæ. primò, coram R. P. D. Petro Vortio. ſecundo, coram R. D. Ioanne Clerici: tertio, coram R. D. Silueſtro de anno 1537. & inter cætera per text. notabilem in c. ex multis. in uerbo, conſtituimus eodem modo, & in c. 1. q. 3. Quod tamen limitatur, niſi illud quod pro fabrica porrigitur, daretur propter aliquod ſtatutum uel cōſuetudinem præambulā, iuxta doctrin. Abb. in capit. Iacobus. de ſimon. in oppoſ. declarat text. in d. cap. ex multis. & ante ipſum hoc tenuit d. Anto. in capit. cum M. uerſi. uenio ad 6. notabile. de conſtit. refert d. Nicolaus Milis Rotæ auditor, in uerſic. ſimoniam non committit. ſuper quo tamen late differit Decius in conſil. 118. col. fi. & ita Rota tenuit in dicta cauſa Roſſen. exceptis duobus auditoribus. Nec obſtat, ꝙ indiſtinctè dicit Petr. de Ancha. in conſil. 293. in fi. ſimoniacum non eſſe priuatum ipſo iure, & per conſequens uideri habere titulum coloratum: quia ꝗ ſunt ipſo iure priuati, illi tantū dicunt diſcoloratum titulum habere: ut tradunt omnes in ca. cum noſtris. de conceſſ. pręb. & Fely. in cap. in noſtra. in 36. corrol. de reſcr. quia intelligitur dictum Petri, de ſimoniaco

niaco occulto, ut ex uerbis eius adparet: alias illud dictum non eſſet uerum, cum ſimoniacus manifeſtus ſit non ſolum ipſo iure priuatus, ſed eſt deteſtabilior omni peccatore, ut patet in c. tanta, & c. per tuas de ſimo. Nam, ut dixi, ęquiparatur hę reti co, ut dixit Hoſt. in ſumma, de hær. §. 1. fa cit tex. in c. ſi quis pecuniam, 79. diſt. & ſic eſt infamis de iure & de facto: adeò, ꝙ etiã Pagani & Gẽtiles huiuſmodi homines de teſtabantur, ut curioſè refert Alexander Neapolitanus lib. 3. dierum genialium, c. 17. Sic enim apud ueteres Q. Coponius, ꝙ uini amphoram ei, cuius ſuffragio magi ſtratum petebat, dono dederat, ambitu cõ demnatus fuit. Sed illa tam ſalutaris ambi entium pœna, teſte Modeſtino in l. 1. ff. ad l. Iul de amb. poſt aduentum principum in urbe ceſſauit: quia ad curam principum, non populi fauorem, tunc magiſtratuum creatio pertinuit: & ita quoque hodie ti tulus de ſimonia ſilet. Et propterea in ſex to Decretalium libro, nec in Clementinis titulus ille repetitus fuit. Inde factum eſt, ut plerique noſtrorum temporum princi pes Heliogabalum (ut Lampridius refert) ſecuti, indignorum precibus, aut nummo, magiſtratus & ſacerdotia indoctiſſimo cui que, & uirtute carenti conferant: Theodo ſii pręceptum poſtergantes, qui uiros non ambitione uel pretio, ſed probatę uitę, & diſciplinarum teſtimonio, ad honoris inſi gnia promoueri debere uoluit, Alexandri Imperatoris exemplum ſecutus, qui ideo ſe nolle dignitates & magiſtratus uendere pręedicabat: quia qui emunt, ut uendant, neceſſe eſt, ut pecunias in emptione hono ris expoſitas recuperẽt, &c. Ex quibus om nibus reſultat concluſio, ꝙ regula iſta non ſolum in reali, ſed etiam in conuentiona li ſimoniaco procedit.

Sed aduertendum eſt, quia huic conclu ſioni unum obſtat: quia clari iuris eſt, ꝙ illi, qui ſola conuentione ſimoniam com mittunt, de iure communi non ſunt ipſo iure priuati: ſed priuandi ſunt per ſenten tiam, niſi ſimonia realiter dando uel acci piendo committatur, ut late probat D. Gu liel. in ſuis deciſ. tit. de conſt. deciſ. 5. Si igi tur ita eſt, interim habebunt titulum colo ratum, ſicut periurus homicidę, & alii, de quibus per Innocent. in c. cum noſtris, de conceſſ. pręben. & ideo hae regula iuuari debebunt.

QVAESTIO XIII.

QVęro, an ſucceſſor in beneficio titulo permutationis, uel alias poſſit con tra tertium impetrantem uti exceptione iſtius regulę competenti pręedeceſſori ſuo, ex ſua triennali poſſeſſione?

SOLVTIO. Videtur dicendum ſucceſ ſorem uti non poſſe exceptione iſtius re gulę, pluribus rationibus. Primò, quia hoc ſatis notum eſt omnibus curialibus, regu lam iſtam ex longæua interpretatione Ro tæ, exceptionem, ſiue priuilegium perſona le poſſeſſorib. ipſis tantum tribuere. ut re fert etiam D. Gul. Caſſiodorus hic, & ante ipſum R. P. D. Iacobus Simonetta antiquus & curioſiſſimus auditor in ſuis memoria libus Rotæ. Et ita in una cauſa Caurien. portionis coram Do. Guli. pendente inter Gundiſaluum de Salazar, & quendam aliũ de anno 1519. tenuit & concluſit Rota. Si igitur regula perſonalem tantum exce ptionem tribuit ipſi poſſeſſori triennali ſucceſſor illa uti non poterit, quia ille non eſt triennalis poſſeſſor. Suadetur hoc quia uerba iſtius regulæ poſſeſſorem, & non rem poſſeſſam reſpiciunt, & ad illum diriguntur, ut patet in illis uerbis, impetra tiones de beneficiis ſic poſſeſſis, & rurſus, ſuper beneficiis poſſeſſis nequeant mole ſtari, &c. Cùm igitur uerba pręedicta poſ ſeſſorem reſpiciant, in cuius fauorem re gula iſta edita fuit, meritò indicata fuit perſonalis, quam opinionem etiam tenuit Gloſſator concilii Baſilien. in pragmatica Franciæ, ſub tit. de pacif. poſ. & Gloſ. hic, & in reg. de annali, aliquid dixi. Ex quo in fertur, ꝙ exceptio eius perſonam poſſeſſo ris non egreditur, & per conſequens non tranſit in ſucceſſorem, iuxta l. quia perſo nalc. ff. ſol. mat. & l. 1. §. permittitur. ff. de aqua quot. & æſtiual. cap. 2. de autoritate & uſu pal.

Pręterea, quòd ſucceſſor aliquo caſu poſ ſit iuuari exceptione tẽporis ſui pręedeceſ ſoris, hoc aliunde non uenit, niſi uirtute pſcriptionis. Sed in caſu nr̃o hoc ꝓcedere

non poteſt ex eo, quia titulus beneficii eſt impræſcriptibilis, ut tenent Hoſt. & Henr. in c. dilecto, de præb. & in c. relatum, de iu re pat. facit tex. in c. poſtulaſti. eo. ti. & quę not. Bal. in l. 3. C. de eman. lib. & no. in c. cu ra. de iu. pa. & in c. 1. de reg. iu. li. 6. & in c. ex frequentib. de inſt. cum aliis ſimilibus. Igi tur poſſeſſio prædeceſſoris prodeſſe non poterit ſucceſſori: præſertim iſta trienna lis præſcriptio, quæ ſine poſſeſſione, non procedit, nec per conſequens in aliũ tranſ fertur, iuxta l. ſi quis emptionis. §. ita tamẽ C. de præſc. 30. ann.

Prætereà, quia in beneficialibus nulla da tur ſucceſſio reſpectu ti. ut in c. 1. de pręſc. & in c. Moyſes. 8. q. 1. Nã tit. ꝓdeceſſorũ ex tinguitur totaliter ꝑ eius mortẽ, aut renũ tiationem, nec aliquid de iure mortui ad ſucceſſorem tranſmittitur, cum nihil ex iu re primi habeat, ſed ex noua electione, uel collatione ſibi rtibuitur, ut no. Io. Mon. in c. 2. ut li. pen. lib. 6. & in c. ſi tibi abſenti, de præb. eo. lib. Io. And. in c. ex parte. de arbi. & recaſſumit latius Gul. de monte Lauduno in commento extranag. ſuſcepti regiminis in uerbo, uacantium. poſita in titulo, ne ſe de uac. inter cões impreſſas. Nam adeo ius beneficiale & perſonale eſt, ꝙ perſonam nõ tranſgreditur, ſed in ſucceſſore per om nia nouum ius creatur: & nil in eum tran ſit niſi ſola lis incæpta. Quod fit potius ex quadam æquitate, q̃ de rigore iuris, ut ibi latius per eum. Et per conſequens cum ti tuli beneficiorum ſint ſingulares, & perſo nis tantum poſſidentium adhæreant, ius uel poſſeſſio unius non iuuabit ſucceſſorẽ cum in hac materia beneficiali non cadat ſucceſſio iuris, uel facti, ut idem Gu. de mõ te Lauduno probat in extraua. execrabilis. in uerbo, quæ alias, in 3. col. inter commu nes impreſſas, tit. de præb.

Iſtis tamen non obſtantibus, reperio cõ trariam opinionem plures excellen. uiros tenuiſſe. In primis illam tenet quidã Io. Franc. de S. Nazario, de Ripa nuncupatus, uir doctus in lib. 1. reſponſorum, conſ. 17. & ante ipſum hanc opin. tenuit etiam ab antiquo Cancellaria Curiæ Romanæ, ut adnotarunt Nicolaus de Caſtello, Ferrera, & Parma, illorum temporum Abbreuiato res primarii, & rerum omnium ad Cancel lariæ formulariis, ſiue adnotationibus. Et poſtremò eam etiam ſequitur Io. Stap. olim Rotæ auditor in quodam ſuo tract. hincinde compacto de literis gratiæ & iu ſtitię, nouiſſimè per alios impreſſo, fol. 91. Mouentur prædicti Moder. & de Nazario iſtis motiuis. Primò, quia prædeceſſor poſſidens beneficium cum colorato titulo per triennium, uel per decem annos, ſecun dũ diſpoſitionem iuris pręſcribit ius cui cunque competens, ut not. Abb. in c. cõtin git. in 3. col. de dolo, & cont. Ergo tali iure poterit uti ſucceſſor: quia ſufficit in benefi cialibus excludere petitorem per exceptio nem iuris non ſui, & in tali materia licitũ eſt uti iure prædeceſſoris, ſecundum Com poſt. Ioan. And. & Card. in c. mandatum, de reſc. ſequitur Fel. poſt Imol. in c. capitu lum S. Crucis. in 9. col. eod. tit.

Item, quia reg. iſta loquitur indiſtinctę, ꝙ poſſeſſor triennalis non moleſtetur. Er go debet intelligi, ut moleſtia excludatur omni uia, uidelicet directè, uel indirectè, iuxta tex. in c. cum quid. de reg. iur. lib. 6. Nam ſic ſucceſſor poſſet moleſtari per in directum, etiam prædeceſſor moleſtari ui deretur, qa euicto ſucceſſore cogetur prędeceſſor reddere beneficium, quod habuit ex permutatione. Pro quo facit l. ſi contro uerſia, cũ ibi no. & l. ſi permutationis. C. de euictio. Hoc autem eſt inconueniens: igi tur intelligenda eſt regula generaliter de moleſtia, tam illata autori poſſeſſori trien nali, quàm inferenda ſucceſſori in ius il lius: præſertim, quia iure cauetur, ꝙ ſuc ceſſor poteſt uti defenſionibus actoris ſui, contra quem habet regreſſum de euictio ne. l. emptori. C. de euict.

Adde pro iſta opinione bene facere, quę habentur in l. id tempus, ff. de uſucap. & in l. dolia, ff. de contrahend. emptio. & in l. Pomponius. §. cum quis. ff. de acquirend. poſſeſſio. ubi traditur regula, quòd in uſu capionib. & pręſcript. ſucceſſor tam utilis, quàm ſingularis poteſt uti acceſſione præ deceſſoris. Nam defenſiones competentes actori, proſunt ſucceſſori ſingulari. l. 1. C. de uſucap. transfor. & l. 1. in princip. ff. de actio. uel hæred. uend. & dicit regula iuris in capit. is, qui in ius, de reg. iur. li. 6. ꝙ qui in ius ſuccedit alterius, eo iure, quo ille uti

debebit. Nam ſucceſſor etiam ſingularis repræſentat perſonam prædeceſſoris, ut not. Bar. in l. ſi is, qui. ff. de uſuc. l. pater. §. quindecim, de leg. 3. Et hoc in beneficiali bus procedit. Nam ſucceſsor in beneficio eſt ſucceſsor ſui prædeceſsoris, ut no. in ca pitulo aduerſus, de immun. eccle. Innoc. in capitulo eam te. de reſcrip. & in capit. 2. de ord. cog. & in capitulo in primis. §. ſi uero ille. 2. quæſt. 1. & in capit. ſi ſacerdo tes. 16. quæſt. 3. Nam fingitur ſucceſsor eadem perſona cum prædeceſsore, ut not. Innoc. in c. quòd ſicut, de elect. cum pluribus iuribus concordantibus quæ al leg. Spec. in tit. de ſentent. §. nunc de effe ctu. in 2. col.

Præterea, quo iſta opin. Io. Staphileus, loco ſuperius allegato, adducebat: Quia ſucceſsor qui nunc dat de regula, non ue nit ex iure prędeceſsoris ſimpliciter, nec ex illius perſona dicit ſe ius habere, dicen do, Prędeceſsor meus non potuit moleſta ri: ergo, neque ego, qui iidem ſucceſſi, q͂a ſic allegaret ius tertii, quod eſt prohibi tum, ut late tradit in l. qui cum hær. ff. de excep. rei iud. cum aliis, de quib. ibi per eũ. Sed iſte ſucceſsor nititur ex decreto papæ hic poſito, quod annullat gratiam, prout in ſimili factum uidemus, in c. cum dile ctus, de iure pat. ita concludit Staphileus in dicto loco, reſpondens ad quædam cõ traria, ut ibi per eum. Et tenendo iſtam opinionem ad allegata in contrarium Mo der. de Ripa in d. conſ. reſpondent genera liter, & unico uerbo, uidelicet illa proce dere, quando ſucceſsor ex titulo & poſseſ ſione ſui prędeceſsoris uellet fundare ius ſuum ſine nouo titulo, & nouo iure, quod facere non poteſt, per prędicta, ut etiam dicebat Staphileus, & eſt ultra ipſos dictũ Soc. in conſ. 24. col. 12. uerſ. 5. ubi dicit, ꝙ nemo de iure alterius excipere poteſt ad excludendum alterum, facit l. loci corpus, §. competit, ff. ſi ſer. uend. & habetur per Bart. in l. ſi tertius. ff. de aqua plu. arcend. Secus, quando ſucceſſor ſe fundat proprio titulo, ad elidendum titulum tertii impe trantis, excipit de iure ſui prædeceſſoris, quia tali caſu poteſt hoc facere: quæ qui dem reſponſio concordat cum motiuis Staphilei proxime dictis. Iſta ſunt, quę pro utraque parte dici poſſunt.

Quid tenendum? Certè prima opin. ut detur uerior & firmior, uidelicet ꝙ ſucceſ ſor in beneficio non poſſit uti exceptione iſtius reg. quæ competebat ſuo prædeceſ ſori poſſeſſori triennali. Et uis tota iſtius opin. conſiſtit in hoc, quia reg. iſta tribuit tm̃ poſſeſſoribus priuilegium ſuum, quod quidem eſt perſonale, ut ſæpe tenuit Rota ut ſuperius dictum fuit, & tenet do. Gul. ſu per reg. de annali. Et tamen clarum eſt, pri uilegium perſonale ad poſſeſſorem non tranſire, ut dicitur in c. priuilegium, de re gu. iur. lib. 6. Nam poſſeſſori triennali da tur iſtud priuilegium propter ſuam poſſeſ ſionem triennalem, ſed ſucceſſor non eſt poſſeſſor triennalis. Ergo ceſſat regula, & iſti motiua non poteſt realiter reſponde ri, quia adponit gladium ad radicem. Ex quo infertur, ꝙ ſi poſſeſſor moriatur, uel renuntiet, & beneficium alteri conferatur non poteſt ille allegare pro ſua defenſio ne triennalem poſſeſſionẽ prædeceſſoris. Et ita dicunt quidam Mod. Sabinenſes tẽ pore ſuo ſeruaſſe Rotam. Et hoc idem te nuit olim Io. Aloiſius Tuſcanus auditor Cameræ, uir inſignis doctrinæ, qui antea aduocati conſiſtorialis officio fungebatur, in quodam conſ. reddito in cauſa Burgen. Scholaſtriæ, in ultimo dubio, uol. 1. ſuorũ cõſ. fol. 29. Pro qua opi. faciũt ea q̃ tradit Car. in cõſ. 145. q̃ uoluit, ꝙ priuilegiũ cle. 1. de ſeq. poſſ. conceſſum habenti diffiniti uam ſententiam pro ſe, non habet locum in eius ſucceſſore ex quo eſt priuilegium perſonale competens illi, qui ſententiam pro ſe obtinuit: quæ quidem qualitas in ſubrogato non concurrit, ut no. gl. in regu la, is qui in ius, in fi. de reg. iur. lib. 6. Hinc uidemus, ꝙ ius perſonale, uel actio perſo nalis non ſequitur ſucceſſorem, ut in l. 1. §. ſi hæres. ff. ad Treb. & ibi no. Bar. Ad idẽ facit l. fi. §. fi. ff. de contrah. emp. & l. fi. C. de hęred. actio. & l. æris alieni. C. de donat.

Poſtremò, pro iſta opin. facit, quia priui legium cõpetens rõne perſonę, ceſſante ꝑ ſona, ceſſat priuilegium. l. Paulus, alias in cipit, ꝑ procuratorẽ, & ibi Mod. ff. de aeq. hær. cũ conc. ut ſcribit Soc. conſ. 153. li. 2. Nam ceſſante cauſa priuilegii ceſſat pri uilegium. l. Titia. §. uſuras. ff. de leg. 2.

Cum igitur cauſa priuilegii ſit triẽnalis
poſſeſſio,illa ceſſante, ceſſat priuilegium
regulæ.

Non obſtant ea, quæ pro contraria
parte ſuperius ſunt adducta,quia illa pro
cedunt reſpectu iuris, in quo quis ſubro
gatur:ſecus autem reſpectu poſſeſſionis.
Vel illa omnia motiua procedunt in
materia prophana, in qua datur ſucceſſio
& translatio iuris:ſecus in beneficiali,per
ea quæ ſuperius dicta fuerunt.Et iſta om
nia procedũt loquẽdo de exceptione re
gulæ,quæ non competit ſucceſſori:tamen
poterit adiuuari, allegatione Lap. 89. de
qua in alia quæſtione dicemus, licet qui
dam antiqui aduocati, ut Ioachinus de
Narnia,uir doctus, ſuper hoc diſtinxerit
inter ſucceſſorem dignitatis, uel alterius
beneficii: quia primo caſu poſſet iuuari
exceptione prædeceſſori competenti, ex
quo dignitas dicit̃ habere ſucceſſorẽ, iux
ta notata per gl. in c.ꝙ ſicut.de elec.& in
c.relatum.el 2.de teſtam. quod non eſt in
aliis beneficiis. Sed poteſt reſponderi, ꝙ
illa ſucceſſio conſideratur ad aliũ effectũ,
de quo in cap.quoniam Abbas.de offi. de
leg.Secus uerò eſt ad effectum,de quo agi
tur,in quo non datur in beneficiis ſucceſ
ſio.c.ad abolendam.de fil.presbyt.& c.
ad decorem. de inſtit. Et quia exceptio
iſtius regulæ eſt perſonalis, competẽs poſ
ſeſſori triennali, & non aliis, prout di
xi in quæſtione uigeſimaprima, uel uige
ſimaſecunda. Et ita ſecundum iſtam
opinionem iudicauit Rota, ut refert
Staphileus loco ſuperius allegato, per
rationes, quas ibi refert, licet poſtea
ipſe contrarium tenuerit,& male: quia ra
tiones ſuæ concludunt,quando decretum
adpoſitum fuiſſet in lege communi prout
in dicto cap. cũ dilectus.allegato per eum
quod iuris cõmunis decretũ quilibet dedu
cere & allegare põt. Secus eſt in decreto
regulæ,quæ non annullat, niſi in actis pro
ducatur:& produci non poteſt, niſi ab ip
ſo triennali poſſeſſore,cuius fauorem con
cernit,nec aliũs nõ poſſeſſor eam deduce
re põt. Patet,ꝙ triennalis poſſeſſor conuẽ
tus,ſi nõ exciperet de regula,poſſet condẽ
nari,& canonizari impetratio aduerſarii,
quæ nulla non eſſet,niſi opponente trien
nali. Nam illa qualitas triennii tempore
exceptionis requiritur, iuxta l. in delictis.
§.ſi extraneus.ff de noxa. & ea quę dixi in
c.ſtatutũ.col.pe.& præced. de reſcri. lib.6.

QVAESTIO XIIII.

QVæro,utrum exceptio iſtius regulæ iã
propoſitæ in actis, per defunctũ triẽ
nalẽ poſſeſſorẽ cõtra actorẽ moleſtantem,
trãſferatur in ſubrogatũ,in iure,& ad om
ne ius,quod illi quomodolibet compete
bat,etiã quo ad poſſeſſionem,proſecutio
nẽ,& defenſionẽ litis,& cauſę in eo ſtatu,
in quo defunctus exiſtebat,etiã ſi non reſi
gnaſſet,admitti potuiſſet & debuiſſet?

SOLVTIO. Iſta quæſtio eſt exempla
ris & noua, nec memoria patrũ noſtrorũ,
uſq; ad hęc tpa,in Rota deciſa.Ideo latius
eã attingã,exẽplo Iuriſcõſulti in l.legaui,
ibi,plenius rogo,quæ ad hæc ſpectant, at
tingas:quotidiana enim ſunt,&c. ff. de li
ber.leg.Et quia hoc dubium hodie 21.mẽ
ſis Octobris, 1538. propoſitum in Rota
fuit, per Reuerend. dominum Marcel
lum Creſcentium,epiſcopum Marſicanũ,
in una Zamoren. beneficiorum, uertente
inter Alphõſum de Azero, ceſſionariũ,&
ſubrogatum in ius Antonii Lopez,& Alua
rũ de Herrera actorem aduerſariũ Antonii
Lopez defuncti cedendi,& dicti Alphonſi
ſubrogati.Referam motiua,quæ pro utra
que parte per Dominos facta fuere,plura
addendo,quæ ad rem facere uidebũtur.In
primis igitur,cum cauſa iſta ſępius per eũ
dẽ dominũ ponentẽ propoſita fuiſſet, &
informationes uariæ hincinde darentur,
poſt diſputationes plurimas, Dominorũ
auditorũ uota pro utraq; parte contraria,
& paria fuerunt.Nã quatuor ex Dominis
partẽ negatiuã defendebãt, uidelicet ſub
rogatum exceptione iſtius regulę,iam per
defunctum propoſitæ uti non poſſe, mo
ti his fundamentis. Primo, quia negare
non poteras,iſtius regulæ exceptionem ꝑ
ſonalem eſſe, & cum perſona extingui.
Nam non conceditur niſi tantum trienna
libus poſſeſſoribus, & ſic habentibus præ
dictam qualitatem, ut dixi in præced.
quæſt. Sed iſta qualitas triennalis poſſeſ
ſionis extinguitur cum poſſeſſore. Ergo
non tranſit in ſubrogatum.Et licet in eum
tranſeant iura defuncti, non tamen tran
ſeunt

ſeunt cum qualitate ſua,quæ adhęret cor pori,ſeu perſonæ: quia tali caſu ſubrogatus non ſapit naturam illius,in cuius locũ ſubrogatur,ut eſt textus notabilis in l. prima,§.ſi quis autem. ibi, perſona eſt, quæ meruit hoc beneficium, &c. ff. de ſucceſſ. edicto.quem ad hoc ponderat Bal.in l.certum.in fine quartæ quæſtionis. in uerſi. item dubitatur.C.unde legit.Ad idẽ eſt bonus tex. in l.cum in fundo.§. ſi fundus. ff. de iure dotium.quem ad hoc pro notabili allegat Roma.in ſing.ſuo 225.incip. Tu habes.Et ita per illa iura Alex. prædictam theoricã,uidelicet ꝙ ſubrogatus ſapit naturam ſubrogati declarat in conſilio 107. uiſo rhemate in 3.col.lib.3. Pro quibus faciunt ea, quæ dicam inferius in q. 20. & ſeq.Cum igitur in Alphonſo ſubrogato deficiat illa qualitas poſſeſſioni triennalis ceſſabit etiam exceptio iſtius regulæ. Ita dicebant illi quatuor Domini.

Alii quatuor auditores tenebãt cõtrarium, uidelicet ſubrogatum ad omne ius, admitti debere ad exceptionem iſtius regulæ,iam propoſitam in actis, & deductã per defunctum. Quam opinionem ita ꝓbabant.In primis,quia iſte Alphonſus ſubrogatus fuerat non ſolum ad omne ius, ſed etiam ad ſtatũ litis, in quo defunctus erat,ac ſi non ceſſiſſet. Et iſta ſubrogatio ad ſtatum litis & cauſæ, non ſolum ſubrogato de iure communi competit,ut patet in deciſ.prima. ut lit.pen.in antiquis. Sed etiam ex ſtylo ſolet collitiganti ab homine ſpecialiter concedi,ut hic cõceſſa fuit, Et iſta geminatio aliquid plus operari debet,ut uidelicet,ius exceptionis in ſubrogatum transferatur:arg. eorum, quæ dicit notabiliter Bart.in l.3.§.ſi rem, in fine ſecundæ oppoſitionis.ff.de legatis 3.Præſertim,quia cum ſit ſubrogatus ad omne ius, illa uniuerſalitas uidetur comprehendere etiam exceptionem propoſitam, quæ ius bonum appellatur,ſecundum Bart. in l.1.per illum textum.C.quõ & quando.4. pars.lib.10. Nam licet ſub indefinita oratione comprehendi non uideantur, niſi ea,quæ ex propria ſignificatione uocabuli colliguntur, ut in l. quæſitum. §.illud fortaſſe.de leg.3. Vbi uerò indefinitæ orationi additur iſta dictio uniuerſalis, Omnis,non ſolum ea,quæ ſimplex propria uocabuli,ſignificatio adfert, ſed omnia alia ueniunt,quæ accidentaliter illi rei adhęrebant.ut eſt tex.in l.hæres meus,§.1.ff.eod. tit.cum aliis concord.ut ſcribit Dyn.in rubrica de reg.iur.lib.6.& Spec. tit. de feud. q.15.Hinc illud uulgare ortũ habuit, Qui totum dicit,nihil excludit: de quo in l. Iulianus.ff.de leg.3.Et hac ratione uidemus, ꝙ licet ſimpliciter ſubrogatus ad ius defuncti, nõ cenſeatur ſubrogatus ad poſſeſſionem,niſi dicatur:ubi tamen ſubrogatio fieret per uerba uniuerſalia,uidelicet ad omne ius,uel ſimilia. poſſeſſio comprehenditur,licet de ea non fiat mentio,ut dicit deciſio quinta.ut lit.pend.in nouis.quam ſequitur Fel.in rub.de reſcrip.colu.3. & hoc expreſsè tenet etiam Bald. in conſil. 436. incip.quidam creditor.in 3.col. uerſi. 7.in uolu.ut dixi in regula de ſubrogandis. Et hoc adeo uerum eſt, ꝙ etiam ſi lis fuiſſet mota per defunctum, proprio eius nomine expreſſo,adhuc ſubrogatus cenſetur de iure admiſſus in eodem ſtatu cauſæ & litis in quo defunctus erat, ut eſt deciſio 377. incip.ex hoc inſurrexit.in nouis.

Confirmatur iſta opinio. quia licet ius agendi non tranſeat in ſingularem ſucceſſorem ius tamen excipiendi tranſit ut late probat Iaſ.in l.ſecunda.in 53.col. nu. 151. C.de iure emp. Cum igitur ius excipiendi de iſta regula erat in caſu noſtro iam radicatum in perſonam cedentis, debet tranſire in ſingularem ſucceſſorem ſpecialiter ſubrogatum.pro quo uidetur eſſe text.in l.ſi tibi.§.pactũ.ff.de pactis. quem ad hoc Alexan.ibi in primo notabili, Iaſo.& Moder.not.Hinc uidemus, ꝙ licet appellatione ſucceſſoris,non ueniat niſi uniuerſalis ſucceſſor, ut Bart. notat in l.ſtipulatio.§. ſicut.ff.de uerb.oblig.cum ſimil. ubi tamẽ agitur de iure excipiendi, ſingularis ſucceſſor appellatione ſucceſſoris continetur ut dixit Alexan.in l.quædam.§.nihil intereſt.per illum textum.ff.de edend. & tradit Bar.in l.ſi tertius.§.ſi prius.ff. de aqua pluuiali arcenda.

Præterea.pro iſta opinione adducebantur.quæ tradunt Cuman.& Socin.in l. 2.§. ſanè.num.7. ff.de excep.ubi uoluerunt,ꝙ ubi exceptio non tranſit in ſucceſſorẽ, ga. perſo

perſonaliſſima: ſi tamen propoſita, & de ducta fuit per defunctum in iudicio, tunc ſit in ſucceſſorem, ſicut uidemus in illa exceptione, Ne quis conueniatur, niſi inquã tam facere poſſit & in actione iniuriarum, & iure dicendi nullum, & ſimilib.

Præterea, adducebatur etiam, quia per exceptionem propoſitã per defunctum in actis, iam fuerat excluſus iſte Aluarus de Herrera, & perempta fuit intentio eius quæ fundabatur in gratia de beneficio per triennium poſseſso, iuxta not. in c. 1. de ord. cog. & tradita per Decium in l. nõ uidetur cœpiſse. nu. 3. ff. de reg. iur. Nã idẽ eſt, non habere actionem, uel exceptione eſse repulſum. l. uel intereſt. ff. de reg. iur. Qua ergo ratione Alphonſus deberet ab ſolui ab Aluaro, ſi actio illi non competeret, eadem ratione, & ſi expulſus fuit exceptione. Nam ſemel excluſus, ſemper manet excluſus, iuxta ea, quæ notat Bar. in l. Caſſius. circa fi. ff. de ſenat. Et ſemel nullũ, ſemper durat nullum, & quo ad omnes ẽt ſi ceſſet cauſa nullitatis. Dynus in regula, quod ab initio. de regulis iuris, lib. 6. Old. conſil. 306. faciunt quæ notat Bart. in l. ſi poſt mortem. ff. de bon. poſſeſ. contra tab. & in l. ſi iudex circumuento. ff. de min. Et ideo finita materia, ſuper qua iudicium fundabatur, illud ſolui neceſſe eſt, ut dicit Bal. in conſil. 121. col. fin. lib. 3. per l. ſi finitam. ff. de ſuſp. tuto. Sic etiam dicimus, ꝙ ſicut ſemel excluſus, perpetuo manet excluſus, ut late tradit Socin. in cõſil. 63. col. fi. & Bar. in l. fin. ff. ad Tertul. Ita & eadem ratione dicimus, ꝙ ſemel malus ſemper præſumitur malus, uulg. ca. ſemel malus. de reg. iur. lib. 6. Ita etiam res ſemel alienata, ſemper durat alienabilis. l. pater filius. §. quindecim. de leg. 3. Sic etiam annaiia ad agendum, fiunt perpetua quo ad excipiendum. l. pure. §. fi. ff. de dol. mal. except. Et hoc regulariter procedit in omni exceptione, quæ ab actione non deſcẽdit ut uidelicet perpetua ſit, ut dicit Abb. in cap. ſi autem. de reſcrip. cuiuſmodi eſt iſta deſcendens ab iſta regula. Cum igitur caſu noſtro ſemel defunctus exceptionem regulæ propoſuit, talis exceptio perpetua eſſe debet. Nec poteſt talis exceptio dici noua in perſona ſubrogati, cum ipſe magis uideatur inniti, & adhærere exceptioni propoſitæ per defunctum, quàm nouam proponere. Nam ſi poteſt inniti iuri tertii excluſiuo iuris agẽtis, & pro ſuo intereſſe obiicere in perſonam, & iura aduerſarii, iuxta l. fi. ff. de rei uendic. & deci. 60. in no. fortius licebit ſibi nitiſ iuſtitiam propoſito per ſuũ autorẽ. Nã aliud eſt de nouo edere, & aliud antiquo iure inniti. l. inter ſtipulantem. §. ſacram. ff. de uerbor. oblig. & in c. conſuluit. de Iudæis. Facit propriè text. in c. paſtoralis. de exceptionib. Præſertim, quia ſubrogat hic Alphonſus, non ſolum ad proſecutionem, ſed ad defenſionem litis & cauſæ: & nulla maior eſt defenſio, quam peremptoria exceptio, ut in l. exceptiones. ff. de excep. Et illa uerba defenſionis in ſubrogatione poſita, exceptionẽ includunt, quæ defenſio dicitur, ut patet in l. cum nondum. & in l. ſiquidem. & in l. ſi quis. C. de excep. Et non ſolum iſte ſubrogatus ſimpliciter eſt admiſſus per papam ad proſecutionem & defenſionem litis & cauſæ: ſed etiam ad eam, ad quam ipſe defunctus, ſi non ceſſiſſet, admitteretur. Sed clarũ eſt, ꝙ ſi dictus Anton. defunctus poſſeſſor uiueret, poſſet proſequi exceptionem ſuam iam propoſitam, cum ſit effecta de actis: iuxta. ca. quoniam. de probat. Ergo eodem modo, & eius ſubrogatus, ut dicit expreſsè deciſio 10. ut lite penden. in nouis. col. fi. quę hoc modo argumentandi utitur. Et licet in iſto ſubrogato ceſſet qualitas triennalis poſſeſſionis: nihilominus ex quo ſemel in propoſitione iſtius exceptionis per defunctum, illa qualitas interuenit, licet poſtea ceſset: nihilominus actus factus à principio, cum illa qualitate debet durare ut eſt glo. notabilis in c. ſtatutum. in uerbo, canonicis. & ibi dixi, de reſcript. lib. 6. facit text. in l. Mela. ff. de alim. leg. & in l. ex facto. §. ſi quis autem. ff. ad Trebellianũ facit etiam quod dicit Felyn. in c. cum dilecta. in 14. col. uerſic. amplia ſeptimò. de reſcript. Vbi dicit, ꝙ ſubrogatus, quo ad rem cenſentur et ſubrogatus quo ad qualitatem adhærentem illi rei, iuxta dictum Bal. in l. ſi puella. C. ſi mancip. ita alie. fuerit. Faciunt etiam pro iſta parte, quę dixi in §. fuerat. in 1. notabili. inſti. de actionib.

Præterea

Præterea, quia licet priuilegium perſonale extinguatur cum perſona, uulg. l. in omnibus. ff. de reg. iur. ubi tamen tale priuilegium non conceditur abſolutè, intuitu ſolius perſonæ, ſed mediante aliqua cauſa, tunc tale priuilegium tranſit ad ſit ceſſores. de hoc eſt tex. in l. non ſolum. ff. de in inte. reſti. inducendo ut per Dy. in c. priuilegium. de reg. iut. lib. 6. Ibi ponit exemplum in minore, in quo reſtitutio illi facienda eſt perſonalis. l. exceptiones quæ. ff. de exceptio. Tamen quia talis reſtitutio minori competit, non immediatè ꝓpter perſonam ſuam, ſed propter læſionem. l. quòd ſi minor. §. non ſemper. ff. de minori. Sicut exceptio triennalis non competit immediatè propter perſonam, ſed ꝓpter poſſeſſionem triennalem: ob eam cauſam illud priuilegium reſtitutionis, licet perſonale, tranſit ad ſucceſſores: ut in d. l. non ſolùm. & ita iſtud priuilegiũ triẽnalis poſſeſſionis tranſire debet in ſubrogatum, præſertim in ſubrogatum etiam quo ad poſſeſſionem. Nam poſtquàm effectus ille exceptionis propoſitæ iam fuit in eſſe deductus. & ſemel cauſatus, remanere debet, etiam ceſſante cauſa, iuxta l. fi. ff. de decur. cum pluribus concor. quæ ad illam legem cumulat Felyn. in c. quæ in eccleſiarum. in 32. colum. uerſi. fallit quintò. de conſti. cum aliis, quæ ſcribit Dyn. in capit. decet. in 2. columna. de reg. iur. lib. 6. & Modern. in c. cùm ceſſante. de appell. Sed effectus iſtius poſſeſſionis triennalis eſt iam deductus, & cauſatus per exceptionem propoſitam per Antonium defunctum. Ergo debet tranſire in ſucceſſorem, quaſi iam defunctus per petuauerit iſtam exceptionem: & ſic per conſequens eam ad ſucceſſorem tranſitoriam fecerit: arg. l. ſi marito. §. ſi uoluntate. ff. ſolut. matr. Nam actiones perſonales, quæ aliàs non ſunt tranſitoriæ, ſi fuerit ſuper illis lis inducta, tranſeunt ad ſucceſſores. l. ꝓ hęreditariis. C. de hæred. act.

Accedit pro iſta opin. quia uidemus, ꝙ ius petendi ſupplementum legitimæ, eſt perſonale, competens filio, & tamen ſi filius illud deduxerit, transfert ad hæredes, ut latè probat Iaſ. in l. emancipata. col. 2. C. qui admit. Et pari modo ius declarandi c aducitatem ſemel deductum, tranſit ad hæredes, ut tradit Imol. & communiter Doct. in c. potuit. de loca. & Iaſ. in l. 2. col. 67. uer. ſecundò quæro. C. de iur. emphyt.

Poſtremò facit, quia in ſubrogatione eſt clauſula de ſtatu litis & cauſæ, quæ habeantur ꝓ expreſſis, ſeu exprimi poſſunt. Sed clarum eſt, ꝙ iſta clauſ. perinde operatur, ac ſi omnis ſtatus cauſæ, in indiuiduo, & nominatim eſſet in ſubrogatione expreſſus, ut in terminis cõcludit Domi. in conſi. 120. in 2. col. Sed ſi in ſubrogatione dictũ fuiſſet, ꝙ Alphonſius admitteretur ad exceptionem propoſitam per defunctũ, ipſe illa uti poſſet. Ergo eodem modo illa utetur, quand o per illa uerba, pro expreſſis habentes, eſt facta ſubrogatio. Iſta ſunt in effectu, quæ pro utraque parte adduci poſſunt, quæ quæſtionem ualde dubiam reddiderunt. Qnamobrem mandatum fuit per Rotam iterum informari. Et cauſa iterum, atque ſæpius, per eundem Reuerend. Dom. propoſita, & diſputationibus aduocatorum diligenter diſcuſſa, tandẽ Rota die 26. Octobr. 1538. & die 11. Decemb. eiuſdem anni tenuit primam opin.

Et fundamentum iſtius opi. principale fuit hoc, quia exceptio propoſita per defunctum recipiebat fomentum a triennali poſſeſſione, tanquam à cauſa ſufficiente. unde ceſſante illa qualitate triennalis poſſeſſionis, per obitum poſſeſſoris, ceſſauit per conſequens exceptio. Et niſi ad rale ius, quod prouenit reſpectu certæ qualitatis, quis ſpecialiter & nominatim ſubrogetur, in generali ſubrogatione nõ tranſit. Quia quando eſt diuerſa qualitas in ſubrogato, tunc ſubrogatus nunquam ſapit naturam illius, in cuius locum ſubrogatur, ut dicit nota. Alex. in conſ. 107. uiſo themate. in 3. col. lib. 3. ut dictum eſt ſuperiùs in prin. Quia mutata qualitate priuilegiati, propter quam priuilegium conceſſum fuit, mutatur etiam & ceſſat priuilegium l. Titia. § uſuras. ff. de leg. 2. l. euta. §. deficientium. ff de mu. & hoc ita dicit Rot. in conſ. 404. in caſu propoſitæ. & Soci. conſ. 150. col. 9. uerſ. 6. confirmatur. lib. 1. Vnde qua ratione, ſi ipſemet defunctus

ctus,qui propoſui exceptionem regulæ, poſt propoſitam exceptionem deſineret poſſidere, non poſſet amplius uti exce ptione triennalis poſſeſſionis, iam pro poſita eadē,& fortiori ratione,nec ſubro gatus,q̃ nunquã poſſedit, poterit illa ex ceptione uti,quę eſt ꝓpoſita ꝑ defunctũ.

Nec obſtat, ꝙ ſit ſubrogatus, quo ad poſſeſſionē:q̃a illud eſt uerũ,quãtu ad fa cultatē eã capiēdi. Sed nõ eſt ſubrogatus ad triennalē poſſeſſionē, neque ad exce ptionē reſultantē ex ea: q̃a illa nõ trãſit in ſubrogatũ. Nã quãdo lex requirit actũ cum qualitate, non ſufficit deducere actũ, niſi & qualitas deducatur. l. Fulcinius. §. cùm autē. ubi Bar. ff. quib. ex cauſ. in poſ. eat. & in not. caſu tradit Bar. Caſſ in cõ ſue. Bitur. fo. 141. col. 2. faciunt quæ dixi ſupra q. 21. Sicut uidemus in nũtiatione noui operis, quę datur prętextu poſſeſſio nis,ut dicit Bart. in l. 1. ff de oper. no. nũt. Et tamē ſi poſſeſſor propoſuerit nuntia tionē in iudicio, eo mortuo, illa nõ trãſit ad ſucceſſorē, neq; ad hæredes, q̃a eſt per ſonalis,& extinguitur cũ ꝑſona, ut tradũt omnes in l. non ſolũ. §. morte. ff. de ope. no. nun. Sicut etiã ius declarandi libellum obſcurũ, datũ ꝑ dominũ, nõ trãſit in ꝓcu ratorē generalē, ut tenet Bar. & communi ter alii in l. inter ſtipulantē. §. ſi Stichũ. ff. de uerb. oblig. Ratio redditur ibi ꝑ Bart. quia declaratio eſt perſonaliſſima, quæ nõ tranſit etiam in ſucceſſorem, licet ſuc ceſſor & procurator repurētur eędē ꝑſo næ cũ dño. Ita hic exceptio iſtius reg. na ſcitur ex fonte poſſeſſionis triennalis. Mortuo igitur poſſeſſore extinguitur cũ perſona, q̃a talis exceptio eſt perſonaliſ ſima. Adeò enim iſta excep. adhæret illi qualitati poſſeſſionis triennalis, quòd ſicut corpus non poteſt uno momentu, ſine anima ſubſiſtere:ita neque exceptio iſtius regulæ ſine triennali poſſeſſione. Hinc uidemus, ꝙ priuilegium conceſſum alicui, ratione alicuius profeſſionis, uel of ficii, eatenus durat, quatenus durat officium l. maximarum. & ibi notat Bar tol. C. de excuſat. mun. lib. 10. & in l. ſub prætextu. C. de ſacroſanc. eccleſ. & in l. ſemper. & utrobique Bart. ff. de iur. im mun. tenet Felyn. in c. clerici. in 2. col. de iudic. Ita ceſſante triennali poſſeſſione, ceſſat priuilegium, argu. cap. abbate. de uerb. ſign. & in cap. ex parte. & in c. li cet. de decim.

Non obſtant modò, quæ in prima pro poſitione cauſæ per aliquos Dominos in contrarium allegabantur, uidelicet, uni uerſalitas iſtius ſubrogationis ꝑ uerbũ, Omne ius,& geminatio uerborum eius, &c. Quia illa omnia operantur effectum ſuum in ſubiecto bene diſpoſito, aliàs ue rò uerba uniuerſalia ad habilia reſtringũ tur, ut eſt text. & ibi nota. glo. in c. 1. de cõſt & in l. prima. C. de ſacroſanct. eccleſ. Et de geminatione eſt gl. in l. lecta. ibi, ra ta & firma ff. ſi cert. pet. & tradit latè Fe ly. in c. a. ſedes. in 3 col. de reſcrip. Cũ igi tur ſubrogatus non ſit ſubiectum habile in quo repręſentari poſſit exceptio iſtius regulæ, ex quo deficit in eo qualitas triē nalis poſſeſſoris, cui adhæret exceptio regulæ, & in ea quieſcit, ſicut piſcis in aqua, meritò illa uerba ad omnes ius, etiã millies geminata, non poterunt in eo in ducere prædictum effectũ. Intelligetur Alphõſus ſubrogatus ad omne ius ipſius beneficii, qđ uigore alicuius tituli defun cto cõpetebat, qđ in ſubrogato cadere poteſt: d. l. cũ in fundo. §. ſi fundus. & di cta lege 1. §. ſi quis autem.

Nec obſtat, ꝙ ſit ſubrogatus ēt quo ad poſſeſſionē: q̃a, ut dixi, intelligitur de poſ ſeſſione iuris, nõ facti quæ requirit appre henſionem l. cũ hæredes. ff. de acquiren. poſſeſ. Vel reſponde, quòd eſt ſubroga tus, quo ad poſſeſſionē reſpectu faculta tis apprehendēdi, ut ſuperiùs dixi. Et hoc in ratione conſiſtit, quia poſſeſſio quę in facto cõſiſtit, nõ põt ipſo iure de uno in alium tranſire ſine apprehenſione. uulg: d. l. cũ hæredes. ff. de acquir. poſ. Et facta apprehenſione illa, nõ eſt eadē poſſeſſio, quã habebat defunctus, ſed noua, ut dicit Bart. in l. rē alienã. col. penult. ff. de pign. act. & tenet Soc. n. in l. 1. § hæc quę. de ſer u. s. in fine. ff. de acquir. poſſeſſ. Imò ſi eſſet etiã ad poſſeſſionem facti ſubroga tus, nunquam intelligeretur in dubio de poſſeſſione triennali, quæ requirit ex preſſam & indiuiduã mētionē, adeò ꝙ nõ includitur ſub quibuſcunque uerbis

generalibus,& prægnantibus, & dixi in proœm.reg.q.5.Et per hoc euitatur deciſ. 5.ut lite pendent.in no. cum ſimilibus.

Nec obſtat, ꝙ ius excipiendi tranſit in ſucceſſorem:quia uerum eſt,quando illud ius excipiendi naſcitur ex re quæ tranſit in ſucceſſorem:ſed hic exceptio nõ naſcit̃ reſpectu beneficii,ſed triennalis poſſeſſionis quę extinguitur cum defuncto,& ideo non tranſit in ſucceſſorem,arg.d.l.cum hęredes.ff.de acqui.poſſ.præſertim cũ in beneficialibus non datur ſucceſſio: ſed in ſubrogato creatur nouum ius, ex conceſſione papæ,ut no.Ioannes Andreas in ca. 2.ut lit.pend.lib.6.latius in quæſtione pręcedenti,& ideo text.in d.l. ſi tibi.§ pactũ. cum ſimilib. loquentib, in materia profana,quæ eſt multum differens à beneficiali,non faciunt ad propoſitum.

Non obſtat etiã,ꝙ Aluarus de Herrera actor iam ſemel per defunctũ fuerat excluſus per exceptionem iſtius regulæ: ergo ſemel excluſus,ſemp manet excluſus, &c. Quia reſpondetur,illam doctrinam eſſe ueram,qñ durat cauſa excluſionis. Secus aũt ſi excluſio fiat reſpectu alicuius cauſę,quę ceſſat. Nam tali caſu,ceſſante cauſa excluſionis, ceſſat excluſio. Vñ ſicut ſemel approbatus,ceſſãte cauſa approbationis, põt reprobari,ut dicit Abb.& Mod. in c. cũ uenerabilis.de excep. ita & reprobatus ſemel & excluſus põt ceſsãte cauſa admitti & approbari, ut tradit Fel.in c.præſentium. de teſtib. Et facit text.in c.uen.21.q. ultima.

Nec obſtat,ꝙ res ſemel conceſſa, ſemp manet conceſſibilis. d. §. quindecim.quia ad illam theoricam reſpondet Alex. in l.i. col.pen.ff.de officio eius.Et Paulus de Caſtro in l.uoluntas.circa finem.C.de fideic. Decius conſil.83.in fin. &.idem Decius in c.ſi pro debilitate.in 3.col.de offic. deleg. & ibi uide,quia faciũt ad ꝓpoſitũ.&Fran. Curt.in tract.feud.in 2.parte.q.4. col. fin. Per cuius dicta Rota ad hoc menſe Febr. 1521.in vna Bon. nullitatis emphyteuſis, corã R.D.Io.Mohedano cõcluſit, rem emphyteuticam eccleſiæ ſemel cũ ſolennitate alienatam,poſſe denuo alienari ſine aliqua alia ſolennitate,ex quo iam ſemel effecta fuit alienabilis. Et ꝙ papa hic noluerit admittere ſubrogatũ ad ius excipiẽdũ, patet ex uerbis ſubrogationis, quæ tantũ concedunt proſecutionem & defenſionẽ cauſæ & litis ſubrogato. Sub quibus uerbis exceptio non comprehenditur,præſertim in materia odioſa & ſtricta, qualis eſt, ſubrogatio:ut patet in c.i.& 2.ut lite pẽd. lib.6.& in regula de ſubrogandis. Nã papa dedit d.Alphonſo ſubrogato proſecutionem, quæ pro actione interpretari debet,ut patet inſtit.de act.in prin. & defenſionem,quę etiam diuerſa eſt ab exceptione,ut eſt gl.& tex.in c. i. de lit.cont.lib.6. quam ibi communiter ſequuntur Doc.& Abb.& Mod.in rubr. de excep.Et licet appellatione defenſionis, late ſumpto uocabulo,aliqñ ueniat exceptio: in materia tñ odioſa uel propria,& ſtricta, exceptio nõ cõprehenditur,ut dicit Domin.in d.c.1.& eſt cõmunis opi. Et per hoc eſt reſpõſum ad tex.in d.l.cum nondum.& l.ſi quidem allegatis in cõtrariũ,in parte affirmatiua.

Non obſtat tex.in d.l. non ſolum.ff.de in integ.reſti.cum aliis exemplis ſuperius alleg.quia ad illa reſpondetur, & primo, quãtũ ad bñficium reſtitutionis in integrũ ideo illud tranſit in ſucceſſorem: quia eſt in rẽ ſcriptum,ut tradit Dynus in reg. priuilegiũ de reg.iur.lib.6.Et eodem mõ,ius petẽdi ſupplementũ legitimè, non eſt ius fundatũ in perſona,ſed in potẽtia ſuitatis quæ operatur tranſlationẽ,ut ibi declarat Iaſ. Nec in prædictis caſib. tranſlatio in ſucceſſorẽ ſingularẽ,ſed in hæredẽ uniuerſalem,qui reputatur eadem perſona cum defuncto: non autem particularis ſucceſſor,qui non reputatur eadem perſona, ut. dicit Bal.in c.1.in 3.no.qui ſuc.feu. dat.renen.Et ideo in illis non habet locum dictũ Iaſ.in d.l.emancipata. Nec minus obſtat, quod dicebatur de iure caducitatis: quia illud eſt ius reale, merito ad hæredẽ tráſfertur.Et finaliter,ut dixit,ex materia profana male arguitur ad beneficialẽ, in qua termini ſunt omnino diuerſi.

Nõ obſtat ẽt,ꝙ qualitas, quæ ſemel in actu interuenit,licet poſtea ceſſet,nihilominus actus ſuſtinet,ut in d.gl.canonicis.e.ſtatutũ.de reſc.li.6.cũ aliis ſuperius allegatis quia ad illud motiuũ reſpõdet ꝑ triplicitet. Primò,ꝙ illud dictũ nõ procedit,qñ qualitas in actu reqrit̃ ꝑ uiã cauſę finalis:quia tũc licet

licet actus ſit in eſſe deductis: ſi tamen poſtea ceſſet illa qualitas, ceſſat effectus, ut hic. Secus, quando qualitas interuenit per modum demonſtrationis uel conditionis ut in dicta glo. canonicis. & in d. §. ſi quis autem. & ita declarat Bald. in l. humanitatis. in vltima oppoſitio. C. de impu. & aliis ſubſtitut. Vel ſecūdo reſponde, contrariū procedere, niſi qualitas requiſita in actu, ſit talis, quæ in ſe habeat tractū ſucceſſiuū, ut eſt hic triennalis poſſeſſio quia tali caſu nō ſufficit, ꝙ qualitas interuenerit à principio in actu, niſi illa qualitas perſeueret uſq; ad finē, iuxta tex. l. ſemper. §. negotiatores, ff. de iure immu. Glo. igitur in dicto uerſic. canonicis. cum aliis allegatis, procedūt, qñ qualitas requiſita nō habet tractū ſucceſſiuum. Et ideo Imol. in clem. 2. de reſcrip. dicit, ꝙ ſi qualitas habet ſe per modum cauſæ permanentis, ea ceſſante ceſſat diſpoſitio. Secus, ſi per modum cauſæ principiantis, aut iuuantis, uel habilitātis. Hinc eſt, ꝙ ſi conditio habeat tractū ſucceſſiuū, non ſufficit eam momento temporis impleri l. mæuia. §. 1. ff. de ann. leg. l. ſi quis ita legauerit. ff. de cond. & demon. tenet Ale. conſil. 43. lib. 3. Vel tertiò illud dictū ꝓcedit, niſi ceſſante qualitate ſuccederet contraria qualitas, quæ deducat actum ad eū ſtatū, à quo incipere nō poſſit, ut hic, & in plurib. ff. de uerb. obl. Nā in ſubrogato ſuccedit contraria qualitas: nā defunctus erat triēnalis poſſeſſor, iſte ſubrogatus non. Cū igitur ſint iſti duo ſtatus diuerſi meritò dicendum eſt, in ſubrogatum exceptionem non tranſire. Et ita limitāt Moder. Auinionen. in l. ex facto. in 7. col. ff. de vulg. & pup. Itaq; ex omnib. iſtis, iſta firma & uera cōcluſio reſultat, ꝙ exceptio iſtius regulæ, ſiue ſit per defunctum propoſita, ſiue non ſit, non tranſit in ſubrogatum, niſi ſpecialiter illi concedatur à papa: præſertim cū exceptio iſtius regulæ, ex quo eſt, perpetuò eſt odioſa impediens ius bonū ꝑ actorem deduci, quod de iure communi etiam ſi per mille annos eo uſus non eſſet, ſua negligētia non amitteretur, ut dicit Bar. in l. ſolent. §. fin. ff. de offi. proconſ. ſequitur Iaſon in l. 1. in penul. colum. C. de ſeruis fugit. Et illud dictum Bar ſequutus eſt Rota, in una Gebennen. pro cardinali Anconitano 3. Iulii 1531. coram D. Camillo, ad limitationem dictorum Abbatis in c. cōtingit. de dolo & contum. ut dixi in regula de non tollāte quæſi. q. 1.

Nec obſtat etiam, ꝙ per clauſulam, cuius litis ſtatus habeatur pro expreſſis, uel per ſimiles clauſulas generales, cenſeatur facta indiuidua mentio: quia illud procedit, reſpectu gratiarum & priuilegiorum. Secus autem reſpectu decreti iſtius regulæ: quia non cenſetur ſublatum per clauſulā, quorum tenores ut adnotauit reuer. D. Iacobus Simonetta, in una Caurien. portionis: ut meminit do. Guliel. in collectaneis nouarū deciſionum ſuper iſta regula, uel melius, illa uerba cōcernunt ſtatum & merita cauſę, circa ordinatoria iudicii. Secus autem eſt reſpectu exceptionis triennalis quæ poſſeſſionem requirit.

QVAESTIO XV.

QVæro, nunquid triennium iſtius regulæ currat contra minorē 14. annorū: & utrum minor etiam exceptione iſtius regulæ defendatur?

SOLVTIO. Videtur dicendum, ꝙ ſic ex eo, quia uidemus ꝙ in actionibus prætoriis, quę olim & hodie finiūtur anno, præſcriptio currit contra minores abſque ſpe reſtitutionis, ut declarat notabiliter Paul. de Caſtr. in l. fi. col. 2. C. in quib. cauſis in integrum reſtit. non eſt neceſſ. Et eſt cōmunis opinio, ut ibi tenet omnes.

Pari etiā modo uidemus, ꝙ tēpus triennii, quo durat inſtantia cauſæ principalis, de quo in l. properandum. C. de iud. currit et minori: nec datur reſtitutio, niſi in certo caſu, uidelicet, in ſubſidiū, quando tutor uel curator effecti eſſent non ſoluēdo, ut not. oēs Doct. in d. l. properandū. §. pen. & Bart. in d. l. fi. col. 1. in 17. oppoſ. Et hoc procedit etiam in inſtātia ſtatutaria, quæ pari modo currit contra minorem, ut no. Alex. in conſil. 42. inſpecto proceſſu. in 4. uol. Idem etiam dicunt in tempore ad appellandum, quod eſt decennium. auth. hodie. C. de appel. Idem in tempore appellationis proſequendæ, quod eſt annus, & ex cauſa biennium: cap. ex ratione. de appel. Nam iſta tempora currūt minori propter rigorem iuris conſeruandum, ut habet in authen. de appel. & intra quæ tēpora, no. gloſſ.

glo. in l. auxilium. in uerb. ceſſauit. ff. de min. Sicut & currũt t pa ad opponẽdũ exceptionẽ nõ numeratę pecunię, ac nõ numeratæ dotis: ut in l. in cõtractib. in prin. cũ glo. petituras. C. de nõ num. pecu. & in auth. ſi minor. C. de tẽp. in integ. reſt. pet.

Et ut propriùs accedamus ad regulam, omnis pręſcriptio ſtatutaria, quę uidetur ſimilis iſti, de qua loquimur, ſecũdùm cõmunem opinio. currit contra minores, ut eſt opinio. Innocent. communiter approbata in capitulo conſtitutos. de reſti tut. in integ. quam multùm ampliant & declarãt Moder. in tractat. præſcrip. in prima parte 6. principalis. fol. 65. Et ultra ipſos eam latiùs cõprobat & diſcutit Ioan. Igneus in repe. l. dudum in 5. & 6. col. C. de contrahen. empt. & plures alii, quos breuitatis cauſa non refero.

Et pro iſta parte facit: quia minor in beneficialibus reputatur maior. ca. ex parte. de reſt. ſpolia. c. ſi annum. de iudi. lib. 6. ſed cõtra maiorẽ obſtat exceptio iſtius regulæ: ergo pariter etiã obſtabit minori.

Quid dicendũ? arbitror hoc caſu diſtinguendos eſſe duos caſus. Primus eſt, quãdo minor agit de damno euitando, ut quia non habet niſi unum beneficium, quod fortè cum alio permutauit, & illo euicto, beneficiũ, quod dedit, ab alio triẽnio poſſeſſum fuit. Nam tali caſu, licet de rigore iuris obſtaret iſta exceptio triennalis per iſtam regulã inducta, ꝑ ea quæ dicit Inno. in d. c. cõſtitutus. qui loquitur indiſtinctè, ſiue agatur de damno euitando, ſiue de lucro captando, ut referunt Moder. in d. tra ct. præſcrip. Tamẽ de ęquitate, quæ in Rota multũ attenditur in materia beneficiali, dicendum eſſet contrarium: quia ubi agitur de damno euitãdo, debet fieri ſtrictior interpretatio, ne aliquis iniuſtè damnum patiatur, uulg. l. fi. §. in computatione. C. de iure deli. Et ita in ſpecie tenet Bart. in d. l. fi. C. in quibus cau. in integ. reſt. non eſt neceſſ. & in l. etiam. ff. de mino. ubi dicit, ꝙ iura inducẽtia ſimpliciter præſcriptionẽ cõtra minores, ſi agitur de damno euitãdo, & de tollendo iure quæſito, cenſentur in talibus iuribus ita indiſtinctè & generaliter loquentibus excepti minores, & comprehenſi ſolùm maiores, per rationẽm d. l. fi. ſed in caſu regulæ noſtrę generaliter loquente agitur de iure quæſito tollendo, ideo à tali ſtatuto generaliter loquendo excluditur minor. Nam ſi contrarium diceremus, maxima ex hoc minori læſio inferretur, qui fortè non habebat aliundè unde ſe aleret, quàm ex illo beneficio, quod ſimplicitate, aut ignorantia quadam dimiſit ab alio per triennium poſſideri. Cõueniens igitur eſt, ut reſtituatur ad agendum, & illa uerba regulæ, ibi, Nequeant moleſtari, non comprehendant iſtum caſum. Nec obſtat, quòd minor in beneficialibus reputatur maior: quia non facit quo minus reſtitui debeat, ut adparet in eccleſia, quæ licet poſſet agere, & hoc reſpectu reputetur maior: tamen ſi decipiatur, reſtituitur ut minor. c. 1. & 2. de in integ. reſt. Et probatur in clemen. prima, de in integ. reſt. ut ibi not. Doct. Et iſto caſu cõueniens eſt, ut minoribus ſubueniatur, quos eccleſia protegit, ut ſimplicitati eorũ uenia tribuatur, ut in ca. 1. 87. diſtinct. & arg. tex. in c. cũ uniuerſorũ. de rer. ꝑmu.

Secundus caſus eſt, ubi agitur de lucro captando: & tali caſu quia minor enormiter non læditur, iſtius regulæ exceptio ꝓcedit contra eum. Exempli gratia, Ponamus minorem plura beneficia habere. & ex uno poſſe commodè uiuere, certè non uidetur hoc caſu per diſpoſitionem iſtius regulæ lædi, ſed potius exonerari ab adminiſtratione: præſertim quia regula iſta non excludit minorem perpetuò, neque eius gratiam annullat, ſed eam ſuſpendit uiuente duntaxat poſſeſſore. Nam regula iſta nihil tribuit poſſeſſori præter nudam exceptionem. Et quod dictum eſt de pluribus beneficiis, idẽ eſſet dicendũ de uno, quando illud non magis oneroſum eſſet minori, quàm utile: quia tali caſu non reſtitueretur aduerſus diſpoſitionem iſtius regulę, quæ fundatur in graui lęſione, iuxta dictum Bart. in d. l. etiam. ut in ca. 1. de in integ. reſt. & Specul. eod. tit. §. quęlibet. uerſi. quid ſi minus. Et iſtam diſtinctionẽ in terminis iſtius regulæ tenet ille doctiſſimus Gloſſator con cilii Baſi. titulo de pacif. poſſ. poſitio in pragmatica Franciæ, in uerb. impedimenti. col. fi. Neſcio tamẽ

quid

quid hoc caſu teneret Rota: quia de rigo re dictum Innocen. in d. c. conſtitutus cō muniter adprobatur, quòd contra mino rem omni caſu currat præſcriptio. ſed de æquitate procedit doctri. Bart. in d. l. fi. & d. l. etiam. quam ſequitur Abb. in d. c. con ſtitutus. & plures alii, quos cumulat ille Moder. in d. l. dudum. qui pro Bart. quędā iura allegat, & ſecundum illam opin. fuit iudicatum in Parlamento Franciæ, ut re fert Guido papæ, deciſ. 71. Vtrum autem minor poſſidens beneficiū curatum ſine diſpenſatione, exceptione iſtius regulæ defendatur? Rota die 13. Martii 1538. in una Lucana archipresbyteratus corā me concluſit, q ſic pro Syluestro Gilio contra Accontium Vanulinum. Ratio fuit: quia re gula defendit omnem clericum inhabilē cum titulo colorato triennio pacificè poſ ſidentem, exceptis duobus caſibus expreſ ſis in regula. unde exceptio illorum duo rum caſuum firmat regulam in caſibus nō exceptis: cap. 2. ubi Abbas de cōiug. lepro.

QVAESTIO XVI.

QVæro, nunquid totum triennium ad quod hodie redacta eſt allegatio Lap. 50. debeat eſſe continuum tempore primi reſignatarii quo ad hoc, ut præſu matur retroceſſio. an uerò ſufficiat, q cō tinuetur pro parte tempore primi, & pro reliqua parte tēpore ſecūdi reſignatarii?

SOLVTIO. Iſte caſus uentilatur mo do in Rota coram R. P. D. Marcello Electo Marſicano in cauſa Leonen. canonica tus, in qua præſupponitur, q quidam Io annes reſignauerat canonicatum in fauo rem Iacobi, & dictus Ioannes reſignans poſteà in poſſeſſione per duos annos man ſit Iacobus reſignatarius, antequam Ioan nes reſignans triennalem poſſeſſionem cōpleret, in fauorem Gulielmi reſignata rii. & idem Ioannes primus reſignās ad huc in poſſeſſione manens, poſſeſſionem ſuam pacificè etiam tēpore iſtius Guliel mi ſecundi reſignatarii continuauit uſq; ad completū triennīū, & deinde morit p cuius obitum, quidā noīe Iuo, canoni catum præd. impetrauit, & d. Guliel. ſecū dum reſignatarium, qui iam ſe in dicto beneficio intruſerat, ad iudicium uoca uit. Guliel. excepit de reſignatione ſibi fa cta per Iacobum, qui habuerat canonica tum per reſignationem dicti Ioan. Impe trans replicat, quòd reſignatio nihil facit, ex eo, quia Ioan. primus reſignans manſit poſt reſignationem, quam fecit, in poſſeſ ſione, & pacificè poſſedit per triennium, in qua poſſeſſione fuit mortuus: & ſic in trabat dicta allegatio Lapi, quę in poſſidē te retroceſſionem per lapſum triennii pręſumit, & per conſequens canonicatus per obitum dicti Ioan. dicitur uacare. Guliel mus triplicat, quòd Ioannes nec tempore Iacobi primi reſignatarii, nec tēpore ſuo continuo triennio, ſed interpollato poſ ſedit, biennio, uidelicet, antequā reſigna ret Iacobus in Gulielmū, & per aliū annū tempore ipſius Gulielmi. Itaque tempore utriuſque poſſedit per triennium, ſed nō tempore alterius. Dubitatum fuit, nun quid triennium, de quo loquitur iſta regu la, debeat eſſe continuatum tēpore unius reſignatarii ad effectū allegationis Lapi? Dicebatur ex una parte nihil referre, q triennium, ad quod hodie redacta eſt di cta allegatio Lapi, continuetur, ſiue tem pore unius reſignatarii, ſiue plurium. Ra tio reddebatur: quia allegatio Lapi uide tur ſolùm requirere duo. Primum eſt, q primus reſignans per illud triennium fue rit tentus, & communiter reputatus pro canonico, iuxta deciſ. Egidii 645. & Petr. de Ancha. conſi. 117. Secundò, quòd fue rit toleratus per illud tempus ab ordina rio: quia ex illa tolerantia præſumitur re troceſſio. Nam ex quo ordinarius ex ne ceſſitate ſui officii tenetur ſingulis annis inquirere: an poſſidentes habeant canoni cum titulum in beneficiis, iuxta uulg. c. or dinarii. de offi. ord. in 6. certè ſi iſte Io. pri mus reſignans non habuiſſet retroceſſio nē, non toleraſſet eum, & iſta ratio patien tiæ ordinarii militat, ſiue ſit una reſigna tio, ſiue plures, prout in ſimili aliàs deter minauit Rota in quadam cauſa, de qua meminit D. Guliel. Caſſiod. in collect. de ciſ. ſub titulo, de cau. poſſ. & propriet. de ciſ. 3. Quo loco uoluerunt Domini, quòd dicta allegatio Lapi procedat, ſiue ſit u nus impetrans, ſiu e plures. Cùm igitur di cta alleg. fundet ſe in tolerantia ordina rii, & non in negligētia reſignatarii petē

tis

tis poſſeſſionem, merito uidetur concludendum, beneficium uacaſſe per obitum dicti Ioannis, tanquam ex nouo titulo ſu peruenienti poſt triennium.

Poſtremo, pro iſta parte adducebatur vnum motiuum ſatis coloratum ad probandũ, ꝙ negligentia reſignatarii nõ erat in conſideratione, ſed ſolum patientia ordinarii. Nã ponamus, ꝙ Ioãnes reſignaſſet ſimpliciter in manib. ordinarii, & ſtetiſſet per triennium in poſſeſſione, certum eſt, ꝙ lapſo triẽnio, habet locum allegatio Lapi. Et tñ ibi nõ cõſideratẽ aliqua negligentia reſignatarii, cũ nullus ſit reſignatarius quia in manib. ordinarii nõ poteſt fieri reſignatio in fauorem certę perſonę ſine vitio ſimoniæ: licet ſecus coram papa, ut tradit Fel. in c. ad audientiã. el 2. uer. tertia cõcluſio. de reſc. Sola ergo patientia ordinarii, cum lapſu triennii, hoc operatur, ut nouus titulus creetur. Perſona igitur reſignatarii non eſt in conſideratione.

Tamẽ prædictis non obſtantib. contrariũ fuit per Dominos concluſum in prǫd. cauſa Leon. canonicatus 23. Nouemb. 1534. & inter alias rationes, quæ tam inter aduocatos Gu. q̃ per Dños fuerũt in relationib. allegatæ, fuit una cõcludẽs, & ad quam legitimè nõ poterat reſponderi, uidelicet, ꝙ in allegatione Lapi, quo ad propoſitum noſtrum, neceſſario debet cõſiderari non ſolũ patiẽtia ordinarii, ſed etiam negligẽtia reſignatarii, ex eo, quia dicta allegatio fingit ſeu præſumit poſt lapſum triẽnii retroceſſionem, nõ ante: ſed iſta retroceſſio nõ poteſt habere locum, niſi detẽ extremũ. Nã retroceſſio præſupponit cedẽtẽ & ceſſionarium. Requiritur ergo perſona reſignatarii. Nam ſine ipſo retroceſſio fingi nõ põt, & qñ eſt lapſum triẽniũ, iam reſignatarius nõ habet quid retrocedat, cum ante triennium in alium ceſſerit qđ facere potuit: quia intra triennium allegatio Lapi nõ ꝓcedit, & in caſu noſtro, qñ locũ habere poterat, uidelicet, poſt triẽniũ deficit extremũ in quo fingatur & fundetẽ retroceſſio, cũ reſignatarius nullũ ius hẽt quod verè cedere poſſit etiam ſi uellet. Vñ ſi ceſſio uera nõ poſſet poſt triẽniũ habere locũ, ergo neq; ficta: quia ubi nõ põt habere locũ veritas, nec fictio. l. qui ad certũ. ff. locati. Nec minus allegatio Lapi procedit contra ſecundum reſignatarium: quia ille adhuc eſt in tempore petendi poſſeſſionẽ infra qđ primus reſignãs moritẽ. Itaq; ea rõne d. alleg. Lapi nõ obſtat primo reſignatario, nec ſecundo, tũ ẽt quia alleg. Lapi, quę eſt de ſe rigoroſa ẽt loquitẽ in poſſeſſione decennali, q̃ ꝑ reductionẽ factã ad triẽniũ interpret. Rotæ, facta eſt magis exorbitãs & dãnoſa, quo caſu, ex quo ſimpliciter loqẽ de reſign. debet in dubio itelligi de primo arg. l. boues. §. hos ſermones ff. de uerb. ſign. prout in notabili caſu tradit Gloſſator ſuper regula prærogatiuarũ expectantium, in 5. parte. & Egi. dec. 626. inc. ſuppoſitis. ſicut per eandem rationem fuit intellecta per Dominos regula de publicandis reſignatio, quæ etiam intelligitẽ de prima reſignatione, & non de ſecunda ut ibi dicã. Vñ ex quo ex quadã ſtricta interpretatione dicta allegatio Lapi, quæ requirebat decennium, reducta eſt per Dñs ad triẽniũ, nõ debemus ſpecialia multiplicare, ut extẽdatur ad ſecundum reſignatariũ, per ea, quæ dñr in l. 1. C. de dot. ꝓmiſ.

Non obſtãt ea, quæ ſuperius dicta ſunt in contrarium: quia ad ea ex prædictis patet ſolutio: quia in dicta allegatione Lapi duo requirũtur copulatiuè, uidelicet, poſſeſſio triennalis pacifica cum tolerãtia ordinarii & reſignatarii, alias autem ceſſante negligentia reſignatarii retroceſſio fingi nõ poſſet. Et per hoc reſpõdetẽ ad illud ultimũ motiuũ, in quo dicebatur de reſignatione facta in manibus epiſcopi, ubi non erat aliquis reſignatarius, & tamen in tali reſignatione habebat locũ dicta allegatio Lapi: quia reſpõdetẽ, ꝙ illo caſu nõ præſumitur retroceſſio, cũ illa præſumi nõ põt ut dixi, abſq; perſona reſignatarii, ex quo naſcatur tãquã ab extremò à quo, & ſic ſumus extra allegationẽ Lapi. ſed ibi fingitẽ tñ nouus titulus, non retroceſſio, & ſic erit caſus diuerſus à noſtro: quia allegatio Lapi ſolum fingit retroceſſionem in caſu in quo eſt reſignans & reſignatarius, prout in quæſt. iſta cui non adaptatur prædictũ extremum. Nec obſtat, ꝙ triẽnalis poſſeſſio tempore iſtorum duorum ceſſionariorum, debet coniungi: quia reſpõdetur quòd in materia ſtricta, & in prǫſcriptio-

nibus tempora non coniunguntur : ut di
xi in regula de annali,per ea,quæ probat
Decius in l.ſi idem.ff.de iuriſ.om.iudi. Et
dicam inferius in 20.quæſt.Præterea,quia
allegatio Lapi,quę loquitur de tempore,
debet in dubio intelligi de cõtinuo, & nõ
interpollato,ut dicit Abb.in c.ſi. de elect.
& in c.ad apoſtolicam.col.1.de reg.& Iaſ.
in l.ſi ſtipulatus eſſem.ff.de uerbor. oblig.
& Lapus allegat 7. in 4. colum. cum con
cord.ut ſcribit Bart.in conſil.ultimo , poſi
to in fin. conſil. Alexand. in 4. uolum. ut
dixi in dictis locis. Et hoc notiſſimum eſt,
quòd quando lex ſimpliciter, & indefini
tè facit mentionem de tempore,debet in
telligi de continuo de momento ad mo
mentum,& non de interpollato,ut tradit
Ang.in conſi.404.in 4.colu.Et ita iſta reg.
quæ de triennio loquitur , intelligitur de
continuo,& non interpollato , ut adparet
manifeſte in decreto concilii Baſilië.à quo
ſumpta eſt iſta regula,ubi expreſse dicitur
de triennio continuo,& ibi not. glo.

Tamen non facerem uim in hoc de cõ
tinuo in caſu noſtro , ex eo , quia ſatis po
teſt dici triennium continuum,quod non
fuit interruptum,licet fuerit tempore plu
rium continuarum , & ad effectum iſtius
reg.talis poſſeſſio triennalis ſufficeret, nõ
autem ſi fuiſſet interrupta , ut declaro in
d. q. 20. licet quo ad effectum dictæ alle
gatio.Lapi hoc de triennio continuo con
ſideretur,propter diligentiã,uel negligen
tiam reſignatariorum, in quibus principa
liter fundatur prædicta deciſio . Sed dices
tu,quid facit iſta quæſt. ad iſtã regulam ?

SOLVTIO. Nihil ferè,niſi ꝙ præſtat
quandam lucem dicendi , ut ex hoc adpa
reat differentia triennii iſtius regulæ,& al
legat Lapi. Aliam differentiam uide ſup.
in fi.10.q.Et eſt ulterius aduertendum , ꝙ
d.allegat.Lapi non ſolum habet locum in
fictione retroceſſionis,quæ fomentum ca
pit ex reſignatione prius facta : ſed etiã in
quocunque iure,abſq; aliqua ceſſione prę
ambula,ut exemplũ poni poteſt in cauſa
Vibcuetã.archipresbyteratus, quæ mõ pẽ
det,in qua uoluit Rota,de menſe Nouem
bri & Decembri 1539. coram R. D. Ioan.
Paulo , ꝙ ex quo Sanctiſ. dominus noſter
Paulus 3.qui dum eſſet Cardinalis , acceſ
ſum & regreſſum habebat per ceſſum vel
deceſſum,uel quãuis aliá amiſſionẽ. &c.
ad dictum archipresbyteratũ , poſſeſſum
per quendam Bernardinum de Aquapen
dente permiſerat , poſtquam regreſſui lo
cus fuerat propter aſſecutionem alterius
incompatibilis d. Bernardinum per trien
nium ſcienter & pacificè poſſidere , ꝙ eo
mortuo ſucceſſor poteſt illum excludere
allegat. Lapi , quia præſumitur , ꝙ papa
quando erat cardinalis, caſſauerat regreſ
ſum.Et ſic uides,ꝙ illud , quod dictum eſt
de retroceſſione,habet locũ in caſu omiſ
ſionis iuris , ubi retroceſſio habere locum
non poteſt.Et hoc idem, præteritis annis,
tenuit Rota in vna alia Neapolitana pa
rochiali,coram R.D.M.Antonio, ut recor
dati fuerunt Domini,in qua iudicauit cõ
tra Io.Bap.Baldaſſinum,qui propter dictã
alleg.perdidit regreſſum. Et dicta alleg.
non ſolum præſumit ceſſionem uel retro
ceſſionem,aut ceſſationem , ſeu extinctio
nem iuris,ſed etiã operatur , & fingit ſuc
ceſſionem,ad effectum, ut regreſſui locus
ſit:ut uoluit Rota in una Burgen. canoni
catus de Veruieſca,coram me , de menſe
Nouembri 1539. ubi pendente lite inter
Io.de Lerma,& Frãciſcum de Peſquera,d.
Io.reſignauit dictum canonicatum , in fa
uorem Aluari de Sancta Cruce : remanſit
tamen in poſſeſſione.Poſtea dictus Franci
ſcus,habita prius ſentẽtia cõtra Io. de Ler
ma:ceſſit etiam ius , ꝙ habebat in dictum
Aluarum,reſeruato ſibi regreſſu , per obi
tum ultimi poſſeſſoris. Accidit,ꝙ d. Io.cõ
tinuauit poſt dictas ceſſiones poſſeſſionẽ
ſuã per ſex annos pacifice,& poſtea obiit,
& unus impetrauit d.canonicatũ, per obi
tum d.Io.& in eo ſe intruſit. d. uerò Fran
ciſcus egit cõtra intruſum,prætendens ca
nonicatum uigore regreſſus ad ſe ſpecta
re.Alter replicabat , ꝙ regreſſus erat con
ceſſus per obitum ultimi poſſeſſoris Alua
ri,ſed Io. de Lerma non fuit ſucceſſor:q̃ a
Aluarus non ceſſit in eum.Franciſcus tri
plicabat , ꝙ imò Io. erat Aluari ſucceſſor
ex quo poſt ceſſionem d.Io.in Aluarum fa
cta,poſtea per triennium pacifice poſſe
derat,& ſic intrabat d. allegat Lapi , quæ
retroceſſionem fingit.Vnde qua ratione,
ſi Aluarus uerè in d.Io.retroceſſiſſet,uerus

cius

eius ſucceſſor diceretur: ita dici debet per retroceſſionem factam per dictam allegat Lapi. tandem Roiã tenuit Io. fingi ſucceſſoré, ad effectum, ut regreſſui locus eſſet.

QVAESTIO XVII.

QVæro, impetratur beneficium detẽtũ per aliquem per plures anno, & in impetratione habet tempus detentionis pro expreſſo cum clauſula, Non obſtant. regulis: an per hoc cenſeatur derogatum iſti reg. de triennali?

SOLVTIO. Maxima fuit olim contẽtio in Parco ſuper iſto dubio. Nam M. de Ca. abbreuiator antiquus dicebat illa uerba, Quòd tempus detentionis haberetur pro expreſſo, non debere intelligi, niſi de ſola detentione triennali: ſecus ſi per triennium quis poſſediſſet: quia cum talis poſſeſſor per iſtam regulã tueatur, non eſt uerìſimile in dubio papã uelle alteri tollere exceptionẽ ſibi cõpetẽtẽ, argu. c. ex parte. de offi. dele. Et ideo uolebat, ꝙ talis bulla narrans uigore illius clauſulæ poſſeſſionem triennalem, non eſſet expedienda per abbreuiatores in Parco. Nã papa nõ dediſſet, ſi expreſſiſſet, uel ſaltem dediſſet cũ maiori difficultate: q̃a per illam clauſulam papa nõ fuit clarè certificatus de reg. triẽnali, nec illa clauſula, Nõ obſtan. regulis, iuuabat: quia intelligebaẽ de regulis fauentib. detẽtioni, quæ eſt minoris præiudicii, nõ de poſſeſſione triẽnali. Sed Io. Fo. Ferrera abbreuiator tenebat cõtrariũ, ex quo tẽps detẽtionis habebatur ꝑ expreſſo, quę uerba ſunt generalia, & cõplectunẽ quãlibet detentionẽ, arg. c. ſi Romanorũ 19. diſt. & q̃a plures bullæ fuerant ſic expeditæ, nõ erat recedẽdum à ſolitis. Et quia in Parco nõ excipitur de reg. ſicut in iudicio, & ideo nõ obſtat, ſi nõ opponaẽ, iuxta tradita per Fel. in ca. 1. de re iud. & in c. paſtoralis. de fide inſtr. Et ſaltẽ ipſe expediret bullas cũ illa generali clauſula, quã dimitteret diſputandam & diſcutiẽdã in iudicio. Sed M. Ca. replicabat, ꝙ nõ eſſet bonũ dare ſic literas in cõfuſo: q̃a ex quo iſta reg. ſuſpendit impetrationes, literæ eſſent nullæ & fruſtratoriæ, niſi expreſsè derogaretur regulæ, & eſſet dare fomentũ litigiis: & cancellaria non ſolet dare bullas litigatorias, & ideo eſſe tutũ adponere clauſulam reſtrictiuã, uidelicet citra tamen triennium. Et iſta pars, quę ui ſa fuit ſanior, æquior, & uerior, prævaluit in Parco prima diẽ Februarii 1491.

Reperio etiã, ꝙ uir ille magnus, & me morabilis Laurentius cardinalis ſanctorũ quatuor, qui multis annis expeditionum omniũ princeps, & fere omniũ regularum cancellariæ auriga fuit, in quibuſdã ſuis notulis, tenuit primam opinione, unum ſubiungẽs, qđ eſt magis notabile, uidelicet ꝙ etiam ſi in collatione eſſet narratus triennalis poſſeſſor, non ſufficeret ad derogationem iſtius regulæ, niſi eſſet expreſſum, ꝙ ex canonico titulo: quia tunc impedimenti narratio eſt loco derogationis q̃n plene factum narratur. & pro iſta opi. faciunt quæ tradit Gundiſ. Villadiego auditor Rotæ in tract. leg. q. 9. Et quo dicit Fel. in c. in noſtra. in 36. corr. de reſc. Adde etiam, ꝙ adeò prædicta ſunt uera, ꝙ illa clauſula, Non obſtan. regulis, non ſufficit pro derogatione regulæ: quia ut alias dĩxi, requirit ſpecialis mentio propter rõnẽ Cald. in conſil. 1. de reſcr. & quæ not. in c. uenientes. de præſcript. & dixi ſuperius in proœmio regularum q. 5. & 6.

Quid dicendũ? Certè paſſus iſte eſt difficilis, quia reducitur ad hoc, an clauſula iſta, ꝙ detentionis tempus habeatur pro expreſſo, operetur tãtum, ac ſi ſpecialiter de tempore detentionis fuiſſet facta mentio? Nã ſuper hoc fuit uario modo, diuerſis temporibus iudicatum, ut dicit Feder. de Senis in conſil. 223. Et Fel. plura refert in c. accedentes. in 3. col. de præſcript.

Breuiter, iſta uidetur hodie æquior, & eſt ſtylo curiæ magis recepta concluſio, ꝙ per illam clauſulam, Pro expreſſis haben. uel ſimiles, tollunẽ, uel ſuſpendunẽ ſpecialia, & indiuidua. Ita tenuit Ant. de But. in conſil. 2. cuius opin. hodie ſequitur Rota, ut refert d. Guliel. hic, per ea, quæ cumulãdo ſcribit Fel. in c. nonnulli. in 7. col. uerſic. fallit ſecundò. de reſcript. Et ita etiam coram me die 17. Iunii 1530. in una cauſa Tullen. Scolaſtriæ concluſit Rota. Tamen adhuc iſta non tollunt difficultatem: quia eſto, ꝙ per illam clauſulam, ꝙ tempus de

tentionis habeatur pro expreſſo, cẽſeatur facta mentio de triennali detentione, per hoc tamen non putarem derogatum huic regulæ, quæ loquitur de triẽnali poſſeſſione, & non de detentione. Nam detentio prǽſupponit merum factum ſine titulo, poſſeſſio uero triennalis requirit coloratũ titulum, ut patet hic, & inferius dicetur. Itaque eſt concludendũ, attentis præmiſſis, ꝙ dicta clauſula, ꝙ tempus detentionis habeatur pro expreſſo, non obſtantibus regulis, operatur tantum circa detentionẽ etiam triennalem ſecundũ terminos iſtius regulæ, non autem circa poſſeſſionem triẽnalem, de qua loquitur iſta regula. Cogita tamen, quia hæc opinio non tranſit ſine dubio, per allegata per Fel. iu dictis locis.

QVAESTIO XVIII.

QVæro, an ſi titulus coloratus triennalis poſſeſſoris reducatur ad non tit. habeat locũ reg.? Exẽpli g. Poſſeſſor triẽnalis pro colore ſuæ poſſeſſionis allegat titulum ſibi quæſitum per renunciationem alterius ex aduerſo impugnatur dicta renunciatio, ex eo quia ille qui renuntiauit poſt ſex menſes, mortuus fuit in poſſeſſione, & ſic titulus reſignationis reductus fuit ad non titulum per regulam de publicandis reſignationibus, Quæritur nunquid talis poſſeſſor iuuetur iſta regula?

SOLVTIO. Iſte caſus accidit tempore Sixti in quadam cauſa Vulteran. non habeo tamen quid fuerit deciſum. Ideo pro utraque parte faciam aliquas rationes, cętera relinquẽs iudicio peritiorum, uel Rotæ melius ſentientium.

Quòd autem non ſuffragetur poſſeſſori regula, facit primò: quia quãdo titulus redactus eſt ad nõ titulum, pro nihilo reputatur, & ideo talis titulus caducus, ad p̄ſcribendum non eſt utilis: ut in c. dudum de deci. & in l. quemadmodum. C. de agri. & cenſib. libro 11. Nam quotieſcunque cauſa redit ad non cauſam, perinde eſt, ac ſi actus factus non fuiſſet. l. ſi fullo. ff. de cond. ſine cauſa. no. Alexand. in conſil. 206. ponderatis uerbis. col. penu. in 6. uol. minus ergo ſufficiet ad poſſeſſionẽ iſtius regulæ, quæ habet inſtar prǽſcriptionis, & requirit titulum ſaltem coloratum. Et iſte titulum non ſolum non habet colorem, ſed neque ſaporem, ſi probatum fuit renuntiatum in poſſeſſione obiiſſe, & de regula de publicandis data fuiſſet. Sed ad hoc poſſet replicari, quòd ad probandũ talem titulum eſſe inualidum, & redactũ ad non titulum, requiritur diſcurſus probationis, & telæ iudiciariæ, & ille diſcurſus tollitur per iſtam regulam ex eo, quia ut dicetur inferius in 58. q. reg. iſta imponit ſilentium per illa uerba, nequeant moleſtari, &c. per quæ uerba non ſolum tollitur parti facultas probandi, ſed iudici aufertur iuriſdictio. c. cum plures, de off. de leg. li. 6. cum ſimilibus, ut inferius in dicta quæſtione dicam. Præſertim quando declaratio ſequitur ex actib. ſequentibus.

Secundò pro dicta opin. facit quia eo ipſo, ꝙ triennalis patitur diſcuti de iuſtitia, uel iniuſtitia tituli ſui ſibi præiudicat quemadmodum ſpoliatus patiens diſcuti ius ſuum, ut in c. 1. de reſti. ſpol. Sed etiã ad hoc patet ſolutio: quia eo ipſo, ꝙ exceptum fuit de regula, excluſa fuit iuriſdictio, per illa uerba, non moleſtetur. Et hoc procedit ab initio: ſed ſi poſt factas probationes daretur de regula, & ſic eo tempore, quo iam præceſſit iuriſdictio, forte contrarium procederet.

Tertiò, pro hac parte facit quia actor dicitur moleſtare reum poſſeſſorem per replicationem datam contra titulum triẽnalis poſſeſſoris, ut tradit Alex. conſ. 36. in 1. uol.

Sed ẽt ad hoc reſpondetur, ꝙ illud dictũ procedit, niſi incõtinenti adpareat de uirtute tituli per replicationem probatam cum productione regulæ de non publ. Nã ex quo iſta reg. fundatur in quadam præſumptione, illa ceſſat comperta ueritate, c. ueritate, 8. diſt. Præterea, quia iſte actor dans de reg. de non publicandis, uĩ admittendus, ex eo, quia præſumptio eſt contra poſſeſſorem triennalem de aliqua ſimonia. Nã ex quo adparet reſignãtẽ fuiſſe mortuũ in poſſeſſione, ꝑ cõſequẽs reſultat p̄ſumptio, ꝙ iſte poſſeſſor triẽnalis pactus fuerit cum eo de illo dimittendo in poſſeſſione, donec uiueret, & per conſequens ingreſſus ſuus uidetur uitioſus, & & exceptus à regula, quæ excludit ſimo

ſimoniacum, & talis ſimonia ex quo ſo let fieri occultè, ſufficit, ꝙ ꝑ præſumptiones probetur, c. per tuas. de ſim. iſto igitur caſu debet ſe magis iuſtificare poſſeſſor quàm ex ſola allegatione iſtius regulæ, ex quo præſumptio eſt contra eum.

Tamen iſtis non obſtantib. pro contraria opin. faciunt quæ dicunt Mod. Senen. in l. 1. §. ſi uir. col. 2. ff. de acq. poſſ. ubi dicunt, ꝙ poſſeſſio fuit translata uirtute cauſæ ualidæ, licet illa cauſa poſtea efficiatur inualida, nõ propterea re transfertur poſſeſſio, per rationem de qua ibi per eum: multa enim a principio poſſunt impedire facienda, quæ poſtquam ſunt facta, retractari non debent, uulg. c. ad apoſtolicam. de reg. eum ſimili.

Breuiter non eſt recedendum a prima opinione, quæ eſt uerior per dictas, & rationes ſuperius factas, ſecundum quas ita iudicauit Rota in una Romana parochia lis S. Pauli coram Reuerend. domino Raynaldo in qua poſt triennalem poſſeſſionẽ fuit probatum poſſeſſorem nõ fuiſſe promotum infra annum ad ſacros ordines, per quam quidem probationem titulus coloratus poſſeſſoris fuit redactus ad non titulum: ideo concluſerunt Domini, regulam illi non ſuffragari, quam ſententiã propoſito prius dubio inter Dominos, Reuerendiſſ. domi. Ioann. Mohedanus die 5. Iulii 1538. confirmauit. De quo tamen uidenda ſunt ea quæ ſcripſi ſuperius, quæſtio. 10. circa fin.

QVAESTIO XIX.

QVæro, nunquid regula iſta quæ annullat impetrationes, intelligatur de impetrationibus factis ante triennalem poſſeſſionem, an uerò de factis poſt?

SOLVTIO. Iſtam quæſtionem reperio adnotatam in quodam libro bon. me. Laurentii Cardinalis ſanctorum quatuor, & ibi dicitur, ꝙ intelligitur de impetrationibus factis poſt triennalem poſſeſſionem & in hac opin. fuerunt Ioachin. de Narnia, & Anto. de Capharellis olim excellẽtiſſimi aduocati in cauſa Maclouien. ut patet 2. uol. alleg non tamen aliquam rationem adducunt.

Sed obſtat huic deciſioni tex. hic in illis uerbis, neque aut moleſtari in beneficiis ſic poſſeſſis, &c. Et ibi antiquas lites penitus extinguentes, quę quidem uerba præſupponunt impetrationem ante trienniũ factam fuiſſe, quæ quod moleſtiam inducere poterat. Et ſic uidetur ex illis uerbis, ꝙ impetratio anterior annulletur, & hoc tenet gl. hic col. 7. uetſic. item inquantum hic irritantur.

Tamen prima opinio mihi magis placet, ex eo, quia in odioſis, quod minimum eſt, ſequimur, ut dicit regula iuris: mitior enim eſt interpretatio, & magis æqua, ꝙ regula iſta intelligatur de impetrationib. poſtea factis, quam de anterioribus, ut innuit uerba regulæ ibi, impetrationes de beneficiis ſic poſſeſſis factas, &c. Et iſto modo intelligendi minus præiudicatur tertio. Nam in dubio capiendus eſt ille ſenſus in lege, per quem minus quid præiudicetur: uulg. l. fi. §. licentia. C. de iure deli. Imò, ut dicit tex. in §. in computatione, potius permittitur, ꝙ actus nihil operetur, quàm ꝙ indebite alicui ius tollatur. Sed ſi intelligimus regulam de impetrationibus anterioribus, fiet interpretatio iniurioſa, per quam tollitur ius quæſitum & bonum impetranti: igitur non eſt præſumendum ſummum pontificem hoc uoluiſſe. c. paſtoralis, de priuil. Præſertim cũ idem Papa ablationem iuris quæſiti per aliam ſuam regulam deteſtetur, propter quod non pręſumitur ſibi uelle contraria ri: arg. l. 2. §. ſi quis a principe. ff. ne quid in loco publico, c. ſuper eo. de offic. deleg. & huic intellectui conſonat etiam regula de annali, quæ tantum intelligitur annullare impetrationes ſequentes, non autem præcedentes, ut patet ibi in illis uerbis, ꝑ annum immediate precedentem. &c.

Nec obſtant illa uerba, Nequeant moleſtari, quia intelligentur per impetrationes factas poſt triennium, ut innuũt prædicta uerba, impetrationes de beneficiis ſic poſſeſſis facta. Nam ſi illę impetrationes ante triennium obtentę fuiſſent, non dixiſſet, de beneficiis ſic poſſeſſis. Nec obſtant illa alia uerba, Antiquas lites, &c. q̃a intelligitur de litibus inter alios, ut inferius dicam in 61. q.

Tamen prædictis obſtat vnum, ꝙ iſta regula fuit inducta ad ſimilitudinem uſucapionis, uidelicet ne propter ignauiã, aut negligẽtiam perſonarum beneficia ſub incerto eſſent, & ut lites de medio tollerenẽ ur in l. 1. ff. de uſucap. Sed iſtæ rationes ceſſant in eo, qui poſt triẽnalem poſſeſſionẽ impetrauit: quia nulla in eo negligẽtia deprehenditur, ſed bene deprehenditur in eo, qui ante triennium impetrauerat, ꝙ neglexit per triennium ius ſuum diſcutere: & ideo merito in pœnã negligẽtis iura interpretantur, uideri eum illud ius habere pro derelicto, ſaltem uiuente poſſeſſore triennali, quia lex uigilantibus & nõn dormientibus impoſita eſt. l. pupillus ff. quæ in fraud. cred. Et non ſolum, qui per triennium non experitur de iure ſuo, ſed qui per ſolum, annum negligit ius ſuũ in iudicio deducere, uidetur illud refutare, & habere illud pro derelicto, ut eſt tex. in §. porro. quali. olim feud. pot. alien. & in l. 2. ff. q̃s ordo in bono. poſ. ſer. & in l. 1. §. largus. ff. de ſucceſ. & in l. 4. qui admi. & in c. ſi Titius. ſi de feud. fuer. contr. & in l. 1. C. de ann. excep. Faciũt ea quæ dicit Iaſ. in l. prętor. §. ſi aliqñ. in 4 col. ff. de oper. no. nunt. cũ cõe. ut tradit idẽ Iaſ. in l. petẽs. in 4. col. C. de pact. & Fel. in c. quæ in eccleſiarũ. in 32. col. de conſt. Et tenẽdo iſtã opi. quę ꝑꝑ illã rationẽ negligentiæ communis uidetur, obſtant modò uerba prędicta iſtius regulæ ibi, Impetrationes de beneficiis ſic poſſeſſis factas, irritas & inanes, &c. ecce ꝙ text. loquitur de impetrationibus de beneficiis per triennium antea poſſeſſis factis, & ideo propter iſtam contrarietatem poſſet teneri tertia opinio, uidelicet regulam habere locum tam in impetrationib. ante triennium factis, quàm in faciendis, ex quo indiſtinctè regula loquitur, & uerba illa de impoſitione perpetui ſilentii, & de non moleſtando, hic poſita, utraque impetratione militant.

Qvaestio XX.

QVæro, an triennium iſtius regulæ debeat eſſe cõtinuum, an uero ſufficiat interpollatum?

Solvtio. Gloſſator hic in 2. col. tenet, ꝙ debet eſſe continuum: tamen ratio ipſius non concludit, niſi ad illud, ꝙ triennium debeat eſſe completum, quia põderat dictionem, per triennium, hic poſitam quæ perfectionem ſignat. l. urbana. §. per noctare. ff. de uerb. ſig. nec Bal. quem allegat, aliquid probat, quia dicit ibi, ꝙ probatis extremis probantur media, & ſic ꝙ tẽpus eſt continuum. quod nõ facit ad propoſitum: aliud enim eſt quærere, an triennium debeat eſſe continuum: aliud uerò an debeat eſſe cõpletũ, & totaliter finitũ, adeò ꝙ nõ ſufficiat tertiũ annũ inchoaſſe uel ꝑ maiori parte poſſediſſe: Nã ad iſtud ſecundum quæſitum tendit dictũ Gl. & bene dicit, & ultra ipſum eſt text. ferè in terminis in cle. 1. quam ibi not. ad hoc And. Sicu. de ſeq. poſ. & fruct. & bene facit tex. in c. ad noſtram. de reg. Nam ſicut in tẽporalib. actionib. oportet ultimum diẽ eſſe cõpletũ, ut in l. in oĩb. ff. de act. & obl. ita in exceptionib. quæ ſe habent inſtar actionũ, debet idẽ requiri. l. 1. & 2. ff. de except. tenet Arch. in c. ſi annum. & dixi de iud. li. 6. Et Doct. tradunt in ca. cum in cunctis. de elect. & eſt glo. fere in terminis in uerbo, triẽnio. d. cle. 1. de ſequeſt. poſſeſſ. & fruct. & ibi notat Ioannes And. & alii.

Sed quo ad primam quæſt. de qua hic quærimus, ad quam impertinenter Gloſſator reſpondit, uidelicet, nunquid triẽnium iſtius reg. debeat eſſe continuũ, idẽ concludendum erit, uidelicet, triennium huius regulæ continuũ, & non interpollatum eſſe debere. Pro qua opinio. allegatur dictum Bal. in c. cum uiginti de offic. dele. ubi uoluit, ꝙ ubicunque lex requirit certũ tempus, illud debet eſſe continuum, uidelicet de momento ad momẽtũ, præſertim in odioſis, ut hic: licet in fauorabilib. põt eſſe aliter, ut per gl. in l. 3. §. minorem. ff. de minor. & late Imo. in cle. ſi. de ætat. & qualit. & iſtam opin. in terminis iſtius regulæ ſequuntur Moder. in tract. beneficii. in 3. parte. q. 21. Et iſta opin. iudicio meo nõ habet difficultatem per uerba iſtius regulæ ibi, Per triennium poſſederint, &c. de quorum proprio ſignificatu eſt importare tẽpus continuum, & non interpollatum, ut tenet Io. And. in addit. ad Spec. ti. de loc. §. nunc aliquam. uerſic. 27. Et Sal. in l. 2. C de iur.

iur.emphy.col.1.ubi dicunt, ꝙ triẽnium, de quo in d.l.2. ex quo deſignatur per dictionẽ Per, debet eſſe cõtinuũ.alleg.tex.in c.cupiẽtes.§.cæterũ.de elect.li.6. Et eos ſequitur Soc.in conſ.118.inc.circa præſentẽ col.fi.lib.4.& idem Soc.in conſ.42. col. 1. lib.1.de quo dixi late in reg. de annali. & in § rurſus.num.32. inſtit. de action. poſt Abb.in c.ad apoſtolicam.in penul.col. de reg.& in c.fi. de electio cum aliis concordãt ut ſcripſi ſuperius quæſtio.16.& quia hoc clarum eſt, non inſiſto.

Et ex iſtis poſſunt decidi plures quæſtiones ad propoſitum occurrentes, an uideli cet ſi tempore unius Pontificis poſſedit quis per biennium,& tempore alterius ꝑ annum, an triennium poſſediſſe dicatur ad effectum iſtius regulæ?& nunquid prędeceſſoris tempora coniunguntur cũ tempora ſucceſſoris,ut poſſit dici triẽnalis? Nã dicebať olim tẽpe Eugenii in una Maclouien.eccleſię ſancti Iuuiani,ꝙ nõ, quia in bñficialib. in quib. nõ dať ſucceſſio, nõ cõiungũtur tempora, & ideo quilibet debet poſſidere per ſe integrũ triennium,ſi vult uti beneficio iſtius regulæ,de quib. latè dixi ſuperius in regula de annali. Et per iſta fuit etiam die 4.Februarii.1538. deciſa in Rota una quæſtio,coram R. domino Raynaldo Petrutio in una cauſa Roma. parochialis ſancti Pauli,in qua agebatur cõtra poſſeſſorem,ad priuationem beneficii,ob non promotionem:ille excipiebat de poſſeſſione triennali. Fuit exploratum,ꝙ poſſeſſio triẽnalis non fuit cõtinua poſt non promotionem,ſed interpollata. Nam poſſederat per annum,ante incurſam pęnam non promotionis,&per duos alios annos poſt lapſum anni, infra quem tenebatur promoueri. Tãdem fuit concluſum illud triẽnium interpollatum, non iuuare poſſeſſorem. Vide circa hoc, quæ dixi in reg. de annali, in duabus quæſtionibus, & infrà quæſt 46.

QVAESTIO XXI.

QVæro,an prorogatio regulæ de triennali,facta per unum ex litigantib. contra poſſeſſorem triennalem proſit ueniẽtib. pro intereſſe ſuo infra tempus prorogatum,tamen poſt triennalem poſſeſſionem?

SOLVTIO. In vna Toletana Abbatiæ, coram Reuerend. Domino Ioan.Paulo,de menſe Iunio 1537 fuit hoc dubium ꝓpoſitum in Rota. In quo Dominorum uota fuerunt uaria. Nam quidam dicebãt, prorogationem regulæ factam per unum ꝓdeſſe uenientib. pro intereſſe moti ex doctrina Bal. in c.de cauſis.de offi.deleg.quẽ ibi ſequitur Fel.in 4.colum.& ex his,quæ Doct.poſt Inn.dicunt in c. cum ſuper. de re iudic.& Mod. poſt Bart.in l. ſi perluſorio.§.1.& in l.à ſententia.ff de appel. ubi concludunt, ferè in ſimili caſu tertiũ uenientẽ pro ſuo intereſſe,uti poſſe appellatione per alium interpoſita,nec illum poſſe illi appellationi renũtiare, ſi tertius incœpit illa uti:per ea quę dicit Inn.& Abb. in c.ex conqueſtione.de reſt.ſpol.Fel.in c. ſi diligenti.in 8.col.de fo. comp. Nam qñ actus,qui debet fieri infra certũ tempus, ualet in perſona eius, qui agit nomine proprio,tunc alius poteſt ratificare extra tempus,nec habet locũ l.bonorũ.ff. rẽ rat. hab.Ita dicit Bar.in l. 1. per illum text. C. qui admitti. Nam clarum eſt, ꝙ qñ cauſa eſt ſemel cœpta omnes quorum intereſt, ea durante,poſſunt uenire ad cauſam, & admittuntur in eo ſtatu,in quo eam inueniunt,ut late proſequitur Oldr. in conſil. 255.inc.contra promiſſionem. cum conc. de quibus ibi per eum. Sic in propoſito uidetur hic dicẽdum,quia ex quo epiſcopus Solis prorogans iſtam regula,mouit litem contra poſſeſſorem triennalem, poſt triennium,licet infra tempus prorogatum,pendente illa lite, poterit tertius uenire ad eã tanquam ꝙ poſſeſſor iam nõ ſit pacificus, nec repellitur exceptione iſtius regulæ,q̃ res effecta ſemel,quo ad unum,alienabilis per litem motam,cenſetur eſſe alienabilis quo ad alios. l. ſicut.§. ſed ſi permiſerit.& ibi Bart.ff.quibus mod. pig.uel hypo.ſol.

Iſtis tamen non obſtantibus,maior pars Dominorum inclinauit in cõtrariam ſententiam,uidelicet illum tertium, pro ſuo intereſſe uenientem, excludi exceptione regulæ, nec illi prodeſſe prorogationem ab epiſcopo prædicto factam. Et inter plures rationes,quæ tunc adducebantur, iſta

fuit efficacior:quia Petrus Coque,qui erat ille tertius,pro ſuo intereſſe ueniens,licet comparuerit infra tẽpus prorogatum per epiſcopum,& poſt litem motam ab eodẽ epiſcopo: tamen comparuit eo tempore, quo iam Pet. de la Pegna erat triennalis poſſeſſor pacificus, quo ad ipſum Petrum Coque, licet illa triennalis poſſeſſio non præiudicabat epiſcopo,propter ſuam prorogationem regulæ factam ad annum. Et ideo licet epiſcopus poſſet agere cõtra poſſeſſorem triennalem infra tempus prorogatum,non tñ hoc priuilegium perſonale conceſſum ratione perſonæ, poterat communicari Petro Coque, poſt triẽniũ ueniẽti ad cauſam iuxta ea quæ habentur in c. priuilegium.de reg.iu.lib. 6.& in l.in omnibus.ff.eodem titulo.& dixi late in ſimili quæſt.ſupra q.14.Sicut etiam uidemus, ꝙ proteſtatio facta per vnum,non prodeſt alteri tertio,in alterius præiudicium, ut no. d.Anto.in c.præterea. de appellat. præſertim,quando ille tertius eſt in negligentia. Sed ſi in caſu noſtro, prorogatio, quæ habet uim cuiuſdam proteſtationis,tertio ꝓdeſſet inferretur prę iudicium magnũ poſſeſſori triennali,qui priuaretur commodo ſuæ poſſeſſionis, & exceptione iſtius reg. Igiť hoc fieri non debet.quia reg.iſta eſt inducta in odium negligentium, non proſequentiũ ius ſuum, & in fauorem poſſeſſorum.Odia igitur debent reſtringi, & fauores ampliari,uulg.c.odia. Alias ſequeretur abſurdum,ꝙ negligens conſequeretur pręmium, unde merito pœnam ſperare & incurrere deberet,cõtra l.ꝙ Seruius.ff.quod ui aut clam.& in c.cum qui.de præb. libr. 6.Non enim debent iniuriæ naſci,unde iura naſcuntur.c.qualiter.de accuſ. Nam negligentes ex ſua negligentia pœnam, non præmium merentur.l.pupillus. ff. de his, in fraud.cred.Hinc eſt,ꝙ licet terminus ꝓrogatus,cenſeatur idem terminus cum primo, vulg.l.ſed ſi manente.de precar. illud non habet locum in materia odioſa,ut dicit Bal. in l.ſi a te.C. de pact.inter empt.& uend.ſequitur Fel.in c.de cauſis.in 2.colu. de offic.deleg.

Nec obſtant dicta Innocen.in dicto capit. cum ſuper.& Bar.in d. l. ſi perluſorio. cum aliis ſuperius allegatis: quia omnia procedunt quando tertius vult vti appellatione infra tempus, infra quod ipſe potuiſſet appellare. Secus enim, ſi uellet adhærere appellationi poſt lapſum tempus ad appellandum: quia tunc non licet ut in caſu noſtro, in quo tertius pro intereſſe uenit ad cauſam poſt completam & finitam triennalem poſſeſſionem pacificã & licet ueniat infra tempus prorogatum per epiſcopum, illa prorogatio ſibi neglĩgenti non prodeſt, in præiudicium triennalis poſſeſſoris:proderit tamen epiſcopo eam facienti, & ita pro iſta declaratione & reſolutione ad dicta Innocen.& Bar. eſt gloſſ.notabilis in c.ut circa.in uerſic. adhærentes.de elect.lib.6. quam ſequuntur cõmuniter Docto.poſt Bal.in authen.hodie. in fi.C.de appel.declarando tamen,ut per Fel.in ca.ueniens.el. 2. in 3.colum.uerſic. ſecunda concluſio. de teſt. & in dicto cap. cum ſuper in 3, column. & per Areti. in capit. olim. in quarto notabili. de accuſ. cum aliis concor.de quibus per Socynum, in conſilio 45.columna 3. cum ſequent. Et ita doctrinam Bart. in d.l.ſi perluſorio. declarant Abb.Imo.& Philip. Franc. in ca. pen.de appel.Salyc.in l.unica.C.ſi unus ex ex plur.poſt Bart.in l.ſi qui.§.fi. ff. de app. Ang.in l.ſi ſeparatim.§.quotiens.column. 4. ff. de appel. Hoc tamen fallit,& limitatur non procedere in caſu deciſionis Rotę 65.in nouis.

Vlterius pro iſta opi. facit quia eo ipſo ꝙ iſte Pet. Coque tertius tam tardè poſt finitum triẽnium uenit ad cauſam, præſumptio eſt contra ipſum, ꝙ ſciuerit litem ab aliis agitari ſuper beneficio,& negligenter omiſit uenire:quia hoc operatur triennalis poſſeſſio pacifica, quòd transfert præſumptionem negligentiæ in alium. Si igitur tanto tempore tacuit, & non eſt proſecutus ius ſuum, uidetur illud habere pro derelicto, & nocet ſibi quo ad poſſeſſionem, ut dicit Egid. deciſio 712. not. Felyn. in capitul penult. in ultimis uerbis. de re iudic.Et tenendo iſtam opin. non obſtat dictum Bald. in dicto capitulo.de cauſis.de offic.delega. & Felyn. ibi in 4.column. dum dicunt ſufficere conſenſum aliorum litigantium, quando fit prorogatio de tempore ad tempus, licet

tertius,

tertius, de cuius intereſſe agitur, non conſentiat: quia reſpondetur illud dictum nihil ad propoſitum facere, quia ibi quo ad prorogantes ualet prorogatio, nec conſenſus tertii prætendentis intereſſe, quo ad illos requiritur: neceſſariò tamen fuiſſet ſi prorogatio illa deberet ſibi nocere, uel prodeſſe, prout in correis, de quibus inferius dicetur. Sed in caſu noſtro alia ratio concurrit, uidelicet triennium excluſiuum actionis iſtius tertii. poſt quod quidem triennium nemo auditur, niſi ille, qui infra triennium prorogauit, & in illa prorogatione triennii bene quadrat dictum Bald. quòd conſenſus tertii non requiritur, cum ſit actus diuiduus, quem quilibet pro ſe facere poteſt in tempore, & qui illum non facit ſibi nocet propter ſui negligentiam.

Poſtremò, pro iſta deciſione adduco unum ſatis ſolidum & firmum fundamentum. Nam clarum eſt in iure, quòd interruptio ciuilis, quæ fit ad interrumpendum tempora præſcriptionis, ne currant facta per unum ſolum, prodeſt illi interrumpenti, & non alteri, quaſi reſtringatur actus ad certam perſonam actum exercentem, ut eſt text. in l. intra quatuor. ff. de diuerſi & tempo. præſcrip. Notant omnes Doct. poſt glo. ibi in l. cum notiſſimi. C. de præſcript. 30. an. & tradunt etiã Doct. in l. more. C. de rei uendic. & in cap. placuit. §. poteſt. 16. quæſt. 3. & Bart. & alii in l. naturaliter. ff. de uſucap. & Bald. in l. 2. C. de ſeruit. & d. Anton. Abb. & Mode. in capit. illud. de præſcript. cum pluribus concord. ut ſcribunt Modern. in tract. præſcript. in quarta parte 6. partis principalis. quæſt. 3. Sed in caſu noſtro prorogans tempus triennii ne currat, dicitur & interrumpere præſcriptionem regulę. ergo tantum ſibi debet prorogatio prodeſſe, & nõ alteri, cum ſit actus perſonalis.

Confirmantur ulterius iſta opin. quia præſcriptio huiuſmodi triennalis, licet aliquo reſpectu dicatur fauorabilis poſſeſſori, eſt tamen principaliter inducta in odiũ negligentium Ideo interruptio facta per unum, uel prorogatio non prodeſt aliis negligentib. niſi fiat ab vno ex correis credendi tunc enim prodeſt alteri, ut in l. fi. ubi gloſ. Bald. & Angel. C. de duobus reis. cum ſimilib. de quibus per dictos Moder. in d. tracta. præſcript. quæſt. 4. fol. 73. Nec poteſt hoc caſu iſte negligens excipere de lite per epiſcopum prorogantem infra tempus prorogatum mota, quaſi quòd iam fuerit beneficium effectũ litigioſum & non pacificum. quia reſpondetur, quòd hæc exceptio non fundat intentionem opponentis, iuxta l. final. C. de rei uendic. nec illa interruptio, quæ eſt ciuilis iuuat alium, quam interrumpentem, cum ſit perſonalis, ut eſt communis opin. quam tenent Docto prædicti, quam dicit etiam communem Abb. in d. cap. illud col. fi. uer. quæro an interruptio. Et ideo poſſeſſor triennalis, quo ad iſtum, liberas ædes habet. l. loci corpus. §. competit. ff. quemadmodum ſer. ami. nec litigium iſto caſu afficit beneficium. l. 1. & ibi gloſſ. & Bart. ff. de litig. ubi patet, quòd uitium litigioſi eſt perſonale, non reale. Et ſi iuuit ipſum epiſcopum litem inducentem tempore apto, non alium, ut not. in l. uitia. C. de acquirend. poſſeſs. & in l. 1. ubi Barto. de præſcript. long. temp. Ange. in authen. de litig. §. 1. coll. 8. per Bald. in l. fina. C. eodem titulo. Et licet Abb. in dicto capitul. illud dicat, quòd de iure canonico per cõteſtationem litis efficiatur quis malę fidei poſſeſſor, & ꝙ durat hoc uitium perépta inſtantia, & ſic interrumpitur præſcriptio quo ad omnes, quod in caſu noſtro uidebatur dicendum. Illud tamen dictum Abb. reſoluitur multipliciter. Primo, quia in præſcriptione iſtius regulæ non requiritur bona fides, ſecundum Rotam, ut inferius dicam in alia. q. Et licet requiratur, tamen per litis conteſtationem non inducitur uera mala fides, ſed præſumpta tantum, uel ficta: ut not. in l. nemo. C. de acq. poſſ. Nã poſſidens rẽ, & credens eã firmiter eſſe ſuã, nõ mouetur firmiter ad credẽdũ cõtrarium ex hoc ꝙ alius facit ſibi quęſtionem: alias de facili daretur materia impediendi perpetuo curſum præſcriptionis litem conteſtando, ut ſuperiùs dixi. Et ideo opinio. primam tenuit Petr. de Anchar. in capitulo primo de præſcription. in 6. dicens. quòd non ſolum de iure ciuili, ſed etiam canonico, ille qui

habet

habet malam fidem quo ad unum, & bonam fidem quo ad alium, poteſt præſcribere contra illum, contra quem habet bonam fidem, allegat. l. qui balneum. ff. qui pot. in pig. hab. Facit l. aut q aliter. § ſi qs, & ibi Bart. ff. quod ui, aut clam, & tenendo ꝙ hic non requiratur bona fides, res de plano procedit. Et iſta ſufficiant pro reſolutione iſtius q.

QVAESTIO XXII.

QVæro, ulterius, iuxta prædicta, utrum interruptio pacificæ triennalis poſſeſſionis facta ad citationem unius, proſit aliis?

SOLVTIO. Pro ueritate iſtius q. quam nullus hactenus aperuit, nec declarauit, in primis præmittere oportet, ꝙ poſſeſſio iſta triennalis, inducta per iſtam regulam æquipollet præſcriptioni: quia ſicut per præſcriptionem non acquiritur præſcribenti dominium, ſed ius excipiendi, ut tradunt gl. & communiter Doct. in l. in traditionib. C. de pact. ita & per diſpoſitionẽ iſtius regulæ, non acquiritur poſſeſſori titulus, ſed duntaxat exceptio, ut not. Fel. in c. ſicut de re iud. col 16. & in c. licet, de ſim. Item ſicut præſcriptio inducta eſt regulariter in fauorem poſſeſſorum, & odium negligentium: ita & regula iſta eundem effectũ producit. Quib. ꝓſuppoſitis, ꝓ reſolutione q. uidetur primo dicendum, interruptionem triennalis poſſeſſionis factam ꝑ unum, non prodeſſe omnib. aliis, per ea q̃ Bar. & omnes tradunt in l. naturaliter. ff. de uſuc. & Abb. in c. illud. de præſcrip. cum aliis concord. de quibus in proxima q. dixi. Et hoc uidetur tenere Bar. in l. fiſcus. ff. de iur. fiſc. ubi uoluit, ꝙ effectus litis conteſtatæ tanquam actus ciuilis, non porrigitur de lite ad litem. Et ita in terminis iſtius regulæ concludit Gloſſator concilii Baſil. poſiti in pragmaticam Franciæ, titu. de pacif. poſſeſ. in gl. ſuper uerbo termino rum, uerſ. quæritur, an motio litis. Sed iſtis non obſtantibus, contrarium tenuit ſemper Rota. Nam ſi unus tertius citat poſſeſſorem intra triennium, adeò beneficium efficitur litigioſum, ꝙ licet poſtea efficiatur triennalis, non poteſt talis poſſeſſio iuuari exceptione iſtius regulæ aduerſus quoſcunque. Quia ex quo ſemel per unũ interrupta fuit poſſeſſio pacifica, illa interruptio, & lis incœpta ſemper durat, quo ad omnes: donec uitium illud litigioſi per ſñiam purgatũ fuerit, iuxta deci. 10. in tit. ut lite pendente. in no. Itaque inualuit iã iſta opinio in Rota, ꝙ beneficium ſemel litigioſum cum uno, efficitur litigioſum, ſeu uerius, non pacificum, quo ad omnes alios. Punctus eſt modò uidere, in quo fundatur iſta opinio Rotæ: quia uidemus in contrarium eſſe communem regulam ſuperius traditam, uidelicet, ꝙ interruptio facta per unum, non trãſit ad alios. l. intra quatuor. ff. de diuerſ. & temp. præſc. Bar. in l. fiſcus. ff. de iure fiſ. cum aliis allegatis ſuperius, & hoc uidetur ſentire deciſ. 3. ut lite pen. in no.

Et ideo pro declaratione & corroboratione iſtius opin. & ſtyli Rotę, eſt ante omnia præmittendum, ꝙ duplex eſt ſpecies interruptionis: una eſt naturalis, & alia ciuilis, ut declarat notab. Abb. in c. illud. in 2. col. de præſc. poſt Bar & alios in l. naturaliter. ff. de uſucap. naturalis interruptio eſt illa quę cauſatur ex defectu, ſeu nullitate alicuius, ex ſubſtantialibus requiſitis ad pręſcriptionem. Exempli gratia: ad pręſcriptionẽ iuris cõis, regulariter reqrit titulus, & bona fides, ut hr in c. poſſeſſor, de reg. iur. li. 6 & in c. fi. de p̃ſc. cum uulg. Si ꝑ aliquem deregeretur præſcribentem non habere bonam fidem, uel non habere titulum, talis præſcriptio diceretur interrupta interruptione naturali, adeò ꝙ talis effectus interruptionis, introductus per unum durat poſtea quo ad omnes alios, donec ſuperueniat bona fides, & incipiat poſſeſſor de nouo præſcribere. ita no. Bar. & omnes in d. l. naturaliter, & Abb. in d. c. illud, in 2. col. Alia eſt interruptio ciuilis, q̃ cauſatur, non ex defectu aliquorũ ſubſtantialiũ p̃ſcriptionis, ſed extrinſecus, puta per citationẽ, uel litis conteſtationẽ. Et talis interruptio, cauſata ꝑ unũ, nõ operaẽ, niſi quo ad interrũpẽtẽ tm̃, & nõ quo ad alios ut dñt inra & Doct. ſuperius allegati. Iſtis p̃ſuppoſitis, uenio ad reſolutionẽ q. & dico ſic. ꝙ ſicut in p̃ſcriptione iuris cõis, ꝑ ſubſtãtia & neceſſariis reqſitis p̃ſcriptiõis

requi

requiritur regulariter titulus, & bona fides: ita in iſta regula, pro ſubſtantiali forma iſtius poſſeſſionis triennalis introducta eſt, & requiritur pacifica poſſeſſio, quę magis attenditur in iſta regula, quàm bona fides, ut dicam inferiùs q. 42. Imo loco bonę fidei requiſitę in aliis præſcriptionibus de iure communi, regula iſta expreſſe exigit pacificam poſſeſſionē, ut patet in text. Et in hoc differt præſcriptio iſtius regulæ, à præſcriptione iuris communis: quia illa non ita requirit pro forma ſubſtantiali pacificam poſſeſſionē, quo ad interruptionem perpetuam, ſicut regula iſta. Hoc adparet euidenter ex iis, quæ not. Abb. & Moder. in d. ca. illud. ubi uolunt, ꝙ de iure communi, per ſolam litis conteſtationem, non impeditur curſus præſcriptionis, ex eo, quia per illam, licet quis moleſtetur in poſſeſſione, non tamē inducitur uera mala fides, ſed pręſumpta, ſeu ficta, iuxta l. nemo. C. de acq. poſ. quæ non ſufficit ad interrūpēdū ꝑſcriptionē. Nam poſſidens rem, & credēs firmiter eā eſſe ſuam, non mouetur firmiter ad credendum contrarium, ex eo ꝙ alius ſibi intulit quæſtionem, aliàs de facili daretur materia interrūpendi perpetuò curſum præſcriptionis: ſufficeret enim, ꝙ quis litē non conteſtať, abſq; eo ꝙ fidē faceret de aliquo iure ſuo, qđ eſſet abſurdū, ita dicit Abb. in d. c. illud & ibi ſequitur Fely. & ante ipſum Paul. de Caſt. in l. i. C. de fruct. & lit. expe. & ante oēs Bar. in l. illud. ff. de pet. hær. & reaſſumūt Mod. in tract. pręſc. in quarta parte 6. pártis prin. q. 1. Ex quibus adparet, quòd in præſcriptione de iure communi, non conſideratur ad interrūpendam præſcriptionem, quòd ſolùm qs moleſtetur per citat. uel litis conteſtationem. ſed requiritur, quòd neceſſariò concludatur mala fides, per ſententiam, uel aliter per probationes: quia tali caſu impeditur bona fides, quæ eſt unum ex ſubſtantialibus requiſitis ad pręſcriptionem, ſed in regula iſta eſt contrarium: quia in ea requiritur pacifica poſſeſſio, pro forma & requiſito ſubſtantiali: adeò, ꝙ ſi illa interrumperetur, etiam ſola citatione executa, regula iſta nihil proficeret. Nam regula iſta, ut dixi, non requirit bonam fidem, ſecundum interruptionem Rotæ, ut infrà dicam in dicta quæſtione: ſed requirit pacificam poſſeſſionē pro forma ſubſtantiali. Quo ſtante, ubi aliquis citat pacificum poſſeſſorem, clarum eſt, quòd ex quo per illam citationem deſinit eſſe pacificus, ut notat Paul. Card. & Imol. in clement. gratiæ. de reſcript. Et ꝑ cōſequens, per illam citationem extinguitur unum ex ſubſtantialib. requiſitis in iſta regula, uidelicet pacifica poſſeſſio, talis interruptio erit naturalis, ſecundū præſuppoſita ſuperiùs. Quo caſu īterruptio naturaliter facta ꝑ unum, durat quo ad omnes, quandiu durat effectus ex illa interruptione cauſatus, ſm cōes doct. ſuperiùs allegatas. Itaque talis poſſeſſor nō poterit, durante tali lite, ſiue interruptione, uti exceptione iſtius regulæ contra aliquem. Et intelligendo iſto modo regulam, ſtylus Rotę de plano procedit, & dicta deciſ. 10. ut lit. pēdē. rectè poterit defendi ab his, quæ dixit Nicol. Milis auditor in uerbo, lite pend. & Gloſſ. in regu. 27. de ſubrogandis. Ex quibus etiam liquidò adparet, ea quæ ſuperiùs adducta fuerūt ꝑ cōtraria parte, nō obſtare, cū loquanť in interruptiōe ciuili.

Et ex iſtis poteſt inferri, ad quæſtionē quam in prædicta audientia propoſuit R. D. Ioan. Paulus in Rota, in una Toletana Abbatiæ S. Vincentii: de qua etiam ſuperiùs quæſ. præcedenti meminit, in alio tamen propoſito. Quæſtio igitur talis fuit. Epiſcopus Balneoregien. habebat prorogationem iſtius regulæ ad annum: quidam etiam Frāciſcus Sapata habebat etiam aliam prorogationem ad alium annum. Accidit, quòd dictus epiſcopus poſt triennalem poſſeſſionem completam, infra tempus tamen ſuæ prorogationis regulæ, datum ſibi, & dicto Franciſco Sapata, citauit Petrum de la Penya poſſeſſorē triennalem. Deinde labunt tempora prorogationis, & Franciſcus Sapata agit contra dictum Petrum poſſeſſorem. Ille excipit de iſta regula. Replicat Franciſcus, regulæ non eſſe locum, ex eo, quia non eſt pacificus poſſeſſor, propter citationē factam per Epiſcopum Balneoregien. Petrus poſſeſſor triplicat, & dicit citationē epiſcopi non iuuare, duplici ratione: qa tempore

tẽpore citationis iam ipſe Petrus fuerat triennalis poſſeſſor pacificus. Et licet per prorogationem epiſcopi, tempus illud triennii prorogatum fuerit, & infra tempus prorogationis fuerit citatus, illa citatio ſeu interruptio poſſeſſionis facta per epiſcopum, debet tantùm epiſcopo prodeſſe, non autem Franciſco negligenti, & tardè uenienti. Nam licet facta fuerit citatio per epiſcopum, infra tempus prorogationis regulæ, conceſſum d. Franciſco: ex quo tamen Franciſcus nihil egit infra tempus ſuum prorogatũ, neque ratam, aut gratam habuit litem motam per epiſcopum, qui infra tempus adhærere poterat: meritò nunc debet, tanquam negligens, exceptione regulæ repelli, poſtquã nihil agẽdo ꝑmiſit labi tẽps ꝓrogationis.

Quæritur modò, nunquid iſta regula obſtet dicto Franciſco, adeò quòd iuuari non poſſit ex citatione, ſiue interruptione facta per d. Epiſcopum? Quòd habeat locum regula in fauorem dicti Petri poſſeſſoris, contra Franciſcum Sapata, faciũt duo motiua efficacia. Primum, eſt ex doctrina Bar. in l. ſi perluſorio. ff. de appel. poſt glo. in c. circa. in uer. adhærentes. de elect. lib. 6. dum uoluit tertium uenientem pro intereſſe, poſſe uti appellatione ab alio interpoſita, ſi ea utatur, intra tẽpus, infra quod poſſet appellare, ſi ſententia fuiſſet lata contra eum. ſequitur Floria. in l. 1. ff. de appel. & alii, ut dixi in proxima præceden. quæſtione. Sed dictus Franciſcus Sapata, infra tempus ſuæ prorogationis non eſt uſus, nec ratam habuit litẽ motam per epiſcopum. Igitur diligentia illius, ſibi non debet prodeſſe.

Secundò, quia quando interruptio facta fuit uigore priuilegii prorogationis, & ſic iure ſpeciali, tali caſu illa interruptio ſolùm prodeſt interrumpẽti, & non alteri, etiam habenti cauſam annexam cũ appellante, etiam in caſu, ubi alias de iure communi ſolet prodeſſe, ut eſt doctrina Bart. in l. ſi cui expreſſum. in 3. col. ff. de appellat. & facit ad hoc not. dictũ Bald. in l. petendæ. col. fi. C. de temp. in integ. reſtit. ſequitur Fely. in c. ſi diligẽti. in 8. colum. uerſic. ſecũdum corollarium. de for. compe. eſt gloſſ. notabilis in cap. penult. ff. de appellat. quam ibi Abb. & Imol. & omnes Moderni ſequuntur: quæ uoluit, quòd in terminis illius tex. ideo appellatio unius, ex duobus correis, una ſuia condemnatis, prodeſt alteri: quia appellatio fuit factam iure communi. Secus, ſi ſpeciali, qa tali caſu diligentia unius nõ prodeſt alteri. facit pro hac parte. l. Lucius. ff. de ſeruit. ruſt. prædio. & quod not. Ioan. Fab. in §. quodcunque. inſtit. de iure nat. Et iſta interpretatio mitio admittenda eſt in fauorem poſſeſſoris, cuius beneficio regula iſta introducta fuit, & etiam, ut litium ſit finis, ad quarum extinctionem regula iſta emanauit, ut patet in fine. Et talis interpretatio, per quã lites tollantur, conuenit reipub. ut in l. ſi quis ingenuũ. §. fin. ff. de cap. notat Bart. in l. ambitioſa. in 4. & 5. col. ff. de decre. ab ord. fac. & Fely. in rubr. de treu. & pa. in 3. col. cum concord. ut dixi in regula de annali. q. 2. Vnde quatenus prorogatio regulæ tendere in eius fauorem, extendenda eſſet: ſed quatenus tendit in odium, debet reſtringi. Vnde meritò uoluit Bal. in l. ſi à te. C. de pact. inter. emp. & uen. quòd prorogatio termini in odioſis, non reputatur eadem cũ termino: ſecus in fauorabilibus, in quibus procedit l. ſed ſi manente. ff. de precar.

Suadetur iſta opinio ex alio motiuo, quia clarum eſt, quòd ex quo Petrus de la Penya compleuit triennium pacificè, epiſcopus per ſuam prorogationem potius uidetur obtinuiſſe licentiam agendi, quã licentiam excludebat regula, os unicuique claudens, quàm ꝙ papa uiſus fuerit trienniũ regulæ ad quadriennium prorogate. Patet, quia prorogationes epiſcopi, & dicti Franciſci, licet fuerint infra triennium conceſſæ: non tamen papa uoluit tẽpus prorogatum currere, niſi à fine triennii: quo caſu non dicitur propriè prorogatio, ſed quædam noua conceſſio, ſeu dilatio, ut dicit Bal. Fely. & alii Modern. in cap. de cauſis. de offi. deleg. Et per iſtam talem conceſſionẽ, nihil aliud inducitur, niſi ꝙ aperitur os epiſcopo, quod per regulam clauſum erat. Vnde ſi egit, ſibi debet prodeſſe, cùm ſit priuilegium perſonale, non autem d. Franciſco, qui non utẽdo

per

ex illo tex.no.ꝙ licet dilatio data uni,poſſet alteri prodeſſe,illud eſt uerum, niſi alter noluerit uti dilatione, renūtiando ꝓbatio.& allegationibus ſuis,quod factū uidetur hic per d.Franc.Sapata, qui infra tēpus prorogatū nihil agendo tacitè uiſus fuit renuntiare defenſionibus ſuis.Tenendo tamen contrariam partem,uidelicet ꝙ reg.iſta obſtet d. Frāc. ad prędicta motiua reſponderi poteſt. Primò, quia licet uerū ſit,ꝙ interruptio, ſiue appellatio facta ꝑ unum ex correis,iure ſpeciali non poteſt aliis in caſibus, in quibus de iure communi alias prodeſſet: hoc tamen habet locū, quando illis,quibus prodeſſe poſſet, etiā iuuari poſſunt iure ſpeciali. Ita notabiliter limitat,& declarat Bal.in l.unica.in 2. colum.C.ſi unus ex plurib. appellat. Et licet contrarium teneat ibi Saly. nihil allegans, tamen opinio. Bald. ſequitur Bened. de Peruſio in dicto capitulo penult. de appellat. & ibi hoc tenet idem Bald. Pro qua opin.facit optimè text.allegat.ꝑ Bal.in l. præſes.ff.de min. Et iſta eſt communis opi.ut probat Ang.Aret in l.ſi qui expreſſim.§.quotiens,in 4.col.ff.de appe. Cùm igitur in caſu præſentis,q.dictus Frāciſ.Sapata habeat etiam ſpecialem prorogationem iſtius regulæ,ſicut d.epiſcopus ideo interruptio facta per epiſcopum uigore ſuæ prorogationis ſpecialis, proderit dictum Franciſ. habenti etiam prorogationem. Et pro iſta opinio. faciunt ea,quæ tradit Pet.de Anch. in clem. ſi appellationem,in fin. de app. ubi dicit in ſimili,ꝙ ſi appellans non eſt proſecutus appellationem ſuam infra biennium, ita ꝙ propter eius negligentiam deſerta fuit appellatio per lapſum fatalium, ſi appellatus,qui poſt dictum tēpus fuit legitimè impeditus,poteſt agere,procedat ad ulteriora coram iudice appellans, qui iā fuit excluſus per lapſum fatalium, poterit admitti ad contradicendū, excipiendum,& proſequendum ius ſuū,ex perſona appellati,allegat tex.in l.petendæ. C.de temp. in inte.reſt. Ubi excluſus a termino, admittit̄ beneficio aduerſarii: quod facere ex ſua perſona non poſſet,ad idem alleg. dictum Inn.in c. 1. de confirmatione utili uel inutili inducendo,ut ibi per eum. Et de plano procedunt, quando dictus Franciſcus ſciuit interruptionem factam per epiſcopum infra tempus ſuæ prorogationis: quia tali caſu ſibi prodeſt, ēt ſi nihil ageret infra tempus ſuum prorogatum: quia uiſus eſt confidere de diligentia, & remedio iuris procurato per epiſcopum. Secus uerò,ſi ſciret diligentiam epiſcopi, poſt tp̄s elapſum ſuæ prorogationis:quia tali caſu non prodeſſet ſibi talis interruptio,per ea quę dicit Bar.in l.ſi cui expreſſum,in 3.col.ff.de appel. ſequuntur communiter Doct.in d.c. pen. de appel. & ibi latius per Ang. de Caſtr. & in dubio ignorantia præſumitur,niſi probetur ſcientia, uulg.l.uerius, ff. de prob. qualiter autem probetur ignorantia, in alia quæſtione dicetur.

Et pro iſta parte facit,quia negari non poteſt, ꝙ prorogationes conceſſæ dicto epiſcopo,& Franciſ.id faciebant, ꝙ perinde illis ſuffragabantur, ac ſi infra trienniū adhuc fuiſſent.Unde triēniū regu.uirtute ꝓrogationis,quo ad iſtos, effectū eſt quadriennium.Et ideo, qua ratione citatio facta intra triēniū īducit interruptionē poſſeſſionis, quo ad omnes pari modo citatio facta in tēpore prorogato inducit interruptionem, quo ad omnes habentes prorogationem, cum in effectu illud quadriennium reputetur triennium, ex quo talis prorogatio fuit facta durante triennio.

Nec obſtat, ꝙ in odioſis terminus prorogatus non eſt idē cū primo,iuxta dictū Bal.in d.l.ſi a te.Quia hoc eſt uerū, qñ ꝓrogatio fit a partib.ſecus, ſi a principe, q poſſet in totū reg.derogare: quo caſu terminus ꝓrogatus nō dicit̄ nouus,per ea q̄ dicit Arc.in l.ſi filius a patre.§.i.in 3.not. ff.de lib.& poſth.q dicit ꝙ actus alteratus ꝑ ſuperiorē, ſine facto hoīs ēt in odioſis nō facit nouum hoīem.Et hoc manifeſta rōne ꝓbat,qa cōſtat ꝑ citationē factā in tp̄e ꝓrogato, quē deſinere eſſe pacificū poſſeſſorē.Sed interruptio pacificę poſſeſſionis eſt naturalis,& illa ꝓdeſt oīb.ergo ꝓderit d. Frāc.Et ita ꝑ iſta motiua, ꝓ & cōtra,die 16.Martii 1538.in d.cauſa Toletana,cotā eodē,dñi mei coauditores ſe diuiſerūt,& uota fuerūt paria:qa 4 tenuerūt primam

primam opinionem,& alii quatuor ſecundam. Cum prima tamen opinione inclinabat R. D. Io. Paul.qui proponebat cauſam: itaque fuerunt quinque pro illa opinione. Sed quia ex ſtylo non ſolent communiter numerari uota proponentium, neque etiam ipſi ſolent conſilium, niſi rarò,proferre:ideo cauſa manſit in iſto puncto dubia,ſuper qua interim erit cogitandum,donec Rota aliter determinet.

QVAESTIO XXIII.

QVęro,ſi habens prorogationem iſtius regulę ad annum, cui non competit efficax ius contra triennalem poſſeſſorē, cedat ius ſuum in alium habētem melius ius, qui tamen excluſus erat per regulam: utrum poſſit iſte reſignatarius, etiam ſubrogatus ad ſtatum,in quo erat cedens, uti beneficio prorogationis cedentis, ut poſſit agere contra triennalem poſſeſſorem, a quo primus fuerat excluſus?

SOLVTIO. Iſta quęſtio uentilatur modò,de menſe Ianuario 1539. in Rota, in eadē cauſa Toletana Abbatię, de qua in proxima ſuperiori quæſtione memini, coram eodem R.D.Io.Paulo.Nam pręſupponitur in facto, quòd dicta Abbatia fuerit per triennium pacificè poſſeſſa per Petrum de la Penya. Adquam Abbatiā competebat ius duobus, uidelicet, domino epiſcopo Solis, & cuidam Petro Coque.Sed ius Petri Coque erat melius iure epiſcopi. Petrus tamen non poterat ſuo bono iure experiri, propter lapſum triennalis poſſeſſionis Petri de la Penya,a quo fuerat excluſus. Epiſcopus uerò,licet bonum ius non foueret,ſicut Petrus:poterat tamen agere contra dictum triennalem poſſeſſorem,uigore prorogationis,quam obtinuerat ad regulam iſtam. Modò accidit,ꝙ dictus epiſcopus ceſſit omni iuri ſibi competenti in Petrum Coque,habentē ius bonum,ſed elidibile exceptione iſtius reg.Modò uult uti prorogatione epiſcopi ad effectum agendi contra poſſeſſorem. Dubitatur nunquid poſſit?Pro parte affirmatiua,uidetur prima facie dicendum,ꝙ ſic:quia qua ratione epiſcopus uti poſſet iure Petri Coque, ſi ſibi cederetur contra triennalem poſſeſſorem, uigore ſuæ prorogationis, dato ꝙ Petrus contra poſſeſſorem agere nō poſſet, eadem ratione & Petrus uti poterit facultate agendi epiſcopo cōpetenti: cum correlatiuorum eadē ſit ratio.l.fi.ff.de accepti.l.cum ſimilib.Pręſertim,quia cum Petrus Coque ſit in iure epiſcopi,& in eo ſtatu, in quo epiſcopus ſubrogatus erat:debet in omnibus naturā illius ſumere,iuxta uulg.c.eccleſia,ut lite pend.cum ſimil.Accedit, quia cum per renuntiationem conſolidatum ſit ius epiſcopi cū illo iure Petri,& effectum ſit unū ius indiuiduum,uirtus alterius iuris tranſfundi debet cum qualitatibus ſuis in aliū iuxta tradita per Mod.in c.1.in 4.col. de præſc.cū materia l.ſi cōem.ff.quemadmodum ſer.amit.& in c.per ruas,de arb. & c. ſacris,de ſepul.facit l.Stichum.§.additio. ff.de ſolut.& l.Vranius.ff.de fideiuſ. Bar. in l.ſi is qui pro emptore.in 6.q.principali.& ibi Mod.col.89.ff.de uſuc. Ex quo facile fiet,ꝙ illud,quòd quis ex perſona ſua cōſequi non poterit,ex alterius ꝑſona cōſequaƭ,iuxta tex.in c.autoritate,de conc. præb.li.6.& l.2.§.fin.de hær.uel act.uend. & ea q̄ notat late Mod.poſt Bal. in l.ſi qs ex argentariis.§.1.ff.de ede. Et quia in dubio cauſa,quæ prodeſt,debet attendi,quādo eſt magis potens, & non illa quæ nocet,ut tradit Fel.in c.fi. de excep.

Iſtis tamen non obſtantibus contrariū tenuit Rota 15.eiuſdem menſis Ian.1539. iſtis rationib. Primo, quia prorogatio eſt beneficium perſonale, acquiſitum prouidentia dicti epiſcopi. Ea igitur quæ merito perſonę a principe impetrātur, in aliū nō transferuntur,l.1.§.ſi quis autem,ff.de ſuc.edi.facit tex.in §.ſed & quod principi ibi: nam quod ob meritum indulſit alicui,&c.inſt.de iur.nat.ex quo text. & aliis ſuperius in 14.& 20.q.allegatis,limitatur illa uulgaris regula, ꝙ ſubrogatus ſapiat naturam ſubrogati, ut uidelicet non habeat locum reſpectu qualitatis adhęrentis perſonę,ut limitat Alex. in conſ. 107. col.3.li.3.ut dixi in d.q.

Sic etiam dicimus, ꝙ prorogatio facta in una perſona,non transfertur ad aliam, ut expſſe tenent nouiſſimi in l.ſi ſubiiciāt in 2.col.ff.de iud.arg.l.ſi ita ſtipulatus. §. Chry

Chryſogonus.ff.de uerb.obl.& in l ſi cùm Hermes.C.locat.Et ſecũdũ iſta iuſtificatur dictũ Bal.in l.2.col.1. uerſic. ſed pone pa pa.C.de ædil.action. Vbi uoluit, ꝙ ſi papa cõceſſit uni, ꝙ poſſit emere aliquã rẽ, quę alienari nõ poterat, ille non poterit alteri cõcedere illã facultatẽ, q̃a eſt perſonalis, & etiã depẽdet à principe: & ſi cõceſserit, res reuertitur ad primã naturã, ut uideli cet alienari amplius nõ poſſit.fac. ea quæ Bal.ſcribit in l.cũ multa.uerſ.ex iis cõclu de.C.de bo.quæ lib. Ita in propoſito ui detur dicendum. Nã iſta facultas agendi uigore prorogationis, cõceſſa fuit à prin cipe epiſcopo, per prorogationẽ: cũ aliàs epiſcopus experiri nõ poſset lapſo trien nio reg. Quod igitur ĩtuitu ꝑſonæ ſuæ cõ ceſſum eſt, in aliũ nõ tranſit, niſi princeps denuo cõcedat. Sicut uide mus, ꝙ licet hę res cõueniri poſſit, ubi defunctus poterat. hæres abſens.ff.de iud. ubi tamẽ diuerſa qualitas fuit in defuncto, quã in hærede, illa qualitas in hæredẽ nõ trãſit: licet eadẽ perſona reputetur, ut no. Abb. in c. quia gu.col.ul.de iud. & ibi communiter Doc. dicunt, ꝙ ſi clericus ſuccedat laico, licet laicus ubique conueniri poterat: non tamẽ hoc tranſibit in hęredem clericum, ut ibi latè per eos.

QVAESTIO XXIIII.

QVæro, an ſi reſignans poſt reſignatio nẽ perfectã ex cauſa ꝑmutationis. per trienniũ pacificè in poſſeſſione manſe rit, exceptione iſtius regulæ, aduerſus ter tium impetrantem, tueri ſe poſſit?

SOLVTIO. Hæc quęſtio bis uel ter propoſita fuit in Rota, ꝑ R.P. D. Petrum, Vortiũ, epiſcopũ Aquẽ.in quadã cauſa Virdunẽ.canonicatus, & præbẽdæ. In qua poſt uarias informationes Domini tãdẽ 22.Iunii 1536.inclinarũt in partẽ negati uam, uidelicet, reſignantem poſſeſſorem triennalẽ tueri ſe nõ poſſe regula iſta. Et quamuis Domini omnes ita ſe ſenſe rint: uoluerũt tamẽ melius deliberare, ꝑ pter grauitatem quęſtionis quotidie con tingentis. Mihi tamẽ iſta opinio multùm placet, quę in primis uiua ratione & auto ritate iuris comprobari poteſt. Nam notũ eſt apud omnes, regulam iſtam non tueri merum detentatorem ſine titulo, ſaltem colorato. Et in hoc differt à regula de an nali, quæ merum intruſum defendit ſine titulo. Sed ſic eſt, quòd renuntians. etiam ex cauſa permutationis, perdit titulum & poſſeſſionem, & manet in mera detentio ne beneficii, ut dicit deciſ.1.de rerum per mut.in nouis.& 16.eod.titul.in antiquis. Ergo licet poſteà poſſideat per triennium tamen manet nudus detentator, & ſic nõ debet defendi regula.

Et quòd talis renuntians ex cauſa per mutationis remaneat omnino poſt renũ tiationem ſine titulo, adparet manifeſtè: quia ſi permutatio nõ haberet effectum, renuntians nõ poſſet redire propria auto ritate ad ſuum beneficium ſine noua col latione ſuperius, quia aliàs diceretur in truſus, ut ibi dicitur. Et tenent communi ter Doct.in cap.cũ uenerabilis. de excep. ubi Moder.atteſtantur iſtã eſſe communẽ opinionem. quam latè defendi Barth. So cin.in conſi.148.incip.in primis. Et reaſ ſumit D Petr.olim inſignis Rotæ auditor in repet.c.1.in 15.col.de rerum per.lib.6. Et ſunt de hoc penè infinitæ deciſiones Rotæ ſub titulo de rer.permut. in nouis, in antiquis, & in antiquiorib. Hinc eſt, ꝙ ſi talis renuntians ex cauſa permutatio nis, etiam ui expoliaretur, non poſſet age re interdicto unde ui, nec condictione ex cano.reiteranda.ut dicit deciſ.2.de rerum permu.ĩ nouis.& deciſ.8.eod.tit.in antiq. Sequitur Nicol.Mili in uerbo, permutio. cum aliis concord.quos idẽ Petrus Andr. ſcribit in d.c.1.in 16.col.quæ omnia iſta in ratione fundantur, quia ex quo permu tans per renuntiationem ſuam perdidit titulum & poſſeſſionem, non potuit bene ficium ſine canonica inſtitutione, & ſic ſine titulo poſſidere. Et propterea expo liatus carens titulo, nõ debet reſtitui iux ta communem & triuialem conſuetudi nem Rotæ, fundatam in dicto Inno.in c. in literis.de reſt it.ſpol.Et eſt deciſ.Rotæ 20.de reſtit.ſpol.in antiquis. Nam opor tet etiam ſpoliatum probare poſſeſſionẽ ſe habuiſſe ab illo, qui autoritatem habet inſtituendi: ut latè probat deciſ.5.eo.ti.in antiquis. Et hac de cauſa uidemus, quòd poſſidens triennio beneficium prius alte ri unitum, non iuuatur exceptione iſtius

regulæ

reg. quia caret titulo, ꝙ ꝑ unionem extinctum fuerat, & per conſequens, neque poſſideri poterat, quod iam non erat in rerum natura, ſed erat confuſum cum alio beneficio, ut ſuperiùs in 8. q. latiùs dixi. Ita hic dicendum uidetur.

Nec obſtat, ꝙ expectatiua reuocata dat colorem tituli, ad effectum, ut ſpoliatus poſſit reſtitui, ut ſæpius tenuit meo tēpore Rota, & dicam in alia quæſt. Ergo pari modo debet dare colorem titulus primus reſignantis, licet ille fuerit ꝑ renuntiationem extinctus. Quia rñdetur, ꝙ termini ſunt diſpares. Nam ꝙ expectatiua reuocata dat coloratum titulum, eſt in odium ſpoliantium, contra quos omnia iura clamant, & multa ſpecialia in eorum odium ſunt inducta: contrà leges omnes oppreſſis ſubueniunt c. cū uniuerſorum. de rer. perm. & hac de cauſa multùm ſpoliatis fauent, quæ ratio ceſſat in caſu noſtro, ex quo regula iſta eſt odioſa, & aliquādo exclúſiua boni, ſeu melioris iuris ipſius impetrantis. Et ideo odia reſtringi debent in caſu ſuo, & fauores ampliari, ut dicit regula iuris in c. odia. Vel ſecundò poteſt reſponderi, ꝙ ideo in caſu noſtro titulus primus beneficii reſignati nō eſt ſufficiēs, quia illo ſe uoluntariè, & ſponte priuauit reſignans, quod ceſſat in expectatiua reuocata, quæ multotiens ignorantibus expectantibus, & inuitis reuocantur, ſicut in ſimili uidemus, ꝙ licet nuda detentio defendat detentorem, quo ad regulam de annali: ubi tamen quis uoluntariè à principio conſenſit priuationi beneficii, puta ob non ſolutionem penſionis, regula illa non tuetur illum detentorem, ut ibi, quia uolenti & à principio conſentiēti non fit iniuria.

Nec obſtat, quòd per lapſum triennii præſumitur retroceſſio, ut aliàs dicitur in alleg. Lapi. 89. quia reſpondetur hoc non eſſe uerum, niſi in ſucceſſore: non autem in ipſo reſignante, qui non poteſt allegare retroceſſionem, ex quo eſt certus de facto ſuo, & debet eam producere. Quæ ratio non militat in ſucceſſore allegante retroceſſionem ſui prædeceſſoris poſſeſſoris triennalis. & ita loquitur & intelligitur per Rotam allegatio Lapi.

Et præſuppoſito, quòd lapſus triennii in ipſo reſignante præſumeret retroceſſionem, adhuc illa præſumptio non induceret titulum ſufficientem ad regulam, duplici ratione. Prima, quia regula requirit quòd quis poſſideat beneficium pacificè per triennium cum titulo ſaltem colorato, ita quòd titulus debet præcedere poſſeſſionem triennalem, ut quis dicatur per triennium cum titulo colorato poſſediſſe: quia aliàs ſolum & nudum triennium non producit titulum. Quo ad hoc igitur ut regula iſta poſſeſſorem iuuet, requiritur quòd titulus poſſeſſionem præcedat tanquam fundamentum, non autem ꝙ ſequatur: quia tali modo poſſeſſio præcedens ſine titulo continuata, tanquam mera detentio, poſſidentem non iuuaret ad effectum iſtius regulæ. Requiritur igitur ꝙ titulus præcedat tanquam neceſſarium antecedens, ut cum eo poſſeſſio triennalis continuetur. aliàs ſequeretur inconueniens, quòd idem triennium induceret duo ſpecialia, v3, ꝓductionē tituli, & exceptionē regulę, quod regulariter prohibetur, iuxta uulg. l. 1. C. de dot. promiſſ. & eſt contra longęuam Rotæ interpretationem cum uerbis regulæ concordātē. Et licet Rota teneat ſufficere ad effectum iſtius reg. tit. præſumptum, intelligitur de tit. reſultāte ex poſſeſſione præambula x. annor. Nam ſi aliquis ſine aliquo titulo uiſibili poſſideret beneficium per decem annos, acquirit præſumptum titulū, iuxta not. in cap. illud. de præſcript. tradit Pet. de Anc. in conſ. 117. & Lap. alle. 89. Cum quo quidem præſumpto titulo ſi quis poſtea per triēnium poſſideret pacificè, acquiri priuilegium regulæ, ſicut ſi haberet titulum realem & uiſibilem, ut latiùs dicam inferiùs in alia quæſt. ubi erit hoc principaliter tractandum. Patet igitur ex prædictis, quòd iſta ſola poſſeſſio triennalis non eſt habilis ad producendum titulum habilem, ad effectum, ut acquiratur exceptio iſtius regulæ.

Nec obſtat etiam, quòd execrabilis, ꝗ habet titulum infectum a iure, tuetur iſta regula, ut eſt dictum ſuperiùs q. 10. quia hoc ideo eſt, quia execrabilis retinet ex uoluntate ſua ſuum priſtinum titulum,

quo nunquam ſe ſponte priuauit ſicut re nuntians. Vnde licet titulus ſit nullus, retinet adhuc colorem, donec declaretur nullus, iuxta diſpoſitionem c. cum ſecundum de hæret. lib. 6. Hinc eſt, ꝙ execrabilis non debet interim poſſeſſione ſua priuari, qa bene poſſidet, ut patet in cap. licet epiſcopus. de præb. lib. 6. Vbi tamē per ſententiā declaratus eſſet, tunc quia execrabilitas tranſiret in notorium, & tunc de mera illius occupatione adpareret, tali caſu execrabilis non tuet iſta reg. Et idem qñ execrabilis renunciaret, & poſt renuntiationē maneret in poſſeſſione, quia iſta reg. eum non iuuaret, ut dictum eſt in dicta queſtione 10. tunc. n. termini eſſent pares. Vbi tñ prædicta ceſſant procedit deciſio facta in dicta q. 10. Ex quibus omnib. habes clarè dilucidatam hanc quæſtionem.

Sed circa præmiſſa conſiderandum eſt, quia prædictis obſtat deciſ. 1. de renunt. in no. ubi probatur, ꝙ renuntians manens in detentatione ſi expolietur, debet reſtitui: ergo manifeſtè adparet, ꝙ retinet titulū coloratum. quia ſi dictum titulum non haberet, non reſtitueretur, quia ſecūdum ſtylum Rotæ fundatum in dicto Inn. in ca. literis. de reſti. & ſpol. & in pluribus aliis deciſionib. nemo ſpoliatus in beneficialib. ſine titulo colorato reſtituitur. ſi igitur reſtitutio tali detentori, etiam nondum annali conceditur: à fortiori triennali tribui debet.

Et retenta prima opinio. limitatur illā procedere. quādo poſſeſſor triennalis aliū titulum non habet, quàm illum, quem renūtiauit. Secus uerò, ſi deinde poſt annum per reſignatarium in fauorem, cuius ceſſerat in eundē reſignantem realiter, & cum effectu retroceſſio facta fuiſſet. Nam ſi cū dicto retroceſſionis titulo poſſeſſionē triēnalem continuaſſet & compleuiſſet, dato etiam ꝙ in dicta retroceſſione de fructib. in antea malè perceptis mentionem non feciſſet, nihilominus talis poſſeſſor exceptione regulæ iuuaretur. Nam retroceſſio non faciens mentionem de fructibus malè perceptis, fit nulla, & talis impetrans uidetur reddi inhabilis, quo ad illud beneficium obtinendum, iuxta latè tradita per Felyn. in cap. poſtulaſti. in pen. & fi. col. & in c. in noſtra. in 2. corrol de reſcript. nihilominus talis inhabilitas donec ſit ꝑ ſententiam detecta, & declarata, non præſtat impedimentum quo ad iſtam regulam. ſicut de execrabili, & non promoto, ſuperius in 10. quæſt. diximus. Nam etiam illi indebitè capiunt fructus, & redduntur inhabiles ab beneficia, ut patet in extrauag. execrabilis. & tñ defunduntur exceptione iſtius reg. ut ibi latiſ. dictū fuit, qa reg. iſta duos tantum caſus inhabilitatis excipit, ergo in aliis remanebat firma: præſertim qa in caſu noſtro titulus retroceſſionis eſt coloratus, quia eſt datus ab illo, qui dare potuit, iuxta vulgatas doctrinas Doct. in c. cū noſtris. de conceſ. præb. Et ita hodie. 7. Ianuari. 1540. cōclulum fuit in Rota, in iſta eadem Virdunenſ. canonicatus, coram R. D. Ioan. Paulo.

QVAESTIO XXV.

QVæro, an exceptio iſtius regulę, quæ competebat poſſeſſori, poſſit opponi per eundem poſt amiſſam poſſeſſionē per tres ſentētias cum executorialib. in iudicio reſtitutionis in integrum, cum clauſula, conſtito de bono iure?

SOLVTIO. Hodie. 25. Iunii. 1537. ꝓpoſuit hoc dubium R. D. Ioann. Mohedanus in vna cauſa Leodien. Præpoſituræ, & maior pars inclinabat, ꝙ non, ex eo quia ptout alias fuerat concluſum, per Dominos in vna Caurien. portionis, quam de anno 1519. propoſuit. do. Guliel. Caſſiodorus, ut ipſe idem meminit in ſuis collecta. Regula iſta eſt perſonalis, adeò ꝙ inhæret tantum oſſibus poſſeſſorum, nec eius priuilegium alteri, quàm poſſeſſori concēditur, ut indicant uerba regulę, ibi, Necnō impetrationes quaſlibet de beneficiis ſic poſſeſſis. & iterū ibi, Pacificè poſſederint. Igitur alii quàm poſſeſſores de ea opponere non poſſunt: quia qualitas adiecta uerba, debet adeſſe tempore ueibi. l. ex facto. cum vulg. ff. de vulg. & pupil. & l. Titius. vbi Bar. ff. de teſtame. mil. Beneficium. n. datū perſonæ, non egreditur perſonā. l. qa tale. ff. ſolu. matrim. c. priuilegium. de reg. iur. lib. 6. & ꝙ ius excipiendi perſonale ꝑ ſonam non tranſgrediatur, eſt doctrina

Bat. in l. ſi tertius. §. ſi prius. col. fin. ff. de aqua plu. arc. Et ita etiam adnotauit R. P. D. Iacob. Simonetta tunc auditor, & poſtea cardinalis bene meritus, in quibuſdã ſuis memorialibus Rotæ. Et iſta a fortiori militant in caſu noſtro, quia eſt quid imputandum iſti reo modò reſtitutionẽ impetranti: quare tempore primæ ſententię quando ipſe poſſidebat, non oppoſuit exceptionem regulæ. ex quo igitur poſtea poſſeſſionem amiſit, ſibi imputet. neque obſtat, ꝙ illud ius exceptionis amiſſum uidetur reintegrari beneficio reſtitutionis in integrum, quia dicebatur non eſſe uerum, ſed ſolum teſtituitur ad limen iuſtitiæ, ut audiatur conſtito de bono iure, & illud ius de quo docere debet, intelligitur de iure, quod uiuit & exiſtit de præſenti, quod in prima inſtantia non fuerat conſideratum, nec deductum, non autem de iure amiſſo in actis deducto, quod euanuit, & nullum eſt, quia illud non reſtituitur, propter rationem tex. in c. quamuis, de reſct. lib. 6.

Crederem tamen, ſalua regula de non tollendo iure quæſito, ꝙ ſi papa reſtitueret etiam ad ius amiſſum, ꝙ licet illud ius competens uigore iſtius reg. ſit quædam exceptio: tamen in eo uerificatur illa clauſula, Conſtito de bono iure, quia ius competens per exceptionem dicitur bonum, ut declarat And. Sicul. in c. Ioannes, in 13. col. de teſt. & Dec. in conſ. 102. in 1. col. ut dixi in §. omnium. inſt. de act. uide tamẽ quod ſuperius q. 11. & 13. dixi.

QVAESTIO XXVI.

QVæro, quia iſta reg. requirit titulum, ut patet ex illis uerbis, ex apoſtolica uel ordinaria collatione, &c. an intelligatur de uero, & ualido, an uerò ſufficiat titulus coloratus, uel præſumptus?

SOLVTIO. Prima facie ex uerbis regulæ potius colligitur, ꝙ hic uerus & ualidus titulus requiratur, quàm uel coloratus, uel præſumptus. Quia uerba regulæ in dubio debent intelligi uerè, & propriè, non autem fictè, hoc dicit Bartolus in lege prima, §. hoc interdictũ, ff. de fonte. ubi interdictũ de fonte, in dubio intelligitur de uero & naturali, non autem de ficto. Ex quo ibi Bart. infert, ꝙ ſtatutum prohibens mulieribus portare perlas, ꝙ intelligatur de ueris non de fictis. Sic & edictum de arboribus concidendis, intelligitur de ueris & uiuis, non autem de ſiccis & mortuis, l. 3. ff. de arb. fur. cæſ. quibus accedit, quod Modern. tradunt in auth. ſed nouo iure. C. de ſer. fug. de illo, cui ꝑpter maleficium debet abſcindi manus. Nam debet intelligi de uera, non autem de arida, quia arida manus, non eſt manus, ſicut homo mortuus nõ eſt homo, ſed cadauer, & plura his ſimilia Docto. cõmuniter ſcribunt in l. 4. §. condemnatum. ff. de re iud. quæ conſultò omitto.

Quibus non obſtantibus contraria opi. eſt uerior de iure & ſtylo. Et in primis, ꝙ regula nõ requirat omnino titulum uerũ, & ualidum, ſed titulum coloratum, uel præſumptum, adparet ex decreto concilii Baſil. à quo ſecundum communem opin. habuit originem iſta regula, in quo concilio expreſſè dicitur, ꝙ ſufficit, ꝙ poſſeſſor triennalis habeat titulum coloratum. Ergo regula iſta indiſtinctè loquens, debet capere interpretationem a matrice, & a fonte. l. in teſtã. ff. de cond. & dem & in auth. ſi quis in aliquo. ✠. de eden. cum ibi not. Bald. in lege fin. C. de fid. inſtrum. & Bar. in l. ſi librarius, ff. de reg. iur. Et hoc in ratione fundatur, quia ſi poſſeſſor triennalis haberet omnino titulum bonum & ualidum, nihil ſibi prodeſſet priuilegium iſtius regulæ, cum per titulum ſuum ualidum & uerum conſultũ ſibi fuiſſet contra omnes ſibi litem mouentes. Vt igitur triẽnalis poſſeſſio locũ habeat, & aliquid operetur, eſt dicendum reg. contentari de ſolo titulo colorato, qui licet ex alio capite quàm ex defectu ptãtis conferentis ſit inualidus, illa infirmitas ſanatur, & adiuuatur per triennalẽ poſſeſſionem, quæ ſufficit ad producendũ exceptionem, & defendendum triennalem poſſeſſorem durante eius uita. poſtea capiet beneficiũ, qui meliorem & ualidiorẽ tit. habebit: ſufficit. n. ꝙ interim poſſeſſor cum tit. colorato nõ poſſit moleſtari, & ita ſeruat quotidie Rota, ſine aliqua dubitatione. Quis autem ſit titulus coloratus, inferius dicemus in alis quæſtio. Sed quod dictum eſt

de

de titulo colorato,idē uoluit Rota habere locum in præſumpto,ut eſt in illo, qui poſſedit beneficium per decem annos. Nam licet nullum habeat titulum, ius tamen per lapſum 10. annorum præſumit titulum,ut patet in l.ſi filius.C.de pet.hæred. & in c.peruenit.de emp. & uend. Et not.Pet.de Anchar.conſi.117.tradunt omnes in c.illud.de præſumpt. cum ſimilib. de quibus per Moder. in tract. de elect. quæſt.15 & alios Mod.in trac.præſc.in 1. par.3.partis.quæſt.10.poſt Alexand.in cōſil.9.lib.3.& Decium conſil.152.& conſil. 36.colum. 3. cum ſexcentis concor. quæ Alexand. & alii congerunt in l. 1. C. qui admit.& in l.ſi certis annis. C. de pact. Et iſte titulus præſumptus ſufficit ad effectū iſtius regulæ,ut iudicauit Rota in una Bononien.coram d. Paulo Calo Capiſucco de menſe Martio 1519.ut refert dominus Gulielmus hic.

Sed aduertendum eſt, quòd. d. Guliel. hic non declarat, an ſolū decenniū quod inducit titulum præſumptum, inducat etiam priuilegium regulæ?quod uidebatur dicendum, ex eo, quia ſub decennio triennium quoque continetur, ſicut in maiori ſumma ineſt minor. Itaque decennio poſſidens beneficium ſine titulo, poſſet defendi regula ex titulo præſumpto reſultanti ex illa decennali poſſeſſione. Tamen contrarium eſt uerum: quia ſolum decennium non operatur & titulum, & priuilegium regulæ, ne concurrant duo ſpecialia circa idē,cōtra.l. primā cū uulg. C.de dotis promiſ. & quia regula iſta requirit titulū præambulū, q creari nō poteſt,niſi finito decēnio, quo habito intrat dubium deciſionis, uidelicet, an ille titulus præſumptus ſufficiat ad triennalem regulā:&,ut dixi,Rota cōcluſit, ꝙ ſic.Itaque ſi poſt poſſeſſionē decēnalē .i. poſt aſſecutū titulū præſumptū,aliquis poſteà cū illo titulū præſumpto ꝑ alios tres annos pacificè poſſideat ꝓculdubio regula iſta defendet: qa ille titulus præſumptus æquipollet uero titulo,vel ſaltē colorato, præſertim ad exceptionē ꝓducēdā,prout hic. Neq; mirū, ꝙ in hoc iſta regula extēdatur:qa cū ſit inducta in fauorē reorum poſſeſſorū,latè debuit interpretari, arg.l. Arrianus.ff.de act. & oblig.c.odia.de reg. iur.lib.6.alias rationes ſcribit d Guliel.in d.loco,quas nō trāſcribo,cū eius recollectæ iā habeanť in formis,vbi uideri poteſt.

Aduertēdū tamē eſt ad unū aliud, ꝓ intelligētia materiæ, uidelicet, qa uidetur dicēdū, ad præſumēdum titulū præſumptum,ſufficere triēnalē poſſeſſionē. Nā illud,qđ olim decennalis poſſeſſio inducebat,ut uidelicet poſſeſſor nō poſſet moleſtari,inducit hodie regula iſta, quæ attenta breui hominum uita, idē operari debet,ſicut de alleg.Lapi.89.quæ de decennio loquitur,uidemus hodie ſeruari: quā Rota,propter eandē rationē, ad trienniū reducit,ut d.Gulielmus in quadā deciſione refert.Nec mirū: qa triennium dicitur longū tēpus,ut probat text.in cap.plerunque.& ibi Andr.Sicul.num. 5. de reſcrip. Hinc eſt,ꝙ gl. in l.uſuræ. C.de uſuris.illa uerba ſacræ ſcripturæ,ꝑ tp̄s, & tēpora,exponit ꝓ triennio. Et quòd triennium ſit longum tempus,tenet Felyn.in cap.licet Heli.de ſimon. Ergo idem operari debet triennium, quo ad producendū tit. præſumptum,quod operatur decennium,ut etiam tenet expreſſè Franciſcus de Ripa in repe. ca. ſæpe. de reſtit. ſpoliato. in 2. col.uer.octauum commodum. & Gloſſator hic in 5.col.latiùs conatur hoc probare.Et hoc uidetur ſentire Ioan.de Ana.in dicto cap.licet Heli. de ſimo. inquantum uult,quòd ſicut poſſidens ꝑ decē annos, ſaltē debet ꝑ iuramentū ꝓbare titulū præſumptum: ita & poſſidens per trienniū. Ex quo datur intelligi, quòd ex triennio præſumitur etiam titulus. Ex hoc etiam uidetur ſentire Imol. in cap. 2. de in integ.reſtit. ubi uult, quod ex poſſeſſione non momēranea præſumatur titulus. Et hoc ulterius ſuadetur: qa ratio quare decennium inducit titulum præſumptum, eſt tolerantia ordinarii,ut dicit Pet.de Anch.in conſil.117.Sed iſta ratio militat in triennio. Ergo illud etiam præſumptum titulum inducere debet. Pro quo facit text.cap.1.§.ſi quis de manſo.ſi de feud. inueſti.controuer.fuer.

Sed breuiter prædictis nō obſtantibus, contrarium tenendū eſt,uidelicet, quòd ex poſſeſſione triennali,ſicuti ex decenna

li,præſumptus titulus non inducatur. Et
ideo pro claro intellectu prædictorũ cõſi
derandum eſt: quia, ut ſæpe diximus, &
hoc clariſſimum eſt quòd regu. iſta omni
no aliquem titulum requirit, ut patet in
ea, ibi, Ex apoſtolica, uel ordinaria colla
tione, &c. ita quòd ſola, & nuda poſſeſſio,
ſine aliquo titulo præambulo, ſaltem co
lorato, nõ ſufficeret, ut patet in ea. Et ille
titulus ante incœptum triennium requiri
tur: & licet titulus bonus non fuerit, nihil
intereſt, dũ modo ab eo datus fuerit, qui
bonum titulum dare potuit. Nam regula
iſta requirit, non ſolũ habilitatẽ perſonæ
recipientis titulum, ut quia non ſit merè
laicus, uel Iudæus, aut fœmina ſimplex:
ſed etiam ex parte perſonæ cõferentis ti
tulum habilitatem requirit. Licet igitur
titulus quacunq; alia ratione, inualidus
fuerit, dummodo emanauerit ab eo, qui
dare potuit, ſufficit ad regulã iſtã, ut infe
riùs in alia quæſtione dicemus. Vbi ergo
unà cum poſſeſſ. triennali, dictus tit. nõ
concurrit, poſſeſſor cenſetur intruſus, &
reg. talem poſſeſſorẽ non defendit. Et in
hoc iſta reg. differt a reg. de annali, q̃ talẽ
intruſum ſine aliquo titulo iuuat: & ideo
illa regula ſola detentione contenta eſt,
ſecundum interpretationem Rotæ, ut ibi
dixi. Concludo ergo, quòd ex ſola poſſeſ
ſione triennali titulus præſumptus naſci
nõ poteſt, cũ ius nõ adſiſtat: adſiſtit tamẽ
poſſeſſioni decennali, ex qua uoluit titu
lũ præſumptum oriri, ut in dictis iuribus
ſuperiùs allegatis. & rationẽ ponit Decius
in cõſil. 121. in ſecũda colũ. poſt Bald. in l.
ſiue poſſidetis. in 4. oppoſ. C. de ꝓbat. Qui
quidẽ titulus eſt aptus, ſecuta poſſione
triennali, ad producendum exceptionem
iſtius regulæ.

Sed cõſidera ulterius, ꝙ ratio illa cõmu
nis, quæ daẽ ad ꝓducẽdũ titulũ præſum
ptũ ex poſſeſſione decẽ annorũ, de qua ꝑ
Petrũ de Anch. in d. cõſ. 117. quæ fundaẽ
in uiſitatione epiſcopi, & præſumptione
reſultãte ex c. ordinarii. de offi. ord. lib. 6.
nõ uideẽ generalis. Nã ex ea ſequitur à cõ
trario ſenſu, ꝙ epiſcopo nõ uiſitãte, fortè
propter aliquod legitimum impedimen
tum, uel belli, uel captiuitatis, uel etiã ex
negligẽtia ſua, ꝙ talis poſſeſſio decẽna
lis non induceret præſumptum tit. quód
eſt cõtra pꝛędicta iura gñaliter loquentia.

Præterea, ſi illa ratio eſſet uera, milita
ret etiã in poſſeſſore triẽnali, ꝓpter tole
rãtiã epiſcopi, uiſitantis, qui præſumitur
uidiſſe ſubditorũ titulos, ut in d. c. ordina
rii. & tamẽ cõtrarium dicunt Doct. in d.
poſſeſſione triennali.

Et ideo pro reſolutione iſtius q. conſi
derandi ſunt plures caſus. Primus eſt
in profanis, & in iſtis ſola decennalis poſ
ſeſſio cum patientia alterius præſumit ti
tulum. Ita procedit text. in d. l. ſi filius. cũ
aliis allegatis ſuis limitationib. & amplia
tionibus, quas latè ponunt Iaſ. & Moder.
repetentes in l. 1. C. q. admit. & Modern.
in d. tract. præſcript. cum ſimilibus.

Secundus caſus eſt in beneficialib. & in
iſtis ſecundum communes concluſiones
requiruntẽ plura, quo ad hoc, ut decẽnalis
poſſeſſio inducat titulum. Primò, requiritẽ
patientia ſuperiorũ. Secundò, ꝙ illi ſoli
ti fuiſſent beneficiatos ſibi ſubditos uiſi
tare, ut tenentur. Tertiò, ꝙ poſſeſſor iuſti
ficet ſuam poſſeſſionẽ ſaltẽ per iuramen
tũ. Iſtã concluſionem, quæ fuit Pet. de An
ch. in c. 1. de reg. iur. lib. 6. ſequitur Felyn.
in d. c. illud. in 4. col. & in d. c. ſicut. in 16.
col. & latius in d. c. licet. in 4. & 5. colum.
de ſimo. ubi ponit quinq; cõcluſiones, cũ
limitationibus ſuis. Et iſto caſu tãtũ ope
ratur iſta decẽnalis poſſeſſio ad repellẽdũ
aduerſarium, ſicut regula iſta ex titulo co
lorato. Meritò Domini uoluerunt, ꝙ talis
poſſeſſio induceret titulum pꝛęſumptũ,
declarando, ut ſuprà.

Tertius eſt caſus, quãdo quis nõ poſſe
dit niſi per triennium: & tali caſu requiri
tur. ꝙ poſſeſſor probet titulum bonum,
uel coloratum, aliàs ex ſola poſſeſſione
triennali non elicitur aliquis titulus
præſumptus: quia ius non aſſiſtit,
imò regula iſta reſiſtit, quæ requirit
titulum.

Eſt tamen differentia in hoc, quia in
poſſeſſione triennali cum titulo non re
quiritur iuramentum, ſicut in decennali,
prout uolebat Ioan. de Anan. Ratio eſt,
quia ubi eſt titulus, non requiritur alia fi
des, uel probatio eius: quia poſſeſſio trien
nalis cũ illo ti. ſufficit ad excludẽdũ agen
tem

tem ſine alio iuramento, & ita ſeruat Rota. Sed in decennali poſſeſſore, ex quo nõ eſt titulus, ſed præſumptio tituli, naſcens ex tempore, requiritur ſaltem iuramentũ, qñ petitur a uiſitante, quod iuſta ratione recuſare, & ſine ſuſpicione non poſſet, ut bene in hoc aduertit Fel. in d.c. licet.

Alia enim eſt differentia inter poſſeſſorem triennalem & decennalem, ratione iſtius regulæ: quia contra decennalem poteſt probari contrarium, uidelicet, ꝙ nullum titulum habet, ut notant omnes præfati Doct. in d. locis, rationem ponentes, de qua ibi per eos. Item poteſt probari de anteriori titulo ante decennium competẽtem. In triennali uerò idem eſſet dicendũ in puncto iuris, ut Abb. & alii tradunt in d.c. licet. Sed ſecundum ſtylum hodiernũ Rotæ contra triennalem non admittitur probatio anterioris tituli in contrarium: quia ſemper præſumuntur remedia, per quæ triennalis poſſeſſio defendatur, ut in cauſa Conch. Præſtimoniorum coram me & deinde corã R. D. Marco Antonio fuit iudicatum, & in aliis plurib. cauſis, ponderando uerba, Nequeant moleſtari quæ inducunt perpetuum ſilentium, ut inferius in alia q. dicetur. Eſt bene uerum, ꝙ ſi in aliquo loco regiſtraretur tituli, fortè poſſet probari contrarium per oſtenſionem librorum, ut dicit Felyn. in d.c. illud. & c. ſicut. in 16. col. & ut in ſimili dicit Bal. in l. 2. C. de error. aduoc. de probatione ſentẽtiæ, quando nõ reperitur in libro, ubi ſcribi ſolent, & tradunt Paul. de Caſt. & Mod. in l. in illa. ff. de uerb. obl. Iaſ. in l. fi. §. licentia. C. de iure delib. & Fel. in c. 1. de fide inſtrum. cum conc. de quib. per Mod. rep. in auth. habita. C ne filius pro patre. Sed tẽpore meo nunquam uidi probari contrarium. Imò, quod fortius eſt, licet ſecundum communem opinionem regula iſta non defendat poſſeſſorem, niſi tantum in poſſeſſorio, quia non dat titulum, ut dicit Gloſſator hic, & Fely. in d.c. ſicut, tamen ut ex uſu uidemus, hodie poſſeſſores triennales defenduntur in utroque: quia nullus contra triennalem audiretur in petitorio circa ualiditatem tituli. Nam licet libri regiſtrorum oſtenderentur, in quib. tituli regiſtrari ſolent: nihilominus ſemper præſumeretur titulus alius, per quem triennalis defenderetur. Sed hoc non pono pro conſtanti, licet quoad alleg. Lapi 89. de titulo prædeceſſoris ſoleat hoc teneri, ut ſæpe uidi, præſertim in dicta cauſa Conchen. & in plurib. aliis. Et nouiſſime in una nullius Abbatiæ coram Reuerendiſſimo D. Paolo de hoc menſe Decẽbri 1539. Tutius igitur eſt, quo ad exceptionem iſtius regulæ, ꝙ iuſtificetur titulus, quo iuſtificato poſſumus hodie intrepide tenere regulam iſtam, poſſeſſores in petitorio, & poſſeſſorio tueri niſi in ſpolio, ut ſupra diximus in 11. q. & quod dictum eſt de petitorio, poſſet reſtringi ad facultatem agendi ipſius triennalis, & nõ alterius, & ita poſſunt ꝑdicta concordari.

Redeundo igitur ad principalem q. ſtat ex præmiſſis concluſio, quòd regula iſta non ſolum poſſeſſori cum titulo colorato, ſed etiam cum præſumpto tribuit exceptionem.

Eſt tamen ſuper hoc ulterius aduertendum, ꝙ iſte præſumptus titulus ita demũ defendit poſſeſſorem, quando allegatur in ſpecie, ut quia dico me habuiſſe beneficium ex collatione ordinarii, & poſſedi per decem annos. Nam tali caſu illa allegatio tituli in ſpecie, propter curſum longi temporis facit præſumere illum titulũ interueniſſe præſumptione iuris, licet in ueritate non interuenerit. Nec teneo illã aliter iuſtificare, ſicut diximus in alle. Lapi. Et in hoc fortior eſt illa decennalis poſſeſſio ſola ſine titulo, quam triennalis cum titulo colorato: quia contra illam non poteſt concludi de alio titulo, cum ſemper poteſt ad defendendum poſſeſſorem argui alius, & alius titulus præſumptus: & ſic titulus inuiſibilis, qui reprobari non poſſet, ex oſtenſione aliquorum librorũ. Non ſic in poſſeſſ. triennali, quæ requirit certitudinẽ alicuius tituli uiſibilis & palpabilis quo mediante poſſideat: & ille titulus põt conuinci falſus per oſtenſionẽ librorũ regiſtri: ut dicebat Felyn. & Doct. in locis ſup. allegatis, & ideo triennalis poſſeſſor qñ conuenitur, oportet, ꝙ realiter producat in actis tit. quẽ allegat, ſiue bonũ, ſiue coloratũ. Alias, ſi nõ ꝓduceret, reg. iſta nõ tueret poſſeſſorẽ, q̃a extra

illum titulum,ſola triennalis,& nuda poſ ſeſſio,non inducit aliquod adminiculum defenſionis,niſi iuncta cum titulo:niſi,ut dixi,eſſet poſſeſſio decennalis, quæ præ ſumptionem tituli inducit, & coniuncta cum poſſeſſione triennali, operatur exce ptionem regulæ. Itaque quo ad hoc, ut nullum habens titulum uerum,adiuuetur præſumpto,ad effectum iſtius regulæ, re quiritur, quod poſſideat per tredecim an nos pacifice:decem primi ad producendũ ꝑdictum titulum præſumptum,&tres alii ad acquirẽdũ exceptionẽ iſtius reg. Et ta lis,poſſeſsio triẽnalis,iuncta cũ poſſeſſ.de cennali præambula, dat ſpiritum uitæ illi poſſeſſioni decẽnali, ut aliquid operetur: quæ ſola non eſſet apta producere titulũ aliquẽ de per ſe,ut dicit Bar. in l. cum de in rem uerſo.ff.de uſuc.ſequitur Fel. in c. cum Bertoldus. in 12. & ſequenti col. de re iud.& notabiliter probat Alex.in conſ. 124. ſuper primo, & in 1. & 2. columna libro 4.

Et ultra hoc requiritur unum aliud, ꝙ quando in iudicio per talem poſſeſſorem tredecim annorum,excipitur de iſta regu la:ꝙ probet ſe per decennium, ante trien nium,ab iſta regula requiſitum, ſe poſſe diſſe,alias non ſufficeret. Deinde facta probatione dicti temporis, ꝙ allegetur ti tulus:ſicut dicimus de notorio,quod ſolũ de per ſe,non releuat ab onere probandi, niſi allegaretur, ex qua allegatione facile iudex inſtrui poteſt de notorio iam mani feſto,ut in cle.appellanti.de appell.Sic eſt in decennali poſſeſſione,quæ in primis re quirit probationem: deinde requiritur ꝙ ex ea allegetur in iudicio titulus, quem poſſeſſor non cogitur aliter probare, nec uiſibiliter oſtendere: quia ex poſſeſſione decem annorum probata reſultat, & præ ſumitur titulus, qui cum poſſeſſione triẽ nali pacifica, poſtea ſequenti in iudicio probata,defendet poſſeſſorem, & in iſta poſſeſſ.tota illa allegatio Lapi fundatur.

Eſt igitur,ut breuiter cõcludamus, iſta differentia, inter titulum præſumptum, reſultans ex dicta poſſeſſione 10.annorũ, & coloratum titulum,ab iſta requiſitum: uidelicet,ꝙ poſſeſſori decennali,poſt pro batam ſuam poſſeſſionem, ſufficit titulũ quem maluerit,ſolum allegare, & in iudi cio deducere,quia non cogitur illum ali ter probare,quia præſumitur,& ꝓpterea præ ſumptus dicitur. Sed triennali poſseſsori non ſufficit ſola allegatio tituli colorati, ſed requiritur eius probatio & produ ctio. Et adhuc talis probatio colorati ti tuli triennalem nõ iuuat, niſi in poſseſso rio tantum,& non in petitorio, ut tradit Abb.in c.contingit.de dolo, & contu. Et ideo ſi triennalis poſseſsor ageret ad ca nonizandũ tit.fauor iſtius reg. illũ nõ iu uaret, q̃ ſolum poſseſsores reos defendit excipientes non agentes. Nam ad effe ctum canonizationis tituli, requiritur ti tulus uerus,non coloratus, & ꝙ ille bene iuſtificetur,ut not. Imo.& alii in c. ex inſi nuatione.per illum tex.de procur.& in ca pitulo primo,de conſi. uti. & tex. in l. 1. matrem. C.de probat. Et quando titulus uerus eſt & iuſtificatus,non indiget actor priuilegio iſtius regulæ: quia titulus ſuus bonus illi priuilegium pariter & uictoriã tribuit: & hoc caſu ceſsant rationes fina les regulæ.

Poſtremò,ne aliquid remaneat intactũ prædictis obſtat unum, uidelicet, ꝙ ui de tur fruſtratorium tractare de titulo præ ſumpto ad effectum iſtius regulæ: ex eo, quia ſine auxilio iſtius regulæ,ſola poſseſ ſio decennalis ſufficit ad tuendum poſseſ ſorem cum titulo ſuo præſumpto, ut tra dit Per.de Anch.conſ.117.cum uulg. Re ſpondetur ꝙ licet ſola decennalis poſseſ ſio defendere poſseſsorem poſset: nun quam tamen multiplicatio fauoris,ac pri uilegii circa idem,poteſt dici fruſtratoria imò illa reiteratio,ſiue geminatio, opera tur plures effectus,quos ſolent ſtatuta cõ tinentia idem quod ius cõe producere. De quib.per Alex.& alios in l.1.ff.ad l.Fal cid.&in c.1.de conſt.lib.6.ubi latiſſimè di xi,ſuper gl.in uer.facti. Quantò magis,ꝙ ceſsante priuilegio iſtius regulę, decenna lis poſseſſio nunquã actori imponit ſilen tium,ut facit iſta reg? Et ideo actor contra decennalem,de meliori,anteriori, & uali diori titulo contenderet, & admitteretur ad probationes ſuas. Quod reg. iſta fauo re poſseſsorum, prohibet ſilentium impo nens, & impetrationes quaslibet ſuſpen

dens, ac lites antiquas ſuper hoc motas extinguens, ac infinitas alias utilitates inducens, quæ a iure decennali poſseſsori non tribuũtur ut clarius ex diſcurſu iſtius adparatus apparebit.

QVAESTIO XXVII.

QVæro, quia dictum fuit, ꝙ regula iſta requirit ſaltem coloratum titulum quis dicatur coloratus titulus?

SOLVTIO. Abb. poſt Cal. Ant. & Im. In c. cum noſtris, col. fin. de conc. præb. ponit duas regulas, ad cognoſcendum titulum coloratum. Prima eſt, quia ubicunq; defectus non eſt in conferente, nec inducitur priuatio a iure, uel ab homine, talis poſſeſſio eſt colorata, ut eſt ibi tex. Secunda regula eſt, ubicunque conferens non habet poteſtatem conferendi, ut puta laicus, uel alienus epiſcopus, qui conferẽdo faciunt contra ius, ut in c. illud. de iurepa. & in c. illa, ubi not. d. Ant. ne ſede uac. Tali caſu, titulus datus ab iſtis, non eſt coloratus: q̃a titulus datus eo, qui nõ habet poteſtatem alienandi, habetur pro non titulo, & ſic non eſt coloratus, l. Sulpitius, ff. de don. inter uir. & uxor. ſicut etiam, & illorum, qui ſunt ipſo iure priuati a iure, uel ab homine, ut in c. licet epiſcopus, & ibi Gem. de præben. lib. 6. ita concludit ibi Abb. licet corrupte, qui cõmuniter approbatur. Et iſtius ſecundæ regulæ rationem ponit idem Abb. in c. 2. in 3. notabili. de reſtit. in integ. Quia ille, qui habet a laico, uel ab eo, qui non habet conferendi facultatem, dicitur intruſus: & intruſus non debet habere coloratum titulum, ut latè proſequitur Fel. in c. in noſtra, in 2. & 36. corrol. de reſc. & ſequuntur latius Mod. in tract. benef. in 3. parte, q. 11. Et per conſequens, tales non defendẽtur ab iſta reg.

Tamen aduertendum eſt diligenter circa intellectum iſtius regulæ: quia non omnis, qui non habet titulum coloratum, excluditur a priuilegio iſtius regulæ. Nam dupliciter poteſt conſiderari coloratus titulus. Primo mõ, quo ad effectũ iſtius reg. Scd'o mõ, quo ad effectus iuris cõis. Quo ad effectũ iſtius reg. pone iſtam cõcluſionem pro firma: ꝙ omnis ille dicitur hẽre titul. coloratum, qui non excluditur in regula. Itaque ſoli illi diſcolorati tituli haberi dicuntur, qui in reg. iſta excipiuntur. Et licet quo ad effectus iuris communis, multi cenſeantur non habere titulum coloratum, & per conſequens excludantur a beneficio iuris communis: non tamen excluduntur ab auxilio iſtius reg. quæ cũ tantum duos caſus excipiat, firmat regulã in non exceptuatis, ut ſuperius in multis caſibus uiſum fuit, & inferius in plurib. aliis quæſtionibus dicetur. Dicta igitur Abb. & aliorum in d. c. cum in noſtris, & in aliis locis inquantum uolunt illum nõ habere titulum coloratum, qui habet ab eo, qui de iure communi eſt inhabilis, ſeu incapax, uel priuatus, & ideo dare non poteſt, procedit quo ad effectum iuris communis: ſed quo ad effectum regulæ, requiritur, ꝙ ille ſit inhabilis, ſecundum prohibitionem regulæ.

Ex quibus infertur, ꝙ habens etiam collationem beneficii uacantis in curia ab ordinario dicitur habere titulum non coloratum propter decretum c. 2. de prẹb. li. 6. adprobatum hic in regula. Nam ſi talis titulus in iſta regula exciperetur, diceretur, quo ad eius exceptionem acquirendam, coloratus. Sicut dicimus in collatione beneficii litigioſi, quæ licet non ſit colorata quo ad effectus iuris communis, propter c. 1. ut lit. pend. lib. 6. & ea quẹ dicit Cald. in conſ. 13. de uerb. ſig. Et Rota in not. de reſt. ſpol. deciſ. 3. & deciſ. 4. eo. tit. in antiquiori. quæ uoluit huiuſmodi titulum habentem, eſſe intruſum, taliter ꝙ ſi ſpoliaretur, reſtitui non deberet. Nihilominus quo ad iſtam regulam illud non procederet, ut inferius in alia quæſtione dicetur. Prædictæ igitur deciſiones de iure communi locũ habebunt, ſecundum ꝙ plures alii ſunt caſus, in quib. quis diſcoloratum titulum habere dicitur: qui non reputantur tales, quo ad reg. iſtã. Ex qb. ultra ꝑdictos, aliquos exẽpli g. enarrare ſufficiet.

Primus eſt in eo, qui habet primum curatũ, & recipit ſecundum: quia dicitur in primo habere titulum non coloratum, propter decretum c. de multa. & extrau. execrabilis, de quo dixi ſuperius q. 10.

Secũdus caſus eſt in eo, qui recipit epiſcopatum, & dimittit labi tempora de cõſecrando, iuxta c. cum in cunctis, de elect.

qa talis poteſt dici intruſus,&non hēre ti tulū coloratū,ut no.Hoſt.& Hēr.in c.niſi, de renuntiat. & Ioannes Franc. Pauin. in tract.de offi.& poteſta. c. ſede uacant. in uerbo,uacare.

Tertius caſus,in collatione facta à vicario generali,quæ non eſt colorata,cū non habeat poteſtatem conferēdi.c. ſi. de officio uicarii.in ſexto,tenet Lapus in ca. ſi tibi abſenti.de præben.lib.6.Et hoc niſi fuerit adiuuata aliquo,licet modico adminiculo, ut uidelicet iuramento ipſius uicarii,aſſerētis poteſtatem habuiſſe,uel dicto unius teſtis,ut dicit Egid.deciſio.10. Et ita hodie 19.Decem.1536.in vna calag.paroch.de Gamiz.corā R.D.Marco Ant.Marſcotto Rota tenuit:ubi pro colorato titulo habuit unionem factam per uicarium epiſcopi,de cuius facultate non cōſtabat, attento ꝙ unus teſtis de uiſu depoſuit uidiſſe dictum uicarium vnire, & vniones eius habuiſſe effectum.

Quartus caſus eſt in collatione facta ab ordinario,cui erat ab executore inhibitū, propter decretum literarum, de quo per gl.in ca.ſi ſoli.de conceſſ.præbend. libr.6. quia talis non dicitur habere titulum coloratum, ut tenet Gaſpar de Peruſio in tractat.Reſeruat.

Sic etiam, & quintò poſſeſſio dicetur diſcolorata,quando habens titulū ingreditur poſſeſſionem beneficii, præter ſuperioris autoritatem,ut no.Inn.in c.bonę.2. de poſt prælat.& in c.literis.de reſtit. ſpoliato.etiam ſi talis cum titulo habeat executoriales canonizatorias tituli, ut tenet ſtylus Rotæ,de quo meminit Fel. in c. ad probandum.in quarta columna, de re iudic.Nam licet de iure poſſit quis propria autoritate,cum executorialib. capere poſſeſſionem,ut uerba executorialium aperte concedunt:tamen ſtylus Rotę ſe habet in cōtrarium,ut dicit Bellamera in conſ. decimo,& quinto dubio.& refert Ioānes Franciſc.Ripa doctiſſimus Moder. in repeti.cap.ſæpe.numero 69.de reſtit. ſpoliat. & declarat melius Fely. in d.capit. ad probandum. ut latius dixi ſupra in compendio ſignaturæ.

Et idem dictum fuit in Rota in eo, qui per reſignationem cauſam habuit ab illo cui beneficium ſub conditione reſignatū fuerat, ſi infra ſex menſes mandatum ad conſentiendum produceret. Nam uoluit in vna Corduben. coram Domino Simonetta tertia Iulii.1531.talem non habere titulum coloratum. Et in ſumma, omnis ille,qui habet collationem ab eo, qui prohibetur ipſo facto à iure, uel ab homine, dicitur nō habere titulum coloratū: quia tales ſunt intruſi.Et quod modis poſſidētes dicantur intruſi,ponit Fel. in ca. ueniens. de accuſ.in ſecūdo notabili. Et reaſſumūt Mod.in tract.elect.quæſt.17.

Et iſta omnia, ut dixi, de plano procedunt,loquēdo de iure communi.Sed quo ad effectu iſtius regulæ, aliter eſt dicendū. uidelicet,ꝙ omnis ille dicitur habere coloratum titulum,qui non eſt exceptus in regula,etiam ſi haberet collationem ab eo, qui prohibetur conferre à iure, uel ab homine.Duo igitur caſus hic in reg. excipiūtur,uidelicet,ille qui habet titulum per ſimoniā, uel de beneficio reſeruato, reſeruatione in corpore iuris clauſa : quia iſti duo caſus excepti in reg.firmāt reg. in cōtrariū,in caſib. nō exceptuatis,vulg. l. nā quod liquide.ff.de penu leg.Et ita iudicauit Rota in quāplurib. cauſis,de qb. in ſequentib.quæſtionibus mentionem faciā.

Et iſta quæ dicta fuerunt,ꝙ tit.dicitur coloratus,quando emanauit ab eo qui diſponendi poteſtatē habet,limitaſi nō habere locū,qñ ille titulus datus ſb eo, qui potuit dare,eſſet contra formam datā: nā tali caſu non diceretur coloratus.ita notabiliter dicit Anto.de But. in c. de literis. in fi.de conc præb.Per cuius dictum Rota in vna Vicentina parochialis de Longares coram me de menſe Februario 1540. tenuit,ꝙ Hieronymus de Nigris cui Ambroſius de Oria reſignauerat dictum parochialem reſeruata penſione 50.duc.libera & exempla non dicatur habuiſſe titulum coloratum ad effectum,ut defendi poſſet regula, ex quo procurator dicti Hieronymi à principio non conſenſit dictæ pēſioni cum dicta clauſula, libera & exempta. Nam attento, ꝙ in ſupplicatione dictæ penſionis fuerat appoſita dicta clauſula libera & exempta,& papa ita cum illa forma renūtiationē admiſerat,& Ambroſius

iuxta

iuxta formam dictæ ſupplicationis con ſenſerat,ſi Hieron. illam formam non for mauit,dato,ꝙ à papa ꝓuiſus fuerit,& ſic ab illo qui poteſtatẽ cõferendi habuit: ni hilominus Rota iudicauit illum non ha buiſſe titulum coloratum ad effectum,ut cũ illo triennio poſtea poſſidens iſta reg. iuuaretur per dictũ.Ant.de Bu.ubi ſuprà. Et ita ergo iudicauit Ambroſ. reſtituendã eſſe parochialem propter modum nõ ſer uatum,non obſtante iſta regula.

Et quia illud dictũ de caſib.exceptis ſer uiet nobis in multis quęſtionib. ſuper hac reg. diſcutiendis, de quibus latiſſimè fiet mentio, propterea nõ amplius inſiſto.

QVAESTIO XXVIII.

QVæro,an electus à capitulo, & confir matus ab epiſcopo excommunicato & publicato dicatur habere coloratum ti tulum?

SOLVTIO. Tempore Iulii 2. fuit uentilatum hoc dubium in Rota. Et tamẽ non habeo quid fuerit deciſum,& ꝙ non habuerit titulũ coloratũ conſuluit tunc Octauianus de Ceſſa aduocatus apprime doctus,ut ipſe refert lib.7. informationũ ſuarũ.Mouetur per fundamẽta illa vulga ria de quib.iam dictum eſt in præcedẽtib. quæſtionib. uidelicet, ꝙ ex quo talis epi ſcopus prohibetur à iure propter eius in habilitatem,ut in ea. quia propter de con ceſſ.præbend.cum vulg. eius confirmatiõ non dat colorẽ poſſidẽdi.præſertim: quia quando defectus cauſatur ex perſona agẽ te,talis defectus nõ cenſetur excluſus à regu. generaliter loquente. arg.gl.in clem.1.de ſeq.poſſ.& fruct.& ea,quæ not.Bal.in l.ſi quis filio.§.ſi quis.ff.de iniuſt. rup. Et qđ uoluit.d.Anto.in cap licet. de elect. uide licet,ꝙ exceptio detegens inhabilitatem agentis,nunquam cenſetur excluſa: & in hoc genere multum inſiſtit dictus aduoca tus,ut ibi per eum,quæ ex eo quia eius di cta non multum aſtringunt,omitto.

Addit ẽt,ꝙ reg.iſta cũ ſit exorbitãs à iure inducẽs ꝓſcriptionẽ in bñficiis, ſine bono & uero titulo: ergo debet ſtrictius inter pretari quatenus quis minus damnum pa tiatur,quod fiet ſi actor à bono iure impe trationis ſuæ non excludatur.

Ego ẽt ꝓ iſta parte addo d.Ant.in c.lite ras.de cõe.præb.ubi vult,ꝙ cõfirmatio fa cta ab eo,qui originaliter poterat confir mare ſed eſt impeditus,nõ præſtat colorẽ poſſidendi:& ſi taliter cõfirmatus ingerit ſe adminiſtrationi, incurrit pęnã.c.auari tiæ.de elect.li.6.no.gl.in c.fi.co.ti. Et hoc idẽ tenet ibi Io.de Imol.per ea quæ habẽ tur in c.licet.& c.fi.de ſup.neg. præl. facit c.illa.ne ſede uac.Et ratio iſtorũ poteſt eſ ſe:quia habens beneficium à ſuperiore in terdicto uel priuato,dicitur intruſus,ut in c.tanta.de exceſſ.prælat.not.Doct. in c.cũ ſatis.de off.arc.Hoſ.ĩ c.in lite. de reſt.ſpo.

Tamen prædictis nõ obſtant. ueritas ſe habet in contrarium,uidelicet, ꝙ electus, & confirmatus à ſuſpenſis uel excommu nicatis,licet de iure cõmuni titulum colo ratũ nõ dicat habere,& per cõſequens nõ admittatur ad ea, quæ de iure communi electo & cõfirmato ritè & rectè cõcedunt ñ quo ad effectum iſtius regulæ omnis il le dicitur habere titulum coloratum, qui habet ab eo,qui originaliter poteſt cõfer re,eligere,& confirmare.licet ex accidẽti ſint impediti. † Ratio iſtius cõcluſionis eſt quia iſta reg. tãtum excipit duos caſus in quibus vult titulũ non haberi pro colora to,ut in ſimoniaco, & in prouiſio de bñfi cio reſeruato.Ergo exceptis iſtis duob. ĩ ca ſib.in aliis reg.manebit in contrarium fir ma.vulg.l.nam ꝙ liquide.& §. ut autẽ. in auth.de non alie.col.1.Et ita Rota per iſtã rationem de menſe Octobri. 1519.in vna monaſte

ANNOT. IOAN. MIL.

Nam licet archiepiſcopus,qui habet ius confirmandi electionem factam a capitulo, eo tempore ſit ſuſpenſus tamen pendente ſuſpenſione poteſt donare aut conferre be neficia,& etiam confirmare ut ca.quia diuerſitatem extra.de conceſſ.præb.& ſuprà di xi in regula de triennali poſſeſſore.ſuper uerbo,intruſerunt.Propterea electus per capi tulum,dicitur intruſus,ſi ſine confirmatione epiſcopi ingerat ſe adminiſtrationi: ut ca. cum iandudũ.extra de præb.

monaſterii cn. beneficiorum coram domi. Barth. de Spina iudicauit, quæ uoluit per collationē factam ab ordinario de prima dignitate in collegiata, quæ per regulam. 3. ſuprà, eodem, reſeruata eſt cum decreto, & quæ fuit de antiquioribus reſeruationibus curiæ per Io. 22. introductis, ut colligitur ex dictis Feder. de Senis in conſil. 211. incip. amice chariſſime. tribuere titulum coloratum ad effectum prærogatiuæ iſtius regulę. Et iſta deciſio cum eius ratione adeò eſt magni momenti, ꝙ per eā faces ardētes omnibus communibus opi. imponuntur, ut ex prædictis & infrà dicēdis apparebit. Nam ex iſta deciſione primo infertur, ꝙ caſus quæſtionis noſtrę nō habet dubium.

Infertur etiam, ꝙ collatio facta per ordinarium de beneficio litigiſo contra ca. 2. ut lit. pen. lib. 6. ꝙ habet decretum titulum, & poſſeſſionem irritans, tribuit titulum coloratum poſſeſſori triennali.

Infertur & tertio, ꝙ ordinarius conferens beneficium contra inhibitionem executoris, & contra omnia decreta regularū, tribuit titulum coloratum, & ſecundum hoc decreta illa, & geminatæ prohibitiones concordatorum Germaniæ nihil operabuntur.

Infertur & quarto, ꝙ attento eadem ratione prouiſio facta per ordinariū in menſibus expectantium tribuet titulum coloratum, & econtra acceptatio & prouiſio facta in menſibus ordinariorum tribuet eundem colorem, cum tamen Rota iudicauerit tales prouiſiones nihil ualere propter decreta irritantia poſita in alternatiuis epiſcoporum & expectatiuarum, ut refert Fely. in c. cum ex officii. in pen. & fin. colu. de reſcript. & d. Pet. Andr. auditor in tracta. leg. lib. 3. quæſt. 3. ubi plus dicit Rotam tempore ſuo iudicaſſe, non ualere ꝓuiſionem legati de latere de beneficiis uacantibus in menſibus ordinarii, etiam ſi poſtea ordinarius non conferret, per plures rationes, quas ibi adducit quas breuitatis cauſa omitto. Et hoc idem tempore Sixti iudicatum fuiſſe in vna Auinionē. prębend. ſancti Agricolę, refert quidam Ludouicus Interamne, illorum temporum aduocatus in quibuſdam ſuis annotationib. Quod procedit etiam ſi papa faceret gratiam in forma capituli mandatum, prout in vna Narbonenſ. præbend. coram. d. Io. Franc. tunc auditore fuiſſe diſputando dictum refert Ioan. de Nainia quondam eximius, & antiquus aduocatus in quibuſdā allegationibus ſuis.

Infertur, & quinto, quòd prouiſio ordinarii facta de beneficio uacante, cuius regreſſus pertinebat ad alium, det titulū coloratum, non obſtāte. ꝙ regreſſus habeat decretum ſpeciale appoſitum illi certo beneficio, quod qualiter procedat, poſtea in alia quæſt. dicetur.

Alia penè infinita inferri poſſent ex cōcluſione ſuperius facta, quæ contra communes iuris regulas uidentur inducta, quibus omnibus reſpondetur quòd papa, qui dominus abſolutus eſt beneficiorum, ut in capitulo ſecundo, de præben. lib. 6. & clemen. 1. ut lit. penden. Et not. Doct. in capit. quæ in eccleſiarum. de conſt. poteſt in tali materia contra omnes iuris cōmunes regulas nouiter inducere & ſtatuere, ut patet exemplo, quia uidemus, quod de iure cōi nemo cogi debet ad cōcordiā, ut in §. fi. in auth. ut litig. iurent. Et not. Bart. in l. congruit. ff. de off. præſi. & tñ hoc nō procedit in papa, in materia beneficiali, in qua habet pleniſſimā poteſtatem, ut dicit Abbas in capitul. cum pridem. in ultimo notabili. de pact. ſequitur late Felyn. in rubrica de treu. & pace. in 2. colum. Et eodem modo poteſt reuocare conceſſionem factam, & tamen papa hoc facere poteſt, ut in capitulo, nouit. & ibi not. Abb. de iudic. Sic etiam præſcriptio cum mala fide non procedit, & tamen papa poteſt contrarium ſtatuere, ut patet in cap. 1. de præſcript. prout etiam apparet in publiciana, quæ cum mala fide competit de iure canonico, ut dixi in §. ſed iſte inſtit. de act. ubi alia exempla ſcripſi. Ergo eodem mō papa poteſt facere in terminis iſtius reg. ꝙ omnis titulus in beneficialibus ſit coloratus, niſi in certis caſibus prout hic quod factū uidetur ex cauſa legitima, uidelicet, propter negligētiā nō petētis ius ſuum infra triennium, ne beneficia ſub incerto titulo poſſideantur. Nec mirum, qa etiam de iure communi inquam plurimis

iutis

iuris articulis, negligentia grauioribus, ac magis acerbis pœnis punitur, quam hic. Ex quibus quædam exempla per uiam cōpendii enarrabo, quæ manifeſtam lucem dabunt omnibus iuribus de negligentia loquentibus. Simul etiam alia quædam diligentiæ commoda ſubnectam, ne uigilantes debita laude ac honore fraudētur.

INCIPIT EPILOGVS per quam breuis caſuum negligentiæ.

IN primis igitur illud grauiſſimum negligentiæ incommodum notum eſt, ꝙ propter negligentiam nō petentiū res ſuas mobiles, uſucapio triennalis introducta fuit, quæ non ſolum aliquem poſſeſſione tēporali, ut hic, ſed etiā dn̄m uetum, ſuo iure ac dn̄io perpetuo priuat, ipſumq́ue iam ſerò agentē poſſeſſorio & petitorio excludit, ut in l. 1. ff. de uſuc. tradunt omnes in l. traditionibus. C. de pact. iſta enim pœna negligenti res ſuas ꝓpter prædictam cauſam perpetuę excluſionis impoſita grauiſſima reputatur, quæ facta comparatione ad illam, quam hic papa negligentibus impoſuit, iſta pro nihilo reputabitur. Quia hic poſſeſſori triennali ꝑ iſtam regulam, exceprio duntaxat acquirit. non ius. Nec illa exceptio eſt ꝑpetua. tranſiens ad quoſcunque, ſed morte poſſeſſoris extinguitur, & propterea hic impetrationes de beneficiis triennio poſſeſſis, non annullantur, ſed ad uitā duntaxat poſſeſſoris ſuſpenduntur. Per quod datur intelligi, quòd impetrans mortuo triennali poſſeſſore, poterit de iure ſuo experiri. Potuit igitur papa quo ad iſtum caſum hic in negligentis pœnam ſtatuere, quòd omnis titulus ſit coloratus, niſi in caſibus exceptis. In quam quidem pœnam negligens ipſe, propter deſidiam & culpam incidere uidetur, cui per diligentiam obuiare potuit, ut in cap. loci. 35. diſtinct. & in ca. negligere. 2. quæſt. 3. & l. nō ſolùm. C. de commer. & merca.

Et ſic uidemus, ꝙ iudex propter negligentiam adminiſtratione ſua priuatur, & alius loco ſui ſubrogatur: quinimò criminaliter priuari poſſet, ut de primo eſt tex. in l. ſi quos. C. de offi. pręfe. præt. orien. de ſecundo, in l. miſſi opinatores. C. de exact. tribut. lib. 10. & in l. 2. C. de can. lar. titu. libr. 10.

Tutor etiam propter negligentiam remouetur. l. cum qui. C. de procur. Et eodē modo executor iure ſuo priuatur, ꝓpter negligentiam unius anni. ut in c. tua nos. de teſtam. & in l. nulli. C. de epiſc. & clericis. Et in ſumma omnes deſides & negligentes, qui ſui immemores ſunt officio ſuo priuantur, ut in l. penul. in fi. C. de cā. lar. lib. 10. prout de abbate etiam negligēte dicit text. in c. cum ad monaſterium. in fi. de ſtat. mon. Si igitur quis propter negligentiam priuatur obtentis & acquiſitis, à fortiori acquirendis, ut in reg. iſta. Et quia materia iſta negligentiæ, in qua principaliter uſucapio, & ratio iſtius regulæ fundantur, uariis in locis ſparſa eſt, nec ſimul tota perquirenti occurrit: decreui hic eam quàm breuiter & ſuccinctè, per capita, & enumerationem caſuum colligere. (quos quidem caſus aliàs iuuenis, in maiori otio conſtitutus curioſiſſime cumulaui. Et quia negligentia, quæ per iſtā regulam caſtigatur, iudicialis eſt, incipiā à caſibus negligentiæ iudicantium.

Primus igitur caſus negligentiæ conſideratur in iudice, ut in d. l. ſi quos. & l. miſſi. ſuperius allegatis.

Secundus. Quia propter negligentiam magiſtratus ius non dicentis, in ſui uerecundiam recurrendum eſt ad populum. Caſus eſt ſecundum Bald. ibi in titulo, ſi de inueſtit. feud. inter dominū & uaſallum lis oriatur. §. primo.

Tertius. Quia iudex negligens ſepulchrorum uiolatores uindicare, punitur in 20. libris auri. l. ſi quis ſepulchrum. C. de ſepul. uio.

Quartus. Quia iudex negligens quominus pacta, & conuentiones partium ſeruētur, facit litem ſuam. caſus notabilis in l. pen. C. de pact. in fi.

Quintus. Quia contra iudicem negligētem expedire, quod ab eo petitur, eſt uario modo conſultum. ſecūdum quod declarat Bar. not. in l. fi. C. de uariis, & extraor. cognit.

Sextus. Quia propter negligentiam iudicis laici in non reddendo iuſtitiam cle-

ricis,

ricis, laici conueniri poſſunt coram iudice eccleſiaſtico, cap. cum ſit. & cap. ſi clericus. de foro comp.

Septimus. Quia propter negligentiam iudicis, qui omiſit teſtes à parte productos examinare, etiã poſt triennium datũ, & etiam nulla facta prouocatione pars poterit petere teſtes examinari. tex. eſt notabilis in ca. per tuas. de teſtib.

Octauus. Proceſſus factus à iudice negligente dare Apoſtolos, eſt ipſo iure nullus. tex. eſt in c. ab eo. de appel. in 6.

Nonus. Iudex negligens facere iuſtitiã clerico, eſt ipſo iure excommunicatus. gloſ. eſt. notabilis in ca. adminiſtratores. 7. q. 5. Ioan. And. in ca. fi. de excep. lib. 6.

Decimus Quia iudici negligẽti quo ad Deum imputantur delicta non iudicata. cap. ſicut inquit. 2. q. 7.

Vndecimus. Quia iudice negligente dare Apoſtolos ſæpe petitos, habetur perinde ac ſi expreſſe fuerint denegati. tex. eſt in clem. quanuis. in fi. de appel.

Duodecimus. Qui in officio iudicandi alteri ſucceſſit, non poteſt nouum opus inchoare. niſi prius ædificia per prædeceſſorem incœpta, aut uetuſta per illum reparari reparet, uel neglecta perficiat. l. fi. C. de ope. pub.

Decimuſtertius. In pœnam iudicis negligentis ius reddere licitũ eſt in ius ipſi dicere. l. nullus. C. de iudi. ibi cum gloſſ. & melius in l. nulli. circa fi. C. ne ſac. bap. & bon. text. in l. nulli iudicum. C. de offic. rect. prouinc.

Decimuſquartus. Iudex negligens uindicare crimen priuati carceris incidit in crimen læſæ maieſtatis. l. 1. C. de priua. carce.

Decimuſquintus. Eodem modo iudex punitur, ſi uindicare papa nos neglexerit l. 1. C. de paga.

Decimuſſextus. Et pari reprehenſione eſt dignus iudex negligens reſiſtere, & obuiare clericis negotiantibuss, uel turpia officia exercentib. cle. 1. in fi. de uit. & honeſt. clerico.

Decimuſſeptimus. Iudex etiam negligens punire hæreticos, in decem libris auri condemnatur, & exiſtimationis ſuę periculum patitur. l. 2. & l. quicunque. in fi. C. de hæret.

Decimuſoctauus. Pariter etiam negligens uindicare ſtupratores, & monialiũ corruptores, in quinque libris auri punitur. §. penul. in auth. de ſanct. epiſc.

Decimuſnonus. Iudex requiſitus de iuſtitia, & de expeditione cauſæ nihil reſpõdens, ut nimium moroſus & negligens notaſ. c. 1. & ibi Bal. de milit. uaſ. q cõcu. eſt.

Vigeſimus. Iudex tenetur ad intereſſe parti lęſę ſi neglexerit in cauſis ciuilibus uidere, quæ ſuæ ſunt partes, ſed non facit litem ſuam, ſicut quando malè iudica. l. 1. & ibi p Bart. C. quomodo & qñ iudex.

Vigeſimuſprimus. Laicus negligens facere iuſtitiam poteſt cogi per eccleſiaſticum. c. Iudæi. el 2. de Iudæ. & cap. excõmunicatus. cum glo. de hæret.

Vigeſimuſſecundus. Iudex negligẽs ferre ſententiam ad finem concordandi partes, ſi propter concordiam partes lædantur, parti læſæ in foro conſcientiæ ad refectionem damni tenetur. Ita dixit d. Car. in cle. ſępe. in §. & qa. in 18. q. de uer. ſign.

Vigeſimuſtertius. Iudex qui neglexit per imperitiam facere id ad quod tenetur, peccat, & parti læſę tenetur quantum æquum iudici uidebitur, diſtinguendo, ut per Bal. in l. mancipia. de ſer. fug.

Vigeſimuſquartus. Iudex negligens alere carceratos, malè facit. Bart. in l. nemo carcerem. C. de exact. tribut. lib. 10.

Vigeſimuſquintus. Quia negligit etiã infra triennium cauſam diffinire, punitur, & remouetur, ſecundum diſtinct. l. properandum §. ſi autem utraque. C. de iudi.

Vigeſimuſſextus. Similiter iudex negligẽs non facere inuẽtarium de bonis dãnati & confiſcati, mulctatur. l. ſi quis infra. C. de bon. damnat.

Vigeſimuſſeptimus. Iudex negligens exercere officium ſuum circa miſerabiles perſonas, uel pium actum, etiam tenetur, ut per Bart. in l. quarta. §. hoc autem iudicium. in 5. oppo. ff. de dam. infect.

Vigeſimuſoctauus. Iudex negligens pacem uiolatam uindicare, omne damnum & iniuriam paſſo reſarcire tenetur. §. iudex. in titulo, de pace tenenda inter ſub. in uſib. feud.

Vigeſimuſnonus Contra iudices, ſeu

magiſtra

magiſtratus negligentes tutorum uel cu ratotum ſatisdationem capere, datur actio ſubſidiaria.§.pen.inſtit. de ſatiſdat.

Trigeſimus. Iudex negligens punire in iuriam illatam ſcholarib. punitur acrius. auth.habita.C.ne filius pro patre.

Trigeſimuſprimus. Iudex ordinarius negligere non debet exigere rationes nō debitas a religioſo ſuo executore. clem. de teſta.

Trigeſimuſſecundus. Propter negligen tiam iudicis in non confirmando tutorē non impeditur adminiſtratio tutori. Bar. not.in l.quia pater.ff.de confir.tuto.

Trigeſimuſtertius. Iudex negligens ſer uare iuramentum, quo iurauit in princi pio officii de non acceptando pecuniam, uel aliud ſordidum committere, incidit in crimē publicum, de quo eſt bonus tex. in l fi.ad leg.Iul.pec.

Trigeſimuſquartus. Præſes qui negligit caſtigare iudicem acceptantem indebitas ſportulas, punit cū ſimul acceptāte,& ho: epiſcopo principi denuntiante.tex. eſt in §.fi.in auth.ut differen.iud.col. 9.

Trigeſimuſquintus. Iudices negligentes cōſtitutiones principum ſeruare puniū tur.l.1.§.fi.ff.de fal.

Trigeſimuſſextus. Pari modo negligēs expedire cauſas, quas poterat expedire,& eas dimittit, ſucceſſori tenetur.p tex.ſing. in l. t.§.a.ff.de magiſt.conuen.& ibi Bald.

Et iſta, quę de negligentia iudicū punienda exempli cauſa poſuimus, ſuffi ciant. Nunc negligentiæ peccata, quę quē libet alium contingunt diſcurramus.

Trigeſimuſſeptimus. Nam in primis in pœnam deſidiæ inductum eſt, ꝙ propter negligentiam non eligentium electio ad ſuperiorem deuoluatur, ut per gl. in cap. duobus.de reſcript.lib.6.& in c.quanquā. de electio.lib.6.

Trigeſimuſoctauus. Qui neglexit ſeruū fieri furem, tenetur ex pacto, ꝙ promiſit ſeruum furtum non facere.tex.eſt in l. nō impoſſibile.ff.de pact.

Trigeſimuſnonus. Eodem mō commen tarienſis, ſeu cuſtos carceris propter eius negligentiam punitur.l. cōmentarienſem C.de cuſto.& exhibit.reorum.& ibi gl.no. quā uide contra prælatos negligētes &c.

Quadrageſimus. Similiter & medicus, qui incipit medicari alicui etiam gratis, ſi neglexit curam infirmi, tenetur de leui & leuiſſima culpa.tex.eſt iuncta glo.no. in l. idem iuris.in prin.ff.ad leg.Aquil.

Quadrageſimuſprimus. Sic etiam in pa trem negligētia uindicare iniuriam facta in filio transfertur executio & actio.l.ſed ſi vnus.§.interdum.ff.de iniuriis.

Quadrageſimuſſecundus. Et hoc idem ſtatutum eſt procuratore patris negligēte proſequi iniuriam filii. Nam exercitium competit filioſa.l.ſed ſi vnus.§.procurator ff.de iniur.

Quadrageſimuſtertius. Sic etiam negli gentia hæredis nocet fideicommiſſario,& currit præſcriptio tex.eſt in l.ſi hæres.l. 2. §.fi.cum glo.ff.ad Trebel.

Quadrageſimuſquartus. Et negligentia ſcribæ, ſeu notarii punitur text. notabilis & ſingularis.in l.fi.C.de mag. conuen.

Quadrageſimuſquintus. Negligentia etiā inducit conſenſum ad illud quod fit, ut habes gl.in c.1.de offi.deleg.

Quadrageſimuſſextus. Et per negligen tiam perditur poſſeſſio, iuxta no. per Bar. in l.ſi de eo.ff.de acq.po.& Abb.in c.cōtin git.de dolo & contum.

Quadrageſimuſſeptimus. Clericus etiā qui negligit agros eccleſię, uel eius utilita tē non curat, poteſt remoueri ab eccleſia. gl.eſt notabilis in c.ſæpe.12. q. 2.

Quadrageſimuſoctauus. Pari modo ne gligentia prælati nocet ſucceſſoribus in pręſcrip.ſucceſſoria, ut per glo. no.in c.2. de præſcrip.

Quadrageſimuſnonus. Etiam ſerui co loni, uel procuratores negligenter rem domini cu tantes puniuntur tex.ſing. in l. fi.in princ.C.de acq.poſ.

Quinquageſimus. Punitur etiam qui negligenter in ſtipulam ignem immittēs gratia comburendi eam, & ob eius uecor diam aliorum agros igni depopulatus eſt ut eſt tex. not.in l.qui occidit.§.pen.ff.ad leg.Aquil.

Quinquageſimuſprimus. Si ob negligen tiam curantium non lethaliter vulneratū, vulneratus moritur. vulnerans non tenet de occiſo, ſed tantum de vulnere, vt eſt ca ſus in d.l.qui occidit.§. fi. ff. ad leg. Aquil.

Quin

Quinquageſimuſſecūdus,Sic etiā ſi propter creditoris negligentiam res pignorata deterior facta eſt,negligens punitur. l. quemadmodum.§.magiſtratus.ff. ad legē Aquil.quod not.contra Hebręos pignora ab ſcholaribus capientes.

Quinquageſimustertius.Eodē modo negligens in nō eligendis bonis miniſtris punitur.in l.ſi ſeruum.§.ſeruum.& §.fornicarius.ff.ad leg.Aquil.

Quinquageſimuſquartus.Etcolonus negligens infra uel ante tempus tem locatam comminui,condemnatus ad pēſionē totius temporis.l.dominus horreorū.§.fi. ff.locat.Iaſ.in l.diem.col.8.ff.off. aſſeſſor.

Quinquageſimuſquintus . Sic etiā ignorantia facti craſſa,quæ negligentiæ, æquipollet,aliquem non excuſat.l.regula iuris in §.ſed facti.ff.de iur. & facti ignor. & c. 2.de conſt.lib.6.

Quinquageſimusſextus.Negligentia ēt tutoris in reb.pupilli punitur.l. tutor qui repertorium.§.competit.ff.de admin.tut.

Quinquageſimuſſeptimus.Pari etiā modo punitur tutor, qui neglexit vendere frumentum uetus ante nouum.ut Bart.in l.1.C.de condit.in public.horreis. lib.11.

Quinquageſimusoctauus. Præterea ſi tutor neglexit ſingulis annis cogere affictus ſiue cenſus,tenetur pupillo.l.2. in prin.& ibi Batt.C.debit.ciuit.lib.11.

Quinquageſimusnonus. Tenetur etiā tutor de ſuo, qui neglexit poſt Cal. Nouemb. dare uinum nouum ad bibendum familiæ, ſecundum Bart.in l. iubemus. la 1.C.de erog.mili.anno.lib. 12.

60. Et negligentia cuſtodientis furioſum,qui alteri dānum uel iniuriam intulit,punitur.in l.diuus.ff.de of.præſ.

61. Item negligentia non exigentis uectigal,punitur. in §. volumus. in auth. ut iud.ſine quoquo ſuffr.

62. Similiter negligentia mariti nō petentis fundum datum in dotem ab eo,qui præſcribit punitur.caſus eſt notabilis in l. ſi fundum ff.de fund.dota.

63. Eodem modo negligentiā mariti in non exigendo dotem à debitore, qui poſtea factus eſt.non ſecundo punitur, & ſi bi imputatur.bonus tex.in l.extraneus. ff. de iure dot.

64. Eſt etiam notandus caſus illius negligentis,qui cum uitioſus ſit neglexit tamen à ſua familiaritate eos expellere,qui ipſum malefacti incuſabat.Nam in pœnā negligentiæ inducitur. ꝙ non poſſit eos repellere ab accuſando etiam ſub prætextu criminis,quod fortè pateretur,ex quo antea à ſe ſeparare neglexit, ut eſt tex. in c.nulli.de accuſat.

65.Tanta etiam eſt uis negligentiæ, ut acquiſita eſt per filium familias,potius acquiſita ex profectitiis, quàm ex aduentitiis bonis præſumanrur, ut eſt gloſ. notabilis in l.cum oportet.in prin. C.de bonis quæ liber.

66. Creditores etiam ſuæ negligentiæ penſum ferre debent, ſi negligentes fuerunt in exigēdo ab hærede,qui poſt modū uel ſe abſtinuit,uel factus eſt nō ſoluēdo. tex.eſt not. in l. pupillus,ff.de his quæ in fraud.cred.

67.Negligentia etiam illius notatur, ꝗ cum literas alterius damnoſas acceptaſſet tacuit,nec contradixit. Nam per hoc uidetur conſentire caſus ſingularis in lege, ſi filiusfamil.ff.ad Maced.

68.Etiam maritus negligens in non curanda uxore perdidit lucrū dotis ſi periit. glo.eſt notabilis in l.ab hoſtibus.§. ſi uir. ff.ſol.matr.

69.Sic & negligentia ſuccedentium pupillo in non petendo ipū tutorem priuat eos ſucceſſione ipſius decedentis infra pupillarem ętatem.l.ſciant cuncti.C. de leg. hæred.

70. Et negligentia hæredis non uindicātis eædem defuncti priuat ipſum eius hæreditate.l.1.C.de his quibus ut indig.

71. Et ſimiliter negligentia hęredis in nō parēdo uoluntati defuncti priuat ipm cōmodo teſtamenti.auth.hoc amplius.C. de fideicom.

72. Pari modo negligentia hæredis nō conficientis inuētarium, facit eum teneri inſolidum creditori.l.fi.C. de iure delib.

73. Et eodem modo negligentia omiſſi inuentarii reddit tutores ſuſpectos.l.3.§. tutores qui repertorium.ff.de ſuſp. tuto. & l.fi.C.aibitr.tutelæ.

74. Negligentia etiam uenditoris domus ante traditionem omittentis interponere

nere ſtipulationem damni infecti,ſuo dã no cedit.l.uenditor domus,ff.de ac.emp.

75. Deſidia etiam, & eccleſiaſticorum negligentia circa officia diuina, ad quæ ſunt mancipati, reddit eos indignos im munitati omnium munerũ illis ob eam cauſam conceſſæ,tex.eſt no. in l. generali ter,C.de epiſc.& cler.canonizatus: 16. q. 1.quod eſt cõtra uagos ſcholares notãdũ.

76. Filius etiam hæres inſtitutus negli gens ægrotantem patrem, uel eum ab ho ſtibus redimere priuatur ſucceſſione, ca ſus eſt notabilis in §. ſi quis de prædictis, in auth.ut cum de appellatione cog.

77.Et ſcholaris negligens nunquam ef ficietur magiſter,ut dicit gloſ.iuncto tex. no.in auth.de quæſtore.§. porrò.

78.Et ad propulſandam negligentiam tempus exceptionis non numeratæ dotis eſt abbreuiandum,in authen.de tempore non ſolutæ dotis,col.7. in in princ.

79.Item etiam qui neglexit appellatio ni deferre,ſe appellationis beneficio indi gnum facit bonus tex.in c.cum ſit,de app.

80.Dominus qui neglexit ſeruum ſuũ ægrotum,priuatur dominio ipſius,tex.eſt in l.i.§.& ſcimus.C.de lat.lib.tol.

81. Hæredes etiam uiolatores pacis ne gligentes iuris rigorem ſeruare diuidẽdo ſecum hæreditatem,qua fuerint priuati, puniuntur,ut ab ipſis tota hæreditas abdi cetur,c.ſi quis hominem,in tit.de pace te nen.& eius uiolato.

82.Sic uſufructuarius negligens in ſub mittendo alia capita animalium, in locũ demortuorum proprietario tenetur.l. q̃d ergo.ff.de uſufr.

83. Etiam ſeruitus urbana non uten do amittitur, quando uicinus negligit li bertatem uſucapere,tex.eſt not. in l. hæc iura.ff.de ſer.urb.præd.

84. Socius tamen qui negligenter ali qua in ſocietate egit,non compenſat, ſi in pleriſque aliis ſocietatem auget bonus text in l.nõ ob eam,cũ l.ſeq.ff. pro ſocio.

85.Et ſociorum etiam negligentia cõ ſideratur in l.ſocius ſocio.ff.pro ſocio.

86.Fortuita etiam incendia,quę per ne gligentiam eorum apud quos orta ſunt, non fuerunt extincta, dãno negligẽtiæ ce dũt.l.capitulum.§.incẽdiarii,ff.de pœnit.

87.Et licet edictum prętoris manifeſtiſ ſimum ſit,illius tamen interpretationem nunquam negligere debemus.l.1.§.quam uis.ff.de uentre inſpic.facit tex. in l. apud Labeonem.ff.de iniu.§.hoc edicto.

88. Item tribus edictis citatus,ſi ſui pręſentiam facere neglexerit,perſonaliter ca pi poterit,tex.eſt in l. conſentaneum. C. quomodo & quando iud.

89. Et poſſeſſio uacans ex negligentia domini,ſine ui occupari non poteſt.l. fun dum.§.fundi.ff.de uſuc.

90.Negligentia unius anni in non repa rando illud quod erat mihi quęſitum per occupationem, de iuregentium inducit priuationem iuris, caſum & exemplum habes in l.ſi.ff.de uſuc.& ibi not.

91. Præterea ius ingrediendi tenutam ex decreto iudicis per biennium negligẽ do intrare,tollitur. Ita ſingulariter Barr. in l.ſi finita.§.ſi quis metu. in fin. ff. de dam.infect.

92.Item qui tenetur denuntiare malefi cia,ſi per eius negligentiam fuit præuen tus ab iniuriato,denuntiando punitur, ut per Bar.in l.ult.col.diuus, uerſ.quæro q̃d ſi talis denuntiatur.ff.de cuſt. reorum.

93. Præterea eccleſia læſa ex negligen tia prælati ipſum prælatum negligentem conuenire poteſt.gl.eſt not.in c.placuit, in uer.pertineat.16. q. 3.

94.Rurſus negligentibus illis, qui in lu do & alea aliquid perdiderunt, repetere deperdita,eorum repetitio epiſcopo con ceditur,ut in conſt.alearum uſus, C.de re lig & ſump.fun.

95.Qui parum etiam diligens fuit in ſeruandis ſacris,adeo ꝙ inſordeſcant,a iu re dãnatur,ut in c.ſi.de cuſto.ſacram.

96.Et qui officium clericale negligit,& ſeculi fluctibus ſe immergit,ab eccleſiaſti co miniſterio fit alienus,c.ſed neq; procu rationes.ne clerici uel monac.

97.Mulier etiam negligens iuſiurandi religionem de alicui nubendo, damnatur a papa,in c.requiſiuit,de ſponſ.

98.Similiter negligentes parere iudici delegato puniuntur,c.de cauſis, de offic. deleg.

99.Et qui conſcientiæ confidit & famã ſuã negligit,crudelis eſt c.nolo,2.q.1.

100.Pari

100. Pari modo qui intermino a iudi ce ſibi aſſignato ius ſuum neglexit dedu cere, amplius non auditur. l. diffamari. C. de igenu & manum.

101. Negligentia annalis illius qui ha bebat reuocationem feudi in alium tranſ lati ſibi præiudicat, text. ſingularis in c. Ti tius, in ti. ſi de feu. fuer. con. inter dom. & agnat. per quem ita limitatur ſingulare di ctum Bart. in l. 1. §. permittitur. ff. de aqua quot. & æſtiua.

102. Item ſi canonici, qui de certo cano nicorum numero indulgentiam habebãt ipſam ſeruare neglexerunt, non poſſunt poſtea ſuperiori opponere, ſi alium cano nicum ſupra numerum addidit, c. pro illo rum, ubi bonus tex. de præb.

103. Dominus requiſitus ab eccleſia, ut terram ſuam ab hæreticis purgat, ſi per an num negligens eſt, terra ipſa catholicis oc cupanda conceditur, ut in auth. ſi uerò do minus, C. de hær.

104. Damnum ſi mihi tua negligentia datum, mihi ſatisfacere teneris, c. fin. de iniur. & damn. dat.

105. Parentes ob quorum negligentiã filii in cunis oppreſſi fuerunt, grauiter pu niuntur, c. quæſitum, de pœni. & remiſ. & c. conſuluiſti. 2. q. 1.

106. Diſſoluta etiam negligẽtia fideiuſ ſoris, ſuo, & non debitoris damno cedit, l. ſi fideiuſſor. in prin. in 1. reſp. ff. mand.

107. Et ſi arbor ex negligentia inciden tium tranſeuntem oppreſſerit, incidens eã punitur, ut in c. ſæpe. l. diſt. de quo in l. ſicut arbor. ff. de l. Aq.

108. Qui iuratoriam cautionem a ſe pr̨ ſtitam negligit ſeruare ut periurus puni tur, tex. bonus, in l. quotiẽs. C. de dig. li. 12.

109. Milites negligentes honeſtatem circa ruſticos ſeruare, & ipſos ſpoliantes mulctantur, & infamiæ pœna afficiuntur. l. non patiuntur. C. de curſu publ. lib. 12. quem tex. ad unum aliud notabis, uideli cet, quòd ruſticus dicitur miſerabilis perſona.

110. Miſſus in poſſeſſionem bonorum alicuius non debet eſſe negligens, ſed utili ter agere, alias ſibi noceret. l. in uenditio ne. ff. de bon. auth. iud. poſſid.

111. Executor literarum non poteſt ſe impedire de beneficio, cuius collatio de uoluta eſt ad capitulum: propter negligẽ tiam epiſcopi. c. le. ſi de beneficio, de præb.

112. Negligens etiam honorem & reue rentiam ſcholaribus ſeruare, acrius puni tur, auth. habita. C. ne filius pro patr.

113. Electores & qui infra octo dies poſt electionem factam negligunt electionem ipſam electo præſentare puniuntur, pœ na, de qua in c. cupientes. §. cæterum, de elect. in 6.

114. Curatores reipub. ſi negligenter in bonis diſtra hendis ſe geſſerint, puniuntur in ſimplum: tex. eſt in l. fi. §. iidem ſcripſe runt. ff. de adminiſtr. rer. ad ciu. pert.

115. Et negligentia hæredis non elegen tis unum ex pluribus legatariis ex uolun tate teſtatoris, facit ꝙ omnes admittan tur ad legatum, tex. eſt not. in l. ſi quis Ti tio. in fi. in l. eum quidam, el 2. ff. de leg. 2.

116. Vtenſilia uendentes & negotian tes, licet ob eam cauſam uerberibus cæſi ſunt, non tamen propter hoc quaſi uiles negligere debemus. Imo ad honorem & dignitatem promoueri poſſunt. l. eos, ff. de curio. ubi tex. probat unum aliud, ꝙ propter raritatem bonorum minus digni aſſumi debent ad officia.

117. Et ille qui ad diem commeatus ue nire negligit, perdit ſalarium, & ut deſer tor punitur. l. 3. §. ad diem, cum gloſ. ff. de re mi.

118. Abbas negligens corrigere mona chos, punitur. c. fi. de ſta. monac. & cle. 1. in fin. de uita & honeſt. cler.

109. Negligens poſt denuntiationem factam a uicario tollere arborem, quę in ædes uicinas pendet, perdit eam, & uici nus autoritate propria poterit arborem aſportare, ut ponit Bar. in l. 1. ff. de arb. cæden.

120. Propter negligentiam eorum qui debent petere tutores, & non petunt, cre ditores poſſunt accedere ad iudicem ut confirmat tutorem cõtra quem legitime agere poſſint. l. diuus. ff. qui tut. pet.

121. Si contumax infra annum compa rens, cautionẽ de iudicio ſiſti offerre ne glexerit, actor poſt annum conſtituitur uerus poſſeſſor. c. quoniam frequenter, §. & in aliis, ut lit. non conteſt.

122. Ne

122. Negligẽs infra terminum iuris, uel hois apoſtolos appellationis petere, illis renuntiaſſe uī.cle.q̃uis.in princ. de appel.

123. Negligens etiam uicino opem pe tenti pro repellenda iniuria auxilium pr ſtare, fauorem iniurianti præſtare uidetur c.dilecto.de ſent.exc.lib.6.

124. Plus iuſto oneratus ſi per negligẽ tiam per lubricum tranſiens & labens ali cui damnũ intulit, Aquilia tenetur.l. qua actione.§.1.ff.ad l.Aquil.

125. Gratia de aliquo beneficio uacatu ro extinguitur per negligentiam non pe tendo præbendam primam uacantem.bo nus tex.c.ſi clericus.de præb.in 6.

126. Appellatione deſerta per negligẽ tiam.licet partes proſequantur appellatio nem: tamen propter hoc ſententia non de ſiiit tranſiſſe in rem iudicatam, text. eſt in cle.ſi appellationem. de appel.

127. Maritus negligens uendicare mor tem uxoris, dotem amittit, & fiſco applica tur.l.cum mortem.ff. de iure fiſci.

128. Negligente eo infra tẽpus ad quẽ ſpectabat electio eligere vnam de plurib. præb.uacan.electio deuoluitur ad alium, qui ſecũdo loco poterat eligere. tex. in c. ſi pluribus.de pręb.in 6.

129. Qui arbitrium ſuſcipit, illud negli gere non poteſt, ſed laudem ferre cogitur l.3.§.1.ff.de arbi.

130. Si quis propter negligentiam non plenè probauit, in pœnã iuramẽtũ in ſup plementũ plenæ probationis ſibi non de fert. Ita mirabilẽ dixit Bal. i c.fi.de iureiu.

131. Item eccleſia, quæ per negligentiam infra quadriennium in integrum reſtitu tionẽ nõ petiit, aduerſus lęſiones amplius eam petere non poteſt.text.eſt in c.1.& c. 2.de reſt.in integ.lib.6.ſicut in minore di citur in l.fi.C.de temp.in integ. reſt. pet.

132. Ille qui eſt negligens in moderãda & gubernanda familia ſua, in epiſcopũ p moueri non poteſt, quia qui negligens eſt in minimis multo magis in maiorib. ubi maior cura exigĩt, præſumi debet. bonus tex.in c.ſicut hi.circa medium. 47. diſt. Et econtra, qui negligens eſt in maiorib. pr ſumiẽ in minimis negligẽs, ut inf.nu.160.

133. Negligens dominus non corrigen do ſeruum ſuum, uel aſcriptitium, qui li beræ mulieri nupſit, punitur.in l. 1. in fi. C.de ſenatuſconſul.Claud.

134. Tutor negligens contutorem ſuũ iam ſuſpectum accuſare conuenitur in to tum.l.qui plures.ff.de adminiſt.tut.

135. Maritus qui uxoris negotia gere bat, ſi negligens fuit in nõ exigendo, quæ uxori debebãtur, tenetur actione negotio rum geſtorum.l.diuortio.ff. de neg. geſt.

136. Si hæreditas euicta eſt ab hærede propter ſua negligentia ſtipulatio de reſti tuendo legato non committitur bonus tex.eſt in l. §. legatarius. ff. ſi cui pluſquã per l.Falc.

137. Negligente tutore adminiſtrare ne gotia pupilli, & præſtare illi alimenta, cu rator decreto iudicis ad hoc conſtituitur uel tutor remouetur, uel quod iudici ui debitur.l.fi.ff.ubi pupilli educ. debent.

138. Si cauſæ defenſionem emptor ne glexerit contra uenditorem, non datur actio de euictio.l.ſi ideo.ff. de euict.

139. Propter hæredis negligentiã nõ de fendentis teſtamentum inofficioſum, ſen tentia lata nõ p̃iudicat legatariis.l. qui re pudiantis.in fi.ff.de inoffic.reſta.

140. Negligentia in ſuperiore eſt pecca tum mortale.gl.in c.ea quæ.de off. arch.

141. Propter negligẽtiam eius, cui a te ſtatore optio data eſt eligendi vnũ ex ſer uis infra annum, optio transfertur in le gatarium. l. fi.§.ſed ſi quis.C.cõia de leg.

142. Negligentia in reb. alienis nõ excu ſatur ex negligẽtiã in reb.propriis pariter commiſſis.optimus tex.in l. ſi conſtãte. §. ſi maritus.ff.ſolu.matrimo.

143. Negligens in nõ utendo reſcripto infra annũ, amplius eo ſe iuuare nõ põt. c.plerunq;.& ibi Doct. reſer.

144. Negligentia prælati in non ſoluen do canonem pro feudo, nocet eccleſiæ in uita ſua. cap. 1.§. fin. de cap. Corrad. in uſib.feu.

145. Negligentia ſpecialis procuratoris fiſci, nocet etiam generali, facta prius di ſcuſſione ſpecialis.l.quoniã Augerio.C.de conuenien.fiſci debit.lib.x.

146. Negligentia mandatarii nocet etiã mandanti, qui ad illud tenetur. text. bo nus in l.ſi procuratorem.§.tutores.ff.man dati.

147.Ille etiam, qui ad regimẽ parochialis eccleſiæ adſumptus eſt, ſi infra annum ad ſacerdotium ſe promoueri neglexerit, ipſa eccleſia priuatus eſt, tex. ſunt uulgares, in c.licet, & in c.commiſſa, & in c. ſtatutum, de elect. lib.6.

148.Negligens petere bonorum poſſeſſionem intra centum dies, facit locum ſequentibus, in gradu, l.1.§.decretalis, & §. quid dicimus. ff. de ſucceſ. edic.

149.Quia priuilegium tollitur propter negligentiam decem annorum, l. 1. ff. de nundinis. gloſſ. in c. ſuggeſtum, de deci. in gloſſ.1.

150. Negligens in non ſoluendis decimis excommunicatur, c.non eſt, de deci.

151.Si aliquis propter negligentiam alicuius moriatur ſine confeſſione, negligens reus eſt animæ illius, c.officium, de offic. archipr.

152. Cui mandantur duo, ſi in uno eſt negligens, præſumitur fore negligens, & in alio, ut gl. ult. in fin. in c. ſi capitulo, de conceſ. præb. lib.6.

153. Electores Imperatoris ſi negligentes fuerunt in ipſum eligendo, electio deuoluitur ad papam, c.apoſtolicæ, de re iudic. lib.6. in gl. ult.

154. Si mortui propter negligentiam clericorum inuoluti fuerint ueſtimentis ſacris puniuntur. c. nemo. de conſ. diſt.1.

155.Negligentib. a iure nõ ſuccurritur, l.non enim. ff. ex quib. cau. ma.

156.Et ꝑꝑ negligẽtiam poteſt quis priuari beneficio gl. in c.1. de offi. cuſt. gl. in c. ea quæ de offic. arch glo.2.q.3. placuit. gl. in c. dictum, 81. diſt.

157.Et ſi propter negligentiam tutorũ debitores non ſunt exacti, ſi fiant poſtmodum non ſoluendo, iudicio tutelæ tenentur. l.2.C.arb.tut.

158.Si feudatarius, negligente domino per annum fuit in poſſeſſione feudi, iurãdo ſolum ſe inueſtitum, præiudicat domino. bonus tex. in §.ſi. in titulo, ſi de inueſt. feu. inter dominum & uaſallum lis oriatur.

159. Negligentes in non acquirendo ſibi præiudicant in caſib. not per gl. in l.2. in §. non tantum. ff. de hær. uel act. uendita. in uerbo, poſtquàm adipiſci.

160. Negligens in maiori, præſumitur in minori fore negligens. Bart. in l. ab hoſtibus. §. ſed quod ſimpliciter, in 3. col. ff. ex quib. cauſis maiores.

161.Si teſtis non fuit interrogatus per negligentiam iudicis de cauſa ſcientiæ, cũ pars feciſſet interrogatoria, talis teſtis nõ probat, dictum eſt Io. And. in c. cum cauſam, de teſt. refert Lud. Ro. & quidam Moder. in l.1. ff. de ope. no. nun.

162.Si iudex, qui debebat de plurib. interrogare per negligentiam de uno interrogare omiſit, actus nihil ualet, c. præſentium. de teſtib. lib.6. iuncta. l. cum hi. §. prætor ait. ff. de tranſ.

163.Si negligentia hæredis legatus ſeruus non adparet, ſibi erit damnum, & non legatari, tex. in l. cum hæres, ad fin. ff. de legat. primo.

163.Ille qui per annum fuit negligens in non petendo emendationem æſtimi ſui, ſeu cataſtri ſui, amplius non auditur. Ita dixit Bart. in l. forma. in ſi. ff. de cenſib.

165.Qui propter fauorem, receptionẽ, defenſionemve hæreticis præſtitam, excõmunicatus fuit, ſi infra annum abſolutionem, uel ſatisfactionem petere negligat, amplius non auditur, & infamis perpetuò efficitur, auth. credentes. C. de hæret.

166. Qui per annũ ſtetit in excõicatione, quem incurrit ꝑꝑ aliquod crimen, põt priuari beneficiis, ſi infra illud tempus neglexit abſolui. 11.q.3.c. ruiſus, & c. quicunque, de quib. iurib. mentionem feci ſupra in procemio reg. de annali, quod intellige & limita non procedere, ſi ꝑꝑ ciuilem cauſam fuiſſet excommunicatus, gl. ſing. in c. contingit, de dolo. & contu in gl.2.

167.Negligens diſcordes ad concordiã reducere, peccat uenialiter. bo. tex. in §. alias ea demum. 34. diſt.

168.Sponſus qui accipit fundum cauſa nuptiarum, eis non ſequutis tenetur de fructib. percipiendis in reſtitutione fundi ſi negligenter fundum curauit. l. uidemus in princ. ff. de uſuf. iuncta gl.

169.In dolo eſt ille, qui negligit illud ad quod ex natura actionis tenetur. bo. text. in l. dolus ff mand.

170.Dominus feudi negligens ius reddere uaſallo iuriſdictione priuatur, & illa

deuolui

deuoluitur ad ordinarium, gl. eſt in c. cæte tum, de iud.

171. Infeudatus ſi per annum negligit inueſtiri a domino, redit feudum ad do minum, tex. eſt in c. 1. §. prætetea. de proh. feud. alie. per Fed.

172. Negligens ex præterito, præſumi tur negligens in futurum, c. ſcribam. de præſumpt. ubi qui negligens fuit in ſtudẽ do ius ciuile pręſumitur, ꝙ erit negligens in ſtudendo ius cano.

173. Si pars eſt negligens in petenda di latione ad producendum teſtes, iudex po terit illi terminum ad producendum eos præfigere, dato, ꝙ non petat. Ita notabili ter Bar. per illum tex. in l. i. C. de dila.

174. Negligentia hæredis non redimen tis pignus a creditore, in omni caſu ſibi nocet, ſi poſtmodum pignus uendatur: quia legatarii habent regreſſum contra ip ſum. gl. eſt notabilis, & ibi Bart. in l. qui ſo lidum. §. fin. ff. de leg. 2.

175. Delegatus per negligentiam per dit iuriſdictionem, & transfertur ad ordi narium, c. ſignificauit, de offic. ord. gl. in c. ex tranſmiſſa. de for. comp.

176. Negligentia creditoris in non exi gendo debitorem, dum erat ſoluendo, no cet ſibi, & non fideiuſſoribus datis in id, quod ab ipſo ſeruari non poterit, caſus eſt ualde notabilis in l. ſi fideiuſ. ff. de fideiuſ.

177. Mandatarius, qui debebat aliquid emere, ſi negligit, tenetur. tex. eſt in l. ſi pa trem. §. ſed etſi. ff. mandati.

178. Si tutor per plura tempora negli git facere inuentarium, & poſtea fecerit, poteſt ut ſuſpectus remoueri, uide omni no Bartol. in l. tutor qui repertorium, in prin. in 1. col. in uerſ. ſed quæro ſi negle xit. ff. de admin. tuto.

179. Negligentia prælati non concor dantis partes diſcordantes, inducit pecca tum mortale. gl. ſing. in §. cauſas alias, §. ea demum. 15. diſt. in uer. neglexerit.

180. Cuſtos negligens priuatur offi. ſuo c. 1. de off. cuſt.

181. Ille qui præſcribit iuriſdictionem contra aliquem, ſi fuerit negligens in illa exercenda iuriſdictio defertur illi contra quem præſcribit. c. irrefragabili. in princ. de off. ord.

182. Prælatus negligens in reparando eccleſiam, punitur tanquam dilapidator, Ioan. de Ligna. in extr. execrabilis.

183. Vaſallus negligens priuatur feudo Cald. in titulo de feud. conſ. 6.

184. Emphyteota negligens circa me liorationem non obſtan. pacto in contra rium, poteſt eiici, & priuari emphyteoſi. Spec. in tit. de locat. in §. nunc aliqua, in uerſic. 89.

185. Teſtis negligens in reddenda ratio ne ſui dicti, quam tenebatur reddere, te netur parti læſe ad intereſſe. But. in c. cau ſam, de teſtam.

186. Epiſcopus negligens in purgando diœceſin ſuam hæreticis, poteſt deponi, per tex. in c. excōicamus, in fin. de hær.

187. Ille qui neglexit ſibi caueri de dã no infecto, non poteſt etiam facere, ꝙ ru dera, & diruta, & lapides contra acta rui na moueantur. l. euenit. ff. de dam. infe.

188. Alium caſum negligentiæ ponit Bal. in c. fi. col. fi. de elect. ubi refert. quod Roberti Regis Siciliæ dictum aureis lite ris in porta cameræ illius ſcriptũ, & Barb. in capitulo cum M. in 6. columna de conſtitu.

189. Si quis propter negligentiam deſe ruit facti appellationem ab iniqua ſentẽ tia, iudex non uenit condemnandus, niſi ad expenſas, non autem ad totale intereſ ſe: ubi alias ſi non appellaſſet, fuiſſet con demnatus, hoc poſuit notab. Bart. in ſua diſput. incip. Iudex per imperitiam in ul timis uerbis.

190. Si res mihi data tradatur pignori creditori, quæ poſtmodum auocatur a do natario propter non factam inſinuationẽ. ſi per negligentiam creditoris non ſit inſi nuata, pignus in illa re non durat, ubi alias duraret ceſſante negligentia. ita no tabiliter Bar. in l. ſi res. ff. quib. mo. pig. uel hyp. ſolui.

191. Negligente epiſcopo executionẽ ultimę uoluntatis, auditur quilibet de po pulo, text. eſt in §. fin aũt locorum. in au then. de eccl. tit. & Bar. in l. nec quicquam §. fi. ff. de off. proc. & leg.

192. Negligente capitulo capitularis poteſtas reſidet in uno ſolo diligente. ut in c. cum olim, de teſta.

193. Licet extra territorium iudex non poſſit citare.l.fi.ff.de iur.om. iud. tamen ſi iudex illius territorii ad requiſitionem alterius negligit citare reum, tunc ille iudex extra ſuum territorium poterit citare ita ſingulariter Bart. in extrauag. ad reprimendum.in uerbo,per edictum,ſequitur Franc.de Arer.in conſ.58. incip. conſideratis omnib.diligenter.in 3.col.do.Iaſ. in d.l.fi.pro quo bene facit quod dicit idē Bar.in l.1.C.de ſumma trin.in 11.col.18. q.ubi omnino uide.

194. Si eligentes arbitratorem ſuper aliquo contractu,infra tempus ſtatutum negligunt notificare uel certificare arbitrationem,dicuntur ab eius arbitrio receſſiſſe.Bar.in l.ſi quis arbitratu.ff.de uerb. oblig.in ult.col.

195. Si emptor,quando eſt datum tempus ad mēſurandum uinum, ſi poſt denūtiationem ſibi factam negligens in menſurando fuerit,uenditor poteſt uinum effundere,tex.eſt bonus in l.i.§.licet. ff. de peric.& commod.rei uend.

196. Rectores piorum locorum negligentes adminiſtrationem.& curam, excōmunicantur ipſo iure,tex.eſt in element. quia contingit,de relig.dom.in princ. & poſt princ.

197. Habentes ius præſentandi, ſi præſentato infra terminum ſtatutum a diœceſano portionem congruam prouentuū aſſignare neglexerint, aſſignatio deuoluitur ad diœceſanum,clem.1.de iurep.

198. Diœceſani non ſe impediunt de iuriſdictione minorum pręlatorum, niſi ipſis negligentibus.1.§.ne igitur,cum gl. in uerbo,negligentiam,de celeb. miſ.

199. Si ſanguis Chriſti per negligentiā decidat in terram,debet eum ſacerdos lingua lambere, & quatuor diebus debet pœnitentiam agere,c.ſi per negligentiam,de conſe.diſt. 2.

200. Si per negligentiam aduocati lis differtur ultra triennium,aduocatus punitur in duab.lib.auri.l.properandum.§.illo proculdubio.C.de iud.

201. Si accuſator infra tempus ſtatutū accuſationem propoſitam proſequi neglexerit, grauiſſimè mulctatur.l.1.C.ut intra cert.temp.

202. Vxor,quę defuncti memoriam negligit ſecundo nubendo,negligensque tutelam filiorum ſuſceptam, grauiter punitur,ut in §.ſui autē tutelā.in auth.de nup.

203. Debitor ex plurib. cauſis negligēs exprimere, quando ſoluit ſimpliciter in quam cauſam ipſe uelit ſolutum, electio transfertur in creditorem,l.i. ff.de ſolu.

204. Colonus qui neglexit colere fundum: pro anno futuro ex quo paſſus fuit ſterilitatem,non poteſt petere penſionis remiſſionem: Cy.in l.ad comparandas,in fi.C.mandati.bo.tex.in l.ex conducto. §. cum quidam.ff.loc.

205. Dominus negligens exigere affictum a colono per 40.annos, non poteſt amplius petere nec rem,nec poſſeſſionē, gloſſ.in l.2.in gloſſ.fi.C.de iure emph.gl. in l.cum notiſſimi.§.fi.C.de præſcript.30. annor.

206. Emphyteota negligens ſoluere p biennium canonem,ſi ſit priuatus,poteſt poſſeſſione expelli,gl.& tex. in l. 2. C. de iure emp.& gl.in authen. qui rem, de ſacroſan.eccle.

207. Poſſeſſor hęreditatis tenetur de negligentia culturæ prædiorum bonus tex.in l.ei qui.in fin.ff.de pet.hær.

208. Vaſallus negligens circa dominū, priuatur feudo.c.1.§.quid ſi non fecerit, in tit.quæ fu.prima cau.be.amir.

209. Fructus percepti ab hærede propter negligentiam fideicommiſſarii non petentis,non imputantur,in quartam, cū alias,imputarentur text.eſt not. in l. militi.§.ſi hęredes.ff.ad Treb.

210. Eodem modo quæſita per hæredē poſt aditam hæreditatem ex rebus hæreditariis negligentia fideicommiſſarii non petentis reſtitutionem, non imputantur in quartam,etiam ſi coactus hæres adiuit tex.eſt ſing.in l.ita tamen.§.1. ff.ad Treb.

211. Veterani milites negligentes perdunt priuilegia ueteranorum,l.pen.C.de ueter.lib.12.

212. Renunciatio de non petendo ad inuicem aliquo modo inter fratres facta diuiſione non extenditur ad ea, quæ applicanda ſunt propter negligentiam alterius alter.Ita not.Barto.in auth.hoc amplius, in fin.C.de fideicommiſ. & in l. qui cum

tutorib.

tutoribus. ff. de tranſ. & in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de uerb. obl. per tex. notab. in l. damni. §. i. ff. de dam. infec.

213. Alium caſum negligentiæ ponit glo. in l. ſenatuſconſulto. C. qui accuſ. non poſſunt.

214. Alium etiam ponit tex. cum gl. in l. in rem. §. fi. C. de rei uend. quoſdam etiã alios inuenies poſitos per Bar. & Mod. in l. ꝙ Nerua. ff. de poſ. quos non curaui recẽſere. Nam res ferè in immenſum procederet, & ideo ſufficiet mihi ex iſtis ſtudioſos ad perquirendos alios caſus inuitare, ac anſam dare noluiſſe. Nam & ego iam procul dubio faſtiditos, innumerabiles alios negligentiæ caſus omiſi, quos de facili ex ſcriptis præſertim Mod. quilibet curioſus colligere poterit, maximè, quia pro maiori parte illorum Commentaria ſunt ornata repertoriis. Volui igitur hic tantum negligentiæ caſus colligere quos in repertoriis uulgarib. collectos non reperi, quibus quidam alii caſus adiungi poterunt, quos And. Alc. & Gul. Bened. uiri eruditi in tit. de uer. ſig. fol. 17. col. 1. & in rep c. Raynutius. fol. 194. & ſeq. ti. de teſt. tradiderunt. Nam materia iſta negligentię tam frequens eſt inter mortales, quàm in homine oſcitatio ipſa.

Viſis negligentiæ caſibus, & effectibus præiudicium afferentib. operæpretiũ erit quoſdam alios breuiſſimos caſus adnotare, in quibus negligentia non nocet.

Primus caſus eſt, quando uenditor fundi ante traditionem fundum ut alienum neglexit: nam hoc caſu de negligentia nõ tenetur caſus eſt not. in l. uenditor ex hæreditate, §. 1. in fin. ff. de hær. & act. uend.

2. Quando maritus fuit negligens in exigẽdo dotem a patre uxoris, qui factus eſt nõ ſoluendo: nam tali caſu non tenetur de ſuo. caſus eſt notab. in l. ſi extraneus ff. de iure dot. quod ſingulariter limitabis non procedere ſi fuiſſet negligens non exigendo ab heredib. patris. caſus eſt not. in l. ob res, §. ſi ff. de pact. do. & ibi Bal.

3. Si negotiorum geſtor cœpit alicuius gerere negotia, ſi negligat, & non perſeuerat, gerere non tenetur, caſus eſt not. in l. tutori, C. de neg. geſt.

4. Quia bonæ fidei poſſeſſor hæreditatis ſi negligit hæreditatis res meliores facere, non ſubiacet querelæ, caſus eſt notab. in l. ſi quid poſſeſſor. §. ſicut. ff. de petit. hær.

5. Caſus: quia negligentia unius non nocet alteri, gl. eſt in l. ſi ex duob. ff. de ne. ge.

6. Quia ille, qui negligit agere, per hoc non dicitur fraudem facere, nec ſibi nocet, ut dicatur in fraudem creditorũ hoc feciſſe, ut eſt bonus tex. in l. qui fraudem, in princ. ff. de his quæ in fraud. cred. l. nemo ex ſociis. §. fin. ff. pro ſocio. cũ ſimilib. licet qñque fallat, ut per gl. no. in l. 2. §. nõ tantum. ff. de hær. uel act. uen.

7. Quia ſeruus a teſtatore uetitus rationes reddere, negligentiæ non tenetur, caſus eſt notabilis in l. ſi ſeruus uetitus, ff. de leg. 1.

8. Negotiorum geſtor, qui equum in paſcuis ſolutis neglexit excuſatur, nec imputatur illi, ut eſt gloſſ. in l. ſi negotia, ff. de neg. geſt.

9. Negligentia ſerui non petentis fideicommiſſariam libertatem, non præiudicat ſibi quin ex die dato libertas ſibi competat, tex. eſt notab. in l. cum uerò. §. 1. uerſic. ex die. ff. de fideic. lib.

10. Quia negligentia non nocet, quando ſocius fuit quoque negligens, ſed compenſatur, tex. eſt not. in l. ſi ambo. ff. de compenſat.

11. Negligentia contra unum non pręiudicat contra mihi alium ſecundũ dicta Bart. in l. ſi ſeruus, ff. ui bo. rap. & in l. litẽ, in pri. ff. de alien. iud. mut. cau. fact.

12. Quia ſi uendita inſula combuſta ſit negligentia ſeruorum, mihi non nocet tex. no. in l. ſi uendita. ff. de peric. & com. rei uendit.

13. Si miſſus in bonorum poſſeſſionem negligat, & deſtituat bona nõ præiudicat ſibi, ut teneatur ob illius negligentiam. caſus eſt nota. in l. prætor ait in §. cæterum. ff. de bo. au. iud. poſſ.

14. Tutoribus licet quandoque negligere præceptum & uoluntatẽ teſtatoris, bonus tex. in l. quidam decedens. §. uſque adeò. ff. de adm. tut.

15. Quia executorib. literarũ papallum non currit tempus negligentes, de quo in c. 2. de conceſ. præbend. gloſſ. in clemen. ſi

beneficio.in uerſ.epiſcopi,eo.ti.

16.Si hodie ſum negligens, per hoc nõ inducit præſumptio, ut retro fuerim negligens,iſtud ponit Bar.in l ab hoſtibus §. ſed hoc ſimpliciter,in 3.col.in fi.ff.ex quibus cauſ.maio.

17.Negligentia in rebus ſuis, non nocet l.in re mandata C.mandati.l.ſed etſi.§.cõſuluit.de pet.hær.

18.Quia licet quis per negligentiam ꝑdat ius agendi,uel corrigendi, tamen nõ perdit ius aſſiſtendi agenti,uel corrigenti, glo.no.in c.irrefragabili §.excluſus,in gl. in uerbo per epiſcopum,in fi.de off. ord. & hoc prodeſt ad multa.

19. Quia creditor negligens in non exigendo a debitore ad diminutionem fideiuſſorũ,ſibi non præiudicat quo ad fideiu. text. not.in l. ſi fideiuſſor creditori. ff. de fideiuſſ.

20.Quia negligentia in re depoſita dũmodo non fuerit magna, non imputatur pariteretiam non parendo conditioni adiectæ legato facto eccleſiæ,non nocet ipſi eccleſiæ.Ita notab.dicit Abb.&alii in c.ab bate,de uerb.ſig.

HActenus negligentiæ caſus enarrauimus,in quibus iam longo feſſus itinere finem facere deſtinaueram. Verùm,quia parum eſt negligentiæ incõmoda noſſe,niſi etiam quid damni,uel cõmodi diligentia afferat, ſcribamus, ideo pauca quædam adhuc de diligentiæ commodis,uel incommodis ſubnectam.Nam ex quo diligentia & negligentia quædam ſunt qualitates, quæ communiter ipſis hominibus adhærent, & inter ipſos paſcũtur,inconueniens, uideretur ſi poſtquam unum actum incepi,totam tragœdiã non perficiam.Rem igitur aggrediamur.

1.Primus effectus diligentiæ erit. Quia ſi homo diligens aliquid indebitè alicui ſoluit,& repetat indebitum, probare tenetur: quia diligens indebitum ſoluiſſe non præſumitur,tex.eſt in l. cum de indebito,de prob.

2. Caſus,quia filiusfa. diligens & induſtrioſus aliquid acquirens,præſumitur ex ſuo,& non ex bonis parentum acquiſiuiſſe,& ideo illud profectitium eſſe non iudicabitur gl.not.in l.cum oportet,in prin. C.de bo.quæ lib.

3.Quia paludes & paſcua, diligentia & induſtria poſſeſſorũ meliorata ab ærario, uel ab alio,abſtrahi non poſſunt,nec in ipſis poteſt aliquis functiones aliquas imponere.bon.tex.in l.fi. C.de alluuionibus & paludibus.

4.Quia cohæres,qui fuit diligens in repetendo partem ſuam depoſiti a depoſitario,qui poſtmodum factus eſt non ſoluẽdo,non tenetur contribuere cum cohærede.l.fi.ubi bo.tex C.depoſiti.

5. Quia creditor, qui fuit diligens in petendo creditum ab hærede, qui factus eſt non ſoluendo,uel abſtinuit ſe poſtmodum ad hæreditate,non participat cũ alio creditore,tex.eſt in l.ſi pupillus. ff. de his quæ in fraud.cred.

6.Quia illud, quod acquirit ex ſua diligentia hæres,non imputatur in bonis, ut quouis modo cedere debeat ad commodum legatariorum,text.ſing.in l.ſi hæres, ad l.Fal.in princ.

7.Quia ſi alter ex duobus reis credendi ex cauſa lucratiua fuit diligens in pręueniendo ſolutionem legati,totum ſibi uendicat.caſus eſt ſingularis in l. Falcidia. §. hoc obſeruandum.ff.ad leg. Falc. ſecus ſi non eſt cauſa lucratiua: quia licet præoccupet,& totum conſequatur,contribuit. bonus text.in l.fideicommiſſa.§.plerunq; ff.de leg.3.

8.Quia etiam malęfidei poſſeſſor,a quo ſeruus petitur,non tenetur de fructibus, quos percipere potuit ex artificio ſerui, quod ex ſua diligentia &ſumptib.didicit tex.ſingularis in l.cæterum.ff.de rei uen.

9.Quia ſi quis fuit diligens, & curioſus in redimendo teſtatorem captiuum, uel curando ipſum infirmum,negligente hærede,lucratur hæreditatem ipſius, tex. eſt not.in auth.ut cum de appel. cog. in §. ſi quis,de præd.

10.Quia propter diligentiam,& curam alterius ſocii ſocietas hoc modo communiri poteſt,ut unus damnum tantum ſentiat,& alter lucrum: ita ꝙ lucrum duntaxat commune ſit, text. eſt not. in l. ſi non fuerit,ff.ſi pro ſocio.

11.Quia licet regulariter quando debitor fideiuſſori ſuccedit, obligatio fideiuſſoria,

ſotia extinguatur,tamen uolente credito re,qui diligens in ſibi proſpiciendo fuit, non extinguitur. text. eſt multum notab. in l.debitor fideiuſſori.ff.de ſepara.

12. Quia ſi prior creditor,qui fuit diligens ſibi in cautione pignoris illud in ſolutum accipiat,tamen ſecundus per hypothecariam non auditur, niſi offerendo debitum,quamuis per dationem pignoris in ſolutum extincta fuerit obligatio.l.1. & ibi gl. C.ſi quis creditor.

13.Quia diligens commodatarius ſit in incendio ſuas pretioſiores ſeruandas prætulit commodatis,excuſetur a culpa, tex. no.in l.ſi ut certo.§.quod uerò. ff. com.

14.Quia ſi quis emit aliquã domũ, uel rem alteri obligatam, & eam ſua diligentia meliorem reddidit,ſi ab eo poſtea pet hypothecariam euincatur, præſtando primam æſtimationem liberatur. Ita mirabiliter dicit Bar. per illum textum in l. 2. in fine. C. de præd. nauiculatiorum. lib. 12. quod eſt notandum ad ea, quæ not. idem Bar.in l.cum poſtulaſſem,per illum tex.in fi.ff.de dam.infect.

15.Quia ſi uaſallus ſua diligentia in feudo aliquod ædificium fecerit, & poſtmodum contingat uaſallum ſine hærede maſculo decedere, dominus pati debet aut ædificium auferri, aut certè meliorationis pretium ſoluere,ut in §.uaſallus,in tit hic finitur lex.in uſib.feud.

16. Idem in colono diligenti, quod in uaſallo dicendum eſt. Nam ſi colonus meliorauit fundum, poteſt ei inſiſtere donec melioramenta ſibi ſoluantur, ne ſua diligẽtia ſibi ſit damnoſa.l.colonus. ff.locati.

17. Quia ſi colonus ſua diligentia rem meliorem reddidit, penſio illa augeri nõ poteſt. gl.magna in l. ſi merces. §. uis maior.ff.locati.

18. Quia ſi domus uendita ante traditionem cõbuſta fuit,licet id damno uenditoris cedat: tamen ſi conſtat uenditorem eã diligentiã in ea cuſtodiẽda adhibuiſſe, quam homines frugi & diligenter præſtare ſolent,damnum ad eum nõ pertinebit. tex.eſt not.in l.ſi uendita.ff.de peric.& cõmo.rei uend.de quo uidendum eſt,ut per Iaſ.in l.domus,ff.de leg.1.&per Soc.in tractatu ſallent.reg.178.

19.Quia damnum datum autoritate eccleſiæ in re pignorata,quæ diligentia,& ſollicitudine creditoris fuit recuperata,cedit, & pertinet ad debitorem:quod non eſſet ſi creditoris inſtantia & diligentia recuperata non fuiſſent,text.eſt notabilis in l. fi. ff.de pig.act quod eſt notandum ad id de quo ibi per Bar.

20.Quia prælatus,qui diligentia, & induſtria ſua acquiſiuit aliquid eccleſiæ, & ipſius intuitu eccleſia tantum liberè poteſt diſponere, & habet priuilegium, de quo in c.conſenſus, de rebus eccleſ. non alienan.

21.Quia ſi unus ex ſociis ſua diligentia & cura communem domum recuperauit & ſocius infra quatuor menſes non ſatiſfecerit ſibi pro rata contingenti efficitur dominus totius rei,l.4.C.de ędif. priuatis. Et text.in l.ſi fratres.§.idem reſpondit. ff. pro ſocio.

22. Quia fundus datus in ſolutum melioratus induſtria,& diligentia creditoris, lucro creditoris,& non debitoris cedit. l. pen.C.de ſol.

23.Effectus diligentiæ eſt:quia diligens in uno artificio,in eo nunq̃ læſus, non petit in integ.reſt.l.i.C.qui,& aduer.quos.

24.Quia licet procurator impetrans literas ad lites,de mãdato docere teneatur, tamen in cauſa appellationis non tenetur quia non præſumitur, ꝙ qui diligens in cauſa principali fuit,ius appellationis ꝑſequi negligat.gl.magna, in c. nonnulli, ad fin.de reſcr.

25.Quia iudex qui pronuntiauit appellatione deſertam poteſt reponere appellantem,ſi doceat de diligentia ſua ita pulchre dixerunt Domini in Rota, in deciſ. 43.in antiq.tit.de app.ſequitur Fely.in c. ex parte.el 1.de reſc.

26.Quia ſi iudici commiſſa eſt diligens teſtium examinatio, ꝑꝑ uirtutem huius verbi diligens,ſi teſtem de cauſa, & rõne ſui dicti interrogare dimittit, nõ ualet dictum ſuum,ita tenet Bal.nota.in c. ſicut, per illum textum de re iud.relatum à Soc. in l.1.in 6.charta.ff.de noui ope.nunt.

27.Quia ꝑꝑ diligentiam &exploratam induſtriam præfecti prætorii, ab eo non appellatur.l.1.ff.de off. præf.præt.

28. Quia ſi donans ſit induſtrioſus, & diligens, non debet ali à donatario: alias ali debet, & ita in filiofamil. eſt text. in l. ſi quis à liberis. §. 2. de li. agn. & gloſſ. nota. in l. ſi quis argentum. §. ſed ſi quis. C. de donat.

29. Quia probando diligentiam prælati, creditor dicitur probare motiuum factum in utilitatem eccleſiæ conuerſum fuiſſe. per gloſſ. not. in authen. hoc ius porrectum in gl. fi. C. de ſacroſ. eccleſ.

30. Quia tutor diligens, licet alias pauper, tamen ut ſuſpectus remoueri non poteſt. l. ſuſpectum. ff. de ſuſpect. tut. cũ ſimil.

31. Quia in vno ſolo de capitulo diligenti exiſtente, capitulo negligente capitularis poteſtas reſidere poteſt. Abb. in c. olim. de teſtib.

Et per iſta finem imponam huic Opuſculo, cum ſatis ſuperque ex iſtis notitia: negligentiæ, & diligentiæ haberi põt quã uis etiã hic locus poſtularet quædam alia de iis, quæ in omittendo conſiſtunt, enarrare, quę latius alias digeſſi: ſed ne plus debito regula iſta oneretur, ad alius quæſtiones tranſitum faciam.

QVAESTIO XXIX.

QVæro, nunquid impetrans à papa beneficium uacans in curia, & ſic reſeruatum reſeruatione in corpore iuris clauſa, hoc non expreſſo, dicatur habere titulum coloratũ, & defendatur iſta regula?

SOLVTIO. Ter fuit in Rota deciſus iſte punctus, ideo ſuper illo nõ multũ inſiſtã. Primo enim deciſus fuit inter Ioannẽ Beltran. ex vna, & Hieronymum Beltran. aduerſarium ex altera. Nam Rota in iſtã opinionem inclinauit, ꝙ reg. nõ ſuffraget, ut d. Ioannes de Anguiano, antiquus procurator, qui tunc cauſam tractabat, retulit Secundo iſte caſus diſputatus fuit per Dominos in vna Veronen. canonicatus & pręben. corã D. Corrado, ut refert hic d. Gul. & tunc etiã Rota diſputando tenuit eãdẽ opi. uidelicet, huiuſmodi impetrantem regula non ſuffragari. Ratio deciſionis fuit quia regula excipit iſtum caſum de beneficio reſeruato: non obſtan. ꝙ tex. iſtius reg. in principio præſupponit impetrantem habuiſſe titulum ex collatione apoſtolica nam ex quo hic excipiuntur duo caſus. Caſus ergo illi excepti debent intelligi retento eodem themate, uidelicet, etiam ſi habuerit titulũ à papa. Quia caſus exceptus debet eſſe de regula, ut dicit Dyn. in rubr. de regul. iur. libr. ſexto. & Barto. in l. 1. ff. eodem titulo, & in l. ex iis. per illum text. ff. de legib. Non enim eſſet bona exceptio dicere, Omnes homines currunt, exceptio equo: quia ex quo regula non loquitur de equo, exceptio non eſt cõueniens: debuit ergo fieri exceptio de aliquo homine, ut ſic exceptio conueniat terminis præſuppoſitis in regula: ita eſt hic dicendum. nã text. hic loquitur de titulo apoſtolico, uel ordinario, & debet exceptio etiam loqui de eiſdem in terminis reg. & ita etiam tertio loco, ſecundum iſtam opi. iudicauit R. D. Raynaldus Petrutius die 9. Iulii 1537. in vna Sagouien. parochialis de paladis: & quia iſta interpretatio eſt iam trita in Rota, ideo non amplius inſiſtam.

Limitatur tamen iſta concluſio duob. modis. Primo in caſu, de quo per gloſſatorem hic in 2. col. uerſ. itẽ ibi abſq; ſimonia co ingreſſus, &c. in quo quia dicit fuiſſe iudicatum, non moror: quia alias mihi uidetur ille caſus multum dubius.

Secundo limitatur, niſi papa de beneficio reſeruato prouideret motu proprio quia ex quo tunc obiici non poteſt ſubreptio taciturnitatis reſeruationis, debet tali caſu poſſeſſorem iuuare reg. Tamen do. Gul. hic tenet contrarium, ex quo regula iſta indifferẽter excipit prouiſum à papa de beneficio reſeruato, & nõ diſtinguit, an prouiſio facta ſimpliciter, an motu proprio, ut hic latius per eum. Adiuuatur iſta domini Gul. quia licet prouiſio facta à papa ſit motu proprio, præſupponi tamẽ debet, ꝙ prouiſio aduerſari ſit melior, adeò, ꝙ iſta ꝓuiſio motu proprio facta uidetur tantum colorẽ ad poſſidendum tribuere, quia alias ſi dicta impetratio motu ꝓprio ex omni parte ualida eſſet, non indigeret poſſeſſor auxilio regulæ aduerſus impetrãtem: quia eum uinceret ex ſua bona prouiſione abſque auxilio reg. Tenẽdũ eſt igi͏ᵗ, ꝙ iſto caſu prouiſio Papæ nõ erat bona, ſed alius contra quem excipitur de regula

gula habebat titulum uerum & bonum. Itaque ex quo ſumus in odioſis, & exorbitantibus, debet generaliter exceptio regu. intelligi quatenus minus, quàm ſit poſſibile uero impetranti habenti bonum titulum præiudicetur. Vnde licet regulariter in omnib. aliis beneficiis excludatur impetrans, habens bonum titulum per triennalem poſſeſſorem: fallit tamē in beneficiis reſeruatis ex vacatione facta in curia: quia tali caſu etiam habens titulum coloratum à papa, ſiue ſimpliciter, ſiue motu ꝓprio non iuuatur regula.

Nihilominus licet iſta opi. aures demulcere uideatur: mihi tamen non omnino ſatisfacit: quia habens prouiſionem à papa ex certa ſcientia de beneficio taliter reſeruato ex quo habet ab eo, qui dare poteſt, non dicitur intruſus, ut reg. præſupponit. Et ideò nō uideo quare iuuari nō debeat, cum eadem ratio militet, quæ in aliis beneficiis, & in exorbitantibus licitum eſt argumentari ex identitate rationis ad ſimiles. Caſus vulg. gl. in uerſ. Italiæ. in c. 1. de temp. ordi. lib. 6. cum aliis triuialib. traditis per Doct. in vulg. auth. quas actiones. Et ita ſeruat Rota, prout dixerunt Domini in vna Salamantina parochiali de Guadramiro coram R. D. Marco Antonio.

QVAESTIO XXX.

QVæro, quid ſi papa contulit beneficium reſeruatum uacans in curia Martino, qui poſt triennalem poſſeſſionē moritur extra curiam, & ordinarius cōtulit Titio, papa uerò contulit Gaio: & ille Titius poſſedit poſteà per trienniū, & deinde conuentus à Gaio excipit de reg. iſtā Gaius replicat regulam non habere locū in reſeruato vacante in curia, ut patet hic. Dubitatur igitur quid iuris?

SOLVTIO. Tota difficultas huius dubii conſiſtit in hoc: an ſemel reſeruatū duret ſemper affectum? An uerò expiret reſeruatio, & affectio per collationē factā ꝑ papam Martino? Pro una parte uidetur dicendum, ꝙ ſemel affectum, ſemper durat affectum, ut eſt deciſ. 181. & 207. in no. & eſt extrauagans Pauli. inc. pię. & Benedicti incipien. ad regimen. cum ſimilibus.

Tamen contrarium eſt uerum: quia licet beneficiū ſit reſeruatum reſeruatione. c. 2. de præb. 6. quæ eſt illa quam text. hic appellat in corpore iuris clauſam. Nihilominus eo ipſo, quod papa diſponit de illo beneficio, per illam collationem ceſſat reſeruatio, adeò, ꝙ ordinarius pōt poſtea de illo prouidere, ſicut facit de litigioſo ceſſante lite pend. libro 2. & clem. 1. eodē tit. Quod autem per collationem papæ expiret reſeruatio, tenet Old. conſil. 57. & deciſ. 20. in titu. de præbend. in antiquior. & omnes aliæ prædictæ deciſiones proximè allegatæ, & deciſ. 283. in antiquis. & tenet Lapus allegat. 127. incipien. Anaſtaſius. Et Calder. conſil. 10. titul. de præd. cum quibus concordat Dom. conſil. 93. incip. Clemens 7. Et iſta concluſio procedit etiā ſi collatio papæ ex cauſa ſua fuerit inutilis, ut declarat Rom. conſilio. 335. & eſt communis opi.

Item concluſio prædicta procedit quādo papa contulit, & ſuper tali collatione literæ ſunt expeditæ. Secus autem ſi collatio manet in ſola ſupplicatione: quia per ſolam ſupplicationem non dicitur adhuc reſeruatio extincta. Ita dicit Ely. ex mēte Rotæ, in rubr. de conſtit. in 4. col.

Secundo limitatur, niſi papa contulerit ſuo familiari: quia tali caſu per collationem prędictam non expirat reſeruatio, qa incipiet ex hoc creari noua reſeruatio, adeò ꝙ ordinarius non poterit diſponere, ut dicit Gemin. conſ. 30. inc. Bonifacius & concord. Calder. in d. conſil. 10.

Tertio limitatur, niſi prouiſus per papam ante acceptationem collationis moriatur: quia tunc non reſpirat reſeruatio, ut expreſsè probat Oldr. in conſil. 57. & tenet Spec. in ti. de act. ſeu petitorio. §. pen. & ibi Ioan. Andr. in addit magna. in uerſi. ſed quæro circa ipſam decretalem ubi latiſſimè hoc ponit, referens omnia fundamenta Old. in dicto conſil. eo. tacito, & ſequitur Domin. in capit. 2. in fin. de præb. lib. 6. & Gaſpar de Peruſio tacito Old. hāc opin. tenet in trac. reſeruat. in 3. quæſt. Cum quibus concordat Collecta. in capit. eccleſiā. in 3. column. uerſi. ſed quia papa de ſortileg licet Rota uideatur titubare in dec. 882. nota, ꝙ ubi gratia, &c. in antiquis.

quis. Si tamen prouiſus poſt acceptationē prouiſionis moreretur, poſſeſſione non capta: nihilominus reſeruatio expiraret, ut dicit Io. And. in d. addit. ad Spec. & ſequitur Gemin. in dicto cap. 2. & eſt deciſio Dominorum in deciſio. 283. nota, ꝙ ibi papa in antiq. Ratione eſt: quia ſolus cōſenſus tribuentis & recipientis perficit gratiam, & dat ius plenum, ca. ſi tibi abſenti. de præb. libro ſexto. tenet Inn. in c. 1. & c. ex parte. de conceſ. præb. & in c. conſtitutus, in gl. ſi enim. de reſcript. Oldr. conſil. 136. inc. ꝙ ꝙ ex productis. & ſecundum hoc dictum Felyn. in d. rubr. de reſcript. de quo ſupra proximè feci mētionem, redderetur dubitabile.

Quartò limitatur, niſi prouiſio per papā per uiam commendę facta fuerit: quia tūc reſeruatio non expirat, ut latè probat Collectarius in c. ſi conſtiterit, de accuſ. & proſequitur. d. Guliel. deciſ. 5 ti. de priuilegiis. & reaſſumit Moder. in tract. reſeruationū. quæ non curo proſequi. cum ad iſtum locum non pertineat.

Et iſta quæ dicta ſunt per collationem papæ reſeruationem expirare, procedunt etiam ſi papa ipſe non conferret, ſed mandaret executorialib. ut talem poneret, in poſſeſſionem: quia talis actus æquipolleret collationi, iuxta tradita per Rotam deciſ. 441. in no. inc. fuit dubitatum. & Egid. deciſ. 226. & Roma. in conſil. 337. quo ad primum in princ.

Ex quib omnib. reſultat deciſio quæſtionis noſtræ, uidelicet, ꝙ exceptio poſita in iſta regu. de reſeruato, non habet locū in caſu, noſtro, quominus poſſeſſor triennalis defendi poſſit regula.

Et ex iſtis infertur vnum aliud, ꝙ licet aliquis poſſideat beneficium reſeruatū uacans in curia ſi poſſeſſor poſtea prouiſus à papa fuerit, & ille deinde per triennium pacificè poſſideat, poterit ab iſta regu. defendi, quod non pono pro conſtanti.

Et in caſu noſtræ quęſtionis magis iuſtificatur opinio, ex quo ille Martinus prius per triennium poſſederat, & ſic etiam ſtante reſeruatione poſſet Tirius iuuari alleg. Lap. 89. per quam excluditur neceſſitas iuſtificandi titulum ſui prædeceſſoris, ut tradit etiam Old. conſilio 229. hęc ſunt dubia & tenet Egid. in quadā deciſione: aliàs fieret proceſſus in infinitum ſi quis ti. prædeceſſoris probare teneretur. Nā illa 10, quæ poſſet obiici cōtra tit. immediati prædeceſſoris, eadē poſſet obiici tituli cēteſimi prædeceſſoris. et ſi oporteret habere paratas probationes omnium. ꝙ eſt abſurdum & fere impoſſibile, non ſecus, ac ſi repeteremus originem maiorum noſtrorū, quæ ſecundum hoc eſſet exordienda, & repetēda ab Adam, ut dicit gl. in l. aſſumptio. ff. ad munici. ut igitur euitarentur iſta abſurda, bona fuit prędicta allegatio Lapi, & nō immeritò toties à Rota canonizata, & in uſum recepta. Quę propter breuem hominum uitam, & fomentum iſtius regulæ, Modernis temporibus, ad triennium reducta fuit: quibus omnibus concordant etiā rationes poſitæ per Spec. tit. de probatio. §. probare. uerſic. uerum.

QVAESTIO XXXI.

QVæro, quia dicitur hic, ꝙ triennalis poſſeſſio non iuuat poſſeſſorem in beneficio reſeruato, ex aliqua reſeruatione generali in corpore iuris clauſa: q̄ ſic illa reſeruatio in corpore iuris clauſa, & an ſit unica, uel plures, & de qua reſeruatione intelligatur hęc regula?

SOLVTIO. Iſta quæſtio tria capita cōtinet. Primum, quæ ſit illa reſeruatio in corpore iuris clauſa. Et communiter dicitur, quòd eſt illa, de qua diſponitur in capitulo ſecundo de præbend. libro ſexto quia nulla in iure maior uel potior inuenitur, ut dicit Dom. Guliel. deciſ. 23. titu. de præb. Quæ nam ſit ratio tantæ potentiæ, dicam inferius in 2. capit. iſtius quæſtionis.

Et aduertendum eſt, quòd reſeruatio. de qua in dicto capit. 2. cenſetur eo ipſo inducta, quod beneficia uacant apud ſedem. Et cum myſterio text in d. capitulo ſecundo, loquitur de beneficiis uacantibus apud ſedem, & non dicit in curia, quia iſta uidētur diuerſa: quod ex eo apparet, quia ſi ordinarius alicui ſcienti conferat tale beneficium reſeruatum, ille non facit fructus ſuos, ut uidetur tenere Spec. & ibi Ioan. And. in titu. de diſpenſ. §. uidendum reſtat. uerſ. ſed pone ꝙ aliquis. Ratio eſt, quia ex quo prouiſus ſciuit beneficium

apud

apud ſedem uacaſſe,non debuit ignorare eius decretum,quod eſt iuris: quia in his, quæ ſunt iuris, ignorantia non præſumitur,ut in cap. 2. de conſtit. lib. 6. & ideo fuit in mala fide. & per conſequens non facit fructus ſuos,ut dicit Rota in deciſ. 4.titu.de reſti.ſpoliato.in no.quam latius ſequitur Abb.in cap.dilecto. de præbend. & in cap.cum dilectus. de iure patro. & ubique in pen.notabili.Et iſtā cõcluſionē ſequuntur etiam Fely. in ca.de quarta. in ſecũda fall.de præſcrip.& Iaſ.in §.ſed iſte. nu.92.inſti.de act.Are.in conſi.17.& Cur. antiquus in conſilio 71.inci. princeps de functus.in 6.& ſeq.col.& ĩ terminis iſtius reſeruationis apud ſedem, quòd non faciat fructus ſuos,tenuit Modernus Sabin. in tracta.reſeruatio. in 9. effectu. quartæ quæſt. Sed hoc non procedit in poſſidēte beneficium in curia uacans, niſi probetur eius notitia:quia cum beneficia uacare dicantur beneficia deſignata in extrauag.ad regimen.& in extrauag.ex debito.eorum præſumitur ignorantia, iuxta tradita per Abb. & Felyn. in capitulo paſtoralis. de fid.inſtru.

Et ideo pro clariori & fundamentali intelligentia prædictorum eſt cõſiderandũ, quòd uacatio apud ſedem poteſt intelligi dupliciter.Primo modo,propriè:& tũc uacatio apud ſedem intelligitur de illa. d.c.2.quę eſt in corpore iuris clauſa,& ita capit Lap.alleg.84.Secundo modo, uacatio apud ſedem capitur impropriè pro quacunque uacatione in curia: & tunc uacatio apud ſedem, & uacatio in curia pro eodem capiuntur. ut in cap. ſtatutum.& ibi no. gl. de præbend.lib.6.& ita capit Lap.alle. 84. & alibi ſæpe. Adeo ꝙ propriè loquendo, omnis uacatio apud ſedem poteſt dici uacatio in curia,ſed nõ econtra.& ita procedit deciſ. 17. de præbend.in anti.& Faſtoli dubio 53.Hoc probatur,quia licet reſeruata per extrauag. ad regimen contingat alibi, quàm apud ſedem uacare: in curia tamen uacare dicuntur non tamen apud ſedem: quia illa reſeruatio non eſt in corpore iuris clauſa.& ita procedit, quod dicit Calder. conſi.9.tit.de præbend. circa fi. Et hoc in terminis uoluit Rota in una Monaſteriē. canonicatus,coram R.D.ⁿ.Clerici.de menſe Nouem.1533. Ex quo infertur,ꝙ talia beneficia reſeruata ꝑ d.extrauag. & alias quaſcunque, uacantia extra duas dietas, poterant per ordinarius poſt menſē conferri:quia non cenſebantur in curia,neq; apud ſedē uacare. Et ideo ob eā cauſam, per extrauag.Bonifacii incip.piæ ſolicitudinis.per quam corrigitur cap. præſenti. de præbend.lib.6.inductum fuit.quòd ordinarii,etiam poſt menſem, illa conferre non poſſent,ſecundum Ioan.And. & omnes ibi & Lap.alleg.96.incipien.beneficia uacantia.quos ſequitur Reuerend.bo.memor.Iacob.Simonetta,quondam Rotę auditor celeberrimus.in tracta.ſuo reſeruat. in 1.parte. de quo aliquid Egi.licet corruptè,in deciſ.655. Et eodem modo beneficia reſignata in curia dicuntur uacare in curia,licet non apud ſedem:quia iſte modus reſeruationis nõ eſt in corpore iuris clauſus. Et ita procedit, qđ dicit Roma. conſilio 341.Sic etiam ſi Papa propter bonum pacis & concordię,de conſenſu duorum,ad reſignationem alterius conſtituat alteri penſionem,adeò dicuntur illa beneficia ſic penſione grauata,affecta:quòd occurrente uacatione,nullus præter Papam de illis diſponere poterit, qa cẽſent reſeruata.Ita mirabiliter dicit Gul.de Monſ.in comment.pragmaticæ ſanctionis.fol. 51. rationem notabilem ibi aſſignans, quam uide per eum.Et licet iſtud dictum ſit notabile,tamen multum dubito an ſit uerũ. Poſtremò,unum aliud notandum eſt, circa iſtam reſeruationem in corpore iuris clauſam,ꝙ licet talis reſeruatio habeat effectus iuris communis,non tamen abſolutè facit ius commune,licet de ea in d.c. 2.caueatur.Ratio eſt quia iſta reſeruatio dicitur in iure communi clauſa, & aliud eſt ius commune,aliud clauſum in eo, ut patet in c.cum ordinē. de reſcrip. Et hinc eſt,quòd inſerta in iure communi, & ius commune differunt in uiginti caſibus,ut inferius in fin q.dicam.Reſeruatio igitur in corpore iuris clauſa,nihil aliud eſt quā ſingulare quoddam ſedis apoſtolicæ priuilegium prærogatiuam ſpecialem continens,ut colligitur apertè ex uerbis d.cap. 2.Quæ omnia magis clara reddentur, ex

infra

infrà dicendis in ſecundo & tertio articu lo iſtius quæſt.

Secundus igitur articulus iſtius quæſtionis eſt, utrum ſit unica tantùm, an plures reſeruationes in corpore iuris clauſę. Et ita Gloſſator hic dicit, quòd licet per 23. annos legendo & practicando reuoluerit ius canonicum, nihilominus quòd non reperit niſi unicam reſeruationẽ in corpore iuris clauſam, quæ eſt illa, de qua in dict.ca.2. Et licet regula iſta in illis uerbis, ex aliqua reſeruatione generali, in corpore iuris clauſa, &c. plures alias ſimiles reſeruatiões præſupponat, quarũ aliqua exempla ipſe hic enarrat: nihilominus illis non obſtantibus, ſequutus Nicolaum de Caſtello illorum temporum abbreuiatorem, ipſe concludit unicam tantum eſſe reſeruationem in corpore iuris clauſam, de qua in d.c.2. ut hic per eum. Et eãdem opinionem repetit idem Gloſſator in commento regulæ 62. col. penul.

Quid dicendum? Certè iſte punctus non uidetur ſine difficultate: ex eo, quia text. hic in illis uerbis, ex aliqua reſeruatione in corpore iuris clauſa, &c. præſuponit, ut dixi, plures eſſe huiuſmodi reſeruationes. Et ne puremus hoc factũ fuiſſe per errorẽ Abbreuiatorum, ut dicebat Nicolaus de Caſtello, hic relatus per Gloſſ. hoc idem clarè probatur in decreto concilii Baſil. tit. de elect. & reſeruat. ibi, reſeruationib. in corpore iuris clauſis ſemper exceptis, &c. Et ſic uidemus, ꝙ text. loquitur in plurali. Et iſtam opinionem, uidelicet, quòd plures ſint reſeruationes in corpore iuris clauſæ, uidetur tenere Nicolaus Milis, in uerbo, reſeruatio. §. 2. in fi. & Gaſpar de Peruſio, antiquus doctor, in tract. reſeruatio. q. 9. & Moder. Sabinen. in tracta. etiam reſeruatio fol. 4. qui ſex ſpecies reſeruationis in corpore iuris clauſas enumerat, computando tres illas, quas Gloſſator hic ponit. Quib. præfati Moderni tres alias iungunt. Primam addunt reſeruationem poſitam in extrauag. ex debito, Ioan. 22. inter communes. tit. de electio. Et aliam reſeruationem inductam per extrauagantem Benedicti duodecimi incipientem, ad regimen. Aliam poſita in extrauag. execrabilis. ut ibi per eos.

Tamen pace eorum dixerim, illæ tres reſeruationes, licet per extrauagantes inductæ dicantur, non tamen dici debent in corpore iuris clauſæ: quia alia eſt reſeruatio iuris communis, quæ in corpore iuris clauſa dicitur, alia eſt reſeruatio per extrauagan. inducta. Nam in corpore iuris clauſa dicitur, quia eſt à iure communi inducta, & in eius corpore inſerta, prout fit de aliquibus legibus, quæ à canonibus inſeruntur, ut in ca. 1. & cap. autoritate. de conceſ. præben. lib. 6. & in multis locis decreti, ſicut etiam eodem modo dicitur priuilegium in corpore iuris clauſum, nõ quod extrauagatur, ſed quod in iure communi inſeritur, ut in ca. cum ordinem. de reſcript. Aliæ tres ſpecies reſeruationis adductæ per Gloſſatorem hic, non ſunt propriè reſeruationes, ut ipſemet uidetur ſentire. & ſequuntur Moder. in dicto loco, quia in illis Papa confert iure deuoluto; & tanquam ordinarius, non tanquam reſeruata. Et ideo uidemus, ꝙ executor & legatus talia cõfert. Et tñ ſi eſſent reſeruata, nõ conferret, ut dicunt Domini in deci. 491. inci. Nuntius apoſtolicus. in tit. de præbend. in no. poſt gloſſ. in clem. penul. de prębend. in uerbo, ſiue ad nos. Et dom. Gundiſaluus auditor ĩ tract. de leg. quęſt. 9. primæ partis. colum. ſecunda. & probatur in cap. penul. de præbend. ubi Abb. Panor. in 1. notab. dicit ibi eſſe tex. ad hoc, qui non poteſt cauillari cum multis aliis concord. quæ congerit Modernus Aurelianen. in tract. leg. concluſio. 21. cui nomen eſt Ioan. Brunellus. Sic etiam diſpoſitio cap. 2. ut lite penden. lib. 6. quæ ſecundũ ipſos reſeruationem in corpore iuris clauſam inducere uidetur, euitari poteſt: quia ſi uerum eſſet per litem motam beneficiũ effici reſeruatum, ſequeretur unum abſurdum maximum, quod ceſſante lite ad huc maneret beneficium reſeruatum, & per conſequens non poſſet ordinarius ceſſante lite de illo diſponere, cũ ſemel reſeruatum ſemper reſeruatum maneat, ut dicitur in extrauaganti Paul. 2. incip. ad Ro. tit. de præbend. & tenet Rota in plurib. deciſionib. de quib. per Bar. Belenzi. in tract. de char. ſubſi. quæſt. 116. Et tamen hoc eſt falſum, quia prohibitio d. cap. 2.

no

nō afficit ordinarios ceſſante lite.cum ꝑ uidere poſſint: ut ibi patet, & clement. prima.eod. tit. Ergo non eſt uerum per il lum tex. aliquam reſeruationem inductã fuiſſe, ſed potius quandam ſimplicem in hibitionem temporalem, uidelicet, lite durante. Et fortè de iſtis reſeruationib.im propriis iſta regula,& decretum dicti con cilii Baſilienſ. ſuperius allegatum loqui uoluerunt,ſed in his amplius non inſiſtã. Sed ultra prædictos modernos ego alias plures reſeruationes in corpore iuris com munis clauſas reperio, de quibus poſſet intelligi iſta reg. & decretũ ꝑdicti cõcilii.

Prima eſt in tranſlationibus epiſcopo rum,quę pro communi perſonarum eſſet eccleſiarum utilitate, atque neceſſitate & non propria cuiuſque uoluntate fiunt, ut in c.ſi quis.& in cap.mutationes. 7.q.1.& in capitulo, quanto.& toto titulo, de trãſ la. epiſco. Vnde epiſcopatus propter trãſ lationem uacantem nullus alius quàm Pa pa conferre poteſt,quia iſte caſus eſt de re ſeruatis Papæ reſeruatione in corpore iu ris clauſula,ut in cap.ꝙ translationem de officio legati.& in capitulo fin. de tranſla tione epiſcopi.

Secũda reſeruatio in corpore iuris clau ſa eſt in epiſcopatu,uel dignitate uacante per depoſitionem,ut in d.c.quod ad trans lationem & in c.inter.de tranſlat. epiſco. & in cap.niſi.& in cap. poſt tranſlationẽ. de renuntiat. In talibus enim ius commu ne apponit manum.

Tertia reſeruatio eſt in caſu cap. quan quam.de elect.lib.6.qui quidem tex. licet loquatur in uno caſu,extenditur tamẽ ad plures alios caſus,qui etiamſunt reſeruati reſeruatione in corpore iuris clauſa, ut la tiſſimè hoc probat quidam Guliel Mõſer rat Hiſpanus in commento quodã ſuo ad pragmaticam Francię.tit.de elect.ubi tex. in d.cap.quanquam extendendo diſcutit à fol.46.uſque ad fol.49.

Quarta reſeruatio in corpore iuris clau ſa eſt, quando epiſcopus eſt captus à pa ganis uel ſchiſmaticis, tunc iſte caſus eſt Papæ reſeruatus,ut nemo alius poſſit pro uidere de tali epiſcopatu,niſi Papa,ut eſt tex.in capitulo,ſi epiſcopus.& ibi gl. fi.de ſupplen.negli.lib. 6.

Quinta quando epiſcopus propter ſe nium,aut aliud impedimentum corpora le perpetuum non poteſt officium ſuum exercere,tunc enim papa ſolus poteſt pro uidere,& non alius,ut in c.1.§.ſi autẽ epi ſcopus.de cler.ægro.lib.6.

Sexta reſeruatio eſt quando papa dat beneficium in commendam licet prius va cauerit extra curiam: quia per talem com mendam manet reſeruatum, adeò ꝙ nul lus inferior poteſt de illo diſponere, ut te net Feder.in tract.permut.q.15. & Ro.& conſ.150.Archi.& alii in c.is cui. de elect. li.6.Sed iſta reſeruatio potius ex interpre tatione doctorum quàm aliqua ſpeciali iuris diſpoſitione inducta uidetur,& ideo inter prædictos caſus computari rectè nõ poterit,niſi dicamus de hoc eſſe text.in d. c.is cui.ponderatum per Compoſt.in c. cũ à nobis,de elect.

Septima reſeruatio iuris eſt quando ca thedralis eccleſia clero & populo Chriſtia no caret. Nam prouiſio tantũ ſpectat ad papam,ut in clem.in pleriſque.de electio. Et pro nunc, iſta exempli gratia ſuffi ciant,per quæ extendi poterit diſpoſitio. d.cap.2.

Et iſta inueſtigatio,an ſint plures reſer uationes in corpore iuris clauſæ, uel vni ca,poteſt eſſe utilis ad multa, tũ ad diſpo ſitiones particularium, ac etiã facultates legatorum,quibus conceditur facultas ꝑ uidendi de beneficiis quomodolibet reſer uatis, excepta reſeruatione in corpore iu ris clauſa. Nam per hoc facile intelligemus de qua reſeruatione papa intellexit.

Circa tertium articulum iſtius quæſtio nis,uidelicet, de qua reſeruatione intelli gi debet iſta regula, ſimpliciter loquens, præfati Doctor.poſt Gloſſatorem, hic uo luerũt iſtam regulam intelligi de illa tãtũ reſeruatione,de qua loquitur text.d.ca.2. de præbend.libr. 6. quorum opinio mihi placet,& eam pluribus rationibus cõpro bo. In primis ex communi ſtylo ſignatu ræ,qui illa uerba communiter in ſupplica tionib.appoſita,uidelicet non obſtante re ſeruatione in corpore iuris clauſa, intelli git de illa reſeruatione,de qua in d.c.2.Et ꝑ iſta opi.facit,quia uerba ſingulari nume ro ꝓlata,in dubio de maiori reſeruatione

intel

intelligi debent iuxta ea quæ not. gloſſ. in l. ſi fuerit. ff. de reb. dub. per text. in l. ſi ita ſcriptū. de le. 1. & no. Alc. in l. 1. §. pe. in ult. q. ff. de uet. ob. Et ſic uidemus, ꝙ in mā teria maximè ſtricta appellatione excōmū nicationis, uenit tantū excōmunicatio ma ior. c. pe. de ſent. excom. Sic etiam diſpoſi tio de dominio loquens, de maiori intelli gitur. l. 1. §. ſi in perpetuū. ff. ſi ager. uect. Sed nulla reſeruatio in corpore iuris eſt maior, aut efficacior illa d. c. a. de ben. uac. in curia, ut dictū fuit ſup. Et not. antiquus ille Vicecorrector in illo utili libro, qui Practica cancellariæ inſcribitur. tit. de be neficiis generaliter reſeruatis. notabili ul timo fol. 87. quod ex his quæ dicit deciſ. Rotæ 100. in no. ſatis ap paret, & inferius per exempla clarius probabo.

Ex quibus omnibus infertur, ꝙ uerba iſtius regulæ, de reſeruatione in corpore iuris clauſa, loquentia, debent per excel lētiam, de reſeruatione per obitum apud ſedem intelligi, de qua loquitur tex. in d. c. 2. Sicut cum de iure ciuili mentionem facimus, per excellentiā de iure tm̄ ciuili Romanorū intelligimus: licet ius vniuſcu iuſque ciuitatis, ius etiā ciuile appelletur: ut in §. quotiens. inſt. de iure natur. gent. & ciuil. Et ad oſtendendum, ꝙ dicta reſer uatio apud ſedem, de qua in d. c. 2. ſit om nibus aliis reſeruationibus in corpore iu ris clauſis dignior, efficacior & excellētior per exempla quæ ſequuntur oſtendo.

Sed antequā ſpecialia priuilegia iſtius reſeruationis per exempla attingam, no tandum eſt vnum, ꝙ curia ad effectum re ſeruationis. d. c. 2. intelligi debet, ubi reſi det papa: quæ quidem curia, ratione reſi dentiæ, extenditur per duas dietas & ultra iuxta not. in c. fi. de for. comp. & in ca. præ ſenti. de præb. lib. 6. Et qūo hoc intelligaſ, declarāt Doct. in clem. ne Romani. per il lum tex. de elect. Sed propriè loquēdo, ali ter conſideratur uacatio in curia, aliter in urbe, ut dixi ſuperius. Nam ſi beneficia in urbe uacant ultra hoc, ꝙ etiam in curia uacare dicuntur, habet tamen in illis papa maiorem affectionem, quàm in aliis uacā tibus extra urbem licet uacent in curia. Ratio eſt. quia beneficia vacantia in vrbe, Papa confert etiam ſi non eſſent reſerua ta, tanquam epiſcopus urbis Romæ, ut di xi late in ca. 1. in primo notab li. de conſt. lib. 6. de quo quidem urbis epiſcopatu, ul tra lapidem uetuſtiſſimum in eccleſia Sanctę Anaſtaſiæ ſit mentio in ſupraſcriptio ne capitu. 3. 98. diſtinct. & in ſupraſcriptio ne capit. ſi quis epiſcopus. 7. quæſt. 1. cum ſimilibus. Hinc eſt ꝙ papa expectatiuas in vrbe ad talia beneficia uacantia conce dere poſſet, ut uoluit Gloſ. noſter Hiſpa nus in reg. 7. ſup. eo. Merito igitur ad papā tantum pertinet ipſorum collatio, ita ꝙ in talibus beneficiis neceſſaria non eſſet reſeruatio. Quia reſeruatio fit per papam ſuper beneficiis, in quibus timet ab ordi nariis habentibus alias poteſtatem illa cō ferendi, præueniri. Sed in uacantibus in vrbe, & ſic in ſuo proprio epiſcopatu, nō cadit ille timor præuentionis, quia nullus conferre poteſt. Igitur non eſt neceſſaria reſeruatio. Et ſecundum hoc ſuperflua ui deretur regula ſeptima Cancellariæ ſuprà eod. in qua papa reſeruat ſibi beneficia in illis tribus eccleſiis patriarchalibus urbis, videlicet, Sancti Petri, Sancti Ioan. & San ctæ Mariæ maioris. Tamen uidetur, ꝙ ho diè non ſit ſuperflua, ex quo in illis eccle ſiis Cardinales præficiuntur, ut dicitur in Prouinciali eccleſiarum, in principio. Et re ceperunt poteſtatem pleniorem conferē di per reg. Sixti incip. Item cum cardina les. a quo tempore fuerunt effectualiter in quaſi poſſeſſione conferendi. Et eodē modo iure ordinario habent eandem fa cultatem conferendi in titulis ſuis, in qui bus habent iuriſdictionem epiſcopalem, ut latè tradit Fel. in c. his qui de maior. & obe. & Paui. in trac. ne ſede uacāt. & Mod. in tract. leg. cōclu. 5. Imò maius ius habēt in eccleſiis ſubiectis titulis eorum, q̄ eccle ſiæ matrices in capellis non ſubiectis, ut tradit Bart. Belenzi. in tractatu de chari. ſubſid. q. 3. Poſſet etiam reſeruatio dictæ regulæ ſeptimæ habere locum eis abſenti bus, ut regulæ innuunt, quod prius intro duxit Nicolaus Quintus, ut in eius regulis apparet. Et meminit Pau. Hiero. in practi ca Cancellarię. tit. de bn̄ficiis gn̄aliter reſer uatis. Antiquitus tū illæ eccleſię Patriarcha les urbis nō ſolebāt dari cardinalib. ſed ip ſe papa eas regebat, ut colligiſ ex his quæ dicit

dicit Præpoſ. in cap. in nomine Domini. colum.5.23.diſtinct. Doct. in cap. funda menta.de elect.lib.6. Ad cautelam igitur bona fuit reſeruatio inducta per d. regu lam ſeptimam.

Sic itaque ex præmiſſis habes unam dif ferentiam, & ſingularitatem beneficiorũ uacantium in urbe ad uacantia in curia. Quia, ut dixi, uacantia in urbe papa con fert iure proprio ordinario, ut dixi: & cõ fert etiam, quia reſeruata: & ſic habent du plex uinculum. Vacantia uerò in curia, id eſt, in loco ubi papa reſidet, non ita con fert. Nec ita sũt cara ſibi ſicut illa, licet di gniori & fortiori reſeruatione magis affe cta ſint, quàm quæcunque alia reſeruata. Et iſta dicuntur reſeruata reſeruatione in corpore iuris clauſa, de qua in d. c. 2. Et ob eam cauſam, tam ſæpe talis reſeruatio fuit confirmata per plures extrauagantes Romanorũ Pont. præſertim Io.22. Bened. 11. & Clem. v. Et iſta reſeruatio in corpo re iuris clauſa, de qua intelligitur & loqui tur iſta regula, ut dixi. eſt principalior, di gnior, & fortior cæteris aliis, ut nõ ab re ſpecialib. priuilegiis ornari meruerit: quę cum plura ſint, & uariis in locis tradita, decreui ex multis quædam potiora per trãſitũ ad cognitionẽ iſtius reſeruationis adnotare, ut ſic ꝑ exẽpla quaſi ꝑ iudicẽ to ta materia intelligatur.

Primum igitur ſpeciale priuilegium in iſta reſeruatione inducit ꝑ iſtã regulã, qđ uidetur contra regulas iuris communis, ui delicet, quòd licet habens titulum ab eo, qui originaliter potuit conferre, titulum coloratum habere dicatur, ut dicit Lapus allega. decimaſexta. & Fel. in cap. in no ſtra. de reſcript. & no. omnes in cap. cum noſtris. de conceſ præb. Neque talis in truſus dici poſſit, etiam ſi uiolenter poſſeſ ſionem intraſſet, prout not. Domi. in cap. cum qui. in ſecundo notabili. de præb. li br.6. Tamẽ quo ad effectũ iſtius regulę in trãs in beneficio reſeruato dicta reſerua tione, etiã ſi habeat titulũ ab eo q origina liter potuit cõferre, dicit inrruſus, & non habere coloratũ titu. qđ eſt cõtra reg. iu ris cõmunis. Et in hoc poteſt dici iſta re gula exorbitans.

Secũdũ priuilegiũ iſtius reſeruationis in corpore iuris clauſa eſt, quia in generali facultate conferendi beneficia quomodo libet reſeruata non uenit, nec comprehẽ ditur iſta reſeruatio, ut tradit Gaſpar de Peruſio in tractat. reſeruatio. & Milis in uerbo, reſeruatio. & ſunt plures deciſio nes Rotæ ſuper hoc, de quibus ꝑ Moder. in d.c.2. ut patet deciſ.97. incipien. habẽs autoritatem in no. & in antiquis. 462. in cipien. nota, ꝙ habens cum ſimilib. Ex quĩ bus apparet quãta ſit iſtius reſeruationis dignitas. Nam ad prerogatiuam refertur, ꝙ in generali ſermone aliqua res non cõ prehendatur. arg. l. item apud Labeonem. §. ait prætor. ff. de iniur. & c. quàm pericu loſum. de ſenten. excom. lib.6.

Tertium priuilegium ſpeciale eſt, quia reſeruatio dict. c.2. adeò afficit beneficia, ut ſi quis ea ab ordinario receperit ſcien ter non facit fructus ſuos à die ingreſſus ſui, ut ſentit Specul. titulo de præb. §. au diendum. uerſi. ſed pone ꝙ aliquis. & ibi Io. And. Et hoc tenet Rota hodie facit de ciſ. in no.24. & quæ not. Abb. in c. dilecto. col.2. de præb. & in c. cũ dilectus in pen. ult. not. de iure patro.

Quartum ſpeciale priuilegium eſt, q̃ de tali reſeruatione oportet facere ſpecia lem mentionem, & generalis non ſufficit, ut tenet Gemin. & Philip. Francus poſt Lap. in d.c.2. in penulti. & ult. colu. & te net deciſio.572. in antiquis. Et hoc proce dit etiã in ſupplicatione cũ apponeretur clauſula, Quacunque reſeruatione nõ ob ſtante. ut dicit Gemi. conſ. 12. utrum ille. in fi. Tamen bonæ memo. Domi. de Iaco batiis olim inter primarios auditor. & po ſtea cardinalis, adnotauit fuiſſe in Rota obtentum contrarium, uidelicet, ſufficere derogationem per clauſulam, nõ obſtãte reſeruatione in corpore iuris clauſa: quia ex quo nõ eſt niſi una, intelligetur de iſta & ꝑinde eſſet. ac ſi ſpecialiter de illa fuiſ ſet facta mentio. arg. c. ex parte. de offi. de le. Et ita dicit obtinuiſſe. Io. Baptiſtã in una ciuitate, corã Triuultio, dicens, Rotã hoc aliàs tenuiſſe tẽpore Fely. ut paret in formationibus. Cacialupi, in una Sancti Andreæ. hæc Iacobatius.

Et ita reperio in terminis iſtam opini. tenere Moder. in tract. reſeruatio. in 16. effect.

effect. Tamen conſidera, quòd caſus eſt diuerſus. Nam multum refert, an dicatur, non obſtante quacunque reſeruatione. uel, nõ obſtan. reſeruatione in corpore iuris clauſa: quia primo caſu deciſiones ſunt claræ ſub illa generalitate prædictam reſeruationem comprehendi, propter generalitatem uerborum. quia dictio illa uniuerſalis comprehendit ea quæ aliàs ſub generali ſermone nõ comprehenderentur, ut dixi ſuperius in ſecunda quæſtione.

Secundo uerò caſu ſecus eſt dicendum, quia illa uerba, nõ obſtante reſeruatione in corpore iuris clauſa, ſunt incerta & ambigua, quia poſſunt reſeruari in quaslibet reſeruatione in corpore iuris clauſa, de quibus ſuperius dictum fuit. Niſi dicamus, quòd de proprietate ſermonis ac ab uſu patriſſa. tum etiam, quia uerba in dubio debẽt intelligi in potentiori ſignificatu. uerba debent intelligi de reſeruatione dicti cap. 2. Meritò igitur deciſio Dominorum rectè proceſſit.

Quintum ſpeciale priuil. quia reſeruatio d. c. 2. ex quo eſt notoria, quia inducta per ius commune, quod omnibus innoteſcere debet, repellit agentem ſpolio, ut eſt deciſio. 16. in no. & in antiquioribus. 20. titulo de reſtitutio. ſpoliatorum, cum multis deciſionib. quæ fortè ſunt decem numero, quæ loquuntur ſuper hoc, quas ſequitur Bald. nouellus repet. l. naturalẽ tet. §. nihil commune. fo. ultimo. ff. de acquirend. poſſeſſio. & Corſettus in tracta. an ſpolia, ante oĩa, &c. in 41. limitatione.

Sextum ſpeciale priui. quia intruſus in beneficio reſeruato non ſolùm non facit fructus ſuos, ut ſuperius dictum eſt, ſed etiam taliter intruſus nulliter confert beneficia ad ipſius beneficii reſeruati collationem ſpectantia, ut dicit Rota in antiq. deciſ. 183. incipiente. not. ubi aliquis. cuius contrarium eſt in aliis beneficiis, ut ibi dicitur, deciſio. 4. de præb. in antiquioribus & per Egid. deciſ. 65.

Septimum ſpeciale priui. quia reſeruatio prędicta non ſolùm impedit optionẽ, ut in c. ſi. de conſue. lib. 6. ſed etiam impedit optionem cameræ petinentis ad illud beneficium, ut dicit cardinalis in conſ. 16. dñs papa. Ex quibus omnib. adparet ſpecialitas, & fortior prærogatiue iſtius reſeruationis. Nimirum igitur ſi tex. noſter appellatione reſeruationis (dato quòd aliæ reperirentur in corpore iuris clauſæ) de illa clauſula in d. ca. 2. intelligere uoluit. Et ratio prædictorum colligitur ex uerb. extrauag. piæ ſolicitudinis Bonif. 8. ubi dicitur, quòd papa intendit de iſtis beneficiis uacantibus in curia ſpecialibus, & dilectis perſonis prouidere. Ex quib. arguitur reſeruationis prærogatiua. Et quod dictum eſt de reſeruatione in corpore iuris clauſa, quæ differt ab aliis propter ſingularem eius prærogatiuam, idem dicendũ eſt de priuilegiis in corpore iuris clauſis, quæ habent uiginti ſpecialia priuilegia ultra ius commune, quæ ſigillatim ſcribit Gulielmus Monferrat in commentariis Pragmaticæ. fo. 53. cum ſeq. quos apud aliquem alium ſcripta non legi, licet penè infinita uiderim. Quæ omnia addenda ſunt ad Moder. in trac. reſeruatio. qui ſuper iſta reſeruatione in corpore iuris clauſa ſicco pede tranſierunt.

QVAESTIO XXXII.

QVæro, nunquid dicatur habere coloratum titulum ad effectum iſtius regulæ, qui fuit præſentatus, & inſtitutus ad capellam teſtatoris in uita uxoris contra uoluntatẽ teſtatoris prohibentis præſentari capellanum in uita uxoris ſuæ?

SOLVTIO. Decius ponit in terminis iſtam quæſtio. in conſi. 120. incip. in cauſa uenerabilis presbyteri. & poſt plures notabiles rationes concludit prædictum titulũ fuiſſe canonicum & coloratum quo ad effectum iſtius regulæ. Et quòd iſta regula defendat taliter inſtitutum, huiuſmodi ratio aſſignatur, quia cùm capella ad quam pręſentatio fieri debuit, iam fundata & dotata fuerat ſecundum diſpoſitionem teſtatoris, talis capella ſtatim epiſcopo ſubiecta fuit. c. omnes baſilicæ. 16. q. 7. & c. cùm epiſcopus. de offi. ordi. lib. 6. cũ concurd. ut ꝑ Cardi. in conſi. 118. in fine. Ergo in uoluntate epiſcopi fuit præſentationem factam admittere, quæ licet contra teſtatoris uoluntatem facta fuit, ex quo tamen iuridica erat, eius effectus impediri non debuit, & per conſequens teſtator in præiudicium epiſcopi facere

non

non potuit, quòd præſentatio prædicta, & inſtitutio non ualerent: quod nihil aliud profectò eſſet, quam capellam ab eius poteſtate eximere, quod illi prohibetur, ut dicit Bartol. in l. quotiens. §. fin. ff de admin. tutor. Et Abb. in c. requiſiſti. col. penul. de teſt. Quia teſtator facere nõ pôt, ꝙ leges in caſibus ſuis locum non habeant. l. nemo pôt. de leg. 1. Præſertim quãdo uoluntas teſtatoris antea ꝑ patronos, ad quos id pertinet, executioni demandata reperitur, quo caſu epiſcopus de illorũ conſenſu mutare eius uoluntatẽ potuit, ut tradit Felyn. in c. ſuper his. in 2. col. de accuſa. quia poteſt de cõſenſu patronorũ uoluntatem teſtatoris alterare, ut tradũt omnes in c. cum acceſſiſſent. de conſtit. & Rochus in tract. iuriſpat. in uerbo, pro eo ꝙ in 15. q. ubi latiſſimè hoc probat. Et ꝓpterea Rota in una Aſturicen. Capellaniæ, coram R. D. Raynaldo Petrutio. 5. Martii 1537. iudicauit epiſcopũ capellanũ amouibilem per teſtatorem in capella ſua poſitum perpetuum facere poſſe, per ea quę not. Imol. in l. 1. ff. de conditio. inſtit. & ea quæ Rochus dicit in d. q. pro qua deciſione alllegabatur etiam conſi. Paul. de Caſt. 358. lib. 1.

Poſtremò iſta opinione fundari poteſt, iſta ratione, quę apponit gladium ad radicem: quia ex quo inſtitutio facta ab eo qui originaliter poteſtatem inſtituẽdi habuit, dato ꝙ inſtitutio per teſtatorẽ impediri potuerit, nihilominus ſi facta fuit, coloratum titulum tribuit. & hoc ſufficit ad effectum iſtius regulæ, quę, ut dictum eſt, plures in præceden. q. nõ excipit, niſi duos caſus in quib. non uult titulum haberi pro colorato. Ergo in contrarium regula procedet.

3

QVAESTIO XXXIII.

QVæro, an ille titulum coloratum habere dicatur, cui ordinarius cõtulit beneficium, quo alteri per ſententiam priuationis abſtulerat, de cuius ſententiæ proceſſu non conſtat?

SOLVTIO. Rota die 4. & 7. Februarii 1536. in una Valentina ſpolii de Torrent. coram D. Nicolao Aragona tenuit ꝙ nõ. Ratio fuit: quia ubi euidenter & notoriè conſtat de fundamẽto tituli infecto, talis titulus non dat colorem, quia dicitur emanare de facto, & non de iure, ut Fel. tradit in correl. 2. c. in noſtra. de reſcri. ſed clarũ eſt ſententiã nõ cõſtito de proceſſu nullam eſſe, ut Egid. us dicit deciſ. 89. Ergo collatio epiſcõpi fundata ſuper illa ſententia, nullius erit momenti, quia ubi nullũ eſt ſubiectum, corruit correlatiuum, ut dicit Bal. c. 1. de feu. guardiæ. per gloſſ. in c. 1. de fid. inſtr. Non poteſt igitur talis collatio ti. coloratum tribuere: quia tit. coloratus, debet hře ultra id quod proueniat ab eo, qui dare pôt, & debet in ſe quandam præſumptæ iuſtitiæ imaginem continere. Itaque eius claritas ſeu ueritas notoriè nõ apparcat, quia tali caſu aut erit titulus omnino bonus, aut omnino malus, in quib. reg. non habet locũ. debet igitur titulus adparenter eſſe coloratus, quia in dubio pręſumitur bonus ad effectum poſſidendi. Cum igitur hic notoriè appareat de fundamẽto collationis epiſcopi, quæ eſt facta de beneficio uiuentis ſub prætextu ſententiæ priuationis, de qua non adparet, meritò talis collatio non tribuit titulum coloratum.

Adde prædictis ſimilem deciſionẽ, quã hodie 26. Ianuarii 1540. in vna Vincẽtina parochiali, corã me fecit Rota, uidelicet, ꝙ poſſidens per triennnim pacifice beneficium ex titulo reſignationis Hieronymi, ſi propter modum in ſupplicatione expreſſum, non ſeruatum beneficium à prędicto poſſeſſore repetatur, tanquàm quod non fuerit in illum titulus trãſlatus, poſſeſſor non poterit iſta regula iuuari, quia non dicitur habere titulum coloratum, ex quo papa non uiſus fuit illi prouidere, niſi ſeruato modo, iuxta tradita per Abb. in c. cũ pridem. de pac. & alibi ſępe.

QVAESTIO XXXIIII.

QVęro, an per citationem nulliter factã poſſeſſio pacifica, de qua loquitur reg. iſta, interrumpatur?

SOLVTIO. Iſta quęſtio plenius diſcuſſa fuit in reg. de annali q. 45. & ideo ibi dicta non repetam. Nam concluſit ibi Rota poſſeſſionem pacificã non interrumpi. Et idẽ quo ad iſtã regulã Dñi tenuerũt in vna

dendum agentem per exceptionem, qui ſibi potuit ex ſua confeſſione præiudicare. Et ſicut confeſſio rei in iudicio recuperandæ proficit actori, quo ad titulum coloratum inducendum ad finem recuperandi poſſeſſionem deperditam, ut ſunt claræ deciſiones Rotæ in no.ti. de reſtit. ſpo. 17.& 19.inci.Item fuit dubitatum.Longè magis debet illa confeſſio proficere ad poſſeſſionem defendendam, & excludendam moleſtiam, iuxta intentionem iſtius, Nam cui lex dat actionem, fortius illi exceptionem concedit.l.i.§. quod ait. ff. de ſuperfic.

Conferunt ad iſta multa, quæ ſcribit Fely.in c.olim.de reſcrip. Et rationes Dominorum in deciſio.4.titu.de re iud. Et ea, quæ ſcribunt Philip.Peruſinus in ea.ad decimas.col.9.de reſt.ſpol.lib.6.Et in c. 1.colum.4.de eo, qui mit.in poſſ. cauſ. rei ſer. eod.lib.Et Præpoſit.in c.porrò.col.4.de diuor.& in c.1.col.3.ſexta.q.1.alias 3.q.1.Et Nicolaus Milis in uerbo, poſſeſſorio recuperandæ.Gemin.conſil. 147. incip. ſuper iſto dubio.col.2.& Guido Papæ. q.85. Et licet confeſſio ſuper titulo non probet inſtitutionem canonicam, cum non dependeat à parte, dare titulum in beneficio, ut not.Arch.& Ioan.And.in nouel.in c.2.de confeſ.lib.6.cum concord. de quibus per Præpoſ.in c.ſuper eo.de eo, qui cogno.cõſang.uxor.ſuę.Tamen illud procedit, quo ad hoc, ut uigore confeſſionis fieri debeat adiudicatio beneficii, ut dicit Egid. deciſ. 183.ſecus uero, quo ad effectum defendẽdi ſe in poſſeſſione. Vel dici poteſt, ꝙ confeſſio, licet nihil operetur cõtra alios, quo ad alios: bene tamen prodeſt contra confitentem. Nã ſibi præiudicat, ut repellatur, & ei ſilentium imponatur, ut in d.ca. 2.& per glo.iuncto text.in uerbo, conſiſtit. in c.poſt electionem.de conceſſ.præb. Et ita uidetur hic concludendum.

QVAESTIO XXXVII.

QVæro, nunquid poſſidens beneficium per triennium ex collatione capituli, de cuius poteſtate non conſtat, dicatur habere coloratum titulum?

SOLVTIO. Hanc difficultatem breuiter reſoluam, ex eo, quia Domini mei Auditores in cauſa Traiectẽ.coram R. P. Do. Petro Vortio de menſe Ian. 1530. tenuerunt titulum coloratum non eſſe, ex eo, quia regula iſta loquitur de collationẽ ordinaria. Ergo de collatione per epiſcopum, uel alium natiuum ordinarium facta intelligi debet, qui de iure communi iuriſdictionẽ ordinariam habent: vulg. c.quia diuerſitatem.& c. ad decimas. & c. omnes baſilicæ.cum ſimilibus. Non autẽ debet intelligi de collatione, quæ cõpetit capitulo, uel alteri iure priuilegii, uel extraordinario, ut in c.cum ueniſſent. cũ ibi not.de in ſti.Quia uerba in dubio de iure ordinario, non extraordinario intelliguntur. l. Scio. §. medico. ff. de ann. leg. cum concord. ut ſcribit Decius in capitulo inter cætera. in 3. columna de appell. dixi in c.1.in gl.de conſt.lib.6.& tradit Soci.in l.qui Romæ.§.Callimachus.col.5.de uerb.oblig.& iſto modo intelligendo uerba regulæ naturaliter & ſimpliciter, non autem ſecundum quid intelligentur: iuxta tex.in l.1.ff.dona.& in l.fi.C.de iis, qui uen.æta.impe.& in l. hoc legatum. & ibi Bar.ff.de leg.3.& in l.i.§. hoc interdictum ff.de fonte.quæ omnia cum uerificari nõ poſſint in collatione capituli, meritò conclusum fuit non tribuere titulum coloratum, niſi aliter iuſtificetur.

QVAESTIO XXXVIII.

QVæro, nunquid noua prouiſio impetrata in curia pro abſente, qui à capitulo, de cuius poteſtate non conſtabat, ꝓuiſos fuerat, det titulum coloratum ad effectum iſtius regulæ?

SOLVTIO. Reueren.Do.Pet.Vortius, nunc epiſcopus Aquen. hoc dubium in Rota propoſuit, de menſe Ianuario 1530. in cauſa Traiecten. Et pro parte negatiua dicebatur, ꝙ illa noua prouiſio non daret titulum coloratum, quia non conſtabat illa noua prouiſio non daret titulum coloratum, quia non conſtabat illam de conſenſu abſentis impetratam fuiſſe, & ideo illius non præſumitur, iuxta ea, quæ dicit Card.cõſi.25.col.2.& Gemi.conſ.33.Imò uerba ipſius nouæ prouiſionis contrariũ innuere uidebãtur, dũ in ea de poſſeſſione forſan ſubſequuta mentio fiebat. Et ſic, ꝓ

pter illam dictionem Forſan. de poſſeſſio ne ſua (quod eſt factum proprium) dubitare uidebatur: de qua tamen, ultra ꝙ in actis clarè conſtabat, de illa tanquam de facto proprio, impetrans certus eſſe debebat, & non dubius. l. quanquam. C. ad Velleia. c. ab excōmunicato. de reſcr. Et percō ſequens uidebatur dictū nouā prouiſionē potius ab aliquo amico abſente, eo inſcio & ignorāte, impetratam fuiſſe, q̃ ab ipſo.

Iſtis tamen non obſtātibus, omnes Domini, excepto Domino Chriſtophoro Panigarola, cōtrariū tenuerūt uidelicet, ꝙ dicta noua prouiſio det titulum coloratū: quia emanauerat à papa, & ſic ab eo, qui dare titulum poterat iuxta doctrinā traditā in c. cum uoſtris. de conceſſione præb. Et tenendo iſtam opinionem, motiuū pro cōtraria parte adductum non obſtat: quia licet non conſtet, nouam prouiſionē ꝑ abſentem impetratam fuiſſe: ex quo tamen dicta noua prouiſio, cū impēſa expedita reperitur, præſumitur impetrata de cōſenſu abſentis, iuxta no. in l. cum ſeruus. ff. de uerb. obl. Et hoc in terminis tenet Oldr. in conſ. 136. col. 2. & Specul. tit. de appella. §. nunc breuiter. uerſi. quid ſi adpareat. Et ſic conſtat, ꝙ dicta per Cardi. & Gemin. in dictis conſiliis, procedunt in ſimplici ſupplicatione, in qua impetranda modica impēſa interuenit. Secus tamen, ſi conſiderabilis impenſa facta fuit: nam tali caſu etiā ſi ille, ſub cuius nomine cantat noua prouiſio, abſens fuerit: ex quo tn̄ cōmodū eius cōcernit, præſumitur eam ſciuiſſe, & ratā habuiſſe, iuxta conſil. Rom. 250. & dixi in reg. de annali. q. 32. nu. 6. Et talis ratificatio multò magis præſumi debet, quādo à tempore datæ dictæ nouæ prouiſionis, tātum temporis decurrerat, infra quod uerí ſimiliter ad notitiam abſentis perueniſſe poterat. Et ita Domini multis aliis moti uis, quæ breuitatis cauſa omitto, die 21. Ianuarii 1530. unanimiter concluſerunt.

QVAESTIO XXXIX.

QVæro, an poſſeſſori triennali pro colorato titulo ſufficiat bulla penſionis expedita pro illo, qui reſignauerat eidem poſſeſſori beneficium, quod poſſidet?

SOLVTIO. Iſtud dubium modò in Rota pendet coram me in cauſa Gratiano politana. Nam Io. Lazarus de Zarapica reſignauerat quandam parochialem in fauorem Io. de Bogii poſſeſſorē cū certis pactis & cōuētionib. de quibus in literis: poſteà dictus Io. Lazarus reſignās moritur, & Marianus de Magiſtris impetrat parochialem per obitum dicti Io. Lazari, & deinde dictum Ioannem poſſeſſorem ad iudiciū traxit. Poſſeſſor excipit de reg. iſta: Dictus Marianus impetrās replicat dictū Ioannē nullum titulum ſaltem coloratum habere prout iſta reg. requirit: triplicat Io. Bogii pro colorato titulo bullam penſionis pro Io. Lazaro expeditam ſibi ſufficere, in qua Clemens narrat Leonem eius prædeceſſorem in dicto Ioanni Lazaro penſionē ex cauſa reſignationis factæ in fauorem dicti Ioannis poſſeſſoris reſeruaſſe: dictus uerò Marianus impetrans dicit hoc non ſufficere. Quæritur quid iuris?

Pro parte dicti Mariani impetrātis facit quia uerba narratiua Papæ in his, q̃ nō dependēt a facto ꝓprio, maximè in præiudiciū tercii, non probant, ut no. in cle. literis. de probat. & tradit late Fely. in ca. cum à nobis. de teſti. ergo nec per conſequens à fortiori dat titulum non habenti.

Itē, q̃a in dicta bulla renūtiatio narratē factā cū certis cōditionib. quas nō cōſtat Io. Bogiū impleuiſſe: ergo anteq̃ cōſtet impletas cōditiones fuiſſe, titulus non cōfertur, nec renuntiatio effectum habet, ut tradit Abb. in c. cū uniuerſorū de rerū ꝑmu.

Pro parte uerò contraria adduci poteſt quia Ioānes Bogius eſt poſſeſſor, ad cuius poſſeſſionē tuendā quodlibet adminiculū ſufficit, & adminiculū in caſu ꝓſenti ſumi pōt ex ꝓdicta bulla, in qua principaliter renūtiationē Ioānis Lazari in dictum Io. Bogiū factā fuiſſe narratē, & hoc ēt Marianus impetrās in articulis ſuis fatetē. Et ideo ſola illa cōfeſſio in articulis facta titulū coloratū tribuere uidetē, ut in terminis eſt deciſio Rotæ in nouis, in ti. de reſt. ſpo. dec. 17. inc. itē fuit dubitatū & quęſitū, &c. & dec. 19. eo. titul. cum plur. cōc. ut dixi ſuperius q. 36. Et facit dec. 245. incip. not. ꝙ ub. in antiq. & deciſio. Egidii 183. inc. aſſertioni.

Præterea, quia uerisimile eſt papam nō aſſeruiſſe reſignationem in fauorem dicti Ioannis factam fuiſſe, niſi ita eſſet, & illa

& illa aſſertio poſito ꝙ plenè nõ ꝓbet, ſaltem præſumptionem tituli inducit, ut Egid. dicit. Pro quo facit optimè ratio ad dicta per eundem Egidium deciſio. 578.incipien.ſpoliatus.& per Bald.nouel lum poſt Alexand.in repet.§. nihil cõmu ne. colum. 22.& in 10.& 32.fallent.ff.de acquirend.poſſ.Et per Imol.in cle. 1. col. 10.de cauſ.poſ.Abb.in c.in literis. col. 12. de reſt.ſpol.eum ſimili bus.

Et iſta opi.magis iuſtificabatur:quia di cta bulla penſionis expedita fuerat in for ma,ut rationi congruit,in qua ſecundum ſtylum ſolet data ſupplicationis admiſſæ reſignationis inſeri,ſuper qua ſupplicatio ne bullę expeditę fuerunt pro Lazaro:nec eſt ueriſimile,quòd ſi renuntiatio uerè fa cta non fuiſſet,dictum Ioannem Lazarum expenſam expeditionis bullarum feciſſe. quia nemo præſumitur iactare ſuum, uul ga.cap.ſuper hoc.de renunciatio.Præterea quia in correlatiuis,quod prodeſt uni, ꝓ deſt alteri correlatiuorum, ut traditur in l.fin.ff.de acceptila.Et hinc dicimus,quòd dilatio data debitori, cenſetur data credi tori,ut dicitur in l.petende.C.de in integ. reſt.per.& diligentia appellantis prodeſt appellato,ut dicit quædam deciſio.in no. de dolo & contumacia. Ex quo igitur Ioan.Lazarus reſignans bullas pẽſionis ex pediuit,illæ prodeſſe debent Ioanni Bo gio reſignatario:quia in correlatiuis, &c. ſicut dicimus in correis, quòd beneficiũ conceſſum uni,prodeſt alteri,ut in l.1.C. quando plur.una ſent.

Finaliter,aliis omiſſis,Rota die 23.Decẽ bris 1534. concluſit dictum Ioannem Bo gium poſſeſſorem abſoluendum fore, & illam reſignationem pro colorato titulo poſſeſſionis ſufficere.Nec obſtat, quòd in dicta reſignatione certæ conditiones ad impleri debebant per Ioannem Bogium, quas non conſtabat impleuiſſe:quia illud procederet, quando reſignans hoc allega ret:ſed ex quo reſignãs eſt mortuus,Maria nus impetrans hoc allegare nõ poteſt: q̃a ad illum non attinet,ex quo eſt tertius,& exceptio ſua nõ eſt clara: & in hoc dubio, quia non eſt ius clarum,quo ad ipſum,& ſufficit Ioanni Bogio, quòd reperiatur in poſſeſſione, & ita in dicta cauſa Gratio nopolitana Rota concluſit, & idem in ſi mili pro colore ad ſpolium reſtituendum tenuerunt Domini corã R.D.Ioanne Cle rici,& coram me in una Aretina parochia lis de menſe Iunio 1537.

QVAESTIO XL.

QVæro,nunquid capiens beneficium li tigioſum uacans,uigore ſuæ gratię expectatiuæ,dicatur habere titulum colo ratum,ad effectum iſtius regulæ?

SOLVTIO. Prima facie uidetur dicen dum ꝙ ſic:cum poſſeſſor habeat expecta tiuam à Papa,& ſic ab eo, qui beneficia li tigioſa cõferre poteſt:& ideo talis dicitur habere coloratum titulum,ut traditur per Abb.& alios communiter, in uulgato ca. cum noſtris.de conc. præb. imo attentari põt acceptantẽ beneficia eccleſiaſtica, ui gore gratiæ expectatiuæ,non ſolum colo ratum,ſed uerũ titulũ habere, ex eo, quia expectans litigioſa acceptare poteſt,ut ꝑ plura motiua probat Egid. in conſ. 35. er go dicetur habere titulum coloratum. Et hoc in caſu iſto à fortiori procedit, ex eo, quia illud uitium litigioſi purgatũ fuit ꝑ extinctionem litis,poſt acceptationem ſe quutam arg.l.poſtq̃ liti.C.de pact.poſt eu ius extinctionẽ triennalis poſſeſ. proceſſit

Iſtis tamen non obſt.hodie 15. Decem bris 1535.coram R.D.Raynaldo Petrutio Rota in una Cæſarauguſt.uicariæ de Azua ria tenuit contrarium. Ratio deciſionis fuit:quia de ſtylo antiquo, & fortè etiam de iure,expectatiua nõ capit beneficia li tigioſa,ut tenet Bonifacius de Vitalinis Rotæ auditor,in cle.1.in 5.col.ut lit. pen den.& uideſ de hoc tex.in c.a.ut lite pẽd. lib 6.Cuius decretum in curia clarum & notorium eſt:& ideo tali caſu expectati ua nullum colorem tribuit:Facit dec. Ro tæ 28.de conceſ præb.in antiq.

Et iſta de planu procedũt, quando ſumus in claris,ꝙ expectatiua talia beneficia nõ capit,ut hic.Secus autem in dubio: quia tali caſu expectatiua faceret titulum co loratũ.Vt exempli gratia, q̃n expectatiua reuocata de facto caperet beneficium,qđ alias ſub dicta gratia comprehendebatur, uigore cuius expectans poſtea per trieniũ

pacificè poſſedit. Nam tali caſu, expectati ua daret titulum coloratum. Ratio eſt, qa ex quo reuocatio expectatiuarum conſiſtit in facto iuxta l. conſilio. ff. de cur. fur. quod factum poteſt probabiliter ignorari & in dubium uerti ut in c. i. de conſt. lib. 6. in hoc dubio expectatiua tribuit colorem & excuſationem probabilem, fortè, quia ante uacationem expectatiua reualidari potuit: & ideo nil mirum, ſi in iſto dubio Rota uoluit poſſidentem triennio beneficium, uigore expectatiuæ reuocatæ, coloratum titulũ habere prout Rota tenuit corã d. Paulo Capiſucco in alia cauſa. Secus uerò, qñ nõ ſumus in dubio, ꝙ beneficia ſub expectatiua non cõprehendunt, ut in caſu noſtro, in quo eſt diſpoſitio iuris clara, de qua in d. cap. 2. cuius ratio generalis eſt, & ignorari non debet, iuxta ca. 2. de conſt. li. 6.

Et per hoc adparet d. conſil. Egid. 35. hoc caſu nõ eſſe uerũ. Poſſent tñ dicta Egidii habere locum in caſu deciſionis 14. ut lit. pend. in no. ubi ponit caſus notabilis, in quo gratiæ expectatiuę poſſunt litigioſa beneficia capere. Verbi gratia, ut qñ impetraui gratiam à papa in forma iuris, ſi cõſtiterit Titium fuiſſe homicidam, beneficium mihi conferatur. Nam ſi lite pendẽte Titius moritur poterit expectans tale beneficiũ acceptare, rationib. de quib. ibi de quo tñ uidendũ eſt aliquid per d. Guidiſaluum in tract. leg. q. 13. primæ partis, col. 15. uel poſſet conſiliũ Egidii habere locũ in caſu deciſ. 588. in antiq. uidelicet, qñ expectãs uellet proſequi ius ex acceptatione ſua quæſitum, contra collitigantem ſuperſtitem: quia tali caſu acceptatio beneficii litigioſi, quo ad hoc, ualida eſſet, ut ibi dicitur. & ad iſta pro & contrà, facit conſ. Old. quia Vgo. circa fin. cuius ratio optimè quadrat ad regulam de ſubrogandis. & uidẽda ſunt, quę dicã infra quęſt. 1. ꝓxima, ubi ſub quadã diſtin. iſta q. declarat.

QVAESTIO LXI.

QVæro, quid ſi ordinarius contulit vni tertio, puta Titio non collitiganti, beneficium litigioſum, uacãs per obitum alterius ex collitigantib. poſſeſſoris: & iſte tertius poſtea triennio poſſideat pacificè, utrum dicatur habere titulum coloratũ, ad effectum iſtius regulæ?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicẽdum, ꝙ non, propter inhibitionem & decretũ, de quo in c. 2. ut lite pend. lib. 6. qđ diſcolorat, & inficit titulũ, & poſſeſſionẽ, & eundẽ fetè effectũm, quem reſeruatio hic in reg. excepta, inducit, adeò ꝙ talis collatio omni adminiculo iuris carere uidetur, ut in terminis dicit deciſio 1. ut lit. pend. in antiquio. & deciſ. 1. de teſt. ſpol. in no. in addit.

Accedit, quia poſſeſſio dicti Titii pro uiſi, attentata uidetur, & ut talis reuocari poteſt, ut eſt deciſ. 10 in ti. ut lite pend. in no. & deciſ. 5. eo. titu. in antiq. Et adeò pię dicta uera ſunt, ꝙ acceptatio & prouiſio uigore gratiæ expectatiuæ de tali beneficio factę, non ualent, ut eſt deciſ. 12. ut lite pend. in no. & deci. 2. eo. ti. in antiquio. Sequitur Bonifacius Rotæ auditor, in cle. auditor in fi. de reſcr. Hinc eſt, ꝙ intruſus in beneficio litigioſo, ſi ſpolietur, non debet reſtitui, obſtante decreto. d. c. 2. ut eſt dec. 4. titu. de reſt. ſpol. in autiquio. Biſigner. Ratio prædictorũ eſt: quia huiuſmodi poſſeſſor non dicitur titulũ coloratũ habere.

Tñ iſtis nõ obſtãtib. cõtraria opinio uerior uidet, uidelicet, ꝙ prouiſus ad ordinario de beneficio inter alios litigioſo, defendatur iſta regula. quod uidetur ſentire d. Guliel. hic in 7. & 11. dec. Ratio deciſionis fuit: quia iſta regula titulum in duob. tantum caſib. hic exceptis diſcolorat. Ergo in omnib. aliis caſibus non exceptis manet diſpoſitio reg. firma. Cum igitur iſte caſus non ſit de exceptis, meritò in illo locũ habebit regula.

Non obſtant, quę ſuperius in contrariũ allegata fuerunt. Primò, ꝙ tertius non collitigans, intrans poſſeſſionem beneficii litigioſi, dicatur attentare: quia eſt uerum, quo ad hoc, ut poſſeſſio ab eo, per ſuperſtitem collitigantem euinci poſſit: ipſa tamen poſſeſſio litigioſa nõ dicitur quo ad tertium: quia uitium litigioſi non afficit niſi partem colligantem, nõ autem tertiũ qui nõ eſt in lite, ut dicit dec. 3. ut lite pẽdẽte. in no. circa fi. gl. in l. creditor. in princip. in uerb. poſſe. in fi. ff. manda. Fel. in c. exceptio. col. 7. uerſic. fallit quintò. de exept. Decius in cap. ſua nobis. col. 3. uerſ. 4 fallit.

fallit. de app.& alibi ſæpe. Et ideo ſi talis tertius prouiſus,per triennium poſtea poſſederit, dicetur pacificè poſſidere.& exceptione iſtius regulæ uti poterit.Et licet ordinarius beneficium litigioſum cõferre ꝓhibeatur,ut hoc reſpectu, talis prouiſio diſcolorata dici poſſit,obſtãte decreto,& inhibitione poſita ĩ d.c.2.illud ꝓcedit, quo ad effectus iur s communis,iuxta quos talis coloratus dici non poterit,adeò ꝙ ſi taliter prouiſus ſpoliaretur,illi non daretur reſtitutio,ut dicta dec.3.Biſigneti.& tradit dict.Gul.in ti.de reſt.ſpol.dec. 1. Tñ quantum ad prærogatiuam iſtius reg. talis titulus coloratus erit,cum ſit datus ab eo,qui originaliter de illo prouidere poterat, licet accidentaliter prohibeatur. Et tali caſu,cauſa originalis attenditur,& non accidẽtalis,iuxta l.qui habet.ff.de tutel. & ita reg.procedet. Nec obſtat etiam,ꝙ acceptatio beneficii litigioſi,nec prouiſio executoris,uirtute gratiæ expectatiuæ ualeat, ut in dictis deciſio.ut concluſi in proxima præcedenti q.Quia illud procedit, quãdo poſt litem incępta emanauit expectatiua. Secus,ſi ante,ut dicit Egid.in d.ca.2. & in conſ.35.ubi notabiliter loquitur:& Oldr. conſ.299.in fin.Vel dici poteſt, ꝙ magna eſt differentia inter illum caſum, de quo in præcedenti quæſtione dicam,& iſtum. Quia ille caſus,propter ambitionẽ reſtringendam in materia odioſa,qualis eſt expectatiua,continet ſpem improbabilem, ut in c.1.& 2.de conceſ.præb.reſtringitur,ut coloratum titulum non det, obſtante decreto.Secus in prouiſione ordinaria dicẽdũ eſt,quæ à iure fauorabili ampliatur,& ideo in ea diuerſum ius inducitur, ut uidelicet inducat titulũ coloratũ, argum.c. ſi pluribus.de præb.lib.6.Præſertim quia, ut ſæpe dictum eſt,quo ad effectum iſtius regulæ,omnis titulus dicitur coloratus, qui ſpecialiter hic exceptuatus non eſt, dummodo ſit datus ab eo, qui naturaliter poteſt conferre.

Et iſtud fundamẽtũ generale erit, & ad plures quæſtiones ualens,quæ in progreſſu iſtius regulę diſcutientur.Nam per hoc fundamentum poteſt decidi illud dubiũ quod in cauſa Tuden. parochialis Sanctæ Euphamiæ propoſuit R.Domin. Marcus Antonius Marſcottus in Rota, die 12. Aprilis.1528.uidelicet, an poſſeſſor triennalis,qui ingreſſus fuerat poſſeſſionem,lite pendente, inter alios debeat gaudere priuilegio iſtius regulæ?

QVAESTIO XLII.

QVæro,an iſta regula de triennali,ſicut requirit titulum ſaltem coloratum requirat etiam bonam fidem?

SOLVTIO. Guliel.hic in quadam deciſione incidenter tenet,iſtam regulam requirere bonam fidem.Vt in vna Salamantina.coram dom. Iacob. Simonetta refert diſputando ſenſiſſe Dominos.Et idem tẽpore meo,in vna Conchen. præſtimoniorum,coram R.D.Ioan.de Clerici de mẽſe Martio 1534.interloquendo ſentire uidebantur.Poſteà uerò, melius diſcuſſa, propter conflictum rationum, uota Dominorum in duas partes cõtrarias diuiſa, paria remanſerunt:deinde cauſa ſæpius diſputata ac propoſita,pro parte affirmatiuã,qui dam ex Dominis hoc motiuum adducebant,ꝙ poſſeſſio iſta triennalis quandam ſimilitudinem pręſcriptionis habere videbatur:uti in ſimili caſu dixit Abb. in c. cõtingit.col.5.de dol.& contum. Et tamen clarum eſt,ꝙ in præſcriptione, ultra titulum bona fides requiritur,ut patet in l. 1. & l.ſuper.C.de præſcriptione long.temp. præſertim in fore canonico:ut in ca. fi.de præſcri.& ca. poſſeſſor.de reg.iur.lib.6.Ergo eodem modo in iſta regula.

Præterea,quia licet fouenti bonum ius ſuper bñficio ab alio poſſeſſo, per lapſum trienni ſilentium imponatur,adeò ꝙ agere non poſſit:ſicut neq; ille agere poteſt, contra quem lata fuit iniuſta ſententia ſuper beneficio,quæ tranſiuit in rem iudicatam,ut patet in c.cũ dilecti.de elect.& ca. cum olim.de dol.& contum.cum aliis,de quibus per Hoſt.in ſumma, tit. de conceſ. præb.§.2.& Inn.in c.ad aures.& c. mandatum.de reſcriptis.Nihilominus tamen, ſi is,pro qua lata eſt ſentẽtia, notitiã iniuſtitiæ habeat,&ſciat in beneficio ius non habuiſſe,nec de iure ad eum pertinere,certè talis nunquam illud beneficium, ſalua cõſciẽtia,retinere poterit,ne curſu tẽporis iu-

habitur. Ita eſt hic dicendum, ꝙ licet poſſeſſor triennalis priuilegio iſtius regulæ, & habens etiam ſententiam pro ſe iniuſtã uirtute rei iudicatæ in foro fori, ſiue con tentioſo defendentur: in foro tamen con ſcientiæ præfati tuti non erunt, ex quo ſciunt, nullum in beneficio ius habuiſſe. Et ideo contra tales ſe clypeo iſtius regu. uel rei iudicatæ defendentes, habẽtes ius bonum per uiam denuntiationis euange licæ agere poſſent, dicentes illos in pecca to eſſe, detinendo beneficium ſine titulo ut dicit expreſsè Abbas & Imol. in c. i. col. fi. de conceſ. præb. Sicut uidemus, ꝙ trien nium iſtius regulæ non impedit, nec ligat ſuperiorem: quominus non poſſit repelle re triennalem ſi eum ius, ſeu titulum ca nonicum in beneficio non habere repere rit: tradit Felynus poſt alios in capit. il lud. de præſumpt. & melius in ca. ſicut. in decimaſexta col. de re iudicata. & latius in ca. licet. de ſimo. quia triennalis poſſeſſio non dat ius, ut dicit Abb. in c. cõtingit de dolo & contum. Confirmatur iſta opi nio: quia certum ẽſt, ꝙ interruptio facta per citationem, ideo impedit curſum triẽ nalis poſſeſſionis, aut alterius præſcri ptio nis, quia præſumitur poſſeſſor citatus iã habere malã fidẽ, & titubare de iure ſuo. l. nemo. C. de acquirend. poſſeſſ. quo fit, ꝙ talis non præſcribat per mille annos, ut di cit expreſsè Abb. in c. illud. col. pen. uerſi. & ſcias. de præſcrip. Et tamen ſi uera eſſet opinio, ꝙ hic nõ requireretur bona fides, talis interruptio non noceret poſſeſſori quæ tamen propter malam fidem nocet, ut ſuperius dictum eſt.

Iſtis tamen non obſtãt. Rota in d. cauſa Conchen. pręſtimoniorum, de dicto anno 1534. re prius diutius diſputata, & ſæpius propoſita, tenuit contrarium, uidelicet re gulam iſtam bonam fidem in poſſidente nõ requirere. Et idem Rota tenuit in vna Valentina parochialis coram R. D. Io. Mo hedano, de hoc anno 1537. Et eadem opi nionem antiquos dominos Rotę tenuiſſe refert Ant. Capharelis, aduocatus illorum temporum excellens, in quibuſdam ſuis conſiliis, redditis in cauſa Monaſterienſis decanatus. Ratio deciſionis fuit: quia ex quo per iſtam regulam, ultra ius commu ne, in beneficialib. noua diſpoſitio inducitur, debet aliquid denouo, ultra ius cõmu ne, operari: nihil enim operaretur, uel de nouo induceret, ſi in ea tit. & bona fides, ſicut in temporalibus requireretur, ut in l. 1. de vſucap. Præſertim, quia per hanc triennalem poſſeſſionem, in hac materia beneficiali, quæ magis fragilis eſt, non ita de graui, perpetuo, & irreparabili pręiudi cio agitur, ſicut in præſcriptione, ſiue uſu capione bonorum temporalium, & profa norum. Ratio eſt: quia per triennalem poſ ſeſſionem iſtius regulæ, exceptio tantum acquiritur, & non ius, ut dicit Fely. in d. c. ſicut. in 16. col. ſed in uſucapionib. tempo ralibus uerum ius, & dominium acquirĩt, ut dicit gl. & ibi communiter Doctores in l. traditionib. C. de pact. ideo nil mirum, ſi maior in tẽpalibus uſucapionib. ſolennitas requirĩt, uidelicet titulus & bona fides. Sed in caſu noſtro, non agitur de quærẽdo do minio, ſed de exceptione temporali, ad vi tam poſſidentis duratura: propterea papa ad cõſtituendam differentia inter iſtas tẽ porum præſcriptiones, ac ut aliquid ſpe cialius in iſta materia beneficiali induce ret, ſtatuit hic tantum titulum coloratum ſufficere, etiam ſi uigore illius poſſidens in mala fide fuerit conſtitutus, ſciẽs bene ficium uerè ad alium pertinere, uel inter alius litigioſum fuiſſe. Et iſta procedunt, ſiue ſimus in dubio, ſiue in claro, ꝙ trien nalis poſſeſſor malam fidem habeat. Quia ſi in dubio, res eſt plana, quia ex titulo ſuo colorato in dubio bona fides præſumitur adeſſe, & hoc ſufficit ad tuendam poſſeſ ſionẽ, iuxta tradita ꝑ Mod. in c. de quarta. de præſcrip. Nã ille titulus coloratus præ ſtat poſſeſſori quoddã uelamẽ ſub cuius vmbra bona fides nutritur, ut dici Abb. in c. ſi diligenti. & ibi Fel. col. pen. uerſ. conſi dera bene. de præſcrip. Si uerò ſumus in claro, ꝙ poſſeſſor triennalis in mala fide fuerit, idẽ dicendum eſt, per ſupradicta. Nam ex quo regula iſta ſimpliciter loqui tur, intelligi debet tam de poſſeſſore bonę fidei, quam malæ fidei, iuxta l. 1. ff. de uſu aleæ, & aleat. Præſertim, quia iſta reg. tan tũ requirit aliquem, cum tit. colorato, per trienniũ pacificè poſſidere, nec aliud plus exigit: & ab hoc requiſito duos tantum ca

ſus

ſus malæ fidei excipit,uidelicet,intruſum in beneficio uacante apud ſedem,& ſimo niacum. Ergo in cæteris diſpoſitio reg. ge neraliter procedet: quia exceptio firmat regulam in non exceptuatis,iuxta vul.ca. cum dilect.de confirmatione util.

Et iſte intellectus adminiculo iuris nõ caret:quia uidemus,ꝙ error iuris cauſat malam fidem: & tamen ſi adeſt titulus co loratus,illa mala fides non nocet,quo ad fructuum acquiſitionem,iuxta doct. Bar. in l.ſed etſi §.ſcire ff.de pet.hęred.& Abb. in c.ſi diligenti.col.6.de foro compet. Er go a fortiori, fructuum perceptio magis licita erit,quando cum ea concurrit auto ritas iſtius regulę,quam uiſus fuit papa. ex uiſceribus.capit. 1. de præſcrip.eruiſſe ubi eſt tex. ꝙ per poſſeſſionem triennalẽ etiam cum mala fide,iura eccleſię præſcri buntur.Si igitur hoc papa ibi ſtatuit in re bus eccleſiæ,in quibus per præſcriptionẽ eccleſiæ infertur magnum præiudicium: quia agitur de abdicado ab eccleſia domi nio perpetuo,quod tranſit ad hæredes, à fortiori poteſt papa in beneficialibus, in quibus non agitur de tanto præiudicio, nec de dñio perpetuo acquirendo, ſtatue re.Quia uidemus papam concedere poſſe fructus beneficiorum etiam ſine titulo be neficii,ut patet in c.ſi propter,de præſcri. lib. 6. quod tantum cum idem hic facere poſſet noluit tamen hoc, niſi cum titulo ſaltem colorato triennalibus poſſeſſorib. concedere, exceptionem illis tantum tri buens,& ut poſſeſſor triennalis per illam in ſua poſſeſſione defendatur. Rationabi le uidetur:quia agens contra poſſeſſorem triennalem,nihil aliud habet, quàm titu lum,& poſſeſſor etiam triennalis titulum habet,& eſt reus & poſſeſſor. Quo caſu ui detur præferẽdus ſolo titulato,præſertim negligenti contra quẽ omnia iura clamãt ut in l. ſi pup llus. ff.de iis,quæ in fraud. cred.cum conco.ut latiſſimè dixi ſuperius in trac.neglig.& patet in c.ſi à ſede.de prę ben.lib.6.& in c.duob. de reſcri. & in c.in pari.de reg.iur.& in c.tibi qui.de reſcr.eo. lib. Nam turpius eiicitur, quam nõ admit titur hoſpes, ut in c. quemadmodũ.de iu reiu. Et iſta fuit vna ratio ex pluribus ſcri ptis ſuperius in 10.q. quare execrabilis de fenditur iſta regula:& tamen ſi ſpoliatus agit,ut reſtituatur,non auditur. Primo.n. caſu eſt reus, & poſſeſſor, qui non agit de damno euitando,& ſe in poſſeſſione triẽ nali defendẽdo.Secundo caſu execrabilis erit actor,qui agebat de acquirendo,& ſe cundũ iura facilius qui arcetur ab ingreſ ſu uitioſo,quam ꝙ iam poſſeſſor deiicia tur,ut dictum eſt.

Nec obſtat hoc fortè procedere in foro contentioſo, ut ſuperius dicebatur: ſecus in foro conſcientiæ, quia reſpondetur, ꝙ text.in d.c.1.de præſcrip. procedit etiam in foro conſcientiæ,ut ibi dicunt Doct.& tamen ibi diſponitur præſcriptionem cũ mala fide ualere,alias ille text.imponeret nobis laqueum,contra id quod dicitur in c.de uiduis.27.q.1.& ſic conditio poſſidẽ tium beneficia deterior eſſet, quam mer carorũ fœnerantium. quod præſumẽdum non eſt. Nam clara eſt doctr.Doct.poſt Bal.ibi,in ca.quę in eccleſiarum.de conſt. ꝙ ſi lex eſt iuſta in foro fori, utique iuſta erit in foro poli. Quod latiſſimè per exẽ pla iuridica probaui in c.2.de conſt.lib.6. Hinc uidemus,ꝙ diſpoſitio.cap.cum dile cti.de emp.& uend. quæ loquitur de con trahentibus decipiẽdis,procedit ſecundũ diuum Thomam,in foro poli.Papa igitur à fortiori,in beneficiis eccleſiaſticis hoc fa cere poterit.Imò tanta eſt in beneficialib. papalis poteſtas, ꝙ non ſolum exceptio nem ex titulo colorato cum poſſeſſione triennali,ſed etiam uerum ius & dominiũ poſſet cõferre,& etiã ſtatuere,ꝙ beneficia trãſirẽt ad ſucceſſores,ſicut res ꝓfanæ: qa iſta omnia ſunt de iure poſitiuo,ſupra qđ eſt papalis poteſtas.c.propoſuit de conce. præb.c.per uenerabilem,qui fil. ſint legiti mi.Vñ meritò in c.2.de pręb.lib.6.dicitur papã in beneficialib. pleniſſimam habere poteſtatem.Nã põt ſm Hoſt. & alios in c. cũ ueniſſent.de iud. quadrare rotũda qua dratis:&quadrata rotũdis:ut latius dixi in c.1.de cõſt.lib.6.Et ideo ꝑ pdicta cõcludẽ dũ eſt,cõſtitutionẽ iſtã ſanctiſſimã eſſe,q̃ li tib.ſinẽ imponit,ac negligẽtes punit:&ita fit,ꝙ poſſeſſores beneficiorum erunt cer ti,propter quorum incertitudinẽ diuinus cultus, & eccleſiarum cura negligi poſ ſet, ac ſub incerto paſtore manere.

Sicque

Sicque ſub hoc timore, homines diligētio res ad petendum iura ſua debitis tempo ribus reddentur. Nec, ut dixi, in hoc ma gnum, & irrecuperabile præiudicium ne gligentibus infertur, cum eius ius per iſtā regulam non annullatur, ſed ſuſpenditur durāte uita poſſeſſoris triēnalis: quo mor tuo de iure ſuo actor experiri poterit: cū reg. iſta perſonalis ſit, tantum poſſeſſorib. triennalibus fauens, non alteri ſucceſſori. Nec mirum, ſi actor per tam modicum tē poris ſpatium, excluditur à iure ſuo, cum minore tempore & fortaſſe breuiori uegli gentia, beneficiati priuari beneficiis ſuis ſoleant, ut patet in toto titulo de elec. nō reſid. & tradit notabiliter Abb. in ca. capi tulum. col. fi. de reſcrip. Nec obſtat, quod dictum eſt de ſententia quæ tranſit in rē iudicatam, quæ quando quis ſcit eſſe in iuſtam, non defendit uictorem in foro cō ſcientiæ. Quia ad illud reſpondet notabi liter Abb. in conſil. 60. inc. in cauſa & quæ ſtione. in 2. col. lib. 2. ubi ponit vnam regu lam, ꝙ quando peccatum eſt remiſſibile per partes, talis ſententia licet iniuſta, ui ctorem in utroque foro defendit, ut ibi la tius exempla ponit, quæ uideantur. Et ad hoc facit dictum Bar. in l. fiſcus. ff. de iur. fiſc. qui dicit, ꝙ licet litis pendentia con ſtituat poſſeſſorem in mala fide, eſt uerū, quando eſt pronuntiatum contra eum, alias ſecus. Cum igitur in caſu noſtro im petrans in negligentia fuit, ſicut potuit be neficio ſuo renunciare, ita tacitè promit tere, ꝙ alter in eo ius excipiēdi acquirat. Ex qua patientia uidetur quædam tacita renūtiatio includi, ut in cap. ex ore. de his, quæ fiunt a maior. par. c. in cle. gratiæ, de reſcri. Et ita cum illa opinione Rota in prædicta cauſa conclusit.

QVAESTIO XLIII.

QVæro, quis tenetur probare titulum eſſe coloratum, ad effectum iſtius re gulæ, ſi negatur eſſe coloratum per agen tem, contra triennalem?

SOLVTIO. Vt breuiter concludam, ipſe actor tenetur probare: quia poſſeſſor triennalis ad petitionem partis, titulum ſuæ poſſeſſionis oſtendere, nec probare te netur, ut notat Compoſtel. in c. capitulū. in gl. magna. de reſcript. & Archi. in c. con tra morem. e. diſtinct. circa fi. Et ideo actor non audietur, niſi prius aliud probet, per quod adpareat reum triennalem poſſeſſo rem non habuiſſe titulum coloratum, ut in l. cogita. C. de pet. hæred. Sed ad iudicis requiſitionem bene tenetur reus poſſeſſor titulum oſtendere & probare, ut dicit ex preſſè Abb. in c. cum noſtris. in fi. de con ceſ. præb. per plura iura, quæ Arch. allegat in d. c. contra morem. Et in terminis iſtius regulæ hoc expreſſè tenet ille excellens Gloſſator concilij Baſilien. de quo in prag matica Franciæ, tit. de pacific. poſſ. in uer bo, coloratum, col. 6. uerſi. circa ſecundum fol. 132. in 2. col. quia quo ad ſuperiorem inquirentem de titulo, nihil impedit triē nalis poſſeſſio, ut Fely. tradit in c. licet He li. de ſimo. & in c. illud. de præſumpt. & in c. ſicut. in 16. col. de re iud. Et quia iſta eſt communis opinio, quæ ad iudicando te neri debet, amplius non inſiſto.

QVAESTIO XLIIII.

QVæro, an impetrans beneficium uiuē tis, & poſtea poſſidens uigore illius impetrationis per triennium, poſſit mor tuo illo, per cuius obitum impetrauit, uti priuilegio reg. contra alios impetrantes?

SOLVTIO. Videtur concludēdum, ꝙ non: quia ultra hoc, ꝙ poſſeſſor eſt inha bilis, ut patet ſuprà in regula 20. & ibi di xi: non tamen dicitur poſſeſſio a iure ap probata, ut dicunt Doct. in c. 1. & 2. & ea. literas. de conceſ. prębend. Nec ille titulus poſſet dici coloratus, ut dicit deciſio clara 21. in titulo, de reſtit. ſpol. in no. incip. ſi agenti. quam ſequitur Milis in uerbo, poſ ſeſſorio recuperandæ agens. Et ita obti nuit Ange. de Ceſſis in vna Aquen. capel laniæ, coram D. Mercurio: & licet iſte triē nalis uideatur habere titulum, fuit tamē ab eo datus, qui non potuit dare. Nam &̄ papa non poteſt conferre beneficium ui uentis, quia tali modo illum inauditum, & ſine cauſa priuaret, quod fieri non po teſt, ut tradunt in c. quę in eccleſiarum. de conſtit. & in c. 1. de cauſ. poſſeſ.

Breuiter putarem ita diſtinguendum, ꝙ aut

ꝙ aut ante obitum illius, cuius beneficiũ
impetrauit poſſeſſor fuit in poſſeſſione ꝑ
triennium,& talis poſſeſſio non ſuffraga
tur.per ſupradicta, quia eſt de beneficio
non uacante, ac etiam, quia duo inſo
lidum eodem tempore eandem rem poſ
ſidere nõ poſſunt. Aut uero poſt eius obi
tum iſte,qui impetrauit beneficium uiuẽ
tis,poſſedit triennio, & tali caſu uidetur
poſſe adiuuari regula. Non ob. ꝙ non ha
bet tit.coloratum, quia reſpondetur eſſe
uerum quo ad alios effectus iuris cõis, ſe
cus uerò eſt quo ad effectum iſtius regulæ
quæ omnem tit.reputat coloratum,niſi in
duob.caſib.exceptis in ea, dummodo ille
tit. fuerit ab eo datus, qui alias originali
ter conferre poterat. Et in dubio titulus
præſumetur coloratus, niſi probetur con
trarium: ut dixi in proxima præcedenti q.
ſufficit.n.ꝙ onus probandi contrarium in
cumbant actori triennali poſſeſſori ad prę
ſumptionem coloris,ꝙ toleratus fuerit ꝑ
ſuperiores ſuos,qui ſingulis annis uiſitare
beneficiatos, & uidere titulos poſſeſſorũ
ſolẽt,ut dicit Fel.in c.licet Heli.ꝑ illũ tex.
de ſimon.& in c.ordinarii.de off.ord. li.6.

Qvaestio XLV.

QVæro,ponamus ꝙ vnus poſſedit bñfi
ciũ triẽnio,& ti.nõ colorato,in 3. an
no ſuperuenit titulus coloratus, an poſſit
poſt triẽniũ inquietari;ut iuuetur regula?

Solvtio. Pro parte affirmatiua, uideli
cet,ꝙ talis poſſeſſor exceptione iſtius reg.
defendatur: adducitur primò,quia pẽden
te tꝑe poſſeſſionis ſuæ ex inualido ti. cœ
ptæ,non prohibetur quis validũ ius acqui
rere,nec dicit̃ propterea immutari poſſeſ
ſio, nec requirit̃ alia adprehẽſio poſſeſſio
nis de nouo,ut eſt text.in l.certe. §.is qui.
ff.de preca.& tenet Bal.in l.ſi aquam.in 9.
col.uerſi. ſuper ſecundo puncto. & uerſi.
ſed pone.C.de ſer.& aqua.

Prętereà,qa ex quo ille poſſeſſor ꝑ titu
lũ nõ coloratũ nõ fuit inquietatus,ſed to
leratus ꝑ ſuperiorẽ,ſi poſteà cõpleat trien
niũ cũ colorato titulo,& ſine aliqua mole
ſtia,uidet̃ poſſe adiuuari reg.arg.tex.no.in
c.pe.de ſup. neg. prælat. Et pro parte iſta
facit tex.in c.ex parte.de conc.præb.& in
c.poſtulaſti.de cle.exc.mi. & qđ no. Spec.
tit.de primo & 2. decreto.§. uidendũ.uer
ſi.quæ eſt ratio.& Archid. in c. ordinatio
nes.1.q.1.Et quæ dicunt Bart.& Bal.in l.
cogi.C.de pet.hæred.Accedat illud quod
ſcribit Oldr.in conſilio 299.quidam, &c.
ubi dicit, ꝙ licet quis incipiat perperã li
tigare: tamen poteſt ex iure de nouo ſibi
obuenienti lite pẽdẽte uincere, neque ꝓ
pterea dici calumnioſus.

In contrarium facit,quia tex.hic requi
rit ab initio poſſeſſionis titu.coloratũ iun
cto cum poſſeſſione triennali,ut patet ibi
ex illis uerbis,ex apoſtolica uel ordinaria
collatione illorũ,ad quos collatio, uel ꝓ
uiſio pertinet,& ibi per triennium poſſe
derit,&c. Requirit ergo regula titu.& ꝙ
cum eo per triennium poſſideat.Nam põ
dero primo illa uerba,ex apoſtolica, &c.
quæ ratione dictionis Ex,denotant actum
immediatum, per quem quis poſſidere
debet,ut notat Bar.& Iaſ.in l.non dubiũ
C.de leg.& in l.1.§. ex incendio. ff. de in
cend. rui. nauf. Rurſus pondero illa alia
uerba,per triennium. Nam dictio Per, de
notat rem perfectam.l.urbana.§.pernocta
re.ff.de uerbo.ſignific. Et illud dicitur per
fectum, quod ex omnibus, ſuis integrali
bus, id eſt, ex principio, medio, & fine
conſtat.l.1.ff.de origi.iur.cum concord.ut
ibi in gloſſ. Requirit ergo regula, quòd
totum completum triennium,cum titulo
poſſideat, ſicut in uſucapionibus uide
mus,quòd triennium continuum requiri
tur,ut in l.nunquam.§.in uſucapionibus.
ff.de uſucapionibus.& in l.1. C. de uſuca
pionibus transform. Cùm igitur in caſu
noſtro poſſeſſor nõ compleuerit trienniũ
colorato titulo,per conſequens nõ debet
gaudere priuilegio regulæ. Et pro iſta par
te facit dicta l.certè.quæ conſiderat initi
um quo ad hoc,ut quis dicatur precariò
poſſidere,ut patet ibi in uerb.precariò cœ
pit poſſidere. & idem eſt de iure canoni
co,ut not.in ſumma. 16. quæſtio. 3. & 4.
ubi in præſcriptione non ſolùm initium,
ſed etiã uniformis poſſeſſio attẽditur. Po
ſtremò,pro iſta parte facit, qa quãdo,qs
à principio poſſidet ſine titulo, uel cum
inualido,ſi poſteà ſuperueniat titulus ua
lidus,cenſetur quis cauſam poſſeſſionis ſi
bi mutare.l.nõ ſolùm. §. qđ uulgo. ff. de
uſucapioni.& uide quæ dicã in ſequẽ. q.

Qvae

QVAESTIO XLVI.

QVæro, dictum fuit, ꝙ reg. iſta requirit continuum trienniū, & non interpollatum, quid ſi poſſeſſor triennalis poſſedit per trienniū continuū, ſed uirtute duorum titul. Nam ꝑ duos annos poſſedit uigore unius tituli, tertio uerò anno uoluit poſſidere uirtute alterius tituli fortaſſis melioris, nunquid iuuetur regula?

SOLVTIO. Tota uis eſt uidere, nunquid iſte poſſeſſor per hoc cauſam poſſidendi mutare ſibi uideatur. Et Rota in una Placē. præpoſituræ corā R.D.Io.Clerici inter Ioā.Mariā, & D. epiſcopum Ceſen. tenuit quòd ſic. Nam ibi epiſcopus à principio poſſeſſionem tenebat titulo nō colorato, poſteà impetrauit nouā prouiſionē, ui gore cuius poſſidebat, & poſteà expoliatus fuit. Rota tenuit illū eſſe reſtituēdū, qa ꝑ ſuperuenientem titulū nouæ prouiſionis cauſam poſſeſſionis mutare uiſus fuerat. l.non ſolùm.§.quòd uulg.ff.de uſucap.

Et hoc ſine dubio uerū uidetur, quādo animus mutandi adeſt: aliàs ſecus, ut dicit Socin. in conſi.131.colum.3. in 1. uol. Et ſequitur Decius in quodā conſilio, cuius numerū amiſi. & ratio ponitur ꝑ Bar Angel. Imol. & Alex. in l.3. in princip. ff.de acquir.poſſ. ut ibi per eos. Et ſecundū hoc caſus iſtius quæſt. uidetur deciſus. Nam ex quo ſecundus titulus obuenit poſſeſſori, tertio anno noua fuit poſſeſſio, quæ non ſufficiebat ad iſtam regulam: quia iſta poſſeſſio eſt diuerſa à prima, quę nō erat etiā ſufficiēs, cū eſſet duorū annorū. Itaq; ꝙ tali caſu dictus poſſeſſor regula iſta iuuari nō poterit, cum non fuerit triennalis uigore unius tituli.

Sed aduertendum eſt, ꝙ ſi in præſenti quæſt. præſupponimus primam poſſeſſionem teneri uigore boni tituli, nunquam ſuperuenientia noui tituli immutat priorem poſſeſſorem: quia ſtāte prima poſſeſſione, ſecunda acquiri non poteſt. & ideo requiritur ad hoc, ut ex ſecundo tit. noua poſſeſſio quæratur, quod prima poſſeſſio effectualiter dimittatur, & tunc ſecunda quæri poteſt ex ſuperueniente iuſta cauſa, ſiue titulo. quod eſt uerum, niſi prima poſſeſſio eſſet mera detentio. Nam tali caſu ſine dimiſſione illius detentionis ex ſuperuenienti titulo noua poſſeſſio quæreretur, ut notabiliter declarat An. Aret. in §.nouiſſimè.col.fi.inſtit.de uſuca. Et ſecū dum hoc procedit deciſio Dominorum in dicta cauſa Placen. præpoſituræ. Et licet Socin. in l.3.§ ex pluribus. uer. 3. concluſio. ff.de acquir.poſſ. uoluerit non eſſe neceſſariam dimiſſionem primæ poſſeſſionis, quo ad effectum acquirendi nouam: tamen contra eum eſt cōmunis opi. Pro qua eſt text. in l. qui bona.§.fi. ubi Paul. Raph. Cu. & Alex. hoc declarār. ff. de acquir. poſſeſ. quos ſequitur Dom. Guliel. Caſſiodorus in tit. de reſtitu. ſpol. deciſio 4. circa fi. Et ſecundum iſtam opinio. caſus præſentis q. recipit contrariam reſolutionem primę, uidelicet, ꝙ poſſidens per triennium cōtinuū pacificè, uigore duorum titulorum poſſit exceptione iſtius regulæ iuuari, ex quo per ſuperuenientiam ſecundi tituli primam poſſeſſionem non amiſiti niſi effectualiter illā dimitteret, & alteri traderet. Faciūt ad prædicta, quæ dixi in præceden. quæſtione.

QVAESTIO XLVII.

QVæro, quia hic fit mentio de intruſione, ut patet ibi. Dummodo in beneficiis huiuſmodi ſe non intruſerint, &c. quis dicatur intruſus quo ad effectum iſtius regulæ?

SOLVTIO. Intruſus de iure communi poteſt dicit quis octo modis: quos narrat Felyn. in cap. ueniens, in ſecundo notabili. de accuſationibus: & reaſſumunt Moder. in tract. benefic. in 11. q. tertiæ par. ſed mihi magis placet diuiſio quā ponit Gemi. in c. propter. 19. diſt. quem ſequuntur lariùs Moder. in tract. elect. q. 17. Dicūt enim, quòd intruſus in iure capitur quinque modis. Nam ille dicitur intruſus, qui non de licentia ſuperioris, ſed ꝓpria, uel parentum autoritate, & abſque ulla cōfirmatione occupat beneficium, ut ſunt illi, qui nullum habent titulum, ſecundum Inn. in c. nihil, in gl. magna. circa medium de elect. facit text. in c. alienationes. 12. q. 2. & eſt gl. in uerb. metuebat. in fi. c. bonæ. el. 1. de elect. cum ſimilibus.

Secundò, dicitur intruſus ille, contra quem eſt lata ſententia depoſitionis, à qua non fuit appellatum, & manet in poſ

ſeſſione

ſeſſione. Ita tenet Innoc.in c.qualiter. el 2.de accuſ.in glo.magna.

Tertiò,dicitur intruſus ille,qui ante cō firmationem ſuæ electionis , ut lit. pend. adminiſtrat,ut in cap. 2. de reſtitu. in in tegrum & in capit. cùm iam dudum . de præbend.

Quartò,dicitur intruſus,qui habet titu lum & poſſeſſionem à nō habente pote ſtatem cōferendi,quia pertinet ad alium. collatio,uel publicè ſuſpenſus erat, ut eſt text.in cap. fin. de exceſ. prælat. & in ca. quia diuerſitatem.de conceſ.præben.

Quintò, dicitur etiam intruſus, à quo alter fuit expoliatus,ut dicit text. notab. ſecundum unum intellectum in dicto ca pit.fin.

Et iſta omnia de plano procedunt de iure communi : ſed quo ad effectum. iſtius regulæ eſt uidendum , nunquid omnes prædicti uel aliqui eorum poſ ſint dici intruſi? Decius in conſilio 121. col.fi.tenet,quòd regula iſta,quæ repelli intruſos ,intelligitur de prædictis. & hoc idem tenet Bar.Caſſa.in conſ. 20. col. 7. nu 36.Tamen hoc non eſt uerum,quia ip ſi fortè,quia non uerſati ſunt in curia,nō intellexerunt ſtylum eius,nec obſeruatio nes Rotæ.Dicas ergo ſic , quòd intruſi ad effectū iſtius regulæ dicūtur tribus modis.

Primo modo dicitur intruſus omnis il le, qui non habet titulum uerum , uel præſumptum.

Secundo , dicitur intruſus etiam il le , qui habet titulum, ſed non ab eo,qui habet poteſtatem conferendi , qui nul lo modo dicitur habere titulum colo ratum,ſecundum Doct.ſuperiùs allega.

Tertio modo dicitur intruſus ille,q in altero ex duobus caſib.hic exceptis proui deri obtinuit de beneficio,etiam ſi habue rit titulum ab eo,qui originaliter confer re potuit. Primus caſus hic exceptus eſt, quando quis per ſimoniam beneficiū cō ſecutus fuit,etiam à papa.Secundus caſus eſt quando eſt aliquis prouiſus de bene ficio reſeruato reſeruatione in corpore iu ris clauſa non facta mentione iſtius regu lę.Et licet aliqui uoluerint, quòd ille qui habuit beneficium per ſimoniam, ab eo, qui habuit poteſtatem conferendi, non dicatur intruſus , licet non habeat colora tum titulum requiſitum ad iſtam regulā reſpōdentes ad uerba iſtius regulæ,de in truſione loquentis,uidelicet, ꝙ referātur ad ſecundum caſum de beneficio reſerua to,ita ꝙ ſimoniacus & intruſus ponantur , ut diuerſa tamen Fel.in c.in noſtra.ſecun do corrol.in fine.de reſcr.confutat illā dif ferentiam,ut ibi latius per eum . Quantū, ad iſtam regulam, ſicut eſt intruſus habēs titulum,etiam à papa de beneficio reſer uato,ita & habens titulū per ſimoniam, & exceptis iſtis, omnes alii enumerati ſu perius per præfatos Doctores , licet dican tur intruſi de iure communi,& inhabiles, quo ad plures effectus iuris communis , quos diſtinguunt Modern. in tract. elect. quæſt. fin.& non dicatur habere etiam ti tulum coloratum,ut dixi in alia q. nihilo minus ad effectum iſtius regulæ non dicē tur ītruſi,nec inhabiles, neq; diſcoloratū titulū habere. Et hoc ſecundum intellectū communem Rotæ,quod uidentur ſentire præfati Mod.in d.tract.elect.q. 17.in fi. dū uoluit,ꝙ ubi conſtitutio eſt pœnalis , nō includuntur in ea omnes ſpecies intruſio nis,de quibus ſuperius mētionem fecerat ex mente Gemin.in d. c. propter.ſed ſolū includētur ueri,& propriè introſi,ut ſunt illi,de quibus ſuperius diximus.

QVAESTIO XLVIII.

QVæro,nunquid dicetur iurruſus ille, qui ingreditur poſſeſſionem cum titulo præter autoritatem ſuperioris ?

SOLVTIO. Gloſſator hic in 7.colum. & Gloſſator pragmaticæ dixerunt eum eſſe intruſum . Tn̄ aduertendum eſt dictū iſtorū nō eſſe uerum ad effectū iſtius reg. ſed dictum eorum procedit quo ad caſus iuris communis , quia non ad diſpoſitio nem iſtius regulæ , illi tantum intruſi di cuntur, qui in caſibus hic exceptis notan tur, in quibus etiā ſi cum autoritate ſupe rioris poſſeſſionem ingrederentur,intruſi dicerentur quo ad effectum iſtius regulæ ſed extra illos caſus habens coloratum ti tulum,ſi uigore illius accepti poſſeſſionē propria autoritate ſine licētia ſuperioris, & eam per trienniū pacificè continuauit

tutus

ctitus erit exceptione iſtius regulæ,neque ille ingreſſus poſſeſſionis impedimentum illi præſtabit,quominus exceptione iſtius regulæ uti poſſit, licet quo ad effectus iuris cõmunis huiuſmodi intruſio cõſiderēt & attēdatur,ut latiùs proſequit idē Gloſſator in dicta pragmatica,& Moder. in cap. cum,qui.de præb.libr.6. Et dixi in regula de annali.q.43.

QVÆSTIO XLIX.

QVæro, an iſta regula defendat poſſeſſorē in beneficio cõtra habentē regreſſum in ſpecie ad illud?

SOLVTIO. Domini ſæpe tenuerunt, quòd ſic,moti illo fundamento ſæpius replicato in aliis quæſtionibus,uidelicet, regulam omnem poſſeſſorem coloratū defendere,niſi in caſibus expreſſis, uidelicet ſimoniæ,& beneficii reſeruati reſeruatione in corpore iuris clauſa: in omnib. aliis reg.manet firma in caſibus non exceptuatis.uulg.l.nā quod liquidè.ff. de pen. leg. c.quoniam.ubi Abb.de coniug. lepro. cū ſimilibus.Iſta eſt ratio,per quam penè infiniti caſus ſuper iſta regula deciſi fuerūt in Rota, ut in præcedentibus quæſtionibus uiſum fuit.

Sed aduerte diligenter,quia in primis iſta ratio nō uidetur ſolida:quia licet hic non excipiantur niſi duo caſus : tamen caſus excepti recipiunt extenſionem ad alios caſus ſimiles ex identitate rationis, ut eſt text.in c. cùm dilecta. & ibi Abb. in 5.notabili.de confir.util.uel inutil.Et hoc procedit, etiam ſi caſus exceptus eum dictione taxatiua exciperetur,quia propter hoc non excluduntur caſus ſimiles,ubi eſt maior,uel eadē ratio, ut declarat Iaſ. in l. 1.in col.pe.ff.de offi. eius. per tex.in l. ob æs alieno.C.de præd.mi.quē tex.habui in punctis doctoratus mei.Sed in regreſſu eſt par,uel maior ratio, quare excipi debeat à regula:ergo in eo reg.non habebit locū, ſicut non habet in duob. caſib. exceptuatis in ea.Quòd autem in regreſſu ſit par, uel etiam maior ratio, quàm in caſibus exceptuatis hic, patet: quia ratio quare beneficium reſeruatum in corpore iuris hic excipitur,eſt propter decretū irritans, quod afficit titulum & poſſeſſionem, & per conſequens tollit colorem, ut dicunt Domini in deciſ.16.in no. aliàs eſt deciſ. 3.in titulo de reſti.ſpolia. quam ſequitur ſimpliciter Philip. Franc.in cap bonæ. in 5.col.uerſic.7.& ultimo.de appel.& Fely. in c.ſi cõſtiterit.in fi.de accuſ & latè Abb. in diſpu. Titius clericus. col. 9. Et latiùs hoc probat deciſ.4.de reſt.ſpolia.in antiq. cum qua concordat deciſ. 17. eo.titu. in antiq.cum concord.traditis per Corſettū in tract. quòd ſpoliatus ante omnia debeat reſtitui.in 41.fallent & ita ſeruat palatium,ut dicit d.deciſ. 4. Nam decretum irritans nō ſolùm diſcolorat & annullat titulum & poſſeſſionem,ſed etiam ipſam detentionem infectam & uitioſam reddit, adeò ut omnia adminiculo iuris careant,ut dicit notabilis deciſ. 1. in titul. de reſtit.ſpol.in antiquioribus.præſertim colum.ſi & ſequitur Bal.nouellus in repet. §.nihil commune.ultima char. de acquir. poſſ.Nam decretum irritans eſt tam malignæ naturæ, quòd quicquid inuenit, deſtruit, & in oppoſitum ducit, ut cap. ſi poſtquàm. de electio. libro 6. & in cap. quodam. de preben. & cap. 1. de conceſ. præbend.eod.lib.Si igitur decretum generale tantum operatur in beneficio reſeruato,ut in eo color poſſidendi quo ad priuilegium iſtius regulæ,& remedia poſſeſſoria, quæ aliàs ſunt inducta in fauorem ſpoliatorum, impediantur, quantò magis debet operari decretum ſpeciale regreſſus corpori beneficii adpoſitum? Nā clarum eſt,ꝙ magis uidentur afficere ea, quæ ſpecialiter diſponuntur, quàm ea, quæ generali decreto ſunt dicta, ut in notabili caſu tradit Lap.alleg.84.in 12.colū. uerſicu.ſed uerum eſt dicere,&c. ſecundū primam impreſſionem. Facit quæ dicit Abb.in cap.1. in 6. colum. paruæ impreſſionis. de reſcript. Et de hoc eſt text. in cap.quanquam. 23. diſt. & in ca. ſi aduerſus.de hæret.

Accedit,quia licet iſta regula ſit poſſeſſorib.fauorabilis, tamen negari non poteſt,ꝙ in eo,quod contra deſides præſcriptionem inducit, dicitur odioſa,ut tradit Bart.in l.ſi.in princ.ff.de eo, ꝑ quem fac. erit.ſequitur Petr.de Anch. in cõſil. 5.colu.pe.ſed præſcriptio iſtius regulę inducta

eſt

eſt cõtra negligentes, ergo erit odioſa, & per conſequens debet reſtringi inquãtũ poſſimus, iuxta cap. odia. de reg. iur. lib. 6. cum uulg.

Tñ tenendo primam opi. ad iſtud moti uum põt reſponderi, ꝙ in ſimonia, ac in reſeruatione de qb. excipit iſte tex. eſt lõ gè diuerſa ratio, quàm in decreto regreſ ſus, ex eo, quia in ſimonia propter dete ſtationem criminis, quod tam magnum eſt, quòd cætera peccata, reſpectu eius, quaſi pro nihilo reputantur, ut in c. tãta eſt labes. de ſimo. regulæ iuris tranſgrediũ tur, & in iſtis beneficialibus, in quibus ma gna puritas requiritur, cõtra ſimoniacos omnia iura clamant, & talibus auxilia ſua denegant: & eodem modo in alio caſu hic excepto, uidelicet, in reſeruatione in corpore iuris clauſa, cuius decretũ eſt no torium à iure communi inductum, quod ignorari nõ debet, nec præſumitur. cap. 1. de conſtitu. lib. 6. & l. leges ſacratiſſimæ. C. de legib. Et illa notorietas facit, quòd poſſeſſio, titulus, & omnia diſcolorentur, & etiam, quia in dicta reſeruatione in cor pore iuris clauſa, ſunt plura alia ſpecialia ultra communes regulas, quæ in regreſ ſibus non militant, ut dixi ſuperiùs in 46. q. Meritò iſti caſus excepti habent ſpecialẽ rationẽ. Cùm igitur in regreſſu il la nõ cõcurrant, ideo caſus excepti in iſto text. procedant in caſu noſtro. Nec poſ ſunt extẽdi ad regreſſum, in quo non mi litat eadem rõ. quia cũ ſit facti, & in facto cõſiſtat, ignorari põt, & in dubio in factis alienis ꝑſumitur ignorantia. Et ita in una Compoſtellana canonicatus, & præb. corã R. P. D. Marcello 9 Iunii 1537. fuit per Do minos, exceptis duob. concluſum, ꝙ decre tum certo corpori beneficii, non inficeret poſſeſſionem triennalẽ, quo minus poſſeſ ſor poſſit uti exceptione regulę. Et hoc ꝑ illã rationẽ, qa ſufficit poſſeſſori habere originaliter titulum ab eo, q cõferre po tuit, licet ex accidenti fuerit impeditus, quo ad effectu iſtius regulę, exceptis illis duob. caſib. habentib. ſpecialẽ rationẽ, in quib. nullus color iuſtificat poſſeſſionẽ: & ita diu, & ſępe interpetratione Rotæ recẽ ptũ eſt. Nec obſtat ꝙ iſta reg. ex quo uidet quandã præſcriptionem contra negligen tes inducere, dicatur odioſa, iuxta dictum Bar. in d. l. ſi. quia reſpõdetur illud proce dere in præſcriptione 30. uel 40. ann. de qua ibi loquitur Barto. quæ nõ eſt ſimilis præſcriptioni per iſtã regulã inductæ, ſi quouis modo præſcriptio dici poſſit. Sed potiùs regula iſta uſucapioni triennali ad aptari põt, quę eſt fauorabilis, ut Bart. in d. l. ſi. dicit. itaque arg. factum in cõtrariũ retorqueri poteſt. Quantò magis, quòd re mediũ iſtius regulæ, nec præſcriptioni, nec uſucapioni ęquiparari poteſt, propriè loquẽdo, ex eo, quia in præſcriptione ue rus titulus, & bona fides requiritur: hic ue rò ſufficit titulus coloratus abſque bona fide, ut ſuperiùs in alia q. diximus. Neque etiam uſucapioni adaptari poteſt hæc di ſpoſitio regulæ, ex eo quia per uſucapio nem acquiritur uerum dominium, ut eſt gloſſ. in l. traditionibus. C. de pactis. Sed hic nõ acquiritur triennali poſſeſſori, niſi nuda exceptio, ac etiam, quia in uſu capione titulus, & bona fides requirũtur: quę, ut diximus, hic ceſſant.

Non obſtat, ꝙ decretũ diſcolorat poſſeſ ſionẽ, adeò quòd ſpoliatus nõ debet reſti tui, per ea, quæ ſuperiùs allegata ſunt. qa uerũ eſt, ꝙ decretum reſeruationis diſco lorat, quo ad effectus iuris communis, ut latè ſcribit do. Guliel. in quadam deciſio. ſua poſita in titulo de reſtit. ſpolia. inci pien. prouiſus. Et ſic etiam titulus non co loratus dicitur multis modis, quo ad effe ctum iuris. ut ſuperius latè dixi in quadã quæſtione. Tamen quantum ad conſequẽ dam exceptionem iſtius regulæ, nullũ de cretum poſſeſſionem uel titulum inficit, uel diſcolorat, niſi in caſibus exceptis re gulæ. Itaque omnis titulus dicetur colo ratus, quo ad iſtam regulam, niſi in caſi bus expreſſis.

Nec obſtat, ꝙ caſus excepti non exclu dunt extenſione ſimiliũ, qa reſpõdetur caſum iſtũ eſſe longè diſſimilẽ. Et præſup poſito ꝙ eſſet ſimilis, non debet fieri ex tenſio, quando exceptio caſuum fit à ſta tuto, & non à iure communi, prout dixi reſpondendo ad iſtud contrarium, in alia q. ꝑ doctrinam Abb. in ca. ad audientiam. ratio concurrit, quare ſpoliatus ſubie ctus decreto non reſtituitur. Nam illud ductum

inductum eſt, ne in beneficialibus, detur bitioſus ingreſſus, qui magis in actore, eſt conſiderabilis, quàm in reo, ut in c. 1. de eo qui mit. in poſſ. lib. 6. Sed hic agitur de defendendo reo in poſſeſſione ſua trienali aduerſus negligentem ius ſuũ infra trienniũ proſequi, igitur tãquã diuerſa de bent diuerſo iure cẽſeri. l. Papinianus. ff. de mino. Præſertim, quia reo faciliùs conceditur exceptio, quã actori actio. l. 1. §. quòd autem. ff. de ſuperficie not. Iaſ. in l. impuberib. in fin. ff. de acquir. hære. Nil mirum igitur, ſi ſpoliatus actor contra decretũ nõ auditur, reus uerò exceptione defendit. Nã turpiùs eiicitur, quã nõ admittitur hoſpes, ut dicitur in c. quẽadmodũ. de iureiur. Et quia fauorabiliores eſſe debemus reis poſſeſſoribus, quã actoribus iuxta l. fauorabiliores. ff. de regu. iur. quia in pari cauſa potior eſt conditio poſſidentis. uulg. cad. in pari. de reg. iur. lib. 6. & c. ſi à ſede. de præb. lib. 6. Præſertim, quia non petens beneficiũ ſuũ ꝑ trienniũ, uidetur illud habere pro derelicto: iuxta not. per Abb. in c. contingit. de dolo & contu. Et etiã, q̃a ad decretũ adpoſitum in regreſſu, uel alia quacunque gratia nõ habet effectũ, niſi uolente eo in cuius fauorẽ eſt adpoſitum, ut in c. 1. de cõceſ. præb. lib. 6. cum concor. ut tradit Rota in deciſ. 423. incipien. notat primus. &c. in antiquis. & Modern. in l. nemo poteſt. ubi Aretinus & Clau. Aquen in 4. col. de leg. 1. Decius in l. pacta quæ contra. C. de pact. & illo decreto ꝑ trienniũ nõ utẽdo, uidetur tacitè illi renuntiare: arg. c. ex ore. de his quæ ſi à præla. Et quod dictũ eſt in decreto gratiarũ, idẽ eſt in decreto regularũ & extrauagãtiũ, q̃ non impediunt effectũ iſtius regulæ. Propterea uidemus, ꝙ poſſidẽs triẽnio uigore collationis ordinarii, beneficiũ reſeruatũ ꝑ reg. uel extraua. eſt tutus exceptione iſtius regu. niſi in caſibus exceptis in ea, ut eſt dictum ſuperiùs in aliis quæſtionib. aliàs ſi cõtrariũ diceremus, facilè, redderetẽ iſta reg. fruſtratoria, & penitus inutilis: cũ hodie in quibuſcũq; ꝓuiſionibus, etiã de uacãtibus, adponatur decretũ irritans, itaque nũquã haberet locũ regula, qđ nõ eſt dicẽdũ. Diligentia igitur opus eſt, ne incidat qs in regulã, quoniam uigilantibus ſcripta eſt. Et extra iſtam regulã qd operetẽ decretũ adpoſitum certo corpori beneficii in regreſſu, uel literis de beneficio uacaturo, uel de uacãti, uidẽdã eſt latã deciſ. dict. Guliel. incipien. deciſ. 3. in tit. de reſtit. ſpolia. Et iſta omnia quæ dicta ſunt de decreto adpoſito regreſſui, & incerto corpori beneficii, ꝙ nõ impediãt exceptionẽ iſtius regulæ: nõ ſolũ ꝓcedit, quãdo exceptio iſtius regulæ allegatur ꝑ poſſeſſorẽ triennalẽ cõtra prætẽdẽtẽ regreſſum, ſed etiã quãdo poſſeſſor nõ triennalis excipit de triennali poſſeſſione prædeceſſoris ſui, cõtra quẽ poterat excipi de regreſſu, quia talis exceptio etiã iuuat poſſeſſorẽ cõtra agẽtem uigore regreſſus. Prout in una Neapolitana eccleſiæ Sanctæ Mariæ fuit cõcluſum ꝑ Dominos corã R. D. Marc. Antonio, die 19. Nouemb. 1535. ꝑ Io. Cauart, cõtra Io. Baptiſtã de Baldaſſinis. Et hoc nõ tã fuit tẽtũ uirtute regulæ, quã alleg. Lap. 89. dãtis fomẽtũ, q̃a ex quo prædeceſſor Ioan. Cauart fuerat triẽnalis. poterat habere à dicto Ioan. Baptiſta caſſationẽ regreſſus, uel habere titulũ meliorẽ excluſiuũ regreſſus, quẽ quidem prædeceſſoris tit. Io. Cauart poſſeſſor nõ tenebatẽ iuſtificare: q̃a ſatis eſt ad præſumptionẽ iuſtitiæ inducẽdã, prædeceſſorẽ ſuũ triẽnio poſſediſſe ad excludẽdũ cõtrariũ, ꝓut dicit Oldr. in cõſ. 229. Nã iuris præſumptio eſt ꝓ eo, q̃ allegat titulũ prædeceſſoris, iuxta no. ꝑ Innoc. in ca. cũ olim. de priuilegiis. Quod ſufficit in beneficialibus, ut tradit Innoc. in c. ex parte. de reſt. ſpol. & glo. in cle. 1. de cau. poſſ.

Tamẽ aduertẽdum eſt diligẽter, q̃a omnia prædicta, quæ de regreſſu dicta ſunt, & declarata fuerũt ꝑ Rotã, ꝓcedũt, quando habẽs regreſſum ſciebat uacationẽ beneficii, ad qđ regreſſum habebat, & diſtulit ꝑ trienniũ agere cõtra poſſeſſorẽ: quia tũc ſibi imputãdũ eſt. Secus ſi ignorabat, quia tali caſu tenuerũt Dñi iſti regulæ nõ eſſe locũ. Ratio fuit, q̃a cõtra ignorãtẽ nõ currit præſcriptio, ut in uulg. l. 1. de an. excep. & c. q̃a diuerſitatẽ. de cõceſ. præb. niſi talis ignorãtia fuerit craſſa uel ſupina, ut in cap. ſecũdo. de conſtitutionibus. lib. 6. Et ita de hoc anno 1539. in una Vrbeuetan. archipresbyteratus dixerunt Domini

coram

toram R.D.Io. Paulo Ptolomæo. & ita ſe habet ſtylus in Rota, ſeruatus in pluribus aliis cauſis.

QVAESTIO L.

QVæro.an regula iſta exiſtentē in quaſi poſſeſſione pacificè,non ſoluendi penſionem per triennium defendat, quā do agitur cōtra ipſum ad priuationē & regreſſum,ob non ſolutionem?

SOLVTIO. Hæc quæſtio tres in ſe cō tinet difficultates. Prima eſt, quando ali quis non conſenſit perſonaliter penſioni ſup beneficio, ſed prædeceſſor, quo mor tuo iſte ſucceſſit in beneficio,& in eo ſte tit pacificè per triennium, in quo non ſo luit penſionem, nec illi bullæ fuerunt in timatæ.Secunda,quando diſputatur poſt triennium,utrum beneficium ſit obligatū penſioni uel non ? Tertia, quando bene ficiatus perſonaliter conſenſit penſioni & regreſſui,ob non ſolutionem . Circa pri mam uidetur dicendum , regulam huiuſ modi poſſeſſorem defendere : quia dici tur hic in intextu , quòd ſi quis poſſede rit beneficia,qualiacunque ſint, per trien niū,nequeat moleſtari . Illa enim uerba , qualiacunque, quæ generalia ſunt, cōpre hendunt penſionem,ut dicit Ioan.And.in clem.quoniam.§.cæterùm.per illum° tex. de uita & ho.cle.ſequitur Paulus Rom.an tiquus in tra.penſion.quæſtio.prima. Nā imputandum eſt illi, qui tanto tempore penſionem petere diſtulit:quia uigilanti bus & non dormiētibus ius ſcriptum eſt: ut dicitur in l.ſi pupillus.in fin ff. de his, quæ in fra.cre. Et iſta eſt pœna negligen tiæ in iſtis, quæ uſu conſumuntur : ꝙ ſi infra triennium non petat, quæ ſibi debē tur,uſucapiuntur,ut in l.1. ff. de uſucap. & in §.1.inſti.eo.titu. Nec de alio, quàm de ſeipſo penſionarius conqueri poteſt, qui neglexit ius ſuum proſequi, & ideo uidetur tacitè conſentire , & ſe iſti pœnæ ſubieciſſe,arg.l.imperatores.ff.de iur.fiſ. uia enim,quam elegit,ipſa illi pateat.l. ſi mulier.ad Vell.

Breuiter,prædictis non obſtantibus,cir ca primā difficultatem huius quæſtio. cō trarium dixerunt Domini ſuper regula de annali,ut latiùs ibi dixi,& idem hic di cendum uidetur.Ratio eſt, quia iſta regu la loquitur, quando aliquis moleſtatur ſuꝑ ipſis beneficiis. Iſta.n. uerba titulū bene ficii concernunt. Nam dictio Super, pro prietatem denotat.l codicillis. ubi Bar.dē leg.3.c.cum ſuper.de off.deleg.quæ diuer ſa eſt a penſione.Et licet alias uerbū,Qua liacūq;.penſiones comprehēdere poſſit , illud procedit,quando materia ſubiecta hoc patit.Sed illa repugnante uerba illā generalia recipiūt reſtrictionē de habilib. ut eſt gl.not.in § ſed hæc ſolēnia inſtit dē uer.obl.Præſertim,quia beneficiū trāſfert in aliū cū onere ſuo , & poſſeſſio triēnalis nō tollit illud pēſionis onus , qđ impoſitū eſt,nō ſuper titulo beneficii , ſed ſuꝑ fru ctib.& illi fructus sūt obligati pēſionario: Vñ qua rōne,ſi poſſeſſor beneficii conueni retur ſuꝑ fructib.nō poſſet defendi iſta re gula:quia cauſa fructuū eſt profana,& nō beneficialis,ut no.in c.2.ut lit.pen.li.6.Ea dē rōne,& qñ agitur ſuꝑ pēſione:quia ita ſe habet pēſio.reſpectu bñficii , ſicut uſus fructus,reſpectu ꝓprietatis.c.fi. de pig.& ī c.poſſeſſiōes.16.q.1.& in c.qcūq; 12.q.2.

Circa ſecundam difficultatem uidetur idem cōcludendū propter eaſdem rōnes.

Circa tertiam militant fortiores ratio nes,ut idem dicere debeamus. Nam ultra hoc,ꝙ iſta cauſa priuationis beneficiorū ob non ſolutionem penſionis,ſit cauſa ꝓ fana,& nō beneficialis,ut no. in cle. diſpē dioſam.de iud.poſſeſſor beneficii,ex quo à principio,medio iuramēti cōſenſit huic priuationi in euentum non ſolutionis,nō poteſt poſt triennium allegare turpitudi nem ſuam,nec poteſt à periurio excuſari, niſi adimpleat in forma ſpecifica.c.debito res.& c.ad noſtrā.de iureiu. Et imputet ſi bi quare cōſenſit:quia ſi eo nō ſoluēte, cō tra eū ad priuationem proceditur,non fit illi iniuria,quia uolenti , & conſentienti non fit fraus, neque dolus . Non.n.debe bat ſe ſub iuramēto ad ſoluēdū obligare . ſi pēſionariū decipere intēdebat, confiſus beneficio iſtius reg. Deceptis.n.& nō dece ptorib.iura ſubueniūt.c. cum vniuerſorū. de rer.permuta.Reſtituat ergo beneficiū, quod accepit,aut ſoluat eius penſionem: quia contra honeſtatem uideretur, ſi poſ ſeſſor detineret beneficiū meū,& fructus. Reg.igitur iſta non procedit iſto caſu : quia

intentio Papæ non fuit, parare tendiculū bona fide contrahentibus, ne inde naſcā tur iniuriæ, unde iura naſcuntur: contra c. qualiter. de accuſat. & l. meminerint. C. vñ ui. Reliqua uidēda ſunt in reg. de annali.

QVAESTIO LI.

QVæro, an exceptio iſtius regulę obſtet excipienti de regula non exprimen do vero valore?

SOLVTIO. Iſta quęſtio fuit propoſita per me in vna Areti. parochialis ſanctę Ceciliæ, & longè anteà contigit etiam idem caſus de anno 1522. de menſe Iunio corā D. Ioa. Antonio de Triuultiis, in vna Barchinonen. parochialis ſancti Vincentii. & pro parte negatiua dicebatur prima facie, ꝙ non ex eo, quia regula requirit titulum coloratum: & tamen quādo titulus eſt nullus, per ſententiam iuris uel hominis, non dicitur coloratus, ut ſępe dictū eſt in aliis quæſt. & Abb. tradit in c. cum noſtris. in fi. de conceſ. pręb. & ante ipſum Lap. allegat 16. cum concord. ut ſcribit Fely. in c. in noſtra. in 16. corrol. de reſcript. ſed reg. de uero ualore exprimen. annullat retro ipſo iure titulum propter decretum irritans in ea adpoſitum. Ergo poſſeſſio triennalis ſequens nullius erit momenti, quia nuda eſt ſine titulo.

Præterea, quia decretum irritans, dato ꝙ non diſcoloret titulum, negari tamen non poteſt diſcolorare poſſeſſionem, ut dicit deciſ. 2. de dolo & contum. in antiquiori. & eſt etiam deciſ. 3. de reſtit. ſpol. in no. Facit text. in capit ſi eo tempore. de elect. in 6. & in c. 1. & 2. ut lit. pend. & ca. 2. de præb. co. li. cum vulg. ſed poſſeſſio diſcolorata non ſufficit ad dandum aliquod fundamentum iuris. igitur, &c.

Prædictis tamen non obſtantibus, Rota tam coram d. Triuultio, quàm coram me in cauſis prędictis concluſit contrarium: & præcipuum fundamētum iſtius deciſionis fuit: quia iſte text. non diſcolorat titu. niſi in duobus caſibus iam ſæpius repetitis, uidelicet, quando quis obtinet beneficiū per ſimoniam, uel beneficium uacās in curia: exceptio enim iſtorum duorum caſuum firmat regulam in contrarium in aliis caſibus non exceptuatis. & licet illi titulo ſubreptitio, uigore cuius emanauit poſſeſſio triēnalis, obſtet reg. de ualore nō exprimendo: tamen ille tit. ab iſta regula defenditur, quæ iuncta triennali poſſeſſione, in odium negligentis tribuit maius robur, & per hoc tollitur motiuum de decreto irritanti. Præſertim, quia negari nō poteſt, poſſeſſorē triennalē potuiſſe facilè excuſari ab obiectu dictę reg. ex quodā errore iuris dubii, uel potius ex errore facti dubii, in quo de facili, erraſ, atiēta maxima difficultate probādi ualorem, quā uſu quotidiano experimur. Adeò ꝙ tales errores in præſcribendo, excuſant, ſecundum Abb. in c. de quarta. de præſcrip. & in c. ad noſtram. de reb. eccl. non alien. cum ſimilibus. Itaque cum iſte caſus non ſit de exceptis in regula, concludendum erit, exceptioni iſtius regulæ locum eſſe.

QVAESTIO LII.

QVæro, an hæreticus defendatur iſta regula?

SOLVTIO. In uero hæretico non credente, regula non procedit. Nam ſi reg. de annali, quæ ſolam & nudam detentionē ſine titulo defendit, hæreticum non tuetur, ut ibi latè diximus, quantò magis reg. iſta, quæ titulū coloratum, & ueram poſſeſſionem requirit, illum defendere non debet? quæ quidē requiſita in hæretico cadere nō poſſunt, ut in c. cum ſecūdum. de hær. lib. 6. & tradit Bar. in l. imperator. in fi. ff. de iure fiſc. Abb. in c. uergentis. & c. fi. de hær. in rubrica de teſta. in 2. col. Et hoc adeò uerū eſt, ꝙ ex cōtractu inito cū hæretico, nō ſolū dominium, ſed nullum ius ei quæritur. Hinc eſt, ꝙ alienata per hæret. poſſunt libere per inquiſitorem reuocari arg. eorum, quę dicit Bar. in l. ſi debitor. ff. in fraud. cred. & tenet expreſsè Alber. in tract. iuriſpat. lib. 1. Carent. n. tales omni auxilio & priuilegio iuris: c. ſi aduerſus. de hæret. neque, ut dixi, poſſunt dominiū rerū, neque poſſeſſionē habere? ut in c. quo iure 8. diſtinctio. cum concord ut ibi glo. faciūt ea, quę in alia quæſtio. dixi de ſimoniaco, qui pro eo, ꝙ teſtatur, ut hæreticus excipitur ab iſta regula, à fortiori uerus hęreticus excludi debet. Nam ſi poſſeſſionem habere non poteſt, præſcriptio ſine poſſeſſione non procedit vulg. c. ſine poſſeſſione. de reg. iur. lib. 6. Et per conſequēs

non

non fruetur exceptione iſtius regulæ, quę
poſſeſſoribus tantum tribuitur.

QVAESTIO LIII.

QVæro, quia textus requirit triennalē
poſſeſſionem pacificam quæ dica
tur pacifica poſſeſſio ad effectum regulæ?
SOLVTIO. Gemin. conſi.78.col.pen.
& fin.poſt longam diſcuſſionem, cōcludit
illum dici pacificum poſſeſſorem, cui nul
la cōtrouerſia iuris, uel facti iudicialis uel
extraiudicialis nota fuit, ut not. omnes
Doct.in cle.gratiæ.de reſcript.quorum di
cta in terminis iſtius regulæ adducit, & pō
derat Franciſcus de ſancto Nazario, de Ri
pa nuncupatur in repet.rub.de cauſ. poſſ.
& propr.in 10.col.nu.39. Tamen quia ma
teria eſt paulum inuoluta, ſuper qua varia
runt antiqui patres noſtri, neq; per Gemi.
aut præfatum Modernum eſt ſatis diſcuſ
ſa: ideo eam latiùs repetendam duxi.
In primis igitur aduertendū eſt, ꝙ licet
dicta Gemi.& aliorū Doct. in dictis locis
communiter teneantur: tamen prædictis
aduerſantur, quæ dicunt Inno. & Hoſt. in
c.conſtitutus.el 2.de appellat. & Archid.
in c.licet epiſcopus.de præb.lib. 6. ubi uo
luerunt, ꝙ pacificus poſſeſſor dicitur ille
qui percipit fructus, licet illi moueatur
lis ſuper titulo beneficii. Et hoc idem uo
luit deci.3.de præb.in antiq.titu.de cauſ.
poſ.& prop.& deci.3.de præb.in no.& in
quadam addit.mouentur per l.ſciendum
§.ſi fundum.ff.de qui ſatiſdat cog.& arg.
l.intra.ff.de diuerſ.& tempor. præſcrip.ſa
tis enim eſt ſecūdum eos, ꝙ de facto quis
poſſideat, licet ſuper iure lis moueatur.
Sed quicquid ſit hodie Rota tenet opin.
Doctor.in d.clement.gratiæ.reiecta opin.
Inn.& Hoſt.quam reprobat Egi.dec.697.
Et ideo pro uera intelligentia iſtarum
opi.iſtius regulæ, & aliarum de pacifica
poſſeſſione loquētiū, eſt notādū, ꝙ magna
eſt differētia inter poſſeſſionē pacificā, q̄
requiritur in cap.licet canon.de elect.lib.
6.& eam, de qua loquitur tex.in c.de mul
ta.de præb. Nam quo ad c.licet canon. ſuf
ficit pro pacifica poſſeſſione habere exer
citium curæ, quanuis non poſſideatur ma
ior pars bonorum, ſed non requiritur, ꝙ
illa pacifica poſſeſſio ſit continua, ſed ſuf
ficit ſi ſtatim non fuerit de iure uel de fa
cto turbata, prout dicit Egid. in dicta de
ciſ.& cum myſterio dixi ſtatim: quia ſi poſ
ſeſſor ſtatim turbatus nō fuiſſet, ſed per
unum, uel duos menſes duntaxat, ſine di
cta moleſtia poſſediſſet, proculdubio ille
pacificus poſſeſſor diceretur, quo ad effe
ctum d.cap.licet canon.hoc dicit gl.nota
bilis in c.commiſſa. in uerb. pacificam de
elect.eodem lib.quam ita ibi Lapus Arch.
& Gemin.intelligunt. Et iſta, ut dixi, pro
cedunt quo ad pœnam dictorum ca.licet
canon.& c.commiſſa. Sed quo ad c.de mul
ta.ad effectū, ut quis primo beneficio ca
rato per aſſecutionem ſecundi beneficii
ipſo iure priuetur, requiritur, quòd aſſecu
tio ſecundi non ſolum ſit pacifica, quoad
exercitium curæ tātum prout in d.c. licet
ſed etiam requiritur pacifica poſſeſſio re
ſpectu omnium fructuū, uel maioris par
tis eorum, ut dicunt communiter Docto
res in d.c.de multa. Et hoc idē requiritur,
quo ad cap.cum in cunctis.§.cum uero.de
elect.ut dicit gloſſ. in c.ſi tibi conceſſo. de
præb.lib.6.ſequitur Rom.in conſil. 334.&
in conſil.345.col.pen.Gemi.conſil. 78. Et
ita debet intelligi, quod dicit Bald.in c.ec
cleſia.in fi.de electio.qui uoluit illum di
ci pacifice poſſidere, qui poſſidet ſpiritua
lia & temporalia, uel ſpiritualia tantū, uel
maiorem partem.& tenet Domin. conſil.
125.in ſecunda col.in 3.dubio. Rationem
differentiæ iſtorum caſuum ponit gl.in d.
c.ſi tibi conceſſo.quæ communiter adpro
batur, & in omnibus iſtis caſibus ſecundū
ſtylum hodiernum Rotæ, ut quis dicatur
non pacificus, ſufficit, quòd ei moueatur
lis, uel moleſtia ſuper titulo beneficii, licet
nō turbetur poſſeſſio. Nam eo ipſo, ꝙ mo
uetur lis ſuper beneficio, cēſetur mota &
ſuper poſſeſſione, licet de ea nihil dicatur
ut probatur in c.ut lit.pend.lib.6.& tradit
Calde.in conſi.5.titu.de præb. Et eſt adeò
uerum, ꝙ ſi conuentus ſuper tit.beneficii,
ſpoliatur poſſeſſione, ad reſtitutionē eius
agere non poſſet, tanquam ꝙ pacifice poſ
ſediſſet, ut dicit quædam additio in deciſ.
3.de præb.in nouis. Et ad hoc facit deciſ.
3.de reſtit. ſpoliatio. in anti. Hinc eſt ꝙ li
te penden.ſuper titul. beneficii ſi fiat trāſ

 latio

latio poſſeſſionis in alium, etiam ex cauſa permutationis, uel alias, committitur attentatum, ut dicitur in deciſio. 3. ut lit. pend. in no. & eodem tit. deciſ. 3. in antiq. Et hoc non alia ratione inductum eſt, niſi quia poſſeſſio eſt pars beneficii, & ſapit naturam eiusvt probat Card. Alex. in c.j. col. 7. num. 28. 1. q. 1.

Bene igitur infertur, ꝙ cõmiſſio ſuper titulo beneficii tantum includit poſſeſſionem, ut probatur in cap. 1. de ſequ. poſſ. & fruct. & in cap. paſtoralis. de cauſ. poſſ. quia petitorium habet in uentre poſſeſſorium, ſicut mulier prægnans habet filium: ut in c. cum dilectus. de cauſ. poſſ. Et ob eã cauſa uoluerunt deciſiones noſtræ Rotæ, ꝙ licet cauſa ſuper petitorio tantum, & non ſuper poſſeſſorio committatur, poſſunt tamen auditor, & partes uigore prædictæ commiſſionis petitorium ſuſpendere, & poſſeſſorio agere: adeò ꝙ tela ſuper petitorio tenta dicto iudicio poſſeſſorio ſeruiet abſq; noua obſeruatione terminorum. Qualiter autem intelligantur iſta, ui de quæ diſtinguendo dixi in notabilibus meis ſeu epilogo ſignaturæ iuſtitiæ, poſito in fi. q reg. de non iudicando iuxta formam ſupplicationis. Stat igitur concluſio ꝙ lis mota ſuper titulo beneficii tantum, etiam poſſeſſionẽ litigioſam reddit, adeò ꝙ non dicatur pacificus poſſeſſor, quo ad iſtam regulã. Et ita ſeruat Rota. Pro qua opin. ulterius facit: quia quando mouetur lis ſuper titulo beneficii, dicitur agi ſuper quaſi dominio, ut in cap. ſi tibi abſenti. de præb. lib. 6. Et tamen lis ſuper dominio, uel quaſi, facit rem litigioſa, adeò ꝙ quis nõ dicatur pacifice poſſidere, ut in c. 1. & ibi not. Abb. de confir. util. uel inut. & Bar. in l. 2. & in auth. ibi poſita. C. de litigioſis.

Sed iſta non procedunt econtra. Nam ſi moueatur lis ſuper poſſeſſione, non redditur litigioſa proprietas, ſed ipſum ius poſſeſſionis, ut declarat Ant. Abb. & alii in d. capit. primo, & milis in uerbo. litigioſa res. & Philip. Franc. in ca. 2. ut lit. penden. lib. 6. & Oldr. in conſil 299. & Calder. in d. conſil. 5.

Non obſtant iura allegata in contrariũ in prædictis dec. Primò, tex. d §. ſi fundus. quia uerum eſt, ꝙ poſſeſſio ſiue pacifica, ſiue non pacifica releuat ab onere ſatiſdandi, ut ibi dicitur: quia lis non tollit cõmodum poſſeſſionis, ut in c. j. ut li. pend. Sed quænam ſit pacifica poſſeſſio, ibi non cauetur. Nec tex. in d. l. ſi intra. probat aliquid: ita ꝙ hæc diſceptatio ſolũ conſiſtit in opinionibus prudentum, in qua quidẽ diſceptatione ſtylus Rotæ modernę cõtrariatur opinioni antiquorum dominorum Rotæ, ut ſępe uidemus, & dixi aliquid ſuperius in illa. q. de commenda. Nec immeritò. quia iſte ſtylus hodiernus, propter maiorem temporum experientiam uidẽtur magis in iure fundatus. Et ideo ſolet dici, ꝙ Mod. ſunt ſicut culices in capite elephantis, quæ uident priora & poſteriora. vnde illud dictum uulgatum emanauit, ꝙ quanto iuniores, tantò perſpicaciores. Et licet ita ſit, neſcio tamen quo fato contingit, ꝙ curia Romana in ſtylo quotãnis mutando facilis redditur: fortè hoc accidit propter crebras Pontificũm & Auditorum Rotæ mutationes, ut dicit Fely. in c. Rodulphus. in 15. col. uer. ubi autem. de reſcrip. Et declarat Alberic. in Dictionario. in uerbo, curia Romana. Et hanc opinionum Rotæ uarietatem non ſolum in hac quęſtione accidiſſe, ſed & in pluribus aliis iuris articulis eueniſſe legimus. Ex quibus quoſdam exempli gratia connumerare li cebit.

Nam in primis uidemus Rotam antiquis temporibus tenuiſſe per ſententiam quæ tranſiuit in rem iudicatam, litem finiri: & tamen Rota moderna tenet litẽ non finiri, niſi poſt ſententiam executioni demandatam, ut de hoc ſpecialius ſcripſi in regula de annali, & in quadam quæſtione iſtius regulæ. Sic etiam in unione facta ex falſa cauſa Rota Moderna uariauit ab antiqua, ut refert Milis quondam inſignis Auditor Rotæ, in uerbo, unio. Eodem modo, quòd canonicatos in collegiata, cum prærogatiua regulæ non cadat ſub expectatiua, in forma pauperum iudicarunt Domini, modernis temporibus, ut refert D. Gulielmus iudicatum ſuo tẽpore fuiſſe in quadam deciſione per rationem, quam ibi ponit. & tamẽ antiqui Domini tenuerunt ſemper contrarium. Sic. n. natura ex uarietate temporum nouas de

pro

properat edere formas, ut dicitur in l. 2. C. de uet. iur. enuc. Et hoc nō ſolum diuerſis ætatibus contingit, quo ad facile eſt, ſed vno, & eodem tempore accidiſſe comperimus. Nam Rota antiqua ipſa eadem ſuo tempore in multis etiam uariauit, & fecit iudicia cōtraria. Nam iudicauit uno tempore, ꝙ lit. pēd. poſſet apoſtolicus impetrans acceptare beneficium uacans per obitum litigantis, ut dicit Egid. Bellam. ſe hoc uidiſſe teneri in Rota in conſil. 35. in princip. & tamen Bonifac. de Vital. etiam auditor in clem. auditor. fin. de reſcript. refert iudicatum fuiſſe poſtea contrarium. Sic etiam antiqui auditores tenuerūt prouiſiones ordinarii infra menſem expectātium ualere, illis poſtea non acceptantib. ut patet in deciſ. 423. & 450. in antiq. & tamen poſtea Rota iudicauit contrarium, ut deciſ. 834. in antiq. Et Beſigne. deciſ. 23. quam opinionem hodie tenet Rota ut refert d. Petr. Andr. Gammarus Auditor in tract. leg. lib. 3. q. 3. & dicam in regula de publicandis. q. 17.

Sic etiam in commenda aliquando Rota tenuit regulam iſtam in ea non habere locum: alio tempore tenuit contrarium, ut latius adparet ex his, quæ ſuperius q. 5. dixi. Ita ꝙ non eſt mirandum, ſi ex uarietate temporum generentur etiam noua phātaſmata, & nouæ ſpeculationes, ſecundum Bald. in l. 1. C. de his, qui ante aper. tab. Nō enim poſteriorib. auferri debet (ut inquit ibi Bal.) facultas ulterius cogitandi. quod dictum ſequitur And. Sicul. in conſil. 89. col. penul lib. 4. & alibi ſæpe, ut ſcripſi in §. omnium & in §. quædam. inſti. de actio Et hac ratione uoluit Ant. de But. in c. cū uenerabilis. de except. ꝙ aduocatus citra notam contrarietatis poteſt hodie vnam legem allegare ad vnum propoſitum, & cras in alia cauſa melius cogitando dicere ꝙ nihil facit. Et eodem modo doctor & teſtis poſſunt hodie credere vnum, & cras mutare propoſitum, & dicere ſe aliud credere citra periculum periurii, ut dicit idē Bal. in l. de tut. cla. C. de in integ. reſt min. cum multis aliis, quæ congerit quidam Moder. & curioſus doctor Bonon. Vlpianus de Zaninis nuncupatus, in §. his ergo. in 36. & antepenultim. col. inſtit. de iuſti. & iure. & ita Andr. Sicul. in d. conſil. 89. & alibi ſępe ſe à contrarietate excuſat: hoc enim natura inductū eſt, ut ſuperius dixi, ꝙ quantò iuniores tātò perſpicatiores ſumus, ut dicit gl. in l. Gallus. in princ. ff. de libe. & poſthu. licet illi gl. uideatur aduerſari text. in capit. primo in fi. de natur. feu. Vtcunque ſit, negari tamē non poteſt, magnam partem huic rerum uiciſſitudini extrauagantes, & regulas ſummorum Pontificum, quæ ſæpe prioribus contrariantur uel ab illis in aliquo differunt, conferre: nec hoc malum recens eſt, ſed adhuc tēpore Hoſt. emergebat, ut non ab re ipſe dixerit in procœmio ſuę ſummæ in 4. col. ꝙ ſtylus Romanæ curiæ modò eſt alb. modò niger: & idem dicit Lap. alleg. 5: quam etiā ſtyli mutationem in uocabulis quoque experimur, ut Aulus Gellius notat, & recenſet Modernus Alciat. in titu. de uerb. ſign. pag. 39.

Redeundo igitur ad propoſitum, Rota moderna hodie tenet, ꝙ pacificus poſſeſſor quo ad effectum iſtius regulæ & cuius liber alterius de pacifica poſſeſſione loquētis, dicitur ille, cui non mouetur cōtrouerſia iudicialis, uel extraiudicialis ſuper beneficio, iuxta dictum Pauli, Imolę, Cardi. & aliorum in d. cle. gratię. quicquid tenuerint, alii tenent Car. conſ. 28. in 3. colum.

QVAESTIO LIIII.

QVæro, an per appellationem extraiudicialē intimatam poſſeſſori, poſtea deſertam, pacifica poſſeſſio triennalis iam incepta, interrupta fuerit?

SOLVTIO. Iſta quæſtio poteſt conſiderari dupliciter. Primo modo, quādo appellatio extraiudicialis fuit interpoſita in principio poſſeſſionis triennalis, uel in medio eius. Secundo modo, poteſt intelligi, quando appellatio præceſſit, & eius deſertio, & poſt eius deſertionem incepit poſſeſſio triennalis, & finita fuit.

Circa primum uidetur prima facie dicendum, per talem appellationem extraiudicialem, quæ uim citationis obtinet, ut in capit. primo de appell. libro ſexto, quæ poſt triennalem poſſeſſionem deſerta fuit, poſſeſſionem pacificam prius incē

ptam non interrumpi. Quia ſicut dictum fuit, in reg. de annali, per citationem nullam pacificam poſſeſſionem non interrũpi: ita neque per appellationem deſertam triennalis poſſeſſio pacifica turbari debet quia non præſtant impedimentum, quæ de iure non ſortiuntur effectum, ut in ca. non præſtat. de reg. iur. lib. 6. Sed ſic eſt, ꝙ appellationis deſertio facit, ꝙ perinde ſit ac ſi nunquam fuiſſet, appellatum. Et per conſequens reddit appellationem penitus inutilem, adeò, ꝙ quis uidetur reduci ad illum ſtatum, quo erat ante appellationẽ interpoſitam, ut dicit tex. in l. fi. §. illud ibi tanquam ſi ab initio fuerit minimè prouocatum, &c. C. de tempor. appellat. not. Io. Andr. & alii in cap. licet. de ſentent ex communi. lib. 6. Et tenet Rota in deciſ. 1. de appellat. in no. & deciſ. 76. eod. titul. in antiquis. Igitur per eam poſſeſſio pacifica non debet interrumpi, quia nullum & inutile æquiparantur. c. 2. de translat. prælato, Nam quando res deuenit ad caſum, à quo incipere non poſſet: actus factus nihil operatur. l. plutibus. ff. de uerb. oblig. Qua igitur ratione, ſi appellatum nõ fuiſſet, lis diceretur extincta, per tranſitum in rem iudicatam: eadem ratione, quando appellatio, quę interpoſita fuit, poſteà deſeritur, lis omnino extingui debet, ac ſi nunquam fuiſſet, & per conſequens, nulla exiſtente lite, pacifica poſſeſſio nõ interrũpitur. Et iſta de plano procedunt, data appellationis deſertione: ſed, quod eſt fortius, etiam ſi appellatio extraiudicialis deſerta non fuerit adhuc per eam non inducitur litis pendentia à principio, adeò, ꝙ titulus, ut lite pend. non habeat locum in tali appellatione, ut expreſsè dicit dec. 69. in titu. de appellatio. in antiquis. inc. ſciendum eſt, ꝙ c. ut circa. alias eſt ſecundum nume. 764. Et rationem aſſignæ deciſ. 25. incip. Item, ſi reus & poſſeſſor, &c. in ti. de reſcript. in nouis. Quia appellatio extraiudicialis nihil aliud eſt, niſi quędam prouocatio ad cauſam. c. cum ſit Romana. de appella. & ideo per eam non inducitur uera litis pendentia. Ita dicit ibi dec. Et ob eam cauſam neque appellatio propriè dici poteſt, ut dicit Abb. & Mod. in rubr. de app. neq; habet uim citationis, adeò, ꝙ appellatus, uigore talis appellationis, non tenetur comparere, niſi aliter citetur, ut tenet Innocen. in c. dilecti. de maior. & obed. in prima col. & ſequuntur omnes in d. c. cum ſit Romana. poſt gl. ibi in uerſ. nec ſolent.

Ex quibus infertur, ꝙ ſi talis appellatio non inducit à principio litis pendentiam a fortiori & deſerta non pariet aliquod obſtaculum, & per conſequens *triennalis* poſſeſſio pacifica, non erit in aliquo interrupta aut perturbata.

Præterea, pro iſta opinione facit: quia licet appellatio extraiudicialis deuoluat cauſam ad curiam: non tamen nocet poſſeſſori in poſſeſſione ſua, ut dicit Inn. in d. c. dilecti. & ſequitur Præpoſitus Mediolanenſ. in c. bonæ. in 11. col. uer. ſextus eſt effectus. de appel. Si igitur poſſeſſioni non officit, non erit turbata pacifica poſſeſſio: quia alias diceretur officere poſſeſſori.

Prædictis tamen non obſtantibus, contraria opin. eſt de iure uerior, ut concluſit Rota die 30. Octob. 1538. in vna Hiſpalen. Cantotiæ, coram R. D. Raynaldo, pendente inter Io. Rodericum, poſſeſſorem triennalem & Didacũ Vaſques. Ratio deciſionis fuit: quia de iure Canonico, & in beneficialibus illud erat certum, ꝙ per appellationem extraiudicialem à principio parti intimata, legitimè fiebat deuolutio cauſæ ad curiam, ut dictum fuit. & tenent deciſ. 39. in titulo de appella. in antiquis. alias ſecundum numerum 847. & deciſio. 17. eodem titul. in no. & idem tenet Egid. deciſio. 521. Et deſertio dictæ appellationis, poſteà ſuperueniens, non poteſt tollere deuolutionem ad curiam ſemel factã, per quam poſſeſſio appellati interrupta fuit: quia appellatio extraiudicialis in cauſa beneficiali, non interponitur ſolum, ut per eam reparetur grauamen: ſed etiam principaliter, ut cauſa ad curiam deuoluatur. & hoc inducit principaliter intimatio dictæ appellationis, quæ fit parti. Et ideo, licet reparatio grauaminis, per deſertionẽ ceſſare uideatur: non tamen ceſſat deuolutio, ut notabiliter declarat Egi. in deciſio. 520. & hoc idem latius declarat idẽ Egid. in deciſ. ſeq. & deciſ. 160. Si igitur cauſa eſt iam deuoluta, & aduerſarius per eam

fuit

fuit ſuper beneficio ſuo ad curiam prouocatus, dici non poteſt, quin per hoc reddatur beneficium ſuum, ſuper quo appellat effici non pacificum, ſed litigioſum: & per conſequens, induci ueram litis pendentiã quę poſſeſſionem pacificam interrumpit ne compleri poſſit, niſi tali lite finita. Et ꝙ per huiuſmodi appellationem extraiudicialem legitimè intimatam parti inducatur litis pendentia, tenet ad literam Egid. in deciſ 769. incipien. licet per appellationem.

Non obſtat, ꝙ deſertio facit, ꝙ cenſeatur non appellatum, ut in dictis deciſio. & in l. quoniam. C. de appel. Et ideo, deſerta appellatione, attentata non reuocantur: quia hoc non impedit, quo minus ſit lis, quę in curia nunquam finitur niſi per ſententiam, ut dicit deciſ. 10. in tit. ut lite penden. in nouis quæ ſecũdum numerum eſt 411. incip. Item ſi lite pendente. Donec igitur non ſit pronuntiatum ſuper deſertione, manet lis, & dimittitur uia aperta utrique parti ad procedendum in cauſa, ut declarant Moder. in c. non ſolum. §. illa col. 3. de appella. lib. 6. Nec obſtat deciſ. 1. eo. tit. in contrarium allegata, quæ uult, attentata poſt deſertionem non poſſe reuocari per appellantem: quia illud eſt uerum per uiam attentati, & ſic uia priuilegiatiua, quæ fit ſummariè abſque litis conteſtatione. & ita procedit illa deciſio. Secus autem uia ordinaria, non priuilegiatiua, & ſic per uiam iuſtitiæ. Ita in terminis concordant iſta deciſiones Philip. Francus poſt dicta Anto. & Imol. in c. ſæpe. in 10. col. uerſic. in gl. in uerbo, rata. de appel. & Abb. & Præpoſ. in c. cum ſit. in 7. notabili. eod. tit. Vel dicas, ꝙ ideo attentata nõ reuocantur deſerta appellatione, quia non fuit dictum de qualitate grauaminis, & ita procedit deciſio, alias ſecus: ut not. gloſſ. in d. c. non ſolum. Abb. & alii ca. dilecti. de ma. & obe.

Non obſtat etiam deciſ. 69. de appel. in antiq. ꝙ per appellationem extraiudicialem, non inducatur litis pendentia: quia ad illam deciſionem reſpondetur multipliciter. Primò, ꝙ illa deciſio intelligitur certo reſpectu, uidelicet reſpectu collationis, uel poteſtatis conferendi, uel eligendi de quibus loquitur clem. 1. & 2. ut lite pendente. Secus uerò in materia beneficiali. Ita expreſsè declarat Imola & latius Car. Alex. in c. bonæ. in nona col. uerſi. ſuccedit q. & colu. decima, uerſicu. decimus eſt effectus. de appellat. poſt Io. And. in c. cum M. in uerbo, innouata. de conſtit. uel illa conſtitutio procedit, quando appellatio extraiudicialis non fuit intimata legitimæ parti, ut concordetur Egidius in d. deciſione 749. quia ſine intimatione non deuoluit. Vel illa deciſio procedit in materia profana, uel ſpirituali, ſecus autem in beneficialibus, quia in tali materia illa appellatio extraiudicialis, quæ interponitur ad papam, de qua pars habet notitiam, habet uim ueræ citationis, & per conſequens arctat appellatum, ſicut uera citatio, & deuoluit cauſam, ſicut appellatio iudicialis, ut eſt tex. in c. primo. de appellatio. lib. 6. quem textum ad hoc ponderet Præpoſ. in d. c. cum ſit Romana. col. pen. in glo. ne ſolent. Et in c. bonæ. in ſeptima col. in uerſi. fallit ſecundò. in undecima col. uerſi. decimus eſt effectus. eodem titul. Et ꝙ in tali appellatione intimatio, uel alias ſcientia requiratur, quo ad hoc ut dicatur citatio, probat idem Prępoſi. in dicto cap. bonę in octaua col. uerſ. 12. & ultimo per text. in c. primo. de electiõ. lib. 6. Et ita limitatur dictum Innoc. & ſequacium in d. ca. dilecti. de maior. & obed. & doctrina Abb. & aliorum in d c. cum ſit. uolentium appellationem extraiudicialem non eſſe propriã appellationem, neque ueram citationem arctatoriam. Nam, ut dixi, non procedit in beneficialibus, in quibus habet uim ueræ citationis, & deuoluit negotium ad curiã inuito appellante, & appellato, dummodo fuerit intimata, ut latius declarat idem Præpoſitus quondam Rotæ auditor, & poſtea digniſſimus cardinalis in d. c. bonæ. in 9. col. uerſ. ſuccedit. & col. 11. uerſi. 10. per c. 1. de elect. libr. 6. & eſt de hoc clara deciſio Rotæ 38. in nouis. Vel etiam dicas, ꝙ appellatio extraiudicialis non inducit litis pẽdentiam reſpectu totius cauſæ, ſicut iudicialis. & ita intelligitur illa deciſio. Secus uero reſpectu illius grauaminis, à quo appellatur. & ita procedit deciſ. Egidii, & ſic declarat Præpoſi. in d. c. bonæ. in 9. col.

QVAESTIO XLVI.

QVæro, dictum fuit, ꝙ reg. iſta requirit continuum trienniũ, & non interpolatum, quid ſi poſſeſſor triennalis poſſedit per trienniũ continuũ, ſed uirtute duorum titul. Nam ꝑ duos annos poſſedit uigore unius tituli, tertio uerò anno uoluit poſſidere uirtute alterius tituli fortaſſis meelioris, nunquid iuuetur regula?

SOLVTIO. Tota uis eſt uidere, nunq; iſte poſſeſſor per hoc cauſam poſſidendi mutare ſibi uideatur. Et Rota in una Placẽ. præpoſituræ corã R.D.Io.Clerici inter Ioã.Mariã, & D.epiſcopum Ceſen. tenuit quòd ſic. Nam ibi epiſcopus à principio poſſeſſionem tenebat titulo nõ colorato, poſteà impetrauit nouã prouiſionẽ, ui gore cuius poſſidebat, & poſteà expoliatus fuit. Rota tenuit illũ eſſe reſtituẽdũ, qa ꝑ ſuperuenientem titulũ nouæ prouiſionis cauſam poſſeſſionis mutare uiſus fuerat. l.non ſolùm.§.quòd uulg.ff.de uſucap.

Et hoc ſine dubio uerũ uidetur, quãdo animus mutandi adeſt: aliàs ſecus, ut dicit Socin.in conſi.131.colum.3. in 1. uol. Et ſequitur Decius in quodã conſilio, cuius numerũ amiſi.& ratio ponitur ꝑ Bar An gel.Imol.& Alex.in l.3.in princip.ff.de acquir.poſſ.ut ibi per eos. Et ſecundũ hoc caſus iſtius quæſt. uidetur deciſus. Nam ex quo ſecundus titulus obuenit poſſeſſori, tertio anno noua fuit poſſeſſio, quæ non ſufficiebat ad iſtam regulam: quia iſta poſſeſſio eſt diuerſa à prima, quę nõ erat etiã ſufficiẽs, cũ eſſet duorũ annorũ. Ita;ꝙ tali caſu dictus poſſeſſor regula iſta iuuari nõ poterit, cum non fuerit triennalis uigore unius tituli.

Sed aduertendum eſt, ꝙ ſi in præſenti quæſt. præſupponimus primam poſſeſſionem teneri uigore boni tituli, nunquam ſuperuenientia noui tituli immutat priorem poſſeſſorem: quia ſtãte prima poſſeſſione, ſecunda acquiri non poteſt. & ideo requiritur ad hoc, ut ex ſecundo tit. noua poſſeſſio quæratur, quod prima poſſeſſio effectualiter dimittatur, & tunc ſecunda quæri poteſt ex ſuperueniente iuſta cauſa, ſiue titulo. quod eſt uerum, niſi prima poſſeſſio eſſet mera detentio. Nam tali caſu ſine dimiſſione illius detentionis ex ſuperuenienti titulo noua poſſeſſio quæretur, ut notabiliter declarat An. Aret. in §.nouiſſimè.col.fi.inſtit.de uſuca. Et ſecũdum hoc procedit deciſio Dominorum in dicta cauſa Placen. præpoſituræ. Et licet Socin.in l.3.§ ex pluribus. uer. 3. concluſio.ff.de acquir.poſſ. noluerit non eſſe neceſſariam dimiſſionem primæ poſſeſſionis, quo ad effectum acquirendi nouam: tamen contra eum eſt cõmunis opi. Pro qua eſt text.in l.qui bona.§.fi.ubi Paul.Raph. Cu.& Alex.hoc declarãt.ff. de acquir. poſſeſ.quos ſequitur Dom.Gulicl. Caſſiodorus in tit.de reſtitu. ſpol. deciſio 4. circa fi. Et ſecundum iſtam opinio. caſus præſentis q. recipit contrariam reſolutionem primę, uidelicet, ꝙ poſſidens per triennium cõtinuũ pacificè, uigore duorum titulorum poſſit exceptione iſtius regulæ iuuari, ex quo per ſuperuenientiam ſecundi tituli primam poſſeſſionem non amiſiti niſi effectualiter illã dimitteret, & alteri traderet. Faciũt ad prædicta, quæ dixi in præceden. quæſtione.

QVAESTIO XLVII.

QVæro, quia hic fit mentio de intruſione, ut patet ibi. Dummodo in beneficiis huiuſmodi ſe non intruſerint, &c. quis dicatur intruſus quo ad effectum iſtius regulæ?

SOLVTIO. Intruſus de iure communi poteſt dicit quis octo modis: quos narrat Felyn.in cap.ueniens, in ſecundo notabili.de accuſationibus: & reaſſumunt Moder.in tract. benefic. in 11. q. tertiæ par. ſed mihi magis placet diuiſio quã ponit Gemi.in c.propter.19.diſt. quem ſequuntur latiùs Moder.in tract.elect.q.17. Dicũt enim, quòd intruſus in iure capitur quinque modis. Nam ille dicitur intruſus, qui non de licentia ſuperioris, ſed ꝓpria, uel parentum autoritate, & abſque ulla cõfirmatione occupat beneficium, ut ſunt illi, qui nullum habent titulum, ſecundum Inn.in c.nihil, in gl.magna circa medium de elect. facit text.in c.alienationes.12. q. 2.& eſt gl.in uerb.metuebat.in fi.c.bonæ. el.1.de elect.cum ſimilibus.

Secundò, dicitur intruſus ille, contra quem eſt lata ſententia depoſitionis, à qua non fuit appellatum, & manet in poſſeſſione

ſeſſione. Ita tenet Innoc.in c.qualiter. el 2.de accuſ.in glo.magna.

Tertiò,dicitur intruſus ille,qui ante cō firmationem ſuæ electionis, ut lit. pend. adminiſtrat,ut in cap. 2. de reſtitu. in in tegrum & in capit. cùm iam dudum. de præbend.

Quartò,dicitur intruſus,qui habet titu lum & poſſeſſionem à nō habente pote ſtatem cōferendi,quia pertinet ad alium. collatio,uel publicè ſuſpenſus erat, ut eſt text.in cap. fin. de exceſ. prælat. & in ca. quia diuerſitatem.de conceſ.præben.

Quintò, dicitur etiam intruſus, à quo alter fuit expoliatus,ut dicit text. notab. ſecundum unum intellectum in dicto ca pit.fin.

Et iſta omnia de plano procedunt de iure communi: ſed quo ad effectum iſtius regulæ eſt uidendum, nunquid omnes prædicti uel aliqui eorum poſ ſint dici intruſi? Decius in conſilio 121. col.6.tenet,quòd regula iſta,quæ repelli intruſos,intelligitur de prædictis. & hoc idem tenet Bar.Caſſa.in conſ. 20. col. 7. nu 36.Tamen hoc non eſt uerum,quia ip ſi fortè,quia non uerſati ſunt in curia,nō intellexerunt ſtylum eius,nec obſeruatio nes Rotæ.Dicas ergo ſic, quòd intruſi ad effectū iſtius regulæ dicūtur tribus modis.

Primo modo dicitur intruſus omnis il le, qui non habet titulum uerum, uel præſumptum.

Secundo, dicitur intruſus etiam il le, qui habet titulum, ſed non ab eo,qui habet poteſtatem conferendi, qui nul lo modo dicitur habere titulum colo ratum,ſecundum Doct.ſuperiùs allega.

Tertio modo dicitur intruſus ille,q in altero ex duobus caſib.hic exceptis proui deri obtinuit de beneficio,etiam ſi habue rit titulum ab eo,qui originaliter confer re potuit. Primus caſus hic exceptus eſt, quando quis per ſimoniam beneficiū cō ſecutus fuit,etiam à papa.Secundus caſus eſt quando eſt aliquis prouiſus de bene ficio reſeruato reſeruatione in corpore iu ris clauſa non facta mentione iſtius regu læ.Et licet aliqui uoluerint, quòd ille qui habuit beneficium per ſimoniam, ab eo, qui habuit poteſtatem conferendi, non dicatur intruſus, licet non habeat colora tum titulum requiſitum ad iſtam regulā reſpōdentes ad uerba iſtius regulæ,de in truſione loquentis,uidelicet, ꝙ referātur ad ſecundum caſum de beneficio reſerua to,ita ꝙ ſimoniacus & intruſus ponantur, ut diuerſa tamen Fel.in c.in noſtra.ſecun do corrol.in fine.de reſer.confutat illā dif ferentiam,ut ibi latius per eum. Quantū ad iſtam regulam, ſicut eſt intruſus habēs titulum,etiam à papa de beneficio reſer uato,ita & habens titulū per ſimoniam, & exceptis iſtis, omnes alii enumerati ſu perius per præfatos Doctores, licet dican tur intruſi de iure communi,& inhabiles, quo ad plures effectus iuris communis, quos diſtinguunt Modern. in tract. elect. quæſt. fin.& non dicatur habere etiam ti tulum coloratum,ut dixi in alia q. nihilo minus ad effectum iſtius regulæ non dicē tur itruſi,nec inhabiles, neq; diſcoloratū titulū habere. Et hoc ſecundum intellectū communem Rotæ,quod uidentur ſentire præfati Mod.in d.tract.elect.q. 17.in fi. dū uoluit,ꝙ ubi conſtitutio eſt pœnalis, nō includuntur in ea omnes ſpecies intruſio nis,de quibus ſuperius mētionem fecerat ex mente Gemin.in d. c. propter.ſed ſolū includētur ueri,& propriè introſi,ut ſunt illi,de quibus ſuperius diximus.

QVAESTIO XLVIII.

QVæro,nunquid dicetur iutruſus ille, qui ingreditur poſſeſſionem cum titulo præter autoritatem ſuperioris?

SOLVTIO. Gloſſator hic in 7.colum. & Gloſſator pragmaticæ dixerunt eum eſſe intruſum. Tū aduertendum eſt dictū iſtorū nō eſſe uerum ad effectū iſtius reg. ſed dictum eorum procedit quo ad caſus iuris communis, quia non ad diſpoſitio nem iſtius regulæ, illi tantum intruſi di cuntur, qui in caſibus hic exceptis notan tur, in quibus etiā ſi cum autoritate ſupe rioris poſſeſſionem ingrederentur,intruſi dicerentur quo ad effectum iſtius regulæ ſed extra illos caſus habens coloratum ti tulum,ſi uigore illius accepti poſſeſſionē propria autoritate ſine licēria ſuperioris, & eam per trienniū pacificè continuauit

ſtitus erit exceptione iſtius regulæ, neque ille ingreſſus poſſeſſionis impedimentum illi præſtabit, quominus exceptione iſtius regulæ uti poſſit, licet quo ad effectus iuris cōmunis huiuſmodi intruſio cōſideret & attēdatur, ut latiùs proſequit idē Gloſſator in dicta pragmarica, & Moder. in cap. eum, qui. de præb. libr. 6. Et dixi in regula de annali. q. 43.

QVAESTIO XLIX.

QVæro, an iſta regula defendat poſſeſſorē in beneficio cōtra habentē regreſſum in ſpecie ad illud?

SOLVTIO. Domini ſæpe tenuerunt, quòd ſic, moti illo fundamento ſæpius replicato in aliis quæſtionibus, uidelicet, regulam omnem poſſeſſorem coloratū defendere, niſi in caſibus expreſſis, uidelicet ſimoniæ, & beneficii reſeruari reſeruatione in corpore iuris clauſa: in omnib. aliis reg. manet firma in caſibus non exceptuatis. uulg. l. nā quod liquidè. ff. de pen. leg. c. quoniam. ubi Abb. de coning. lepro. cū ſimilibus. Iſta eſt ratio, per quam penè infiniti caſus ſuper iſta regula deciſi fuerūt in Rota, ut in præcedentibus quæſtionibus uiſum fuit.

Sed aduerte diligenter, quia in primis iſta ratio nō uidetur ſolida: quia licet hic non excipiantur niſi duo caſus: tamen caſus excepti recipiunt extenſionem ad alios caſus ſimiles ex identitate rationis, ut eſt text. in c. cùm dilecta. & ibi Abb. in 5. notabili. de confir. util. uel inutil. Et hoc procedit, etiam ſi caſus exceptus cum dictione taxatiua exciperetur, quia propter hoc non excluduntur caſus ſimiles, ubi eſt maior, uel eadē ratio, ut declarat Iaſ. in l. 1. in col. pe. ff. de offi. eius. per tex. in l. ob æs alieno. C. de præd. mi. quē tex. habui in punctis doctoratus mei. Sed in regreſſu eſt par, uel maior ratio, quare excipi debeat à regula: ergo in eo reg. non habebit locū, ſicut non habet in duob. caſib. exceptuatis in ea. Quòd autem in regreſſu ſit par, uel etiam maior ratio, quam in caſibus exceptuatis hic, patet: quia ratio quare beneficium reſeruatum in corpore iuris hic excipitur, eſt propter decretū irritans, quod afficit titulum & poſſeſſionem, & per conſequens tollit colorem, ut dicunt Domini in deciſ. 16. in no. aliàs eſt deciſ. 3. in titulo de reſti. ſpolia. quam ſequitur ſimpliciter Philip. Franc. in cap. bonæ. in 5. col. uerſic. 7. & ultimo. de appel. & Fely. in c. ſi cōſtiterit. in fi. de accuſ. & latè Abb. in diſpu. Titius clericus. col. 9. Et latiùs hoc probat deciſ. 4. de reſt. ſpolia. in antiq. cum qua concordat deciſ. 17. eo. titu. in antiq. cum concord. traditis per Corſetū in tract. quòd ſpoliatus ante omnia debeat reſtitui. in 41. fallent. & ita ſeruat paſtatium, ut dicit d. deciſ. 4. Nam decretum irritans nō ſolùm diſcolorat & annullat titulum & poſſeſſionem, ſed etiam ipſam detentionem infectam & uitioſam reddit, adeò ut omnia adminiculo iuris careant, ut dicit notabilis deciſ. 1. in titul. de reſtit. ſpol. in antiquioribus. præſertim colum. fi. & ſequitur Bal. nouellus in repet. §. nihil commune. ultima char. de acquir. poſſ. Nam decretum irritans eſt tam malignæ naturæ, quòd quicquid inuenit, deſtruit, & in oppoſitum ducit, ut cap. ſi poſtquàm. de electio. libro 6. & in cap. quodam. de preben. & cap. 1. de conceſ. præbend. eod. lib. Si igitur decretum generale tantum operatur in beneficio reſeruato, ut in eo color poſſidendi quo ad priuilegium iſtius regulæ, & remedia poſſeſſoria, quæ aliàs ſunt inducta in fauorem ſpoliatorum, impediantur, quantò magis debet operari decretum ſpeciale regreſſus corpori beneficii adpoſitum? Nā clarum eſt, ꝙ magis uidentur afficere ea, quæ ſpecialiter diſponuntur, quàm ea, quæ generali decreto ſunt dicta, ut in notabili caſu tradit Lap. alleg. 84. in 12. colū. uerſicu. ſed uerum eſt dicere, &c. ſecundū primam impreſſionem. Facit quæ dicit Abb. in cap. 1. in 6. colum. paruæ impreſſionis. de reſcript. Et de hoc eſt text. in cap. quanquam. 23. diſt. & in ca. ſi aduerſus. de hæret.

Accedit, quia licet iſta regula ſit poſſeſſorib. fauorabilis, tamen negari non poteſt, ꝙ in eo, quod contra deſides præſcriptionem inducit, dicitur odioſa, ut tradit Bart. in l. fi. in princ. ff. de eo, ꝑ quem fac. erit. ſequitur Petr. de Anch. in cōſil. 5. colu. pe. ſed præſcriptio iſtius regulę inducta

eſt

eſt cõtra negligentes,ergo erit odioſa, &
per conſequens debet reſtringi inquãtũ
poſſimus,iuxta cap.odia. de reg.iur.lib.
6.cum uulg.

Tñ tenendo primam opi. ad iſtud moti
uum põt reſponderi, ꝙ in ſimonia, ac in
reſeruatione de qb.excipit iſte tex.eſt lõ
gè diuerſa ratio,quàm in decreto regreſ
ſus, ex eo, quia in ſimonia propter dete
ſtationem criminis, quod tam magnum
eſt, quòd cætera peccata, reſpectu eius,
quaſi pro nihilo reputantur, ut in c.tãta
eſt labes.de ſimo.regulæ iuris tranſgrediũ
tur,& in iſtis beneficialibus,in quibus ma
gna puritas requiritur, cõtra ſimoniacos
omnia iura clamant,& talibus auxilia ſua
denegant: & eodem modo in alio caſu
hic excepto,uidelicet, in reſeruatione in
corpore iuris clauſa, cuius decretũ eſt no
torium à iure communi inductum, quod
ignorari nõ debet,nec præſumitur.cap. t.
de conſtitu.lib.6.& l. leges ſacratiſſimæ.
C.de legib.Et illa notoricias facit, quòd
poſſeſſio,titulus,& omnia diſcolorentur,
& etiam,quia in dicta reſeruatione in cor
pore iuris clauſa,ſunt plura alia ſpecialia
ultra communes regulas, quæ in regreſ
ſibus non militant, ut dixi ſuperiùs in
46.q. Meritò iſti caſus excepti habent
ſpecialẽ rationẽ.Cùm igitur in regreſſu il
la nõ cõcurrant,ideo caſus excepti in iſto
text. procedant in caſu noſtro. Nec poſ
ſunt extẽdi ad regreſſum, in quo non mi
litat eadem rõ.quia cũ ſit facti,& in facto
cõſiſtat, ignorari põt,& in dubio in factis
alienis p̃ſumitur ignorantia. Et ita in una
Compoſtellana canonicatus,& præb.corã
R.P.D.Marcello 9 Iunii 1537.fuit per Do
minos,exceptis duob.concluſum,ꝙ decre
tum certo corpori beneficii,non inficeret
poſſeſſionem triennalẽ,quo minus poſſeſ
ſor poſſit uti exceptione regulę.Et hoc ꝑ
illã rationẽ, qa ſufficit poſſeſſori habere
originaliter titulum ab eo, q cõferre po
tuit, licet ex accidenti fuerit impeditus,
quo ad effectu iſtius regulę, exceptis illis
duob.caſib.habentib. ſpecialẽ rationẽ, in
quib.nullus color iuſtificat poſſeſſionẽ: &
ita diu,& ſępe interpetratione Rotæ recẽ
ptũ eſt.Nec obſtat ꝙ iſta reg.ex quo uidẽ
quandã præſcriptionem contra negligen
tes inducere,dicatur odioſa,iuxta dictum
Bar.in d.l.fi.quia reſpõdetur illud proce
dere in præſcriptione 30.uel 40. ann. de
qua ibi loquitur Barto.quæ nõ eſt ſimilis
præſcriptioni per iſtã regulã inductæ, ſi
quouis modo præſcriptio dici poſſit. Sed
potiùs regula iſta uſucapioni triennali ad
aptari põt,quę eſt fauorabilis, ut Bart. in
d.l.fi.dicit.itaque arg.factum in cõtrariũ
retorqueri poteſt.Quantò magis,quòd re
mediũ iſtius regulæ, nec præſcriptioni,
nec uſucapioni ęquiparari poteſt,propriè
loquẽdo,ex eo, quia in præſcriptione ue
rus titulus,&bona fides requiritur:hic ue
rò ſufficit titulus coloratus abſque bona
fide,ut ſuperiùs in alia q.diximus. Neque
etiam uſucapioni adaptari poteſt hæc di
ſpoſitio regulæ,ex eo quia per uſucapio
nem acquiritur uerum dominium,ut eſt
gloſſ. in l. traditionibus. C. de pactis.
Sed hic nõ acquiritur triennali poſſeſſori,
niſi nuda exceptio,ac etiam, quia in uſu
capione titulus,& bona fides requirũtur:
quę,ut diximus,hic ceſſant.

Non obſtat,ꝙ decretũ diſcolorat poſſeſ
ſionẽ, adeò quòd ſpoliatus nõ debet reſti
tui,per ea,quæ ſuperiùs allegata ſunt. qa
uerũ eſt,ꝙ decretum reſeruationis diſco
lorat,quo ad effectus iuris communis, ut
latè ſcribit do.Guliel.in quadam deciſio.
ſua poſita in titulo de reſtit.ſpolia. inci
pien.prouiſus.Et ſic etiam titulus non co
loratus dicitur multis modis,quo ad effe
ctum iuris ut ſuperius latè dixi in quadã
quæſtione.Tamen quantum ad conſequẽ
dam exceptionem iſtius regulæ,nullũ de
cretum poſſeſſionem uel titulum inficit,
uel diſcolorat, niſi in caſibus exceptis re
gulæ. Itaque omnis titulus dicitur colo
ratus,quo ad iſtam regulam, niſi in caſi
bus expreſſis.

Nec obſtat,ꝙ caſus excepti non exclu
dunt extenſione ſimiliũ, qa reſpõdetur
caſum iſtũ eſſe longè diſſimilẽ. Et præſup
poſito ꝙ eſſet ſimilis, non debet fieri ex
tenſio, quando exceptio caſuum fit à ſta
tuto,& non à iure communi, prout dixi
reſpondendo ad iſtud contrarium,in alia
q.ꝑ doctrinam Abb.in ca.ad audientiam.
ratio concurrit, quare ſpoliatus ſubie
ctus decreto non reſtituitur. Nam illud

inductum eſt, ne in beneficialibus, detur
uitioſus ingreſſus. qui magis in actore, eſt
conſiderabilis, quàm in reo, ut in c. 1. de
eo. qui mit. in poſſ. lib. 6. Sed hic agitur
de defendendo reo in poſſeſſione ſua triē
nali aduerſus negligentem ius ſuū infra
trienniū proſequi, igitur tāquā diuerſa de
bent diuerſo iure cēſeri. l. Papinianus. ff.
de mino. Præſertim, quia reo faciliùs con
ceditur exceptio, quā actori actio. l. 1. §.
quòd autem. ff de ſuperficie not. Iaſ. in l.
impuberib. in fin. ff. de acquir. hære. Nil
mirum igitur. ſi ſpoliatus actor contra de
cretū nō auditur, reus uerò exceptione de
fendit. Nā turpiùs eiicitur, quā nō admit
titur hoſpes, ut dicitur in c. quēadmodū.
de iureiur. Et quia fauorabiliores eſſe de
bemus reis poſſeſſoribus, quā actoribus
iuxta l. fauorabiliores. ff. de regu. iur. quia
in pari cauſa potior eſt conditio poſſiden
tis. uulg. cad. in pari. de reg. iur. lib. 6. & c. ſi
à ſede. de præb. lib. 6. Præſertim, quia non
petens beneficiū ſuū ꝑ trienniū, uidetᷣ illud
habere pro derelicto: iuxta not. per Abb.
in c. contingit. de dolo & contu. Et etiā,
qa ad decretū adpoſitum in regreſſu, uel
alia quacunque gratia nō habet effectū,
niſi uolente eo in cuius fauorē eſt adpo
ſitum, ut in c. 1. de cōceſ. præb. lib. 6. cum
concor. ut tradit Rota in deciſ. 423. inci
pien. notat primus. &c. in antiquis. & Mo
dern. in l. nemo poteſt. ubi Aretinus &
Clau. Aquen. in 4. col. de leg. 1. Decius in
l. pacta quæ contra. C. de pact. & illo de
creto ꝑ trienniū nō utēdo, uidetur tacitè
illi renunciare: arg c. ex ore. de his quæ ſi
à præla. Et quod dictū eſt in decreto gra
tiarū, idē eſt in decreto regularū & extra
uagātiū, q̄ non impediunt effectū iſtius re
gulæ. Proptereà uidemus, ꝙ poſſidēs triē
nio uigore collationis ordinarii, bene
ficiū reſeruatū ꝑ reg. uel extraua. eſt tutus
exceptione iſtius regu. niſi in caſibus exce
ptis in ea, ut eſt dictum ſuperiùs in aliis
quæſtionib. aliàs ſi cōtrariū diceremus, fa
cilè, redderetᷣ iſta reg. fruſtratoria, & peni
tus inutilis: cū hodie in quibuſcūq; ꝓui
ſionibus, etiā de uacātibus, adponatur de
cretū irritans, itaque nūquā haberet locū
regula, qđ nō eſt dicēdū. Diligentia igitur
opus eſt, ne incidat qs in regulā, quoniam
uigilantibus ſcripta eſt. Et extra iſtam re
gulā qd operetᷣ decretū adpoſitum certo
corpori beneficii in regreſſu, uel literis de
beneficio uacaturo, uel de uacāti, uidēda
eſt lata deciſ. dict. Guliel. incipien. deciſ. 3.
in tit. de teſtit. ſpolia. Et iſta omnia quæ
dicta ſunt de decreto adpoſito regreſſui,
& incerto corpori beneficii, ꝙ nō impe
diāt exceptionē iſtius regulæ: nō ſolū ꝓ
cedit, quādo exceptio iſtius regulæ allega
tur ꝑ poſſeſſorē triennalē cōtra præcēdē
tē regreſſum, ſed etiā quādo poſſeſſor nō
triennalis excipit de triennali poſſeſſione
prædeceſſoris ſui, cōtra quē poterat exci
pi de regreſſu, quia talis exceptio etiā iu
uat poſſeſſorē cōtra agētem uigore regreſ
ſus. Prout in una Neapolitana eccleſię Sā
ctæ Mariæ fuit cōcluſum ꝑ Dominos co
rā R. D. Marc. Antonio, die 19. Nouemb.
1535. ꝓ Io. Cauart, cōtra Io. Baptiſtā de
Baldaſſinis. Et hoc nō tā fuit tētū uirtute
regulæ, quā alleg. Lap. 89. dātis fomētū,
qa ex quo prædeceſſor Ioan. Cauart fue
rat triēnalis. poterat habere à dicto Ioan.
Baptiſta caſſationē regreſſus, uel habere ti
tulū meliorē excluſiuū regreſſus, quē qui
dem prædeceſſoris tit. Io. Cauart poſſeſ
ſor nō tenebatᷣ iuſtificare: qa ſatis eſt ad
præſumptionē iuſtitiæ inducēdā, præde
ceſſorē ſuū triēnio poſſediſſe ad excludē
dū cōtrariū, ꝓut dicit Oldr. in cōſ. 229. Nā
iuris præſumptio eſt ꝓ eo, q̄ allegat titu
lū prædeceſſoris, iuxta no. ꝑ Innoc. in ca.
cū olim. de priuilegiis. Quod ſufficit in
beneficialibus, ut tradit Innoc. in c. ex par
te. de reſt. ſpol. & glo. in cle. 1. de cau. poſſ.

Tamē aduertēdum eſt diligēter, q̇a om
nia prædicta, quæ de regreſſu dicta ſuit,
& declarata fuerūt ꝑ Rotā, ꝓcedūt, quan
do habēs regreſſum ſciebat uacationē be
neficii, ad qđ regreſſum habebat, & diſtu
lit ꝑ trienniū agere cōtra poſſeſſorē: quia
tūc ſibi imputādū eſt. Secus ſi ignorabat,
quia tali caſu tenuerūt Dñi iſti regulę nō
eſſe locū. Ratio fuit, qa cōtra ignorātē nō
currit pręſcriptio, ut in uulg. l. 1. de an. ex
cep. & c. qa diuerſitatē. de cōceſ. præb. niſi
talis ignorātia fuerit craſſa uel ſupina, ut
in cap. ſecūdo. de conſtitutionibus. lib. 6.
Et ita de hoc anno 1539. in una Vrbeue
tan. archipresbyteratus dixerunt Domini
coram

coram R.D.Io.Paulo Ptolomæo. & ita ſe habet ſtylus in Rota, ſeruatus in pluribus aliis cauſis.

QVAESTIO L.

QVæro.an regula iſta exiſtentē in quaſi poſſeſſione pacificè,non ſoluendi penſionem per triennium defendat, quā do agitur cōtra ipſum ad priuationē & regreſſum,ob non ſolutionem?

SOLVTIO. Hæc quæſtio tres in ſe cō tinet difficultates. Prima eſt, quando ali quis non conſenſit perſonaliter penſioni ſup beneficio, ſed prædeceſſor, quo mor tuo iſte ſucceſſit in beneficio,& in eo ſte tit pacificè per triennium, in quo non ſo luit penſionem, nec illi bullæ fuerunt in timatæ.Secunda,quando diſputatur poſt triennium,utrum beneficium ſit obligatū penſioni uel non ? Tertia, quando bene ficiatus perſonaliter conſenſit penſioni & regreſſui,ob non ſolutionem. Circa pri mam uidetur dicendum, regulam huiuſ modi poſſeſſorem defendere: quia dici tur hic in intextu, quòd ſi quis poſſede rit beneficia,qualiacunque ſint, per trien niū,nequeat moleſtari. Illa enim uerba; qualiacunque, quæ generalia ſunt, cōpre hendunt penſionem,ut dicit Ioan.And.in clem.quoniam.§.cæterùm.per illum tex. de uita & ho.cle.ſequitur Paulus Rom.an tiquus in tra.penſion.quæſtio.prima. Nā imputandum eſt illi, qui tanto tempore penſionem petere diſtulit:quia uigilanti bus & non dormiētibus ius ſcriptum eſt: ut dicitur in l.ſi pupillus.in fin ff. de his, quæ in fra.cre. Et iſta eſt pœna negligen tiæ in iſtis, quæ uſu conſumunturr: ꝙ ſi infra triennium non petat, quæ ſibi debē tur,uſucapiuntur,ut in l.1. ff. de uſucap. & in §.1.inſti.eo.titu. Nec de alio, quàm de ſeipſo penſionarius conqueri poteſt, qui neglexit ius ſuum proſequi, & ideo uidetur tacitè conſentire, & ſe iſti pœnæ ſubieciſſe,arg.l.imperatores.ff.de iur.fiſ. uia enim,quam elegit,ipſa illi pateat.l. ſi mulier.ad Vell.

Breuiter,prædictis non obſtantibus,cir ca primā difficultatem huius quæſtio. cō trarium dixerunt Domini ſuper regula de annali,ut latiùs ibi dixi,& idem hic di cendum uidetur.Ratio eſt, quia iſta regu la loquitur, quando aliquis moleſtatur ſu ꝑ ipſis beneficiis. Iſta.n. uerba titulū bene ficii concernunt. Nam dictio Super, prō prietatem denotat.l codicillis. ubi Bar.dē leg.3.c.cum ſuper.de off.deleg.quæ diuer ſa eſt a penſione.Et licet alias uerbū,Qua liacūnq;.penſiones comprehēdere poſſit, illud procedit,quando materia ſubiecta hoc patiť.Sed illa repugnante uerba illā generalia recipiūt reſtrictionē de habilib. ut eſt gl.not.in § ſed hæc ſolēnia initit dē uer.obl.Præſertim,quia beneficiū trāsferť in aliū cū onere ſuo, & poſſeſſio triēnalis nō tollit illud pēſionis onus, qđ impoſitū eſt,nō ſuper titulo beneficii, ſed ſup fru ctib.& illi fructus sūt obligati pēſionario. Vñ qua rõne,ſi poſſeſſor beneficii côueni retur ſup fructib.nō poſſet defendi iſta re gula:quia cauſa fructuū eſt profana,& nō beneficialis,ut no.in c.2.ut lit.pen.li.6.Ea dē rõne,& qñ agitur ſup pēſione:quia ita ſe habet pēſio.reſpectu bñficiii, ſicut uſus fructus,reſpectu ꝓprietatis.c.fi. de pig.& ī c.poſſeſſiões.16.q.j.& in c.quūq; 12.q.2.

Circa ſecundam difficultatem uidetur idem cōcludendū propter eaſdem rõnes.

Circa tertiam militant fortiores ratio nes,ut idem dicere debeamus. Nam ultra hoc,ꝙ iſta cauſa priuationis beneficiorū ob non ſolutionem penſionis,ſit cauſa ꝓ fana,& nō beneficialis,ut no. in cle. diſpē dioſam.de iud.poſſeſſor beneficii,ex quo à principio,medio iuramēti cōſenſit huic priuationi in euentum non ſolutionis,nō poteſt poſt triennium allegare turpitudi nem ſuam,nec poteſt à periurio excuſari, niſi adimpleat in forma ſpecifica.c.debito res.& c.ad noſtrā.de iureiu. Et imputet ſi bi quare cōſenſit:quia ſi eo nō ſoluerit, cō tra eū ad priuationem proceditur,non fit illi iniuria,quia uolenti, & conſentienti non fit fraus, neque dolus. Non.n.debe bat ſe ſub iuramēto ad ſoluēdū obligare. ſi pēſionariū decipere intēdebat, confiſus beneficio iſtius reg.Deceptis.n.& nō dece ptorib.iura ſubueniūt.c. cum vniuerſorū. de rer.permuta.Reſtituat ergo beneficiū, quod accepit,aut ſoluat eius penſionem: quia contra honeſtatem uideretur, ſi poſ ſeſſor detineret beneficiū meū,& fructus. Reg.igitur iſta non procedit iſto caſu: quia

intentio Papæ non fuit, parare tendiculũ
bona fide contrahentibus, ne inde naſcã
tur iniuriæ, unde iura naſcuntur: contra c.
qualiter. de accuſat. & l. meminerint. C. vñ
ui. Reliqua uidẽda ſunt in reg. de annali.

QVAESTIO LI.

QVæro, an exceptio iſtius regulę obſtet
excipienti de regula non exprimen
do vero valore?

SOLVTIO. Iſta quęſtio fuit propoſita
per me in vna Areti. parochialis ſanctę Ce
ciliæ, & longè anteà contigit etiam idem
caſus de anno 1522. de menſe Iunio corã
D. Ioa. Antonio de Triuultiis, in vna Bar
chinonen. parochialis ſancti Vincentii. &
pro parte negatiua dicebatur prima facie,
ꝙ non ex eo, quia regula requirit titulum
coloratum: & tamen quãdo titulus eſt nul
lus, per ſententiam iuris uel hominis, non
dicitur coloratus, ut ſępe dictũ eſt in aliis
quæſt. & Abb. tradit in c. cum noſtris. in fi.
de conceſ. pręb. & ante ipſum Lap. allegat
16. cum concord. ut ſcribit Fely. in c. in no
ſtra. in 16. corrol. de reſcript. ſed reg. de ue
ro ualore exprimen. annullat retro ipſo iu
re titulum propter decretum irritans in
ea adpoſitum. Ergo poſſeſſio triennalis ſe
quens nullius erit momenti, quia nuda eſt
ſine titulo.

Præterea, quia decretum irritans, dato
ꝙ non diſcoloret titulum, negari tamen
non poteſt diſcolorare poſſeſſionem, ut
dicit deciſ. 2. de dolo & contum. in anti
quiori. & eſt etiam deciſ. 3. de reſtit. ſpol.
in no. Facit text. in capit ſi eo tempore. de
elect. in 6. & in c. 1. & 2. ut lit. pend. & ca. 2.
de præb. co. li. cum vulg. ſed poſſeſſio di
ſcolorata non ſufficit ad dandum aliquod
fundamentum iuris. igitur, &c.

Prædictis tamen non obſtantibus, Rota
tam coram d. Triuultio, quàm coram me
in cauſis prędictis concluſit contrarium:
& præcipuum fundamẽtum iſtius deciſio
nis fuit: quia iſte text. non diſcolorat titu.
niſi in duobus caſibus iam ſæpius repeti
tis, uidelicet, quando quis obtinet benefi
ciùm per ſimoniam, uel beneficium uacãs
in curia: exceptio enim iſtorum duorum
caſuum firmat regulam in contrarium in
aliis caſibus non exceptuatis. & l. cer illi ti
tulo ſubreptitio, uigore cuius emanauit
poſſeſſio triẽnalis, obſtet reg. de ualore nõ
exprimendo: tamen ille tit. ab iſta regu
la defenditur, quæ iuncta triennali poſſeſ
ſione, in odium negligentis tribuit maius
robur, & per hoc tollitur motiuum de de
creto irritanti. Præſertim, quia negari nõ
poteſt, poſſeſſorẽ triennalẽ potuiſſe facilè
excuſari ab obiectu dictę reg. ex quodã er
rore iuris dubii, uel potius ex errore facti
dubii, in quo de facili. erraſ, attẽta maxi
ma difficultate probãdi ualorem, quã uſu
quotidiano experimur. Adeò ꝙ tales erro
res in præſcribendo, excuſant, ſecundum
Abb. in c. de quarta. de præſcrip. & in c. ad
noſtram. de reb. eccl. non alien. cum ſimili
bus. Itaque cum iſte caſus non ſit de exce
ptis in regula, concludendum erit, exce
ptioni iſtius regulæ locum eſſe.

QVAESTIO LII.

QVæro, an hæreticus defendatur iſta re
gula?

SOLVTIO. In uero hæretico non cre
dente, regula non procedit. Nam ſi reg. de
annali, quæ ſolam & nudam detentionẽ
ſine titulo defendit, hæreticum non tue
tur, ut ibi latè diximus, quantò magis reg.
iſta, quæ titulũ coloratum, & ueram poſ
ſeſſionem requirit, illum defendere non
debet? quæ quidẽ requiſita in hæretico ca
dere nõ poſſunt, ut in c. cum ſecũdum. de
hær. lib. 6. & tradit Bar. in l. impetator. in
fi. ff. de iure fiſc. Abb. in c. uergentis. & c. fi.
de hær. in rubrica de teſta. in 2. col. Et hoc
adeò uerũ eſt, ꝙ ex cõtractu inito cũ hære
tico, nõ ſolũ dominium, ſed nullum ius ei
quæritur. Hinc eſt, ꝙ alienata per hæret.
poſſunt libere per inquiſitorem reuocari
arg. eorum, quę dicit Bar. in l. ſi debitor. ff.
in fraud. cred. & tenet expreſsè Alber. in
tract. iuriſpat. lib. 1. Carent. n. tales omni
auxilio & priuilegio iuris: c. ſi aduerſus. de
hæret. neque, ut dixi, poſſunt dominiũ re
rũ, neque poſſeſſionẽ habere? ut in c. quo
iure 8. diſt in c. 10. cum concord ut ibi glo.
faciũt ea, quę in alia quæſtio. dixi de ſimo
niaco, qui pro eo, ꝙ teſtatur, ut hæreticus
excipitur ab iſta regula, à fortiori uerus
hęreticus excludi debet. Nam ſi poſſeſſio
nem habere non poteſt, præſcriptio ſine
poſſeſſione non procedit vulg. c. ſine poſ
ſeſſione. de reg. iur. lib. 6. Et per conſequẽs
non

non fruetur exceptione iſtius regulæ, quę poſſeſſoribus tantum tribuitur.

QVAESTIO LIII.

QVæro, quia textus requirit triennalē poſſeſſionem pacificam quæ dicatur pacifica poſſeſſio ad effectum regulæ?

SOLVTIO. Gemin. conſi. 78. col. pen. & fin. poſt longam diſcuſſionem, cōcludit illum dici pacificum poſſeſſorem, cui nulla cōtrouerſia iuris, uel facti iudicialis uel extraiudicialis nota fuit, ut not. omnes Doct. in cle. gratiæ. de reſcript. quorum dicta in terminis iſtius regulæ adducit, & pōderat Franciſcus de ſancto Nazario, de Ripa nuncupatur in repet. rub. de cauſ. poſſ. & propr. in 10. col. nu. 39. Tamen quia materia eſt paulum inuoluta, ſuper qua uariarunt antiqui patres noſtri, neq; per Gemi. aut præfatum Modernum eſt ſatis diſcuſſa: ideo eam latiùs repetendam duxi.

In primis igitur aduertendū eſt, ꝙ licet dicta Gemi. & aliorū Doct. in dictis locis communiter teneantur: tamen prædictis aduerſantur, quæ dicunt Inno. & Hoſt. in c. conſtitutus. el 2. de appellat. & Archid. in c. licet epiſcopus. de præb. lib. 6. ubi uoluerunt, ꝙ pacificus poſſeſſor dicitur ille qui percipit fructus, licet illi moueatur lis ſuper titulo beneficii. Et hoc idem uoluit deci. 3. de præb. in antiq. titu. de cauſ. poſ. & prop. & deci. 3. de præb. in no. & in quadam addit. mouentur per l. ſciendum §. ſi fundum. ff. de qui ſatiſdat cog. & arg. l. intra. ff. de diuerſ. & tempor. præſcrip. ſatis enim eſt ſecūdum eos, ꝙ de facto quis poſſideat, licet ſuper iure lis moueatur. Sed quicquid ſit hodie Rota tenet opin. Doctot. in d. element. gratiæ. reiecta opin. Inn. & Hoſt. quam reptobat Egi. dec. 697.

Et ideo pro uera intelligentia iſtarum opi. iſtius regulæ, & aliarum de pacifica poſſeſſione loquētiū, eſt notādū, ꝙ magna eſt differētia inter poſſeſſionē pacificā, q̄ requiritur in cap. licet canon. de elect. lib. 6. & eam, de qua loquitur tex. in c. de multa. de præb. Nam quo ad c. licet canon. ſufficit pro pacifica poſſeſſione habere exercitium curæ, quamuis non poſſideatur maior pars bonorum, ſed non requiritur, ꝙ illa pacifica poſſeſſio ſit continua, ſed ſufficit ſi ſtatim non fuerit de iure uel de facto turbata, prout dicit Egid. in dicta deciſ. & eum myſterio dixi ſtatim: quia ſi poſſeſſor ſtatim turbatus nō fuiſſet, ſed per unum, uel duos menſes duntaxat, ſine dicta moleſtia poſſediſſet, proculdubio ille pacificus poſſeſſor diceretur, quo ad effectum d. cap. licet canon. hoc dicit gl. notabilis in c. commiſſa. in uerb. pacificam de elect. eodem lib. quam ita ibi Lapus Arch. & Gemin. intelligunt. Et iſta, ut dixi, procedunt quo ad pœnam dictorum ca. licet canon. & c. commiſſa. Sed quo ad c. de multa. ad effectū, ut quis primo beneficio cà rato per aſſecutionem ſecundi beneficii ipſo iure priuetur, requiritur, quòd aſſecutio ſecundi non ſolum ſit pacifica, quoad exercitium curæ tātum prout in d. c. licet ſed etiam requiritur pacifica poſſeſſio reſpectu omnium fructuū, uel maioris partis eorum, ut dicunt communiter Doctores in d. c. de multa. Et hoc idē requiritur, quo ad cap. cum in cunctis. §. cum uero. de elect. ut dicit gloſſ. in c. ſi tibi conceſſo. de præb. lib. 6. ſequitur Rom. in conſil. 334. & in conſil. 345. col. pen. Gemi. conſil. 78. Et ita debet intelligi, quod dicit Bald. in c. eccleſia. in fi. de electio. qui uoluit illum dici pacifice poſſidere, qui poſſidet ſpiritualia & temporalia, uel ſpiritualia tantū, uel maiorem partem. & tenet Domin. conſil. 125. in ſecunda col. in 3. dubio. Rationem differentiæ iſtorum caſuum ponit gl. in d. c. ſi tibi conceſſo. quæ communiter adprobatur, & in omnibus iſtis caſibus ſecundū ſtylum hodiernum Rotæ, ut quis dicatur non pacificus, ſufficit, quòd ei moueatur lis, uel moleſtia ſuper titulo beneficii, licet nō turbetur poſſeſſio. Nam eo ipſo, ꝙ mouetur lis ſuper beneficio, cēſetur mota ēt ſuper poſſeſſione, licet de ea nihil dicatur ut probatur in c. ut lit. pend. lib. 6. & tradit Calde. in conſi. 5. titu. de præb. Et eſt adeò uerum, ꝙ ſi conuentus ſuper tit. beneficii, ſpoliatur poſſeſſione, ad reſtitutionē eius agere non poſſet, tanquam ꝙ pacifice poſſediſſet, ut dicit quædam additio in decíſ. 3. de præb. in nouis. Et ad hoc facit deciſ. 3. de teſtit. ſpoliatio. in anti. Hinc eſt ꝙ lite penden. ſuper titul. beneficii ſi fiat trāſ

latio poſſeſſionis in alium, etiam ex cauſa permutationis, uel alias, committitur attentatum, ut dicitur in deciſio. 3. ut lit. pend. in no. & eodem tit. deciſ. 3. in antiq. Et hoc non alia ratione inductum eſt, niſi quia poſſeſſio eſt pars beneficii, & ſapit naturam eius vt probat Card. Alex. in c. j. col. 7. num. 28. 1. q. 1.

Bene igitur infertur, ꝙ cōmiſſio ſuper titulo beneficii tantum includit poſſeſſionem, ut probatur in cap. 1. de ſequ. poſſ. & fruct. & in cap. paſtoralis. de cauſ. poſſ. quia petitorium habet in uentre poſſeſſorium, ſicut mulier prægnans habet filium: ut in c. cum dilectus. de cauſ. poſſ. Et ob eā cauſa uoluerunt deciſiones noſtræ Rotæ, ꝙ licet cauſa ſuper petitorio tantum, & non ſuper poſſeſſorio committatur, poſſunt tamen auditor, & partes uigore prædictæ commiſſionis petitorium ſuſpendere, & poſſeſſorio agere: adeò ꝙ tela ſuper petitorio tenta dicto iudicio poſſeſſorio ſeruiet abſq; noua obſeruatione terminorum. Qualiter autem intelligantur iſta, uide quæ diſtinguendo dixi in notabilibus meis ſeu epilogo ſignaturæ iuſtitiæ, poſito in fi. q reg. de non iudicando iuxta formam ſupplicationis. Stat igitur concluſio ꝙ lis mota ſuper titulo beneficii tantum, etiam poſſeſſionē litigioſam reddit, adeò ꝙ non dicatur pacificus poſſeſſor, quo ad iſtam regulā. Et ita ſeruat Rota. Pro qua opin. ulterius facit: quia quando mouetur lis ſuper titulo beneficii, dicitur agi ſuper quaſi dominio, ut in cap. ſi tibi abſenti. de præb. lib. 6. Et tamen lis ſuper dominio, uel quaſi, facit rem litigioſā, adeò ꝙ quis nō dicatur pacifice poſſidere, ut in c. 1. & ibi not. Abb. de confir. util. uel inut. & Bar. in l. 2. & in auth. ibi poſita. C. de litigioſis.

Sed iſta non procedunt econtra. Nam ſi moueatur lis ſuper poſſeſſione, non redditur litigioſa proprietas, ſed ipſum ius poſſeſſionis, ut declarat Ant. Abb. & alii in d capit. primo, & milis in uerbo. litigioſa res. & Philip Franc. in ca. 2. ut lit. penden. lib. 6. & Oldr. in conſil 299. & Calder. in d. conſil. 5.

Non obſtant iura allegata in contrariū in prædictis dec. Primò, tex. d §. ſi fundus. quia uerum eſt, ꝙ poſſeſſio ſiue pacifica, ſiue non pacifica releuat ab onere ſatiſdādi, ut ibi dicitur: quia lis non tollit cōmodum poſſeſſionis, ut in c j. ut li. pend. Sed quænam ſit pacifica poſſeſſio, ibi non cauetur. Nec tex. in d. l. ſi intra. probat aliquid: ita ꝙ hæc diſceptatio ſolū conſiſtit in opinionibus prudentum, in qua quidē diſceptatione ſtylus Rotæ modernę cōtrariatur opinioni antiquorum dominorum Rotæ, ut ſępe uidemus, & dixi aliquid ſupetius in illa. q. de commenda. Nec immeritò. quia iſte ſtylus hodiernus, propter maiorem temporum experientiam uidetur magis in iure fundatus. Et ideo ſolet dici, ꝙ Mod. ſunt ſicut culices in capite elephantis, quæ uident priora & poſteriora. vnde illud dictum uulgatum emanauit, ꝙ quanto iuniores, tantò perſpicaciores. Et licet ita ſit, neſcio tamen quo fato contingit, ꝙ curia Romana in ſtylo quotānis mutando facilis redditur: forte hoc accidit propter crebras Pontificum & Auditorum Rotæ mutationes, ut dicit Fely. in c. Rodulphus. in 15. col. uer. ubi autem. de reſcrip. Et declarat Alberic. in Dictionario. in uerbo, curia Romana. Et hanc opinionum Rotæ uarietatem non ſolum in hac quęſtione accidiſſe, ſed & in pluribus aliis iuris articulis eueniſſe legimus. Ex quibus quoſdam exempli gratia connumerare licebit.

Nam in primis uidemus Rotam antiquis temporibus tenuiſſe per ſententiam quæ tranſiuit in rem iudicatam, litem finiri: & tamen Rota moderna tenet litē non finiri, niſi poſt ſententiam executioni demandatam, ut de hoc ſpecialius ſcripſi in regula de annali, & in quadam quæſtione iſtius regulæ. Sic etiam in unione facta ex falſa cauſa Rota Moderna uariauit ab antiqua, ut refert Milis quondam inſignis Auditor Rotæ, in uerbo, unio. Eodem modo, quòd canonicatos in collegiata, cum prærogatiua regulæ non cadat ſub expectatiua, in forma pauperum iudicarunt Domini, modernis temporibus, ut refert D. Gulielmus iudicatum ſuo tēpore fuiſſe in quadam deciſione per rationem, quam ibi ponit. & tamē antiqui Domini tenuerunt ſemper contrarium. Sic. n. natura ex uarietate temporum nouas de

pro

properat edere formas, ut dicitur in l. 2. C. de uet. iur. enuc. Et hoc nō ſolum diuerſis ætatibus contingit, quo ad facile eſt, ſed uno, & eodem tempore accidiſſe com perimus. Nam Rota antiqua ipſa eadem ſuo tempore in multis etiam uariauit, & fecit iudicia cōtraria. Nam iudicauit uno tempore, ꝙ lit. pēd. poſſet apoſtolicus impetrans acceptare beneficium uacans per obitum litigantis, ut dicit Egid. Bellam. ſe hóc uidiſſe teneri in Rota in conſil. 35. in princip. & tamen Bonifac. de Vital. etiam auditor in clem. auditor. fin. de reſcript. refert iudicatum fuiſſe poſtea contrarium. Sic etiam antiqui auditores tenuerūt prouiſiones ordinarii infra menſem expectātium ualere, illis poſtea non acceptantib. ut patet in deciſ. 423. & 450. in antiq. & tamen poſtea Rota iudicauit contrarium, ut deciſ. 834. in antiq. Et Beſigne. deciſ. 23. quam opinionem hodie tenet Rota ut refert d. Petr. Andr. Gammarus Auditor in tract. leg. lib. 3. q. 3. & dicam in regula de publicandis. q. 17.

Sic etiam in commenda aliquando Rota tenuit regulam iſtam in ea non habere locum: alio tempore tenuit contrarium, ut latius adparet ex his, quæ ſuperius q. 5. dixi. Ita ꝙ non eſt mirandum, ſi ex uarietate temporum generentur etiam noua phātaſmata, & nouæ ſpeculationes, ſecundum Bald. in l. 1. C. de his, qui ante aper. tab. Nō enim poſteriorib. auferri debet (ut inquit ibi Bal.) facultas ulterius cogitandi. quod dictum ſequitur And. Sicul. in conſil. 89. col. penul lib. 4. & alibi ſæpe, ut ſcripſi in §. omnium & in §. quædam. inſti. de actio Et hac ratione uoluit Ant. de But. in c. cū uenerabilis. de except. ꝙ aduocatus citra notam contrarietatis poteſt hodie vnam legem allegare ad vnum propoſitum, & cras in alia cauſa melius cogitando dicere ꝙ nihil facit. Et eodem modo doctor & teſtis poſſunt hodie credere vnum, & cras mutare propoſitum, & dicere ſe aliud credere citra periculum periurii, ut dicit idē Bal. in l. de tutela. C. de in integ. reſt min. cum multis aliis, quæ congerit quidam Moder. & curioſus doctor Bonon. Vlpianus de Zaninis nuncupatus, in §. his ergo. in 36. & antepenultim. col. inſtit. de iuſti. & iure. & ita Andr. Sicul. in d. conſil. 89. & alibi ſæpe ſe à contrarietate excuſat: hoc enim natura inductū eſt, ut ſuperius dixi, ꝙ quantò iuniores tātò perſpicaciores ſumus, ut dicit gl. in l. Gallus. in princ. ff. de libe. & poſthu. licet illi gl. uideatur aduerſari text. in capit. primo in fi. de natur. feu. Vtcunque ſit, negari tamē non poteſt, magnam partem huic reum uiciſſitudini extrauagantes, & regulas ſummorum Pontificum, quæ ſæpe prioribus contrariantur uel ab illis in aliquo differunt, conferre: nec hoc malum recens eſt, ſed adhuc tēpore Hoſt. emergebat, ut non ab re ipſe dixerit in prooemio ſuę ſummæ in 4. col. ꝙ ſtylus Romanæ curiæ modò eſt alb. modò niger: & idem dicit Lap. alleg. 52. quam etiā ſtyli mutationem in uocabulis quoque experimur, ut Aulus Gellius notat, & recenſet Modernus Alciat. in titu. de uerb. ſign. pag. 30.

Redeundo igitur ad propoſitum, Rota moderna hodie tenet, ꝙ pacificus poſſeſſor quo ad effectum iſtius regulæ & cuiuslibet alterius de pacifica poſſeſſione loquētis, dicitur ille, cui non mouetur cōtrouerſia iudicialis, uel extraiudicialis ſuper beneficio, iuxta dictum Pauli, Imolę, Cardi. & aliorum in d. cle. gratię. quicquid tenuerint, alii tenent Car. conſ. 28. in 3. colum.

QVAESTIO LIIII.

QVæro, an per appellationem extraiudicialē intimatam poſſeſſori, poſtea deſertam, pacifica poſſeſſio triennalis iam incepta, interrupta fuerit?

SOLVTIO. Iſta quæſtio poteſt conſiderari dupliciter. Primo modo, quādo appellatio extraiudicialis fuit interpoſita in principio poſſeſſionis triennalis, uel in medio eius. Secundo modo, poteſt intelligi, quando appellatio præceſſit, & eius deſertio, & poſt eius deſertionem incepit poſſeſſio triennalis, & finita fuit.

Circa primum uidetur prima facie dicendum, per talem appellationem extraiudicialem, quæ uim citationis obtinet, ut in capit. primo de appell. libro ſexto, quæ poſt triennalem poſſeſſionem deſerta fuit, poſſeſſionem pacificam prius ince

ptam non interrumpi. Quia ſicut dictum fuit, in reg. de annali, per citationem nullam pacificam poſſeſſionem non interrũpi: ita neque per appellationem deſertam triennalis poſſeſſio pacifica turbari debet quia non præſtant impedimentum, quæ de iure non ſortiuntur effectum, ut in ca. non præſtat. de reg. iur. lib. 6. Sed ſic eſt, ꝙ appellationis deſertio facit, ꝙ perinde ſit ac ſi nunquam fuiſſet, appellatum. Et per conſequens reddit appellationem penitus inutilem, adeò, ꝙ quis uidetur reduci ad illum ſtatum, quo erat ante appellationẽ interpoſitam, ut dicit tex. in l. fi. §. illud ibi tanquam ſi ab initio fuerit minimè prouocatum, &c. C. de tempor. appellat. not. Io. Andr. & alii in cap. licet. de ſentent ex communi. lib. 6. Et tenet Rota in deciſ. 1. de appellat. in no. & deciſ. 76. eod. titul. in antiquis. Igitur per eam poſſeſſio pacifica non debet interrumpi, quia nullum & inutile æquiparantur. c. 2. de translat. prælato. Nam quando res deuenit ad caſum, à quo incipere non poſſet: actus factus nihil operatur. l. pluribus. ff. de uerb. oblig. Qua igitur ratione, ſi appellatum nõ fuiſſet, lis diceretur extincta, per tranſitum in rem iudicatam: eadem ratione, quando appellatio, quę interpoſita fuit, poſteà deſeritur, lis omnino extingui debet, ac ſi nunquam fuiſſet, & per conſequens, nulla exiſtente lite, pacifica poſſeſſio nõ interrũpitur. Et iſta de plano procedunt, data appellationis deſertione: ſed, quod eſt fortius, etiam ſi appellatio extraiudicialis deſerta non fuerit adhuc per eam non inducitur litis pendentia à principio, adeò, ꝙ titulus, ut lite pend. non habeat locum in tali appellatione, ut expreſsè dicit dec. 69. in titu. de appellatio. in antiquis. inc. ſciendum eſt, ꝙ c. ut circa. alias eſt ſecundum nume. 764. Et rationem aſſignat deciſ. 25. incip. Item, ſi reus & poſſeſſor, &c. in ti. de reſcript. in nouis. Quia appellatio extraiudicialis nihil aliud eſt, niſi quędam prouocatio ad cauſam. c. cum ſit Romana. de appella. & ideo per eam non inducitur uera litis pendentia. Ita dicit ibi dec. Et ob eam cauſam neque appellatio propriè dici poteſt, ut dicit Abb. & Mod. in rubr. de app. neq; habet uim citationis, adeò, ꝙ appellatus, uigore talis appellationis, non tenet comparere, niſi aliter citetur, ut tenet Innocen. in c. dilecti. de maior. & obed. in prima col. & ſequuntur omnes in d. c. cum ſit Romana. poſt gl. ibi in uerſ. nec ſolent.

Ex quibus infertur, ꝙ ſi talis appellatio non inducit à principio litis pendentiam a fortiori & deſerta non pariet aliquod obſtaculum, & per conſequens triennalis poſſeſſio pacifica, non erit in aliquo interrupta aut perturbata.

Præterea, pro iſta opinione facit: quia licet appellatio extraiudicialis deuoluat cauſam ad curiam: non tamen nocet poſſeſſori in poſſeſſione ſua, ut dicit Inn. in d. c. dilecti. & ſequitur Præpoſitus Mediolaneuſ. in c. bonæ. in 11. col. uer. ſextus eſt effectus. de appel. Si igitur poſſeſſioni non officit, non erit turbata pacifica poſſeſſio: quia alias diceretur officere poſſeſſori.

Prædictis tamen non obſtantibus, contraria opin. eſt de iure uerior, ut concluſit Rota die 30. Octob. 1538. in vna Hiſpalen. Cantoriæ, coram R. D. Raynaldo, pendente inter Io. Rodericum, poſſeſſorem triennalem & Didacũ Vaſques. Ratio deciſionis fuit: quia de iure Canonico, & in beneficialibus illud erat certum, ꝙ per appellationem extraiudicialem à principio parti intimata, legitimè fiebat deuolutio cauſæ ad curiam, ut dictum fuit. & tenent deciſ. 39. in titulo de appella. in antiquis. alias ſecundum numerum 847. & deciſio. 17. eodem titul. in no. & idem tenet Egid. deciſio. 521. Et deſertio dictæ appellationis poſteà ſuperueniens, non poteſt tollere deuolutionem ad curiam ſemel factã, per quam poſſeſſio appellati interrupta fuit: quia appellatio extraiudicialis in cauſa beneficiali, non interponitur ſolum, ut per eam reparetur grauamen: ſed etiam principaliter, ut cauſa ad curiam deuoluatur. & hoc inducit principaliter intimatio dictæ appellationis, quæ fit parti. Et ideo, licet reparatio grauaminis, per deſertionẽ ceſſare uideatur: non tamen ceſſat deuolutio, ut notabiliter declarat Egi. in deciſio. 520. & hoc idem latius declarat idẽ Egid. in deciſ. ſeq. & deciſ. 60. Si igitur cauſa eſt iam deuoluta, & aduerſarius per eam

fuit

fuit ſuper beneficio ſuo ad curiam prouocatus, dici non poteſt, quin per hoc reddatur beneficium ſuum, ſuper quo appellat effici non pacificum, ſed litigioſum: & per conſequens, induci ueram litis pendentiã quę poſſeſſionem pacificam interrumpit ne compleri poſſit, niſi tali lite finita. Et ꝙ per huiuſmodi appellationem extraiudicialem legitimè intimatam parti inducatur litis pendentia, tenet ad literam Egid. in deciſ. 769. incipien. licet per appellationem.

Non obſtat, ꝙ deſertio facit, ꝙ cenſeatur non appellatum, ut in dictis deciſio. & in l. quoniam. C. de appel. Et ideo, deſerta appellatione, attentata non reuocantur: quia hoc non impedit, quo minus ſit lis, quę in curia nunquam finitur niſi per ſententiam, ut dicit deciſ. 10. in tit. ut lite pendente. in nouis quæ ſecũdum numerum eſt 411. incip. Item ſi lite pendente. Donec igitur non ſit pronuntiatum ſuper deſertione, manet lis, & dimittitur uia aperta utrique parti ad procedendum in cauſa, ut declarant Moder. in c. non ſolum. §. illa col. 3. de appella. lib. 6. Nec obſtat deciſ. 1. eo. tit. in contrarium allegata, quæ uult, attentata poſt deſertionem non poſſe reuocari per appellantem: quia illud eſt uerum per uiam attentati, & ſic uia priuilegiatiua, quæ fit ſummariè abſque litis conteſtatione. & ita procedit illa deciſio. Secus autem uia ordinaria, non priuilegiatiua, & ſic per uiam iuſtitiæ. Ita in terminis concordant iſta deciſiones Philip. Francus poſt dicta Anto. & Imol. in c. ſæpe. in 10. col. uerſic. in gl. in uerbo, rata. de appel. & Abb. & Præpoſ. in c. cum ſit. in 7. notabili. eod. tit. Vel dicas, ꝙ ideo attentata nõ reuocantur deſerta appellatione, quia non fuit dictum de qualitate grauaminis, & ita procedit deciſio, alias ſecus: ut not. gloſſ. in d. c. non ſolum. Abb. & alii ca. dilecti. de ma. & obe.

Non obſtat etiam deciſ. 69. de appel. in antiq. ꝙ per appellationem extraiudicialem, non inducatur litis pendentia: quia ad illam deciſionem reſpondetur multipliciter. Primò, ꝙ illa deciſio intelligitur certo reſpectu, uidelicet reſpectu collationis, uel poteſtatis conferendi, uel eligendi de quibus loquitur clem. 1. & 2. ut lite pendente. Secus uerò in materia beneficiali. Ita expreſsè declarat Imola & latius Car. Alex. in c. bonæ. in nona col. uerſi. ſuccedit q. & colu. decima, uerſicu. decimus eſt effectus. de appellat. poſt Io. And. in c. cum M. in uerbo, innouata. de conſtit. uel illa conſtitutio procedit, quando appellatio extraiudicialis non fuit intimata legitimæ parti, ut concordetur Egidius in d. deciſione 749. quia ſine intimatione non deuoluit. Vel illa deciſio procedit in materia profana, uel ſpirituali, ſecus autem in beneficialibus, quia in tali materia illa appellatio extraiudicialis, quæ interponitur ad papam, de qua pars habet notitiam, habet uim ueræ citationis, & per conſequens arctat appellatum, ſicut uera citatio, & deuoluit cauſam, ſicut appellatio iudicialis, ut eſt tex. in c. primo. de appellatio. lib. 6. quem textum ad hoc ponderẽt Præpoſ. in d. c. cum ſit Romana. col. pen. in glo. ne ſolent. Et in c. bonæ. in ſeptima col. in uerſi. fallit ſecundò. in undecima col. uerſi. decimus eſt effectus. eodem titul. Et ꝙ in tali appellatione intimatio, uel alias ſcientia requiratur, quo ad hoc ut dicatur citatio, probat idem Prępoſi. in dicto cap. bonę in octaua col. uerſ. 12. & ultimo per text. in c. primo. de electione. lib. 6. Et ita limitatur dictum Innoc. & ſequacium in d. ca. dilecti. de maior. & obed. & doctrina Abb. & aliorum in d. c. cum ſit. uolentium appellationem extraiudicialem non eſſe propriã appellationem, neque ueram citationem arctatoriam. Nam, ut dixi, non procedit in beneficialibus, in quibus habet uim ueræ citationis, & deuoluit negotium ad curiã inuito appellante, & appellato, dummodo fuerit intimata, ut latius declarat idem Præpoſitus quondam Rotæ auditor, & poſtea digniſſimus cardinalis in d. c. bonæ. in 9. col. uerſ. ſuccedit. & col. 11. uerſi. 10. per c. 1. de elect. libr. 6. & eſt de hoc clara deciſio Rotæ 38. in nouis. Vel etiam dicas, ꝙ appellatio extraiudicialis non inducit litis pẽdentiam reſpectu totius cauſæ, ſicut iudicialis. & ita intelligitur illa deciſio. Secus uero reſpectu illius grauaminis, à quo appellatur. & ita procedit deciſ. Egidii, & ſic declarat Præpoſi. in d. c. bonæ. in 9. col.

 uerſi.

uerſic.ſecundus effectus.poſt Abb.in c.cũ nobis.d e elect.

Minus obſtat,ꝙ iſta appellatio non no ceat poſſeſſori,ut Innoc.in d.c.dilecti. q̃a hoc eſt uerum, reſpectu malæ fidei, uel impedimenti, quo minus uti non poſſit iure ſuo. Ita intelligit illud dictũ Innoc. Card.Alexan.in d.c.bonæ.in 11.col. uerſi. ſecundus effectus.Secus uerò reſpectu iſti us regulæ, quæ cùm ſit odioſa, debet ſtrictè intelligi.

Circa ſecundum articulum iſtius q. ui delicet,an poſſidens per triennium, poſt appellationem extraiudicialem intima tam,& iam deſertam poſſit iuuari exce ptione iſtius regulæ?

SOLVTIO. Iſtud dubium fuit hodie octaua Nouembr. 1538. propoſitum per eundem Reuerend.Dominum Raynaldũ Petrutium in Rota, ubi diſputatum fuit. Tandem dominorum uota ſe in duas di uiſerunt partes. Nam quatuor dicebant, poſſeſſorem iuuari poſſe regula. Primò, quia quemadmodum per ſententiã, quę tranſiuit in rem iudicatam, à qua nõ eſt appellatũ,dicitur finiri & extinguilis, ut dicit gl.in cle.fin.in uerſic.poſtquam. ut lite pend. ita & lis dicitur finita, quando fuit appellatum,ſed appellatio eſt deſer ta:quia per deſertionem fingitur nunquã fuiſſe appellatum, & ſententia tranſit in rem iudicatam,ut dicit tex.in l.fi.§.illud. C.de temp. appel.& in clem. ſicut. & cle. ſi appellationem. de appellat. & iſto ar gumento utitur Decius, qui hoc tenet in conſil. 34. de ultimis impreſſis. incipien. uiſa inſtructione, &c. colum. 3.Et hoc in caſu iſto faciliùs uidetur tenendum,quia idem appellatus eſt, qui poſt deſertionẽ appellationis poſſedit per triennium, & petit iuuari regula. Ex quo datur intelli gi, ꝙ licet poſt deſertionem appellatus poſſit cõtra appellantem agere,ut deciſ. 39.de app. I antiquis, quaſi ꝙ deſertio ſit inducta in odiũ appellãtis,& nõ appellati tñ qñ appellatus renũtiaret proſecutioni ſuæ,& ſic fauori ſuo,deſertio eſſet ĩducta quo ad utroſque. Sed hic poſſidendo per triennium poſt deſertionem animum ha buit ſi uelle uti iſta reg. prout adparet.Er go tacitè uiſus fuit renunciare proſecu tioni, & ſic uelle litem finiri per ſenten tiam. Alii quatuor domini, inter quos ego, tenebamus contrarium, iſtis funda mentis: quia, ut dictum fuit in proxima quæſtione, per appellationem extraiudi cialem legime intimatam inducta fuit li tis pendentia, ut dicit Egid. deciſio. 749. Igitur dicitur per eam induci moleſtia & perturbatio, ut dicit deciſio. Thomæ. Faſtoli,cauſa.3.dubio.13.Et tamen cõſtat illam litis pendentiam, uel moleſtiam iã ſemel cauſatam & inductam, ac ad curiã iam deuolutam, per deſertionem ſolã nõ tolli,quia iuxta ſtylum Rotæ,relatũ in de ciſ.10.ut lit pend. lis non finitur,nec tolli tur niſi per ſententiam. Quod manifeſtè ꝓbatur,quia appellatus,nõ obſtãte deſer tione,poteſt agere contra appellantem,& proſequi cauſam per audientiam contra dictarum,ſine noua citatione, ut dicit de ciſio.39.titu.de appel. in antiq. & deciſ. 17.cod.tit.in no.Egid deciſ. 521. & deciſ. 236.circa finem.& deciſ.729.inc. ſi in cau ſa.& in aliis pluribus deciſ.Ratio redditur per eundem Egid.in deciſ. 207. inci. audi tor.& in dec. 273.inc. defectus. Quia de ſertio appellationis,uidelicet,ꝙ fingat nõ eſſe appellatum, eſt inducta ſolũ in odiũ appellantis,nõ aũt appellati.Et hinc eſt,ꝙ auditor datus ſuper cauſa appellationis, & deſertionis,ſi reperiat bene iudicatũ, & malè appellatũ,&appellationẽ eſſe mo dò deſertã,põt pronũtiare bene ꝓceſſũ & malè appellatum, & ſic primam ſenten tiam confirmare,& appellationem deſer tam declarare: quia de omnibus iſtis con ſtat ſibi.l.de qua re.ff.de iudic. ita dicunt illæ deciſiones Egid., & idem tenet deciſ. 14.titu.de appel.in no.& Philippus Peru ſinus in c.ex ratione. colum. 20. uerſicu. circa tertium. de appellatio. Adparet igitur ex iſtis, quòd poſt deſertionem ad huc durat iudicium, & per conſequens lis. Et ideo durãte lite,non poteſt aliquis dici pacificus ad effectum iſtius regulæ. Hinc uoluit Innocen.& alii communiter in c.ex parte. el. 2. de reſcrip. quòd ſi ap pellatus recipit appellationem, uel aliàs intereſt ſua,ne appellatio deſeratur, non põteſt appellans illi renuntiare,niſi quate nus tendit in ſui fauorem. Neque etiam

per

permittere, ꝙ fatalia labantur. Quod eſt
idem ſecundum Ang. in rep. §. qui pronũ
tiauit. l. tale pactum ff. de pact. Et ſi appel
lans contrarium fecerit, poteſt appellatus
proſequi deſertionem, & à iudice appel
lationi condemnationem expenſarũ ob
tinere. ſecundum Ant. de Butr. & Imol.
ibi. & ita dicit ibi Petr. de Anchar. ſe obti
nuiſſe in facto, & conſuluiſſe Feder. de
Sen. & idem tenet Saly. in l. eos. C. de ap
pel. Et cum iſtis concor. deciſ 24. tit. de ap
pella. in no. incip. item quòd auditor, &c.
quæ dicit, quòd auditor in cauſa appella
tionis, abſque alia noua commiſſione, pò
teſt de deſertione cognoſcere, & pronun
tiare appellationem eſſe deſertam. uel cõ
firmare, ſi uoluerit, primam ſentẽtiam, &
in expenſis appellantem condemnari fa
cere, ut in c. ſua. de appellatio. & idem te
net Thomas Faſtolus cauſa 3. dubio 9. per
tex. in dicto c. ex parte. & eſt etiam de hoc
dec. 36. de re iud. in antiq. Ex quib. omni
bus manifeſte adparet, per ſolam deſertio
nem appellationis, nec litem ex ea moiã
extingui, nec iudicis appellationis iuriſdi
ctionem finiri. Quod ulterius ſuaderi põt
ex iis quę dixi in regula de annali. q. 44.
ubi concluſit Rota in fortioribus terminis
poſt ſententiam, quę tranſiuit in rem iudi
catam, ante eius executionem, durare ad
huc aliquas reliquias litis prioris, quę pa
cificam poſſeſſionem impediuut ad effe
ctum illius regulæ, & ita ſæpius tentum
fuiſſe, ut ibi latius ſcribo.

QVAESTIO LV.

QVæro, an poſſeſſio deſinat eſſe pacifi
ca, quo ad iſtam regulam, ſi poſſeſ
ſor triennalis confiteatur per literas ſuas
habuiſſe notitiam citationis decretæ con
tra eum ante completum triennium?

SOLVTIO. Rota die 19. Martii 1535.
in cauſa Legionen. beneficiorum coram
domino Iacobo Simoneita, tenuit, ꝙ nõ:
quia per illam notitiam, ſiue ſcientiam ci
tationis, nec poſſeſſio beneficii, neque fru
ctus turbari videntur, quia lis turbatiua pa
cificæ poſſeſſionis, non ita de facili induci
tur, ut notat Bonifac. de Vitalinis, Rotę au
ditor antiquus, in clem. 2. & col. 2. ut lite
pend. facit deciſio Egidii 462. Et ita etiã
tenuerunt Domini in Taraſconen. canoni
catus coram R. D. Marco Antonio. de mẽ
ſe Maio. 1538. Pro qua deciſione faciunt
omnia illa fundamenta. quæ vnus ex Do
minis adducebat cõtra illam deciſi. factã,
uidelicet, ꝙ ſola cõmiſſio cauſæ interrũpe
bat annalem & triennalem pacificã poſ
ſeſſionem, quæ hic nõ repetam: quia latiſ
ſimè dictum fuit in reg. de annali. in 48.
& 49. quęſt. & dicetur etiam infra quæſt.
ſequen. Nec obſtat dec. 408. incip. fuit du
bitatum & quęſitum &c. in no. & dec 421.
etiam in no. ubi diſponitur per commiſ
ſionem ſpoliantis confitentis titulum ad
uerſarii, ſpoliati, probari titulum colora
tum ſpoliati ad effectum, ut ille reſtitui
poſſit, de quo dixi ſuperius q. 36. ſic uide
batur hic dicendum. Nam ſi poſſeſſor triẽ
nalis cõfitetur ſe habere notitiam citatio
nis decretæ contra eum ante completum
triennium, ex hoc uidetur probari interru
ptio poſſeſſionis triennalis.

Sed ad iſtas deciſiones reſpondetur, ꝙ il
læ procedunt ſpeciali fauore ſpoliati, pro
quo multa ſpecialia in iure inducta ſunt
in odium ſpoliantis, ut ibi dicunt præ
dictæ deciſio. ſed iſta ratio ceſſat in caſu
noſtro. Imò faciunt per cõtrarium, ex quo
reg. iſta eſt fauorabilis poſſeſſoris, & odio
ſa negligentib. ſicut uſucapio triẽnalis, ut
dicit Bar. in l. fi. in prin. ff. de eo, per quem
fact. erit. non debet igitur talis confeſſio
ſolius notitiæ citationis turbare poſſeſſio
nẽ: quia non cauetᷓ iure, ꝙ ſola confeſſio
ſcientiæ allegata per actorem negligentiæ
argua, interruptionem pacificæ poſſeſſio
nis, ſi aliunde non adpareat de uera lite,
quæ per executionem citationis, uel ꝓdu
ctionẽ mãdati ipſius poſſeſſoris inducitur
tunc merito deſinet eſſe pacificus, quia
titulus beneficii eſt affectus, uel etiam ſi
poſſeſſio turbetur. Clarius igitur debet
actor contra pacificum triennalem proba
re intentionem ſuam, & non per coniectu
ras, ex quo actor præſumptiones contra
ſe habet. Et ita in prædicta cauſa iudicauit
d. Iacob. nunc cardinalis.

QVAESTIO. LVI.

QVæro, nunquit poſſeſſor committens
cauſam, & decernens citationem cõ
tra tertium ſuper beneficio quod poſſe
det, quam citationem per decem annos

execu

executus non fuit,ſed ſemper beneficium prędictū poſſedit,dicatur pacificus poſſeſſor ad effectum iſtius regulæ?

Solutio. Hodie ſeptima Februarii 1536. in una Valentina parochialis corā Reuerend. Domino Raynaldo de Petrutiis, quatuor dominis exceptis, Rota iudicauit,ꝙ ſic:ex eo,quia licet iſte poſſeſſor committendo cauſam, uidetetur litē introducere,& beneficiū litigioſum facere, illa lis nocet tantum in certis caſibus expreſſis,de quibus ſcripſi ſuperiùs in tracta.ſignaturæ.numero 64. & dicā aliquid infrà,quæſtio.61.& q.fina. In illis igitur tribus caſibus in dicto tracta. enarratis, litis pendentia per ſolam commiſſionem, & decretum citationis in odium committentis cauſam introducta dicetur, licet citatio executa non fuerit. ſecus uerò, quo ad effectum iſtius reg. Nam ex quo huic poſſeſſori, qui cauſam commiſit, nullus moleſtiā intulit, non poteſt dici non pacificus,quia nō fuit in aliquo perturbatus, neque de iure,neque de facto. Et lis dici non poteſt inchoati, niſi per litis conteſtationem. ut in §. omnem. in authen. de litig.& notatur in capitul. relatum. de offic. del.Et regula iſta, quæ loquitur de poſſeſſione pacifica,præſupponit nō eſſe litem,quam debemus de uera lite intelligere,quæ ex tribus perſonis conſtituitur, uulg.c.forus.de uerb.ſig.arg.l.1.ff.ſi ag.uectig.l.fi. C.de his,qui ueniam ętatis & c. penu.de ſentent.excommunic.

Et pro iſta opin.adducebatur ꝙ in caſu iſtius quæſtionis poſſeſſor poſt decretam citationem,non executam, poſſedit per decem alios annos,cuius quidam tēporis interuallum inducit titulum præſumptū iuxta l.ſi filius.C.de petit. hędedit. & dixi ſuperiùs in alia quæſtione.qui quidē præſumptus titulus quādā etiā litis abolitionem inducere uidetur,per ea quę tradūt Doct.in ca.contingit. de dolo & contu. & in c.illud.de præſumpt. pro quibus faciunt in propoſito, uerba hic in fine regulæ appoſita, uidelicet, Antiquas lites penitus extinguentes, &c. ut latiùs dicam infrà, quæſt.61. Et quia uera moleſtia conſiſtit, quando uel perturbatio circa titulum, poſſeſſionem, uel fructus in fertur,ut not.in clem.gratiæ.de reſcrip.

Prædictis tamen non obſtantibus communis opin. Dominorū in pluribus cauſis firmata ſe habuit in cōtrariū,uidelicet quòd poſſeſſor per ſolam commiſſionē cauſæ,& decretum tantùm citationis inde emanatum dicatur taliter litem introducere,quòd interrumpit ſuam poſſeſſionem pacificam,adeò, quòd uti non poterit exceptione iſtius regulæ. Et ita in terminis tenuerunt Domini in una Parmen. Archipresbyteratus coram Domino Nicolao de Spina, de menſe Martio 1519. ut refert domi.Gulielmus hic in quadam deciſione.Et hoc idem poſt dominū Gulielmum temporibus meis iudicauit Rota,coram R.P.D. Petro Vortio in una Toletana,die 10.Nouem. 1533. Et ita eodem modo poſt longas informationes iudicauit Rota per tres ſententias in una Conchen.præſtimoniorum contra quendam Ioan. de Morillas. in qua cauſa ego primam ſententiam potuli.Et idē in alia Gienn.canonicatus, corā domino Simonetta contra Rodericū Lopez, in quibus ego tunc fueram tertius reſponſalis. Et idem Rota tenuit in una Valentina parochiali de Pego,corā R.D. Io. Mohedano, & in pluribus aliis cauſis, quas breuitatis cauſa omitto. Et fundamentum iſtarum deciſionum conſiſtit in quatuor deciſionibus antiquis.quarum una eſt in titulo, ut lit. pend in nouis, deciſ. 6. & deciſ. 4. cod.tit.in antiq.Et eſt deciſio Egidii 380. & 545.quæ deciſiones concludunt,quòd per commiſſionem cum ſolo decreto citationis inducatur uera lis, quæ operatur omnes effectus,quo ad committentē cauſam,quos inducit lis executa citatione, ꝑ rationes,de quibus ibi per eos. Et illas deciſiones ſequuntur Fely.in c.ſuper literis. col.8. de reſcript.& Georg.Aſtenſ. in cle. ſæpe.in prin.col.6.de uerbo.ſig. Non obſtat,ꝙ lis per ſecundā cōmiſſionē, & citationē nō dicat̃ introducta, niſi in tribus caſibus:quia hoc negari pōt,imò quo ad cōmittente,qui ſibiipſi litem & moleſtiā intulit, dicitur omni caſu uera lis, & ſibi imputet,ꝗ hanc uiam elegit. l. ſi mulier. ad Velleia.l.Imperatores. ff.de iure fiſci. Vnde ſicut reus habens notitiā citationis non

nōdū executę, ueniret ad cauſam, diceret introducta uera lis, quo ad ipſum: ita & cauſam committens, & decernens citatio nem, ex qua ſe habet pro moleſtato in beneficio, debet induci lis, quo ad ipſum, cū correlatiuorum debet eſſe par conditio. l.fi.ff.de acceptilat. Nec obſtat ꝙ lis conſtat ex tribus perſonis, &c. quia illud procedit in iudicio: ſecus in lite, quæ poteſt cum iudice & actore tātùm conſtitui, ut in dictis deciſionibus. Nec etiam releuat, ꝙ lis capit initium à litis conteſtatione, quia illud ex parte actoris non procedit, qui titulum ſui beneficii per commiſſionem ſuam litigioſum effecit, & ſic uiſus fuit principi confiteri, ſe ab alio, ſuper hoc moleſtari, & petiit cauſam cōmitti, & ſic committendo cauſam, ſibiipſi litē intulit. quæ durat durante commiſſionē, donec aliquo iuris fine terminetur. Faciunt not. per Hoſtien. & Io. And. in c. olim.de accuſar. Et iſta deciſio Rotæ in prædictis cauſis facta, procedit, etiā ſi reus, contra quem emanauit citatio, ceſſit liti & cauſæ coram notario, quia hoc nō obſtāte adhuc cauſam omittens non dicetur pacificus: quia lis ſemel per cōmiſſionē introducta, non perimitur, niſi ꝑ ſententiam executioni demādatam, uel per extinctionē papæ, ut ſunt deciſiones uulgatæ. Et ita in iſto caſu cōcluſit Rota, die 5. Iunii 1539. in una Brachar. parochialis ſanctorum Fauſtini & Cypriani, corā R. P. D. Marcello epiſcopo Marſicano pro Chriſtophoro Ferdinandi, contra Aluarū Ferdinandi, qui prętendebat ſe eſſe trēnalem pacificum, propter prædictam ceſſionē litis & cauſæ, ut latiùs in ſuis informationibus dixerunt aduocati.

QVAESTIO LVII.

QVæro, an ab iſta regula actor deducere ex triennio poſſit tempus impedimenti bellorū, infra quod nō ponit poſſ. triennalē ad iudiciū euocari facere?

SOLVTIO. Videtur dicēdum, ꝙ nō: & tenuit Rota de menſe Ianuario. 1532. coram R.P.D. Marcello, in una Zamoren. quæ uoluit non deduci tempora impedimenti, ex eo, quòd probatum fuerat. bella de anno 1527. in urbe fuiſſe. Nam illud non concludebat: propterea quia potuit poſſeſſor conueniri, & in partibus coram ordinario citari, ubi impedimentum non erat, & ſic interrumpi poterat ibi triēna lis poſſeſſio Si igitur actor non fecit, ſibi imputandū eſt. Ibi ita dixerunt Domini.

Sed aduertendum eſt, pro clariori intelligentia iſtius quęſtionis, quòd impedimentum poteſt cōſiderari multipliciter, & uario modo: & ideo in iſta quæſtione diſtinguendi ſunt plures caſus.

Primus eſt, quando bellum eſt in urbe, & non in loco beneficii, & tali caſu non excuſatur negligens. Et ita procedit deciſio facta in dicta cauſa Zamorē. propter rationem in ea aſſignatam, Et quia huiuſmodi impedimentum uenit ex facto impediti, quo caſu nō excuſat, ut not. Rom. in conſi. 9. facit text. in c. quia diuerſitatē. de conceſſ. præb. & ſequuntur Moder. in l. naturaliter. ff. de uſucap.

Secundus caſus eſt, quando bellum uiget in loco beneficii, in quo citari debet poſſeſſor ad effectum interrūpendi poſſeſſionem, & iſto caſu communis eſt reſolutio, quòd deducantur de medio tempora impedimenti bellorum, quia interim pręſcriptio non currit, ſed dormit, adeò, ꝙ finito bello, ſiue hoſtilitate, tēpus ſequēs continuatur cum præcedenti, ut not. Inno. & Doct. in c. ex transmiſſa. & c. audi. is & in c. de quarta. de pręſcrip. & eſt deciſ. Egid. 83. Et idem eſt, quando actor non potuit citare poſſeſſorem, ex eo, quia fuit detentus ab hoſtibus, nec potuit ꝓ curatorem conſtituere, tali enim caſu ꝑſcriptio triennalis non curreret contra eum, ut tradit Specul. tit. de in integ. reſt. §. 1. uer. diximus. Et habetur in l. ſuccurritur: ff ex quib. cauſ. ma. facit gl. in c. cum per bellicam. 34. q. 2. quæ uoluit, quòd clerico captiuo ab hoſtibus, & poſteà redeunti, eſt beneficium reſtituendū. quātocunque tempore ſteterit detentus. glo. in c. paſtoralis. 7. q. 1. Et idem dicitur de impedimento grauiſſimæ peſtis, quando aliquis non audet accedere ad citandum poſſeſſorem, per ea, quæ not. in c. ſi uerò. de iureiuran & not. Abb. in cap. dilecti. de dolo & contum. Hinc uoluit Henr. Boich, Doctor antiquus, in cap. quoniam. ut lite nō cont. quòd ubi aer eſt infimum & peſtifer,

peſtifer, poteſt beneficiatus ſe abſentare à beneficio, nec debet procedi contra eũ ad priuationem, ſed debet expectari quouſque ceſſet impedimentum. Facit text. in clement. ne in agro. §. ſanè. de ſtatu monachorum. iuncta gloſ. in uerbo, rationali. Et ita in genere reperitur iſte caſus deciſus in concilio Baſilienſ. titulo de pacificis poſſeſſoribus. à quo ſumpta fuit iſta regula, ut ſuperiùs in proœmio diximus. in quo quidem concilio excipitur caſus hoſtilitatis, uel aliud legitimum impedimentum. Eſt bene uerum, quòd taliter impeditus, debet de hoc proteſtari, & poſſeſſori intimari facere, iuxta formam clē. cauſam. de electio. Tamen hoc intelligi debet in caſu, in quo poſſit fieri intimatio. Nam ſi eſſet actor incarceratus, uel uidetentus, excuſandus eſſet, per nota. per Abb. in ca. cùm M. de conſtitu. & c. 1. q̃d metus cauſ. & not. Bal. in l. ſi repetendi. C. de condict. ob tur. cauſ.

Sed in caſu, in quo perſona impedita non fuiſſet, eſt dubium, nunquid talis proteſtatio hodie ſit neceſſaria, quia licet in dicto concilio ſtatuatur hoc eſſe neceſſarium: tamen Romani Pontifices in ſuis regulis Cancellariæ hoc non receperunt, ſed potiùs uiſi ſunt illud relinquere ſub diſpoſitione iuris communis. arg. l. cōmodiſſimè. de liber. & poſthum. Et de iure communi regulariter non eſt neceſſaria proteſtatio impedimenti extraiudicialis, quia ſine ea excuſatur impeditus, licet poſſit aliquando de bene eſſe fieri, & ad cautelam. l. ſi cum ipſe. ff. de excuſat. tut. c. ex inſinuatione, de appellatio. de quo Bar. in l. ſenatus. ff. de offi. præt. & c. plerunque. de reſcrip. ubi Abb. & Petrus de Ancha. in ca p. cupientes. §. q̃ ſi per uiginti. de elect. lib. ſexto. de qua quidem proteſtatione, nunquid neceſſaria ſit, latius in regula de annali, quæſt. 75. & ſequen. dixi.

Aduertendum tamē eſt ulteriùs, quòd allegans impedimentum ad effectum, ut audiatur contra regul. debet illud probare. ut eſt deciſ. 3. in ti. de iureiur. in antiq. aliàs eſt nu. 303. & hoc tenet Innoc. in c. ex tranſmiſſa. in prin. de præſcrip. & eſt tex. in l. 2. §. quod diximus. ff. ſi quis caut.

Quomodo autem probari debeat impedimentum, deciſio prædicta dicit, quòd quando præſumptio uerisimilis eſt ꝑ impedimento, ſufficit illud probare propoſito iuramento: aliàs tamen plenè probari debet, ex quo agitur de præiudicio tertii, ut tradit Fely. in c. ſi pro debilitate. col. penult. de offi. deleg. & Moder. Mediolan. in c. ſciſcitatus. in fin. de reſcript. & in c. cùm ſit Romana. in 1. colum. de appel. Et iſta omnia de plano procedunt, quando quis petit ſe admitti per uiam reſtitutionis ad agendum contra regulam eum excludentem. ubi uerò quis admittitur per uiam gratiæ, ſecus eſt ut puta quando quis petiit prorogationem iſtius regu. fortè ad annum. Nam licet in prorogatione dixerit ſe illam prorogationem petere, ꝓpter impedimenta belli: non tamen adſtringitur ad probandum illa. Ita hodie 18. Febr. 1538. fuit concluſum ꝑ Dominos in una Toletana Abbatię ſancti Vincentii coram D. Io. Paulo Ptolomæo. Ratio fuit, quia ex quo papa gratioſè conceſſit prorogationem infra tempus regulæ, quam ſine aliqua cauſa nemini ſolet denegare, expreſſio eorum, quæ ſi tacita fuiſſent, nihilominus papa concederet, etiam ſi ſit falſa, non uitiat conceſſionem, ut eſt deciſ. 350. incip. Nota quòd illa poſt Inno. in c. in noſtra. in fi. de reſcri. & in c. cùm noſtris. de conceſ. præbend. Egid. deciſ. 4. & deci. 115. Et præſertim in d. caſu, ubi ſi papa prorogationem non conceſſiſſet, poſſet actor agere contra poſſeſſorem, cū eſſet infra tempus triennii.

QVAESTIO LVIII.

QVæro, quid important iſta uerba poſita in text. uidelicet, Super beneficiis ſic poſſeſſis nequeant moleſtari? &c.

SOLVTIO. Omittendo illam diſputationem, de qua inter Doct. an prohibitio moleſtiæ intelligatur de iudiciali, uel extraiudiciali, de qua latè per Fely. & Mod. in c. cauſam. de reſcript. & in cap. in præſentia. de probatio. ubi latè Andr. Sicul. nu. 13. inſiſtit, ut ego latiùs dixi poſt Moder. in cap. ad noſtram. el 1. de iureiur. qui quidē text. fuit mihi per R. Patres, Dominos meos auditores Rotæ, aſſignatus, in punctis publicæ diſputationis auditora

tus

tus mei.dic 7.Maii.1529.ſuper quo latiſ
ſimam diſputationem compoſui.

Ad prop. redeundo, dic ꝙ quo ad effe
ctũ iſtius reg.ille dicitur moleſtare poſſeſ
ſorẽ,q̃ de iure, uel de facto iudicialiter,
uel extraiudicialiter, quouis modo inquie
tat eũ, ẽt ſi uerbaliter hoc agat,negãdo il
lũ habere titulũ,ut tradit Iaſ.in l. ſi prius.
in 5.& 6.col.ff.de ope.no.nunt. Et hoc in
telligitur tam in petitorio, quàm poſſeſſo
rio, ut dicunt in terminis Modern. in tra
cta.beneficii.in 3. parte.q.21. ubi latè exa
minant iſtam regulam,& dixi ſuperiùs in
alia q.Et hoc in ratione conſiſtit, quia pa
pa hic mandat non moleſtari. Et tamen
hæc uerba.Non moleſtari,ſeu, Nõ inquie
tari,idem important de iure canonico,q̃d
ſilentiũ imponere ſecũdũ Bal.in l.2.C.ne
fil.pro patre.Et ſilentiũ imponere, nihil
aliud eſt,quàm audiẽtiã denegare.ca. 1.§.
ſi quis autem.de pac.Cõſtã.& l.1.§.quod
ait.ff.de aleat per quæ iura dicit Bal.in d.
ca.2. quòd paria ſunt, ſilentiũ perpetuũ
imponere,& audientiam perpetuo dene
gare. Et ſunt tãtæ potẽtiæ hæc uerba,ꝙ ſẽ
tentia imponẽs perpetuũ ſilentiũ, uel au
dientiã denegãs,eſt diffinitiua,& trahit ſe
cum executionẽ ipſo facto, nullo medio
interueniente,ut dicit Bal.in l.1. §.fi.ff. ſi
quis in ius uoca.non ierit.Innoc. & Ioan.
And.in c.cum noſtris.de conc.præb. Facit
text.in cap.dilecto.in fi.de præbend.& in
ca p.eccleſia.de cauſ.poſſeſ.Vnde ille, qui
prohibetur inquietari,uidetur iuſſus per
petuò ſilere,ita quòd non poterit audiri,
ſi uelit aliquid contra titulum dicere,ſiue
per uiam actionis,uel in integrum reſtitu
tionis,ſiue alterius cuiuſcunque proſecu
tionis, etiam per uiam replicationis, ut
Alex.dicit in conſil.36.1.uolumi.Et tradit
notabiliùs idem Alexandr. in pulchro ca
ſu,in conſilio 151. uiſo themate. & conſ.
104.uiſo proceſſu.in 2.uolum.Et ſecundũ
hoc poteſt inferri,quòd triennalis poſſeſ
ſor eadem debet ſecuritate gaudere, qua
gaudet præſcribens per 40.annos, per ea
quæ Alex.ibi adducit, & reaſſumunt Mo
der in tract.præſcrip.fol.38.col. 1.q̃d erit
perpetuò notãdũ cõtra illos,q̃ dicũt trien
nalẽ poſſeſſionẽ præſcriptioni nõ æqui
pollere. Et ꝓ iſta opinione põdero illud
uerbũ,Nequeãt,poſitũ in tex.hic:ꝑ quod
tollitur iuriſdictio,adeo ꝙ acta, ſententia
iudicis.& inde ſequuta,in contrarium nõ
ualent:ut dicit Bal.in l. cum dubium. col.
fin.C.de legib. & in l. cum lege.ff.de teſta
ment.& idem dicit Bal.in d.§. ſi quis autẽ.
Nã d.uerba, ex quo ſunt priuatiua, de na
tura ſui tollunt omnem potentiam, ut di
cunt Arc.& Io.And.in nouella, & in c.cũ
plures.de offi.deleg. li. 6. Et adeò hoc eſt
uerum,ꝙ dicit hic gloſsator in quinta col.
uerſi.& ex hoc conſului,ꝙ iſta uerba,Nec
moleſtari,adeò omne impedimentum tol
lunt, ꝙ poſseſsori dant titulum ut tenuit
Rota in vna Portugal.de Vallada, in qua
ita pronuntiauit Gaſpar Auditor, ut hic
per eum.Tamen ego de hoc multum du
bito,per ea quæ dicam hic in calce iſtius
quæſtionis.Et ꝙ iſta uerba, Non moleſta
ri,abſolutè intelligantur de omni mole
ſtia,ſunt plura iura.In primis text.in c. 2.
in fi.ibi,Non eſse moleſtandos,de præſcr.
lib.6.& bonus tex.in l.fi.in uerſic. nullam
moleſtiam,uel inquietitudinem. C.de ſu.
pat.lib.11.& in c.licet.in fi. de prob.& in
de c.1.ſtatu mon.& in l.Aurelius. in prin.
& §.Gaio.ff.de li.leg.Facit etiam text. in
c.ex parte Adæ.de teſtib.& in c.audita.de
reſtit.ſpol.& in c.dilectus.de ſimon. & in
l.j.C.de nundi. Et iſta omnia procedunt,
quando ſubiecta materia & generalitas
uerborum hoc innuunt:quia tunc clarum
eſt,uerbum Moleſtia, de omni perturba
tione debere intelligi,ut dicunt notabili
ter Moderni Mediol.in ca.ſciſcitatus.in 4.
notab.per illum tex.de reſcr.& eſt notabi
lis deciſio Rotæ 18.in titulo de reſti. ſpol.
in nouis,quam plures ſequuntur,ut ibi di
xi. Et eam nouiſſimè ſequuti ſunt Domi
nì mei,in vna Bracharen. parochialis San
ctorum Fauſti & Cypriani, corã Reuerẽd.
Dom.Io.Paulo,de menſe Iunio 1538. Cũ
igitur in iſta regula ſint uerba prægnantia
cõcludendũ eſt,intelligi debere hoc uerbũ
Moleſtia,gñaliter de omni inquietatione.

Et iſta declaratio facit ad plures quę
ſtiones examinandas inferius.Et uerba hu
iuſmodi,Non moleſtari, reſpiciunt litem
antiquam.Hoc enim colligitur ex uerbis
regulę Calixti, quæ habebat alia uerba,
quę non ſunt hodie in modernis regu
lis.

lis. Nam dum tex. hic dicit, dummodo in beneficiis huiuſmodi, ſi diſpoſitioni apoſtolicę ex aliqua reſeruatione generali in corpore iuris clauſa, reſeruata fuerint, ſe non intruſerint, &c. in reg. Calixti ſequebantur iſta uerba: Et cauſæ ſuper ipſis beneficiis, ab anno proximè tranſacto, proſecutæ non fuerint, ſuper beneficiis taliter poſſeſſis nequeant moleſtari, &c. Ita quòd illa moleſtia reſpicit litem præteritam: quam ſi non proſequebatur, prohibetur moleſtari. Poſſunt etiam reſpicere futuras impetrationes, eùm etiam illud moleſtia appelletur. Nam impetrãdo contra aliquem poſſeſſorem triennalem, dicitur moleſtari, ut in l. fi. C. ne lite pendent. & in l. ſi quis maior. ubi latiſſimè recet. C. de tranſactio. Et licet uerbum Moleſtia, largo modo capiat omnẽ moleſtiã, & in poſſeſſorio: illud tamen nõ procedit quo ad iſtam regul. quæ non habet locũ, quando agitur poſſeſſorio, ut ſuperiùs in alia quæſtione eſt dictum: ſed procedit tãtùm in petitorio, & circa illud dicit regula, non debere poſſeſſorem moleſtari. Eſt etiam aduertendum, quòd moleſtia iſta intelligitur, reſpectu actoris impetrantis, ſecundum glo. notabilem in ca. cùm olim. de cauſ. poſſ. & propr. not. Bal. in c. ex conqueſtione. de reſtit. ſpol. Secus uerò eſt reſpectu ordinarii, cui non obſtat iſta regula, nec illi ſilentium imponitur. Nam poteſt ordinarius, etiam poſt triennalem poſſeſſionem, amouere poſſeſſorem ſine titulo, & alteri conferre, quia ordinario non obſtat regula, ut in terminis dicit Felyn in capitulo ſicut. in 16. columna de iudic. & in capitul. licet Heli. de ſimo. & in ca. illud. de præſump. poſt Abb. in cap. dilecto. de præbend.

Ex quibus omnib. facio iſtam concl. ꝙ licet uerbũ Moleſtia, generaliter de omni moleſtia intelligatur, ut dictum eſt: tamẽ in iſta regula nõ intelligitur generaliter, ſed reſpectu tituli tantùm. Sed ſuper poſſeſſorio, triennalis poſſeſſor moleſtari poterit, ut dictum eſt ſuperiùs. q. 11.

In contrarium tamen, ꝙ moleſtiæ prohibitio in dubio intelligatur de poſſeſſione tãtùm, & nõ in petitorio, uidetur text. in c. licet cauſam. de probat. Sed ad illum text. poteſt reſponderi, quòd ibi fuerat actum poſſeſſorio retinendæ: propterea illa uerba impoſitionis ſilentii, & ſic moleſtię, poſſeſſorium tantùm reſpiciunt: quia ſententia refertur ad id quod eſt petitũ, ut in l. ſi quis. ff. ad exhiben. & ibi gloſ. & Bar. & in l. ſi ut proponis. la. 1. C. quo. & quãdo iud. Sed extra illum caſum ſilentii impoſitio reſpicit poſſeſſorium & petitorium, ut probatur in ca. dilecto. in fi. de præbend. & in c. eccleſia. de cauſ. poſſ. & propriet. & in cap. 1. in fin. de conceſ. præbẽd. lib. 6. & ſecundũ hoc poſſet defendi dictũ Gloſſatoris hic, quòd iſta uerba, Nequeant moleſtari: ſi utrunque comprehendunt, poſſeſſori triennali titulum dare uidetur. Ex quo infertur, quòd triennalis poſſeſſor, etiam contra ordinarium ſe defendere poſſet.

Tamẽ iſtis non obſtantibus, contraria opinio eſt uerior, uidelicet quòd iſta regula ſecundum interpretationem Rotæ, nõ dat titulũ, ſed tãtũ exceptionẽ, & ideo ordinarius nõ prohibetur cõtra triennalem de titulo inquirere. Ita tenent Felyn. & communiter Moder. in d. cap. ſicut. & in aliis locis ſuperiùs allegatis. Et ꝙ iſta opinio ſit uera, uidelicet, quòd iſta regula nõ det niſi tãtũ exceptionẽ, ꝓbo manifeſta ratione: quia dicta uerba, Nequeant moleſtari &c. hic poſita, ſunt ꝓhibitiua, ex quibus reſultatũ unũ dictũ ubiq; adprobatum, ꝙ quãdo lex aliquid uetat ad cõmodum illius, cui fieri aliquid uetatur, tunc ex illa lege non competit illi in fauorẽ, cuius ꝓhibitio facta fuit, niſi ſola exceptio. Iſta eſt doctri. Bart. communiter ad probata in l. 1. in 2. colu. uerſic. quãdoq; lex uetat, &c. nume. 5. ff. de condict. ex leg. & in l. 1. ff. ad Macedo. & in l. 1. ff. ad Velleia. Sed in caſu noſtro, prohibitio moleſtiæ, ꝓ iſtã regulã in fauorẽ triẽnalis poſſeſſoris inducta fuit: ergo illi tãtũ cõpetet exceptio, & nõ actio, & ſic nõ acquirit illi ꝑ iſtã regulã titulus: qa ſi titulus acquireretur, agere poſſet. cuius cõtrarium ex ſuperiùs dictis probatur.

Concludo igit̃, regulã iſtã tãtũ exceptionẽ producere, quæ nõ impedit ordinariũ inquirentẽ. Itẽ, ꝙ illa prohibitio ſolũ operatur, quando triennalis poſſeſſor ſine titulo

titulo moleſtatur, nō autē ſuper poſſeſſio ne, p ea, quæ ſuperiùs diximus, in quæſt. 11. Ex quibus infertur, quòd iſta uerba, Nequeāt moleſtari, hic poſita, attenta ſub ſtricta materia iſtius reg. non concernent poſſeſſorium. prout in dicto c. dilecto. cum aliis ſuperiùs allegatis, ſed petitoriū tantùm. quod not.

QVAESTIO LIX.

QVæro, an poſſeſſio capta per amicum ſine mandato, cum titulo colorato, poſſit inde ad duos annos p dominum ratificari: itaque poſt ratificationē, dominus poſſidens ulterius per annum, efficiatur triennalis, in præiudicium medii impetrantis à papa?

SOLVTIO. Hodie 14. Decemb. 1537. in una Regien. canonicatus & præbendæ, coram R.D. Raynaldo, fuit p maiorē partē Dominorū cōclusum, q nō: qa ratifica to tali caſu nō pōt fieri in præiudiciū tertii, niſi ratificātis, ut tradūt Doctor. post gloſſ. in cap. ratihabitionem. & cap. ratum de reg. iu. li. 6. & Iaſ. in l. filio, quē pater. co lum. 1. de libe. & poſth. cum ſexcētis con cord. cōgeſtis p Deciū in l. ſemper q non phibet. colu. fi. ff. de regul. iur. Et ideo poſ ſeſſio incipiet à die ratificationis: & fic ex nunc, nō autē ex tunc, præſertim, qa tē pore quo amicus accepit poſſeſſionē, do minus non habebat animum poſſidendi, & poſſeſſio capi nō poteſt ſine animo & corpore. Et per hoc poteſt decidi alia quæſtio. quæ pendet modò, de menſe Maio, 1538. in una Salamantina capella niæ, corā R.D. Ioanne Mohedano. in qua quidam Petrus Sarmiente commiſit cau ſam contra Ferdinādum Alphonſi, poſſeſ ſorem, & quidam aſſertus procurator dicti Petri obtinuit decretū citationis, quæ executa fuit cōtra d. Ferdinandū. Poſt cu ius executionem d. Ferdinandus triennio poſſedit, deinde poſt triennium d. Petrus Sarmiento ratum habens quicquid factū fuit per aſſertū pcuratorē ſuū, proſequi tur cauſam cōtra dictū Ferdinandū poſſeſ ſorē, qui excipit de iſta regula, & fuit du bitatum quid iuris? Tandem domini re ſoluerūt locū eſſe regulæ, per ſupradicta, & p illa fundamēta, quæ ſcripſi ſuper regula de annali, quæſt. 49. niſi fuit deciſus idē caſus in una Tude. coram R.D. Ioan. Clerici, ut ibi dixi.

QVAESTIO LX.

QVæro, an poſſeſſor triennalis, cum titulo tantùm colorato, poſſit agere poſt trienniū, cōtra habentē uerū titulū, ad recuperationem aliquorū fructuū per ceptorum?

SOLVTIO. Dicendum uidetur, q non: quia licet triennalis poſseſsor, cum titulo colorato fructus legitimè retinere poſſit, & agentem exceptione iſtius regulæ repellere: nō tamen agere poterit: quia iſta regula nō defendit niſi poſseſsorē, & ad hoc concedit tantùm exceptionē, ſed in petitorio nihil tribuit, ut ſuperiùs. q. 58. probaui, per doctr. Bart. in l. 1. nume. 5. ff. de condic. ex lege. Itaque ſi triennalis poſseſsor, ſub pretextu ſuæ poſſeſſionis triennalis contra habentem uerum titulū agere uellet, & ille ſe ex titulo uero defenderet, certè ſuccumberet, quia oportet eum de titulo meliori docere, quem ſola poſseſſio triennalis producere non pōt: quia & Fely. & alii, tam in c. illud. de præ ſump. quàm in c. ſicut. col. 16. de re iud. & in cap. licet. de ſimo. dicunt regulā iſtam neminē in petitorio iuuare, ſed tātū exceptionem producere.

Poſset tamen unus caſus conſiderari, in quo licet triēnali poſseſsor eſset, actor poſset priuilegio iſtius regulę uti, per uiā replicationis, ut quando contra uſurpatorē, & ſine aliquo titulo intruſum, & uſurpatorem alicuius partis fructuū ageret. Nā propterea, quòd triennalis poſſeſ ſor omnes fructus non poſſideat, non deſinit eſse pacificus, quia ſufficit eum maiorē partem poſsediſse, iuxta not. in cap. commiſsa. de electio. libr. 6. & in capitu. de multa. per Abb. & alios de præbend. ut latiſſimè dixi ſuperiùs in alia q. Si igitur triennalis poſseſsor, contra illum intruſum ſine titulo ad illos fructus ageret, & intruſus de non legitimo & ſufficienti tit triēnalis poſseſsoris excipereret (nā coloratus titulus nō eſt ſufficiēs neq; ad agendum ſatis firmus) poſset hoc caſu, ut opinor,

opinor, triennalis replicare titulum illum coloratum, cum triennali poſſeſſione coniunctum, ad recuperandum fructus ab illo uſurpatore nullum titulũ habenti, ſufficere: quod non ſufficeret, ſi triennalis cum intruſo habenti bonum titulum concurreret: quia tunc oporteret de ueritate tituli, ad effectũ canonizationis diſcutere, & ſtante bono titulo alterius, coloratus titulus triennalis poſſeſſoris canonizari non poſſet. Imò ſi alius titulus non eſſet, ille titulus coloratus nunquam canonizari debet, licet in iſto caſu ſufficiat, quo ad iudicationem fructuum ipſi triennali faciendam.

QVAESTIO LXI.

QVæro, quomodo intelligantur ultima uerba iſtius regulæ, uidelicet, Antiquas lites penitus extinguentes?

SOLVTIO. Iſta quæſtio eſt multùm neceſſaria ad iſtam regulam, & pẽdet modò in Rota coram me, in cauſa Conchen. præſtimoniorum inter Ioan. de Morillas ex una, & Garſiam de Villareal. Sed intellectus uerborum eius eſt ualde difficilis. Nam d. Iacob. Simonetta, auditor omniũ antiquior, & fortè etiam curioſior, dixit ſe pluries audiuiſse à maioribus ſuis, qui hoc idem à prædeceſsorib. ſui etiam habuerant, iſta uerba nunquam intellecta fuiſſe: quinimo ſæpius interrogaſſe Reuerendiſ. d. Laurentium Cardinalem Sanctorum Quatuor, uirum certè longo uſu & doctrina ſingulariſſimũ, qui ſæpe huiuſmodi regularum editionibus interfuit: & reſpõdiſſe, ſe ignorare quid illa uerba pręſe ferrent, ſed ea prout à maiorib. quaſi per manus recepit: ita prout iacent deſcribi permiſit. Et Gloſſator hic etiam dicit ſe ſuper intellectu iſtorum uerborum interrogaſſe doctos & practicos curiales, & præſertim Nicolaum de Caſtello tunc aduocatum, & Antonium de Eugubio practicum, & antiquum cauſarum procuratorẽ, qui ſibi dixerunt, illa uerba non intelligere, nec putabant unquã intellecta ab eiuſdem compoſitoribus fuiſſe. Itaque dici poteſt, hoc dubium eſſet ueluti illud Gordii uinculũ tota Aſia celebratiſſimũ, tot etiam ſeculis inextricabile. Quod qui ſoluiſſet (ut erat apud incolas frequens opinio ex oraculi uoce) tota Aſia potiri debebat, ut autor eſt Arrianus, & Qu. Curtius, rerum geſtarum Alexan. libro tertio. Verùm quia nihil in rerum natura eſt ita difficile, quod non labor aſſiduus & induſtria conficiat, decreui pro tenui facultate mea, in hoc tam ancipiti & difficili paſſu neruos intendere: non, quòd me ſperem aliquid aſsequi, quod non priùs & meliùs maiores noſtri cogitauerint: ſed quod ſatis eſt, mihi conſuluiſſe arbitrabor, ſi rem ipſam explicem clariùs, diſſeram copioſiùs, quàm per alium hactenus factũ fuerit. Nam, ut opinor, iſta uerba, Antiquas lites, &c. ſeptem, uel octo intellectus, ſeu interpretationes recipere poſsunt, quorũ aliquos Gloſsator hic confusè & inuolutè ennarrat. Ex quibus omnibus duos tantùm Rota adprobauit. Et ideo ut omnes ſuo ordine diſcutiantur, rem aggredior. Antiquas lites ſuper illis motas penitus extingnentes, &c.

Primus igitur intellectus iſtorum uerborũ fuit, quòd iſta uerba de litibus motis cõtra poſseſsorem, ante poſseſſionem triennalem intelliganrur. Nam ſi poſt illã litem poſseſsor, abſque aliqua moleſtia triennio pacificè poſsedit, illa triennalis poſseſſio ſequens, lites illas anteriores extinguit. Sed aduertẽdum, quòd iſte intellectus non uidetur uerus, non ſolùm quia contra illũ intellectũ Rota bis iudicauit, refert hic Gloſſator, ſed qa aliis motiuis & rationibus ſubſiſtere non poteſt.

In primis quia ſtante iſto intellectu, ſe quereretur hoc inconueniens, quòd regula iſta ius quæſitum lit. pend. tolleret. quod tamen ipſe idem ſummus põtifex, iſtius regulæ conditor, hoc ſuperiùs per aliam ſuam regulam prohibuerat. Debent ergo uerba generalia iſtius regulæ taliter interpretari, ut quo ad fieri poſſit, iuri communi conueniant, in cap. cauſam. de reſcript. Et in dubio, talis debet præſumi papæ illius cõditoris mens & intentio, qualis eſt iuris, ut uidelicet, nemini præiudicium, nec iniuriam faciat, ut tradũt Bal. Ale. & Iaſ. in l. ex facto. ff. de uulg. & pup. poſt Inno. in cap. quoniam, ut lite non cõteſt. Non enim inde iniuriæ oriri debẽt, unde

iura

iura naſcuntur,ut dicitur in c.qualiter.de
acc.& in l.meminerint.C.unde ui. Quòd
autem ex tali intellectu,ſiue interpretatio
ne regulæ ius quęſitum tollatur,exemplo
probatur. Nam ponamus me impetraſſe
beneficium ex iuſto titulo, ex quo mihi
ius uerum reale,& indubitabile competit
uigore cuius Titium poſseſsorem adhuc
non triennalem in iudicium traxi. Certè
attento prædicto intellectu, ab iſto bono
& uero iure meo excludor,ſi per trienniū
prædictam litem non proſecutus fuero,
&Titium poſt litem per me motam trien
nio poſſidere permiſero.Quod quantum
in beneficialib.prohibeatur,nemo non in
telligit,cùm ſatis notum ſit,in beneficiali
bus quem a ſuo bono iure, ſolo temporis
curſu excludi non debere,c.1.& 2.de reg.
iur.lib.6.& c.ex frequẽtib.de inſt. tradit
Bart.in l.ſolent.§.fi.col.fin.ff.de off.proc.
quod Rota tenuit in duab.cauſis: ut refe
ro in reg.de non tol.iu.quæſ.q. 5. nu. 13.

Præterea,ex prædicto intellectu ſequi
tur aliud abſurdum, ꝙ impetranti, fortè
legitimè impedito infra triennium litem
proſequi, tollitur ius quæſitum ſine cau
ſa,contra dictam regulam,& l.2.§.ſi quis
a principe.ff.ne quid in loc.pub.& c.ſatis
peruerſum 56.diſt. Item ſequitur etiam
aliud inconueniens,ꝙ is, qui nullum ius
habet, triennali poſſeſ.bonum ius haben
tem excludet.Itaque hoc caſu melioris cō
ditionis erit iniquus poſſeſſor, quàm bo
num ius habens:contra tex.in c.cum,qui.
de præb.lib.6. qui tantò diuturnior eius
poſſeſſio probatur,tantò grauius puniri
deberet per rationem tex.in c.fi. de præſ.
Cui etiam intellectui refragatur deciſio
Rotæ iam diuturno patrum uſu &conſen
ſu comprobata,in ti.ut li.pend. in no. de
ciſ.10.quæ diſponit litem ſemel incœptā
nunq̄ in Rota niſi per ſententiam finiri.
Ex qua ſequitur,ꝙ lite pendente poſſidēs
pacificus poſſeſſor dici non poteſt, & per
conſequens uti priuilegio iſtius regulæ
non poterit.Reiecto igitur iſto intellectu,
alius perquirendus eſt.

Secundus igitur intellectus regulæ eſt,
ꝙ illa uerba,Antiquas lites,&c.intelligan
tur de litib.motis contra triennalem poſ
ſeſſorem poſt triennium, antequam reg.
ederetur, quæ poſtea edita regula, caſſan
tur.Iſte intellectus fundatur ex ſerie uer
borum regulę,inquantum ſuperius dixit,
Super beneficiis taliter poſſeſſis, &c. &
paulò poſt dicit, Impetrationes de bene
ficiis ſic poſſeſſis, &c.deinde ſubdit ulti
mo loco, Lites ſuper illis motas penitus
extinguentes. Ex quo ergo ſuperius reg.
ſemper loquuta eſt de beneficiis triennio
poſſeſſis,& poſtea dicit lites ſuper illis de
bet intelligi ſuper illis ſic triennio poſſeſ
ſis,ut iſta relatio,cum eadem qualitate fie
ri cenſeatur,iuxta doct.Bart.in l. Iuſta. in
princ.ff.de hær.inſt.& Bal.in l.fi. C.de im
pu.& aliis ſubſt.reg.enim intendit pacifi
cos poſſeſſores triennales tā per exceptio
nem reſpectu futuri temporis, quàm per
extinctionem litis,reſpectu præteriti, tue
ri ac defendere.

Iſte intellectus fuit antiquorum aduo
catorum,cui magis adhærere uidebantur
uerba regulæ Calixti,quàm iſtius regulæ,
ut dixi in præfatione iſtius regulæ.Et iſtū
intellectū,ultra Gloſſatorem hic, reperio
plures Doctores,diuerſis temporib. in ua
riis cauſis tenuiſſe.Nam Ant.de Caphare.
& Ludouicus de Interāne,egregii aduoca
ti,in cauſa Salzburg.præbendæ, iſtum in
tellectum ſunt ſequuti.Et idem Antonius
eundem intellectum tenuit in cauſa Ma
clouie.eccleſiæ de S.Iuuato, quem in alia
cauſa Ioach.de Narnia eſt imitatus.

Sed iſte intellectus reprehenditur ex
parte Garſiæ,in dicta cauſa Conchen. nūc
pendente coram me, ꝙ non ſit uerus, ex
eo,quia ſi regula intelligatur de litib.poſt
triennalem pacificam poſſeſſionem mo
tis,fruſtra ponerentur illa verba,Antiquas
lites, &c. quæ præſupponunt lites ante
triennalem eſſe motas, non poſt trienna
lem.Nam ſi papa de illis intellexiſſet, di
xiſſet lites poſt triennalem poſſeſſionem
motas,& non dixiſſet,Antiquas lites peni
tus extinguentes. Verùm quia illud uide
batur ſuperfluum,omiſit, quia poſt trien
nalem poſſeſſionem, non oportet extin
guere lites,cum hoc ipſum ſit priuilegiū
ipſius triēnalis poſſeſ.lites extinguere,&ſi
lentiū perpetuū imponere, ut patet ex il
lis uerbis,Nequeant moleſtari. quod idē
ſignificant,ut dixi ſup.in q.58. Nā ſi poſt

triennium completum regula permitteret moleſtari, non bene quadraret prohibitio quæ locum habet ipſo eodem momento, quo finitur triennium. Moleſtia igitur & lis debet præſupponi ante triennium, quæ poſt triennium prohibetur etiam in futurum, & lis præterita extinguitur. Et tunc bene quadrant uerba regulæ, Anti quas lites penitus extinguentes. Et ideo ad alium intellectum ueniamus.

Tertius intellectus iſtorum uerborum colligitur ex regula Hadriani licet extin cta per eius obitum, ut uidelicet iſta uer ba intelligantur de litibus motis, per præ deceſſores contra alios poſſeſſores, uel per alios contra ipſos: Secus, ſi ipſi triennales poſſeſſores litem mouiſſent ſu per beneficio contra alios, & ſic feciſ ſent ſibi beneficium litigioſum. Nam licet poſtea poſſederint dictum beneficium per triennium, regula ipſis, qui litem mo uerant, non ſuffragatur. Iſte intellectus ſu mitur ex uerbis dictæ regulæ Hadriani. Poteſt tamen ſumi arg. ex lege reuocata, uel correcta ad intellectum alterius legis, iuxta doctrinam Bar. in l. 1. ff. de coniung. cum emancip. lib. & in l. fi. ff. de falſ. Nam non eſt nouum, ꝙ leges poſteriores per antiquas etiam reuocatas declarentur, uulg. l. non eſt nouum. & l. nam & poſte riores cum ex actu nullo uoluntas & mēs diſponentis colligatur, & declaretur, uul. l. fi. ff. de reb. eod. Pro iſto intellectu uide tur dictum Nicol. Milis antiquo auditoris in uerbo, lite pendente, quo ad litigan tem, &c. ubi tenet, ꝙ lis inter alios non fa cit beneficium litigioſum quo ad tertiū, qui non eſt in lite, ut ibi optimè probat, & dixi ſuperius in alia q.

Sed iſte intellectus non uidetur poſſe ſubſiſtere, ex eo, quia iſta regula generali ter lites motas extinguit: debet ergo de omnibus litibus generaliter intelligi, tam de litibus motis per ipſos prædeceſſores contra alios, quàm de motis per ipſos triē nales poſſeſſores, abſurdum enim eſt di ſtinguere, ubi lex non diſtinguit. c. ſolitæ, de maior. & obed. cum uulg. Et licet ma ior ratio ſit in poſſeſſore triennali mouē te litem, quàm in alio, per ea, quæ Rom. tradit in conſ. 330. in 1. col. illa tamen dif ferentia eſt per plus, & minus, quòd non facit rem ipſam in ſubſtantia dif ferre, ut in l. fi. ff. de fundo inſtru. not. Bar. in l. 1. ff. de act. & oblig. lex enim generalis comprehendit utrunque caſum licet, ma ior ratio militet in uno caſu, quam in alio, ut eſt tex. iuncta gl. in l. unica in uer bo, ſponſam. C. de rap. uir. facit cle. i. cum gl. de reſc. Et ſolet ad hoc allegari no. tex. in l. §. quod aūt. ff. de aleat. & per hoc ui detur tñſum ad motiua ſuperius facta.

Non obſtat regula Hadriani ponderata ſuperius: quia ſi illa recte ponderetur, potius probat oppoſitum: quia illa uer ba, uel per eos motas, poſita in dicta regu la, inferunt manifeſtè, ꝙ ſiue lites fuerint motæ per prædeceſſores contra poſſeſſo res triennales, ſiue per eoſdem poſſeſſores contra alios, ꝙ huiuſmodi lites extingun tur, & ſic uerba dictæ regulæ faciunt in contrarium.

Non obſtat regula de annali non ſuf fragari poſſeſſori, qui conſenſerint priua tioni: quia reſpōderetur cauſam non eſſe ſimilem, ex eo, quia ibi uiſus eſt renuntia re omni exceptioni, per quam eo non ſol uente, poſſet impediri priuatio, ex quo illi conſenſit, & uolenti & ſcienti non fit iniu ria, ut in c. ſcienti, de reg. iur. lib. 6. Et ideo illa non faciunt ad profitum caſus noſtri, & ita in terminis iſtum intellectum repro barunt quidam Mod. Sab. in quadam apo ſtilla ad iſtam regulam, ubi reſpondent ad deciſ. 75. in no. procedere in odium atten tatorum, alias ſecus.

Quartus intellectus ad iſta uerba datur ut extinctæ lites antiquę intelligantur hic quæ motæ fuerunt per decem annos ante triennium: ſecus de litibus minori tem po re introductis, quia illæ antiquæ lites di ci non poſſent, quod factum uidetur pro pter negligentiam deſerentis litem ante decem annos, ut ſit litium finis, quod ex dictis d. Guliel. dicentis hoc alias in Rota in cauſa Giennen tentum fuiſſe compro bari poſſet, uidelicet litem cenſeri ſpatio decem ann. deſertam. arg. glo. in clem. i. in uerbo proſequatur, ut lit. pend. & in l. per egre. ff. de acq. poſ. Et tenendo iſtum intel lectum uerbum antiquas, hic poſitum, ex poneretur pro litibus longi temporis, iux ta

ta tex.& quæ ibi notat Dom.poſt Arch.& Ioan.And.in c.1.de ſepult.lib.6.Et Præp. in c.1.in pri.in notabilib.qui feu.da.poſſ.

Sed iſte intellectus eodem morbo laborat,ex eo,quia contra illum obſtat deciſ. 411.in no. quæ uult litem in curia non finiri,niſi per ſententiam, & exponere uerbum antiquas,ideſt, longas eſt etiam quędam extorta interpretatio. Nã iura allegata pro iſta expoſitione non faciunt ad rẽ, quæ loquuntur in caſibus ſuis, ubi ſubiecta materia hoc ſua debat,ſed hic ſubiecta materia non eſt talis ut cogat nos ita exponere,igitur,&c.

Quintus intellectus, qui uidetur diuerſus a tertio intellectu ſuperius dato, fuit cuiuſdam Iacobi de Rizonibus abbreuiatoris,ut refert Gloſſ.hic, uidelicet, ꝙ iſta regula intelligatur de litibus motis cum anteceſſore:ſecus cum iſto poſſeſſore, qui poſſedit per triennium cui nunquam fuit mota lis. Et ideo res inter alios acta non debet iſti ſucceſſori & poſſeſſori nocere, qui uidetur habere bonam fidem.

Sed iſte intellectus etiam non ualet, ex eo,quia ſi beneficium eſt litigioſum, tranſit cum uitio ſuo, ſicut lepra ſequitur leproſum,ut in l.2. C.de litig. & Not. Milis in uerbo,litigioſum,&etiam illi obſtat deciſ.10.ut lit.pend.in no.& aliis rõnib.illum reprehendit Gloſ hic qui uideri põt.

Sextus intellectus eſt,ut reg.intelligatur de litib.antiquis motis extra curiam,quas hic papa extinguit,ſecus de litibus motis in curia,in quibus poteſt procedere præ dicta deciſ.411.in no.

Etiam intellectus iſte eſt diuinatiuus: quia reg.& deciſ. indiſtincte & generaliter loquuntur: & ita per curiales intelliguntur, & quia eadem eſt ratio in litibus extra curiam,ſicut in curia, cum utroque modo beneficium efficiatur litigioſum.

Septimus intellectus datur, ꝙ iſta reg. intelligatur tantum de litib. futuris poſt triennalem poſſeſſionẽ pacificam, & tũc uerbum Antiquas refertur ad futurum,ut ſenſit Gloſſ.hic.Itaque erit ſenſus, ꝙ per triennalem poſſeſſionem papa uult omnes futuras lites extinguere, & finẽ eis imponere,ut amplius nõ poſſint ꝑ illas moleſtari triẽnales.Nã uerbũ Antiquas,ponit̃ ꝓ poſterioribus.ut ĩ Leũ ſcimus.in ſi.C.de ag. & cenſ.lib.11.Vel melius dicas, quòd uerbum Auquas,non refertur ad lites iudiciales,quæ fuerunt,ſed ad altercationes,& diſputationes prudentum. Nam ſæpe fuit diſputatũ,nunquid per decẽnalem poſſeſſionem præſcriptũ eſſet titulo beneficii, uel argueretur titulus. de quo in cap. illud.de præſumpt.& Lap.allega. 89. nunc per iſtam reg. lites illæ, id eſt, controuerſiæ,& antiquæ contentiones Doct. penitus extinguantur,& ſic uerb. *Lites*, hic capitur pro controuerſia extraiudiciali, ut in c. forus. de uerb. ſigu. de qua Virg. 12.Aeneid.

Limes erat poſitus, litem ut diſcerneret agri.

Et alibi,

Quis veſtrum tantas poterit componere lites?

Habemus igitur ex prædictis ſeptem intellectus, qui propter uerborum obſcuritatem non carent diuinatione,adeò quòd poteſt illud dici.ꝙ ſæpe a multis curialib. iactarum eſt,uerba omnino obſcura eſſe reiicienda, & illis non obſtantib. ſequendam iuris diſpoſitionem, quæ uult litem non extingui,niſi morte uel ſententia, ut nõt.Io.And.in d.clem.1.& cauetur prædicta deciſ.10.ut lit.penden.in no.Hinc uulgò dicitur,ꝙ quando lex eſt ambigua, & habet plures intellectus non eſt alleganda in deciſionibus cauſarum,ut dicit Bar. in l.in ambiguo.ff.de reb.du. cum multis cõcor.ut latiſſime ſcripſi in c.1.in gl. de conſti.lib.6.Et ideo nimirum ſi domini auditores ſæpe neglectis iſtis uerbis tanquam obſcuris tulerunt ſententias, ſequuti potius dictam deciſ.411.quàm interpretationem obſcuram iſtorum uerborum.Quod potuerunt facere per ea,quæ dicit Bal. in c.ſi.de conſti.& in l.2.in 2.col.C.quando prouoc.non eſt neceſſ. Quinimò fortius uoluit Io.de Ana.in c.Petrus.in 1. col. de homi.ꝙ quando lex præcepti data a Deo habet plures intellectus, faciens contra eam,non peccat mortaliter quod tenuit Abb.poſt Io.And.in c.capellanus,de feriis Iaſ.in l.poſthumo.col.7.C.de bon.poſſ.cõtra tab.& in l captatorias, col. pen. C. de teſtam.milit.& alibi ſæpe.Nam ut inquit Boetius,quem refert Bal.in l.precib. col. 7.C.de impu.& aliis ſubſt.quod multipli

citer intelligitur, eius ueritas ignoratur, ſed ne regularum conditores, qui plures fuerunt,& viri undecunque doctiſſimi,de imperitia uel negligentia arguantur,cum tam ſæpe dicta uerba innouarunt,nec un quam ea a reg.deleuerunt,erit neceſſariũ, aliquem ex prædictis intellectibus ſequi. Nam quando in una lege plures dantur intellectus,licet omnes ſit diuinatiui: ta men ſi ex alio congruo modo intelligi nõ poteſt, intellectus ille tenendus eſt, qui minus diuinat, ut dicit Bartol. in lege ita ſtipulatus,la grande.col.11.de uer.oblig. Vel ille intellectus, cui minus iura aduer ſantur,ut dicit Alex.in l. rei iudicatæ, in princ.col.fi.ff.ſol.mat.Iaſ.in l.huiuſmodi. §.ſi cui.ff de leg.1.Vel intellectus, qui ma gis placet:quia hoc non eſt peccatum cõ tra Spiritum ſanctum, ut dicit Inno. in c.per tuas,de Sim.& dixi in c.i. in i.no.in fin.de reſcr.lib.6.Quæ cum ita ſint,uiſum fuit Rotæ die 20. Nouembris. 1534. pro poſita per me iterum,atque iterum dicta cauſa Conchen. tertium & quartum in tellectus, ex ſuperius relatis adprobare, propter quos iudicarunt Garſiam poſſe ſe beneficio iſtius regulæ tueri. Verùm quia ipſe idem Garſias ante triennalem poſſeſſionem commiſerat cauſam, regula iſta ſibi nõ profuit, ex quo ſibiipſi benefi cium litigioſum effecit,& ideo poſſeſſio triennalis ſequens,pacifica dici nõ potuit Imò illa ſola commiſſio cauſæ,ſibi in plu ribus alijs caſibus eſt damnoſa, quos enu merat Fel.in c.ſuper literis,col.10. uer. li mitatur primò,de reſcr. & dixi in reg. de ſubrog.& in trac.ſig. Viam igitur quam elegit,illa ſibi proderit,iuxta l. ſi mulier. ad Velle. Quia ſi ex lite per eum mota,ſi bi moleſtiam iuris intulit,& per conſe quens, exceptione iſtius regulæ ſe priua uit,de ſeipſo conqueri debet, & damnũ, quod ſua culpa ſentit, ſibi debet imputa ri,ut dicit tex.in vulg.c.damnum. de reg. iur.lib.6. Et ita in terminis iſtius q. uideli cet, ꝙ committens cauſam, dicatur quo ad ſe introducere litem,quæ eum non pa cificum poſſeſſorem reddit, Rota tenuit de anno 1519. de menſe Martio,in cauſa Parm. archipresbyteratus, pendente corã D.Hugone de Spina,de qua meminit D. Gul.hic in collectaneis deciſionum, per plura motiua,quæ ibi uideri poſſunt. Et ita etiam tempore meo dixit Rota in cau ſa Gienen.canonicatus, pendente coram D. Iacobo Simonetta, inter Rodericum Lupi,qui commiſerat cauſam & allegaue rat triennalem, & quendam capellanum familiarem,cardinalis Gienen.Et idem te nuit Rota Valẽtina parochialis de Pego, de menſe Martio 1537.coram R.D.Ioan. Mohedano,ut dixi ſuperius,q.56.

Antiquæ igitur lites extinguuntur per iſtam regulam,quæ inter alius ante trien nalem poſſeſſionem motæ fuerunt. Et ita etiam hodie 12.Iunii 1538.iſtam regu lam intellexit Rota,in alia cauſa. Cegob. parochialis de Paradinas,coram R.P. Do. Marcello,epiſcopo Marſicano. Secus,ut dixi, ſi ipſe poſſeſſor prius contra alios cauſam commiſiſſet,ut eſt dictum, & ad deciſionem Rotæ,ut lit.pend. in no. quæ uoluit litem non finiri, niſi poſt ſenten tiam quia ad illam reſpondetur trib. uel quatuor modis.

Primò, ꝙ deciſio procedat,niſi de iſta reg. excipiatur,ſicut dicimus de decreto facto in fauorem alicuius.Nam ita demũ ligat,ſi ille uti uoluerit.ut dicit glo.in c.1. de conc.præb.lib.6.cum concor. ut ſcribit Dec.in l.pacta quæ contra. C.de pact. nu. 11.& Phil.Peru.in c.diſpendia,in princ.de reſcr.lib.6.& in c.ut noſtrum.in 3. col. de app.Iaſ.in l.tranſactione.in fin. C.de tran ſa.Et idem in emphyteuta,qui non ob ſo lutionem canonis,eſt priuatus ipſo iure. Nam intelligitur,domino uolente, ut tra dit Iaſ,poſt alios in l.3.C.de iure emph.Et hoc idem habetur in l.filio præterito. ff. de iniuſt.rup & in l.eleganter,& ibi gloſ. in uerſ.nullam.ff.de dolo. Poſſeſſore igi tur triennali tacente,& non opponente, lis non finitur per poſſeſſionem trienna lem:adeò,ꝙ ſi triennalis poſſeſſor moria tur,beneficiũ adhuc durabit litigioſum, etiam per mille annos, donec finiatur lis ſententia, & ita procedere poteſt dicta deciſio.

Scd'ò ſ'ndetur,ꝙ illa deci. ꝓcedat attẽta diſpoſitione iuris canonici, de qua in c. fi.de iud. de quo iure inſtantia perpetuò durat, niſi per ſententiam termine tur.

tur. Sed attenta diſpoſitione iſtius regulę, Cancellariæ, lis triennio extinguitur, ſicut eſt de iure ciuili cautum, in l. properãdũ, C. de iud. Nec eſt mirum, ꝙ ius canonicũ, & regulæ ſint contrariæ: quia idem uidemus in aliis regulis. de annali, de infir. reſign. & in pluribus, quæ contrariantur iuri communi, prout etiam ius ciuile in eodem caſu reperitur limitatum, & reſtrictũ a iure prætorio: ut l. in honorariis, ff. de act. & oblig. & alibi ſæpe.

Vel tertiò dici poteſt, ꝙ illa deciſio nõ eſt uera: quia contra eam ſæpius fuit iudicatum, ut adparet in una cauſa Giennen. coram do. Iac. Simonetta, in qua in Rota, per maiorem partem Dñorum cõcluſum fuit, per lapſum decem annorũ, litem haberi pro derelicta, ut meminit do. Gul. Caſſiodorus, in collect. deciſ. tit. ut lit. pend: Et idem in poſſeſſione fuit tentum corã D. Camillo de Ballionibus, in una cauſa Gebennen. pro cardinale Anconitano, 3. Iulii 1531. per doct. Abb. in c. contigit, de dol. & cont. ut dixi in reg. de non tol. iure quæſ. q. 5. imò ipſum beneficium dicitur per tantum tempus 10. annorum haberi pro derelicto, ut ibi dicit Abb. quem in hoc non ſequuti fuerunt domini, ſed reſpectu poſſeſſionis, ut dixi, per ea, quæ idem Abb. dicit in c. cũ ueniſſent, de reſt. ſpo. & in c. cap. de reſc. Sed ꝙ tit. beneficii præfato tempore perdatur, tenet etiam Old. conſil. 1. colum. 2. & Pet. de Anch. conſi. 405. & hoc ut finis litibus imponantur. Et hoc quod dictum eſt de poſſeſſione Domini traxerunt ad litem, quæ decennio uidetur haberi pro derelicta, ut dixi.

Ex præmiſſis igitur patet, deciſionem illam non procedere, quam etiam impugnauit Nicolaus Milis Rotæ auditor, in uerbo, lit. pen. & uerbo, lis finitur, & Gloſſator in reg. de ſubrogandis.

Vel quartò ad illam deciſionem reſpondet Gloſſator hic, ꝙ procedat de lite in curia, ſecus extra. Sed iſta ſolutio nihil facit niſi reſtringatur ad beneficia uacantia in curia litigioſa. Quod neſcio ſi ipſe ita intellexerit. Ex quib. omnibus reſultat iſta concluſio, regulam iſtam non poſſe intelligi de lite mota per triẽnalem poſſeſſionem, ſed ante, ut eſt dictum. Et ita ego in d. cauſa Conchen. pronuntiaui: quæ ſententia poſtea confirmata fuit ꝑ tres cõformes. Nec fuit in Rota cauſa, quæ maiores tumultus excitaret, quàm iſta, quæ ultrã iſtas tres ſententias Rotę, uentilata poſtea fuit per tres alias ſnĩas coram Gubernatore, & poſtea coram auditore Cameræ, & deinde coram Card. Simo. commiſſario, poſtremò cum ultimo ſilentio diffinitiua in ſignatura Papæ: propter quam cauſam partes hanc cauſam uſque ad inſaniam proſequuntur iudicio curialium.

QVAESTIO LXII.

QVæro, an regula iſta tueatur non promotum infra annum, iuxta c. licet canon. & c. commiſſa de elect. lib. 6.

SOLVTIO. De hoc dixi ſuperius in 10. q. tractans materiam execrabilis.

QVAESTIO LXIII.

QVęro, an ſi poſſeſſor citatus uigore cõmiſſionis, in qua adpoſita fuit illa uulgaris clauſula, uidelicet, dummodò ante terminum ad articulandum literas expedierit, & ꝙ interim beneficium non cẽſeatur litigioſum, &c. ſi poſt citationem prædictam triennio poſſedit, dicatur pacificus ad effectum iſtius regulæ?

SOLVTIO: Videtur primà facie dicendum, ꝙ non ſit pacificus, ex eo, quia il la clauſ. fuit adpoſita ad effectum, ut actoris malitia cõprimeretur, qui procurabat ſæpe poſſeſſores fortè ſenes uigore dicta rum commiſſionum literis non expeditis & ſic cum modica impenſa citare, ad effectum, ut per eorum obitum poſſent ſubrogari, & ſic ordinarios patronos & expectantes excludere. Cùm igitur adpoſita ſit d. clauſula ad effectum tollendæ ſubrogationis, non debet alium effectum operari arg. l. quod fauore, C. de leg.

Præterea, quia talis poſſeſſor ex tali commiſſione & citatione uexari & moleſtari dicitur, ut not. Imol. in cle. 1. in fi. de reſcri. quia uexatio incipit à citatione, ut not. Fel. in c. ex tenore. de reſct. facit quod not. Bar. in l. amplius non peti. ff. rem rat. hab. & Bald. in l. 1. C. de nundi. & dixi in

regula de annali.in q. de citatione nulla. Et ita retulit iudicaſſe Rotam Alex.de Ceſena quondam famoſus procurator, ut refert Aeneas Sabinen.in quibuſdam apoſtillis regulæ 19.de commiſſionib. literis non expediti s.ubi etiam refert D. Berengariū Sagāta dixiſſe illi Rotā ita iudicaſſe in quadam cauſa Tranen. Et dicit eſſe notandū hoc quia ſtant iſta ſimul, ꝙ beneficium nō ſit litigioſum,& ꝙ non ſit pacificum, ꝓut ego notaui in alio caſu ſuperius in alia q. de illo,qui poſsedit triennio poſt ſentētiā quæ tranſiuit in rem iudicatā, & poſt executoriales:quia licet ibi non ſit lis, quia finitur per ſententiam : tamen ille non eſt pacificus,ut frui poſſit beneficio iſtius regulæ,ut ibi probaui per quādā deci.in no.

Tamen prædictis obſtāt , quæ concluſa fuerunt in præcedenti q.examinando clauſulam lites penitus extinguentes,hic poſitam,& quę dixi in reg.de annali.q. 45. dū ibi tracto,an per citationem nullam interrumpatur pacifica poſſeſſio requiſita in illa regula,quibus etiam accedunt ea , quę dixi in regula,de ſubrogandis. q. 2.

REGVLA DE VALORE *beneficiorum in impetrationibus exprimendo.*

ITem voluit,quòd in gratiis (quas perſonis quibuſuis de beneficiis vacantibus,ſeu certo modo vacaturis,fieri contigerit , illorum,& aliorum quorumcunque beneficiorum , quæ dictæ perſonæ tunc obtinuerint,ſeu de quibus eis fuerit prouiſum,vel conceſſum,aut mandatum prouideri) uerus ualor annus per marchas argenti,aut ſterlingorum vel librarum Turonenſium paruorum,ſeu florenos aut ducatos,ſeu unciarum auri , ſeu alterius monetæ valor,ſecundum communem æſtimationem exprimatur. Niſi motu proprio , gratiæ huiuſmodi fiant, vel perſonæ prædictæ beneficia , quæ tunc obtinuerunt,aut in quibus,& ad quæ ius eis competit , iuxta ipſarum oblationes,vel alias dimittere teneantur alioquin præfatæ gratiæ ſint nullæ . Et idem ſeruetur in expectatiuis de beneficiis obtentis,& in quib. ſeu ad quæ impetranti ius competit , & illorum valore .

PRAEFATIO.

AVtor primus iſtius regulę , fuit Vrbanus 4.ut refert Clemens 6. in quadam extrauaganti,de qua inferius ſacio mentionem. Sed in uolumine regularum,non Vrbanus 4. ſed Vrbanus 6. reperitur huius regulæ inuentor. Nam ſuper ualore exprimendo in gratiis , quatuor regulas edidit.Primam circa gratias & beneficia obtenta,quam publicauit vndecimo Calendas ſui Pontificatus anno primo.de qua facit mentionem Rota dec.19.de prę bend.in no.Secundam, circa impetrantes beneficia uacantia , uel certo modo uacatura , quam publicauit 8. Calendas Maii anno tertio.Et ex iſtis duabus Io. 23. vnā tantum regulam fecit,ex qua ſumpta fuit iſta moderna,quam modò habemus. Tertiam deinde regulam publicauit de ualore exprimendo in beneficiis retinendis. Et iſtam etiam ſequuti ſunt omnes ſucceſſores uſque in hodiernum diem,nihil immutando . Quartam uerò circa beneficia impetrata motu proprio,in quibus uoluit etiam mentionem fieri de ualore . Et iſta fuit ultima eius regula publicata 7. Calendas Iunii , anno quinto ; quam ſequutus fuit ſolus Martinus 5. Et de illa facit mentionem Petr.de Anch.in conſil.297.efficacibus.in pri. Et de utraque meminit idem Pet.de Anch.in conſil. 295. incip. pro clariori.Et licet Fel.in c.ad aures.in 5.& 8.concluſionib.de reſcrip. aſſerat Vrbani reg.tātum loqui de dignitatib.impetrandis motu proprio, allegando Pet.de Ancha. in d. conſilio:tamen.Petr. de Anchar. hoc non dicit,neque hoc cauebatur in reg. ſed illa indiſtinctè loquitur de quibuſcunque beneficiis.Quam poſtea ſolus Martinus 5.ut dixi,eſt imitatus. Alii uero omnes tā antiqui,quàm moderni Pontifices reg. illam, quo ad motum proprium, ſuſtulerunt. Et primus fuit qui hoc ſuſtulit Io.23. qui edidit regulam noſtræ modernæ ſimilem, de qua facit mentionem idem Pet. de Anch. in conſil.138.incip.de natura & efficacia. Et Ioannem 23.Eugenius & Nicolaus , & poſt ipſos omnes ſucceſſores Pōtifices (excepto Martino)vſque ad noſtra tempora ſunt imitati nihil penitus immutando, neque ad regulam addendo. Tamen Clemens

mens vt ante omnes iſtos circa ualorem in literis exprimendum, quandam conſtitutionem extrauagantem fecit, ſequutus Vrbanum 4. prædeceſſorem ſuũ: in qua plus uoluit habere locum in permutationibus. Quæ quidem extrauagans hodie adhuc allegari poſſet in iudiciis, attento ꝙ non reperitur reuocata per ſucceſſores Põtifices Et ob eam cauſam placuit hic eã inſerere. Cuius tenor talis eſt. Dudũ feli. recordar. Vrbanus prædeceſſor noſter, inter alias ordinationes per eum prouidè factas, inſtituit, ꝙ in quibuſcunque gratiis apoſtolicis de beneficiis uacantibus, ſeu certo modo uacaturis beneficiorum, quæ obtinent in quibus gratiæ ſunt conceſſe, ſeu de quibus eis prouiſum uel mandatum fuerit ꝓ uideri, ueri ualores exprimantur: alioquin gratiæ nullius exiſtant roboris uel momẽti, niſi proprio motui conceſſæ fuerint, uel huiuſmodi beneficia quæ obtinent, ſe aſſerant dimiſſuros. Et nuper accepimus à nonnullis in dubium reuocari, an idẽ prædeceſſor ſub ordinatione prædicta, beneficia quæ ex cauſa permutationis poſt editionem factæ ordinationis, quæ permutãtibus autoritate apoſtolica hactenus ſunt collata, ſi conſerantuur, uoluerit comprehendi. Ad huiuſmodi tollendum dubium præſentis tenore declaramus, beneficia eiuſmodi poſt eandem ordinationem per præfatum prædeceſſorem, ſeu ipſius autoritate, ac per nos, ex noſtro mandato, ex cauſa permutationis quibuſuis perſonis quoquomodo collata, ſeu quæ in poſterũ conferentur, debuiſſe & debere comprehẽdi, &c. Ex iſta igitur conſtitutione extrauag. habemus originem iſtius regulæ, & extenſionem ad alium caſum in regula non expreſſum, quod eſt notandum. Et eſt aduertendum, ꝙ regula iſta uarias habuit rationes. Nam quidam exiſtimarũt eam editam cauſa tollendæ auaritiæ, ne ſcilicet ꝑ taciturnitatem ualoris, aliquis ultra merita, & pluſquam oporteret, de beneficiis eccleſiaſticis caperet, & ita per falſam ualoris expreſſionem, debitus diſpenſationis modus papæ (cui eſt hæc cura à Deo demãdata) tolleretur. c. quia nõnulli. de cler. nõ reſi. & in hac opin. fuit Abb. & Fel. in cap. ad aures. de reſcrip. Alii totum hoc ad cõmodum burſalem officialium retulerunt. Quidam uerò propter annatas, ne defraudaretur, regulam factam fuiſſe exiſtimãt. Et iſtorum opinio magis recepta uidetur, ex eo, quia regula iſta de ualore adhæret taxis annatarum. Nam uidemus, quòd in beneficiis, in quibus non ſoluitur annata, non exprimitur ualor, ut patet in monaſteriis monialium & hoſpitalibus datis in adminiſtrationem, ut inferius dicetur. Et hac ratione, quia Cardinales annatam non ſoluunt, per conſequẽs iſti regu. ſecundum communem opinionem non ſubiiciuntur, de qua dicam in 1. q. Et licet iſta tertia opinio, ſiue ratio iſtius regulæ, quæ fundatur in annata, ſit magis frequẽs: prima tamen ratio plurimum iuris fomentum habet. Et poteſt utraque ratio militare, ut uidelicet requiratur expreſſio ualoris, ne ſic impetrantes raperent ſtipendia plurimorum, contra diſpoſitionẽ concilii generalis, de quo in cap. quia nonnulli. quod eſt in fraudem pauperum clericorum altari ſeruientium, quibus ſubueniri poſſet, & propter quos beneficia uidẽtur inuenta, iuxta c. cum ſecundũ. de preb. introduci uideretur. Et etiam, ne per huiuſmodi ualoris taciturnitatem annatæ defraudentur, quæ ad ſubuentionem papæ, & Card. indigentium introductæ fuerunt, ſicut & charitatiua ſubſidia, ut tradunt Fernãdus Cordub. Hiſpanus in tract. annatarum & Barth. Belenzinus in tract. de cha. ſub. q. 16. Vt igitur fraudes huiuſmodi euitentur, compoſita fuit iſta regu. Sed eſt ulterius præmittẽdum, ꝙ antecdi tionem iſtius regulæ, duo illi taxarum libri, quibus nunc ſedes apoſtolica utitur, inuenti fuere. Quorum primis mercedes officialium expedientium literas apoſtolicas, taxat. Secundus ualorem beneficiorũ conſiſtorialium, ex quib. annatæ ſolui debent, deſcribit: qui quidem libri ante editionem iſtius regulæ, ſeu alter ſaltem eorum uidebatur fere inutilis, cum nemo adſtringebatur de iure cõmuni ualorem exprimere, ut dicit glo. in cle. 1. de præb. edĩta uerò reg. illi libri receperunt ſpiritum vitæ. Quorum librorum (ut opinor) inuẽtor Ioan. 22. fuit. de primo nullus dubitat eum fuiſſe inuentorem, cum curia reſide

ret Auinionen. quod etiam ex genere mo netæ Turonēſium colligitur, quæ nunquā cognita fuit in curia Roma. niſi poſt redi tum curiæ in urbem, & tamen Ioan. 22. ibi taxas compoſuit, numerum ſcriptorum apoſtolicorum diſtinguens. Et ſub eadem moneta ibidem Benedictus 12. eius ſucceſ ſor, taxas ſacræ penitentiæ ordinauit, ut adparet ex ordinationibus eiuſdem Be nedicti, ut autor eſt Polydorus li. 8. de in uentor. rer. cap. 2. Secundum uero librum, qui beneficia conſiſtorialia & annatas re ſpicit, eundem Io. inueniſſe, ex eo conie cturam capimus, quia in illo libro benefi ciorum ualor, per florenos auri deſigna tur, quod genus monetæ primus omniū pontificum Io. 22. cudi iuſſit. Nam cum hæc moneta primum à Florentinis origi nem habuiſſet, & poſtmodum per admi ſtionem æris a quibuſdam populis adul terata fuiſſet, Io. 22. ſub anathematis pœ na prohibuit, neminem decætero, præter Florentinos eius inuentores, monetam il lam debere cudere, quàm quidem prohi bitionem non ſeruauit: quia cudi iuſſit florenos eiuſdem bonitatis, quo erant Florentinis mutatis in aliquo eorum ſi gnis. Nā loco S. Io. adpoſuit myrtū circū ſcriptā literis nominis ſui. Ex altera uerò parte erat flos Lilii, circunſcripta iſtis lite ris. uidelicet S. Pet. S. Paul. ut de iſtis omni bus autor eſt Io. Villanus, antiq. Florenti norum hiſtoricus, in libr. 9. Chronicorum Floren. 100. 279. ex quibus liquidò adpa ret ab eo tempore florenorum uſum, de quibus in taxis fit mentio, ad ſedem apo ſtolicam delatum fuiſſe. Fuit enim Io. 22. circa taxas & annatas impenſe ſtudioſus bonusque domus ſuæ paterfamilias. Nā ut alias dixi in procemio regularum Ioan. præter induſtriam huius rei, plura alia no ua inuenit repertoria alphabetica compo nens, quibus res omnes nota dignas, uelu ti horreo quodam conderet, ut eis, cum opus eſſet, ad libitum uteretur, ut de hac re ſolus Fran. Petr. lib. 2. rerum memorabi lium tract. 3. c. 53. autor eſt, deinde prædi ctum librum primum taxarum officialiū Pius Secundus, propter nouam creationē abbreuiatorum ampliauit, & poſtea Six tus quartus, qui longe plura officia noua creauit, eaſdem taxas locupletiores red didit. Poſtremò, Leo qui etiam in numerabilia officio noua induxit, eas in immenſum creuit. Ex quibus quidem nouis & quotidianis exactionibus, uerifi catum fuit dictum Alphōſi Regis Arago num, relatum per Ant. Pan. in libello de di ctis Alphonſi, dicentis, Harpyias non am plius inſulas colere, ſed ex inſulis in Ro manam curiam migraſſe, ibique iam do micilium ſuum conſtituiſſe. de quo memi nit Fel. in c. 2. in 8. col. de reſc. Secundus li ber taxæ, qui beneficia conſiſtoria præſcri bit, & annatas reſpicit, in eodem fere ſta tu māſit. Qui quidem taxarum libri de fa cili defraudabantur, niſi Vrbanus, qui mul ta alia utilia cogitauit, remedium inueniſ ſet, per editionem prædictarum regularū quas ſucceſſores pontifices, pro ſe quiſq; in melius reformarūt, donec Eugenius ex illius quatuor reg. Vrbani, unam tantum regulam fecit, quæ ſufficere uidebatur, a qua ſumpta eſt iſta moderna, quæ nunc inter manus uerſatur. Et licet præfati ſum mi pōtifices plene huic parti de ualore ex primendo, ut eis tunc uidebatur occurriſ ſent: nihilominus illud de gratiis expecta tiuis, an uidelicet exprimi deberet in eis ualor, omiſerunt, quod Gregorius 11. pri mus omnium reparauit regulam de ualo re exprimendo beneficiorum obtentorū, in gratiis expectatiuis inueniens, quàm poſtea multi pontifices ſucceſſores parti cularius ſunt ſequuti, quædam ad illam addentes. Sed ad iſtam regulam moder nam, de qua loquimur, nihil penitus addi derunt, uel immutarunt, ſed in omnibus cum antiqua concordat, & ideo unifor mis erit in ea deciſionis ratio.

QVAESTIO PRIMA.

QVæro, igitur primo, an regula iſta cō prehendat Cardinales?

SOLVTIO. Text. regulæ in illis uer bis, perſonis quibuſuis, uidetur innuere cardinales cōprehendi, quia illa dictio uni uerſalis comprehendit, quos ſpecialiter non excipit ut latè probat Alex. in conſ. 30. incip. ponderatis. in 4. col. uol. 5. & Ro. conſ. 31. colum. 1. facit tex. in capitul. cos, §. fin.

§.fi.de ſenten.excom.lib. 6. cum ſe xcertis concor. de quibus per Curtium iuniorem in conſil.1.in 1.col.

In contrarium tamen plura facere uidẽtur:quæ breuitatis cauſa perſtringam, cũ iam ſuperque ſatis ſuper iſta q.tã in proœmio regularum,quàm in reg. de infirm.reſig.& multis aliis regulis diſputauimus. Quamobrem ea ſolum hic adducam,quæ alias in prædictis locis non ſcripſi. In primis igitur, ut cætera omittam, & unico uerbo concludam medullam iſtius difficultatis,iſta opinio,uidelicet ꝙ cardinales regula iſta non adſtringantur, eſt cõmunis, & à Docto. recepta, quam expreſsè tenet Pet.de Anch.in conſ.295.incip. pro clario ri.ubi plura fundamenta ponit.Et cum ea tranſit Bar.Belenzinus in tract.de cha.ſub ſi.q.66.in 6 col. & alii plerique Moderni. Et fundatur principaliter hæc opinio inter alia,hac ratione,quia iſta regula eſt exorbitans à regulis iuris communis,& ideo debet tantum reſtringi ad caſum, in quo loquitur.Propter quam rationẽ dicit ibi Belenzinus,Rotam,eo præſente, iudicaſſe extrauagantem Bonifacii 8.incip.iniũcte. ſub tit.de elect.Cardinales non comprehẽdere.cum qua opin.uiſus fuit etiam tacitè Fel.ſibi contrarius tranſire in c. cauſam.el 2.in 4.col.de teſt. & in cap. in eos.in fi. de hær.& alibi ſæpe. Et ſecundum iſtam opi. conſuluit Ioan.Fran. de S. Nazario de Ripa,uir eruditiſſimus in conſi.15. poſito in lib.1.reſponſorum, ſub titulo de legib. & long.conſue.nouiter impreſſo. Vbi pro hac parte plures autoritates adducit.Et ultra ipſum,iſtam opinionem in ſpecie latè defendit Andr.Sicul.in conſil.23. inci.ſcripſit propheta,&c.in 5.col.in c. dubio lib. 1.Et idem And.latius hoc idem reaſſumit in cap.in noſtra.in 2.col. de reſcript. quo loco in indiuiduo dicit iſtam opin. uidelicet,ſub diſpoſitione iſtius reg. odioſæ cardinales non comprehendi, firmam eſſe, ſicut firma petra. Et ita etiã reperio tenuiſſe Ioan.Bap.de S.Seuerino, quondam celeberrimum aduocatum, in quibuſdã notis gratiarum,qui allegat ultra Petrum de Aucha.Old.conſil.221.293.& 321. & Pauinum in extrauag.ad onus. cum ſimilibus.

Quid in tanta uarietate dicendum? Teneo primam opin. prædictis non obſtan. motus iſta ratione,quia clarum eſt,ꝙ creatori Deo,& uicario creatoris ſubiecta eſt vniuerſa caro,ut dicit Inn. Abb. & cæteri in c.1.per illum text.de conſtit.Sed ab iſta reg. generali non reperiuntur excepti cardinales.Igitur ſubiicientur eius conſtitutioni,niſi eos excludat. Nam ſpeciale eſt in papa conditore,ne ligetur ſua lege, quia a nemine iudicatur:& ut ſit differentia inter ligatum,& ligantem.c.fi.de inſtit.cum vulg.Sed iſta ratio non militat in cardinalibus.igitur, &c. Alias ſi contrarium diceremus,eſſent acephali,& ſine aliquo ſuperiore, & certarent de paritate cum papa. Et ſic non poſſet eos conſtitutionibus ſuis punire,cum par in parem non habeat imperium, uulg.l.nam & magiſtratus.ff.de arb.Hoc tamen abſurdum eſſet dicere: quia perinde haberetur,ac ſi duo in eccleſia capita fingeremus. quod ut monſtrum abhorret tex.in c.quoniam. de offi. ord. Igitur dicamus eos comprehendi: quia lex omnes ſubditos ligat,niſi excipiantur. l. princeps.ff.de legi.c.omnis anima.de cenſib.Accedit ad hoc, quia uerba generalia in conſtitutionib.ad hoc ponuntur,ut per illa comprehendantur illi,qui alias ſimpliciter non comprehenderentur: ut probat Dyn. in rubr.de reg.iur.libr.6 & gloſſ. in cleme.1.de re iud.lib.6.in uerb. quauis.& & in cle.1.inuerbo, quibuſcũque. de iud. eum concord.ut notabiliter ſcribit Gemi. in conſil.65.incip.diſcutiam.in 3.col. Sed in præſenti regula ſunt poſita iſta uerba uniuerſalia & prægnantia, perſonis quibuſuis.Ergo dato,ꝙ alias conſtitutio ſimpliciter prolata,cardinales non comprehẽderet,ubi uerò profertur cũ clauſulis prægnantib. & generalib. adparet uoluiſſe illos cõprehendere: quia alias illa uerba eſſent ſuperflua,quod non eſt dicẽdum, iuxta l.primã.ff.qđ met.cau.& c. ſi Romanorum.19.diſt.Et ideo non ab re Fel. in c.cũ in iure peritus.de offic.deleg. & in rub.de ma.&obed.& hic in quibuſdã ſuis breuib. & corruptiſſimis apoſtillis dixit, ꝙ de ſtricto iure defendi non poteſt illa opinio,ꝙ cardinales nõ cõprehẽdãtur in diſpoſitione generali habente clauſulas prægnãtes.

Poſtremò,hæc opinio põt alio motiuo adiuuari

adiuuari: quia ſi propter dignitatis prærogatiuam dicimus, cardinales ſub regula non comprehendi, idem dicendum eſſet de epiſcopis, quorum dignitas maior eſt cardinalatu, ſaltem reſpectu ordinis. Nã epiſcopi dicuntur habere culmen dignitatis, ut dicit gl. in c. 2. de præben. lib. 6. & in ca. q̃ periculoſum. de ſent. exc. lib. 6. Cardinales uerò non dicuntur habere dignitatem, ſed officium, & tamẽ dignitas maior eſt officio, ut dicunt Doct. in c. cùm acceſſiſſent. & ibi declarat Abb. de conſtit. & in c. de multa. de præben. Hinc eſt, quòd de iure antiquo epiſcopus debebat poſtulari ad cardinalatũ: quia dicebatur deſcendere, & nõ aſcendere, ut latiùs dixi in proœmio regularum in 1. q. quod nõ alia ratione prouenit, niſi quia epiſcopatus reputabatur maior cardinalatu, ut notatur in c. quãquam. 2. q. 7. Et ideo, ut dixi, epiſcopus dicebatur per aſſumptionem ad cardinalatum deſcendere, & non aſcendere, ut tradit etiam d. Gundiſa. de Villadiego in tract. Card. quinta q. principali. & dixi poſt Abb. in c. eccleſia. el 2. de electio. & in cap. bonæ. de poſtul. prælat. Et tamen attẽta ratione prædicta, idem dicendum eſſet de epiſcopis, quòd ſub iſta regula non cõprehenduntur. hoc aũt eſt abſurdum dicere. Igitur idem dicendum erit de cardin.

Rurſus pro iſta parte facit, quia ſub cõſtitutione concernente commodũ animę, cardinales & omnes comprehenduntur, ut dicit Domi. & alii in c. nemo. & ca. ſciant cuncti. poſt gl. ibi, de elect. lib. 6. Sed iſta reg. continet in ſe commodũ animæ. Nã per expreſſionẽ ueri ualoris, nec camera apoſtolica, nec officiales curię, qui ſummi pontificis fidẽ ſequuti, ſua officia ex cauſa oneroſa emerunt, defraudantur: hanc enim fraudis prohibitionem ad cõmodũ animæ pertinere nemini dubium eſt. Nã aliquem defraudare, ſine peccato & periculo animæ non poſſumus, ut in ſpecie dicit doctor ille practicus & antiquus Cancellariæ apoſtolicæ corrector in lib. nuncupato Practica cancellariæ. fo. 47. Sicut etiam dicunt omnes Summiſtæ in uerbo, gabella. quòd licet gabellæ, grauent ſubditos: tamen ſine peccato non poſſunt fraudari, ex quo ſunt impoſitæ ab habente poteſtatem. Cùm igitur taxæ beneficiorum ſint impoſitæ de mandato pontificum, ad effectum, ut per expreſſionem ueri ualoris, iura cameræ & officialium ſecundũ taxam ordinatam ſoluantur, meritò illas defraudantes per expreſſionem falſi ualoris, peccant. Et licet iſta ratio non concludat ad cardinales, quia liberi & exempti ſunt à taxis, ſed comprehendant alios: militat tamen in eis ſecunda ratio finalis iſtius regulæ, quæ fuit, ne ex taciturnitate ueri ualoris unus ſtipendia plurimorum caperet, & plus fortaſſis quàm mereatur, & ita pauperes clerici, quib. de reliquo ꝓuideri debet, defraudentur. Nã cũ aliquæ conſtitutiones ſint, ꝙ cardinales non poſſint impetrare, niſi uſque ad certam ſummã, ut hodie eſt cautum in cõcilio Latera. ſeſſione nona, certè ſi illi nõ ſunt ſubiecti huic regulæ, pauperes poterũt defraudari: præſertim cũ lege etiã caueatur, ꝙ ſi aliquis habeat neceſſaria ex uno beneficio, non debet aliud beneficiũ impetrare, niſi hoc dicat. Quod multis rationib. probat Ioã. de Lignano in tract. de pluribus benefic. Nã ut dictum eſt, taliter impetrãtes uſurparẽt ſtipendia plurimorũ, quod tendit in graue animæ periculum, ut dicit text. in c. quia nõnulli. de cler. nõ reſidẽ. & in c. quia in tantum. de præb. Quæ mala & abſurda, ſicut ex taciturnitate uel mala expreſſione ualoris facilè ſequi poſſunt: ita per eius expreſſionẽ utrã omnino tolluntur. Nam ꝑ uerã ualoris expreſſionẽ Ro. pontifex redditur certus quãtitatis cõcedendæ, & aliquãdo iuſtis de cauſis cõcedet uni plus, quem cognoſcit capacẽ ac utilem eccleſiæ, & benemeritũ tanti ualoris, quod alteri denegabit, ꝓpter incapacitatẽ petentis. Et iſto modo ſciens diſpenſabit reditus eccleſiarum ſecundùm merita & exigentiam perſonarum. arg. eorum, quæ no. in c. de multa. de pręb. Et iſtam rationem ponit in terminis Abb. in c. ad aures. de reſcrip. & ad prædicta facit cũ adeo. eo. tit. & c. de monachis. de pręb. & c. 1. 21. quæſt. 1. Sancta igitur & rationabilis fuit ad hoc iſtius regulæ conſtitutio, quæ ſummũ pontificẽ cõcedẽtẽ, certiorẽ reddit de ualore, ꝑ quẽ ſeruat̃ iuſtitia diſtributionis, quæ ad ipſum papam noſcitur

tur pertinere,qui non debet uni tantum tribuere,ut alter eſuriat, contra Apoſtoli uerbum,in ſcandalum plurimorum capi. 1.16.q.7.Facit capitul.Vulteranæ.12.q.2. Conueniens inquam, & honeſta fuit talis reg.quæ iſtis omnibus medetur,quæ deni que has fraudes amouet,ac ambitionis & auaritiæ ſemina tollit. Quæ omnia ,cum animæ commodum concernant, dicendũ eſt reg.in cardinalibus locum habere. Poſ ſent tamen prædictæ opiniones contrariç fœdere diſtinctionis concordari,faciendo differentiam inter cardinales præſentes in curia,& abſentes. Nam in præſentibus poteſt procedere prima opinio , ut uideli cet propter prærogatiuam præſentialita tis gaudeant hoc priuilegio, ne ſub iſta re gu.comprehendantur.In abſentibus uerò procedat ſecunda opinio.Et iſta diſtinctio poteſt bene comprobari ex iis,quç dixi in reg.de impetr.benefi.per obit. famil. Car di.q.17. Et ultra ibi dicta pro iſta diſtin ctione faciunt,quæ dicunt Mod. Hiſpani repet.l.imperium.num.65.ff. de iur. om. iud.ubi dicunt,ꝙ cardinales æquiparãtur præfecto prçtorio, & ideo illuſtres appel lantur,ſecundum omnes ibi,& habent me rum imperium,ut in ca. per uenerabilem: qui fil.ſint legit.quem no.Abb.in c. ex ge ſtis.de cler.non reſid. Et tamen ſi fuer nt abſentes à curia ſine cauſa, qđ facere non debent,iuxta gl.in c.nobiliſſimus.97. diſt. tunc deſinunt eſſe illuſtres,nec habent me rum imperium.Imò ſi cardinalis abeſt cau ſa legationis,non dicitur illuſtris, ſed ſpe ctabilis,quia æquiparatur proconſuli. c.2. de offi.leg.& tamen ſi manet in curia,dici tur illuſtris.Magnum igitur eſt priuilegiũ præſentialitatis curiç.Pro quo facit unum ſimile.Nam conſules ſunt ſuperilluſtres, ut tenent communiter Doct. in l. 1. ff. de offi.eius,cui mand.eſt iur. Tamen ſi rece debant à latere principis in legatione, effi ciebantur ſpectabiles,ut ff.de offi procõſ. & declarat ibi gloſſ.

QVAESTIO II.

QVæro,an regula iſta habeat locum ex tra curiam in impetrationib. factis à legatis?

SOLVTIO. In legatis dicendum uide tur,ꝙ ſic:quia ratio mouens conditorem adſtringentem impetrantem ad exprimẽ dum ualorem, eſt illa , quam ponit Abb. in d.c.ad aures.in 3.col.uerſ. puto tamẽ de reſcrip.uidelicet, ne cuilibet permitta tur temporalium diſpenſatio , niſi ſecun dum qualitatem perſonç: Nam talis eſt aptus ad habendũ beneficium tenue, qui eſt omnino ineptus ad habendum benefi cium pingue.Proinde quãtitas expreſſa re dituum , principem ſubtrahere aut indu cere poſſet ad conceſſionem , uel denega tionem gratiç . Ideo utile & neceſſarium uidetur ualoris expreſſionem fieri . Hçc eſt ratio,quã aſſignat Abb.ad regulam Vr bani,quç(ut dixi) concordat cum iſta am pliando eam , ut in q. ſuperiori . Sed iſta ratio militat in legato,ergo & in eo habe bit locum diſpoſitio.Suadetur hoc,quia vi demus omnes ſubreptiones , quç uitant gratiam Papç,uitiare etiam legati gratiãt ut not.uoluit domin.Anto.cardi.& Imol. in clem.2.in 2.notab.de offi.ordin.& Do min.in c.fi.in 2.not.de offi.deleg.lib.6. Et Marian.conſil.14.quçritur.Et ante ipſum hoc tenet N.Milis auditor,in uerbo , gra tiam impetrans.

Et iſta çquiparatio facta eſt de iure anti quo,ut in d.c.fi.& dicta cle. 2. Diſpoſitio iſta igitur nouiter procedens , loquens dẽ papa,debet etiam habere locum in legato quia qñ duo ſunt çquiparata de iure anti quo,diſpoſitio poſtea loquens in uno, de bet habere locũ in alio.vul.l. ſi quis ſeruo C.de furt.Accedit,quia magis militare de bet diſpoſitio iſtius reg.in legato,q̃ in pa pa cui iuriſdictio legati ſit odioſa,extraor dinaria , & ſuperinducta: quia uenit in di minutionem iuriſdictionis ordinarii,ut di cit gl.in d.cle.2.Ergo de facili reſtringibi lis.c.mandatum.& c.Abbatem & c.literis. de reſcrip.Et patet hoc exemplo , de quo Paul.& Imol.in d.cle.2.meminerunt,dum dicunt,ꝙ in facultate diſpenſandi, legato conceſſa,ſubintelligitur,dummodo diſpẽ ſati in diſpenſatione mentionem ualoris beneficiorum faciant : alias diſpenſatio nõ ualebit,uolentes in hoc extendere iura de collatio tantũ loquentia ad iſtũ caſum diſpenſatio,ex quo in eo eſt eadem ratio quç in papa conſideratur. Pro quo facit gl.in cle.literas.de reſcr.quç extendit illã

diſpo

diſpoſitionẽ de literis papæ, ad legatũ, ꝑ eandẽ rationẽ: qa diſpoſitiones legati faci liùs reſtrictionẽ recipiũt, ꝓpter minorem potentiam, quàm papæ. Itaq; idẽ dicẽdũ eſt in reſtrictione facta ꝑ iſtã reg. cum ſit maior ratio propter minorẽ facultatem. Et ꝙ per idẽtitatẽ rationis debeat fieri extenſio in caſu noſtro, ubi tractatur de reſtringẽda ampliatione beneficiorũ, tenet expreſſè Imol. in d. cle. literas. reddẽs rationẽ extenſionis, quæ ibi à gl. conceditur in caſu exorbitante, ut illud procedat ꝓpter æquitatem, quæ ineſt diſpoſitiõi refrænãti ambitionem acquirendi beneficia, quæ quidem ratio militat in literis legati, ut dicamus iudicandum eſſe in regula iſta, cum ibi diſpoſitio militet, ubi illius ratio mili tare uidetur. c. inter. de translat. epiſcop. Et iſta opinio iuſtificatur etiam ex uerbis iſtius regulæ, quæ adaptantur etiam legatis. Nam illa uerba (in gratiis de beneficiis uacantibus, ſeu certo modo uacaturis) hic poſita, uerificari poſſunt in legato, q̃ dat gratias de uacantibus. c. 1. & fi. de off. leg. lib. 6. tenet Imol. in d. cle. literas. Et dat etiam gratias reſeruationis ad beneficia uacatura. c. penul. de offi. leg. eo lib. & notatur in c. hi qui autoritate. de præb. li. 6. tenet Im. in d. cle. literas. & latiùs Gaſpar de Peruſio, in tract. reſer. fo. 19. Et exceptio quę hic ponitur de gratiis factis motu proprio, etiam in legato militat, qui etiam gratias motu proprio concedit ſecundùm cõmunẽ opi. gl. & Doct. in c. fin. de offic. leg. lib. 6. & in cle. fin. de offi. ord. tenet Gloſſator ſup. in reg. 15. Et dixi latè in rubr. de reſcrip. lib. 6. & in reg. de annali. in 9. uel 10. quæſt. Cùm igitur mens, ratio, & uerba regulæ uerificentur in prouiſionibus legati, meritò ſub illa cõprehẽdi debent: arg. l. ab omnibus. ff. de leg. 1. Et ita cum iſta opinione uidetur trãſire do. Guliel. in collecta. deciſ. ſuper reg. de infirmis reſignantib. Vbi dicit, quòd reg. iſta ideo non procedit in ordinario, ſed in papa, & legato, ex eo, quia ordinarii intẽdũt prouidere eccleſiæ: papa uerò & legati, ꝑſonis, ut dicit Card. poſt Lauren. in d. cle. 2. Et hoc uidetur ſentire Fely. licet aliquã tulum ſe inuoluat, in c. ad aures. in 14. concluſione. de reſcrip. Et ſequuntur Mod. in tracta. beneficiorum, in tertia parte. q. 12 uerſi. 13. qualitas. Et finaliter ſecũdũ opinionẽ iſtã iudicauit Rota in una Burgen. beneficiorum, coram domino Camillo de Ballionibus. 16. Decembris, me tunc præſente, & primo reſponſali. Et inter alia mouebatur Rota his motiuis. Primo, quia literæ legatorum dicuntur apoſtolicæ. c. ſi apoſtolicæ. & c. hi, qui de præb. lib. 6. & notatur in c. ſi abbatem. de elect. lib. 6. qa in prouincia ſibi decreta repræſentat papam, ut notat Bonifacius in clem. 1. num. 32. de offi. leg. Et latiùs Gundiſal. in tracta. de leg. q. 9. primæ partis. Cùm igitur regula iſta loquatur de literis apoſtolicis, habebit locum in legato.

Prætereà, mens regulæ in eo uerificatur, quia ſiue regula edita ſit propter annatas, ſiue ex eo, quia papa non habet notitiã perſonarum, utroque modo rationes iſtæ militant in legato: quia de eius prouiſionibus annatæ ſoluuntur, & eodẽ modo legatus nõ cẽſetur habere notitiam perſonarum, ſicut papa. Hinc eſt, ꝙ papa & legatus dicuntur prouidere perſonis. Epiſcopi uero ordinarii, quia præſumuntur habere notitia perſonarum ſuæ diœceſis, dicuntur prouidere eccleſiis, ut dicunt omnes in cle. 2. de offi. ord. & tradit Fely. in c. ad aures. in 14. q. de reſcript.

Prætereà, quia uidemus ꝙ legatus, qui iuriſdictionem ſuam reaſſumit à Curia Romana, pręſumitur ſcire ea, quę uerſantur in ea, & per conſequens regulas iſtas Cancellariæ, quæ in ea publicantur. Vnde quando perſona trahit originem ſuæ poteſtatis, & dependentiam à curia, ligatur regulis Cancellariæ, ubiq;, tam in curia, quã extra curiã. Ita dicit Fely. in c. 2. in penul. col. uer. regulæ Cancell. de reſcript.

Prætereà, qa legati dicuntur omnia ſeruare, & ſeruari facere, q̃ ſolẽt à delegãtib. obſeruari. Et id quod mouet delegantem mouere etiam debet delegatũ. not. Gem. poſt Archid. Ioan. And. & alios in c. 3. poſt tertiam gloſſ. de præb. lib. 6. Et in æquiparatis diſpoſitum in uno, habet locum in alio, uulg. l. ſi quis ſeruo. C. de furt. Ex iſtis, & pluribus aliis motiuis, quæ breuitatis cauſa omittuntur, mota fuit Rota ad ſic tenendum. Et ita etiam tentum fuit tẽ

pore

pore Sixti, prout reperio adnotatũ in memorialibus antiquis.

QVAESTIO III.

QVæro, an regula iſta habeat locum in monaſteriis monialium, uel aliis quibuſcunque, ſiue illa ſint conſiſtorialia ſiue non?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicẽdum, ꝙ nõ, ex eo, quia in illis ceſſare uidetur ratio iſtius reg. quæ fuit propter euitandas fraudes annatarum, cum de monaſterius monialium ex conſuetudine curiæ non ſoleat ſolui annata, ſed unum rochetum, ut eſt etiam cautum in concilio Baſilien fol. 4 in 4. col. Igitur uidetur, ꝙ non ſit neceſſaria mentio ualoris, prǽſertim, quia diſpoſitio generaliter loquẽs, nõ habet locum in monaſteriis, de quibus conſiſtorialiter ꝓuidetur, ut dicit Lap. alleg. 84. ut dixi in reg. de infirmis reſignãtib. & idem tenet Archid. in c. 2. de præb. lib. 6.

Quibus tamen non obſtantib. cõtrariũ fuit interloquendo dictum in vna Virdunen. monaſterii ſancti Mauri, corã domino Nicolao Picolomineo. Ratio fuit, ꝗa expreſſio ualoris non ſolum fuit inducta per iſtam reg. propter fraudem annatarũ, ſed ut papa per ualoris expreſſionem diſtribuere ac diſpenſare beneficia ſecundũ merita & habilitatem impetrantium ualeat. Nam ex quo papa dicitur perſonis, & non eccleſii: prouidere, ut dixi in prima quæſtione, per expreſſionem ualoris iudicabit, ſi impetrans idoneus & dignus erit ad tantum pondus, uel ad ror reditus ſuſtinendos. Et ita papa ſecundum idoneitatem, uel meritum impetrantis, uel cõcedet uel denegabit. Iſta ratio militat in monaſteriis. Igitur, &c.

Præterea quia mens iſtius reg. fuit, ambitionem petentium coercere, quæ ratio militat in monaſteriis. Et quia reg. loquitur indiſtinctè de beneficiis, habet locum in monaſteriis, quæ appellatione beneficiorum comprehenduntur.

Tamen quicquid ſit hodie de ſtylo cõtrarium ſeruatur, ea ratione: quia de illis monaſteriis non ſoluitur annata, & ideo nulla fit expreſſio fructuum. Nam iſta eſt firma propoſitio apud curiales practicos ꝙ expreſſio ualorum, ſemper reſpectum habet ad annatam: adeo, ꝙ à cõmuniter accidentibus, ubi non ſoluitur annata, ibi ualor non exprimitur: ſecus ubi annata ſoluitur. Crederem tamen, ꝙ in caſib. in quibus annata non ſoluitur, ſi exprimeretur ualor, & malè, ꝙ locus eſſet iſti regulę propter generalitatem eius, & rationes ſuperius allegatas, & quia multa expreſſa nocent, quæ non expreſſa non nocent, ut in capitulo ſignificaſti. de elect. Et in ſumma pono hic unam doctrinam generalem pro firmo, ꝙ monaſteria monialium hodie non ſubiiciuntur regulæ, quia non ſoluunt niſi Rochetum papæ pro annata. Alia uerò monaſteria, aut nõ ſunt conſiſtorialia, & ſubiiciuntur regulæ propter prædictas rationes. Aut ſũt conſiſtorialia, & tunc regulantur iuxta librũ taxę beneficiorũ conſiſtorialiũ: qui liber hodie habetur pro regula, & iſta reg. in illis non ſeruatur. Ratio eſt, quia attenditur ualor monaſterii expreſſus in libro taxæ. Siue igitur quis exprimat plus, ſiue minus expreſſio impetrantis non attenditur, ſed libri taxa, iuxta quã fit cõpoſitio annatæ. Et iſta ratio procedit non ſolum in monaſteriis, ſed etiam in aliis beneficiis cõſiſtorialib. in quib. non attẽditur iſta reg. quia in cedula cõſiſtoriali, quæ habetur ꝓ ſupplicatione, non exprimitur ualor dictorũ beneficiorum, ſecundum uerã ęſtimationẽ: ſed attenditur, ut dixi, taxa expreſſa in libro, quæ firma manet, nec uariari põt ꝓ aſſertionẽ partis, ut dicit dec. 45. tit. de cõceſ. præb. in antiquis. Et hoc eſt quod uoluit Arch. in d. c. 2. de præb. lib. 6. Et ita hodie in curia practicatur. propterea non in ſiſto. Itaq; rationes factæ in contrariũ, ꝓcedunt de iure, non de ſtylo, cui ſtandum eſt, ut legitur in c. ex literis. de conſtit. & c. quam graui. de crimine falſ.

QVAESTIO IIII.

QVæro, an militet reg. in hoſpitalibus? SOLVTIO. Io. Bapt. Caccialupis, quondã aduocatus celeberrimus, in tract. penſionis. q. 26. dicit, ꝙ ſi hoſpitale datur in adminiſtrationem, & non in titulum, non requiritur mentio ualoris: ſecus ſi datur in titul. per ea quæ notant omnes in cle. ſi. de off. ordi. Aduertendum tamẽ eſt quia Fely. in c. ad aures. col. ſi. dicit ꝙ ipſe audi

audiuit,quando fuit Romę , ꝙ ſi hoſpitale excedat ſummam centum ducatorum, tunc requiritur mentio ualoris quia ſoluit annatam.Secus,ſi non excedat ſummã prædictam.Sed talis obſeruatio hodie nõ adparet,quia uidemus ex ſtylo , ꝙ quãdo hoſpitalia dantur in adminiſtrationẽ, ut fructus eius diſtribuantur in pauperes, nulla fit expreſſio ualoris.Secus uerò, ubi dantur in titu.beneficii. Potuit eſſe , ꝙ tẽpore quo audiuit Fel.erat aliqua conſtitutio , ꝙ fructus hoſpitalis dati in adminiſtrationem,exprimerentur , & tunc fieret illa diſtinctio.Satis eſt, ꝙ hodie non eſt in uſu,& ideòvera eſt opi.Io.Bap.per ea quę dixi in reg.de infirmis reſign. Et quod dictum eſt de hoſpitalib. idem dicendũ eſt de omnib. reditibus,qui non dantur in titulum,ut altaria,capellæ,oratoria,& mortuaria, & alia , quæ particularius exemplificat Fely.in c.in noſtra.in primo corrollario.de reſcrip.& in d. c. ad aures. in 9.col. de reſcrip.Quę uerba,tacito authore,accepità Belenzino in tract. de char. ſubſi. q. 76.Declarando tamen,ut per eundem Fely.in d.c.in noſtra.in 22. corrollario. poſt And.Sicu. in c.ex literis.de cõſuet. & Bar. Belenzinum in tracta.de char.ſubſi. q.68. & dixi in tract.expect.in 9.formula.num. 93.Et ea,quæ dicta ſunt de hoſpitalib. dici poſſunt de præſtimoniis , de quibus uidenda ſunt quæ ſcripſi in d.trac.expectatiuarum.in prima forma.num.39.cum ſeq.

QVAESTIO V.

QVæro,nunquid reg.iſta habeat locum in gratiis de beneficiis vacaturis?

SOLVTIO. Iſtud dubium fuit propoſitum per D.Nicolaum Aragonia in vna Zamoren.Theſaurariæ , de anno 1533. Et tunc pro vna parte dicebatur,ꝙ regula tali caſu non procedit.ex eo , quia reg. iſta loquitur in impetratione beneficiorũ vacantium & uacaturorum, quorum poteſt haberi certitudo ualoris. Et hoc indicant illa uerba poſita hic in tex.ibi (Seu certo modo vacaturis,&c.)ut ſit ſenſus,ꝙ qñ impetratur aliquod beneficiũ uacaturũ per illos modos in iure expreſſos , qui ſunt modi certi,ut per cõtractũ matrimonii, ingreſſus religionis,& ſimiles. De quibus in regula 64.tali caſu requiritur expreſſio ualoris & procedit iſta regula : ſecus uerò in gratiis ad uacatura , in quibus non datur de præſenti aliquis certus modus uacandi.

Ex diuerſo dicebatur contrarium,& ita pro iſta parte iudicauit Rota, coram eodẽ D.Nicolao,de menſe Nouemb. 1533. Et ſecundum eandem opinionem ita etiã obſeruatum fuerat tempore Sixti, ut in quibuſdam memorialib. inuenio ad notatũ. Et pro iſta deciſione facit in primis textus iſtius regulæ,ibi (& idem ſeruetur in expectatiuis &c.)Facit etiam ratio euidẽs de qua ſuperius in aliis quæſtionib. feci mentionem . Nam ad hoc requiritur expreſſio ualoris,ut papa ſciat diſpenſare patrimoniũ Ieſu Chriſti , ſecundum meritum perſonarum petentium , ut ſic poſſit unicuique de reditibus eccleſiaſticis ſecũdum meritum,induſtriam , uel habilitatẽ perſonæ prouidere,ut dicit Abb. Fely. & alii in repetit.cap.ad aures.de reſcrip.Sed iſta ratio militat in gratiis de uacaturo. Igitur militabit etiam diſpoſitio . Et iſta opinio ſuadetur etiam ex generalitate uerborum iſtius tex.qui indefinitè lòquit. Ergo debet intelligi tã de beneficiis uacãtibus,quàm uacaturis , certis & incertis. arg.tex.no.in c.quia circa. de priui. Nec obſtant illa uerba(certo modo) quia non indicant modum uacationis,ſeu formam impetrandi,ut patet in reg. de annali , & in aliis regulis,quæ utũtur ſimili mõ loquendi:& iñ abſurdum eſſet,& cõtra cõmmunem,& receptum ſenſum,illas regulas ad illos tres , uel quatuor modos uacandi ſuperius nominatos reſtringere. Quod ulterius demõſtrat: quia regula iſta cõtinet duas partes alternatiuè. Prima eſt circa beneficia uacãtia.Et iſta pars intelligitur generaliter de quacunque uacatione . Quia quando fit mẽtio uacationis ſimpliciter , & nullus modus exprimitur, uenit omnis modus uacãdi,ut dicit Lapus alleg.6.in 2. col.cum conc.ut ſcribit Fel.in c.in noſtra. in 37.corrol.de reſcr.Et eſt tex.in c.ex parte.el 1.de offi.deleg. Si igitur prima pars alternatiuæ,de beneficiis uacantib. debet intelligi generaliter eodẽ mõ ſecũda pars

alter

alternatiuæ,de beneficiis uacaturis.debet etiã intelligi generaliter de omni ſpecie uacationum,ſiue ſit per illos quatuor mo dos certos in cancellaria uſitatos,ſiue alio quocuq;modo etiam incerto : quia una pars alternatiuæ debet intelligi, & decla rari ſecũdum aliam,iuxta vulg.doctr.Bar. in l.1.ff.de reb.dub.

QVAESTIO VI.

QVæro,an regula iſta obſtet regreſſui, in quo non eſt expreſſus ualor ſecun dum communem æſtimationem, prout hic requiritur,ex eo,quia in prima gratia fuerat expreſſus?

SOLVTIO. Breuiter iſtum caſum po nit D.Gulielmus hic,in quibuſdam adno tationibus,& dicit Rotam tenuiſſe in vna Burg.beneficii,regulam non obſtare:quia ſufficit,in prima gratia ualorem expreſſiſ ſe.Nam ad illam tanquam ad originalem matricem habetur recurſus, ut etiam tũc adnotauerat R.P.D.Simonetta primarius auditor.Si uerò in prima ualor non expri meretur,regula obſtaret, & ita iudicauit Rot.de quo latius per eum.

QVAESTIO VII.

QVæro,an regula iſta procedat in bene ficiis commendatis?

SOLVTIO. Rota in vna Taurinen.de menſe Decembri,coram R. D. Io. Clerici tenuit,quòd non,ex eo, quia regula iſta eſt odioſa,& loquitur de beneficiis uacan tibus,& uacaturis, quæ uacatio non ueri ficatur in cõmenda,ut tradũt oẽs in c.nemo de elect.lib.6.Et quia in commenda de be neficio nõ prouidetur,tanquã de uacãti,ſed deponitur beneficium ad effectum proui dendi.& ideo manet antiqua uacatio, ut tradit Aret.poſt gl.& alios in c. ſi conſtitu rit,de accuſ.& Rom conſ.150.Verũ quia ſu per iſta deciſione poſſet moueri ſcrupulus ex eo,quia eſt magnũ diſcrimẽ inter com mendã perpetuam & temporalem,uidẽda ſunt ea,quæ latiſſimè dixi in reg. de trien nali.q.5.& in aliis præcedentibus regulis.

QVAESTIO VIII.

QVæro,quare papa hic expreſſit tot ua rietates monetarum,&an expreſſio ſtat ũ monetarũ debeat fieri ſecundũ æſti mationem loci,ubi uacat beneficiũ,an ue ro ſecundum ualorem Curiæ Romanæ?

SOLVTIO.Videtur dicendũ diuerſita tem iſtarum expreſſionis monetarum po ſitam eſſe ad denotandum diuerſitatem nationum & gentium,tunc ad Vrbem Ro mam accurrentium.Quam quidem mone tam unuſquiſque ſecundum qualitatem & quantitatem intrinſecam loci beneficii non loci impetrationis exprimere teneba tur,ut dicit dec.64.titulo de reſcrip. in an tiquis.& ante illam hoc expreſſiùs tenuit Old.in conſi.168.incip ad primam. in ter tia quæſt.Sequitur Pet. de Anchar. in cle. unica.col.fi.de conceſſ.præb.& Ioan.And. in addi.ad Specu.co.titu.in fi.Et hoc cõſo nat iſti regulæ non ſine miniſterio tot mo netarũ ſpecies numerantis. quod aliun de non euenit,niſi quia papa uoluit morem gerere uiſitantibus urbem. Nam illis tem poribus omnia ferè regna Chriſtianorum ſedi apoſt.obediebant,& ad eam, tanquam ad Aſylũ Romuli cõfugiebãt oẽs.Et ita unuſ quiſque in impetrationibus & literis apo ſtolicis exprimebat ualorem per monetã ſuæ gentis.

Tamẽ conſiderandũ eſt, ſi poteſt teneri cõtrarium:quia text.hic non diſponit ex preſſionẽ ualoris in gratiis apoſtolicis de bere fieri ſecundum æſtimationem loco rum uenientiũ ad urbẽ,ſed ſecũdùm com munẽ æſtimationẽ curiæ.Itaque ſecundũ hoc locus impetrationis attendetur.& ad illius loci æſtimationẽ genus illud mone tæ reduci debet,quod uoluit expreſſe Egi dius deciſione ſecũda.Vbi dicit, hoc ideo factum fuiſſe,ne papa deciperetur,qui de facili ignorare poteſt locorum conſuetu dines circa æſtimationes,iuxta capitulum 1.de cõſt.li.6. Et ideo licet nomẽ monetæ in ſupplicationibus exprimatur per libras Turonenſes, uel Marchas ſterlingorũ:ua lor tamẽ beneficiorũ debet conſiderari,ſe cundũ quod ualet in portatis in urbe, ut refert Gloſſator in regula. 23. in fine. ubi dicit ita ſeruare Rotã, & hoc ſentit Oldr. in conſil. 118. incip.ex uirtu te. & dixi in tract.expectatiu.numero. 104. Et iſta opi nio mihi uidetur uerior,quã uidetur tene re Panor.in c. quãto. in ultima colũ. uerſ. quid autẽ in mãdato. &c. de iureiur. ubi dicit,

dicit, quòd æſtimatio & ualor monetæ debet intelligi ſecūdū æſtimationē loci cōcedentis, allegat hoc tenere Guliel. de Monte Lauduno in cle. 2. de deci. qui allegat rationē Egidii. Et uidetur ad hoc text. cum gloſſ. in d. cle. ſecūda, ubi notant omnes, & ſequitur Felyn. in cap. ad aures. in 11. concluſ. de reſcrip. & illa deciſ. Egid. ſequitur etiam Rochus Curtius in repet. cap. fi. in 7. q. de conſuet. & ita hodie ſeruatur.

Et iſta omnia de plano procedūt in gratiis principalib. ut ſatis fiat regulę, & taxis beneficiorū, ne decipiantur officiales. Secus autē eſt in reſeruationibus fructuum pro penſione: quia tali caſu non habetur reſpectus ad ualorem, ſecundùm quem fit expreſſio in bulla, ſed ſecundùm quod ualent in partibus; ut concluſit Rota 16. Nouemb. 1537. coràm me in una Calagu. canonicatus & præbendę. Iuxta quā determinationē Rotæ ita iudicauit Dom. Ioannes de Anguiano arbiter inter partes electus. Et caſus ille talis erat: quia Rodericus de Auila reſignauerat canonicatū & præbendam prædictos, quarum ualor uiginti quatuor Duc. aur. de cam. ſec. com. æſtim. ual. an non exced. in fauorē Ioan. Lupi, reſeruata ſibi medietate omnium, & ſingulorū fructuū prædictorum propria autoritate percipiendorum leuandorum, & colligendorum, &c. Adueniēte tempore ſolutionis Rodericus partem uini, grani, & pecuniarū uſq; ad medietatē fructuū capere uoluit Ioā. uerò hoc prohibuit, dicens, non teneri ei, niſi ad duodecim ducatos, quæ erat medietas ualoris canonicatus prædicti expreſſi in gratia. Et quia in ea dicebatur fructuum prædictorum, dubitatum fuit, quid iuris. Domini omnes dixerunt, medietatem illam fructuum debere intelligi, prout in partibus æſtimatur, & ualet, non prout in curia: quia illa uerba propria authoritate percipiendorum & colligendorum, &c. hoc innuūt. Si enim Rodericus capere pecuniā cogeretur, & ad hoc Ioan. cum cogere poſſet, fruſtra in literis reſignationis dictum fuiſſet, quòd Rodericus fructus propria authoritate capere poſſet. Nam pecuniam capiendo nō poſſet dici fructus percipere, ſed ualorem fructuū, quæ ſunt inter ſe diuerſa. Vnde ex quo Rodericus nō reſeruauit ſibi dimidietatem ualoris expreſſi, ſed fructuū intelligetur de illis, qui propria authoritate colligi poſſunt. Nec obſtat uerbum prædictorū. qa nō refertur ad ualorē expreſſum, ſed ad canonicatum & præb. prædictorū. Et ita intelligi debent ſecundum mentem reſignantis, qui agit de damno euitando. Reſignatarius uerò agit de lucro captādo arg. l. fi. §. in computatione. C. de iure deli. Et ita dicitur, quòd actus agentium ſecundū eorū intentionē intelligi debent: uulg. l. obligationū ſubſtātia. ff. de act. & obli. Nec obſtat, quòd fructus canonicatus ſine expreſſi ad uigintiquatuor. Qui illud potius ex ſtylo Curiæ ne gratia ſit nulla, propter iſtā regulā, ſi nullus ualor exprimeretur, quàm de iure fit, ſecūdū gl. in cle. 1. de pręb. Quia clarum eſt, ꝙ ferè omnes canonicatus Hiſpanię nihil ualent in portatis. Et quia requiritur in literis expreſſio alicuius ualoris, ponuntur omnes ad uigintiquatuor, etiam ſi fuerit canonicatus Toletanus, qui inibi reſidendo ad mille ducatos aſcendit. Adparet igitur, ꝙ illa expreſſio ualoris magis fit ut ſatisfiat regulæ, quā propter alium effectū, præſertim qa illa expreſſio ualoris, quæ fit in reſignatione prædicta magis fit reſpectu reſignatarii, cui prouideri debet, & cuius prouiſio fuiſſet nulla, niſi eſſet expreſſus ualor quā reſpectu reſignantis. qui iſto caſu nō indiget ualore expreſſo, cum ſine illo poſſet expedire bullā ſuæ reſeruationis medietatis fructuum, & illam in partibus exigere: quia regula iſta non habet locum in tali reſeruatione fructuū. Et iſta interpretatio eſt æqua, ueriſimilis, & rationabilis, ſecūdū quā iudicauit d. Io. de Anguiano, prout dixerat Rota. Et eſt notandū ulterius, ꝙ licet ualor fructuū pro ſoluenda penſione debeat fieri, prout conſideratur in partibus. Hoc autem non haberet locū quando fit ſolutio penſionis in curia: qa ſolet ſolui in ducatis auri de Camera, prout ſonat literæ Apoſtolicæ, licet in partibus ſufficeret ſoluere in moneta, dūmodo illa tantū ualeat, nec cogitur debitor ſoluere pēſionē in auro. Vt tenuit Rota in una Elneñ. pēſionis corā me, inter Dominos Hieronymum de Requeſens epiſcopum

pū Elnen. debitorē pēſionis. 400. ducat. ſu
per epiſcopatu Elnen. & Ferdinandum
Loazes inquiſitorem Cataloniæ penſiona
rium, de menſe Nouemb. 1539. motā per
ea, quæ notantur per omnes in l. paulus.
ff. de ſol. & in l. 2. ff. ſi cer. pet. Tamen ali
quibus uidebatur dura hæc deciſ. ex eo q̄a
in literis apoſtolicis dicitur, ꝙ ſolutio fiat
in ducatis auri de Camera, & non dicitur
in ualorem eorum. Vnde propter illam
qualitatem auri, ſolutio fieri deberet in
auro iuxta deciſ. Parlamenti Guido papæ
492. & Mar. Soc. conſ. 6. circa fi. Tamen te
nendo opinionem Rotæ ad illa dicta pa
tet reſponſio ex iis, quæ ipſe idem Gui. di
cit in d. deciſ. ſe Franciæ practicaſſe, ut ibi
per eum. Et opi. Rotę eſt communis, ut pa
tet per omnes Moder. in tract. moneta.

QVAESTIO IX.

QVæro, Pro intelligentia iſtius text. ſe
cundum ordinem literæ; quid intel
ligat iſta regula (per marchā argenti) quid
rurſus per libram: & quid per alias mone
tarum ſpecies hic deſignatas?

SOLVTIO. Vt ſingula monetarum
uocabula hic expreſſa, ac earum origines
& ualores hactenus per aliquem non ſcri
pta, ſecundum curſum noſtri tp̄is declarē
tur, ſequar ordinem literæ, & incipiendo
a marcha, eſt ſciendū, ꝙ iſtud nomē, Mar
cha, apud peritos linguæ latinæ non inue
nitur, ſed recens fuit, & uulgare nomen:
de quo meminit tex. in c. conſtitutus, de
proc. ibi, unam marcham ſterlingorum, &
in c. 2. de arb. & c. cum pridem. de pact. &
in c. ſignificauit, & c. quāto, de cenſ. Et for
taſſis de iſto noīe in Decretalib. alii text.
non reperiuntur, quam iſti. Et iſta marcha
aliter capitur de iure, aliter ſecundum
conſuetudinem particularium prouincia
rum, & locorum, ut inferius in ſpecie de
clarabitur. Nam æſtimatio marchæ lega
lis eſt uniformis, quo ad omnes, niſi in lo
cis, ubi eſt ſpecialis conſuetudo circa ua
lorem, quia in illis æſtimabitur marcha ſe
cundum communem uſum illius prouin
ciæ, niſi in ſolutionibus a lege impoſitis.
Quia tali caſu ſolutio alicui facienda per
marchas, intelligetur de marcha tp̄e legis
conditæ, non aūt uſuali alicuius loci, ut
tradunt d. Ant. & Abb. & alii in c. conque
rente, de off. ord. Bal. in l. quicunq;. in ult.
col. C. de ſer. fug. Et ante ipſos Old. conſ.
250. factum tale eſt. Et idem tenet Abb. in
c. quanto. col. fi. de iureiu. & in conſ. 56. in
cip. quod ſolutio. lib. 2. Et Moder. in l. fin.
ff. de in ius uoc. Quicquid dixerit Ro. in
conſ. 223. circa primum, & Pau. de Caſt. in
l. 2. C. com. de leg. faciens differentiam in
ter legem & ſtatutum. Et marcha legalis
conſtituit ex octo unciis auri ut tenet in
ſpecie Io. Fab. in § nos aūt. inſt. de Attilia.
tut. Et q̄libet uncia ualet octo duc. ut dicit
Bar. in l. quoties. C. de ſuſc. & Arch. lib. 10.
& Abb. in d. c. conquerēte. Itaque marcha
ſcḋm diſpoſitionem iuris conſtabit ex duc.
64. Quod eſt utile ad multa; ut dn̄t Mo
dern. Pap. in l. 2. § ex his. ff. de uer. ob. cum
cōc. ut ſcribūt Mod. in d. c. conquerente. Et
de iſta marcha legali non loquitur legiſta
ſed de marcha uſuali cuiuslibet puinciæ.
Ex quo infertur, ꝙ ſi clericus francigena
impetrat gratiam duorū beneficiorū, quo
rū unū ſit in Frācia, aliud in Alemania, in
primo exprimet ualorē librarū Turo. par
uorū, q̄ eſt moneta Franciæ, ut apparet in
cle. fi. de mag. in alio exprimet marchas, q̄
eſt moneta Alemanię. Et ita ī ſpecie tenēt
Abbreuiatores, ut refert in illo lib. qui uul
gò dicitur, Stylus, ſeu pract. Canc. fo. 74. In
telligentes tn̄, monetā ſterlingorū eſſe mo
netā Alemaniæ ꝑ participationē, alias ma
le diceret ille liber: q̄a moneta ſterlingorū
origine & inuentione, eſt moneta Angliæ
cuſa ſub Hēr. 24 ut ſtatim dicā. Et marcha
argenti, de qua loquitur iſta reg. ualet du
catos 5. de Camera. Si uerò fuerit de argē
to puro, ualet ducatos ſex; ut inuenio in
quodā peruetuſto lib. taxarū ſedis Apoſt.
adnotatū. Et iſta marcha arg. uariatur ſcḋm
cōſuetudinem diuerſorū locorū. Quia in
Anglia marchā ſterlingorū ualet duc. 4. Et
ita declaratur tex. in d. c. cōſtitutus, de pro
cur. qui loquitur de marcha ſterlingorū.

Vt ſcias originē iſtius monetæ ſterlin
gorum paucis antea notā, eſt ſciendū ſub
Henr. Rege Angliæ, illius nominis 4. cele
bratū fuiſſe cōcilium Londini, anno Salu
tis 1249. in quo inter alia ſalutaria decre
ta, illud quoque pro commodo publico
ſancitum fuit, ꝙ groſſi argentei, qui tp̄e
illo, permittente auaritia regis, iam ton

ſi,& à bonitate argenti deprauati, expen debantur, diſſoluerentur, & loco illorum moneta ſterlinguorum cuderetur, ab effigie ſturni auiculæ in altera parte numi impreſſa ita uocata, quæ quidem auis lingua Anglica ſterling appellatur. Et ita hodie omnis Anglica moneta ſterlinguorum nomine putatur. Et cur denarius ille nomina illius auiculę ſterling. fuerit ſignatus, cauſam tradunt, quod ea auis, pars foret inſignium, quib. Reges id temporis multarum poſſeſſionum, uel extramarinarum domini, uſi ſunt. Quemadmodum Reges hac ætate ſolent inſignibus regiis, ſingula ſuorum regnorum inſignia adiungere, quo potentia exiſtat quam maxima, ſiue quod nummus in altera parte haberet notā ſtellę, quam Angli ſter uocant. Ita quod hodie iſti denarii ſic ſignati reperiuntur, ut aliis omnibus author eſt Polydorus hiſtoriæ Anglicæ, lib. 16. Vel fortaſſis iſta moneta ſterlinguorum nomen accepit a caſtello quodam in Anglia ſterlingum nuncupatum. De quo idem author meminit lib. 13. & 14. Et de ſterlinguo agro etiam fit mentio ibidem lib. 1. Sic etiam de ſterlingenſi ponte habetur in eadem hiſtoria lib. 17. Sed in Hybernia ualet marcha ſterlinguorum ducatos quatuor, marcha uerò Renenſis argenti puri, ualet ducatus Renenſes. 8. cum dimidio. Ex quibus ducatis Renenſib. quatuor, tres ducati Vngarici conſtituuntur. Itaque marcha Renenſis ualet aureos Renenſes, 70. & parum plus Marchus uerò Pariſienſis eſt nouem unciarum ex noſtris communibus, & tertia pars alterius unciæ. Et ex eo fiunt ducati 70. Et inter iſtas monetas marcharum ſterlinguorum, Turonenſium & Pariſienſium eſt magna differentia, ut not. Petr. de Bellap. in l. fi. C. de compenſ. Marchus uerò ad uſum Mediolani facit aureos, ſiue ducatos ſex. Et continet marchus prædictus unciam nouem pretioſi argenti, ut latius declarant Mod. Aſten. in tract. augmenti monetarum in ult. concl. Et hæc de marcha.

Sequitur in tex. uel librarum Turonenſium, &c.

Libra Turonenſium paruorum de qua loquitur iſta reg. ualet ducatum unum de Camera. Et ſecundum hoc, libra conſtat ex duodecim Turonenſib. qui quidē duodecim Turonenſes conſtituunt unum ducatum, ut expreſſe ordinauit Bened. 12. in extrauag. uas electionis. §. 6. poſita ſub tit. de cenſ. de qua meminit Fely. in c. 2. in 8. col. & ç. ad aures, col. 9. de reſc. Et ita in cōcernentib. literas & Cameram apoſtolicā, iſtum ualorem uoluerunt ſeruari facere ſummi Pontifices, ut patet in reg. 23. Et iuxta iſtam æſtimationem ſcriptę fuerunt taxæ officialium Cancellariæ, compoſitæ per Io. 22. cum curia reſideret Auinioni. Et ſecūdum eoſdem Turon. Bened. 12. taxas ſacræ Pœnitentiariæ compoſuit, ut habemus in originalib. formulariis illorum temporum, per eundem Benedictum editis. Quo factum eſt, ut cum curia manſerit apud Gallias per 84. annos. Et ſic a tempore Clem. 5. vſque ad Greg. 11. qui curiam in urbem reduxit, ut hiſtorici referunt, uſus Turonēſium adeò inualuit, ut quodā modo callum obduxerit uſque in hodiernum diem. & hoc propter memoriam illius temporis. Tum etiam, quia illo tempore illa moneta utebantur Franchi, quorum erat peculiaris curſus ad curiā expeditionis cauſa, adeò, quod ferè omnes Cancellariæ Apoſtolicæ expeditiones a Gallis conficiebantur, & ideo bonum fuit, quod monetæ illius nomen duraret, deuotione durante, quæ modò omnino ceſſant. Et quanuis Gloſ. ſuper regula 23. referat opin. quorundam de orig. iſtius monetæ Turonenſium, quas poſtea deridet: nihilominus ego exiſtimo monetæ huiuſmodi originem initium habuiſſe à Turonibus, eſt. n. ciuitas illa in Gallia Narbonēſi antiqua, & percelebris nomine Turon, cuius pręſul Arnulphus a Sācto Remigio baptizatus, inter Sanctos relatos eſt, hic primum moneta ab urbe nomen accepit quæ tunc in Gallia communiter expendebatur, & fortè tempore Clementis 5. dum Auinioni reſideret, in uſum tradita, anno 1305. circa quem annum, monetæ mutatio reperitur facta, & ob eā cauſam uarii tumultus exorti, ut Rob. li. 7. hiſtoriæ Gallorum meminit. Et tunc hmōi monetā a Io. 22. eius ſucceſſorē taxis Apoſt. adpoſitam conſtat. Et cum ualore prædictę libræ

Turo

Turoneuſis, de qua loquitur iſta regu. con cordãt libræ monetæ ciuitatis Meten. Flã driæ, & Regnorum Valentiæ, Barchinon, & Iacen. Nam in dictis regnis, ſeu prouin ciis libra etiam ualet ducatum unum, ut experientia cognoui, & etiam atteſtatur Franciſcus Sancti Clementis Barch. in Ari thmetica ſua. Exceptis iſtis omnes aliæ ꝑ uinciæ Chriſtianitatis differunt in ualore libræ, prout etiam libræ legales differunt ab omnibus iſtis, ut ſtatim dicetur. Nam videmus Maiorien. libras tres, ducatos duos conficere. Et ſimiliter libræ tres Tu ronenſium in Francia reddunt ducatos duos. Et francus etiam in Francia eſt ſimi lis libræ. Quorum tres franci reddunt du catos duos. In Normandia etiam tres li bræ ualent duo ſcuta auri. Ab his tamen differt libra monetæ Britanniæ, quæ ua let minus ducato uno. Nam decem libræ Britanniæ, ualent octo ducatos de camera. Pariſienſium uerò libra ua let parum minus libra Britanniæ, & mo dicũ plus libra monetæ Franciæ. In Scotia uerò, libra monetæ ſterlingorum ualet du catos duos. Sed libra monetæ uſualis ibi dem ualet ducatum unum, & tres ſimiles libræ ualent ducatos tres, quæ reddũt unã libram ſterlingorum ex compoſitione an tiqua. & duos ducatos cum dimidio ſm aliquos, ſed ut accepi a fide dignis, reuera ualent ducatos tres. In Anglia libra ſterlin guorum ualet ducatos ſex. Et promiſſio ſimpliciter ibi facta de libris monetæ An glicæ, licet ſit ibi uaria moneta tamẽ ſecũ dum cõmunem uſum, in dubio debet in telligi de libra ſterlingorum, ut refert ſe de facto habuiſſe Lanfr. in rep. c. quoniã contra falſam. in uer. teſtium depoſitio nes, in ante col. uerſ. hinc eſt, &c. de prob. ſequitur Cur. in rep. c. fi. in 7. q. de conſ. Li bra uerò monetæ Pap. ualet ſolidos 20. ut refert Brun. Aſten. in tract. de augmento concl. fi. Sed Parmę aliter fit æſtimatio: qa ibi libræ 5. & ſoldi 8. faciunt ducatum unum: Et centum & quinquaginta ſolidi reddunt ibi etiam ſcutum unum, ut habui in quadã cauſa Parm. ita taxata in Rota. Venetiis uerò una libra conſtat ex marcel lis duob. Quorum duodecim marcelli ua lent ducatum unum. Itaque ducatus ęſti matẽ ibidẽ ſex libris. Sed libra groſſ. q̃ mer cãtibus appellatur decẽ ducatis ibidẽ æſti matur, ut notiſſimum eſt. Bononienſes etiam libras ſuas habent, quarũ commu nis, ſiue uulgaris libra, quæ in uſu eſt, Bo logninos 20. ualet, qui reddũt Baiochos 30. & per conſequens tertiam partẽ unius ducati, plus minus.

Ab iſtis omnibus differt libra legalis quæ ſecundùm antiquos Iuriſperitos ualebat ſeptuaginta & duos ducatos: ut eſt tex. expreſſus in l. quotiens. C. de ſu ſcept. Præpoſitis, & Arch. lib. 10. Et decẽ aurei, ſiue ducati ualebant libram argen ti, ut in l. 1. C. de argent. præb. lib. 10. Po ſteà uerò introductum fuit, quòd libra non ex 72. ſed 96. aureis conſtitueretur, ut Bart. in d. l. quotiens. Alberic. & alii in l. fina. ff. de in ius uocand. meminerunt. Et ita ſe habet communis opinio, ut pa tet ex his, quę Fely. congerit in c. conque rente. de off. ord. & Iaſ. in l. 2. §. ex his. in 8. col. ff. de uerb. obli. Sed illud fortè an tiquo tempore introductũ fuerat: quia erat minor argẽti, uel maior auri copia, uel quia (ut dicunt quidam hiſtorici) au ri bonitas non niſi à Iulio Cæſare, ut uſ que ad Veſpaſianum perdurauit. Et ideò poſt illos, ducatus 20. libras æris ualuit, ut adparet in l. 1. C. de colla. æris. libr. 10. Hodie uerò calamitate temporum factũ eſt, quòd Alpha reuolauit ad Omega, id eſt extremitas ad principium, ut dici tur in c. ab exordio. 35. diſtinct. Nam im mutata auri bonitate, cudũtur hoc tẽpo re ducati, ut leuiores, ita & uiliores, quo rum ſex unciam & 72. libram implent, ut olim. Inter utrunque tamen tempus hoc eſt diſcrimen, quia aurum & argentum illis temporibus probatum fuerat, id eſt purũ, putum, & defæcatum, quod diſtin guitur per 12. gradus, grana uulgus appel lat. Et illud eſt omni argento pretioſius. Nam argentum purum, putum, id eſt, de puratum, quod indoctum uulgus argen argẽtũ de copella appellat, eſſe ligę 12. de nariorũ, ꝑ cõperto habeẽ licet hac ætate eius bonitas ꝑ admiſtionẽ æris ſit depra uata. Huius autẽ deprauationis taxati fuerãt olim inter cæteros Aragonẽſes, & quidã alii, ſicut etiã ſeruare bonitatis au

ti Veneti & Anchonitani bene audiebāt, ut refert *Lucas de Penna* in l.unica .in fi. C.de arg.pretio.lib.10. Nam ſatis conſtat, quòd cum denarii eris argento puro im miſcentur, tot grana bonitatis argentum amittere. Et illud argentum purum, putū, ſeu ut uulgus appellat copellatum, Odof. in l.2.ff.ſi cer.pet. pugillatum nominat. Sed Iuriſc. in l.in naue. ff. locati. puſillatū dicit, ut de iis meminit Gel.li.6. Noctium Atticarum c.5. & reaſſumunt Moderni qui dā Galli in p̄dicta l.in naue. qui, ut opinor, eorū dicta ab Ant. Nebriſſ. Hiſpano uiro eruditiſſimo in Lexicon iuris acceperunt niſi idem ſpiritus in duobus corporibus fuit. *Latini* uerò, quod illi dixere puſillatum, ipſi puſtulatum appellant. quod eſt purum abſque omni ſpurcitia. Nempe puſtula idem refert quod puri argēti maſſa, ut Mar. plurib. locis meminit, & Iuue. Sat. 10. Pauca licet partes argenti uaſcula puri, Et Sue. Tranq. in uita Ner. in hęc uerba idē refert: Nūmū aſperū, argentū puſtulatū aurū obrizū exegit. Sed hæc de argēto.

Aurum ēt in 24. pretioſitatis gradus diſtinguitur, uulgus characteres appellat, quale aſſimilatur hodie ungaricum purū quod obrizum Græci ut Tranq. & Plin. atteſtantur, Latini uero multipliciter excoctum dicunt, uel, ut uulgus cimentatum. De quo etiam loquitur tex. in l.fin. C.de uet.nu.pot.lib.11. Hinc obrizati appellabantur numi, qui ex optimo & puro auro confecti erant, ut in l.unica. C. de oblat.uoto.lib.12. Noſtra tamen ætate nullum aurum, quod 24. characteres attingat, reperitur. Quo fit, ut q̄dam dixerunt aurum ad 24. characteres decoqui minimè poſſe. Nam ungaricum, quod pretioſius cæteris æſtimatur 23. characteres non trāſcendit, ut a peritiſſimis huius artis accepi, qđ ēt atteſtatur Bilibal. in lib. æſtimat. numiſmatum. fol.4. Vtcunque ſit, ætate noſtra libra auri legalis, conſtat ex 96. ducatis, & eiuſdem æſtimationis fuit apud Ro. ueteres, hoc patet: quia libra conſtabat, ut hodie, ex 12. unciis. Vncia uerò conſtat ex drachmis octo. Itaque libra cōtinet drachmas 96. quę conſtituunt totidem ducatos. & ſic adparet quemlibet ducatum eſſe drachmalem, ſ pendere drachmā unā. Et in hoc hodie conuenimus cum antiquis Romanis: & uerum eſt, ut in ducatis Vngaricis periculum fieri poteſt. Quorū quilibet unius drachmę pondus habet. Et idē de ducatis Venetis & Florentinis refert Bar. in l.quotiens. C.de ſuſcepto.li.10. Et hæc de libris ſufficiant.

Conſequenter textus hic ponit aliam ſpeciem monetæ, quam Florenum appellat. Et habet hæc ſpecies monetæ, propter uarias prouinciarū cōſuetudines, incertā æſtimationē. ut dicit Saly. in l.fin. C.ſi cer. pet. Tamen de iure, Florenus, ducatus, & ſolidus idem referunt ſecundum Moder. Aſten. in tract. monetarum. Et ita pro ducato ponit in taxis ſedis Apoſtolicæ beneficiorum conſiſtorialium: quę per Florenos auri diſtribuuntur. ex quo datur intelligi, taxarum inuentionem ante cuſſionē ducati fuiſſe editam ut etiam inferius adparebit. Quorum quidem Florenorū denominationem à Florentinis originē habuiſſe ſatis compertum eſt. Nam ut hac in re teſtis eſt Io. Villanus Florentinorū antiquus hiſtoricus, lib.6. c.54. Hiſtoriarū, cū ciuitas Florētina iā opibus, potētia, & dominatu in immēſū creſceret, placuit mercatorib. & populo, ut moneta auri cuderetur. Nā uſq; ad illa t̄pa ciuitas illa argenti moneta uſa fuerat ualoris 12. denariorū. Sic itaque de menſe Ianuario, anno à partu uirginis 1252. Florenus ex auro 24. characterū omniū purgatiſſimo ualoris ſolidorū uiginti cudi cœpit: quorū octo Floreni, auri unciam pēdebant Florenus dictus à Florentia, cuius nomē per florem Lilii albi referebat, ex una parte, ut meminit idem hiſtoriographus li.1.c.40. ab alia uero parte ſancti Io. Baptiſtæ effigies, ipſius Vrbis primi protectoris, regenerationē urbis p̄ſentabat. Nā cū anteà ciuitas tota idolis ſeruiret, facta cōuerſiōe, placuit, primo ex tēplo Martis, eccleſiā cathedralē ſuo nomine ſancti Ioānis erigi: idq; factū fuiſſe Cōſtātini & Siluestri t̄pib. idē autor li.1.c. 60. hiſtor. refert. Itaq; ex p̄miſſis adparet, Florenos nō ſolū à ciuit. Florētia ſed à flore Lilii impreſſa nomē accepiſſe. Inde paulatim Floreni nomē, & uſus ad alias p̄uincias emanauit, quē alii Dn̄i uiciniores in ſuis dn̄iis cudi fecerūt: uſq; adeò, ꝙ puriſ. e

illa

illa auri, ære contaminata fuit: quo crimine Marchiones montisferrati, & apud Ianuenſes Spinolæ illo tempore taxabãtur, donec Io.22.anathemate prohibuit,ne de cætero illa moneta cuderetur niſi à Florẽtinis,ut lib.9.c.279.eiuſdem hiſtoriæ cautum legimus. Huius tamen Floreni uſus paulatim ad Vltramontanos ſerpſit, eſtimatione tamen uariata. Nam floreni auri in Aragonia alterius ualoris reperiuntur: quia tres ſimiles ualent ferè ducatos duos & in Camera quatuor floreni ſimiles pro ducati tribus computantur. In Sabaudia uero florenus cum dimidio,& groſſi duo unum ducatum referunt.Florenus autem in Sabaudia ualet Baiochos 32.Sed Renenſes floreni ad rationem 40.groſſorum monetę Flandriæ,pro quolibet floreno, ex illis ſeptem reddunt ducatos quatuor. in regno uero Nauariæ tres floreni ex illis pendent ſimiliter ducatum unum de Camera. Et floreni monetæ prouinciæ tres faciunt unum ducatum:Venetis uerò floreni æſtimatio,ad 10 Marcellos illius monetæ argenteæ extẽdit.Sed Romæ uarius eſt uſus. Nam apud ſeculares Romanos,florenus ad Carlenos quinque taxatur. Sed in camera Apoſtolica in taxis,pro ducato de Camera capit,Quod credo factũ fuiſſe potius ex abuſu exigentium taxas, quàm ex certa ſcientia principis,quod ex eo adparet:quia in quadã conſtitutione concilii Cõſtãtien.poſita inter extrauagãtes antiquas,ſub ti.de exceſſ.prælat.& de offi. ord. incipit,Sanè prælati, &c. Florenus de Camera groſſis decem æſtimabatur. Quo factũ eſt,ut cũ poſteà ducati de camera cuſſi fuerint,appellatio illa de Camera, impoſita floreno,errore quodã, aſſimilata fuit ducato de Camera.Itaq; perinde florenũ æſtimarunt,ac ducatũ,cũ reuera plurimũ differrẽt,ut ſuperius adparet:niſi dicamus Io.22.æſtimationẽ floreni & ducati equaſſe,ex eo,quia cũ apud Florentinos ſola illa moneta auri puri cuderetur, ad æſtimatiõnẽ ducati,placuit & ipſi Ioanni eandẽ monetam ſub eadem æſtimatione cudere cæteris omnib. (exceptis Florentinis) ſub anathemate prohibitis,ut in dicta Florentinorum hiſtoria adparet,ut dixi in proœmio iſtius reg.Itaq;ab illo tẽpore taxę ad ualorem florenorum fuerunt editę.Et iſta de florenis ſufficiat.

Sequitur in tex. (aut ducatos, &c.) hoc genus monetæ, ſeu eius nomen apud ueteres non fuit:ſed circa annũ ſalutis quingenteſimum ſeptuageſimũ, initiũ habuiſſe ſatis cõpertũ eſt. Nã cuius monetæ autor,ut Blõdus,Platina,& recẽtiores hiſtorici meminerũt Albinus quidã circũfertur, qui primas omniũ in Italiã nomẽ regiminis Graiæ ſuperbiæ plenũ tulit, uidelicet ut Exarchus diceret. Idẽ primus ueterẽ adminiſtrationis formã tota Italia ſuſtulit, & ſingulis urbib. ſingulos, qui poteſtate præirent,conſtituit,quos duces uoluit appellare.Quo contingit,ut multis inde annis aureus numus, qui Romę cudebatur, ab inde Romanos Ducatus fuerit appellatus.Indeq; eſt nomẽ adeptus, cuius denominatio in hodiernum uſq; diẽ manet,& de iis etiam Polydorus lib. 2. de inuentorib.rerum, autor eſt. Mirandum tñ ꝙ cum apud uarias gentes prædictæ oẽs monetæ uarietatem receperint, ſolius ducati apud omnes uniformis fuit denominatio,par etiam ſimilitudo ualoris.Nã ducati Vngari, Veneti, Hiſpani, Florentini, & fere omnes alii ducati maiores,qui vulgò Largi appellantur, idem pondus & parem ualorem retinent. Ex quibus poſteà ſummi Põtifices aliam ducati ſpeciẽ cudi iuſſerunt,quam de Camera nuncuparunt parum à ſuperius dicta differentem. Prodiit deinde alia monetæ ſpecies in Gallia quam ſcutum appellant,eamq; duplicem uoluerunt.Hinc eſt,ꝙ inter ſcutos nouos & ueteres in Camera fit diſcrimen. Quia antiquum ſcutum reddit idẽ, quod ducatus:nouũ autem ſcutũ in taxa,nouẽ Iulijs, & vno groſſo æſtimatur: quãuis tempore Clementis 7.ad nouem Iulios fuerit redactũ.Non tamen eſt omittendum, ꝙ modernis temporibus inuenta eſt alia ducati uſualis moneta,quę ſecundum diuerſas regiones uariatur. Nam Papię ducatus non ualet niſi libras quatuor. Itaque appellatione ducati,de cõi uſu loquendi, intelligẽ de ducato quatuor librarũ,nõ autẽ de ducato auri, qui plus ualet: ut refert Rochus Curtius ĩ rep.c.fi.in 7.q.de cõſuet.Et ita dicẽdũ erit in quolibet loco. Nã Romę

ſimplex ducati appellatio inter Romanos intelligitur de 10. Carlenis, niſi auri mentio fiat.

.. Sequitur in tex. uel unciarum auri, &c. Notum eſt iam omnibus, etiam tonſoribus, ꝙ uncia auri ex drachmis octo conſtat, quantum quælibet unum ducatum reddit. Ex quo adparet, ducatos omnes auri drachmales eſſe in pondere ſuo, ita ꝙ uncia auri, ducatos octo ualebit ut dicit Bartol. in dicta l. quotiens, & Moder. Pap. in d. l. 2. §. ex his. Ex quibus de primo ad ultimum inferrur. libram, quæ ex duodecim unciis conſtat, ducatos 96. reddere. Vncia uerò argenti ſterlingorum 26. denariis, qualis etiam hodie ęſtimatur ut refert Polyd. li. 16. hiſtoriæ Anglicanæ.

Rurſus dicitur in tex. ſeu alterius monetę, &c. Sub iſtis uerbis poſſunt comprehendi reliquæ omnes monetæ uſuales cuiuſlibet prouinciæ, quæ hic non exprimuntur, ut ſunt marabatini Hiſpaniæ ſuperioris, quæ Caſtella appellatur: & inferioris quæ Valentia, ſeu Tarrac. dicitur. Et licet hæc moneta in Caſtella hodie tantum uſitetur, olim tamen omnium regnorum utriuſque Hiſpaniæ, uſque ad Luſitaniā communis erat, diſſimili tamen ęſtimatione. Nam in regnis Valentiæ unius Marabatinus dimidio ſcuto auri æſtimabatur, de quo adhuc hodie in pœnis legalibus, in memoriam uetuſtatis, ac pro quadam ſolennitate ſolet fieri eius denominatio, quamuis eius forma ignoretur. Et talis moneta antiquis temporibus in Luſitania etiam in uſu fuerat, ut adparet ex tex. in c. cum olim, de priuil. ubi de illis Marabatinis fit mentio. Et ſecundum hoc uidetur dicendum, ꝙ illi Marabatini, de quibus in d. c. cum olim. fit mentio nō fuerint illius æſtimationis cum illis, quib. hodie utuntur Caſtellani qui parui admodum ualoris ſunt. ridiculum enim eſset. de tam parua quinque ducatorum ſumma, inter illos abbates ditiſſimos, tam longam tragędiæ quęſtionem componere, ex qua meruit illa conſtitutio decretalis fieri. Vt igitur res uideatur uerisſimilis, & conueniens tam perſonis, de quib. ille tex loquitur, quàm Rom. Pontifici autori illius decretalis, eſt tenendum, illos Marabatinos, de quibus ibi notatur, non de modernis, quibus nūc utitur Caſtella, ſed de Marabatinis ueteribus regni Valentiæ uel Luſitaniæ debere intelligi. Et ita intelligendo, ſumma illa Marabatinorū expreſsa in d. c. cum olim ſcuta mille continebit, quę ſatis notabilis ſumma poſſet uideri, quę illos abbates ad litigandum moueret. Et hoc modo diſpoſitio illius textus bene quadrat quantitati expreſsæ.

Et iſtis igitur habes ualorem Marabatinorum ueterum Valentiæ & Luſitaniæ idem eſſe: Caſtellæ uerò Marabatini, qui bus hac ætate utuntur Hiſpani Caſtellani ſunt uiliſsimi ualoris. Nā unus Marabatinus duas partes unius denarii ualet. Nam ibi denarius diuiditur in tres Blanchas æris, ad ſimilitudinē cauallorum Neapolitanorum: quorum tres Caualli ærei reddūt denariū unū. Ita & Blāchę tres faciūt unū denarium. Et denominatio ſunt Blanchæ, a quadam Regina Blancha nominе, quæ prima monetam illam cudi iuſſit. Ex quibus Blanchis duæ Marabatinū unū faciunt. Itaq; trecētiſeptuagintaquinque Marabatini, unum Ducatum largum reddunt. Et tria milia Marabatini, ualent ducatos octo. Et ducatus in Hiſpania, ualet Regales undecim & quilibet Regaliū eſt ualoris unius Iulii. Tamen Romæ non ualet unum Regulæ Hiſpanicum, niſi Baiochos nouem ex reductione Clementis 7. Sunt etiam in regno Valentiæ denarii & ſolidi. Denarius enim eſt ad ſimilitudinem quatreni, niſi ꝙ argenti plus aliquid continet, & propterea præualent quatrennis. Adeò, ꝙ ex duodecim fit ſolidus. Cuius quidem ſolidi ualor eſt dimidii regalis, & ſolidi duo faciunt unum regale, & undecim regalia faciunt Ducatum largū. De denariis aūt Pap. & Luc. quanti ualeāt, habes tex. in c. olim, de cēſib. Et hæc dicta de monetis noſtri tēpis, & eorum ualore huc uſque ſufficiant. Quę ideo hic placuit adnotare, quia nullus ſcribentium ſimul de iſtis tractauit. Licet Budęus, Leonardus de Portis, Alciatus, & Bilibaldus multa de antiquo Romanorum ſeſtertio: quædam etiam de talēto, & ſimil b. monetis diſputauerint, quæ non faciunt ad propoſitum iſtius regulæ, cum illis hodie non utantur.

tur. De quib. ego latius eo libro, quē de cē ſu. reditu, & impenſa antiquorum, & recē tiorum principum compoſui, pertracta bo: quo loco illud etiam tangam, quænā ſit ratio, quòd cū auri maior copia è terra fodiatur, quā alterius cuiuſcunque metal li, ut Hadrianus Imperator dicere ſolebat: minor tamē illius copia inter hominum manus uerſetur, adeò, ꝙ moneta argēti co pioſior, quam auri uideatur.

QVAESTIO X.

QVæro, an ualor expreſſus in gratia, iu xta taxam Cameræ excuſet a pœna iſtius regulæ?

SOLVTIO. Pro parte negatiua uide tur dicendum, quod nō excuſet. Nam ex quo regula iſta expreſſionem ualoris ſecū dum communem æſtimationē requirit, nō ſufficiet ualor ſecundum taxam, quæ eſt incerta, & nō ponit ualorem ſecundū communē æſtimationem. Præſertim, quia à uerbis regulæ non eſt recedendum. uul gata. l. non aliter. ff. de legatis 3. Et quia re gula iſta dat formam, ut patet ex annulla tione actus, iuxta ea quæ Doct. in l. dubiū. C. de leg. & in l. 1. ff. de li. & poſthu. tradūt.

Quibus tamen non obſtantibus, contra riū fuit deciſum per Rotam in una, corā D. Bartholomæo de Petra ſancta de men ſe Ianuario. 1520. ut refert D. Gulielmus in collectaneis deciſionum. Ratio fuit, qa ad euitandam pœnā regulæ, quælibet iu ſta cauſa excuſat à dolo. l. igitur. §. poteſt. ff. de liber. cau. l. plagii. C. ad leg. Iul. de plag. cū ſimilibus. Et iuſta cauſa excuſatio nis hoc caſu uidetur, ſi quis exprimit ualo rem ſecundum taxam Cameræ. Quæ com muniter approbatur, & in uſu habetur an te oculos papæ, ideo credere debuit impetrans, ſicut de taxis Cancellariæ dicit deciſio Rotæ in antiq. 161. col. fi. Et ita uidemus, ꝙ credens bono uiro excuſa tur, vt dicit gl. pe. circa. finē in l. Titio fun dus. ff. de cond. & de. cum concord. ut ſcri bit Fely. poſt Bal. in ca. cum contingat cir ca fi. de reſcript. & in c. præterea. col. 1. & c. nuper. de teſtib. & Iaſ. in l. 1. col. 3. ff. de eo per quē fac. erit. & in l. certū. col. fi. ff. ſi cer. pet. cum ſexcentis aliis conc. alibi non ita cōgeſtis, quæ quidā moderni ſcribunt in tract. nuptiali. fol. 77. Pari ergo modo excuſari debet, qui deſcriptioni Cameræ ſtetit, præſertim cū probatio ualoris ſit ualde difficilis, in qua plura præter com munem uſum probationum requirūtur, ut tradunt Doctores in cap. cū cauſam. de teſtib. Bal. in l. ſolum. C. eo. ti. Et hoc, ratio ne etiam ſuadetur, quia uidemus, ꝙ ſol uens ſecundū taxam Cameræ non releue tur, etiam ſi probet beneficium minoris eſſe, uel etiā maioris, taxa enim ſemper at tenditur. Cū igitur in tali expreſſione nō ſit alicui fraus, non debet habere locum pœna regulæ, quæ facta fuit corā fraudu lētos. Alia motiua ponit D. Gu. quæ breui tatis cauſa nō refero, cū ibi uideri poſſint. Sed aduertendum arbitror, quia iſta deci ſio uidetur facilem anſam fraudibus dare, in præiudicium officialium, ex taxis bene ficiorum uiuentum. Nam clarum eſt, ꝙ liber taxæ antiquus eſt, & in eo cōſtat plu ra beneficia antiquo tēpore taxata ad mo dicam ſummā fuiſſe, quę hodie per ſuper excreſcentiā fructuū, in quadruplū taxari poſſent. Et econtrà, quædam beneficia tunc ad magnum ualorem taxata reperiū tur, quæ poſtea calamitate temporum di minuta poſſent ad longè minorem ſum mam taxari. Ex qua uarietate taxarum, im petrantes hodierni de facili poſſent uti una cautela ad fraudandos officiales. Nā quādo beneficiū erit magni ualoris, non exprimēt ſecundū quod ualent, niſi ſecun dū paruā taxam in libro poſitā. Quæ ſi for tè erit maior, tūc nō ſecūdū librū, ſed ſecū dū cōmunē ęſtimationē ualorē exprimēt. Et ideo, ut prędicta deciſio defendi poſſit, ego putarē illā intelligendā in beneficiis cōſiſtorialibus, ꝓ quibus cōpoſitus fuit li ber ille taxarum: ſed ꝓ nō cōſiſtoria libus ſeruari debet iſta regula. Et hoc puto ueriſſimum.

QVAESTIO XI.

QVæro, utrum expreſſio ualoris facta in literis ſecundum arrendamenta facta ꝑ eū qui mortuus eſt, releuet impe trantem à pœna regulæ?

SOLVTIO. Videbatur dicendum, ꝙ talis expreſſio ſecundum arrendamenta, nō excuſet, ex eo, qa arrendamenta, nō ꝓ bāt dominiū, neq; poſſeſſionē l. ad ꝓbatio nē. C. loc. & in ca. inter dilectos & ibi not.

de fide inſtr. Sicut perceptio ſalarii non ar guit quē decurionē. l. Her. ff. de dec. Et ſic talis ualor inibi expreſſus non probat con cludenter, & tamen regula aſtringit impe trantem ad expreſſionem ueri ualoris. Et ignorantia hoc caſu non uidetur excuſa bilis cū debuerit ſe informare. Quia igno rantia in gratioſis nō excuſat a ſubreptio ne, c. conſtitutus, de reſcript. Imò ſola ſim plicitas nocet, ut dicit Fel. in c. ad aures, in .3. col. eo. tit. Et quia ualor eſt pars gratię, & debet plene probari, ut dicit quædam deciſio, & tenet Fel. ibidem.

Quibus tamen non obſtantibus Rota pluries tenuit contrarium, non ſolum tē pore meo, ſed etiam temporib. antiquis. Nam in una Mediol. parochialis de Ver dolla de menſe Martio 1522. coram D. Gu lielmo iudicatū fuit, ut ipſe idem refert in collectaneis deciſionum. Et idem adno tauit R. P. D. Iacobus Simonetta, in qua dam cauſa iudicatum fuiſſe, quam ipſe, dum eſſet aduocatus contrarium ſentiens defendere non potuit. Et ita iudicauit D. Ioan. Ant. de Triuultiis. Et pro iſta deciſio ne faciunt in primis eadem ferè motiua, quę in præcedenti quæſt. facta fuerunt. Quia ex quo agitur de nullitate gratiæ, & ſic de pœna quælibet cauſa etiam iniuſta excuſat a dolo. Vnde ex quo præſumptio eſt, ꝙ prædeceſſor arrendauerit iuſto pre tio beneficium ſuum, & ꝙ non præſuma tur fructus eius uoluiſſe iactare, iuxta ca. ſuper hoc: de renun. iſta præſumptio ui detur præſtare iuſtam cauſam excuſatio nis a pœna regulæ?

Prĕterea quia ex quo de iure communi non requiritur aliqua expreſſio ualoris, ut notatur in cle. 1. de præb. Reg. iſta quæ contrarium cum pœna ſtatuit tanquam odioſa & ſtricti iuris mitius & ſtrictius in terpretari debuit iuxta legem tertiam. §. hæc uerba. cum uulg. ff. de neg. geſt. & c. ſtatutum, de elect. lib. 6. Et ideo data ali qua iuſta cauſa, excuſatio ſufficere debet, præſertim in iſta materia impreſſionis ue ri ualoris, quæ eſt difficilis probationis, in quo probando, plures etiam oriundi a lo co deficiunt. Et iſta eſt rō quare in ſuppli cationibus ponitur illa clauſula augendi, & minuendi uſq; ad uerum ualorē ꝑꝑ ma gnam difficultatē purificandi incontinen ti uerum ualorem. Et ſic ne propter hanc cauſam gratia pereat, ſi expediretur de minori, debet tam auara interpretatio coarctari, iuxta l. unicam. §. fin. C. de cadu. toll. & in auth. de nup. §. primæ ſiquidem circa fi. ibi, ne aliquo modo uideamur ta lia corripientes fiſci prouidere utilitati, &c. Et circa hoc plura cōgerit D. Gul. quæ non curo referre, cū uideri poſſint.

Sed conſiderandum eſt, ꝙ meis tempo ribus illa deciſio D. Gul. non ita ſimplici ter fuit ſeruata in Rota, prout ipſe loqui tur, ſed cōcurrentibus pluribus aliis requi ſitis. Nam in primis requiritur, ꝙ arrenda menta ſint plura, & nō unū tm̄ attendamē tum. Item, ꝙ cum hoc fama publica, de ualore cōcurrat. Item, ꝙ producantur ali quæ bullæ prædeceſſorū expeditæ ſub il lo ualore, quib. concurrentibus Rota excu ſat impetrātē ab expreſſione falſi ualoris, & ſic a pœna iſtius regulæ. Nam quæ non proſunt ſingula, multa iuuant. Vnde licet arrendamenta de per ſe non pro bēt, ut dictum eſt, neque etiam fama de ꝑ ſe, tn̄ præſtant excuſationem a pęna. Et ita in una Arimenen. prioratus fuit cōclu ſum per dominos, coram R. D. Raynaldo Petrutio, de menſe Nouemb. 1536. Nam de fama ponit Bar. in l. Celſus. ff. de uſuc. & tradit Old. conſ. 304. Et pręſertim, quia Rota ſemper ſolet ad æquitatem inclina re, quæ in caſu propoſito militare uide tur, ut gratiæ ſuſtineantur nec pereant q̄ obtentæ fuerunt cum multis laboribus & grauib. impenſis, arg. c. cōmiſſa, de elec. li. 6. Et ad pręditcta facit deciſ. 19. in no. de præb. & quę notat Card. in c. fi. in 2. & 3. col. de præſump.

QVAESTIO XII.

QVæro, quomodo probetur ualor be neficiorum?

SOLVTIO. Iſta q. hodie trita eſt, & nota iam famulis ſolicitatorum in urbe, qui habent ſua formularia impreſſa, qui bus articuli in formis ſcribuntur. Et ideo ſuper hac re breuiſſimus ero: ualor igitur ſecundum communem ſtylum Rotę ita probari debet, uidelicet ꝙ beneficium de quo agitur tempore prouiſionis, & oneri bus deductis ualet in portatis centum, & quod

quòd per quinque annos ante, & poſt, anno fertili cum ſterili computato com muni æſtimatione tantum ualuit, & ita teſtis de tali beneficio notitiam habẽs dicit ſe ſcire, & ſi plus uel minus ualeret, ipſe non ignoraret. Iſta practica colligitur ex pluribus dictis Doct. ſimul iunctis, uide licet Bar. & Moder. in l. pretia rerum. §. fi. ff. ad l. Falci. ex Abbate, & Fel. in c. cũ cau ſa de teſt. & Fely. in c. ad aures. de reſcrip. Alexan. in conſil. 85. lib. 2. Soci. conſil. 8. ui ſis, &c. Moder. in repet. in l. 2. in duabus ultimis chartis. C. de reſcin. uend. Et latius reaſſumunt duo doctores practici, uideli cet Lãfran. de Oriano in repet. c. quoniã. in uerb. teſtium depoſitiones. nu. 156. cũ pluribus ſequentib. de probat. & Angel. Aret. in §. ſi quis agens. inſtit. in quib. locis latiſſime diuagantur circa iſtam materiã probandi ualorem cuiuſcunque rei, quæ non curo recenſere, cum non faciant ad rem, niſi in hoc, ꝙ ex illis aſſumitur practi ca probandi eo modo, quo ſuperius dixi. Nam probatio ualoris in beneficialib. uni formis eſt, ſed in profanis recipit diſtin ctionem ſecundum uarietatẽ rerum, tem porum & locorum, prout prædicti docto res ſcribunt: adeò, ꝙ in una Bo. non. em phyteuſis uoluit Rota de hoc menſe Mar tio 1540. coram R. D. Io. Mohedano. ꝙ ua lor terrarum poſſet probari per teſtes red dentes rationem, quia uicinus, per ea quæ dicunt Orianus & Aret. ubi ſupra. Et licet multi tenuerint contrarium, tamen illa opinio tanquam æquior præualuit, tum etiam, quia adiuuabatur aliis coniecturis, ſed in materia beneficiali talis probatio non reciperetur, prout neque etiam arren damenta, licet geminata probent, ſed re quiritur probatio modo, prout ſuperius articulatur.

REGVLA DE PVBLI candis reſignationibus.

Item idem dominus noſter ſtatuit, & ordi nauit quòd quæcunque beneficia eccleſiaſtica, ſiue in Romana curia, ſiue extra eam reſigna ta, niſi de illis factæ reſignationes, ſi in Romana curia, infra ſex menſes: ſi extra dictam cu riam actæ, infra menſem, ex tunc ubi dicta benefi cia conſiſtunt, publicata, & poſſeſſio illorum ab eis, quos id contingit, petita fuerit. Si reſignantes iſta poſt modum in eorundem reſignatorum poſſeſſione deceſ ſerint non per reſignationem, ſed per obitum huiuſ modi uacare cenſeatur. Collationes quoque de illis, tanquam per reſignationem uacantibus factæ, et in de ſecuta nullius ſint roboris uel momenti.

PRAEFATIO.

Habuit originem iſta regula a regulis Innocentii & Sixti, quia in antiquo ribus regulis non reperitur. & con cordat in multis cum alia regula antiqua de publicandis acceptationibus, indultis, & facultatibus, &c. quæ habuit initium à Martiano 5. Et licet reg. iſtam Sixti & In noc. poſteriores pontifices ſequuti ſint, ſolus tamen Hadrianus 6. quædam ad eã addidit, ſicut & in plurib. aliis reg. fecit. Nam cum in regulis prædeceſſorum dice batur, & poſſeſſio illorum ab eis quos id contingit, &c. ipſe Hadrianus addidit hęc uerba, & cum hoc poſſeſſio illorum, &c. ad effectum, ꝙ ubi Rota prius ſemper in terpretata fuit, iſtam regulam requirere tria copulatiuè, uidelicet, ꝙ non fuerit facta publicatio, & quòd non fuerit peti ta poſſeſſio, & ꝙ reſignans poſt ſex men ſes deceſſerit in poſſeſſione, adeò ꝙ altero deficiente locus regulę non eſſet, Hadr. no luit ſolam publicationem ſufficere, ad im pediendũ fictionem regulæ, ſed ut una cũ ea poſſeſſionis petitio concurrat. Ita ꝙ iſta duo copulatiue & affirmatiue requirũ tur, ut uacet per reſignationem, uidelicet publicare & petere poſſeſſionem & ꝓpea dixit, & cum hoc poſſeſſio illorum, &c. Ta men hoc. ſ. cum publicatione facienda. Circa uerò tertium requiſitum uidelicet de obitu in poſſeſſione poſt ſex menſes ni hil eſt immutatum: adeò ꝙ ſi reſignans obiret infra ſex menſes, uel non decede ret in poſſeſſione uacaret beneficium per reſignationem, & non per obitum. Vt ſit concluſio, ꝙ ad effectum fictionis regulæ, ut fingatur uacare per obitum: requirun tur etiam illa tria copulatiue, ꝙ non fue rit facta publicatio, nec petita poſſeſſio, & ꝙ reſignans moriatur poſt ſex menſes in poſſeſſione. Sed non ſufficit ad impe diendã fictionẽ prædictã, alterũ ipſorũ de

ficere

ficere,ut erat ante Hadrianum , quia non ſola publicatio impedit,niſi etiam concurrat petitio poſſeſſionis.Et in hoc iſta reg. per Hadrianum fuit immutata. Fuit etiã in fine eiuſdem regulę unum aliud per Hadrianum additum, uidelicet, ꝙ ſex mẽſes ad publicãdũ à die coronationis currerẽt. Quod factum fuit,ex eo,quia regulæ ligabant à 24 Ianuari,& papa in urbem uenit lõge poſt,& tardè habita notitia regularũ eſſent lapſi ſex mẽſes à dicta die,24. & ſic ſeruiret de uento, niſi à die coronationis illi ſex menſes currerent. Sed iſtas omnes Hadriani additiones nullus ſucceſſorũ eſt ſequutus,ſed reg.prout prius cõfirmarũt.

QVAESTIO I.

QVæro,an regula iſta procedat , uel obſtet reſignatario ?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum ꝙ ſic,per illud dictum. l. lex uectigalis.ff.de pign.& ea quæ tradit Bald. in l.2. in 13.q.C.de reſcin. uend. ubi ponitur regula,ꝙ reſolutio iure dãtis, reſoluitur ius acceptantis . Sed clarum eſt quòd ius primi reſignantis per non publicationem reſolutum eſt.Igitur &reſignatarii reſoluetur per oppoſitionem iſtius regulæ.

Præterea,quia nemo plus iuris in aliũ transferre poteſt,quam ipſe habeat, uulg. l.nemo.de reg.iur.unde ſi ius eſt reſolubile in perſona dantis,eodem modo erit in perſona recipientis.l.fi.§. ſed quia noſtra. C.commu.de leg.

Iſtis tamen,& ſimilibus non obſtantib. Rota determinauit contrarium.4. Februarii 1534.corã d.Nicol.de Aragonia,in cauſa Toletana præſtimoniorum.Et idẽ prius fuerat concluſum per Dominos,coram d. Camillo de Balionibus, in cauſa Leon. canonicatus,de anno 1533.Ratio deciſionis fuit,quia iſta reg.loquitur de reſignatario cum ſit perſonalis, debet intelligi de primo,iuxta.l. Boues.§. hoc ſermone. ff. de uerb ſignif.Et hoc idem dictum fuit in regula de annali , ꝙ non obſtet ſecundo reſignatario,ut ibi dixi.q.62.& ſequen. ſicut etiam dicit Oldr.in conſ.203.de text.in c. licet canon.de electio.lib.6.&de aliis ſimilibus,ut ibi per eum.

Et iſta omnia de plano procederent, quã primus reſignãs ceſſit infra tempus publicationis,uel etiam mortuus fuit: quia tali caſu ſucceſſor non tenetur ad publicandũ & hoc idem habere locum in regu. de publicandis acceptationibus refert d. Guli e. in quadam deciſione inci. tenuit palatiũ. Quod rationabile uidetur, quia in beneficiali.creatur nouus titulus in ſucceſſore, ut in d.reg.de annali latè probo, & eſt deciſio.13.de procura.in no.

Non obſtat, ꝙ reſoluto iure dantis, reſoluitur ius recipientis : qui reſpondetur illud procedere , niſi in illa translatione conſentiat ſuperior , qui ius irreſolubile dare poteſt,quia tali caſu. d. l. lex uectigalis.cum ſimilibus,non procedit, prout eſt de hoc tex.notabilis in c. primo.de cõtro. inter dom.& uaſſal. ſecundum quem ita conſuluit Bal.in conſil.333 circa fi. li.5.& tenet Guido papæ.q.575. in deciſionibus Delphinatus.Et quia quãdo ius in primo prouenit ex uolũtate ſua, aſſumptum prędictum doctorum nõ procedit,per ea quę tradit Bar.in l.ſi res.ff.quib.mo.pi. uel hypo.ſol.cum igitur in caſu iſto primus reſignans habuit ius ex uoluntate ſua,& nõ ex neceſſitate,item,illud tranſtulit in reſignatarium ex admiſſione papæ , qui ius dat,meritò dictum ius, quod poterat reſolui in perſona reſignantis per exceptionem iſtius regulæ,attenta cõceſſione principis ſit irreſolubile , & ei regula non obſtat.Et ita per iſtam rationem Rota hodie 23.Ianuarii 1536. in ſimili caſu parochialis de Prados Redundos Saguntinen. dioeceſ.pendente coram me concluſit,expectãtem,quia acceptauerat prius unam parochialem , potuiſſe ſecundam acceptatam ante adeptionem poſſeſſionis primæ, reſignare,licet ius ſecundæ fuiſſet reſolubile, per adeptionem primę acceptatæ:quia in perſona reſignatarii ſit irreſolubile. Et ita ego ex uotis Dominorum, cauſa prius ſæpius propoſita,& ferè per annum diſputata,iudicaui. Quæ ſentẽtiã poſtea per R.P. D.Marcellum de menſe Iulio.1536.confirmata fuit.

Sed aduerte,quia adhuc ineſſe hic uidetur aliquis ſcrupulus. Nam clarum eſt, ꝙ ſi ſuperiori expoſitum fuiſſet, reſignantẽ non publicaſſe,fortè papa reſignationem

non

non admitteret, & ſic talis taciturnitas, quæ in concedente defectum intentionis inducere uidetur, gratiam nullam redderet, iuxta tradita in c. ſuper literis. de reſcriptis. & per conſequens ius fragile & reſolubile in reſignatarium transfertur. Niſi papa huiuſmodi defectum ſciens reſignationem admitteret. quia tali caſu textus in d. c. 1. & prædictum conſil. Bald. 333. procedere poſſent. Quibus ceſſantibus, hoc motiuum multum obſtaret prædictis. Sed dicas, ꝙ licet hic iſtahis, quæ de reg. de annali & de conceſ. prædicto Oldr. 203. & de illa deciſ. in cauſa Saguntina dicta fuerũt, obſtare uideantur, nihilominus quo ad ad iſtam regulam forte illa non quadrarẽt cum alia ratione ſuſtineri poſſit deciſio facta uidelicet, propter perſonalitatẽ iſtius reg. quæ in prima perſona reſignantis uerificatur, ut dictum eſt. Sicut in regula de duabus gratiis locum non habere in tertia gratia tenuit Rota, ut adnotauit d. Iacob. Simonetta. Vnde quod ibi duabus gratiis dicitur, idem eſt hic dicendum de vna, per regulam. l. ſingularia. ff ſi cert. peta. Multa plura hic dici poſſent, ſed propter magnã temporis penuriam, cogor difficultatem magnam ſub exiguo comprehendere.

QVAESTIO II.

QVero, an iſta regula procedat, quando reſignans reſignauit ſibi omnes fructus, & denominationem tituli.

SOLVTIO. Iſte caſus ſæpius in Rota tempore antiquorum uentilatus fuit, & meis etiam temporibus bis etiam uel ter accidit. Nam de anno 1530. & ſequen. diſputata fuit hæc quæſtio in vna Placentina archidiaconatus de Trugillo, coram R. P. D. Marcello, & aliis. Et iterum de menſe Decemb. 1535. coram R. P. D. Petro Vortio, epõ Aqu. in cauſa Brech. canonicatus, & præb. inter Io. Hay, & Ioan. Cordurin. eadem quæſtio uentilata & deciſa fuit. Tertio loco coram eodem 28. Aprilis 1537. in cauſa Abule. præſtimonii, pro magiſtro Hieronymo de Arce, ſuper hoc eodem puncto pronunciatum fuit. Et nouiſſimẽ in vna Spoletana canonicatus & præbend. coram R. P. D. Io. Clerici, die 19. Martii 1540. idem dubium propoſitum & deciſum fuit in fauorem R. D. Archiepiſcopi Piſani, contra Bartholomæum Roſatũ. Et ut uideo in iſta materia diſtinguuntur tres caſus. Primus eſt, quando reſignans in beneficio requirente reſidentiam, reſeruauit tantum ſibi fructus. Secundus, quando fructus & denominationem. Tertius, quãdo beneficium non requirit reſidentiam nec habet denominationem, & reſeruantur fructus.

Primus caſus non habet difficultatem, ex eo, quia in reſignatione nõ agitur principaliter de fructibus, ſed de transferendo titulo & denominatione. Quo caſu habet locum regula, quæ inducta fuit, ne ordinarii expectantes, & ſubditi beneficiati decipiantur. Et propterea intereſt reip. eccleſiaſticæ & cultui diuino, ꝙ uerus beneficiatus detegatur, ut illi de pertinentib. ad beneficiatum reſpondeatur. eſſet enim ualde abſurdum, ſi qua obedientia, uel oblationes, aut decimæ, ratione alicuius iuriſdictionis uero beneficiato deberentur, illa reſignanti præſtarentur, qui cum per reſignationem ſuam ius & poſſeſſionẽ naturalẽ, & ciuilẽ amiſerit, intruſus dicitur. Vt igitur hæc tollantur, requiritur ꝙ publicatio fiat, ne ſic foueantur in peccato, ac ſub clypeo reſignationis, fideles in ſuſcipiendis à uero rectore ſacramentis decipiantur. Hæc omnia per publicationẽ deteguntur. Ex qua etiam ſequitur, ꝙ quãdo moritur reſignans, uel reſignatarius poſt factam publicationem ſciunt ordinarii, uel expectantes per obitum cuius beneficium uacat. Et ſic ordinarius in ſuis menſibus prouidere, & expectantes acceptare poterunt, quæ omnia per clandeſtinas renunciationes non publicatas circumueniuntur. Et ideo in prædicta cauſa Abulẽ. propter prædictas rationes, cõcluſum fuit locum eſſe regulæ, & per conſequens beneficium per obitum reſignantis, & non per reſignationem uacaſſe.

Secundus caſus habuit maiorẽ difficultatem, ex eo, quia reſignans in effectu uidetur beneficiatus, tam poſt reſignationem, ſicut antea, & effectus attendi debet iuxta capit. relatum, de cler. non reſiden. & in tali omnes rationes fraudis ſuperius

conſi

conſideratę ceſſant. Et ideo Domini te nuerūt ſæpe, & tam in illa Brechmē. quā in dicta Spoletana, ꝙ iſto caſu nō eſſet locus regulæ: quia hic nulla eſt fraus, nulli errore aliquo decipiuntur, cum ille idem renuntians, qui olim beneficiatus, & in poſſeſſione erat, ſit idē etiā hodie nomine & re, propter retentionem denominationis, & reſeruationem fructuum, adeò ꝙ nihil uiſus fuit reſignans in reſignatarium transferre, niſi nudum titulum ſine effectu, qui regreſſui, acceſſui, uel adiutoriæ æquipollet.

Tertius etiam caſus nullam habet dubitationem, quin in eo ſit locus regulæ, prout in prædicta cauſa Abulen. dictum fuit. Nam præſtimonia non requirunt aliquam reſidentiam, nec habent denominationē. Et ideo propter rationes poſita in primo caſu reſignatarius publicare tenet, aliàs locus erit huic regulæ.

QVAESTIO III.

QVæro, an iſta regula, quæ ſimpliciter de renuntiatione loquitur, locum habeat in ea, quæ ex cauſa permutationis fit?

SOLVTIO. Quæſtio iſta ſemper in Rota uiſa fuit ambigua & difficilis, ac ꝑ pterea ueterū memoria nunquā decisa. Nam tempore Sixti bis caſus iſte propoſitus reperitur, ut refert Ioachinus de Narnia, illius ætatis aduocatus celebris, in quibuſdam ſuis conſiliis. Quid tamen tūc decisum fuerit non inuenimus. Etiam ætate noſtra eadem q. ſæpe repetita, ac uerè in Rota diſputata fuit, nuſquam tamen reſoluta. Nam in cauſa Auinionen. uicariæ de anno 1532. coram me pendente mota fuit hæc eadem quęſtio & propter eius difficultatem cauſa ex alio capite finē habuit. Deinde apud R.P.D. Marcellum, nūc epiſcopū Marſicanū, in cauſa Sogobie. archidiaconatus de Cuellar, hoc idem dubium factum fuit. Et quia res ipſa maiorē diſcuſſionē exigebat, quàm tempora tunc patiebātur (eramus enim in extremo audientiarum menſis Iulii) hoc negotium dilatum fuit ad Calen. Octobr. Rurſus &c. coram R.D. Silueſtro, in alia cauſa Dolen. prioratus de Dolis, contigit ſuper eadem q. dubitari, nihil tamen fuerat concluſum. Poſtremò, nunc coram eodē R.P.D. Marcello, longo tamen interuallo iſta eadem q. iterum proponitur, & quaſi poſtliminio in dubiū reuocatur, ac ueluti horridus hiſtrix in modum orbicularis pilæ, hinc atque inde per diſcurſus uarios trahitur & uoluitur, ille uerò ſuis telis innixus, immotus manet. Et ſic huiuſmodi quæſtio uarios tractus, ac ueluti Sileni Alcibiadis totidem receſſus habet. ſicut enim hinc atq; hinc ingentes ſcopuli, multiplicesq; rationes, pro utraque parte probabiles, propter quas quælibet eius pars, dū ſuis rationibus & argumentis munitur, in diſputationis congreſſu uerior uidetur, ut non ab re longo tempore hæc q. indeciſa manſerit. Verū, quia nihil eſt, quod nō labor aſſiduus, atque induſtria cōficiat, decreui ſuper iſto dubio plura hincinde diſputando dicere, ut poſteris facilior decidendi occaſio, & rationum eligendi poteſtas concedatur.

Pro parte igitur affirmatiua, uidelicet, quòd regula iſta caſum permutationis cōplectatur, adduci poſſunt hęc motiua, quę ſequuntur.

Primum, quia regula iſta loquens de reſignatione, includit in ſe de neceſſitate reſignantem ex cauſa permutationis, ex eo quia permutatio uera, pura & ſimplex reſignatio eſt: ut dicit ad literam decis. 16. de rerum permut. in antiqu. in 3. colum. tradunt Moder. Bononien. in repe c. 1. in 12. col. de rer. perm. lib. 6. Hinc eſt, ꝙ ſicut in reſignatione, ita etiam in permutatione eædem perſonæ interueniunt, uidelicet, reſignans & reſignatarius. Ergo permutatio eodēm iure cenſeri debet, quo ſimplex reſignatio. Nā permutatio à ſimplici reſignatione in alio non differt, niſi quia permutatio eſt duplex, geminata, ſeu reciproca reſignatio: Ideò reg. de una reſignatione loquēs, ī reſignatione geminata ſeu reciproca, qualis eſt ꝑmutatio, locū hēre debet: qa qđ dicitur de uno actu, idem de pluribus geminatis dicendum eſt: arg. l. ſingularia: ff. ſi cert. peta. ut in notabili caſu tradit And. Sicul. in c. 1. in 8. col. de lit. conteſt. Gemin. in c. qui ad agendum. §. 1. de procurat. lib. 6. Pet. de Ancha. in c. quanuis. el 1. de præben. eod. lib. & in alio

alio caſu tradit Bar. in l. cum filio. circa fi. ff. de leg. 1. Confirmatur hoc, quia per permutationem ita datur uera uacatio, ſicut per ſimplicem reſignationem, ut in c. 1. de rer. permut. lib. 6. tenet Rota dec. 23. in no. Nam per reſignationem perditur titulus, ius, ac poſſeſſio naturalis, & ciuilis, ut tenet Rota deci. 67. in antiq. alias ſecunda, de renunt. Et hoc procedit, etiam ſi reſignatio admiſſa per ſuperiorem non fuerit, ut in deciſ. 4. de renunt. in no. Sed hæc etiam in permutatione procedunt: quia per eam & titulus, ius, & utraque poſſeſſio perditur, ut in deciſ. 8. de rer. permut. in antiq. Igit idem de utraque iudicari debet. Et licet inter permutatioñe & ſimplicem reſignationem aliqualis differentia detur: nihilo minus diſpoſitio generaliter de reſignationib. loquẽs, oẽs caſus ſimiles cõprehendit, dato, ꝙ in vno maior ratio ſit, quàm in alio: iuxta tex. no. l. 1. §. quod autem. ff. de uſu aleæ & aleat. Nam plus & minus, ſpecie nõ differũt. l. fi. ff. de fundo inſtruct. cum concord. quæ ſcripſi in c. ſtatutũ. nu. 39. de reſcrip. lib. 6. Accedunt ad hoc, quia permutatio ideò dicitur ſimplex reſignatio, ex quo tota à uoluntate & poteſtate ſuperioris, in cuius manibus fit, non autẽ ex partium uoluntate dependet, ut dicit Ioan. Monach. in c. 1. de rer. permut. lib. 6. ſequit Rota dec. 16. tit. de rer. ꝑmu col. 3. in antiq. Quod in reſignationibus idem per omnia obſeruatur. Ergo diſpoſitio loquens de una, locum habere debet, in alia. Nam illud pro expreſſo haberi debet, de quo ſi papa, huius regulæ conditor, interrogatos fuiſſet, utique idem reſpondiſſet, ut in l. tale pactum. & ibi gloſſ. ff. de pact. tradunt Moder. in l. quamuis. C. de fidei commiſ.

Secundò, principaliter pro iſta opinione facit, quia regula iſta ad obuiandũ fraudibus inuenta fuit, quæ in clandeſtinis reſignationib. cõmittũtur, iuxta no. per Corneum in conſ. 137. col. 2. in fi. uol. 3. & ſecundum hoc regula iſta publicam utilitatem concernit. Sic etiam inſinuatio, quæ in effectu uicem publicationis obtinet, ut tradit Abb. in conſil. 66. lib. 1. & quę in clandeſtinis donationibus etiam ad remouendum fraudes adhibetur, ut dicit text. in l. data. C. de donat. & tradit Anto. de Canario in trac. inſinuat q. 1. & Paulus de Caſtro, & alii in l. illud. C. de ſacroſanc. eccle. cum concor. ut per Aret. in conſ. 2. & Alex. conſ. 157. lib. 2. utilitatem publicam reſpicit, ex eo, quia reipubl. intereſt, ne re ſua quis malè utatur. §. pen. inſt. qui ſunt ſui, uel alien. iur. Facit tex. in l. 1. in prin. ff. de curato. furio. Quia per eaſdem inſinuationes, ſiue publicationes, occaſio delinquendi tollitur, iuxta l. cõuenire. ff. de pac. dot, & per eas animarum utilitati cõſulit. Nam publicatio hic requiſita, facit, ne reſignantes poſt reſignationẽ in beneficiis reſignatis, ſine titulo ſe intrudant, & uitioſum ingreſſũ habeãt. quod ꝓhibet in c. 1. de reg. iur. lib. 6. Sed iſtę rationes in permutationib. militant, igit reg. in utroq; caſu habebit locũ. Pręſertim, quia diſpoſitio iſtius reg. ob eam cauſam quia utilitatẽ animę & publicam concernit, fauorabilis reputari debet, & proptereà latiſſimè extendenda, iuxta text. in cap. odia. de reg. iur. lib. 6. tradit gl. in auth. ſacramenta puberum. C. ſi aduer. uẽd. & Anto. Butr. in c. fi. in 1. fall. de conſuet. & gl. in c. ſciant. de elect. lib. 6. Pet. de Anch. in conſ. 304. & 312. & Gemi. in conſil. 106. col. 2. cum concord. ut ſcribit Iaſ. in l. ſi quis maior. in 2. col. C. de traſac. & Dec. in conſil. 398.

Tertiò, quia diſpoſitio fauorabilis loquens in ſimplici caſu, trahitur ad caſum miſtũ, iuxta no. Alex. Iaſ. & alios in l. 2. in prin. ff. de uerb. obl. Sed ſi permutatio eſt reſignatio ſimplex, habemus intentũ. Sed quatenus ſi miſta, reg. iſta de ſimplici reſignatione loquens, ad reſignationẽ miſtã trahi debet, cũ utrobiq; eadẽ ratio fraudis militet, per ſuperius dicta. Nã eo ipſo, ꝙ reſignãs remãſit in poſſeſſione, fraus præſumitur, iuxta tex. in l. ſicut. §. ſuperuacuũ. ff. quib. mod. pign. uel hypot. ſol. tradit Bar. in l. poſt cõtractũ. col. 2. uerſ. 3. præſumit. ff. de donat. & conſ. 68. Sic etiam ſi permutatio tenta ſecreta fuit uſq; ad obitum reſignãtis, fraus ꝓſumit, ut per Bal. in l. fraus ff. de legib. & An. Sic. ĩ cõſ. 53. col. 12. uol. 2.

Quartò, pro iſta opinione uidetur deciſio ferè in terminis Io. de Ana. in c. audiuimus. in 2. col. in uerſi. & ꝓdicta faciũt. de coll. detegen. ubi Io. de Ana. dicit, ꝙ ẽt ſi

renuntians ex cauſa permutationis, poſt renuntiationẽ in poſſeſſione remaneat, ex hoc fraus præſumitur. Sed dicta fraus eadem ratione in iſta reg. conſideratur, quãdo reſignans in poſſeſſione moritur, ob cuius cauſam publicatio inducta fuit. Igitur à paritate rationis dicere debemus iſtã reg. q̃ in reſignãtib. loquit, & diſpõnẽ iſtius reg. q. ut dictũ eſt, ad euitandas fraudes emanauit, renuntiationem ex cauſa permutationis cõprehẽdere debere. Hinc eſt, ꝙ text. in c. 2. de renunt. li. 6. iuncto c. 1. de rer. perm. eo. lib. cũ glo. in uerb. fraude. quæ de ſimplici reſignatione loquuntur, ratione fraudis in permutatione quoque locũ habent, ut Gemin. in d. c. 2. poſt gl. in uerbo proximo. & Philip. Franc. col. 2. poſt Imol. ibi ſequuntur.

Quintò, pro hac opinione facit quia rationes fraudis in hac regula conſideratæ, propter quas tollendas publicatio ab iſta regula introducta fuit, pariter in permutationibus militant. Prima ratio eſt, quia ꝑ publicationem tollitur occaſio, ne ipſi reſignantes poſt reſignationem ſuam in graue animarum periculum, in beneficiis ſic reſignatis ſe intrudant, fructus de facto ſine aliquo titulo percipiendo. Secunda ratio fraudis, quæ ꝑ publicationẽ tollitur, eſt, ꝙ ſub tali prætextu reſignationis, occultè cõtrahentes ſecum, ueluti cum ueris prælatis, aut beneficiatis, ex quo eos uidẽt in poſſeſſione exiſtere, grauiter decipiuntur & fraudantur. Nam ſi occaſione dictorũ beneficiorũ iã reſignatorũ, aliquid illis ſoluũt, utpota, cenſũ, decimas, oblationes, uel aliquid ſimile, nõ liberantur, quia poſteà cogũtur uero prælato ſoluere, & ab illo intruſo & falſo beneficiato, cui ſoluerunt, repetere, ut tradit Bal. in c. in literis col. pen. de reſtit. ſpol. latè Moder. in l. ſi urbana. in pen. & in fin. col. ff. de cond. indeb. cum pluribus concord. ut ſcribit Decius in conſi. 407. inci p. uiſis, & diligẽter, &c. col. 1. Imò alienationes per huiuſmodi prælatos, ſeu beneficiatos ſic intruſos factæ, non ualent, ut eſt text. clarus in c. alienationes. 12. q. 2. Sic igitur huiuſmodi deceptiones & fraudes, quæ in permutationibus etiam committi poſſunt, per ſupplicationem hic introductam tolluntur, ergo in eis regula locum habebit. Tertia ratio fraudis magis det eſta nde, quę in beneficiis occultè reſignatis uel permutatis committi poteſt, quę per publicationem tollitur, eſt, quia ſæpe contingit, quòd aliquis ratione alicuius dignitatis, uel beneficii ad aliqua ſpiritualia fidelibus miniſtranda tenetur: ſæpe etiam ratione prędictorum, collatio aliquorum beneficiorum ad tales pertinet. Vnde ſi dicta beneficia, uel dignitates renuntiata, uel ꝑmutata fuerint, & renuntiantes uel permutantes in poſſeſſione prædictorum beneficiorum manſerint, non facta publicatione, & illi ſacramenta, ut ueri prælati, uel beneficiati fidelib. miniſtrauerint, forte ordines, uel beneficia cõferrendo, indulgentias dando, certè ex hoc magnum fidelibus prę iudicium, & erroris ſcãdalũ generabitur: quia intruſus ſine titulo ſpiritualia miniſtrare non poteſt, ut not. omnes in ca. ex frequentibus. de inſti. & Abb. poſt Inno. in c. nihil. col. pen. de elect. ſequitur Iaſ. in d. l. ſi urbana. in pen. col. Et ꝙ indulgentiæ, & huiuſmodi ſpiritualia, per prælatos intruſos, & ſine ſuperioris autoritate beneficia poſſidentes, non ualeant, tenet Pet. de Ancha. & Imol. in cle. 1. de pœnit. & remiſ. & idem Pet. in c. quòd autem in 3. q. eod. tit. Nec in iſtis ſpiritualib. receptis à tali intruſo communis error recipientes iuuat, ex eo, quia diſpoſitio. l. barbarius. ff. de off. prætor. non habet locũ in intruſo, ubi ſuperioris authoritas non adeſt, nec procedit in ſpiritualib. ut dicunt Inno. & Abb. in d. c. nihil. & Ang. in d. l. barbarius. & Soci. in trac. fallen. quæ mala abſurda & ſcandala, ſicut in ſimplicibus reſignationibus, ita quoque in permutationib. accidere poſſunt, quæ per publicationẽ tolluntur. Ideo reg. iſta ſimpliciter loquens, utrunque caſum comprehendere debet. Quarta ratio fraudis in iſta reg. cõſideratur, propter quam etiam publicatio introducta fuit, eſt deluſio ordinatorum uel expectantium. Nam, quando reſignationes, aut permutationes clandeſtinæ fiunt, ad effectum, ut taliter reſignantes maneant in poſſeſſione uſque ad obitũ, ſi publicatio per iſtã reg. introducta non fuiſſet, ordinarii uiſitantes ſub tegmine

prioris

prioris tituli beneficiorum reſignatorum per permutatores in viſitationibus ſuis deluderetur, nam putaret illos eſſe ueros poſſeſſores, cum ſint ueri intruſi, titu, non habentes. Ex quo aliud inconueniens ſequitur, ꝙ per obitũ talium, ordinarii per obitum conferentes, tanquam ex uera uacatione. d. beneficia diciperetur, vnà cum perſonis ab illis prouiſus, detecta renũtiatione clandeſtina expectantes etiam deluderentur talia beneficia acceptantes per obitum, cum uere adpareat per reſignationem antea uacaſſe, ut conſiderat gl. in uerb. fraude. in c. i. de rer. perm. lib. 6 Papa etiam ipſe de facili decipi poterat, concedendo qualificatis perſonis reſeruationes uel mandata de prouidendo ad beneficia per ceſſum, uel deceſſum uacatura. Nã ut talia mandata euitentur, fraudulenti poſſeſſores poſſent permutationes fingere ad effectum excludendi reſeruatiuos. Vt igitur omnia hæc mala de medio tollantur, neq; detur anſa uel occaſio delinquẽdi, ſalutaris fuit diſpoſitio iſtius reg. in reſignationibus publicationem inducens, quæ propter eaſdem rationes, permutationes comprehendere debet.

Pro parte uerò negatiua, uidelicet, ꝙ regula iſta in permutationibus locum non habeat, adduci poſſunt aliquę rationes concludentes.

Prima, quia iſta reg. loquiř ſimpliciter de reſignationib. ergo nõ habet locum in permutationib. quę diuerſæ ſunt ab illis, nomine & re, ut dicit Bal. in c. 1. nu. 1. de uaſ. decrep. eia. & patet ex diuerſitate nominũ, ac ẽt diuerſitatẽ materię arguit, iuxta gl. 1. in c. tibi qui. & ibi Gemi. de reſcri. lib. 6. l. imperator. ff. de in diem adiect. Nã tit. de renunt. poſitus in 1. lib. decretalium diuerſus eſt à ti. de rerum permut. poſito in 3. lib. Si igitur diuerſo ſunt nomine & effectu, diuerſo iure cenſeri debẽt arg. l. ſi idẽ. C. de codicil. Reg. igiť iſta de renũtiatione loquẽs, nõ habebit locũ in permutatione: quia ſi Papa hoc uoluiſſet, expreſſiſſet, queadmodũ fecit in reg. de infirmis reſignantibus. arg c. ad audientiam. de deci.

Secundo, quia ſub diſpoſitione de ſimplicibus loquente non comprehenditur caſus qualificatus, ut in l. 1. ff. de dona. ubi tex. loquens de donatione ſimplici, nõ habet locum in donatione ſub conditione, & ſic qualificata. ad idem facit c. ſtatutum de ele. lib. 6. ubi etiam eſt tex. quod diſpoſitio cap. licet canon. de parochialibus loquens, non habebit locum in parochiali qualificata: quia illa qualitas reponit ſub iectum in diuerſam ſpeciem, prout in l. quæſitum. §. illud. ff. de leg. 3. Cum igitur reg. iſta de ſimplici reſignatione loquatur, locum non habebit in renuntiatione qualificata, prout eſt permutatio, quæ eſt quædam renuntiatio reciproca, differens à ſimplici renuntiatione, quæ eſt donatio pura, ut in c. ſuper hoc. de ren.

Tertio quia in qualibet diſpoſitione uerba in dubio, in ſpecie capi debent, ut not. in genere. l. hoc legatum. ubi Bartol. ff. de lega. 3. Sed permutatio habet ſe, ut genus. l. 1. ubi Bar. & alii. de re. perm. Ergo iſta regula de renuntiatione loquens, non habebit locum in permutatione. Hinc uoluit Alex. per plura motiua in conſ. 76. col. 2. uol. 5. ꝙ ſtatutũ correctoriũ iuris cõmunis, de uenditione loquens, non habet locũ in permutatione, licet ſint cõtractus ſimiles. Et hoc per uiam regulę tradit Bal. in l. 2. col. 2. C. de rer. permut. ſequitur Fel. in proœ. decretal. colum. 4. Et iſta ratione etiam uoluit Decius in conſil. 224. regulam de infirmis reſignantib. ex eo, quia eſt exorbitans à iure communi, nõ extendi etiã ex identitate rationis ad ſimiles caſus prout eſt præſentatio uel inſtitutio. Et obeam cauſam Rota uoluit regulam iſtam de reſignatario loquentem, non habere locum in ſecundo reſignatario, licet in eodem ratio fraudis ſubeſſe uideatur, ut inferius in alia quæſt. dicam.

Quarto, pro iſta opinione facit: quia videmus, ꝙ in donationib. puris & ſimplicibus, inſinuatio, requiriť ad fraudes euitãdas, ut dicit Paul. de Caſt. & alii, in l. illud. C. de ſacroſanct. eccle. Aret. in conſil. 2. & Alex. conſ. 157, lib. 2. Sicut & eadem ratione hic in ſimplicibus reſignationib. publicatio requiritur ad euitãdas fraudes, ſuperius in parte affirmatiua narratas. Nam publicatio nihil aliud eſt, quàm quædam inſinuatio, ſeu notificatio reſignationis per ipſum reſignatariũ, in eccleſia, ubi ipſum

beneficium conſiſtit facienda, ad fraudes
euitandas,ut dicit Abb.in cõſi.99.lib. pri
mo. Et tamen inſinuatio illa non ſequi
tur in donationibus reciprocis, quibus
ipſæ permutationes æquiparantur, ut tra
dit Alex.Iaſ. & alii in l. licet. col. fi. C. de
pact. tradit Decius in conſil.177.& conſi.
120.aliàs 20. Stepha. Bertrandi in conſ.
88.col.fi.lib.2.cum infinitis cõcord. quas
more ſuo cumulat Nicolaus Tiraquel
lus in copioſa repe.l.ſi unquam. in gl. do
natione largitus.nu.94.cum ſequen.C. de
reuo.dona.Ergo apparet,ꝙ diſpoſitio iſti
us regulæ, de publicatione ſiue inſinua
tione loquens, non cõprehendet caſum
noſtrum.Nam in permutationib. non pu
blicatis non fraudantur ordinarii, nec ex
pectãtes, ſicut in reſignationib.ſimplicib.
ut de ſe patet.

Quinto in ſimplici reſignatione maior
ratione militat,ut publicatio fieri debeat
quã in permutatione,ex eo,quia ſimplici
ter reſignantes de facili inueniẽt, q̃ bene
ficia ſub hac occulta conditione recipiãt,
ne reſignatione publicent ad effectum,ut
reſignantes eorum uita durãte, fructibus
beneficii fruantur.Nam ex iſta permiſſio
ne nihil reſignatarii de ſuo perdũt,& poſ
ſunt lucrari. Sed iſta ratio in permutatio
nibus nõ ꝓcedit q̃a in permutatione nõ
datur uera uacatio, ſicut in reſignatione
ſimplici,ut tradit Federi.de Senis in cõſil.
62.cũ cõcor. ut ſcribit Gaſpar de Peruſio
in tract.reſeruat.in 3.parte principali. col.
2.fol.8. nu.4. Ergo in beneficiis permuta
tis expectatiuæ locum habere nõ poterũt,
ut etiã eſt text.in ca.1.de rer.permu.lib.6.
Et ratio prædictorũ eſt,q̃a in permutatio
ne quilibet agit de damno euitãdo, ideo
nihil reorũ intereſt occultas permutatio
nes habere, quia nullam ex hoc utilitatẽ
conſequuntur, ſicut ſimpliciter reſignan
tes,quorum intereſt occultas habere reſi
gnationes,propter lucrũ fructuũ, propte
reà in eis publicatio neceſſaria fuit,nõ au
tẽ in ꝑmutationibus. Nã nõ eſt par, eadẽ
que ratio lucrum ꝑdere, & dãnũ ſentire,
iuxta.l.fi.C.de codicil.Sexto, q̃a in ſimpli
ci reſignatione, q̃ nõ publicat, nullã exe
cutionẽ habet. in ꝑmutatiõe uerò excuſa
ri põt, expectãdo cõpermutãtis publica
tionẽ,& ſic implemẽtũ ex parte ſua,iuxta
c.peruenit.de iure.& l.Iulianus.§. offerri.
ff.de act.empt.

Septimo,q̃a ex quo regula iſta non lo
quitur expreſſe de permutationibus,& ca
pit ꝓbabile dubiũ,nũquid ſub illa cõpre
hẽdatur,certè ĩ dubio excuſari debẽt hoc
caſu nõ publicãtes, ꝑ ea, quæ notãt Mo
der.ĩ l.cũ ꝓlatis. ff.de ſen.& re iu.ſicut fa
ciens cõtra legẽ, quæ habet plures intelle
ctus,nõ peccat,ut dixi latiùs ĩ c.1.nu. 231.
de cõſti.li. 6. ſicut etiã de errore dubio iu
ris tradũt Docto.in c. de quarta.& in cap.
ſi diligẽti de præſcrip. & in c. 1. de re iu
dic.ut ibi ꝑ eos.Hæc ſunt, quæ ſuper iſta
quæſt.occurrũt.ꝓ utraq; opinione,nõ in
clinans in alterã partẽ,q̃a cauſa pendet,
& non eſt honeſtũ ſic ſcribẽdo uocũ dete
gere, donec cauſa per Rotam ſuo marte
decidatur.

QVAESTIO IIII.

QVæro,an reg.iſta ꝓcedat in beneficiis
commendatis?

SOLVTIO. Modernus Sabinen. Ae
neas de Falconib.doctor curialis,practicus
& eruditus in quibuſdam apoſtillis ad iſtã
reg.aſſerit Rotam tenere, regulam locum
habere in commẽdis perpetuis, & nihil
aliud dicit.Et hoc idẽ reperio in pluribus
aliis regul. iſtius uoluminis Rotam tenuiſ
ſe,prout in illa de infir. reſig. & in illa de
impetr.benefi.per obitum famil.Card.&
quibuſdam aliis. Et quarum principalis
ratio fuit. quia commendæ noſtri tempo
ris æquiparantur titulis, adeò, quòd ſicut
titulares,ita & iſti commendatarii faciũt
fructus ſuos,ut dicit Alexandrinus in cap.
cum autem.44. diſtinct. & in cap. ſi quis.
58.diſt.& certè de rigore iuris,eius opinio
uerior adparet.

Sed licet ita in dictis caſibus Rotã te
nuerit,Cancellaria tamen ſemper contra
rium tenuit,pręſertim quoad iſtam regu.
cuius uerba & mens commendæ repugna
re uidentur.In primis,quia uerba iſtius re
gulæ de beneficiis collatiuis loquuntur,ut
patet ibi,collationes quoque de illis, &c.
Et clarum eſt ꝙ collatio à commenda di
uerſiſſima eſt,ut probatur in c. dudũ. de
electio.ubi duo beneficia curata conferri
non poſſunt,poteſt tamen unum confer

ri, & aliud commendari, ex quo manifeſtè datur intelligi, aliud eſſe commendare, aliud conferre. Nec mirum, quia collatio dat titulum, & ius in re. c. ſi tibi abſenti. de præbend. libro ſexto, commenda uerò ſecus. Cui igitur uerba non cõueniunt, neque mentem conuenire clarum eſt, iuxta l. furioſi. C. de nup. l. ſi quis ſeruum. §. non dixit prætor. ff. de acq. hęr. cum ſexcẽtis conc. ut congerit Alex. in conſ. 52. col. 3. li. 4. & reaſſumũt latiſſimè Mod. qui ad hoc 12. tex. allegant, inc. quoniam. ut lite non conte. Verba enim nihil aliud ſunt, q̃ quidam nuntii, ſiue præcurſores mentis: ſunt. n. uerba paſſionũ animi indicatiua, ut dicit tex. in l. Labeo. de ſup. leg. & tradit Bal. in tract. ſciſma. col. 10. quod etiam ſuadetur ex aliis uerbis iſtius reg. ibi, uacare cenſeatur, &c. quæ uerba commendæ non adaptantur: quia commenda per obitũ cõmendatarii uacare non dicitur, ut eſt tritum dictum Fed. in tract. de perm. ben. q. 15. & Rom. in conſ. 150. Præterea, quia penes commendatarium non eſt proprietas, poſſeſſio, uel quaſi ipſius beneficii cõmendati, ſed quædam nuda detentatio. Nam cõmendatarius nihil aliud eſt, quã ſimplex depoſitarius, ut probatur in l. cõmendare. ff. de uer. ſig. & in l. Lucius. ff. de poſ. & in c. ne quis arbitretur. 22. q. 2. Et quòd penes talẽ non ſit niſi ſola detentatio, eſt tex. in l. licet. §. rei. ff. depoſiti. & in ſpecie not. gl. in c. ſi conſtiterit. de accuſa. Nam omnes gl. in c. nemo. de elect. lib. 6. quàm in c. ſi plures. 21. q. 1. & alibi ſæpe, commendatarium non prælatum, ſed nudum adminiſtratorem uocant, ut dicit ẽt Arc. in c. is cui. de elect. lib. 6. facit tex. in c. cum nobis. eod. ti. cum igitur per obitum commendatarii noua beneficii uacatio nõ inducatur, cum eius uita durante, ſemper beneficium uacauerit, & uacabit, etiam ſi denuo commendetur, donec papa eccleſiæ de prælato prouiderit, ut dicit Hoſt. in c. ne pro defectu. de elect. & gl. in cle. 1. ut lite pend. Eſt concludendum, in tali cõmenda reg. locum non habere, cũ uerba eius nullo pacto commendæ adaptẽtur. Præterea, quia iſta reg. loquitur de beneficiis per renuntiationem uacantibus de iure & de facto, & tam in curia, quàm extra curiam, & tamen in commendis hoc non procedit. quia ex quo commendæ conceſſio fit per papam, ideo illi renuntiari non poteſt extra curiam, non ſolum ea rõnes quia in eis non datur uacatio, donec papa de illa prouiderit & per conſequens in illa regula uerba non uerificãtur, ut dictũ eſt, ſed quia beneficium per commendam manet affectum, adeò, ꝙ inferior ſe de illo intromittere non poteſt, ut tradit Troilus de Maluitiis, in quodã ſuo cõſilio poſito in fine tractatus illius de ſortib. & tenẽt Io. Franc. Pauin. in tract. de ſede uacãte. in 3. q. ſecundæ partis col. 6. & Rom. in d. conſil. 350. col. 3. Cum igitur reg. iſta loquatur etiam de reſignationib. extra curiã faciendis, & commẽdæ ceſſio fieri nõ poſſit, niſi in manibus ipſius papæ concedẽtis iuxta c. admonet. pro quo facit text. in l. fi. C. de defen. ciuita. & in §. interdũ. & §. ſi qua uerò. in authen. de defen. ciuit. eſt cõcludendum regulam iſtam in commendis non procedere.

Pręterea, quia ſi diceremus commendatariũ ius in re, & uerũ tit. habere ſequeretur, ꝙ ad nutũ cõmẽdãtis cõmẽda auocati nõ poſſet: cum habentes uerũ tit. iũs ꝑpetuũ, nec ad nutũ amouibile habere dicantur, ut in c. 1. de c. mona. lib. 6. & in ca. ſanctorũ 70. diſt. & not. larę gl. in c. paſtoralis 7. q. 5. Sed tamen uidemus cõtrariũ: quia cõmẽda ad nutũ papæ põt diſſolui, & bñficiũ alteri cõferri, ut prædicti Doctores dicũt. Igitur in ea, reg. uerificari nõ poterit. Plura alia motiua, & argumẽta, ꝓ hac parte fieri poſſent, q̃ breuitati ſtudẽs omitto.

Et ideo, ut opiniones fœdere dictionis concordari poſſint, eſt conſiderandum, ꝙ beneficia dupliciter commendari ſolent, aut ad utilitatem eccleſiæ, aut ad utilitatẽ commendatarii. Primo caſu procedunt omnia argumenta pro iſta 2. parte fabricata: quia tali caſu, cõmmendatarius poteſt ad libitũ remoueri, & beneficium cõmendatum, tanquam uacans, conferri. Quia cõmenda, in caſibus præmiſſis, nihil aliud eſt, quàm depoſitum, qđ põt ad libitum deponẽtis reuocari, etiam ſi dictũ fuiſſet, ꝙ depoſitum uſque ad obitum depoſitarii duraret, ut eſt caſus in l. 1. §. ſi depoſuero. ff. depoſi. & in c. 1. eod. tit. Et hoc idem

in commenda probat tex. in c.obitū & in c.Catanienſis.61.diſt.Vbi adparet, ꝙ non obſtante commēda facta in utilitatem ipſius eccleſiæ,poteſt liberè procedit per c. ad electionem ueri prælati. Et ſic adparet talem commendam per obitum commen datarii non uacare,niſi eo mō,quo prius.

Secundo modo fit commenda ratione perſonæ ipſius cōmēdatarii,& tali caſu ꝓ cedit opi.dñorum Rotę,Alexandri,& ſeq. Nā quādiu durat ipſius cōmēdatarii utili tas,nō dicitur ipſa cōmenda uacare:ita ut alteri cōferri poſſit licitè , quia tales com mendatarii habētur ut titulares,& ideo di ſpoſitio loquēs de titularib. haberet locū in illis,ut latius per exēpla probaui in reg. de triennali.q.5.& ita etiam habebit locū iſta reg.quæ magis generaliter loquitur.

Et iſta ratione fundantur: quia cōmen datarius iſte de quo loquimur, ad cuius utilitatem commenda facta fuit, dicitur procurator in rē ſuam,qui re non integra amoueri non poteſt,ut dicit gl. in l. ſicut §.ſi procurator. ff. qui mo. pig. uel hypo thec.ſolu.& in procuratore. ff. de procura. & l.3.C.de donat.tenet Bald. in l. 1. C. de action.& obliga.

Ex quo infertur , ꝙ talis commenda rius facit fructus ſuo , ſicut titularis : ſe cus eſt in commendatario:cuius commen da eſt facta ad utilitatem eccleſiæ: quia de ducto ſtatum uictu omnes fructus futuro prælato reſeruare tenetur.Omnia iſta pro bantur in c.fi.61.diſtin.& in c.quia frater. 7.quæſt.1.& in c.charitatem.12. q. 2.& te net gl.in c.nemo.de electio.lib.6. Et licet talis commendatarius ad utilitatem ſui dicatur etiam depoſitarius : tamen talis depoſitarius facit fructus ſuos,ut patet in l.dic ſpōſaliorū.§.qui pecuniā.ff.depoſiti.

Ex quib.(omnibus opi.omnib. ſic ad cō cordiam reductis)facilè iudicari poſſet,an reg.iſta locum habeat,uel nō,in cōmēdis. Poſſet etiam diſtingui inter commendā perpetuam,uel ad tempus , ut latius dixi in d.reg.de triennali.q.5. ideo nō repeto. Sed unum ultra ibi dicta addo , ꝙ illa di ſtinctio cōmēdæ perpetuæ uel tꝑalis fit, qñ conſtat eſſe tales,alias in dubio. qñ nō adparet,qualiter papa cōmēdauerit,in du bio interpretari debet cōmēdā perpetuā conceſſiſſe,ut concluſit Rota in una Sala mantina de palatios rubios,corā R.P.D. Marcello , ēpo Marſic. die 28. Iunii 1538. Rō deci.fuit,quia actus,qui certo tꝑis ſpa cio nō concluditur,perpetuus reputatur, ut in l.iuriſperitos,in prin.& ibi Bar.ff.de excu.tut.& no.Bar.in l.de pupillo.§. ſi qs ipſi prætori.ff. de ope.no.nunt.fac.glo.in cle.2.in uer.electionem.de reſc.& in l.ſuf ficit.ff.de cond.inde.& bonus tex.in l. ſer uus.C.de pœ.Et hoc iuris fundamentum hēt:quia qua rōne dicimus, diſpōnem ge neraliter de reb.uel perſonis loquentē,ge neraliter debere intelligi,uulg.l.1.§. & ge neraliter,de leg.præſt. eadē rōne dicendū eſt,reſpectu temporis,ut uidelicet,diſpoſi tio gñaliter.i.in perpetuum intelligatur , cū de perſonis,uel rebus ad tempus argu mentū ualeat.l.miles ita.§.& qa diximus. Vbi Bar.ff.de teſt.milit. Quæ omnia ſunt notāda,quia deſeruire poſſunt ad multa.

QVAESTIO V.

QVæro,an reg.iſta procedat in benefi ciis conſiſtorialibus?

SOLVTIO. Concluſum fuit,ꝙ non, ex eo,quia cùm talia beneficia renuntien tur in conſiſtorio,in præſentia principis, ſatis dicitur facta publicatio.arg l.omniū C.de teſt.Itaq; in talib. non habet locum diſpoſitio iſtius reg.ſicut dicimus per ean dem rōnē,ꝙ noua prouiſio , ex quo ſigna tur coram papa,ſupplet diligentias publi cationis , & inſinuationis requiſitas per alia reg.prout inferius per aliam q.dicere tur.De quo uidenda ſunt etiam ea , quæ dixi in reg.de infir.reſi.q.14.

QVAESTIO VI.

QVæro,an reg.iſta obliget reſignatariū ad publicandum tꝑis ſucceſſoris re ſignationem factam in manib.prædeceſſo ris pontificis,ſi prædeceſſor infra ſex mē ſes factæ reſignationis moriatur?

SOLVTIO. Prima facie uidetur dicē dum, reſignatariū obligatū fuiſſe uigore primę reg urgentis tꝑe reſignationis ad publicandū reſignationem.Et rō eſt: quia renuntiatio facta tempore , quo primus papa,& eius reg uiuebant, perfecta fuit , & habuit effectum.Igitur obitus papę ſu peruenicns , non tollit effectum iam

cau

cauſarum,arg.l.fi.ff.unde lib.cum conc.ut not.ſcribit Dec.in conſ.24 colum.fi.Sufficit enim, quòd lex ligare incipiat, ut tenet Bar.in l.fi.ff.de falſis. Suaſerunt hoc, quia reg.primi pontificis,& eius ſucceſſoris, ex quo ad eundem finem tendunt, ꝑ eadem reputatur, & in utraque par ratio iudicatur,l.i.§.idem quæritur. ff.de oper. no.nun.& in c.conſuetudo.1. diſt. & de ſimo.c.querelam,& c.1.de lit.cont.li. 6. Si igitur utriuſque regulæ ad eundem finem tendentium par eſt ratio,conſonum uidetur,ꝙ tempora utriuſque regulæ coniungantur,ut una & eadem regula reputetur arg.l.Pomponius.§.cum quis. ff. de acq. poſſeſſ.& §.penultim.inſt.de uſuc. Nam quando duo ſunt introducta propter unum finem, illa duo unum reputantur, ut dicit Cardin.in clemen.1.§.ſi quis in 9. quæſtio. de rebus eccle.non alien.& not. gl.fin.in cap.labores,de cle. excom.mi.facit l.2.ff.de duo.re.& l.qui libertatis,ff.de euict.& C.de ma.teſt.l.cum teſt.& c.paſtoralis,ſecundo reſp.de app.& c.fi. de reſcr. lib.6.& quæ tradit Iaſ.in l.ſingularia.in 4. not.ff.ſi cer.pe.

Præterea,quia quando principiũ habet relationem continuam ad finem attendi tur finis.l.illud.in fi.ff.ad l.Aqui.no. Bar. in l.quod ait.§.quod ait.ff.de adul.Sed in caſu noſtro,reſignatio facta tẽpore unius pontificis,quo ad effectum publicationis reſpicit finem.i.ſi reſignans moriatur in poſſeſſione poſt ſex menſes, & iſte euentus,ſiue finis contingit tempore ſucceſſoris põtificis.Igitur ille finis attendi debet, ut uidelicet iſte actus renuntiationis publicandæ iudicetur ſecundum reg. ultimi pontificis.Quod ſuadetur ex uerbis regu. ibi, factæ reſignationes, quæ aut tempus præteritum,aut præſens ſignificant.l. uerbum erit,de uerb.ſig.& facit doct. Bar. in l.illicitas in prin.ff.de off. præſid. ubi illa uerba, Venditiones factas, &c. poſita in ſtatuto,interpretatur de præteritis & futuris.Et hoc regulare eſt, quod licet uerba poſita in l.in dubio,ad futura referantur, ubi tamen par eſt ratio de præteritis, illa etiam ſub lege comprehenduntur, ut dicit Rom. in conſilio 333.& Felyn. in capitulo fi.in 10.colum.uerſ.fallit tertiò,& fallit quartò,de conſt.Vel etiam dicamus utraque reg.ſimul iuncta attendi debeat, arg.eorum,quæ dicit D. Ant.in c.fi.de fo. comp.de illo, qui ex uno territorio ſagittam in alterius territorium iecit,& ibi hominem interfecit. Nam iſte homicida ſtatutis utriuſq; territorii caſtigari debebit. Ita dicit ibi Ant.& ſequitur Abb.in c.1.in 2.notabili,& ibi latius Mod.de præſump. & plura alia ad propoſitum Ang Arer.cõgerit in trac.maleſi.in uer.in platea cõi.

Sed iſtis non obſtan.tib.contrariũ olim, & etiam hoc tempore in plurib.cauſis Rota tenuit.Nam tp̃e Sixti,reg. hoc caſu nõ habere locum iudicauit Ant.de Graſſis,3. Feb.1461.ut refert Gl.in proœ.iſtarũ reg. fo.5.& hoc idem tp̃e Pauli 2.iudicaſſe Rotam,refert Nic.de Vbald. tunc aud.tor in tract.ſuc.ab inte.in 2.parte,nu.12.& tp̃ib. noſtris idem pluries iudicauit Rota. In primis,in una Dolen.coram R.P. D. Petr. Vor.de anno 1532.ut adnotauit D. Hier. de Caſtello aduocatus.Deinde in alia Auinio. Vicariæ de Bethleem coram me, de menſe Aprili,eo.an.1532.Tertio loco,coram d.Siluestro Dario 6.Iulii 1537.in una Toletana parochiali de Iunquera, pro d. Hier.de Briuiero,cõtra Didacum de la Baria.in qua cauſa propter d.Darii abſentiã d.Nic.Aragona ſnĩam protulit, q̃ in ſcd'a ꝑ R.D.Rayn.de menſe Aprili 1538.confirmata,& nunc in tertia coram me concordata fuit. Quartò loco idẽ caſus deciſus fuit, coram eodem do. Petro Vorcio, in una Gien.bñficii de Pliego 11.Dec. 1538. & in d.cauſa uoluit unum plus Rota uidelicet deciſ.præd.hẽre locũ,ẽt ſi plures reſignationes factæ fuiſſent tp̃e 1. Pont. p̃de ceſſotis,ꝑ conſ.Old.203.Ratio præd. deciſ.aſſignatur per præd.Gloſſ.& d. Nic.de Vbal.in dictis locis,quos breuitatis gratia non refero. Sed alia ẽt rõ per Mod. Dños aſſignabatur:quia in caſib. p̃ſuppoſitis renuntiãs tp̃e Clem.p̃deceſſ.non obierat, & ſic illius reg.locum hẽre non poterat, q̃a inter tria copulatiue req̃ſita in reg. requiritur,ꝙ renũtians poſt ip̃s in poſſ. moriatur:ſi tamen uixit ẽt per mille annos, non erit locus regu. Cũ igitur eo uiuente Clemens obierit, reg. ſua obſtare non potuit: quia mortua fuit ꝑ eius obitũ, neq;

Confirmatur iſta: opinio ratione con
cludenti: quia certū eſt, per renūciationē,
ius & poſſeſſionē in beneficio amitti: ut
eſt deciſ.23.in no.& abinde renuntians ſi
in poſſeſſione manſerit, conſtituitur in
mala fide percipiendi fructus, adeò quòd
illos fructus nō facit ſuos, ſed eos reſtitue
re tenetur uero beneficio. ut latè, & in ter
minis probat Hieronymus Paulus, anti
quus doctor, & ſtyli curiæ practicus, in illo
vulgato libro, quem Practicam cācellariæ
uocant. fo.46. Vt igitur his animarum pe
riculis occurratur, neceſſarium eſt dicere,
tempus publicationis à die datæ ceſſionis
currere debere, quia tali caſu ordinarius,
qui per huiuſmodi publicationem ſtatim
factā certior redditur, non patietur renun
ciationem diu in beneficio ſine titulo per
manere. Cuius oppoſitum ſequeretur, ſeu
cōtingere poſſet, ſi tempus publicationis
hic reſignatum, à die præſtiti conſenſus in
ciperet, qui fortè poſſet ex cauſa ad longū
tempus differri, in grauæ animarum (præ
ſertim ipſius renuntiantis intruſi) præiudi
cium: quod quidem euitari conuenit. Et
ꝙ magis expediat, tempora publicationis
faciendæ à data potius ipſius reſignatio
nis, quàm à die præſtandi conſenſum, cō
putare facit unum: quia conſenſus ad effe
ctum publicationis non eſt neceſſarius, cū
ille adhibeatur in reſignationibus, ad effe
ctum expediendi literas, ſine quibus publi
catio per ſolam nudam ſupplicationē fie
ri poſſet, & illa ſine aliquo cōſenſu extrin
ſeco ualet: quia ſufficit, ꝙ utriuſq; conſen
ſu tacitè ſignetur, uidelicet reſignantis &
reſignatarii, & gratia ſola ſupplicatione ſi
ne literis facta dicitur: ut no. omnes in pro
œmio Sexti, & per illam uerum ius in be
neficio acquiritur, ut eſt deciſio Rotæ ulti
ma, in antiq. ti. de reſcrip. Cum igitur per
ſolam ſupplicationem fieri poſſit publica
tio, conueniens uidetur, ꝙ à data eius, tem
pus datū ad publicandū, cōpetetur, ne de
facili expectādo conſenſum, deludamur.

Sed prædictis non obſtantibus dum iſte
caſus in Rota per R.D. Siluestrum Dariū,
de menſe Ianu. 1534. in una cauſa Sagunti
nē. S. Egidii proponeretur, maior pars Do
minoru tenuit contrarium. Pro qua opin
inter alia adducebatur unum motiuum. Vr
gens: uidelicet, ꝙ ideo tempus ad publicā
dū à die conſenſus incipere debet, & non
à data reſignationis: quia reſignatio ante
conſenſum præſtitum per reſignantem, &
reſignatariū eſt informis, & ſine eff. ctu, &
ab ea, quilibet ante cōſenſum præſtitū re
cedere pōt. Quia ſi cōtrariū diceremus, in
finitę ꝓpemodū fraudes fingi & argui poſ
ſent. Nā quis ſupplicationē reſignationis
noīe meo, & me ignorāte, confingere poſ
ſet, & in ea à papa reſignationē bñficiorū
meorū admitti petere: qua admiſſa, de fa
cili poſſem bñficiis expoliari. qđ eſt abſur
dū. Requiſitus igiť fuit hoc caſu cōſenſus,
tanq̄ cauſa formalis, ꝑ quē actus reſigna
tionis ꝑficereť. arg. c. ſi tibi abſenti de ꝑb.
li.6. Quia, ut dixi, ſola ſupplicatio, tanq in
certa & dubia de uolūtate reſignātis, non
ſufficit nec robur hēt. Hinc uidemus quo
tidie in Rota ſeruari, ꝙ dās de iure tertii,
ꝑ ſolā ſupplicationē nō admittiť: quia ius
ꝑ ſolā ſupplicationē, diciť ius nō clarū, in
forme, & nō liqdū, & ideo nō eſt actus ſuf
ficiēs ad publicādū. Quod ulterius euiden
ti rōne ꝓbať: quia clarū eſt, ꝙ cōſenſus reſi
gnātis pōt pſtari ꝑ plures mēſes poſt reſi
gnationē, et poſt mortē reſignātis, iuxta ex
trauagātē Alex. Sixti. Et ꝓcul dubio ſuper
fluū uidereť, & ſatis impertinēter factū, reſi
gnationē in eccleſ. publicare, ac bñficii reſi
gnati poſſeſſionē petere ante cōſensū pſti
tū, cū poſſet, ut dixi, ante præſtitū conſen
ſum reſignās pœnitere, uel fortè mori, nō
cōſtituto ꝓcuratore ad cōſenſum præſtā
dū. Et ideo ob eā cauſā inductū fuit, in re
ſignationib. cōſenſum expreſſū in manib.
Notarii Cācellariæ, uel Cameræ præſtari
debere, & ab illo tpe cōſenſus præſtiti, tē
pora hic deſignata cōputari. Sola igiť ſup
plicatio nō eſt ſufficiēs ad producēdū hu
iuſmodi publicationis effectū. Sed iſto ca
ſu literæ expeditæ reqrūtur, quæ ſine con
ſenſu expediri nō poſſunt. Ergo de neceſſi
tate conſenſus requiritur, à quo tempora
publicationis currere incipiāt. Et licet ſup
plicatio reſignationis conſenſum à tergo
contineret: nihilominus ꝑ illū publicatio
firmiter fieri nō pōt, ex eo, qa hic reqritur
ꝙ tit. publiceť: & ſola ſupplicatio ſine ex
peditione nō diciť canonicū ti. cōtinere, ut
tradit Nic. Mil. i verbo, literę & Rota ī ti. de

præb.concluſione 17.in no. & reaſſumūt Moder.in rubr de cōſti.lib.6. Et adeò hoc eſt uerum, ꝙ utens ſola ſupplicatione ſi ne literis, non eſt tutus in foro conſcien tiæ.& ideo per eam publicatio fieri non poteſt,ut in terminis concludit pract.ille Hier.Paulus in eo lib.qui Stylus, ſiue pra ctica Cancellariç inſcribitur,fol.46. Quæ cū ita ſint,reſignatarius ante præſtitū con ſenſum poterit ſe legitimè excuſare,ſi nō publicauit, quia legitimè impedito non currit tempus, ut dicit Rom. in terminis iſtius reg.loquens in conſ.433.facit l.1. in fi C.de anna. exce. Faciunt etiam ea,quæ de emphyteuta Spec.tradit in tit.de loca. uerſ.41.Stat igitur cōcluſio firma, ꝙ tem pora requiſita hic ad publicandum,curre re incipient a die præſtiti conſenſus. Quā opi.etiam tenuit Rota tpe b.m.D.Pet.An dreæ Gammari,tunc Rotæ auditoris, de menſe Maio 1522. ut ipſe idem refert in quibuſdam Collect.deciſ. Non enim ante præſtitum conſenſum ſumus certi de reſi gnatione uera & effectuali, propter præ dictam rationem.Et ideo papa,qui uoluit reſignationes publicari debere,ueriſimile eſt illum de ualida, efficaci. & irreuocabi li reſignatione ſenſiſſe,prout etiam illa ſu per qua præſtito cōſenſu literç expediū tur,ut ſic uerba iſtius regulç de reſignatio ne loquentis cum effectu intelligantur, arg.c.relatum,de cle. non reſid. & l. i §. hoc interdictum.ff.de fonte. Nam ſi dica mus tempora hic aſſignata, a tempore ſi gnate ſupplicationis,& non potius præſti ti conſenſus incipere, ſequitur unum in conueniens, & ſuper ſupplicatione reſi gnationis hodie ſignata poſſet, elapſo an no,etiam poſt mortem reſignantis, iuxta bullam Alex.conſenſus prçſtari.Quo caſu tempora ad publicandum hic aſſignata, iam penitus elapſa eſſent,& ſic hoc pacto reg. deluderetur, quod uidetur abſurdū. Nam non uidetur expediēs, ꝙ antea quis publicare reſignationem teneatur, quam ſibi exploratum ſit eam effectum habuiſ ſe.quod intelligi non poteſt,niſi poſt prç ſtitum conſenſum.Et licet iſte tex.hoc nō apertat, nihilominus interpretatione iu ris,reg.ſicut & qualibet alia diſpoſitio,ad tollendum abſurdum ſuppleri debent, ut uidemus in l.lecta.ff.ſi cer.pe.& in ſexcen tis aliis locis iuris.Et iſta opinio, quia ui detur æquior,& ſecurior, & benignior, amplectenda eſt.

QVAESTIO VIII.

QVæro, an tempus hic aſſignatum ad publicandum reſignationem intel ligatur etiam datum ad petendam poſſeſ ſionem?

SOLVTIO. Quòd iſte mēſis pro vtro que datus intelligatur innuūt uerba reg. copulatiuè loquentis,ibi,Publicatç,& poſ ſeſſio illorum,&c. Nam ad ueritatem co pulatiuæ, requiritur concurſus utriuſque cōpulati.l.ſi quis ita ſtipulatus.ff. de uer. obl.& l.ſi hæredi,& ibi Bar. ff.de cond. in ſtit.cum conc.ut Mod.latè ſcribunt in l.1. ff de iuſt.& iure.Nā copula inducit æqua litatem,ut dicit Bal.in l.2. C.de impub.& aliis ſubſt.& in l.teſtamento in prima col. uerſ.præterea uidetur.C.de teſt.mil. Et ideo una pars copulatiuç per aliam debet declarari,ut dicit Rom.in conſ.231.Nam copulatorum natura perſuadet, ut quali tas unius attribuatur alteri, ut tradit Si gnorolus in cōſ.68.Sed ſic eſt, ꝙ ad publi candum reſignationem extra curiam da tur menſis.& ad publicandum reſignatio nes in curia,dantur ſex menſes. Ergo idē tempus ad petendam poſſeſſionem iniun ctum eſſe debet: quia una determinatio reſpiciens duo determinabilia,debet pari formiter determinare, uulg. l. nam hoc iure,de uulga.& pupill. Et quia publica tio & petitio poſſeſſionis uidentur æqui pollentia. Nam qui petit poſſeſſionem, publicare uidetur. Ergo in equipollen tibus,diſpoſitum in uno, cenſetur alio eſ ſe diſpoſitum.l.fi.ff.de pollicita.& l. fi. C. de iud.6.col.

Prædictis tamen non obſtantibus, con trarium concluſit Rota,die 19.Feb. 1535. in una cauſa Ro.canonic. S. Mariç in uia lata, pendente coram R.D.Io.Clerici. Rō deciſ fuit,quia publicatio, & petitio poſ ſeſſionis,ſunt inter ſe multum diuerſa,& ad diuerſos effectus inducta,meritò copu latiua fuerunt huiuſmodi requiſita. quia alterum non ſufficiebat,iuxta reg.c. inter

cæte ras

cæteras, de reſc. & latè tradita per Fely. in c. ex parte, in uerſ. copula. co. ri. Et per hoc obiter reſpondetur ad illud, ꝙ dicebatur petitionem poſſeſſionis publicationi æq pollere, quia ultra hoc quod text. iſte ponit tanquam diuerſa propter copulam. Et, quæ, ut dixi, diuerſitatem inducit, ut patet in rub. de iu. & fa. igno. iſtam differentiam in terminis noſtris, multis rationibus, probat Abb. in conſ. 99. in 3. & 4. col. lib. 1. quę breuitatis cauſa non refero. Tẽpus igitur datum publicationi, non refero. Tẽpus igitur datum publicationi, nõ cenſetur datum petitioni poſſeſſionis, tã quam res diuerſa penitus: & ex diuerſis nõ fit illatio. c. in pñria. de prob. Et ꝙ hoc ſit uerum, adparet clarius: quia licet publicatio in curia infra ſex mẽſes fieri debeat, tempus tamen petendæ poſſeſſionis uſq; ad obitum reſignantis durat, ut colligitur ex uerbis reg. ibi, Si reſignantes in poſſeſſione deceſſerint, &c. Nam ſi infra ſex mẽſes, infra quos deber fieri publicatio, poſſeſſio quoque peti deberet, prædicta uerba regulæ ſuperflua eſſent. quod dicendũ non eſt. Nam ſi poſſeſſio infra dictum tẽpus petita nõ fuiſſet, licet poſtea reſignãs in poſſeſſione non moreretur, nihil ad rẽ faceret. Stat igitur concluſio, ꝙ publicatio reſignationis factæ in curia, debet fieri infra ſex menſes, in partibus uerò, per menſem. Petitio autem poſſeſſionis poteſt fieri uſque ad obitum, & in hoc differt publicatio a petitione poſſeſſionis. Et ita retulerunt Domini ſeniores prius hoc idẽ iudicaſſe Rotam de anno 1516. contra Cardinalẽ Iacobatium tunc auditorem Rotæ in una canonicatus S. Petri. Et per prædicta patet reſponſio ad illud, ꝙ una determinatio, &c. quia procedit, ut eſt eadem ratio, ut late ſcribit Iaſon. in d. l. nam hoc iure, & declarat Dec. in l. in teſtamento. in 2. not. num. 8. C. de teſt. mili.

Eſt tamen ulterius aduertendum, ꝙ licet per petitionem poſſeſſionis publicatio reſignationis non inducatur, per ea, q̃ ſuperius dicta fuerunt: tamen ſi poſſeſſio petita infra tempus datum ad publicandum, acquiratur, & in ea reſignatarius per menſem pacifice permaneat, talis poſſeſſio operatur publicationem, neque requiritur ulterior ſolẽnitas, & in hoc poſſeſſio & publicatio æquipollet: ita nõ. dicit Do. Gul. ſuo tpe in Rota eſſe tẽtũ in deciſ. 26. ſup reg. & ita & tpe meo, pto abſoluto p ſeniores Rotæ Dominos tenebatur, ut ad notauit D. Iac. Simonetta. Rationes ponit D. Gul. quæ inibi uideantur. Sed iſta eſt cęteris efficacior: quia ratio finalis, propter quã publicatio inducta fuit, quam ſcribit Ro. in cõſ. 433. in 1. dub. militat omnino iſto caſu. Sed quare potiùs dicimus ſufficere poſſeſſionem per menſem tenere, quàm per longius, uel minus tempus?

Solutio poteſt capi ex his, quę dicit glo. in c. commiſſa. in uerſi. pacifica. eir. ſi. & ibi Doct. de elect. lib. 6. qui uoluerunt, ꝙ poſſeſſio dicatur pacifica, ſi aliquandiu teneatur. quod exponit per unum menſem, uel duos.

QVAESTIO IX.

QVæro, quomodo, & in quo loco ſit facienda publicatio?

SOLVTIO. Gloſſator hic ponit plures opiniones. Prima opinio eſt, ꝙ ſufficit publicationẽ fieri coram Notario, & teſtibus, ſi ſit in curia reſignans. Secũdũ opi. eſt, ꝙ ſufficit; Cãcellaria uel Camera Apoſtolica. Tertia opin. eſt, ſufficere reſignationem alta uoce in audientia contrauictarum, quando adeſt populi multitudo, publicare, ut tenuit D. Gul. deci. 22. ſuper regulis. Videamus quę opinio iſtarum ſit uerior. Mihi uidetur, ꝙ nulla ſatisfacit menti iſtius reg. Ratio eſt, quia publicatio fit ad triplicem effectum. Primus, ut clerici & ſubditi ſciant quem debent habere pro beneficiato & uero prælato. Nã aliquando reſignatur aliqua dignitas, quę habet iuriſdictionem tẽporalẽ & ſpiritualẽ: cui ſubditi tenentur præſtare iuramentum obedientiæ, uel illi reſpondere de certo cenſu, uel aliquid elargiri ſingulis annis: præſertim, quãdo exiſtens illa dignitate, curam animarum exercere tenetur. Nam iſto caſu intereſt ſubditorum & parochianorum, illum pro prælato uel rectore habere, qui uerè ſit talis. Nam facilè contrarium eueniret, ſi publicatio introducta non fuiſſet: quia ſæpe reſignantes inuenirentur homines, qui tectam & occultam reſignationem habere paterentur ad

cet non in eccleſia. Quod uidetur tenere Abb. in d. conſil. 99. Nam poſitio unius ex diuerſis, eſt alterius excluſio. c. nonne. de præſump. Vnde ex quo locus beneficii, & eccleſia ponuntur, ut diuerſa in ma teria publicationis, prout eſt text. notabi lis in clem. 1. §. fi. de conceſ. præbe. ideo fa cta in loco beneficii ſufficeret, uel etiã fa cta in cœmiterio eccleſiæ, uel ante eam, ualeret. Et ita in terminis per illum tex. & plura alia fundamenta, quæ non refero, reperio conſuluiſſe Lud. de Intetãne, quõ dam aduocatum conſiſtorialem eruditiſ ſimum in quadam cauſa Colonienſ. præb. S. Seue. cuius conſ. inci. dicendum eſt in 1. dub. & latius hoc probat Ioan. Aloiſius Tu ſcanus, etiam illorum temporum aduoca tus: & poſtea auditor cameræ, in quodam conſ. ſuo in cauſa Trec poſito in j. lib. ſuo rum conſ. fol. 96. & ultra ipſos hoc idem in ſpecie reperio tenere D. de S. Gemi. in conſ. 75. circa fi. Sed ut opiniones omnes concordentur, poſſunt diſtingui tres ca ſus, in quibus publicatio requiritur.

Primus in dignitatibus habentib. iuriſ dictionem ſpiritualem & tpalem, & in il lis conueniens eſt, ꝙ nedum in loco digni tatis, ſed ẽt in eccleſia ſolennis fieret pu blicatio, propter rationes dictas in princi pio quæſtionis. Et hoc caſu dictum Abb. in d. conſi. locum non habebit.

Secundus caſus eſt in parochialibus, & iſta ſufficit in loco ipſius parochiæ, & pro cedunt ea, quæ hactenus dicta ſunt.

Tertius caſus eſt, in bñficiis ſimplicib. pſtimoniis, & aliis nõ requirentib. curam animarum. Et tunc quia in loco beneficii forte nullus adeſt: quia ubi diuina nõ mi niſtrantur, uel qa locus eſt curialis, tũc pu tatẽ publicationẽ fieri poſſe in audientia cõtradictarũ Romæ, quando adeſt populi multitudo. Et iſto modo ꝓcedũt ea, q̃ di cit d. Gul in d. deciſ. 22. Et iſto caſu ẽt ſuffi ceret publicare reſignationẽ corã honeſtis pſonis, & notario licet cõtrariũ uoluerit Abb. in d. conſ. Nam ex quo in dictis bene ficiis ſimplicib. diuina nõ celebrantur, tali caſu obſeruari non poſſet, qđ dicit Abb. Nã licet illud publicum dicatur, quod fit infra miſſarum ſolẽnia ut dicit gl in uer. publicè. in cle. 1. de ſep. illud tñ itelligitur quando fit publicatio ſolemnis, ut dicit gl. in uerſ. ſolemniter. in clem. cauſam. de elect. & gl. in uerſ. diuina. in cle. 1. de foro cõpet. Sed reg. iſta non requirit ſolẽnẽ pu blicationẽ, ſed ſimplicẽ, ex quo diſponit il lã fieri in loco beneficii, & nõ in eccleſia, ut ẽt diſponit reg. de publicãdis accepta tionib. Ergo ſufficit, ꝙ fiat coram notario Cancellariæ & teſtibus, uel in audientia cõtradictarũ, oñ beneficiũ, ut dixi. eſt ſim plex, nullã habẽs curã. In quo ceſſant ea, quę ſuperius dixi in prin. iſtius. q. quia iſta publicatio ſimplicis reſignationis hoc ca ſu ſufficit, ꝙ fiat eo modo, quo fit publica tio publici inſtrumenti, cui bullę apoſtoli cæ æquiparanſ, ut dixi, in tractatu Breuiũ. Et tñ illa publicatio ſolet fieri corã nota rio & teſtib. autoritate ſuperioris, ut tradit Abb. in c. cũ P. tabellio in 1. col. de fide inſt. & Pau. de Caſt. in conſil. 307. inc. ad primũ quæſitũ. li. 1. Et ita pro iſta parte cõſuluit Ant. de Capharellis, quodã celebris aduo catus, cõſ. 41. ut refert quidã doctor curio ſus nomine Iaco. de Nigris, in quibuſdam ſuis ſcholiis ad deciſ. 297. in no. circa fi. & facit pro iſta parte tex. in l. palã. ff. de verb. ſigni. & in l. hæredes. in princ. ff. de teſta. Et ita fuit alias tentum in Rota tempore Sixti, ut inuenio in quibuſdã memorialib. Ioachini de Narnia, tunc aduocati.

Et ſecundũ iſta ego intelligerem quãdã deciſionẽ Rotæ, quam ſcribit d. Gul. in ti. de regulis, deciſ. 22. & ſeq. uidelicet, ꝙ no ua prouiſio ſupplet publicationem, quia putarem uerum, in ſimplicibus beneficiis: ſecus, in curatis, uel dignitatib. ꝓpter præ dictã rationem. Tñ ego idem in parochia lib. uidi illã deciſionẽ ſeruare, d. Simonet ta, & me cõtradicẽtib. ex eo, quia licet in formalib. aliquãdo actus impleti poſſit ꝑ æquipollẽs: nihilominus noua prouiſio in publicatione. q. in parochialib. & dignita tib. reqrit, nullo pacto publicationi æqui pollet, ſi cõſiderentur rationes, pp quas in dictis caſib. reqrit formalis publicatio. De quib. dixi in prin. iſtius q. latius ſupra q. 3.

QVAESTIO X.

QVero, an ſicut qñ renuntiať beneficiũ, fieri debet publicatio: ita quoque qñ transfertur penſio: ut uidelicet ille, in quem transfertur, teneatur ad publicãdũ

SOLV

Solvtio. Do. Guliel. Cessiodorus in quibuſdam memorialibus priuatis, interrogatus de iſta q. tenuit, quòd non, & nihil aliud dicit.

Mihi etiam uidetur iſta opinio uerior, hoc ſolo fundamento: quia hoc caſu ceſſat mens & intentio regulæ, quia, ut ſæpe dictum eſt, reg. iſta condita fuit ad euitãdum fraudes, quæ per clandeſtinas renuntiationes quotidie fiebant, & detegebantur in præiudicium expectantiũ & ordinariorum, & in animarum iniuſtè beneficia renuntiata occupantium graue detrimẽtum & periculum, ut etiam dicitur in illo antiquo opuſculo practicæ cancellariæ, fol. 46. & ſeq. Intereſt enim reipub. Chriſtianæ, ac ſubditorum utilitati, ut q́ ueri prælati non ſunt, detegantur, iuxta text. notabilem, & quod ibi notat Bar. in l. eum, qui nocentẽ. ff. de iniu. tradit Old, in conſilio 53. col. pe. Neceſſaria igitur fuit inuentio huiuſmodi publicationis, per quam omnibus iſtis malis ſubueniẽ. Sed hæc omnia ceſſant in renuntiatione penſionis. Igitur quia per talem renuntiationem non transfertur titulus beneficii, neq; aliqua adminiſtratio, uel iuriſdictio in eccleſia (nihil. n. hmôi tranſlatio ad ordinarium, uel expectantes pertinet) nullũ per eam alicu præiudicium generatur. Regula igitur iſta, quę titulum concernit, in quo militãnt prædictæ rationes, non habebit locũ in trãslatione penſionis, in qua prædicta ceſſant.

Qvaestio XI.

Quæro, an adeptio poſſeſſionis, cum continuatione alicuius temporis, æquipolleat publicationi, ad effectum iſtius regulæ?

Solvtio. Text. hic uidetur iſta duo requirere, ut diuerſa, publicare, & poſſeſſionem petere, ergo alterum nõ ſufficiat, quia ad ueritatem copulatiuę requirit, ꝙ utraque pars uerificetur. l. qui ducenta. §. utrum.. de reb. dub. & regula in alternatiuis. de reg. iur. lib. 6. Contrarium tamen tenuit Rota, ut atteſtatur d. Guliel. in deciſ. 26. ſuper regulis. Nam qui adeptus eſt poſſeſſionem, & eam continuat, uidetur publicare, quia per illam ſatisfactum uidetur menti reg. iuxta ea, quę Rom. tradit in conſ. 433. & dixi ſuperius q. 8. Et licet hic ſit data forma, quę debet ſeruari ad vnguẽ ut in l. qui hæredi. & in l. Meuius, ff. de cõdi. & demõſtr. nihilominus qñ forma reſpicit certũ effectũ, poteſt impleri per æquipollens, ut in l. iubemus. C. de teſtamẽ. ut declarat Decius in l. ſi mater. in ſecũdo notabili. per illũ tex. C. de inſt. & ſubſt. & per hoc reſpõdeẽ ad copulatiuã hic poſitã, inter publicationẽ & petitionẽ poſſeſſionis. Quia uerum eſt, ꝙ publicatio, & petitio poſſeſſionis ſunt diuerſa ſed hoc non procedit in poſſeſſione iã q̃ſita, & per aliquot menſes continuata: quia talis poſſeſſio publicationi æquipollet, nec tex. iſtius reg. in hoc aduerſatur. Et iſta, quæ diximus tantò magis firmãtur, qñ uidemus, ꝙ noua prouiſio, non ſolum bona de qua iam nõ dubitat Rota ꝓpter deciſ. quas ſcribit dominus Gul. titulo de reg. dec. 22. & 23. ſed q́d eſt fortius, noua ꝓuiſio nulla, & inefficax ſupplet omnes diligentias, & æquipollet publicationi: ut temporib. meis Rota tenuit corã R. P. D. Vortio, die. 14. Feb. 1530. in fauorem d. Io. de Anguiano procuratoris antiqui. Et iterũ idem iudicauit Rota in vna Tullen. Parochialis, coram d. Io. Clerici, die 15. Nouembris 1534. Et iſta deciſio fundabatur tribus rationibus, omiſſis aliis. Prima, quæ facit ad propoſitum noſtrũ erat: quia noua prouiſio ex qua ſignatur coram principe, cenſebatur fieri corã omnib. ſicut ea, quæ in audientia contradictarũ geruntur. Nam quæ fiunt in ſignatura papæ, præſumuntur publica & notoria. l. omniũ. & ibi notat Iaſ. C. de teſt. Quę ratio militat in noua prouiſione nulla: qa nullitas non tollit quominus factum ipſũ reſignatiõis ibi narratũ, nõ ſit publicũ. Vñ licet noua ꝓuiſio, quo ad effectus iuris nõ proſit, ex quo eſt nulla: quo ad ea uerò, quæ ſunt facti, publicationẽ inducit, quæ in facto conſiſtit. Secunda, quia ratio, quare noua prouiſio ſupplet publicationem, quæ fuit, ut euitaretur pœna regulæ, militãt in noua prouiſione nulla: quia ex actu nullo declaratur ita uoluntas, ſicut ex ualido, uulg. l. ſi. ff. de re. co. & ita excuſat, ſicut ualida, iuxta gloſſ. in c. cum uenerabilis. de exceptio. quæ vult malã conſuetudi-

nem

nem excuſare à pœna. Tertia ratio fuit, quia uidemus ꝙ diſpenſatio nulla excuſat à pœna: extrauag. execrabilis, ut tradit Archi. Io. And. Do. & cæteri in c. non pōt. de præb. lib. 6. Ergo eodem modo debet excuſare noua ꝓuiſio nulla, à pœna illius regulę, eo maximè, quia noua prouiſio cōtinet duo, prouiſionem & publicationē. Et licet prouiſio annulletur, non tamē poteſt tolli, quin ſit publicatio facta coram principe, quæ conſiſtit in facto, & illa ſufficit. Et ita pari ratione uidetur concludēdum in caſu noſtro.

Et quamuis iſta, quæ de poſſeſſione dicta ſunt, eo modo, quo ſuprà dictum eſt, aures demulcere uideantur: nihilominus contra iſtam deciſionem Rotæ modernæ cōſuluit in terminis Dom. de S. Geminia. in conſil. 75. in ſecundo dubio, de quo dominus Guliel. non facit mentionem. Vbi cōcludit Geminia. ꝙ adeptio poſſeſſionis, etiam coram Notario & teſtib. & populi multitudine, non ſatisfacit publicationi requiſitę per regulam, ex quo reg. inducit formam, quæ debet pręcisè adimpleri. Eſt bene uerum, ꝙ Geminia. ibi fatetur iſtam opin. quam modo tenet Rota, æquiorem eſſe, licet ipſe eam non teneat, propter rationes ibi per eum poſitas. Et ideo Rotæ opin. tanquam æquior tenenda eſt, potius quàm conſil. Gem. qui licet fuerit multū practicus, ex eo, quia ut ipſe dicit in conſ. 93. col. pen. per 16. annos in Rota rotauit. Et fuit etiam Auditor Cameræ Apoſtolicę, ut ipſe etiam refert in conſil. 128. in fi. & conſ. 138. in fin. nihilominus in multis decipiebatur: nam pleraque eius conſilia in Rota reprobantur, prout ex multis tria ſufficient, uidelicet, illud de prærogatiuis auditorum num. 113. & aliud ſequeſtro iudicis ſecular. 78. & conſ. 75. de quo hic agitur. Et memini me alias decem eius cōſilia adnotaſſe, quæ in Rota non tenentur quæ breuitatis cauſa non refero. Et tenendo iſtam opinionem Rotæ, ꝙ cōtinuatio poſſeſſionis, ſaltem per unum, uel duos menſes æquipolleat publicationi, ad iſtā Gemin. reſponderi poteſt per ea, quæ dixi ſuperius in principio iſtius quæſtionis, dum alleg. Decium in l. ſi mater. C. de inſt. & ſubſtit. & etiam eius rationes reſolui poſſunt ex dictis per Fel. in c. cum dilecta. de reſcript. & per Mod. Aſten. in tract. formæ, in illo c. quando forma per æquipollens poſſit adimpleri. Nam ſunt plura iura, in quibus probatur formam per æquipollens impleri poſſe, ut in l. fi. § fin. ff. de condi. & demon. in l. mulier. ff. de condi. inſtit. & not. Bar. in l. ab emptione. ff. de pact. & gl. in l. hac conſultiſſima. C. qui teſta. fac. poſſ. Et maximè in caſu iſto: quia poſſeſſio non poteſt capi in eccleſia, neq; continuari menſem, niſi omnibus ſcientibus. Data igitur ſcientia publicatio eſt fruſtratoria, ut uidemus in c. eccauſam de elect. ubi in ſimili idem diſponitur. Et ita etiam reperio Antiquos iſtam opinionē tenuiſſe. Nam pro iſta opinione Rotæ cōſuluit Ant. de Capharelis, tunc celeberrimus aduocatus: & Petrus Tuſcanella in cauſa Nanneten. parochialis. & idem in cauſa Aquilegien. conſuluit Paulus Pontanus in conſilio, incip. utrum per aſſertionem, &c. in 3. dubio & latius Ioachinus de Narnia doctiſſimus cauſa Leonen. parochialis coram Gabriele Auditore tempore Sixti. Et omnes illi antiqui tenebant iſtam opinionem pro firmo, ut patet in allegationibus eorum, quas, ne ſim prolixior, omittam. Imò diſputatiuè teneri poſſet, non ſolum poſſeſſionem ipſam aliquo tempore continuatam, ſed etiam diligentiam capiendi poſſeſſionem, publicationi ęquipollere debere, per ea quæ in ſimili dicit Gloſſ. in reg. 11. ſuper eo, qui in notabili caſu loquitur, de quo ego ſatis dubitarem. Poſſent tamē iſta declarari ex his, quę ſuperius in nona quæſt. dixi.

QVAESTIO XII.

QVæro, an regula iſta comprehendat Cardinales?

SOLVTIO. Iſta quæſtio ſæpius fuit ſuperius diſputata in aliis regulis, ideo breuius agendum erit. Conſiderandi igitur ſunt hic tres caſus. Primus eſt, effectus priuilegiorum cardinalis. Secundus, eorum dignitas. Tertius, ratio regulæ.

Circa primum, certum eſt, ꝙ attentis priuilegiis cardinalium, quorum ſimilia plures alii prælati & officiales in curia habent, cardinales non tenentur ad publicādum. Nam & auditores Rotæ, Referenda

rii,

rij, Scriptores, Apoſt. milites S. Petri, & ſex cētũ alij officiales, hac progatiua decorā tur, a qua non puto cardinales exemptos eſſe, licet eorum priuilegia non uiderim. Illud tamen in quibuſdam capitulis con clauis Alexandri ſixti, Iulij, & Clementis cautum legitur: licet nō ſint in forma pro bandi. Sed omiſſis priuilegijs ſecundo lo co erit uidendum, nunquid ratione digni tatis ad publicandum teneantur? Et uidetur, ꝙ nō: ex eo, quia ex quo ſunt in ſuprema culminis dignitate poſiti, digni uidentur, ut ſpecialiter exprimantur. Cū igitur regula iſta de illis mentionem nō faciat uidetur eos comprehēdere uoluiſ ſe, arg. c. quàm periculoſum. de ſentent. excom. li. 6.

Tamen ad tenendum contrarium, ſua det nos tertius caſus ſuperiùs deſignatus, uidelicet, ratione iſtius regu. quę fundata eſt in bona animæ, ut fraudes & doli cui tentur. Sed iſta ratio magis in cardinali bus militat, quàm in alijs, arg. cap. cum quidam. de iureiurand. Ergo ſub regula includi debent: quia in iis, quæ animam reſpiciunt, Cardinalis non differt à quoli bet alio populari, ut tradit Bartholomæ us Belenzinus poſt Rom. & alios, quos ibi adducit in tract. de chari. ſub fid. q. 66. & dixi ſatis ſupra in proœmio reg. & in alijs plurib. regulis. Et iſta ſit ſumma, ꝙ ubi agitur de euitanda fraude, conſtitu tio omnes comprehendit, non ſolùm Car dinales, ſed illis maiores, ut in c. ſciant cū ſi. & ibi Modera. de elect. lib. 6. Et in c. 1. de ſchiſmat. eod. libr. Nam quantò per ſona maior eſt, qui peccat, tantò dignior eſt legis pœna, ut habetur in l. presbyte ros. C. de epiſcop. & cler. & c. principiū. de pœ. diſtinct. 2. & quia in eis militare uide tur mens & ratio iſtius regulæ.

Eſt bene uerum, quòd licet in alijs inferioribus, propter publicatione omiſ ſam fraus præſumatur: in cardinalib. tamē nō ita, niſi aliquibus clarioribus indicijs, de illa adpareat. Nā ex quo ſunt illuſtres, & in ſuprema dignitate poſiti, & adſum pti ſunt ꝑ ſummos Pontifices in coadiu tores pōtificiæ dignitatis, in dubio præſu mere debemus, pro luce dignitatis eorū, omnia integrè, ac ſumma cum iuſtitia ſa ctitos. l. 1. & ibi expreſſe not. gloſſ. ff. de off. præfect. prætor. Et ita intelligi poſ ſunt dicta Petri de Anch. in conſ. 295. pro clariori euidentia, &c. quib. conatur oſten dere, Cardinales ſub regulis Cancellariæ pœnalibus non debere comprehendi. Sed in caſu noſtro ęquior uidetur opinio, ꝙ Cardinales ſub iſta reg. comprehendātur: quia hic non agitur de imponenda pœna perſonis Cardinalium, ſed de nullitatę actus: quo caſu Cardinales in conſtitutiō ne generali comprehendi ſolēt, ut dicit Ar chi. & Gemin. in c. nemo. de elect. lib. 6. & in c. 1. de ſchiſmat. & quia hic agitur de euitanda fraude, in qua tollenda, Cardina les cęteris debēt eſſe pro pēiores. Sed ęſti mo hāc quęſtionē ſuperuacuam eſſe pro pter Cardinalium priuilegia.

QVAESTIO XIII.

QVæro, an legitimè impedito, propter peſtilentiam, aut bellum, uel aliud ſimile impedimentum publicare obſtet iſta regula?

SOLVTIO. Quia iſte caſus pluries de ciſus fuit, & ſunt plura dicta, & autorita tes Doctorum in terminis iſtius quęſt. ſcri pta, non curabo materiam congerie inuti lium onerare uerborum. Concludendū igi tur eſt, his caſibus regulam nō obſtare. Et hæc omnia intelliguntur, nō ſolū in publi catione facienda reſpectu loci, ſed etiam reſpectu temporis. Reſpectu loci, ut ſi pu blicatio fieri deberet in loco beneficij, uel in eccle. & ibi uigeret peſtis, uel bellū, uel aliquod aliud ſimile impedimentum, propter qđ ibi publicatio fieri nō poſſit. Nā tali caſu toleratur, ꝙ publicatio fieri poſſit in alio loco æquipollenti, & ſatis fiet huic regulæ. Ita in ſpecie dicit, & latè probat Ro. conſ. 433. incip. quo ad primā Sequiť Fel. in c. cū dilect. in 21. col. uerſ. li mitat 7. de reſcript. & in alijs plurib. locis citatis ꝑ eū. Et ꝑ illud cōſ. Ro. Rota etiam ſemper tenuit, ꝙ noua prouiſio ſuppleat huiuſmodi publicationē, ut dixi ſuperiùs in alia q. Et in iſto caſu ſatis factum etiā erit regul. ſi publicatio fiat per affixionē in acie Cāpi Floræ, uel in ualuis Cancella riæ, prout etiā fieri pōt ſede uacante: ut in una Olomucē canonicatus & præben. corā domino Gulicl. Caſſiodoro, de men

ſe Iunio 1522.concluſit Rota, ut idem refert deciſio.28.tit.de regulis.

Et eſt aduertendũ, ꝙ licet alias propter neceſſitatem quis excuſetur, ſi mandatum non faciat, ut in c.quæritur.§.fi.22.q.2.tñ fallit in prædictis caſib: in quib. reſignatarius propter præmiſſa impedimenta nõ liberatur abſolutè à publicatione facienda. Sed ſi eam non poteſt facere in loco deſtinato, tenetur eam facere in alio loco æquipollenti, propter impedimenta præfata. Et ita loquuntur prædicti Doct. & reaſſumunt latius Moder.Bono. in tract. legali peſtis.fo.24. c. 12. Et Steph. Maleretus in tract.elect.fo.80.in 3.col. qui omnes præcisè in hoc puncto limitant iſtam reg. modo quo dixi. Eſt bene uerum, ꝙ ſi propter aliquod impedimentum contingeret, publicationem fieri non poſſe, in aliquo ex prædictis locis, fortè quia reſignatarius detentus fuit in carcerib. ſeu captus ab hoſtib. ꝑ ꝗ quã cauſam tempora publicationi præfixa tranſierunt, tũc reſignatarius, uel etiam expectans, qui uigore alterius regulæ, ẽt ad publicãdũ tenetur, excuſarentur à publicatione, dummodo coram iudice, notario, & teſtib. proteſtentur per eos nõ ſtetiſſe, quominus publicarent, ut tradit Mod.Auinio. uidelicet Fran.de S.Nazario alias de Ripa in tract.legali peſtilentiæ.in tertia parte, in 6.q. Et ita iſtæ caſus contingit tempore Sixti in una Nanneten. parochialis de Yſſeio, ut refert Ioachinus de Narnia, illius tꝑis doctiſſius aduocatus.

Sed urget modò vnum contrariũ, quod omnia prædicta turbare uidetur. Nã concluſum eſt ſuperius, publicationem requiſitã in iſta reg. poſſe impleri per æquipollens, ex interpretatione Rotæ: & ꝙ ſede uacãte poteſt etiam fieri in acie Campi Floræ. Nam contra hoc eſt in conſil. eiuſdem Rom. in terminis conſ.337.inc. quo ad primum, &c. in 2.dubio. ubi cõcludit, ꝙ licet publicatio fieri poſſit in audientia cõtradictarũ Romanę curiæ: nihilominus ſi fiat per intereſſentes concilio generali audientia contradictarũ eiuſdẽ, nõ ſatisfacit regulæ, licet ſecundum eundẽ ſit caſus ſimilis habens eandem rationem, plura fundamẽta & rõnes, quas ibi cumulat. Sed poſſet dici, ꝙ dictum Rom. in d.conſi.337. procedat, quando legitima impedimenta non ſunt, de quibus idem Ro. loquitur in præallegato conſi.433. cum concord. ſuperius alleg. Et ita concordari poſſunt iſta contraria.

QVAESTIO XIIII.

QVæro, nunquid per citationem affixã in ualuis eccle. ubi eſt beneficium tẽpore diuinorum, factam ſuper dicto beneficio renuntiatio, in qua narratur renũtiatio facta dicatur inducta publicatio ad effectum iſtius reg.

SOLVTIO. Si conſideramus ea quæ ſæpius dicta fuerunt, uidelicet, formã hic in regula datã poſſe per æquipollens impleri, concludendum erit per huiuſmodi citationem, in qua tenor reſignationis narratur, publicationem fuiſſe inductam. Sicut in ſimili uidemus per poſſeſſionẽ per menſem continuatam, uel per nouam ꝓuiſionem, etiam publicationem, induci, ut ſuperius dictum fuit in præcedentibus q.

Sed prędictis non obſtan. contrariã opi. puto ueriorẽ: ſuper qua olim in cauſa Gebenen. parochialis eccleſ. de aquatia in Rota pendente conſuluerũt excell. uiri, ut ad notatum legi. & licet eorum motiua non viderim, nec habeam quid ſuper hoc Rota concluſerit: nihilominus ego etiam iſtã partẽ iudicio meo magis tutam, defendẽdam aſſumpſi, iſtis breuiſſimis rationibus. Prima, quia clarum eſt citationem prædictam ad hũc effectum faciendi fidem de renuntiationem non emanaſſe, ſed ſolum ad finem citandi & euocandi poſſeſſorem ad curiam: ergo non debet aliũ diuerſum effectum inducere. quia iure cautũ eſt, ꝙ inducta ad unum finem, non debet alium operari. l. qui hominum. §. fi. ff. de ſolu. Cũ limitata cauſa, limitatum effectum producere debeat, iuxta l. in agris. ff. de acq rer. do. cum concord. ut latè per Mod. in l. age cum Geminiano. per illum text. C. de tranſact. & in c. cum ordinem. de reſcript.

Prætereà, quia renuntiatio, quæ cõtinetur in dicta citatione, eſt narrata per ipsã partem, & uerbis narratiuis partis nõ creditur: uulg. c. ſi papa. de priuileg. lib. 6. cũ per hoc non dicatur conſtare de renuntiatione, niſi ipſa renuntiatio originaliter ꝓducat: arg. l. ſi quis in aliquo. C. de eden. c.

acce

accepimus.& c.potro.de priuileg.

Præterea quia publicatio debet fieri in loco beneficii,& tamen citatio poteſt fie ri in alio loco,ubi habitat citandus. Cùm igitur iſta ſunt diuerſa, de uno ad aliud non debet fieri illatio. c. nonne. de præ ſum.& l. Papinianus. ff. de mino. Et iſto modo conſeruatur illa uulgaris regula iu ris,ꝙ actus agentium non operantur ul tra eorum intentionem,ut dicitur in c. is q.& c.humanę aures.22.q.2.& 4.tradit in ſimili caſu Rota in no.deciſ.431.incip. ſi impetrans,circa fi. & Egid. deciſ.699. ſup poſito.Et quia ſi hæc uia publicandi cape retur,fierent mille fraudes,& de facili hęc regula eluderetur,qđ permitti nõ debet.

QVAESTIO XV.

QVæro,quæ requiruntur quo ad hoc, ut regula iſta habeat locum?

SOLVTIO. Tria copulatiuè requirū tur ſecundùm antiquam & modernam in terpretationem Rotæ.Primum eſt, ꝙ non ſit facta publicatio.Secundum,ꝙ non fue rit petita poſſeſſio.,Tertium, ꝙ reſignans poſt ſex menſes deceſſerit in poſſeſſione, adeò ꝙ ſi alterum iſtorum deficiat,regula non procederet:quia beneficium uacabit per reſignationem,& non per obitum, ut hic diſponitur,& ſic ſola poſſeſſionis peti tio, ſola publicatio reſignationis, ſola mors infra ſex menſes,uel ꝙ reſignans nõ decederet in poſſeſſione impedit fictionē reg.& uacant beneficia per reſignationē, & non per obitum.Eſt bene uerum,quòd reg.Hadriani uoluit,ꝙ cum publicatione concurreret ſimul & petitio poſſeſſionis, & ſic non ſufficiebat publicare ad impe diēdū uacationē fictam per obitum, niſi etiam peteretur poſſeſſio. & hoc indicant uerba illius reg.Hadriani,ibi. Et cum hoc poſſeſſio illorum,&c. & ita etiam adnota uit Melchior de Baldaſ.aduocatus illius tē poris excellens in quibuſdam adnotatio nibus regularum Hadriani.Itaque ſit con cluſio,ꝙ ad effectum fictionis reg.ut finga tur uacatio per obitū,requirebantur etiā illa tria copulatiuè,ꝙ non fuerit facta pu blicatio,nec petita poſſeſſio,& ꝙ reſignās moriatur infra ſex menſes in poſſeſſione: ſed non ſufficiebat ad impediendam præ dictam fictionem alterum ipſorum defice re,ut eſt in modernis & antiquis reg.quia non ſola publicatio impediebat in reg. Hadriani, niſi etiam concurreret petitio poſſeſſionis,& in hoc fuit immutata iſta reg. Fuit etiā immutata circa curſum ſex menſium,ut patet in ea.

QVAESTIO XVI.

QVæro,quid ſi reſignatarius,q non pu blicauit,& per cõſequens: perdidit ius uigore reſignationis,uelit capere bene ficiū reſignatū per iſtā fictā uacationē obi tus inductam per iſtā reg.per clauſulas ge nerales,uidelicet,Vel alias quouis modo uacet,&c.ſolitas adponi ī ſupplicationib. an poſſit, an uerò ſicut annulatur reſigna tio,ita,& quælibet uacatio ex ea reſultās?

SOLVTIO. Gloſſator in regula de in fir.reſign.uidetur mouere hanc q. licet in uolutè reſoluat,& ibi ego latè eam q. 34. examinaui, & latiùs in reg. de uerifimili notitia obitus, quæſtione tertia, & ideo hic minus erit dicendū.Concludo igitur, ꝙ reſignatarius uigore dictæ claul. bene ficium per uacationē obitus poſt datam reſignationis contingentem capere non poteſt. Quod ita probatur: quia illa clau ſula quouis modo,ſecundū communes cõ cluſiones & ſtylum curiæ, capit tantū ua cationē tempore datæ prouiſionis contin gentem,& ſic benefici,quod iam uacat de præſenti,non autem capit, quæ extrinſe cus, & in futurum contingere poteſt: quod ex eo ſuadetur, quia clauſ.Quouis modo,non extendit ſe ad uacationem al terius perſonæ,quàm expreſſæ,ut tenent omnes in c. ſuſceptum.de reſcrip.lib.6.& notat Rota in deciſ.483.incip. no. ꝙ clau ſula,&c.& deci.743.in antiq. & deciſ. 28. in no.Ergo eadem ratione, neque capiet alio tempore uacationem contingentem: quia ualet argumentum de perſona ad tē pus,& econtrà.l.qui plures. in prin. ff. de uulg.& pup.l.uideamus.§.penult.ff.de in lit.iu.& ita retulit mihi Gaſpar de Hiezie procurator antiquus,tempore ſuo iudica tum fuiſſe,ut ipſe adnotauerat.de quo tā men aliquid dicam infra q.18.Limitantur tamen iſta, niſi in prouiſione uerba deſi gnātia futurū,adponanſ,aliā perſonā,uel futurū tēpus cõprehendētia,qa tali caſu

pro

puiſio capiet illā uacationē. Ita tenet dec. 613. inc. ſi papa in antiqs, q̃ ita debet intelligi. Secundò limitatur d. concluſio, niſi in gratia Si neutri, illa clauſ. Quouis modo, adponatur: quia tunc refertur etiam ad uacutionem poſteriorem, ut alias tenuit Rota, & adnotauit Dom. Berēgarius Saganta antiquus, & procurator practicus. Ratio eſt, quia gratia, Si neutri, ex ſui natura reſpicit futura, & tunc perficitur, ut patet ex eius uerbis, uidelicet, Si per euentum litis conſtiterit neutri litigantium, &c. & ſic in ea non attenditur tempus datæ, prout in aliis, ſed tempus quo beneficium conferri poteſt. & uo. Gemi. in conſ. 79. Quod qualiter procedat, dictum eſt in regula de annali.

QVAESTIO XVII.

QVęro, an ante publicationem dicatur reſignatario adeo ius quæſitum, ꝙ ſi infra tempus ad publicandum fieret alteri prouiſio cum clauſula. Niſi ſit alterius requiſitum, & poſtea non publicaret, diceretur gratia, ſiue prouiſio nulla?

SOLVTIO. Quæſtio iſta eſt difficilis & propter uaria motiua hincinde urgētia uidetur quaſi brocardica, & ideo requireret longā librorum reuolutionē. Tn̄ quia in iudicādo nō requirimus longū uerborū apparatū ſed effectū & medullā ueritatis, & mihi ēt à negotiis publicis & neceſſariis meis actionib. adeò breue tēpus ſupereſt, ꝙ ēt iſta præſtare non poſſem: perſtringā igitur ſuccinctè, & in ſumma omnia quæ ſuper iſta quæſt. dici poterunt, concludendo breuiter eius deciſionem. Pro parte igitur affirmatiua, uidelicet, quòd prouiſio facta infra tempus publicationis, publicatione non facta ualeat, facit primò, quia ius quod eſt in pendenti, quale uidetur eſſe illud quod reſignatario competit pendente tempore ad publicandum, non impedit prouiſionem medio tempore alteri factam ut tradit notabiliter Rom. in conſil. 256. per tex. in c. ſi pro te. de reſcri. lib. 6. & in cle. 1. de conceſſ. præb. lib. 6. Faciunt ea, quę ſcribit Soci. in conſ. 43. in 2. col. uerſ. 2. & in 3. col. uerſi. 3. etiam. & cōſ. 117. per totum in 3. uol.

Secūdò, ꝓ iſta opi. facit q̄a uidemus, ꝙ habēs gratiā ad primū beneficiū uacaturū datis executorib. cum clauſ. Si idoneus repertus fuerit, nō poteſt cōqueri, ſi ordinarius etiā poſt factā ei per executores inhibitionem, ne alteri conferat, antequā executor cognoſcat, uel cognitionē perficiat de habilitatib. prouiſi, conferat Titio, nō obſtā dicta gratia, collatio ualet, & tenet licet effectum non ſortiatur, niſi expoſt. Ita latè concludit per plura iura Oldr. in conſil. 173. incip. thema tale eſt, &c. Ad idem pro iſta opi facit, quod tradunt Salic. Rom. & Ale. in l. fi. per illum text. C. qui admit. ubi, quærunt, quid ſi plures diuerſis temporibus impetrauerunt canonicatum uacaturum in certa eccleſia, quem infra menſem duxerint acceptandum. Deinde ſecundus impetrans acceptauerit infra tempus datum primo, & ſic nimiū prę properè & feſtinanter? concludunt prædicti Doct. ꝙ attenta ueritate, ſi primus excluſus fuit, uel tempore, uel repudiatione aut aliter, ꝙ ualet acceptatio, & licet nimium feſtinanter & tempore incongruo. Et hoc dictum adprobat & ſequitur Iaſ. in conſ. 104. incip. circa quatuor. col. pen. lib. 1. Sic in propoſito noſtro eſt dicendū, ꝙ collatio facta alteri infra tempus datū ad publicandum, publicatione non facta ualeat. Pro qua opi. faciunt ea, quæ in not. caſu adducit Ang. in conſil. 36. inc. pro deciſione quæſitorum. col. pen. ubi probat, ꝙ pendente aditionis tempore tēpus ad inſinuandum nō currit, quia donec ſubeſt poteſtas actum faciendi, non poteſt dici, ꝙ actus intermedius ſit nullus niſi ſubſequatur implementum facti. ut ibi per eū. Et pro iſta parte faciūt ea, quæ ſcribit Pet. de Anch. in conſi. 158. incip. ex narratis. in pen. & fi. col. ubi quærit, nunquid impetratio facta infra tēpus, quo quis declaratur excommunicatus, niſi ſatisfecerit, ualeat? & concludit ꝙ ſic, per plura iura, quæ ibi allegat. Ad idem facit, quia illud ius reſignatari ante publicationem dicitur pendens: ut dicit expreſſè *Pauinus* excellens practicus. & quondam auditor Rotæ ad primè eruditus in tract. de offi. & poteſtate. capit. in 2. prælud. uerſi 9. & ſentit Old. in conſil, 285. in pen. colum. Sed ea, quæ fiunt, & conceduntur pendente iure reſolubili, ualent & tenent, ut per plura

excm

exempla probat Decius in conſ. 247. in cauſa,&c.col.penul.& ante ipſum, in notabili caſu probat Gemin. in conſ. 79. in ſecundo dubio.Sic eodem modo in caſu noſtro dicendum uidetur, quod prouiſio pendente tempore ad publicãdũ ualeat Quibus accedunt ea,quæ congerit Soci.in conſ.41.in prima col.lib.4.Et quę Alexan. conſ. 25. in 2. col. uerſi. Præterea poſitio etiam,&c.lib.3.cum multis aliis, quæ breuitatis cauſa omittuntur. Non obſtat, ꝙ clauſula propoſita in prouiſione, Dum modo nõ ſit alteri ius quæſitum. quia reſpondet Roman. in dicto conſil. quòd intelligitur de iure perpetuò duraturo,non autem de pendenti reſolubili, ut ibi per eum: qui ad hoc allegat plura iuria, quæ per te uideas,& aliter reſpondet Socin.in d. conſi.41.libr.3.col.fina.ut ibi per eum & dixi in regula de non tollendo iure quæſito.q.3.

Quib.non obſtant.contraria opi.eſt uerior & iuſtior,quã Rotam in plurib. & diuerſis cauſis adprobaſſe legimus, cuius deciſio, ac principali motiuo ſiue ratione fundatur.Nam clarum eſt, ꝙ ius in re plenum,etſi poſſet reſolui, non tamen eſt alteri conferibile ante reſolutionem, ut eſt text.in c.commiſſa. in prin.de elect. lib.6.& in c.ſi tibi abſenti.de præb.co. li. cum infinitis motiuis & concord. quæ ſatis curioſe pro iſta parte cumulat Egid.de ciſ.752.in parte negatiua dubii ibidẽ propoſiti,& diſputati per eum. Accedũt ad hoc dicta per Alex.in l.ſi deceſſerit.col.fi. ff.qui ſa.cog. Et ita per iſtã rationem, & alia plura motiua,iſtam opin.tenuit Rota in una Palẽt.beneficii coram D.Paulo Capiſucco de anno.1519.ut latè refert D. Guliel.in titu.de regul.deciſ. 24. Et idem in alio caſu Rota tenuit in una Placen.parochiali,de Bodou.de an. 1520.coram D. Paulo,ut refert idem D. Guliel. in tit. de conceſ.præb.deciſ. 5.per rationes & argumenta,de quibus ibi per eum. Ad quæ accedunt,quæ dicunt Domini in deciſ.834. in antiquis,& Biſignetus eo. tit. in deciſ. 23.ubi uolunt, prouiſionem ordinarii infra menſem ad acceptandum conceſſum expectantibus factam non ualere,etiam illis poſteà acceptantibus.Et idem per illas deciſiones, & dicta Fely. in d. c. cũ ex officii. in prouiſione legati tenuit Rota tẽpore meo:& de tempore ſuo iudicaſſe Rotã refert D.Pet.And.Gammarus in tract.legati lib.3.q.3. Et hodie 19. Decemb. 1539. idem in ſimili caſu cõclu.Rota in una Vincẽtina archipresbyteratus co rã D.Io Paulo:quæ uoluit, ꝙ collatio papę facta infrà ſex menſes deuolutionis ad ſuperiorem propter negligentiam patronorum non præſentantium,ſit nulla,etiam ſi cardinalis,ad quem fuerat deuoluta infra ſex mẽſes collatio,non confert, & hoc per rationes ſuperiùs allegatas:non obſtante deciſ. 21.de conceſ præb.412.& 450.in antiq.& tradita ꝑ Soci.cõſ.260.Nõ obſtãt,quę ĩ cõtrarium adducta fuerunt: quia ad illa rẽſponderi poteſt ex his, quæ latè præfati Doct.ſcribunt:præſertim Soci.in d. conſi. 117.& D.Guliel.in d.deciſ.quæ breuitatis cauſa non refero,cũ ibi uideri poſſint.

QVAESTIO XVIII.

QVæro,quid ſi factę ſint duæ reſignationes eidem & prima annullatur ex defectu publicationis,an poſſit adiuuari ex ſecunda,quam publicauit?

SOLVTIO. Ioan.Franciſcus Pauinus quondam auditor Rotæ practicus, & doctrinę ſingularis in trac.de poteſtate cap. ſede uacan.in ſecundo præludio.uerſi.12. innuere uidetur quòd non,ex eo,quia ius per non publicationem ipſo iure uacat,ergo reuiuiſcere nõ põt, quia ſemel extinctum non reuiuiſcit l.qui res.§.aream. ff. de ſolu.tradit Soc.in conſ.260.col.4.li. 2. Eſt bene uerum,ꝙ idem in uer. nono per lapſũ,&c.dicit,quòd licet non faciens diligẽtias requiſitas à regula cadat à iure,illud tamen ius eſt pendens. Et ſecundum hoc ego putarem, quòd ſecunda reſignatio caperet illud, ſaltem per clauſulas generales, niſi iam prius papa prouidiſſet alteri:quia tali caſu non eſſet locus, nec primæ,nec ſecundæ reſignationis: nõ primæ propter non obſeruatam regulam:nõ ſecundæ,quia ius ſemel renuntiatum nõ poteſt iterum cedi,quia per primã reſignationẽ ualidã abdicatur titulus & poſſeſſio naturalis,& ciuilis à reſignãte,ut in deciſ. 1.de rer.permut.in no.& not. Innoc. in c. ſuper hoc.de renũt. & eſt notiſſimum.Ita que

que nihil manet apud ipſum reſignantē:
qui nihil igitur habet, nihil dare poteſt:c.
quòd autem. de iure patr. & l. ſi uniuerſæ.
quem tex. Bart. uerbis uulgaribus ſum
mat. C. de legat. ſi nihil dat ſecūda reſigna
tio, nullius eſt momenti.

Et ex prædictis decidi poteſt illa q. quā
Io. Aloiſius Tuſcanus doctor Mediolanē.
& quondam aduocatus primarius & audi
tor Cameræ refert accidiſſe tpe Sixti in
Rota in eius conſi. incip. ad primum, &c.
poſitum in primo uolu. conſi ſuorum, ui
delicet an beneficium primo acceptatum
per procuratorē ſuum, cuius acceptatio
fuit nulla propter non publicationem fa
ctam ſecundum formam regulæ poſſit il
lud ſecūdo loco acceptare. Et tunc fuit in
terloquendo dictum, quòd ſic, ex eo, quia
multiplicatio titulorum non eſt prohibi
ta, ut not. Doc. in c. poſt electionem. de cō
ceſ. præb. cum concor. ut per Fely. in c. in
noſtra. uer. titulus. de reſcipt. facit. l. 3. §.
ex pluribus. ff. de acqui. poſſ. & in regula
nullus. de reg. iur. lib. 6. & in l. quotiens §.
1. ff. eod. & not. per gl. iniunctos. in c. cum
perſonæ. de priuileg. lib. 6. ſic uidemus, ꝙ
conceditur excommunicationum multi
plicatio. cap. ita quorundam. de Iudæis,
cum coſicor. ut ibi in gl. ſic etiam interpo
ſita appellatione poteſt iterum, atque ite
rum appellari, ut in clement. ſi ante. de
dol. & contumac. Nec reperitur prohibi
tum, quòd quis pluries idem benefi
cium acceptare poſſit, pro conſeruan
do iure ſuo, ut tradit Cald. in conſil. 7. ti
tulo de electio. Non obſtat ſi dicatur, ꝙ
ex quo per primam ius quæſitum eſt, iux
ta c. fi. de conceſ. præb. lib. 6. ſecunda acce
ptatio nihil poteſt operari, & erit fruſtra
toria, iuxta ea, quæ arguēdo dicit Rota de
ciſ. 858. in antiquis incipien. Dominus pa
pa. in 1. col. quia reſpondetur, ꝙ licet ſecū
da acceptatio operari nō poſſit quò ad cō
curſum, uidelicet, prima acceptatione exi
ſtēte ualida, quia quod debētur ex prima,
uerum eſt ex ſecunda non deberi, iuxta d.
§. ex plurib. & cle. 1. §. ſi quæ not. de priui
leg. tamen nō daro concurſu ſecundo ac
acceptatio pōt operari effectū ſuū ſūmo
prima acceptatione per reg. de non publi
candis acceptationib. huic reg. ſimilem. Et
ideo illa remota remanet ſecūda, & ope
ratur effectum ſuum, ut not. in cle. 1. de cē
ſi. & in §. affinitatis. inſtit. de nup. ſic uide
mus, quòd ſecunda excommunicatio quā
diu concurrit cum prima, non operatur
effectum ſuum: tamen ſi prima ſubmoue
retur, tunc ſecunda operatur. 3. q. 4. Engel
trudam. cum concor. ut patet etiam in ex
emplo poſito per Ioan. Andr. in c. cum in
cunctis ad fi. de elect. & in cle. fi. de magiſt.
De ligato una forti catena. Nam uniculū
alterius catenæ nihil operatur, donec il
la remanet: tamen eā ſubmota, tunc ſecun
da catena operatur: ſic etiam concurrente
lumine lucernæ cum lumine ſolis lucerna
nihil operatur. c. ſi omnia. 6. q. 1. tamen, re
moto ſole, lucerna tunc operatur, quæ ex
empla poſita per Io. And. d. locis ſuperius
allegatis, reaſſumit prædicta deciſio Ro
tæ tertè in ſimili caſu. Ita igitur in propoſi
to noſtro eſt dicendum. Nam ex quo pri
ma acceptatio eſt ſublata per exceptionē
reg. remanet ſecunda, iuxta præd. rōnes.

Nec obſtat, ꝙ per primam beneficiū
eſt effectū plenum & conſequenter ſecun
da acceptatio nō ualeat iuxta not. in cle.
1. de cōc. præb, & ſic reualidari nō poſſet
ꝑ extinctionē primę, ꝑ c. nō firmat. de reg.
iur. li. 6. & c. ſi eo tēpore de reſc. eo li. cum
uulg. qa rñdet, ꝙ ius nō erat plenum, ſed
erat imperfectum, & ſtabat in pendēti uſ
que ad tempus publicationis faciēdæ, iux
ta formā reg. quo elapſo, ſi non eſt facta
publicatio, illud ius annihilatur, & ideo
tale beneficiū dici non pōt plenū: quia ſi
plenum eſſet diligentiis regulæ non indi
gerat. quia plenitudo additionē non ad
mittit, ut dicit text. in d. c. ſi omnia. Remā
ſit igitur adhuc uacans, & ideò iteratio ac
ceptari potuit. c. cū noſtris. de cōceſſ. pręb.

Nec etiam obſtat, ꝙ nō reprobata pri
ma acceptatione, ſecunda nō debuit fieri,
iuxta c. poſt electionem. de cōceſ. præbēd.
quia illud procedit ubi ſcdā prouiſio fuiſ
ſet facta alteri, q̃ illi cui fuit facta prima
ut patet in d. text. ibi. Arch. nō uacās non
pōt, nec debuit in aliū trāsferri, &c. ſic &
in c. inter dilectos. de exc. præl. & in c. licet
ēps, de præb. li. 6. ſed in caſu noſtro utraq;
acceptatio refert ad eūdē, igit, &c. Nec ob.
c. ſi tibi abſēti. de ꝓb. in 6. qa licet ius illud

non eſſet perfectum, tamen agebatur de collatione alteri facienda, non autem ei de m, ut ibi paret. Et probatur hæc ſolutio in c.ſi quis duas, de elec. lib. 6. ubi electio per quem ius imperfectum quæritur multiplicari poteſt in eundem, & in electione electi erit, quo uti uelit, ut ibi patet.

Nec obſtat ſi tunc replicetur: ergo cum prima fuerit uſus non audietur ad ſecundam, per illum tex. quia reſpondetur, ꝙ ille tex. non procedit quando ſumus in titulo acquiſito, ut ibi no. per Doct. & plene per Cal. & Dom. in conſ. 8. tit. de elect. per plures bonas & notabiles rationes ibi per eos poſitas, quas breuitatis cauſa non refero. Neque poteſt etiam dici, ꝙ inducat prima acceptatio gratiæ conſumptionem: quia requireretur ad hunc finem, ꝙ ſortita fuiſſet effectum. ea. ſi clericus. de præb. lib. 6. c. ad audientiam, el 2. de reſc. alias autem ſi aliquo caſu inualida exiſtit, poteſt fieri ſecũdo loco actus, per quem acceptatio inducatur, ut colligitur ex deciſio. in nouis. 431. incip. ſi impetrans, in 2. dubio, & ſeq. & alle. Lapi 95.

Tamen licet prædicta ſint multum colorata, & mihi applaudant: nihilominus quo ad effectum iſtius regulæ contrariũ tenuit Rota, hac ratione, quia tempora ad publicandum hic deſignata currunt a tpe primæ puiſionis, non ſecundę, & ideò ſi prima ex defectu publicationis annullatur, ſecunda reſignatio nó ſuſtinebitur, ita in ſimili concluſit Rota ſuper regu. de acceptationibus, ut latè refert D. Gul. in deciſ 9. ti. de conc. præb. per alias rationes de quibus per eum, ex quibus facilè conſtari poteſt reſponſio ad argu. ſuperius facta an uero beneficium reſignatum poſſit deinde capi per clauſulas generales poſitas in ſupplicatione reſignationis? dixi ſuperius q. 16.

QVAESTIO XIX.

QVæro, ex eo, quia hic dicitur, ꝙ ſi renũtians moriatur in poſſeſſione, non facta publicatione, ꝙ beneficium non per reſignationem, ſed per obitum cenſeatur uacare, quid ſi renuntians mori aturciuiliter, & non naturaliter, nunquid ſit locus regulę?

SOLVTIO. Dicendum eſt ꝙ nõ, quia uerba ſimpliciter prolata, naturaliter. non autem ciuiliter capi debent. l. fi. C. de his qui ueni ætа. imp l. qui habet. ff de tutel. & ſic expreſſio mortis in iſta reg. intelligẽ de naturali, nõ autem ciui. pręſertim, quia reg. iſta eſt odioſa, & cõtra ius commune. Et ita fuit in Rota iudicatum pro Reuerẽdiſſimo card. S. Crucis, ut adnotauit Melchior de Baldaſſ. ſui temporis aduocatus inſignis, dicens ſe in una Val. coram. d. Simoneta obtinuiſſe, de quibus meminit etiam Iac. de Nig. doctor curioſus in quadam ſua apoſtilla ad iſtam reg. De quo tamen dixi ſuprà in reg. de impetr. benefic. per obitum fam. Card. q. 5. & 7.

QVAESTIO XX.

QVæro, an regula iſta procedat in reſignatione iuris?

SOLVTIO. Iſtam quęſtionem examinaui ſuperius in reg. de infir. reſig. q. 18. ubi propriè cadit, & ideo hic pauca dicam, non ſolũ ea ratione, quia ibi hoc dubium plenius diſcutitur, ſed quia in caſu iſtius regulæ hęc dubitatio uidetur impertinens, ex eò, quia in reſignatione iuris ratio iſtius regulæ ceſſat, quę loquitur de beneficio poſſeſſo per reſignantem, in cuius publicatione regula tria copulatiue requirit, quæ in reſignatione iuris nullo pacto uerificari poſſunt.

Sed iſtis obſtare uidetur, quod ſcribit Andr. Sicul. in conſ. 41. in 16. & 17. col. lib. 1. ubi concludit, ꝙ ſicut in donatione reali exceden. ſummam 500. duc. requiritur inſinuatio, quæ ſe habet ad inſtar publicationis, ita quoque in donatione iuris quæſiti inſinuatio requiritur, ut latè ibi ꝑ eũ. Ad idem facit, quia uidemus diſpoſitionẽ clement. final. de procur. quæ loquitur in morte naturali procedere in morte ciuili, uidelicet in reſignatione, ut tenet Rota in dec. 176. in no. ſequitur Lud. Rom. in conſ. 374. incip. præſens eſt quæſt. Et tamẽ talis reſignatio procedit, non ſolum quãdo fuit facta de beneficio, ſed ẽt ſi de iure quæſito tantum facta fuerit: ut concluſit Rota in una Oxomen. Archidiaconatus corã me, die 14. Dec. 1537. pro Roderito Lopez, contra Alphonſum Henriques. Ita uidetur

detur hîc dicendum, quòd diſpoſitio iſti us regulæ, quę de renuntiatione beneficii loquitur, procedit in reſignatione iuris. Sed tenendo opinionem, quam dixi, ad prædicta patet ſolutio: quia in donatione iuri quæſiti, de qua Andr. Scul. loquitur, militat eadem ratio, quę in donatione rea li, propter fraudem creditorum. Nam ita prǽiudicantur creditores per clandeſtinas donationes iurium, ſeu actionum, ſicut ꝑ donationes rerum, quia qui actionem ha bet utique rem habere uidetur, ut dicit tex. in l. qui actionem. ff. de regul. iur. quæ omnia ceſſant in caſu noſtro, & ideo non requiritur publicatio. Et eodem modo re ſpondetur ad deciſionem factam circa d. clemen. fin. quòd idem effectus reſultat ibi per renuntiationem iuris, ſicut per re ſignationem beneficii. Nam ſicut per reſi gnationem beneficii cenſetur reuocatus procurator etiam quo ad incœpta, ita & per reſignationem iuris quia militat eadẽ ratio, quæ omnia in caſu noſtro ceſſant, propter rationes aſſignatas ſuperiùs in tertia quæſt.

QVAESTIO XXI.

QVæro, quare ad publicandum reſigna tionem in curia datur maius tẽpus, uidelicet, & ſex menſes, & extra curiam datur menſis?

SOLVTIO. Aliquis fortè diceret arbi trium eſſe, prout dicitur in gl. in uer. Ra tus. in l. 1. ff. de poſtul. ſed uerum non eſt, quia ſex menſes in reſignationibus fa ctis in curia dantur ad effectum, ut reſi gnatarius cõpetentem terminum habeat eundi ad locum beneficii, ubi publicatio fieri debet: forte enim beneficium eſt in Anglia, uel Alemania, uel ĩ aliis locis mul tum ab urbe diſtantibus. quæ ratio nõ mi litat, quando reſignatio fit in partib. & ſic extra curiã, q̃a ex quo debet fieri in loco minus tp̃s requiritur, & ideo unus mẽſis aſſignatur. Et ſic cum laude Dei ſit expe dita iſta regula de publicandis, circa quam longè plura excogitare poterit curioſus, quę mihi iam uehementer occupato non occurrunt. Nam hic trahi poſſet tota ma teria regulæ de publicãdis acceptationi bus in gratiis expectatiuis, quæ conſimilẽ & quodammodo affinem materiam cõ tinet Sed quia ſuper illa regula plures de ciſiones ſcripſit d. Guliel. ac etiam, quia ꝑ pter nouas prouiſiones, quæ quotidie ab acceptantibus faciliter procurantur, pro pter quas tollitur, diligentia publican di, & per conſequens prouiſio iſtius reg. ideò ſuper ea nihil dicam præſertim, quia illa regula non ponitur inter iudiciales.

Non tamen omittam pro complemento iſtius, regulæ, ac etiam ne illa, quæ ſunt no ta digna, penitus ignorentur, ꝙ circa illã reg. de publicandis, acceptationibus tem porib. do. Iac. Sim. in Rota unum notabile dubium deciſum fuit, de quo d. Gul. non facit mentionem. Sed ipſe idem Iac. de il lo meminit in tract. ſuo reſeruationis. fo. 72. Dubium igitur fuit, nunquid illi reg. de publicandis acceptationibus, quæ ex preſſe de expectatiuis loquitur, ſubiician tur reſeruationes, quæ habent beneficium acceptandi. Plura hincinde diſputationis gratia dicebantur, tandem Rota in iſtam ſententiam inclinauit, ꝙ ſic, ex eo, quia tales reſeruationes appellari poſſunt ex pectatiuæ pinguiores. Et quia ratio publi cationis ne expectatiuus acceptans ſi non publicet, plura bñficia inuoluat, militat in tali reſeruatione. Ita concluſerunt Domi ni, ut latius ibi per eum. Et per iſta etiam tempore meo fuit in Rota concluſum, in uno Hiſpa. canonicatus & præb. coram d. Pau. Capiſucco, die 25. Octobris 1539. Qđ quædam gratia per Leonem x. conceſſ a cuidam Petro Xuarez ad canonicatum, & prǽb. & ad quęcunque beneficia etiam re ſeruata, etiam ſeruitoria, & cum clauſula ſuſpẽſiua omnium gratiarum expectati uarum, & clauſulam anteferri, &c. dicere tur expectatiua pinguis, licet in ea dare tur poteſtas acceptandi beneficia ſeruito ria & reſeruata, & clauſula ſuſpenſiua alia rum expectatiuarum, quæ non ſolent ſe cundum regulas concedi expectantibus, ut patet in regulis expectatiuarum Leo nis, Clementis, & Pauli. Verum quia in dicta gratia dabatur facultas acceptandi, iam creatio in canonicum, & clauſula an teferri, quæ ſunt particularia expectantiũ fuit, concluſum dictam gratiam eſſe expe

ctatiuam pinguem, & illam ſubiici regulis de expectatiuis loquentibus, quod eſt notãdum ad regulam prælationũ, & alias regulas de expectatiuis loquentes. Poſtremo quid importent illa uerba in reg. iſta poſita, uidelicet, & inde ſequuta quæcũq; &c. dixi in reg de annali q. 73. Iuxta prędicta poſſet hic etiam dubitari de vna q. quę ponenda erat ſuprà q. 9. ſuper qua alias cõſuluit Ioachinus de Narnia in cauſa Colonien. præb S. Seuerini, uidelicet, nunquid publicatio facta in domo, ſiue loco capitulari, quæ eſt infra obitum eccleſiæ, ualeret: & conſuluit ꝙ ſic, quia licet reg. requirat locum beneficii, illud fit ad effectũ, ut magis innoteſcat, & in tali publicatione finis ſeruatur illo modo: quia illud quod fit infra obitum, dicitur in loco fieri. c. de fabrica. de conſec. diſt. 1. l. 2. de uerb. ſign. & cap. ſi ciuitas. de ſenten. excommunic. lib. 6. cum uulg. & quia uidemus, ꝙ aliquãdo publicatio toleratur, ſi facta fuerit coram honeſtis perſonis & teſtibus. glo. in uerbo beneficium. in cle. cauſam. de electionib. ſicut uidemus in appellatione fieri, ut dicit gl. in l. cum quidam, ff. de appellat. tanto forcius in caſu noſtro, quando fit coram canonicis in loco capitulari.

REGVLA, QVOD COMmiſſioni poſt concluſionem non ſtetur, niſi derogetur conceſſioni.

ITem, ſtatuit & ordinauit, quòd in commiſſionibus, ſeu mandatis etiam conſiſtorialibus per eũ ſeu de eius mandato, vel autoritate in cauſis, in quibus concluſum exiſtat, in poſterum concedendis, etiam ſi in eis de concluſione huiuſmodi implicitè, vel explicitè mentio facta fuerit, nihil cenſeatur eſſe conceſſum, niſi per conceſſionem commiſſionis huiuſmodi, concluſioni derogetur expreſſe.

ISTA regula quę de concluſione loquitur, finem & concluſionem apponit regulis iudicialibus, & pręſenti tractatui. Nã iſta reg. etiam ultima eſt iudicialium, ut hic etiã Gloſſator aduertit, & ita in libro regularum Rotæ ultima ponitur. Circa quam omnino, niſi remiſſiuè ſcribam, ex eo, quia hodie propter facilem concluſionis derogationem, quæ per proceſſum ad ulteriora, & repoſitionem Dominorum auditorum fit parum practicatur, & ob eã fortè cauſam de ea domi. Guliel. Caſſiodorus nihil in deciſionibus ſuis ſcripſit. quãuis per 12. annos omnia quæ in Rota geſta fuere, circa regulas obſeruauerit. Et ego per 11. annos, quibus in Rota uerſor, nunquam uidi de ea excipi: propterea uanum erit tempora, quæ mihi non ſunt, reliqua in inutilibus conſumere. Quam obrem circa iſtam regulam remiſſiuè uidendam ſunt, quę dicit Fel. in c. nonnulli. in 11. col. uer. amplia adhuc. & in colu. 11. uerſ. & ad ſextam regulam, &c. de reſcrip. quib. locis de reg. iſta mentionem facit. Et ante ipſum latius reg. diſcutit Ro. in conſ. 176. incip. iſtæ ſunt. colu. ultim. ubi pleniſſimè loquitur, & plures alii, qui breuitatis cauſa omittunt. Et ideo iſta ſufficiãt ꝓ cõplemẽto præſentis tractatus. Et dum tẽpus dabitur, fortè ſecundam partem regularum, quæ in literis expediendis uerſatur quę alium iuſtum tomum requirere uidetur, aggrediar: quæ quidẽ reg. ideo non dãtur, quia in iudiciis non producuntur, & ob eam cauſam extraiudiciales appellant.

F I N I S.

Errata ſic corrig.

In Reg. de Idiomate. Quæſt. 2. char. 56. à ter. col. 2. in fin. deſunt uerba iſta: -minam, neque ad capitulum, uel collegium. Quia ex quo fœmina, & colleg.

REGISTRVM.

abc, A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll.

Fol. N. 72.

VENETIIS,

APVD IOANNEM MARIAM BONELLVM IVNIOREM.

MDLXXV.

